

મોજ-મજાહ

તજારાં હૃદયમાં, જામે આ સદા મોજ-મજાહ
 દઈ આશીષ કે પામે આ સદા મોજ-મજાહ
 નવી સાલો નવો આનંદ નવો અક્ષર લુટી
 ન લુટાવામાં પડે પાછું આ સદા મોજ-મજાહ
 નથી આડંબરો અક્ષર કે શબ્દના કાવ્યા
 પ્રગટું ચિત્ર ખરું જોય પ્રગટ મોજ-મજાહ
 ગમે કાઠને-કાઠને નહિ ગમતું એ જરા
 ઉવાડે દંલીઓના દંભ જે આ મોજ-મજાહ
 પ્રભુ એ મોજરૂપે નામ છે સત્-ચિત્ આનંદ
 રહો આનંદમાં એ કરતું સદા મોજ-મજાહ

મોજ-મજાહ કાર્યાલય

“સતિ-સરોજ”

ચાતે

શીયળની કસોટી

“શું ? કારતકર્ષમાં એક વખત પુન્ય ખતાતા
આહ્વાનોની આ રસ ?”

કાશ્યાપીના ધનાઢ્ય વ્યાપારી વિનયચંદ્ર પાસેથી દાન-
બીજા દાન-લેના વિગ્રેને જોઈ વિદ્વાન દેવશર્મા મન સાથેજ વિચાર
કરી રહ્યા હતા.

અમાવાસ્યાનો દિવસ હતો. દાનેશ્વરી વિનય પોતાની બ્દાર
આમની પેઢીની મુલાકાતે આવ્યો હતો. આહ્વાનોને દાન આપી
રહ્યા હતા. આહ્વાનો-વેદીઆઓ-કાલે તેમ અર્ધે શુધ્ધ અર્ધે
અશુધ્ધ લાખામાં આશીર્વાચન ગણાવતી રહ્યા હતા. ત્યાં તો
“મહારાજ ! તમે પછે દાન લેવું હોય તો લઈ જાઓ”ના
વિનયના વાક્યે વિચારમાં મરકાવ થયેલા વિગ્રેને જાગ્યો.
“આમાં બીજાદાન કરતાં હું તો મારા ગુણની પરીક્ષા કરાવી
જોયમ બરલો લેવા માગું છું.” દેવશર્માના આ વાક્યેથી વિનયે
પોતાની પાસે બેસી શું જાન થારા છે. વિગ્રેને પુછ્યું. દે-
શર્માએ પોતાના તકશાસ્ત્રને અનુભવ કરાવ્યો. વિનયના મનની
રમ્ય પતિ પ્રસન્ન બતાવી. એ તો સ્વભાવિક છે કે પરદેશમાં આવેલા
ગ્રેમાળ પતિના મનમાં વિચારો તો પોતાની પતિનાજ હોય.
વિગ્રેને તેજ દિવસ બર તરફ પાછા ફરવા ઇન્કારનું મન
પોતાની માંડુનીમાં લાગ્યું હોય. પછુ દેવશર્માની પરીક્ષા
લેવાઈ. પાંચ થયો. વિનયનો મિત્ર બન્યો. સાથેજ દેશમાં લઈ
જવાનો આગ્રહ થયો.

વિનયની પતિ સરોજ ! ખરેખર એક દેવીજ-શુદ્ધલક્ષી
હતી. પતિની ગરદાજરીમાં એક પતિએ કેટલું જલ પાળ્યું તેનો
આગ્રહ નમુનો હતો. સખીઓએ પુર્ણીમા હોવાથી ગરબો
ગવરાવવા આગ્રહ કરેલ પછુ પતિ ગરદાજર હોવાથી ન બની
શકવાના વિચારમાં જોયાં ખાતી હતી. ત્યાં તો દાસીએ આવી
વંધાઈ આપી કે “ખા ! રોક થઈયાં હવે ગરબો ગવરાવોનો ?”
ગરબાની તૈયારીનું કામ મુશીબાને સોંપાણ.

પુર્ણીમાની રાત્રીએ સરોજ સખીઓ સાથે ગરબો ગવરાવી
રહી હતી પતિ પધાયાં હોવાથી સરોજની છટા તથા મોહ-
કતા મર્મદાશીલ હેવા છતાં પણ કાંઈક ઓર હતી. આ મોહકતા
જેનાર ચાર આંગો ગરબામાં હતી. દેવશર્માને લઈ વિનય પછુ
આ ગરબો જોતો બેઠો હતો. બીચારો દેવશર્મા ! મુર્ખાનત યવા
લાગ્યો. વિનયને ખબર પડતાં કારણ પુછ્યા, માણ. “ભાઈ !

મારો વ્યાધિ અસાધ્ય છે. રમણીના મોહબાણથી ધાપલ થયો છું.
નહિ મળશે તો જરૂર પ્રાણ જશે.” વલ્લિદને વિગ્રેની દયા
આવી. જાહજાને-મિત્રને-મરતો બચાવવા વિનયે વચન આપ્યું
કે, “જેમે તે ભેગે તારી મન માનેલીને ભેગવી આપી તારો
પ્રાણ બચાવવા વચન આપ્યું છું.” દેવશર્માએ પોતાનું મિત્ર
હરનારીને બતાવી. પછુ વિનયને તો વજ્રધાત થયો. આ રમણી
કાષ્ટ નહિ પણ પોતાની જ પતિને સરોજ ! દેવશર્મા આજે
સાંજના જ આવેલો જે આ સ્ત્રી કોણ છે તેને જોળખતો પછુ
ન હોતો. મોટે જ વાંચનાર તારો દોષ દેવા કારણ નથી. વિનયે
પોતાનું વચન પાળવા ખાત્રી આપી દેવશર્માને આજની રાત તો
શાન્તિ મળે તેમ કહ્યું.

બીચારો વિનય ! શું કરે ? એક તરફ પતિનું દેવિયળ, બીજી
તરફ મિત્રના-આહ્વાનોના પ્રાણ. પતિ પતિ મળ્યા. પછુ પરદેશથી
પાછા ફર્યા પછીની પેઢીની રાત્રીની મુલાકાત જેવી આનંદમય-
નેત્રી ગ્રેમમય બનવી જોઈએ તેવી ન દેખાઈ. વિનયનો મ્હેરો ઉતરેલો
જોઈ સરોજ મુંઝાઈ, વિનયે પછુ સરોજની ચકાસણી કરવા
વિચિત્ર સલાહો કર્યા. પછુ તેમાં સરોજ-પતિ પરપણુ સરોજ
વિનયને સતેષ આપનાર બની. વિનયે બધી દલીલો સમજાવી.
પોતાનું વચન-મિત્રના પ્રાણનો બચાવ વિગ્રેને તાદશ ચિનાર રજી
કર્યો. પતિના વચન ખાતર પ્રાણ આપનાર સરોજ પ્રભુ પર
ભરોસો રાખી દેવશર્માને મુલાકાત આપવા તૈયાર થઈ.

સરોજ તથા દેવશર્માની મુલાકાતનો પ્રસંગ પછુ દેખાત-
રૂપ થયો. સરોજના આદરમાનથી કામચાસનાથી ઘેરાયેલો
વિદ્વાન વિગ્ર મુગ્ધ બન્યો. સરોજે દેવશર્માને તળિયો. પ્રથમ તો
જુદા જુદા રંગના કાચના ટુકડાઓ મારફત પોતાની કાંતિ જોવા
વિનયે. દેવશર્માએ કાચની રચીન છાંયથી “એકજ વસ્તુ જુદા
જુદા સ્વરૂપમાં મોહક લાગે છે એમ જણાવ્યું” પછુ તેથી
શું તપ્તિ યાય ? સરોજ ! ચાલક સરોજે દેવશર્મા પાસે ભોજન
ચાળ મુક્યો. પછુ દેવશર્મા જોયો ? “શું ? આ અખાજ-પર-
માટી. મારા જેવા આહ્વાનોને ખરે ?” તુરં જ સરોજે તાતે
ધા કહ્યું કે “તારે પર સ્ત્રી તો ખરે ખરી-કેમ ?” બજોલ
આહ્વાનોની લુપ્તિ ઠેકાણે આવી, પોતે જેના પર મોહિત થયો તે
“પર સ્ત્રી” છે એમ સમજાયું. સરોજના પગમાં પડતાં બચા-
વ્યો “પછુ હજી આટલેથી આ પ્રવેશ ક્યાં પુરો થવાનો હતો.
વિનય પછુ તે ધડીયે આવી લાગ્યો. “નાય ! જુલ્યા-પડેલા
આપના મિત્રને” અને મારાં શીયળને પ્રમુખે બચાવ્યા.” સરોજ-
ના આ શબ્દોએ દેવશર્માનું મ્હાન ખેંચ્યું. આ તો મિત્ર-
પતિ. પર સ્ત્રી-માતા સમાન ગર્ભવી જોઈતી મિત્ર-પતિ ! તેના
પર મોહ પામનાર પોતે શું જલવા જોય રહ્યા ? આ પ્રગ ઉદ-
ભવ્યા. આપધાત કરવા તૈયાર થયો, પછુ ગ્રેમી મુગ્ધે બચાવ્યો
સરોજની દુષ્કાંથી વિનય ફરીથી જુલ ન યાય મોટે પોતાની
પુરોહિતની એકની એક પુત્રી રમા સાથે દેવશર્માનાં લગ્ન મોહ

વામાં દેવશર્મા ગદ્યચાત્રમાં મુકાયો.

વિશિષ્ટ સંજોગે કેવા વિચિત્ર હોય છે ? કેવી અશુભલુગતી જેડ વિધિ ગોઠવે છે ? છબીસી ! છબીસી ! નામ પ્રમાણે શુભ ધરાવનાર છબીસી, જેને શોખ માત્ર પોતાનો મોઢક દેખીત દરેક સૌભાગ્ય સાધનોથી ભરી રાખ્યો. મોટીપડી. આંખ-આંધો. આ છબીસી ! એક વખત વિનયચંદની પતિન ચલા નિર્માણ થઈ હતી પણ ભાવ્યવિધાત ત્યાંથી ગયરી પડી એકાધર્યા નામના એક અરસિક પતિને પનારે પડી. સ્થિતિ ગરીબ હોવા છતાં છબીસી પોતાનો ડીમાકે ભળતી રાખતી. વખત બે વખત વિનય યાદ પણ આવતો. રસિક પતિના અરસિક પતિ, એકાધર્યાને છબી-લીના આ બધા ચેતચાળા વેચ્યા જેવા લાખના અંદરથી ધૂધ-વતો અગ્નિ ઝાળ લઈ ઉઠે તેમ એક દિવસ એકાધર્યાનું બન્યું. છબીસીને ધરમાંથી હાંધી કાઢી. પતિથી તાત્કાલિક બીયારી દુરના સગાનો આશ્રય મેળવવા ગઈ ત્યાં પણ "તારા ઘણીએ ન સંધરી તો મારું શું ગયું ?" એમ ત્વકરો મળ્યો. રખાતી યદ.

દેવશર્માને ભલામણ આપી વિનયને વેપારની ગમમયધમાં રામનગર જવાનું થયું. પોતાનો એક શરાર મેકનલાલ જેની પાસે પાંચસો રૂપિયા લેણા નોકળવડેલા તેને મેરહાજરીમાં સરો-જને જોઈએ તેલલા પૈસા આપવા રૂપ રહ્યા છતાં રૂપિયા રામનગર તરફ રવાના થયો.

રખાતી રજાતી લોકો જેનાપર ઝાણા પાણી નાંખે છે, જેને ગાંડી સમજે છે તે છબીસીએ કિવસ સરોજના આંખમાં આવી પડી. દયાળુ સરોજે આશ્રય આપી પોતાના ધરમાં રાખી. છબીસીને અધિ આપ્યા પછી વિચારો ઉલટ્યા. આને જે મુખ સરોજે ભેગવી રહી છે તે શું તેનું નેહાણું ? "સોનાન ભાગ્યો. રૂપાં ઉલટી. અરખાતી આગ સળગી. ઉપકાર બુલાઈ જવાયો. સરોજને કોપપણ રીતે દલજી પાડતી પાંચમાલ કરવી આમ નિશ્ચય થયો. બીમારી સરોજ ! ક્યાં જળજી હતી કે કુધં પાંદ સાપ ઉઠેરતી હતી !

મેહનલાલની ધ્યાનન પણ બોલો રોપરાં જેની હતી. રોક સાથે લેવડ દેવડના લીસાળ લાગ્યું રાખ્યો હોવાથી સરોજને પૈસા આપે ગયો ખરો, પણ લાગ જેલ સરોજને સમજતી. "શેઠને ખાતરી કરવા તમેએ ઉપાડેલ રકમમાં તમારી સહી જોઈએ" એમ કહી સરોજની સહી લીધી. પણ આં બદમાશો પાંચસોના બદલે પંચસી હજારમાં સહી કરાવી લીધી. વખત સાધી સરોજ પોતે પોતાની દુષ્ટ ઇચ્છાને તામે ચલા માગણી કરી. દયાળુ કરવા પોતાની ચાલાકી પણ ચલાવી. સરોજ નમમાં તો સમજી પણ એટલું સમજી હતી કે બદમાશથી કામ કળથી શેનું પડશે મારે મેહનલાલને વચન આપ્યું કે "વચન આવતાં હું તમને ચોલાતી મંગાવીશ" મેહનલાલ તો સમજ્યો કે કાળો. કારણ સરોજના વચનપર વિશ્વાસ હતો.

દેવશર્માને ધર સંસાર આકરો નીકળ્યો. રમા, છદી રમા !

પોતાનું ધાણું કરનારી રમા ! ખરેખર એનલચરી જેની ન કંટાળી. દેવશર્મા ફરોવાદ કરવા નીકળ્યો. સરોજે તમામ સંભળી સજાદ આપી કે તેને શીખામણ આપે તેનું કોઈ દરજ બનાવવું જરૂરનું છે. કારણ પીયારી દેવશર્માનાં ચારે અને શીખામણ તો નિષ્પજ ગવાં. દેવશર્માને ગામમાં આવે એક નાટક કંપનીના "સતિ-અનુસવા"ના ખેડ યાદ આપ્યો. આખરે આ નાટક બતાવવા નક્કી થયું. દેવશર્માએ સરોજ સાથે આપવા વિનંતિ કરી. પતિની મેરહાજરીમાં આવ દરયો અને આનંદના સાધનોથી અળંગી રહેનાર સરોજે આના કાની કરી પણ આખરે દેવશર્માપર ઉપકાર કરવા કમુદ્યું.

નાના ગામેમાં કોટવાલ એટલે ઘણી અધિ પણ તેમઃ હતું. નાટક કંપનીના મેનેજરીના ખુલામત કોટવાલ સાહેબ પાંચે પાંચી કરી રહી હતી. આ સતિ અનુસવાના નવ નાટકમાં મેનેજરપર ઉપકાર કરવા કોટવાલે કુંવર સાહે તથા પ્રધાન પુત્રને લાવવા વચન આપ્યું. ખરું કહેતાં તે ઉપકાર જેની ગીજન નહોતી કારણ કોટવાલનો છવ ખાનાર તેની આખી નવાતને એક નાટક મફત બતાવવા મેનેજ વમન પણ આપી મુકયો હતો. રૂપે નાટક ભજવાયું. સતિ અનુસવાની પતિ ભકિત-અને તેમાં પછું પતિને ધરમાં લાવવા જતાં કામ પડ્યું મુશી જતી સતિનો પ્રભાવ જોઈ બધા યથા. રમાને સરોજે શીખામણ આપી. પણ નાટકની શરૂઆતથી કોટવાલ કુંવર-પ્રધાન પુત્ર તો સરોજના રૂપથી મંચે ચલો હતા. દરેક પોતાના મનથી આ રમણીને મેળવવાન મુક્તિએ ગોઠવી રહ્યા હતા. પ્રધાન પુત્રની કુંવરે તે કોણ તેટની આતપી તો મેળવો લીધી. જ્યારે કોટવાલનો બદમા મળતીયા મેરલાએ છબીસીને સાધી. છબીસી જે ઇચ્છાથી હતી તેણે મેરલાને આંધા આપી. નાટક ખજાસ થયું સરોજનું છત્ર નાટક ચાંડે થયું.

આ તરફ વિનય રામનગરમાં પહોંચ્યો. પોતાને આહતી જેની તપાસ કરવા આગ્યો હતો તે ખુટયો એમ એક ન્વાલચ નામના શરાફથી જાણ્યું. આ ન્વાલચંદ બદમાશનો નહ હતો. ઉપરનો રોગ રાખી નામ જમાવી વહેંક દગ હતો. ચાણો આજવનો-વિશ્વાસ મેરીઓને ફસાવો મેરિ મજબ-ઉઝાવરી એજ છંદગીન કર્યા સમજતો વિનયને ન્વાલચંદને ત્યાં આમદથી ઉતરવું પડ્યું. પ્રસંગ ન્વાલચંદનું ખરું સ્વરૂપ વિનયને પુરાવા સહિત નજરે પડ્ય વિનયે ન્વાલચંદને શીખામણના બે શરૂઆત કલા. પણ ન્વાલ તો જવાબ આપ્યો કે "લાઈ દરેકની કિમત હોય છે" વાં વધી પડી. વિનય જેને વિલાય યતાં પેઢમાં સરોજે એક આપ્યું હતું અને કહ્યું હતું કે "આ દેવી-પુણ્ય ન કરમાય સુધી જાતીથી માલમે કે આપની ઓડી શીયજ અખંડ છે. તેથી પુરેપુરી ખાતરીવાળો હતો. તે વિશ્વાસુ વિનયે સતિ પેલ થેર છે. ફનીયામાંથી દહ નાશુદ નથી યદ એમ રહેજ

ક્યારે વાતને પકડી રાખી નહત કરી કે " તારી બીનુ
 ના ભગ દુ કરે ! જે દારે તે શુભાન " કાજ એપ્રિલિ-આ
 શરત નમ્મી ચઇ ન્યાલચદ શરત પુરી કરવા ચાલ્યો વિનયને
 તે વિષય હશે

નામક નેષ્ટ આ પા પડી કાટવાલ-પ્રધા. પુત્ર અને કંધ
 તેને તાનવેથી લાગી પ્રધાન પુત્ર સરોજનો ન્યાતીયો તેમજ
 સધાચર્યુ જ્યોળાખાચુવાલો હતો સરોજ પતિની મેટલાજીમાં
 પોતાનો સમય પુળા સેવા તથા દાનધર્મમાં જ ગુમરતી એક
 વખત પુળના સમયમાં પ્રધાન પુત્ર આવી લાગ્યો પોતાની
 મનની ઠગ જાણવી સરોજને સદગ આ પાથને ટાળવા રાત્રે
 આઠ વાગે આવવા વાપરો કયો પ્રધાન પુત્ર તે ખુશી ખુશી
 યુગે ચાલ્યો ગયો રાત્રીના આઠ તાગવાની રાદ જોવા લાગ્યો

કાટવાલનો મેરઠો સન્નેજથી ઇમીતીને મળ્યો ઇમીતીથી
 તાત ૥ વાતમાં કામવાતની ક્ષત્રા પાર પાડવા મન કરવા
 વચન આપાઇ ગયું

રાજકુવર તે એમજ સમજવા લાગે કે મને રાખનાર
 છે જ કોણ ?

પહેલા કાટવાલ રાત્રે રોનના બહાના હેઠળ સરોજના ધરમાં
 મુખ્યે ઇમીતીના હેમથી સરોજ સાથે એમત મેળવી સરોજને
 ત્યા હેમાના જતા કાંઠે ખાધા જેવું થયું પ્રધાન પુત્રનો
 આઠ યાગનો વાપરો હતો તેને બતાવવા માદક પીણું તૈયાર
 કર્યું હતું તેમાંથી કાટવાલને મેમાંનો આપી પશુ આઠ લાગતા
 તે પ્રધા. પુત્ર આવી લાગે કાટવાલને જ્યાર સરોજને અલગ
 કરી આખરે સરોજને તે સમયસુવચના વાપરી સિતાડ્યો
 પ્રધાન પુત્ર આગ્યો તેની પશુ રાજકુમારના આવી મગધાથી
 તેજ રથાંતિ ઘડે આમ આ મે જાણુની આનુમાંથી બચી
 હો વિચાર આવતા વચન આપતા મોદનવાતને બેલાવી મગા મે
 રાજકુમારને મોદનવાસ આવનાં આપત્ર મટે બીક લાગી તેને
 પશુ રસ્તો થયો મોદનવાન હેરી ઈજની યુનમાં પોતાનું મોતમ
 બેલી ગયો વિલાપાતું બને છે તેવી રીતે પોતે જોયી સહી
 કાગલી લેવાની બાકા મારી તે રકમ માફ કરનાં બી નધર
 બેહતા હોમ તેમજ આપવાની ઉદારતા પશુ જતની સરોજને
 મારી આપાના લકો પોતાના પેલા સતાડેલા દેવાને રાખ્યા
 મોદનવાલને હેરી વરણનું થેત ગયું સરોજને તને ધરમાંથી
 બહાર ફકારો દીધો બીજે દિવસે મોદનવાતને જ્ઞાન આ મું
 લાગેતો જ સહીના આધારે કાટવા નામ રામે ફરીવાર ગયો
 સરોજને લાગર થત્ર પશુ સરી સરોજને કહ્યુંલી જેથી રા નબે
 રૂપોવા પર્થસ દગર લરી આપવા દુનમ કયો ત્યાં તા સરોજને
 મારી કયાના અને તેનો પુરાવો પશુ પેલી પટાલના દેવો રજી
 કરી બચવ કયો મેહનન તે આ વતુતકટ છ એમ વગીયાન
 મી પશુ પેલા ત્રણ અમમોશીએ સરોજ ખરી છે અને મોદન
 લલ પેનની નદતાનનમાં ૧૬ મે ગાટે આ દાવો ૫ મે છે
 એમ સેગન પન જીગાને આપ ગળને પશુ ગુપ્તો આ થો
 રુ ના વનો પડાયા મોદન ન રીસામાંથી બી જના

પામ્યો પશુ સરી ફરાવેલી રમન પચીત દગર ધરમાંના આપી
 દેસા દુકમ થયો રાગના પુરાવો રાજના રચબ ગણના પેતા
 નજીક પેગન પનગીમાં ગુપ્ત થયું રાગના ગુમાનો મોત
 થન આ ત્રણે દવાની દેરી મદદ્યો બચ્યા પશુનામએ તેમોને
 દાતે તરજુ લઇ સાતિ જેરી આ સરોજની મારી માગવા
 ફરમાવ્યું સરોજે પશુ તેને શી મામણુ આપી કે લાકડા
 પારડી સીની આપત્ર પર કાય નાખતા પેતા તમરી બહે
 બેરીને વિચાર કર્યો

આટલા વખતમાં ન્યાનચદ પશુ આ ગામમાં આવી લાગ્યો
 ઉતારો કે દવાલને ત્યા જ થયો કાટવાલ પશુ અપમાનયો બળી
 બળી રહ્યા હતાં જેથી મેરલા મારફત ન્યાલચદ અને ઇમીતીની
 મુલાકાત કરવી સરોજને પાપખાત કરવાનો રસ્તો તે પેરો
 લીએ રોગ કર્યા ન્યાલચદ પોતાના ગામનો છે અને રિતબના
 ખમર લાવ્યો છે એમ કી સરોજની સાથે ખાનગી મુલાકાત
 મેહરી ન્યાલચદે મહેનત કરો પશુ આખરે ન ફોગો કપાળમાં
 જ્ઞામ આપી ન્યાલચદને ધરમાંથી ફાગવી દીધો પશુ તેજ રખતે
 મેરોને પશુ ઇમીતીને સનાવના લાગ્યો ઇમીતી મનઃક દી દલી
 પશુ પતિન તહેતી મેરલા લામે દકમર લેવા લાગી આખરે
 બુમ આના સરોજ તથા તેની દારી મહેતે આવી પેશુ બીચારી
 બચવાઓનું રુ મજી ૨ પશુ આ વખતે ધણે વમો મગના
 આવને દેસામાં આવી લાગતા બધાની આમર બચી મેરલાને
 પશુ ન્યાલચદની જ રજા મોગનવી પડી હવે ઇમીતીની મનિ
 રેકાણે આવી પોતની હુંન સમજાણી જે સરોજને પામના
 કરવા પોતે આટ અર્જન કરો રહી હતી તેજેજ પેતાનું શીવળ
 બચાવ્યું હવે તેને વાદ ચાલ્યું કે ન્યાલચદ સાથેની રાગના
 સરોજની છારી પરના લાખા મી વાત તેમજ વિનય પામનુ કુપ
 ન કરમાવ તાંદુધી તે પશુ રીવળ ભગ થયું ન માને તે વાત
 જે પોતે જાણુની હતી આ ન્યાલચદને મરી દીધી હતી તે છુર
 પરિજ્ઞામ લાવરી સરોજને પોતે બગાડેતુ પેતેજ તુપાતરી
 એમ કહી ઇમીતીએ શુકિન ખનાવી નવા તેની સનાદ પ્રગણે
 વર્નવા કમ્પત થયા

મેરો પરજ ન્યાલચદ કોટન બને મોટું ગતા થા વાર મી ૧૧
 પેતાને ગામ રસતા થયો તેમાં પશુ તેની મનતમ હતી રતો
 રાત રિનય મુતો હતો ત્યા બધ લેવી-પુ પ જલ્લાતી નામ
 સવારના મેરોમાં તે પોતાના મિત્રો કમર પોતની ફનેદ સખીવ
 કરી પુરાવામાં સરી હતી છાતી પર લાખુ છે તે મ્મું પશુ
 એક મિત્રે વચમાજ નુમી વા મુ કે " તેનો નીવલ લા ૧૬
 ન કહેવાય " ન્યાલચદના આમકથો વિનય પેતાની સલ્પના ૧૭
 કુપ રજી દરમ તૈયાર થયો કુપીલનુ કારરખન
 કાનુ રિતવ ગામમાં ખન્યો

નામનજરમાં ૨૦ મ પીને વિવચ ચગરૂપ થયો તમર
 ગામમાં ઉનેરો અ રાધી કુન ખાનની મદદથી દુ ખીડેતા
 ૫ મ દાવનારી હતી જીણી રાગને પશુ આ વાતની નજ થયો

પંડ્યાની વાચસરીઓ

અથવા
રાગચિત્રો૧૨
૬૨૭૦
૫

લેખક-રા. પંથરાજી કર પંડ્યા બી. એ

(તા. ૨૧-૩-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

વાંચકને યાદ હશે કે વર્તમાનપત્રે વાંચવાથી કેટલીક દુઝાલીકા ગળે અને હોળી ઉપર ગમ્યામાં ન્યાયા ધોધા વગર રહેવાથી એક દહાડા રાજમાન કહો કે મોરદર કહે તે ગી રંગાઉક દેવ મારી પાસે આવ્યો અને મને સ્વર્ગમાં લઈ ગયો બધા મે પુસ્તકાલયમાં નવુ જ પુસ્તક વાચવાનો આરભ કર્યો, અને કેમકે સને ચોલા વખત માટે ખરતી આપી અને તે પુસ્તક વાચના માણુ વાચકને યાદ હશે કે પુસ્તકનું નામ હતું "મૃત્યુલોકનિવાસી શ્રીમતિ લીલાવતી-મુનશી તેમના સ્વરૂપ ચિત્રો અનેના જનપ્રીતા વિદ્યાનના ઉપોદ્ધાત સાથે" લેખિકા બહેન સુધી દુકડી લાગરાગી

તે પુસ્તક બહેન સુધી દુકડી લાગરાગીએ શ્રીમતિ કારીશબની પુત્રી અખતે સાદર સમર્પણ કર્યું હતું-નેમમાં મુખ્ય નીચે મુજબ છે

"તળી બહેન અબા, સ્ત્રીલોકો તિરકાર તમારાથી સદેવ ન થયો તેથી તમે તપશ્ચા કરી મહાદેવનું વરદાન મેળવી બીજા જન્મમાં દુષ્ટ રાજને ગૃહે શિખડી રૂપે જન્મ ધારણ કરી મહાપ્રાણુ બીધમનું કુરોડેનના મુખમાં અલ્લુનને હાથે પતન કરાવવામાં કારણહુત થયા, એવા તમારા દદ નિશ્ચય માટે, સ્ત્રીલોકી ગૌરવવારી વર્તણૂક માટે, તમને આ પુસ્તક સાદર સમર્પિત કરવામાં આવે છે ઇત્યાદિ"

પ્રસ્તાવનામાં બહેન સુધી દુકડી લાગરાગી લખતાં હતાં કે "અત્રેના સરેરાશપાતાના સારનાશિન અખડખાનદખનીકર, નર્મભાષાવિશારદ કલકાગ્રિય શ્રીમાન્ નારદ ઘાસીપ્રદીયા આપર રાગિયુધી માહીને તે સસારશેષ સુધીના દરેક પ્રકારના વિચલના ઉત્પાદકની કૃપાથી જ્યારે આ ઉર્થલોકની (સ્વર્ગલોકની) વસતિને માન્ય પડ્યું કે અને વસતા પ્રાત સમસ્તીય દુરગીર, ભાર્યેવ પરદુરાશની કિર્તિ મૃત્યુલોકમાં વધુ પ્રકાશિત કરનાર, મુખત જેના મંત્રિની મહત્તા ગુજરાતને સમજાનાર, રાજ્ય મદિય સરપી મીલનની મહત્તાકાક્ષાઓની નોંધ રાખનાર, અવ તિના મુજ તથા તેલપની વિધવા બહેન મૃણાલની દુર્વાસના જે મુજના અદ્યુત મૃત્યુથી આશ્ચર્યચકિત થયા મિત્રયુક્તે એપાડે ચઢવી રહી મધ દત્તી તે પ્રકાશમાં આણનાર, ગુજરાતમાં નરો ધૂગ રથાપવાની આશા ધરાવનાર, શ્રીમાન મદરલોક નિવાસી

કાક તથા વિદુષી સતી મજરીની મનમથ કથાના લેખક પ્રજાદિ અનેક વિચારણાથી ભુખિત થઈ શકે એવા હાલમાં મૃત્યુલોકનિવાસી મુજના કથાના ગૌરવભિનાથી શ્રીમાન ગજમાય રાજેથી કન્યાનાલ મારોકલાન મુનશીએ અદિતિય પ્રતિભાસપન લેખિકા બહેન લીલાવતી સાથે મુનશીએ કહ્યું છે ત્યારે અને ચર્ચા ઉપરિચિત થઈ જેના પરિણામ રૂપ આ પુસ્તક છે સ્વર્ગનિવાસી વાચકદરે તેનો હસનીરસીર ન્યામે ઉપભોગ કરવો એજ અમમમાંના પ્રત્યાદિ

ઉપોદ્ધાતના વિદ્યાન લેખક સર્ગનિવાસી શ્રીમુન જન્મનામ શર્માં પડિતજીએ એવી મતવચ્ચતુ દુકમા પતાવ્યું હતું કે

"હુતિ રમુતિના ચિનાઓમાં ચાલનાર આર્થ-હમણા હિદુ નામથી ઓળખાતો-સમાજ વિનાશની અપીલી ઉપર આવી રહ્યો છે તેથી આવા વખતમાં બહેન સુધી દુકડીએ આવુ અદિત્ય મુગતક લખી સર્ગ સમાજ ઉપર જે ઉપકાર કર્યો છે તે માટે તેમને હવેથી સુધી દુકડી લાગરાગીના નામાભિ ધાનને બરેતે મુતપુર્ણપાળી કમળપત્રી કહેવાય એવી મારી અત્રેના સ્વર્ગ નિવાસીઓને સ્પર્શ છે હું તો એ દપતિને મૃત્યુ લોકમાં દિશાંશુ સાથે દરેક પ્રકારના સુખ ઇચ્છુ છું અને અત્રે પશુ જ્યારે તેઓ આરે (પરલકા દઈ તેવા વખત દૂર રાખો) ત્યારે તેમને માટે ચોગ્ય મ્યાન હમણાંથી નિશ્ચિત થાય એવી ઇચ્છા સાથે મારે અપસરાઓના હાવશાન જોઈ કેટલાક ઇદિયનિમ્મદી દેવતાઓના ઇદિયનિમ્મદ વધે તેના અલકારપુર્ણ કાવ્યો "સ્વર્ગ સમાચાર"ના વિદ્યાન તરીકે મોકલવાના દેવાયો આ ઉપોદ્ધાત અનિવાર્ય એ પથ કરે છું પ્રિય વાચક જનદી પાતું ફેરવી વાચવા મડી જન્ય એવી આશા રાખના જન્મનાયના જનકર્મ

મગસાચ-જુ

હે સ્વર્ગનિવાસી વાંચક! મૃત્યુલોકનિવાસી શ્રી મુનશી તથા બહેન લીલાવતીને તુ ઓળખે છે તેમજો મુનશીએ કથા તેથી પૃથ્વી પરના એક પિદુ જેટલા વિલાસમાં જરા કોલાહલ રયો અને તે કોલાહલના લજ્જકારા શ્રીમાન નારદના તત્પુરા મારકત અને આવવાથી અને પશુ કોલાહલ શરૂ થયો-જે દંભુ ચાલે છે વિષય વિવાદનો હોવાથી બુદ્ધચર્યા છે અને તેમાં આદિ રમુતિકાર મતુથી માહીને તે પડિત મેશમુલર સુધીના દરેક જન્મના મન સિન્ન છે કંઈ પશુ નિર્ણય પર આવતા પહેલાં દરેક કાલા (અને વસના સૌ કાલા જ છે) વ્યકિતીની ફરજ છે કે વિવાદનો પ્રશ્ન દરેક રીતીએ તપાસવો અને તેમ કરવાને સમગ્ર યાચ કે જે સમગ્ર મગવાથી નિર્ણય ઉપર અનેના લોકો એકદમ આવી જાય તે માટે અમે આપા પુસ્ત કના નજી અધ્યાય કરીશુ જેમાં પહેલા અધ્યાયમાં શ્રીમાન મુનશીની સાદિત્યક તરીકેની સેવાઓ, તથા તેતુ નિષ્પક્ષપાત અવલોકન-ખીજમાં બહેન લીલાવતીની તેવાજ પ્રકારની પ્રશ્નિઓ તથા તે ઉપર પ્રસંગોપત પ્રવચન અને ત્રીજાયા તેમને જન્મેને

માટે અને ચાલી રહેલા વિવિધ વ્યક્તિઓનાં મનમતાંતર તથા તેનું વધારાકિત તારતમ્ય લખ્યું. છેલ્લે ઉપસંહારમાં અમારા નામ અભિપ્રાય રજૂ કરી પુસ્તક સમાપ્ત કર્યું.

અધ્યાય ૧ લો.

શ્રીયુત મુનશીની “વેરની વસુલાત” એક અજબ નવ-સિક્ષા છે. શ્રીયુત મુનશી ખની રાષ્ટ્રી તેવા આદર્શો નજરે યુગી તે આદર્શોનું પરિપાલન પોતાનાં પાત્રોદ્ધાર કરાવે છે. પરંતુ તેમાં વાર્તાસ્ત્રને પ્રવાહ અખંડિત વહેવારવા સાથે તે બહુજ અધુરા રજા પુરે છે. તેનું પાત્રાલેખન કોષ ચિત્રકાર જેમ પીછીના બે કપાટા આમ અને ચાર કપાટા તેમ મારે તેના નેત્રુ ઉતાવળું હોવા છતાં અંતમાં Finally સંપૂર્ણતાની ટોચે પહોંચી-લાગે છે. તેમના વેર લેવાના વિચાર વિચિત્ર છે. પ્રકૃતિને તેનું કાર્ય કરવા દેવું. રઘુલાઇને લકષ્મી થયો અને પોતે દિવાન થયોતે બદલે દિવનના સસરા થયા તથા જેનો પોતે ધવસ કરવા માંમતા હતો તે અનંતાનંદ રવાણીની યોગનાઓ પરિપુર્ણ થયેલી જોઈ, તેનું જ પુનર્જીવ સહેરના મધ્યમાં જોયું અને રામકિસન શસ્ટના “કયું છેડે દિવાન” એવા અંધગુણું શબ્દો પોતાની આખર અવસ્થાએ પશુ સાંભળ્યા અને તેથી તેને જે છબી કે દુઃખ થયું અથવા સુખ દુઃખ સમજાવી લાગણી થઈ અથવા આનંદ અને સુખ ઉપજ્યું તે ન જણાવવામાં લેખકની અચારા મન મુજબ તો જરા નિષ્કૃપર આવવાની ખામી જ છે. પરંતુ તે ખામી-દોષ-દામા કરવા યોગ્ય છે કારણ કે લેખક મૃત્યુસાંક્રિયાસી હોઈ “વેર લેવું” કે હામા” આપવી એ આપદનો નિષ્કૃપ કરવા માટે હજી અનુભવની રાહ જોતા હોય એમ લાગે છે. વધારે રપષ્ટતાથી લખતાં લેખક કહે છે તેમ પ્રકૃતિ જ્યારે વેર લેતી હોય “એની અધમતા એજ તેની પડતી, તું શું કરેલા તેમની અધમતા આજુબામી અપરોક્ષ લાગ લે છે.”

એવી માન્યતા અનંતાનંદનો જગત્તે ઉપદેશ એમાં કંઈક આર્થલાવના રહેલી છે પરંતુ લેખક રપષ્ટતાથી લખવા નથી કે એવે વખતે જગતે-જેણે દુઃખ અનુભવ્યું હોય-જે વેર લેવા તત્તસતો હોય-તેણે શું કરવું ?” શું એવા અધમ પ્રાણીઓ જ્યારે પોતાનાં કરેલાં પાપ ભોગવતાં હોય ત્યારે મોજથી જોઈ રહી મનમાં આનંદ અનુભવતો કે દુઃખ પામો તેમનો ઉપ્કાર કરવો ? આપોની એક જાતના પ્રમાણે તથા ક્રિસ્તિઆનીટી પ્રમાણે તો તે વખતે બીજો માગે ગ્રહણ કરવો હજી છે. અતે પહેલા માર્ગનું અવલંબન કરવામાં તો પે. મદમલના અનુપાસીઓ-આરમ કે હજીથીઅનનું દષ્ટિ કોણ નજરે પડે છે. લેખક જરાબર ખુલાસો આપતા નથી.

કદાચ લેખકના મગજમાં બે પ્રકારના વિચારનું મુખ્ય થઈ હોય, પાશ્ચિમીય લેખક, કેચ શ્રીયુત એલક્રાઈસ્ટ કુમની વાતો Count of monte cristo “મોન્ડીક્રીસ્ટોનો હાઉસ”માં જેવી રીતે નાચક પાશ્ચિમીય સંસ્કારને અનુસરી પોતાનાં વેરીઓનું પનન થાય તેવી યોગનાઓ ધડે છે અને પાષીઓ ઉત્તરોત્તર

વધારે પાષીઓ થતા જતા હોવાથી તેની યોગનાઓ યોગનાઓ બોધ થાય છે જ્યારે નાચક કહે છે કે, “પ્રથમ, વેર સંપૂર્ણ લેવાયું છે. મેં તે લીધું નથી. કતાં તું જ છે, મેં પોરેજરા ઉભી કરી. તેમાં તે પડ્યાં. શા માટે પડ્યાં ?” તેમને ધન્યું કહેતો નહોતો.” અને આવી રીતે તે કતાં હોઈ અકર્તાઈમાંથી દાવો કરે છે. હા. એક વાત છે. જો તેને દુઃખ દેવામાં સર્વ પ્રજાથી તદ્દન સુધરી જ ગયાં હોત તો કુમારો નાચક વેર લઈ શકતો નહિ. પરંતુ ઇશ્વરી નિયમ છે કે પતન થયું એટલે જોસથી અને જોસથી, વધુ પતન થવાનું જ. ત્યારે નાચક એવી પરિસ્થિતિ ઉભી શા માટે કરી ? તેણે તે ખામદ વિચારવાની જ ન હોતી, તેને કોષએ દુઃખ દીધું હતું તેથી તેણે તેમને દુઃખ દેવું અથવા તેવી પરિસ્થિતિ ઉભી કરવી એ આપણી દષ્ટિએ વ્યાજબી નથી. તે કામ વિષ્ણુના પી-વિષ્ણુનિયંત્રા “પ્રથમ” હતું. વળી બીજું જો તેણે તેને દુઃખ દેવામાં તેની મદદ માંગવા ગયા હોત ત્યારે તેમને તેની મદદની તા પાડી હોત, અથવા જેમ કયું અચ્છનું છેલ્લા સંભામ વખતે થયું અને કુખની સમ્રાજ્યી અચ્છને કયું ને “ધમ” કુખન આપ્યું તેનું કયું હોત તો વાજબી હતું. પરંતુ કુમારનું ધર્મતત્ત્વ અધુરું છે અને શ્રી મુનશી તેની વચ્ચે અને પોતાની રજોમાં વહેતા આર્થ લેલીની લાવનાઓને લીધે ઉત્પન્ન થતા વિચારોની વચ્ચે કોલાં ખાય છે એમ અમને લાગે છે. અમે ખુશી છે કે તે પનામાં આર્થ લેલીની લાવનાઓ જ વિનય થયો છે કારણ કે “વેરની વસુલાતનું પાત્ર” જગત કાઉન્ટ એક મોન્ડીક્રીસ્ટોનો જેમ વેર લેવાય તેવી પરિસ્થિતિ ઉભી કરતો નથી. પરંતુ જગતનું મનુષ્યત્વ-જરાકે ઉજીવ-સ્વામી અનંતાનંદનો દેવત્વ-સંપૂર્ણતાથી-દંકાઈ જાય છે. ધન્ય છે-આ પુસ્તક માટે અનેથી અમારા સદાજા ઠાટી ધન્યવાદ છે. “પાશ્વરી પ્રમુતા”માં મનુષ્યત્વ જ છે-દેવત્વ તો નથી જ અને મુજરાતના નાથમાં તો લાગણી ઉરકેરાયેલી રાખવાકે સિવાય અમે કોઈ જોઈએ નથી-કયાં મદતનુભાવ ચાણક્ય તથા શુક્રની નીતિ તથા કયાં..(નહિ લખીએ કારણ કે અમે સ્વર્ગનિવાસી હોવાથી અમારાથી છબ્યાંવાળું કંઈ થાય નહિ. હામા કરો દેવ ઉદારાનું) રાખ્ખિરોમની રાણીની પશુ કંઈક હરિયાદ છે પરંતુ તે તથા અ-અનિવાસી એકિદાસિક પાંચેની કયાંક અમે અપરાધ નીત્યમાં લખવાનાં હોવાથી-અને તે ઉપર મૈનનું પરિપાલન કરીએ દીએ. તેમની “હારી કમળા તથા બીજ વાતોમાં” હુવાંસા તથા શંકત-લાની વાતો તેમના મત્ત લોકના મુખ માનવીની આંખ ઉઘાડવા તેણે દીક લખી છે. ધન્ય છે તેમને. જો કે મુનિ શ્રી હુવાંસા તો પોતાની સરખામણી એક કલીકુતના ડોસા સાથે થયેલી જોઈ બહુજ કે પાશ્ચિન થઈ તેમને મુખાંખની વરિષ્ટ. કોટમાં એક પશુ બીક ન બળે તેનો સાપ આપવા તૈયાર થયા હતા પરંતુ આ લેખકે તથા અ-અ લાખાવિચારોએ તેમને સમજાવ્યું કે શ્રીમાન મુનશીએ તો એ અલક્રાઈસ્ટ લાખામાં લખ્યું છે અતે તેમ કરવાનું તેમનો આશય અતિ ક્રમ્ય છે વગેરે. તેથી તે શાન થયા

પ્રતી યદ્ય જઈ આવીયાં આપો કે, “ચન” છવસરઃ
(વપ થવે)

પરંતુ તેમણે આ સ્વચ્છોદ્ધાર કાર્ય કરે અપમાન કર્યું છે તેથી અને ખજાણાદા થઈ રહ્યા હતા. જે તે અને આને (મો વર્ષ પછી) તેમના ઉપર કપાઈ કરવી તથા મુકદ્દમા ચલાવવા એવા ફાવ ઉપર આખા પછી કપક ચાત પડ્યા છે. તેમના “નવી આપે જુના તમાશા”ના લેખથી અને મહર્ષિ વગેરેનો છપ કથવાયો હતો કારણ કે તેમણે વિચાર્યું કે શું તેઓ એવા નખખા છે કે મૃત્યુચોક્તિ એક જોવા તેવા રેવડા જેવા યદ્યચના કહેવાથી સમાપ્તન કલ્પિતનિમિત્ત કરવાનો માર્ગ છોડી આડે મારે જાય વગેરે પરંતુ મૃત્યુચોક્તિ નત્યત્યેતદીપનિવાસી મહાશય શેલી તથા કીટસ અને મહા-મકી સાહિત્યક શીવજી વગેરેએ જણાવ્યું કે આ લખાણથી તેઓ આપકત્રી રીતે મૃત્યુચોક્તિસીમાને છીડીપશેવૃણતા યદ્યત્તવાનો મોષ દષ્ટ રહ્યા છે અને એવી રીતે લખવાની દમજા તથા Fashion-નીથી છે જેથી એ કે તેઓ સર્વ શાપ દેતા તો હાલ દુસ્ત મટે અકલ્યા છે પરંતુ શા માટે શીથી વાત લખવાને બદલે એમ આપકત્રી વાત લખી વાચકને મોટાળામા નાખી મોષ દેવા જ નેજાએ તે સમજી ન શકવાથી બાલિયગા તેમના ઉપર કામ ચલાવી તેમની પાસેથી ખુલાસો મળે તો એવી કલ્પિત સાથે હાલ દુસ્ત તો તેઓ સર્વ વિરામ પામ્યા છે

“એક પત્ર” એ હમણાની આપવાતી-તર્જાત શુર્ષ-શાપ્તની સી સમાજ ઉપર સારું અજવાણ પાડે છે અને એ વાત વાંચ્યા પછી જ અને સીમાની સખ્યા વધેલી નેજાને આશ્ચર્ય પામતા અને તો વસતી પત્રકના અધ્યક્ષ શોમાન ભારતકથાચર્ચ ખુલાસો બહાર પાડી ચક્રા કે સીમાની સખ્યા હજુ પણ સ્વર્ગમાં વધતી જશે કારણ કે દર મેકે ૬૦ ટકા સીમા મૃત્યુ પામ્યા બાદ અને આખા ફરશ અને ૧૦ ટકા માત્ર પુરો આપશે-અને કારણ ન સમજવતાં તેમણે “એક પત્ર”ની દસ પરાઈ નહોતી અને જેથી દીધી છે જેથી સર્વને સતોષ થયા છે.

તેમના “કેના વાક” માટે અને નિદાણ મનભેદ છે અને તે બાજની ચર્ચા નીજ અધ્યાપમા સંપૂર્ણ આપેલી છે. વળી પુરોની વલ્લભમાં તેમણે મહારાષ્ટ્રવિગ્ન મુજને અને મુજાને જે અન્યાય આપે છે તેનું દિગ્દર્શન પણ અધ્યાપ નીજમા મુશે

તેઓ શુર્ષશાપના સાહિત્યક છે પરંતુ સાહિત્યક સુધી પણ પહોંચ્યા નથી તો પછી તેમને સાવિત્યક તો અને કેમજ કહી શકે તેમની આ નખખા માટે તેમના આ વિનય મટે તેમને ધનવાદ છે-અમારો તેમને અખીવાં છે કે તેઓ સાહિત્યકની પદવી પરથી સાહિત્ય-પા-પ-અ સાવિત્ય-જ સાહિત્ય-સાહિત્યક-સાવિત્ય-સાહિત્યક સાવિત્ય (૬૪) જી, સાહિત્યક દુવાદિ જુમેરાઓ ઉત્તમથી સાહિત્યક થયો અપર અપર પદિચારકો પની પર પુષ્પરુદિ કરે. કતિ પ્રયોગપ્રાય અપરુષ.

બહારગામના સીનેમાવાળાઓને એક અમલ્ય તક સસ્તાં અને સારાં પ્રાચારો કયાંથી મેળવશે ?

મેજેસ્ટીક ક્રીડ-સની જાણીતી ક્રીડમે

૧ આતમબલ ૨ નંદ બનીસી
૩ સંન્યાસી ૪ પાપનો પશ્ચાતાપ
(રીપનર-ચ)

૫ અંદન-મલીયાગરી ૬ પાપનો દેજ
(૩૨ આદ સીન)

તે સિવાય

સીરીયલો અને ઈંગ્લીશ ડ્રામાઓ

ખુર્શી માટે લખા—

ક્રીદાચલી મહામદઅલી

કે. હસમત મહાલ ચોપાટી

સી. કેસ—મુંબાઈ નં. ૭

એક વખત કામ પાડી બેશે તો ખાત્રી થશે.

તેમાર છે !

તેમાર છે !

સા. હરેદર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક જુવનમોદિની—રેજહાનના પ્રેમ પ્રસંગે તમા પ્રતિદાસને અનુલક્ષી શુશ્રાવના આ મરન કલિએ રચ્યું છે.

મુલ્ય માત્ર આઠ આના. બહાર ગામના યાત્રુઓએ નવ આનાની પો. દીકરો મોકલવી

લખે—મોળ-મગલ કાચોલર

ગીરગાય ચર્ચ કામે ખટાવ બીદોમ મુંબઈ નં.

મોજ--મજલુ ઈનામમાળા નં ૫

રૂપિયા ચોવીસનાં મઠાર ઈનામો

નીચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાર મુધીમાં ખ્યાતિ
પામેલા સારામાં સારા

ગુજરાતી-ઉર્દુ-રંગભૂમિના હયાત

દસ નટનાં નામ

લખી મોકલનારાઓમાં રા. ચોવીસતાં અદાર છનામો
વહેંચી આપવામાં આવશે.

છનામની વિગત-૩. ત્રણનાં ત્રણ, રા. દોઢનાં પાંચ
બાર આનાનાં દસ મળી કુલ અદાર છનામો આપવામાં આવશે.
આ બધા છનામોના રોકડા રૂપિયા નહિ આપનાં તેટલી કમિયતના
અમારી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો
ખર્ચ છનામ મેળવનારને સિર છે.

(કુપન વગરનાં નામ છનામની દરીદ્રાઈમાં લખેલ વધુ થકશે નહિ.)

આ ઈનામનું પરિણામ ખાસ સંતેમ આઈકમાં
જાહેર કરવામાં આવશે.

કુપન તા. ૭-૪-૨૬ બપોરના બાર મુધી લેવામાં આવશે

તા. ૪-૪ ૨૬

દસ સારામાં સારા નટનાં નામ

૧	૨	૩
૪	૫	૬
૭	૮	૯

લી.

૨.

પાં.

“ફોટોગ્રાફીનો પુઠાંતો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સાગ

ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો.

નાના “કુદાગી” રીફલેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં
મળે છે. શિખનારાઓ માટે અપુલ્ય !

વરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પચેના “બેબી” કેમેરા તેમજ ઓએક્ટર
મળે છે આખા સેરેની કીમત રૂ. ૨૬૭ બાળકોને
આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

વળી

“ઝાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

અજેજ લખો—

ફોટોગ્રાફી ફોટો સ્ટોર્સ

૨૦-૨૫૩, હોનૌબી રોડ, કોલ્ડ-મુબં.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડકીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ
સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન
મળવાનું ભરોસેગર ટેકાણું.

ચાણુવાલા એન્ડ કું.

૪૩૧-૩૪ દાલબાદેવી રોડ મુંબઈ

(મહત્ત મળવું કેટલેક મંગાવી જુઓ.)

પેરીસની પદ્મિની

અખબાર-રા. રમજીદ અ મહેતા

ડિનિવીયાનાં પ્રકાશો, હાંદગીનાં એખમે કરેલા કામે, અટ પરા કાપડા જેવા કેસો કેવી નિપજુતાથી ઉકેલા દતા તે અગા- ઉની કેટલીક વાતો પરથી સમજી શક્યા હશે, છુપી પોલીસના પરિષ્ટ અધિકારી તરીકે તેણે દુનિયાદારીના અનેક રસરસ જોયા દતા, તે જાત જાતના માણસોના સંસ્પર્શમાં આવ્યો હતો, તે ગુ-હાથોની તપાસ દરમિયાન જનસ્થાપના ઉચ્ચતર અને સુધર અરોથી પૂછી રૂપે વાકેફગાર થયેલો હતો. જે પ્રકારના મનુષ્યોના સંસ્પર્શમાં ને આવ્યો હતો તે પરથી ને ધણી વડાયો હતો, સંસારની લીલાથી તે જાણીતો હતો. દુનિયામાં બધાં માણસો સાધુ સ્વસ્થાવનાં હોતાં નથી. સાગ માણસો પણ હોય છે અને નહારા સ્વસ્થાવના પણ હોય છે. આ અનુભવને લીધે તે મહાન નીતિના ઉપદેશ તરીકે માણસોને નિર્દેશ ન હતો, કે તેમના તરફ પૂછાની દૃષ્ટિથી પંજુ જોતો ન હતો. તેને ધણી વાર એમ થયું હતું કે આ દુનિયામાં પુરાણ અને કુર્મો, સદૃશ્ય અને સુજ- નના કરતાં વધારે પ્રમાણમાં જોવામાં આવે છે એ મુ-ર આથી ધણી વાર તેને અસહ્ય થતો હતો. તેણે જે અનુભવ મેળવ્યો હતો તે પરથી તે એવા અનુમાન પર આવ્યો હતો કે મનુષ્યનું વાસ્તવિક જીવન અને એ જીવનની ધટનાઓ એટલી તો વિચિત્ર હોય છે કે એક નવલકથામાં તેનો અંશ પણ હોતો નથી. નવલકથાની વાતો કરતા વાસ્તવિક ધટના ધણી વખતે વધારે રમ્ય હોય છે. અને પેરીસની પદ્મિનીની વાત જે અમે વાંચકો સમક્ષ રજૂ કરીએ છીએ તે એ વાતનું ઉત્તમ ઉદાહરણ છે. જે આ વાત વધારે ધટના ના હોત તો જનસાગરના સુધારકો, સમાજ નેતાઓ અને પવિત્રતાને નામે પોકાર ઉઠાવ- નારાઓએ ધમસાણ મચાવી મૂક્યું હોત !

કાઉન્ટ ડેશકોફ રશિયાના મહાન ઉમરાવ કુટું- અનો હુવાન હતો. રશિયાના ઉમરાવો એટલે આપણે ત્યાંનાં નાના રાજા જે જાગીરદારોની સત્તા મરાવનાર દાકોરો જેવા દતા. તેમનો શેરદામ ભારે હતો અને તેમની સત્તા પણ તેથી જ હતી. જે કુટુંબમાં ડેશકોફનો જન્મ થયો હતો તે કુટુંબે રશિયાના શહેનશાહોની બારે સેવા કરી હતી અને તે કુટુંબનો રાજદરબારમાં લાગવગ પણ ભારે હતો. કાઉન્ટ ડેશકો- ફની પણ રશિયામાં ભારી નામના હતી. ડેશકોફ નો કે ઉમરાવ મોટો ન હોતો પણ તેણે વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં જ ખ્યાતિ મેળવી હતી અને રશિયાના નામાકિત માણસોના સંસ્પર્શમાં આવ્યો હતો. કાઉન્ટનાં તેણે ધણી પારિતોષિક મેળવ્યાં હતાં અને વિદ્યાર્થી

અવસ્થા પુરી થવા પછી “સુધિ ઉત્પતિવાદ” નામે એક પુસ્તક લખ્યું હતું. આ પુસ્તકનો વિષય, વિષય અર્થવાની છતા, તેનું ઉદ્દેશન, એ મહાન વિવેચની તત્ત્વચર્ચા સમાલોચનાથી રશિયાનો વિદ્વાન વર્ગ મુગ્ધ બની ગયો હતો અને રશિયાની બહાર પણ તેની ખ્યાતિ પ્રસરી હતી. વર્તમાન પત્રો અને માસિકાએ તેની છુધિધની, પડિતાઈની, અને તેના અધ્યાગ પરિશ્રમની મુકત કંઈ પ્રશંસા કરી હતી. આ તેના અદિ- નની એક બાજુ જ હતી. બીજી રીતે તેનું વર્તન એવું હતું કે ધણીવાર ને ન કરવાનું કરી મેસતો અને સમાજમાં એવો ખળભળાટ મચાવી મુકતો હતો કે જેઓ તેના ઉત્કર્ષને ધમ્મના દતા, અને એમ ધારતા દતા કે ટાઇ દિવસ આ નવ જીવાન કીર્તિને વરસે અને રાજકાર્યમાં થી પ્રાપ્ત કરી ઇતિહાસમાં અમર નામ કરશે તેમના મનને ફોલ ઉપવન કરી સખત આધાર મેસતો હતો તેના આવા પ્રકારના વર્તનને માટે ધણી બહાન આગળ ધરાવતાં આવતાં હતાં. રશિયાના શ્રીમંત વર્ગના હુવાનો જેઓ અદ્યતન ધનના માલિક હોય છે તે કયા એવું કરતા નથી ! તેઓના અદિત કંઈ એનાથી અદિ વાતાં નથી હુવાન છે, અનુભવ નથી અને પસા છે. એટલે એમ બને વધારા આવના કેમણે વ્યવસ્થા દુનિયાના રજદમ જોઈ રીટો થઈ જશે. એમ એને માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.

ડેશકોફે પ્રમથ રશિયાના પરદેશ ખાતાના પ્રધાનમંત્રીમાં જોડાઈ થોડો સમય રાજનીતિનો અનુભવ લીધો. ત્યાર બાદ પેરીસમાં રશિયાના પ્રતિનિધિખાતામાં રશિયન એમ્બેસીના હાથ નીચે તેની નિમણૂક થઈ. એમ કહેવાય છે કે જીવાન ડેશકોફને પેરીસમાં રહેવાનું પછું અનુકૂળ થઈ પડ્યું અને પેરીસની રહેણી કરણીથી તે મુગ્ધ બની ગયો. કાઉન્ટની વધ ને વખતે આશિષ વર્ગની હતી તેનો ખાધો દદ હતો ! જીવાનનો જોમ હતો, તેનો દેખાવો, ભરાવદાર રહેરો અને દાપટીપથી પોશાક કરતો હતો તે સ્વભાવે રસિક અને વિશ્વસપ્રિય હતો. જીવનના વિશ્વાસ પ્રત્યે તેને અજીવો ન હતો. લલિતકળાનો ઉપાસક હતો, શૈલ્યનો પૂજારી હતો. ખૂબ મિત્રજનો આનંદી પ્રતિભો અને વાકચતુર્માં પ્રવીણ હતો. લક્ષ્મીની લીલા દેર હતી. તે “મોજ મનદ” અને “રામરશ્મી” રહેતો. હાંદગીના સુખો પ્રત્યે તેને અભાવ ન હતો જીવના ઉપાસનો ઉપગોળ કે બે ઘડી મોજ તેને પ્રિય હતી. તે પેરીસના ફેરનેબલ લના “સાંપ હાલીવર્સી” માં રહેતો હતો. તેને ફેર મોજ આનીઓ ઉડતી. પેરીસના નામાકિત નરો, રાજમાણી કામનીઓને નિમંત્રણ થતાં હતાં. આજ ભોલ, કામે પાડી, કોને દહાડે એટલોમ એમ ધામધુમ આવી જ રહેતી હતી. સમાજનો ફેરનેબલ વર્ગ-જેને અજીવો “રમાઈ મેટ” કહે છે જેને ખાતું પીવું અને મોજ મનદ સિવાય બીજું ખેવ હોતું નથી, મધના દીપાંતી પાછળ જેમ મધમાળો એકઠી થાય ત્યેમ કમરૂપી મધની આજમાજ રાગાની માફક ઉભરાય છે, તેવાનો કાઉન્ટને ટોટો ન હતો. કાઉન્ટ પેતાના કામમાં ચાલક

અને પ્રસંગ પછે ગમિર અને સમલુ હતો. તેને કામગીર કામ-
વાળી કનકસના પ્રત્યે પદ્મપાત હતો. તેને ઘેર તેની પ્રસંગ
કરનાર, તેની શ્રીમતાએને વખાણનાર તેની મુશ્કેલીની સ્તુતિ કરનાર,
અને તેના ઉત્તમ ભોજનનો યથેચ્છ પશુ ઉપયોગ કરનારનો
તોટો ન હતો. કાઙિ-ટ પોતે પશુ આ ખુશામતિવાળોના
રક્ષાતથી સારી રીતે પરિચિત હતો જ્યાં તેને પોતાનું આ
નાનકડું નંદનવન પ્રિય હતું અને ત્યાં આપનાર પરંપરાની માફક
નમ્ર સત્તા ભોગવતી એ પ્રિયકર હતું.

કાઙિ-ટે આ પ્રમાણે વિચારસમિય પેરીસમાં બે વર્ષ બ્યતિ
કર્ધાં. ત્યાર બાદ એક દિવસે ડોનોવિયને એકદમ પેરીસ જવાનો
દુકમ મળ્યો. આવો દુકમ મળવાનું કારણ એ હતું કે કાઙિ-ટ
ડેહોડાઈ એકાએક પેરીસમાંથી ગુમ થઈ ગયો હતો અને પેરીસની
પૂલીમાં પહેલી પંદરની ગણતરી છુપી પોલીસ યજ્ઞા પ્રયત્ન
કરતા જ્યાં તેના પત્ની મેગની સગી ન હતી. જન-પ્રચારની
શરૂઆતમાં એક દિવસે કાઙિ-ટ ડેહોડાઈ એક બેલ્જન-નાય અને
ભોજનની મિજલસ કરી. આ મિજલસમાં યજ્ઞા નર નારીયોને
કબજ કર્યાં હતાં. મેગાવડો ભય દત્તો અને જે લખણદપણે
કાઙિ-ટને ત્યાં મિજલાનીઓ યતી હતી તેમ આ લખણે પશુ
કામકામ ઓછા ન હતો. એકબીખાતામાં કાઙિ-ટની એટલી મોટી
માફી ન હતી અને અર્ધ બીજાને પોષાય તેમ ન હતો પશુ
કાઙિ-ટ શ્રીમંત હતો અને ઉમરાવ વર્ગનો હતો એટલે તેને
પોષાય તેમ હતું તે કાઙિની જલજીની બદાર ન હતું.

નાયનો રંગ નામો હતો. જોડાઓ એકમેકનાં સથે જોડાઈ
ધુમનાં હતાં. રક્ષારના બેનો અમત યથો દરો તે વખતે કાઙિ-ટ
પોતાના પ્રિયનમ મિત્ર યુજેનો પીણેને બોલાવ્યો અને કહ્યું:—
"મિત્ર ! મારે એક જરૂરું કામ આવી પડ્યું છે; અને તેથી
હું કલાકમાં જઈને પાછો આવું છું. મારા ગયાની કાઙિને ખબર
પડ્યા દેવો નહિ. એક કલાકની અંદર હું જરૂર પાછો ફરીશ."
એટલું કહી કાઙિ-ટ બદાર નીકળ્યો. દરવાને તેને જતાં જોયો.
કાઙિ-ટે કિમી કરી દેટ, તેવીજ ભારે કિમીની હેટ, અને પેટન્ટ
મેંપેરનાં છુટ પહેમાં હતાં. જનવારી મ.સ. સિયાગાની કડકાટી
કી-નીચ નોતરેલા પેરાકુઓની કાઙિ, નાયરંગોના બદાર અને
તેવામાં પોતાના કોને ધર છોડી જતા જોઈ દરવાને ભારે
અવગળી ઉપવન થઈ. તેણે પોતાના રોડને પૂછ્યું કે "ગાડી
લાવું !" શેઠે મિત્રજમાં અને દરવાનના કહેવામુજબ ગુરુસમાં
"ના—" કહી. રાત મધ વાણે વાપું પશુ કાઙિ-ટ દેખાવ
હોતો ! નાય મટે આપેલા પેરાકુઓ યાદગી લેય થઈ ગયા
અને એક પછી એક ઘેર ચાલ્યા ગયા. કાઙિએ કંઈ જાણી પુછ
પરજ કરી નહિ. કાઙિએ કહ્યું કે 'કાઙિ-ટે જરા છોટાપાણી વધારે
પડતો લીપેલા દેવાથી પોતાના સવનશુદ્ધમાં જઈ મુકી રહ્યો છે."
આ ખુશામતી યજ્ઞનું સમકાન થઈ ગયું. પશુ કાઙિ-ટના
મિત્ર યુજેનીનું સપ્તધાન થયું નહિ. તેને અગવળી લાગી કે
કાઙિ-ટે જેવો આશાક માણસ જે પોતાના પેરાકુઓને કાઙિ

પશુ જાવતું એણે ન આવે તેની ખાસ દરકાર રાખવી
પેરાકુઓને છોડી આશો નાય એ અગવળી નહિ તો શું
કાઙિ-ટ અથવા કાવુનનો જરા પશુ ભંગ થતા હે નહિ એ આશ
કરે તેનો અર્થ શી ? કદાચ કોઈ ભાભાની બુદ્ધિમાં પડી,
આ મેગાનગાની મોઝ કરતાં તેના સમાગમનું સ્વપ્ન વધારે પડ્યું
જલજીવાથી તે તેને લઈ ચાલી ગયો દરો, એમ યુજેનીને લાગ્યું.
બીજો દહોડો પશુ ગયો અને કાઙિ-ટના ગુમ થવાને માટે યજ્ઞને
આશય અને ચિંતા થતા માંડી.

યુજેનીએ બીજો દિવસે કાઙિ-ટની ખબર તેની હોટલમાં
કાઙિ. કાઙિ-ટનો પત્નો મળ્યો નહિ. પછી તેણે એકબીખાતામાં
જઈ તપાસ કરી તો જાણ્યું કે બે દિવસથી તે પોતાની તોફારી
પર દાબર નથી. આથી યુજેનીને નવાઈ લાગી પશુ ચિંતા
મધ નહિ. કારણ પૂછતાં માત્ર એટલું જ કહ્યું કે "જો
કે કાઙિ-ટ પોતાનો કર્તવ્યને માટે ચોકકસ કાળજી રાખનાર
છે અને તેણે આપું પૂર્વે કહ્યું પશુ નથી, જ્યાં ચિંતા
કરતા જેવું કંઈ કારણ નથી." બીજો દિવસે ફરી તપાસ કરી તો
પશુ કાઙિ-ટનો પત્નો ન મળે. દરવાને પૂછતાં શેઠે દરેક કાઙિ
અને કાગા ટોપી, પેટન્ટ છુટ પહેરી અમાં છે, તેણે એટલું જ
કહ્યું. બીજી ખબર તેને હે.પ તો આપે.ને ! કાઙિ-ટના મિત્રોને
ખબર આપવામાં આવી, તેઓ એકલા યથા. શું કરવું તે
સંગ ધી વિચાર કરવામાં આવી પશુ બધા એકમત થયા નહિ.
દરવાનના કહેવા પરથી શેઠે ગુરુસમાં દના અને રંગમાં પશુ
હતા એમ જાણ્યું. આમ તથા દિવસ થતા એટલે સપ્તગાને
ફિર પડી અને પોલિસને ખબર આપવામાં આવી. પોલિસે
ઉપશક તપાસ કરી. કાઙિ પાન આપ્યું નહિ. કાઙિ-ટની રહેણી
રહેણી પરથી પોલિસને એમ લાગ્યું કે "હેરો લાલો છે.
કાઙિને લઈ સહેજગાદે નીકળી પડ્યા દરો. આપરો થોડા દિવસમાં
પાછા અંદિના અંદિ જ." આમ કરતાં બે તથા દિવસ થતા
ત્યારે બધાને ચિંતા થતા માંડી. કાઙિએ કહ્યું કે કદાચ કોઈ
જલજીવાની ટોળી કાઙિ-ટને ઉપાડી ગઈ દરો અને તેનું ખૂન ક્યું
દરો. પેરીસમાં જલજીવાનું પુછ્યું શું ? આ ખૂનની વાતે બધાના
મન પર અસર કરી. કીટકીચોને શયના આપવામાં આવી.
ખૂનની વાત બધાએ મળી પશુ લીધી કે તે ખતરા જોઈ છે.
કાઙિ-ટના જેવી રિયતિનો માણસ પેરીસમાં બધે જાણીતો;
પોતાની ઉત્તરવા અને ઉગાડિપણને માટે મરદાર; જાણીતા ઉમ-
રાવ કુટુંબનો અને રૂમિમાના એકબીખાતામાં ઓપધેદાર બદરમ
થાય તો પછી આખાં શહેરમાં અગવળી અને સજ્જસજ્જટ
પેટ થાય એમાં નવાઈ થી ? વર્તમાન પત્રોમાં, દેડેડોમાં, કસ-
તોમાં અને ગા-સોંગ હોતોમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં સપ્તગાને મેડોએ
એકજ વાત અને તે કાઙિ-ટના ગુમ થવાની. પેરેરીમાં અર્ધો
નાલી આટીકેયો લખાયા અને આટલી બધી ચક્રચાર થતા
જ્યાં પોલિસને તેની બાગ મળી નહિ.

અપાદ મુદ્રી તો કાઙિ-ટના અવનશ સગાને ખબર આપ

જાતી ન હતી પણ હવે તો આ મનુષ્યો લુદ્ધ વચ્ચે
સાથે સમાને ખજાર આપવામાં આવેલી તત્કાલે એ સરેશો
મોકલી આપી આ સરેશો મોકલીને કેસી ન ગયા એક કાચરને
પૂતી ચિત્ર આપી રૂમિયા મોકલ્યો

કવિ-કવિયા તો ગયોજ ન હતો એટલે આ સમાચાર
તેના જાણ હાથમાં આવે તેના મિત્ર મણમાં લાવે ચિતા
તેના કોઈ પૈસાને સલાહ ન હતો એટલે તેના મિત્રોએ
અને મળ્યાંએ ડેનીકીયને કેસ મોપવાનો નિમિષ કર્યો
ડેનીકીયને જોણાવી મળેલી સારી દલીલ વજાલીઓ
નેણે પેરીસ જઈ તેની પોલીસની મદદ વગર બને તો બને
વચસ કરવી એમ તકલી થયું. ડેનીકીય તરતજ પેતાના કામને
મટે રહિયા ડેલી પેગેસ આવી

અપૂર્વ

રંગીયન શહેનશાહના બંતાનખાનાતી

પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કુંડ પાપ-કુંડ ના

પાકાર કરના

મન શુરુ અરિત બાળુ દાય નો વાંચો

હુરાત્માનો દોરદયાસ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ મહાન નવુ જીવન રચના કરીને ખાલી
એ કે નાજેલા દેશમાં પશુ મુખને નમે કેતા બધામાંથી થાય
તેના મદાગામ, મદાગામી વધારે થી પશુ ખુદ ગદિ
માન મદાગામી ઝરીતીએ પેતના જીવનમ પેરે જાય જાય
તો તો આમદુમ ચિતાર આ પાનમાં આપવામાં આવ્યો કે

નાર નિર્મો ૧૯૨૬

છતાં હિમન છ આના

મો. મનદ, કાપોલ્ક

૧૫મ નવેમ્બર - ૧૯૨૬

નેટલમેન સુધારાશતકમ્

વીસમી સદીના સુધંગએ શું શું કંદતાં ગિખન્યું?

૫૧ દેર દરન-પૂજા પદ ન મરવાન, નમ્રમાગને પડે
સતમ-સદેશ કવાનુ.

૫૨ શર્મા-વમને-મદાગામ રામને જાડે ૨ ટેપ-મદર-
નેટલમેન-સેડી-નિ ઠીસ ને રવાન

૫૩ જુના રીતમન-અચાર વિચરને પેટાં નવવી નવ
બાને પીકારવનુ

૫૪ શર્મા જુના વીસના ડે અ કમળા મધ દમેસ
મધરેલા જોગને મધરેગ કરવનુ

૫૫ લીન પતી મેલી જોનકાશો જુ મલુવા ને પડી
તાકો ડોગ દેમ જાનુ મુધારે ગીખન્યુ

૫૬ પશય દતમન કરવાનુ, સપા પડે ૧૫૨, મે
બેવાન અને પડીયાવા વારે વાર જોવાનુ

૫૭ મોક્ષા દિવાલીના તાયા નાખરન ૨ ૪ સ્પાગ
અને લુકા-ગતરી રાખવાનુ

૫૮ ઉપરય મપીત આજાક અને મન મેનુ તેમ રાજે
ઉજળુ ગમવાનુ મુધારે મળન્યુ

૫૯ સારેશો કુતંગને તડરશાવે, સમ ૧ ઠી જમાડે,
સુવાડે ૧૦ માન મેલા કરવનુ

૬૦ મિમનુ શુપ્ત વચ્ચે ન જો જખા રમતગમત મળ
નવી જો ન્હાલી પ્યાર-રી પામવ ૧

૬૧ ઉપરય ઉમળા મદી અરવાને કાળા મળનમન-
લાનના રડોડો ખેલવાનુ

૬૨ જાસ ૩ લન-જના જીક ૧૦૩ પુન-નન-નન
કસવા વિવતી બાબોના દાખ દેવાનુ

૬૩ ઠી જાકો સરેશ દેવ જા દિદુ-વનુ અ-જગ
મજા જુદ કાલો જાસવનુ

૬૪ અવમન પવિ ૧ પુમીનો અમ્પસ પાતો મપી
પર મધમેના પુરનો વચર ૧

૬૫ ઉમ જા ગંચની નેકો ૩૦ ૧, ૧૦૦૧ બને
અવનુ, ૧૦૦૧ નવ-પૂજા કરવનુ

ગાઓ ને મામ નાડ

૧૯૨૬-૧૯૨૭

૧૦૦૦ રૂપીઆ બક્ષીસ

મીરજમાંના આચુરવેદીક પ્રસીધ્ધ વૈદ્ય બહી. એસ કાપશેનો
હીંદુસ્થાન સરકારમાં રજીસ્ટર થયેલો

ધાતુ પૌષ્ટીક

વજૂંગ સુંદર પાક

એના સેવનથી તમામ ધાતુજન્ય વીકાર, ધાતુસ્થાનની કડકી શીથીલત્વ અને નપુસ્કત્વ, રચનાવરચા પેશાબમાંથી ધાતુ જળી, તર્રીત રખતન, વીર્યનું પાતળાપણુ અને રોગીય હોવાથી સતતી થવાને નીરપચેગીપણુ, સાધા, કંક, પીક પગ દુખના, છાતીમાં દુખવુ, (હાગટ ડીસીઝ) હાડકો તાવ, કફ, ક્ષય, પાંડુરોગ, હરસ અને યુષ્મરોગ, જીનો પગમે, બધી જાતનો ગંભી, રસાવેણના દુગ્ધ વીકાર, બધી જાતના ત્વચારોગ કોઈ પણ તાવમાંથી સાજા થવા પછીની નવજાઈ, જાગ રણ થકી થનારી બાધા, વીઘાના અને મેદુના બળપર કામ કરનારની નબળાઈ હાથપગની, પેશાબની બળતર, બધા પીત વીકારો વીરચૂતી, ઉષ્ન ન આવવી, સતતી ન ટવવી, કાલમ ગરબપાત બધા રોગોની કુપણી, અતીવશુષ્ક, ગરસાચના વીકારને લીધે સતતી ન થવી વીગેરે વૃષ્ડ અને યુવાન રો પ્રરેખના રોગો મટીને જઠમુગથી જન્ય છે અને સારી શુષ્ક લાગે છે, લોહી શુષ્ક થાય છે વીર્ય વૃષ્ડી થઇને વીર્ય ધાતુ થાય છે પુરુષત્વને સામર્થ્ય આપે છે, વીર્ય રત્નભના થઇને કારોત્પતી થાય છે અને સતતી થવાને મદદરૂપ થાય છે આની જાતનો કામખતો ધાતુપૌષ્ટીક અને ખાતરીની કારતોનો અમ્બ મુશ્કયાયો બહુશુભી પાક બાલમ કુનીઆમાં આજ સુધી શાઇએજ બનાવેલો નથી તર્રીર સપતીની અને રતીસુખની ધ્રુવજાવાળાઓએ એક વખતે મગાવીને અનુભવ લેવાથી સમાધાન થશે આ પાકમાં મદદરૂપાસથી સંપાદન કરેલી અમુલ્ય એરી તાગવી કાકેલી પર વનસ્પતીઓ-રનપુષ્પ, કાલીમકંદ, મધુકંદ જપાકંદ, કાંકંકંદ, શાલમલીકંદ અમ્બમધ મેવરીકંદ, દુનાપાનરવચકંદ, કવચબીજ, સમુદરોહાતુ બીજ, કાતબીજ, સાગતુ બીજ, વીજ્યા બીજ, યુવાના બીજ, કતક બીજ, ચીકણાતુ પચાગ, રાની તનતુ પચાગ, રાની અડતુ પચાગ, પીસાપર, સમીપત જન્યપતી મનમસત રતનપુરુષ, રંગી મરતંડી, કપરકસ, કચયો શુદ્ધ, પંજબીપીથી વસલોચન, સાલમમીથી, સંદેતપીથી તાવીમખાનર બીજબંદ, હરણુમુરી મેગલો મેદાણા મહદાનતકડી, ચનાવરી, સરકાતો મગજ, વાતુ કુષ, વાંદરીસાતા, ગોપરાનાબીડતુ મુળ, મળોતુ સ્વ, કંસમગો, અમળા, શીનાજીત, વરધારા કેચ, ઇતાવચી, ખડીસાકર, આ મુજબ જલુસોમા ધાતુપૌષ્ટીક શુભ નથી એટલા માટે અથવા ઉપરના પાકમાં આ જલુસો વપરાયલા નથી એમ સીધું કરી આપનારને શ ૧૦૦૦ ઇનામ આપશુ સવારે ૧ તોલાનો કટકા અને રાતે જગ્યા પછી ૨ તોલાનો કટકા આપને ઉપર સાધારણ તપાસેલું ૨૦ બાગ ગાયતુ અગર જે સતુ દધ પીવુ, પરંતુ નથી ૨૧ દીવસ આપે તેટલા ૮૪ તોલા પાકના કમાની આવતા કારતક માસ સુધી રોગન શ ૫-૨-૦૦ વી થી ખરમ જુલો

રૂ. ૧૪-૦-૦ માં ૩ ટાપા અને ૬ ટાપાનો રૂ. ૨૭-૦-૦

ઠકાણુ:-માલેક, વૈદ્ય બહી. એસ.કાપશે.

મુ. પો. મીરજ.

S. M. C.

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર—૨. ચિત્રપટ

નવી ફિલ્મ—

અમર આશા—ફાલ્ગુ દિવસ કુંડલ જુવેલ પ્રેક્ષકલેખક તથા ક્રેડિટર મી. હુદાર ક્રેડિટર મી. હર્ષદરાય મહેતા.

વસ્તુ—રાજરથાનમાં ઉત્તરણ થયેલો જ્વાહરમાળીની ડીએમી. હુદારે પંચીન સારી રીતે સુદી કરાડયો છે. અને તેને સંપૂર્ણ રીતે ફિલ્મના આકારમાં મૂકવાને તેઓએ પૂરતી કાળજી તથા મહેનત લીધી છે. માત્ર સંકલનામાંજ કંપોઈક કંપોઈક દૂરની માત્રમ પેટે છે હાથી પર ખેડી દરને જતી રાજકુમારી ઉપર થતા દશકા વખતે લાથી તથા તેની સાથેના માલુમોને પતે જ લાગતો નથી. તેથી જ રીતે મંદિરના પ્રગરી પાસે રાજપુતે પાણી માથું તે પીને એકું ખાણું બાલક પ્રગરીએ લાથમાં લીધું તે ક્રેડિટરને ખ્યાનમાં રાખતું જોઈતું હતું. એકંદરે વસ્તુ સારી અને સારી રીતે ફિલ્મમાં ઉતરી છે.

અભિનય—મિસ અમીતી પંચીજ છુટકી કામ કરી રહી છે. અને અન્ય ત્રણ પછી સારા કામ આપે છે.

ક્રેડિટર—મી. હુદાર મુખ્યકર્તા વપરાતાં રીફેક્ટરોને ઉપયોગ સારી રીતે કરવા લાગ્યા છે અને કેટલેક રથને અમલી પડેલ લાવી રહ્યા છે.

રાંગીત—મધુર અને ઉત્તમ.

ધ્યાન આપનાર હુવાનીનું જોર—સારા દિવસ કુંડલ સામાજિક ચિત્રપટ લેખક તથા ક્રેડિટર મી. નવલ ગાંધી.

વસ્તુ—મી. નવલગાંધી દેસાઈની ગેરહાજરીમાં લેખકમાં આવી છે. મી. નવલ ગાંધીને દિનું સંસારનો અનુભવ ફેરવે છે. તે તો સૌ કોઈ જાણે છે, એટલે અને વિશેષ લખના નથી. ખાખી દરેક સીન સમજ વગર આઉટ અને ઇન કહે છે; તે કંઈ નવીન પદ્ધતિ મી. ગાંધી એમેરીકાથી શીખી લાવ્યા હોય તથા હશે.

અભિનય—મી. નવલ ગાંધી એમેરીકા જઈને હજી મનોરંજિત થી મોજ છે, તે શીખી આવ્યા હોય તો અમે તેમની પાસેથી કંઈક સારા મનોરંજકાર-લાવ જોઈ શકત. મિસ પદ્માલે એકના રીરાજ મુજબ પોતાનું કામ કર્યું જાય છે.

ક્રેડિટર—સાધારણ હીક.

નવીન પાંચેરી—

ક્રેડિટ કું. કોર્મી એક પંચદરે—અમરે લેખક આટ

સ્તુતિમાં બે ત્રણ કાલનું કંપનીઓ કામ કરી રહી છે. સર-સ્વનીની 'સની સરોજ' પૂર્ણ થઈ છે. તેમાં એકનો વધારો થયો છે. જનશ્રીની નવી મિસ કાલના તથા મી. નાના ગાયકવાડ એક સારું ચિત્રપટ પોતાને ખર્ચે કરાડી રહ્યાના સમાચાર અમેને મળ્યા છે. તેઓ મી. ચંદ્રેશી, તેરજી, આચાર્ય, પંડુરંજન-જેઓ "નીરા"ના કારીગરોથી ઓળખાય છે, તેઓની મદદથી ચિત્રપટ કરાડી રહ્યા છે. વળી અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, એક વર્ષથી સિનેમા લાઈસન્સી દૂર રહેલી પ્રખ્યાત નદી મિસ મુલતાના પછી આ દિવસમાં કામ કરનાર છે. રટારનો વિચાર કરી જેનાં જૂનાં અરોહ પિકચર્સની યાદ થઈ આવે છે. મી. મણીલાલ જોડી અને મી. વી. બી. જોડીની જોડી જો સામેલ હોય તો આશોકની નવી આરસિંગ મણી સૂઝાય.

આ નવી ફિલ્મના લેખક તરીકે મી. ચંદ્રેશીનું નામ સંભળાય છે. પરંતુ અમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, મી. નાના ગાયકવાડ આને મંદિરનાઓ થયાં આ જનશ્રીની તથા નદીઓને એક સારી વસ્તુમાં મૂકવા બે ત્રણ વસ્તુઓ લખી રહ્યા હતા. ખરું છે તે થોડા વખતમાં જ મુદ્દામાં આવશે.

પાયોનિયર ફિલ્મ કું—મી. પાટણકરે લક્ષ્મી પિકચર્સ પાસેથી રટારના સામાનને કબજે લઈ લીધો છે અને કામ તરથી ચાલુ કરવા હઠિજા ધરાવે છે. સાંભળવા મુજબ તેઓ પોતાની નવી ફિલ્મ કુંડલ નામ 'પાયોનિયર' ફિલ્મ કુંડલ રાખવાના છે.

લક્ષ્મી પિકચર્સ—ગમ પડેલોથી બંધ થઈ ગયું છે. સામાન થોડો અમદાવાદ તથા થોડો વોદરા પડેલો જવાના સમાચાર અમેને મળ્યા છે. કહેવાય છે કે, લક્ષ્મી પિકચર્સની પુકોળ દેવેથી "ધી સુવિચલ એજન્સી એન્ડ ફીલ્મ કું. લી." અમદાવાદ, એ રથેથી ધરો.

ક્રેડિટર—નવાગુપ્તી થવાની વાતો સંભળવામાં કરે છે. કહેવાય છે કે મી. દાગકે અને મી. દેવારને નેરીસ મળી મઠ છે. આ વાત સાંભળી જોને રિવગીર થયા છીએ કારણ કે, તેઓએ કંપનીના સુખ દુઃખ વખતે અસહાયક હિંમત મતાવી કામ કરી સૂઝાન સારી રીતે ચલાવ્યું છે. તો હવે તેઓને શા માટે નેરીસ આપી છે તે સમજતું નથી. ખર્ચ જોણું કરવાને કરારો હોય તો મી. દારકાલાસ એક જગત-રજત રટાર સાથી મોટા કામદારોને અને કારીગરોને જોડા પાઠારે સાથી કામ ચલાવે તે નવાઈ જ નથી. દારકાલાસ મનો-રથી અને કાઈદશના જેનાં-કારણુ ત્રણે તે હોય પછી-એ નિમિત્ત મી. દારકાલાસ મંદિરનાઓમાં બે રિંગો પાડ્યા હતા તે નીતિ દાહ જોવામાં આવતી નથી. હવે તો ફિલ્મ માંડ મંદિરે એક આવે છે. અને ફિલ્મ પૂરી થઈ કે, ક્રેડિટરને પંદર પંદર રદામ રોજો કે સિનેમા વગર ખેડી રહેવું પડે શા તો મી. દેવના કિમોનો નાપસંદ થાય અને પસંદ પડે તો તેમાં ફેરફાર કરવાને ક્રેડિટરને પંદર રદામ થાય વગેરે રૂન હવે ક્રેડિટરમાં

આપને સાતમા દેવીની છોકરીએ જે કામ કર્યું તે તમે જાણી શક્યા છો ? તમે કેટલીક વસ્તુ રૂબરૂ આઈ સીન ઉઠાવી લીધી છે, પરંતુ એ અગ્રેજ થિયેત્રી જે અસર ઉપજાવે છે તે ઉપજાવી શક્યા છો ? હોટેલમાં બેગા થયેલા બ્રહ્મચારી, લાંબા શુદ્ધ છોકરીના પ્રજ્વળતા પત્થર કલોઝઅપ અને પછી રેગલ પર ચઢી બધા હાથમાં તલવાર લઈ પોતાની ઓળખાણ આપવી, દેવી પાસે માથું નમાવી બદાદુર સીધાપણું ઉઠા રહેવું-એ દરયોની એક પણ અસર તમે ઉપજાવી શક્યા છો ? વાત ઉઠાવો તો તે સાથે તે દરયોની સચોટતા પણ પકડો. ક્યાં બહાનુદાનું મુગે મેડે દમામથી દરબારમાં દાજર ચઢી જુનીની માગણી કરવી અને ક્યાં તમારા સ્વેનું આગમન. તમારા જેવા દલને સમજનાર-ફોટોગ્રાફીક હિંકટમાં ત્રણેય કાષ્ટને નમતું ન આપનાર-પાસેથી પાવેલાં ફરીડ એકજાનની કોણે આશા રાખી હોય ! નવચેતન દ્વારા તમે બુદ્ધત શુદ્ધિને પરિચિત છો તો આ ધંધામાં પણ નવચેતનની અમર આશા શુદ્ધ રાત રાજેજ, ફોટોગ્રાફી, સેટીંગ અને ફોટોગ્રાફમાં નેમજ દાખલમાં જે સામર્થ્ય તમે જતાઈશું છે, તે પીચર અસરકારક બતાવનાર Expression અને તે માટેના Timing માં પણ જતાવો. કથાના ઉપાસકો પતંગીયા શીશોના પ્રવાદમાં નતજ્ઞતાં પોદની લાંબી શુંબળી, દમજાબધ પચીસ વિની અસરથી મુક્ત એકજ સદી ક્યા બને લાખે કાળે રજી કરે; પરંતુ એક એક દરખ ખાલુસનો રિલને પકડી રાખે એવાં સચોટ રજી કરે તેમાંજ તેની ગાળા છે.

લી. પ્રેક્ષક

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે જૂન

આ જુનામરકીનો બેઠ બાણવો હોય તો

‘મુંબાઈ’ રાત્રી રહસ્ય નામક લેખકાગ્રાથી મુંબાઈ શીશીન આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. સુરેન્દ્રના કૃતમથી લખાયેલો

ઈશ્કનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ

નામની રસિક ડીટિકટીવ તલસકયા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈ એક રાત બદાદુરનું અને ફેચુલ પર આવેલા નેરમા વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું બેઠકરી રીતે જૂન થાય છે, જૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી ઉપર ચૂંધી તમે પણ કંઈપણ છો કે જૂની જાણ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય બેઠકો અજનો બરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. લુદ્ડ.

લખો-મેજ મજાદ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ સભા મુંબઈ નં. ૪

તમે
મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય
તો વાંચ્યું હવે
રાજનગર રહસ્ય
વાંચો

મુંબાઈના પાટનગર મજાદા અપ્રવાદ ઉર્ રાજનગરના ગુપ્ત બેઠા, શોમલેની વિલાસ લીલબો, સુરેદ બગલી જેવી રેખાની નસો ઉર્ કેટલીએનાં કારત્તાન, દવસમાં દીનાની બનેલી એક શોધણીના છાનનો કશ્ચારસિક આબેદુન ચિતાર, રોબી ધર્મશુએને ત્યાંના અનાચારના અખ્યા વગેરેથી માહિતગાર થવું. હવે તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંડવિ

કિંમત આર આના પો. લુદ્ડ.

લખો-મેજ-મજાદ કાર્યાલય,

ખટાર બીરોજ મુંબાઈ નં.

આત્રે ભરે પગાર ખાનાર કામ પાણ તલુજ ભારે કરે.
વિરેન્દ્રની બહાદુરી તમોને છંદક કરી નાંખશે .

સ્વ
ગી
કં
ક
ણ
ચાને
ઇં
ક્ર
જ
જી

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે.

આવે છે.

सर्ववति शिवम् कृपणीनी नवी कृति
साति सरोज याने शीमणनी कसोटी
दरेक कृपे भास जेवा लायक प्रीति

કરેક કુટુંબે ખાસ જોવા લાયક ગ્રામ્ય

આવતે અઠવાડિયે

શારદા ફીલ્મ કુંભનું અફલાતુન ચિત્રપટ

દગાબાજ દુનિયા

એક—સવાલ

કોઈ-કહોશો કે ખરીદોશો—ચુંબન

અને હૃદયહીન—આલિંગનમાં શું લાગત હોય છે ???

કોઈ કહોશો કે

એક—અબાગાની અછુતા-દામન અભાવગર ને શું સળ સંભવે છે ???

લુઓ કે ખાનકુટી-આદ્યો બદમાશોનાં બાંવડાં પકડી ટપોટપ નાળીએર માફક કેમ-વધેરી નાંખે છે

લુઓ કે મુખબની માનીતી સ્ટાર ઇકબાલ અને જોન્સ શું કમાલ કરે છે

હતી જ્યાં વસ્ત્રની ખડાહીશ

મળ્યું કેમ ઝરતું ખ્યાલું

એક બોલો સખાવતી પારસી-એક મવાલી મણીઓ, એક નિર્દોષ કુમારી લતા

એક મ્યાનમાં બે તલવાર કેમ સમાય છે તે લુઓ

કૃષ્ણ સીનેમા

બુર્કીંગ માટે લખો—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ.

જ્યાં ૫૪ લખો અવકાશ પોલીસ દિવસે મુલક, ગીરમ અંદાજ નિર્દોષમાં મોજ મળેલ પ્રિન્સિપલ ગ્રેજમાં જાણી તેમ રમવાથી પ્રગટ થયું છે.

શ્રી અંક ૨ નાં ૧૧-૪-૨૬

આનો અંકાર ગામ શ્રી અનો

માર્ગે લવાવ મેં માર

અંકારગામ શ્રી મારવાર

મોજ-મોજ

અપાનીસ રમણી

પૂર્વના રાજકર્તાઓની જાહોજલાલીનો ચિતાર

અરેખીઅન નાઈટસનો એક ચાદગાર સંકે !

હૂરે બગદાદ

મુસલમાન ભાઈઓના હૃદિના તહેવાર માટે ખાસ આ અંકવાડીએ

એ ચિત્રપટ કેવું હશે ?

જેની તૈયારી પાછળ દસ લાખ રૂાવર એટલે રૂ. ૧૦૦૦૦૦ ખર્ચાયા હોય ?

જંગલી અપસરાઓ ! ગામદાતું સાદું જીવન

પ્રેમનો દરજ્જો ! મહોબ્બતનો મરતબો !

મન મોહક નાચ ? મુદર અપસરાઓનો અપાતો ભોગ ?

એક ન્યાય ઈચ્છક રાજકર્તા—એક કુકર્મી પ્રધાન

તમે જો ખરેખર હુન્નર અને કળાના હિમાયતી હો, તો, આ ચિત્રપટ જોવાની અમે

તમને મજબુતમાં મજબુત ભલામણ કરીએ છીએ

સાથે જ ભાગની એક કૌમિક પણ છે

જેમાં સીંહ, હાથી, ઉંટની ધમાચકરી તમોને ખુબ હસાવશે

વખત:—પાા, જ, દાા, રના, રાની રવિ કદ અને વાસી કદ ઉપર ખેસ ડા વાશે

ભાવ:—રૂ. રૂ. ૧, દાા, વાા વા વા રૂા સાથે

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ્સ રોડ

ચલ્લિત વહ ૧૪) . રવિવાર તારીખ ૧૧ મા એપ્રિલ ૧૯૨૬ (૧૧ ૩ જુન. અંક ૨ ભે.)

આ આશાકીર્ત્તિ પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દોષ છે
કેવળ જીવન વ્યક્તિ પરથી ઉપજતી કાલેલાં નથી. આ એ. મ.

એ મરણ પણ મીઠું છે.

લાગુ જીવ સાથે જીવ, જાગી પડેપડે પ્રેમ જાગે,
એ વરસમાં ગરબન ઉડે, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
આપો દીપે કંઈ જામ લાર, પાવા કરે રિલતે રમે,
કે ગેરતી ખાલી દીપે, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
રસ ધૂન જાગે જાગી રહે, રસ દેરીએ ઝીવે હલ્લ,
રસ ખાનમાં મુગ્ધ મને, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
લેસા ખાનર જે કદાપી, વખત આરે ફરજો,
શીર અલ કરતાં ઉડે, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
સંગીત પાન થતાં થઈ, કાનિય યોરે, રુઝિ કરે,
ઝીવતાં મરે રસવાનમાં, તો, એ મરણ પણ મીઠું છે.
દેવતા રક્ષણ મહી, કે ધર્મકાજ લીધે અને,
પરમાર્થ કાંઈ પિંક પારે, એ મરણ પણ મીઠું છે.

ગીરજાશંકર ભોળાનાથ ભટ્ટ

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૦ મું

જુબેદાનાં તેજોમાં પૈથૈતિક પ્રવાહનો સંગાર થયેલો જોઈ
આમળાની સ્થાનિત બની જઈ હું મહત્તી માફક કેટલીક શબ્દ
સૂધી ઉત્તો રહ્યો. મારી નસો માહેલો રક્તપ્રવાહ જોઈથી વહેવા
લાગ્યો. શરીરની ગરમી એટલી તો વધી કે તેનો ઉત્તાપ હું
સહન કરી શક્યો નહિ. મારો કંઈ પ્રયત્ન સુઝતો લાગ્યો.
મારું આજુ શરીર થરથર કરવા લાગ્યું. ભયચકિત બની મેં
મારા ચકુઓ લપક કરી દીધાં.

મારાં ચકુઓ દબે વિલગ નથી, એમ મને જણાવા
લાગ્યું. મારા આત્માનું આકર્ષણ કરી તેને કોઈ મૃત્યુની
સામેપાર અત્યંત રાત્રિમાં લઈ જઈ હતું. એકાએક મારા
મનમાં સરેક ઉત્પન્ન થયો. જુબેદા મારા હૃદયની ઉપાસ્ય
દેવતા જુબેદા-દીવાની તો નહિ બની અંધ દોષ ? હું શાન્તભાવ
પામણ કરવા પણા પ્રયત્નો કરવા લાગ્યો, પણ તેમાં ફતેહ
અણી નહિ. મારું હૃદય ભયથી ધકકતા લાગ્યું.

જુબેદા મારા મુખ ઉપર તેની અરવાભાવિકે ઉત્તર
દશિથી જોઈ મોઝી-ન-દેને આપણી સંપૂર્ણ તૈયારી થઈ

ગઈ છે. આપણો આત્મા દેહથી વિનિષ્ક્રાન્ત થઈ જવું કે દૂર પ્રદેશમાં આશ્રય જતો હોય એમ જણાય છે. આમીન ! ત્યાંના અદ્ભુતપૂર્ણ દશ્યો જોવા માટે મારી સાથે તૈયાર થાવ.”

એટલું કહી ભુખેદાએ મારા હાથ પકડ્યો અને જલપૂર્વક તેને દબાવી એક ગુપ્તદ્વાર તરફ જવા લાગી. હું પણ મંત્રમુગ્ધવત તેની પછાતે જવા લાગ્યો.

ગુપ્તદ્વાર ખોલી તેમાં દાખલ થતાં એક અપ્રચલિત મુરગ પથ મારી દિશ્વે પડ્યો. તેની અંદર ઉતરવા માટે એક પથ-રની સીડી હતી. સીડી પરથી અમે નીચે ઉતરીએ તે પહેલાં તેણે ગુપ્તદ્વાર બંધ કરી દીધું. મુરગમાં આ વખતે થોર અધ-કાર બાપેયો હતો; પરંતુ ભુખેદાએ પોતાના એક હાથમાં દીવો લીધેલો હોવાથી તે ધીમે ધીમે આગળ ચાલવા લાગી.

હું ભુખેદાના હાથમાં બંધીવાન થઈ ગયો હતો. કંઈક થાય તો પણ તેના હાથમાંથી છુટી શકાય એમ નહોતું. અર્થાત્ હવે તે જે થાય તે જોવા કરવું એમ માની ભયભીત બની હું તેની પછાતે ચાલવા લાગ્યો. તેના ચાલવાથી ચારીર પરના અલંકારો અને વસ્ત્રોનો મુઠ્ઠલ શુંજનધ્વનિ થતો હતો અને તેથી પાપાશુખધ મુરગ પથમાં થોર શબ્દધ્વનિ પ્રતિધ્વનિત થતો હતો. મુરગ માહેડી હવા ગરમ થઈ ગયેલી હતી એટલે શ્વાસ લેવા માટે પ્રતિકુળ જણાતી હતી. જેમ જેમ અમે આગળ વધવા લાગ્યાં, તેમ તેમ મુરગ પથ સંકટીત થવા લાગ્યો. કૈટલા મુગોની ધૂળથી આ રસ્તો ઊંચાઈ ગયેલો હતો તેની કદખના મુઠ્ઠા કરી શકતો નહોતો. આ મુરગપથ ખસાસ થતાં એક નીરવું આશ્ચર્ય. ખારણું ઉધારી અને જમણા હાથ તરફ કેટલેક સૂધી ચાલવા લાગ્યાં. તે રસ્તો પણ ધોળા સંકટો હતો.

ચાક્ષર્તા યાવના ભુખેદા એકએક ઉભી રહી અને મારા પેદાશ સામે જોવા લાગી. દીપકના અગ્નિવાળામાં મેં પણ તેના મુખ તરફ જોયું, તેનાં મુખનું પરિવર્તન થઈ ગયું હતું. હું દિગ્મુઠ બની તેની સામે જોઈ રહ્યો. મેં શું જોયું ? વિષ પ્રયો-ગથી તેનું વૈષ્ણવમુદ્રક વિકસિત સૌન્દર્ય-સ્વેદ હું રાત દિવસ પધાન ધરતો હતો અને જોને માટેજ હું તેના પાદચરમાં મરવા માટે આગ્યો હતો-તે સૌન્દર્યનો નાશ થઈ ગયો હતો. તેનું મુખ વિવશ બની ગયું હતું. ચમુઓ નિસ્તેજ-ત્યોગિતલીન-દેખાનાં હતાં. લક્ષણ પરતું માંસ સુકાઈ ગયેલું હતું. જાણે કે અસપ્ત થતજાઓ બોગવતી તે ગુપ્તપથમાં મદાયાત્રા કરતી હોય એમ દેખાતું હતું.

મેં તેની સામે જોઈને પૂછ્યું:—“તમારા આત્માને બહુ દુઃખ થય છે ? તમોને કોઈ પણ જાનની સહાયતાની જરૂર છે ?”

“ના. આ દુઃખ-થંજાઓમાંથીજ આપણે પસાર થવું પડેલું. માન્યો પથ મુખમય નથી. તેની રૂઝપાશિ માટે જીવ-સંહારકની પરીણામોમાંથી પસાર થવું પડે છે. આમીન ! મારા માટે તમે ચિંતા કરશો નહિ તમે પણ દિવન દારશો નહિ.

સાહસ અને દિવન ચિંતા આ પથે આગળ વધી શકાય એમ નથી. અગાત શત્રુની સામેજ રહેશ મંદિર છે; તે મંદિરમાં હવે આપણે પ્રવેશ કરીશું; પરંતુ તખતે વિનંતિ કરીને કહું છું કે; તમે તમારા મનજનને દંડે રાખજો-જરા પણ ચંચલ થવા દેશો નહિ અને તમારો વિવેચનાસક્તિ જડતા પ્રાપ્ત ન કરે તેની ખચરદારી રાખજો. તમે જે કાંઈ જુઓ તેનો યુક્તિ કિંવા તર્કદાન તેનાં કાર્યકારણોનો વિચાર કરજો. આમીન ! તમારા અને મારા આત્માનું મિલન થઈ ગયું છે, એટલે આપણે જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશું તેનાથી આપણે આપણા સ્વભાવિય સમાજ ઉપર અબંધ પ્રભુત્વ સ્થાપિત કરી શકીશું. આપણે જે કાંઈ માટે અત્યારે અગ્રેસર થયાં છીએ તે માત્ર કૌટલ્યની શાંતિ માટે નથી, પણ તે દ્વારા સિધ્ધિ મેળવ્યા પાદ ભવિષ્યની કેટલીક આશાઓ પૂર્ણ કરવા માટે છે. આપણે મૃત્યુના મુખ સૂધી આવી પહોંચ્યા છીએ, પરંતુ ભય પામના નહિ છવન અને મૃત્યુનાં સંધી રચેલો આવી પહોંચ્યા સિવાય આ લોકથી પણ દૂર એવાં પરલોકનાં રહસ્યજાનનો લાભ મેળવવાના કોષ્ટને મિનું માત્ર પણ અધિકાર નથી.”

મારું માનસિક ચંચળપણું ભુખેદાની દિશ્વે જરાપણુ પડવા દેવું નહિ એમ વિચારી બાલ્ય દટાવતો ભાવ બતાવતાં મેં તેને કહ્યું:—“સુંદરી ! બપો સૂધી તમે મારી સાથે છો, ત્યાં સૂધી હું સ્થપાનથી પણ ડરું એમ નથી. તો પછી પરલોકની તો વાતજ શી કરવી !”—આ શબ્દો હું બરોબર ઉચ્ચારી શક્યો કે નહિ તે હું કહી શકતો નથી, પરંતુ એટલું તો ખરું કે આ શબ્દો બોલતાંજ મારું મસ્તક જલ્દી ઢાળી ગયું એમ મને જણાયું.

તેણે પુનઃ પૂછ્યું:—“આમીન ! તમે જે કાંઈ જુઓ તેના વિષે મૃત્યુકેના કોઈ પણ માનવી પાસે એક શબ્દોચ્ચાર પણ કરવો નહિ, એ પ્રતિજ્ઞા તમોને વાદ છે ને ?”

મેં કહ્યું:—“હા, વાદ છે. તે બૂલી શકાય એવી પ્રતિજ્ઞા નથી. મારા માટે તમે એટલી ખાતરી રાખજો કે, પ્રાણ જતાં પણ તે વાતનો હું રસીક કરીશ નહિ.”

“વાર, ત્યારે જુઓ; સામે રહેશ મંદિરનું દાર દેખાય છે. ચાલો મારી સાથે. ઈશ્વર ઉપર બરોસો રાખજો. તે તમારા આત્માનું કષ્ટાણુ કરશે.” એટલું કહું ભુખેદાએ રહેશ મંદિરના દાર પરનો પડો ખસેડી નાખ્યો અને અમે મંદિરમાં પ્રવેશ કર્યો.

એક અંધકારમય ઓરણમાં અમે આવી પહોંચ્યા; પરંતુ તે અંધકારમય ઓરણની વસ્તુઓ મારી દિશ્વેથી અગ્રેસર રહી નહિ. હું એક રથાને શાંત ભાવ ધારણ કરી ઉભો રહ્યો અને તેનું અવલોકન કરવા લાગ્યો. જેમ જેમ હું વધારે નિરીક્ષણ કરતા લાગ્યો તેમ તેમ મારું હૃદય રાશિત બની ગયું અને રથોમાં લેડી પ્રવાહ દેડો પડી જવા લાગ્યો. મારી અવનયથી વચ્ચે મેં જોયું તો જણાયું કે, ઓરડો કાંઈ જડુ મેટો નહોતો.

અને એ વચ્ચે એક કાળો ગાલીચો ખીજાવવામાં આવ્યો હતો. ગાલીચો ઘસોળ મુકામળ હતો. એક વાર મનમાં ઇચ્છા થઈ આવી કે થોડો વખત ગાલીચા પર આંટો પડી શાંતિ લઉં; પરંતુ ભુખેલાના દુઃખ પ્રમાણે જ ચાલવાનું હોવાથી મેં મારો ઇચ્છા મનમાં રાખી દીધી. એરડાની દિવાલો સંજે મરમરના પથ્થરોની હતી અને તેના પર ઉત્તમોત્તમ આરીક નક્કરીકામ કરવામાં આવ્યું હતું. એક બાજુ એક ગોળાકાર વેદી આવેલી હતી; વેદી અષ્ટમાત્રુની બનાવવામાં આવેલી હતી. તેના પર એક રત્નદીપ બળતો હતો. દીપકનું તેજ માત્ર નામનું જ હતું. વેદીની પછાડેના ભાગમાં એક રક્તવર્ણ તારો ઝળકી રહ્યો હતો. તેમાંથી રક્તપ્રસાર નીકળતો હતો. અંધકારની નિખીળતા દર કરવાને બદલે તે તેમાં એર વધારે કરતો હતો. તેના ચમકારાથી એરડાની બીજાજા વિશેષ જ્વળતી હતી.

હું મંત્રમુગ્ધ સર્પની માફક તે દિશા તરફ આગળ વધવા લાગ્યો. ભુખેલ મારી પછાડે ચાલતી હતી. તેણે મને એક દિવસ આગળ વધતો અંધકારની દીધો અને પોતે વેદીની પાસે ઉભા રહી છુંદણીએ પડી. પછી પોતાનું માથું કેડ ગાલીચા મુધી લઈ મઈ અને ન સમજ શકાય તેવા મંત્રોના બ્રમ્મહટ કરવા લાગી. આવી રીતે તેણે ત્રણ ચાર વાર વેદીને પ્રજ્ઞામ કર્યા. ત્યાર પછી બંને હાથોમાં મથું દબાવી, ઉંચે જોઈ આકાશી અપરિચિત : એવી લાગણીમાં કાંઈક બોલવા લાગી. કોને સંસ્કૃતમાં શાખી શું બોલતી હતી, તે મારા સમજવામાં આવ્યું નહિ.

આટલા વખતમાં મેં એક નવી શોધ કરી. બચ્ચડિત રહેલું હું આખા એરડાનું નિરીક્ષણ કરતો હતો. આ નિરીક્ષણમાં મેં ગાલીચો જે વચ્ચેવચ્ચે પાથરેલો હતો તેને સંદર્ભે દુઃખનિર્મળથી પ્રેમ થઈ ગયો. તે ગાલીચો શેના હતો? બીજા કયાને નહિ પણ નિવંધર કાળા સર્પનો! કેટલાક સાથે ગોળાકારિતમાં ત્યાં જા હતા અને તે અંધારામાં ગાલીચાને બાસ આપતા હતા સિવાય કેટલાક કાળા વીંછીઓ પણ વેદીપર અદિતિદિં તા મારી દૃષ્ટિએ પડ્યાં. કેટલાક સર્પો ફૂંટલીના આકારમાં િ જઈ તેઓનાં ચમકિત નેત્રોથી મારી સામે હોલુપદવિધી થઈ રહ્યા હતા. તેઓનાં નેત્રોના આ ચમકારો થોર અંધારી ને જનનમંડળમાં ચમકતા નક્ષત્ર ગણી નેવો દેખાતો હતો. મોના મેડાંના દુઃકાળ એરડાની શાંતિના ભંગ કરતા હતા. િ ભુખેલાનું પ્ધાન તેઓ તરફ નહોતું. તે તો ખુદશા પગે મોના પર રૂપ કરતી હતી.

મને એવાર પહુંચ્યા બાદ ભુખેલા પુનઃ નીચી વળી અને પરંતુ આવરણ ધીમે ધીમે એવી કંઠાણું. તરતજ એક ચીન જણું થઈ ગયું સમાધીયાન મારી દૃષ્ટિએ પડ્યું. ભુખેલા તરિતગતિએ મારી પાસે આવી અને મારું કાંકું ધી વેદી પાસે એવી મઈ અને મને શાંત્યંગ પ્રતિષ્ઠાત કરી કહ્યું. અમે ઉભે એક બીજાના હાથ પકડી તે પ્રમાણે

કહ્યું. વેદીને અમેએ પ્રણામ કર્યાં. ત્યાર પછી તેની નજીકની ભૂમિને ત્રણ વાર ચુંબન કરી અને ઉદ્યાં. ભુખેલાએ તેના કટિ પ્રદેશમાંથી એક તીક્ષ્ણ કારવાળી કુરી એવી કંઠાડી. તેનારી તેણે પોતાના કાંઠા પર ત્રણ કેકાણે નાના ધા માયાં, તરતજ નજીકમાં બળતા એક અગ્નિકુંડ પાસે તે મઈ અને તેમાં તેણે પોતાનાં રક્તનાં ત્રણ ટીપાં નાખ્યાં. ટીપાં પડતાંજ ભયંકર ધ્વનિ અગ્નિમાંથી ઉત્પન્ન થયો અને આખો એરડો માછ રહ્યો.

આ વખતે ભુખેલાના કંઠમાંથી યંત્રણાશ્રુતક દુઃખદ ઉદ્ગારો નીકળવા લાગ્યા; અંધ કાણુમાં આત્મસંપન્ન કરી દદ સ્વરે તે બોલીઃ—“જેઓએ મનુષ્ય ચરિત્રમાં રહેલી આકારણ દુઃખ-જતા, અમ અને દંભથી મુક્તિ મેળવી છે, તેઓને ધન્ય છે! જેઓની સામે આ રક્તચમક અગ્નિત રાત્ર્યનાં લીપણુ દર્શો ખુદશાં થાય છે તેઓને ધન્ય છે! તેઓના જીવનનો સામાન્ય સૂત્ર દર્શક પ્રકાશિત રહે છે. પવિત્રતા તેઓના જીવનનો મુખ્યત્વ રહે છે. અમે જાન ૧૫૫૨સાની તૃણી તૃણાદુર બની ગયા છીએ પરંતુ અમારા જીવનને શાંતિ નથી. અમારાં મિલનથી જીવનની ગતિ પરિવર્તિત થશે—અખતા દિવસો જેવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થશે. જે મુખ રક્તચ દ્વર જનનમાં જાણી શકાય એમ નથી—તેના બેઠેના પડેલો દમણાંજ અમારી નજર સામે ખુલી જાય એજ પ્રાર્થના છે!”

આ પ્રમાણે ભુખેલા શબ્દોચ્ચાર કરે છે એટલામાં અગ્નિ-કુંડમાંથી એકાએક ધુમાડાના ગોરેગોરા નીકળવા લાગ્યા. તે ધુમાડો દવામાં વિચીન થઈ જાય ત્યાં સુધી ભુખેલા તેની સામે એક દૃષ્ટિએ જોઈ રહી. ધુમાડો ખલાસ થતાં થૂકું પણ દદ સ્વરે તે બોલીઃ—“આખી! જુઓ, આપણી પ્રાર્થનાનો સ્વીકાર થયો છે. કેવી ખુશીની વાત છે કે, આપણા અદિં આવન વાનો ઉદ્દેશ થયા નહિ થાય. તમે મને જાદુઅશ્રુથી માનો છો તો બલે-હું બીજાં રક્તચો તમને બતાવું.”

એટલું કહી ભુખેલા પુનઃ વેદી પાસે આવી અને તેના એક પત્થર એવી કંઠાણે. ત્યારપછી પોતાના હાથમાંના દીપ-કને ઉઠે પરી તેની અંદરની પાથરની બનાવેલી થોર બતાવતો તે કહેવા લાગી—“જુઓ, જુઓ; કાંઈ જોઈ રહ્યો છે કે નહિ?”

મેં ફોટુલક્ષથી માથું નીચું નમાવી તે થોર તરફ જોયું. તેની અંદરને દેખાત જોતાંજ ભયથી હું ચાર હથાં પાછળ દડી ગયો.

થોરની અંદર એક રાજતા નેવો મુતરેલ પડ્યો હતો. આ મુતરેલ રૂપ માણસનો હતો. તેનો રંગ સંદેહ પૂર્ણ નેવો થઈ ગયો હતો અને માંદીના નેવા મુરેલ વાળ તેની છતીપર પથરાઈ ગયેલા હતા.

મને ભયનીન બનેલો જોઈ ભુખેલા બોલીઃ—“આ મુતરેલ એક પવિત્ર માણસનો છે. ત્રણ વરસ થયાં તેમણે રેલ ત્યાજ કરી આ આનંદસત્રનમાં વાસ કર્યો છે; પરંતુ જુઓ, આજે

પણ તેમનો દેહ નેયો ને તેઓ રહ્યા છે. જીવનની અસાંતિથી તેમણે હમેશાને માટે સુકિત મેળવી લીધી છે. તેમના અંતરે સ્વયં કરી જુઓ, એટલે તમને ખાતરી પડશે કે તેના પ્રાણ નીકળી ગયા છે.”

મેં મૃતદેહ પર વાંકા વળા તેના લગાડ પર હાથ ફેરવી જોયો. તેનો દેહ અરણી માફક કંડા બહુયો. તે વખતે જાણે કે મારા શરીરમાંથી વિંદુત પ્રવાહ નીકળી જતો હોય એમ દેખાયું. તરતજ મેં તેના શરીર પરથી હાથ ઉઠાવી લીધો.

જુબેદા બોલી:—“હું તમને સમજાવું બતાવવા માટે હું કે, તેના દેહમાં બિલકુલ પ્રાણ નથી! એટલું કહી તેણે હાથમાંની છુરી મૃતઅધિતની છાતીમાં ખેંસી દીધી. પછી બોલી: હવે તો મને ખાતરી છે કે, તમારો સંદેહ દૂર થયો હશે.”

મેં કહ્યું:—“ના.” જો કે, હું સમજી શકતો નહોતો કે, જુબેદા આ બતાવી શું કરવા માગે છે! પરંતુ જુબેદાએ કાંઈ પણ જાતનો પ્રયત્ન નહિ પૂછવાની પ્રતિતા લેવાની હોવાથી હું સુખ રહ્યો. તે જ કોષ કરતી તે ઉત્ક્રાંતિ બની હું જોવા કરતો. તેણે ધણીજ તરાથી એક સાપને પકડ્યો અને તેને અગ્નિ પર પકડી રાખી મત્રોચ્ચાર કરવા લાગી. આ વખતે સાપ દુઃખથી તરફડીયાં મારી શું અણું વળી ગયો હતો. મત્રોચ્ચાર અવાસ થતાંજ જુબેદાએ તે સાપને અગ્નિકુંડમાં પધરાવી દીધો.

આ પ્રમાણે સાપને અગ્નિકુંડમાં નાખ્યા બાદ પુનઃ બે ત્રણ વખત તે પ્રાર્થના કરતી હોય તેમ શરીરને નીચું નમવી મત્રો બોલવા લાગી. ત્યારપછી મને કહ્યું—“આખી! જુઓ, આજે તમારી નજર સામે અદ્ભુત રહસ્યનો ભેદ પ્રગટે છે.” સમતાન પાસેથી મેં જો શકિત મેળવી છે, તેનો આજે તમને પરિચય આપું છું.”

તે આ પ્રમાણે બોલે છે એટલામાં તેનું શરીર જાણે કે વધી જતું હોય એમ બહુવા લાગ્યું અને આપું શરીર ફુજવા લાગ્યું. તેણે મારો જમણો હાથ પકડ્યો અને મૃતદેહ પાસે ગમે લઈ ગઈ. ત્યાર પછી તે મૃતદેહ પર વાંકી વળી તેણે પુનઃ મત્રો બોલવા માંડ્યા. પછી મૃત અધિતના સુખ ઉપર હાથ ફેરવતાં તે બોલી—“સિદ્ધિ આરમ્ભ-જિન મોખાલા! તમોને હું આવાહન કરું છું. તમે આ અવિશ્વાસી પુરુષને અસાધ્ય લોહનિર્મિત અર્ધચંદ્ર બતાવો. તમારા અપમાનું કલ્યાણ થશે.”

એટલું કહી જુબેદા સુખ રહી, તેનાં બંને ચકુઓ મોઝ અવશ્યનીય ચમકારાથી ચમકી રવાં દનાં. તેના માથા પરનો દેહ કલાપ છુટો થઈ વસુચ્ચગ પર પથરાઈ ગયો હતો. જુબેદા થોડો ઉન્માદિની જેવી દેખાતી હતી!

પુનઃ તે અંબીર પડ્યું કકંઈ સ્વરે આવાહ કરતી બોલી:—“ઉઠો, હું જુબેદા-સુપરનિહની! તમને આદેશ કરું છું કે, તમારા દેહ અને આત્માનું હજી કાળને માટે મિલન થય, અને મારા કાપમાં તમે મદદ કરો.”

તેનો આદેશો શબ્દોચ્ચાર થયા બાદ તે પ્રાચીન પુસ્તકમાંથી માંથી જાણે કે નિશ્વાસ નીકળતો હોય તેવો શબ્દોચ્ચાર સંભળાવા લાગ્યો. હું તીવ્ર-દૃષ્ટિથી તેના તરફ જોઈ રહ્યો. મૃતદેહ ધીમે ધીમે સમાધીમાં ઉઠી બેઠો થવા લાગ્યો. મૃતદેહ શુદ્ધ મૃતદેહમાં પ્રાણનો સંચાર થયેલો તેણે હું તો જાણે ત્યાં સ્થંભી ગયો. મારી બધી છદ્મિયો બહેર મારી ગઈ! ઘટના મારી નજર સામે અદ્ભુત, અસ્વાભાવિક અદ્ભુત રવળ કિંવા હૃદયગતી મુજબ દેખાવા લાગી.

બહેનો!

તમારો માતી યહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
પરં જોવાં અસાધની
દામમાં સસ્તાં
ઉભો તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પલ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જરૂરયાન ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ નામે જોજોજવાનો મોટો માલ લઈ લેવા કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું???

આ માતી પણ, ખાસ ઉછેરેલી માકલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરદોને ખાસ માતી હેરવાનો તમારાં જોડાઓને શોખ બતાવજી પુરો કરો-તમારા હાથ બચાવો

થોડાં પછી માલ બેંચો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું.

૬, રાયર-૩ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

ગામદેવી-મુંબાઈ નં. ૭

જોઈ તો—

૩. સત્તા સારી તમારા તનમનની કુખી હાલત જન બીડી મોકલી થોડે બેઠે જ સહીય ઉપાયોથી મુખી દુખન શરૂઆત કરી જોડો.

પંડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦/૧૨ થોડા મિત્રોની માસ (માટુઆ) જી. આર. પી. ૨૧૨થી ૬ દરરજાસ પીટરોન નં-૧૧ ગોલ્ડીસ (મુંબઈ) ૫૪૪૨૬૨ માટુડી કરવો.

મોજ મજાહનો સિનેમા અંક

શ્રી રામજયંતિને દિવસે બહાર પડશે

કે જેમાં જુદા જુદા વિદ્વાનો અને સીનેમા લાઈ-
નના અનુભવીઓને હાથે લખાયલા રમુછ સ્કેચો
સિનેમા સંબંધી ટુકી વાર્તા નટ--નટીનાં
છવન ચરિત્રો અને ચિત્રોથી

સીનેમા આલ્બમ

ની ગરજ સારશે

દમરો સીનેમા અંક પ્રગટને ખંચાલકારક અંક છે
તેમાં બહાર ખબર આપનારોઓની

જા. ખ. તા. ૧૫ સુધી સ્વીકારવામાં આવશે.

તુરનસુખા !

લખનાર-રા. સી. એમ. ત્રિવેદી

કાઝ પાદશાહના ધણાજ માનીતા હતા ! દરબારમાં તેમનું ધણું માન હતું ! તેમની બેગમના મૃત્યુ પછી કાઝ પોતાની એકની એક લાઝી પુત્રી તુરનસુખા પર ધણું હેત રાખતા ! તુરનસુખાને એક મોટા ભાઈ હતો. તેની ઉંમર ૨૦ વર્ષની હતી. તુરનસુખા પણ પતિવ્રતામાં ગિરફતાર થયેલા પિતાને વખતે વખત આનંદ આપતી ! તે એક સ્વસ્થવાન છોકરી હતી ! તેની યુગામી પ્રકૃતિ મુખમુદા ખરેખર દરકાંઈ મનુષ્યની દૃષ્ટિનું આકર્ષણ હતી. આવા મકાનમાં આર બધું રહેતાં. કાઝ-તેમના પુત્ર-તુરનસુખા અને તેમની વધાદાર નોકર ધરમાઇલ ! કાઝ પુત્રીના આનંદાદાયે ધણી અવનવી ચીજો ખરીદતા અને એક રાત્રીકુમારી જેમ તેને રાખતા. વખત જતાં તુરનસુખા પુખ્ત ઉમરની થઈ ! કાઝના મગજમાં તેની સાંપ્રીના ચિત્તારો અદર્શિત થોળાના. તેમણે એક ઉમરાવ પુત્ર સાથે તેનો પ્રિયલક કર્યો ! તુરનસુખાને તે ન ગમ્યું ! તે દિન પ્રતિદિન શોકથી પીડાના લાગી ! કાઝને તેની મનોદશાનું ક્યાંથી જ્ઞાન હોય ?

દરબાર વિખરાયો ! કાઝ પોતાના મકાને ગયો ! ત્યાં તેમણે શું બોલ્યું ? તુરનસુખા ધરમાઇલ સાથે ગ્રેમથી વાતો કરતી હતી ! ધરમાઇલના ખમા પર તેનો હાથ હતો ! પોતાની પુત્રીને એક ગરિબ-નોકર સાથે પ્યારમાં પડેલી જોઈ ! કાઝથી ન ખમાયું ! આંખે અંધારાં આવી ગયાં ! તે છુપાઈને તેમની ચાતચીત સાંભળના લાગ્યા—

“ ઇશુ ! તું મને ક્ષમા છે ? ”

“ કેમ નહિ ! તુર ! હું તારે માટે મારા પ્રાણની યુવારી કરના પણ તૈયાર છું ! ”

“ ઇશુ બહાલા ! કહે ! કહે ! એક વખત કહે કે તું મારી છું ! અને પછી દુનિયાં જળ મારે છે. ”

“ તુર ! બહાલી તુર ! તું મારી છે ! જીવન પખત નહિશ ! ”

તેઓ ગ્રેમથી ભેટયાં. દર્દીશ્રુથી તેમના ગાલ લાંબાઈ ગયા. તેજ વખતે જહાર અવાજ ગયો. અને દોડી ગયાં. શું બોલે ? કાઝ નિઃશ્વેતાવસ્થામાં પડ્યા હતા.

એક અકવારીયું વ્યતીત થયું હતું ! કાઝની તબીબત તાદન સુધરી ગઈ હતી ! કાઝ પણ ઉપાયે ધરમાઇલને દુનિયામાંથી દુર કરવાનો તેમણે નિશ્ચય કર્યો હતો ! સવાર ઉઠી તરતજ તેમણે ધરમાઇલને બોલાવ્યો, અને કસાઈ શ્રેયી દરેજીના નિયમ મુજબ ખોરાક લેવા મોકલ્યો ! ઇશુ આંધો ગયો ! મકાનના આટલા ઉપર તુરનસુખાનો લાંબા મિત્રો સદાગતમાન મંજીરો ખેંચી રહ્યા હતા ! તેની નજર અત્યંત જતા ધરમાઇલ પર પડી. તેણે તેને બોલાવ્યો ! તેની ઉપર લગભગ અર્ધા કલાકથી દાવ નાચ્યો હતો. પીસવાનું કામ પૂરે કરતાં તેને માથેથી જળું ન હતું. તેણે ધરમાઇલને કહ્યું, “ ધરમાઇલ ! તું મારો એક દાવ ખેલ અને મારે માથેથી દાવ ઉતાર. હું ખોરાક લઈ આવું છું. ” ધરમાઇલે કાઝનો કુકમ બાહેર કર્યો. તેણે ન માન્યું. ધરમાઇલને રમવા બેસાડી બહારી આવી પહેર્યવાના ઇંદા કાઝનો પુત્ર ઉતાવળો જવા લાગ્યો ! કસાઈની આંખોમાં માથું નાખી તેણે ખોરાકની મારાણી કરી ! પણ આ શું ? માથું નાખનાર તે ધરમાઇલ હતું ! કસાઈની છરો તેની ગરદન પર ફરી વળ્યો ! કાઝએ તેને તે રિવેસ જે ખોરાક લેવા આવે તેનું માથું ધરમાઇલ પાસવાનો કુકમ કરેલો હતો ! કાઝનો કુકમ કાણ ન માને ? સંકેત મુજબ તે એક પેડીમાં મસ્તક લઈ કાઝના સમીપ ઉપર્યત થયો ! કાઝ હચમચી ચમકી ઉઠ્યો ! કસાઈએ પેડી ઉઘાડી ! એક કારમી કાઠીયારી સાથે તે ધરણી પર ઢળી પડ્યા !

બળતામાં ઘી હોમાયું ! કાઝનો રોષ વધુ બળવતર થયો ! પોતાના પુત્રના મોતનો આરોપ તેમણે ધરમાઇલ પર મૂક્યો ! દરબારમાં ન્યાય થતાં ધરમાઇલને ગરદન મારવાનો કુકમ થયો ! કાઝ-પુત્રના મૃત્યુની સજા આ કાંઈ વધુ ન કહેવાય ! ત્રણ કલાકમાં તો ધરમાઇલનો અલગી આત્મા તુરનસુખાનો મંત્રગત્ત બનતાં જતાં પ્રભુના દરબારમાં થયેલા ગેર ખસાઈને ન્યાયનો માગવા હાજર થઈ ગયો.

રાત્રિના ખારનો સમય થયો હતો ! કસાઈના ધણુંજ લખકર લાગતું હતું ! ધરમાઇલની કબરની જગ્યાએ અત્યારે કાંઈ સુવત્રી કરજી વિશાપ કરી રહી હતી ! તેનું હૃદય બેઠકે રૂદન મળે તેવા રાક્ષસી મનુષ્યનું વજ્ર દેખું પણ પીગળાવી દેવાને શક્તિમાન હતું ! એક દારવતી લદરી રમસાનમાં ઉઢલતી ! વાતાવરણમાં ગળી ગઈ ! તીક્ષ્ણ ધારવાળી એક કલાકથી તે કુતવિએ પોતાના હૃદયને ચૂર્ણ વિચૂર્ણ કરી નાખ્યું હતું ! દરતો દરતો તેનો આત્મા ધરમાઇલના આત્માને મગાયા પૂર્ણ રમથી દોડ્યો ! પ્રેમનું બચીદાન દેરાઈ ગયું ! તે તુરનસુખાજી હતી.

“તુર ! તુર !” સવારમાં ઉઠાઈ કાઢ્યે હુમ પાડી !
માથુ ઓથે ? કાઢ તેના કાનનાથ તરફ ગયા ! પ્રવેશ્યા ! તુર
માં ન હતી ! તેના પલગ પર એક કાગળ પડેલો હતો !
કાઢ્યે વાંચ્યો ! શુ વચે ?

પિતાહ !

એક અગ્ર પ્રેમી યુગલના પ્રેમમાં વિશેષ પાડવાના ધરતે
તમે તમારા બે બાંધાં સતાનોનો ભોગ આપ્યો છે ! તુર હવે
આ દુનિયામાં નથી ! તે તેના પ્રિયતમને મળવા ક્યારનાથે શોધી
ગઈ છે ! તુરની-હમારી બહાલી તુરની-હમારી બેટીનો તમને
જરા પથુ દયા હોય, જરા પથુ લાગણી હોય, દરેકર હોય તો
તેની દેહને ધરમાઈતની કપડની બાબુમાઈ દરનાઈતો ! અને
તેની કબર ઉપર “પ્રેમ બલિદાન-તુરનસુના” લખામે ! તુરની
દેહ તમને તેજ જગ્યાએથી મળશે.

લી. અબાની તુરે !

પત્ર વાંચી કાઢ શેષ્યા ! પત્ર પ્રમણે તુરના દેહનો વ્યવ-
સ્થા કરી ! પરતુ તેમના હૃદયને કારી વા વાંચ્યો હતો ! તથા
નિર્દેશ મનુષ્યોના આત્મા તેમને શુનપણે સત્યાવતા હતો ! તેમણે
અનન્યજનો ત્યાગ કર્યો ! તુરના શોકમાં તે ગાડા બનો ગયા !
આર દિવસમાં તેમણે આ દુનિયામાંથી પર દુનિયામાં પ્રયાણ
કર્યું ! ખુદ તે આર આત્માને શાંતી આપે ! ! ચ રથ.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અંદરથી અને સસ્તા હમારે પાંચેથી મળાવે. ધોકેવાળેની
નકોથી બચે. સેવનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રહજ ફોજ ઓ
પુષ્પ અને સુંદર મહેલ ઈમારત સીન સીનેરી બાગ બગીચા
મોરેની છબી એક રોકડમાં હાઈ સાઈઝની પાડી શકો છો અને
ફોક્સ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જનતના ત્રાસ નથી
પાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ટૂકટ મોકલવામાં આવે છે કીમત
ફોક્સ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થે નામ લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ટ ડો. અષીગટ સીટી (મનડ)

લંડન રાજ-રહસ્ય

અધવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લંડન

ઉપાધ્યાય સતરમી રાહીના રાજ પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ અને
અમીરો તથા ઉમરાવ જાદોબાના ચિત્રવિચિત્ર મોપાળા પાત્ર
પાત્રો વિવેક સાથે દરેક ઊંચના ૧૪ આના. આ જ. અ.
લાખ.રને ૧૦ આના.

મોજ-મનડ કાર્યાલય મુંબાઈ ૪

મોજ-મનડનો મુરખો

કાણ કહે છે કે દિલ્હીવાનોના જીવનમાંથી “રોમાન્સ”
અને ચમત્કારો મરી ગયા છે ? એમી બાતો કરનારાની ઈસી
નેસી ! વાચનાર જીરાદર ! આપણા જીવનમાં કેટલાક એવા
પ્રસંગો અને છે જ્યારે જીવનની રેલમંદિલ આસે છે, રોમાન્સ
છતાછત ઉભરાઈ જાય છે અને આપણે સામા માથુસને કુદ
માથુ મારવાને તૈયાર થઈ જઈએ છીએ ત્યારે થોડાક નસુના

હાલી પાણી

આપણે મુખર્ષ દુનિવર્ષિનીના ઈન્જન્યુઅર હોઈએ, અને
આપણી પાડોશમાં એક અશણ કાપડીમાં રહેતો હોય, આપણે
ત્યા કોઈ મહેમાન આન્યા હોય તે વખતે તે આપણે ત્યા ભેમમાં
આવે, ખજોશશાજની તાત નીકળે, આપણે કહીએ કે સુર્ય
પૃથ્વી કરતા તેર લાખ ગણે મોટો છે, પૈસા કાપડીમાં આપણને
હસી કાઢે અને જણાવે કે સુર્ય તો પૃથ્વી કરતા ફક્ત સ્વામ-
લોખ મોટો છે, આપણી દલીલ સમજવાની તેની શક્તિ નહિ
હોય, પૂરાવા તરીકે તેના આગળ રજુ કરવા આપણે ગોઠકસ
ચોપડા ઉપવાવીએ, પથુ તેમાં કંઈ પ તો લાગે નહિ ખુદ
ખજોશનો વિષય ચર્ચનાંસ પુરાક આપણી પામે મેલુક હોય
નાહિ, આપણા મેદમાનના હેમના નાટકીયી તે આપણી પાદ-
દારત શક્તિ કાળી દોવાતુ જણાવે, અને ‘હોય, માણસ માન
જીવને પાત્ર છે.’ કહી સામે આપણી દયા આવાનો તે ‘ડાંગ
કરે, ત્યારે આપણુ મયજ ભગી મત્ત અને આપણુ તે કાપડીમાં
પાડોશીને એક તમાચો લાગાવાતુ ખન થઈ જાય.

દંડસી સાધુ

આપણા મ મના મહિરમાં ખદારમી કોઈ સાધુ ચાલીને
ઉતરેલો હેય, તે ધજો દિગ્દાત દોવાતુ પાડોશીમાં તરફથી
સાલગવામાં આવ્યું હોય, ગામના કેટલાક લોક સાથે આપણે
પથુ તે પ્રજાનિષ્ટને ‘સત્યમે’ કરતા જઈએ, કોઈ દરિદ્ર ન
તે સાધુને સવાલ પૂઠે, ‘મદારાજ, વ્યાકરણ પડેલું કે લાભ ?’
તે સાધુ જવાબ આપે, ‘જન્યા, સમયે પદિયા વ્યાકરણુ દિ
દય, એર સમ કુર, થોપ વસિઈમાં કદા દય, કયા ? કે દે
રામ, તુમ પદિયા વ્યાકરણુ સીમ લો. આપણે જોવી ઉપજે,
અરે મદારાજ શાં પા નિના વ્યાકરણુ લેખ શાનું ? મટે લાભ
પડેથી, પછી તેનું વ્યાકરણુ, વ્યાકરણુ ભાષાને આપીત
છે, નહિ કે ભાષા વ્યાકરણુને.’ પૈસા સાધુ જવાબ
આપે, ‘જન્યા, તુમકુ ઇમેશી પડેલું ભમ દો ગયા દય, વો
તર નાટ્યો અને નવી દય,’ કદાચીએ બધા ખજોશ

૧૦૦૦ રૂપીઆ બક્ષીસ

મીરજમાંના આયુરવેદીક પ્રસીધ્ધ વૈદ્ય બહી. એસ. કાપશેનો
હીંદુસ્થાન સરકારમાં રજીસ્ટર થયેલો

ધાતુ પૌષ્ટીક

વજૂંગ સુંદર પાક

એના સેવનથી તમામ ધાતુગ્રન્થ વીકાર, ધાતુસ્થાનની કાકી શીથીકૃત અને નપુંસકત્વ, રવખાવરયા પેશાબમાંથી ધાતુ જળી, તરીત રખસન, વીર્યનું પાતળાપણું અને રોગીય હોવાથી સંતતી થવાને નીરપ્રયોગીપણું, સંધિ, ડંક, પીઠ પથ દુખવા, છાતીમાં દુખવું, (હારટ ડીસીઝ) હારીયો તાવ, કફ, કૌષ, પાંડુરોગ, દરસ અને મુખરોગ, જીનો પરમે, બધી જાતની ગરમી, રસાયણના દુષ્ટ વીકાર, બધી જાતના ત્વચાનોગ કોષ્ટ પણ તાવમાંથી સાજ થવા પછીની નબળાઈ, જનન-રણ થકી થનારી બાધા, વીઘાના અને મેંદુના બળપર કામ કરનારની નબળાઈ દાયપગની, પેશાબની બળતર, બધા પીન-વીકારો વીરમૃતી, ઉષ્ન આવરી, સંતતી ન છવતી, કામમ ગરજપાત બધા રોગોની ધ્રુવણી, જાતીવશુંજ, ગરજાસામના વીકારને લીધે સંતતી ન થવી વીગેરે વૃષ્ઠ અને સુવાન ઓ પુરુષોના રોગો મટીને જીવમુગ્ધી જન્ય છે અને 'સારી' મુખ લાગે છે, લોહી મુષ્ઠ થાય છે. વીર્ય વૃષ્ઠી થઈને વીર્ય પાકું થાય છે. પુરુષત્વને સામાન્ય આપે છે, વીર્ય સ્તંભના રૂઢને કામોત્પત્તિ થાય છે અને સંતતી થવાને મદદરૂપ થાય છે. આથી જાતનો કામમના ધાતુપૌષ્ટીક અને ખાતરીની શરતોનો અટક મુલ્યવાળો બદુશણી પાક આલમ દુનીઆમાં આજ મુખી ડાઇએજ બનાવેલો નથી. શરીર સંપત્તીની અને રતીસુખની ઇન્લાવાજાઓએ એક વખતે મંઠાવીને અતુલ્ય લેવાથી સમાધાન થયો. આ પાકમાં મદદરૂપવાસથી સંપાદન કરેલી અમુલ્ય એવી તારવી કાઠેલી પર વનસ્પતીઓ-સાતપુષ્પ, શાલીમકંદ, મધુકંદ બપાકંદ, શેફાલકંદ, શાલ્મલીકંદ અથર્વઘ, સેવરીકંદ, દુવાપાતરવચાકંદ, કવચખીજ, સમુદ્રશોકનું ખીજ, સતખીજ, સાચનું ખીજ, વીજ્યા ખીજ, ચુંદાના ખીજ, કતક ખીજ, ચીકણનું પંચાગ, રાતી તથાનું પંચાગ, રાતી અઢવનું પંચાગ, પીંસાપત્ર, સમીપત્ર જમખત્રી, મદનમરત રતનપુષ્પ, રંગી-મરતપી, કપરકસ, કચલો સુંદર, પંજળખીમીશી, વંસલોચન, શાલમખીશી, સેદતખીશી તાલીમખાતર. ખીજબંદ, દરજીખુરી, મોગસી બેદાલુ. મજદાનલકડી, શાવારી, સરખોતો મગજ, વજનું દુધ, વાકેરીજાગ, ગેલખરાનાભીડનું મુળ, જળાનું સ્તવ, ઇસાંગો, આમળા, શીત્રાજીન, વરધારા કેદર, ઇલાયખી, બકીસાકર, આ મુગજ જીજીસોમાં ધાતુપૌષ્ટીક શુણ નથી એટલા માટે અથવા ઉપરના પાકમાં આ જીજીસો વધારવાથી નથી એમ સીધું કહી આપનારને શ. ૧૦૦૦ રૂનામ આપણું. સ્વારે ૧ તોલાનો કટકા અને રાતે જમ્યા પછી ૨ તોલાનો કટકા ખાઈને ઉપર સાધારણ તપાવેલું ૨૦ કાર ગાયનું અગર બેસનું દુધ પીવું, પરજી નથી. ૨૧ દીવસ આવે તેટલા ૮૪ તોલા પાકના કામની આવતા કારતક માંસ મુખી કોમત શ. ૫-૪-૦૦ વી. પી. ખરસ જુલો.

૩. ૧૪-૦-૦ માં ૩ રૂપા અને ૬ રૂપાના ૩. ૨૭-૦-૦

ઠકાણું:-માલેક, વૈદ્ય બહી. એસ. કાપશે.

મુ. ચા. મીરજ.

G. M. C.

પરે અને આપણે ખરા હોઈએ છતાં ચાલ પડી જઈએ ત્યારે
મન થઈ જાય કે જાણે લગાવી દઈએ તે સાધુકાને એક તમાચો !

દાખલો નહિ બેસે ત્યારે

આપણે ગણિતના ખાં હોવાનો દાખલો કરતા હોઈએ; પહેલાવાળા કાનડાલાકાનો ટપુ આપણી પાસે એક અથવા પંચ-સાથીનો દાખલો શીખવા આવે; આપણે ખાં છીએ એમ ખતાવવા જરા વારમાં તેને દાખલો કરી આપવા હાથપથી ખોરાં પદ માંડી દઈએ; એક બે ત્રણ વાર પહેલ ઉધાવવા છતાં ખરા જવાબ મળતો નહિ હોય; તેવામાં ટપુડીઓ બોલે, 'કાકા, એ રીત તો મેં પણ અજમાવી હતી; 'અજમાવ્યું' તારા આપણું કપાળ; જો સમજ, હવે દાખલો બેસી જશે; કાર કે પાંચ થોડા બરાબર સાત ગણેલા અને ત્રણ ગણેલા બરાબર ચઢી ખચ્ચર હોય...' ટપુડીઓ વચ્ચે બોલી હશે, 'એમ કેવી રીતે? પાંચ થોડાની કિંમત બરાબર સાત ગણેલાની કિંમત ને?' ત્રણ કલાકથી દાખલો બેસતો નહિ હોય, તેમાં ટપુડીઓ વચ્ચે ડહાપણ કરે એટલે આપણા મિત્રજ દેઠાણે રહે નહિ; પીઠ પતાવવા આપણે દમામથી બોલીએ, 'જા, જા. ગણિતનો જવાબ ખોટો છે; અથવા 'તું' દાખલો ખોટો માંડી લાવ્યો દરો,' પણ આપણને દાખલો નહિ આવડતા માટે મનમાં ચણચણાટ થવા કરે, અને એમ કશા પર આવી જવાય કે ટપુડીઓ બીજી વાર એવો અથવા દાખલો લાવી આપણી ફજેતી કરવા આવે ત્યારે ચોટી દેશે એક તમાચો.

રાંજદારી અસહિષ્ણતા

આપણે ગાંધીજીના અનન્ય સક્ત હોઈએ, તેમનાં કામ અને જીવન ચરિત્રનો ખારીક અભ્યાસ કર્યો હોય; ૧૯૨૧ ની સાલમાં તેમને સ્વયંજી ૧૫૦ લાખ સંભાળ્યાં હોય, અને ગાંધીજીના આદર્શોએ આપણાં હૃદયમાં રચાત લીધું હોય, એક વિસ લોકલ દેનમાં પરદેશી કાપડની આપાત કરવારે કાંઈ વેપારી એમ વાત કરતો સંભળાય કે ગાંધીજી તો બેવકુલ છે, ત્યારે લગણી એટલી બધી ધવાઈ જાય કે અધિસાત્મકપણાને પણ છુટી જઈને જાણે પેલા વેપારીને એક (!) લગાવી દઈએ !

રેલ્વે રેશન પર

ઝોરીસમાં મોઝા જવા માટે આપણી સાથેના આપણા હેતના કરકાએ આપણા ઉપરિ આગળ ફરીઆદ કરતા હોય, ઘેરથી પોણા અગ્રીધારની ગાડી પકડવા બરાબર ટાઈમસર નીકળ્યા હોઈએ, રેશન ઉપર આવીએ અને ગાડી પણ આવી રહે, આપણે જેવા ગાડીમાં ચઢવા દોડીએ કે ટીકાટ ક્વેક્ટર પાખડે પકડે અને પાસ માંગે, ક્રાટ અને જાડીટનાં મળી અડધો ઝડપ મળવામાં શોધખોળ ચંચાલ્યા પછી એકાદ જગ્યામાંથી પાસ આવે, એટલે ગાડી ચાલવા માટે અને આપણે રહી જઈએ, ટીકાટ ક્વેક્ટર હોં પેટે તે પછીની ગાડીનો ૧૧-૩૫ નો ટાઈમ પાટીમાં ઉપર મોઢવતો જોવામાં આવે ત્યારે મન તો એવું થાય કે જાણે પાછળથી તેમાં ટોપસાં ઉપર લગાવીએ એક ધપો.

મગનલાલ એચ. નાડી.

જેન્ટલમેન સુધારાશતકમ્

નીસમી સદીના સુધારાએ શું શું કરતાં શીખવ્યું ?

૧૬ દેશી આચાર વિચારો સાથે, માણસો સાથે, અદેખાઈ-દેખ-દેખ-ઝીડ-છીટ રાખવાનું.

૧૭ સ્ત્રીઓને શરીરે અંગનો રંગ દેખાડવા, ફક્કાઈ સાથ-ઝીડાં બાધરા વગરના શરજતી હાથે પહેરવાનું, ચપો ચપ દેસ્તી કુલેજ બાંધના પોશાક પહેરવાનું સુધારે શીખવ્યું.

૧૮ નિર્ભયપણે પાનની પટ્ટીઓ ચાવવાનું, લાજ મયાદ-આંખની શરમ મુકાવવાનું.

૧૯ સ્ત્રીઓ ધરમાં આવતાં માતા પિતાને સ્નેહ છોડી બહારી પ્રેમદાનો જ સાથે સંબંધ બતાવવાનું.

૨૦ ધરે ધરે સ્ત્રીઓને સ્વતંત્રતા આપવાથી, સ્ત્રીઓને છાપરે અડવવાનું, બહારીને વેરી બતાવવાનું.

૨૧ ખાત પાનના ખર્ચ વધારવાનું, પોતાની શોધાઈ ખતાવવા વિલાયતી કચરો રાખવાનું.

૨૨ દેશ સાચું ન જતાં પરદેશ રખવાનું, એકજ ખાલે દરેકનાં એમાં મોંદનું પાણી પીવાનું.

૨૩ કચરોને ધંકથી બંધ કરવાનું મોટી મીઠીગા ભરી વાપણે કરી કરાવોને કામગીરી રાખવાનું.

૨૪ સીતાર દીકરના-શીલ-ખુશ-પીવાનાથી ઇચ્છિતમાં ખાવો-નાચો-ગાવા જેવાનું.

૨૫ રેસ શેર-સાહ-સોરઠીયો વગર મહેનતે લખપતી થવાનું ખુવાર બનવાનું સુધારે શીખવ્યું છે.

૨૬ ચમચે ચમચે બહા પીવાનું, બીડીટ-પીપરનેટ-ચોકલેટ ખાવાનું એકત્રા નં. ૧ પીવાનું.

૨૭ કમરથી ખર્ચા સુધીના ચામગાના પટ્ટા બાને ગેલીસ પહેરી ઉભા ઉભા મુતરવાનું.

૨૮ પોતાની સ્ત્રીને ઝોરીસોમાં મોકલી કરવા મોકલવાનું અને પોતાનો તે ઉપર સંસાર ચલાવવાનું.

૨૯ લાલજી-સાંધુ-સંભારી-ફારને જેમ બસવાનું અને કુતરાં જેવાને ખવરાવી દસવાનું.

૩૦ પેસા માટે ધર્મ બંદ ધવનું, અને પોતાની સ્ત્રીઓને પરપુરો પાસે મોકલવાનું.

શાસ્ત્રી દેવારાંકર મેઘજી.

આજ-કાલનાં નાટકો

સિરાજ-ઉદ્-દૌલા

(અવલોકન)

રા. રમણીકં અ. ગદેતા.

(૬)

ગયા અંકમાં સિરાજુદૌલા નાટકની પ્રવેશવાર સમાવેશના કરી હવે આપણે નાટ્યકળાની દૃષ્ટિએ સમગ્ર કૃતિને અવલોકી શીએ. નાટ્યકૃતિમાં આવશ્યક શું તે ચર્ચા અને પ્રથમ કરી ચૂક્યા છીએ. એટલે નાટ્યના લક્ષણોથી આ કૃતિને આપણે જોઈશું, પણ તેમ કરવા પહેલાં, 'સિરાજની' કૃતિ સંબંધી ફેરવાક વિચાર ધીરુન પુરોગતમ વિચારમાં આવણ સંપાદિત 'સુવર્ણમાળા' ના કાષ્ટ્યના અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયા છે, તે અવે ઉદ્ધવ કરીએ છીએ. આ તોષના વિચારો અમારા કથનને પુરિત આપે છે. 'સિરાજની' નોંધ લેતાં લેખક કહે છે કે—

"નાટકમાં જે કંઈ વખણાયું છે તે નાટકનું લખાણ છે એવું કંઈ નહિ પણ અમુક નટ, કે નટોનું કામજ. એ ન હોય તો નાટકની કરીજ કિંમત ન રહે."—

નાટકના મૂળમાં એટલી સામાન્યતા છે કે તેને આટલો ઉદ્દેશ પણ વધારે પડતો છે."

વાંચકા સમગ્ર ચક્રો કે સિરાજની નાટ્યકૃતિ સામાન્ય કરતાં પણ ઉચરતી છે. અસ્તુ.

સિરાજના નાટકનું Theme-પ્રધાન વિષય શો? આપણને સુસંગત વસ્તુ કે Motif તેમાં જોડતો નથી. સિરાજનું નાટક એટલે સિરાજનું જીવન ચરિત્ર નથી. આથીજ કથાપ્રવેશ નાટ્યકારો જૈનિકાસિક કે પૌરાણિક ચરિત્રના અમુક પ્રસંગો લઈ નાટ્ય પ્રસ્તુત કરે છે. જ્યેમ કુશળ ચિત્રકાર રંગ, પીંછી અને કપડાઓ-ઉસિહા-પટપર રમ્ય ચિત્ર અંકિત કરે છે, તેમ પ્રસંગોમાં કામ કરાજીને ચોટ, મનુષ્ય હૃદયને ડોલાવે એવા ભાવો મુખે નાટ્યકૃતિ નિર્માણ કરે છે. આમ કરવામાં આપણ કહ્યું તેમ પ્રસંગોને વસ્તુની આલોપાના દુલ્લભથી એવી રીતે ચોળે છે કે તેના અંત અને પ્રવેશો અને તેમાં રહેલો અદિકુશલ સંબંધ સંપૂર્ણ સમગ્ર કૃતિ રૂપે પ્રસ્તુત થાય છે. આપણે જોઈએ કે, પ્રથમ પ્રવેશમાં સિરાજના ઉપન વર્નનથી નાસજ થયેલા ઉમરાઓ એક નવો પક્ષ અસ્તિત્વમાં આવે છે. આ પછી આનું શું થયું? એ પ્રશ્ન ઉભો રહે છે. નાટકની ખૂબી એવી હોતી જોઈએ કે તેના વસ્તુને કમવિશાસ યદ અમુક કાર્મમાં પરિણીન થાય. જ્યેમ એક નાના બીમળી એક નાનો રોષ અને રોષાપાંથી રંગપ્રવાણું રમ થય છે, તેવી

રીતે નાટકના બીજા વિશાસ થવો જોઈએ. સિરાજની કૃતિ તેમ નથી. બીજેજ પ્રવેશ પ્રથમની સાથે સંબંધરહિત. એટલું જ નહિ પણ પછીના પ્રવેશો પણ કેવળ પ્રયોગન રહિત અને નાટકના વસ્તુની સાથે હેતુ વિનાના છે. આ પ્રવેશોને નાટ્યકૃતિમાંથી લઈ લેતાં વસ્તુને ઢાળી આવે તેમ નથી. લેખક નાટ્યકૃતિના આવશ્યક અંગથી અચૂત લાગે છે. નાટ્યકળા પરને લખતાં એક વિદ્વાન લેખક કહે છે કે—

"What in the subject of a drama is merely an approximate or suppositious, must in its action be an actual unity, and it is this requirement which constitutes the most arduous part of the task of transforming subject into action.

Encly. Brit.

નાટકમાં વસ્તુ જેવું કંઈ છે નહિ.

સિરાજના જીવનના બનાવો એક ચત્રમાં ગ્રહિત કર્યા વધર જ્યેમ છુટા વચોને ખાંડી પર ટાંચે તેમ સંબંધ રહિત મૂક્યા છે. ક્ષતિદાસના ચાનનું લેખકમાં મીઠું છે. ને પટનાઓ બનીજ નથી, તે આલેખાઈ છે. એક પ્રમલસલ વ્યક્તિ વિના કારણે કમંજિત થઈ છે અને તેના વિરોધીઓ ઉત્તરના સ્વરૂપમાં આવેખાયા છે. અમે સ્વીકાર કરીએ છીએ કે, નાટક એ ક્ષતિદાસ નથી અને નાટ્યકૃતિમાં છૂટ લઈ શકાય છે પણ તે અમુક મર્યાદામાં. નાટ્યકારની સમગ્ર ખાતરે જોઈ જૈનિકાસિક પાત્ર રહેવું મરે, ડાવરું રહેવું હોય તે પણ અમુક પ્રસંગમાં આવીને મરે, અથવા તો મરી ગયું હોય તે સ્વર્ગમાંથી પાછું આવે, એ બનવું અશક્ય છે. આવા બનાવો સિરાજના નાટકમાં એક કરતાં વધારે છે.

પાત્રલેખનમાં પણ ખૂબી યદ છે. પાત્રલેખન એ વિકટ કામ છે. જન સ્વભાવના સૂક્ષ્મ અભ્યસરીએજ પાત્રલેખન ઉત્તમ રીતે કરી શકે છે. ઉત્તમ પાત્રલેખનને અર્થ એ નથી કે નાટકના પાત્રો ઉદાત્ત હોવાં જોઈએ. નાટ્યકાર બહેને પાંચી અને અધમ પાત્રો આવેજે પણ એ પાત્રોને ધમ અને સ્વભાવ, વિના કારણે જાણી શકાતાં નથી. એક પ્રસંગે એક માણસ પૂર્વ, કરોને અન્ય પ્રસંગમાં સરળ સ્વભાવનો થઈ શકતો નથી. જેને નાટકની આપમાં ફેરકટરને નીલાવતી કહે છે અર્થાત્ તેમાં consistency જોઈએ તે ફેરવાક પાત્રલેખનમાં જણાયું નથી. આ ઉપરાંત નાટ્ય કૃતિમાં સ્વથ, કાળ અને કિમત એકમ પણ સંધાય નથી. સિરાજનું નાટક, સિરાજના નાટકની કિમત, સિરાજના મરણ પછી મિશનરને નગરખી અમલ થતી મિશનરિસમ નગરખી થાય ત્યાં અટકે છે. અને નામ સિરાજુદૌલા કે દુકામાં ફરીએ તો સિરાજના લેખકને નાટક એટલે શું? તેનું ચાન હોય એમ જણાયું નથી. નાટકની રચના પરને આટલું પૂરવું છે. અમે આપણ સ્વીકાર કરી ચંપા છીએ અને પુનઃ રીડીએ છીએ કે, ફેરવાક પ્રવેશો અસરકારક રીતે સમાધા છે. બીજા અંકને સમાપ્તે પ્રવેશ પછેજ અસરકારક

ભરાનીની પુત્રવતુના કેટલાક પ્રસંગ મનોહર છે. ત્રીજી અને ત્રીજી પ્રવેશ દીપ પીગળાવે તેવો છે. નાટકના કેટલાક સંવાદોમાં પણ લેખકે જોમ ખચાવ્યું છે. એ અને નમુદ કરતું નોંધ્યું.

નાટકની કાવ્યમાં ચલના યાય છે તે દર્શાવી ગયા છીએ. સંસ્કૃતમાં એક ઉકિત છે કે કાવ્યેષુ માટક રમ્યમ્ કાવ્યમા નાટક એ રમ્ય છે. નાટકના આયતોમાં કવિત્વનો અંશ નથી. ચલનસાધ એને કેટલાક કેવળ વન-સમેરિયા છે. છતાં એકાદ બે કાવ્ય દિવને ઉછાળા આપે તેવાં છે, સિરાજનું:—

પુછા કોઇ પરવાનાને,

ગમા પર બાળી મરવાને, અવિર એ થતા શાને ?
ન જાને કોઇ એમાં મગ શું દિવાનાને.

હીમી ભાવવાદી છે, ઉર્દુ અને ફારસી ભાષામાં શમા અને પરવાના પર તે ભાષાના કવિઓએ મનોરમ કથનાઓ કરી છે. જુઓ:—

હર અવસર હર દિવે દિલસાર પયગ મિશાવદ,
તોન સોજદ શમએક પરવાના સોઅ નિશાવદ.

ઉર્દુના ઉરનાદ કવિવર દાગની પણ મનોહારી કથના છુટી,

ફોરોશન કે આગે વોહ શમા રખકર યું કહેતે હય,
પર પરાના આના વા ઇસર પરવાના જાતા હય.

નાટકના આ પદની અતિમ સપ્તી 'દીપકમા બળકી મો.' એ જો બેમગમ સહેવાના મુખમાં મુકી દેત તો પ્રથમમાં ગાંધિય વધન કારણ પરવાનાનો જવળ બેમમના મુખથી જળન અને ગાંધિયાન ઉત્તમ પ્રકારે સધાત. બીજું કાવ્ય 'સપ્તી નાનકડો કવિવો છળાએ આજા મુકટવાળો' આ કાવ્ય ભાવવાદી અને હંદર છે, પણ મુદરી જેવી મુગધા મોકામા સોભતું નથી.

આ મનોરમ ઉકિત તો કોઇ વાક્યરિચ્છા પ્રગમનાજ મુખ પંચકને બીજા એક આનંદની વાત એ છે કે લેખકે ઉર્દુ દબની ભવો લખવામાં ઉર્દુના નિવેશને અનુસરીને રચના કરી છે. મુદુ મગ્ધો જો કે લગભગ મુધ્ધ લખાઇ છે, પણ ઉર્દુ ૧૯ એપ્રિલમાં લેખકે હાક ખાધી છે અને અર્થના અટાનને બિંધે અનર્થ કર્યો છે. મોદમા આપતની ચરઆતની બે લોટીઓ મા પ્રમાણ છે:—

મંદશાનદી વીતી ગઇ પણ આંખડી દુલ ના મળી,
નૂરે નજર ધઇ આઠળી, દિલખર રિના બેમાડળી.

અહીં 'નૂરે નજર' એટલે શું? આપોતું તેજ? ના જે અર્થ સંભવતો નથી. કારણ કે તેમ અર્થ પરાણે કરીએ. 'આઠળી' એ રિશોપણ ઉચિત નથી. તેજને આંખનું કહી કાય નહિ. 'નૂરે નજર' એ શબ્દ દિવખરી-પ્રિયતાના પર્યાયમાં વાપર્યો છે, પણ ઉર્દુ ભાષાનું સામાન્ય જન ધરાવનારે આંખનું હેત કે 'નૂરે નજર' દિકરોને માટે વપરાય છે,

નહિ કે માથુક માટે. મ થુક માટે તો 'મળે નજર' શબ્દ આ મકાવરા છે.

લેખક માટે આટલું બસ છે, હવે આપણે નાટકના પાત્રોના અભિનય પર દષ્ટિપાન કરીએ. અભિનય કુશળતા અમે રાષ્ટ્રી ભરાનીની શ્રમિકા સમ્યવનારમાં જોઇએ છીએ જેને આ શ્રમિકા આપી છે તે શ્રમિકા ઉત્તમતાથી લખવી ખતાવે છે. મુંદરીનું સ્વાભાવિક અભિનય મનોહર છે. મુદાપરિવર્તન કરી ભાવને સારી રીતે રજા કરે છે, પણ જે શ્રમિકા તેને આપી છે, તે શ્રમિકા મોટી ઉમરનાને જ્યે તેરી છે. નાટકના નાચકનું કામ કરનાર અસરખાનને માટે અમને આશા હતી કે આમળ જતાં એ નટ નામના મેળવરી, પણ એ કારણમાં અમે નાસીપાસ થયા છીએ. યુગ્મગળની શ્રમિકા ઉત્તમ રીતે સાધનારે સિરાજનના નાચના પાટમાં નિષ્ફળતા પ્રાપ્ત કરી છે આપણે કારણ એ નથી કે મી. અસરખાનમાં અભિનયની કુશળતા છે. નાટકના પાત્રને પોતાની શ્રમિકા લખવી ખતાવના પોતાની રિયલિટો ખ્યાલ રાખવો જોઈએ છે પોતાની શ્રમિકામાં તદ્દપના દોષો જોઈએ દરેક રોગને અતે વનસેરો લેવાની છંદા એ પાત્રને વિરમણ કરાવે છે કે પેતે ભગાઇ, મિકાર અને એવિસાનો મુરારાજ છે. અને નહિ કે કોઇ કબાલ! મી. અસરખાન નગ્નાય મરી કબાલ બનવા જાય છે અને રમજમિને રાગના રિવાજખાનાને ખદવે કથા-વતિચુડું રિવાજખાન બનાવી દે છે એ અસીસજન છે. ખાકી એ એકદરના અભિનય મટે પ્રાણ દોષ કાઢવા જેવું નથી. રા ત્રિકમને તેની શ્રમિકા જનાવનાને અવકાશ નથી. કારણ કે, લેખકે તેની શ્રમિકામાં એવા પ્રસંગ મૂક્યા નથી પણ ત્રીગ અંકના ત્રીજા પ્રવેશમાં તે કરજાનનક રીતમાં પોતાની પાટને બેધ આવે છે

આપણા નાટકો દિન પ્રતિદિન અવનત રિયલિટા આવાનં જાય છે એ ખેદની ખીના છે. પૂર્વે જે સારા કાવ્યકરો યજ ગયા તેવા હવે જોવામાં આવના નથી જે થોડા થજા વિદ્વાન અને સારા નાટકો લખનાર હતા તે પણ નજરે પડતા નથી. હેલા હેલા રા. રઘુનાથ જેવાએ પણ નાટકો લખવા મજા દીધાં અને અત્યારે નાટકની કુનિયામાં બે ચોપડી જનજનાર કોઇ છુદાર તે કોઇ પાકશાસ્ત્રી જેવા નાટકો લખે, ત્યાં નાટકોમાં કળાની આશા રાખવી જયા છે.

આપણી રમજમિ કંઈ નહિ તો પૂર્વની રિયલિટા આવી ઉચ્ચનમ માગે બુલે: એવી આશાઓ અમે આ દીપકે સમાવોચના કરી છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે શર્મરે રમજમિ સારા કળાકરોને દાયે ઉત્કર્ષ પામે. એજ.

અંબુજી

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સારા
ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો.

તાના “બહાગી” રીફ્લેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં
મળે છે. શિખનારાઓ માટે અનુલભ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાથેના “બેબી” કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર
મળે છે આપના સેલની કીમત રૂ. ૨૪૭ બાળકોને
આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !
વાળી

“બાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

અંગ્રેજી લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ
૬૦-૨૫૩, હોર્લીંગ રોડ, ફોટ—મુંબઈ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડર્ફીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુલભ
સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન
મળવાનું ભરોસેદાર દેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કુંઠ

૪૩૧-૩૪ કાલિઅદિવી રોડ મુંબઈ
(મહત્ત મળવું કેટલેક મંગળી જુઓ.)

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બન

એકજ રાતમાં બે ખૂન

આ ખુનામરકીનો ભેદ બાણેવા હોય તો
‘મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુંબઈ
શૌકીન આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. શુભેચ્છા
કસમથી લખાયેલી.

દરકનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈ
એક રાવ બહાદુરનું અને કે.અ.પુષ પર આવેલા વિરધવાલા
વિમળા નામની સ્ત્રીનું ફેલું બેદલરી રીતે ખૂન થાય છે, ત
ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બતાવોમાંથી ફેલું લખાતક બેદલ
પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પથ ન
કદવી શકો કે ખૂની કોણ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય બ
બેદનો ખગનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુહુ.

લખો—મોજ મજહ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ રોડે મુંબઈ નં. ૪.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લેવાજમ-રૂ. ૩૦ પી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૬
દિવં બહાર રૂ. ૫

લખો—મોજ-મજહ કાર્યાલય,

ગીરગામ ખટાવ બીડીંગ મુંબઈ ૪

પેરીસની પત્નિની

લખનાર-ડા. રમણિક અ. મહેતા.

(ગયાં અંકથી ચાલુ.)

કેનિય લખે છે કે 'પેરીસ આગ્યા પછી મને જાણ્યું કે રૂશિયાના રાજ્ય પ્રતિનિધિના હુકમથી કાઉન્ટના ઘરમાંની સઘળી યીંગેની નોંધ કરી સીઝ મારી ઘર બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. મારું પ્રથમ કર્તવ્ય એ હતું કે કાઉન્ટે આત્મહત્યા કરી છે, એમ જાણવામાં આવતું હતું; તેને માટે કંઈ પૂરાવા કે પ્રમાણ મળે છે કે નહિ તે જોવાનું હતું. મારી પોતાની માન્યતા મુજબ કાઉન્ટને, આત્મહત્યા કરવાનું કંઈ કારણ ન હતું. ફ્રેન્ચ પોલિસને પશુ એવોજ અભિપ્રાય હતો, છતાં આત્મહત્યાની આશા ફેલાઈ હતી અને રૂશિયન પ્રતિનિધિ ખાતાના કેટલાક માણસો અને ધૂળિયા એ બીનાને સારે વસ્તુદ આપતા હતા. પહેલાં તે એમ ધારવામાં આવ્યું હતું કે કાઉન્ટનું કાંઈએ ખૂન કર્યું હોય જોઈએ. આ ધારણા સાચી હોય તો કાઉન્ટના સમજનો પતો લાગશે જોઈએ પશુ શખનો પતો ન હતો આ કારણને લીધે તેઓ એવા અનુમાન પર આવ્યા હતા કે કાઉન્ટને ક્રાન્સની હાલ બદલે લાંબા ગયા હોવા જોઈએ કે એક ગુદરથને ન હાને તેવા વર્તનને માટે, રશિયન રાજ્ય પ્રતિનિધિ મંડળને અને તેમાં કામ કરનારને કંલક લાગે, તે માટે પોતે બીનામાંથી ચાલી ગયો હોવાને જોઈએ. જ્યારે એમ મત કરવામાં આવતો હતો કે આવું તે શું કામ હોય? ત્યારે તેનો જવાબ સતોષકારક મળતો નહિ, પશુ કંઈકાણું કામ હોય જોઈએ એમ કહેવામાં આવતું હતું. મને પોતાને આત્મહત્યાની વાત પર વિશ્વાસ ન હતો, કારણ કે કાઉન્ટનું વર્તન ચોક્કસ હતું. તેને પૈસાની અકળામણ ન હતી, જાતે પ્રમાણિક હતા. હા, એટલું ખરું કે તેને પ્રેમદાઓનો પ્રીતિકર અને સુખદર સહવાસ પસંદ હતો. પશુ તેથી શું? પેરીસમાં આ પ્રીના સામાન્ય છે. પેરીસ જેવું મોટાનું શહેર બીજું નથી. આવા પ્રકારના બનાવોને બીજે કેકાણે જોઈએ મહત્વ આપવામાં આવે છે તેટલું ત્યાં આપવામાં આવતું નથી. એટલે કાઉન્ટનું વર્તન ખરાબ માનવાને કારણ ન હતું.

યુજને પિયુને કાઉન્ટ સાથે ગાંઠો પરિચય હતો. આથી સ્વાભાવિક રીતે કાઉન્ટના વિષયમાં બે ચાર બીના પુછી જોઈ. પુછ્યાં મને એમ જાણ્યું કે કાઉન્ટની પ્રીતિપાત્ર પ્રેમદાઓ હતી; પશુ કાઉન્ટની સાથે તેણે સદાને માટે સંધાયું ક્યું હોય એમ જાણવામાં ન હતું. ત્યારે કાઉન્ટ એકાએક પોતાને ત્યાં ચીજ

મીજસની કદમાંથી પોતાના પરીણાઓને મુકી ચાલી ગયો, એમ મુજબમાં આવતાં તેણે જાણ્યું કે કાઉન્ટે મળવા જવા કિવાય બીજું કારણ સંભવતું નથી.

અને એટલું યાદ રાખવાનું જરૂર છે કે કાઉન્ટ બે વાગે ઘર છોડી ચાલી ગયો હતો. શિયાળાની રાત હતી. જતી વખતે તેને તેના દરવાન સાથે વાતચીત થઈ હતી તે પરથી તે રોષમાં હતો. આ પરથી બે બાબતો સિધ્ધ થતી હતી. પ્રથમ તો એ કે કાઉન્ટ સંભેગવશત તેને બદાર જવું પડ્યું હતું. બદાર જવાને માટે તેણે પહેલેથી તૈયારી કરી રાખી હતી. બીજું એ કે જો કામને માટે તેને જવું પડ્યું હતું તો કામ તેને રૂચીકર કે પસંદ ન હતું. કારણ કે જતાં જતાં તેણે યુરસામાં કંઈ વચનો દરવાનને સંભળાવ્યાં હતાં. આ બે વાત મહત્વની હતી; કારણ કે આને લીધે એક ત્રીજી વાત જાણવાની મને ખબર થઈ. ને તરતજ સવાલ કર્યો કે કાઉન્ટને કાઉન્ટે કંઈ સંદેશ કે ચીઠ્ઠી મોકલી હતી?

“કાઉન્ટના ઘરના નોકરોને રજા આપવામાં આવી હતી. આથી આ મથનના ઉકેલ મેળવના એ સહેલી વાત ન હતી, છતાં ખતથી તપાસ કરતાં ઓગસ્ટ રોઝી નામના એક નોકરની ભાજ મળી આવી. કાઉન્ટનો આ વિશ્વાસ નોકર હતો. જે દિવસે બાલનાય થયાનો હતો તે દિવસે તેણે પોતાના શોરને કપડાં કાઢી આપી, ટીપ્પણ કરી પહેરાવ્યાં હતાં. સવાર સુધી મિજબસ પહેલેથી તેમ હોવાથી તે પોતાના શોરની રજા લઈ બદાર ગયો હતો. મધરાત પછી જ્યારે તે પાછો ઘેર ફર્યો અને ઘરમાં પૈસા જતા હતા તેવામાં એક માણસ તેની પાસે આવ્યો અને એક સીજનખ કાગળ તેના હાથમાં મુક્યો અને કહ્યું “આ કાગળ તમારા શોરને હાથોહાથ આપજો. એ ધણેજ મહત્વનો કાગળ છે કાઉન્ટની છંદગી કે મરણનો આધાર આના પર છે.”

આ કાગળ લઈ રોઝી શિવાનખાનામાં ગયો. પશુ કાઉન્ટને કાગળ આપ્યા પહેલાં સિરનામાપર નજર કરો. કવર પર માત્ર કાઉન્ટનું નામ હતું. બીજું કંઈ સિરનામા પિરનાયું કે મોકલનારનું નામ કંઈ હતું નહિ. કવરની કાપી બાજુએ ઉપરે મુજબ ફ્રેન્ચ ભાષામાં Pressant એટલે તાકિદનો એમ લખેલું હતું અને બ્યાન એવેવા એ સબ્બ નીચે જાડી લીટી તાણી હતી. નામ પૂર બદારમાં હોવાથી રોઝી પોતાના શોરની પાસે તરત જઈ શક્યો નહિ. શોડીવાર પછી તેણે પોતાના શોરને શોધી કાઢી ચીઠ્ઠી આપી. કવર પાના અડધે જોઈ તેને ચીઠ્ઠી આવી હોય એમ જાણ્યું અને તેણે કવરને ફેડવા વગરજ પોતાના પિરસામાં મુકી દીધું. અડધા કલાક પછી બીજા નોકરે આવી રોઝીને ખબર આપી કે શોરને પોતાના ઓવર કોટ અને ટોપી જોઈએ છે માટે તે તેણે ફ્રેન્ચ રૂબરૂ પર તૈયાર રાખ્યાં. એ ચીઠ્ઠી આપવા બાનેશા માણસનો દેખાવ થયો હતો તે મેં રોઝીને મુઠકું. જવાબમાં બધારે હકિકત મળી નહિ, પશુ માત્ર એટલું માલમ પડ્યું કે આવનાર માણસે સારાં કપડાં પહેલાં

હતાં. તે સાધારણ ઉંચાઈનો માણસ હતો. અને તેને કાળી શદી તથા યુગ્મો હતી.

આ કાળજની દહીકન મળતાં ડેનીવિચને વિચાર સુચ્યો, જે ફ્રેન્ચ પોલિસને સુચ્યો ન હતો. ને તે કાળજ મળ્યો હોત તો ઘણી બીના પ્રકારમાં આવત. કાઉન્ટનું યુગ મવાનું કારણ પણ તેમાંથી મળત, પણ કાળજનો ને કે નાશ મવાનો સંભવ ન હતો પણ તે કાઉન્ટના ખિસ્સામાં જ રહેલો હોતો નેહમ્મે. ગમે તેમ પણ આ કાળજની બિના પરથી ડેનીવિચે નીચે મુજબ તકમાન કર્યા—

(૧) કાળજમાં મળેલી સચનાને લઈને કાઉન્ટ તરતજ ધર બહાર નીકળી પડ્યો. (૨) તે જવાને રાજ ન હતો અને ન છુટકે ગયો તેથી તે કોઈ પ્રભુ. પાત્રીને મળવા લાગ્યો ગયો હોય. (૩) તે કાળજ એમી લખ્યો હોય કે પુરૂષ લખ્યો હોય, પણ લખનારને કાઉન્ટ પર એમો અસાધારણ કાણ હતો કે પોતાને ઘેર મીજલસ હોવા છતાં આમંત્રણ કરેલાં નરનારીઓને છોડી, સ્વાગત કરવાનું બાળુએ રાખી તે યાદી ગયો. આ પરથી સાધારણ અનુમાન એ હતું કે કાઉન્ટ પોતાની સ્વતંત્ર વિચારની રહેણી કરણીને લઈ નીચ માણસના સપાટામાં આવ્યો હતો. તે માણસોએ તેને કેદ રાખ્યો હોતો નેહમ્મે. તે ઉપરાંત તેને એવા સ્થાનમાં કેદ કરેલો હોતો નેહમ્મે કે જ્યાં તેને ખમર કે સફેદો મોકલાવવાનાં સાધન ન હોય. ને એમ હોય તો અત્યાર સુધી તે ચુપ બેસી રહે નહિ. આ સિવાય બીજી સંભાવના તેનું કોઈએ ખૂન કર્યું હોય તેની હતી. ને ખૂનનો સિધ્ધાંત સ્વીકારીએ તો ખૂનને માટે કંઈ કારણ જણાવું હતું. ને મોરીને માટે કે પૈસાને માટે ખૂન કર્યું હોય તો તેમ બનવાને માટે પણ કંઈ મુદ્દો ન હતો. કાઉન્ટના શરીર પર બર જવાહિર ન હતું. પરમાર્થ ચોરી કરવા માટે તેને બહાર કાઢી ગયા હોય તો તે મિજલસની રાતે જ્યાં સદવાર સુધી માણસોની ધમાલ ત્યાં ચોરી કરવાનું બને કયેમ? આ સિવાય ખૂનને માટે એક જ કારણ રહ્યું. અને તે એ કે કાઉન્ટને કોઈની સાથે વેર હોય અને તે વેર લેવા માટે કાઉન્ટને લગાડી ખૂન કર્યું હોય. ખૂન કરવા જેવું કાઉન્ટે કાઢીને કારણ આપ્યું હોય એમ કોઈની જણવામાં ન હતું. આ સિવાય એક બીજી વાત લક્ષમાં લેવા જેવી હતી. જે બંકિતએ કાઉન્ટ પર કાળજ લખ્યો હતો, તે બંકિત કાઉન્ટની સાથે સારા પરિચયમાં હોવી નેહમ્મે. એટલું જ નહિ. પણ કાઉન્ટને મુઠીમાં રાખે તેવી માહિતી તે માણસને હોવી નેહમ્મે એ સ્પષ્ટ હતું. ડેનીવિચે પોતાના તક અને અનુમાન કાઉન્ટના મિત્રોને જણાવ્યા નહિ; કારણ કે તેઓ તેના અનુમાન પર વિશ્વાસ મુકે તેમ ન હતા અને એક ગૃહસ્થને જાણે નહિ તેવું વર્તન તેને હોય થયું હોય એમ માનવાને પણ તૈયાર ન હતા. ડેનીવિચે ફરીથી યુજન યુનને કેટલાક પ્રશ્નો પુછ્યા, યુજનના કહેવાનો સાર એટલો હતો કે તેના મિત્રે કંઈ અનુચિતકર્મ કર્યું ન હતું; પેરીક્ષના સીડિન નવસુવકો

જે જીવનનો વિશ્વાસ ભોગવે છે તેના પ્રકારની વિધિ તેની હતી. પૈસો થીવન અને સ્વાતંત્ર્ય હોય તો પેરિક્ષના કાનું જેવું જીવન હોય તેવું જીવન કાઉન્ટનું હતું. કુકમાં એક જ સમાજના માણસો જે દેશોને ક્ષાંતન્ય દિપ્તિથી ભુલે છે તેના દેશો કાઉન્ટમાં હતા. ધર્મશૂર્યોની દિપ્તિમાં આ દેશો અક્ષાંતન્ય ગણાય પણ સમાજ એને એમ માનતી નથી. યુજન આથી વધારે કહેવાને રાજ ન હતો તેની વાતચીત પરથી એમ જણાવું હતું કે તેમનું મોકલું કરીને બધી બીના જણાવતો નથી. ગમે તેમ પણ યુજનને પોતાના મિત્રને અદરશ મવાનું કારણ કંઈ ગેરવર્તણૂક કે અદમાયોના સપાટામાં આવવા જેવી કંઈ વાત હોય તેની છાતી ડાકીને ના પાડી.

જ્યારે ડેનીવિચને જણાવ્યું કે યુજન ખુલ્લા દીલથી વાન કરતો નથી ત્યારે તેણે ઉત્તેજનાયે તેને પુછ્યું, “તમારા મિત્ર કોઈ મંબીર પ્રકારની રનેહલીલાના પ્રસંગમાં સપડાયા હતા કે નહિ?”

“હું જાણું છું ત્યાં સુધી નહિ,” યુજનને જવાબ આપ્યો.

“ખરૂં પણ તમને તમારા મિત્રની પ્રભુપતીલાના પ્રસંગો માલમ હોવા નેહમ્મે કારણ કે તમે તેના નિકટના મિત્ર છો.”

“ને” કહ્યું તેથી વધારે હું કંઈ જણાવતો નથી.”

આ જવાબ તેણે એવી દ્રઢતાથી આપ્યો કે ડેનીવિચ સમજાયો કે યુજનને વધારે પડે કરવામાં ફાયદો નથી. તે કેટલીક બીના જણે છે પણ કહેવાને રાજ નથી. આથી તેણે આ વાત આટલેથી જ પતાવી.

આથી તરફ કાઉન્ટના મિત્રો ચિંતામય થયા લાગ્યા. આટલા દિવસ મળાને કાઉન્ટનો પતો મળ્યો નહિ એ શું તેઓ નકાર્યા બેસી રહ્યા ન હતા? પોલિસ તો કહેતી હતી કે કાઉન્ટનું ખૂન થયું હોતું નેહમ્મે. તે સિવાય બીજો મુદ્દો તેમને જણાતો ન હતો. પોલિસે એમ સૂચવ્યું કે કંઈ ઇનામ બહેર કરા, અને તેમ કરવાથી કદાચ પતો લાગવાનો સંભવ છે. બે ઇનામ બહેર કરવામાં આવ્યાં. ને કોઈ કાઉન્ટને જીવતો આણી આપે કે જીવતો છે અને તેના પતો મેળવે તો તેને ૧૦૦૦૦ ફ્રાન્ક ઇનામ આપવા અને ને તેનું ખૂન થયું હોય તો તેના શબને મેળવી આપનારને ૫૦૦૦ ફ્રાન્ક આપવા એમ ઇનામ બહેર કરવામાં આવ્યાં પણ કાઉન્ટનો પતો મળ્યો નહિ. સીન નદિ પર રહેના મુજબ નદિના જળમાંથી મળી આવતા પદાર્થોની શોધ રાખે છે. તેમણે બે ત્રણ મુદ્દાં શોધી કાઢ્યાં. વર્તમાન પતેમાં જણાવું છે કે કાઉન્ટનું મુકદ્દમ મળી આવ્યું છે; પણ તપાસ બંતે એમ જણાવ્યું કે મુદ્દા કાઉન્ટનો નહિ પણ બીજા કોઈ માણસોનાં હતાં. દસ હજારનાં ઇનામની લાગત પણ કંઈ કામ કરી શકી નહિ.

(કાઉન્ટનો વધુ બેદ જાણવા માટે અમારા આવતો આંક જુઓ.)

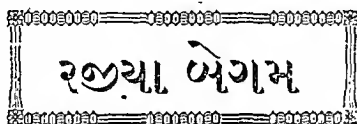
નોવેલટીમાં નવી નવાઈ-વધાઈ

ખાસ પ્રોગ્રામ—ખાસ ચુટી કાઢેલ પ્રોગ્રામ—ખાસ પ્રોગ્રામ

મુસલમાન ભાઈઓની રમજાન ધંદના મુબારક દિવસો માટે ખાસ
શાહી બહેજાલીનું દિગ્દર્શન

હિંદુસ્થાનમાં મશહૂર-નામના મેળવેલ-એક મહારાણી

મેજેસ્ટીક ફીલ્મ્સની એક રસિક ફીલ્મ

આ ફીલ્મમાં શુભાર રસ એવો તો છલોછલ ભર્યો છે કે ખરેખર તમારું દીલ
બાગબાગ થઈ જશે સાથે સાથે—

બાધ મેળવવા લાયક વસ્તુ પણ રજુ થાય છે

આ “રજયા બેગમ” ની ફીલ્મ ખારા આ

તહેવારો માટેજ મેળવવામાં આવી છે

તો અવશ્ય મુસલમાન ભાઈઓ તેનો લાભ લેશે.

મેજેસ્ટીક ફીલ્મ્સના એજન્ટ મી. ફીદાઅલી મહમદઅલી તરફથી આ પ્રોગ્રામ
સંસ્કાર કરવામાં આવ્યું છે.

તહેવારોના દિવસોમાં વધારાનો ખેલ આ વાગે

નોવેલટી સીનેમા ગ્રાંટરોડ ટ્રામ ટરમીનસ

શનીવાર તા. ૧૦ મી એપ્રિલના નવો ડ્રામા

Uncle Jim's Heirs

યાને

દૌલતની કરૌટી

વળી બે ભાગનો બીજો હીટકટીવ ડ્રામા રજુ થશે.
પૈસાને ખાતર કેવી મહાન ઉસ્તાદી કરવામાં આવે છે તે આ દૌલતની
કરૌટીમાં જોઈ શકાશે.

ભાવો—ગ્રજ આના, છ આના, આઠ આના, બાર આના અને રૂ. ૫
દરેજ ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫, ૧૦-૩૦

ખાસ હિંદુભાઈઓના ચૈતરી નવાં વરસ માટે
સોમ અને મંગળ તા. ૧૨ અને ૧૩ મી એપ્રિલે
ખાસ ૩-૩૦ વાગતે વધારોનો ખેલ થશે
ઈદ મુબારક !

ઈદ મુબારક !

ખાસ રમજન ઇદની ખુશાલીમાં તદ્દન નવો પ્રોગ્રામ રજુ થશે.

બુધવાર તા. ૧૪ મી એપ્રિલના તદ્દન નવો ખેલ અને ભારે હસાવનાર

Vizard of Oz યાને ભમતો ભૂત

ઈદના ખાસ ખેલો—

૧૨ થી ૧-૩૦; ૧-૪૫ થી ૩-૧૫. ૩-૩૦ થી ૫.

વાસી ઈદ પર

૧-૪૫ થી ૩-૧૫ અને ૩-૩૦ થી ૫

કાર્લિન સીનેમા—મારબલ થીયેટર સેન્ડહર્સ્ટ રોડ

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-શ્રી. ચિત્રપત્ર

નવી ફિલ્મ-

સ્વર્ગકંઠલુ યાને ઇસ્લામ-રત્ન કરનાર રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓ, લેખક અને ડાયરેક્ટર શ્રી. બી. પી. મિથ દોટા-માર મી. અરેશર છરાની.

વસ્તુ-બાંધબાની કપટનીનિષી દેશવાર યોલા ઉત્તરે-

નીના રાજકુમારનાં બોધાર દેશના રામની યુવો પ્રિયવતીને રેખ-વવા-સ્વર્ગકંઠલુ યાને કરવા મરેના સાદ-સેમી ભરપૂર છે. વસ્તુ-કંઠલુનાનાં સામા-ન્યમાં ઉપજી કરી ઉપજવી કહાડી છે તેમ ન હોય તો મી. દર્શની માફક અર્થસી-કના બનાવોમાં પણ છે, નારક વગેરે કથાઓ, સરતા ચાય. લોક મારે નેટલી નેપ્રમે તેટલી કાળજી

દુરે બગારાનું દરય

રાખેથી જાણતી નથી. અમુક બનાવો પાતો જાણે કે પદે લેધો જાણીએ કેમ ન હોય તેવી રીતનું વર્તન વિચિત્ર છે. બાપા કંઈક નેતુ કરી બનાવતું એમ માની મી. મિથે વસ્તુના ઉદ્ધાવ કરવામાં બેઠું કરણ છે પરંતુ જેવી જોએ તેવી કતેદ મળી નથી.

અક્ષિનય-પ્રિયવદા-મિથ જીવેલાં આ ફિલ્મમાં તેના અક્ષિનય જેનાં યુ આ પદેલાની જીવેલાં એવો પ્રથમ ઉત્તરન થઈ આવે છે. તેની આ ફિલ્મની નક્કી એકરીને બનાવી આવે છે કે, હીરાને પહેલ પાડી તેને કીમતી બનાવે તેવા અવેરીની રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓમાં જોટ પ્રસાદ નથી. મી. જોશી પોતાના કામને ઠીક જેમ આવે છે.

દોટામારી-આ ફિલ્મમાં હૈયી વખજીવા લાયક ને ગાઈ નીજ હોય તો દોટામારી અને ઠીક સીન છે. મી. છરાનીએ આ ફિલ્મમાં ઠીક સીનો મારે ને મહેનત લીધી છે, તેવી બીજી

ફિલ્મમાં લીધી હોય, એ અંગેની યાદ નથી. એકંદરે ફિલ્મમાં કાંઈ પણ રસ આવતો હોય તો આ રીતિનેજ આભારી છે. વસ્તુનો દુકાળ

જેમ જેમ આ ઉત્તર દિવસમાં વધતો જાય છે, નવી નવી રીતે ક પનીઓ ઉમેરાતી જાય છે, તેમ તેમ સારા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોની આવશ્યકતા વધારે જણાતી જાય છે. અત્યારે દેવી ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરો પાસે માત્ર અવધા માંડવા રટારી અને સિનેમા લખનાર છે. અને જે વખત જાય છે, તેમાં તેઓ પદેથી ચક્રે કે નહિ એ એક સવાલ છે. કારણ કે, અત્યારે ફિલ્મ બે આવાડીયાં ચલાવતી એ પોતાના હાથેજ તમામો મારી મોકલે સાલ રાખતા નેતુ છે.

મી. પાટલુકર પોતેજ લેખક ડાયરેક્ટર અને કેમેરામેન-

SHARAZAD

જે કહો તે જનું માન તેઓ ધરાવે છે, પરંતુ આ બધા કાશીને પદેથી કાઢે, એમ અમે માનતા નથી. સૌરાષ્ટ્ર અને મદારાષ્ટ્ર માર અને હ મહિને ફિલ્મ બહાર પાડવાની-એટલે હોવી દય ચત્રતી દય એ ન્યાયે કામ ચલાવે જાય છે.

રાખમાં એકંદર એટલા ડાયરેક્ટર અને ડાયરેક્ટર એટલા એમક એટલે કાન

નષ ફિલ્મોની જાહેર ખબર-જમારે પરિણામમાં પડે અને વખતની જરગતી

કપોતીયકને હાર્દિનું ફિલ્મો પૂરી પાડે છે. કાદિવરને આધાર એજ અકિતપર દેવાથી છેલ્લા જણ મહિનામાં થં પરિણામ આપ્યું તે જમ જાહેર વાન છે.

કુખમાં કુખકુમાર, દમજા અદરથ થઈ ગયા છે. મારેક-લાલભાઈની ગેરલાજરીમાં મદારનાઓનો કાંઈ ભાવ પુરતું હોય એમ જણાયું નથી. દમજા તે બધો આધાર મી-કાનજીભાઈ તથા મી-હુદાને પર

મારમાં મી-નાનુભાઈ દેલાઈની નાદરન પ્રતિને લીધે તેઓ વિશેષ માનસિક થમ લઈ કાઢે કે કેમ એ સવાલ છે.

વસ્તુચિત્ર આવી હોવા છતાં ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરો અને સિનેમા ચિત્રેટર અણવવાવાળાઓની દહ આંખ ઉપાતી કેમ નથી એ અભ્યપ્ત નેતુ છે

અમે તો ખતો પૂર્વક કહીએ છીએ કે, જ્યાં સુધી
“ધરના ભુરા અને ધરના જતી”ની માફક જુના યીજે આમને
આમ ગાડું ગણાવ્યા કરશે તો કયા રથેજે અચકાઈ તેના ચૂર-
ચૂરા થઈ જશે એ કહી શકાયું નથી.

અમારા નમ્ર મત એવો છે કે, જ્યાં સુધી દરેક રુઢીપિમાં
સિનાયો ડીપાટમેન્ટ જોડવામાં આવે નહિ અને નવા બદલાવ
લેખકોનો સહકાર કરવામાં આવે નહિ ત્યાં સુધી આ ઉદ્યોગની
ગતિ આગળ વધવાને બદલે કુદિત થવા વિના રહેશે નહિ.
નવી ખબરો—

મોહનનર—કહેવાય છે કે, મી. દવેએ નવી રોરી રજુ
કરી હતી; પરંતુ તે પાસ નહિ ચલાવી પાછી ફરી છે। રેશી
સિનેમા ઉદ્યોગને માટે રોરી અને સિનાયોની મોનોપોલી ધરા-

શારદા—દયાનંદ દુનિયા ગઈ કાલથી કુખ્યામાં છે
ગઈ છે. મી. મણીલાલ નેથી મી. દેશાઈની, નવી
“સ્તંભગરી” પાડી રહ્યા છે.

પાપોનીયર—મી. પાટલજીની પાપોનીયર ફિલ્મ
પપાનો આસ તો સારો ભેટો છે, અને આવી રીતે પોતાના
કામમાં આસ મેળવીને કામ કરશે તો જરૂર ફતેહ
શાપાડીને એક ચલના પૂર્ણ એવી એક ઉડતી વાન
આવશે છે કે, મી. પાટલજી પોતાની પાપોનીયર કુંડાં
દક્ષિણી—(અજરાતીઓના સહકાર વગર) તેમાં વળી
ધીજ ચલાવવા માગે છે. એક દલકામાં દલકા તોફારથી

આવા દરજ્જાના અધિકારી સુધી તેઓ જાલદોને જ
આપવા માગે છે, વાત ખરો હોય તો તેમનું બેનિર્મિ
વખાણને પાત્ર છે—પરંતુ ભરિણ-આગળ ઉપર જણાવ્યા

ચિકર પીલેસ—અજરાતી નાટક મંજીએ અજરાત
વા આવા પછી અન્યકાર જેવું દેખાવું મુખાધું માનીતું એ
મનહ મેળવવાનું મગક ગેઈટી પાણું પૂરે બદારમાં થોડા વ
માંજ ખાલી નીકળશે. અતેના સિનેમા એન્ડ એસોસી
મન્ડરટોજના માલેક તરફથી ત્યાં પિચકર પેલેસ નામનો સિને
મા લી મેથી ખુલશે. મુકરામાં આવનાર છે, અમે આ નવ
ચિનેટરના સંચાલકોને અભિનંદન આપીએ છીએ.

ખુલાસો.

શ્રી માનવર સપ્તાહક—મોજ મનહ
આપ મેદરખાની કર અપને “એ વંકમે”
કંપની વાલે પેરા મેં વહ જૂલ સુધારે દીજીએ.
રોરી-સીનાયો-દરિકશન-કાતિમા એકમના છે
નકરી છે. લી, શાપરી

બદાર પડી ચુકી છે

અમારી ત્રીજી વચની ભેટ

ચમરાજનો કરવાર

મુંબઈના આદોએ વાર્ષિક લવાજમ કરી
ભેટનું પુરતક આરીસમાંથી લઈ જવું.
તા. ૧૭ સુધીમાં લવાજમ નહિ લેનારને
સિનેમા બંક મળશે નહિ.

બદાર ગામના આદોને તા. ૧ લી થી
કમવાર વી. પી. કરી ભેટ મોકલી
આપવામાં આવે છે.

મેનેજર

મોજ-મનહ કાર્યાલય

વનાર મી. દવેની રોરી પાછી ફરે એ અન્યથા જેવું છે।
અમે ખૂલના ન હોઈએ તો આ પહેલીજ વારનો ખતાવ છે કે
મી. દવેની રોરી પાછી ફરી છે। આનું સ્વરૂપ કોઈ
સમજાશે ?

મી. હોમી માસ્તરે મી. દવેની લાખો વધાવશે પૂરી કરી
છે અને ગઈ કાલથી છાપીરીયલમાં મહુ થઈ ગઈ છે.

મી. લવનાની પોતાનીજ લખેલી એક રોરી નેવાર કરી
રહ્યા છે.

કૃષ્ણ—મી. માણીલાલ ખી. પટેલની તખીયત સુધરી ગઈ
છે અને કાઠીયાવાડની હવા ખાઈ થોડા વખતમાંજ મુંબઈમાં
બાજર થઈ કૃષ્ણનું સુકાન હાથમાં લઈ લેશે.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીન કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાવેદા ન થાય તો પૈસા પાછા

માથોનો દુખાવો, અધાશીશી, શરીરની કળતર,
સહેજખ, સૂળ, ચસકા, દરેક વાલ્પી કોઈ પશુ ભાગવું
જવું, ચન મારી જવું અથવા કમતાકાતથી ફેળવું વિ
રોએ ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામચાણ અને તાત્કા
છે. વૈદ્યો, ડાકટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાવી ખાતી કરી.
વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટ મોકલી વાપરી જુઓ. ફક્ત
ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

બર્યા બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં.

સેકડો સન્નારીઓના સ્વતંત્ર અભિપ્રાયો

વાંચી બેતાં ખાત્રી થશે કે આ ફીલમ જરૂર બેવી

સતિ—“સરદારબા”થી
બહાલીતી માનીતી

સરસ્વતિ ફીલમ કંપનીની નવી ફીલમ

સ
તિ
સ
ર
જ

યાને

શીયળની
કસોટી

શનીવાર તા. ૧૦ થી શરૂ છે.

સાચાં ખોટાં-કાળાં ઘોળાં-કરી લાખો મેળવો અને લાખો ખર્ચો પણ મુખી-સંસાર
ન હોય તો લાખો શું કામના ?

આવા દુઃખી સંસારનું ચિત્ર-સાથે સાચી સતિનો પ્રતાપ-જરૂર બુલેવો

શની રવી તહેવારને દિવસે કે વાગે દરરોજ ૫ વાગે શરૂ

આવે છે.

આવે છે.

સીનેમા મેજેસ્ટીક

રેયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું પૌરાણિક નવીન ચિત્ર

ગીરગામ

રાધા-માધવ

શારદા ફીલમ કુંડ કૃત

શનીવારથી

ચાલુ થઈ ગઈ છે

શું ?

સ્ટાર

મીસ બેન્સ

મીસ ઇબ્રાહમ

મીસ અમીરખાનુ

ડાયરેક્ટર

મી. દિવાના

પેલી- અદ્ભુત ફીલ્મ જેમાં તમારા જીવનમાં બનતા

રોજના બનાવોનું બોધદાયક દિગ્દર્શન છે.

કાલ્પનિક સતીઓ તો ઘણી સાંભળી હશે પણ હાલની

કેળવણી પામેલી ચાલુ જમાનાની સતી-આદર્શ પત્નિ

કેવી હોય તેનો નમુનો અમારી સરસ્વતી આપશે

શું ? મનુષ્ય રાક્ષ-
સથી ભયંકર છે ?

દગાબાજ દુનિયા

શું ? દુનિયા દગા-
બાજ છે ?

ભયંકર ભેદ ભરમો ભરપુર ચાલુ જમાનાની રમણીય મુઝવણ

ભયાં પ્રશ્ન ચર્ચાતું ચિત્રપટ

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ થીયેટર

પ્રકાશ માટે લખે—મેસર્સ મયાશકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ—કોટ મુબાઈ.

આ પત્ર પત્રી બચાવે એવી રીતે દિવસે કુંબઈ, ગીરગામ ખટાલ પિલ્લિયા મોજ મજાક મિન્દીય પ્રેમમાં કાપી
તેજ રમણી પ્રગટ થયું છે.

મોજ-મજલે

સિનેમા અંક ૩

કલામ માણસો પહેલે નંબરે આવેલ નથી
મિત્ર લુબેદા

[કિંમત ૭ આના]

હિંદુ ભાઈઓના ચૈતર માસ અને રામનવમીના તહેવાર માટે

માદન થીએટર્સ લીમિટેડ એ લાખોના ખર્ચે તૈયાર કરાવેલી

૨૨ લાગની નીતિ ભક્તિના
દેખાવોથી ભરપૂર સીરીયલ

રામાયણ

પહેલું અઠવાડિયું ૧૨ લાગનું
ભરચક્ર ગ્રામ

નખરાખાજ

મિસ

મેનેલી

ફવતી

મિસ કૂપર

ઉપરાંત અત્યાર

અગાઉ સ્ટેજ

ઉપર નામના

અને વિખ્ખ તી

મેળવી ચુકેલા

નામચીન અને

નામવર

આટિરો !

રામની

યુવાની !

સીતાનો

સ્વયંવર !

રામ

વનવાસ !!

અંકેક દેખાવ

અંખે ઉડી

વળગે એવો છે !

દરેક બનાવ

નીતિ ભક્તિનો

પાડ આપનારો

અને આકર્ષક

છે.

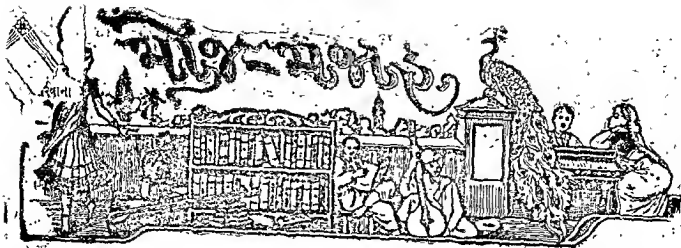
આ તક ગુમાવતા ના ! આ સીરીયલ ચુકતા ના

વખત:—શા. ૭. ૮. ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨ રવિ બેલ ૩૦ વાગે

આજે ૨ મનવમી દેખાવોથી ખેલ સવારના ૧૨ વાગેથી શરૂ થાશે માટે દર્શન કરવા ચુકશે નહિ

ભાવ:—શા. ૨. ૧. ૮. ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨ રવિ બેલ ૩૦ વાગે

ગ્લોબી સીનેમા સેન્ડર્સ્ટ રોડ

અધર શુદ્ધ ૯)

બુધવાર તારીખ, ૨૧ એપ્રિલ ૧૯૨૬

(૧૫ '૩' ૧૯૨૬) સિનેમા ચાલે

કોણ ?—

ન શબ્દો પણ સીનેમા એકશનોથી જોમ સમજાવે,
તું સમજી લે હૃદય મહાઈ જો તારા ધ્યાનમાં આવે.
નજરના લેન્સનો ફોકસ લઈ ઝીલી હૃદય રીલ પર
થઈ એકસપોઝ ત્યાં કોની પ્રતિમા કોઈ બતલાવે ?
ડબલ એકસપોઝમાં આત્મા મળ્યા કોના ડબલ સાથે ?
તું એ જાણે, જગત જાણે, છતાં કાં આમ છુપાવે ?
તજ ભાષાતણી આ લય, કરી લે ફીલ્મ ડેવેલય,
પછી જો હાલમાં કલોઝઅપ, હસીને કોણ બોલાવે ?
દિવાનો તો દિવાનો છે, જગત હાલ ગણી બેઠો;
છતાં એ નામનો ગુણ જોય પણ નાં બોલતાં ફાવે.

દિવાનો

સિનેમાનું સરવાયું

અખતાર-રા. ચિત્રપટ.

અમે પોતે—

માણુ એપ્રિલ માસથી મોજા-મંદિરે ત્રીજા વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો છે. મત એ વર્ષ દરમિયાન સિનેમાની સેવા ને અમે અખ-વતા આપ્યા છીએ, અને સિનેમાની ફિલ્મ ખનાવનારી કાં તથા સિનેમાએ તરફથી અમેને ને મદદ આપવામાં આવી છે, તે માટે અમે સતોષ બંદેર કરીએ છીએ. અલબત્ત, આ લાંબા માં અમે કંઈ નવીનતા જનસમાજ સમક્ષ પ્રજા રચ્યા નથી, તે પછી અવિષ્કારમાં અમે દરે ફિલ્મ કુ. તથા ફિલ્મની ખના-વટ ઉપર સ્વતંત્ર લેખો-ફિલ્મના ધધારા કુશળ ગણતા એકસ પંડાના હાથે લખાવી પ્રસિદ્ધ ફરવાની અમારી નેમ પૂરી પાડીયું.

અમારો ઉદ્દેશ—

સિનેમાના સમાચારની કાલમ પોલી અમારો ઉદ્દેશ જેમ અમે દર વખત જાહેર કરીએ છીએ તેમ-કાંઈ કુ. નીતે, સિનેમાને કે બંધિતને કહાણી પાડી તેનું અપમાન કરવાનો નથી; પરંતુ સારું હોય તો સારું કહેવું અને નમણું હોય તો અમારી દૃષ્ટિએ જુલો દર્શાવી-એવી ખૂબી અવિષ્કારમાં ન બને, તે માટે 'સાવચેતીનું' રજુ થીમકું કુ. ફરવાની અમે અમારી પવિત્ર ફરજ સમજીએ છીએ.

ખાજી રેક કુ. અમેને સરખી છે. રેક બંધિત અમારા ખંધુ ખરાબર છે, રેક સિનેમા અમારું ધર છે-ને સાથે નકામે મરજા લગાડી એકતરફી યતાં પ્રમુ અમેને અમારે એવી અમારી આંતરિક ઇચ્છા છે. દહ સુધી અમે અમારા મનમાં સ્વતંત્ર રજા છીએ અને પરમાત્મા અમેને તેમ રહેવાને ચકિત આપે એમ ઇચ્છીએ છીએ. બે કે, કાંઈ કાંઈ વાર અમારી સખ્ત દીકાથી અમારા કેટલાક કાષ્ટસિને પોતું લાંબું દરો-અમારા માટે ભૂં ખોલાવું દરો તથા અમેને તુકશાન થાય તેમાં પગલાં પછી અપાં દરો, છતાં અમે તો નિઃસ્વાર્થી અમારે મત આપતા રજા છીએ અને આપીયું અમારો સ્વતંત્ર મત જાણવા આજર જતા આલાંબમાં ખ્યાન આપતા કેટલાક વિદ્વાનો-વર્તમાન પત્ર-કારો તથા ધધારાની અમારાથી વિષદ્ધ હોવા છતાં કુપીયા તો અસિધ્ધ રીતે અમારું 'લાંબા કલીવરનું' લીડું ફરારીયું હાથમાં બધ વાંચે છે તેથી અમેને સંતોષ થાય છે. અમે ખાજી આપીયું કે, અમારો મન કહેલાં સ્વતંત્ર; મરજાથી નિરાળા રહેશે. કારણ કે, અમારી સમાચારના અમારની મોપકી કે સાંક-કલાં બે ચાર મોપાં ઉપરથી લેવામાં આવતી નથી પણ વસ્તુને નજર રહીને જોઈ તેના ખુલ્લું ખુલ્લું જારીથી તપાસી લેવામાં આવે છે એ તો તે સમાચારના વધવાના પોતેજ સ્પષ્ટ થવા છે.

ગયુ વર્ષ—

ગયુ વર્ષ આ ધધારને લાભદાયક સારી સારી ફિલ્મો પાડી. રજા નથી. અને સિનેમાએ ઉપર સારો દરોજો જોવામાં આવતો નથી તેમાં કારણો ધધાર છે.

લગાઈ પછી આનેથી નાણાં સંબંધની નમણી સ્થિતિને તે આભારી છે. લોકો પાસે નાણાંની ઘટ નહિ હોવાથી સિનેમા જોવાનું આણું કધું છે અને તેથી ચિયેરોને સારી આવક થતી નથી, અને સારી આવક નહિ થવાથી ફિલ્મ કુ. આ ને અપર મહિને કહાણી સારા પૈસા અરથી સારી ફિલ્મો કહાણી હતી, તે હાલ આજા અરથે મહિનામાં બે ફિલ્મો કહાણા પ્રખલ કરતી રખાય છે. તેનું કારણ કુ. નીતે આવી નમણી સ્થિતિમાં ટકતી રખવાની નેમથીજ થાય છે નમણી ફિલ્મો નીકળવાનું કારણ એજ કે, હાલમાં ને લેખકો સારી સારી વાતાઓ લાવતા હતાં તેઓ દરે પૈસાના લોભે જેમ બને તેમ જરૂરી મનમાં આને તેની વાતાં અપી કાંઈ મોટાં મોટાં લેખકો કરી આવીને અંતરી પોતાનાં પ્રસિદ્ધ નામનો લાભ લે છે, તેજ છે. તે સાથે હાલના માલિકો મોટી રકમ ન અરથમાં કુટી રકમ આપી વિદ્યાર્થીઓ-વૈદ્યાર્થી કંપનીવાળાઓ કિંવા પાન સોપારીવાલાઓ પાસેથી વાતાઓ લે તે શોમનિય છે, સારા લેખકોને આજરે દહ મળ્યો નથી. દહ કાંઈ કુ. આં સિનાયો લેખક તરીકે કાંઈ પછી રોકવામાં આવ્યો નથી. અને આં સુધી આમ ન થાય તો સુધી નવીન લેખકોને આજરો મજરો કે નહિ તે એક સવાલ છે. કારણ કે, કાપેરક્ટરોની બેરકારી-આજસુપણું કિંવા અખ અમારે લીધે તેઓ તેને આપવામાં આવતી રજારીના સિનાયો કરી ચકતા નથી, અને નવીન લેખકો સિનાયો ચખતો અર્થ પછી જાણતા નથી. માટે સિનાયો લેખક એ ડીપાર્ટમેન્ટ જરૂર પોણવું જોઈએ એવી અમારી માન્યતા છે.

ખીજું કારણ નમણી ફિલ્મો નીકળવાનું એ છે કે, હાલમાં જોત જોવામાં હજારે આંધે ગાંધી યનારા આ ધધારમાં નવીન માણસો ધુરમાં છે. નવીન માણસોને જોવા અમે ખુશી છીએ. પરંતુ ઉપરચોટીયું થોડુંક જાન થાય ત્યાંજ મોટા કેમરોને, લેખક કે કાપેરક્ટર જનવાની મદલાકાક્ષાએ તેઓમાં ઉત્તમ થાય તો પછી રટીયો એક તાલીમખાનું બને. અર્થાત્ અમાર અજાણ વખતમાં નવાને તાલીમ આપી પૈસા તથા ફિલ્મનું પાણું થાય તે જોવાનો આ વખત નથી.

વધુ એક કારણ અમેને એ માલુમ પડે છે કે, જનસમાજ અને દહકા ટેરટી જોવાવાનો છે. અમારું ધારવું એવું છે કે જેમ નાટક કુ. વાળાઓએ જનસમાજને દહકી વસ્તુ આપી પેલી છે, અને હાલ ને સ્થિતિ નાટક કંપનીવાળાઓ મોખરે છે, તેવી સ્થિતિ કહાય ફિલ્મ કુ. જોની આપે કારણ કે, અમારે સારાં સારાં શોમાન્સો-કુચ્ચ કાવનાવાળા લેખો તથા મનોજ્ઞાનથી અરપર ફિલ્મો કહાણાને અરથે-અન મિમાંથી અરપર અરથ.

નવી, તથા નવળી બાપાનાં દાંડળોથી લેવાને આડે રસ્તે કરવાના પ્રયત્નો થાય છે, તે ચોચાનિય છે. લોકોને ઉચ્ચ આદર્શો સમજાવવા તથા સારા-સારા મર્મદાયી કાર્યો તથા આદર્શો નજરથી ઉત્પન્ન થતા નાઓ-બાનો વગેરે દેખાડવાની જરૂર છે, અને જો આમ કરવામાં આવે તો અમો કહીશું કે, હિન્દી સિનેમાનો દુનિયન એક દિવસે હિન્દમાં પહેલે નંબર પહોંચશે. પરંતુ આ ધંધામાં ચાલતી અદેખાઈ, છપ્પાં તથા અનીતિ અને બીજી કાંઈક હજી સુધી અટકાવી છે? કાંઈ હિન્દીઓ બહાર આવી કહેશે કે, અમારી કંપનીમાં અનીતિ કે બીજી નથી? મરુવા-માંયાં દસ ટકા માણસો આ ધંધામાં ચોખ્ખાં, સ્વચ્છ અને પોતાના અંતઃકરણને સાફ રાખનારાં નીકળશે. બાકી નેવું ટકાનું શું? આદ્યોજ અમોને અફસોસ થાય છે.

સારી ફિલ્મો—

ગયા વર્ષમાં સારી ફિલ્મો નીચે પ્રમાણે બહાર પડી હતી, બાકીની સાધારણ હતી.

લંકાની લાડી, સિનેમાની રાણી, વીરકુલાલ, કાળો ચેર, દેવદાસી, નીરા, ગોડ બંશલ, ચંદ્રાન્ત, હોયલ પદમણી, રાણા-હમીર, ચંદ્રાવ ગોરે, સનમની શોધ, સતિ સરોજ, એમાં લંકાની લાડી પૈસાની આપકમાં પહેલે નંબરે હતી.

હાલમાં કામ કરતી ફિલ્મ કુંઝા—

કોહિનર—હાલ-તકામાંથી પસાર થતી નવ છે. માલેકનો સિતારો તેજ છે, અને કામ રેમુલર હોવાથી તથા છુટ્ટિય પહેલે નંબરે હોવાથી કંઈ દરકત નથી. માત્ર મેનેજમેન્ટ સીધી લાઇન ઉપર કરવાની જરૂર છે. તથા માણસોને વધારવાનો ધંધોજ ને દર થાય તો તે એક આદર્શ કંપની થાય.

કુચુ—આ કંપની સંગીન કામ કરી રહી છે; પરંતુ માલેકની નવળી તબીબતને લીધે ચેરદાજરીથી ને લાંબન તથા ધોરણ ઉપર કામ કરવું જોઈએ તેમ થઈ નથી. માલેકની જાતિ દેખેજ પછી કંપની સારા પાયા ઉપર મૂકાશે એમ આશા રાખી શકાય.

શારદા—ઉત્સાહી યુવકો આ કંપનીને સારા રસ્તા ઉપર જોવા આવી છે અને ને અડધી કામગીરી થાય છે તે ઠીક કહેવાય.

રોયલ—રોયલ માણસોથી કારચક આ કંપની જો કામ કરવા હજી તો સારું કામ કરી શકે તેમ છે. સ્ટાર પહેલાં દરજ્જાનો છે. પહેલા યુગ છે. માત્ર લોચલ માણસોની જ જરૂર છે. જરા સારી સ્ટોરીની યુટીલી કરીને કામ કરવામાં આવે તો ઠીક. બાકી નેવ નવ ફિલ્મને સાથે સર કરવાનો ધંધોજ જોડા છે. એક પૂરી કરો પછી બીજી આદરો.

મહારાષ્ટ્ર—પોતાનું કામ યુવયુવ ક્યેં નવ છે. અને હવે જરા જલ્દી જલ્દી ચિત્રપટો તૈયાર કરવા લાગી છે. નવી નતાં તથા કલાની દ્રષ્ટિથી કાર્યર ફિલ્મો તો મહારાષ્ટ્રની જ.

મોરાર્—લોકોની ધાની બંધાઈ લાંબા વખત થઈ આવી

છે પરંતુ તે દરમિયાન હજી કાંઈ નવીન પિક્ચર આવી નથી. કાઠીઆવાની સખ્ત ગરબી નહીં કે રાજકોટનો પ્લેઝ—કાંઈ સમજાવું નથી.

માહન થિયેટર્સ લી.—આ કંપની ને દોરમાં હતી, તે દોર હાલ હલકો પડી ગયો છે. કંપની હાલ કંઈ કહાડતી માલમ પાડતી નથી. કહેવાય છે કે, આ કંપની ચાર હિન્દી ગ્રોડકચનો જર્મનીમાંથી તૈયાર કરીને લાવે છે. આ સાદસ જો કે તેમજ ઉતરે તો અહિંના ઉદ્યોગને ફટકા પડવા વીના રહે નહિ.

યુનાઇટેડ પિક્ચર્સ સી-ડીટ—આ કંપની મી. સરથો-તદારની સરદારી નીચે હાલ ખાકીમાં કામ કરી રહી છે. મુંબાઈમાંથી નીકળી જંગલમાં ખઈ છે. જોઈએ છીએ કેવું કામ કરે છે?

લ-ડન આર્ટ સ્ટુડીઓ—(રચન-અરમા) દાન પ્રતાપનું પિક્ચર કહાડનાર આ કંપની દર મહિને એક દેથી પિક્ચર બહાર પાડવાની ઉમેદ કરાને છે. જોઈએ છીએ શું સંગીન કામ કરી જતાને છે?

ધી ઇન્ડિયન ફિલ્મ કુંઝા—મી. પ્રકાશ ધાર્મિક પિક્ચરો લઈને આવ્યા છે, પણ પૂનાવવાનો ક્યાંઈ પતો લાગતો નથી.

પાયોનીયર ફિલ્મ કુંઝા—મી. પાટશુકર જો સાદસ ક્યાં પછી પાછા જાઓ છે. અને સ્ટારનો સ્ટુડીયો લાડે રાખ્યો છે. મી. પાટશુકરનાં સેરીઝો ખુબ વખણાય છે. અમો આશા રાખીશું કે, મી. પાટશુકર વખત પ્રમાણે જીવું નાકું ઊડી નવીનતાથી ચિત્રપટો તૈયાર કરે.

હિન્દુસ્થાન—(નાસિક) આ કંપનીનાં ચિત્રપટો મુંબાઈમાં હાલ દેખાતાં નથી. કારણ કે, થિયેટરની અવગતતા છે. સાંભળવામાં આવે છે કે, કાંઈ નવીન થિયેટર બાંધવાનો ફિલ્મ બરીલી લેવાનો આ કંપનીનો વિચાર છે. બાકી તેમોના હંમેશા નિયમ મુજબ જીવી પધ્ધતિ ઉપર ચિત્રપટો તૈયાર ક્યેંજ નવ છે. રાજાચુ અને મહા ભારતની મોનોપોલી તેમનાજ હાથમાં છે.

સરસ્વતા—આ કંપનીએ હાલ 'સતી સરોજ' બહાર પાડી છે અને ભવિષ્યમાં પોતાનો સ્ટુડીઓ કરે તે સંભવિત છે. ઇન્ડિયન પિક્ચર્સ કાર્પોરેશન—પોતાનું કામ બંધ કર્યું છે. સરિતકની દલાતી હાલમાં ક્યાંઈ નથી, જ્યોત્સના ભવિષ્યમાં કાંઈ વાર જોગે તો—આ સિવાય હાલ ફિલ્મ કાદનારા—ઓને રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયોમાં સારો આશરો મળે છે.

ધી ગ્રેટ ઇસ્ટન કાર્પોરેશન લી. (લિલી)—લગભગ ત્રણ લાખના ભોગે જરમન કારીગરોની મદદથી 'પ્રેમ-સં-નાસ' તૈયાર કરી છે, પરંતુ ભવિષ્યમાં કંપની આગળ કામ ચલાવશે કે કેમ એ તેની સમજતા પર આધાર રાખે છે.

ફિલ્મ બતાવનારાં મુંબાઈના સિનેમાઓ—

ધંપીરીયલ—પૂરે જોમાં કાઠિયારની ફિલ્મો જતાવી શકે તાકા ક્યેં નવ છે. સંગીત સાધારણ ઠીક છે. માગેકાની દેખે દેખ સારી છે પરંતુ મી. અલ્લીભાઈ કોની ચેરદાજરી અલ્લી

દેખાઈ આવે ખરી પણ મી-મહમદઅલી રોકનો-કારનાર અને મેનેજમેન્ટ તે ખામી પુરી પાડે છે.

મેજેસ્ટીક—ગીરગમતુ માનીતું મયક. મેજેસ્ટીક સિનેમા નો દેખાવજ મેજેસ્ટીક છે મહેલો સારી સારી ફિલ્મો મેળવવાની કાશી કરે અને એક વખતનું ગાછ રહેલું મેજેસ્ટીક પુનઃ નવચત યાવ અને સંગીત ઉપર ધ્યાન આપી સારા સુધારા કરે એમ ઇચ્છાયે છીએ.

ફોજ સીનેમા—આ સિનેમા ચરનીરોડ નજીકના પર નવીન ખોલવામાં આવેલ છે મહેલોનાં અતિ અંતરથી આ સિનેમાને ફર્સ્ટ ક્લાસ સિનેમા બનાવવામાં આવેલ છે. અને પુરતી રીતે લોકોને સતોષ આપી રહેલ છે. સંગીત સુંદર અને મધુર છે.

એમ સીનેમા—ઈંગ્લીશ સીરીયલો સાથે કાષ્ટ કિષ્કિંદાર દિન્દી ફિલ્મો ચલાવે છે, અને મેનેજમેન્ટ ઉત્તમ છે.

કોહિનુર (કાલખાદેવી) મહેલોની હીમતથી ટીકી રહ્યું છે આશા રાખીશું કે તે કામય રહે.

કાઉન્ટ સીનેમા—ગોળપીઠાપર આ આલીશાન સંગે મરમરનો મહેલ નવીન બધાયો છે. તેની પોલીસી હજી સુધી બહાર આવી નથી. હાલ તો ઇંગ્લીશ પિક્ચરો દેખાડે છે.

બાપી એક્સેલસીયર, એમપાવર, એમપ્રેસ, વેલીઅન, વેરટ એન્ડ, એલેક્ઝાન્ડ્રા, પ્રેશીયસ, રોપલ, લક્ષ્મી, વીનસ વગેરે હંમેશ પ્રમોશન આવી રહ્યા છે.

આલ્હાર—દરેક સિનેમાઓ, ફિલ્મ ઇન્ડસ્ટ્રીઓ, તથા અમારા વખાણનારઓ અને અમેને ખાનગી ખાતેની પહેલાંનાર અમારા ગુપ્તહતોના અમે અંતઃકરણ પૂર્વક આલ્હાર માનીએ છીએ, તેઓની સલાહ, મદદ અને અંતરથી અમે અમારી ચિત્રપટની કાલમ કામય રાખી શક્યા છીએ અને નવીન પ્રયાસમાં તેઓએ આપવા કબૂલેલી મદદ માટે તેઓના ઉપકાર માનવામાં આવે છે. આશા છે કે, આ વરસના સરવાળા કરતાં આપણું વરસ આ બધાને લાભદાયક નીવડે. સારી સારી ફિલ્મો નીકળે અને અદેખાઈ ને નેખાં દૂર થાય તેવી અમારી હશર પ્રત્યે પ્રાર્થના છે. છેવટમાં એટલું જ કે, પ્રોડ્યુસરો તેમજ અફેઝીબીટરો બધામાં અખતિયાર કરવામાં આવતી અદેખાઈને હરીફાઈના રૂપમાં ફેરવી આમાન્ય ખુસીખતો વખતે એકત્ર થઈ જવિવખમાં કામ સે તો અવરય આ બધો ફલદાયી નીવડે એમ અમારું માનવું છે.

આલ્હાર દર્શન—

અમારા આ ખાસ સિનેમા અંકના લેખ માટેની માગણી ખાન આપી દિ-દુરયાનના ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં રસ લેતા અનેક વિદ્વાનોએ પોતાના કીર્મતી વખતેનો ભોગ આપી, જે લેખો મોકલાવી આપી, પોતાની તે ઉદ્યોગ પ્રત્યેની લાગણી દર્શાવી છે, તે પ્રશંસનીય છે. તેઓનાં સહકારથી જ અમે આવો સુંદર, ઇજાર અને ઉપયુક્ત લખાણોથી ભરપૂર અંક બહાર પાડવાને શક્તિમાંનું થયા છીએ. અને આશા રાખીએ છીએ કે, હર વખત તેઓ આવી જ રીતે અમેને મદદ કરી આભારી કરશે.

જો કે, ધણી વિદ્વાન શુદ્ધરોએ મોકલાવેલા લેખોને અમે રંધણ સંકોચને લીધે આ અંકમાં સ્થાન આપી શક્યા નથી તે માટે અંતઃકરણપૂર્વક દિલગીર છીએ. તેમાંય વળી ચા. સુતરીવાનો “યુનીવર્સલસીટી” રા. મુસાફર બી. એ. નો અદ્ભુત રસથી આયિક લાભ,” રા. ઉપજુશીનો સિનેમા આલ-મની ઉપ ઉડાડી દે તેનો રમુજ લેખ, ચા. ડી. મધુ વગેરે નામાં કિત વિદ્વાનોના લેખો જે રહી ગયા છે તે હવે પછીના અંકમાં કમશઃ પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવશે.

અમારા આવતા અંકથીજ “યુનીવર્સલસીટી” એ નામનો સચિત્ર લેખ શરૂ થશે.

અમારા આ અંકમાં અમારા નિમંત્રણને માન આપી લેખ લખી મોકલવા સાદસ કરનાર જે એક્ટ્રેસીને ધન્યવાદ આપતાં અમારે હર્ષ સાથે જણાવવું જરૂરનું છે કે આ પેપર સીનેમા લાખનામાં કામ કરતી દરેક વ્યક્તિએ પોતાનું જ માની તેનો ઉપ-યોગ કરતાં જતા પણ સંકોચાવાનું નથી. હંમેશાં અરસ પરસની સ્હાપતાથીજ દરેક કામ સિધ્ધ થાય છે તો તે મુજને અમલમાં મુકવા અમારી અરજ છે. અ. મો. મ.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાનાં શાકીનો માટે

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મનહ

વાર્ષિક લવાગમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦૦ / દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે એક વાર્તાનું પુસ્તક મેટ આપવામાં આવે છે. અંગ્રેજી આંકેક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો. મુખ્ય-મોજ મનહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

આ આલ્હારીમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલિપ્તજ દોષ છે કાષ્ટ અત્યંત અક્ષિત પરથી ઉપજતી કોઠમાં નથી. અ. મો. મ.

અનુભવીના ઉદ્ગાર

લાખનાર-સા અનુભવી

આજ પાંચ સત વર્ષ થયા દિલ્હીનાં દિવસી શીખો ઉદ્યોગ વધારવાને પ્રયાસ કરી રહ્યા છે શીખનો ઉદ્યોગ દાદામા અદ્વૈતી એક સ્થિતિ ઉપર અમેરીકામાં નેવામાં આવે છે તેના અને કામગીરી છે મુખ્યત્વે કરીને એ દેશ લગભગી બજાર છે ત્યાં નહોતો જ ની વિશેષ છે કેળવણી ઉત્તમ પ્રકારની છે દરેક બાદના ઉદ્યોગમાં લક્ષ અને કાળજીથી આગળ વધવાના પ્રયત્ન કરનાર પ્રત્યેક વર્ષે છે એવા થય્યા સમજોતો વળતે આ ઉદ્યોગ પણ ધણે જ ખાસિયા નરે પડે છે

આપણે દેશ મરીખ છે, જન જનની પ્રગતિઓના વધવા છે જેને અમે મુશ્કેલીઓ વિશેષ પડે છે. તે શીખ ઉદ્યોગ અને કામગીરી ઉત્તમ તરફ લક્ષ ધણે જ એક છે ધનવાનોના આર્થ જાણે છે. જુદી દિશાઓ તરફ ધન ખર્ચાય છે કળની ઉત્તમ તરફ પ્રેરકારી અનિશ્ચય છે આવા મન્યોને લખને શાંત ઉદ્યોગો વરગે સંસ્કૃતિથી બોલેલા નથી કટકમય છે ને એ ઉદ્યોગ જે ખીસવા વગર કરમારી તે લાખો બંધ કરેલા રૂપિયા જતા અટકાવા ઉપરાંત પરદેશથી લદખી એવી લાવવાની ને આકાંક્ષા રખાયેલી છે તે નાશ પામરી અને “પડેલા દવા તેવા” પાછા આપણે થતુ પડરી

દાદામા આ શહેરમાં આજકાલ પાંચ શીખ ખનાવનારી કા પેનનો સાદસ અજમાવે છે દરેક શીખ કા વાળાઓએ શીખ કા પ્રાપ્તિ કરતી વખત ને આદર્શ અને દર નિશ્ચય ગાંધી સારવાત કરી હતી તે ધારે ધારે પડતા મુક્તા દીસવામાં આવે છે કળા અને ઉદ્યોગ ખીલવા તરફ લક્ષ અને પ્રાપ્તિ આપવાને બદલે કેવળ પૈસા દેખ મળે તેટલો જ હેતુ રાખી શીખ ખનાવવાનો પ્રયાસ કરે છે! શુ એ શીખનીય નથી જ જન સમ અને ઉચ્ચ આદર્શો, ઉચ્ચ લાવનારો અને ઉત્તમ પ્રકારની કેળવણી આપવાના હેતુથી આપણો શીખ કા મહેતવ કરે, તે કેટલુ પ્રશ્ન સતીયા જમારે જમારે આવી સુચનાઓ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તત્પર જવાજ મળે છે કે, તમને પબ્લીક ટેસ્ટની યી ખનર, શી માલીની, એટલે કે એમ સમજાવવામાં આવે છે કે, મુખ્યત્વે પ્રગ દલકા પ્રકારનો ત્યાં લેટસ્ટની શીખો પસંદ કરે છે, અને તે નીકાળવાને દુરી પડે છે એ માન્યતા ખીલતુ અત્યંત વેગળ છે મુખ્યત્વે લાદેલી છે મુખ્યત્વે પ્રગતિ અપ્રમત કરનારી છે જનસમજના ટેસ્ટને જે કાંઈક અરી જગાડતુ ને ને તે પ્રગ કેળવી અપ્રતીત દલકા પ્રકારની શીખો દેખા

ડવામાં આવી ગઈ છે તે છે આ જ ખતમા દેવપાત્ર, માતી, લેખક અને કાલેરેક્ટર છે

સીતારીયા અથવા વાર્તાના, લેખક કેળવવા અને ઉચ્ચ લાવનારોનાં નેહએ ધણી ખરી શીખો (જે કે માતી લખે કે માલીકાને તેમાં પૈસા સળ પેલા યુગ દગ) ના વસ્તુતઃકરતા હેતુ નથી. તે શીખ રચના, પાત્ર અને સમજતુ તો ખીલકુન જ ખડન થાય છે. લેખક વિચાર સરખોએ કરતા નથી કે ૨૦૦૦ વર્ષ પૂર્વેની વાર્તા અપરા વસ્તુમાં અત્યુક વસ્તુઓ કેવી રીતે આવી શકે! કમ્પ્લે કરીએ કે એતિહાસીય વસ્તુઓ ઉપરથી ઉતારવામાં આવતી શીખો અથવા લખાયેલા નોમેંગે અથવા લખવામાં આવના નાટ્યના લેખકો, ગ્રંથકારો કે કવિએ તે અત્યુક જાનની કાંઈક અરી ફેરફાર કરવાનું છુટ હોય છે અથવા હોવી નેહએ પણ તેથી એ છુટનો તાલ લઈ વગુને માગે નાખી, ધનિદાસને બોલે લરાવે દેશ પરદેશમાં દર્શી કરાવવી-એ કેટલુ બહુ શીખનીય

કટલાક લેખકોની એવી માન્યતા છે કે, અત્યુક નીજ અત્યુક અને નેહ યા વાચી હોય તો તે કાંઈક પણ પ્રકારે મુસાધી અથવા લખન કરતી બલે પડી તે લાદે કામગીરી નેવા દેખાવ આપે, અથવા ગેકા ઉપર અબાડી મુખ્યા જેતુ દરમ દેખાવો લેખકોને સુધારવા અને તેમની પસે ઉચ્ચ વગુઓ લેવી હોય તો માલીક અને કાલેરેક્ટર મન્યુ મનના દેવા નેહએ એ દલતા રાખે તોજ લેખકો કામુમાં રહે બાકી ને લખતુ તે સ્પષ્ટ છે, ચલશે એવા ખ્યાલથી કેરોના હેનુએ ફેરવાય, તો પરીણામ જેવુ જોડે અને ઉદ્યોગ કેટલો ખીયે, તે આપણે સમજી ગઈએ છીએ આજ કાલ

માલિકો, રટલાના માલુઓ (એક્ટરો) લેખકો તરીકે વસ્તુઓ બહાર પાડે છે એમ નથી કહેવાતુ કે તે લોક લેખક તરીકે નહિ સરા નીવડે પણ લેખક તરીકેના યોગે તથા આવડત તથા મુશ્કેલીએતુ લાન રાખ્યા વગર જુદા પડતુ પાછી કરી નામ જગાડતુ એ દિવગીરી બહુ છે. તે શીખ સળા સીતારીયા લેવા બલે પડી તે યોગે તેવા હોય એ ખ્યાલ તો તન કાલીકારક છે આપણે નેહ શકીએ છીએ કે ને કાલેરેક્ટર લેખક તરીકે કૃતિઓ લખતા હોય તો પડી કેટલાક લેખકો પેતાની વસ્તુઓ આવા કાલેરેક્ટરને આપતા સક્રિયાય કારણ જે તેને જે ગ હવાઈ ન મળે આવી સર્વે રિખનિઓ નેના આપણે એમ નિર્ણય પર આવી શકીએ છીએ કે નવા નવા વિધિવિધ લેખકોની વગુઓ લેવનો પ્રયાસ કરવો નેહએ અને કા તરફથી કાલેરેક્ટર અથવા બીજા કોન બાકિનજો અકુશ રૂપે રાખતી નેહએ નહિ તો લેખક અટપટ સમજતી પેતાની વસ્તુ ફાલરી યો. ચડે જન સમાજને ઉત્તમ વસ્તુઓ આપવાનો વસ્તુ અલ્પ થતી નેહએ અને આ બાબતમાં માલીક તરફથી પૂરતી છુટ નેહએ માલીક દલતા રાખી વસ્તુ પસંદ કરવે, તે પશ્ચિમ સંસ્કૃતિ અને

છેવટે ક્વેટર જેને આપણે કંપનીના સુકાનીની ઉપમા આપીએ તો ખોટું ન ગણાય-તે સુકાની મજબૂત મનના, શાંત સ્વભાવના, દૃઢ મનના ન હોય તો ભર દરીયે વહાણ કે નાવ કુમે જ નહિ તો ક્યારેક તોફાનમાંથી પણ એકાદ પાર ઉતારે.

એકદરી તથા એકદરો બાબત રહેજ નજીવણ. આ લેખ માં તે લોકોના Screen પછાડીના જીવન બાબત કાંઈ પણ સૂચના કરવાનો ઇરાદો નથી કે મતલબ નથી. તે ફરજે શીદમ કું. ના માલીકાની નથી પણ અન્યની છે. 'કું. ની નીતિ નજીવણ તે સિવાય તે લોકોના આંતરિક જીવનો સંભાળવા જવાનો પ્રયત્ન કરનાર જૂલ અને હાસિને પ્રાપ્ત થાય. કારણ કે તે વિષય જુદો છે અને તેમાં માથું મારવું. નેખમ ભરેલું છે. શીદમને અંગેના તે લોકોના સંબંધ નેતાં આપણને રચ્ય દેખાય છે કે તે વર્ગ તદ્દન સધારણ વર્ગ આ ધંધામાં પડેલો છે. કેળવણી ખીલકુલ નથી બધવા કાંઈક અંશે રહેજ હોય પણ તે નાંક જેવીજ. સારા કેળવણી, વિનયી તથા વિવેકી નટ નટીઓની ખાસ આવશ્યકતા છે. આ ધંધો જેમ કેટલાક મુર્ખતા ભરેલી માન્યતાથી માની રહ્યા છે તેમ નહીં નથી. તમારા મીલ ઉધોગ અથવા કલકત્તાની જુદા Industry જેટલો લાભ આ દેશને નથી આપી શકો કે શકશે તેનાથી અનંક લાભ અને ફાયદો આ ઉદ્યોગ કરશે. એક વખત આપણી શીદમને foreign market મળે પછી લક્ષ્યાંક રેલમહેલ થશે એમ માડું માનવું છે. બીજું આ નટનટીઓને વિદેશી શીદમ વારંવાર દેખાડી તેના ગુણધર્મ સમજવી તથા પેતાના ગુણધર્મ દેખાડી શીદમ ઉદ્યોગને લગતી કેળવણી આપવી નેઈએ, મુસ્તક દ્વારા પણ તેઓના વિચારો તથા આચારો કેવા નેઈએ, તે સમજાવવું ખાસ અગત્યનું છે.

કેટલાંક શીદમમાં આપણે નેઈ સડાપે છીએ કે અર્થ વગરની ચાલના કુદાકે અને વગર પ્રયોજનની નાચનાય અને ધીંગા મરતી દેખાડવામાં આવે છે અને આ અંગેને Director હાસરસની કૃત્રિ તરીકે ઓળખાવે છે. આપણને તો ફક્ત મુર્ખાઈ અને એવકુશાધનોજ ખાસ દેખાય છે. દરેક હાવભાવ કુદરતી હોવા નેઈએ, કૃત્રિમ નહિ. કાંઈક અંશે કૃત્રિમતાનો હોય નાટકના તખ્તા ઉપર એકાદ માહુમ પડે, પણ શીદમમાં તો તે ધણીજ રચ્ય તથા દીઘગીરી કાર્યો દેખાજ! હિંદુ સંસ્કારની શીદમો ઉતારતી વખત એ સંસ્કારના માત્રી લીધેલા અને દેખવામાં આવતા કેટલાક મુખ્ય સિધ્ધાંતો તથા માન્યતાઓની ખીલકુલ અવગણના કરવામાં આવે તો તે દરમિયાન શોયનીક દેખાય! અમેરીકાની છંદગીત બાન ન હોય અને તે છંદગીતી શીદમ દેખાડતી વખત એક હિંદોવાન બે બેદરકારીથી કામ કરે તો કેટલો બેઠેલો દેખાય રજુ કરે તેનો ખ્યાલ સર્વ કરી શકશે.

બીજું શીદમ બનાવતી વખત કે ઉતારતી વખત ભાવજે કાંઈ ક્વેટર આપી રહેતી કે આપો સીનેરીયો દરેક નટનટીએ તે સમ નવનાં દરો. જે સીન લેવાનો હોય તે કુંકમાં બે જણ

મીનીટમાં સમજવી દુષ કેમેરાનો લેન્ડ હેરવાને છે. કેટલેક કેટલે તો વળી Director પણ પુરું સંગ્રહ્યો હોય તો કું. ના મુલ ભાગ્ય. આ ધણીજ ખોટું છે. દરેક નટ નટીઓને સમજાવવું નેઈએ તે ઉપરાંત તે લોકોની શી ભાવનાઓ છે, શું કામ છે તે જણાવવું નેઈએ કે જેથી બને તેટલો કુદરતી અભિનય આવે. મને ખજર છે કે અનેક પ્રસંગો વખતે બપોરે અમુક નટ નટીઓને મુઠ્ઠામાં આવે છે કે તમે આમાં આવી રીતે કેમ તમારા નેહીયા નટ નટીઓ નેઈ વર્ગ? ત્યારે તે લોકો. અન્યબીધી કહેજે કે “ભાઈ બહેન તરીકે અભિનય કેમ દેખાડીયે” બપોરે ખરી રીતે તો તે લોકો પતી પતનીના પાઠ કરતા હતા. મતલબ એ કે કેટલાક નટ નટીઓને પોતાનો એક એક નેઈ શીદમમાં શું સંબંધ છે તે પણ કહેવાનું વીસરાઈ જતાય છે.

તેમાં કેટલેક અંશે ઉતાવળથી તૈયાર કરી આપવાની રચ છે. બંને પછી હાવભાવ મારી નવ, ભાવનાઓ નજીક ચાલ પણ પંદર વીસ દિવસોમાં શીદમ તો નેઈએ! એ માન્યતાને અંગે ઉદ્યોગની દિષ્ટિએ ધણીજ ગુસ્સાન ચાલ છે. કેટલાક મગરૂરી ધરાવે છે કે હમો પંદર વીસ દિવસમાં પ્રિયકશન તૈયાર કરી આપીએ છીએ પણ તે પ્રિયકશનની મજબૂતીમાં નહિજ. કળાની દિષ્ટિએ હાસ્યપાત્ર અને શીદમ ઉદ્યોગને અતી હાનીકારક આવી શીદમમાં આપણે નેઈ સડાપે છીએ કે બપોરે Action સર થવું નેઈએ ત્યારે કેમેરા બંધ થયેલો માહુમ પડે છે. એમાં વળી Raw Film એકાદ વાપરતી અને action પુરતું Cranking કરવું એ માન્યતા દેખીત છે. કાંઈ વિદેશી શીદમમાં ૮૦૦૦ ફુટ ફીલમ બનાવવામાં ૫૦૦૦ થી ૧૦૦૦૦ બજે તેનાથી પણ વિશેષ શીટ ફીલમ Expose ચાલ છે. આપણે એમ કહેતા નથી માંમતા કે દિંદો ફીલમ બનાવનારઓએ પણ તેમ કરવું નહિ. economy કરતી, અવરખ કરતી. કારણ કે હજી આપણે બ્યપજમાં છીએ. પણ તેથી કરીને False economy નહિ કરશે. ભાવના અને અમીનવના બોગે ફીલ્મો બચાવતી તે બહુજ ખોટું અને દેશિત છે.

આ વિષય એટલી બહોળો છે કે હજી ધણું ધણું લખાય પણ રચણ સંકુચીત છે એટલે કે કાંઈ અન્ય રીતે કરીથી કહેવાનું છે તે કહીશું. થોડા બોલ માલીકા સારા કહેવાનું રહી નહિ જવું નેઈએ.

જે દશ બાર દબરમાં શીદમો બનાવી માલી પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તે પ્રયત્નસીધ છે. આવા કાંઈ સંજોગમાં જ એ લોકો કરે છે તેને સારૂ ખરે ધનવાદ છે પણ તેનાથી સતેષ માની બેસી ન રહેવું નેઈએ પણ તન મન અને ધનથી આ ધંધાની પુરતી ખીલવણી તરફ રોત અને દિવસ મથ્યા રહેવું નેઈએ. અંદરપરસ પ્રેમ અને સ્નેહકરી ભાગણીઓ રાખી દરેક કું. ની ઉતારતી કેમ થાય, તેનું લક્ષ રાખવું નેઈએ. અમુક કું. કેમ પછી ભાગે અથવા ધંધો બંધ કરવાની ફરજમાં આવે, એવી એવી દુઝા રાખવા બદલે આપણે આપણી ભાઈમંધ કું. ના

મતીકોને કેમ ઉપયોગી થઈ પડીએ એના વિચારો થયા જોઈએ મદાસાગર બહુજ મોટા છે અનેક પક્ષીઓની ચાચ જોડે તો પશુ તે તરી અયાગ છે માથાથી લાગણીઓ મુખી છઈ સ્નેહ બીની લાગણીઓ થી બધાઈ પધાની ઉત્તનિ અને કમળી ખીન વધુી પર ધ્યાન આપતુ જોઈએ માતીકો અસપસર ધર્મબંધનના પધથી બંધાય તો વધેર સારૂ જોઈએ કે કાચદાનધનથી નહિ પશુ નાકરમાન નરનારીઓ જે શીતમતુ થોડુ કામ કર્યા પછી હઠ નઈ માતીકોને સગાવે છે, તેના નટનગીઓ પધામાંથી બીવકુન ખાતત ચાચ તે તથા તેના ખીન અનેક સજોગો વખતે માતીકોને અસપસર મ દ કરી આરી વસ્તુ ફરીથી ન બને તેમ કરવુ એક એક કુને જોઈની મદદ પુરી પાડરી કાછની વસ્તુની જાણ ચાચ તે વસ્તુ થોતે લેવાને મદદે તેમા પોતાની દષ્ટિએ થો પ તામે એરી જાખવો સાકાને જાણવથી, જેથી ઉલાગ ખીને, કળા પોતાય જે આની સુચનાઓનો અમન ચાચ તો પછી ટુક સમ વમા આ ઉ મ ધણેજ આચળ નધરી અને આ દેશ વિદેશી લક્ષી ખેચી લાવરી, પોતાતુ ધન વધારે જણ અમ્મવરી અને આપણા પૌરાણીક, ધાર્મિક, ઐનિહાસિક સારકારો ભારનાઓ અને કૃતિઓ દેશ પરદેશ ફેનાવરી જે જ્ઞાન ક્રયકારે નથી ફેલાવ્યુ, જે જ્ઞાન સાહુ સતા આપી શકતા નથી, તેવુ સચોટ જ્ઞાન શીલ્પ નારા અપારી ફલાવાગે અને છુપામાં નરીન ઉદનાસી, લાવનાઓ સરકારો મુદ્રાવરી એજ

જોઈએ તો—

૨ સદા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાઓપ ઉપયોગી મુખી છવનની અસ્થાત કરી જોગો પડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪) " ઘેડા મિત્રીની માલ (માટુગા) છ આષ પી આર ૧૨થી ૬ દરરવાના બીદીગ ન-૧૧ ગોલપીઠા (મુખાઈ) પન વ્યવહાર માટુજે કરશે

બોલતો કાગળ.

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લે-ના હરિદ્વર વિવામ)

મુદ્રય આઠ આત

મદારમામ વાળાઓએ ૬ આનાની દીડીટ બીડગી

લખો-મોજ-મજાઉ કાર્યાલય,

ગીરગ મ ચર્ચ સામે ખરાઉ બીદીગ મુખાઈ ૪

સીનેમાના રુનેપશોટ

લખનાર—રા લકુ કેડીર

આજ ન મ તે સીનાર્યો રાકટર

(એક વખટાતી માનીતી એકટ્રેસ અને શીલ્પની વાતાં લખનારનો કલિપત સવાદ-એકટ્રેસે દાવલાવ ભરેતા આદરથી આવકાર આપતા લેખક પોતાની કમ્પા જાહેર કે વાના શરમાન કરે છે)

લેખક—જુઓને! આજ લણા વખત થયા હુ તમોને જોતો રહો છુ ખરેખર માફ દિલ તો તમારા ત હ ખેચાઈ રહ્યુ છે

એ ટ્રેસ—તે મારામાં એવુ શુ મન્ય છે જે તમને પશુ મોહ થયો?

લે મક—અરેરે! તમે તો આડે મર્જે ચાલ્યા! માફ કહેવુ ન સમજ્યા! તમારૂ કામ જોતો રહ્યા છુ જેથી મને તમારા માટે માન ઉપજ્યુ છે અને તેથીજ એક દોરી ખાસ તમારાજ ઉપર લખી આપ્યો છુ

એકટ્રેસ—જો જો તમે પશુ કયામ કન્યુબર મરી માફ જતાત બહાર પાડી ન નાખતા

લે મક—પાછા તમે પશુ રસ્તો ભુલ્યા! માફ કહેવાતુ એમ નથી પશુ તમોનેજ મુખ્ય કામમા લીરાધન વણી દોરી લખી છે, જે કહેકટુ તમેજ કરો તો જ કાંપી નીકળે-પશુ શુ સરસ ચાચ? ખસ વાત ના ખુજો

એકટ્રેસ—તો જરા મને સમજાવો જોછો?

(અહી લેખક જે લખી છવના-કાન નહી હો? વાચ જ છે તે લાકડકલ્યાં શખેડોમાં થોડુ અસરકારક લખાણુ વાચી સમજાવે છે તેથી એકટ્રેસ તો પીગળી જાવજ એ સ્વાભાવિક છે) એકટ્રેસ—નાહ! છે તો ધણ સમજ પશુ—

લે મક—એ પશુ જણ તમારા હાથમા છે તમે ધારો તે બધુ યાદ જાવ અને આજા તો તમોને જેવડો લાભ છે એક તો ત્રીફ કેરેક્ટર તમારી અને બીજુ અમે પશુ કાષ ન જાણીએ તેા નથી, તેમજ આ કેરેક્ટર વિશેષ કાપલા કરતા તો એજ નામે છે કે એ કેરેક્ટર પદ્ધતર આવતા તો કાષક પદ્ધા ટુરી જમે અને કરતાયે તમારૂ ધર શોધવા નીકળશે

એકટ્રેસ—ત્રીફ દીમ, એ તો સમજ્યા તમે ખેરીકર રહો કાનેજ અને મળતે ધણે ભો તો આજ રાનનાજ નકપી થઈ જશે કાને જરૂર આવજો (કહેતા જરૂર નવી કે માને શુ થડ? કાચુ જેને અહી રાત ટેની ચી વાત?)

એક નામ કાઢેલ એકદર અને નામના મેકવેલ એક્ટ્રેસની

ઉત્તી મુલાકાત.

એક્ટ્રેસ—ઓહોહો. આજ તો કાંઈ તમે બુલા પડ્યા ?

એક્ટ્રેસ—હા, જરા એમજ. આ જુઓને આજના સીનમાં તમે જે છુટથી કામ કર્યું છે તે મને તો ગમ્યું પણ આપણા માલિક જોતા હતા, તેની નજર જરા મીડી ન લાગી જેથી ચનમાં થયું કે લાવ મળી આવું.

એક્ટ્રેસ—તે કામ કરવામાં તો મારા સ્વભાવ એવો છે. કામ કરવું તે બગાડ કરવું. હું કાંઈ પરવા કરું તેવી નથી.

એક્ટ્રેસ—તે તો હું પણ સમજ્યા અને તેથીજ જરા જે આઈ આવ્યો. તમારી જગ્યાએ આપણી.....એ દત તો મારું દિલ પણ જરા પાછું હાલ અને મારું કામ પણ જરા હલ ગત. પણ આ તો તમે જેથી—

એક્ટ્રેસ—મારે પણ કહેવું પડશે કે તમે જરા વધારે છુટથી કામ કર્યું.

એક્ટ્રેસ—શું કરું ? તમારી કામ કરવાની શક્તિજ કાંઈક જનુમરી હતી.

એક્ટ્રેસ—સંભાળજો ! ક્યાંક જનુમું ન શું ચલાતા. હું પણ અજબ થાઉં છું કે આ અચાનક આટલી દીમગત તમારામાં ક્યાંથી આવી ?

એક્ટ્રેસ—એ તો સદાભ્યે તમારી સાથે કામ કરવાનો દન મળ્યો તેથી. ખરેખર મને તો ધણું શીખવા મળ્યું.

(નવા પરિચયમાં આવેલા આ દેખાવડા યુવક તરફ પણ એક્ટ્રેસનું મન ઢળી પડ્યું હતું જેથી વધારે ગતી રાખવા)

એક્ટ્રેસ—તે અવારનવાર આવતા જરો તો ધણું શીખશે. પોષ્ટ થશે.

(લખવા જરૂર ન હોય કે આ પરિચય કેટલો વધ્યો ? અને પરિણામે થોડા વખત પછી તેની જગ્યા ફોને મળી ?)

* * *

કંપનીના કામદારો !

નંબર ૧. લાઇઝ કંપનીની રમીતિ જોતાં આપણને તો અદિ નદિ પાસે દસરોડા કરી મરી જાયો, પણ દેસમે-શોદીયાના ધાંધા.

નંબર ૨. તે આપણને તો ફાવી મળ્યું છે. કાયરેક્ટરનો મહેર-વાની છે. શોફાની મીડી નજર છે. એટલે આપણું કાકું ગમડો જાય છે, વળી નવું ક્યાં વસાવીયે ?

નંબર ૧. લાઝ આઝમી ! તું પણ જખરો તોફમાર છે. આટલા મકીના થયા પણ શોફાનીને તો જોયાં સરખાં પણ નથી.

નંબર ૨. ઉત્તુ તે ઉત્તુજ ! ચા લાવ, પાન લાવ, સોડા લાવ; છુ! સારૂ કર, એ તો-કંપનીનું કામ તો છે. પણ—આટલું કાય-રેક્ટર સાંકેતનું કામ કરીએ તો એક્ટ્રેસ (નંબર વન નંદી હોઈ) મને, ભાનુ મને, માર શોફાનાં ચાના પત્તુ મને અને મરદા આફક કામ પર, તથા અને શોફાની તે પ્રકૃતિ તારે ચરખાં લેવાં-જોયે ચાખતો ? એમને પણ મેકવેલને; સામાન લાવી દગજર

કરી દમજો, બેસવા ખુરસી લાવી આપીએ, આ જરા ક્યાં-લાવાનું ધ્યાન રાખીએ, વિશેરે તેના તાલ પર નાચીએ તો આપણા આપણું શું જવાનું ? હવે તો સમજ્યા ને ?

નંબર ૧. તે લાઇઝ આપણાથી એ બધું ન બને. નંબર ૨. ન બને તો બુખે મરશે અને વેલા ટંજશે. આ જોમાંથી કાણ ટળે ? અને કાણ ચડે ? તે જનુ-વામાં નથી આવ્યું.

* * *

માથેકની માન્યતા

માલિક—આનો ! આવો ! કેમ ! શું આપ્યા છે ?

લેખક—સાહેબ, આપને લાલકની મીઠા છે, લણી સરસ છે.

માલિક—શું છે તાજ-એક્ટ્રેસ ?

લેખક—સાહેબ શું દલાલ બકાલ સમજ્યા કે ? હું તો લેખક છું.

એક આપને લાલક રોટી લાલ્યા છું.

માલિક—એમ કે ? છે કાંઈ મારામારી જેવું ? લોહાને પસંદ પડે તેવું ?

લેખક—ઓહો ! સીને સીને મારામારી ! નં ધારો તેનાં મર્ખા ! ન સમજે તેનાં બીજનેસ ! બધું જાણે કે એ તો જાસ અપેરીકન રહાઈ.

માલિક—હા, એવું હશે તો ચાલશે આપણને પણ એવુંજ નેહએ છીએ. વિલાયતની ફરીયાદ ધાવતેવું જરૂર છે.

લેખક—સાહેબ ! એ તો એમ સમજો કે જાણે વિલાય-તનીજ હળવું છે. વિલાયતને પણ લુલી જાણે તેવું છે.

માલિક—બોલો ! ત્યારે જરા સમજવો નેહએ !

(લેખક માલિકને રોટીનું ઢાડપીજી (Skeletan) ને ખરેખર ખાખા પાંચમ ઢાડપીજી જ છે-સમજાવે છે. શીઃ પણ રસ લેતા જણાય છે.)

માલિક—છે તો ચાલે તેવું. ઇંગ્લીશ જેવું, પણ લેશે શું ?

લેખક—સાહેબ એ તો આપ જે આપના હો તો આપને બાકી ઇંગ્લીશ જેવું છે એટલે જરા વધારે મહેનતનું કામ છે. મળી ચોપડીઓ ઉપજાવતી પડી છે. પછી શીખો. જેની પડી છે. ફક્ત રૂપીયા ત્રણ મીડા આપશે તો ચાલશે. અને તે તો ખાસ આપનેજ માટે બીજા પાસે તો વધારે લાઇએ.

માલિક—ગાંડા રે ગાંડા ! આ તો તમેએ વિલાયતી શીખ ની અ.આલ કોપી કરી છે. શું મહેનત કરી મુઆ છે ? આ દમજાંજ તમે આપના ને પેલા ગયા-ને જાળીના લેખક છે, ગિદાન છે, પેતાનું નામ પણ મેળવેલા છે. આ તેમને પણ મે મીડા આપવા ભારે પડે છે તો વળી તમે તો દહ શીખકે લાગો છો. તે જનુ મીડાની વાત શું મારા સાહેબ ?

(આ સેતો પત્રો કે કેમ ? તેની તો ખમર નથી પણ જનુએ છીએ ત્યાં સુધે જામે ચાર ચાર રોટીયાંની ચોપડી પડશે, વળી ચોપડી, હરખા-છંતો મજાએમાંથી અંગ્રેજી શીખમને નાલ કરી. અને એની એવો થળી થળી જાતની વાતોએ બધી

લાવનારાઓનો તો રાફેરા ફાટયો છે. કાંઈ પચીસપાં કાંઈ માણુ સ્થાન કાંઈ સો દોસમાં આવ્યાં થોડાં કસાવી નળ્ય તો તેમાં નવાઈ શું? અને તેના પર માલિકા હજારેના હુમાલ કરે પણ પેલા શું કરે? તે તો સમજે તે સમજે.)

ગાંધી-સપાં—

મીઠ પાડાદાસ—આપણે તો જાણે કુંડા પકડનાર. આપણો ભાવ નહિ રહે પણ આ આપણા લાઇ...કામમાં તો હવે દાખલો થોડો જતાં પણ હજી કાલેજ રોકેને દમ ભરાયો. બીજી કંપનીનું નામ અને કયું કામ.

મીઠ હંટીયાદાસ—તે લાઇ એની એકની ક્યાં મંડિ છે? એલી કંપનીમાં મિસ...પર એક દોટાયથી માંડી થડ સુધી બધાની મહેરબાની તેમાં તો ફાવી મળ છે. પણ તે ક્યાં ફરાય તેમ છે? બીજું પણ સારું મેળવે છે તોય સામે દમ. મરજી પડે તેમ નોકરી, સેનિ-દમ ભરાવે, જાણે પોતેજ માલેક.

મીઠ પાડાદાસ—યાર? શું કરું? નોકરીમાં તો છુટકાર નહીં વળે જાણી કાંઈક રોટરી લખી પેલા કરવા વિચાર કાઢો. ચાર ચાર દોટીયાની ચોપડીની ક્યાં ખોટ છે! પણ મારા લાઇ અમારે ત્યાં તો બધા લેખક એમાં શું ભાર કે કાંઈ પારકો પેલી નળ્ય! ભલેને પછી અમારી શીલમે ગમે તેવી નીકળે? તે વખતે બંધ દેખાતાં ક્યાં નથી આવડતાં? અમારે ત્યાં તો બીચારા લશ્મશ્યા બગલામાં પોયાં મારી આવે છે પણ ધોલેલ મેડિ પાછા નળ્ય છે ત્યાં આપણે કેજી ભાવ પુછે!

મીઠ હંટીયાદાસ—તે ભાઈ! તમારી વાત જવા દોને આપણે તો બધાની જોણી માંડી. જેને ક્યાંક ક્યાંક મેં સાંભળ્યું છે તેમ એક ડાપાવાળો તો દમમાં ફાવી ગયો છે. મારો બેટો? એવો દમ ભરાવી બેટો છે કે જી લખ્યો. અને સાહેબો! પણ સારાં નરસિંહ-ગોળ ખોળતો-વિચાર ક્યાં વગર-દીલા દોલ વગાડનાર હોવાથી તાબે. એ પણ એક દુનનર છે. પણ ખરું પુછો તો આ ન શીલે!

પાડાદાસ—મારા મગજમાં પણ એક રજીમ છે. આપણને તો ખાતો થઈ છે કે આ ધંધામાં મોનોપોલી લેવી તો ફાવેજે. કારણ પછી જે લારીએ તે લીધેજ છુટકા. એકની એક ચીજ સાડી-તેમથી અણીએ-તેમથીજ—ચોળી-તેમજ—સાડી-તેજ પીનાબર-તેમ ફેરબદલી કરી એટલે જાણે નવું. ને તો માર વખત આવવા દે. બરાબર લાગ લગાડી ન મેળવું? અને તેમ નહિં તો ન ખેરવું! તો હું હંટીયાદાસ નહિ.

પાડાદાસ—દોરત! શું કહું! નથી સાલું કાંઈ ખાઈ પણ હાથમાં આવતું નહિ તો નહિં તો—

હંટીયાદાસ—શું કરત?

પાડાદાસ—લાંબત એક લખત ને બે, જીવું અપત નવાના દમ લેન. ને જરૂરનું ડોઝી બેસાડી ધર જમાઈ પધરા-રાવત. અરે યાર એ તો-શું પણ જે મોટો હોદ્દાર થાત તો માણસોને લીલાં લહેર કરાવત. એટલું ને બરાબર નહીં સમ-

જતો) તો તો વરસાદ-વરસાવત. કાંમ-જાણું દેખાવા દોડધામ કરી ચુકત. શેઠ બહુ ધુમ મારત તો વગર ફેકડના આઉટડોર કાંડી ચુકત-એકદર રોટરી ધુસાડી કામ અરધું કરી સડકો બી-ચલ દુકની માફક એવી તો અડ કરત કે માલેખને ને આપણે નચાવીએ તેમ નાચે-અને આપણે પણ મત ફાવે તેમ કરીએ જેમાં ન બોલે સુ' કે ચાં.

હંટીયાદાસ—લાઇ! તું બી અજમ દેણું ને. પણ આ તો નીચકદરામી

પાડાદાસ—બેશ! બેશ! હલાલી! વધુમાં એકાદ એકદરેને પડખમાં લઇ લેન. ચીફ કામ આપત. પછી આરંભે તેને પડા દખાલમાં રાખી—અણે દાસીનું કામ કરવા નેટલી તેની લામકાંત છે ન હોમ તો પણ—ચીફ કેરેક્ટર બીજી કલકી કેરેક્ટર ન કરી શકે" કીને તેને પણ હાપરે ચાલી રેલ. લલા આદમી તું શું સમજે છે? નામ પાડાદાસ માટે પાડા નેવે નથી. કંઈકના દાંડલા શીફ ચડાવત. કંઈકના દોડત-કંઈકના ધડત. ફૂલ "હાલત દરામી જમાનામાં દરામ આપું હક છે" એમ નેવા સિધ્ધાંત રચાવત. અને મોજ-મોજક ઉઠાવન; આ તો હજી છે, તે બધા કાળા છે બીચારા થોડી-મોજ ખાતર દેલા ખાય છે. પણ આપણે તો-જસ. જવા દે-હેવે.

હંટીયાદાસ—ભલા! એ તો દીક! પણ આ ધંધાની બધાની આટલી બધી વધી શાથી પડી?

પાડાદાસ—જે ભાઈ! આ ધંધામાં-કુ-તું-અને તે-બધ.ય એકદમ હંચા નંબરના-ફાઇન ફાવેલીના તેમજ તેણી અને તેણીએ તો બધીને ઝાળે છે ના? માલેખના દાજીદાઓનો તો આપણને પુરતો અનુભવ છે કારણ આપણા કામમાં બીચારા આડબીલા ક્યાં થાય છે? તેમજ બધા સરખા પણ ચળી ગયા તો આ આપણી રવરું સુંદરીઓના ફૂસાટમાં બધારના ન્યાં રાજ ખુશીથી જંપલાવવા રેસના થોડાં માફક દેડી રલા છે, તો આપણે બધા-તમામ-ક્યાં બાકી રહીએ? અને યાર સાચું પુછ તો ન્યાં સુધી ધંધાની જગ્યા પરતો આ અનીતિ—આ દરામી નીવત-દર નહિં થાય ત્યાં સુધી હું તો નથી ખાનગે કે ઉપધાર થાય.

હંટીયાદાસ—ભાઈ વાત તો સોળ આના સાચી. પણ નગરખાનામાં આપણો અવાજ કેણું સાંભળે! પણ લાકડે લાકડાંને ભારે લાંગરી. લલા કાંઈ રરતો ન થાય?

પાડાદાસ—મારા પાડાદાસના મત પ્રમાણે તો...હેલી પેસાની પુરી સમજ-બીજી કામની જોડેચળી-ત્રીજી પદાપાતને દેશરો-ચોથું પણ એ તો પૈસામાં આવી નળ્ય તો પણ સાધ-નોની સજવડ-પાંચયું ધંધાનું પોઝીશન નેથી સારાં માણસો થયું અંદર પડી શકે. જીવું-અંદર અંદરની અંદરખાઈ દરે થરી-સાવતું સે-સરની નકામી પચાવ અને તેના માટે બધા માલેખાએ મળી કાંઈ કરેયું નેહએ તે-આકયું-એકદર એકદરેસીકની અને આ ધંધામાં લાગ લેનાર તમામની કામ કરવાની ખરી લાગણી-

૧૦૦૦ રૂપીઆ બક્ષીસ

મીરજમાંના આચુરવેદીક પ્રસીધ્ધ વૈદ્ય બી. એસ. કાપરશેનો

હિંદુસ્થાન સરકારમાં રજીસ્ટર થયેલો

ધાતુ પૌષ્ટીક

વજૂંગ સુંદર પાક

એના સેવનથી તમામ ધાતુજન્ય વીકાર, ધાતુસ્થાનની કડકી શીથીલત્વ અને નપુંસકત્વ, સ્વભાવરથા પેશાબમાંથી ધાતુ જતી, તરીત રખસન, વીર્ધત્વ પાતળાપણું અને રોગીય હોવાથી સંતતી થવાને નિરૂપયોગીપણું, સાંધા, કેડ, પીઠ પર દુખવા, બાતીમાં દુખવું, (હારટ ડીસીઝ) હાર્ટથી તાવ, કફ, ક્ષય, પહિરોગ, હરસ અને મુખરોગ, જીનો પરમે, બધી જાતની ગરમી, રસાયણના દુષ્ટ વીકાર, બધી જાતના ત્વચારોગ કાષ્ઠ પશુ તાવમાંથી સાગ થવા પછીની નબળાઈ, જઝ-રણ થકી થનારી બાધા, વીઘાના અને મેંદુના બળપર કામ કરનારની નબળાઈ હાથપગની, પેશાબની બળતર, બધા પીત-વીકારો વીરમૂત્રી, ઉંધ ન આવવી, સંતતી ન જવવી, કાયમ ગરબપાત બધા રોગોની પ્રવૃત્તિ, અતીવજીળ, ગરમાસવના વીકારને લીધે સંતતી ન થવી વીગેરે વૃધ્ધ અને યુવાન બો.પુરયોના રોગો મટીને બહુમુળથી જાય છે અને સારી થાય જાય છે, લોહી શુદ્ધ થાય છે. વીર્ધ-વૃધ્ધી થઈને વીર્ધ પાકું થાય છે. પુરુષવને સામર્થ્ય આપે છે, વીર્ધ સ્તંભના થઈને કમોઃપતી થાય છે અને સંતતી થવાને મદદરૂપ થાય છે. આથી જાતનો કાયમનો ધાતુપુષ્ટીક અને ખાતરીની ધારતોનો અર્થ મુલ્યવાળો બહુમુલ્ય પાક ચાલમ દુનીઆમાં આજ સુધી કાષ્ઠજેન ખનાવેલો નથી, શરીર સંપત્તીની અને રતીમુખની કંઠાવાળાઓએ એક વખતે મંગાવીને અતુલ્ય લેવાથી સમાધાન થશે. આ પાકમાં મહત્ત્વમાંસથી સંપાદન કરેલી અમુલ્ય એવી તારવી કાઢેલી પર વનરપતીઓ-સતપુષ્પ, શ્વાલીમકંદ, મધુકંદ બપાકંદ, શેષકંદ, શંદમલીકંદ અશ્વગંધ સેવરીકંદ, દુવાપાતરવચકંદ, કવચખીજ, સમુદ્રીકાંડ બીજ, શતખીજ, સાગડું બીજ, વીજ્યા બીજ, સુંદાના બીજ, કતક બીજ, ચીકણાવું પંચાંગ, રાતી તલવું પંચાંગ, રાતી અડદવું પંચાંગ, ખીસાપત્ર, સમીપત્ર નવપત્રી, મદનમસ્ત રતનપુરુષ, રમી-મશકી, કપરકસ, કચ્છેલો શુદર, પંજળખીમીથી, વંચેલોચન, શાલમગીથી, સદૈતમીથી તાલીમખાનર, ખીજબંદ, હરણપુરી, મોગલી બેદાશા. મહદાનસકડી, શનાવરી, સરડીનો મગજ, વડવું દુધ, વાકરીઆતા, ગોખરાનાકોડવું યુગ, ગળાવું સત્વ, ઇંસપેગો, આમળા, શીલાજીત, વરધારા કેસર, હલાવચી, ખડીસાકર, આ મુખ્ય જીજ્ઞાસોમાં ધાતુપુષ્ટીક ગણુ નથી એટલા માટે અથવા ઉપરના પાકમાં આ જીજ્ઞાસો વપરાયલા નથી એમ સીધું કરી આપનારને જા. ૧૦૦૦ પનામ આપણું. સવારે ૧ તોલાનો કટકો અને રાત્રે જમ્યા પછી ૨ તોલાનો કટકો આપને ઉપર સાધારણ તપાવેલું ૨૦ બાર ગાયવું અગર બેંસનું દુધ પીવું, પરંતુ નથી. ૨૧ દિવસ આવે તેટલા ૮૪ તોલા પાકના ડાળાની આવતા કારતક માસ સુધી કીમત રૂ. ૫-૪-૦ વી. પી. ખરચ જીલો.

૩. ૧૪-૦-૦ માં ૩ ડાળા અને ૬ ડાળાના રૂ. ૨૭-૦-૦

ઠેકાણું:-માલેક, વૈદ્ય બી. એસ. કાપરશે.

મુ. પો. મીરજ.

S. M. C.

એમ વિગેરે વિગેરે ધણીય રસ્તા છે પણ એ બધાપમાં સૌથી નંબર પ્લેસે તો નીતિને આપવાનો છે. ચાર, એ તો ભાગવત-રામાયણ-મહાભારત-ગીતા-એ કહે તેટલા મેટાં થોધાં ભરાય. એમ લખતાં બેસું તો, પણ કુંકું ને ટચ એમ ક

Pitch thy behaviour low, thy projects high

આ કવિતા અચેટ છે તે પ્રમાણે થય તો જરૂર દહાડો ફરી નવ્ય અને આ પધાતું શ્રેય થાય અને આપણા જેવા એમાં પડ્યા છે તેવું પણ દળદર શીડી નવ્ય.

પણ ચાર—

“તો દીન કહાંસે કે મીયાં કે પાંઉમે” ભુતી ?”

હંડીયાદાદુ—એ તો “પદ” હોય તો હોય.

પાદાદાસ—તું પણ ખરો. પણ “પદ”ને ઉલટાવ તેનો નોંધણી કરે તો શું થાય ? સાંભળ ‘દી,’ એધેર હોય તો અહુંય થાય. આલ દને આગળ ઉપર વાન.

ખેલો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની આંખમાં
અસરાઈની આંખમાં
ઉમે તેવાં દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પલસ વાપરો

મોટા મેપારીઓ પણ જ્યાંય ખરીદી નવ્ય છે, કલચર્ડને નામે ભેળસેળવાળો ખેડો માલ લઈ જવાયા કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાધો શું ? ?

આ મોતી પાણી ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ ફરતી રીને જ પેટા કરે છે

મરદને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરાંઓનો શોખ ભલામણ પુરો કરો—તમારા દામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેગા હોય તો બની ગડથી.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફ્ટની કું

કે. મયમન્ડ ક્લાઉસ, વાચ્છા ગાંધી રોડ

મામડેવી-મુઆડ નં. ૭

ચિત્રપટ પર કામ કરનાર પ્રસિદ્ધ

અમેરીકન પોતો

બેળી પેળી—બેળી પેળીનો જન્મ તા. ૨૬ મી અક્ટોબર ૧૯૧૮ માં કેલીફોર્નિયાનાં “મસક” નામના ગામડામાં થયો છે. તેણીનું આખું નામ પેળી છતાં માન્યગોમરી છે. તેણીનો ઉચ્ચાઈ “૧૫ ફુટ” છે. તેણીનાં વાળ અને આંખોનો રંગ રહેજ કાળાશ પડતો હોય છે.

પ્રેક્ષા આદર—તેણીનો જન્મ સન ૧૮૬૦ માં “સ્પ્રિંગ સીનાડી” (કોલોરિડો) માં થયો છે. તેણીનું આખું નામ થીઓડોસીઆ ગ્રામન છે. તેણીની ઉચ્ચાઈ “૫૫ ફુટ-૭ ઇંચ” છે. તેણીના વાળ અને આંખોનો રંગ પણ બેળી પેળી જેવો છે.

મંજ બેલામો તેણીનો જન્મ તા. ૩૦ મી જુન સન ૧૯૦૩ માં “લીક્સ બેરો” (ટેક્સાસ) માં થયો હતો. તેણીના વાળ અને આંખોનો રંગ હોય છે. તેણી પહેલા રજેજ પર મંજીર ભૂમિકા ભજવવામાં પ્રખ્યત હતી. પણ થોડા સમયથી તેણીએ રકોન પર નામના મેળવી છે. તેણીનાં ચિત્ર પટોમાં—હેબલ થી બુમન, “ધી દીનસેલ કારવેટ,” અને “આર ડુ એ ફ્રીથોર” નામના ચિત્રપટો સારી પ્રસા પામ્યા છે.

મરિડા બેનેટ—તેણીનો જન્મ તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી સન ૧૮૯૬ માં વેસ્ટવર્ન આરટેસ્ટામાં થયો હતો. તેણીની મોટક એકદીજ માટે આખા કેલીફોર્નિયાના માણસો વાદ વાદ પોકારી રહ્યા છે. તેણીના ધણીનું નામ ફ્રેંક નિગેલો છે, અને તેણીને નાની વયની એક દીકરી પણ છે તેણીએ “ડગ્લાસ ફેર બેન્ડ” સાથે “શીનીન હૅડ” (“સખી હુટારા”) માં સાર કાપ કરેલું છે.

દુટ ગીબસન—ગીબસનનો જન્મ સન ૧૮૯૨ માં “ટેકામાહ” (“નેવાડા”) નામના ગામડામાં થયો હતો. તેનું આખું નામ એડવર્ડ દુટ ગીબસન છે સ્ક્રીન પર આવવા પહેલાં તે રોડોની રેન્ચમાં રખેવાળ હતો. બ્યારે યુનીવર્સલ પ્રીમ કુંપનીએ વેસ્ટન કોલોરિડો કામમાં પાડવાની કારઆત કીધી, ત્યારે તેને તક મળી ગઈ. ત્યારથી સ્ક્રીન પર તે કોલોરિડો તરિકે સારો દીપો નિકળ્યો. તેની ઉચ્ચાઈ “૫૫ ફુટ-૬ ઇંચ” છે. તેના વાળ કાળા, અને આંખોનો રંગ જુલુ છે.

રોય સ્ટુઅર્ટ—એનો જન્મ “સાનડીગો” નામના ગામડામાં થયો હતો. તેની ઉચ્ચાઈ “૭, ૫૮—બે ઇંચ” છે. તેના વાળ અને આંખોનો રંગ હોય છે. તે કોલોરિડો અભ્યાસ પુરો કરી તરતજ સ્ક્રીન પર આવ્યો હતો. એણે ધણી પ્રસિદ્ધ ચિત્ર-પટોમાં કામ કરેલું છે.

ગુલાસાની

ખરેખરી મોજ મળતી માણવી હોય તો

બસ યુનિવર્સલની ફીલમોજ જુવો

આજથી વીસ વર્ષની વાત પર યુનિવર્સલ ફીલમો ખીનહરીફ ગણાતી આજે પણ
યુનિવર્સલની ખરેખરી કરનાર કોઈજ નથી.

હિંદુસ્થાનમાં

સીનેમા પ્રેક્ષકોને

જો

સીરીયોની રહ
કોઈએ લગાડી હોય

તો

બસ યુનિવર્સલેજ

હિંદુસ્થાનમાં

ફાંકડા ફામાઓની

લગની

જો

કોઈએ લગાડી હોય

તો

બસ યુનિવર્સલેજ

નિર્દોષ હાસ્યરસનો ધનરહાર

રેજીનાલ્ડ ડેની

વાહીઆત જેવાં કામ કરી તમને હસાવવાનો પ્રયત્ન કરનારા તો તમે
થણા એક્ટરો બેયા હશે પરંતુ

યુનિવર્સલના રેજીનાલ્ડ ડેની કોમીડી ફામા

અને યુનિવર્સલની પ્રખ્યાત સેન્યરી કોમીડી

જુવો અને તમને પોતાનેજ જણાશે

કે ખરેખરી હાસ્યરસ તે શું?

વધુ વિગલ માટે લખો યા મળો—

યુનિવર્સલ પીકચર્સ ડોરપોરેશન

હીરા હાઉસ સેન્ટ્રલર્સ રોડ—મુંબઈ

(એજન્ટ—શ્રીયુત યુનીલાલ ગુલાબદાસ મુનીમ જે. પી.)

શાખાઓ કલકત્તા—લાહોર—મદ્રાસ

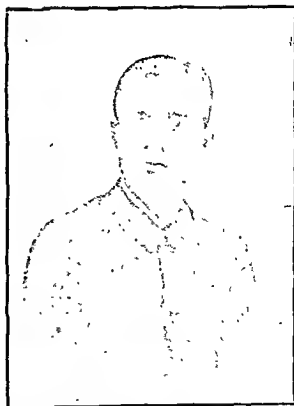
સા. માણિકલાલ બી. પટેલ
માલિક:-શ્રી કૃષ્ણ દિલમ કુંડા.

સા. મુનીલાલ મુલામદાસ મુનીમ
એન-ટી-મુનીવર્સલ

મી. તરાબશાહ કે. કેસાદ
માલિક:-સરસ્વતી દિલમ કુંડા.

સા. નાનાલાલ બી. દેશાઈ
માલિક:-શારદા દિલમ કુંડા.

સીનેમા શીલમની જાહેરાતની

પ્રચલિત રીટીઓ

કેન્સ-શ્રીયુત સુનીસાસ શુસાપદાસ મુનીમ જે. પી

એન્-રે; યુનિવર્સલ પીકચર્સ કોર્પોરેશન-યુનાઇ

હુનિયાં સમજવા લાગી છે-માનવા લાગી છે-કે દરેક ધંધામાં માનવા યથામિત્ર વેચાણ માટે "જાહેરાત"ની જરૂર છે. જાહેરાત મિનન મિનન રીતે થઈ શકે છે. અને કેટલેક અંશે કરવામાં આવે છે, પરંતુ સીનેમા શીલમે નેજ લખતી કરવામાં આવતી જાહેરાતોનું અને આપણે પ્રચલિત કરીશું.

આ "જાહેરાતો" મુખ્યત્વે એન્ રીતે થતી જેવામાં આવે છે. એક તો લાગવગવાળા ન્યુસપેપરોમાં અવારનવાર જાહેર ખબરો છપાવીને અને બીજી ચીંથરા જેવાં રસમસ વિનાનાં "હેન્ડબીલ્ડો" વહેંચાવીને.

ન્યુસપેપરોમાં જે જાહેર ખબરો સીનેમાના માલીકો તરફથી મોકલવામાં આવે છે તે તરફ કેટલી કાળજી રખાય છે તે દરેક વિચારીએ. કાંધારણ રીતે આ જાહેર ખબરો લખનાર કહેવાતા અનુભવિએને "જાહેર ખબર" શું ચીજ છે તેનું પણ જાણેજ માન હોય છે. આજ કાલ તો આ ધંધામાં, દરેક દરેક માણસ એમજ સમજે છે કે તે પોતે જેનું લખાણ ફરી બનાવે છે તેનું લખણ હુનિયાંમાં કાંઈ બાજેજ કરી શકેતા દરો. આના માણસો મને તે ચિત્તરી કાઢી, જ્યાંથી વધુ "કમીશન" મળે તે હોય તેવાં ન્યુસ પેપરોમાં જાહેર ખબરો મોકલવા છે અથવા તો ત્યાં મોકલાવવા સીનેમાના માલીકોને મને તેમ સમજતી રીતે છે. આ ન્યુસપેપરોની આજ કાળ સંખ્યા કેટલી છે તેની તપાસ કરવાનું કાંઈ યોગ્ય ધારતું નથી-ધારે તો તેની તપાસ કરતું નથી. તે ન્યુસ પેપરોનો ફાલો સમાજના કયા વર્ગમાં થાય છે અને તે વર્ગમાંથી કેટલા માણસો પોતાના સીનેમામાં આવે છે તેની તપાસ કરવાની પણ જરૂર કાંઈને જણાતી નથી.

આ "જાહેર ખબરો" મુખ્યત્વે એન્ રીતેથી લખા-એલી હોય છે કે જે અમુક શીલમ માટે સીનેમા તરફ જતાનું ખેંચાણ કરવાને બદલે તેને તે તરફથી દૂર રાખે છે. આજ કાલ તો દરેક દરેક શીલમ પસ અદ્દજન, અદ્દિનિય, અનુ-પમ, પિગેર કાનને પ્રિય લાગે તેવાં વિશેષલુધીજ બહાર પાડાય છે અને જનસમાજના કનના પડા ઉપર વારંવાર પડતા આવ્યા પડવાથી જો તે કાન ખાંદેર મારી નય કે વધુ કાલાહલ ન સહન કરી જમવધી જો તે કાનમાં પ્રમમાં ધાવવામાં આવે તો તેમાં

કોનો હોય? કયારે જેની શીલમે માટે પણ અનુભવ શીલમે જેવાંજ લખાણથી જાહેર ખબરો થાય તો પડી જાયરે ખરે ખરીજ ઉત્તમોત્તમ શીલમ પતાવાતી હોય ત્યારે તે લોકો શું લખી શકે? અને તેને પ્રસંગે લોકો તેની એક ઉત્તમ શીલ-મને પણ ન વધારી લે તો તેમાં કાની કોને? પેલા જાહેર ખબર લખનારને કે સીનેમાના માલીકોને? કેટલેક લેખકોને માટે "બેદ-અન્ય" કામ જમવે છે." શબ્દો તો જાણે કાયમને માટે મનરે રાખેલા જણાય છે-પડી વિષય કે નામક મને તેના હો.

દરે સાધારણ રીતે રસ્તા ઉપર વહેંચવામાં આવતાં "હેન્ડ-બીલ્ડ" તરફ દ્રષ્ટિ ફેરવીએ. ધારો કે તમે તમારા કુટુંબ સહિત બેન્ડ રેડન્ડ જેવા એક જાહેર સ્થળે જઈ તમારી મોટર યા તો ચાડી થોભાડી છે અથવા પગે ચાલતા જઈને બેન્ડ રેડન્ડની પાસેની પાળ ઉપર હવા ખાના બેસાડો. એટલામાં તાસજનક દેખાવ લે કોઈ છોકરો આવી તમારા વાહનમાં કે બેગમાં એકાદ બે હેન્ડબીલ્ડ નાખી નય. તમારું નાનું બાળક તે હેન્ડબીલ્ડ ઉપડી લે તે પહેલાં તમારી નજર તે હેન્ડ-બીલ્ડ ઉપર પડે અને તેમાં મોટા અક્ષરે લખાએલી એકાદ લીટી, મને કે કમને તમારા વચવામાં આવે, તે લીટીની ભાષા અથવા તો તે લીટીમાં લખાએલું વાકયજ "ફિલ ધધકાવનાર-કલેજી ઉચકાવનાર વગેરે ચાટોથી બરેલું એવું હોય કે જે તમે તમારાં કુટુંબના નિર્ણય માણસેના વાચવામાં ન આવે એવું બન્યો. તમે પોતે તે હેન્ડબીલ્ડ તમારા હાથમાં લઈ લો. એકાદ બેદરકાર નજર તે તરફ નાખો. સુરીઆના કાગળ ઉપર સોભા રાત છપાએકા "ટાઈપ" વાંચતા માટે તમને "મેમની-કાઈમ ગ્રાસ"ની મદદ લેવાની જરૂર જણાય; લાપા તો ગમેતા મુજબની હોયજ પરંતુ તેમાં કદાચ દક્ષીણી "કાન્સોરીટર" જોર પ્રમક આણી હેય અને શુભરાતી જેની માનુષાના નથી એવા કાંઈ "સુરીટર" ઉંખર્માં "મુક" તપાસ્યાં હોય એમ તમને લાગે ત્યારે તે હેન્ડબીલ્ડની તમે થી દસા કરો? હાથથી મતળા નાખીને દૂર ફેંકી દો કે નહીં?

અત્રી આવી જાહેર ખબરો સીનેમા ચીએટરોનું શું કલ્યાણ કરે? સીનેમાના માલીકો આવી જાહેર ખબરો કરતાં કયારે અટકશે? જોજ "વાલ આંચો-વાલ આંચો"ની બુમ પાડતાં ખરો વાલ જ્યારે આવે ત્યારે તેમની જુમોને કોણ ખરી માને કે ફાલ જે રીતની જાહેર ખબરો તેમના ધંધાને લીકર્તા થવાને બદલે અદિતકર્તા થઈ પડે છે તે છોડી તેઓ તરફથી રજુ થતી શીલ્મોનું યથાર્થ રિપરેશન કરાવે તેવીજ જાહેર ખબરો જોગ્ય વર્તમાન પત્રોમાં જોગ્ય રીતેજ અપાય તે શું ઇચ્છવા યોગ્ય નથી? જનતા કે જે પોતાનું મનરજન કરવા માટે પૈસા ખર્ચે છે તે જ્યારે વારંવાર પોતાને કાગલે પ્રમાણે ત્યારે આવી જાહેર ખબરો ઉપર વિશ્વાસ રાખે? અને જો રાખે તો પણ કેટલા મયમ પર્થત?

અમેરીકા તેમજ યુરોપમાં સીનેમાના ધંધામાં, તેના પ્રમા-

લોકો, પોતાનાં થીએટરમાં પ્રસિધ્ધિમાં લાવવા માટે અને એકવાર મેળવેલી પ્રસિધ્ધિ જાળવી રાખવા માટે કેવી કેવી નવ નવીન રીતો અપનાવ કરે છે-શોધી કઢાડે છે-અને જરૂર તથા જોઈએ-મતનો ભોગ આપે છે તેનો ખ્યાલ હિંદુસ્થાનના લહેરી માલિકોને ક્યાંથી આવી શકે ? અનેના સીનેમામાં “ખર્ચ” કર્યા વિના પળી શકતી ” દરેક સમયગાળા ઉપયોગ-સારી રીતે કિંવા ખોટી રીતે પરંતુ બહુધા તો ખોટી રીતે કરવાની જાણે પ્રથમ પડી ગઈ છે. જાહેર ખર્ચમાં આપવા માટે “બ્રૉક” તો જાણે શીલમ પુરી પાડનાર આપવાને બંધાએલ જ હોયની । પછી શીલમ પુરી પાડનારે કદાચ પોતાના મોકલક ઉપયોગ માટે અથવા તેના બ્રૉક બનાવ્યા હોય તો પુરા પાડવામાં આવે અને તેના ઉપયોગ થાય. એક પેપર માટેના બ્રૉક હોય અને તે રૂઠ્ઠા કાગળ ઉપર ધાકાં જેવાજ દેખાય તો પણ શી શીકર ? તેને તો તે કાગળ માત્રા વગર (મફત) જ મહેલા ફેની ? વર્તમાન પત્રમાં અર્ધું પેપર જાહેર ખર્ચ આપનાર તેના ૫૦-૧૦ રૂપિયા ખર્ચાં તેમાંથી જે પરિણામની આશા રાખવામાં આવે તે મેળવવામાં મુખ્ય ભાગ લઈવાનાર જે બ્રૉક તે પોતાના કામને લાયક મેળવવા માત્ર પાંચ રૂપિયા ખર્ચવા તે તૈયાર નથી । કેમકે પછીથી તે બ્રૉકાને તેને ઉપયોગ થયું ? પણ ત્યારે ૫૦-૧૦ રૂપિયાના ભોગે આપાએલી જાહેર ખર્ચને પછીથી શું ઉપયોગ છે તેના ભેદ તેમને કોઈ સમજતો ? અથવા તેટલા પાંચ રૂપિયા પુરતી કમી જગ્યા લઈ તે પાંચ રૂપિયાનો સારો બ્રૉક બનાવી પોતાની જાહેર ખર્ચની શોભા અને ઉપયોગીતામાં વધારો કરવાનું તેઓ ક્યારે શીખશે ?

જાહેર ખર્ચના ઉપયોગી સાધન તરીકે લેખનાં-અમે રીકાના ૨૪ શીટ પોસ્ટરોની નકલ રૂપે બનાવવામાં આવતા દેશી શીલમના “પડાઓ” અલખત અસરકારક જાહેર ખર્ચ કરી શકે છે. પણ કેટલાક સીનેમામાં એક સાથે ચાર પાંચ કે છ છ અથવા પડાઓ દ્વારા દોર લગાવી દેવામાં આવે છે. આનું જરૂરિયાત એ આવે છે કે રસ્તે ચાલનાર રાહદારી, કે ત્રામ અથવા વીક્ટોરીઆમાં પસાર થતા માણસને “સમજાવું” સુરકેલ થઈ પડે છે કે આટલી બધી શીલમોમાંથી આ આવાહીઆની ચાલુ શીલમ કઈ હશે ? અને જાણીએ છીએ કે કોઈના ઉપર “આજ રાત્રે” કોઈના ઉપર “આવતા રાત્રીવાર” અને કોઈના ઉપર “આવે છે” આવે છે । એવી મતલબની કાગળની કાપલીઓ લગાડેલી હોય છે. પણ ૨૦ કે ૨૨ શીટ ઉંચું અને ૧૨ કે ૧૫ શીટ પહોળા પડાના ઉપર અરધા ટુટના કે તેથી પણ નાના અક્ષરમાં જાપેલી આ કાપલીઓ શી રીતે પ્રેક્ષકનું ધ્યાન ખેંચી શકે ?

આવી ભેળભેળાની જગ્યા કરવાનું સાધારણ રીતે પરિણામ એ નીપજે છે કે કાં તો આવતાં આવાહીઆનું પ્રેક્ષક ચાલુજ આવાહીઆમાં રજુ થાય છે. એમ સમજીને કેટલાક પ્રેક્ષકો જાણેલા ખાય છે. અથવા ચાલુ આવાહીઆનો પ્રેક્ષક આવતાં આવાહીઆમાં રજુ થવાનો છે, એમ સમજીને શીકર

લેવાનું માંડી વાળે છે આ માત્ર કલ્પના નથી પણ આવી તરફની જોડાના ભોગ થઈ પડેલા પ્રેક્ષકોની ફરી આધારે લખવામાં આવેલું છે.

મધુબાઈ લાંબા વખતથી આવી રીતનો પડા કે “કલ્પ” પોસ્ટર લગાવી રાખવાનું અનિષ્ઠ પરિણામ એવું આવે છે કે રોજને રોજ એ પોસ્ટર ઉપર નજર પડતી રહેવાના તેના ઉપરની સ્વીચ બદલાઈને “આવે છે । આવે છે ।” બદલે “આવતે આવાહીઆ” થઈ હોય તો તે ઉપર પણ પ્રેક્ષકો લક્ષ્ય ખેંચી નથી અને જે હેતુથી એ પોસ્ટર લગાડવામાં આવે છે તે હેતુ લઈ વાર સચવાતો નથી.

આવી રીતના પડા કે પોસ્ટરોનો પુરેપુરો અને અસરકારક લાભ મેળવવાનો સરસ રસ્તો તો એ છે કે દરેક સીનેમાએ આજ રાત્રે, “આવતે આવાહીઆ” અને થોડા “દીવસમાં રજુ થશે” એવી મતલબના મોટા અક્ષરનાં પાટીમાં લગાડી અથવા ચીતરાવી તેને માટે જગ્યા મુકર કરવી અને કદી પંચ વચ્ચે વધારે પોસ્ટર લગાડવાં નહિ. આથી પ્રેક્ષકને ચાલુ અને આવતા આવાહીઆનો પ્રેક્ષક સમજ લેવાનું સુગમ થઈ પડશે.

અંગ્રેજીમાં જેને Lobby display કહે છે તેવું તો અહીં કોઈ નામ નિશાન પણ જાણ્યું નથી. ઉછીના મહેલા જેની અંદરના નટ નટીઓનાં મોઢાં તેમજ અવધારે ઉપર તોડાંની છાંકરોએ અસંખ્ય લીટાઓ દેખાં છે એવા-દોહાઓ, ભુની પુરાણી કોઈ દ્રેમમાં, ચાંતો સડી ગએલા કોઈ પાટીઆના કુકર ઉપર થોડી ખોળીથી કોઈ, સીનેમાના મુખ્ય દ્વાર પાસે મુક્યા કે ખસ પતી ગયું । સીનેમાના માલીકોએ જુની જુનું નથી જોઈતું કે “સીનેમા” એ મનરંજન કરવાનું એક વિદેશીય રમકડું છે. તે રમકડાને યોગ્ય એવા વિદેશીય વાતાવરણની જ તેને ધણીવાર જરૂર પડે છે. અન્ય દેશોમાંના, આવા રમકડાંના માલીકોને પૈસા કમાવા જાણી, તેમને ધગલે ચાલી, આ દેશમાં પણ તેવાં રમકડાં લાવ્યા, તો “જાહેર ખર્ચ” વિષે આખોતમાં પણ તે વિદેશી માલિકોને ધગલે સહજ વધુ ચાલવું એ શું તેમને ખાતે ઉભવ નથી ?

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો યુક્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. ધોડાઓની નકલોથી બચો. સેનનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પામવું દેશ, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહેલ ફોટો આ પ્રથમ અને સુંદર મહેલ ઈમારત સીન સીનેરી બાળ બગીચા વગેરેની જગ્યાએ સેકંડમાં કાર્ડ સાધકની પાડી શકો છો. અને ફોટો લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનતો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફોટો મોકલવામાં આવે છે કોઈનું ફોટો કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. ખર્ચ ના લખો-

ચીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીપટ સીટી (મનહ)

મેક્સ લીન્ડર

લખનાર-શ. ચંદ્રકુમાર

સીનેમા જગતમાં ફારસેથી હન્ગરોને દસાવનાર મેક્સ લીન્ડર નામ જગ મશહૂર છે. ચાર્લી ચેપલીન નામ સાંભળવામાં આવ્યું ત્યારે પહેલાં ફારસેની શરૂઆત કરનાર મેક્સ લીન્ડર આપઘાત કરી પોતાના જીવનનો અંત આણ્યો છે. ગ્રેમ, પેસો અને કીર્તિ મેળવી સમાજમાં સંપૂર્ણ સુખી ગણાતા આ માણસને આપઘાત કરવાનું શું કારણ હતું? જગતમાં જે વસ્તુમાં સુખ મનાયું છે તે બધું તેને મળ્યું હતું. દુનિયામાં હવે કોઈ ચીજ મેળવવાની તેને આકાંક્ષા નહોતી. તેને લાગતું કે અત્યારે હું જીવે સુખની સીમા ઉપર છું ત્યારે જ જીવનનો અંત આણું તો વધારે સારું. કારણ કે વખત જતાં જન સમાજની રૂચી બદલાતાં કીર્તિ મંદિરના સિખર ઉપરથી પકડે મારી અધઃપતનના આકાશમાં ધોધી દેતાં વાર નહિ લાગે.

દુનવરી સુખ પુરેપુરું ભોગવી મરુત્તના આત્માને જ્યારે કોઈ નવીન જ શુષ્ક લાગે છે ત્યારે તે કુપા દાંત કરવા માટે પશ્ચિમ સુધાશમાં એવું કોઈ અમૂલ નથી કે જે અપી આપણા આયોજનમાં મદદન ચક્રવર્તીમાં પણ જ્યારે જીવનથી કંટાળતા ત્યારે સંત્યજતની દાંત રિયતિમાં મેળવી ચક્રતા.

લીન્ડર અને તેની સ્ત્રી પેરીસની એક હોટેલમાં રહેતાં હતાં. દુનિયાના નંદનવન સમા પેરીસમાં ઉદઘોષીને છંપ્યાં ત્યારે તેણે અમનચમનમાં દિવસો પસાર કરતાં. એક રાત્રે સુષા જતા પહેલાં નોકરને તેણે કહ્યું કે “અમે શકેલા છીએ. માટે અમને ઉઠાડવા આવી અમારી નિદ્રામાં ભંગ નહિ પાડે.” બીજો દિવસે મોટી બપોર સુધી તેણે રૂમની બહાર આવ્યાં નહિ. પણ જ્યારે તેની સાસુ મળવા આવી અને હોટેલના મેનેજરને સમજાવી બારણું તોડાવ્યું ત્યારે પલંગ ઉપર લીન્ડર અને તેની સ્ત્રી બેસાન અવસ્થામાં અને ગાળા કાંઠામાંથી લોહી વહી જતી રૂચીતિમાં માલમ પડ્યાં હતાં. લોહીવાળો એક અરસો અને ટેગલ ઉપર બે ખાલી ખાટલીઓ મળી આવી હતી.

ટેગલના ખાનામાંથી પાંચ છ કાગળો મળી આવ્યા હતા. જેમાં મિત્રો અને સજાઓને છેલ્લાં વિદાય લખી હતી પણ આપઘાત કરવાના કારણ સંબંધી કોઈ જણાવ્યું નહોતું. પોતાની પાછળ અડગક શેલનની વારસ તરીકે પોતાની અદાર મહિનાની છોકરીને માટે ભણામણ લખી હતી અને પોતાના આ જીવન માટે મારી માંગી હતી.

શીલમમાં દરેકમાં તેણે કોમેડી (ફારસ)માં કામ કર્યું છે.

અને હન્ગરોને દસાવ્યા છે. પણ તેના જીવનનું આ છેલ્લું નાટક કશું રસથી બરપુર ભજવી હન્ગરોની આંખો અશ્રુભીની કરી છે. પંદર વર્ષ પહેલાં પણ ફારસેની શરૂઆતના જમાનામાં લીન્ડર નામ પડતાં સીનેમા ધીએટરો ચીકાર ભરાઈ જતાં. યુવાવધામાં જ જીંદગીની શરૂઆતમાં જ્યારે અને ધનના કમલાથી તે યેરાઈ ગયો તોપણ મદ કે માન તેને નહોતાં અને મિત્રમંડળમાં માફી, રંગીન, અને મોજલા યુવક તરીકે સૌ કોઈ તેને ન્હાતું.

આજથી ત્રણેક વર્ષ પહેલાં સીનેમાની વાર્તાની માફક તેનાં જીવનનો અંત રસિક બનાવ બન્યો. શામેલીશમાં આરામ ભેગવવા રજા ઉપર તે આવ્યો હતો ત્યાં એક શીમંત કારખાનાવાળાની અદાર વર્ષની છત પીટસ નામની છોકરીને મળ્યો, બંને ગ્રેમમાં પડ્યાં અને બે કે મેક્સ છત કરતાં પીચ વર્ષ મોટો હતો તોપણ છતનો તેના પર એટલો બધો ગ્રેમ હતો કે તે તેના બાપને છોડી મેક્સ સાથે ન્હાસી ગઈ.

આમ ન્હાસવાથી છોકરીના મા બાપે આ જીવન બેઠીને શોધી કાઢવા મોટી ધમાક કરી અને લોકોની કુતુહલ વધારે ઉત્ક્રાંત. મેક્સ સીનેમાના ફારસમાં કોઈની છોકરીને ભગાડી લઈ જતો હોય તેવી રીતે તેની પાછળ માણસો પડ્યા.

ભાગી ગયા પછી ચાર મહિને પારીસમાં બંનેના લગન થયાં અને “અખંડ સુખી” જેવું સદાય તેવું જ સુખી રહેશે એમ બધાને લાગવા માંડ્યું કારણ કે હવે મેક્સને કામીની, કાંચન અને કીર્તિ-બધું મળ્યું હતું. શરીર તંદુરસ્ત સમાજમાં પ્રતિષ્ઠા સુધાન સુંદરીના રનેટીની સુખી લીન્ડર સુખી ટોચ ઉપર હતો. પણ આ ટોચ સુધી પહોંચી, પછી તેના જીવનના કશું ફિરસાની શરૂઆત થવા લાગી આજ દિવસ સુધી સદાય હસને પહેરે દિવસે વીતાડતો મેક્સ પરણ્યા પછી થોડા જ વખતમાં પલટાઈ ગયો પોતાના દારૂમયી જગતને દસાવનાર અને જેને ચાર્લી ચેપલીન પણ પોતાના શરૂ તરીકે ઓળખાને છે, તે મેક્સ ચીડીયો, ઉદાસ અને શંકાસીલ બની ગયો. જીવનમાં જોઇએ તે બધું તેને મળ્યું હતું એટલે હવે નાની નાની બાબતોમાં તે અસંતુષ્ટ થવા લાગ્યો અને ભવિષ્યમાં શું થશે તેના વિચાર કરવા લાગ્યો. તેને એમ લાગ્યું કે અત્યારના કરતાં ભવિષ્ય વધારે સારું નહિ જ થાય.

મેનની સ્વભાવ સુધિમાં ભ્રમણ કરતાં નિદા ઓછી વધ અને નિદા માટે દવા લેવા લાગ્યો અને તેથી સ્વભાવ વધ્યો. એક વખત આપઘાત કરવા માટે મેક્સ અને તેની સ્ત્રી રિએનામાં વેરોનેલ ગેરી (દવા) પીધી હતી પણ વખતસર ખખર પડતાં બરાબર સારવાર થઈ અને જીવથી પીવાઈ ગઈ હતી એમ જાહેર કર્યું, જેને કે ખરી રીતે તો તેણે બંને તે દવાના બદલની ખત્યા દાતા.

તે વખતે મેક્સ તેની સ્ત્રીની સાથે ચલમન વિશે શંકાસીલ બન્યો હતો અને તેથી બંનેએ સાથે અપવાન કરવાને નિશ્ચય કર્યો. પોતાના સ્વભાવની શંકા દાખા સુધ પહોંચી જતી કરારી આપવા છતાં ગેર પીવા કષ્ટ કર્યું હતું.

વીએતાના આ બનાવ પછી મેક્સે પોતે એકલાએ આપઘાત કરવા નિશ્ચય કર્યો. એક દિવસ બુદ્ધારથી પીરતોલ ખરીદ કરી લાવ્યો, અને આપઘાત કરતાં પહેલાં પોતાના એક મિત્રને ટેલીફોનથી છેલ્લી વિદાય લીધી. તે મિત્ર બરાબર વખતસર આવી પહોંચી મેક્સને આપઘાત કરતાં અટકાવ્યો. પણ ત્યારથી તેના અંગત મિત્રો બાકી હતા કે વહેલો મોડો મેક્સ આપઘાત કરશે.

તેના મરણ પહેલાં થોડા અઠવાડિયાં અગાઉથી કામ કરવા માટે જે જે કોન્ટ્રાક્ટો કર્યા હતા તે બધા નુકશાનના બદલા તરીકે મોટી રકમો આપી તેણે રદ કર્યા અને આખો દિવસ તેની સ્ત્રીના વિશે શંકાસીલ વિચારો કરવામાં જ વિતાવવા લાગ્યો. પોતાની જી ઉપર થોડી પહેરો રખાવ્યો, અને નાની નાની બાબતોમાં તેવાથી લાગવા લાગ્યો. એક વખત દુલ્હાથી ગાસીને જીન સ્વીટજરવેડ ચાલી ગઈ. પણ થોડાજ વખતમાં તે તેની પાછળ ગયો. જતાં જતાં તેના મિત્રને કહેતો ગયો કે "હું તેને હવે મારાથી એક દિવસ પણ જુદી નહિ પડવા દઉં" ત્યારથી જ આફતની આચાવી શરૂ હતી.

ફેટલાકા એમ કારે છે કે મેક્સે પહેલાં તેની સ્ત્રી ને મારો તાળી અને પછી પોતે આપઘાત કરીશ કેમકે મેક્સ તેની સ્ત્રીના મૃત્યુ પછી જ કલાક સુધી જીવ્યો હતો, પણ આ વાતનો ખુલાસો તેમના કાંઠા ઉપરના થા તપાસવાર ડાક્ટરના ખુલાસા ઉપરથી ખીન પાયાદાર જણાય છે.

બંનેએ આપઘાત કરવાનો નિશ્ચય કરીધેલ. બંનેએ ઘેનની ફેરી દવા પીધેલી, પોતાની સ્ત્રીનું મરણ જલદી થાય માટે તેણે પોતેજ તેનું કાંકુ કાપેલ હોલું નોંધ્યું, પોતાનું કાંકુ કાપતાં જરા તેને વશનું લાગ્યું દરે. એમ તેના થા પરથી જણાય છે. પણ એટલું તો એકકક્ષ છે કે જીને રાજ ખુશીથી તેની સાથે મરવાનો નિશ્ચય કરીધેલો. પોતાના રનેદની ખાત્રી આપવા, આપણી સતિઓની માફક પતિના ઉપર પ્રાણ ચોગાવ કરનાર તે આફતને ખરેખર ધન્ય છે.

દેવદાસ

ઓ, પુરૂષ આગાલ હૃદય દરેકને ઉપચોગી સામાજિક નિયંત્રક થી

આ વાતોએ મોજ-મંગલના વાંચકોનો સારો ચાહ મેળવ્યો હતો. હાલમાં પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે.

કિ. રૂ. ૧-૮-૦

દોષો:-મોજ-મંગલ કાર્યાલય,

ગીરગામ ગામ પાસે ખાસ બીરોગી ગામ

"ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન"

અમારા વિદ્યાર્થી કેમરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના "છદ્ધાગી" રીફલેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. શિખનારાઓ માટે અનુપમ !

ધગમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાથેના "થેબી" કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર મળે છે આખા સેટની કીમત રૂ. ૨૪૭ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !
વળી

"લાઈસ"ના દુરબીનો મળી શકશે

આજે જ લખો—

ફોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩, હોન'બી રોડ, ફોન-૬૭૫૬.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

"સ્પીડકીંગ સાઈકલ"

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ સાબકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન મળવાનું ભરોસેમાર ટેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૨-૩૪ ફાલગુણી રોડ મુંબઈ

(સફત મળતું ફેરોમ મંગાવી જુઓ.)

માનવું હોય એટલું માનજો.

લખનાર:-શ. હરિદુર દિવાના

ગયે વરસે "એ મ્હારી સાલન નહીં" ના બદનામી છું મોજમજદના તંત્રીના હાથમાંથી રિનેના અંકના ઘસાએરામાંથી છટકી ગયો હતો. તેથી આ વખતે તેણે પોતાના ગુપ્તહતો અને ચિત્રપટોના કાનડુસકિયાના પૂરાવાઓ સાથે લખી મોકલ્યું કે:- "હવે તમારું એ બહાનું નહીં ચાલશે." યહુ. 'બાવા બોલ્યા અને દાદી દાલી.' પણ લખવું શું?

તંત્રી સાહેબને અંગ્રેજી લેખનાં અવતરણ જ નેતાં હોય તો તો એવા ધંધાએ 'એ, બી, સી, ડીનાં પૂછાવાળા મૈજદ છે; પછી કહેને તેઓ 'અલનેમે' દબ્બુ એર કહેનેમે' સિવરાઈ' હોય.

બીજે પણ એક પ્રશ્ન ઉભો થાય છે કે આ સિનેમા અંક તે વિલાતી શીલમેનો કે ગામડી શીલમેનો? મ્હારે વિલાતમાં ધિખરેપરથી દરિયાપાત કરવાનો છે કે ભારતમાં? મ્હારે વિલાતમાં જીવનકેસાસ કુંદવાનાં છે કે દિ-દવાણીનાં? કારણ કે મેં 'વિલાત જોયું' નથી. હું વિલાતી બાપા જાણતો નથી એટલે વિલાતી મઝ-મેને શુરાતજીનો ધાધરો, ચોળી પહેરાવતો પોતાની મેળે બની બેઠેલા સફરો અને તકમકવિવાવિવાર ચિત્રકારોની ક્યાં ખોટ છે કે મ્હારા જેવા ગાંડાનું ગળું દવાવવાનું તંત્રી સહેબે પસંદ કયું છે.

હા, જો દેશી શીલમની વાત કરતા હોય તો એ ધધામાં સાથેના મ્હારા દુક સંબધમાં મેં જે કંઈ આંખે દીઠું-હૃદય પચાવી ચકયું અને ધારણાએ સ્વરૂપ બાંધ્યું તે દુકા સંબધનું 'દુકું' સ્વરૂપ હું તમારી સમક્ષ રજૂ કરી ચકું. તેમાંથી 'માનવું' હોય એટલું માનજો.

હું માનું છું કે કાષ્ઠપણ શીલમ ગ્રીડ્યુસીંગ કંપની કાઢવાનો વિચાર કરે. એટલે પહેલી જરૂર પડે તે સીનાયોની, પણ હિંદમાં આજે (સારા નહીં) અને ચાલશે એમ કહેવા જેવા પણ સીનાયો લખનારા કેટલા? સીનાયો એટલે શું એ બાબતનો અભ્યાસ કેટલાએ કર્યો છે? દરેક શીલમે ઉપર નજર એચી એચીને ચાકતાંએ ચોખ્ખાં છનમીન અને સાડે ત્રીન નામ શિવાય બીજું કંઈ દેખાય છે ખરું? હા, બંગલમાં કાળજીનાં મારી રહીયોએ રહીયોએ રખડનારાઓની સંખ્યા વધે ગમે તેટલી હોય અને તેમાં તો જેને મોઢે મુઢનો દોરા કુટયે નથી કે જેને હોડેથી માનું ધાવણ સુકાણું નથી એવાઓને પણ મેં મારી નજરોનજર નેવા છે. પણ આ આપણે આજે ફરવા આવેલે ધીજ મહુજેળા સમાવેત.

આવી રીતે આપણે જોયું કે શીલમ ગ્રીડ્યુસીંગ કંપનીનો

મુજ પાપો સીનાયો છે. ત્યારે હવે એ સીનાયો એટલે શું? એ પહેલું જોયું રહ્યું.

સીનાયો માટે અંગ્રેજીમાં બીજો શબ્દ Photo-play પણ છે. જેનું બાબાંતર ચિત્ર-નાટ્ય થઇ શકે. પરંતુ મ્હારા માનવા પ્રમાણે રંગનાટ્ય અને ચિત્રનાટ્ય વચ્ચે આસમાન જમીનનો ફરક છે. અને તે પણ ત્યાં સુધી કે જે યીજ એકને બદલું ઉપયોગી તે બીજને નીરૂપયોગી-ન્યારે એકને નીરૂપયોગી તે બીજને બદલું ઉપયોગી. આ ઉપરથીજ સમજી શકાશે કે એક સિધ્ધંતરત નવલકથાકાર જેમ સિધ્ધંતરત નાટકકાર નથી થઇ શકતો, તેમ એક નાટકકાર સીનાયો લખનારનો દાવો ન કરી શકે. જો કે બનેલા લેખનકોશકર્તા ચારી એક છે, પણ દેડ બૃદા. એક નટકમાં વધુમાં વધુ વીસથી એકવીસ પ્રવેશો હોય છે જ્યારે ચિત્ર-નાટ્યમાં એણામાં એણા સોથી સવારો પ્રવેશો આવે છે. કેમકે પહેલાનો મુખ્ય આધાર બાપા-વજન-અને કણમાંધુખ ઉપર છે ત્યારે બીજનો આધાર સંકલન અને દરિયાકેદ્ય ઉપર રહેલો છે. જો કે શીલમમાં પણ Titles (ટાઇટલ્સ) ના રૂપે બાપાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે પરંતુ સ્વર અને વળન વિનાની તે બાપા સંકલનાનાં ચગદાને જોડનારી કડી નેટલીજ ઉપયોગી તેમ-તેટલા વપરાશજ યોગ્ય છે એમ મ્હારી સાથે ચિત્ર-નાટ્યના બીજા અભ્યસીઓનો પણ મત છે અને તે મતની પુષ્ટિમાં જેઓ માત્ર વિલાતી ચરમાંથીજ જોઈ શકતા હોય તેઓ માટે હું નીચેનું અવતરણ અર્પણ કરું છું:-

.....therefore the scenario, must tell a story entirely by action. True, there are titles; but the practice is and should be, to have as few titles as possible, for the audience wants to see pictures and not titles.

'નાક કાટો મગર ખિલાતી છુરીસે'માં શ્રધ્ધા રાખનારાઓ માટે આ તેઓના ગૌરાંગદેવો, મત જિહાજન્ડ ધી મૈશન પિક્ચર સ્ટ્રીન' નામના કંઈમાંથી ઉતારી લેવામાં આવ્યો છે એટલે કે સીનાયો એટલે શું એ નક્કી થયું આપણે જેને ચાલુ લાખામાં લખ કરનારો કહીએ છીએ તે પણ જનપદે અનુભવે નાનાં નાનાં ચિત્રનાટ્યોનો લેખક છે પરંતુ આપણા ભારતમાં ખરો સીનાયો લખનારો કોણ?

મેં ઉપર જણાવેલા 'છન મીન ને સાડે ત્રીન' લેખકમાંના લગભગ દરેક લેખકોને હું મળ્યો છું અને જો મ્હારો નિષ્પક્ષ મત પૂછવામાં આવે તો હું જરૂર કહું કે તેણે તાજ નિર્દોષ અને આકર્ષક સીનાયો લખ્યો છે કે કેમ એ વાતને બાળુ મુકતાં સિનાયો લખવાની ખરી ચાવી મી. દવે સારી રીતે જાણે છે, એ નિર્વીવાદ વાત છે અને તેથીજ તેઓ બધામાં પોતાનું શ્રેષ્ઠ સ્થાન જાળવી રહ્યા છે. પણ આ વાત લખવાની સાથે જ્યારે અનુભવ રહામે આવી ઉભે છે ત્યારે લખવું પડે છે કે દવે તો દવે પણ ખુદ દેવ આવે તો પણ એ બાબતમાં સુધારો કરી શકે કે કેમ???

અને આ ઉદ્યોગ માલિકાની નજરમાં સીનાયો લખનારનું સ્થાન કેવું છે, તે જોતાં સહસ્રો નીકળી જાય છે. સાંભળો:—

સાંભળોને હસતા નહીં. કેમકે ચીએટ્ટોમાં જેમ “બીડી પીવાની સખત મનાઇ છે”ના પાટીયાં મારવામાં આવ્યાં છે, તેમ હવે “હસવાની સખત મનાઇ છે”ની ગંભીર ચેતવણી આપવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ. કારણ આ વાત હંસવા . કરતાં અકસીરા કરવા યોગ્ય વધારે હોય છે.

ચેતવણીને ધ્યાનમાં રાખી હવે સાંભળો. મેં સાંભળ્યું છે કે એક માલિક તો સીનાયોની કીમત રૂ. ૨૫ આંકવા માંડ્યા છે. ભાઈ વાંચનાર, જે મળ પાયા, તેની કીમત રૂ. ૨૫ આંકનાર માલિકની છુધ્ધિની કીમત તું કેટલી આંકે છે ? તે બારીબાર મોજમજાકતા તંત્રીને લખી જવાવજો. બાકી આ ગરીબકો લેખક તો “વાધને કાણુ કહે કે તારું મોડું મંથવા છે” એ કહેવન પ્રમાણે તેને મોટે જઈ એક પછી શબ્દ કહી શકે તેમ નથી. આ લેખકના મનથી તો તે હાજી છે કારણ કે:— તમે જુના કાવ્યના પ્રવર્તે કે જે તેની પાસે છે. આ મહારા મત બાકી તો તમારે “માનવું” હોય એટલું માનજો.”

આ મૂળપાયાની વાત ગયા પછી ચલુતરમાં પહેલી નજર પડે તો તે કેસરમેન અને ડાયરેક્ટર ઉવર. એટલે હવે આપણે તેઓની ફરજ, તેઓની શક્તિ અને માલિકાની નજરે તેઓની કીમત શું છે તે તપાસીએ.

સીનેમાની ડાયરેક્ટર એટલે નાટકનો ડાયરેક્ટર સમજવાની બુદ્ધિ કરવાની કંઈજ જરૂર નથી. તે બંને વચ્ચે પશુ રમનાટ્ય અને ચિત્રનાટ્ય પ્રમાણે આસમાન જમીનનો અરે એટલો જ નહિ પશુ આકાશ પાતાળનો ફરક છે. નાટકના ડાયરેક્ટરને ભાવ, ભાષા, વજન, હાથની-સ્વરમાધુર્ય, સંગીત, અને રસપરિપાકતા એટલી વસ્તુ ઉપરાંત દૃષ્ટિસૈદ્ધાંત જોવાની શક્તિ હોવી જોઈએ, જ્યારે સીનેમાનો ડાયરેક્ટર ભાવ અને દૃષ્ટિ સૈદ્ધાંતના શાતા હોય તો બીજા કાંઈ સ્વીજની જરૂર નથી. પ્રજાને શું ગમશે તે માટે તો બંને સમાન ધર્મી છે. અને પોતપોતાની દૃષ્ટિથી વિચાર કરે એટલે થયું. હા, કલ્પિત પસંદ કરવાની જગ્યાએ નકકી કરવી તેમાંજ તે પોતાની લાઇનની લાયકાતની પરિક્ષામાં પાસ કે નાપાસ થઈ શકે છે અને સીનાયો લખનારના ભાગેમાં દુસ્તા ભાગોને એકરૂઠા લઈ સાંધી દેવ તો વિચારી મટી મારટર અને છે. બાકી જોઈતીજ વિગેરે બાબત એ તો બચ્ચાંએને સમજવવા “બચ્ચે બાલેકા બેલ હય” પછી તો “માનવું” હોય એટલું માનજો.”

હવે આજના સીનેમાના ડાયરેક્ટરની સ્થિતિ શું છે તે જોઈએ. મુકેડે હાથમાં સીનાયો આપતાંજ તે ગરીબ એકચટ્ટીરિવર અને નીટીરિવરનું શોર્ટીંગ કરી ધાંચીના બેસ માફક ધાણીએ જોડાઈ જાય છે. રટીમાં માન સાંભળેલો સીનેમાપ્રીત (કુંક કયા) બીજું “નનકે ગાકુ” અને કયાકે કયાકે તો પૂરો સીનાયો જળવા પહેલાં માન એક બે પ્રવેશો (સીન) આપીનેજ થી મજીરાલખન: કરવામાં

આવતા મેં મહારા નજરેનજર જોયા છે. આવી રીતે જેના અપજ્ઞાની કુંડાડી રાત દિવસ પોતાની ગદંન આસપાસ ફરતું હોય, તે સીનાયોની ભાવનાના અભ્યાસ માટે તેને .... વખત આપવામાં આવે છે. આટલેથીજ અટકતું નથી. જો રામેન તેનાથી આડો હોય તો “મહેનત વરબાદ અને લાજમ” એંગલસ, રિફ્લેક્શન્સ; આજિટ એક ફેક્સ વિ. જીહા સ્ત્રોતોથી તેને ધડીકમાં ઉછેલ બનાવી શકે છે અને ત્યાર પછી એક્ટર અને એક્ટ્રેસની શુભામી..... અરેખરે લાઇનમાં ડાયરેક્ટર એક્ટર અને એક્ટ્રેસીટો નવાંબે છે એમ કહેવા કરતાં એક્ટર અને એક્ટ્રેસીટો ડાયરેક્ટરને નવાંબે છે એમ કહેવુંજ વધારે યોગ્ય છે. જેમ જેમ એક્સપેરિયન્સ કામ આગળ ચાલતું જાય છે તેમ તેમ ડાયરેક્ટરની બેડી વધારે વધારે મજબૂત થતી જાય છે. કારણ કે આ નાટક નથી કે એ ના પાડી કે તરતજ બીજાએ લુગાં પહેરી લીધાં ! આ તો “યુધ યુધ” નથી રમતા ” ચનાંજ ફરીથી આપી મહેનત રદ અને એકેડે એકથી શરૂ કરવાનો ધધો હોય છે અને આવી પરતંજ સ્થિતિમાં પશુ માલિક અને મેનેજર તો ડાયરેક્ટરનેજ જવાબદાર ગણે છે ! જો કે તેઓ તેની ધન્યતા કેટલી રાખે છે તે તો મેં આગળ આપેલાં દૃષ્ટાંતથી વાંચનારાઓ પોં સમજી શકશે.

મેં સાંભળ્યું છે કે એક કંપનીમાં એક્સપેક્ષીગનું કામ ચાલુ હતું. નામની સીન, ડાયરેક્ટરે એક એક્ટ્રેસને નામનું પોશ્ચાન બનાવ્યું. એક્ટ્રેસે સાફ ઇન્કાર કર્યો અને રટ્ટીથી છોડી પોતાના રમમાં જઈ બેડી. મેનેજર સાહેબને કાને વાત જતાં મેનેજર સાહેબ એક્ટ્રેસ પાસે દોડી ગયા-તેને સમજાવી-મહાદેવી પાછાં રટ્ટીશિમાં પધાર્યા—“જાતનેલું” કામ કરવા નહીં પશુ પોતાને ગમે તેવું કામ કરવા. ડાયરેક્ટરે કહ્યું:—“મહારા કામમાં એ નહીં આવે,” તરતજ મેનેજર સાહેબે ત્રાડ પાડી:—“શા માટે નહીં આવે ? તમારે તેનો પાસેથી જ કામ લેવું પડશે.” યજ્ઞ. ડાયરેક્ટરની નજર સામે માલિક પગાર તરતો હતો. અખડે સાંભળાવતાં એક્ટ્રેસ મનમાં મનમાં હસતાં હસતાં બીજા એક્ટર અને એક્ટ્રેસ રહામે આખી મીચકારા કરતાં હતાં. ડાયરેક્ટરની આરાખડીનું ચાદમાં અક્ષર જેટલું જ્ઞાન ધરાવનાર મેનેજરની છાતી વિજયગવંધી દોહ દોહ યુદ ઉછળતી હતી. મહારા જેમ કાંઈ છે બૂખામાં બેઠો બેઠો ડાયરેક્ટરની ધન્યતાનાં ચતાં લીલા-મળી નેપ લેતો હતો.

એવુંજ એક બાદારગમ આઉટડોર લેવા ગયા ત્યાં એક એક એક્ટ્રેસે ડાયરેક્ટર સાહેબના ગાલ પરથી માખી ઉડાડવા (તમચો મથો એમ કહેવું સારું નહિ) તું દૃષ્ટાંત પશુ મહારા સાંભળવામાં આવ્યું છે. જે વખતે સાલિક મેનેજરો ઉશ્કા ઉશ્કા દસના હતા અને અંતે કેસ તો આ ચીંતલસ રૂપીરિંગો જમાનો છે. ચાર, આવા તો જોઈએ તેટલા ઉદાહરણો-ગળશે. પરંતુ આપણે માટે જગ્યા દુકી દોવાયી આપણે આટલેજ સંતોષ

માનીયું. ડાયરેક્ટર માટે મદારી - અનુભવ કહે છે તે આ તમે તમારે "માનવું હોય એટલું માનજો."

અત્યંતના બે ચાલિયા ડાયરેક્ટર અને કેમેરામેનમાંથી ઉપર આપણે ડાયરેક્ટરનું ચિત્ર જોયું. હવે કેમેરામેન વિશે વિચાર કરીએ. કેમેરામેન એટલે સ્કીનપર જોતે ફોટોગ્રાફર તરીકે જોળખાવવામાં આવે છે તે. પરંતુ ફોટોગ્રાફર એટલે ગામમાં પાટીયાં લગાવી ખેડા ફોટોગ્રાફર (જમી પાડનાર) કરતાં કંઈક જુદોજ જાતનો. જમી પાડનાર હોય છે ડાયરેક્ટરનાં એકશન (ભાવુત) પ્રુટ્યા રૂપમાં ઉત્તરાવવું એ તેની ફરજ. તે ઉપરાંત સીનાઈમાં આવેલી અસંભવિત બાબતો કંઈ ટીક (ચુકિત)થી સંભવિત રૂપમાં આવી રહે તે મગજ દોડાવવાનું કામ તેનું. એટલે કે આપણે જોતે માટે નવો રાખ્દ ઉભો કરીએ તો કહી શકીએ કે જાદુગર-ફોટોગ્રાફર, પરંતુ તેના નસીબનાં શોધણું પણ કંઈ જોઈ નથી હોતાં. ધોતાં નેગેટીવ બગાડવી અને રહેય કરી દેવી. કેવેલપ કરતાં મેળવણીમાં સહેજ ફરજ કરી નાખી ધમ્યું સોનું ધળમાં મેળવવું. જોખરેટરે લેન્સના ચોટાળાથી આખું ચિત્ર આઘિટ ઝોફી રીડક કરી નાખવું એ રીતે તેના ઉપર પણ કેટલાંએ વીતકો વીતે છે અને તે બધાની કૃપાથી સીધું ઉતરી મથું તો માણસો કહેશે ફોટોગ્રાફર સારો, જ્યારે ઉપર જણાવેલી કોઈ પણ બાબતની ખીંખની ખોડનો પણ પ્રાંતની નજરે જવાબદાર ફોટોગ્રાફર. જો કે આ મદારી નજર રહીએ ખેલાએલા ખેલ છે એટલે કું તો માનું છું બાકી નમારે તો માનવું હોય એટલું માનજો.

આ સિવાય એક્ટર, એક્ટ્રેસ, મેનેજર, પ્રોપ્રાયટર વિ. વગેરે વિશે લખવાનું બાકી છે. પરંતુ હું જાણું છું કે સિનેમા અંકના લખનારાઓ ધણા-માટે આ લેખનો બીજો લાગ કોઈ વખત માટે પ્રવૃત્તિ રાખી હમણાં તો:-

જોમે ટાંકી પુરૂં હય ઉત્તરો કહે ખતાવ, વાકો - જુદો ન માનીએ જ્યાર કહાંસે લાય એટલે માનવું હોય એટલું માનજો

બોલતો કાગળ.
ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે.-સા. હરિદુર દિવાના)
મુદ્દય આઠ આના.
જિરગામ વાળાઓએ ૬ આનાની ટીકીઠ બીડની.
લખો-મોજા-મજાહ કાર્યાલય,
જિરગામ ચર્ચ સામે ખગાજ બીડીંગ મુખાઈ ૪

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!
આ ખુનામરકીનો લેહ જાણવો હોય તો
'મુંબાઈનું રાત્રી રદરય' નામક લેખમાળાથી મુંબાઈની શોષીત આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. શુભદુતની કક્ષમથી લખાયેલી

ઈશ્કનો અંજામ
અથવા
પ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાત મુંબઈના એક રાવ બકાદુરનું અને ફેમયુથ પર આવેલા વેરવાવાલામાં વિધવા નામની સ્ત્રીનું દેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી લખાતક ભેદખરે-પરો બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ થધી તમે પણ નહિ કલ્પી શકો કે ખૂની કાણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખગનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જીદું.
લખો-મોજા મજાહ કાર્યાલય
જિરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

છુપી પોલીસ
વાર્ષિક લંકાગ્રન્થ-૩. ગ્રુ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
દિવ બહાર રૂ. ૫
લખો-મોજા-મજાહ કાર્યાલય,
જિરગામ ખગાજ બીડીંગ મુખાઈ ૪

તમે મુંબ્યાઈનું રાત્રી રહસ્ય તો વાંચ્યું હવે રાજનાગર રહસ્ય વાંચો

ગુજરાતના પાટનગર મણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના ચુપ્ત મેદો, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, મુકેદ બગીચી જેવી દેખાતી નસીં ઉર્ફે કુટણીઓના કારસ્તાન, હવસમાં દીવાની બનેલી એક શેઠાણીના જીવનનો કચ્છારસિક આગેદુલ્ય ચિતાર, ટેંચી ધર્મચૂરોને ત્યાંના અનાચારના અખાસ વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો.

૧૬મત બાર આના પો. જુદું.

સચિત્ર લોકપ્રિય ઐતિહાસિક વાર્તાસંગ્રહ
મોજ-મજલૂ તથા છુપાં પોલીસના વાંચકોને
પેણી કિંમતે

રજપૂતોની રંગભૂમિ

(આવૃત્તિ ૨ જી)

પ્રયોજક, પ્રજ્ઞાશી જાદવજી ઠક્કર

આ વાર્તાસંગ્રહ ક્રમ'થી વડોદરાથી પ્રસિધ્ધ થતું વિખ્યાત માસિક પત્ર સાહિત્ય જણાવે છે કે, અતિ શોભિતા પૂઠા અને ચિત્રિતાવાળી આ ચોપડીને આવકાર આપતાં આનંદ થાય છે, આમાં ચાર વાર્તા છે. ચારેમાં રજપૂતોનું શોભા અને સમસંગીય પ્રેમ નરને પડે છે. ચારેમાં શ્રી રજપૂતણીઓની જહાડુરીનો ચીનાંર જણાય છે અને ચારેમાં હિંદુસ્તાનના ઇતિહાસનાં પાન ઉઘાડવાનો વખાણવા માત્ર પ્રયત્ન થયેલો છે. * * ચારે વાર્તા વાંચનારને ઇતિહાસની સારી ઝોળખાણ થાય છે ને ઘણા સારા પ્રસંગોને પરિચય યથાથી તેનામાં પ્રેમ, શોભાને સ્વદેશપ્રીતિ સતેજ થાય તેમ છે.' પાકું પુકું. પૃષ્ઠ ૩૦૦ મૂલ્ય રૂ. ૩-૦૦૦ પોણી કિંમત રૂ. ૨-૪-૦ પોષ્ટ ખર્ચ જુદું.

લાંબા—મોજ-મજલૂ કાર્યાલય

ગીરગામ મથાં સામે ખરાવ, બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૪

ભાગીરથી

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

જમાજના લૂંટારોઓના કાવાદારમાં સખ માયલી હલેતી હિંદુ વિધવા, 'તેનું' પાપ અને પાપશિત', આપજ્ઞાંતીય સ્થાનોના પંચ, તેમનું પાપી જીવન, આપ' અવળાના જીવિત રહાય માટે પ્રયત્નો, હિંદુ સંસારનું આબેહૂબ ચિત્ર.

રંગીન મુંદર ચિત્રો

મનોહર, મુદ્રણ ફેબ્રુવેરિ પેપર

મૂલ્ય

૨-૬-૦

મોજ-મજલૂ કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાક બીલ્ડીંગ, મુંબઈ-૪

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે :

હીમોટીક બામ.

એટલો માથાની બીમારીવાળોને હુશેશનો સાધી વખણાયેલો અને જગજહેર ઘરગતુ બામ

ફોર્મન શીશી એકના આના આઠ.

સુગેખમ, સંધ્યાવા, માથાના ચરકા અને

આદાશીશી માટે અકસીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખા:—

સ્વદેશી ઓઈલ અને પરં ૦ મેં ૦ કુાં, મલો

બી. બી. સી. આમ. ટેલ.

હાયરેકટીંગ

યાને

સીનેમા ફિલ્મ હાયરેકટરની જોખમદારી

લેખક:—શ. મણીલાલ કાળીદાસ જોશી

મેમ્બર, ગ્રેડ્યુએટ લીગ-અમેરીકા

આજકાલ દિંદી શીત્તો ધણી નળણી બહાર પડતી યાવજ પડે છે અને તેના કારણે પુછતાં ગરીબ હાયરેકટરની સામે આંગળી બનાવવામાં આવે છે. પશુ ખરું જોતાં હાયરેકટરનો હોઠ ધણો જોડો જોવામાં આવે છે અને નળણી ફિલ્મ નિકળવાની કારણે મદારા લોખા અનુભવ પ્રમાણે ખીભજ છે, તે જાણવા પહેલાં મદારે અને એક રીનેમાની ફિલ્મ હાયરેકટ કેમ થવી જોઈએ તે જણાવવું જોઈએ, અને પછી દાલ ફિલ્મ કેમ હાયરેકટ થાય છે તે જણાવીશ અને તે ઉપરથી જન સમાજને ખાતરી થશે કે ગરીબ હાયરેકટર ઉપર મુકવામાં આવ્યા આલેખા કેટલે દરજ્જે ખરા છે

સિનેમા ફિલ્મ કેમ હાયરેકટ થવી જોઈએ—

પહેલાં લેખક પાસેથી વાર્તા પસંદ કરવી, અને તેને ગીત રીતે, કેટલાક કારા માલીનગાર લેખક પાસે હાયરેકટરના વિચારો નજીકને લખાવવા જોઈએ ત્યાર પછી હાયરેકટર તે સીનાથો વાળી, કુપનીની રીતિ, માજીસા વિગેરે ખ્યાનમાં લઈ તેમાં મટો ફેરફાર કરી, પોતે તૈયાર કરે છે. અને તેમાં ઉમેરવાને નવીન પન્નીએક માટે હાયરેકટરને વિચાર કરવાને પુરતો ટાઇમ આપવામાં આવે છે. ત્યાર પછી હાયરેકટરે કેમેરામેનને પોતાના વિચારમાં લેવા જોઈએ, પોતાના વિચારો અને કેમેરામેનના વિચારો બન્ને મળતા કરી, મુખ્ય પાત્રોને આખી વસ્તુ ખરાબર સમજાવવી જોઈએ, તેટલું ક્યાં પછી જોઈતા સાધનો સજવડો તથા બદારના લેવાના સીનોનાં રચણા મુકરર કરવાં જોઈએ તે થયા બાદ ફિલ્મ પાડવાની ચરૂઆત થવી જોઈએ હાયરેકટર અને કેમેરામેન, બન્નેનો રસાઈ ઉપર અંકુશ હોવા જોઈએ અને તેઓનો બોલ દરેક જગ્યા માન્ય કરવા જોઈએ અને હાયરેકટ કરતી વખતે કોઈ પણ બંધિત વસ્તુથી તેને અડચણ પડવી જોઈએ નહિ. જામ થાય તોજ સારી ફિલ્મ નિકળવાની આશા ગાખી સકાય. પશુ હાલ કેમ ફિલ્મ હાયરેકટ થાય છે તેને દાખલો દુ' અંગે આપીશ.

દાલની ફિલ્મની હાયરેકટીંગ.

કુપનીના કરી લીધેલા લેખકો ખારમે કલાકે સીનાથો લખે છે. અને માલોકની જલ્દી કામ ચર કરવાની ધમકીને લીધે લેખક તૈયાર કર્યો ન હોય તોપણ એક પાનોમાં ઉપર લખેલો એક સીન હાયરેકટરના દાખમાં મુકવામાં આવે છે અને હાયરેકટરને તાકીદના દુકમ થાય છે કે જલ્દી ચર કરી-ગરીબ બાપડો હાયરેકટર! આખી વાર્તા શું છે તે તો લેખક મદારાય કહેતા નથી. વસ્તુરથીત સમજ્યા વગર પાટું જોને આપવો તે લેખકજ સમજાવે છે. આગલી પાછલી કન્વીન્યુટીની ખમર વિના માલીકને ખુશ રાખવા ફિલ્મની ચર-આત કરવાની હાયરેકટરને ફરજ પડે છે.

અરે પ્રેરેપ્રેર સીનાથો લખાઈને આવે છે ત્યારે થયેલી કેટલીક ભૂતોને અને કુરોથી સીનો લેવાય છે અને પૈસા તથા ફિલ્મનું પાણી થય છે. યાત્રી “ચાલરો” કરીને તે સીનો રહેવા દેવામાં આવે છે અને હોષ પછી હાયરેકટરનો નિકળે છે

ત્યાર પછી હાયરેકટરને છેલ્લી થીડીએ વસ્તુ જોમ તેમ વચલી પડે છે અને કંઈ સાફ કામ કરવાની આશા માટેકાની ઉતાવળ અને લેખકના મરકાથી, નિરાશામાં દેવાઈ જાય છે. અને “દુ-ડલ” કરી આમળ ચાલે છે, એટલે પ્રયેક સીનમાં સારા પન્નો કે સ્ટન્ડ-સીનો અભાવ થતાજ હાયરેકટરને જોખમદાર મુકવામાં આવે છે.

ત્યાર પછી માનીતા નટ અને નટીઆના નખરાં ગરીબ હાયરેકટરને નડે છે. શેકીને મરડો લેનાર નટી નવાજ જલ્દી, નખરાં કરતી છેલ્લી થીડીએ, માલોક પાસેથી પૈસા એ કાપીને કામ ઉપર આવે છે, અને વખત થઈ જતાથી જે મારવામાં આવેલા લાભો તથા થનોહતિ, ધુળખાજ મળી જાય છે અને જોમ તેમ ફરજીય કામ કરી, નટીના નખરાનો ભોગ બાપડો હાયરેકટરજ દાય છે.

તેજ પ્રમાણે માનીતા નટ માટે પશુ સમજાવું. વધારામાં એજ કે પંકાએતો નટ ગરીબ હાયરેકટર ઉપર જારતી મુશ્કેલવામાં જાડી રાખતો નથી. એટલે કે હાયરેકટર કરના પોતાનો અનુભવ તથા કદાપણ થયું છે તેમ વારે થીડીએ હાયરેકટરના કામમાં ખસલ કરી દેખાડવાનો પ્રયત્ન કરશે. અને તે લખાને અનુસરી હાયરેકટર જે દુકમ આપશે તેનાથો વિરૂધ્ધ આ કહેવાના નોડો કરે છે, અને તેથી ખરાજ થવાં કામને માટે હાયરેકટર જોખમદાર

ત્યાર પછી કેમેરામેન અને હાયરેકટરને બે વાકું દોષ તો પછી જોઈ દેવા મગદ એમજ સમજે કે કામ સીંગ આનાને જલ્દી ચારજ આના થવાનું તેમાં વાંક કેમેરામેનનો નહિ પણ હાયરેકટરનો જ. કારણ જો ફેડોઆપીમાં કંઈ નળજાઈ જાય તો તેનો દોષ લેનાર ગરીબ લેમેરેકટર તો છેજ અને તેને લીધે કેમેરામેન થોપથી મુકત થઈ અલમ રહી જાય છે.

ફિલ્મ માટે આઉટડોર લેવામાં આવતા રાત્રી માટે બદા-બની જાણના અવસારે અને સામે દુનના રાખના જવાની પૈસાને

લીધે સખન મનાઇથી જેમ તેમ આજી આજી જે મળે તે ઉપર સતોષ માની લઇ કામ ચાલ છે અને તેથી નિકળતી નજીથી ફિલ્મ માટે જોખમદાર ડાયરેક્ટર ! -

મારી ફિલ્મ કાઢવાને મહીનાની જરૂર છે તેને જાણે માલિકોની ખુશ્મી અને ખીકથી તથા આવા ખરાબ વખતમાં નોકરીની મારામારીથી પંદર દહાડામાં ફિલ્મ તૈયાર કરી માલિકોને મરજી લગાડી તે વખતે તો માલિકોની શાખાથી મેળવવી, પણ ફિલ્મ બહાર નજી પડે તો યુનઃ માલિકોની ગણે આવી તે નસીબ ગરીબ ડાયરેક્ટરનું.

વધારામાં—

જે ડાયરેક્ટરને સારા નદ, નદીઓ તથા લેખકો તથા અન્ય માણસો જોડે સારું ન હોય તો ફિલ્મ તૈયાર થઇ કે દ્વાયલ થાય ત્યારે ત્યાં જોવાલાગ્યા આવતા ઉદ્યોગો તથા દરેક વ્યક્તિના લાભો ખાસ સાંભળવા લાયક અને જોવા લાયકજ છે. તે વખતે ખરી કસોટી ડાયરેક્ટરની થાય છે ફિલ્મની દ્વાયલ સર થઈ કે પહેલા લેખક મદ શખ ખૂબ મારે છે.

“શીવ, શીવ, શીવ, મહારી લાવના મરી ગઇ, અરરર બધું કાપી નાખ્યું છે આ વસ્તુ મહારીજ નથી” વિગેરે ઉદ્યોગથી ડાયરેક્ટરને ત્યા ખેસવાનું ભારી કરી નાખશે અને સીનેમાના માલિકો તથા ફિલ્મ કુખીના માલિકોનાં મનમાં ગરીબ ડાયરેક્ટર માટે હલકો મત બાધવાને ફરજ પાડશે.

આ લેખકની કૃતિનતા ! ત્યાર પછી નજીથી થયેલી ફિલ્મ માટે માલિકો કેમેરામેનને લેમેરેટરીવાળાને તથા અન્ય વ્યક્તિને તેના કારણે પુછશે અને સર્વે વ્યક્તિ ગરીબ ડાયરેક્ટરને જ દેખ દેશે કે “એમલો હોને કંઈ કહ્યું નહિ” “હોને બતાવ્યું” તેમ કહ્યું.” વિગેરે જાણે જોલી માલીક આગળ ડાબા થશે અને ગરીબ ડાયરેક્ટરની કમાળ સ્થિતિ કરશે.

તે ઉપરાંત ગરીબ ડાયરેક્ટરને ઘેરે ઘેરાં છોકરાં તથા કુટુંબ લોકો તેને નિકાવવાને બે કે ત્રણ મહિને મળતા જનાર ઉપર પોતાના લાભોને દેખ ગણતા ગરીબ ડાયરેક્ટર પાસે આપણે નવીનની શું આશા રાખીએ !

આમ છતાં હાલના ડાયરેક્ટરોને ઈંગ્લીશ ફિલ્મ જોવાનો રાહમ મળે છે 7 ખીલીની દેશી ફિલ્મ જોવાની ઇચ્છા ધરાવે છે 7 માત્ર એટલું જ કે પંચાંગેલા ડાયરેક્ટરોની કદર હવે થતી નથી. લેલાયું હજીને માલિકો થયેલા ડાયરેક્ટરો હાલ વધુ જોવામાં આવે છે તે ઉપરાંત આજકાલના લેખકો પણ ડાયરેક્ટર થવાની મહત્ત્વ કાંઈ ધરાવના માણસ પડે છે ખરેખર હિન્દી ફિલ્મના ઉદ્યોગને આ શોચનિય વખત આવ્યો છે તે માટે આસોસ થાય છે. ક્યારે એ દીવસ આવશે કે સ્વતંત્ર ડાયરેક્ટરો સારી ફિલ્મ કાઢી હિન્દને આ દુનરમાં આગળ લાવશે. પણ આશા છે કે એક દીન એવો આવશે જ. આપી દાસ તો સીનેમા શીદમને ડાયરેક્ટર તે મામડી લાગામાં હલીએ નો “ગુલામ” છે. અમુ.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

લાઘવ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક જીવનગોદિની—રૂઝદુઆના પ્રેમ પ્રસંગો 7 ઇતિહાસને અનુલક્ષી ગુજરાતના આ મરેટ કાવ્યો રચ્યું છે. મૂલ્ય માત્ર આઠ આના. બહાર મામના માલુમોએ.

નવ આનાની પો ટીકીટો મોકલવી.

મુંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજીસી મુંબાઈના ભેદભરમથી ભરપૂર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિં. રૂ. ૧-૪-૦

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીને પ્રણય જ્વાલ વર્ણવ્યો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દેવે વૈશ્વત બંધુએ અભ્યાસ કરવા લાયક—ચાર ભાગો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

છતાં મોજ-મજાદના વાંચકોને

રૂ. દોઢમાં મળશે.

લખો—મોજ-મજાદ કાર્યાલય,

ગીરગમ ખરાઉ બીહારી મુબઈ નં. ૪

દેશી ચિત્રપટોમાં એક્ટ્રેસનું સ્થાન

લેખક:—મીસ જમના

આ વિષય ઉપર આસ લખી ચકું એટલું મહાર્ ગાન નથી. પણ આ લાખનમાં હું છ વર્ષથી જોઈ છું. પહેલાં તો રોજના પગારથી એકાદ નાચ કરવા માટે કોઈપર શીલમ કંપનીમાં આવેલ. ત્યાર બાદ શ. ૪૦) ના માસીક પગારથી કામચતી તોડતી તોડતી અને બે ત્રણ શીલમોમાં કામ કરી "કૃષ્ણમાયા" માં વીજલીનો મુખ્ય પાદ કર્યો, ત્યારથી આજ કંપનીમાં છું. એકને એક કંપનીમાં રહેવાથી માલિક તેમજ ડાયરેક્ટરની મહેરબાનીથી આગળ વધતી આવી છે.

સીનેમા લાખનમાં ઘણી એક્ટ્રેસો એમ ધારે છે કે આખી શીલમમાં 'હીરોઇન'નું જ કામ આસ લખાન આપી કરવા લાયક હોય છે. બાકી સાધારણ પાદ તો જેમ કરીયે તેમ ચાલે. એમ સમજી 'મિકઅપ' અને 'એક્ટીંગ'માં લખાન આપતી નથી. તેથી તેઓનું કામ બદલ આવતું નથી—હોંસ અને મહેનતથી આગળ વધી પચ્ચીક અને ડાયરેક્ટરનું લખાન જેથી રાકતી નથી—તેથી પોતાનામાં સારો એક્ટીંગ કરી બતાવવાની લાયકાત હોવા છતાં પાછળ પડી રહે છે.

તેમજ મુખ્ય પાદ કરનાર એક્ટ્રેસો—સારાં કપડાં કે હામીના માટે બધવા તો હમીજને માટે સારાજ પાદ મળવાની જીદ નહિ કરી જેઓ કેટલીક વખત ભપકાય કપડાં પહેરનારી રાણી કરવા તેનીજ હામીનાં કામ ઉપર શીલમનો વધારે આધાર હોય છે તો તે કામમાં ઝાડુનો માર પડતો હોય તો તે પણ ખાતો પડે. આણું કામ પાઠને જગે કરવાનું છે તેટલું જ લખાન રાખવું જોઈએ.

ઊંચોને માટે દિલ દખને કામ કરવા જેની ઇચ્છા હોય તેમને માટે સારા સારા ચાન્સ છે. આધારે જે કે આપણા દેશમાં આ લાખનમાં કામ કરતી નથીઓ માટે મજબૂકનો જીવો માત નથી—તો પણ પોતાનું માન સાચવી—નાતિ અને હિંમતથી કામ કરનારને માટે બહોળું ક્ષેત્ર છે. દરેક કંપનીની અંદર માલિક અને ડાયરેક્ટરો પોતાની એક્ટ્રેસોની નીતિનું વલણ કરવા માટે જવાબદાર છે. બાકી તો જે ઊંચોને—આ લાખનમાં હોય કે ન હોય—પોતાની નીતિનું લીલામ કરવું છે, તેને માટે તો કહેવન છે કે—રહે તો આપણી અને જાય તો સગા બાપથી "

પ્રજાએ જેમને ચારીની મુદરવા બધી છે, એવી ઘણી જીઓ સાધારણ કમાઈ કરવા માટે પોતાનાં શરીરનું લીલામ કરે છે. એવી ઊંચો તેનાં કામ સદાને માટે છોડી દેવાનો નિમિષ ફરી આ લાખનમાં જોડાય, તો તેમને માટે ચાન્સ છે પણ આગળ જીવન બધી અઢિ શુધ્ધ મનથી કામ કરવા લાયક તો.

છેતરે મારી એક અરજ છે કે કંઈક આવી વ્યવસ્થા આ લાખનમાં આવે છે, તો તેવી ઊંચોને તેમના આગળના બની-તિમય જીવનની પાદ આપી તે નખજાઈને લાભ લેવા છંડનાર—જીવન સુધારી સદ્માર્ગની સીડી ચડતી વ્યવજાને લાલચથી લપટાવનાર—મનુષ્ય, પછી તે માલિક હોય બા ડાયરેક્ટર હોય, એક્ટર હોય એનેજર—એવા મનુષ્ય ખરેખર પ્રજાના ધરના ગુન્હેગાર છે. પ્રજા આવી વ્યાજાઓનાં જીવન સુધારવામાં મદદ કરશે એવી આશા રાખું છું.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની

પોલ

મોક્ષને તરે પાપ કરે પાપ—કરે ને

પોકાર કરના

ધમ્ ગુરનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યતન નરનું જીવન વાચના તમેને ખાતી મરી કે, સુધરેલા દેશીમાં પણ મનને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ, મહારાજ, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રશિયાના મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેદુજ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

આર ચિત્રે ૧૯૧૨

છતાં કિંમત છ આના

કરકસર એ બીજે ભાઈ છે!

ત્યારે

નવલકમાંઓ, મોપરી, મોપાનીયા, વજેરેને માટે નવ-ચિત્રોના બ્લોક જનારી ખર્ચોના ઉતારવાનું કા માટે ૧૫૬ કરો જો કે એક વખત જમારી મુલાકાત લે. સુજ્ઞાતાના નામીયા વિચારની પીઠીથી ચિતરમેલ જીતમેલતમ ચિત્રોના બ્લોક જમારી પડે તૈયાર છે. ધણજ મરનારે જમારીયું, એક રખત નમુનાઓ જોઈ પાસ કરો.

લખે મધમ બે—મેનેજર—મેન્—મજાક મુંમક ૪

સીનેમા માલેકો!!

તમારા કામનું છે-મર-ઉપયોગી છે-

સીનેમા મશીનોને લગતો તમામ સામાન એટલે કે

એક નાના સ્કુથી માંડીને મોટાં મશીન સુધી

સ્પેર પાર્ટ્સ વિગેરે-સામેન્ટ વિગેરે-

દરેકે દરેક ચીજ મળવાનું ભરોસેદાર ઠેકાણું—

—તેમજ—

રંગુનના લાંડન આર્ટ ફોટો એન્ટ ફીલમ કંપનીનાં

હિંદુસ્થાનને બરના દેશી ડ્રામાઓ

દાન પ્રતાપ અને હવે પછીથી દર મહીને
આવતાં નવાં નવાં પીકચરો

—ઉપરાંત—

“થીઓડોરા” જેવાં નવી નવી સ્ટાઇલનાં દિગ્ગજ
વિલાયતી ડ્રામાઓ

અને

“ગ્રીજ ઓફ સાઈઝ” અને બીજી તેવી દિલ ધડકાવનારી સીરીયલો

અમારે ત્યાંથી મેળવી તમારી ટીકીટ ઓફીસ પર દરોડો પડાવો-તમે પણ પૈસાદાર થાઓ
વિશેષ માહિતી પત્ર બહેવારથી—

વી. આર. મહેતા

ટેલીગ્રાફિક એડેસ

Cinema film

ઠેકાણું-ત્રીભુવન રોડ

દુબારા થીઓટરની બાજુમાં

મુ'બાક નં. ૪

સીનેમાની સુંદરી

લખનાર-રા. નંદુમી

દાયમ શો ખુશ થયો. નાયક, નાયિકા, હાયરેક્ટર કેમેરામેન તથા આમંત્રિત મુદતથી અને હાપાના પ્રતિનિધીઓ વિશેષ બહાર આપ્યા. ફરેકના મુખમાંથી વખાણનાજ ઉદ્ગારો નિકળતા હતા. સખતમાં સખત દીકા કરનારાથી પણ આની વિરુદ્ધ માથું ઉચકાય તેમ ન હતું. અને હવું પણ તેમજ. “કાઉન શીલ્મ કંપનીએ” આહ આહ મહિનાની સતત મહેનત અને અનેક બહેનો ઉશી લગભગ પોણા લાખ રૂપીઆના ખર્ચે આ શીલ્મ બનાવી હતી એમ કહેવાતું. આ શીલ્મમાં નાયકનું કામ કરનાર ધી. મનોમોહન એક પ્રખ્યાત સીનેમા એક્ટર હતા અને આ શીલ્મમાં ધણેજ સુંદર કામ કર્યું હતું. નાયિકા મીસ ઉગાનું મન તેમજ હતું. શીલ્મનું નામ “પ્રેમની પરિસીમા” હતું.

બહાર નિકળ્યા કે બધા નાયક અને નાયિકાની આજવાસ કરી વળી ધન્યવાદ આપવા લાગ્યા. આ વખતે મેં એક માણસને એક મુલાકાતી ફરી નજર કરતાં જોયો. તે મીસ ઉગા તરફ નિરંકરપૂર્વક દૃષ્ટિએ જોઈ રહ્યા હતા. તેનાં કપડાં મેઘાં થઈ ગયાં હતાં. તેને જોઈ મને એજ વિચાર આવ્યા હરોતે હતા કે તે મીસ રીતે આ ખેલમાં દાખલ થઈ શકે. એટલામાં તે બોલ્યો, “શું તમે બધા એમ માનો છો કે મીસ ઉગાનું કામ ધણું સરસ હતું? હું કહું છું કે તે તદ્દન ખરાબ હતું. મીસ ઉગા તમે એમ કહી છો છો કે તમે જે વખતે કૃષ્ણજ્ઞાન પીતોલ ખાતા આપ્યો ત્યારે બીક અને લાવના લાવ બરાબર પ્રગટ કરી શક્યાં હતાં?” બધા તેની તરફ ફર્યા. મીસ ઉગાનું મોં પડી ગયું. કેટલાક તેને ગણી કાઢવા લાગ્યા અને ગુણગુણિ કરવા લાગ્યા.

તેણે આ કંઠાની પરવા રાખ્યા વગર દૃષ્ટિએ મીસ ઉગા કે નજીક મનોમોહનો પાટ લગાવ્યો હતો, તેના તરફ જોવા કર્યું. પછી એકદમ, “મીસ ઉગા બીક અને લાવના લાવ પ્રગટ કરવામાં નિષ્ફળ નિવર્યા છે,” એમ બોલી ચાલવા માંડ્યું.

બધા તેના તરફ આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યા. શણકર ફરેકને એજ વિચાર આવ્યો કે તે બોલ્યો તે શું ખરૂં હતું? પછી બધા વિખરાવા માંડ્યા. મહેન આ વાતમાં રસ પડ્યો હતો અને મને લાગ્યું આ શણકે પછાત કાંઈક સત્ત્વ છુપાવ્યું હોતું જોઈએ. તરતજ મેં તેની પીછા પકડી અને થોડેક દુર જતામાં મેં તેને પકડી પાડ્યો. તે મારા તરફ ફર્યો અને મારા તરફ જરા આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યો.

“કેમ તમારે મારું શું કામ છે?” તેણે સવાલ કર્યો. તેને કાઢ મેરો થઈ ગયો હતો અને થીજ્યા ગયાં

હતાં. તેના મુખના કાંઈક અજ્ઞાન આકર્ષણ મહેન તેની સાથે વાત કરવા પ્રેર્યો. પણ તેના સવાલનો જવાબ આપતાં જરા મને મથરાડ થયો. તરતજ સ્વરથ થઈ મેં જવાબ આપ્યો, “હું એક લેખક છું અને આજના દાયમ શોમાં હાજર હતો. તમે મીસ ઉગાને જે કહ્યું તે મેં સાંભળ્યું, પણ તે વખતે બીક અને લાવ સિવાય કશા બીજા લાવ હોઈ શકે?”

તે આ સાંભળી જરા મંબીરાધથી મ્હારા સામું જોઈ રહ્યો. “હીક એ બધું તમારે જણવું છે? તો આજે સાંજે મહેન રોયલ હિંદુ હોટલમાં મળજો. હા, પણ મહેન જમાડવાનું ખર્ચ તમારે કરવું પડશે.” તે બોલ્યો.

“જરૂર હું તમને તે કેઠાજી મળીશ.” હું બોલ્યો. એટલે તરતજ તેણે સારેખલ કહી પુલ ફેરવી ચાલવા માંડ્યું. મેં પણ તે માણસમાં શું રહસ્ય દર્શો તે વિશે વિચાર કરતાં કલ્પ તરફ ચાલવા માંડ્યું.

(૨)

બરાબર સાંજે છ વાગે હું રોયલ હિંદુ હોટલમાં દાખલ થયો. તે પણ તરતજાજ આવી એક ખાત્રી ટેબલ આગળ બેઠો હતો. મેં તરતજ અમારા બન્નેને માટે ખાવાનાનો ઓર્ડર આપ્યો. થોડીવાર અને જાગી રહ્યા એટલે મેં સીગરેટની પ્રેટી ઉઘાડી તેની આગળ મુકી. તેણે સીગરેટ સળગાવી ધુમાડ કઢાવવા માંડ્યા.

“મારો દને હું મ્હારી વાત કહું.” તે બોલ્યો, “હા પણ આજની શીલ્મ તમને કેવી લાગી?”

“એ શીલ્મ મ્હારી લખેલી છે.” તે માથું ધુણાવતાં બોલ્યો. “તમારી?” મેં આશ્ચર્યથી પૂછ્યું.

“હા. મેં લખી છે. તેના સીનાયોં પણ મેં લખ્યા છે. અને મુજ શીલ્મમાં નાયકનું કામ પણ મેં કર્યું છે.”

“ત્યારે શું! આજે બનાવેલી શીલ્મ એ શું નવી બનાવેલી છે?”

“ના, કેટલોક લામ મળતો કામ મળ્યો છે અને કેટલોક લામ નવેસરથી નેપાર કર્યો છે. મૂળ શીલ્મની એકજ કાપી રહેલી છે, પણ તે દુનિયાની નજરે કદાપી પણ પડવાની નથી.”

થોડીવાર અને બન્ને સુખ રહ્યા. પછી તે બોલ્યો,

“હા! પણ મારે મારી વાત શરૂ કરવી જોઈએ. મને ખબર નથી કે તમે શીલ્મના ધંધામાં કેટલો રસ લ્યો છો. પણ

તે ધંધો તો મારા જીવનમાં ઓતપ્રોત થઈ ગયો છે. હું નિરાશમાં લજીતો ત્યારથી મારું દિલ તે ધંધા તરફ લાગેલું હતું. તે વખતે તો આ ધંધો આજપણમાં હતો, જતાંય મારા સ્વપ્નમાં તો આજે તમે જોઈ તેવી સુંદર શીલ્મો દેખાતી. હું વીસ વર્ષની વયે તે ધંધામાં જોડાયો. હું એક્ટરનું કામ કરતો અને પુરસદની વખતે સીનાયોં પણ લખ્યો. હું એકજ કંપનીમાં ગયામી ન રહેતો. લોકોમાં પણ મારું નામ થોડે ધણે અજો બળપીનું થયું હતું.”

તેણે બીક સીગરેટ સળગાવી, પોતાની વાત આગળ લખતી.

“ એક દિવસ મુખાઈમાં મને એક મદાસી શીલમ કંપનીના એજન્ટ મળ્યો અને એક શીલમ હાથેકટ કરવા માટે રાખ્યો. ઘણા ખરા એક્ટરો પણ મુખાઈના હતા. મેં મુખાઈમાંજ સીનાયો લખી દહાલ્યો કારણ કે મારે ત્યાં જઈ તરતજ કામ શરૂ કરી દેવાનું હતું. વાતના પોટ એક નવલકથા ઉપરથી લીધેલો હતો. તે શીલમમાં નાવિકાનું કામ કરનાર પણ મુખાઈની એક એક્ટ્રેસ મીસ રાધા હતી. મીસ રાધાને જોતાંજ હું તેના પ્રેમમાં પડ્યો.”

તેના મુખ ઉપર જરા રિમત પ્રસર્યું.

“ હું તમને પ્રેમીઓની નકામી વાતો કરી કંઠાણો નહિ આપું. પણ મારી નજરે તે તે મુંદરમાં મુંદર ચી હતી. અત્યારની મીસ ઉપા તેના પચતી રજા ખરાબર પણ નથી. તેના અવ્યવહાર સંબંધને લઈને ગમે તે તેને જોતાં ચલાવા- લાગવું. અને યશુ પણ તેમજ. એક મદાસી એક્ટર પીલાઈ. પણ તેને ચલાવા લાગ્યો. તમને ખબર હશે કે સીનમાનો રડુડીઓ એક એવી જગ્યા છે કે જ્યાં નવરાં અને પ્રેમીઓને વાતો કરવા જોઈએ એટલી જગ્યા મળી શકે. તમે ત્યાં કાંઈ વખતે જશો તો માલુમ પડશે કે એક્ટરો અને એક્ટ્રેસો જેઓને ચાલુ સીનમાં ભાગ ન લેવાનો હોય તેઓ નિરાંત ગપ્પાં મારતાં હશે. ફક્ત બીજાના હાથેકટરનેજ માથે બંધી આદત હોય. આ શીલમનો હાથેકટર હોવાથી મારે આખો દહાડો કામમાં રોકાવું પડ્યું. જ્યારે જ્યારે મીસ રાધા ત્યાં ન હોય અથવા તે અને પીલાઈ વાતો કરતાં માલુમ પડતાં ત્યારે કામ ઉપરથી મારું મન ફીકી જતું. ધીમે ધીમે હું ઈર્ષાના અગ્નીપી બનવા લાગ્યો, અને એક વખત તો મારા બેખાનપણને લઈને એક આખો સીન માર્યો ગયો.

- હજી મુખી મારે અને રાધા વચ્ચે કામ સિવાયની કાંઈ પણ વાતચીત થઈ ન હતી. રાધાને પણ મારા તરફ યા તો પેલા મદાસી તરફ કાંઈ ખાસ પક્ષપાત ન હતો. પણ પીલાઈ તેની પુઠે પુઠે ફર્ષા કરતો અને તેને માટે જેટ સોગાદો લાગ્યા કરતો. હું પીલાઈને તીરસ્કારથી જોતો અને પીલાઈ પણ મને તેવાજ બાવથી જોતો.

એક દિવસ મારે અને પીલાઈને તકરાર થઈ. તેને એ ખબર હતી કે તે સારો એક્ટર હોવાથી તથા તેનું આ શીલમમાં મુખ્ય કામ હોવાથી તેને કોઈ પણ જાતનો વાંધો નહિ આવે. તે વખતે એક સીનનો ક્લોઝ અપ Closeup લેવાનો હતો. થોડે દુર રાધા અને બીજા એક્ટ્રેસો વાતો કરતાં બેઠાં હતાં. એટલામાં રાધા અચપ્પાટ હસી પડી. અને પીલાઈએ ચાલુ સીને તેના તરફ પાછું ફરી જોયું. હું એકદમ શરૂએ થઈ ગયો પણ મનને કાણમાં રાખી હું જોયો, “મી. પીલાઈ, કામ ઉપર ખ્યાન આપો.” તેણે મારા સાથું જોયું અને મને તેની આંખમાં ખુનીના જેવું ઝર દેખાવું. આ પછી થોડા દિવસ વિતી ગયા. એક દિવસ હું એક્ટ્રેસોના ટ્રેસીંગ રૂમ આગળ થઈ પસાર થયો હતો ત્યાં

રાધાને પીલાઈની બાંયમાંથી છુટવાનો પ્રયત્ન કરતાં જોઈ. ટ્રેસીંગરૂમની બહાર ઉભાં હતાં અને પીલાઈ રાધાને યુવન પ્રયત્ન કરતો હતો. અને રાધા પોતાના બન્ને હાથથી તેને રાખવા પ્રયત્ન કરતી હતી. આ જોઈ મારો મીનજ ગયો. મેં પીલાઈને સારી રીતે ટોક્યો. તે નીચે પડ્યો પડ્યો હાં લાગ્યો. મુશ્કેલી રાધાને મેં મારી પાસે લીધી અને તેણે જરાય આનાકાની વખર મને મુખન લેવા દીધું. થોડીવાર પછી તે ઉભો થયો અને રાધાની મારી માગી ચાલ્યો ગયો. મને તેમ આંત વર્તન માટે આશ્ચર્ય થયું.

(૩)

હવે મારે મારી વાતમાં એકદમ આગળ વધવું જોઈએ. નહિં તો કદાચ તમને એમ થશે કે “પ્રેમની પરિસીમાની શીલમે અને આને શો સંબંધ! મેં તમને કહ્યું હતું કે પ્રેમની પરિસીમાની શીલમેના સીનાયો મેં લખ્યો હતો. આ સીનાયો હું મદાસ ગયો ત્યારે સાથે લઈ ગયો હતો. એક દિવસ મેં રાધા આગળ તે વાંચી સંભળાવ્યો. રાધાને તે ઘણાજ ગમ્યો અને જણાવું કે આ કંપનીને તમે તે નેચો અને જો તેઓ હા પાડે તો તમે નાચક અને હું નાવિકાના પાર્ટ જાનવીયો. મેં બીજે દિવસે કંપનીના માલિકને સીનાયો બતાવ્યો. માલિકને તે ગમ્યો અને તેમણે તે મારી પાસેથી વેચાતો રાખ્યો. અને નહીં કહ્યું કે ચાલુ શીલમ બધાસ થયે પ્રેમની પરિસીમાના સીન લેવા શરૂ કરવા. થોડા વખત પછી અમારી ચાલુ શીલમ ને હું હાથેકટ કરતો હતો તે પુરી થઈ અને સારી કીમતે વેચાઈ પણ ગઈ. પ્રેમની પરિસીમાનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું. મારે મુખ્ય પાર્ટ કરવાનો હોવાથી એક બીજા સારા હાથેકટરને રોકવામાં આવ્યો તમને એ તો ખબર હશે કે શીલમ ને રીતે બતાવાય છે તે રીતે સીન લેવામાં આવતા નથી. પણ એક જગ્યાએ લેવાના સીન બધા સ્થામટા લઈ લેવામાં આવે છે અને પછી તે બધા ખરાબર ગોઠવી બતાવાય છે. બદમાશ કૃષ્ણલાલનું કામ પીલાઈને કરવાનું હતું. મારી અને રાધાની મરજી હતી કે પીલાઈ આ શીલમમાં ન હોય તો ઘણું સારું પણ અમારું કમું ચાલે એમ ન હતું. તેના કંપની સાથે કરાર હોવાથી, તેની પાસેથી કંપની કામ લે, યા ન લે પણ તેને પગાર તો મળવાનોજ હતો. વળી તે એક હોશિયાર અને સરસ એક્ટર હતો. વળી અમે વાંધો લઈને કહેત પણ શું? કે અમને તે નથી ગમતો. આ કારણથી કંપની કાંઈ તેને નાલાયક તો નહીં કરાવે. આ ઉપરાંત તે દિવસની ખરાબ વર્તણૂક પછી તેના વર્તનમાં કાંઈ પણ એવું વાંધા લભ્યું ન હોતું. જણાવું કે તે આજનનો પણ વાંધો લઈ શકાય. એટલે હું અને રાધા કાંઈ પણ બોલ્યા વગર સુપ રહ્યાં.”

તેણે પોતાનું માથું ટેબલ ઉપર બે હાથ ઉપર ગોઠવ્યું અને મારા સામે જોઈ વળી પાછું ચલાવ્યું.
“ હવે તો તમને આગળ મું થશે તેની કાંઈક ખબર પડી

“તેનો અવાજ ધીમો હતો. “હજી પણ જ્યારે જ્યારે તે બેઠો હતો. રજૂઆતમાં રજૂ થાય છે. ત્યારે માથા હલકામાં આવે છે.”

તે શાંત થઈ ગયો. થોડીવાર પછી એકદમ બોલવું શરૂ કર્યું. “હું તેના મૃત્યુને મારે જોખમદાર છું. હીક. તમને તે બિન વાદ તો દરો કે જ્યાં નાવક અને નાવિકા નોકરને ચાલ લાવવાનું કરી એક સોફા ઉપર બાંધે છે. કરતાં હિવાનખાનામાં બેઠી બેસે છે, અને પછી નોકરને બદલે બદલાય છે. જ્યારે દાખલ થાય છે. એ સીન અમારા રજૂઆતમાં છેલ્લો હતો અને ત્યાર પછી અમારી કંપની બદલના દેખાવ (આઉટડોર સીન્સ) લેવા શરૂ કરવાની હતી. મેં અને રાધાએ નક્કી કર્યું હતું કે આ રીતે સીન પુરા થાય કે અમારે બંનેએ પગાર લઈ મુખાઈ આપવા જવું અને લાગ કરી સુખી થવું.”

“દરેક જગ્યાના મુખ ઉપર ખુશાલી પ્રસરી હતી કારણ કે બોલે દિવસે બધાને બદારગામ જવાનું થવાનું હતું. હું પણ અત્યંત આનંદમાં હતો કારણ કે રાધા મારી થવાની હતી. એ ઉપરાંત સીનને દિવસે હું અને રાધા વાંતો કરતાં એક મોફાર બેઠી બેઠાં એક મુશ્કાર દરવાજાને હીક કરતો હતો. ફોટોગ્રાફર પોતાના કેમેરા બરાબર ગોઠવી રહે હતા, એટલામાં અચાનક દરવાજો ખૂલ્યો અને તેણે પીત્તાઈને ઉડેલીને કહ્યું.

“સારો એક વખત આપણે સીનનો રિહર્સલ કરી જઈએ. આજે તમારે થોભેથી દાર ઉધાડવાનું છે અને પછી દાખલ થવાનો સમય તમારે એવી રીતે દાખલ થવાનું છે કે ફક્ત તમારો અને પીત્તાઈને પાંડાઓના બારણાં ઉપર પડે છે. સમજ્યા, થોભો! હવે ચાર કરો.”

“પીત્તાઈએ તે પ્રમાણે કરી બતાવ્યું. કામ બરાબર પાર થયું. અચાનક અચાનક જાણે ફરીથી એ સીનનો રિહર્સલ કરવાનું જણાવતાં કહ્યું. “મીસ રાધા, તે વખતે તમારે બીક અને બધાના સાથ મુખ ઉપર લાવવાના છે. અને તે વખતે તમારે મુખ રાધાના ખંચાવ માટે એક પ્રયત્ન અગાઉ આવી ઉભા રહેવું. અને તે પ્રમાણે કરી બતાવ્યું. રિહર્સલ પૂર્ણ થયા પછી મેં પીત્તાઈ સામે જોયું તો તેના મોં ઉપર રિમત હતું પણ તેની આંખોમાં તે દિવસના જેવું જ પ્રસરેલું જણાયું. મારા શરીરમાંથી એક હમકામટી પસાર થઈ ગઈ અને મને કંઈક અસહ્ય વિચારો આવ્યા.

“કેમેરામેને પોતાનો કેમેરા બરાબર ગોઠવ્યો. અને બંને બરાબર સોફા ઉપર ગોઠવાઈ ગયાં. સીન લેવાનો શરૂ થયો અને કેમેરાનું લેન્ડસ માલવા લાગ્યું. પીત્તાઈનું રિમત એકદમ બંધ થઈ ગયું અને અચાનક ફક્ત થઈ ગયો, પછી થોડીવાર પીત્તાઈને પાંડાઓ જોઈ અને ઉભાં થયાં. મેં પીત્તાઈનો અવાજ સાંભળ્યો અને પછી શું થયું તે મને ખબર ન પડી. જ્યારે હું શુદ્ધીમાં આવ્યો ત્યારે હું પીત્તાઈના એક બીજાના ઉપર પડેલો હતો. મારા પછી હું સાંભળે થયો. ત્યારે એક દિવસે કંપનીએ

પેલી શીશ્મ દ્રાવણ શો તરીકે રજૂઆતમાં રજૂ કરી. તે વખતે મેં જોયું કે મીસ રાધા લવ અને બ્લોકીથી ગભરાયેલી ન લાગતાં તીવ્રકાર વર્ણવતી ત્યાં ઉભી હતી. મને અચાનક જાણ તો પછી થાયલ થઈ ‘ઓ પ્રયુ’ કહેતી નીચે પડી હતી. અને આવી રીતે તેનો અંત આવ્યો. મરતાં મરતાં એ મારી રહેલોમાં રહેવા ખાતર મને તે વગળી પડી હતી. પીત્તાઈ પણ આત્મધાત કરી મૃત્યુને વશ થયો.”

“તેની આંખમાં આંસુ હતાં. મને લાગ્યું કે હવે વાત પૂરી થઈ હતી ત્યાં તે બોલ્યો,

“અને લાગે છે કે રાધા સ્વર્ગમાં બેઠી બેઠી મારી વાટ જુએ છે. હું જુવાર થઈ ગયો છું. શીશ્મના પાંખમાંથી હું છુટો થયો છું. પીત્તાઈની ગોળા વાગવાથી મારું શરીર નળવું પડ્યું છે. અને મેં પણ મારું સ્વાસ્થ્ય ગુમાવ્યું છે. હું પણ આજ પહેલાં સ્વધામ પહેંચી ગયો હોત પણ મેં સાંભળ્યું કે અમારાવાળી શીશ્મ અમારી કંપનીએ ખીજાને પેલી હતી અને મારે તેમાં કરેલા ફેરફાર લેવા હતા. કારણ કે હું રાધા પાસે જઈ ત્યારે મારે તેને બધી વાત કરવી જોઈએ ને!”

આ શબ્દો પુરા થયા ત્યાં તો જાણે એને કાંઈ બદારથી બોલાવવું હોય તેમ ઉઠીને ચાલવા માંડ્યું.

“તે હમેશા આમજ એકદમ ચાલવા મારે છે.” હોટેલના માલિકે મને જણાવ્યું.

સંપૂર્ણ.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીગ.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાગડી સહીત છી. ફક્ત પાંચ આના

ફાપદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો ફાપનો, અધાડીથી, શરીરની કળતર, ગરદી, સળેખમ, સૂળ, ચસકા, દરેક વાલુથી કાઢી પણ બામનું ગણાઈ જવું, સન મારી જવું અથવા કમળાકાતલો મુલવું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ જુદા જ ઉપચારથી સમજાય અને તારાશી છે. વૈદ્યો, ડાક્ટરો કે સાધુ-સીંદરોને ખતાવી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકડી મોકલી વાપરી જુઓ. ફાપદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખા-નેશનલ ફાર્મસી

અમૃત બીલ્ડિંગ મુંબઈ નં. ૨

મોટરને લગતા સામાનની

જુની અને જાણીતી દુકાન

દરેક જાતના પાર્ટ્સ

સારા અને સસ્તા ભાવે મલશે

એક વખત ખાત્રી કરો

તારતું સીરનામું

"Thymol"

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ દ્વારકાદાસ

ભાસ્કર મેનશન, લેમીંગટનરોડ

મુંબઈ ૪.

તા. ક.—

બહાર ગામના ઓરડર ઉપર ખાસ ધ્યાન રાખવામાં આવે
છે—ગ્રાઈસ લીસ્ટ મુકત મોકલવામાં આવશે.

આપણું ચિત્રપટો પરદેશમાં

ખતાવી શકાશે કે ?

લેખક-મી. ભવનની.

દેશી ચિત્રપટ બનાવનાર કેટલાક મ લોકો તેમજ કાર્યકર્તાઓ અને પછી વખત પુરું છે કે “આપણું ચિત્રો વિદેશમાં અને રિયાત થીએટરોમાં ખતાવી શકાય કે ?” આ સવાલોનો જવાબ મેં ‘હા’માં નકારમાં જ આપ્યો છે. આથી કાંઈ નિરાશ થતા નહીં પછી હાથમાં જે ચિત્રો આપણે બહાર પાડીએ છીએ, તેમાં ચિત્રો ત્યાં ખતાવવાનું અશક્ય છે. ચાલના, ભાષાન કે રીત-રિવાજ તરફનું કું કાંઈ કરી શકું નહિ.

પૂર્વ દેશ તરફના અલગી રીત રીવાજો, અનુદાશાથી વિશેર અનુસિક દષ્ટિથી જાણવા માટે આપણું પૈરાણીક કે અંતિદા-સીક ચિત્રો જોવા માટે તે લોકો આગર થાય ખરા, પણ તેમાં ચિત્રો ઉઘાળ, કામઃ અને રૂઝ-વિગેરેથી તેમજ મુંઝવે ઓછા કામ મકાનો અને મનદર બાજુ જગીયાઓથી સજ્જત સીનો કાપવા દેવા નોંધ્યો. આવાં ચોક્કસ ચિત્રોને માટે ત્યાં સ્થાન છે પણ હાલમાં માટે બધાં ચિત્રો ત્યાં મોકલવાની આશા દાલ તો વ્યર્થ છે.

યુરોપ અમેરિકામાં પોતાનું ચિત્ર ખતાવવાની કચ્છથી કાઢ પણ માણસ પીઝર બનાવવા દોષ તો તે જે જોખમ ઉઘાળે છે તેનાં પુરેપુરો ખ્યાલ રાખીને કરવું નોંધ્યો. કારણ કે પરદેશમાં ખતાવવા માટે તેમજ થતા ચિત્ર પાછળ લાખેલો કુમારો કરતાં હતાં ત્યાં જો નાપાક જાણ તો તેનાં ચિત્ર પાછળ ખરેખર પૈસા કિંદુસ્તાનમાંથી પેદા કરી લેવાનાં તો સ્વર્ણ જ સમજાવા.

આપણું ચિત્રોને પરદેશમાં સ્થાન ન મળે તેનાં ખસ કેટલાંક કારણો નીચે પ્રમાણે છે:—

પહેલું તો યુરોપ અને અમેરિકા પોતે જોઈએ તે કરતાં વધારે ચિત્રો ખતાવે છે. કદાચ અમેરિકામાં જ એક મહિને ૩૦૦ ચિત્રો ખતાવે છે. અને યુરોપની તો અમેરિકા કરતાં પણ કદાચી સ્થાન છે. યુરોપમાં ખતાવતાં ચિત્રો સિવાય અમેરિકામાં ચિત્રોની ફરીફાઈથી તેઓને સહન કરવું પડે છે કારણ કે તે વધારે કરતાં અને સારાં હોય છે.

બીજું આપણું ચિત્રો દુનિયા દષ્ટિએ તાત નિરાશાજનક છે. અપરેકીય-દેશોમાંથી-એકદીન કે આદે દેશમાં દબી આપણે પછાત છીએ. દાલ દુનિયામાં જ આવી ગયેલાં

ચિત્રો જેવાં કે-કારામુજ, ટેન કમાન્ડમેન્ટસ, થીફ આર બન્ડ-હા વિગેરે સાથે આપણું સારામાં સારું ચિત્રોની સરખામણી કરતાં તો આપણને બાન થશે કે ચિત્રપટ બનાવવાની કળામાં દબી આપણને એકો પણ યુદ્ધના નથી આવડે.

ત્રીજું, આપણું ચિત્રોના વિષય આપણુ: છવનનો ચિતાર તે લોકોને મુશ્કે અને અસહ્ય જણાશે. આપણું છવન કાલે આપણે સહ્ય અને ચિતોદી માનના દૈર્ઘ્યને પણ આપણી પતા-ઓની વસ્તુ મુંઝવણમાં થશે ‘પ્રયત્ન’ તેઓને મન તો ખરેખર અસહ્ય છે.

માટે દાલ દુનિયા તો કિંદુસ્તાન માટે આપણે જે ચિત્રો બનાવીએ છીએ તેને દેશ દેશમાં મુખ્યત્વે તબીબ કરવાની છે. અધારે પણ આ ધર્મો પેદાશની દષ્ટિએ કાપડાકારક છે. વિદેશી ચિત્રપટોના અભાસ કરી, કુશળ કારીગરો અને નદ-નદીઓને એકાદ કરી ચોટી ધીરજ અને ખંતથી, સારી વસ્તુની મુંઝવણ કરી લક્ષ્યપૂર્વક ખાન કામ કરવામાં આવે તો-યુરોપ અમેરિકા તો નહિ પણ ચીન, જાપાન વિગેરે દેશોમાં આપણું ચિત્રો મોકલી શકાય ખરાં અને અદિ-આ પણ સારા પૈસા પેદા થાય.

અમેરિકામાં સીનેમા

યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાં કમાવતી બાષિકામયી બીને નબંદે સિનેમાનો ઉગ્રાજ આવે છે. યુ. સ્ટેટ્સમાં એકંદર ૨૦,૦૦૦ સિનેમા છે. ૧૨ આકાશીએ લગભગ ૫,૫૦,૦૦,૦૦૦, પ્રેક્ષકો આ સિનેમા ઓની મુલાકાત લે છે. માત્ર પ્રોકસની ટીગ્રોટાન્ક ૧૪,૦૦,૦૦,૦૦૦, પૈસા આવક આવે છે. આ સિનેમાના ધર્મમાં લગભગ ૩૦૦ લાખ પૈસાની ધાપજ રોકાયેલી છે.

મી. આર્થાં એપલીન કહે છે કે, મુખ પ. રિવર્નની કળા તેજી પોતેજ સ્વર્ગ પ્રાપ્ત કરી છે, જ્યારે ચાલવાની કળા લંડનના એક ખતાવવાવાની ચલ ઉવરથી શીખ્યો છે.

ચલચિત્ર-શિલ્પ નદીઓમાં લેથી મુંઝવે કાણુ એ વિષયનો નિર્ણય કરવા એક મેળા બજારમાં આવ્યો હતો. તેમાં મિસ મિલરેકે હેરીસને સર્વોચ્ચ સ્થાન મળ્યું છે. મિસ મિલરેકે હેરી-સને જન્મ ૧૯૦૦ ની સાલમાં થયો છે અને પહેલવેલો તે ૧૯૧૧ માં રંગમંચ પર આવી છે. ઓક્ટોબરમાં વર્ષે મી. આર્થાં એપલીનની સાથે તેનો વિવાહ થયો હતો; પરંતુ પાછ-જથી વળને જુદાં પડ્યાં હતાં. દાલમાં તે ની. ટેરી મેકની પત્ની છે અને સંતાનમાં એક પુત્ર રતા છે.

ફિલ્મ પ્રોડ્યુસીંગ ધંધાની ખરી સફળતા ક્યારે સંભવે?

લખનૌ-૨૨. હરિપ્રસાદ કૃપારામ ભટ્ટ

આપણા દેશના સુભાગ્યે કે હુબાંગે લગભગ દરેક ફિલ્મ કંપનીઓ ઉભી થઈ છે. અને હજુએ વધારે ઉભી થશે. તેમ કોઈ કોઈ કંપનીઓ સુખીમાં કે સાચત નિગમાં પડી છે કે પડવાની તૈયારી કરી રહી છે. આ આદર્શીય વસ્તુરિયતિ આપણી નમજાણીમાં પ્રત્યક્ષ કરે છે. ફિલ્મ ધંધો એટલે જુલો સોનાનું ઝાડ હોય તેમ સાહજિકા એક પછી એક આપણા વીંચી આ ધંધાની પાછળ પડે છે. નથી હોતા તેઓ આ ધંધાના બારીક આંકડાઓનો અભ્યાસ કરવા તૈયાર કે નથી હોતા તેઓ એટલુંએ વિચારવા તૈયાર કે આપણી પહેલાં કેટલી કંપનીઓ કુલ ઉભી થઈ છે, તેમાંથી કેટલી તરતી છે અને કેટલી તળીએ બેસી ગઈ છે કે બેસી જવાની તૈયારીમાં છે. અને તેનાં શાં શાં કારણો છે. કોઈ તેનું તારણ કાઢતા દશે તો તે એટલુંજ દશે એમ જણાય છે કે આપણે બીજી કંપનીઓના કાર્યવાહકો કરતાં વધારે ડાહ્યા અને કુશળ છીએ, અને વાત સાચી છે કે આરો નવી કંપની કરનાર ડાહ્યા અને કુશળ માણસ જાહેરમાં "બીજી કંપનીઓના માણસોને લાગતય વગેરે આપી ભગવાનગમ્યોથી પોતાને બચાવવાની પ્રયત્ને વિનંતિ કરી" પોતેજ અંદરખાનેથી બીજી કંપનીઓમાંથી સારાં માણસોને લલચાવી પોતાની કંપનીમાં દાખલ કરી પોતાની હોશિઆરીનું પ્રદર્શન કરે છે. અને આવી હિકમત હોશિયારી પણ આપણી એક વધારે નિર્જનતાનીજ સાદો પૂરે છે. આ જાતનાં વર્તનનો અર્થ એક તો એમ કરી સકાય કે આપણે કંઈનું છીએ, આપણા ધંધાભાષ્યોની ઉન્નતિમાં આપણે આપણી ઉન્નતિ જોતા નથી; અને દિવંદુરયાને કલાકિંગોનું દેશનું કાલું છે. અને બીજો અર્થ એમ પણ કરી સકાય કે આ ધંધા માટે, કાંઈજ ન કહેવાય તેવી છેક મામુલી સુડીથી આ ધંધા ચરૂ કરી, બે ધંધા કમાવાની ઇચ્છા રાખનાર દિવંદુરયાનના ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરને કલાકિંગ નટ નટીઓ શોધવાનો કે તેને કેળવવાનો સમય હોતો નથી. જ્યાં આંખ ઉઘાડતાંજ તેને રૂપરૂ સમગ્રાય છે કે તેણે તૈયાર કરેલી ફિલ્મો દિવંદુરયાને બહાર જવાની નથી અને દિવંદુરયાનના ગણમાં યાએટોમાંથી એ પણ પક્ષાં ખરાં વિદેશી ચિત્રો (ફિલ્મો) બતાડનારા હોઈને-તેણે વધારેમાં વધારે એક માસની અંદર નવું ચિત્ર તૈયાર

કરી રહ્યું ક્યાં સિવાય તો ધટકોજ નથી. આપણાં ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરોના કદબાગે દિવંદુરી જનતાનો મોટો ભાગ જોઈ કે બીજા કેળવાયેલો અને વિભાસ રસમાં રસ લેતો હોઈને કેટલાંક ધોરે દેશને વિદેશી ચિત્રો કરતાં દેશી ફિલ્મોના દર, વધારે આપણો પડતો હોવા છતાં દેશી ફિલ્મો ચલાવવી પડે છે. બાકી જનતાનો કેળવાયેલો વર્ગ તો દેશી ફિલ્મોમાં નહિ જોઈને રસ લે છે. આ બધી વસ્તુરિયતિ બતાવી આપે છે કે દિવંદુરા ફિલ્મ પ્રોડ્યુસર પોતાનો ધંધો ચલુ રાખવા માટે અત્યારના ફિલ્મોમાં દર માસે એક ચિત્ર-બહાર પાડવા સિવાય તો ચાલે તેમજ નથી, અને ત્યારે આમ જોઈ મુંડી અને જોઈ સાધનોએ લગભગ કામ જોનાર દિવંદુરા ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરોનેએ આપણે શો દેવ નિચારીએ કે પંતુ એટલું ખરું કે કેટલીક બાબતોમાં તેઓ ખારે તો ચોક્કસ રહી શકે છે. અને કેટલુંજ જોઈએ. આજકાલ પૌરાણિક અને ઐતિહાસિક ફિલ્મોમાં, આવતા "એનેકાનીંગ" અટકાવવા જ જોઈએ. શંગર-રસ ભાવવામાં પણ કંઈક મર્યાદા રહેવી જોઈએ. આખી વસ્તુ સંકલનાતું મૂળીનું, કાંઈ પાતાવરણ Atmosphere એકાદ કદ દારવજનક પ્રસંગથી મારી નખાતું ન જોઈએ; અને ચાલતા પ્રસંગને અનુરૂપ, નટ નટીઓનાં અભિનયનું આચિય જળવાતું જોઈએ. આવા આવા અર્જનક દેશી અભિનેત્રી ફિલ્મોમાં જોવામાં આવે છે. તે બધા દેશી એક સાધનોના અભાવનું અને ઉતાવળનું પરિણામ છે એમ નથી; પરંતુ બધું આજી આપણી ફિલ્મ પ્રોડ્યુસરો બીજા કેળવાયેલા અને કલા શુભે નહિ સમજનાર છે. તે પણ છે. આમાં અપવાદ રૂપ ગણી શકાય તેવા અત્યારે આપણા દેશમાં તો "સોરઠા"ના શ્રી રા. વલ્લભકર કાનજી પટેળી બી. એ., અને "મદારાખૂ"ના મીઠા માણસેવ સિવાય અન્ય કોઈ શોધના જનતા નથી. આખાને પોત પોતાના પ્રોડક્શનો કલાની દૃષ્ટિએ સરોચ્ય બનાવવા પ્રયાસ કરી દેશ હોય તેમ રૂપરૂ દેખાય છે. પરંતુ આર્થિક કે ગમે તે કારણને અંજે. પણ તેઓનું કામ એટલું ધીમું છે કે આપણને રહેજો એમ થાય કે ધંધાની દરિયાઈમાં ઉલું રહેતું તેઓને માટે વસ્તુ તો થઈ નહિ પડે! અને આમ થવાનું કારણ એ છે કે સોનેમાં જોનાર આલખને કલાત્મક ચિત્રોની દૃષ્ટિ ધણીજ થોડી કંઈ છે; અને તેથી જનતામાં કલાત્મક ચિત્રો Picms તરતની પસંદગીને કેળવવામાં જોઈતાં ધંધની અને તે ધંધ રૂપી કાંઈ તેટલા પ્રયાણમાં જળરી સુડીની આવરખતાં રહે છે. અને દિવંદુરી જનતામાંથી આટલી સુડી રોડવા એક કે જે અપારિત પણ કેમર કસે એવી આશા રહી શકે તેવું નથી. અને તેનું કારણ દેશની કળા અને દેશના ધંધાઓને ઉત્તેજન આપવા સંબંધની આપણી ઉદાસીન વૃત્તિ છે. અને તેવી ઉદાસીન વૃત્તિનું મૂળ કારણ, આપણું દેશના કમનસીબે, આપણા દેશી કાષ્ટોની સક્રિયમાં આપણને ગ્રધા નથી, એટલે કે, આપણામાં આત્મગ્રધા નથી તેમજ. આપણે આપણને કમતાકાત, નિર્વીય અને અનાવજત વાળા માનતા આપ્યા છીએ. અને પરની સંપત્તીની રેટલીમાં

આની બાંધીની બોલપાણી કાઢતાં પારદી રોટલી પર પેટ ભર-
મા કરીએ. અને આપણામાં ધર કરી બેઠેલી આ ગતિ જ
આપણું નખેદ વાગી રહી છે. દિન્દુરયાનમાં અદ્યત્ત કચ્છનો
બધ એવી ખરાબ રીતે થતો જોવામાં આવે છે કે તે તેનો
બોલ રીતે, કલા અને ઉદ્યોગને ઉત્તેજન આપવામાં
ઉપયોગ થાય તો દિન્દુરયા કલાકાર અન્ય દેશના કલાકાર-
ઓમાં સનેચ સિદ્ધાસનપર રચાતો છે અને દિન્દુરયા અનેક
ઉદ્યોગો ધરતાપણ નામ તેમાં કે શંકા નથી. અનેઆ દેશના દ્વિધ
પ્રોડ્યુસિંગ ધધાની સફળતા પણ, બીજી સફળતા ધધ ગોણુ બાળતેને
નાદ કરતી તારિશ સંજલે કે જ્યારે આપણા દેશી વાધઓની
કમિન પર આડમ વિશાસ રાખી, આવા ધધાને ઉપદ સુધી
ઉત્તેજન આપવાને સાધરુ આસામોઓ સુધી રાકવા ખ્યા યાય
અને ધધાદારીઓ પોતા પરની નોખમદારી પુરેપુરી સમજી યોગ્ય
રીતે વર્તે અને દ્વિધમનો ધધો એટલે સોનાતું ઝાડ એમ સમજી
એકમ ખર્ચો ન-વધારતાં એક પાખનો પણ બધ રમાં પહેલાં
કરા સંખી બની પોતાને મદદ આપનારાઓના પોતા તરફના
આપની અને તેણે આપેલા ઉત્તેજન મટેની પોતાની પુરો
રેવના સિધ્ધ કરે.

ચિત્રપટનાં ગુપ્ત રહસ્ય.

આજ કાલ ચિત્રપટ અને સરળ સન્ધોમાં કદ્દ તેા સિનેમા
લેક્ષન માટે એટલી સુધારણુ સામગ્રી વધી પડી છે કે
તેા કોષકજ માણુસ નીકળેથી, નેણે સિનેમા જોયો ન હોય.
હાની-ઉપર એવાં એવાં ચિત્રો જોવામાં આવે છે કે જે બીલ-
પ્રતિતિ વિશ્વ બધવા વિચાર રાકિતની પજી બહાર હોય છે,
ટી પેશનું ગળ્યડીને પજી ઉપર ચડતું. અથવા જે સમુદાનુ
શ્વીરો દીવાલોના રૂપમાં દેરવાઈ જતું, આ બધી અકસ્મા
પરે એવી વાત નથી. હા પજી અજબ એવી વાત તેા એ-
કે એવા એવા કદ્દપના બહારના દેખાવો કેવા સાધારણ ઘટ
કા છે. કેટલાક કદ્દમને જોતાં રોમાય હમા ધધ નામ છે.
કોમ સમજે છે કે દેશી રાકિત અથવા હવ પર રળીને આવા
પદ્ધત કામો કરી ચકાય છે. એક ઉડતા હવાઈ વિમાન ઉપગથી
બીજી ઉડતા વિમાન હાપર દેરડાના આધારે એક એવું જુધ
વા જોનારને આશ્ચર્યના કંચમાં મક કરી નહિ દેશે ?
કેણુ ચકકકમાં નથી-આવી જતો ? જે રહે રેનેતું આપ-
ભા ટકરાઈને રૂઝને રૂઝવા ચકને-ઉડી જતું, કિવા નદીમ
ખી જતું, જોઈ કાણુ નહિ પેક રી ઉઠશે ? પછી પણ આ
પદકાર માણુસની પ્રતિમા-ચકિતતું જ પરિણામ છે. માગ
આજનો દેશ તે રહસ્યને તમારી સન્ધુમ રાખવાનો છે કે
તેના ખેત્રે આ લીલાઓ તમને દેખાવામાં આવે છે.

મહુબની વિશ્વળીક ઝડપ !

તમે ખજો વખત જોણું દેશી કે માણુસ એટલા રચી
વી રહો છે કે તેને મોટર, વેડો વિગેરે પકડી ચકતા નથી.

એવું રહસ્ય આ છે કે એક લોટાનું પતનું જે બેક કેરો
વજેલી હોય છે, જે પિંડાની ઉપર ચડાવી દેવામાં આવે છે. આ
પિંડા જેઉ આખિરમાં રહે છે. આ તેમના નચવાથી પતનાનો
ઉપરનો દિરંગો એક તરફ વધે છે. અને નીચેનો બીજી પાણુ !
એને અગ્રેહમાં 'ટર્ન રેશુલ' કહે છે. તેવી ઉપર એક માણુસ લેખતું
શર કરે છે. તે રોડે છે તેા પુરતી ઝડપથી, પજી રેશુલના પહોરોની
તરફ વધતા જવાથી તે ત્યાંને ત્યાં રહે છે. એવી દ્વિધ ઉતારી
લેવામાં આવે છે. પછી એક બીજી કેમરા માફક દેશી મોટર
પર બેસી સકડના મકાનોના સીન બેચવામાં આવે છે. આ
બન્ને ચિત્રો એક સથે એકી ઉપર બીને એટલે Double
exposed કરી દે છે. પરિણામમાં માણુસ વિગળાક મદપે
લેડતો દેખાય છે.

પેશનું પર્વત ઉપર ચડતું !

વાસ્તવિક રીતે પેશું પર્વતની નીચે મજાવી દેવામાં આવે
છે. પણ કેમરામાં એક એવું મધીન Reversing lens હોત છે
કે જેમી ઉલટી ચાલ દેખાય છે.

કૂદીને ત્રા પર ચકતું !

એમા પણ તેજ મશીનથી કામ લેવામાં આવે છે એક
ઉંચા વજની કાળ ઉપરથી કાપ માણુસ ફે છે અને તેનો ચિત્ર
લેવામાં આવે છે સાધારણ કેમરાથી પણ આ મુશ્કળ ફેરો થઈ
ચકાય છે.

એક લાવવપમ રૂપવતી આરસામાં પોનાનુ મોદુ વ્યૂએ
છે. એકાએક પોનાની આપતિના બદલે જુવની આપતિ તેમાં
નહરે પર છે. તેથી તે મજરાય અને કરી જાય છે. આનો
બેદ આ છે કે એક બીને આરસામાં પોનાના પ્રતિબિમને
જોતાં ૨૦ મેકન્ડ સુધી તેનો ફેરો લેવામાં આવે છે.
પછી આપનાને કાળા મખમલથી લાંબી દેકના આને
છે, અને તે જીના, નાણે જુવને જોઈ મજરઈ અને કી મધ
હોય, તેવા હાવ જાવ કરતી વખતે સીન લેવામાં આવે છે, પછી
કાપ બીજી જગ્યાએ એક માણુસને જુવ બનારી બેમાડે છે,
જેનો આગળ અને પાછળ મખમલનો પડો હોય છે, જેમથી
તે મનુખનો જુવનો ચકેરશ દેખાતો હોય. ૨૦ મિનિટ સુધી
કેમરાને ઉઠેરો ફેરવી તેની બની લેવામાં આવે છે જેનું
અરસા ઉપર કીક પ્રતિબિમ પડે છે આ સર્વને એક સથે
દેખડવાથી ઉકત કંચ નહરે પડે છે.

અપજ.

અનુવાદક:- આનિશ સાધાણી.

પ્રેમ અને હાસ્યનાં દ્રશ્યોથી ભરપૂર

રાજકોટની

સૌરાષ્ટ્ર ફિલ્મ્સ લિમિટેડનું

નવીન ચિત્રપટ

“Wooing Tactics”

યાને

“કલાબાજ આશક”

મુંબઈની રસિક પ્રજા સમક્ષ થોડાજ વખતમાં દેખાવ દેશે.

અમારાં સુપ્રસિધ્ધ ચિત્રપટો

શરીફ બદલાશ, ઈશકનો ઉમેદવાર, ચરખો યાને
અનાય અખળા, સનમની શોધમાં.

અમારાં તૈયાર થતાં ચિત્રપટો

ચિત્રકાર પ્રેમી, છળી પાછળ દીવાનો, મધ્ય રાત્રીએ.

સૌરાષ્ટ્ર ફિલ્મ લી.

રાજકોટ-કાઠીયાવાડ

રજિસ્ટર્ડ ઓફીસ—શ્રી સૌરાષ્ટ્ર ફિલ્મ લી.

૨૬૫-૬૯ હોર્નબી રોડ—કોટ મુંબઈ.

કળાત્રાય આશર—સાગર સી. ની નવી રિલિયન્સ દર્શક

જાપાનમાં સીનેમા ઉદ્યોગની પ્રગતિ

જાપાન-૨૧. નમ્બાર્શંકર વ. દિવેદી

૩- વર્ષમાં થયેલી પ્રગતિ

જાપાનમાં ત્રીસ વર્ષ પહેલાં એડીસનનો વીટાલોગ્રાફ અને લ્યુમીયરનો સીનેમેટોગ્રાફ દાખલ થયાં હતાં. પણ ત્યાર પછીનાં વર્ષોમાં જાપાનમાં ચલિત ચિત્રો motion pictures ના ઉદ્યોગની પ્રગતિ ધીમીજ ઝડપાવતી થઈ છે અને યુરોપ, અમેરિકાની ખરેખરી કરી શકે એમ છે. પ્રત્યક્ષ રમન ગમતોમાં સીનેમા-એનું સ્થાન પ્રથમ આવે છે અને જાપાનમાં ૬૦૦ કરતાં વધારે કામગીરી સીનેમાનાં થયેલ છે અને ૧૩૦૦ જેટલા કામચલાઉ સીનેમાનાં થયેલ છે. આ કામચલાઉ થયેલોમાં ૩૫૮ ૩૫૮ વાર ખીજ તમાસાઓ તો ૩૫૮ ૩૫૮ વાર સીનેમા કરવામાં આવે છે ૬૨ મહિને આશરે ૪ થી ૫ કરોડ લોકો સીનેમા જુએ છે અને સીનેમાનો કામગીરીની રકમ વર્ષ ૧૯૩૬ ૧૨ કરોડ યેન કરતાં વધારે થાય છે.

જાપાનમાં ફાલ ત્યાર મુખ્ય કુપનીઓ શીલ્મો તૈયાર કરવાનું કામ કરે છે. (૧) જાપાન મોશન પીકચર્સ કુપની લીમીટેડ ટોક્યો (૨) શીલ્મી કુપની લીમીટેડ ટોક્યો (૩) ધી ઇમ્પીરીયલ સીનેમા એન્ડ થીયેટર કુપની લીમીટેડ ઓસાકા, (૪) ધી આરિયેન્ડ સીનેમા કુપની લીમીટેડ ઓસાકા.

આ ચાર કુપનીઓ શીલ્મો બનાવે છે તેમજ તે જાપાનમાં ખતાવે પછી છે. કારણ કે જાપાનમાં માત્ર શીલ્મો બનાવનારી ૩૫૮ કુપની નથી. ધીમી ખરી કુપનીઓ શીલ્મો બતાવવાનું મુખ્ય કામ કરે છે, પણ સરતાપણની ખાતર અગર ખીજની શીલ્મો ઉપર આધાર ન રાખેલા પડે એટલા માટે તેઓ પોતાની શીલ્મો બનાવે છે ધીમી ખરા મોટા રુદ્ધિઓ આ ચાર કુપનીની માલિકાના છે. આને રુદ્ધિઓ એક ટોચ-પેમાં, ત્રણ ટોચેટોમાં, બે ઓસાકામાં અને એક કોબેમાં છે. આ રુદ્ધિઓમાં તદ્દત નાના પાવા ઉપર કામ ચાલે છે અને ખીજ દેશોની સાથે સરખાવતા તો તે અપૂર્ણ કહેવાય. બે 'કાર્ડ' રુદ્ધિઓ માત્ર કામચલાઉ હાવરાં જેવા છે. 'ઉલાઈટ' રુદ્ધિઓ એક પણ નથી. આટલા ઉપરથી ત્યાંની વસ્તુરિચિની ખ્યાલ બતી શકો. કાચનાં બાથેલાં બે હાવરાં છે તેને બે 'મોરક લાઈટ' રુદ્ધિઓ, કહેવાય તો ૩૫૮ થી લીધે તેમ નથી.

આ રુદ્ધિઓમાં બે પ્રકારની શીલ્મો, તૈયાર થાય છે. એકને સિન્ટા classica અને બીજાને આધુનિક modern

કહેવામાં આવે છે. નાટકોના પછી આ પ્રમાણે બે વિભાગ પડે છે. સિન્ટા ગણતાં ચિત્રપટો નાટકનું વિસ્તૃત સ્વરૂપ છે અને આધુનિક ચિત્રપટોમાં થોડા ચિત્રપટોને જ એકની પ્રથા બેવામાં આવે છે. પણ ધીમી ધીમી પરદેશી ચિત્રપટોની દરોહમાં ઉભાં રહી શકે એવાં ચિત્રપટો તૈયાર થવા માંડ્યાં છે. નોટાના અભિનય અને ડિરેક્ટરોની ચતુરાઈમાં હજી ધીમી સુધારા અને અધ્યાસનો અવકાશ છે, પરંતુ થોડાજ સમયમાં જાપાનીસ ચિત્રપટો ખીજ દેશમાં સત્કાર પામશે અને લોકો તે સમજી શકશે. જાપાનનાં ચિત્રપટો ખીજ દેશમાં લોકપ્રિય ન થવામાં બાધાની આડખીટી મુખ્ય છે. અમેરિકા અને યુરોપમાં જાપાનના રીત રિવાજો અને ત્યાંની ભાષા લોકો સમજી બરાબર શકતાં નથી અને તેથી આ ચલિત ચિત્રો માત્ર જાપાનમાં જ દેખાડાય છે એટલે તેમાંથી નફો ઓછો થાય એ સ્વાભાવિક છે. આજ કારણથી નાણાં અને સમયનો જેમ અને તેમ ઓછો બચ કરીને વધારે ચિત્રપટો તૈયાર કરવામાં આવે છે. હિંદની રિચિતિ પણ આ બાબતમાં લગભગ એવી જ છે.

આજ કારણથી જાપાન ત્યાર સુધી પરદેશમાં દેખાડવા લાયક શીલ્મ તૈયાર કરી શક્યું નથી અને જાપાનના ઉદ્યોગની દૃષ્ટિએ એ વાત શોચનીય છે. પરંતુ હોટોગ્રાફીની કળામાં જાપાન એટલું તો આગળ વધી ગયું છે કે યુરોપ અને અમેરિકા કરતાં તેમાં તે આગળ વધી જાય છે.

જાપારે યુરોપ અને અમેરિકાના એકઝીબીટો અને ડીસ્ટ્રીબ્યુટો જાપાનના ચિત્રપટોને બરાબર સમજી રીતે સમજશે અને પૌર્વાત્મક અને ચીનાત્મક બેટોગાંધી સતોષ નંદિ માને ત્યારે તેઓ અમેરિકામાં બનાવેલી કળાની અને ન ગમે એવી શીલ્મો પસંદ કરશે નહિ. અને તેઓ ખરેખરી કળાનાં તત્વ-વાળાં અને રસભરી જાપાનના બનાવતી પૌર્વાત્મ શીલ્મો પસંદ કરશે. સેસી દાવ કલાના "લા બેટલ્લી" કરતાં ધીમી વધારે સારાં ચિત્રપટો જાપાનના તૈયાર કરવામાં આવે છે.

સીનેમા મીયેટો—

ધીમી ખરાં સીનેમા શીલ્મો ૫૦૦ થી ૧,૦૦૦ પ્રેક્ષકોની સમાવેશ થાય એટલી સગવડ હોય છે, પરંતુ ઉલ્લા ધરતીકપની મોટી આશત ૫૦૫ પછી ટોક્યોમાં સારાં, સુશોભિત અને સુસજ્જ સીનેમા શીલ્મો રવાનાં નથી. સામાન્ય રીતે કહીએ તો જાપાનનાં ધીમી ખરાં સીનેમા શીલ્મો કામ ચલાઉ દૃષ્ટિએ બાધેલાં છે અને જો કાંઈ સારું અને સગવડવાળું સીનેમા શીલ્મો હોય તો તે માત્ર ઓસાકામાં જ છે.

શહેરોમાં એક શીલ્મ એક અઢવાળિયું ખતાવાય છે અને માત્રમાં દર દિવસ ખતાવાય છે, અને દરેક શીલ્મ યુરોપ-અમેરિકા કરતાં ધીમી લાંબો વખત ચાલે છે. આસ કરીને ઓસાકામાં દરિયાકાંઠે લીધે એક સાથે વીસ રીલો ખતાવવામાં આવે છે. દરેક શી (દૃષ્ય) સામાન્ય રીતે મધ્ય કલાક સુધી ચાલે છે, પણ કાંઈ કાંઈ વાર એકી પણ સમય વધી જાય છે.

અને ચાર કે પાંચ કલાક સુધી લંબાય છે. ટેકોશો, એસાંકો અને કોષ્ટો જેવાં મોજ મગ્નહનાં રચયોગાં શો સવારના ૧૦ વાગે શરૂ થાય છે, અને ટેકોશોમાં અન્યત્ર બપોરે શરૂ થાય છે અને બીજાં શહેરોમાં અને ગામડાંઓમાં સાંજના ૬ વાગે શરૂ થાય છે. ચાલવારે, રવીવારે અને રજના દિવસોએ દરેક સીનેમા ગ્રંથ સવારમાં ૧૦ વાગે અથવા બપોરે ઉપર છે અને રાત્રિના ૧૦ વાગે બંધ થાય છે.

દરેક શીલમ બતાવાય તેની સાથે તેને સમજાવનારાની ત્યાં જરૂર પડે છે. આ ક્ષેત્રે કરનારે ત્યાં ખાસ વર્ગ છે. આ લોકો શીલમમાં આવતાં દુષ્ટો સમજાવે છે. એટલું જ નહિ, પણ પાતાંનો બુદ્ધિસી કરે છે. દેખાવાનું વર્ણન કરે છે અને વાતચીત ચલાવે છે અને એ રીતે દુષ્ટ પાત્રોના જેવા અભિનય કરી બતાવે છે. સારા પ્રકારના સીનેમાયુદ્ધો અને પ્રેક્ષકો આ સમજાવનારાઓને દૂર કરવાની બુમ મારે છે, પરંતુ સામાન્ય રીતે જાપાનમાં એમ માનવામાં આવે છે કે હુશિયાર સમજાવનાર માણસથી શીલમની કિંમત વધે છે. જાપાનના લોકો ચિત્રો જેવા કરતાં સાંજનામાં વધારે મજા લઈ શકે છે અને ચિત્રોની સમજૂતી આપવાની ત્યાં એક કળા ગણાય છે. જો કે આ કળા શરૂઆતમાં પરદેશી લાખા અને રીતસાત ન સમજી શકે તેમને માટે શરૂ થઈ હતી. હાલ જાપાનમાં આશરે આઠસો જેટલા ચિત્રપટો સમજાવનારા છે.

સેન્સોરશીપ

જાપાનમાં ચિત્રપટોની પરિક્ષા કરી સમાજ સમક્ષ રજૂ કરવાની પરવાનગી આપનારા સંબંધમાં કોઈ સામાન્ય ધોરણ નથી. દરેક ચિત્રપટ જ્યાં બતાવાયું હોય છે ત્યાંની પોલીસ તપાસે છે, ટેકોશોમાં આ કામ શહેરની પોલીસનું શાંતિ રક્ષાકર્મ ખાતુ કરે છે અને અન્યત્ર પોલીસ ખાતુ કરે છે. સેન્સોરશીપ કેટલેક અંશે આકરી કઠી થઈ ગઈ છે, કારણ કે જાપાનના રીતરિવાજ પરદેશોના કરતાં ધણીજાં જુદા પડે છે. જાહેર પ્રબંધી શાંતિ અને નીતિ સાચવવા ખાતર શીલમોમાંથી ધણી સીને (દુષ્ટો) રદ કરવામાં આવે છે. ખાસ કરીને યુવન કરવાનાં દુષ્ટો, હોટેલોઠા અગાડીને ધનાં યુવનો, પ્રેમવશ ધણ બાય બીડો અને ધાંદિયોને ઉત્તેજીત કરે એવાં અર્થનય દયામાં રહેલાં દુષ્ટો ખાસ કરીને રદ બાતલ કરવામાં આવે છે. સેન્સોરશીપનું ધોરણ એક સરખું રાખવાનો સવાલ ત્યાં લાંબા વખતથી ચર્ચાઈ છે અને હમણાં હમણાં ત્યાંની હોમ ગોશીસે આખા જાપાનમાં એક સરખી સેન્સોરશીપ કરવા માટે એક ખાતુ ઉઠાડવાનું દરખાસ્ત છે. આ ખાતુ અમેરિકાની સેન્સોર બોર્ડ પ્રમાણે કામ કરીને હાલની અનેકધારી અગવાળા બહેલી પ્રમા કરતાં વધારે સારી નીવડશે કે કેમ તે તો ભવિષ્યમાં જણાઈ આવશે.

સામાન્ય રીતે જાપાનમાં તેનાં પોતાનાં ચિત્રપટો કરતાં વિદેશી ચિત્રપટો તરફ લોકો વધારે આકર્ષાય છે અને જનસમૂહ તેનો વધારે આદર કરે છે. વિદેશી ચિત્રપટોમાં અમેરિકન ચિત્ર

પટોની સંખ્યા સર્વ કરતાં વધી જાય છે. અને આપતાં ચિત્રપટોમાં ૮૦ ટકા જેટલાં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સમાંથી છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે મહાન-વિશ્વકોને યુરોપનો શીલમ ઉદ્યોગ પછાત પડી ગયો છે. તેમજ અમેરિકન ચિત્રપટો લોકોને ગમે પણ છે. કારણ કે જાપાનીઓ અમેરિકન ચિત્રપટો અને અમેરિકન પ્રેમકાદીઓને રહીને ઉપર જોવાને લાંબા સમયથી રોમાંચ ગયા છે.

વિશેષમાં જાપાનીઓમાં હમણાં હમણાં વિદેશી કદર કરવાની ધણી શક્તિ આવી છે, અને તેઓનાં જીવન અને સંસ્કૃતિનું ધોરણ યુરોપ-અમેરિકા જેટલું આગળ વધી ગયું છે. આથી તેઓ અમેરિકા ક્રાંસ કે જર્મનીમાં બનેલાં ચિત્રપટો સમજી તે ઉપર ટીકા કરી શકે છે. અને એ ચિત્રોની પડતી પ્રશંસા કરી શકે છે. શિક્ષણને લગતી ફીલ્મો લોકો વધારે સંકોચે જુએ છે અને તેની પ્રશંસા કરે છે.

અમેરિકન અને યુરોપીયન ચિત્રપટો

નીચેના અમેરિકન ડીરટ્રીબ્યુટરોની શીલમો જાપાનમાં આપાત કરવામાં આવે છે.

સી. સી. બાર, યોશીચી, ફર્ટ નેશનલ, એફ. એ. બી. ફાક્સ, ગોલ્ડવીન, પ્રેટો, પેરમાઉન્ટ, પાયો, પ્રિન્સ, યુનાઈટેડ આર્ટિસ્ટ્સ, યુનીવર્સલ, વીટાથ્રાફ અને વોનર બધાં.

વિશ્વ પહેલાં જાપાનમાં ફ્રેંચ ચિત્રપટોનો પગ પેસારો થીક થયો હતો, પણ વિશ્વકો શરૂ થતાં એ ચિત્રપટોનું સ્થાન બીજાં ચિત્રપટોએ લીધું, અને વિશ્વકો પછી માત્ર થોડાં જર્મન ચિત્રપટો બતાવાયાં છે. ૧૯૨૪ માં ક્રાંસમાંથી 'કીન' અને 'લ શા દલાપોર ટ્રાપ્સ' ની અને જર્મન શીલમ 'સુધુર' આપાત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારથી ક્રાંસ અને જર્મન શીલમો જાપાનમાં આવવા માંડી છે અને એનો સંભવ રહે છે કે ભવિષ્યમાં તે અમેરિકન ચિત્રપટો સાથે મોટી હરિકાષમાં ઉતરશે. જર્મનીની વેરટી નામની કુપનીની શાખા ટેકોશો અને ફ્રેંચમાં સ્થાપવામાં આવી છે અને "લા પ્રીન્સ ચારમાં" અને "લે ગેલરી દ મોન્ટર્સ" ની ફ્રેંચ શીલમો ત્યાંના લોકોએ થીક વખણી છે. ફ્રેંચ આલેટ્ટો, જર્મન કુદા, ઇટાલીયન ગેઝેટ્ટો, યુનિઓ સીનેમેટોગ્રાફીકા ઇટાલીના વેરટી અને બીજાં યુરોપીયન શીલમો પણ જાપાનમાં પ્રચાર પામી છે.

યુરોપીયન ડીરટ્રીબ્યુટરોના જાપાનીસ એકઝીક્યુટીવો સાથેનો સંબંધ કોઈ પણ પ્રકારના બંધન રહીને છે અને અમેરિકન શીલમો પણ એવાજ પ્રકારથી ભવિષ્યમાં આપાત કરવામાં આવશે. ૧૯૨૪ ના વર્ષમાં નીચેની યુરોપીયન શીલમો જાપાનમાં લોકપ્રિય થઈ પડી હતી.

'સુધુર', 'ડેન્સો', ફાલ ફોમ ધં પાર્ટ', 'કારમન', 'કીન', 'લા મેર ટ્રાપ્સ'.

અજ. ઉ. કલા. પ્રમ. બો. હાલ તો જાપાનમાં ચિત્રપટોનો ઉદ્યોગ અપારકાંધ અને અગત્યથી વધતો જાય છે. અને

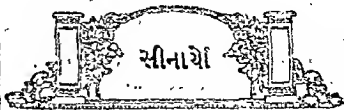
લોકોને મોજ મળદ માટે જનાવાતાં ચિત્રપટો બાદ કરતાં પ્રચાર કાર્ય કરવા માટેનાં તેમજ શિક્ષણ ચિત્રપટો ચિત્રપટોના ઉપયોગ પછી વેપારી પેટીઓ, ફેબ્રિકેટીની સંરચાઓ અને સરકારી ખાતાઓ તરફથી કરવામાં આવે છે અને તેનાં પરિણામ સારાં આવ્યાં છે.

શિક્ષણને લગતાં ચિત્રપટોની વ્યાખતમાં તે લગભગ દરેક ફેબ્રિકેટીની સંરચા અને જીવાનીયાઓના મંડળમાં પોત પોતાની ઓન્ટરો અને શીક્ષકો હોય છે અને સામાજિક કામ-કામમાં પણ તેના સારા ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. શાળાઓ પછી ચિત્રપટોના ઉપયોગ કરવા મંડી છે. ફેબ્રિકેટી ખાતાંએ એક ફેબ્રિકેટી નીમી છે અને તે સારાં ચિત્રપટો નક્કી કરી જાહેર મળને તે દેખાડવાની જવાબધાર કરે છે.

સીનેમાના લોકોને આ ચિત્રપટોના હુનરની સારી કદર કરે છે અને તેઓ એ વ્યાખતનો પદ્ધતિસર અભ્યાસ કરે છે. ટ્રેડશીપમાં સીનેમાના શુધ્ધિશાળી અભ્યાસીઓનું એક મંડળ છે અને તે 'ધ સોસાયટી ઓફ ટ્રેડીંગ યુઝ પીકચર્સ' ના નામથી ઓળખાય છે, અને ત્યાં દર મહીને એક પ્રાર્થના ભરત્રામાં આવે છે, ત્યારે સૌકે માલુસો ભેષાં મળી કાંઈ સારા ચિત્રપટની કદર કરી તેના ઉપર વિવેચના કરે છે. ત્યાંનાં છાંપો પછી ચિત્રપટો ઉપર ધણું સારું લક્ષ્ય આવે છે અને લગભગ દરેક છાપામાં દરરોજ એ વિષયનું એક ખસ કાલમ રોકવામાં આવે છે. ઓસાકા અક્ષત્રી (જાપાનનું) એક આગેવાન છાપુ' એ 'ધ ઓલ કનાસાઈ શીક્ષમ સોસાયટી' રચાવી છે. તેના સભ્યોની સંખ્યા ધણી મોટી છે અને તે સર્વ ચલિત ચિત્રોની પ્રેમતિ ચાપ એવો પ્રવાસ કરી રહ્યા છે.

ઉપરાંત ચિત્રપટોનીચ ચર્ચા કરતાં ખાસ છાપાઓ અને અભિપ્રાય છે. તેમાં "ધ સ્ક્રીન એન્ડ રેકર્ડ," અને "આસાલીઝાર" જે આવાહિક સચિત્ર પત્ર છે તેના માસિક ખાસ અંક, ધણી મોટા ફેલાવો પાનેલાં છે. ત્યાર પછી "ધ પ્લે એન્ડ મોવી," સીનેમા પીકચર્સ, "ધ આલ્ફાસ અને બીજાં ધણી છાપાઓ છે. "ધ મોશન પીકચર્સ કલાસીક," "ધ ફોટો પ્લે, અને "ધ મોશન પીકચર્સ મેગેઝીન" જેવાં વિદેશી છાપાઓના વાંચનારાઓની સંખ્યા ધણી મોટી છે.

ઉપરનાં કાંઈ ધણી અતિશયોક્તિ કર્યાં વગર કહી શકાશે કે અગ્રિમ ચિત્રોના ઉલ્લાસમાં જાપાન, અમેરિકા, ફ્રાંસ અને જર્મની પછી ચોથો નંબરે ઉભું રહી શકે તેમ છે અને એ ઉલ્લેખનું બાલિ ઉજ્જવળ દેખાય છે.

જાપાન-૨૧. હસિતરૂપ જાવદર વ્યારા

"મોજ મનદ"ના તંત્રી શ્રી સીનેમા સંખ્યા દ્વારકોતીથી સામાન્ય જનતાને માહિત્યાર કરવા લાંબા વખતથી પરિશ્રમ ઉઠાવી રહ્યા છે. અને એ રીતે સીનેમાના મધાને પછી મદદ કર્યો જાય છે. ગયા વર્ષના તેમના સીનેમાના અંકમાં તેમણે સીનેમાના મધાનાં અનુભવી માલુસો પાસે લેખો લખાવી સામાન્ય જનતા ન જાણતી હોય તેવી વ્યાખતો પર અશ્વત્થુ પાડ્યું છે. આ વખતે પણ હિન્દમાં કમથા ખીસતા જતા આ ઉલ્લેખનું સર્વ લોકોમાં વૃદ્ધિ પામે તે માટે સીનેમાનો ખાસ અંક કાઢી એવાજ વિષયો ચર્ચવા પ્રવાસ કર્યો છે.

ફેલીક વખત લેખકો પોતાના અનુભવો લખવાજતાં મૂળ વિષય અને લેખકોને ઉદ્દેશીને લખાય છે, એ વાત જુદી જાય છે. ગયા વખતના સીનાયોનો લેખ વાંચનાં મારી ઉપર કંઈક એવીજ અજર થયેલી. આખા લેખમાંથી સીનાયો કેમ લખી શકાય એ સમજાવ્યું નહિ. એટલે આ વખતે સીનાયોમાં શું શું આવતું એટલે એ ચર્ચાત્મક વસ્તુને પાટી ખુલી સીનાયો લખવાની વ્યવહાર રીત જતાવવા નમુનો જ દાકવામાં આવે છે.

સૌથી પ્રથમ વાતોનો કંઈ સાર જેને સીનેમાપીકચર્સ કહે છે. તે લખી જશે એટલે; પરંતુ તેમાં કંઈ ખાસ કથાની જરૂર નથી એટલે માત્ર સીનાયો લખવાની પદ્ધતિ જ અર્થ રહી કરી છે.

S. T.

દરથ જ્ય

"ફોર દલાલ સાકરજાલ કાપડીયા"

રેલ્વે પર કાગળોમાં દેવતા લખા જાય એવો છે.

S. T.

દરથ જ્ય

"દલાલનાં વધ્યાં માતુથી" કાલકામાં કુરડીમાં પેસા

નાખી કાલકા જાય કરે છે.

S. T.

દરથ કે

"દલાલનાં લલિત્યનાં ફેશનેબલ પાતી અને સાસુ" પત્ની વાજમાં કુલ ગોદારે છે અને સાસુ વિરોધીના કાલ જેના ખુશી ચાપ છે.

માતુ પ્રેમ અને મુધરસો સમાજ

દરથ ૧ છે.

ફોર દલાલ સાકરજાલ કાપડીયાની એવીસનો અંકરોના કાગળ-કાગળોમાં શું ચર્ચાવસા અને ફેલીક એવીસનો અંકરો-

તાથી વાંચનાં તે ટેબલ પર બેઠા છે. મુખ્ય કારકુન અંદર આવે છે અને કેટલાંક જોયરીયાં બતાવે છે. દલાલ કહે છે.

પછા પર વાક્ય મુકા (Flash on the screen)

મારી તમામ મિલકત હું આ વખતે બંગાલ કાન્ટનમાં રોકવા માગું છું. અને એક કે બે દિવસમાં તો કરોડોપતિ બની જઈશ.

કારકુન માથું દલાલ તો ચાલ્યો નબ છે. દલાલ હાથમાં ટેલીફોન લઈ વાતો કરે છે. Cut to

દરમ ૨ મું.

સરલાના ઘરનો અંદરનો ભાગ. નાનું ટેબલ, તેની પર ટેલીફોન Close up. સરલા હાથમાં રીસીવર લે છે. એ વખતે વીડી દેખાય છે અને ખુશ મિનજની વાતો કરે છે.

દરમ ત્રીજું

દલાલની આંખોમાં અંદરનો ભાગ. ટેલીફોન મુઠી દહ કાટ ટાપી પહેરી દલાલનું બહાર જવું.

દરમ ૪ મું.

મકાનનો બહારનો ભાગ, દલાલ બહાર નીકળે છે અને મોટરમાં બેસી રવાના થાય છે.

દરમ ૫. મું.

સરલાના ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. અરીસા સામે પોતાના હકોને જોતી સરલા ઉભી છે. મોટરનું બુગ્ગું સાંભળી બારીની બહાર જુલે છે. Cut to

દરમ ૬ મું.

સરલાના ઘરનો બહારનો ભાગ દલાલ મોટરમાંથી ઉતરે છે અને સોફ્ટને રાઈ બેઠા કહેતો નબ છે. પગથીયાં ચડે છે અને બારણું ઉઘડતાં અંદર નબ છે.

દરમ ૭ મું.

સરલાનો અંદરનો ઓરડો. દલાલ દાખલ થાય છે અને સરલા એક પીડી નજરથી તેમજ સરલાની મા પશુ અત્યંત વિવેકથી આવકાર આપે છે.

દલાલ કહે છે. (Flash on the screen)

“મારાં વૃધ્ધ માણુ દેશમાંથી મને મળવા આવવાનાં છે. એ માયાળુ છે અને જીના જમાનાનાં છે, મેં તેને માટે ખાસ તેને બે લેવા ઓરડો શલુગારી છે તમે જોવા આવશો ?”

સરલા અને તેની મા એક બીજાની સાથું જોઈ જરા આશ્ચર્ય પતાવી નાકું રહે છે. પછી જરા અશુભચીત્રી રીતે સામે જવા તૈયાર થઈ નબ છે.

દરમ ૮ મું

સરલાના ઘરની બહારનું દરમ, તલે જણા મોટરમાં બેસે છે અને મોટર ઉપડી નબ છે.

દરમ ૯ મું

દલાલના બસાગાર ઘરનો બહારનો ભાગ. બધાં મોટરમાંથી ઉતરી ઘરમાં નબ છે.

દરમ ૧૦ મું

દલાલના ઘરની અંદરનો ભાગ. સુંદર રીતે ઓરડો, દલાલ ત્યાંથી બન્ને સ્ત્રીઓને એક દાદર ચઢવી પોતાની માનો ઓરડો દેખાડવા લઈ નબ છે.

દરમ ૧૧ મું.

દલાલના ઘરનો બહારનો ભાગ. તેની વૃધ્ધ મા પોટલાં હાથમાં ટીંગાડી ચાલી આવે છે. સોફ્ટને પુછી ખાતરી કરે છે અને પછી મહામુશીબતે પગથીયાં ચડે છે.

દરમ ૧૨ મું.

જીની પધ્ધતિથી શલુગારેલો ઓરડાનો અંદરનો આભલા બરલા ચંદરવા અને ચાકળા, દેવ દેવીઓની ઇર્ષા તોરણો વિગેરે. દલાલ મા દિકરીને હેરાંથી બતાવે છે. કેટલે મા દિકરી છાનાં છાનાં અશુભગે બતાવે છે.

દરમ ૧૩ મું.

આપા વૃધ્ધ ડોશીને મિનજથી દિવાનખાનામાં લઈ આવે છે. પરંતુ ડોશીમા તો શેફીન મઃ છે એમ ખજ પડતાં એકદમ નરમ થઈ નબ છે. ડોશી નાક પર આંગળી મૂકી પોતાના હોઠાને પોતાના આગમનની ખબર ન પડવા દે” કહે છે. (Flash on the screen)

“હું મારા દિકરાને રંગ કરી દેવા એક દિ વહેં આવી છું”

ડોશી નીચે બેસી નબ છે અને આસપાસ નજર કરી લોકો જોતાં જરા નિરાશ થાય છે.

દરમ ૧૪ મું.

મા માટે શલુગારેલો ઓરડાનું દરમ રીટી. દલાલ ઉપીકે બતાવે છે અને મા દિકરી દાદર તરફ વળે છે. દલાલ પછી પાછળ નબ છે.

દરમ ૧૫ મું.

દિવાનખાનાનો અંદરનો ભાગ. મા દિકરી ડોશીને જોતે તેની સામે તાકી રહે છે. પરંતુ દલાલ તો નાના બળકટી મજા ડોશી પાસે દેડતો નબ છે અને પગે લાગતો બોળામાં માં મુઠી મા સચું જોતો દડતો બેસ કરવા મંડી નબ છે. મા તેમ માથા પર બે ચાર સુંબતો કરે છે. અને આંખમાંથી આંસુ ટીપાં પડે છે. દલાલ પોતાની માની બન્ને મા દિકરીને એક બાજુ આપે છે, મા દિકરી બનાવટી રિમત કરતાં અને બધાં બાતાવતાં જવા મડે છે, દલાલ તેઓને વળાવા નબ છે. Cut to.

દરમ ૧૬ મું.

દલાલના ઘરનો બહારનો ભાગ. દલાલ સરલા અને તેલે મા સાથે પગથીયાં ઉતરે છે અને મોટરમાં બેસાડી સોફ્ટને સુચના આપી ઝડપથી પાછાં પગથીયાં મડી ઘરમાં નબ છે.

દરમ ૧૭ મું.

દિવાનખાનનો અંદરનો ભાગ. દલાલ બપોલ ઘરમાં આવે છે અને ખુશ ખુશ ત્રીને મા રહે

પાતો કરતો ગાંસડા પોટલાં ઉપાડી મા માટે તેપાર કરેલા ઓરડા તરફ જાય છે. મા જરા બેઢમરી નજર ફેરવે છે અને છાકરાને કહે છે. (Flash on the screen) "મેટા, મને તો મારા ગામમાં જ રહેવા દે ને! હું આમાં જુદી પડી નહીં છું."

ફાલ જલ્દી કેંદ્રજ ન હોય એમ હસતો અને સાથે સાથે માના એ વિચાર માટે પછુ ફિલગીર થતો માને ઓરડામાં લઈ જાય છે.

દશ્ય ૧૮ મું.

મા માટે ચણુગારેલા ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. મા ઓરડામાં આવતાજી ખુસ થઈ જાય છે અને દિકરાને ભેટી માથા પર મુઝનો કરે છે અને છાકરાથી પોતાને થવું સુખ દર્શાવે છે.

દશ્ય ૧૯ મું.

સરસાના સુવાના ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. મા દિકરી ચુસ્તાથી એક બીજા સાથે ડોશીની ચર્ચા કરે છે. અને મા દિકરીને સલાહ આપતી જણાય છે કે, રખે ડોશીનું એના ધરમાં ઉપજવા દેતી. S. T.

દશ્ય ૨૦

(લાજ નક્કી થતાં અગાઉ સસરાને ઘેર મીળ્યાની.) સરસાના ઓરડાનો હાદરનો ભાગ-મીળ્યાનો એક પછી એક આવતાં જાય છે સરસાની મા અને બાપ મીળ્યાનોને આવકાર આપે છે. સરસા ધડી ધડી કાંસાની ધડીઆલ જેતી આગુરતાથી ફાલસની રાહ જુલે છે.

દશ્ય ૨૧ મું.

સરસાના ધરનો બહારનો દેખાવ. ફાલસની મોટર વ્યાવી પહોંચી છે. ફાલસ પોતાની માને ટેકા આપી મોટરમાંથી ઉતારે છે. અને દરવાજા તરફ લઈ જાય છે.

દશ્ય ૨૨ મું.

સરસાનો અંદરનો ઓરડો. સરસાની આગુરતા, તે ફાલસને જુધ મા સાથે ધરમાં આવતો જોઈ રહે છે. નારાજ થાય છે પછુ નારાજ ફાલસથી જુધાવે છે, અને ડોશીમાને બનાવટી હાસ્ય સાથે આવકાર આપે છે. બધાં મહેમાનો ડોશીને ફાલસની મા તરીકે જોળખતાં તેના જુના ગામડીયા પેલાક અને રીતસાત પર અંદર અંદર હસે છે, બધાં નવી રીત મુજબ ટેબલ પર ગોઠવેલો નારતો લેવા બીજા ઓરડામાં જાય છે.

દશ્ય ૨૩ મું.

બધાં એક લાંબા ટેબલની આસપાસ ગોઠવાઈ ગયા છે. ટેબલ પર વચ્ચે ટુકો ગોઠવ્યાં છે. ફાલસ પોતાની મા સાથે એક ખુરશી પર બેસે છે. જુધ મા કચામાં ભાજ લેતી નથી માત્ર દિકરાના આગ્રહથી એક બે બદામ મોઢામાં નાંખે છે. મેમાનો નવી દબથી થનાર દંપતિનું શુક ધડકે છે. બપોરે માતા માત્ર દિકરાના માથા પર અજુબીની વાંજે હાથ ફેરવે છે.

દશ્ય ૨૪ મું.

સરસાના ધરની બહારનો દેખાવ. તારવાળા પગથીયાં ચડે છે અને તાર આપે છે.

દશ્ય ૨૫ મું.

નાસ્તાવાળા ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. નોકર વ્યાવી ફાલસ ને તાર આપે છે. ફાલસ ઝડપથી તાર વાંચે છે. ચહેરા પર ચુંચવણ દેખાય છે, અને માની નજર તેની ઉપર જાય છે. ફાલસ તારને હાથમાં ચોળી નાખે છે અને નીચે પડવા દે છે, ખોડું ફરતો બધાની માફ માગતો બીજા ઓરડામાં ચાલ્યો જાય છે. આ વખતે સરસા બીજા મેમાનો સાથે ખાખાટા દસ્તી એક જુવાન ખુબસુરત છોકરા સામે મુઢરેલા સમાજને જાલતી રીતે ટોળ કરી રહી છે. ફાલસ ચાલ્યો જાય છે. તે તરફ તેનું ખ્યાન પછુ નથી. ફાલસની મા નીચે પડેલા તાર ઉપાડી લે છે, અને ચરમા ચડાવી દરવાજા પર ઉભેલા નોકર પાસે વચ્ચાવે છે.

દશ્ય ૨૬ મું.

સરસાના અંદરના ઓરડામાં ફાલસ ધીરે પછલે દાખલ થઈ એક આરામ ખુરશીમાં ફસાઈ પડે છે. જુધ માના દિકરા પાસે આરામ ખુરશીના હાથ પર બેસી માથા પર હાથ ફેરવે છે. ફાલસ ઉઠું જુલે છે તેની આંખમાંથી આંસુ ચાલ્યાં જાય છે. માતા આરતેથી પોતાના હાથમાંના સોપારી ખાવાના ખસ્તામાંથી એક સોપડી કાઢે છે, અને ફાલસને આપે છે. cut to.

Screen flash

ટપાલ ઓફીસની સેનિંગ બેન્કની સોપડીમાં માના નામ પર રૂ. ૧૦,૦૦૦, ૧૦, આના ૧૦ પાઈ પતાવવાં.

Cut back to scene.

ફાલસ આદ્યથી સોપડી સાથું જોઈ રહે છે. તેની મા કહે છે.

F. S.

મેટા તું મને જે રકમ મોકલતો તેમાંથી મેં આ બચાવી છે. તું એથી ફરી ધંધો શરૂ કરી લજાશ. આપણુ સાથેજ રહેનત કરશું. ફાલસ માતા બોળામાં માથું ધુકે છે, અને મા માથા પર હાથ ફેરવે છે. થાપડે છે.

દશ્ય ૨૭ મું.

નાસ્તાવાળા ઓરડાનો અંદરનો ભાગ. સરસા ફાલસને સોધે છે, અને ખુરશી ખાલી દેખી આગળ જાય છે તો દરવાજા પાસે તાર પડ્યો છે એ તે વાંચે છે. Flash in.

તારનો નમુના,

S. Kapadia.

60, Mint Road, Bombay.

Bengal cotton fails we are ruined. Saraiya. Back to scene.

સરસા તેની માને તારની દફીકત કહે છે અને બનને રોષ લાખી પગ પહાડતાં બીજા ઓરડામાં જાય છે. મેમાન આદ્યમાંથી જોઈ રહે છે.

દશ્ય ૨૮ મું.

સરસાનો અંદરનો ઓરડો. સરસાની મા સરસા સાથે ધસારાખંધ ફાલસ પાસે આવે છે અને મા રોડથી તાર બતાવી તે ખરો ખોટો હોવાનું પૂછે છે. ફાલસ તાર ખરો હોવાનું કહી કહી કહે છે અને સરસાની મા તેનો તિરકાર કરી

શીલ્પમાં વચાતા અક્ષરોને Titles ટાપટસ કહે છે તેનો ઓળખાઈ એણે ઉપયોગ કરવો પડે છતાં દરમ ૨૫૫૮ સમગ્રપ તે સારો સીનાયો ગણવો જોઈએ.

એક દીકાકાર એક શીલ્પના અવલોકનમાં લખે છે કે પાત્રો થી વાતચીત કરે છે તે. ખતાબુ' નથી એથી શીલ્પ સમગ્રતી નથી. આ દીકા સીનાયોના મુખ્ય સિધ્ધાંતનું અગ્રાન ખતાવે છે. લોકો-દ્રશ્ય-જ્ઞેયા આવે છે-એપરી વચવા નહિ. શીલ્પમાં તો ટાપટસ બરાબર ભાવ દર્શન વખતે રસ ક્ષતિ કરનારાં નીવડે છે અને શીલ્પની કીમતી જગ્યા બર્થ રોકે છે. એટલે ન છુટકે જ તે લખાવાં જોઈએ એ શીલ્પના ઉલ્લેખમાં સર્વમાન્ય સિધ્ધાંત છે.

વળી એજ દીકાકાર એક અવલોકનમાં લખે છે કે શીલ્પનો મુખ્ય આધાર ટાપટસ છે. આ વાત કેટલા પ્રમાણમાં સત્ય છે તે સીનાયો લખવાની વિગતમાં જણાવી ચૂકેલા. અને પ્રતિષ્ઠા પામેલા માણસના જ નીચેના વાક્ય પરથી જણ્યો:

The ideal cinema play is that one which contains the least number of explanations in the form of sub-titles and screen letters.

સીનાયોના વપરાતા પરિભાષિક શબ્દો, Close up ક્લોઝ અપ-વધારે નજીક કેમેરા રાખીને અમુક ખાસ ભાવ દર્શાવવા સેવાનું ચિત્ર.

Long shot લોંગશૉટ બહુ દુર કેમેરા રાખી દ્રશ્ય લેવું તે. to એક દ્રશ્ય પછી તુર્તજ ખીલું દ્રશ્ય લાવવું હોય ત્યારે સાબ વપરાય છે. Fade in એક દ્રશ્ય ધીમે ધીમે સર-વેતે. Fade out એક દ્રશ્ય ધીમે ધીમે અદ્રશ્ય થઈ જાય તે. Flash on screen આ અક્ષરો પડ્યા પર ખતાવે.

સીનાયોની ખાબતોમાં આ સિવાય શીલ્પ તૈયાર કરનારાઓ, લખનાર પાસેથી એક બે વધારે પડતી આશા રાખે છે. તે કાય-રેક્ટરને અનુકૂળ થાય તેવી ટીપ. એક સેટીંગમાં (દ્રશ્ય લેવા સ્ટુડીઓમાં ઉભો કરાયેલ ઓરડો. વિ.) કેટલાં નંબરના દ્રશ્ય આવે છે અને બહારના દ્રશ્યોમાં એકજ જગ્યાએ સેવાના દ્રશ્યોની ટીપ. લખનાર પોતાનો ધડો જલદી કરાવવો હોય તો જરૂર એ ટીપ લખવી.

દાખલો.

આ સીનાયો માટેની ટીપ નીચે મુજબ કરવી જોઈએ. દલાલની ઓશીસ અંદરનાં ભાગ. ૧-૩ દલાલનો મુખ્ય ઓરડો ૧૦-૧૩-૧૫-૧૭-૩૯ દલાલની માનો ઓરડો ૧૨-૧૪-૧૮-૩૩-૩૫-૨૭ તેનાજ બહાર ભાગે માટે દલાલના ધરનો બહારનો ભાગ ૯-૧૧-૧૬-૩૧

સરલાના ધરનો બહારનો ભાગ ૬-૮-૨૧-૨૪-૧૯

આ પ્રમાણે દરમનો અનુક્રમ જુદો પાડવાથી અમુક વખતે કેટલા દ્રશ્યો લેવાં છે તેનો કાયરેક્ટરને ખ્યાલ આવી નય છે.

આજકાલનાં દેશી ચિત્રપટો

લખનાર:-રા. દેશાણ.

ગત વર્ષમાં આપણી સમગ્ર દેશી શીલ્પ ક્ષા. એના ખતાવેલાં ચિત્રપટો, બાહ્ય દષ્ટિએ અનેક અને વિષ વિષ-રૂપે પરંતુ આંતરિક દષ્ટિએ એકજ જાતની વસ્તુ સંકેતનાવાળા, રજી થયા છે. દેશી ચિત્રપટોના પિતાઓ અભ્યાસના પુરા પુરા અભ્યાસી હોવા જોઈએ. જેવી રીતે મનુષ્યો દરેક જુદા જુદા ઘાટ, આકાર, રૂપના હોય છે પરંતુ તેઓમાં માંસ ચર્મ અરિમ અને અધિષ્ઠાતા આત્મા તો એકજ હોય છે. તેજ પ્રમાણે આપણા હાલના દેશી ચિત્રપટોનું છે! ધન્ય છે એ અગમ્ય નિર્ગમ્ય-ના જ્ઞાન સંપ્રદાએને! હરકાષ ચિત્રપટમાં વસ્તુસંકેતના એકજ જાતની હોય છે. દુનિયાની અને સંસારની કેટલેકાળી ખાબતોજ ચિતાર રજી કરવામાં આવે છે. દુનિયામાં મનુષ્ય જીવન ક્ષેત્રમાં અનેક અને અવનવા પ્રસંગો ઉપસ્થિત થાય છે.

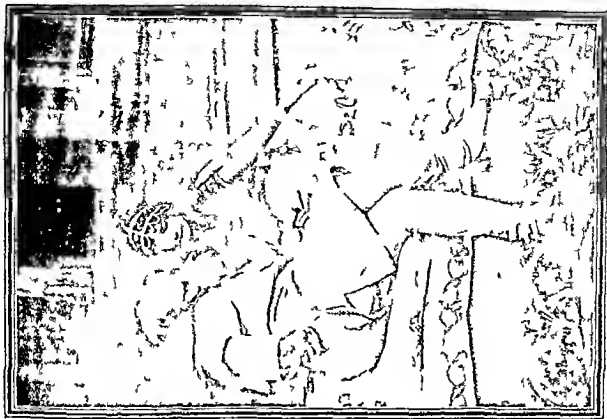
ચિત્રપટોનો હેતુ જ્ઞાન, ગમ્મત અને ટૂંકવણી છે. ઉપર કહેલી કાલીનાં ચિત્રપટોથી પ્રેક્ષકવર્ગને શીં લાભ થાય છે એ સમજાતું નથી. તેઓના મગજ ઉપર એકજ જાતની છાપ પડે છે. કાળાં ફૂલો કેમ કેવી રીતે ચણ રોકે! મારકાહ દગ્ગા દટ્ટા, કુચ્યાઈ બદમાસી, ખ. આંબા. ચિતારો વારંવાર નિહાળવાથી પ્રેક્ષક વર્ગનું મગજ તેવા વાતાવરણને આધીન થવા નુંમ છે. મનુષ્ય સ્વભાવ અનુકરણ પ્રત્યે ઢળેલો હોય છે. એટલે આવા ચિત્રપટોથી પ્રેક્ષકવર્ગને હાનિ થાય છે. દેશી ફિલ્મોના જન્મ રાતાએ માને છે. કે આ વિષના ચિત્રપટો મેદભરોથી ભરપુર હોવાથી (sensational) પ્રેક્ષકના મનપર સારી છાપ પાડે છે. અતે કલા ત્યા આર્થિક દષ્ટિએ લાભદાયી નીવડે છે. એ માન્યતા જૂલ ભરેલી છે એમ એઓના અનુભવે શિખજી હશે. આ લાભનાં ચિત્રપટોના થોડા નમૂનાં રજી કરીએ તો અરથાને ન હોઈ સહે. Vamp, વઠેલ વિયયા, દગાખાંજ દુનિયા, નીરા, ભાગ્યો જ્ઞાત.

આ દરેક ચિત્રપટની વસ્તુ ગૂંચણી એકજ જાત લાભની છે. આમ હોવાથી હરકાષ ચિત્રપટમાં નવીનતા હોતી નથી. મનુષ્ય હવે અતીવ જીરાસ હોય છે. એકજ જાતના ચિત્રપટોથી પ્રેક્ષકવર્ગે કેટલો છે, માટે જો ચિત્રપટમાં દુનિયામાં બનતાં જુદા જુદા પ્રસંગોનું બ્યાન રજી કરવામાં આવે તો પ્રેક્ષકવર્ગને નવું જોવાનું શિખવાનું મળે. અને. નવીનતાથી તેઓની જીરાસ જતિ સતોપાય.

ખીજી નુટિ-દેશી ચિત્રપટમાં વિચારો ત્યા વસ્તુની તાદશતા અને એકાગ્રતા હોતી નથી. એકજ ચિત્રપટમાં જુદા જુદા

ચાહે નરશ—પી ઉદયાડી ॥ ચમસુ નિદાર—મિસ ૬૧

સત્યાગ્રહની યોગાવધ ૬૨૫

પોતે તથા પોતાના માણસોને વિદેશી ચિત્રપટો જરૂર જોવાં અને ખતાવવાં, હાસ્યરસના નમુના 'What happened to Jones?' "Why worry?" "Where was I?" "California straight ahead" હંગદીના બીજા પ્રસંગોના ખ્યાન મોટે "ten commandments," "Peacock feathers" "third alarm" "Koenigs mark" ઇત્યાદી આવી ઘણા ચિત્રપટોનો લાભ લે તો દેશી ફિલ્મ કું. ના કાર્યકર્તાઓ કાંઈ મીઠી ઉચ્ચ શ્રેણીના ચિત્રપટો જરૂર રજૂ કરી શકે.

હવે અભિનય કળા તરફ નજર કરીએ તો આપણા ચિત્રપટોમાં અભિનય જેવું જોવામાં આવતું નથી એમ કહીએ તો ચાલે. ચિત્રપટ લેવાં પહેલાં બરાબર રિફર્સલ કરાવવા જોઈએ, પોતે આખા પછી જ્યારે માલમ પડે કે નટ નટીના મુખ ઉપર લાવ બરાબર પ્રદર્શિત થયો છે ત્યારે જ ચિત્રલેખન દાયરેક્ટરે આ બાબત ઉપર કાંઈ પણ ખ્યાન આપતા સાગતા નથી ચિત્ર લેતી વખતે પાનેને કહેવામાં આવે કે અમુક રીત પ્રમાણે ગોઠવાઈ જાઓ. તરતજ readyનો હુકમ બહાર પડે અને પછીથી steady અને બધાસ. શોક દુઃખ વ્યાપ્તો લાવ પ્રદર્શિત કરવાનો હોય ત્યારે કહેવાતા પ્રખ્યાત નટ નટીઓના મુખ ઉપર પણ ઝીણું મંદ હાસ્ય રજૂ કરતું હોય. પત્ર હાસ્યમાં લઈ વાંચ્યા વગરજ તેનો સાર સમજી જાય. તે દાયરેક્ટરે કુશળ હોય તોજે સાબતો હોય તેનાજ વડે પ્રયાસોથી સાર કામ થઈ શકે. પરંતુ હાલમાં તો મહેનત વગર ખાવાની દયાનંત હોય એટલે પરસેબો ઉતારવાની તરફી જાય લે? લગાળના સીનેમાં ઘણીજ ભુલો કરાય છે મહાન લશ્કર ખતાવવાને ૧૫ થી ૨૦ માણસો બસ ઘઉં જાય છે લગાઈ ચાલે તે વખતે અરસપરસ થા કરાય છે પણ લોહીના ઝાંઝા ફાઈના સરીરપર કે જમીનપર જોવામાં આવતાં નથી કટાર મારે છતાં લોહી નીકળતું જોવામાંજ આવતું નથી. બધા Bloodless થા ચતા લાગે છે. અહા! કેટલી બધી કાર્યદક્ષતા! કેટલાક સીનેમાં ખંજર મારવાની અણીપર હોય છે, પછીના સીનેમાં યોગ્ય ઉપર સ્વાર ચંપને ખચાવવા દોરતો મતુખ્ય નજરે પડે, તરતજ પાછો આગલો સીને ખતાવવામાં આવે, પાછો સ્વારચાળો સીને ખતાવવામાં આવે આ બધા વખત જાય એટલામાં તો ખંજર સરીરના ભાગમાં જઈ પહોંચતું જોઈએ. આવા સીનેમાં સહેજ અચ્છલવળે ઉપયોગ common sense કરવામાં આવે તો !

સેડીંગના કાંઈ ટેકાણુંજ હોતાં નથી. જે ગત વર્ષમાં કાંઈ પણ દેશી ચિત્રપટમાં સારું સેડીંગ જોવામાં આવ્યું હોય તો તે ફક્ત "નીરા"માંજ.

"Vamp" રવીન્દ્રને ગરીબ રિયલિટો વર્ણવામાં આવ્યો છે. તેના ઘરમાં લેડીશિન, કોમ્પોટી સેડીંગ, ફરનીયર જોવામાં આવે છે. કેટલાક ચિત્રપટોમાં તો બચ્ચ દવા મહેલનાં ચમનગૃહમાં એકાદ બે સોશીય જોવામાં આવે. ન હોય જાય, પણ કે "બીનુ" કાંઈ ફરનીયર. આવી નુકસી દેશી ચિત્રપટોમાં ડગલે ને

પરમે માલમ પડે છે. દાષ્ટરોના પણ ટેકાણું જોવામાં આવે નથી લાખ તથા બેડરોની જુલ તો હોયજ પરંતુ શુજરાતીમાં જે કહેવામાં આવ્યું હોય ! તેના અંગ્રેજ દાષ્ટરમાં આવ્યું પણ જનવવામાં આવ્યું ન હોય. જ્યારે અંગ્રેજ દાષ્ટર સંપૂર્ણ હોય તો શુજરાતી દાષ્ટર અધુરા હોય છે. અંગ્રેજ શાબ્દોની ઘણીજ ભુલબરેલી હોય છે.

કેટલીક વખત દાષ્ટરોના કંટાળો ઉપજાવે એવા લખવામાં આવે છે "સપ્ટાટ સિલાદિત"માં એકજ જાતના દાષ્ટરો જોવામાં આવે છે "કેટલાક સમય બાદ" દાષ્ટર આખા ચિત્રમાં રૂપવત્ત વપરાયેલા લાગે છે.

આપણા પ્રપરેક્ટરે - આ ખાખતપર પણ ખ્યાન આપતા જણાતા નથી કેટલાક ચિત્રપટોમાં સંસ્કૃતમય શુજરાતીમાં દાષ્ટરો લખવામાં આવે છે. સાધારણ પ્રેક્ષકને જેની ઉપર સીનેમાનો આધાર છે. તેઓ આવી ઉચ્ચ શાક્ષરી લાખ કેમ સમજી શકે? આવો નકામો ખાલ ડોળ ને કરે તો શું ખોટું? આજની એક ડઝન ફિલ્મ કું. એમાં ફક્ત મહારાષ્ટ્ર ફિલ્મ કું. ની કૃતિઓમાં ક્યાંક જોવા જેવું હોય છે. કળાની દૃષ્ટિએ એનાં ચિત્રપટો પ્રસંગનીય હોય છે. પરંતુ એ ચિત્રપટની વાર્તા રમ અને રસ વગરની હોય છે એ કું.ના કાયરેક્ટરે આગળ ઉપર એ જુલ સુધારો એમ ધિણી શકાય.

તેષાર છે !

તેષાર છે !

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય-વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક ભુવનમોહિની—વૃંદાવનના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને અનુલક્ષી શુજરાતના આ મરેત કાવ્યએ રચ્યું છે. મધ્ય માત્ર આઠ આના. બહાર ગામના માહોરોએ નવ આનાની પા. દીકરી મોકલવી.

છુપી પોલીસ

પાર્થિવ સવાજમ-૨. ગુ. વી. પી. સાથે ૨. ૩-૪-૦
દિ. બહાર ૨. ૫

લખો-ભાજ-મનહ કાયાલય,

ખાખ બીજાજ મુખાપ નં. ૪

સીનેમાના શોખીનો!! સાંભળો!!

અત્યાર મુખી મુંબાઈમાં નહીં જ્યાં હોય તેવાં નવાં દિલ
ખેલાવનારાં-ગરુમત આપનારાં-પ્રોગ્રામો-

કુંકે વખતમાં-

જેવાની અમુક તક તમારા હાથમાં આવનાર છે.

જુના અનુભવીઓનું મેનેજમેન્ટ

હોવાથી--તમારી સગવડો--પુરતા પ્રમાણમાં જળવાશે

મુંબાઈ
શહેરમાં
મધ્ય
ભાગમાં

ગેઇટી થીએટરમાં-

(લીઝ લેનાર)

સીનેમા એન્ડ એસોશીએટેડ ઇન્ટરટીનિંગ
ખંતીલી દેખરેખ હેઠળ

કોટના ભવ્ય
અને
ધીમ
લતામાં

ખુલશે

કુંકે મુદતમાં

શરૂ થશે

ગેઇટી સીનેમા

આ સીનેમા થીએટરને કુશાદે ખનાવવા હજારો રૂપિયાનો ખર્ચો કરવામાં આવ્યો
છે જેથી બાર સાથેની સર્વોત્તમ સગવડ મેળવવાનું શક્ય.

આ એકજ થીએટર થશે.

જ્યાં ચુટી કાઢેલાં

સારામાં સારાં-તટન નવાં-દિલ ખેલાવનારાં

તમારી સેવામાં ઇંગ્લીશ પ્રોગ્રામો રજૂ થશે

તમારા મશીનનો સ્ક્રુ કયાંથી મેળવશે ??

ફીલ્મ માટે સીમેન્ટ ક્યાં શોધશે ??

સાફ મશીન ક્યાંથી મેળવી શકશો ??

એનજીન ડાયનામો માટે કેને કહેશે ??

સારા ડ્રામાઓ કયાંથી બુક કરશો ? ?

સારી સીરીયલ

કયાંથી-સસ્તા ભાવમાં-મેળવી શકશે ? ?

दृष्टाभां सीनेभाने लगतु—

‘સર્વ કાંઈ-દરેક બીજ

માર-શું ?? અને ક્યાં ??

તેનું નીરાકરણ આ—

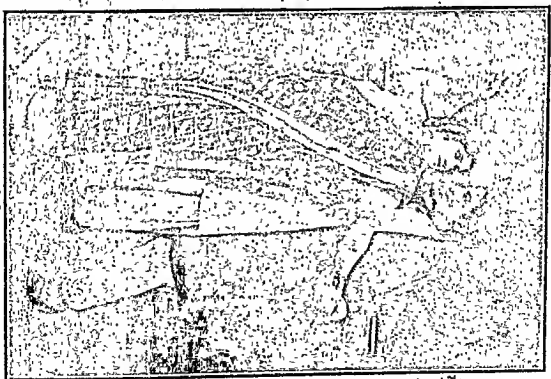
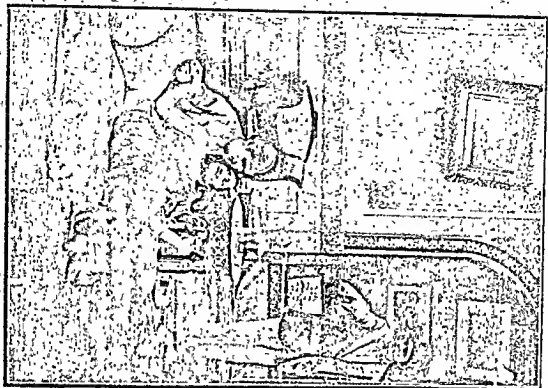
સીનેમા એન્ડ એસોસીએટેડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ

ગોરધન બીલીંગ મુળ્ય ૪

પત્રબેવાર કરો સરખામણી કરો—ત્યારેજ

તમારો કાયદો તમે સમજી શકશો.

સી
ન
મા
એ
ઠ
એ
સા
સી
એ
ટ
ઘ
ડ
સદી
અ

(ଅନୁ. ସାମାଜିକ ବିଧି)

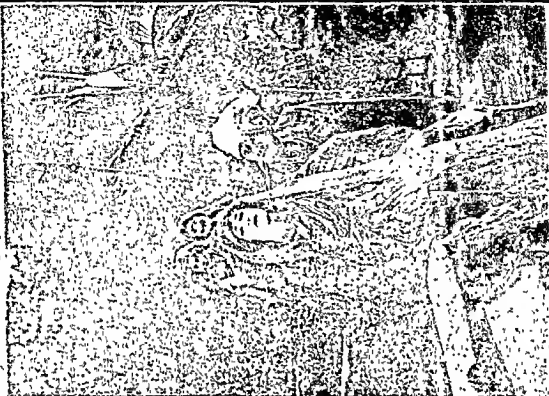
ପ୍ରାଥମିକ-ମିତ୍ର ଶିକ୍ଷା

୧୯୫୫-୫୬

ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁର-ପୁର
ପୁର-ପୁର-ପୁର

(ପୁର-ପୁର-ପୁର)

ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁର-ପୁର
ପୁର-ପୁର-ପୁର

(ପୁର-ପୁର-ପୁର)

EXPERIENCE OF A WEL-KNOWN ACTRESS

In cinema pictures *standard* and system of work, plays a very prominent part, towards the success or failure of the picture. By *standard* I mean the story or the cenerio which should be so selected as it will appeal to the public mind, I mean a story which has a 'Grip' or a 'catch' in it, and something new for the public to see, and learn. It should not be a simple *Tom-jack* story, denoting the every day life—No,—we have enough of it every-day in our practical life! What the public wants is—"Something New" something striking and out of the commons!

By system I mean the organisation or the distribution of labour, which should be, so arranged, and selected, as it will give the real effect, to the story and no character should be selected simply to fill in the places. The Director should very carefully go through the story, and then find out from the staff fitting characters, who are able to develop the character in a sence and effect, as originally desired by the writer. The director or the actor should never try either to mitigate or exaggerate the effect of the sence of the character. This will best be managed with the co operation of the writer and the Director should carefully watch the desired effect in each scene.

Looking to the present production and the way of working of the present producers barring perhaps one or two I believe the system is (with the apology of the producers) faulty from A to Z so much so that if the picture be actually seen on the screen by the writer I am afraid, he will have to console himself with tears; tears; and sighs!! and this is only the result of improper direction, faulty acting and unnecessary

interfearence of persons, who think they know "a good deal" which as a matter of fact they know nothing. An Actor in A Company becomes a *Logger-Head* with the Proprietor, chucks the job and becomes Manager in B Company. I do not mean that subordinate characters should not be developed in to higher ones, what I mean is fitting and promising characters, should always be encouraged to come forward, as they are bound to come, provided due facilities given to them and no unbecoming choice or favouritism should take its place. This will clearly be understood from my personal experience which I quote here for an example. It happened in a certain Film Company where I was working, one day while I was just entering, the Director told me that I was immediately to prepare myself ready for the heroine, with such and such a dress, as I was going to my room, his Assistant came up and told me on the stairs, that the Director had changed his mind, and I am to be ready for the *sister of the heroine*; well, accordingly I got myself busy with the new version when after fifteen minutes the Proprietor turned up and asked me to put on an Angel's dress! Just imagine, my position and the three different roles allotted to me during such a short space of time. Under these circumstances how is it possible for an Actor or Actress to stand up to the occasion and act, in true sence of the part of the character? what should be, I believe is, that every Actor or Actress should be given a brief of the role he or she has to act and then during the rehearsal the Director should see and watch that he or she acting the role, and then start the work, this present *random* and directing on the spur of the moment won't do; I mean it can't be a success.

Another thing of late I have noticed is the tendency of our Directors to *imitate*. He will not take the trouble of adding something new for instance in the 'love scenes' now a days the Director will ever consider the scene complete unless the lover kisses his sweetheart, alas! if it were so, where is the necessity of going to see this being done on the screen? Is not every lover and his sweetheart familiar with this experience? What does the public get out of it? The public wants to learn something, the public is there anxious to take some lesson instead of which they get this dirty exhibition of morality! I remember once, when such a scene was going on, in a certain Company the Director was insisting on the lover to kiss his sweetheart, who flatly refused to be kissed; threats, commands from the Director followed as a result the lover did kiss in spite of her wishes! *Poor Dear both of them!* when I saw this scene on the screen it was a great wrestling match instead of a love scene! I need not add the result, *the portion was cut off*. Of course this may look very well to a Western mind for this is his common experience, and kissing in the street, and while parting it is considered a mode of etiquette to do such thing. As for our social life such thing will never be appreciated or accepted as a good piece of work or acting. Everyone is aware without telling the ways of love, then why this indecent exhibition of downright low acting? Just imagine a decent lady of society sitting in a Box with perhaps with her brother or father will she ever appreciate such scenes? I recommend the Directors and Proprietors to watch such ladies watching such scenes, and their faces, and their embarrassment! were the ladies given to have their own way about their feeling, they will

no doubt start directing the Directors away!

I have thus tried to subscribe a few the personal touches to the growing Art of India, which in its infancy is doubt a foundation landmark for our *White and Grace Diamonds*. It is a fair of our Cinema Exhibition that we are after American fights or p indecencies. We are attempting to our social weaknesses and historical sense patriotic pride. One caution to Producers and especially to capitalists is that they should not mind the call of their encouraging actors, for better prospects but should try to reap their harvest by sound cooperation. Art and Capital ought to go hand in hand, on this principal alone Western Science is at its top today, and our infant art stakes its life on our young heroines and heroes which should not change the places off and on from one Film Co. to another.

BAI FATEHMA BEGAM.

સ્વામી સાથે પરમાર્થ

તે કેમ!

કામચુ કામ થાય અને સંસ્થાને ઉત્તેજન મળે.

લેડી નાર્થ કોટ હિન્દુ ઓફિસ

જે પચીસ વર્ષથી સ્થપાયેલ એક ધાર્મિક સંસ્થા. જેમાં કાયમ અનેક અનાથ બાળકોનું પોષણ થાય છે. જેના નિભાવ અર્થે સ્થાપવામાં આવેલ

કે. એન. સેલ્સ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,

જેમાં

દરેક પ્રકારનું અંગ્રેજી, ગુજરાતી, મરાઠી, પરચમ લાલખ સાહિત્યને લગતાં પુસ્તકો, માસિકો, અઠવાલિક પત્રો તથા પત્રિકા વગેરે મુદ્રણ, સમર્પણ, અને સરનામાં છાપી આપવામાં આવે છે.

લખો યા મળો,

જેનેર

લેડી નાર્થ કોટ હિન્દુ ઓફિસ, કે. એન. સેલ્સ

(જાણકતા માટે) ૭૭-૭૮ મેળાપી રોડ મુંબઈ નં-૧

સીનેમાની બાલકનીમાંથી.

(લેખક:-શ. મસ્તરામ.)

“ઓ હો ! કરતુર કાકા ? કેમ હો ?”
 “ઠીક છે. બચ્ચા”
 “પણ કાકા તમે આજે અદિ કંપાંથી ? આ પંખેર કંપાંથી ઉપાડી લાવ્યા ?”

“મુખાં જરા સખતા રાખ ! આતો તારી નવી કાકી હો !”
 “જુલો કાકા ! માફ કરજો ! હવે મને સમજ પડી કે તમે નવી કાકીને ‘મુબ્બની સેક જીની’ ફીલ્મ જોવડવવા આજે ખાસ લાવ્યા છો !”

“તેમાં ‘મુન્ બેટુ’ છે ? તમે જુવાનીનાઓ ! હુતો-હુતી દુનિયાની મોજ ઉડાવો અને શું જુલોએએ પાપ કર્યાં છે ?”
 “નહી રે કાકા ! એમ બને ! જુલોએ જુવાનીયાથી ‘બમલુ’ ખેડે એ પ્રાચીન પ્રથા છે.”

ઉપરોક્ત વર્તાવાપ કાકાવાડીમાં રહેનાર, કરતુરચંદ કાકા સાથે સીનેમાની બાલકનીમાં હું ચલાવી રહ્યો હતો. કરતુરચંદ કાકા રમુજ રચાવનાં, વિદ્યારી વૃત્તિના, અને રસિક બાવનાના જુલો પતંગીયા હતા. ધનવાન, ધરોમાન, કીર્તિમાન હતા, મુબ્બના સરકારી પદધર હતા અને કાકાવાડીમાં બે પેઢીથી વસી રહ્યા હતા તથા પકકા મુગધ-ગરા હતા.

હું તેમને નિકટને જુનો આડોસી અને પાડોસી હતો, તેમજ એક જુવાન રમુજ સાથી હતો. ફરક માત્ર એટલોજે હતો કે મારા મુરખા કાકા સરેદ ચપેલા વાળને કદર લજાવી ચાવનારો હતામ દુનિયાને દેખાવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. ત્યારે હું મારી નવીન લેખીયને કસવાને અને તે વડે એક મહાન સીનીમાની રાઇટર જુની દુનિયાને ઇક કરી નાખવાનો પ્રયત્ન કરતો હતો.

મારી અને કરતુર કાકાની આટલી જોળખણ આખા બાલકને હંમેશા આગળનો વર્તાવાપ આજુ કરે છું.

“કાકા તમે જેવા રસિક છો, તેવી રીતે મારાં નવી કાકીને પણ રસીક બનાવી દો. આવી આવી સામાયક શીલોને દબેશ બતાવો, નહું હંચુ સાહિત્ય વંચાવો ! મીડીઓમાં, બાપજોમાં-સજા-પરિપક્ષમાં લાગ લેતાં યામ તેવાં ઉત્સાહિત કરો ! તેમાં મારી તો ખાસ ભલામણ છે કે નવાં કાકીને હવે જુનું સાહિત્ય વંચાવેલો નહિ. હાલની પીસમી સ્થિતિના હજા હંચાનું તાજેતર નવીન સાહિત્ય-તેમાં વળી સ્ત્રીલેખીતાનું ખાસ વંચાવો. વળી અઘમઘ કરે છું કે સાક્ષર શીખતી લીલાવતી બહેનનું લખેલું રખયિત તો જરૂર વંચાવશે ! મીડીઓમાં, જનાપર્યાય આગ્યો વંચાવશે તો

તો જે કંઈ રસિક નવા કાકીમાં દરો તે પણ ઉડી જશે માટે કાકા ! કાકીનામાં રસિકતા આજુવાને બહુ જુલિથી કામ લેતો-લેવાતું છે. શું સમજ્યા ?”

કરતુરચંદ કાકા મારાં આ બાપજુ સાંભળી રહ્યા હતા. ત્યાં શીલમમાં એક પ્રસંગ જોઈ એકદમ આજુવણી ઉઠ્યા ! “અદિન સીનેમાવાળા ગંબીર બોલે ખાસ છે. મને સમજ પડતી નથી કે જુલોને બાલિકા સાથે પચાણી ઘરનામાં જ જુલોને શા માટે મારી નાખે છે. કેટલું અપમાન જણાયું છે. લેખક ચોક્કસ બે અઢી લાગે છે. એને ખતર નથી કે જુલો જેટલું લાંબુ છે તેટલું જુવાનીઆ દુકું છેવે છે.”

સીનેમાનો શો ખલાસ થયો. હું કાકા અને નવી કાકી બાલકનીમાંથી બહાર નીકળી જરા બહાર ‘મેલેરીમાં’ દવા ખાવા બેઠાં હતાં. મેં સોડા મંગાવી. હવે સોડા પીવાની ચર કીધી સોડા પૂરી પીધી ! વચમાં જરા મારાથી સજા ન રહેવાયું ને બોલાઈ જવાયું કે “કાકીએ સોડા પીવાનો અપવાસ રાખ્યો છે, તે વખાણવાને પાત્ર છે સમજ્યા કાકા !”

હવે વીક્ટોરીયા ફરી ઘેરે આઆ. વાંચકને હું ઉપર દર્શાવી ગયો છું કે હું કાકા-કાકીનો નીકટનો આડોસી પાડોસી હતો. બાળ બચ્ચાં વિનાનો, ધરજારની ઉપાધી વિનાનો-એને કામ ધંધા વિનાનો-પરોપકારી પાડોસી હતો. વિક્ટોરીયામાં કાકાએ જરા રસિક રચનાથી કહ્યું, “મુબ્બની શેઠાણી” વાળી રસિક શીલમ તારી કાકીને ઠીક ગઈ છે. હવે એવી બીજી ફારી રસિક શીલમ જોરા-લાયક હોય તો કહેજો. તારી કાકીને બતાવીશું.”

હવે જુલો પડ્યો. પળ વીક્ટોરીયામાં જે એક પ્રસંગ બન્યો હતો તે એ જોરે રજુ નહિ કરું તો વાંચકોને દોઢી કરે તેમ છું, માટે પૂરી સખતાથી અતીશ નહિ એવા બાવોમાં તે પ્રસંગ જણાવું છું.

બન્યું એમ કે નવા કાકી મારા સામું ટગર ટગર જોતાં હતાં. મને તેમનાં નપને સેજસાજ મસ્તીભર્યાં માણુમ પડતાં હતાં.

હું સખતાની ખાતર તેમની દષ્ટિ સાથે મારી દષ્ટિ મેળવતો નહોતો. હા, રાત્રી હતી, પરંતુ રસ્તા પરના અચગતા પ્રકાશમાં અપો-અપના દષ્ટિભાવો પ્રવક્ષ સમજ યગમ તેમ હતું. હું નવી કાકીનો દષ્ટિભાવ સમજ શક્યો હતો પણ તે તે વખતે ખાસ પલા ઉપર લીધું નહોતું. અને કાકા સાથે બીજી વીજ વાતો કરવામાં મુંઝાઈ ગયો હતો.

હું મારી રમમાં ગયો, કલાક દોઢ કલાક પચારીમાં પાસાં ધરમાં પણ ઉથ આવી નહી. જતી સગવાની રોટી લખવા બેઠો, પણ વિચારો નવી કાકીની દષ્ટિના આવતા હતા. રોક્યા રોકાપ તેમ નહોતો ! અટકાવ્યા અટકે તેમ નહોતો ! જુલો બ્રહ્મા તેમ નહોતો !

અને એજ વિચાર આવ્યો હતો કે કાકાએ નવી કાકીને રસિક બનાવવાનો પ્રયત્ન માણુ કીધો છે તો ખરો પણ તેમાં કાકા ધરજારી નીચે તો પ્રયત્નો પાત્ર સમજવો ! કાકા આમને આમ સીનેમાની બાલકનીનો રતાં નવી કાકીને

રોજ ચપાકરી તો તેનો અપચો કાઢીને જરૂર લાગશે. કાકી બુઢા-ચપા પછુ ખચર નથી કે સીનેમાની બાદ-નીમીથી સીનેમાની શીએ કરતાં કાંઈ ઓરજ ચીવપડે સરખાય છે.

હશે, કાકાનાં નરી કાકી છે. તેમાં આપણે શું? કહાય નરી કાકી આવતી કાલનાં લાગ્યસુખ કેમ ન હોય? ખુલા નજી માત્ર કાકાનાં અને કાકીનાં તંબીરમાં શું બખાયેલું છે.

X X X
“શેઠ હું આજ છ માસથી રોજ આપની પાસે આવું છું, પછુ મને ચાન્સ આપતા જ નથી, હવે તો ચાન્સ આપો?”

“વાહ કેમ નહિ? જરૂર હવે તમારી રોટરી હાથ પર લપડે.” જીએની, ખીબ વેદ હજી તમારી રોટરીઓમાં કયાથ છે, જોઈએ તેનાં એકસનો રોટરીમાં આવી ચડતાં નથી, માટે હજી જરા તમારી કલમને કસતા રહેા અને અદ્યુત એકસનોવાળી ઉંચી રોટરી લખતા રહેા તમારે માટે સારી આજ્ઞા સંભવે છે. ફ્યા જરા ચાહને છન્સાફ આપો.” શેઠે મને સંતવન આપ્યું.

“શેઠ, આપ મારા પ્રત્યે આટલું માન ધરાવેા છે તેના ઉપકાર માતું છું. અને મેં તમને ગયા અવાડીયામાં બે રોટરી આપી છે તે મને પાછી આપશે તો વધુ ઉપકાર માનીશ.” મેં ચાહ પીતા પીતા શેઠને રોટરી પાછી આપવા જણાવ્યું.

“સમે તો બસા આદમી છે.” શેઠે વધીકે હાથ કરી જવાજ આપ્યો. “તમારા રોટરી પાછી આપવાને મને યાધી નથી પછુ તે લઈ તમે શું કરશે? જાતે પાછી મને જ આપવાનો વખત આવશે, માટે મારી પાસે પડી છે તે ઠીક છે. કાંઈ દીવસ પછુ તમારી રોટરીનાં સારા ઉપયોગ થશે.”

હું શેઠની મધુર વાણીમાં હુબધુ યથ આગળ જરા પછુ બોલી ચકયો નહિ. હું સમજી શકતો હતો કે શેઠે આવી મધુર વાણીના પ્રલાવે મારી સાત રોટરીઓ પડાવી લીધી હતી, અને મારી રોટરીમાંથી મલાઈ કાઢી લઈ તેને ઉપયોગ કરતા હતા. તેમનો એક ક્રાન્ડાક્ટર સિનર્થો રાઈટર એવો તો તફમચીબાજ હતો કે તે જીની વાતોમાં નહું કંઈપર ઉમેરી, તેમજ મારા જેવાની રોટરીઓમાંથી મલાઈના ઉપયોગ કરો નવી રોટરી નવા નામે ઉપજવી કાઢતો હતો. આથી મારા જેવાની હાથ સીજતી નહોતી; તો પછુ હું આ બધું પોતાને માનપ્રદ સમજી શેઠની સાથે સંબંધ રાખી રહેા હતો અને કુંપનીમાં માથુ મારી રહો હતો. કારણ કે મને ખાત્રિ હતી કે આમ કરવાથી મારા દીકરાનું.

શેઠની પાસે મારા જેવા ધણા રોટરી લેખકો આવતા જતા હતા અને જેની રોટરીમાં કાંઈક માત્ર જણાવેા કે

તે શેઠે ક્યાંથી ખેસતા હતા અને તેના લેખકોને કરતા નહોતા, તો પછુ મારી સાથે તો શેઠે નીમારી હતી અને સીનેમા જેવા આર ક્રાન્ડાક્ટરની આપતા હતા અને કંઈક મારી કદર થાય છે એવી મારા ઉપર પાલમાં રોકે સજી થતા હતા.

* * *
હવે નવી કાકી ઉઠે ચપા કાકી પૂર રસિક બન્યા હતાં. બે માસ ઉપર કાઠીયાવાનું ગામડું છોડી અને આબ્યા હતાં ત્યાંજે તેમનો સીન અને કાલની રોજ વચ્ચેનો ફરક દીવેલું કાઠીયું અને ઇલેક્ટ્રીક ખતી જેવા હતા.

કાકાએ પોતાની જીની અખિએ નવા તમાસા જેવાસી હોઈથી કાકીને સકળચુસ્ત પત્ર જનાવવા સાર ચિવિધ વ્યવસ્થાઓ ચોજી હતી. મ્યુઝીક શીખવવા સાર એક પાસી મ્યુઝીક મારતરને રોકપો હતો, આ પારસી જેન્ડમેન એક પારસી એમેચ્યુઅર નાટક કુંપનીમાં નાટક કુંપનીને મ્યુઝીક મારતર હતો. અને તે એવો કે જેકે જોઈ જોઈ અને મારતર જોઈ નવ. સખમે અધુરા કોઈ માત્રે નહિ પૂરા!!!

ચપા કાકીને સીનેમાનો ધણોજ રસ પડેા હતો. મુંબઈના પ્રખ્યાત સીનેમાઓની બાદ-નીમી ખેસી રસિક શીખ જેવાનો આજ્ઞા શોખ લાગ પડી ગયો હતો!!! ફક્ત જોઈને શોખજ લાગ પડેા હોત તો ઠીક હતું, પછુ-તેમનું હતું. વાત એવી પછુ આગળ વધી હતી. વેલ આધાર મળતાં જેક વધતી જાય છે તેમ ચપા કાકી રસિકતામાં બહાદુરીથી આગળ વધતાં હતાં. શીદમમાં એકટ્રેસની એકટ્રીજ, તેના ડ્રેસોની રચાઈ, નકલી સોઈથ કોર્પોનાર જેટ અપ, કુર્લ કલેન્ડર કારી નાખે તેવી અદા, હાવભાવ અને બાહુ કરેલાં નયનેટ, શિક્ષણ લેવામાં કાકી પૂરાં રહેકમંદ નીકળે હતાં. હવે તો ફર્મ પ્રકારે રેસ બદલવાની, પાવર કરવાની અને જેમ સાકવાળી બાજને પાછી છડીને તાજ રાખે તેમ કાકી પહે પહે કપાટના છુકીંગ બાસમાં ડોકોઈ કરો પોતાની સોઈથતાને રાપરીપથી તાજ રાખવામાં જરા પછુ યુક્તા નહોતાં. આટલી હદે કાકીની પ્રમતિ થતી નીકળી કાકાના મનમાં તો રવર્થ નીચે આવ્યું એમ લાગવા લાગ્યું હતું. કાકાએ કાકીને માથુ જમાનાને પોષાતી સપ્તજી છુટ છુટ આપી હતી. પછી હમારી મેના-કાકી બે ખંખે ફરકાવી વિલાસ ગચનમાં ઉડવન કરે તેમાં હું નવાઈ હતી! જરા પછુ હોખજ નહિ.

આરતે આરતે નવી કાકી એક એક કમળ આગળ વધતાં હતાં. હવે ચોથા દિવસ ચપા કાકી પોતે એકસાઈ સીનેમા જેવા આવતાં હતાં. કાકા ખીમારા વેપાર ઉલોખના ધખારામાંથી નવરા યથ ચકતા નહોતા. તેમજ વળે સીનેમા જેવાથી તેમની અખિને અચર થતી હતી.

આવ કારણેને લીધે કાકાએ કાકાને એકલા સીનેમા જોવાની સ્વતંત્રતા રાજી ખુશીથી અને અક્ષય હોશીયારીથી આપી હતી. કાકાએ મોનના હોતા કે આજકાલની ઉછરતી પુત્રિકા સ્વતંત્રપણે, સહાય વિના કાઉન્સિલ, મીડીય, ક્લબ, નાટક, સીનેમામાં જઈ શકે તેવા દિશ્નતવાન નીવડે છે. તો પછી આટલી સ્વતંત્રતાની હદે કાકા લીમતવાન નીવડે એમાં કંઈ શક ખરો કે ?

મિત્ર વાંચક ! તું આગળ વાંચ તો ખરો ! અરે તારા ! અરે નંદી, જુલ્હો આપણા નવા કાકા કેવા લીમતવાન નીવડે છે નીવામાં કેવી નામના મળવે છે તે તું ત્યારે જ જાણશે કે નવા કાકાને તટસ્થ દૃષ્ટિથી જોતો રહેશે ત્યારે !

કાકાના કુણા કળજમાંથી એક સંકલ્પ ઉપજ્યો હતો. બન્યું જોય કે મોનમનનના ખાસ સીનેમા બેઠક ઉપર સીનેમાની મરાહૂર નજી એક્ટ્રેસોનું “ત્રિપુટી ચિત્ર” ભારથી કાકાની નજરે પડ્યું, ત્યારથી જોય સંકલ્પ ઉપજ્યો કે હું પણ એની જાત છું. આ નજી એક્ટ્રેસોનું ચિત્ર જાણ્યું છે તે પણ એની જાત છે, હું પણ તેમના જેવી મરાહૂર એક સ કેમ ન નીવડું ? તેમની જેમ મારું ચિત્ર દુનિયાની દૃષ્ટિએ કેમ ના આવે ?

કાકા આ સંકલ્પના લીધે કાકાના હૃદયમાં સીનેમાની એક્ટ્રેસ થવાનો વિચાર ધુટાપા કરતો હતો, અને કયા રસ્તેથી કામ લેવું તેની ચુસ્તવચમાં જોયા ખાતા હતા.

એક દિવસે સાંજે સીનેમાની બાલકનીમાં કાકા સાથે મારો સાધો બેઠો થવા પાડ્યો હતો. હું રોહની ડેપ્યુટી-મેન્ટરી ખાસ લઈ ખુદાજીને લેવા ગયો હતો. તે દિવસે કાકાને મેં એકલા આવેલા જોઈ માપી કાઢ્યું કે “હવે મમમાં પણ આવ્યા ખસ !” હું જરા લોહની ડીકારી કરતો હોવાથી કાકાની સાથે બેઠો હતો પણ વચ્ચે એક ખુસી ખાસી મુખને બેઠો હતો એટલી સમયતા મેં સીનારીયા રાઈટર છતાં જાળવી રાખી હતી, તો પણ કાકા મારી સમયતા ઉપર હમરોડા વાગી મારી નજીક ખાલી ખુસીમાં આવતો બેઠો અને કેટલોક વાર્તાલાપ શરૂ કરી.

“તમે કેમ મળતા નથી ? હું તમને મળવા ઘણી તલસી રહી છું” કાકાએ વાર્તાલાપની શરૂઆત કીધી. મીન વેડ ! હવે તમે સીનેમાના રોહરી લેખક થયા એટલે હમણાં આવ ક્યાંથી પછો ? એ તો કીક પણ એક ખાસ જાન-તમ મારે તમારી સલાહની જરૂર છે શું તે મને સલાહ આપી શકશે ?”

“અલગત ઘણી ખુશીથી કહે, જોવી શી ખાસ બાજત છે ?”

“તાન ખાનગી છે, પ્રલવેટ છે, સમજ્યા ! જુઓ સર્જન ! મારે સીનેમાની નદીઓની માફક નામના કાઢવાનો તીવ હેલ છે. આ હેલ સીક જરૂર મારે જ મારે તમારી સલાહની ખાસ જરૂર છે.”

આ વાક્ય સાંભળતાં જ મને અજાયબી તો લાગી પણ ઘૂરત મારા મનમાં જ રપડતા થઈ કે અલગત, કાકાને આવા વિચારો ઉપરને એમાં આશ્ચર્યની વાત નથી, પણ કાકાએ આપેલી સંપૂર્ણ છૂટ અને સીનેમાની બાલકનીના રકા પ્રત્યે છે !

“કાકા, આ તમારો વિચાર કાકાને દર્શાવ્યો છે ?” મેં પ્રશ્ન પૂછ્યો.

“અરે તારા કાકાએ તો મને સંપૂર્ણ છૂટ આપી છે પછી પૂછું જ શું ?”

“તો તમારો એકલક વિચાર છે ને ? હું આવતી કાલે જ મારા રોહને વાત કરીશ અને તમને બે ત્રણ દીવસમાં તેમની સાથે મુલાકાત કરાવી એક કુપરીમાં રખાવી આપીશ. પછી છે કાકા ?” મેં કાકાને સતોષ સાથે તેઓ ખુલાસો કર્યો.

બીજા દિવસે મેં મારા રોહને ચંપા કાકા વિષે જરા ઈશારો કર્યો. મોઢા ધલોળ સારો હતો. કારણ કે તે વખતે બીજી બે ત્રણ સીનેમા શીક્ષ કુપરી ઉભી થયાની કારે કમાલ ચાલતી હોવાથી અને તેના લીધે રોહની કુપરીમાંથી નદીઓની તેમજ સીનારીયા રાઈટરની નાસબાગ થતી હોવાથી રોહને એકાદ બે નરીન ધુનરાતી નદીઓની ખાસ જરૂર પડી હતી. તેમજ હવે તેમને મારી રોહરીની પણ અજાયબતા જણાઈ હતી. મેં જરા રોહને આંખો આપી એટલે તે મારા પહેલાંને વળગી પડ્યા ! અને હું એ સંબંધમાં બીજા સવાલો પૂછું તે અગાઉ રોહ મને જણાવ્યું કે “હાલજ આવો, નરીન નદીને ત્યાં આપણે રોહ કરી નાંખીએ. મારા રુટીયોમાં શીટ આવશે તો મારો પગાર આપીશ, મોઝ કદર કરીશ તેમજ મી. વેડ ! તમારો ઉપકાર પણ ખૂશી નહિ.”

રોહ પીગળ્યા ! બરાબર પીગળ્યા ! હવે મારું પણ કામ કાઢવાનો અરજો મોઢો છે એમ જાણી મેં રોહ સાથે કરત કરી કે રોહ એ બધું ખરું પણ એ નરીન નદી તમારા રુટીયોમાં ક્યારે કામ કરશે કે અમારે મારી રોહરી શીક્ષમાં ઉતારશે ત્યારે. એ નરીન નદીએ પ્રથમ મારી રોહરીમાં જ કામ કરવાનો નીશ્ચય કર્યો છે.”

રોહ મારી રોહરી ઉતારવાને કમૂલ ક્યું, અને મને એકવાન્સ રૂપીયા બસો પડા આપ્યા ! માલો મારું કામ તો થયું !

ચંપા કાકાને રોહ સાથે અને રોહને ચંપા કાકા સાથે મુલાકાત કરાવી દીધી ! એ કે ચંપા કાકાને સીનેમાની લાહનના કામને જરા પણ અનુભવ નહોતો તો પણ તેમનું ચાંદની સ્વરૂપ, સુમતસૌંદર્ય, મોઢા હતી, તીરજા બહુ કારેલી નયનો, સીકડી જેવી પાતળી કમકાતી કમર, હાથ

અતી જેવી મદમાતી ચાલે। સ્થિત હારમ અને દુર્ભેદ
દિગ્ગમને વીધે તેવાં નયનચર।, આટલી (કોલીશીશ્ચન્સ)
ભાવકાતથી તે શેઠની પરિક્ષામાં પાસ થઇ સરદીશ્ચિટ મેળવી
સકમા હતા.

શેઠની કુપનીમાં ચંપા કાઠીનું સેટલ થઈ ગયું। પણ
તે કેટલાક ખુલાસા સાથે:-

ચંપા કાઠી એક જીવતા શીમંત શૂદ્રચનાં ધણીપણી,
એક આગરદાર ધરની જીવકતી ઇલેક્ટ્રીક બતી, તેમજ
કુલીન કુટુંબના ખાનદાની સફરજન હોવાથી તે પોતે
કાંઈ પણ જાહેર પાટમાં કામ કરી શકશે, નહિ, આ તો
સીનેમામાં નવી તરીકે કામ કરવાનો ખાસ શોખ થવાથી
અને ઉમંગ આવવાથી તેવજુ ખાસ રહેલા છે, માટે
જા વેપી સીનું કામ કરી શકશે. રોજ બારથી પાંચ
દીવસના કામ આપી શકશે, અને પચાસ રૂ. બસો ફાવવામાં
આવે છે તે તેમના વતી ચી. જે. જે. વીજેરે ખુલાસા
થી ચંપા કાઠીનું સેટલ થઈ ગયું હતું.

કરુણ કાઠાને તો રોજ ચોંટીયો જેવો અને કાઠી
જોતો એ સરખું જ હતું. કાઠી પણ કાઠાને બાહુતી રનેદ
દર્શની રીજવતાં હતાં. કાઠી રોજ દીવસના સીનેમા કુપ-
નીમાં જામ છે એ કાઠાના જાણવામાં કઠાય આવે તો
કાઠી કપાઈ જાય તે અગાઉ ચતરાઈ ચંપા કાઠીએ જાણ-
વી દીધું હતું કે હું મહિલા મંડળની સભ્ય થઈ છું.
નાટક, કવિતાઓ રચવાની, નૃત્ય સંગીત શીખવાની
ઉચ્ચ રંગવણી લેવા સાર રોજ મંડળમાં બારથી પાંચ
સુધી જઈ છું.”

કાઠાને તો આ ધણું જ રૂચીર લાગ્યું. કાઠીને ધન્ય
વાદ આપવા લાગ્યા, અને જમણા હાથની હથેલીમાં અ-
ધર રાખતા લાગ્યા। વાદ રે વાદ કાઠીના કાઠા।।

શેઠની કુપનીમાં મારી રોટરીની શીલ્મ ઉતરી. તેમાં
ચંપા કાઠીએ એક ચાહુદી છરખાવાળી સીનું કામ કયું
હતું. શીલ્મ સામાજીક હતી. તેમાં રશીયાનું પાત તેજ
ચંપા કાઠી સમજી લેવાં।।

પહેલી વખતની શીલ્મમાં ચંપા કાઠીએ કાંઈ કરી
જતાવવાથી તેમજ લોહાના દીલમાં ચંપા કાઠી પ્રિય પ્રકારથી
શેઠ નજી વાંતું એમીમેન્ટ કરી ચંપા કાઠીને એન્જેન્
કરી લાધાં. હવે ચંપા કાઠી લેડી મધુરીના નામથી જાહેર
આવ્યાં. પણ લોક મહિલાઓ સુધી જાણી શક્યું નહોતું
કે “લેડી મધુરી” એક શીમંત શૂદ્રચના ધણીપણી
હશે. ચંપાકાઠી હતાં.

આ સાથે મારો તકદીરનો સીતાશે પણ પુર જવારમાં
ચમકવા લાગ્યો અને શેઠ પાસે મારું પણ એમીમેન્ટ
કરાવી લીધું કે “મે વર્ષમાં વીસ રોટરી, આપરી અને
તેના રૂપિયા વીસ હજાર પાંચ હપતે મારે લેવા વીજેરે.”

જેણું મારા મહેરબાન દુનિયા કેવી છે? જેમ રામ
નામે પથ્થર તરે, દેવ ગેગા પોડીયો પુનમ, તેમ ચંપા
કાઠી ઉર્ફે લેડી મધુરીની બેગા મારી કીમત પણ અંકાઈ
ગઈ। જે હું પોતે જ માસ ઉપર રોકેને, આજીજી કરોને
અધમુઓ થઈ ગયો હતો, શેઠનાં તળીયાં ચારી ખુબ-
મત કરી, નાંદે દમ આગ્યો હતો, જતાં મારી દાળ સીમતી
નહોતી તે હવે લેડી મધુરીના પ્રભાવે, શેઠનાં કુપનીમાં
મારી અચ્છી રીતે વાદવાદ થઈ રહી હતી. કેમ જેણું
ને? કેવી છે દુનિયા અગાધીનો? બાજર?।।

સુખમાં ગઈ સાલ જરા મેથેરીયાનું જોર વધારે હતું.
એ મેથેરીયાએ ગાપવાડીમાંથી સ્ટારટીંગ લીધી શ્લેશ્વર, સી-
પીટરની બાજર બપર લાઈ કાંતાવાડીમાં પધરાવણી કરી હતી.
તેમાં હમારા કરુણ કાઠા સપાઈ ગયાં હતાં. ડોક્ટર
રેજેની દવાએ કામ તો દીક જાગ્યું હતું પણ મુશ્કેલીનો
ફત કરુણ કાઠા ઉપર વોરન્ટ બાબતના સાર નીકળી
સુખો હોવાથી કાઠા ઉપર નીમેનીયાએ સ્વારી કરી અને
ફકત બે કલાકમાં ઇન્સાર કરી નાંખી કરુણ કાઠાને, પમ-
ફતને હવાલે કરી દીધા. ખસ ચામતો ખતમ। ચંપા
કાઠી પ્રીજગાન જેવા કરુણ કાઠાને યુમાવી મેકાં?

શું ત્યારે ચંપા કાઠી માને લેડી મધુરી વીધવા થયાં?
સમાજ અને ધર્મની દૃષ્ટિએ તો ચંપા કાઠી વીધવા થયાં
હતાં પણ સીનેમાની એક્ટ્રેસ લેડી મધુરીને વીધવા ચું મમતું
નહોતું. હાલના સુધરેલા જમાનામાં સુધરેલી બાળવિધવાઓ જે
વજાબુસજુ જે રીતનો કેસકલાપ રાખે છે તે ઉપરથી તો તે
બાળ વિધવા છે કે સધવા છે તે પણ બોળખવું શરૂકેમ
થઈ પડ્યું છે. ફકત કપાળમાં કંકુના ચાંદના શિરાય
દરેક પ્રકારની સધવાના જેથીજ રાપટીક કે બળ વિધવાઓ
તેમજ કુઆયેક વિધવાઓ હાલના સમયમાં રાખતી હોવાથી
આપણી દિંદુ સમાજની ઉચ્ચ દેશની વિધવાઓને હવે
વેધબ દયામાં જાહુ નાનમ, લાયતી નથી તેમજ કેટલીક
વિધવાઓ એમ પણ માને છે કે પતિજનનમાં સપાઈથી
પરતંત્ર સધવા કરતાં આપણે સ્વેચ્છારી નિર્મલ સ્વતંત્ર
વિધવા વધારે સુખી છીએ.

બાળી માન્યતા ચંપાકાઠીની હોવાથી ચંપાકાઠીએ
કપાળમાં કંકુના ચાંદનાને પતિ પાછળ પાલોક પહોંચાડી
બીજે તમામ વેષ કાપમ રાખ્યો હતો એટલે
આપણું લેડી મધુરી નહિ સધવા અને નહિ વિધવા એટલે
અરધા સધવા અને અરધા વિધવા જેવાં હતાં. જાણે દાં
કાનલ કુપની ચાલે।

કાઠાના ચતુર બાદ કાઠી પરથી પરતંત્રતાનો બોળે
-દલકા થયો.

ચોણ દિવસ જરા મનમાં કાઠા માટે લાગ્યું હતું પણ
કુખનાં ચોસાક દલાડા, તે, સુખ દીવસો મયા ને કાઠા
કાઠીના મનમાંથી વીસારે પડ્યા.

દેવે તો કાઢી લેડી મધુરીના નામથી જગજહેર યાત્રા સીનેમાની શીશ્વમાં એક પછી એક એવાં કામો કરી જતાવવા લાગ્યાં કે જેની વાદવા દિંદુરયાનના ખૂબે ખૂબમાં થવા લાગી હતી.

વાયકો! હું પણ કાંઈ જાહેર 'તેમ' નહોતો. સીનારીયો રાઈટરમાંથી હું પણ એક સીનેમાં એકટર પુડી નીકળ્યો હતો. મારાં વખાણ મારા પોતાના મોટેથી કરવા તેનાં કરતાં હમારા રોકેને પૂછી એજો તો ખાત્રિ થશે, હાંસથી હું પણ શીશ્વમાં કામ કરેનાં 'દેવો', હું કસરતેનાં સાંખીને દોવાથી ધરીને 'એટલું' તો સારું તૈયાર હતું. 'દગ' કે 'મને વગર મગિ' સેન્ડોંગી ઉપાધી મળી 'ચુરી' હતી. શીશ્વમાં બહાદુરીનાં 'ધમપગડાનાં' તેમજ સાદસનાં કામો કરવાનાં અને મળતાં દોવાથી લેકામાં હું દેવે એક ચુનંદા એકટર તરીકે ગણવા લાગ્યો હતો, હું તો સીનારીયો રાઈટર અને સીનેમાં એકટર, કાપરેક્ટર અને લેડી મધુરીનો પ્રોટેક્ટર એટલે પછી રોક અને કુપરી ગારી ખીમાં રહે નહિ તો ભવ્ય ક્યાં! કેમ 'ખર' કે નહિ?

પણ છંપાં અને દેવની જગાણા આસપાસથી હમારા ઉપર વરસવા લાગી હતી. મારી અને લેડી મધુરીની ચઢતી બીજા એકટર-એક્ટ્રેસો ભેદ ચકાતો ન હોતાં બીજી શીશ્વ કુપરીના મારેકે પણ હમારું 'કેટલું' કાઢવાના પરાંપાટરી પ્રયત્નમાં મહાયુગ હતા એટલે કહે કે સીનેમાના એકટરો એક્ટ્રેસો, કાપરેક્ટરો, સીનારીયો રાઈટરો, માલીકો અને મનાલીઓ બધાં હમારાં છાંવર કુદમન બન્યાં હતાં, 'ખર' છે! આમ થાય તોજ દિંદુરયાનનું નામ જગવાય! પૂર્વથી આવી આવેલી દિંદેને પાપમાસ કરનારી છંપાં અને કુસંપ નોં અમલ ન થાય તો દિંદેનું નાક ના કપાય! કંપા, ઉદોગ-કુદમરમાં એમ થયું જ એઈએ તોજ આપણા દિંદો-ઓનાં બહાદુરી ગણાય! એવાં કાંઈ સક ખરો કે?

કાકાના મરણ બાદ હું અને લેડી મધુરી સાથે રહેનાં, સાથે જમતાં, સાથે હરતા ફરતા અને મોજ કરતાં હતાં. હું લેડી મધુરીનો કમ્પેનીયન અને લેડી મધુરી મારી કમ્પેનીયન હતી. લીવસો ગાલી ખીલી લદીમાં દમે પસાર કરતાં હતાં તેમાં આંક શીશ્વમાં હમારા મેનું એક એકું કાંમ બહાનું કે જેનાં 'મેડી મધુરી વિષય જનવારી તેવજે મારી સાથે પૂર્વજન હતું' અને દિંદુ સમાજની દિલ્હી ફર થઈ હમે કમ્પાસ રવાના થઈ ગયાં' આ ઉપરાંથી હમને બંનેને પૂનર્જન કરવાનો વિચાર થયો.

થોડા દીવસના અંતરે દમે ઉમય લગ્ન ગાંધી જોડ્યાં. લેડી મધુરી (મંપા કાઢી) એ મારી સાથે પૂનર્જન કહું! સમાજ હમારા ફત ઉપર શીટકાર વર્ણવવા લાગી. એ કે હમે મે એકજ ન્મતિનાં હતાં તો પણ એકટર સમાજ

હમને નીંદવા લાગી! અલગત ખરું છે. એક બાજુ વિષય પૂનર્જન પૂનઃ પતિ જાવામાં આધાસન લઈ પોતાનું જીવન નિર્ણય અને સુખરૂપ બાજુ તે જોતાને આપણે દિંદુ સમાજ નથી ચાહતી. પણ એક બાજુ વિષય સમાજની શુભામ, બની જગાડકારે વેધમ્ દશમાં રહી વિષય જ્વિત-ઓને પોપચા, સંકારની વાસનાઓ તપ્ત કરવા ચુપ રીતે પાપ જીવન મળી અધોગતિના મળમાં સંચાર કરી પોતાના જીવનને અને સમાજને કલંકીત કરે તેનું જોતાને સમાજ ઉત્ક્રુ છે તો પછી કોનો વાંક!

દમે પૈસે દેકે સુખી થયા હતા, રોડનું એમીમેન્ટ બગાડ થવા આગ્યું હતું એટલે હમારો વિચાર સીનેમાની સર્વોર્થમ કળા શીખવા સારું અમેરોકા ઉપડી જવાનો થયો હતો. કુરાના કેડાને કુવા જેટલુંજ જગત સમભવ તેથી સમજ જ્વિતવાળી આપણી દિંદી પ્રમા દોવાથી વધુ આગળ કેમ વધવું તે આપણને સજ્જત નથી. મુંઠેને મુંઠે ગાંધી થયા તો થયા પણ તેટલામાં અભિમાન અને મર્મમાં આવી જઈ બીજાની ઉન્નતિની છંપાં કરી તેનું નીકંદન કેમ વાળવું એજ ધેવ આપણા દિંદીઓનાં દોવાથી આગળ પ્રગતિ ક્યાંથી થઈ શકે!

÷ × ×

“એસાકા માર” જાપાનીસ મેમ રહીમરમાં દમે મે અમેરીકા વિદાય થયાં! જાપાનના રસ્તેથી જાપાન જોતાં જોતાં અમેરીકા જવા સારું જાપાનના મેનમાં દમે રચાઈ થયાં! જાપાન ઉતરી જાપાનનું સંદર ચહેરે રોડીઓ એસાકા બીજેરે ચહેરો જોવા. જાપાનમાં અમેરીકા જેવા સીનેમાનો કુન્નર જોઈને તેવા વીકાસ પામેશો નથી. જાપાનીસો એમ માને છે કે, અમેરીકાની જનાવેશી શીશ્વમાં આપણું પીકચરો ઉતારનાં તેવાં કાંઈ મરદાનગી નરી પણ જ્યારે આપણું દેશમાંજ એના રણવણ પદાર્થો શીશ્વે જનારી તેમાં આપણું પીકચરો ઉતારી તેમાં આપણી કુદગત કહેવાય તે પેવથી જાપાન પોતાના દેશમાં શીશ્વે તૈયાર કરવાના પ્રયત્નમાં છે.

દમે અઢી મહીને અમેરીકા પડેલાં ત્યાં યુનીવર્સલનાં એજન્ટે સેન કાન્સીસોમાં દમેને બોલે તો સારો આવકાર આપ્યો તેમજ એટલી તો સર્વોર્થમ પરીજાયાકારા કાપી હતી કે તેવી આપણે ભાગ્યેજ કરી શકીએ, યુનિવર્સલના કાન્સીસોનાં એજન્ટે - પૈ હમારા (ફેબીલીપરીડી) દેડુંબીકે રોડ બધાથે-તેમજ અરો લેડી મધુરી સાથે તે એજન્ટની મેકમને ચાલત સુખીશાન બધાંઈ ગયો હતો.

આરતે આરતે અમેરોની સીનેમાં લાઇનની બ્રિતિઓ સાથે પરિચયમાં આવવા લાગ્યાં અને કુર્નવરસન કુપરીના દેક કાપરેક્ટરની ખાસ ફરમાસથી બીજા એક અમેરિકન સીનેમાં

રુડીપોમાં એજેન્સી થઈ ગઈ હતી. એ રુડીપોમાં સર-
આતમાં હમને ધણુંજ નવું લાગ્યું તો પણ તેના એક્ટર
એક્ટ્રેસો હમારી સાથે ભાવભાવથીજ વર્તતા હતા ત્યાંની
તદન નિયમીત કંપેન્ડેસતાથી દરેકા પ્રોગ્રામ પ્રમણે રચુલર
કામકાજ થતું હતું. જે સીનમાં જે એક્ટર એક્ટ્રેસોનું
કામ હોય તેમનેજ રોકવામાં આવતાં હતાં. અદિયા આપણે
ત્યાં ધણી વખત કરેલા પાવરો પાંચ નાંખવા પડે છે.
ડ્રેસ કરેલા ઉતારી નાંખવા પડે છે અને કામ કરનારાઓને
જલવારના આઠથી સાંજનાં છ-સુધી પાણીની ધાર માફક
ખડે પગે 'હમણાં સીન લેવાશે' એવી કાળજીમાં રોકાઈ
રહેવું પડે છે. આપણા કાપરેક્ટર ફોટોગ્રાફર કેમરામેન અને
માલીકોની નવાજાણી? પેરવાઈ? ત્યાં ભેવામાં આવતી
ન હતી. ખરું છે એ લોકો અમેરિકન છે! આપણે દિંદી
છીએ! દિંદી તે દિંદી!!!

પહેલી શીશ્મ 'જહાંસીની રાણી' ઉતારવામાં આવી
હતી. તેમાં લેડી મધુરીથી જરા કામ બગડી ગયું હતું પણ
આથી રુડીપોના માલીક જરાપણ દીકમીર થયા વિના તેમજ
હમને જરા પણ નાઉમે! ક્યાં વિના હમણે ડોલરનો ખર્ચ
કરી ફરીથી સીનો લીધા હતા અને શીશ્મ કાંઈ કમાલ
ઉતરી હતી. આપણે અદિયા આમ બને ખરું કે? જરાક
એક્ટર કે એક્ટ્રેસનું કામ બગડ્યું'વા તો સીન બગડી ગયા
તો બેઈ લ્યો, માલીકોનાં ચાડાં!! એક્ટર એક્ટ્રેસ ઉપર
ગાળોના વરસાદ વૃકશાનીને બદલા, અને નોટીસો છુટે!!!
ક્યાં તે ઉદાર સ્વભાવના અમેરિકન માલીક અને ક્યાં
દિંદના માલીકો!!!

ત્રણ વર્ષમાં એક પછી એક સાત શીશ્મોમાં હમારી
પાસેથી કામ લેવામાં આવ્યું હતું.....અદિની નેમ છું'જી
દર વર્ષે બન્ધ્યા બજે તેમ આપણી સીનેમા કુપન-ઝી
રોડ લામ કરી દર પખવાડીયે એક શીશ્મ ગમે તેવી ઉતારીને
બહાર પાડેજ છે, રખે પેલો મલાઈ ખાઈ જશે અને
આપણે રહી બજશું માટે એ તો એજ દાં કે રાખો મારા
લાઈ! એવી દાનનથી અગ્રમ બગડમ મને તેવા રીતે
નવી શીશ્મો કુલે ને બુરકે બહાર પાડવામાંજ આપણે
બહાદુરી સમજ્યા છીએ. ત્યાં ગમે તેટલા વખતના ભેગે
પેસાના ભેગે એક માસ્તર પીસ શીશ્મ બહાર પાડી જગ
વિખ્યાત થાય તેજ કામનું એમ તેઓ સમજે છે. તો
કોણ કાઢા? અમેરિકનવાળો કે આપણે દિંદી!!!

અમેરિકામાં, યુરોપમાં દું દિંદીપોલો સેન્ડો અને મીસ
સ્વીડી (મધુરી) ના નામની મચદૂર થઈ ગઈ. એ શીશ્મો
મુખેજ એક્ટ્રીશીટ થઈ ત્યારે તો લોકોની જબરી વૃદ્ધવૃદ્ધ
મંદ હતી.

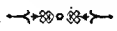
ત્રણ વર્ષના અંતે હમે ત્રણ માસની રજા ઉપર હિંદ
ભૂમીમાં દર્શન કરવા આવ્યાં! હમારા પગમાં પનેતા થતાં
જ મુખેજ બંદરે મહા મુમરયાને હમારું આવાગમન થતાજ
સીનેમાના માલીકો, એક્ટ્રીરીટરો હમોને વખાણનારાઓ, માનના-
રાઓ, કાલુ કાલનારાઓ હિતશત્રુઓ બધાએ શંકુ મેળામાં
હાજર થઈ પેલા નવીન મેક્ટ એફ ઇન્ડીયાના પગથીયા ઉપર
હારેતોરાથી હમારો સત્કાર કર્યો! હમારો સાહસનાં-શુધિનાં
વીરે વીરે શક્તિઓનાં વખાણ થયાં, પ્રુમ વખાણ થયાં
માનપત્રો મળ્યાં ફોટા લેવાયા અદિના બીજાઓ અપણું
થયા ટીપ્પાડીઓ અપાઈ, પીઝર પેલેસમાં હમારા લુનાં
શેઠે મરકા લગાડવા સાફ પસં એનાયત કરી. બધું થયું
અને હમે લુનાં તે આયોર લોકોની નજરે નવાં'નવાં થઈ
રહ્યા! દુનિયાને પૂછવુંજ શું! લોક કેવું છે? લગા બાઈ!
ઉગતા સૂરને નમે તેવું છે! લાળ જોષને લેજે તેવું છે!
સ્વાધને પૂંજનારું છે! શું સમજ્યા?

પણ વાંચકા? આપણા ચંપા કાઢીને આ વાર્તાનાં
અંતે બૂલી તો નથી ગયાને? ચંપા કાઢી તે લેડી મધુરી
અને અમેરિકાના મીસ સ્વીડીનો તો પાદી છે ને? મીય
વાંચકા કેમ બેઈ ને! સીનેમાની બાલકનીમાં શું શું
થાય છે! કેમનું કેમ બને છે! આજથી પાંચ વર્ષ ઉપર
કાઠીપાવના ગામગામથી આવેલા ચંપા કોઈ અંતે ઇન્ડીયન
રહાર એક્ટ્રેસ મીસ સ્વીડી તરીકે બગવિખ્યાતી પાડ્યા તે
ક્યાંથી? પેલી સીનેમા બાલકનીમાંથી!

હાં એ તો ખરું પણ ચંપા કાઢીના નસીમ પાપનાં
તે બધા સંજોગોસારા મળી ગયાં પછી બીજી કોઈ બાળો
સીનેમાની બાલકનીમાંથી આવો શોખ ઉપજતી છવન
ઝેર બનાવવાની બૂલ ના કરે તો સારું? અને સીને-
માના શોખીનો પોતાની પતિન યા કુત્રીને સીનેમાની બાલકનીને
બેઠે શોખ લગાડવામાં રખે બૂલ કરતાં! કારણ કું ચર-
આતમાંજ કહી ગયા છું કે "સીનેમાની બાલકનીમાંથી જે
ચિત્રો ઉદ્ભવે છે તે શીશ્મમાંથી નથી ઉદભવનાં!"

આલો સાહેબ! હમારી ત્રણ માસની રજા ખતમ થયેલી
હોવાથી હિન્દી પોલો સેન્ડો અને મારી લેડી મધુરી દબે
અમેરીકા તરફ સ્વાતા ધઈએ છીએ આપણાં દિંદી
એક્ટર એક્ટ્રેસોમાંથી કરશે કે હમારા જેવું સાહસ? બોલો
છે કાંઈ અમેરીકા જઈ સીનેમાની ઉઘી કળા શીખી લાવનાર!
દિંદીના નામને જમાવનાર!

(સંપૂર્ણ.)

આપણી શીલમો

લેખક રા. નાગેન્દ્ર માણીભાઈ મજમુદાર

અ બકાલ કરતા લગભગ પચે વર્ષથી શીલમોના આ પાર દિલુઓએ હાથમા લીધે અને આજ સુધીમાં મો કાલકો મોટી છેક ઊભી પામે રીયર શીલમ ક પની સુધી કે ક પનીઓ તીકળી અને કે લાંબી ગર, તેનો સરવાળો તપાસીયે તો લગભગ આમના જેવડુ મીડુ કારણ કે આ રી મદારાપૂતી સિદ્ધાંત અને હામાજીરાવ સિવ ય કષ્ટ ક પનીએ એવી શીલમ કહાડી કે જે ચરમચરિય રહી રહ્યાતમા મુરત્યુ ઉપર પડી તેના દુઃખ મદાયા. તમ, કુલ્ય સિદ્ધ જેવા આદર્શમ હુનીયાની સરુનિના અપરિવ સરમય અધિ પ્તાત્યોની માનુશી લીલાના ચિત્રપટો તૈયાર થયાં તેમાં એની એક પણ કૃતિ બનવા ન પામી કે જે જ્યારે એકાંતે પ્યારે દિવને પ્રદુલ્લ કરે હવે આપણને મદામારત કે રામાયણ જેવા ગ્રંથો કેમ અસિક લાગે છે? મદામારત આસમુનીયે લખે કેક હમરો વર્તવિતી ગયા છતા એક પછી એક પ્રજ ધલુખ વર્ષો વાયે છે રામાયણ જેવું ને તેવું હેરાની વારવાર સાલગી રહાયે, છતાં તેજ આપણા અતિ પ્રિય પુસ્તકોના રહિક પ્રસંગે ચિત્રપ પર ઉતરતાં તે એમના ચિરસ્થાથી શા માટે ન રવી શક્યાં? કારણ રોપનું કંઈ નથી

આપણીએ આપારને લખને બેસી ગયા અને પરપર સદાકારની તો વાત જ ક્યાં રહી? ઉનટ દેવમાં સડોવાઇ ગયા અને હેરી સામે ઓપરાન વરદારમા આ ધવામાં બીએ સાથે મગરા માટે રી અનેરી છાંયી, અને નીતનાં મૂળતવો જેમને વહાલા નથી એ રી બીએને જ આ ધવામાં વધારે આવકાર મળવાથી રોજનરુ લક્ષમિન્દુ પણ વિસારે પડ્યું અને ક્યા તો ક્યાની ક્યા અભ્ય સહ અષ તે સિવ ય મુજબ શેરેમાં પામ પચ જમતી જ્યેત જેવી શીલમ ક પનીએ અસ્તિત્વ ધવાવતી છતા હજુ મુનર્શનાં અરમાં મીએ રોપાંથી વિરેશી શીલમોને આપણે હોડી રાક્યા નથી કારણ દિલ્હીએ કલાને જતામર સમને છે તેમનાં ગિતો કનામય છે, લવનામય છે, આદર્શમય છે એને તેમનામાં તેમનું યુરોપીય આગન વ્યક્તિપણ પ્રધાન છે એ વ્યક્તિ આપણેથી અનુભવી છે આપણે તે સમજી શકતા નથી તેથી તે આપણને ગમે છે આપણાં ચિત્રપટોમા તેમનું કે નહીં કલા નથી લાવ મળવા નથી આજ નથી અને અપણુ દિલ્હી વ્યક્તિત્વ પણ નથી આજે તે મનુકરનુ કહીએ છીએ નહીં તેમ કરવામાં આ દિલી કલા છે, અને તેમા દિલ્હી, દિલ્હી

આદર્શ અને દિલી વ્યક્તિત્વ એ માવો પ્રધાનપણે જોડે એ બહી જમી છીએ તેજ આપણાં ચિત્રપટો બીજે ક્યાં જતાં નથી અને અપણુ દેશમા પણ સપુર્ સન્માન પામતા નથી.

કલા એ સ દિલ્હીનું અંગ છે - ચિત્રપટ એ કલાનું એક મહાન અંગ છે નહિ, એ એક નોખી કલા છે કલા નથી તો કલપ નથી કલવિદીન ચિત્રપટ એ ચિત્રપટ નથી અને કેસ શ માગે છે પ્રેક્ષા-વખાની સુરતા આપણે તો નિર્જ વના અને કનીષ્ઠપણ સિવ ય કેજ જોવા નથી કલાનાં તલો તપાસે પ્રમાણ Proportion, delineation-સુરેખ પણ, atmosphere હવા પ્રગ્ કરવાની શક્તી અને Inspiration પ્રેક્ષા જે વ્યક્ત કરે એવું રાજ્ય

દુર્લાભી, કલાનાં તલો જાવવામા આપણી આ મ્લા જે પાદે પડી છે તેમાના ધન મદાગ્યો આ સમજી શકો નહિ જે ન સમજી શકે તેમને મટે તે છેજ નહિ મદારી અરજ તો જે કલાને સમજે-કલાનાં તલો પ્રગ્ કરી મુદરતામય-મનાવે તેજ આટ છે અને સરકારી-રોજના યલા વળેને માટે છે

આપણે કેવાયનો વર્ષ બહુનાં છુટે છે કે નામ્ય કલા એ એક ઉતમ કલા છે અને ઉકે અસીસ કરે છે કે હલમ વર્ગના હાથમા પગી છે જે અનુ સમજવા છતાં તે લોક દુરથીજ આકર્ષ કરે તો ખરેખર કલાને હસનગત કરી નિભાવનાર હલમ કે દુરથી તેને જા મળુજ છતાં તેનાથી અરપટ રહીને આકર્ષ કરનાર

દિલ્હીએ રીવાજ છે કે આપણી પ્રાચીન મદતા પર-પ્રાચીન સરુતીનાં લગ્ન ખરેખર મનના તરંગો નધારી, કુદારી આનંદ માનશે પ્રાચીન વખતમાં દેવોક પચુ નહી કલામાં ઉલુકન યતા કાળીભાસના યુગમાં માસરીશ જે રી પસિનીની કેવલશીમા પણ હવે એક જરો અગ મથુડ એ વાર્તાઓ ગેમા રસ લાવીને લારી અનેકાર લોનારી પણ આપણાં ચિત્રપટોમા અનમુલા, રીલા દનયરી જે રી આદર્શ બીએ જતામાં માટે પણ કોઈ સરકારી કેવાવરી વ્યક્તિ જદાર ન પડનાં કોઈ યુગીને ને પામ યવા રશે અને તે જોડ થેર જતાં મુખ મચ્છોડશે છતાં તેને જાન નહિ યાવ કે એ પાન હ અદર્શમય જનારી શકત. ભ, કુલ્ય અનુન પૂરી રાજ પ્રનાય કે મુજની અન્ય ભાવન્યો-તીવ અદર્શો-કલામય તલો અનુ-અસરકારી-ને જરના આદર્શ કે તલો ન સમજી શકે એવી વક્તિઓથી જમ રા દેરી હાસ્યમ્લક થવા દેરી પણ સરકારને યીખે પોતાને પોતેએ માનવા, અો લોકે પાસે મનવવા છતાં, કોઈ પન સરકારી કેવલચારીશા ૧૬૪૪ પોર્ન પેતાલ દેવી ચિત્રપટી દીશ કલા ખન, પરચીને તેશ તરફ દરને,

તેને તિરકારો જોવા-છતાં અભિમાનથી એ બહાર નહિ પડે કે હમણે મુજ, હમણે પ્રતાપ ન બગાડો. હમે તૈયાર છીએ. આપણે તો પ્રતાપ કેવા મહાન નર હતાં! આપણી આવીન કળા કેવી મહાન હતી! એ વિચારથી પ્રસન્ન થઈ પશુ સાથે પરદેશી ચિત્રોમાં ઉમરાવો, રાજમહારાજો પશુ પાત્રોભનમાં સામેલ થઈ ચિત્રોને ભાવનામય બનાવે છે અને દરિયાપારના પરદેશમાં પરદેશીય જોનારાઓના મોહમાં આગળોએ ધસાવે, છે તે બુદ્ધિ ન જરૂર.

શા માટે આંગ્રસ ચિત્રપટો પ્રગળે વધારે મમે છે? કારણ તેમનામાં નવીનતા છે. આપણા હિંદુ જીવનમાં જે નથી તેવું 'તેમનું નોખું' આંગ્રસ વ્યક્તિત્વ છે. આપણી શીલ્પો પરદેશમાં શા માટે નથી મળતી? કારણ તેમાં આપણું હિંદુ વ્યક્તિત્વ નથી. માત્ર પરદેશી શીલ્પોનું દલકા પ્રકારનું અનુકરણ છે. આપણે પરદેશીઓને તેમને જે નવીન છે એવું આપણું હિંદુ વ્યક્તિત્વ, હિંદી ભાવનાઓ બતાવીએ. તો જ્યાં હિંદી શીલ્પ બતાવાતી હોય તેવા કોષ પશુ પરદેશી ધીએટરમાં પ્રેક્ષકોની ઊંચ વાળા વગર રહેજ નહિં.

આપણી એક મહાન ભૂલ પાત્રોભનમાં છે. ચિત્રોમાં કારિરીક અજ બતાવવું એ તો પરદેશી પ્રગળે મન રમત છે. માસીર-એડી-એસ્મો-ડે પસી-કાર્પાંતીપર-જેવા મહાન પહેલવાનોની શીલ્પો જોવા પછી દસ દહાડે એક વાર એક માણસને ઉંચકી આપણે પહેલવાન પગાડે તે કંઈ નવીનતા નથી, ઉત્તમ શાંત ઉંચા આદર્શ મય, અને ઉંડી લામણીઓથી ઉત્તરતા આપણા આર્થ ચિત્રોમાં જેમ શાંત પ્રકૃતિત ઉદા-નમાં સુંદર દેશો પર મેના પોપટ અને ચક્રવાક આકાશ સાથે ફલોલ કરી રહ્યાં સદેશ ચલાવતાં હોય ત્યાં એક કદગો ધીમે જનરાજ આવીને એક જાહ ચંદ વડે ઉંચકાને ફેંકા દે એવો જાણે શીલ્પમય ગણ પડતો હોય એવું લાગે છે. તેમજ કોષ પશુ કલાકાર આધુનિક અધોગતિએ પહેચિલ આપણી ગુજરાતી નાટ્યકળાના માપપ્રમાણ પ્રમાણે મમે તેટલો વખણવેલો હોવા છતાં, આપણી અનુકરણિય હિંદુ-સંસ્કૃતિને સમયે ઇતિહાસે ઉપભવેલાં મહાન પાત્રોની રેખાઓ અનુરૂપ કરતાં, તે કલાવિહીન અસંસ્કૃત અસંજુ કલાકાર તેવા મહાન પાત્રોનાં સૂક્ષ્મ ગૂઢ Subtle ભાવો વ્યક્ત કરવા જતાં કેટલો કલાજનક જણાય છે, તે તરફ પશુ શીલ્પ દીર-કટ્ટો વધારે ખ્યાલ આપી પાત્રોને માટે પાત્ર પાત્રો શોધી કલાકાર શાપ એ ઇચ્છવા યોગ્ય છે.

શીલ્પમના ઉત્પાદકોને અને સંસ્કૃત પ્રગળે હું તો એકજ વિશ્વવિદ્યાર્થી કંઈક છે જેને પરસ્પર સહકાર કરી આપણા ચિત્રોમાં સંસ્કાર ભેગવે અને આ કળાને ઉચ્ચ ભૂમિકામાં લઈ જાય. આપણે જાણીએ છીએ કે નાટ્યકળા એ એક સુંદર કળા છે. કહીએ છીએ કે 'તેને ઉત્તેજીત કરવી તેમાં સંસ્કાર આણવો એ આવશ્યક છે. છતાં ઉત્પાદકો-સંસ્કારીત વર્ગને દરેક શીલ્પ વખતે શા માટે આમ જણ

આપણા નથી અને સંસ્કારીત વર્ગ શા માટે કળા માટે કંઈ જ કરતો નથી એ વાતુચિત્તી ન સમાન્ય તેવી જ છે.

મત વર્ગે "વડોદરા કલા સમાજ" અને "ગુજરાત કલા સમાજ" માં ભણેલા ઉંચાવર્ગનાં સુવક-યુવતિઓએ ભણી નાટક પ્રયોગો કર્યાં. મધ્યમ વર્ગનાં હિંદુ વર્ગની જીંદગીના કાર્યક્રમમાં અનેક ટેકાણે બનવા પામે તેવા પ્રસંગો નાટકની વસ્તુ સંકલનામાં હોવાથી કલાકારોના પરા અંતઃ કરજનાં ભાવો વ્યક્ત કરવામાં કલા સમાજના સંયોજીએ એવી સુંદર રીતે એ પ્રયોગો કર્યા કે સમગ્ર ગુજરાતે તેમના પ્રયત્નોને વધાવી લીધા, અને નાટ્યકળાઓએ પ્રકારે કળા સુધારે તો આપણી રંગમુખી સુધારે એવો આદર્શ ગુજરાતી પ્રગળ આગળ મુકાયો છતાં નાટકની વસ્તુ માટે અનેક ટીકાઓ થઈ તેમજ, કલા-સમાજની સંસ્કૃતિ, કલા માટે અનેક ઉત્તેજનવાળાં કથનો થવા છતાં ન ટીકા કરનારા મહત્તાકાંક્ષી સાહિત્યકર્મી એક સુંદર નાટક બનાવવા કે કોષ કલાસમાજની નવીન સ્થાપના કે જનપ્રીય થઈ જે તે આદર્શને ઉંચકી લઈ વધારે પ્રગતિ કરે.

ઉવદમાં કહીશ કે નાટ્યકળાને લગતા નાટક તથા સીનેમાનો ધંધો મધ્યમ વર્ગે ઉંચકી લેતો જોઈએ. ગદ્યા જેવા અંદર ગ્રેજ્યુએટો દાલના જમાનામાં અલગ ગણાય, તેમનામાં જો એ કલા માટે ખરી ધન્ય તથા ફક્ત પશુ પ્રાપ્ત તથા કલાને માટે હોય તેમજ શોખ હોય તો તેમણે જરૂર આ ધંધામાં પેતાની આજીવિકા શોધવી. આ ધંધો હલકો છે કારણ આપણે જ તેના તરફ દર્શન રાખી હલકો થવા દીધો છે. યુરોપ અમેરીકામાં તે હલકો નથી. હિંદુસ્થાનમાં પશુ દક્ષીણી નાટકોને દાખલો લઈશું તો તે હલકો નથી અને આપણે મધ્યમ વર્ગે તે તરફ પેલાવું સક્ષ હોતી તે ધંધો પેલાવો કરીશું તો હલકો નહિજ રહે. ખાંજ ટેકાણે એક ગ્રેજ્યુએટને પશુ પૃષ્ઠ કે ફૅન્ડીયા મળી શકે તેમ નથી ન્યાર મધ્યમ વર્ગનાં સુશિક્ષિત કલાકારને આ ધંધામાં સારું ભવિષ્ય પ્રાપ્ત થવા વગર રહેજ નહિ. જેમ કરવાથી આ ધંધો સુપરશે વીસથી પચીસ પહળર દાહમારી મોજ વતા મધ્યમ વર્ગને ગુજરાતનું સાધન મળશે. કલાને ઉત્તેજન મળશે અને શીલ્પ કુષળીઓ કલા પ્રધાન બની દિલો-શીલ્પો ખરેખર "હિંદી" એ નામ ધરાવવાને લાયક બનશે.

ઉત્પાદકો અને કલાકારો આ ધ્યેયને મટે પ્રયત્ન આદરી શું કલાને નહિં ઉધારે? ઉદારશીલ નહિં તો આગ્રહ આપારને પાછાં પગલાં લેવાડારે આ એકજ હિંદી વ્યાપાર ધૂમમાં મળી જશે. અને આપણા જ ઉપભવેલા કોનામાં પરદેશીઓ બુસી-જાં આપણને એ ક્ષેત્રમાંથી ક્યાંનાં કર્યા અધિકારમાં ઘુસાવી દેશે.

ટોપીકલ શીશ્મો.

લખનાર:-શ્રીયુત તોરણે.

હાલ આપણા શીશ્મ ઉત્પાદકો એવા પ્રકારની શીશ્મો બહાર પાડે છે, કે જે ભાગ્યે સમસ્ત જનસમુદાયનું લક્ષ્ય હોય, અને સાથે સાથે વર્તમાન (News) તહેર કરતી શીશ્મો જે વહેંચેર શીશ્મ આલમમાં અગ્રસ્થાન ધરાવે છે તેના તરફ તેઓ તદ્દન દુર્લભ થયા છે; પાશ્ચાત્ય દેશોમાં સીનેમાનું એવું એક પછું થીયેટર નથી કે જે આવી સમાચાર વાળી (Topical) ટોપીકલ શીશ્મો નહિ બતાવતું હોય; અને ત્યાં તેને તેનું ટકા પ્રેક્ષકો આ ટોપીકલ શીશ્મો જ નોંધેલા જાય છે.

જો આપણી શીશ્મ કે પનીઓમાંથી કોઈ સાદસિક ઉત્પાદક જુદા જુદા સ્થળો Centre ક્ષમાં ખાસ કેમ્પેસને નીચી અથવા તે કોઈ નવીન જ સાદસિક તે પ્રમાણે કરી શીશ્મો દ્વારા હિંદુસ્થાનના સમાચારો દર અકાદીયે એકત્રિત કરી એવી શીશ્મો બતાવવા માટે તે સમસ્ત હિંદુસ્થાન તેને જરૂર વધાવી લે.

જેમ વર્તમાનપત્રોમાં અનેક પ્રકારના સમાચારો હજી ગોચર થાય છે તેમ પ્રમાણે જો શીશ્મોદ્વારા તેવા સમાચારો જેમ જનતા હોય તેમ જીવંત રીતે પક્ષ પર બતાવવામાં આવે તો પ્રેક્ષકોનાં મન જાણે તે સ્થળે જ પોતે ગયા હોય તેમ રહેત થાય. કામલા માટે નામદાર વાઈસરોયનું મુંબઈના આશામંથી વિદેશગમન-આ પ્રશ્ન જોવા દીદી અને હવેર સ્થળોના પ્રેક્ષકોને કેવા ઉત્સાહ થાય! તેમ પ્રમાણે મુંબઈ બહારની દુનિયામાં મુંબઈ કે જે છે તે જાણવાની જતાવ હોય તેમ મુંબઈવાસીઓને કલકત્તા કે મદ્રાસ જોવાની ઉત્કંઠા હોય અને જે લોક લક્ષ્મીના પ્રસાદીત ન હોય અને જાતે જઈ જાય છે તેવાં ન હોય તેમને સસ્તામાં જ દરરો સીનેમાં થયેલમાં જોવાથી કેટલા આનંદ મળે.

વળી સીનેમા એ કેળવણીનું એક સાધન છે. સુયોગ્ય રીતે એવી શીશ્મો વિષયોની પસંદગી કરીને લેવામાં આવે તો જો શેનમાં ધણી કામ કુશળતાથી સોના જેવું કામ થાય.

આપણા આ રમ્ય પ્રદેશમાં ધણું અદ્યુત સ્થળો છે, કાશ્મીર એ રમણીય ભૂમી કોઈ પણ હિંદુના હૃદયમાં ઉત્સાહ પ્રેરવાને બસ છે, પરંતુ મધ્યમ અને ગરીબ જનસમુદાય એ રમણીય ભૂમીની રમ્યતા કે પોતાની નરી આંખે જોઈ શકે તેમ છે? તેથી જો સીનેમામાં એ સુંદર ભૂમીનાં દરરો જોવા મળે તો જે સુંદરતા વર્ણવવા કવિની કલમ પણ પૂરેપૂરી ચકતીવાન નથી તે જોવાને કેશી જરો સંપાદનિ હિંદુ સુધો?

ઉપરાંત શેનમાં પણ શીશ્મ ધણી સદાચત્રના સામ; દેશનાં જુદા જુદા ભાગમાં અને અન્ય દેશોમાં વપરાતાં ખેતીનાં દૈનિકીયો તથા સિદ્ધાંતો લગત પોલીસ, પોલીસ, કૃષ્ણ-કુલના વ્યાપાર વિગેરેની શીશ્મો ઉતારવામાં આવે તો શેન-કારોને, બહુજ લાભદાયક થાય એટલું જ નહિ, પણ શીશ્મો જોવાને નવીન પ્રેક્ષક આલમ ઉભી થાય.

અમેરિકામાં દરેક નીશાળોમાં સીનેમા બતાવવાનું જન હોય છે, જેને નીશાળોમાં જોવાને જુદી જુદી શીશ્મો બતાવવાના અભ્યાસક્રમમાં એક ક્રમમાં કેમ હોય છે ત્યાં તેમને કોઈ પણ જાતનાં નાટકો કે એવાં દરરો બતાવવામાં આવતાં નથી પણ કેળવણી પ્રધાન આવા પ્રકારની શીશ્મો બતાવાય છે જેનાથી શિક્ષિત વર્ગનાં મન કેળવાય અને સુશિક્ષિત બને. અમેરિકામાં તો ગણીત જેવા વિષયની પણ શીશ્મો બને છે.

જો આપણે શીશ્મો કદાચારની હાલની પદતિ ચોક્કસ વખત માટે બાજુ પર મુકીએ અને શીશ્મના ભવિષ્યને વિચાર કર્યાં સિવાય એક ઉપર એક એમ ઉપરા છાપરી શીશ્મો બહાર પડવાનું ચોક્કસ વખત માટે માંડી વાળી, સ્તંભી લડીતર વિચાર કરી ખરેખરી કેળવણી શીશ્મો બહાર પાડવા સહકાર કરીશું તો આ શેનમાં નવિનતા, અમતી અને કદુ-પતા વધારે પ્રમાણમાં આવશે અને વળી, પ્રેક્ષકગણમાં આપણાં ચિત્રપટો જોવાનો નવીન ઉત્સાહ અને ઝેડોડી ઉમેરે થયા વગર નહિ જ રહે; આ પ્રમાણે સહકારથી દરેક અકાદીયે આવી ટોપીકલ શીશ્મો શીશ્મ એસોસિએશન દ્વારા બહાર પડે તો દર અકાદીયે સમસ્ત હિંદુસ્થાનમાં તે પ્રસરી શકે.

આ પ્રમાણે આપણે આપણાં પ્રેક્ષક વર્ગને પણ કેળવણી આપી શકીશું અને તે લોક પણ હાલના કરતાં વધુ આપણી કદર કરતા થશે તેમજ તેમના ટેર-ટોપ સુધરશે અને વધશે.

આપણે જેમણે કે આપણી શીશ્મો બજાગમાં સમાનાતી નથી તેમજ ત્યાંની અર્થિઆ પણ જો પ્રથમ બજાગોને આપણે આપણા મુજ સ્વરૂપમાં કેવા છીએ, આપણા પહેરવેશ શો છે આપણી રીતભાત કેવી છે, આપણા દેશાચાર કેવા છે એ બધું જાતબી સમજાવીશું તો પછી ત્યાંના લોકને પણ આપણી શીશ્મો સમજાશે અને તે જોવામાં તેમને રસ પડશે.

પણ એવી પદતિ કોઈ હાથ કરેશે કે?

ચિત્રપટના જન્મશ્લોક.

લેખક: નર. જોર.

ચિત્રપટ બનાવવાનો હુલસ હુંક સમયમાં કેટલી હદે પહોંચ્યો છે તે તો આપણે નજરે ભેગવે છીએ. આજ પાંચ વર્ષ પહેલાં સુશિક્ષિત વર્ગ હિંદી શીટ્સનું નામ સાંભળતાં નાકનું ટીચકું ચઢાવતો હતો જ્યારે પ્રદર્શકને હિંદી શીટ્સ મહા પ્રયત્ને તૈયાર કરી કોઈ કમ્પનીવાળો ચલાવતો માટે વિનવતા હોતો તો તે પછી “મારા થીએટરમાં નહિ ચાલશે બાવા” કહી હાડી કાઢતા જેવું કરતો. જ્યારે આજે દરેક શહેરના આંગેવાન સીનેમાઓમાં હિંદી શીટ્સો જ રજુ કરવી પડે છે અને તે એટલી હદ સુધી કે શીટ્સ કમ્પનીઓ પર પોતાઓ માફક ફેરી નીકળવા છતાં નવી શીટ્સોની તાલુ પડે છે અને તે તાલુને અંગે પછી પરદેશી શીટ્સો નહિ ચલાવનારે દેશી જુની શીટ્સ પછી ચૂંટાવી જાય છે એટલે કે પાંચ વર્ષમાં એ હુલસની ફેરફારો અને પ્રગતિ જોનારે હવે પુરે બધારમાં આગળ વધતાં તે કેટલા થોડા સમયમાં પોતાનું સામાન્ય જમાના શકશે અને તે કેવા પ્રકારનું તે એક પ્રશ્ન ઉઠે છે થાય છે.

કોઈ પછી વ્યક્તિ થા કળાના કારિગરના વિષય ન ચર્ચાતાં ભૂતકાળ મહાન ટેકાવ થાય છે અને તેજ દિશાએ ચિત્રપટ નું કારિગર જોતાં જરાક ભૂતકાળનો ઇતિહાસ ટાંકેના જરૂરી છે.

આપણે એક જ પ્રશ્ન પુછીએ કે અત્યારે સંખ્યાબંધ માણસો જે ચિત્રમય પ્રદર્શનમાં હાજરી આપનારાઓ સીનેમાઓની ગેરહાજરી હતી ત્યારે શું કરતા હતા? એટલે કે જુના સમયમાં અત્યારે સીનેમાઓમાં શમાવાતો સમય કેમ ગાળતા હતા?

એ તો એક સ્વાભાવિક વાત છે કે ગમે તે જન્મનામાં મમે તેવી વ્યક્તિને કોઈ નવું જોવા થા ભોગવવાની પ્રેરણા થાય, અને તેજ આધારે સંજ્ઞા કુટુંબ સંપત્તિની આરે તરફ તાપતા રહેતાં પાસેથી ફતકચાઓ સાંભળવા થા શિક્ષિત વર્ગે હોય તો પોતામાંના એકની માફકતે વાંચનથી નવું અનનું સાંભળતાં જ્યારે હવે અત્યારે આપણામાંના મહાપુર પોતાના નદનદીઓને સુખી દુઃખી થા વ્યવસાયી જોવા માટે પોતાના માનીતા વ્યવસાયથી પરવારી સીનેમાઓ તરફ વીહાય થાય છે. એટલે જા શિક્ષિત જમાનામાં વંચાતી વાર્તાઓ-માસ્ટીઝ અને પંચેતે અપાર્તા સાંજના સમયને સીનેમાઓએ રોક્યા અને તેમ કરવામાં લોકોને લાગ પછી દેખાણો કે વાંચનની કમીકટ ગાંધી જ્યારે વાર્તા ચિત્રાકારે મોજ સાથે તેટલી જ થા તેથી ઓછી કીમતમાં મળતી યદ્ય એટલે કે નવસંકેચાઓ તથા

સાંકેચાનાં પ્રચાર ઓઝો થયો, તેના પ્રકાશકોને કાંઈક મુંઝવાન પહેંચ્યું-તેઓને તેને સંસ્કાર કરવા માટે પ્રયત્નો કરવા પડ્યા અને છેવટે તેમ કરતાં ન ફાટતાં કેટલાક માસિક થા વાર્તાઓએ દીશા પકડી તેને અમુક હુલસ થા કળાનાં ચર્ચા જમાનાં અને તેમ કરતાં તેઓ સંકેચાનક બની ગયા. આ ઉપરથી દેખાણ આવે છે કે ચિત્રપટોએ માસિક થા નવસ કથાની જગરે તો લેવા માંડી છે.

હવે આપણે રંગમંચ તરફ દ્રષ્ટિ કરીએ ચિત્રપટોના પ્રચાર થતાં રંગમંચનો પ્રેક્ષક ૧૫૦ વડાયો. તેનાં કારણ અને કે છે. પ્રથમ થોડા સમયમાં અને થોડે ખર્ચે એક પ્રયોગ સીનેમા પુરો કરે છે અને પ્રેક્ષકનું મન રંજન કરી નિદામ કરે છે. અને તેમ કરવામાં ચિત્રપટ બનાવનાર નાટ્યકાર કરતાં ફાવે છે. પ્રેક્ષક વર્ગનું ધ્યાન ખેંચવા જેવી બાવનાઓ નહોતી અને ક્રિયાઓ શીટ્સ પ્રોડ્યુસર કલેઝ અપ મારફતે પ્રેક્ષકને સહેલવી બનાવી શકે છે, જ્યારે નાટ્યકાર તેમ કરવા અશક્ક છે. પ્રોડ્યુસર અમુક સીનેમા અમુક એંગલથી લઈ સુંદર રીતે રજુ કરે છે જે ધીએટરના ગમે તે જુજામાં એકલા પ્રેક્ષકને તેવો જ દેખાય છે. જ્યારે રજો ઉપર ગોઠવાયેલા સીનેમા બાબતમાં પ્રેક્ષકની દરેક વ્યક્તિને જોવામાં ફેર પડે છે. વધુમાં રજો પર બનાવડી બાગબગીચા થા મહાલયો બનાવવા એ અકુદરતી જ છે. જ્યારે શીટ્સ પ્રોડ્યુસર કુદરતી બાગ બગીચા થા નદી નહેરો અને મહાલયો દેખાડી મન રંજન કરી શકે છે. નાટ્યકાર કોઈ એક ભાવાના વર્ગને નોતરી શકે છે જ્યારે સીનેમાવાળો વધુ વર્ગને ખેંચી શકે છે. એટલે કે ચિત્રપટોએ નાટ્ય મંચને પછી હાની પહોંચાડી, તેનો હક પછી હીનતરી લેવા માંડ્યો છે.

આટલો વિચાર કર્યા પછી હવે આપણે તેનું કારિગર શું છે અને તેનો પ્રચાર કેવા અને કેટલો યશ તેનો વિચાર કરીએ. એની જન્મપ્રતિષ્ઠા કરવી સહેલી નથી. કારણ તેનો ઉપયોગ કેટલો અને કેવા વર્ગ માટે રહેશે તે કોઈ જ ના કહી શકે. પછી પુનઃ લક્ષણ પારંપુરમાં તે દિશાએ જોર મહારાજ તો ઉપરની ગત ચિંત્ય જોવા પછી તો બોરી જ દેવાના અને ચોખું ચટ કહી દેવાના કે ધર્મો પહેલેક, શિક્ષક અને પુસ્તકથાઓની જગા ચિત્રપટો હીનતરી લેવાના.

નાટ્ય પ્રયોગનાં ચિત્રપટો માટે હવે વધુ કાંઈ જ કહેવાનું નથી કારણ તેમણે આજ સુધીમાં ઉપર જોવા પ્રમાણે જ કહ્યું છે તેટલું જ બસ છે. તેઓના સુધારા તરીકે તો નીચેની બાબતો માત્ર જોઈ શકાય છે.

૧ ચિત્રપટો માટે સંખ્યાત પ્રયોગો સારી રીતે લખાય જે પ્રેક્ષક વર્ગને સારીથી અંત સુધી ધ્યાનરથ રિધતિમાં રાખે.

૨ ફેરોગારીમાં લાઇટીંગ ક્ષેત્ર અને સુંદરતાવાળા કમ્પોઝીશનો અને સુધારો આવે.

કે અતે વધુમાં નદી, સરોવરો, જંગલો યા મહાન રણ
અંતરો અને સેડીંગો વાતાં તદન, અનુસરતાં અને કષિ-
પણ ઉછાપ સિવાયનાં થાય.

વધુ સુધારા તરિકે રંગીન ચિત્રપટો અને બોલતાં ચિત્રપટોનાં
બહુધારા વાગે છે 'પણ' તે કાઈ રીતે વરતુ રિથિતિમાં ફેરફાર
કરે તેમ લાગતું નથી. માત્ર એક શોષણોળમાં વધારે મહાન
ખાતુ પર રહેશે.

વાતાંમાં યા અમુક નાયક નાયિકામાં રસ લેતા પ્રેક્ષકને
ચિત્રપટમાં રંગ એ રહેતો રસ્તેથી ચાલી જતા વેદમાયુને
મકાનના રંગ રોગન નેટરો જ ખાનમાં આવે,
કારણ એ તેવી દરેક બાબતનું ખાન આપી ધોરી રસ્તે
ચાલે તે જરૂર કાઢ મોટર યા ગાડી નીચે ચલણ જાય.

તેવી જ રીતે બોલતાં ચિત્રપટો નાટ્ય પ્રયોગ સાથે
ખીનઉપયોગી છે. માત્ર થોડા સમય નવીનતા તરીકે
પ્રેક્ષક વળેને ખેંચે પણ તે હંમેશ માટે નહિ. કારણ બધા
દરેક રાષ્ટ્રની તો જુદી જ. તેમાં વળાંક હિંદુ જેવાં દેશો
તો આર ગાઉએ જોતી બદલાય.

'ખીલુ' એકે સમયની ગેરલાગુરી લેતાં પ્રેક્ષકમાંને દરેક
ચેતાના વિચાર પ્રમાણે ચિત્રપટમાં બનતા બનાવોને
સમજાવણ, વંચતુ સંકલનને ધારી, લઈ પ્રયોગમાં પુરવું લક્ષ
દેવતી રાખે છે. જ્યારે રાષ્ટ્રો વચમાં હોવાથી તેને પોતાન
કળોને તે તરફ દોરી તે ઉપરથી તેમજ વળાંક દિશી બને
તરફથી મગજ ઉપરથી સ્ફુરતા વિચારોને એકત્ર કરવા
જતાં તેને જે ગાઢ પ્રેરણાદન મળતું હોય તેમાં
ખામી પડેલાં છે.

પણ ખીલ તરફ લક્ષ દેવતાં તે ચિત્રપટોનું ગુદબળ
પણ જ નેર કરે છે. એટલે કે અમુક પ્રકારના પ્રચારક તરીકે
યા શિક્ષક તરીકે તે મહાન લેખક યા શિક્ષક કરતાં વધી
અને જગત યુર બને. એટલે કે ક્રમાંચિત્રપટો ચિત્રપણ અને કળાને
અંગે આગળ વધનાં જશે અતે નાટ્યપદ્યે યા પ્રેક્ષકો માટે નહિ.

એક ડાક્ટર કાઈ એક અસાધારણ આપરેશન કરે, તેની
શીલ્પ લેવાય અને તેમાંની ખાત સમજાત તે બોલતો
જાય, જેનું બોલવું ચિત્રપટ તેનાર થાય, અને એ તે
હજાર શીટનું હોય તે આસરે બે હજાર રૂપિયાનું યય જે દુની-
માની વૈદિકથાઓમાં દેખાડી શકાય અને કવચિત મળતા
આના આપરેશનનો લાભ દરેક ડાક્ટરો યા ડાક્ટરી વિદ્યા-
ર્થીઓને મળે અતે તે ધણુજ સરતુ અને સહેલ થઈ પડે. જ્યારે
તે ઉપર લેખ લખી, મકાસક મારફતે દરેક ભાષામાં ગદ્ય
પાડી પ્રેમો બહેનવાળી પણ પુણું સમજાય પડે નહિ.

તેવી જ રીતે સાધનનો કાઈ મહાન પ્રયોગ 'દુનીયાના
કે.કે. જુલો કેટલાક પૈસાના અને મનને બોલે કળાજન
થાય તે તે દરેક શાળાઓ યા યુનીવર્સિટીઓને અજ-
માવવામાં ફરી ખર્ચ, સમય અને મંજૂરોના વ્યય થાય

અને તેમ ચર્ચા પણ તે પ્રયોગ બધે કળાજન થાય કે કેમ
તે વિચારવા જેવું છે. જ્યારે તેને એ પ્રથમ જ શીલ્પ
દ્વારા ઉતારી લેવામાં આવે અતે તે દરેક વિશ્વવિદ્યા-
લયો અને સંસ્થાઓ મારફત દેખાડવામાં આવે તે જરૂર
તે ધણુજ સરતુ તેમજ સહેલ થઈ પડે. અને આવે
પ્રચાર થતાં તેવા વિષયના લેખકો યા પ્રકાશકોની પદ્ધિ
સીનેમાદ્વારા છીનવી લેવાની બંધી રહે છે.

ઉપર પ્રમાણેની પ્રતિ થોડી ધણી તો પાશ્ચિમી
દેશોમાં થઈ છે અને તેથીજ પુરાતી ઉમેદ રહે છે કે
શાળાઓમાં, પુસ્તકોમાં દરેક વિદ્યાર્થીને જુદો જુદો કરવો
પડશે ખર્ચ બધે. સર્વે સાથે બેસી ચિત્રપટ દ્વારા તે
વિષયનું ચિત્રણ લે અને અતે એ બાબત ખર્ચ, સમય
અને મહેનતનો-શિક્ષક તેમજ વિદ્યાર્થીઓને બળેને જથ્થાવ
હોવાથી ટેકા લેવાની જગા શીલ્પરીક્ષ લે, અને દરેક
સ્કુલ રૂમમાં બેન્કોમાંની જગા પ્રોજેક્ટરો છીનવી લે એવી
પ્રતિ નજર રહેશે મારજુમાં ખડી થાય છે.

આ બાબત આ પ્રતિ થાણુ રહે તે અસ્થામાં તેનાં
અંતર્ય મળીતેની પણ પ્રતિ થાણુ રહેવી જોઈએ અને
સહેલાઈથી થોડે ખર્ચે વાપરી ચકાવ તેવા કેમેરાઓ, પ્રી-
ન્ટીંગ મશીન તથા પ્રોજેક્ટરો દિન પ્રતિદિન ગદ્યાર પડતાં
જાય તેમાં નવાઈ નથી અત્યારે જ મળદમાં દીવસે રિવેરી
ઓછી કોમલતા અને સહેલાં જેવાં મળીતો આવવા લાગ્યાં
છે તે બાલિયમમાં દાલ જેમ સાથ કેમેરાઓ દરેક કુટુંબોમાં
પેસી ચુક્યા છે અને મોટા પીકચર કેમેરાઓ પણ
(બેચી પાયે જેવા) કાઢ ટપકી નીકળ્યા છે તે આવતાં
વિષ વર્ષમાં ફોનોગ્રાફની માફક ધોરણે કુટુંબના બાળકોને
ચિત્રણબુલે, યુરકેતો, ચેતનશી અર્થે અતે રૂપોને જુદી
યાદ આવવા યા થોડા સમય સર્વેને આનંદ કરાવવા
અર્થે પ્રસરી જાય તેમાં કાંઈ નવાઈ નથી. અને આ
પ્રતિને અંગે લાયબ્રેરીઓમાં અમુક વિષયનાં પુસ્તકો
રોધવા જગતે બદલે દરેક શીલ્પ સ્ટોરોમાં તેવા વિષયનું
ચિત્ર પણ લેવા દોડી જાય એ પણ બનવા જોય છે. અને
ખાસ કરી આવા પ્રચાર માટે વિશ્વમાં શીલ્પોની બે વધુ
વખાસે પ્રભ ઉપયોગ માટે તો છે જ તો. પછી બધી
લાયબ્રેરીઓની જગાએ શીલ્પ સ્ટોરો ઉઠા થાય તે પણ
સહજ જ લાગે છે. આ સર્વે સંજોગોને આધારે આદરો
બધો ઉપયોગ થતો જમાનો આવે તો દિવસ બીડી એમ પણ
કહી શકાય કે આને તથા તમારા વડીલોનાં ચિત્રો જે
ધરમાં ખર્ચ કરી યાદગીરી તરીકે રાખેલાં હોય છે અને
તેનેજ પુણુ થાણુ છે તેમ તમારા પૈત્ર પૈત્ર તમારો
તેમનાં ચરના પ્રોજેક્ટરો મારફતે તમારી કાણીને બેઠું આનંદ
લેશે યા તે દસરો! જેવા તમારા કુળદીપકો!

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આ દુનર ને આગળ પડે
તો. હક કરતા, પ્રચારક સમીતીઓનાં, પાશ્ચિક સંસ્થાઓનાં,

સીનેમાની લાઈતના આગેવાન જાણીતા વેપારી.

મે સ સે પટેલ બ્રધર્સ

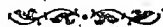
પોસ્ટ બોક્સ નં. ૨૦૦૯ ૫૩૬ ૪૨ મહાલ કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ નં. ૨.

સ્ટાર સીલ્સ અને રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓના સોલ એજન્ટ.

અંગ્રેજ અને અમેરીકન ફામાઓ અને સીરીઅસોનો મોટા જથ્થો.

"ફન ટુ મ નેટ" } દિલિ ગુજરાતી
"ફિલીએક્ટર" } ટાપટમે સાથે

પાયેની રંગીન શીલમ—

"સુલતાનાસ ઓફ લવ"

દિલિ ગુજરાતી ટાપટમે સાથે.

પાયેની ખાસ રંગીન શીલમ

"લસલ કાઈટ"

જરમન તરફ નવા માર્ક ડા
ફામાઓ.

"હેરી હીલ્સ ચેલ ઓફ ડેથ
અને

"કાઈમ ઓફ હાઉન્ડસડીય"

દેશી શીલમોના મોટા જથ્થો—સીનેમાને લગતો તમામ સામાન—મશીનો—સ્પેરપાર્ટ્સ—સીમેન્ટો—વિગેરે

વિગેરે—ઝીણામાં ઝીણીથી માંડી મોટામાં મોટી ચીજ—સારી સસ્તી અને

ટકાઉ અમારે ત્યાંથી મળશે.

પગ નહેવાર કરવાથી સીનેમાને લગતી કોઈ પણ બાબતનો

સંતોષકારક ખુનાસો મળશે.

ટકાણું

માંથી લ્યો.

પટેલ બ્રધર્સ.

સીનેમા સ્પેસીઆલીસ્ટ.

જર મહાલ કાલબાદેવી—મુંબઈ ૨.

नरहरि श्री. पंडित

श्रीमती मेहता—श्रीमती सुभा देवी दिवाली गुप्त नदी

હામરેક્ટરની કહાણી

લેખક:- ય. કેશવલાલ ગોવર્ધનદાસ

"ઢેરી કે બલા?" નો સીનાથો લખના, લખનાં, મારાં લોટી અને પાંધી એકતલાને ગદતાં દતાં, લખવામાં હું તલિલન બન્યો હતો. અત્યંત રસપુલું દરથો લખવાનાં આબ્યાં, ત્યાં તો "સાંભળો છો?" કહેતાં મીસીસ મારા રૂમમાં બેઠકક ધુસી આવ્યાં. મારી 'કનેટામેલ'ની ઝડપે ચાલતી કલમે એકદમ રરેશન કયું.

વગર ખુલ્લો, વિષુ કદાબ્યે, કાપને પથુ મેં મારા રૂમમાં આવવાનો પરવાનો નહોતો આપ્યો. એરડાની બદાર રત્ન સિવાય અંદર આવવું નહિવું-એડ' પથુ મારેલું હતું, તેમ છતાં એલે રટલા ન વસી.

"આનારાની-""શબ્દો હોઠ પર આવતાં આવતાં અટકી ગયા.

"કેમ? તને કાલે તેડાવી'તી?" હું ચીડાયો હતો.

"ઓહો! શું તેડાવે તોજ અવાય એમ?" મીસીસ બોલી ઉઠ્યા; "ઉઠો, આ ઊકારને ખાસતીકલ પર ફેરાવી આવ્યો."

"તાર' કામ કરીય? જા મારે દળ્લ લખવું છે."

"લખને કાલે. આખો દિવસ પડ્યો છે."

મીસીસે પથુ માંડે માધું ફેરવી નાખ્યું.

એટલામાં તો પેથો તેડાની ઊકારો પથુ કુટબોલ ઉછળતો ઉછળતો રૂમમાં લખલ થયો, અને એકજ 'કીક'માં કુટબોલથી ટેબલ પરનો શાહીનો ખડીઓ મારા લખેલા કાળો પર ઉઠ્યો વાળા નાખ્યો.

જુખ્યા વાધની પેડે ચીડાઈ "સાલા કેમજખન, ઉમે રહે." બરાડો દું ઊકારાને પકડવા ખુરશીમાંથી કુડી પડ્યો. પથુ એ ઉમેરું સાનો રહે? ત્યાં તો ઊકારાને ખચર નહિ-શુથે નાખ્યું હોય, તેમ મીસીસનો પિતો ઉકળ્યો, અને બખડવા મંડ્યાં "કંઈ બેલવાનો ખ્યાલ તો રાખતા જાવ?" મીસીસના શબ્દો સાંભળી-મને ભાન આવ્યું, મેંમાં અંગળાં નાખી મેં વિચાર્યું કે ઊકારાને ન ઊખલું કહેવાઈ ગયું.

"કીક! દવે એને ક્યાક બદાર લાંબ નવર. ક્યારનો લોટી પી ગયો છે."

"આને નહિ. મારે જરૂરી કામે જવું છે" કહી હું ઘાટ ટોપી પેરી નીચે આવ્યો. જોડે તો કીક સાઇકલ પાસે

ઉમે હતો.

"કાકા! હું આવું છું."

"ના" એટલુંજ બોલી, મેં સાઇકલનાં 'મેઇન અને લોક' બોલી, સાઇકલને ડેલી બદાર કદાલી. એક રાપર ટીકું બજાવાથી, હું પંપ કરવા મંડ્યો. દવા ભરતાં મારો તો દમ નીકળી ગયો. અતે મને માલમ પડ્યું કે રાપર પંકમર હતું, મને તરતજ શક ગયો કે પોરીઆને ફરવા લાઇ જવાની ના કરી, વળી એ નીચે સાઇકલ પાસે ઉમેો હતો, એટલે મરતીએર ઊકારાનું એ કામ હોય.

દળ્લ તો હું વિચારી રહ્યાં હતો, એટલામાં "મો...જ મનદ" પેપર વચી 'જુપી પોલીસ' કિંમત એક આનો." કરતો એક એળખીતો ફેરીઓ મારી પડ્યો મડ્યો. "શોક પેપર થ્યો." "જેઉ લાવ" કહી ખીરસામાંથી એ આના કદાલી ફેરીઆને પકડાવી દીધા.

પેપર લાઇ, સીધો સામેની સાઇકલવાળાની દુકાને ગયો. સાઇકલવાળાને પંકયર સમું. કરવાનું કહી, ત્યાં પડેલી એક જુની ખુરશી બાવા આદમના વખતની લોહાની ખુરશીમાં બેઠો. "મોજ મનદ"નું 'ટેલુ' પાનું ઉપાડતાજ "દીવરને અરહ"નું કાબ્બ જ્યેયું, ખીલું પાનું ઉઘ-લાયું અને "સાહિત્ય સમુનમાં કલમની અરતરાખાલ" રસુલ રોમ. લખનાર 'રા. ઉલ્હા'ના શીર્ષક પર મારી નજર ગઈ. હું દરથો. એક પછી એક પાના જોઈ 'સીનેમાના સમાચાર' વાળું પાનું વચિવા લાગ્યો. વાંચતાં વાંચતાં, મારો દૃષ્ટિ નીચેની શાલમ પર પડી.

મી. તોરલે

જાણીતા જુડીમ એકસપટ'

જોડેએ છે-શ્રી નવિન શીલમ કા. મોટે પજારદાર સીનેથો લેખક, એક કુશળ ધાપરેક્ટર, એકટરો, એકટ્રીસ, સુતાર દરહ. દબનમ વિન-વિન લખ્યો અમર મળેલ.

મેનેજર થી નવિન શીલમ કા-જાખખડા (જોડેએ.) સાઇકલ રીપેર થઈ. એ પર રવાર થઈ, મેં સાઇકલને પુર જેઠો તેડાવી વાડી બંદર પાસે આવનાં એક ય-પ વરસું જુલકું બીરકીટ ખાલું ખાલું, સાઇકલની ઝડપમાં આવી ગયું. હું જમરાયો. "ને સાઇકલને મારી મુકું, તો જેલુ મને 'એકસીડેન્ટ' કરતાં જોયો હોય, એ જુમે પાડીને મને પકડાને એમ વિચારતાં હું સાઇકલ પરથી ઉતર્યો. પેથા બચુકામને વધારે આમ-આવી-હોતી. જ્યાંન પર પટકાતાં જોડશુ સેજા જાલાઈ ગયો હતો, અને માથામાં નાનું દીમથું ઉપડી આવ્યું હતું. ઊકારાને ઉમેો કરી, ચાર આના દાયમાં આવ્યા, અને એ સુખીઓ લઇ "ગલો, દીકરો. જે રાપ નહિ દે" એ રીતે એને ફાંસવાની, સાઇકલને આડી અવળી ગલીઓમાં મારી દીધી.

તમારી તેજુરી ભરવી હોય તો—

જર અમારો ઉપયોગ કરો	અમારી મદદ મેળવો
ફીલમ ભાડે લેનારાઓ !!	ફીલમ ભાડે ફેરવનારાઓ !!
અમારા જેવા સસ્તાં લાઠામાં	થોડી ખર્ચ-ઓછી માથાફાડ
સારી ફીલમો બીજે ક્યાંય નહિ મળે !!	અને પૈસા ઝાઝા મેળવવા અમને આપો

Shielding Shadow

Featuring: Grace Darmond & Ralph Kellard.

અમારો આ લાઇનનો અનુભવ-અભાષે જે મેળવ્યો છે તેનો ઉપયોગ
કરી તમારો લાભ જાળવો
અમારી મારફત તમારી ફીલમોનું બુકીંગ-આખા હિંદુસ્તાનું કરી જુલો-
ટ્રાયલ આપી ખાતરી કરો—

કાપડીઆ બ્રધર્સ

સીનેમા ફીલમ હાયરીંગ કું.

૭મ્પીરીઅલ સીનેમા સામે લેર્મીંગટન રોડ-મુંબઈ

કંઈ શોર જોર થયો નહિ; નિર્વીર મારાથી લાગકલા પહેલી સકાય.

(૨)

કહેવાની જરૂર નથી, કે શ્રી નવીન શીલમ કું. વાળા મારા નામથી પ્રેર મહિતમાર હતા, અને એથી સારા પચાર પર મારી લેખક અને ડાયરેક્ટર તરિકે નીમણુક થઈ. (સેવક પાસે લાગીઆ-એના અગામાં આગળે વિરમેલી, એક સંદર શીલમ કું. ના ડાયરેક્ટર તરિકેડું સદીશિકિટ પછી હવે, અને આથી પહેલું આન્સ મને મળ્યું.)

થોડા વખતમાં એક્ટર્સ અને એક્ટ્રેસિસ પછી પુરતા મળી આવ્યા. રુદીઓ પછી કમ્પલીટ થઈ ગયો હતો. અને મારી વારતા જલ્દી પુરી કરવાનું ફરમાવવામાં આવ્યું, અને અંદર સમયમાં શ્રી નવિન શીલમ કું. ના પહેલા પ્રેક્ષકન રૂપે મારીજ લખેલી, અને મારાજ હાથે ડાયરેક્ટ થયેલી શીલમ "મેરી કે જલા ?" જ્હાર આવી, અને પ્રગ્લી સંપૂર્ણ પસંદગી મેળવી ચુકી.

અમારી કું. ની એક એક્ટ્રેસ કે જેને અમેજ ફક્ત (ફક્ત કંપનીના ન્દણીતા માણસો) 'મસ્તાન માથુક'ના ઉપના મધી સંબોધના, એ મીસ વીજળી હતી. અપાઠ માસમાં નહ મંડળે કાળાં ઘેરાં વાળાઓમાં અબુકલી વીજળી કેવી પદકારા મારે છે! એવીજ રીતે ખુરંગની હમણા રેસમી સાડીમાં મીસ વીજળી પાટમાં ઉતરતી વખતે અબુકલી, આખનાં પદકારામાં પ્રેક્ષકોને આજ્ઞતી અને રિયત દારમ રકુરાવી, જેનારના હૃદયને ઉથલ પાયલ કરી દેતી.

યુવાની ! તેની રૂએ રમમાં સરિતાના પુરની પેડે વલે જતી હતી. મીસ વીજળીનાં સર્વે જાને, એવાં તેા ધારીલાં હતાં, કે તેના દહાર કરવા, અનેક સાંસ્થના મુરતાક, આપ કમાઈવાળા અને હલેરી લાલાઓ, અમારા રુદીઓ પાસે ચકકર મારી જતા, અને લાગ મળ્યે ચોરની માફક અંદર પુરી આવતા.

'મીસ વીજળીને કાળા અક્ષરો સાથે પૂર્વવું વેર હવું. કંઈ આપાદ હતો. નામ સારો નજલતી, જ્યાં એક્ટીઅમાં બીજી નાટકમાંથી આવેતી એક્ટ્રેસો એને પહેાંચવાં દેતી દેતી.

પેતાને શીલમમાં મુખ પાત મલે, એ તેતી મલવાકંદા હતી; અને મને એ જણાવતાં, હું એને પાવરધી કરવા અનજની એક્ટીઅ થીખરતો. તેના મંચસ બાંધુ પર હાથ મેલી હલેતો—

"જુલો ! અંગ યત યનાટ આમ કરવા જોઈએ." વળી એના મુલાખના ગોટા જેવા ગાલને ચીમડી લાઈ, સમગ્વતો કે- "મહોકું આમ રાખો." કમરમાંથી પકડીને સમગ્વતો, "મીસ વીજળી ! તમે ખામની અંદર વહાને. વિટળાઈ રહેલી વલ્લરી નેષ છે ?" એ ધમિયા મારી પ્રત્યે કામજુનારાં નખને દસકાંથી "હા" બહુતી. મુઠોમાં હસી હું થીખાવી દેતો કે, "તમારે પછ તમારા ખારાને એજ પ્રમાણે વિટળાઈ રહેવાનું છે." વિ. વિ. બહુયે થીખવતો.

મેં એની જોળખાણ પુકી. 'હસતાં હસતાં ઠોણો. મારી લીધી હતો કે— "તમે તો કપાયેય યા પાણી પીવાડના ઘેર પછ જોલાવનાં નથી." એનો અગ્ન્ય તરેહથી પ્રહુત્તર વાળી, એ મુઠાની વાત પરથી હલ્કી જતી.

(૩)

એ અરસામાં મીસીસને.....દેશમાં જવું પડ્યું. માને મળો આઠ માસના પચારે વેકેસન મળવાથી કુડીઆવાડની રહેલગાદે રીધાવ્યાં, અને બંદાના માટે મેદાન સાફ કરતાં ગયાં હતાં. તક મળી આવેલી જોઈ, મેં પછ ધર ખલલાવી નાખ્યું અને મારી મસ્તાન માથુકને એક્ટીઅ થીખવા કોષ પછ વખતે મારે ત્યાં આવવા માટે બીન શરતી પરવાની લખી આપી. એ રીતે અમારે દિલગી થઈ, મીઠાશ વધી સાથે ફરતાં દરનાં, અને થયેલ મોજ મંગલ માણતાં. સાંજે રુદીઓમાંથી ઘેર વળતાં યોપાટી, હેંગીંગ મોડન કે એપોલોઅંદર તરફ ફરવા ઉપડી જતાં.

સંખ્યાકાળ વહી ગયે પાછાં ફરતાં કોષ કોષ વખત 'સપર' માટે હું મીસ વીજળીને મારે ઘેર લઈ જતો. આ પ્રમાણે

(૪)

એક દહાડો સાંજે પચાર અને વાતાંમિની કિંમત વિ. મળી રા. ૭)૦૦—ની નોટાડું બંડલ અને થોડા શેકમા રૂપીઆ અને ઘેર આવ્યાં, મારે દુકમાં મુકી ફરવા નીકળી ગયાં. બીજે દિવસે લગભગ દસ વાગ્યે, બ્યારે હું રુદીઓ તરફ જવા તૈયાર થયો, ત્યારે 'મસ્તાન માથુક' તો હજી ચોરતી હતી. રહાં બનાવી, મેં એને રહા પીવા ઉઠાડી, પછી "માર" માથુ કુખે છે" કહી પચારીમાંથી એ બેડી ન થઈ. ફ. રહા પી ચામી ગયો.

મીઠ પાંડરેજ નાપક

એક સારી આરાખાના ફોટોગ્રાફ

અમારી વચ્ચે ચિત્રતા થઈ, અને સીનેમા કું. ના અમુક એક્ટર્સ, લેખક, ડાયરેક્ટર કે પછી ખુદ માલીકને એક્ટ્રેસોની જોડી પેડે અમારી પછી મુગલ જોડી મળી.

મારી 'મીડી' મંદી હોવાથી, આવી પશુ ન શકી, અને એથી મારો પશુ છવ ગભરાયો, અને એને એ હાલતમાં મુકી હું ચાલ્યો, આવ્યો એ મારી બુલ મટે મને પસ્તોવો થયાં લાગ્યો. આંખે નવી કીલમની રીફર્સલ હોવા છતાં હું જેમ તેમ કામ ટપાવી વિકટોરીઆ કરી ઘેર પહોંચ્યો.

ઘેર જઈને જોઈ તો ધરને ખંભાતીઈ! મને તો ટાલક વળી, કે એને આરામ હશે, અને ક્યાંક બહાર મધ હશે, મારી પાસે પંજુ એક થાંવી રહેતી. મેં ધર બોલ્યું, અને આરામ પડ્યો. 'ટેબલ જોયું', તો ક્રેસલ્સ દીનમાં સીમરેટ ખાસ ખીરસામાં હાય નાખ્યો, ત્યાં રોકા -- ૬-૬ નીકળ્યા. કારણ એજ કે રા. રુ તો મોડી ભાડે ચુકવ્યું હતું. ટૂંકમાંથી પૈસા કઢાવ્યા ટૂંકે જોઈયા. નોટોનું બંધ અને રૂપીઆ જે બઆએ રાખ્યા હતા, ત્યાં જોઈ તો કંઈ પશુ ન મળે. ખુલ્લે ખાંચે તપાસ કરી; પરંતુ હોંપ તો હાય લાગે ને? આખા ધરમાં ઠેકાણે ઠેકાણે જોઈ. વળ્યો, પશુ નિરર્થક. 'હાયનાં ક્યાં હેથેવામાં' મીસ વીજળીએ મારા છગરમાં વીજળી મુકી આગ લગાવી હતી. અજળા કહેવાતી સળગાએ પોતાના હાય ફેરવી દીધો હતો. પોલીસને ખબર આપવી પડતી મેલી, એ 'રાંધા પછીનું' ડહા-પશુ' હતું. જાણે કંઈ બન્યું. જ નથી, એમ થપાટ મારી એર-લિંઈ પિંધે જોડું ઝડ્યું, હાલ રાખ્યું.

(૫)

એ વાતને વર્ષો વિધાં, દરમ્યાન હવે ચિત્રપટ પર અનેક નાનો બની ગયા; રેંદના ધડાની પેટ કમવાર બદલાતા ગયા. મીસ વીજળીએ મારી આંખો પુરી પોલી મને સુધાર્યો હતો. હું મારી પત્નિ સાથે અતિ રસીક અને રતેહાળ બન્યો. અને એ સંસ્કારના પ્રતિબિંબ રૂપે મારી પ્રિયતમા પશુ સંસ્કારી સુપડ અને પતિ પર પ્રાણ નોજાવાર કરે, એવી સુશીલ બની રહી હતી. એમો દંપતિ, અમારા બહાલાં બાહુડાં સાથે સુખી ગૃહ-સંસારના અનિવાર્ય આદલાદ ઉપભોગમાં અપરિમિત રતેહાથ લહાવામાં રાખી રહેતાં.

'મીસ વીજળી' વાંછો પ્રસંગ જુ'સાઈ જવા જોવા બની રહ્યો હતો.

એક વખત અમારી કંપની 'આઉટર' સીન લેવા, વડોદરા આવી હતી. હું સાથેજ જતો હતો. સવારમાં મોનીંગ રોક મટે હાથમાં મોર્ગીગરટીક લઈ હું એક સુંદર લતામાંથી પસાર થતો હતો. અનાયક મારી નજર ધરના આંગણમાં સાચીઆ પુરતી, યુવાન રમણી પર પડી. એ સુવતિ-અનુલ રૂપરાશી હતી. અસારે જોણે સ્વલ્લ અને સંદેહ કાળી પુલવેલ વાળા, કિનારની ખાદીની સાડી પરિધાન કરી હતી. કુમકુમાકિત ચોળા પશુ મુખ્ય ખાદીનીજ દીસતી હતી. ચાંદી, એના લલાપ્રેરેશને દીપાવી રહ્યો હતો. કુદરતી રીતેજ એને દરથી નીરખતાં પશુ મને એની મને સહવાન

ઉદ્ભવી. નહક આવતા, હું ચોંક્યો. દષ્ટો દષ્ટ મળી. સુવતિ ચલારાઈ રહેજ કંપી, અને સંકાળી બેઠી યંધ મધ. મારા તરફ જોઈ "આવો" એટલાજ હપ્પો બોલી. હું તો બનેક સંકેત્ય વિકેત્ય કરી રહ્યો હતો.

આ પહે ધરમાંથી એક સંજ્ઞન જણાતો પુરૂષ બાળક સાથે બંદાર આવ્યો. બાળક પશુ બા બા, કરતું, એ બીને વગમી પડ્યું. હું તો આ ચોંકાઓ જોવામાંજ તલિન બન્યો હતો. (એ રમણી મીસ વીજળીજ હતી.)

મને વિનયથી અંદર લઈ બવામાં આવ્યો; એ ગૃહસ્થે પોતાની વિધવા ઉધ્ધારક મંડળના આસીરવેટ સેક્રેટરી તરિકે ઓળખ આપી. મીસ વીજળીનો સુખી ગૃહ સંસાર જોઈ, હું ધણો ખુશ થયો. અને પ્રથમ એ દંપતિને અનુદ મુખનાં બોહતા બનાવે, એવો હૃદયથી આશીર્વાદ આપ્યો. અમુક સમય વાતચિતો કર્યા પાદ, મ્હા પાછી લઈ, મેં ત્યાંથી માન સહિત વિદાય લીધી.

'મસ્તાન માશુક' હવે બંસરી બાળાના નામે ઓળખાય છે. પ્રિય વાંચનાર! મીસ વીજળીનું અતો બજ તતો બજ થયું, જીવન કુલવાદી બન્યું, એ કાને આભારી? એની શુભ વૃત્તિ એને? વિધવા ઉધ્ધારક મંડળને? કે એના સેક્રેટરીના ઉદાર ભોગને? સંપૂર્ણ.

સ્વલ્લ અને મોંધા મુખબની પથ-
મસાલ તેમજ તાજ રંગી શ્રમની
લીલી સુંદર મીઠાઈએ માનીતી દુકાન

એક વખત પધારી ખાત્રી કરવાથી ફાયદો
ગીરગામ સ્વીટમીટ શો-રૂમ

અમારે ત્યાં દરેક જાતની ચોખા ધીની

મીઠાઈઓ મલશે જેવી કે,

જુરીના લાડુ દરેક જાતનાં લીલા તથા સુકા દલવાં

મોટી તથા નાની જલેબી વીગેરે વીગેરે

સુતર ફેણી લીખંડ, બાસુદી, બરસી, પેંડા

મોદનચાર ખદામની

મગજ પીરતાની

મેસુર સાદી સુરતી ખરસી વીગેરે

સરસ્વતિ બીલડીંગ ગીરગામ બેંક શો

રૂટ. નં. ૨૧૨૯ ગીરગામ સ્વીટમીટ શો-રૂમ

સેંકડો કુટુંબો પાછાં ગયાં કારણ—

શ્રીલમનો મોટા વધતોજ ચાલ્યો
દરેક કોમમાં એક અવાજે વંજાણ થાય છે તે

જરૂર નહીં જશે તો પસ્તારો મોટે ભેગા ભુલતા ના. ભક્ષામણ મોટે સેંકડો
સ્વતંત્ર અભિગ્રાથો તેમજ લોકોનો દરેક પુરતાં છે.

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે.

આવે છે.

લક્ષ્મી પિક્ચર્સની નવી ફિલ્મ

આશા અને કાશિમરની કુલવાળી

સ
નિ
સ
શ
જ
થાને
શીય
ળની
કસો
ટી

બી
જી
અ
ક
વા
ડી
ઉં
ચા
કુ
છે.

શારદા કીલમ કુંની અદભૂત કૃતિઓ

ટુંક વખતમાં જ બતાવવામાં આવશે

ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રચર
લેખક મી. યાજ્ઞિકની
અદ્ભુત પ્રસાદી

એક પ્રમુખ કલ્પનાનું મુદ્ર
પરિણામ

અજબ કુમારી

રાજસ્થાનનો જાણીતો

સફા જેમાંનો ફાંકડો

શુંગાર જેવો

વસુલાત માટેની

ભયંકર પ્રતીજ્ઞા અગ્ની-

દેવની સાક્ષી બી. દીલ

હલાવનારા પ્રસંગોથી

ભરપુર

રત્નમંજરી

એક કઠારી રાજ

કુમારીને હાથે ફસાયેલો

રાજકુમાર તથા

અદ્ભુત-પ્રસંગો અને

અવનવી ટીકાથી

ભરપુર એક ચેલેન્જ

ફેક્ટુ ચિત્રપટ

બંને કીલમો માટે થીએટર અને તારીખ બોતા રહેજો

અમારા ચિત્રપટોની જુકીંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ત્રીટ—કોટ મુંબાઈ.

આ પત્ર તમને જાણવું છે કે ગોડાસ હિન્દીએ મુંબઈ, મોગામ ખાતર ગિરગીમાં મોજ-ગાનદ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપી
જેથી પ્રગટ કરે છે.

મોજ-મજાડ

અમાનો ગૃહકેળ

માદન થીએટર લી. નું આખા હિન્દમાં પ્રિન્ટરીકે ચિત્રપટ !

હેલુ અંકવાડી
૧૦ ભાગ

રામાયણ

હેલુ અંકવાડી
૧૦ ભાગ

મંગળવરે હનુમાન જયતિનો તહેવાર હોવાથી ખેત્ર ૨ વાગેથી શરૂ કરવામાં આવશે

શુરવીરતા, ધાર્મિક શ્રદ્ધા, પતિવ્રતા, પ્રેમભંકિત
વગેરે ગુણોના જોવા અને મનન કરવા યોગ્ય બનાવો અને દેખાવો.

આ અંકવાડીએ ચિત્રપટમાં કંઈ ચોરજ રંગ આવે છે !

સીતા હરણ ! હનુમાનજીની ચતુર્તા ! રાવણ અને સીતા !!

સીતા હરણ ! લંકા દહન ! રામ રાવણ યુદ્ધ.

અંતે રામચંદ્રજીના હાથે રાવણનો થયલો વધ

સીતાજીની પુરવાર થએલી પવિત્રતા !

વચન:—પા. ૭, ૮, ૧૦, રાખી રવિ ખેલે ૩૦ વાગે

ભાગ:—૩. ૨, ૧, ૮, ૧૦, ૧૦ ૮ ૮) ન રૂપ સાથે

આવતા અંકવાડીએ ધાર્મિક ચિત્રપટ “ નળ દમ્યંતી ” હોઈ

ચંઈત્ર માસના પવીત્ર દીવસો માટે ખાસ

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટરર્સ રાહ

અંક ૧૩) રવિવાર તારીખ ૨૫ એપ્રિલ ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ ભું. અંક ૪૫૦

આ અઠવાડીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજન હોય છે
કામ કૃતંત વ્યક્તિ પંચમી ઉપભવતી કારણ નથી. અ. મો. મ

મદમસ્ત તરૂણીઓ.

મુધરેલ તરૂણીઓ મનમઝ ધરતી, ચાલે આખો મારી,
હટકેલ શુદ્ધિઓ ઘર ઘર ફરતી, ચાલે આખો મારી,
ચિયળ પર ફેરવી વારી, નીતિને સાવ વિચારી,
મારી વાપડા બદલ આરી,
નિઝર પેલે મનમઝને તેવી મોજ માણવારી—મુધરેલ
પતિ બિચારાને મરકડેવત નૌનમ નામ નચાવે,
અર્ધ કાલિયા આપતણો બદાના બદલ ભાવે,
તરૂણને તોલ બનાવે, પેલડું પાણી કરાવે,
સ્વામી પર દુકમ ચલાવે,
નવા નવા વળી વેપ દિવસમાં દમ વીડ ધરનારી—મુધરેલ
સ્વામી - પજુ રાત્રી રૂપે રણી કહીને બોલાવે,
મમકાને ધણીવણી તોવે અતર રોપ ન આવે,
મન મમતાં લાઠ લાગવે, નોકરી દિન રાત બળવે
ત્યાં ત્યાં સ્ત્રીના શુભ ગાવે,
ભામા પજુ વર્તી ને કરે હમનલ ઉતરનારી—મુધરેલ

કરે ઠલી ઉપોડી ગાયના પર નરસંગે ખારે,
જ્યાં નાથના નેજ વિરે નવ આવે કંડ લખારે,
ઉડ્યા સ્ત્રી લાગ વધારે, જ્યાં ત્યાં પર રોપ ઉચારે,
ધર પોતાનું ન મુધારે,
સદાચાર કુળરોત શરમ પતિવ્રતિન તજનારી—મુધરેલ
સાજ સચારે તથા વિના ફરવા જરીયે નવ આવે,
પહેરે રેડાઈન છુટ અને કંડ જીવી બાલુક બાંધે,
આખો પર મરમા માંતે, વળી ચાલ મેડમની ચારે,
ચાલ સ્વતંત્ર જ્યાં ત્યાં મ્હાલે,
મુન્દો છુપાવા આવ, લાંચ નોકરને દેનારી—મુધરેલ.
રાખે ખાસ લટકતા અમોઝા ચીર ફરે ઉપડે,
તરેલ તરેલનાં તેલ નાખીને સેવા આઝા પાડે,
અતર ને સેન્ટ ઉચારે, બસ પાઉચર ખુન લગારે,
કરી આળા-જન દેખારે,
ટાપ ટીપ ઠુઠા બાઝમા સમય માગનારી—મુધરેલ
કરે સખાવળ વળી-કાલના નામ લખામાં જાયે,
દોલ ઝોડા પર મરિકુ પજુ મોજવામ જ મરાયે,
પગને કંદેરા સજ્જ ચારે, નવ મુધરે આવ જરાયે,
મુધારાનો મદિમા એ !—
આજ કાલની સતીયો પર "લગણ" જગીદારી

શાસ્ત્રી દેવાજી કર મેપલ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૦ મું.

પરંતુ આ દરમ-કેતું લપાંનક-ખિભત્સ દરમ છે!"

"હા, હવે મને ખાતરી છે કે, તમારા મનમાં વિશ્વાસ બેઠો છે" પછી તેણે તે છુટી કદાવી લીધી અને પુનઃ પોતાનાં કપડાંમાં સંતાડી દષ્ટ ચૂતરેક તરફ જોઈ બોલીઃ--"હે ધાર્મિક પુરુષ! હું તમને વિનંતિ-કરું છું કે, તમે મને એવું જ્ઞાન આપો કે જેથી હું સચતાન ઉપર પ્રભુત્વ સ્થાપન કરી શકું."

વાણી લદરીથી જેમ લતા પત્રાદિ ઢિલવા લાગે તેમ જુબેદાનું શરીર કંપવા લાગ્યું. છતાં તે વખતનો તેનો સ્વાભાવિક સાત્તારીના જેવો હતો. તેના શરીર પરના અલંકારોનો અંજન જગતિ સંભળાયા કરતો હતો, જુબેદાની ચિનતિનો મૂત-વ્યક્તિએ ઉત્તર આપ્યો નહિ. જીવીની માફક તે ઉભી રહી, અનિશ્ચિત દષ્ટિએ તે મારા તરફ જોઈ રહી.

જુબેદાએ ત્યાર પછી ગાલીયા પરથી એક સાપને ઉંચક્યો અને મૂત વ્યક્તિના બરફ જેવા દંડ હાથોમાં ગ્રહ્યો. મૂત વ્યક્તિએ તેના રક્તહીન હાથમાં જેવી આંગળીઓમાં તેને દબાવ્યો અને અગ્નિકુંડ પાસે જઈ તેમાં તેને નાખી દીધો.

આ વખતે જુબેદા ધુંટણીએ પડી ગાલીયા પર બેસી મધ અને મને પણ તેમ કરવા કહ્યું. તેના ઉપદેશ મુજબ હું પણ ધુંટણીએ પડ્યો, તેણે એક સાપને પકડ્યો અને પોતાના માથા પર ફેરવવા લાગ્યો. કેટલાકે સાંપો તેના પગની આસપાસ ફરવા લાગ્યા. તેમાંથી એક સાપને તેણે પગની લાત મારી દૂર ફેંકી દીધો.

મૂત વ્યક્તિએ એક અદ્ભુત ક્રિયાનો આદંબ કર્યો, અમારી તરફ પીઠ કરી તે વેદીની સામે ઉભી રહી. ત્યાર પછી તેણે શું કહ્યું, તે હું સમજી શક્યો નહિ; પરંતુ અગ્નિકુંડમાંથી એકદમ ધુમાડાના ગેરેગેરો નીકળવા માંડ્યા. અગ્નિ એટલો તે પ્રબળ થઈ ગયો કે, તેના ઉત્પાદથી અગ્નિકુંડમાં આવેલા સળીયા પણ લાલચોળ થઈ ગયા. ત્યાર પછી ધીમે ધીમે મૂત વ્યક્તિએ ત્રણ વખત પ્રાર્થના કરી લલાટ પર બને હાથ રાખી અમારી સામે જોયું. જુબેદાએ પુનઃ તેને પ્રાર્થના-કરવાની આજ્ઞા કરી.

મૂત વ્યક્તિએ પુનઃ વેદીની પાસે ઉભા રહી પૂર્વવત પ્રાર્થના કરી તે સાથે અગ્નિકુંડમાંથી પુરકળ ધુમાડાના ગોટા નીકળવા માંડ્યા. આ ધુમાડાની વાસ યવક્ષાર જેવી આવતી હતી. ધુમાડાથી મારું માથું ફરવા લાગ્યું અને હમણાં પડી નજીક એમ જણાવા લાગ્યું. એટલામાં એકાએક બુંદો છુટવાના જેવો અવાજ થયો. મેં ભયભીત બની જોયું તો વેદીનો એક પત્થર ફાટી ચૂર્ણવિચૂર્ણ થઈ જઈ ખરી જતો દેખાયો.

જુબેદાએ મારો તરફ જોયું અને ઉમંગમાં આવી બોલીઃ-- "આમીન! આપણી આગળ અજ્ઞાત રહસ્યનો રહોટ યવા માંડ્યો છે. હવે આપણે મરજીનો ભય રાખવાનો નથી. આ રહસ્યના અધિકારી થઈએ એટલે રિવ કિંવા જગતની કોઈ પણ ગીચ આપણા પર પ્રભાવ પાડી શકશે નહિ."

ધીમે ધીમે મૂત વ્યક્તિ સમાધી સમ્યામાંથી ઉઠી બેઠી થઈ. ત્યાર પછી તે અમારી સામે આવીને ઉભી રહી. તેનાં બન્ને ચક્ષુઓની પાપણો જરા પણ દિલ્લી ન હોતી. દષ્ટિ સ્થિર હતી. જાણે કે મારંગલની પત્થરની બે આંખો જડી લીધી હોય તેવા ભાસ થતો હતો. તેની આમરી એટલી તે પાતળા હતી કે, મહેડા પૂર્ના બધાં દાઢાં જણી શકાય એમ હતું તેની આંગળીઓનાં પ્રભાવે આવેલા નંબ લાંબા થઈ વળા ગયા હતા અને પશુઓના જેવા દેખાતા હતા.

હું અવાજ બની આશ્ચર્યમય દષ્ટિથી તેના તરફ જોતો હતો. મારા મહેડામાંથી એક પણ શબ્દ નીકળી શક્યો નહિ. મારો આત્મી રીતનો ભાવ જોઈ જુબેદાએ કહ્યું--"આમીન! આમ બધા જેવા થઈ શું જુઓ છે? કોઈ દિવસ મરેલા માણસને જોયા નથી શું?"

"ધણને જોયા છે, પરંતુ આ વ્યક્તિ શું મરેલી છે? મરેલા માણસ આમ ઉઠીને જોતો થાય અને ચાલવા લાગે? મરેલા માણસના દેહમાં પ્રાણનો સંચાર થાય એ અત્યારે પ્રયત્ન નોતરું છતાં પણ હું મારી શકતો નથી." એકાએક મારા મનમાં વિચાર આવ્યો કે, શું આ હંદ્રભળ તો નહિ હોય?

જુબેદા બોલીઃ--"શું તમારી જીવિષ્ણો લોપ થઈ ગયો છે? મેં તો તમને પહેલેથી જ સ્પષ્ટ રીતે કહ્યું છે કે, આ મૂત વ્યક્તિ છે ત્રણ વર્ષ પહેલાં તેનું મૃત્યુ થયેલું છે. તો પણ તમે અવિશ્વાસ ધરાવો છો? વાહ, હું ફરીથી તમને કહું છું કે, આ મૂત વ્યક્તિ છે" એટલું કહી જુબેદાએ પોતાના હાથમાંની છુટી તેના શરીરમાં બેસી દીધી.

છુટી મૂત વ્યક્તિના શરીરમાં બેસી મધ; પરંતુ તે વ્યક્તિ તો નિશ્ચય લાવે જતી જ રહી. છુટીના આઘાતથી થતી વેદનાનો જરા પણ સંચાર તેણે બતાવ્યો નહિ.

મેં કહ્યુંઃ--"મારી ખાતરી થઈ છે કે, તમે જીવું બાલતાં નથી.

મૃત્યુચિંત્તે નીચા વળા પ્રજ્વાલ કરી વેદી તરફ જવા માંડ્યું. પછી ઘુટણીએ પરી વિદીથી થઈ ગયેલ પત્થરને ખસેડી ખાડામાં હાથ નાખી તેમાંથી અર્ધચંદ્રાકૃતિ જેવી પેટી બહાર કઢાડી. પેટીને ચામડાની અંદર મઢી લેવામાં આવી હતી. મૃત્યુચિંત્તે પેટી ખોલી અને તેમાંથી એક લોહાની અર્ધચંદ્રાકાર ટુકડો કઢાડ્યો. તેના બંને છેડા અણ્ણીદાર હતા, બ્યારે વચ્ચેના ભાગ એ ઘચ જેટલો પહોળો હતો અને ખંડિત થયેલો હતો. તેના પર પ્રાચીન ચિત્રોના આકારમાં કેટલાંક સૌન્દર્યમય લખેલાં હતાં.

જુબેદા વિચિત્ર દૃષ્ટિએ મૃત્યુચિંત્ત તરફ જોવા લાગી. મૃત્યુચિંત્તે કાંઈ પણ બગાડ પર દૃષ્ટિપાત નહિ કરતાં તે અર્ધચંદ્રાકાર ટુકડાને અગ્નિકુંડ ઉપર ધરીને ગરમ કર્યો.

જુબેદાએ તેને રૂપરૂવરે પૂછ્યું—“સિદ્ધિ આરમાર પિન મોખાલા! કહે, આ યુવકને આ રહસ્યનું જ્ઞાન યશો કે નહિ?”

મૃત્યુચિંત્તના મ્હોડામાંથી કાંઈ પણ ઉત્તર મળ્યો નહિ. તેણે અગ્નિમાંથી નીકળના ધુમાડા તરફ જોવા માંડ્યું. તેણે વધારે ધુમાડો નીકળવા-અંદે પૂર્વવત અનુષ્ઠાન ક્રિયાઓ કરવા માંડી; પરંતુ ધુમાડાની વૃદ્ધિ થઈ નહિ. જુબેદા ગુપ્તગુપ્ત ઉભી રહી. કિંચિત્ હતાશા ભાવ ધારણ કરી તેમના તરફ જોવા લાગી.

આખરે માનસભંગ કરતાં જુબેદા મારી તરફ જોઈ નિરાશા-સમક રવરે બોલી—“આમીન! તમારા આત્મામાં વિશ્વાસ નથી એટલે આ ગુપ્ત રહસ્યનાં જ્ઞાનનો જરા પણ હાથ તમે મેળવી શકશો નહિ. મેં આ જ્ઞાનની જોડેથી પ્રતિ કરી છે, તેનો શર્તમાંથી પછી તમે મેળવી શકશો નહિ. મારા મનમાં પહેલેથી જ સંદેહ હતો અને તે ખરા પડ્યો. મેં મારા વખતની નકામી અજાદી કરી આટલું બધું કંઈ વેઠ્યું.”

મેં હતાશા બની તેને પૂછ્યું—“શું આ લોહાના અર્ધ ચંદ્રાકારનો કંઈ ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ?”

“ના, ઇશ્વરની તેરી સરજ નથી, તંમારી પાસે કું કાંઈ જાતનો ખુલાસો કરી શકું એમ નથી.”

“તમેને શી પ્રતિતી થઈ તેનો ખુલાસો તે આપી શકશો કે નહિ?”

“ના. ચાલો, હવે આપણે બહાર બહાજે. પછી બીજી બધી વાન.”

એટલું કહી જુબેદા એક ખુલામાંથી સોનાનો ચાળ લઈ આવી અને તેને મૃત્યુચિંત્ત આગળ ધર્યો. મૃત્યુચિંત્તે ઉત્તમ લોહખંડના બંને ટુકડા ચાળમાં મૂકી દીધા. જુબેદા ચાળ હાથમાં લઈ તે ઓરડામાંથી બહાર ગઈ અને જતાં જતાં મને કહેતી ગઈ કે, “ઠરતા નહિ, થોડા વખતમાં કું પાછી આવું છું.” કું કિંઈ અવિચાર બની તે જગ્યાએ ઉભો રહ્યો. મૃત્યુચિંત્ત રિયર ભાગે મારી સામે ઉભી હતી, ચારે દિશાએ નિરાવધ જણાતી હતી. માત્ર

વચ્ચે વચ્ચે-બે ચાર સાપના ડુંકાણાએ નિરાવધતાનો જાંજ કરતા હતા.

લગભગ પચિત્ર મિનિટ બાદ જુબેદા પાછી આવી. આ પાંચ મિનિટ મારે મન તો પાંચ યુગ-જેવી જણાઈ. તેના હાથમાં બંને લોહખંડના ટુકડાઓ હતા. તેનું મુખ પ્રફુલ્લ જણાઈ. હજી તેનું પૂર્વ સંદેશ તેના મુખપરિવેદ પર જગમગ રહ્યું હતું તેના દિશમાંથી નિરાશા અને અસ્વસ્થતા ભાવ દૂર થઈ ગયો હતો. તેના બંને તેજો દસતાં હતાં.

મારી પાસે ઉભી રહી જુબેદા હસતાં હસતાં બોલી—
“આમીન! આખરે રહસ્યનું મૂળ મને માત્ર થઈ ગયું છે. એક વર્ષ પહેલાં કું તેના અસ્તિત્વ વિષે માનિતગાર થઈ હતી. તે વખતે મેં કલ્પના પણ કરી ન હોતી કે, આખરે કું તેને દરતગદ કરીશ. તેને પ્રાપ્ત કરવા માટેજ પ્રાણની પણ દરકાર કર્યા વિના મેં આ સાદસ કયું છે, અને તેમાં કું-તેદ મળી છે.”

“પણ આવી રીતે તમારા જીવનને મોતના કાગળમાં નાખવાનું કારણ શું?”

“માત્ર તમારા લીધે. આમીન, તમેને કું કેવા ખ્યાલો ચાલું છું, તે તો મારો ખુલ્લો જાણે છે. તમારા માટેજ મેં આ રહસ્યજ્ઞાન મેળવવા આનું બપોરે સાદસ કયું છે. તમે પણ બપ નહિ પામતાં મારી સામે આવી મને જે સલામત કરી છે, તે ખાતર તમારા કિપકાર થયું છું.” આમીન-પ્રાણપિત્ર આમીન! આખરે આપણે વિજય મણી છે.”

“ત્યારે હવે આ મૃતદેહનું શું થશે?”

તમેના મૃતદેહ પુનઃ તેજ રમણે વિરાજ જશે અને તેમના આત્માને જે રમણેથી કું બેવી લાવી છું ત્યાં પાછો ચાલ્યો જશે.”

એટલું કહી જુબેદાએ મૃત્યુચિંત્તના રક-ધરેરા પર હાથ મૂકી કહ્યું. સિદ્ધિ આરમાર પિન મોખાલા! તમારું કાંઈ પૂછ્યું થઈ ગયું છે. તમે હવે તમારાં પરિગણ-પરિવેષિત પ્રવચ ધારે ચાલ્યા જાવ. ત્યાં નહીં તીરે પ્રણીવાનમાં તેઓ તમારી પ્રતિદેશ કરી રહ્યા છે, માટે હવે તમારા સમાધિસ્થાનમાં ચાલ્યા જાવ. પુનઃ ત્યારે સુપતાનના ઉપર પ્રયત્ન રથાપન કરવાની જરૂર પડશે ત્યારે તમારી પાસે આવીશ અને મારો આદેશ તમેને કહી સંભળાવીશ.”

જુબેદાએ પ્રવચ બ્યાકતનો હાથ પકડ્યો અને આરતે આરતે સમાધિ સ્થાન તરફ જવા લાગી. મૃત વ્યક્તિએ પણ તેનું અનુસરણ કર્યું. સમાધિ નજીક આવી પહોંચતાં જ તેણે સમાધિ મળ્યાં પ્રવેશ કર્યો. જુબેદાએ પ્રચારત દરતાં કું તેની પાસે ગયો. મૃત વ્યક્તિના દેહ પૂર્વવત પડ્યો હતો. ચમુઓ પકડીને બની મળ્યાં હતાં. મેં તેના પર હાથ મૂકી જોયો મનદેહ દેહગાર થઈ ગયો હતો. કું વિચિત્ર બની તેની સામે જોઈ રહ્યો.

મારો સંકલ્પ દૂર કરવા જુબેદા બોલી—“તેના પ્રાણ ચાલ્યો ગયો છે. આ પ્રાણહીન દેહમાં ધરી મારવા છતાં પણ

વિકસિત નહિ થાય તેની ખાતરી કરવી છે ? ” આ પ્રશ્નને કહી તેણે છુરી પોતાના હાથમાં લીધી અને મૃતપ્રકૃતિની છાતીમાં ખોસી દીધી. મૃતદેહ પર તેની કંઈ અસર જણાઈ નહિ. જુએ-દાએ પુનઃ છુરી તેની છાતીમાંથી કઢાડી અને પોતાની કમરે ખોસી દીધી, પણ કહ્યું:—“આખી ના થાયો હવે આપણે પાછાં જઈએ.”

એટલું કહી ત્વરિત ગતિએ તે આ રહસ્ય મંદિરમાંથી બહાર નીકળી. હું પણ તેણે અનુસરણ કરવા લાગ્યો.

અપૂર્ણ.

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

જેખાવમાં અથવા ટકવામાં અસરોની આભુમાં બપોરાસમાં જરામાં ઉભે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેરવા વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જાપાનથી ખરીદી નખ છે, કલચર્ડને નામે મેળસેળવાનો મોટો માલ લઈ રહ્યાં છે ત્યાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ ચેદા કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરોડોનો શોખ લલામણ પુરો કરો—તમારા હાથ ભચાવો જેર બેઝાં પણ માલ જેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૩, માયમન્ડ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

ભામરેવી-મુબાઈન. ૭

બોઈએ તો—

૩. સખા સાથે તમારા તમમનની કુખી હાલત કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી મુખી છુવનની સરખાત કરી જોજો.

પંડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (સ્થાં)

વેદા મિર્ઝાની માલ (માટુંગા) ૭. આઈ. પી. આર.

૧૨ થી ૬ કચેરવાલા ખીટીંગ નં-૮૧ જોલપીલા (મુખાઈ)

પત્ર વ્યવહાર માટુંગે કરવો.

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિશ્વાસુ કેમેરા વડે તમે સારા

ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો.

નાના “ઇલુઝી” રીફ્રેશ્ન-કેમેરા ફોટો ૩. ૨૭ માં મળે છે. શિખરનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધર્મ સિનો—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બેચી” કેમેરા તેમજ પ્રેક્ષકર મળે છે આખા ફોટો કીમત ૩. ૨૪ જુ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

વળી

“જાઈસ”ના દુરળીનો મળી શકશે

આજેના લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૩૦-૨૫૩, લોન્ડન રોડ, ફોર્ટ-સ્ટ્રીટ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડકીંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઇનનો અમારો અનુભવ સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર છેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૨-૩૩૬ શાલબદેવી રોડ મુબાઈ

(મત મળતું કેટલોગ મંગાવી જુઓ.)

પંડ્યાની પાંચસેરીએ

અર્થ :

રાગચિત્રો

લેખક-ડૉ. પદ્મરાજકર પંડ્યા બી. એ.

(તા. ૪-૩-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

હવે આપણે બ્રહેન લીલાવતીના લેખની તપાસ લઈએ. તેમના જીવનથી સર્વ સુપરચિત છે. મુદ્દુ લોક વિરે આર્થવાના તર્ગત ગુજરાતીને તે પ્રતિભાષણન, શકિતશાળી, સુધ્ધિગતી ધીરા, ગરીબ, વિદુષી, હિંમતુગ વિષેના નવચુર વિર્ણ વિચરતી મવિન અદિતિય અમાત્ય, અમાત્ય, અનુપરોધ સ્ત્રી લેખિકા છે.

થોડા વખતથી તે પ્રકાશમાં આવ્યા છે પરંતુ તેના પ્રકાશ કિમ્મતના અગ્રચાર્ય જેવા છે. અશ્વત્થામાના નારાયણજી જેવા છે. કૃષ્ણના સુદર્શનચક્ર જેવા છે. તેની સામું જોઈ ચક્રાવ નથી પરંતુ અમે પ્રસંગકાળના રૂપ સ્વરૂપ સ્વર્ણના અનેક પ્રકારના અક્ષય-પ્રકાશ તેમના લખાણ પર નાંખી તેનું નિશ્ચિત્ત કરી અવલોકન દિવ્ય દર્શિએ કરીએ છીએ. તેથી અમને જે માલમ પડે છે તેજ માત્ર અમે લખીએ છીએ.

તેમની કાપા ઉત્તમ છે. ટીકા કરતી વખતે તદ્દલ બાણીની જેમ મર્મસ્થગીને વિધવાની છે. સ્વેદ છે એટલે જેને-જેના ઉપર તે ધા મારવા માગે તેને ધા મારી શકે છે. તેમનું રંગચિત્ર અમે જોયું છે. પરંતુ તેમને સાક્ષાત્કાર કરવા અમે મુદ્દુ લોક વિરે એક દિન જવાના છીએ. પરમ દેવદુર્ગ અમારું તે લક્ષ્ય નિષ્પ કરશે એવી ઇચ્છા છે. તેમના એકાગ્ર પુસ્તક રેખા ચિત્ર અને બીજા કોષોની સમલોચના અમે હવે શરૂ કરીએ છીએ.

પુસ્તકના લેખક તરિકે લીલાવતી શેઠ એમ લખ્યું છે. અર્થથી કોઈ મિત્રને કહ્યું છે. તેનું નામ લખ્યું નથી. સ્વર્ગ-નિવાસી વાયક-તો પોતાની રિત્ય દર્શિમાં તે મિત્રને ઇચ્છા કરી તો એક સફરી એટલે અમે તે આપણ ઉપર મટરફોન કરતા નથી. તેમની પ્રસ્તાવનામાં નમ્રતા છે, તે તેમના મહાગુલાવ હૃદયને તદ્દન બંધ બેસતી અને છાજતી છે.

પુસ્તકના છ વિભાગો પાડેલા છે. પહેલામાં રેખાચિત્રો છે. તેમાં બ્રહેન લીલાવતી વિદ્યમાન-પાછળથી કેટક સ્વર્ગ-નિવાસી-ઓએ તથા પુણ્યને પેત જેમ જોયાં, અનુભવ્યાં, તથા સમજ્યાં અને તે ઉપરથી પોતાને જે મુલ્યું તે લખ્યું છે. પ્રમ-શ્રીક હૃદયે, નિખાલસ ભાવથી-નિષ્પ્રસપાતપણે તેમણે લખ્યું છે તે અમે કશુંલ કરીએ છીએ-અરે અમારી ખાતરી કઈ છે. તે પછી તેમણે જે લખ્યું તે કેટલું લખ્યું છે તે બાબતની અમાં

અમે હવે પછીના બીજા પેરેગ્રામાં કરશું, પરંતુ લખનાં સંખેલ-શ્રવં ઉત્પન્ન થાય છે કે પોતે સા માટે પોતાનાં કોઈ નિકટનાં સંગ્રામી માટે લખ્યું નથી? શું તેમના મનથી તેમના કંઈ રિસામ ન્દોતો? સા માટે તેમણે પોતાના પુત્ર્ય શ્રીયુત રોકતું રેખાચિત્ર સંપૂર્ણ રીતે દેખ્યું નથી? સા માટે તેમણે પોતાના પિતા કે અન્ય સંગ્રામી વિશે જરાક પછી લખ્યું નથી? અમારા રિત્ય નેત્રેથી-અમારાં મુદ્ધ અંતઃકરણથી અમે એમ સમજીએ છીએ કે તેમ ન કરવામાં. તેમનો વિવેક છે. ધન્ય એ વિવેક. વિશા દક્ષતે વિનય એ વાક્યનો અનુભવ સાક્ષાત્કાર થતાં અમે આનંદાશ્ચર્યમાં સંખેલિત થઈ સંરાય મુદ્ધ યજ્ઞે છીએ. રેખા ચિત્રોની વિષયોમાં અમે આમળ ઉપર ઉતરશું.

બીજા વિભાગમાં પ્રકીર્ણ રેખાચિત્રો છે. જેમાં પાર્વતી દ્રોપદી પદ્મિની દત્ત્યાદિ ઉપર તેમણે લખ્યું છે. સવાલ એ ઉપ-રિષ્ટ થાય છે કે તેમને એમ લખવાને હક શો હતો? છે? પરંતુ તેમણે શી લખ્યું છે, કારણ કે તેથી અમે પણ આ લખીએ છીએ તે માટે અમને લખવાનો શો હક છે તેમ તેઓ બ્રહેન પછી શરૂ નહિ. એ બાબતની વિગત આગળ ઉપર આવે છે.

ત્રીજા વિભાગમાં વાર્તાઓ, તેમણે પોતાના સમયને અનુસરતી લખેલી છે અને જે ઉપર અમારા અભિપ્રાય અમે યથા સ્થળે આ પુસ્તકમાં દર્શાવશું.

ચોથા વિભાગના વિનોદાત્મક લેખો માટે અમે કંઈ લખીએ તે પહેલાં અમને પારસી સાદિત્તકારોની સ્વદિષ્ટ વાનીએ યાદ આવવાથી એથો વિભાગ અપોને વિનોદ અપવાને જલ્દે અભિનિદુર્ગાનેનું કંઈ કંટુ ઐપથ પીના દોષાએ તેજો ભાસ દમજાંશીજી ધાવ છે પરંતુ તેમને પણ અમે ન્યાય આપશું.

પંચમ વિભાગના પ્રવાસ વિષે તથા છઠ્ઠા વિભાગના નિષ્પેદ વિષે પણ પમે યથાવકાશ થયા સમય-તથા યથાશકિત વિવે-ચન કરશું.

હવે આપણે જરા ઉડાણમાં ઉતરીએ.

સ્વર્ગ નિવાસી વાયક જુદાં આપણે શરૂ કર્યાં કરશું? આદિથી કે અંતથી?

અમારા મતા મુજબ તો આપણે આદિથીજ આરંભીએ. પ્રથમ રેખાચિત્રો લઈએ.

પ્રથમ બ્રહેન લીલાવતી અકારથી શરૂ કરતાં સ્વર્ગસ્થ (અત્ર નિવાસી) અમૃતલાલ પદિયારનું રેખાચિત્ર દેરે છે. અમે આ લખીએ છીએ ત્યારે અત્ર વક્તા કામ પદિયાર અમને કાનમાં કહી જાય છે કે તેઓ તો શ્રીમતીએ તેમને માટે એટલું લખ્યું તેથી દરખાઈ ગયા છે માટે અમે તે આદેયોજી અટકાવીએ છીએ.

બીજો નંબરે શ્રીયુત ન્દાનાલાલ કવિ-શ્રીમત નારદજી મારન અમને માત્રમ પડે છે કે શ્રી ન્દાનાલાલમાં અંદ તે જરાએ નથી. એમના વિચારો ત્યારે અદિ સુધી-સ્વર્ગ સુધી આવે છે ત્યારે તે સાંકડા તો કેમ દોઢ થઈ, પરંતુ અંતિ લીલા-

વતીને તેમ લાગુ છે. કેવિ શ્રી ન્હાનાલાલના બહેન લીલાવતીને કેસાની હૃદય લાગે છે. પણ આની તે તે સમજી શકતાં નથી. ન શમજી શકે તે સ્વાભાવિક છે કારણ કે તેમનો કટ્ટરોક અવધાસ હજી અધુરો છે. અમારો આશીર્વાદ છે કે તેમનો અવધાસ પૂર્ણ થાઓ. શ્રીમાન ન્હાનાલાલની આનંદ રેઝાની શક્તિ માટે બહેન લીલાવતીને આનંદ અને આશ્વાસ સાથે યાદગીરી છે તે તેમનું હૃદય ઉન્નત હોવાની ખાત્રી આપે છે.

શ્રીકૃત ચંદ્રશંકરને તેમણે ઠીક જોળખ્યા છે, વસંત ખાતા વર તરીકે. રા. ચંદ્રશંકરના “વરંજાગી” કે “વેરંગી” હોવાપણા સાથે આપણને કામ નથી. રા. ચંદ્રશંકરમાં નામરૂપણું નથી. પરંતુ નાગરિકતા છે તેથી અમારે શું એમ સમજાવું કે નાગરોમાં નાગરિકતા નથી? નાગરિકતા હોવાનો અધિકાર શું નાગર સિવાય અન્ય કોમો માટેજ ખાસ રાખી મુકેલો છે?

બહેન લિલાવતીનું નામરો વિષેનું આગું ધોર અત્તાન ભેદ અમને શૈક થાય છે. કાઠીયાવાડના નાગરોના પરિચયમાં શ્રીમતિ લીલાવતી નહિ આબાં હોય. તેઓ કદાચ આમ લખ્યું હશે.

અપૂર્ણ.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીગ.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાગડી સલીત કા. ફક્ત પાંચ આના

કાંપટો ન થાયે તો પૈસા પાછા

માયાનો હુખાનો, અપારથીશી, શરીરની કળતાર, શરદી, સજોખ, સૂણ, ચસકા. દરેક વાલુથી કાઢી પણ લાગુ અસાધ્ય બનું, સૂન મારી જવું અથવા કમતાકાતથી કુળવું વિગેરે તેમજ ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રાગખાણ અને તાત્કાલીક રો. વૈદ્ય, ડાકટરો કે સાઈ-ટીરોને ખતાવી ખાત્રી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ લીકોટી મોકલી વાપરી જુઓ. કામરો ન થાય તે. પૈસા પાછા.

લજો-નેશનલ ફાર્મસી

બીલ્ડીંગ મુંબ નં. ૨

મોજ-મંગલનો મુરખો

મોહન મરકરો—(વેરખાને) બીબી સાહેબ, તમે કવે દુસ્તેથી આવ્યાં?

વેરખા—તમારો અને મહારો એકજ રસ્તો છે.

મોહનલાલ—(ગરીબ આંધળાને) બરે સુરદાસ! તમે આંખો કેમ બંધ કરી છે?

સુરદાસ—કારણ કે તમારું કમખખત મ્હોં ભેવામાં આવે નહિં તેથી.

શંક—(નાકરને) મ્હોં સાંભળ્યું કે તમારું લગ્ન થઈ ચુકું છે. તો તમારો પગાર વેડો હોવાને લીધે તમારા બી પુરવડું ભરજી પોપણ શી રીતે ચામડું છે?

નાકર—(પગાર વધારી એમ બાણી રાજી થકને) આટલા પગારમાં ચુજરાન ધણી મુશીમતથી કરું છું.

શંક—તેથી મ્હોં વિચારું છે કે આપ ઘેરે બેસો. કારણ કે મને થીક લાગે છે કે ક્યાંક ક્યાંક ન મારો.

મગન—(પોતાના મિત્રને) ત્હારી ભી ધણીજ રૂપાળી છે. જગન—હું એમ ધારતો હતો. પણ જ્યારથી તમારી બી મ્હોં ભેદ, ત્યારથી તેને બૂલી ગયો છું.

આમાધિશ—(ચોરને) તું છેવટ ચોરીમાં કેવો સપડાયો. બોલ ચોરીનો ધધો કેવો છે!

ચોર—હજાર! ધધો ધણીજ સારો હતો. પણ આપે તથા પોલીસપાતાવાળાઓએ એનો રંગ ફિક્કો કરી નાખ્યો છે.

મિયા—(બીબીને) તું ધણી વખત આરસીમાં જીવે છે, એ સારું લાગતું નથી.

બીબી—હું સારી રીતે જાણું છું કે આપને એ ઠીક નથી લાગતું પરંતુ હુનીઆમાં આપજ એવા પુરુષ નથી કે જેના માટે હું ચટાપટી બતાવું છું.

સિપાઈ—(સરદારને) લડાઈમાં હજી મેળવ્યા બાદ—સાહેબ! મ્હોં દુસ્મનના સિપાઈનો પગ કાપી નાંખ્યો.

સરદાર—પગ કાપવાથી શો ફાયદો. માથું કમના કાપી લીધું? સિપાઈ—એવું માથું તો પહેલેથીજ કાપેલું હતું.

અખીર—(ગેરખાને જમડાયા બાદ) હમો તમારો સિતાર કેમ ન લાગ્યા?

ગેરખો—સાહેબ! મહારો સિતાર કંઈ આવાનું ખાતો નથી. હુરિદુર એન પડિત.

પ્રિયાની પ્રતિમા

અથવા

—પ્રેમ સ્મારક—

લખનાર-તા. ગિરિવંશપ્રસાદ સોળાનાથ ભટ્ટ

અગ્રાના એક ગરીબ લતામાં એક નાવું ઘર આવેલું હતું. તે ઘરની ઈંટા અડધી ખસવાઇ ગયેલી હતી. તેમ બારી બારણાં વિગેરે પણ અર્ધ જીવંતરયામાં હતાં. બારણામાં પેસતાં એક વાંસની રીડી ઝુંકેલી હતી. ઘરનો સામાન વિગેરે બધું ગરીબાઇનું જ પ્રદર્શન હોય તેવું લાગતું હતું. મેઝા ઉપર આગલા ખંડમાં એક પુરૂષ બેઠેલો હતો. સારો એક નાની ઘોડી ઉપર એક અડધું ચિત્ર હતું. આસપાસ રંગના કુડાં અને પીંછીઓ સંખ્યાબંધ પડેલાં હતાં. ખુણામાં એક સાદી ઉપર મુનારનાં ઝીણું ઝીણું બારીક કાતર કામનાં હાથીઆર પડેલાં હતાં; અને તે ઉપર એક કાતરકામનો અડધો નમુનો પુરો હતો. વચરો પડેલો હતો. તે નમુનો બેઠક હાથ એમજ કહે કે આ તો કોઇ દેવી પુરોજન બનાવેલી હશે તેવી તેની કારીગરી મોહક હતી. આખી આલમમાં એવો નમુનો બનાવનાર બીજો કોઇ કામગીર હશે એમ કહીએ તો પણ ચાલી શકે. અત્યારે અડધાં કાટયાં ઘટયાં વરજોમાં શીશી પોતાનું કામ કર્યું જતો હતો. પાસે એક રકાષીમાં ઘડતો બેઠો રોટરો તથા થોડું સોંક પડેલું હતું, પરંતુ કામ કરતાં કરતાં વારે પડીએ તેની દષ્ટિ પાસે સાદી નાખી બેઠેલી તેની પત્ની ઉપર પડતી અને જળેલું તેનો ચહેરો જોવામાં લીન થઇ જતો હોય તેમ હાથમાં પીંછી લઇ સ્થિર દષ્ટિએ તે પોતાની હાલ દેહને નીહાળતો બેસી રહેતો. તે વખતે તેને આસપાસની કોઇ પણ વસ્તુ તરફ ધ્યાન રહેતું નહિ. ફક્ત તેની આંખો સમક્ષ એ મધુરો અડધો દસતો ચહેરોજ નાગી રહેતો. આમ જોવામાં પંદર-વીસ મીનિટ સુધી એકતાન થઇ જતો. ત્યારે તેની પત્નીનું ધ્યાન તેની તરફ એવાનું ત્યારે ફક્ત કહી તેને બહાલી એક-એ ચુંગન લઇ તે પોતાનું કામ આગળ ચલાવતો. તેના મનથી તો સ્વર્ગ ગણે તે પણ આ હતું, મહત્ત્વ પણ તેજ હતું, જીવન પણ તેજ હતું, હાલ પણ ત્યાંજ હતું અને આત્મા ગણે તે પણ તેની બહાલી પત્નીજ હતી. તેની સ્ત્રી પણ પ્રેમજાળ અને દેખાવમાં મોહક હતી. ચરિરે ગરીબ સાદાં અને અર્ધ દેહમાં મરડેલા પરિધાન કરેલાં હતાં છતાં પણ તેની તેની કાન્તી પણ મોહક બની રહી હતી. સંદર્ભતા નરસી અને ધરેણીમાં કંઈ સમાઇ જતી નથી. અલંકારિક અને

કૃત્રિમ સંદર્ભતા કરતાં કદરવી સંદર્ભતા હમેશાં મોહક નીવડે છે.

શીશીને હોતી નામની દરકાર કે હોતી પૈસાની દરકાર. તે તો ચોવીસે કલાક હોનાં પ્યાનમાં મરન રહેતો અને આથી જ કંઈ કૃત તે ઉપજતી કહાયતો તે ઘણીજ મુદ્દર અને મોહક નીવડતી. આખા ચહેરામાં તેનું નામ ઘેરે ઘેરે બન્યાનું હતું. છતાં પણ તેને પૈસાની વધુ દરકાર ન હોવાથી તેનું લક્ષ તે કમવા તરફ ન હોતું. વરસે દિવસે સોદાગર લોકો તેની બનાવેલી કૃતિઓ-ચિત્રો અથર કારીગરીનું કામ-તેને ઘેર આવી બહુજ નજીવી કિંમતે ખરીદી જતા. અને તેમાંથી તે લોકો લાભો અને કરોડાપીપતિ બની ગયા હતા. આથી આખા હિન્દુસ્તાન ભરમાં તેની કોઇને કોઇ દુનિયા ધન-વાદ્યના ધરમાં માણમ પડ્યા શીવાય રહેતી નહિ. તે કોઈનું બનાવવાનું કામ માથે લેતો નહિ. તેમ બહારની દુનિયા સાથે ધણીજ આંધું ભાગતો. તેની પ્રિયારો એક કલાકનો વિયોગ પણ તેનાથી સહન થઇ શકતો નહિ. આથી હમેશાં તેને તેની સાથેજ રાખતો. તે કંઈ ખરીદવા બહાર જતી ત્યારે તે હમેશાં બારણા પાસે બેસી રહેતો અને તેની આવવાની શબ્દ જોતો માર્ગ પ્રતિક્ષા કરતો. તે તો ખુદ પણ તેનેજ માનતો. તે પાસે ન હોય તો તેનમ્ની કંઈ પણ કામ થઇ શકતું નહિ. ઘણીવાર રાત્રે પણ ઉઘમાંથી બગી તેની નિદ્રાથીન પડેલી પ્રિયાના મુખારવિંદને કલકોના કલકો સુધી જોવા કરતો અને ઘણીવાર તો તે જોવામાં ન જોવામાં શકવા થઇ જતું. તેને હોના ચહેરામાં કંઈ અસંતોષી સંદર્ભ, આશ્વિ-કાક પ્રીતિ, દિવિતા અને પવિત્રતાજ બજાતાં. ઘણીવાર હાલમાં પુન્ય લાભે ઉત્પન થતાં તે ખુદની બંદગી કરતો હોય તેમ તેની આગળ હાથ જોડી બંદગી કરતો. દુનિયા તેને ગાંઠોજ મણતી. તેનું જીવન એટલું બધું દુનિયાથી ભિન્ન થઇ ગયેલું હતું કે તેને બહારની દુનિયા ચરકેજાન માને તેમાં કંઈ નવાઇ ન હોતી. ઘણા પૈસાદાર સોદાગરો તરફથી તેને એજઆરામમાં રહેવા આવવાનો ઘણી વખત માગણી કરવામાં આવી હતી પરંતુ તે આવી માગણીઓના હમેશાં અચ્છીકારજ કરતો. તે બહુજ આંધું બોલતો અને હમેશાં એકાન્તજ સેવતો.

તેની કૃતિ જોનારને એકદમ મુગ્ધ બનાવી દેતી. કારણ તેની કળાના અણુ એ અણુમાં પવિત્ર પ્રેમનોજ વાસ હતો. તેમાં તે પોતાનું હાલ અને આત્મા પુરોતો-આથી જન સમાજને તેની કૃતિ માટે ધણીજ માન હતું અને તેથી તેની ગમે તેવી કૃતિ બજારમાં મુકવાથી અન્ય કૃતિ કરનાં હમેશાં દોષી નીકળતી અને આ કારણને લઇ તેની ઘણીજ સારી કોમન ઉપજતી. આ રીતે દિન પ્રતિદિન તેની ખ્યાતિ છુપી રીતે અને તેની અમંજુતાં પણ વધતી ચાલી. શીશીનું શાન્ત જીવન તેને સ્વર્ગસન હતું. છતાં અંદગીમાં અટકી અને પડતીના નિયમાનુસાર તેનું આ શાન્ત જીવન વડું વખતે ટપી શકતું નહીં. તેને માથે દુઃખનાં વાદળ ઘેરવા માંડ્યા હતાં.

*

*

*

દિલ્હીના મોગલ સમ્રાટ પોતાના આલીશાન દિવાનખાનામાં પોતાની બેગમ સાથે બેઠા હતા. બાદશાહનો પ્યાર આ બેગમ માટે ધણેજ તિમ્મ હતો. તે બન્ને એકાન્તમાં બેઠાં બેઠાં વાર્તાવિતોદ કરતાં હતાં. બેગમને કળા કૌશલ્યનો ધણેજ શોખ હતો. અને કાષ્ઠપથ્ય જાતનો કળાનો નમૂનો બનાવવામાં નવીન જંજીર તો તે ગમે તે કિંમતે ખરીદી હાલત કરવા માટે તેના માથુંસો દમેશાં તૈયાર રહેતા. આજે બેગમ સાહેબ પાસે એક કળાનો અનુપમ નમૂનો હાથ આવ્યો હતો. એક ચોરસ ટુકડા ઉપર એક એવી જાતની સુંદર કારીગરી અને નકશી હતી કે જુદા બાદશાહ પણ તે જોઈ આશ્ચર્ય પામ્યો અને તેણે નમૂનો પોતાના રાજ્યમાં શી રીતે આવવા પામ્યો તેના નીચે તપાસ કરી તે શીશ્વીને મુલાકાત માટે બોલાવવાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો. બાદશાહને પોતાની બેગમની કળા તરફ આટલી આદના જોઈ ધણી પ્રસન્નતા થઈ.

બાદશાહને તેની બેગમ તરફના અતીશય પ્યારને લઈ તેણે નામ ચિરંમયી રહે તે ઉદ્દેશથી પ્રેમસ્મારક બનાવવાનો વિચાર ઉદ્ભવ્યો, અને તે કળાની દરિએ જોતાં પણ એક બાદશાહ નમૂનો બને તેવા તેના નિશ્ચય થયો. આથી તેણે આખા દોન-કુશ્તાનમાંથી સારા સારા શીશ્વીઓને મેળાં ગાજે તે દરમિયાન આખી બોલાવવાને માથુંસો મોકલ્યાં, અને દેશ દેશમાંથી કારીગરોનાં ટોળા ટોળાં પોતાની કારીગરીના નમૂના લઈ દીલ્હી તરફ આવવા લાગ્યા. બાદશાહે તે બધા સમુદાયમાં સુનંદા અને પ્રવીણ શીશ્વીઓનેજ પસંદગી આપી. આ પ્રમાણે જ્યારે બાદશાહ બધા શીશ્વીઓના નમુના એકઠા કરવા લાગ્યો અને જ્યારે તેઓની ફરેકની કૃતિ સાથે પેલા શીશ્વીની કૃતિ સરખાવવા માંડ્યો, ત્યારે તેઓની કૃતિઓ તેની આગળ ઊંચી પડવા માંડી. આટલા બધા કારીગરોના સમૂહમાં હજી તેના જેવો એક કારીગર બાદશાહની નજરમાં ન આવ્યો. તેની બેગમ, વઝીર અને અન્ય શાસકોતોના અંબીપ્રાય પણ એવો થયો કે તે શીશ્વીને જો બોલાવવામાં આવે તોજ જો સ્મારક બાદશાહ બનાવવા માંગે છે તે કળાનો એક બાદશાહ નમૂનો બની રહે. આથી તેની શોધ કરવા માટે બાદશાહે અનુધી મોકલ્યાં. બાદશાહે સખત હુકમ કર્યો કે તેને કાષ્ઠ પથ્ય રીતે પગની અડી ન લાવવો કિન્તુ તેને પોતાના હુકમ સંકળાવવો અને શો જવાબ આપે છે તે લઈ પાઠ આવવું. આથી શાન્ત જીવન ગાળનાર આપણા શીશ્વીની શોધ કરવા માટે રાજ્યના માથુંસો નીકળી પડ્યાં.

*

*

*

ખપોરનો સમય હતો. શીશ્વીની પત્ની રસેઈ કરતી હતી. તેની સામે બરાબર આસન નાંખી શીશ્વી ધ્યાનરૂપ બેઠો હતો. તેને આટલી બધી પ્રેમયેવો ચરેજો જોઈ તેની પત્નીને ધણેજ લાગણું પરવતું તે સંબંધમાં તે કાંઈ કહેતી તો તેના દિલને સખત આધાર રતો. અને રસેઈક વખત તો તે એક ન્દાના ખાળકની પેઠે રડી પડતો. રસેઈ કરતાં કરતાં તેની આંખી રશ્મિતિ ક્યાં

સુધી નકશે તેની ચિંતા તેની પત્ની કરતી હતી. થોડી વાર પોતાની તરફ પ્રેમદષ્ટો તેને બેઠેલા જોઈ તે બોલી, “બાદશાહ આમ ક્યાં સુધી ચાલશે? એક સ્ત્રીના લાલ્ચીક પ્રેમની પ આમ વેલા ધઈ તમારી કળા, તમારી જીંદગી, તમારા સર્વ કેમ ખુવારી કરી રહ્યા છે? જરા તો પચાવો! ફુનીવાત ગાંઠા કહે છે. ખરેખર! તમારી રશ્મિતિ પણ તેનીજ છે. પ્યાર તમે મારા તરફ મળ્યા છે તેટલોજ વખત જો મને તમારી કળા તરફ ચોક્કા હો તો જરૂર તમારી કીર્તિ અમર નંમ. આખી આલમ તમારી અનુપમ કૃતિથી અંબડા પોતાના દેશના પ્રવીણ શીશ્વી માટે જરૂર મગરૂર બને. માટે તમારે ખ્યાન તમારી કળા તરફ રોકો અને ફુનીઆમાં તમારું નામ અમર કરો.”

“માંડી! આમ બોલી વું મારા દિલને કેટલો આ પહોંચાડે છે તેની તને ખબર છે? તારા અમર રાજ્યમાં મને નથી ફુનીઆની પરવા કે નથી નામની પરવા. મારી કીર્તિ મારું નામ, મારો મશ, મારું જીવન, મારું સર્વવ બધું છે. તે સંધળું મહે તને જ્યારે કહેલું છે. મદારી દરેક દેશ કૃતિમાં હું તારાં દર્શન કરું છું અને તેથીજ તેને પવિત્ર મંત્ર છું. જ્યારે જ્યારે કલાકાના કલાકા સુધી હું તારા મુખારવિંદ્ દર્શન કરતો બેસી રહું છું ત્યારે મને બાહ્ય ફુનીયાની પીડા કાષ્ઠ અમર કરતી નથી. જ્યાં હું છે ત્યાંજ મદારું સર્વગં અને જરા સર્વગં છે ત્યાં પછી મીધા નામની પરવા કાણ રાખે છે? તારો પ્રેમજ મને અમર મામ ભરકે લઈ જશે. તો પછી તારા પ્રેમમાં લીન થઈ અમરધામને મેળવું કે ફુનીઆની પરવા કરી દિવમે દિવસે લોક અને લોકમાં મારી અપનતિ કરે? શું કરે?”

“મને તો આમાં તમારો માનસિક બમજ લાંબો છે. પ્રેમજ બાન બહી માથુંસ કંતવ્ય વિમળ થઈ નવ્ય તે શું સામે કહેવાય? તમારા જેવો એક મદાન શીશ્વી જો હારે તો ફુનીઆને પોતાની કૃતિથી હેરત પમાંડી શકે તમારામાં પુણ્યો તે શક્તિ આપી છે. તમે તેના ઉપયોગ કરો. તમને બહુશી શક્તિઓ અને હુસ્તવ કરો પાપના બાગી ન બનો, જન કલ્યાણ માટે તે વાધોરો અને આમ ગાંઠા ન બનતાં કંતવ્યપરાયણ બનો. તમના જેવો એક મદાન કારીગર એક ફેરી જેવી જીંદગી ગણી દમેશાં એકાન્તમાં પડી રહે તે સાહું કહેવાય? તમારી પાસે લકરી નથી? તમારી એકજ કૃતિમાં લાખો રૂપીઆ જેવી લાવવાનો શક્તિ છે. છતાં હાથે કરી ગરીબજ શા માટે બોમ્બો છે? તમે ધારો તો કાલથીજ એસ આરામ અને વૈરાગ્યમાં રહી શકો તેમ છે. છતાં આ બધું સકન કરવાનું શું પ્રયોગન? આ બધું શા માટે? કદન મારેજ માટે. અને કદાચ પુણ્ય મતે તેની ફરગારમાં એથી બે તો પછી તમારી શી રશ્મિતિ?”

“તને શંકા રહે છે? હું નવ્ય તો તારા નાનનાંજ મિત્રો કરી તારીજ સ્તિઓ ધરી, મદારું જીવન હાલ છે તેના કરતાં

વધુ ખરાબ બની, મ્હારા આત્મા ત્હારી પ્રાછગ્ન આવે. જે માણસ એક કલાક પણ ત્હારા વગર જીવી ન શકે તે હું જીવી શી રીતે પુરી કરે તે તો વિચાર ? આવું ગાંડુ બોલી અને કુ:ખ ન કરે.”

આ પ્રમાણે વાર્તાલાપ ચાલી રહ્યો છે. ત્યાં તો નીચેના કમાડ કોષ્ટકે ખખડાવાં, કોષ્ટક દિવસ આવેા પ્રસંગ બનેલો નહિ હોવાથી તેઓ બન્નેને આશ્ચર્ય થયું અને શીદ્ધીની પત્ની દાર બોલવા નીચે મઠ. જેવું દાર ઉપાડ્યું કે તરતજ શાંતી ફરમાન લઈ વાંચ્યું અને નીચું જોઈને જવાબ આપેા—

“બાદશાહે સહામતને મારા જેવા ગરીબની શી જરૂર પડી છે ? હું બહાર કઢી નીકળતો નથી. અને જેવું ગમતું નથી, હું દિલગીર છું કે મારાથી અઢીથી આવી શકારી નહિ.” આવેા કહેા જતાંય મનેજો જેવું બાદશાહના હુલો તો ફરીજ ગયા. બાદશાહી ફરમાનનું અપમાન કરનાર આ પહેલ વહેલોજ દત્તો. પરંતુ બાદશાહનેા સખત હુકમ હોવાથી તેઓ કંઈ પણ મોટાપ શીશપ ચાલતાં થયો. બાદશાહને તેના પતિએ આપેલા આવા જવાબથી વળી ગંભીર શીદ્ધીની પત્ની તેને કહેા આપવા લાગી—

“પ્રભુ ! આ શું કયું ? આ તો હાથે કરીને મેાતને આપન તણુ આપ્યું, તમને ખબર છે કે એક સહી ફરમાનનું આવું અપમાન કરવાનું શું કળ મળે છે ? આ વિનાશજ તમે બેઠોતો લોધો છે.”

“હું સમજું છું કે તેવું શું પરીણામ આવશે. પરંતુ એ પરિણામ સહન કરવુંજ અને તો ફીક લાગે છે. ત્હારી સમજ ત્હારા પગ આગળજ મ્હારું જુહુ થાપ તેથી જેટલો આનંદ અને યશ તેટલો આનંદ શાંતી ફરમાનને તામે થવાથી ન યાવ.” આ પ્રમાણે બોલી બન્ને વિચારમાં પડી ગયાં અને વરણસીતિ જેવું સ્વપ્ન લે છે તેની રાહ જોવાં બેઠાં.

શાંતી ફરમાનનું અપમાન થયેલું જળથી બાદશાહનેા મિત્રજ હાથથી ગયો. એક ગરીબ શીદ્ધી-હારીગરને હાજર થયતું ફરમાન થતાં તે આવેા કહેા અને બેપરવાહ બેયો જવાજ આપે તેના શો અર્થ ? તેવું લોહી ઉઠળા આપ્યું અને તેનો વજીર ન હોત તો જરૂર ગરીબ બીચારા શીદ્ધીનું મ્હેતાજ આવત. વજીર સમજાયું કે “જહાંપનાહ ! તેમાં તેતો હોપ નહો. ખાર એવી કળ છે કે મનુષ્યને ગણે બતાવી દે છે. તેની પાસે અનુપમ કળ છે. પરંતુ તેની પ્રિયાતેા વિશેજ એક પણ પણ તેનાથી સહન થતો નથી અને તેથી તે વિચેાજ સહન કરવા કરતાં બાદશાહનેા યુરસો બેઠોરી મરતું ને તેણે વધુ સલાહ બધું થયું—આથી તે આપના ફરમાનને તામે સયો નથી. તો તેતે માફ કરવી થટે છે.” વિગેરે વિગેરે સબ્બો કહી બાદશાહનેા યુરસો શાન્ત કર્યો.

શાન્ત સપા પછી બીજે દિવસે બાદશાહે ફરીથી કહેજ મોકલી જણાવ્યું કે તેની પત્નીથી વિખુટા પાડવાનેા રાહતો

ધરદા છેજ નહી અને એ તે આવવા તૈયાર થશે લો તેઓ બન્ને માટે સજળા બપરદા રાખવામાં આવશે, પરંતુ આ ફરમાનનું પણ તે શીદ્ધીએ અપમાન કર્યું. આથી બાદશાહ ધજોજ યુરસે બરાબો. પરંતુ પેતે સમજુ હોવાથી શાન્તપણે તેનો શો રસ્તો લેલો તેનો વિચાર કરવા બેઠો. આ પ્રમાણે થવાથી તેના ફરમારીઓમાંથી એક જણે સલાહ આપી કે એ તેની સ્ત્રી મારી નાખવામાં આવે તેજ તે પોતાનેા એકાન્ત વાસ તજશે. બાદશાહને પણ આ વાંત મળે ઉતરી અને તેણે આ ધાતકી કામ બર લાવવા માટે તૈયારીઓ કરવા હુકમ આપ્યો.

સત્રીના અગીઆર વાગ્યાનેા સમય હતો. આખા સહેરામાં શાન્તિનું સામ્રાજ્ય બાપત હતું. શીદ્ધી અને તેની સ્ત્રી ધરધસાટ ઉંઘતાં દત્તાં. નિંદેા બીચારીને કંધાથી ખજર હોપ કે તેના ઉપર મ્હેતાનાં નખાં વાગી રહ્યાં છે. તેને કંધાથી ખજર હોપ કે યોડાજ વખતમાં તે દબે આ કાની ફુનીઆનેા ત્યામ કરશે. તેવું આપ્યું ધર શાન્ત હતું. એટલામાં એક તીણે અવાજ થયો અને ફુરની બારી ઉઘડતી જણાઈ. થોડીવાર થઈ અંધારામાં ચાર માણુમે વારાફરતી અંદર દાખલ થયા. બારી પાસે વસાઈ. અને થોડી વાર પછું બધું શાન્ત થઈ ગયું. એવામાં કોબેના થોડો પગ પછાડવાનેા અવાજ. બ.બી. કોષ્ટક ગળામાંથી ક્યકાં આવું હોપ તેમ જણાવ્યું. આ પ્રમાણે એકજ કણ બન્યું અને ફરીથી બધું શાન્ત થઈ ગયું. બારી ફરીથી ઉઘડી અને વસાઈ. બસ ! થઈ ચૂક્યું ! કાળજખા પોતાનું કામ કરી ચૂક્યા. એક યુક્તાની કળીને મસળાં નાખનાં વાર ન લાગી તેમને જરા પણ દયા ન આવી કે સવારમાં તેના મધુકર માથાં પડકી પોતાનેા પ્રાણ આપશે.

સવાર થયું, શીદ્ધી જાગ્યો. કંઠેરા કરતાં આજ તેની પત્નીને ઉઠતાં વાર થઈ જળથી તેને શિંતા થઈ અને પાસે જઈ તેના મેંડાં ઉપરનું વજ તેણે જેવું ઉપાડ્યું કે સદસા તેનાથી એક ડારથી ઓસ નખાઈ ગઈ. તે ત્યાંજ પછાડાઈ પડ્યો. તેની પત્ની તેવું જીવન-તેનો આત્મા-તેનું સ્વર્ગ જે ગણેા તે સમજુ નાશ પામ્યું. તેતો આનંદ-જીવનની રસીકના સથળ નાશ પામ્યું. તે માંડા જેજો થઈ ગયો, આખા ઘરેતો સામાન તેણે પંઝડી પંઝડી તોડી નખ્યો. રંગનાં કુંડાં, પીંછીઓ, ઓગરે રાચ-સ્ત્રીયું સમજુ તેણે આવેશમાંતે આવેશમાં તોડી નાખ્યું. અને છેવટે રડતો રડતો તેની પત્નીના મનરૂક ઉપર બેસાન થઈ પડ્યો.

બાદશાહના પહેરગીરી તેને આવી રમીતમાં ઉપાડી મથા. તેની પત્નીના શબની દષ્ટ દિવા પણ તે લેકાએજ કરો, શીદ્ધીને એકાન્તમાંજ રાખ્યો હતો. તે બીવી રમીતે બેશદ અકાશીયું સ્ત્રી પછી તેને તેની પત્નીને કહેશા અજો માદ આનમા અને જે પત્નીને તે દિવસો મ્હેતાં હતો તેતોજ નાખતું સ્વારક કરી પછીજ પોતે મરતું એજો નિશ્ચ કરી પોતે કામે લાગ્યો.

રાત દિવસ અથાગ પરિશ્રમ લઇ તેણે કળાનો એક અનુપમ નમૂનો તૈયાર કર્યો. જે આટલાં આટલાં વર્ષો ગયા છતાં પણ દુનીઆના એક બેઠક કળાના નમૂના તરીકે અત્યારે આગ્રામાં હયાત છે. તેની કળાનો પાર હાલના મોટા મોટા શીલ્પશાસ્ત્રીઓ પણ પામી શક્યા નથી. ક્યાંથી પામે ? તે તો હરવના નવવંત પ્રેમનો આદર્શ નમૂનો છે. તેમાં શીલ્પીની પ્રિયતા અણુએ અણુએ વાસ છે. તે શીલ્પીની હૃદયની બાવની વ્યક્ત કરતો એક પવિત્ર પ્રેમના અને કળાના આદર્શ નમૂના રૂપ નદી ધીનારે ચત્ર સમયનું બાવ કરાવતો, આટલાં વર્ષો ચિત્ત્યા છતાં પણ હજી એવેને તેરા ઉભો છે.

તે પુરા થયા પછી શીલ્પી મરી ગયો. ખરેખર ! તેનો આત્મા તેના કહેવા પ્રમાણે તેની પ્રિયતાથી પાસે જ ગયો. ખાદ્યાદ બધે કુલાય, બધે તેને તે પોતાની બેઠક તરફના પ્રેમનું સ્મારક ગણે. પરંતુ તેના પ્રત્યેક રત્નકળામાં તેના બનાવનાર શીલ્પીનો, તેની હૃદયશરી તરફના દિવ્ય અને પવિત્ર પ્રેમ મોહુદ છે. તે બેઠક સાહેબાનું પ્રેમ સ્મારક નહીં, પરંતુ શીલ્પીની હૃદયશરીનું સ્મારક છે તેમ કહેવામાં જરા પણ અતિશયોક્તિ નથી.

સપ્તમું.

દેવદાસ

આ, પ્રફુલ્લ-આખાલ જુદાં દરેકને ઉપયોગી સામાજિક નવલકથા

આ વાર્તાએ મોજ-મળહના વર્ગોનો સારો ચાહ મેળવ્યો હતો. હાલમાં પુસ્તકાગારમાં પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે.

ફિ. રૂ ૧-૮-૦

લેખક:-મોજ-મળહ કાર્યાલય,

ગીરગામ ચર્ચ સામે ખટાઉ બીલ્ડીંગ મુંબાઈ ૪

મોજ મળહ ઈનામમાળા

નં. ૫ નું પરિણામ

આવતા અંકમાં આપવામાં આવશે.

દાંતમાંથી નિકળતા પડ, લોહીના દરદ મારે

દાંતને જરાએ ઇજા કર્યા વગર સાફ કરવાના મળે અથવા લેખો—

શ્રીનાથજીવાળા રાજ્ય વૈદ

સુલેશ્વર ચીન્ને ગોપ્રકાશ મુંબઈ.

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-ડૉ. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો—

ગયા બે આઠવાડીઆમાં નવીન ફિલ્મોમાં-કાલીનર ફૂલ વજીરો-સારદા ફૂલ દગાબાજ દુનિયા અને સરવતી ફૂલ સરોજ રફીનપર આવી હતી. દરેક ફિલ્મો વાર લાંબે સારી ઉત્સાહ હતી. ચિત્રપટ-સીનેમાના અંકો તૈયારીમાં રોકાયેલ હોવાથી કોઈ પણ ફિલ્મ જોઈ નથી, તેથી તેનું સ્વતંત્ર આધુન્ય નથી.

નવીન ખખરો—

મીસ કાતમાની ફિલ્મ કહેવાય છે કે, નામ અને શીલ્પી બરપૂર છે. લખકમ પેણી તૈયારી થઈ ગઈ છે, તે પાકવાને મુંબાઈનું નેટલું મળી શકે તેટલું પરસ્તાન રે આવ્યું છે. સાંજના પ્રમાણે નજીવીતી નદી મીસ સુષમ આ ફિલ્મમાં કામ કરવાની હતી, તેણે કામ કર્યું નથી. કામ મિસ પુતળીને આપવામાં આવ્યું છે.

કાલીનર-મી. હોમી મારનર-મી. લખનાની મી. શાહે મી. દરેની જે વસ્તુ નાપસંદ કરી હતી, જસમા ઓહાણી વરડુ હાથ ધરી છે અને પુર જોશમાં ચાલુ છે. કાલજવા પ્રમાણે અગાઉ પણ મી. દરેનો જનનો સીનાયો નાપસંદ કરવામાં આવ્યો હતો પણ તેમાં ફેરફાર સાથે; નામ ફેરવીને લેવામાં આવ્યો હતો, અં પસંદ નાપસંદ કરવાનું "સેદા-રીસેક્ટ"-આમ થઈ રહ્યું ? તેની સમ પડતી નથી. મી. લખનાનીએ પુરી કં પોતાની વાર્તા મેના કુમારી શરૂ થઈ ગઈ છે.

ફૂલ ફિલ્મ કંપની-નીર ફેસી તૈયાર થઈ ગઈ અત્યારે ફેસી મી. હુદાર અને મી. ગ્રેહો નવીનનું મુદ્દા કરે શારદા-મી. જોરીએ રત્નમંજરી પૂર્ણ કરી છે નવીનની શરૂઆત આજકાલ થવી જોઈએ.

રોયલ આર્ટ-રાધા માધવનું ચિત્રપટ ગયે શનિવાર મે રલીફમાં ચાલવાનું હતું; પરંતુ સાંજના મુજબ નજીવીતી ના લેખક મી. રીપણીસે તેમની ઉપર મોટીસ કહાડી હતી અને ચાહ અટકાવ્યું હતું. સરતી રોડી અને સીનાયો લેવામાં રેલી સામ છે તે આ હાખલા ઉપરથી સમજાશે. આઠ મોટી કં. રોડી આપનારાઓ કદાચ એવે પોતાનો કરતા દરે, પણ

પોતાનો બહાર ન આવે તેની ચાર તરફ દૃષ્ટી તેઓ રાખે છે.

પાંચોનિયર—હાલ તો ટોપીકલ લેવ છે અને જીની નેચનલની મેગેઝીનનાં પ્રીન્ટસો કઢાડે છે. સાંભળવા પ્રમાણે પહેલી તારીખથી કામ શરૂ થાય તેમ લાગે છે.

યુનાઇટેડ—‘તોષ તેલીજ’ માટે સરપોતદાર ધામધુમ કરી રહ્યા છે.

પ્રેમ સંપાસ—મહાન કુપ્પ દેવની હાંધી ઉપરથી મોટા ખર્ચે ઉતારેલા એ ચિત્રપટ માટે નેટશો ખર્ચે જાહેરાતમાં કરવો બેઠકો તેટલો યથા થયો છે. બહુ સાંભળવા પ્રમાણે વધુ થયો છે. તે ઉપરાંત જાહેર ગૃહસ્થાને આ પાણીની મીઠાણની પણ આપી છે કે ચાનો પ્યાસો પીને કમળું ન ઓકાય. આમારા સાંભળવા પ્રમાણે ‘પ્રેમ સંપાસ’ નામ આ ફિલ્મને લાગુ થાય છે કે કેમ? તેની યુગપરંપરા બધી યથા છે. ધારવા મુજબ આ નામ આ ફિલ્મને યથાવત્ નથી. Light of Asia તું લાખનતર ભેગો કરો તો “જમ્બુજેતિ” થાય પણ તે બાજુએ રાખી ભાગવાન કુપ્પદેવ ન રાખતાં પ્રેમ સંપાસનાં રજીસ્ટ્રેશન માટે ધુકાવામાં આવ્યાં? કહેવાય છે કે, આ ફિલ્મ માટે કેટલીક વ્યક્તિ બહુ મહેનત કરી રહી છે અને તેનાં રજીસ્ટ્રેશન પણ લાંબા સુરે વગાડી રહી છે.

વડોદરા—પ્રટન ફિલ્મ કંપનીવાળા હાલ જામનગર યથા કંઈ જમીન રમત રમ્યા જાય છે. એવા સમાચાર આવ્યા છે કે કશમ લોકો પીકેચર્સ મુન: સજીવન વડોદરામાં થાય.

નટકની દુનિયા

તેજેહીન થયેલા પરશુરામ પ્રમાણે તેજેહીન થયેલી ખાત્રી બાઈ જેવી થયેલી “હિન્દની હર” નેશનલના પાટીયાં નીચે જાળવાઈ ચુકી છે.

આડવાર માટે તૈયાર કરેલો “હાલતે જમ” લક્ષ્મીકાંતા થયેલર પર ધરાના કિપસથી દેખાવા લાગ્યો છે, અને આડવાર જેવો થયો છે. સાંભળવા પ્રમાણે, જ્યાં સીમાવારથી મી. મોહન લાસાંએ ખીલ નવા ગુજરાતી બેવના પાડો વહેંચ્યા છે.

દેશી કંપનીએ રામ નવખીના કુશ મહુર્તથી “વીર રમણી” સાથે થયેલરનાં પાટીયાં જાળવવા માંડ્યા છે.

કોરોનેશનવાળા એમપાયર પણ થોડાં વખતમાં નવા બેલ સાથે દેખાવ દેશે એમ જાણાય છે, કે જે વખતે જ નેશનલ પણ પોતાના નવા ઉર્દુ બેલ સાથે બહાર પડવાની ઉમેદ રાખે છે.

વડોદરાથી અમદાવાદ પહોંચેલી અર્ધ નૈતિક મુંબાઈની સીક લીટી પાંચવાં ભરૂંથમાં બેસે કરવા—આવવાની છે, એમ સાંભળાઈ છે.

મે માસથી આગળ આઈ નાટક જમાવનો મુકામ મુંબાઈનાં રિયર થયો કે કેમ, તે તેઓના નવા બેલ ઉપર આધાર રાખે છે, એમ કોઈ અમારા કાનમાં ગજનથી મળે છે.

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવા હોય તો ‘મુંબાઈ’ રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુંબાઈની રાત્રીનાં આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા, થુપટતની કામથી લખાયેલી

ઈશકનો અંજામ

અથવા

‘પ્યારતું પરિશ્રામ.

નામની રસિક ટીકટીકીવ નવલકથા વાંચી. એકજ રાતે મુંબઈમાં એક રાત બહાદુરનું અને કેંચુલ પર આવેલા રેશવાવામાં વિચળા નામની ઓર્ડર ફેવે ભેદથી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા ખુનામોમાંથી કેવી ભવાનક ભેદપરંપરા બહાર આવે છે, એ વાંચી હવટ થઈ તમે પણ નહિ કલ્પી શકો કે ખૂની કોણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો અનુનો કરેલો છે. ૧૫૫ રૂપા જતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લખો—મોજ મગલ કાંચાલય

ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

૩. ડાં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સસ્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. પેટાઆંગ્રેની નકલોથી બનેલો, સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પેસા પાઝા દેશ, એ સરત છે. આનાથી આપ જનવર રહેલ ફોટો કરી પૂરવ અને સુદર મહેલ ઉપારત સીન સીનેરી આગ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાર્ટ સાઇઝની પાડી શકો છો. અને ફોટો લેવાની પથ્થ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આર છે. કોમન ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩૮. અથવા નાલ લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીપટ સીટી (મગહ)

તેયાર છે!

તેયાર છે!

સૌંદર્ય વિજય (દિવાનો) કૃતિ નંવાન મોટક

સૌંદર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક શુભગ્રાહિની—ફેમ્લીનાના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને અનુલક્ષી ગુજરાતના આ મસ્ત કાવ્યને રચ્યું છે. મૂલ્ય માત્ર આઠ આના. પદ્ધતિ ગામના ગ્રાહકોએ નવ આનોનો પાંચ દીકરીઓ મોકલવી.

જિન્દગી

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩૦ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

દિવસ બહાર રૂ. ૫

બોલતો કાગળ.

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(વેનિસ દરિયો દિવાનો)

મૂલ્ય આઠ આના.

મહારાજા વાળાઓએ આનાની દીકરી બીકવી.

લેખા—મોજ-મગહ કાવ્યોલય,

અલખ બીરદીય મુખાઈ નં. ૪

રશીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની

પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કરો—પાપ કરો નો

પાંદાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર બાણુ હોય તો

દુરાત્માનો દારદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્ભુત નરુનું જીવન વાંચતા તમને થશે કે, સુખરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કિંવા અનાચાર છે, રાગ, મહારાગ, મહારાણીઓ વધારે છું. પણ પુદ માના મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ છે, તેનો આબેહુમ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો.

આર ચિત્રો ૫૪.૧૨૨

છતાં કિંમત છે આના

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મગહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી એક, સિનેમા એક અને

એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે.

આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી

લેખા—મોજ મગહ કાવ્યોલય મુખાઈ

લખનાર-૨૧. રમણિક અ. મહેતા.

(તા. ૧૧-૪-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

હિનામની આશાએ કાઉન્ટનો મત દેઢ મેળવવા પહોંચે
કાશિરે કરી પહોં કંઈ પરિણામ આપ્યું નહિ. આ પરથી
એટલું તો નક્કી હતું કે કાઉન્ટના ઉપર કોઈએ કાવતું રચ્યું
હતું અને કાઉન્ટ એ કાવતારોનો ભોગ બની ગયો હતો. આ
સિવાય બીજી બીના લક્ષમાં લેવા જેવી એ હતી કે કાવતારોનો
ધનામની લાલચની પર્થો કરે તેવા ન હતા. આ પરથી કાઉન્ટ
જીવતો હતો એમ અનુમાન કરવું એ પણ આધાર વગર હતું.
કોઈએ તેવું ખૂન કયું હોય એ બનવા જોગ હતું અને ખૂનીઓએ
તેના મુઠાને યવમાસ કયું હોય તો તે પણ બનવા જોગ હતું.
આવા નાજુક પુરાવા છતાં કેટલીકે ખૂનીઓનો પતો મેળવવાને
અને કાઉન્ટનો ભેદ ઉઘાડો પાડવાને દિવસ ખોલ ન હતી. તે થડે
કશેને પોતાનું કામ કર્યું જતો હતો. તેને એમ ખ્યાલો
હતી કે આ ભેદનો પતો કાઉન્ટનો ચાલ ચલ્યો અને
રહેણી કરણી પરથી અવરજવ મળી આવશે. અથવા તો
તેના સર સામાનમાંથી કંઈક સાધવ મળશે અર. કેનીવિએ
તેનો સરસામાન શોધવાને માટે માગણી કરી, પણ કાઉન્ટના
લગના વંચગત અને મિત્રોને આ વાત રૂપી નહિ. તેમને એમ
લાગ્યું કે તેના કામગીર પત્રોમાંથી રખેને કંઈ એવી વિગત બહાર
પડે કે કાઉન્ટની આખર જાણ. આથી તેમણે તેનો સરસામાન
શોધવા રંગ આપી નહિ. કેનીવિએ કંટાળીને કાઉન્ટના સમક્ષે
કામગીર લખ્યો, અને તેમાં બહુમતું કે કાઉન્ટના મિત્રોને સખત
તરિક્ક કરો કે મને કાઉન્ટનો સરસામાન અને કામગીર પત્રો
બેલા દે. કેનીવિએના કામગીર વાંચી કાઉન્ટનો પિતા એકદમ
પેરીસ આવ્યો. કાઉન્ટનો સરસામાન કબજે લીધો. કેનીવિએ
અને કાઉન્ટના પિતાએ તેનાં કામગીરનાં તપાસી લેવાં. કામગીરનાં
સરકારી કામકામના જંડો, સળાં વહાલાંને લખેલા
કામગીર, અને કામગીરનાં રહેતી તેની પ્રિયતમાના યોગ્ય પત્રો
હતા. પણ તેમાં વિશિષ્ટ કંઈ બહુવા જેવું ન હતું. તે ઉઠારીને
કાઉન્ટને માટે લખી સારી લાગણી હતી અને કાઉન્ટના
પિતાના કહેવા મુજબ, બંનેનાં લગ્ન ચલાનાં હતાં
અને કાઉન્ટનાં એકાએક ગુમ થવાના સમાચાર સંભળે તે લણી
કુખી થઈ હતી.

કામગીરમાંથી કંઈ બહુવા જેવી વિગત મળી નહિ પણ
તપાસ કરતાં કાઉન્ટના હાથની લખેલી એક કાપરી મળી આવી.

આ કાપરીમાં કાઉન્ટે પોતાના મનના ઉભરા કાઢ્યા હતા. લખા-
ણમાં કંઈ ન હતો અને નિયમિત રીતે કાપરી લખાવણી પણ
ન હતી છતાં પ્રસંગોને લઈને પોતાના મનની હાલત આ
કાપરીમાં લેખી હતી. કાપરીમાંના કેટલાક ફક્કા ને પર કેની-
વીયું ખ્યાલ પોંચાયું હતું તે તોયે મુજબના હતા.

“ મને લણી વખત એમ વિચાર થાય છે કે આપણે હાંમે
ને કામ થાય છે તેની જુએદારી કોની? આપણે ને કંઈ
પાપરૂપ કરીએ છીએ તે બધી જુએદારી કરીએ છીએ કે
આપણા મનમાં એક જાતની પ્રેરણા થઈ આવે છે અને
આપણે અટકાવ ન કરી રાખવાથી પાપ કર્યોમાં પ્રેરાઈએ છીએ?
ને એ નસિબ, પ્રારબ્ધ વા તકદિરિયું પરિણામ હોય તો એ
પાપને માટે આપણે કેટલા અંશે જુએદાર ગણાવા જોઈએ?
મારા મનમાં અમુક કામ કર્યું એવી જગ્યા થા માટે થાય છે?
એ જગ્યાને પ્રેરનાર કોણ? મારા ધર્મેના પ્રથો તો રૂપી આઠા
કરે છે કે ‘ પાપ કર્યું કરતો ના’ કહ્યું, પણ એ કર્યું કરવાની
વાંછના થાયી થાય છે? એવી પ્રેરણા કોણ કરે છે? એ પ્રેરણા
ને ઉત્પન્ન કરી તો તેને રોકવાનું બળ થા માટે આપણું નહિ?
થા માટે પ્રયત્નનો ઉત્પન્ન કર્યો? ને એ પ્રેરણાને રોકવાનું
મારામાં બળ નથી તો પછી એ કામ કર્યા માટે કું મુન્દાપાત
થી રીતે ગણાઉં? દુનિયાં લોકો તો એમજ કહેશે કે આ તક
નથી પણ કેવળ વિવંસ છે; પણ ખરેખર ને કામના અટકાવ
કરવાની શક્તિ મારામાં નથી તે કાર્યને માટે કે તેના ફળને માટે
કું થા માટે દોષપાત લેખાઉં. મને તો લણીવાર પેલા ફારસી
કવિ એમર ખાજાનું કહેવું સ્મય જાણે છે. મને લણીવાર
એમ લાગે છે કે પ્રયેક માણસમાં એ પ્રકારના નિર નિરાળાં
બિનિતલ હોય છે. તેવું એક બિનિતલ એક માર્ગે ઝરે છે,
બીજું બીજો માર્ગે. એક એક પ્રકારનો જગ્યા કે વાંચનાની
તુર્પિન પડે, બધારે બીજું તેની અવલેલવા કે તિરસાર કરે છે.
મારામાં પણ તેમજ છે. એક પહેલા પ્રકારનું બળ મને એવા
માર્ગે લઈ જાય છે કે ને માર્ગે કું જવા જગ્યાનો નથી. બીજું
મને બીજાં માર્ગે જાય છે. થાં ફરક માણસ મારા જેવાં
હશે? પ્રયેક એવું કીધા જીવન હશે?

સુબુદના કિતારા પાસે એક પ્રકારની ગ્રીયી માટીના કાંપ-
કાંચ હોય છે આ કાંચમાં ને કોઈ માણસ ભાઈ પો
તો તે કુટવા મટે જેમ જેમ થતા કરે તેમ તેમ
ઉઠા કળતો જાય છે. અને મોત તેનો પુકારો ન કરે
ત્યાં સુધી તે તેમાં કટાઈ જાય છે. એક પ્રકારની
એવી જગ્યા બને છે કે જેને માણસ એમાં સપડ્યો તો
તેના બોજન સમજવા, તેનામાંથી કુટવા માટે જેમ જેમ
થતા કરે તેમ તેમ તે તેમાં વધારે મુજબનો થાય છે અને
એવો સજ્જા ભેરવાય છે કે જેનીથી પુરકારના દમ નીકળે

છે. આ એક જાતની ઉપમા, ૨૫૬ કે દૃષ્ટાંત છે. પણ દૃષ્ટાંત, ૨૫૬ અને ઉપમા 'વડેજ' ધણી મુશ્કેલ વાતો રહેલાકથી સમજી શકાય છે. હું પણ એવીજ એક જાતમાં સંપાદ્યો છું. છોટા ચવાંને માટે કાફા-માખાં કરે છું. જો એ જાતમાંથી છોટા ચવા પાછું તો ખરેખર આ હુનિયામાં સાચી પ્રીતિના સુખનું પાન કરી શકું. પણ જનનું તે ન જનનું થાય તેમ નથી. આપણે જમીને લોહીનાં આંસુ વર્ષાવીએ પણ ચાલદાસ્તની શિલા પર જે તપાસું છે તે કદિ જુસાવું નથી, રસિયામાં રહેલી તે પવિત્રતાની મૃતિને ખજાર પડે કે જેને તેની વિશુદ્ધતાની લાખવાને બદલકિત કરી છે તો તેને કેટલું દુઃખ થાય ! જો તે એમ જાણે કે માફ વર્તન શુદ્ધ નથી તો તેના હૈયામાં શુળ જોડાયા નેનું થાય નહિ ? શું માફ જીવન એવું વિશુદ્ધ છે કે તે પ્રેમની અને પવિત્રતાની મૃતિની સાથે નિખાલસ દિલથી જોઈ શકું ખરો ? નહિજ, તે મારામાં જે પવિત્રતા હારે છે તે મારામાં છે ખરી ? અરે ! જો એમ હાજો છે કે હવે મારા અને તેના વચ્ચે અંતરાયનો મોટો પડાવ ઉભો થયો છે. મને હાજો છે કે તેને હું ફરીથી મળીશ નહિ. શા માટે મારા મનમાં એવો આલસ પેશ થાય છે ? હા ! હું સમજું છું. જ્યારે તે નિર્મળ મનની ભોળાને ભારી અધમતાની ખજાર પડશે ત્યારે તેના દિલને કેવો સખ્ત આધાત લાગશે ! તેનું હૈયું ચિરાંત જશે. આ વિચાર આવતાં માફ મન શત વૃત્તિકના હંપની નેવના અનુભવે છે. આવાં બે પ્રકારનાં જીવન શા માટે ઇશ્વરે મનુષ્યને માટે સરજ્યાં કર્યાં ? મારા મિત્રો મને એક જ જાતની માણસ માને છે પણ મારી આંસરીના એકાંતમાં મારા પોતાની અવસ્થા જોઈ માફ અંતઃકરણ ચીરાંત જાય છે.

+

+

+

આ શી મારી નજાણી ! એ નજાણને હું દૂર કરીશ. મારા ખોટા આલસની બેડીના બંધનો હું તોડીશ. આશા મારા કાનમાં મીઠું દટકે છે. જુવાનો છે. બળ છે. રસૂનું છે ઉન્નત મોર્ગે ફરીથી પ્રયાસ કરીશ. કાર્તિની વરમાળ વરીશ. અત્યાર સુધી માફ જીવન જુસા પડેલા વરમાળના નેનું હવે મારી દિશાજૂલ ચર્ચ હતી. પ્રતા મારો પંચ ઉજમાળો રહી છે. હું વાટ નિસરીશ નહિ, અંધનેને મળીશ. મારા માનમાં આવતા અરોધને દૂર કરીશ. હવે જગતનો નથી. મેં ફૂન મુંડવ્ય કર્યો છે. મેરી ! મેરી ! હું મને કોયડમાં પસરી લઈ જઈ શકે તેમ નથી. જો હવે તો કુઓ, માફ કતબ મને ૨૫૬ જણાય છે. મારા મિત્રોએ અને સગાં સખંધીઓએ મારે માટે ઉચ્ચ આશા બાંધી છે. મારે મારો જુલિધનો સદુપયોગ કરી વિમળ નામના મેળવવા જોઈએ. આ બે પ્રકારની હાલતીથી હું કંટાળી ગયો છું. મારે મારી ભારી પ્રિયતાના માણને કમ્પારી આંને તેવું કરવું એ શું સાફ છે ? નહિ. હું નોકરી પરથી રજીનાણું આપીશ. પેરીસ છોડીશ. રસિયા જડશ. લોકોમાં મારી ચર્ચા થશે. આવી નોકરી

છોડવા માટે મને મુખોં ધારશે. પણ તેથી શું ? હું કહીશ કે મારા કામને અને મારી નેમને સમજવા તે સમજી નથી. એ પુનેની પિયુનને મારા મનની વાત કરી છે. હું ધારું છું કે જરૂર તે મારા કોંપમાં મને મદદ કરશે.

#

#

#

ઘણીમાં કેટલીક મુદ્દાની ખાખતો હતી. આ ખાખતો ડેની વિચના લક્ષ્મી બંદાર ન હતી. કાઉન્ટે પેતે પેતાતો નેજ ઘણીમાં ખુલ્લો કરી દીધો હતો. કાઉન્ટે કદાચ એમ પ્રથમ ફરી કે કાઉન્ટે શા માટે ઘણી રાખી કરી ? એ શું એની મુખંતા ન હતી ? ખરી પણ ધણી કરેપીજી ગ્રહેમારી પોતાની ઘણીના પુરાવા પરથી સજ્જ પામ્યા છે. ધણી આજુસોને પોતાના વિચાર નેધવાની ટેવ હોય છે અને તે નેધીને વાંચવામાં તેમને પરમ આનંદ થાય છે. કાઉન્ટની ઘણીમાંના લખાણ પરથી એટલું તો ૨૫૬ પ્રતિત થવું હતું કે કાઉન્ટના જીવનમાં કંઈક કાળા પ્રસંગો હતા, બે વાત ૨૫૬ રીતે તરી આવતી હતી-અપમ તો એ કે કાઉન્ટના જીવનમાં કાંઈ આ અપૂર્વ લાગ જાળવતી હતી, અને બીજું એ કે જુનેની પિયુનને સળગી દહિકત માલમ હતી. પુનેની પિયુનને નેટથી દહિકત ખખર હતી તેમાંથી થોડી પણ તે જાણવતો ન હતો આથી ડેનીવિએ કરેલું અનુમાન ખરું હતું છે પુનેની ધણી ખરો માણસ છે.

સ્વાધાવિક રીતે કાઉન્ટની ઘણી પાંચી તેના પિતાના દિલને ભારે આધાત થયો. તેને ખુલ્લું જાણીતું આજુ કે મારા દીકરાની ચાલચલત ઉચ્ચ કુટુંબના માણસને શોભા આપે તેવી નથી. કાઉન્ટનું કુટુંબ પણ નાખીયું હતું. રસિયામાં ભારે તેમની કાર્તિ, દત્તા. એ કાર્તિ ને ઘણ લાગે તો તે કાઉન્ટને પિતા પોતાનો જીવ આપવા તૈયાર થાય તેવા હતા.

હવે પ્રથમ એ હતો કે આ મેરી કાણુ અને તેનો પતો શી રીતે મળે ? માતો ન. માતો કાઉન્ટનું અદસ્ત ચવાં મારજ મેરી અવસ્થા હોવી જોઈએ એમ તકે કરવો ખોટો ન હતો. કાણેમાં એક પણ કાળજ મેરીના નાખેના મળી આવ્યો ન હતો. બીજા કાળેમાં પણ તેનો ઉલ્લેખ ન હતો. બીજા કાળેમાંથી પણ કંઈ મેરીના વિષે પ્રકાશ નાખે તેવું કંઈ ન હતું. શોધ કરનાં ટેંબલના ખાનામાંથી એક ફોટોગ્રાફ મળી આવ્યો જેમાં સ્ત્રીના હાથના મોરોમાં લખ્યું હતું કે :—

"તારી-સદાની તારો-મેરી"

અપૂર્વ

શહેરમાં દાખલ થઈ.

તે સમયેના યુનિવર્સલ સીટીને તે ઘોરી રસ્તો સીધો સુખ્ય રોજ તરફ જતા હતો. યુનિવર્સલનું આ રોજ શીલમે ઉતારવા માટે બાંધવામાં આવેલાં તે વખતનાં સ્વર્ણાં રોજેમાં સૌથી મોટામાં મોડુંજ હતું. છતાં બહારથી દેખાતા લપકાંની પાછળ પોલાણુ પથુ હતુંજ. આ શહેર એક અખતરા રૂપેજ બધાંયું હતું. તે અખતરા ક્ષેત્રમંદ નિવરો કે નહીં તે એક સવાલ હતો. છતાં એટલું તો કહેવુંજ જોઇએ કે તે વખતે તેવા "રુડીયો" ની પણ કોઈ જોડી ન હતી.

દિન પ્રતિ દિન વૃદ્ધિ પામતા આ શહેરને હાલને વિસ્તાર ૨૫૦-૩૦૦ એકરનો છે. —જેની અંદર કેટલાક નાના નાના કુખેરા, જે નાનકડી નદીઓ, સુંદર વિસ્તારવાળી વાડીઓ, એક નહું શું રજુ, કમમાં કમ દસ લગ્ગર લગ્ગરો કુવાયત કરી

રાકે તેવું "સંગ્રામ રચાત" વિવેરેના સમાવેશ થઇ જાય છે.

કેદરની રીતેજ તમે માનો કે આ શહેરમાં આસંખ્ય માણસો જાણકના વસ્તાં હશે. પરંતુ તમે જાણીને વિરમય થશો કે જુદા શહેરમાંજ રાત્રી માળતા શહેરીઓની સંખ્યા આંગળીને ચેટે ગણાય તેમી વધુ નથી—અપારે દિવસના સમયે તેની વસ્તી બહાર ગાસ "સીન" લેવા માટે ગયેલી ટોળીઓ બાદ

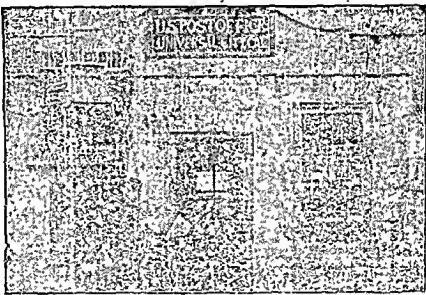
કરતાં પણ કલ્પિતજ એક લગ્ગરથી જોણી થાય છે. અને "હંચ એક એક નેતરદમ" અથવા તો "ફિટમ એક ધી ઓપેરા" જેવાં પીકચરો લેવાનાં હોય ત્યારે તો પુછવુંજ શું ? ચારથી પાંચ લગ્ગર માણસો તો સહજજ એક સીનમાં કામ કરતાં હોય !

આ બધાંઓને યુનિવર્સલ સીટીમાં લાવવા લઈ જવા માટે યુનિવર્સલ શીલમ કંપની એક "બસ સર્વીસ" દોડાને છે. તદુપરાંત કંપનીની પોતાની ૨૫ "ફીલ્ડેક" ટુરીંગ કારો, ૨૦ "રીઓ" બસીસ, અને ૫ "ફેલોગીઓલુ" મેકરનાં દુકસ છે; અને સમય પરતે સૌથી દોલસાં સંખ્યામાં મોટરો ભેળી થાય તે તો નહુવા બનાવો ગણાય છે. આ બધી મોટરોને ક્રમતે સાફ સુક રાખવા માટેજ ૩૪ માણસો રેડિલા છે—સાધવ

તો જુદાજ, હા. કે !

યુનિવર્સલ સીટીમાં દાખલ થતાંજ, તેના નિયમ પ્રેક્ષકતું પ્રથમ ધ્યાન ખેંચે છે. એક બાજુએ આ સંરથા લગ્ગાની કમેરીઓ મોટુંજ ગ્રહ છે, બીજી બાજુએ "યુનિવર્સલ સીટી પોસ્ટ ઓફીસ"નું, મથક છે—પાસેજ શહેરની "હોસપીટલ" છે જ્યાં જે કામેલ દાકતરો સંખ્યાબંધ નર્સો સાથે હંમેશાં હાજર હોય છે. આ હોસપીટલમાં જે મોટા તેમજ સંપુર્ણ રીતે સજેલ એક "જોપરેટીંગ થીયેટર" પણ

શહેરમાં ૫૧ પાંડી બાંધણીનાં મોટાં ખરાં ધરો છે. વખતો વખત શીલમે ઉતારવામાં વાપરવામાં આવે છે. જેની ચારે બાજુના દેખાવ જુદા જુદા દેશની જુદા સમયની શિલ્પકળાના તરેહવાર તમુબી રજુ કરે છે. પણ તે ઉપરાંત વર્ણી પાંચસોથી છ સો ધરનાં મોખાં છે જેની

Uncle Sam's Postal Headquarters at Universal City

બહારની એક દિવાલના બાંધેલી હોય છે અને પાછળનો ભાગ ખુસો હોય છે

અપૂર્ણ

આહુકોને વિનંતિ

બહાર ગામના આહુકોને સિનેમા બંધક તથા બેટનું પુસ્તક ની પી થી મોકલી આપવામાં આવે છે. પોરટમાં વી. પી. એક સામટાં નદિ થતાં હોવાથી આ બંધક મળવા બાદ એકાદ જે દિવસનાં મળી જશે.

મુંબાઈના જે આહુકોએ લવાજમ ન ભર્યું હોય તેમજ બેટ તથા સિનેમા બંધક લવાજમ મોકલી મંગાવી લેશે. તા. ૧ થી મે સુધીમાં જેમનું લવાજમ નદિ આવે તેમને પેપર મોકલવાનું બંધ કરવામાં આવશે.

૦૫૨૨૫૫૩

પ્રેમને ખાતર પ્રાણાર્પણ-સીર ખાતર જન ફેસાની

એક મરીબ આલણ-આંધળી પુલવાળી-આશા-કોના હૃદય ગરે થું થું કામે
કરે છે ??-કેવી રાજ ખરખરમા ભાગ લીએ છે ??

તે જીવે આશા

તે જીવે આશા

આ
શા
અને
કા
શ્મી
ર
ની
કું
લ
વા
ળી

આ
શા
અને
કા
શ્મી
ર
ની
કું
લ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગાન

વખત તથા ભાગ દર્શના નિયમ પ્રમાણેના

આવે છે. આવતા શનીવારથી આવે છે.

શારદા ફીલ્મ કંપનીની એ તિહાસિ: "અજબ કુસારી"

નવી કિતિ

શારદા ફીલમ કું.ની અદ્ભૂત કૃતિઓ

આવતે અઠવાડિયે ચાલુ
ગુજરાતી સાહિત્યના સાક્ષર
મી. હંદુલાલ કનૈયાલલ
યાજ્ઞિકની અદ્ભૂત પ્રસાદી

અજબ કુમારી

રાજસ્થાનના બહુિતો સદે
જેમાંનો ફાંકડા શગાર વરની
વસુધાન માટેની બચકર પ્રતીગા
અગ્રાદેવની સાક્ષી વી. દીલ
હલાવનારા પ્રસંગોથી ભરપુર
નારાયણી કવચની અદ્ભૂત
અજબબી
સુદર શીકારીના બાળે બે
પંખી કેવી રીતે વિધાય છે.

તારીખ જોતા રહો

એક પ્રમુખ કલ્પનાતુ સુદર
પરિણામ

રત્નમંજરી

એક ઠગારી રાજ
કુમારીને હાથે ફસાયેલો
રાજકુમાર તથા
અદ્ભૂત પ્રસંગો અને
અવનવી દ્રીકાથી
ભરપુર એક ગ્રેલેન્ડ
ફેંકતું ચીત્રપટ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

ચલિત્ર

પદ્યપ્રવાહ

'રીઓ' બનુ ચિત્રોની બુર્કાંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
છે, અને સમય ૪૭, એ. એપ્રેલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઇ
ચાલ તે લો નહવા
ફક્ત સાફ સુદ રાખના

શારદા ફીલમ કું.ની અદ્ભૂત કૃતિઓ
સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ
તેજ સચેથી પ્રગટ કરું છે

મથ ૩ છુ અંક ૫ તા ૨૫-૪-૨૬
જુલે ૧ આનો બહારમામ ૧૧ આનો

વાર્ષિક લગ્નજમ રૂા ચાર
બહારમામ રૂા મન ચાર

મોજ-મજાડ

યા. ભિયાઈનું બચ્ચું

(૩ મીન ચેન ૫ મી)

મહાન લોકપ્રિય મોગલ બાદશાહ અકબર

હિંદુઓ : એજ માટે પુણ્યતા હોતો કે, તે તેમના ધર્મનો મહાન સેવક અને ચાહક હોતો.

શાહિ-શાહ અકબરનો વંશરને હુકમ !

મહાભારતની પ્રેમરસથી છળાછળ કરૂંતી પ્રાચીન હિંદની

જાહેજલાલીનો ચીતાર રજુ કરતી

સુંદર મનમોહક
રસીલી કથા

न.प. - ह.म.यं.ती

ના. ફારસી તરજુમા
 તુ. ફરમાન

ત્યારે હવે તમેજ વિચાર કરી શકો છો કે આ કથા કેટલી રસીકી હોવી જોઈએ-જે અકબર જેવા છત્રપતીને પસંદ પડી અને 'વડા વહાંરને તેના ભાષાંતરનો હુકમ આપ્યો.'

ગઈ કાલથી અમારે ત્યાં ચાલુ છે !

એમાં દબાયેલીનો પાટો માફત થીએટર્સની આગેવાન નટ્ટીકા માસ દુપરેકરે છે !

તમારા માનીતા એક્ટરોની એક ફેબ .

મનર મેદન, મેશર્સ અજુહ્યા-ગ્રીડીમોરીઆ, છાપગર, સરકારી આઈડિક સીમન વિન
આ આઈટીસો નાટકના તખ્તાઓ ઉપર પોતાનો ઠંડો વગાડી ચુક્યા છે એટલે
તેમની પ્રસંશાના દોલ તાસાં વગાડવાની અમારે કશી જરૂર છેજ નહિ !

વખત:—૫૧, ૭, ૮૧૧, ૧૦૧, શની રવિ ખેલ ૩૧ વાગે

ભાગ:-૩. ૨, ૬, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦.

ગ્લોબલ સીનેમા સેન્ટર ટ્રસ્ટ રાડ

આ ત્તા શનીવારે તૈયાર રહેા બેઢભરમથી ભરપૂર સીરીયલ ગીરમી બોક્ષ

અર્ધતર વદ ૫)

રવિવાર તારીખ ૨ મે ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ જી. અંક ૫ મે)

આ આવારીકર્મ પ્રસિધ્ધ થતી વાતાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દેખ છે
અર્ધ જ્યંતિ વ્યક્તિ પરથી ઉપજતી કહેવા નથી. અ. મે. મ.

જીતી મોદ ૧ પ્રેમ કહે દુનું શું ?
અર્ધ ક્યાં તમ કાઠની પામતા ?

કંચો રાધાનો કૂર ! તમારો તમે

૧

રથામ ! તમને હું શોધીને યાકો મહ,
પણ ક્યાંક દેહમારો પતો ન જાયો;
અનરથામ ! ખતાઓ છુપાયા છે ક્યાં ?
રોષ દારીપરે કહો શો ઉત્તરો ?
અશ્વમાં મુજ રાધા અનાયિનીનું
તમવિષ્ણુ ખરું કહો કોણ સચું ?
અશ્વ આવી સંભળજ દેવે દયો તમે,
રથું ફાટી બદ્ધ ઉર પ્રેમ-પથું.

૨

જેને મીઝીને રનેદ બદ્ધ સોચના,
પછી નામ પેલાનું દના પૂજા;
રમે અંશુલીથી કરમાઈ દરો,
નેત્ર સિતી પિટાડી થઈ લજા.
વળી દેહલના ઉજરમે લઈ,
બદ્ધ પ્રેમથી મુખને વગેજા.

ઉપમા મુક પંડાની દહને,
અની આપ જમર મીઠાઈ મમના;
બદ્ધમા જેપરે અનુરાગ થરી,
અતિ પ્રેમ થઈ જ દના મુખતા.
લઈ મેરી રી નિજ દસત વિરે,
બદ્ધ મિત્ર પથે મમ સિતરતા;
રખરી રખરી તજ વાદ વિરે,
રજન-ચારણીનાં પત્રનાં પાનાં.

૪

જેને જોઈ ઉલાસ જગાયે કરી,
તમે શાસ દના શણખાં ખતવા;
પછી બેસીને પાસ વિનોદ ભરી,
મુક વાતોના ખાસ ચાં કારના.
જબી કાનરમાં સિતરત જેની,
તમ મનર-નેત્ર દના તરવા;
દેવે માત્ર તજ નિજ મુરતા,
અશ-પાત્ર મનુષ્ય તમ અંતરનાં.

૫

"તને સંધા કરી ન હું મેઘું વિદી,"
એમ નિજ વરી દરે પડ્યા;
અજ પ્રેમ અર્ધ, યીદ મે વિસર્જ,
દજ વાતના ન થું પર પર ફરતી.

હી ઉભી રહું પરી તનનીને
રમિત હંત યાદી અપરે મરનાં,
પણીવાર બેસું કરે હાલ દનમે,
વિતે પ્રદર કંઈ પ્રતીક્ષા કરનાં.

૬

કદારે આપરી તમે કહ્યું ન કંઈ,
તમા ક્યાં તમે હો તે જણાયું નહિ,
પછે સાહેલીયા બહુ માન ધર,
મયા કયારથી તમે જણાયું નહિ.

બની પીન પિતાંબર રંગની છું,
યજ હો નીલાંબર વર્ણની હું;
બની ખૂબ તવંબર અમુ-ધને,
દિમું મદા એક પંજર અધિયનું હું.

૭

હજી તમ માનવા સર રમા,
અવરીય રમા હશે કુંજવને;
સુધીને તમ દોઝાની અમ્ર બની,
ગૂંજતી તવ મંજુશ ગીત મને.

પૂજું પાંડે-પાંડે દીદા કદી,
બંસી શોકમ સમી મુખે જે ધરતા;
પછી યાદી જનું પ્રતિમા સરખી,
રિસે ચારે રિસે જ્યાં નિરતરતા.

૮

બોળી. લામા* બનાવી રસાવી બહુ,
નથી પીયર કે સદ્ વાત કદું;
કદો કાણ અમારી ધરેજ દયા,
પદરાણી રદો કે રદું હવે હું.

દીવસા ચતું બહુ તમે બાળપણે,
તમ "બાળા" દીણી બહુ મોટપણે;
કદો એમાં રેવેલ તમ વિક્રમ શે ?
ક્યાં સધાનો કૂર ! તમારો તમે *

* દિ-દી "ચાંદ"ની એક કવિતા પરથી સુચિત.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૧ મું.

સુરેન્દ્રપ્રધાની પાછાં ફરી અમે દિવાનખાનામાં આવી પહોંચ્યાં. અબજુસના લાકડાંમાંથી ગાનરી કલાકેલાં જેમ ઉપર જુએલાએ દીવસ મૂકી રાખ્યા અને વિશાલ લેવા માટે એક કાચ ઉપર આવી પડી. શબ્દ કાગ મૂકી અમે બન્ને મુખ રચ્યાં. પછી માન બંન્ને કરતાં જે તેને પૂચ્યું:—

"જુએલા, તમારી સાથે આવી જે જે ને જેનું તેમાંનું હું તો કાંઈ પણ સમજી શક્યો નથી. કંઈ સહિતદારા તમે મૂત બચિનના દેહમાં જન્મીને સંચાર કરી તેને કાચમાં પ્રવૃત્ત કરી ?"

"તે જ્યાં આ લોકનિર્મિત અર્ધચંદ્રના પ્રાપ્ત છે."

"ત્યારે તેની ગુપ્ત સહિતનો ભેદ મને કેમ કહેતાં નથી ?"

"આખીન ! આપણી ઉશ્વરના મુશ મારેજ હું તમેને અહિં લાવી છું પરંતુ તમે નાસ્તીક દેવાથી તે રહસ્યનો ભેદ પામી શક્યા નહિ-તેટલા મુદ્દેજ તે અધિકારિક અદ્યત્ત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા માટે નિષ્ફળ ગયા."

"વાર, હું એક પ્રશ્ન પૂછું છું. તમે સરજતાથી તેનો ઉતાર આપશો ?"

"શા માટે નહિ ? તમે શું જાણવા માંગો છો ?"

"જુએલા-હું માત્ર એટલુંજ જાણવા માગું છું કે તમે સધવા છો કે વિધવા ?"

મારો પ્રશ્ન સાંભળી જુએલાનું મુખમંડળ લલગથી લાલ બની ગયું. તેણે કહ્યું:— "આખીન, જો હું સધવા હોત તો તમેને આમ મારી પાસે કદી બોલાવત નહિ-તમારી સાથે આપું મિય સલામણ કરત નહિ-કિંવા મારા પ્રણયી સાથે રહસ્યાનુસંધાન માટે પ્રવૃત્ત થાત નહિ. માત્ર તમે એટલુંજ શ્રદ્ધા રાખો કે, જેટલો તમે રહસ્ય બેઠ જાણી શક્યા છો, તે કરતાં પણ વિશેષ રહસ્ય જાણનાં મારા અસ્તિત્વ વિદાયેલું છે. આખીન ! મારા પ્રેમને માટે તમે મને તેવું કુશાલ્ય-કાર્ય કરા કરી શકશો ?"

“શા માટે નહિ કે તમાના માટે જુનીને પેલે પાર જતુ પડે તે પશુ દુઃખિત હશે એવ નથી”

“વાર, ત્યારે મારી દયા ધ્યાન દબને સાક્ષ્યો ને રદ બનેા બેઠ જાણવા દુઃખોને મારી સાથે લઈ ગઈ હતી, તેમા તમે નિષ્ફળ નીવડવા છો લેહનિર્મિત અર્ધચંદ્રનું ડાઘ પશુ પ્રકારનું સન તમે મેળવી ચડ્યા નથી તથાપી ને તમે જનનીન વિગત મર્યાદા પાર કરી તુષારજ નામના ધ્યાને ગુપ્ત રેશમા પહેલી ગઈ અને ત્યાં લોકાના દાયમા સપડાવ નહિ તો દુઃખ આવીથી ટકુ છુ કે, તમે પુષ્કળ ધન સપ્તિ તથા સમર્થ પ્રાપ્ત કરી શકો એટલુ જ નહિ પણ તેથી આપણા ઉશ્કારતુ પશુ મિલન થઈ જશે”

“ત્યાર પછી શુ આપણે લગ્ન ગ્રંથીથી ભેડઈ શકીશું”

“હા”

“દુઃખોદાહિત બની ઉઠી ઉભો થયો અને કહ્યું “મારે શુ કરવાનું છે, તેની આજ્ઞા કરો તમારા પ્રેમને માટે દુઃખિતમા પશુ અપાવા તૈયાર છું, પરંતુ ને રથને તમે અને જવાનું કહો છે, ત્યાં પહેલા પછી શુ આ ગુપ્ત રહ્યોનો મેં ઉઠી શકીશ”

“આરોસ! તેજ શકોનો વાન છે મેં કહી વિપરેને વચાવી ને તમે આ અર્ધચંદ્રને ત્યાં લઈ જવા સમર્થ થાવ, તો દુઃખો પૂર્વક કહ્યું છુ કે ગુપ્ત રહ્યોનો બેઠ જાણી શકો”

“પરંતુ આટલા વખતમાં તમારી ગતિ શુ થશે”

“જ્યાં સુધી તમે આ કાર્પ પાર પાડી નહિ આવો, ત્યાં સુધી દુઃખમારી ટોળા-સાથે રહીશ તમે આ કામમા મદદ થવ, પછી મારા વિરે થણી વાતો સાંભળશો, પશુ તેને કાન પર ધરતા નહિ અને હોઈમાં લીધેનું કામ પાર પાડવા નિર્દિષ્ટ રથને પહેલવા આગળ વધ્યો. તમે પ્રતિજ્ઞા લઈને કહો કે, મારા વિરે કાંઈ લુઓ, સાંભળો, તેમા વિશ્વાસ રાખશો નહિ”

“જુલોદા, દુઃખરના સંગઠ આજને કહ્યું છુ કે, તમારા ઉપદેશ મુજબ ચાલવા માટે મારાથી બનતો પ્રયત્ન કરીશ”

“દીક છે પ્રતિજ્ઞા સપૂર્ણ પાળને લુઓ, આ જુનીમા ચાવ એનું એકજ રથન છે કે, જ્યાંથી આ અદ્ભુત રહ્યોનો એક જામી શકશે જ્યારે તમે અહિંથી દૂર ચાલવા બન, ત્યારે દુઃખોને જુની બધરા એમ મનમા લાવશો નહિ રોકે પણ દુઃખમારી જગત રાખીશ એટલુ જ નહિ પણ આપણા અતરંગા અવાદની આદાન-પ્રદાન ક્રિયાઓ પશુ ચાલુ રહેશે કારણ કે, આપણા આત્માઓનો યોગ રૂપ ગયો છે આપણે પરસ્પરનું શુભાશુભ જાણી શકીશું”

“પરંતુ તમે ક્યા દશો, એ શુ દુઃખેય જાણી શકીશ”

“ના તેવો કેટલ સમય નથી ચિનાદાત હૃદયની અદર માટે અસ્તિત્વ અને શુભાશુભ તમે અનુભવી શકશો, પરંતુ જ્યાં સુધી તમે કાર્પ સિધિ કરી પાડ ન આવે, ત્યાં સુધી આપણી મુલાકાત થશે નહિ”

“ત્યારે શુ તમે આદિ નહિ રહેના તમારા જાનકીઓનો સાથે મર્યાદામાં આવ્યાં જશે”

“હા ત્યાજ જાણશ”

“પુનઃ દરમુદ્દામાં દાખલ થઈ નિરાશ થઈને હૃદયનું કામ કરશો” તમે જી જાન છે શુ તમર આ કર્તવ્ય છે”

“શેનું કન-૫” જુનેગમે સદા ગોમિતિ રવરે કહ્યું

“આ દરમુ બધસ ૫-૮-નિરપરાધી પચોડનું સર્વરવા પદરણુ-એ શુ જીનું કર્તવ્ય છે”

જુલોદા મારા દાયમા દાય રાખી મોલી - “આમીન! દુઃખ જાણુ છુ આ જી કિવા પુરુષને યોગ્ય કાર્પ નથી બના દુઃખી વિષમાં છુ તે તમેને જી રીને સમજવી શકુ! ખરેખર, દુઃખિર-અજાણી છુ દુઃખ પશુ પ્રતિકુળ કામ કિવા વર્તન દેખાડ કે તરજા મારા અવનતા સમાપ્તિ થતા વાર નહિ લાગે-મારા દેહને થેવામા બાધી સુખમા તેઓ દેહી દીધા કિવાય રહેશે નહિ”

“ત્યારે દુઃખી રીને તમારી ચા કરી શકુ” તમે કેવી રીતે મુક્તિ મેળવી શકશો”

“મેં તમને ને કરવા કહ્યું છે, તે કાર્પમા કનૈદ મેળવો એટલે મારા દુઃખાગ્રમાથી મારો ઉપાર થઈ વાર નહિ લાગે એટલુ જ નહિ પણ મૃત્યુ વચણા કરતા પશુ વિરોધ કાપ કરે ચત્રજાઓનો ભય રાખવાનું કારણ પશુ રહેશે નહિ”

એટલુ કહી જુનેગમે એક પેગી છપાડી તેમાંથી કામગ બહાર કઢાવે અને અડીયા કામ લઈ જત-ખી જાણમા એક પત્ર લખી લાગી પત્ર નીચે પ્રમાણે હતો—

“મુશરના મુશોગ પુરિચારક, જાતી અને યકિનમાન મદાદક, આ પત્રવાદને આપની સેવામાં મોકલ્યો છે. તેની સાથે લેહ-અર્ધચંદ્ર મોકલ્યો છે પ્રતિજ્ઞા એવે રહ્યો બેઠને જાણવા તેને આપની પાસે મોકલવાઈ છે કાષ, મારે અન બદ્ધ વિષન છે અને અને મત્તુ જાણી રહ કાર્પ છે છે અર્થત આપ આ બહિતને યોગ્ય રથો પરીચાલી દેશો આપની હમ્દ કરી, તો નથી વિનંતીમાથી દુઃખિત લાભ મેળવી શકીશ”

હી આપની લાગીની

અરજી.

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિશ્વાસુ કેમેરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના “ઇલુગી” રીફ્લેક્ષ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. શિખનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બેબી” કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર મળે છે આખા સેટની કીંમત રૂ. ૨૪૭૭ બાળકોને આનંદ આપવાનું સુખ્ય સાધન !

વળી—

“જાઈસ”ના દુરળીનો મળી શકશે આજેજ લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૭૦-૨૫૩, હોર્નબી રોડ, ફોટ—મુબમ.

બહેનો !

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા અમરાઈની દામમાં સસ્તાં ખરાં જેનાં બાબુમાં ઉમે તેવાં

નપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ નિઃશ્ચયે ખરીદી જાય છે, કલચર્ડને નામે ભેજભેજવાળો મોટો માલ લઈ દેવા કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછેરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદાં કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો મેરજીનો શોખ બલામણ પુરા કરો—તમારા દામ બચાવો. ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેલો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, મયમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ

ગામઢેરી—મુબાઈ નં. ૭

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“સ્પીડર્ફિંગ સાઈકલ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર ડેકાથુ.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૨-૩૪ કાલબાદેવી રોડ મુંબાઈ

(મફત મળતું ડેલોગ મંગાવી જુઓ.)

નેઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી કાલત—કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી સુખી જીવનની શરૂઆત કરી નેજો.

પડીત પરિમલ (નૈયાતિથા વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રહ)

ધેક્કા મિત્લીની ચાલ (માટુંગા) જી. આઈ. પી. આર.

૧૨ થી ૬ હરવાલા ખીલ્ડીંગ નં-૧૧ ગોલપીસ (મુંબાઈ)

પત્રબ્યવહાર માટુંગા કરવો.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૭ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

લિંક બહાર રૂ. ૫

લખો—મોજ—મજાદ કાર્યાલય,

મીરગામ ખસાઉ ખીલ્ડીંગ મુંબાઈ નં. ૪

પંડ્યાની પાંચસેરીએ

અમથવા
રાગચિત્રા

લેખક-શ્રી. પદ્મશરણકર પંડ્યા બી. એ.

(બંધા અંકથી માલુ)

ચોથે નંબરે શ્રીશ્રુત કનેપાલાલ માં સુનથી છે. શ્રીમતિ લીલાવતી-હવે મીસીસ સુનથી—ના મનથી “મદાસય સુનથી નાના માણસ” છે. અકસ્તાવાળા છે—અન્ન ઓછું ખાનારા છે. પૈસા કમાવો મહેનત બહુ કરે છે. લેખક તરિક્કે મોઢ પમાડનારા છે. શુધિના દિશ્વર પરમો એ ખીચારા જગત પર નજર કરે છે. મનુષ્ય પારખવાની એમની શક્તિ અજબ છે. તેમનામાં મેધાના ચમકારા ચમકે છે. શુચરાતના સાહિત્યના આકાશમાં એક નુતન ચક્ર ઝળકવા માંડ્યા છે. (બહેન લીલાવતી કહેતાં નથી કે તે ચક્ર તે કેવાકે છે—સુખ સરખો તેજસ્વી કે કાંતો કમ્પાણ કરે કે સર્વને બાળી મુકે, કે ચન્દ્ર જેવો હિમ રશ્મિ કે જેથી સર્વે રતાયિળા યાય કે મંગળ જેવો દોષી કે જેથી સર્વને પ્રલય થાય, કે સુધ જેવો “શુધ કહે કંઈ ન બાણ” મરે નહિ તો માઠો પાકુ” કે શૂર જેવો કાર્ય સંજળતા કરનારો કે શૂક જેવો સમભાવી કે ચાનિ જેવો જેની સાચું જાણે તેવું. સત્યનાશ બળ—કે રાહુને કેવું જેવો કે આડા આવવાથી ચક્રલય થાય અને રનાનથી શુધ્ધ થવાય—ખેર હરો. અમે તો તેમને સુખ જેવો ધાનના મિત્ર : કષ્ટપાણકારી ચક્ર લેખીએ છીએ.) પ્રથમકરણ કરવા માટે જગત સાથે લાજનારા અને તેમનાં દયાદિન રીતે વર્તીકરણ કરનારા અને પોતે તે સારી રીતે કરી શકે છે એવું સમજનારા છે.

આવા મનુષ્યની શુધિને જગત નમે પણ આઢી ન શકે. આત્મસન્માન વધારે. બીજા તરફ તિરકકારપૂર્વક જેવાની રીતે પણ કંઈક ખરી. રીતભાત રુખ અને છતાં સારી છે.

બેન લીલાવતી તેમની શુધ્ધિને નમ્યાં છે અને તેથી પરવશાં છે કે કેમ એ અને સવાલ ઉપસ્થિત થાય છે. કારણ કે તેમની શુધિને આઢી તો નજ શકે એમ તેમનું મનવચ્છ છે. કદાચ પુરતક હપાયા-પછી તેમના હરિદ્યુતિદુર્ગા-સમજરોડિતમાં દેશકાર થયો હોય. અમે હમણાં શ્રીશ્રુત નારદને તે વિષેની ખબર મેળવ્યા આંતર, ઉદય આદિલનો મારફત ચીટી લખીએ છીએ.

બંધી બેન લીલાવતી-મારે છે કે આ દેખાતી શુધ્ધિની

કણ સપાટી નીચે હૃદયના કુવામાં ઉર્મીઓનાં મીઠાં વારિ ઉભરાતાં હરો; ટાપએ પીમાં હરો પણ દુર્લભ તો ખરાં—શ્રીમતિ લીલાવતીને હવે એ વારિ દુર્લભ ન રહે એના અમારો આશીર્વાદ છે.

વળી બેન લામે છે કે હૃદયની વાપરેજ કિંમત વધે છે. અમારા મત મુજબ પરમાત્મા ઠેઠ એ તેમને તે તક આપી છે. તેના અનુભવની બહાર પડવાની અને ચાહ મેષએ છીએ. જો કે અમે તો અમારી દિવ્યદૃષ્ટિથી સર્વે જેવા સમર્થ છીએ પરંતુ તેમ ન કરવા અમારી કમજા હોવાથી તેમ કરતા નથી.

અમે વધુ શું લખીએ? વધુ લખવાની આ કસમમાં તાકાત નથી. હૃદયમાં હોસ નથી, અને અમને પોતાને બેન લીલાવતી નેટલો દક્કે નથી એમ અમે માનીએ છીએ. જો આ બેન લીલાવતી શૈલના મીસીસ સુનથી થવા પહેલાં લખાયું હેય (અને તેમજ છે) તો મીસીસ સુનથી આમાં કોઈ ફેરફાર કરવા મંચે છે કે નહિ તે અમે બાણતા નથી. પણ ફેરફાર કરવા મંચતા. નહિ હોમ. કારણ કે નદિનર તો દુરતર ફેરફાર બહાર પાડત. આ બાણતામાં તો અમે એટલુંજ કહીશું કે ચાહ લાજની સેવા કરતાં તેઓ ચાતાશ ધાંચા અને આલોકથી પણ ઉત્તરેશીક તેમને ખોત ધાંચો. કારણ કે તેઓ તેમનેજ લખક છે.

પાંચમે નંબરે શ્રી લલિત આવે છે. તેઓ સર્વને પસંદ કરવા આવતા હોમ એના બેન લીલાવતીના આદેશ છે. એમનામાં સર્વને શક્તિ કરતાં ચાહ શુધ્ધથી વધારે છે. અમે એ વાતની ના પાડીએ છીએ—અમે બેન લીલાવતી સાથે તે વાતમાં મજાતા થતા નથી. એટલુંજ કહી અમે વીરખીએ છીએ. કારણ કે અર્થમાં ઉતરતાં વધુ લાંસુ થાય. વાસ્તવ અમને પશુપાતી કહે તે આદેશ વહોરો લખને પણ શ્રીશ્રુત લલિતજીની લાક્ષણિકતા તથા તેમનો ચતુર્યોગની જન સમાજને આપેલો સેવાનો ફાળો અમે કોઈક બીજો પ્રસંગે મચીશું.

અને નં. ૧ થી નં. ૧૨ સુધીના ચા. કાકા સાહેબ, મદા-દેવલાણ, ઇલુલાલ પાણિક, બાણ કિસિમોદનસેન, કણ્યાશંકર માસ્તર તથા વલ્લભલાલ ખેલ માટે શ્રીમતિ લીલાવતી સાથે તદ્દન સમેત છીએ. અમારા તેમને ધન્યવાદ છે.

નંબર ૧૨ મો અખાલિક આનંદશંકર કુંવેરો આવે છે. તેમની સરખામણી કિમકુદથી આનંદશંકર શિખરોવાળા પર્વત-રાજ દિમાસય સાથે કરવામાં બેન લીલાવતીએ કમાલ કરી છે. કારણ કે, પવિત્ર મનાતો જનાં તેની યાત્રા તો કોઈક બોગી કે તપગીઝ કરી શકે છે. ખાસ કરીને તપગીઝ. કારણ કે બોગી બોગ છોડી ઉત્તમ જનાં દુર્ગમ, અસાધ્ય, દિમાલવના શિખર પર પહોંચી શકે નહિ. સાધારણ રીતે શંકરના નકંડા કોડા એ ગિરીરાજ કે ગીરનાર જેવા ન્દાનકક્ષા પર્વતને જ પુજે. વળી બોગીઓ તો આણ, માવેરન, ઉડી મસુરી કે મદાપમેશ્વરને જ બોગવે.

હિમાલય પર જઈ કર્તવ્યપૂર્ણતાની સાધના માટે કદિન તપ તો કાંઈક જ કરી શકે. શુભરાત્રી ભાષા ફેરિના ઉપાસકો તો સુધો-કના એક ઉંચા મિનારા જેટલા પર્વતો જેવા સાધારણ સાક્ષરોને જ માને-ગણે-તેઓને મનથી હિમાલયની મહુત્રી જ નથી. છે. યાદ આવે ત્યારે નમસ્કાર કરી લેવ. પશુ જેનો અવિનાશી ઉપભોગ તો કરી શકે નહિ. અમને ચોકકસ ખાતરી છે કે આનંદશંકર લાખને પોતા માટે આવું લખાણ; તેથી કાંઈ વિકાર ઉત્પન્ન થયો જ નથી.

નંબર તેમજ સાવચેતીની યાદિ આપતા શીલુ ખજરદારનો જેવા-છે. તેમની પાસેથી શુભરાત્રના એક આગેવાન સાદિત્તે પહેલ લીલાવતી બહુ આરા સખે છે. દુર રહેવાથી શુભરાત્ર ઓછું યાદ આવે એવા ઉપાલંબથી તેમણે શ્રી ખજરદારને જે ખજરદાર-સાવચેત બનાવ્યો છે તે માટે અમારા તેમને અનંત આભીર્વાદ છે.

નંબર ૧૪ શ્રીમતિ અખંડ સૌભાગ્યવંતી એક નિષ્ઠાધારી-પતિ કહે તે સત્ય-તેની સામે કલ્પલ નહિ-એવી કારણવાળાં શુભરાત્રની માતા જેવાં માતૃશ્રી કરતુર્યા ગાંધી બહેન લીલાવતીના રેખાચિંત્રોનાં રથાન ભોગ છે.

એક જ શુધ્ધ-પતિ કહે તે સત્યથી જીવન ધણું મહાન ધર્મ શકે છે તે બહેન લીલાવતી જેવા વિદુષી કશુલ સખે છે તેથી અમને આનંદાશ્ચર્ય થાય છે.

નંબર ૧૫ મે શ્રીમતિ કરોજીની નાયકને બહેન લીલાવતી જીવન જેનેને પીઠ આપનાર-ગોળમટેળ ભાષામાં મદારી પ્રાણુ-સામ પધ્ધતિથી કહે છે તે બેદ્ર તેમની કુશળના માટે 'આદ-કમાલ કાંધી-શ્રીમતિ લીલાવતી' એમ અમારાથી વધર નિયાર્ય-વગર દુઝાએ વગર ધરદે વગર સિધિએ અને વગેર વગેરે કહેવાઈ બચ છે.

પછી અખંડ સૌભાગ્યવંતી બહેન સરસાદેરી અંબાલાલ સારાભાઈને આદર્શ મુદિથી તરીકે ઓળખાવી, આગ ચાલતાં નંબર ૧૭ ને શૌભાગતાં શ્રીમતિ અતીયા બેગમને કમ્પકતી વિબુલતા કહી પોતાની છુપ્તિ માટે ઉચ્ચ મત ધરાવનારાં જાણી, તે પછી અ. સો. વિજયગૌરી કાનુગાને કાંઈથી પોતાની જાપ પાડનાર જાણી, શ્રીમતિ અનુસયા બહેન માટે સથામતિ વિવેચન કરી શ્રીમતિ અ. સો. બહેન લીલાવતી કનેયાલાલ મુનશી અખંડ સૌભાગ્યવંતા બહેના વિદ્યાગૌરી નિલ-કંઠ તથા શારદાગૌરી મહેતાને એક અનાજની બે ફાડ જેવાં જાણી તેમની થયા થોમ્પટા કદર કરી, પોતાનાં રેખાચિત્રો પૂર્ણ કરે છે. આથી વિશેષ લખવા અવકાશ નથી.

દને આપણે વિશાળ ખીજના પ્રકિર્ણ રેખાચિત્રો વિવે વિવેચન કરીએ.

અપૂર્ણ.

કંઈક નવું

વિવાહ વખતે શુભ અશુભ ચિન્હો—

ઈંગ્લાંડની અંદર પણ આપણા દેશ જેવા વહેમોઓનો કાંઈ લેટા નથી. લગ્ન થયા પછી સાસરે જતી વધુનો ભુલથી આવીશની અંદર થયે અટકી જાય અને તેને દેશ હાજો તો તેને શુભ શુકન માનવામાં આવે છે. તેથી ઉલટું ચર્ચામાંથી બહાર પડતાં જ આ પ્રસંગ બને તો આ વિવાહથી કાંઈ પણ આપતિ આવશે અને તે જરૂરી જ વિધવા થશે એમ માનવામાં આવે છે. લગ્ન પ્રસંગે વર ભુલથી વધુની ભુલથી દિશામાં ઉભો રહે તો ધરમાં તેનું કાંઈ પણ વર્ચસ્વ રહેશે નહિ અને સ્ત્રીની સત્તા યાદશે એમ સમજવામાં આવે છે. વધુનાં આંગળામાંથી વાંદી સરી પડે તો તેના ભાવિ આણુપમાં પતિને તેના પ્રપેત્રો પ્રેમ ઉડીને ખીજ તરફ વળશે એમ તક આધિવામાં આવે છે. પરંતુ પતિને કાંઈક જુલસાન થવું નથી. માત્ર તેનું એક વર્ષ અને એક મહિના કષ્ટમાં જરી એમ માનવામાં આવે છે.

વસ્તીનું પ્રમાણ

જમનાના કાંઈ પણ દેશ કરતાં ઈંગ્લાંડમાં લોકની વસ્તીનું પ્રમાણ વિશેષ છે. ત્યાં એક ચોરસ માઇલમાં ૭૦૧ માણસની વસ્તી મળી આવે છે. તેનાથી બીજા નંબર બેલજીયમ આવે છે. ત્યાં તેટલાજ અંતરમાં લોક વસ્તીનું પ્રમાણ ૬૫૮ છે. સ્વિટ્ઝરલેન્ડ, આયર્લેન્ડ અને નેદરલેન્ડ અનુક્રમે ૧૧૦, ૧૩૪ અને ૨૬૬ માણસો દર ચોરસ માઇલે છે. લોક વસ્તીનું આદેશ અદ્ય પ્રમાણ કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલીયા અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં મળી આવે છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં દર ચોરસ માઇલે ૧૦ માણસો આવે છે. ત્યારે કેનેડામાં અને ઓસ્ટ્રેલીયામાં માત્ર બે માણસની જ સરેરાશ આવે છે.

ઈંગ્લાંડ અને બેલજીયમની સાથે દરેકાકા કરે એવો નેધરલેન્ડનો બેટ છે. ત્યાં દર ચોરસ માઇલે ૫૫૦ માણસોનું પ્રમાણ મળી આવ્યું છે. જર્મની અને ન્દપાંનમાં ઈંગ્લાંડથી લગભગ અરધું ૩૪૮ અને ૩૩૯ નું પ્રમાણ છે. દિ-દુરશનમાં લોક વસ્તીનું પ્રમાણ ઈંગ્લાંડની સાથે સરખાવી ભેનાં ધણું જ ઓછું આવે છે. એટલે કે, ૧૫૮ નું છે. માત્ર ચીનનું ૯૭ છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં સુચવરનાને લીધે પહેલાંની ધણી ધારી વસ્તી હોવી નોંધએ એમ હાજો છે. પરંતુ ત્યાંનું પ્રમાણ ૩૫૫ નું છે અમારે રહિયા સમસ્ત જગતની ગણતરીમાં ત્રીજો નંબર આવે છે તો પણ ત્યાં દર ચોરસ માઇલે ૧૭ માણસનું પ્રમાણ આવે છે.

વિ. વ.

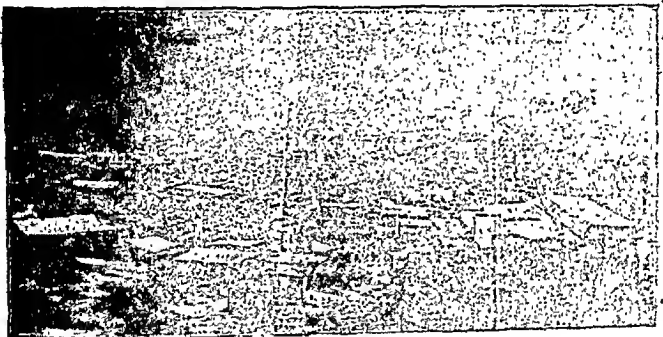
યુનિવર્સલ સીટી

દુનિયાનું એક અનન્ય શહેર
(આસ સિનેમા અને માટે આવેલા સેખ)
લખનાર-ડા. એસ. એફ. મુન્ટ્રીઆ
(મથા અંકથી સંપૂર્ણ)

કુદરતી રીતે શહેરનો મોટા ભાગ "રેલ્વે" બાધિયામાં
વપરાયેલો છે. દુનિયામાં મોટામાં મોટા ગણતા પાંચ રેલ્વે

કેળવેલા જંગમી જનારોનું એક સંપ્રદાયન-ને અમેરીકામાં
મથમ પંચિતનું ગણાય છે, તેના વિના યુનિવર્સલ શું કરી શકે ?
તેમાં કેટલાક દાથી, સંખ્યાબંધ ઉંદ, ૧૪ સિદ્ધ, અસંખ્ય
વાનરા, વર, રીછ, મિના, કાંઠાર, વિગેરે. આ બધા જનારો
માટે પીલ્લરાં પણ એવાં વિચાર બનવેલાં છે કે તેમને
પીંજરોમાંથી બહાર કાઢ્યા મિથાય પણ તેમની શીશમે ઉનારી
સાથ. કેમેરામેન અને કારિકટચર પીંજર બહાર રહે પરંતુ
એક્ટરો તે બનવરા સાથેન મોતની મરતી કરે છે !

લુદા લુદા સેટ માટે વાપરવા બેઠ્યા બાંધકામને જરૂર
લાઠી વખતે વખન બદલ્યાં કેમ લાગ્યા ? તે પણ શહેરમાં
રાખેલાં છે. ને લાઠીને ફેરવવા અને ગોળવા મટેજ ફક્ત બારે
માણસે સખવા પડ્યા છે પણ લાઠી વહેરવા તથા કાપવાના
ખાતામાં ને "વહેરણીયા" અને "કાપનારા" છે તે તો

World's Big View of Universal City

આ શહેરમાં છે—ને ફરે રેલ્વે ઉપર એકી વખતે ગણી
પાંચ મોટા સીન ઉભા કરી સંકાપ. આ પાંચ રેલ્વે પણ
યુનિવર્સલ કંપની માટે યુરપ ન જણાવાથી દાક્ષમાં વળી એક
બીજું રેલ્વે તૈયાર થયું છે ને ૪૦૦ ફૂટ લાંબુ, ૨૦૦
ફૂટ પહોળું અને ૫૦ ફૂટ ઉંચો સેટ સમાવી શકે તેટલું ઉંચું
થયું—યુબેલના કેટલા કહેવાના "રુડીઓ" થયા બોસો !

આ બધાં રેલ્વે ઉપર ઉભા થતા સેટ માટે યુનિવર્સલે
૫૨ રેલ્વે સુધારી, ૧૨ આપ બે કરનારા સુધારી, ૫૦ ખુલ્લા
મોઠામાં કામ કરનારા સુધારી અને ૧૩ નકરી કામ કરનારા
સુધારી બન્યું અને માટે રોક્યા છે; પરંતુ બધારે ગોઠ આસ સેટ
ઉભા કરવાનું હોય ત્યારે તો શેઝના ચારસોથી પાંચસો સુધારો
કામ કરતા નહરે પડે છે.

૧૫૦ પાણીનાર વૈભવોની એક વિશાલ કાચે ખાસ

વળી જુદા.

સીન પેઇન્ટીંગ ખાતામાં ૨૦ પેઇન્ટરો, ૨ કલાકારો ૪
ઉપમ ચિત્રકરો, અને ફાન ૪૪ "સાઇન" પેન્ટરો જ છે.
આથી સીન "ડ્રેસ" કરવા માટે ૧૫ પાસરર કામ કરનારા,
૧૦ દિવાલો પર કાચળ ચોંટાડનારા, ૫ કેનવાસ કોઠનારા અને
૪ સાંધા શીતનારા છે તે તો બધે કંઈ જ નહિ.

સાફરણ વપરાય માટે યુનિવર્સલ સીટી લેસ ઝે-ને-
સ પાવર કંપની પસેલો A. C. નો લીજીંગ કરેલ કાંઈ
તેને D. C. માં ફેરવી નાખી ગણાવી લે છે; પરંતુ વખન આવે
છે ત્યારે માથું ખજવાળીને ઉભા ન રહેતાં પોતે પેનાનો કસ્ટ
પણ ઉપન કરી શકે છે.

યુનિવર્સલ સીટીમાં "ડેમ દાલનો મંડાવના" ૨૫ થો
૨૦ કેમેરામેન રાખેલા છે; પરંતુ મોટા પીંજરો બનતી વખતે

આ સંખ્યા એકદમ ભેદની અને ત્રણ ધણી થઈ ગય છે. આ બંધા કેમેરામેનને સોંપવામાં આવતા કેમેરાની જ સંખ્યા એટલી મોટી છે કે જે કેમેરાને હમેશાં સાફ સફ કરવા માટે જ ફક્ત એક કઝન માણસો રાખવા પડ્યા છે.

એક્ટરોને વાપરવા માટે રાખેલાં ફપડાની સંખ્યા તો જાણવી શકાય તેમ નથી, પણ હા. તે કપડાંની ધડીઓ કરનારની સંખ્યા જાણવું-લ્યા તે ૨૦ ની છે અને આયુધશાળામાંનાં આયુધોની સંખ્યા પણ તેજ પ્રમાણે કહી લેવી જ પારી. સાધારણતઃ સમજી લેતાં કે ચાર જ રેજીમેન્ટને કેટલાં આયુધો જોઈએ ?

“એકસપોલ” કરેલી શીલમાને કેવલપ કરવા, નેજીવી ઉપરથી પોલીટીવ પ્રીન્ટસ બનાવવા, સ્ટીલ પીકચસ તેમાર કરવા વિગેરેની લેખોરેટરીમાં સો ઉપર માણસો દર હમેશ નજરે પડે છે. પરંતુ પોતાની લેખોરેટરીઓ સિવાય જકાર પણ ધણું કામ કરાવવામાં આવે છે તે માટે રાખેલો.

શહેરના સીનારીયો ખાતામાં ૪૫, હીસાબી ખાતામાં ૨૨ અને જહર ખખર ખાતામાં ૧૪ માણસો છે.

આ શહેરમાં આધુનિક રીતી ઉપર પાણીના નળ તેમજ ગટરો નાખેલાં છે. પીવા માટેનું પાણી શહેરથી કેટલાક માઈલ દૂર આવેલી લોસ એન્જેલ્સ નદીના કાંઠા ઉપર આરેટરીઓન કુવાઓ મોટી તેમાંથી લાવવામાં આવ્યું છે અને સ્વચ્છ કરી રોજના ત્રણ લાખ ગેલન પ્રમાણે શહેરને પુરું પાડવામાં આવે છે. જ્યારે અસંખ્ય માણસોને માથે કર નાખી તે આવકમાંથી પુરા પડતા પાણી માટે સુબાઈવાસીઓને ભુમો મારવી પડે છે.

મોલો, શહેરને નામે જોળખાતો આ સ્ટુડીઓ એક ખરેખર શહેરજ છે કે નહિ ? અને એની અનુકૂળતા જ્યાં હોય ત્યાં રોજની એક કરતાં વધુ શીલો સંપૂર્ણ પણે યાય કે નહિ ? અમેરીકાના સ્ટુડીયોની હરોળમાં પોતાનાં “સ્ટુડીઓ”ને ચૂકતા હિંદુસ્તાનના કેટલાક સ્ટુડીયોના માલિકોએ શું પાલું ? અભિનય અમેરીકા તે અમેરીકા અને હિંદુસ્તાન તે હિંદુસ્તાન ગણાવવા જોઈએ પરંતુ તો પછી નકામાં બહુમાં દુકાને અનન્ય જનતાને બનાવવાતા પ્રયત્નો શને માટે ?

સાધારણ રીતે હિંદુસ્તાનમાં વિદ્યાવન યા અમેરીકા સાથે સરખામણી કરી તેમાં મગફરી મેળવવાનો રીવાજ સાધારણ છે. એક વેપર પોતાને હિંદુસ્તાનનું દીટ-બીટસ તો બીજું પોતાને હિંદુસ્તાનનું આશીક તો વળી બીજું એવુંજ કાંઈ નામ ધારણ કરવામાં મોટાપ માને છે તેજ પ્રમાણે હિંદુસ્તાનનો વેપરીન હિંદો લેખક કે લાલતો હુકોર ગણાવાનો અલખપરે સખનર પછી કેમ ન હોય. પણ તે મહાન નરોની સમે સરખામણી કરનારને પોતાની રિઘીનો ખરો ખ્યાલ આ લેખ પરથી આવશે તો લેખકનો પ્રયત્ન સફળ થશે.

સંપૂર્ણ.

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ જતાં વણુંવો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

હરેક વૈશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક-ચાર વિષયો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

હતાં મો-મજલુના વાંચકોને

રૂ. દોઢમાં મળશે.

લખો-મોજ-મજલ કાયાંલય,

ગીરશમ ચર્ચ સામે ખટાકિ બીલ્ડીંગ સુબાઈ

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ડીટી અને અકરીન.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત !

સંદર દાખી સહીત કરી. ફક્ત પાંચ આના

ફામદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાને હુખાવો, અધારીશી, ચરીરની કળવર, સરો, સરોખમ, ચાળ, ચસકા. હરેક વાણી કાંઈ પણ લાગતું જલકે નહું, સન ચારી જનું અથવા કમતાકાતથી કુજનું વિગેરે સોજો ઉપર આ બામ અદ્ભુત ઉપયોગી રામચાણ અને તાકાલી છે. વેલો, કાક્ટરો કે સાઈન્ડીટોને ખતાવી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ દીકરી મોકલી વાપરી જુઓ. ફામદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો-નેશનલ કાર્મસી

લગ્યા બીલ્ડીંગ સુબાઈ નં. ૨

બાકુતી ભરથાર

ભખનાર-રા. નળુમી

મેં રુડિઓના આરણ્ય ઉધાણું તો સામેજ અતુલ સૌંદર્ય-વાળી, સામા માળામાં રહેતી મનોરમા ઉભી હતી. શું તેવું સુંદર સ્વરૂપ ! નજી "મોટા મોટા મુનીનાં મુકાબે માન." મને લાગ્યું કે આજે મારા ભાગ્યવંદનો ઉદય થયો.

"હું આતું કે ?" તેણે ધીમથી પૂછ્યું, અને હું જવાબ નાહું તે પહેલાં તો તે રુડિઓમાં કાખલ થઈ, આઠ ! શી તેની ભલકભરી ચાલ. "સારું થયું કે કોણએ મને જોઈ નથી, મારા આવવાથી તમારા કામમાં ખલેલ તો નથી પડીને ?" તેણે મારા તરફ ફરતાં સ્થિત ભર્યાં મુખે પૂછ્યું.

"ના, ના, જરાય નહિ." મેં જવાબ આપ્યો, અને ધ્રુવરને માર્યાના કરી તે હમેશાં આવાં મેખાના મોકલ્યા કરે.

"વાહ ! તમારો રુડિઓ તો ધણેજ સુંદર છે. પેલું શું ? તમારી પોતાની છબીઓ. ખરેખર ધણીજ સુંદર છે. તમે બીડી પીતા કેમ બહારી ગયા ? તમાકુ તો સારી વસ્તુ છે. અને માથુ-સાની તખીયતને ફાયદાકારક છે."

"તમાકુપીડી પણ વધુ સારી વસ્તુઓ. દુનિઆમાં હોય છે." મેં તેના સાથું જોતાં જણાવ્યું.

તે દરતી પડી, મ્હારા હૃદયના તાર ગાણ ઉઠ્યા. પછી તે જરા મંજીર ચતાં બોલી, "જુઓને મી. સુંદરલાલ, મ્હારે એક કામમાં તમારી મદદની જરૂર છે. મને તમારામાં વિશ્વાસ છે અને આશા છે કે તમે તેના વિશ્વાસને પાત્ર મરો."

હું જરા વિચારમાં પડ્યો. એવું તે શું કામ હશે, પણ પાછો ભાનમાં આવતાં એકદમ જવાબ આપી દીધો. "છા ! બોલો, કોણ-પણ કામ માટે આ અપના સેવક તૈયાર છે."

"તેણીએ નંચું જોયું, અને અચૂક વતી જમીન ખોત-રતી બોલી, "મ્હારે એક પતિની જરૂર છે."

મ્હારી તો આંખો જ ટપટી ગઈ, યા અદ્દલાની પરત્વર રિયાર ! આ સી શું બોલતી હતી !

"જુઓને, મારે તે થોડીવારને માટે જ-કામ ચલાઉ જ-બાકુતી-જોઈએ છે."

"પીગના પતિની જરૂર છે ?" મેં સવાલ કર્યો.

"ના, મારા પતિની જરૂર છે. બહુ મારે માટે પતિની જરૂર છે."

"હું" હું બોલ્યો અને વિચાર કરવા લાગ્યો. થોડી વારે મારા નગક એક નયન બાજુ ફેરવે જરા સ્થિત

ફરકવાતાં તે બોલી, "તમે તે કામ કરી શકશો." મેં શણખર વિચાર કર્યો. જો હું જ પતિ તરીકે જોડાઉં તો આવી સુંદર સ્ત્રીનો પતિ ! એ વિચાર આવતાં જ મને મલમલીઆં ચર્ચાં લાગ્યાં. મારું હૃદય મારા હાથમાંથી હટકવા માંડ્યું પણ એટલામાં જ બાકુતી ભરથાર ચવાતું છે એ વિચાર આવતાં જ હું ઠંડો થઈ ગયો.

"મ્હારે આજ રહીને ખરેખર જોઈએ છીએ. તેના ઉપર મારા આખા જીવિખતો આધાર છે."

"પણ શું કામ છે તે જણાવશો ?"

"વાત જાણે એમ છે કે હું બાર વર્ષની થઈ તેટલામાં મારા આખાપ ગુજરી ગયાં. હું મારા એક દૂરના સગાને ત્યાં ઉછરવા લાગી. તે સગા એક બડો મજબૂતિયુસ અને ખરાબ માણસ છે. હું એક આકરડીને લઈને અહિં અજાણ કરવા રહેવા લાગી પણ તે આવાથી તો પ્રભુ તોળા. તે તો મારી માથા બેસી હતી. પ્રભુ કૃપાએ આજ તેને મરી ગયે આઠ મહીના થયા." તેણે એક છુટકારાનો શ્વાસ એંચ્યો.

"પછી તમે તમારા કાકાને ત્યાં ગયાં ?" મેં પૂછ્યું.

"ના. હું ન ગઈ મને છુટા ફરતું બહુ મજબૂત થયું હું ત્યાં ન ગઈ. હું રહ્યોના માળામાં રમ બોડિરાખી ત્યાંજ રહેવા લાગી. મારા પૈસા એક સગા મારફત એકથી આવતા. તે માણસ મરી ગયો. મારા દિલમાં એમ હતું કે હું લગ્ન કરું ત્યારે અથવા વિસ વર્ષની થાઉં ત્યારે મારા પૈસા મને મળે, મને વિસ વર્ષની થવાને બે વર્ષની વાર છે, તેથી મેં લખ્યું હતું કે મેં અહિં લગ્ન કર્યાં છે અને કાકાને ન આવવા માટે ઇશ્કા આપ્યો. ત્યાર પછી મારે નામે હું જોઈએ એટલા પૈસા મંગાવતી. કાકા ત્યાં મને અને મારા પતિને હમેશાં મળવા બોલાવ્યા કરતા. પણ મેં એમ જણાવેલું કે મારા પતિને બહુ કામ હોવાથી દમણ નહિ અપાય. આજે તેઓ અહિં આવ્યા છે, અને મને મળવા બોલાવી છે. દરે જો એકલી જાઉં તો બધો ભેદ ઉધારો પડી જાય અને મારે તે છુટાને ત્યાં પાછા જવું પડે."

"પણ તમે એમ ન કહી શકો કે એ પરગામ ગયા છે ?"

મેં જણાવ્યું.

"તેમ આરે એમ નથી. મારા પતિને સાથે લાવવાનું ખાસ લખ્યું છે અને 'ન જાઉં' તો તેઓ અહિં મને મળવા આવે."

"ત્યારે હવે ?" મેં સવાલ કર્યો, ક્યારે જાનને મુખ બેસાં.

તેના મનમાં કાંઈ વિચાર ચાલી રહ્યા હતા. તેણે મારા તરફ જોયું અને ચરમથી લચકાઈ જતાં બોલી, "તમે તે કામ નહિ કરી શકો ?" જોઈ પડતો તો પણ હું આટલો ન ચમકના. હું જાણ્યો અને એ જાણી અને મારા કે પડીમરે તેમ પતિ થઈ ગયા પણ જો પડકાર તો બાજુમાં મેળીયાક અને ચકરમિં બાજુમાં પણ જો પડકાર તો બાજુમાં મેળીયાક અને ચકરમિં બાજુમાં નામનાર સરકારની વચ્ચે ઉઠીએ મરેમાન. પાન છે ! પતિ

થવાતું જાને ન ગમે. અને તે પછી આવા સુંદર બુલબુલના મે
ભાગ્ય ઉપર વિશ્વાસ રાખ્યો. હું આ પ્રમાણે મારા વિચાર-
નિબંધમાં ફરતો ફરતો ત્યાં તો કાયલ ફરીથી પહોંચી, “કેમ શો
જવાબ આપો છો ?”

“તે વધારે તો નથી રહેવાનાં ?” મેં એક સવાલ પૂછ્યો.

“ના ના કાલેજ પાછા જવાના છે.”

“હીક હું હા પાડું છું.” મેં કામચલાઉ પતિ કવાની હા
પાડી. એમને બંને મળવા જઈએ ત્યારે થી વાતો કરવી કે નેપી
પકાઈ ન જવાય તેની મસલતમાં પડ્યાં અને થોડી ધણી
જાણવા નેપી બાબતોનો ખુલાસો કરી લીધો.

+ + +

સાંજે હું અને મનોરમા બંને તેના કાકાને મળવા ગયાં.
તેના કાકા એક નાના ઘરમાં ઉતરેલા હતા. દિવાનખાનાના
છલેકદ્રીક લાઇટના પ્રકાશમાં જોયું તો મનોરમાનું અદ્ભુત
સૌંદર્ય પ્રકાશી રહ્યું હતું. મારાથી રહેજે બોલાઇ નયું “હાલી.”
તે એકદમ ચમકી ઉઠી અને મારા તરફ રહેજે કરડાકાથી જોયું.
આપણે તો પાછા ઠંઠા થઇ જઇ હતા ત્યાં ના ત્યાં ઠેકાણે
આવી ગયા. એટલામાં પ્યારણું ઉઘાડું અને મનોરમાના કાકા
દાખલ થયા. મનોરમાએ મને જોળખાવ્યો. કાકાએ મને કહ્યું
“હું તને મળવાથી ઘણાજ રાજ થયો છું.” પછી આ શું !
કાકા ચરમા ઉતારી સાફ કરી ફરીથી નાક ઉપર ચઢાવી જોવા
લાગ્યા અને બોલી ઉઠ્યા “કાણુ સુંદરલાસ ?” મને ધરી ભર
ગભરાટ વધુડ્યો. આ કાકા મને જોળખતા લાગ્યા. પછી તરતજ
સ્વચ્છ થઇ મનોરમા તરફ ફરતાં મેં કહ્યું, “મેં નહોતું કહ્યું
કે કાકા મને જોળખી કહાડશે.”

“હા હા” તે પછી શું ચવાડામાં પડતાં બોલી.

“પછી તું અહિં ક્યાંય ?” કાકાએ પૂછ્યું.

મેં કાકાને ગર્વમાં મારી સમજાવ્યું કે હું અહિંયા મહાન
ધંધાદારી થઇ બેઠો છું અને મનોરમા સાથે પરણ્યો છું. કાકા
આ સંજોગી ખુશ થતા લાગ્યા અને નારતો કરવા ખીજ જોર-
ડામાં તેડી ગયા.

નારતો કરતાં કરતાં કાકા બોલ્યા, “તમારો ધંધો તો
હીક ચાલતો દરો.”

“હા. ગમે વધે હું સાફ કમાયો હતા. ગમેજ મદિને હું
મારે મનોરમાને-હું પહેલીજ વાર—”

“શું ?” કાકા ત્રાડી ઉઠ્યા.

“મારી યાદશક્તિ બહુજ નખળી છે.” મેં વાત ફેરવતાં
કહ્યું “અને પછી જ્યારે મેં મનોરમા સાથે પહેલીજ વખત
વાત કરી—”

“ઓ તારી” કાકા બોલી ઉઠ્યા “પરણ્યે છ મદિના
થયા અને કાલેજ પહેલીજ વખત વાગ કરી તમે બધા જથરા
લાગો છો.”

“નાના એમ નહિ.” હું વાત સુધારતાં બોલ્યો “અ.
સવારમાં ઉઠતાજ એ વાત કરી કે તમને મળવું.”

નારતો કરી રહ્યા પછી કુખયાસ લઇ એમ બધા દિવા.
ખાનામાં આવ્યાં. મનોરમા આ બધાં વખત ગભરાયલી
માફક અમારા સામું જોવા કરતી હતી. તેને આ બધી મા
ગોટાળા ભરી વાતોમાં સમજ પડતી ન હતી.

“હું બધા પૈસા તારા નામે બેંકમાં જમા કરાવી દઇશ.”
કાકા થોડી વાર વિચાર કરી બોલી ઉઠ્યા.

“હા ! જરૂર. મને જરામ વધી નથી” આપણે પછી
કેટલાકે જવાબ આપ્યો.

“પછી તે તો મારા પૈસા છે.” મનોરમા બોલી ઉઠી.

“હવે વળી મારા તારામાં બેઠ હોય.” મેં જવાબ
આપ્યો.

આમ જેમ તેમ કરી કાકાને અદ્ભૂત પદ્મ સમજાવી એમ
ઘેર જવા તૈયાર થયાં. કાકાએ પોતાને ગાંધી આવવા ધણજ
આમદ લખું આમંત્રણ આપ્યું. મનોરમાએ ધણી વધી બા-
વવા માંડ્યાં પછી આપણે કાકાને બહાણ થતા આવવાની હા પાડી.
દીધી. મનોરમા ધણીજ શરૂ થઇ ગઇ હતી. તે એમ સમજવા
લાગી કે તે એક મોટા અદ્ભૂતલા દાખમાં સપડાઇ છે.

એમ વિઠેટારીઆમાં બેસી ઘર તરફ આવવા નિકળ્યાં મારી
ચાલી કે તરતજ મનોરમા રોપલમાં સ્વરે બોલી ઉઠી, “વાહ !
તમે પછી જન્મના નિકળ્યા. બારિમારજ એહિં આ કરવાનો રસ્તો
શોધ્યો કે ?”

“પછી તે તો મારા પિતાના મિત્ર થાય.” મેં જવાબ આપ્યો.

“હા ! પછી હવે કાકાને ત્યાં જવું પડશે.” તે જરા
રડવા નેપી થઇ જતાં બોલી.

“પછી જવામાં આપણને શું વધી છે ?” આમ કહેતાં
એ તેના હાથ મારા હાથમાં લીધા. તે મારા સામું આંધળી
જોઇ રહી “જે મનોરમા, હું તને ખુશ કરાવવા માફક છું.
કરવે પછી આપણને તે માટે બેગા ક્યાં લાગે છે તો તું મારો
નહી થાય ?” તે કાંઈ બોલી નહિ. “એ” તેના હાથને કુખય
કહ્યું. તેણે તેના હાથ મારા હાથમાં રહેવા દીધો.

*

*

*

વાંચક ! કાલની મીસ મનોરમા આજે મીસીસ સુંદરલાસ
થઇ ગઇ છે. એમ કાકાને ત્યાં જઇ આવ્યાં છીએ. રૂઢીઓ પછી
ધમધેકાર ચાલે છે. વાંચક દેવો પઠાવવો હોય તો જરૂર આવશે.

સંપૂર્ણ.

અમારો સિનેમા અંક

ભાઈબંધ "યુજરાતી" શું કહે છે ?

"મોજમંત્રક" (સિનેમા અંક; તંત્રી રા. બેચકર

બોદીદાસ દિવેદી, ગીરગામ, ખટાપ બીહોંગ, મુગધ, મુલ્ય ૦-૬-૦) બે વર્ષ પહેલાં જનસમાજમાં Light Literature-ફળવું-રમુછ સાહિત્ય-પ્રચાર કરી તે દ્વારા સાધારણ શિક્ષિત સમાજની વાંચનવૃત્તિ જાગૃત કરવાનો પ્રયાસ મોજ મંત્રકે કર્યો, અને તેની અનેક માણસોએ એક વા બીજા હેતુથી નકલ કરી હતી. ધીમે ધીમે આ પત્રના લખાણો વધારે ચર્ચાઈતા અને શિષ્ટ ભાષાવાળા થતા ગયા છે અને સમજના સાધારણ વર્ગ ઉપરાંત શિષ્ટ ગણ્યાતા વર્ગમાં પણ તેનો પ્રચાર થતો ગયો છે. પ્રસ્તુત સિનેમા અંકથી આ પત્ર તોજા વર્ગમાં પ્રવેશ કરે છે, એટલાં તેની પાસેથી સમાજ વધારે આરામ રાખવાને હક્કાર છે. આ પત્રમાં સિનેમાને લખતા સમાચારો, બહાર પડતી દેશી શીમેન યુરોપીયો અને એ ધંધાને લગતી માહિતી દરેક અંકમાં આવે છે સિનેમા લાઠનના ધધાદારોએ અને સિનેમાના ચોકી-નોને માટે તેવું વાચન આપવું છે. ઉપરાંત તેમાં નિષ્ક્રિય આવી શાકુ વાર્તા, નવાલોકોએ અને બન્ય પ્રકીર્ણ લેખો જે એકસરૂપને, માટે તે લખવામાં આવે છે તેને માટે દરેક રીતે શાયક છે. એમાં સમાજની સારી તેમજ ભુરી બાબતો જુલો થાય છે એ ખરું છે પણ એમ કરવામાં લેખકોને મુખ્ય આશય સમાજને ઉધે મળે જતાં થોભાવવાનો છે.

પ્રસ્તુત અંકમાં ભુદી ભુદી ચાલતી અને ચાલવાની દેશી શીમેનોના કેટલાંક દરથી ઉપરાંત એ ઉદ્યોગમાં પડેલા કેટલાક અજોવાન મુદરથોના ફોટાઓ અને સિનેમાને લગતા ધણા લેખો આપવામાં આવ્યા છે. સિનેમા શીકમની જાહેરાતની પ્રચલિત ફોટાઓ, કાપરકટીંગ યાને સિનેમા ઉદ્યોગની પ્રગતિ, સીનાયો, આજ્ઞાલાન દેશી ચિત્રપટો અને આપણી શીમેનો આદિ લેખો સિનેમાના ધધાદારોએને અવસ્ય ઉપયોગી અને બોધક માહિતી પૂરી પાડે એવા છે. બીજા પ્રકીર્ણ લેખો પણ વાંચતાં ગમત આવે એવા છે. સિનેમાના ઉદ્યોગની ચર્ચા કરતું આ જાડું ભવિષ્યમાં હિંદના શીકમ બનાવવાના ઉદ્યોગ ઉપર જનરી અસર કરે તો નવાઈ નહિ. તેના ઉત્સાહી તંત્રીએ દાખલ કરેલ આ નવીન તત્વને જાહેર પ્રજા જરૂર સહારીતે. સિનેમાના ઉદ્યોગની પ્રવૃત્તિમાં અમુક અંશે દેશની વ્યાજાદી સમાવળી છે એ વિષય બુધ્ધિને ભેજતા નથી. કરોડો રૂ. વિદેશી શીમેનો પાછળ આ દેશમાંથી જન્ય તે દેશી શીમેનોના પ્રચારથી દેશમાંજ રહે તો ને કાંઈ ભેજો તેના લાભ નથી.

સિનેમાની સાથે નાટકોમાં અવલોકનો આદિ-અમાચારો પણ દર આવાસિયે પ્રકટ થતા રહે, તે સમાજને પહેલાં લાભ આપ ઉપરાંત નાટકોનું પોષણ દાઢના કરના ઉચ્ચતર જનવા

સંભા છે. અમારો અમારો 'સિરાજ-ઉદ-દોલા' નાટ્ય પ્રયોજની રા. રમણિક અ મહેનાએ કરેલી સમાવેશના નેટલી વિરુદ્ધ છે તેથી સચી અને અર્થપૂર્ણ છે. તેમાંના કેટલાક ફોટાઓ તે નાટ્યપ્રયોજ વિશે ઉત્તમ નિર્ણયમાં રચના પામે એવા છે. દરેક નાટ્યપ્રયોજની આવી સમાવેશના થાય એ ધ્રુવવાચીત્ર માત્ર નહિ, પણ આપર્યક છે.

આનો મુદર અંક "મોજ મંત્રક"ના પ્રાદેશને વિના મુશ્કે આપતો માટે તેના તંત્રીને અભિનંદન. (યુજરાતી)

ટાંત પહેરના તણકો

દેવુલા કોર કાચરામાં બેસા બેસા વાતોના તણકો માંગ્યા હતા. કહેવન છે કે: "ગપ્પી સાથે ગપ્પી મળ્યા, આરો ગપ્પી; આર કાચ ચીકડું" તે તર કાચવા બી. "એ પ્રમાણે કામ ચાલતું હતું. મુખ્યત્વે બાપુના હાથમાં બાપુને ચાલ, રાખવા અમનનિયમના મુખાદાસપાટા ચારતા હતા. એવામાં એક બારોટજ ઝગડો ઉઠ્યો, "બાપુ! મારા વડવાને ત્યાં દાનમાં એક હોણી થોડા આવ્યા, એને બધવાને તમેજો બાપો ત બાપુને કહું કે, સાન સમુદય દાકજુ થાય એવો દોનો પણ થોડાં વરસ વિષ્ણુ કે તે થોડા-થોડીમાંથી તેનો ધરિયાર વધી પડ્યો કે પાછો જુનો તમેજો તોડી નવો કોમી મોડો બાંધ્યો. અઠાઈ! બાપુએ તે કાંઈ મોડો-તળીડું પૂરી અને આખા આકારા જેટલું ડાકડું બાપુ!"

દેવુલા ડોકું ધુણીને હા બા હા કહેસ માંડવા-ત્યારે બીજા બારોટજ બોલ્યા, "બાપુ! આપણામાં બાપુ બાલો જમરો થઈ ગયો એવું આખો પૂરીડું લોકું મેંજું કરી ગયાંતેને એક અઢોલો ચદમને પોમે એવો બાલો પડાઓ દોનો અને એનાથી એ લડો."

આ સાંભળી બાપુ અજબજા પામી બોલ્યા, "હે અડવા! એવડો મોટો બાલો એ રાખો કયાં?"

બારોટજએ જવાબ આપ્યો, "બાપુ, આ બારોટજના થોડાના તમેજામાં!"

ફરજાં કોરના ફરજારમાં એક ભટજ બોલ્યા, "બાપુ, હું કારીએ એમી હતો ત્યા પાંદડા ને રેશને માંજાંથી મેં જોઈ, જ્યારે પપન આવે ત્યારે રેડું પાંદડા ઉપર ચડી બેસે એટલે પાંદડાને ઉડા ન દે જ્યારે વરસદ આવે ત્યારે પાંદડું રેશં ઉપર ચડી બેસે એટલે રેશને પથળવા ન દે!"

આ સાંભળી એક બારોટજ બોલ્યા, "બાપુ, એ જાંબી વાત ખરી, પણ ધારો કે વા, વરેળાએ, વરસદ જાંબી એક સાથે આવે તો શું થાય! પાંદડું ઉડી જાય અને રેડું પથળી જાય! આ વાત કાંઈ માનવામાં આવતી નથી!" આ સાંભળી બાપુ બોલ્યા, "અત્યા સચું, સચું, છેવટે દે ન ના."

મુખંત.

મુંબાઈમાં એક માતબર સીનેમા

મોજ-મજાહનું એક નવું આલીશાન ધામ

—જ્યાં—

પ્રોગ્રામે સારામાં સારાં ચુટી કાઢેલાં અત્યાર સુધી મુંબઈમાં નહિ જોયેલાં તેવાં તદ્દન નવાં અને રસિક જોશી.

મેનેજમેન્ટ- ઘણું જ સભ્યતા ભરેલું—અને કાર્યકુશળ કાર્યવાહકોની જાતી દેખરેખ

થીએટર- મુંબાઈમાં સૌથી સરસ સગવડવાળું તમામ જાતની સોઈવાળું—કુશાદે મકાન

ઉપરાંતમાં બારની ખાસ સગવડ

વખત જાય છે તેટલામાં શરૂ થશે.

ગેઈટી સીનેમા

બોરીબંદર સામે-ગેઈટી થીએટરમાં કોટમાં

અત્યારથી જ આ સીનેમા માટે તમારે ચેતવાનું છે

સીનેમાના

સંમાચાર

લખનાર-રા. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો—

લાઇટ ઓફ એશિયા વા પ્રિન્ટર-પાસ—
વચ્ચ કરનાર—ધી ગ્રેટ ઇસ્ટર્ન ઓરિએન્ટલ, દોહલી.

શંખ, ભેરી અને દુકુલીનાદથી કોઈ દેવના આવાગમનની અપેક્ષા ગળે અને દેવને ન જોતા નિરાશયાથા, દોહ તારાં અને સરજીયાના સુરતર સાંભળી કોઈ વરઘોડા કે સાજન જોવા બહાર નીકળે અને ન જુએ વરઘોડા કે ન જુએ સાજન, ત્યારે તે માણસની મનની રિયતિ જેવી નિરાશાજનક થાય તેવીક રિયતિ થણી શિક્ષાની બાઈટ ઓફ એશિયાની ફિલ્મ જોઈને થઈ હોય તો તેમાં નવાઈ નથી. જે ફિલ્મને માટે આદર્શ બધી બહેરખર અને પ્રથમ સાની પડખેના વગાડવામાં આવી હતી, તે ફિલ્મ જોવા પછી તેમાં કંઈ વધારે આકર્ષક કે નવું કંઈ જોવા જેવું છે નહિ. અમારી ખાતરી છે કે જો મુખ્યપત્રી એકાદ સામાન્ય કંપનીને એટલાં સાધનો અને નાણાની ભજવાઈ મળે તો આ ફિલ્મના કરતાં, ઘણી ઘણી ફિલ્મ તેવાર કરે એ સક વગરની વાત છે. લાઇટ ઓફ એશિયાનો અર્થ 'જાણ્યો' છે. રશ્મી શેર છે પણ એ શબ્દનું કાળંતર કરનાર જાણ્યો' ના આશિષાનું અભિપ્રાય જોવા સામાન્ય પ્રયોગ કે એશિયાનો મહાન માર્ગદર્શક, ભગવાન હુધ્મ જેવું, રાખવાને બદલે 'પ્રેમ સંન્યાસ' એ શબ્દ વાપર્યો છે, જે અન્યથા નથી, એટલે કે અર્થ વગરનો છે. 'લાઇટ' શબ્દનો લક્ષ્યાર્થ માર્ગદર્શક-માર્ગ બતાવનાર-ધર્મ માર્ગનો ગાહવર, એ છે. એને બદલે 'પ્રેમસંન્યાસ' વાંચીએ છીએ ત્યારે એમ સદાજ કદમના યમ છે કે લેખક કે કાળંતર કરનાર દિનવાની સર્વ ક્ષેત્ર અને મહાન બ્યક્તિના જીવનનો આશ્રય અન્યથો નથી અને ફિલ્મ જોવા પછી એ કાવના કદ યાવ છે. જે ધર્માવતાર, દયાની મુક્તિ, ભગતના વિચારો પર અસર કરી છે, જેની ધર્મ કાવનાએ કોરોડો મનુષ્યોના મન મુગ્ધ કર્યાં છે, કોટલાવધિ મનુષ્યોના જીવનમાં અમૃતપ્રાણ મુક્યો છે, જેનો મહાન સદેશ, વિદે, ચીન, જાપાન, રિગેટ, સીલોન આખીરિયા અને રશીડીસ લેપ્લેન્ડ સુધી અસાર પડ્યો છે, તે બ્યક્તિનું જીવન જેવું દરે, તેની કાળી રૂપના પણ આ ફિલ્મમાં નથી. ત્યારે કે જે જર્મન રૂપને આ ફિલ્મ સીધી છે. ત્યારે દશમાં લીધેલા કામમાં ઓછુપટ્ટી લેંડા ઉતરવાની જર્મનીની શક્તિ, શ્રમ લેવાની હામના અને તે સાથે જર્મન કાળામાં હુધ્મદેવનો ધર્મ, જીવન અને તે સમયના રીત રિવાજ, પોતાકપરિવેષ વગેરેનું સદિય જોઈ એમ કામના

થઈ શકતી હતી કે સુરોપની ધાર્મિક ફિલ્મોના જેવી સુંદર, તે સમયના પોશાક, રિવાજની માદિતો આપતી અને હુધ્મદેવના ઉત્કલ્પ આદર્શની રેખા દર્શાવતી ફિલ્મ ઉત્પન્ન થશે; પણ એમનું કંઈજ આ ફિલ્મમાં છે નહિ. ફેલીક 'ગ્રાન્ડ ક્લેપ' કે 'સુનિપાત' પરથી વાર્તા લેવાને બદલે એડીન અને હાઈલ 'લાઇટ ઓફ એશિયા' પર કેવળ આવાર રાખવામાં આવ્યો છે અને તેમાં પણ મૂળના અસરકારક ને લાગો-જોરો કે હુધ્મદેવ શબ્દ ત્યાજ ને અંતિ કરણ અને ભય પ્રસંગ છે તે બરાબર દર્શાવ્યો નથી. ચિત્રપટની અસર કરતાં તો ૨૬ ગોવર્ધનરામબાઈએ એ પ્રસંગ "ઓ તાત! પિતા! આ પુત્ર" એ શબ્દચિત્રથી દબર દરબજે અસરકારક રજૂ કર્યો છે. ભગવાન હુધ્મના સમયના પોશાક પરને જરા પણ કાળજી રાખી નથી. અપરાધની અને અજન્મતાના ચિત્ર અને શિલ્પને કૃપાળ લીધે હોત તે ફિલ્મમાં આવી બૂલો ચાત નહિ ગોપા-પરોપચારને ને બીજાનો પોશાક ઠીક છે, પણ પુરોનો-તે સમયને અનુસરવો નથી વળી તેમાં ફેરફાર કામ દાસના જમાનાનો લીધે છે ને તદ્દન નિર્ગમ્ય બહુપ્ર આલે છે આના કરતાં તો પૃથ્વીવચ્ચ જેવી ફિલ્મના પહેરવેશ મટે સારી કાળજી બતાવેલી જણાય છે.

પુરોપચ આ ફિલ્મ વખણાઈ હોય તો તેમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી, ને તે તેના યુધ્ધથી વખણાઈ હોય એમ માનવાનું કારણ નથી. સુરોપના લોકોએ ઉડો, દાથી અને રશ્મી ન જોવા હોય તે અજાણ જાણ અને આપણા દેશની લખવાના નામથી જોળવામાં, પણ હિંદના લોકો તેમ માની લે નહિ. તેઓ હુધ્મદેવના કૃતિદાસના સમયથી પરિચિત છે. હુધ્મદેવના વખતમાં મોડી લેસી જેવી લાજની મારવાણો તેમને ઊઠકે કરે એ બનવા જેમ નથી

રેડોગ્રાફી-સારો છે પણ તે સમયના સ્થાનોનો બસ આપતી નથી વળી હુધ્મદેવના જીવનના સમ્ય બનાવોને જો રશ્મી આતામાં આશ્ચર્ય હોય તો વધારે રેશમયકર બને, તેની પણ નથી

સુરોપની આવી ફિલ્મોમાં જે પ્લાન આપવામાં આવે છે તે જોતાં આ ફિલ્મ કેવળ નિરાશા કે નિષ્ફળતા છે. ઇસ મિનન જીવનની ફિલ્મ જુઓ, કે રૂપના પતનની ફિલ્મ જુઓ અથવા પોરથી શેટના જીવનનો જુઓ, તેમાં જે બનેલા બનાવોને રજૂ કરવાની ખૂબીઓ છે તે આમાં નથી

રાઈડલ-આવી ફિલ્મોમાં રાઈડલો પણ જે સુંદરતાથી કે તે વખતના ફિલ્મ કામની પિછાન આપના આશ્ચર્યથી રહીત પર મુકાય છે, તે પણ આમાં નથી. જે તેમ કરવું હેતુ તો સેક્રેટ કોનસામનો ઉપયોગ થઈ શકત. એડીન આરોનોરે પણ પેતાના પુનરુત્થા દીશિદાશ અને અંત્ય કામને જોવા આશ્ચર્યથી સમજ્યા છે.

નિર્મલ-અનિર્મલમાં રીતરેતી કામ સરસ છે-અસરકારક છે અને જોઈને રજૂ કરે, પણ ખામી વચ્ચે નથી મળતી

સમયે ને લાવ બતાવવા બેઠાએ તે બુદ્ધિનું પાત્ર દર્શાવ્યું નથી. માત્ર સ્વભવત પ્રિયાના તરફ જોઈ રહે છે. એક તરફ પતિ પરવાણા યશોધરાનું લાવણ્ય, નવીન બાળકનું મનોહર મુખ, રાજપાટ, પિતાનો રત્ન, બીજી તરફ કઠોર કર્તવ્યનું આદેશન-આ બે વિરોધી બળના સંઘર્ષમાં એકાં ખાતા બુદ્ધિની દશા કેવી રીતે જણાવવી બેઠાએ, તે શું આ દિલ્લમાં બતાવાય છે? ટાઈટલોમાં પણ 'Pitiless pity' નેવા શબ્દપ્રયોગો શું બતાવે છે? એજ કે ટાઈટલ લખવામાં પણ છકકડ બાધી છે. ટૂંકમાં ત્યાંની સારી ફિલ્મોની સરખામણીમાં તો શું, પણ ને પૈસા ખરચાયા છે અને ને શ્રમ લેવાયો છે, તેના પ્રમાણમાં આ ફિલ્મ એક નાદર નિષ્ફળતાનો નમૂનો છે. ટોપીકલ કે રૂચ-કેટકુલર રો માત્ર છે અને નહિ કે 'લાઈટ એન્ડ એક્સિયા.' એટલા શ્રમે, એટલા સાધનો વડે અને એટલી સમર્થ કેટકુલર પણ આપણી કેપતી આશી વધારે સાફ કામ બતાવે એમ અમારું માનવું છે.

મેના કુમારી—શ્રદ્ધિનર, ફિલ્મ. મી. ભવનાનીની ફિલ્મ. ફોટોગ્રાફર મી. ભેખી,

આ ફિલ્મની વસ્તુ ઠીક છે. લોકશતો ધજાજ સારા છે અને જાણીતી નદી મિસ ગૌહર કંઈક ઉત્તમ પ્રકારનું કામ કરી રહી છે. મી. જોષીએ ફોટોગ્રાફીયાં પોતાની કલા સરસ બતાવી છે. આકા ફેટલેક રથને આપે લાવના અને રીત રીવાજથી પ્રતિ-કૂળ વર્તન રખાઈ જણાઈ આવે છે. હિન્દુ સમાજમાં-તેમંથ વળી શાસ્ત્રોત્તમાં આટલી બધી છૂટ હોય એમ અમે માની શકતા નથી. મેકઅપની બાબતમાં પણ સહજ ફરિયાદ કરી શકાય. માન-સિંહની માફક મેના કુમારીના મેકઅપ માટે પૂણું કાળજી રાખી હોય એમ જણાઈ નથી. એકંદરે સાધારણ ફોલો બાદ કરતાં ફિલ્મ ઠીક લેવાઈ છે.

આશા—લક્ષ્મી પિકચર્સનું 'ઉલ્ટ્રા' કીરણ-ઝિંજી તેમજ નિરસ હોવાથી-ટોળાવેલા દૂધ પર વિલાપ કરવા જેવું માની અમે વધારે લખવા ઇચ્છતા નથી.

નવી ખબરો

સિનેમાની જાહેર ખબરો—આ બાબત ઉપર અમે અગાઉ અનેક વખત ઉલ્લેખ કરી ગયા છીએ અને આને પણ તે વિષે બે શબ્દો રખાઈ કલા તિના ચાલે એમ નથી. હાલમાં ફેટલાક અંગત આલોપોથી ભરપૂર જાણીતાં ગુજરાતી દૈનિક છાપાઓમાં આવતી જાહેર ખબરો ખાસ ખ્યાન જેવે છે. અમે સમજી શકતા નથી કે, અમુક વ્યક્તિઓનાં અદ્યપણા માટે આ લેખાએ શું ગુન્હો કર્યો છે કે સિનેમાની જાહેરાતમાં-પ્રેક્ષકોને ફિલ્મની ખબર કરવાને બદલે-બે વ્યક્તિઓ વચ્ચે અલગમણ ચાલ છે તેની ખબર આપવામાં આવે છે? તીએરીનાં તળીયાં ઝાટકે ચયાં હોય અને તેને લીધે સારી ફિલ્મ ન નીકળે તો તેથી બીજાને શું? આ અંગત આલોપો હવે ન ચાલ તેને માટે લામતા વળગાઓએ ખ્યાન આપવું ધો છે.

પ્રેમ સં-ધાસ—માત્ર એકલા કૃષ્ણભાઈ ચાલવાની હતી, તે છતાં ગયા સોમવારથી એકસેસસિપરમાં કેમ ચાલી તે અમ-જાણું નથી.

કેલિદાસ—મી. હોમી માસ્તર જસયા એકજી પૂરી. કરવાની તૈયારીમાં છે, જ્યારે મી. ભવનાની અને મી. શાહ એક જાણીતા લેખક લખેલી-કલીઓપેનાને આધારે તૈયાર કરેલી વસ્તુ હાથમાં ધરનાર છે, એમ સંભળાય છે.

કૃષ્ણ—વીર કેસરી તૈયાર છે. જ્યારે મી. મહેતા અને મી. હુદારે 'શિશાદિત્ત'ના જાણીતા લેખકને હાથે લખાવેલી 'બંધનો લોખ'ની શરૂઆત કરી છે.

શારદા—રતનજી પૂરી કર્યા પછી આજકાલ અચોતી એક સામગ્રીકે 'યુનીવર્સલ થાન્ડ'ના માર્કેટવાળી વસ્તુ મી. ભેખીએ શરૂ કરી છે.

ચર્ચાપત્ર

ગોળ-મગ્ધના અધિપતિ સાહેબ.

મારા પોતાના અંગત લાભ ખાતર, તમારા ચેપરના પ્રેરીજ ખાતર તેમજ સીનેમા લાઇનમાં સંડોવાયેલી વ્યક્તિઓની ગેર સમજણ દુર કરવા ખાતર આટલો ખુલાસો કરવા જરૂર છે કે- 'ગોળ-મગ્ધ'ના ચિત્રપટના સમાચાર સાથે મારે કાંઈ પણ લેવા દેવા નથી. તો મહેરબાની કરી આને વૈયથ રધાન આપવા તરફ લેજો.

આશા છે કે અમમાં બુલનારાઓને આટલી દર્શકત હવે દીવા જેવી દેખાશે.

મમને આશ્ચર્ય થાય છે કે મી. શાહને આ ખુલાસો કરવાની અગત્ય શાથી પડી હતી સીનેમાના અંતઃપુરમાં જાની છુપી નજર કરનાર ગમે તે બકવાદ કરે તે માટે આના ખુલાસાની અગત્ય નથી.

ચર્ચાપત્રીઓને ખબર

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓ

એક પત્ર—અમારા ગયા અંકમાં પ્રસિધ્ધ ચર્ચેલા સિનેમાના સમાચાર માટે રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનાં માલિક અમને ફેટલાક બોધ આપે છે અને ચોક્કસ સમાચાર પરને અમારું ખ્યાન જેવે છે. અધિપતિ તરીકે અમુક બાબતમાં અમે અમારી ફરજ સમજીએ છીએ અને તે બાબત અમારે બીજાની પાસે પાઠ લણવાની જરૂર નથી. 'ન્યૂઝ' અને 'કોમેન્ટ' વચ્ચે તફાવત છે. લણી વાર સારાં દૈનિક દનેમાં એવા સમાચાર પ્રસિધ્ધ થાય છે ને બીજા અંકમાં ખોટા જણાવવામાં આવે છે, રા. દીપણીસે નોટિસ આપી નથી, એ જાણી અમને આનંદ થાય છે. પણ રા. દીપણીસેનો વાધો હતો, એમ અમારો જાણમાં આવ્યું હતું.

અમારા સમાચારથી કાંઈ શકિત હલવને એવું જાણે તો તેને માટે અમે નિઃશ્ચય છીએ.

અ. મી. મ.

બે કલાકનો જંગી પ્રોગ્રામ

—જેમાં—

દિલ બહેલાવનાર નાચ-ગવતો જાગતો—

ખાસ મોટા ખર્ચે ગોઠેલ ઇલેક્ટ્રીક નાચનારીઓ

---જે---

દિલ્લી ગાળા સાથેનો નાચ-તથા ઇલેક્ટ્રીક અને અરેબીયન નાચ કરી ખતાવશે—

ખાસ પોણા કલાક સુધી આ મોજ મેળવો

સાથે સાથે

તમારા માતીલા અને જાણીતા પેલા આપણા ઓળખીતા

મી. હેરોલ્ડ લોઇડ

યશુ છે જે એક વેઈટરના ક્ષીપ્રાશમાં જીવે તો ખસ કે કેવી
ધુમ મચાવી તમોને હસાવશે??

ખાસ ચુંટી કાઢેલ હેરોલ્ડ લોડનો ડ્રામા

“મોટે ખાંચરેની મહોકાણ”

જરૂર તમે પેટ પકડી પકડીને હસશો—સાંભાળજો
વખત શની સ્ત્રી તહેવારને દિવસે ૩-૫-૭-૯-૧૧

દરરોજ ચાર બેલ ૫-૭-૯-૧૧

છતાં પણ ભાવ અમારા જે સસ્તા છે નેના નેજ

કાગિન સીનેમા—મારબલ થીએટર સેન્ટ્રલસ્ટ રોડ

મોજ-મળદ ઇનામખાળા નં. પું નું પરિણામ

અમોને જણાવતાં ધણાજ આનંદ થાય છે કે, અમારી આ યોજનામાં મોજ-મળદના વાંચકોએ ધણી હોંશયી લાગ લીધી હતો અને તેને પરિણામે ૨૫૩ હરીફાઈ કરનારાઓ પૈ નીચે ઉપર ચોતાના જુદી જુદી રીતે મતો આપ્યા હતા.

નોંધનાં નામ અને તેઓને મળેલા મતો

મી. યુનીલાલ લક્ષ્મીરામ	...	...	૨૨૯
મી. મોહન લાલાલ	...	...	૨૦૦
મી. મુળચંદ મામા	...	...	૧૭૭
મી. પ્રાણમુખ	...	...	૧૭૫
મી. જયશંકર	...	...	૧૫૦
મી. હિંમત	...	...	૧૬૧
મી. રતનરામ સીનાર	...	...	૧૪૦
મી. અમરસિંહભાન	...	...	૧૨૨
મી. દાદુશ	...	...	૧૧૨
મી. કશવરક	...	...	૧૦૩

આ હોતે નામ લખનાર ૨૫૩ માંથી માત્ર બે જણ નીકળ્યા છે. તેઓને ૩. ત્રણવું પહેલું અને બીજું ઇનામ મળ્યું છે. ત્રીજું નામ લખનાર પાંચ છે તેમાંથી એકને ત્રીજું અને બાકીના ચારને ૩. દેવનાં ઇનામો લાગ્યાં છે. આઠ નામ લખનાર ૨૪ જણ છે તેમાંથી એકને ૩. દોઢવું તથા બાકીનાઓમાંથી નંબર પ્રમાણે બાર આનંદનાં દસ ઇનામો, વહેંચી આપવામાં આવ્યાં છે.

ઇનામ જીતી જનાર વાંચકોના નામ

(૩) કે. ડુ ના પુરતકોનાં

(૧) હરીદાસ રજીસ્ટ્રાર

૩૪૭ સેમ્યુઅલ સ્પીટ-મુખાઇ ૩

(૨) ચવળજી હામોદર

કરસનદાસ નાથાની ચાલ

ગીરગામ બેકરોડ-મુખાઇ ૪

(૩) રત્નલાલ જાડાસકર

લટ કંપની બાદીયા સેનીટરીયમ

મુખાઇ ૪

(૫) કે. ડુ ના પુરતકોનાં

(૧) સાલેહખાઇ હેબલખાઇ ખજાલી

ધડીઆગ આમલ-મુદત

(૨) કરસનદાસ રજીસ્ટ્રાર

કરસનદાસ નાથા સેનિટરીયમ-મુખાઇ ૪

(૩) સમદાસ તુલસીદાસ પલેખ

કરસનદાસ નાથા-બાદીયા ચાલ

બીજો દારૂ-મુખાઇ ૪

(૪) પરમાનંદ નારાયણસ

કરસનદાસ નાથા સેનિટરી-મુખાઇ ૪

(૫) પ્રીનમલાલ છોટલાલ જીવેરી

કે. રા. સા. હીરાચંદ મોતીચંદ જીવેરી
ગોપીપુરા

(૧૦) બાર આનંદના પુરતકોના

(૧) ધારશી આણંદજી મહેતા.

કે. મોગેવન સાધર-નામુદા મહેલો

મુખાઇ ૩

(૨) અમરસિંહ કુકોરચંદ

કનસારા ચાલ સામે

કુકાન નં. ૬૧-મુખાઇ ૨

(૩) અમલદાસ પુલાખાઇ હજોગીવંદાસ

રેશન શેડ નડીયાદ

(૪) ગોરખનદાસ બેચરદાસ

અમરદેશર દાદી રરતા ગોપાળદાસ વીરજીને માથો

મુખાઇ

(૫) મોળાચંકર નાનાલાલ

કુકોર દુકાન ધર નં. ૧૪ પહેલે માથે

મુખાઇ

(૬) મંજુભાઇ સાકરચંદ જીવેરી

ગીરગામ પારેખ સ્પીટ સેનિટરીયમ

મુખાઇ

(૭) કચરા લદમજી

ભુલેવર મારફટ કુકાન નં. ૧૫

મુખાઇ

(૮) એચ. એ. લોખંડવાળા

ડીકા સ્પીટ ત્રણ બતી-મુખાઇ

(૯) દસલ લતીફ વલીમહમ્મદ

ખસારી ચાલો નવા માથો-ત્રીજો દારૂ

મુખાઇ

(૧૦) કરવાજીજી રસપજી

મરીનલાઇ-સા ચોથી ગલીના નાકાપર

ધિ બીતજાવ ધર નં. ૩૪-મુખાઇ

હિપરેકન ઇનામ મેજવનારાઓમાંથી બહારગામ પોરટેજના વી. પી. થી ચોપડીઓ મોકલી આપવામાં આ મુખાઇખાળાઓ ખરે અમર કાંઈ મોકલનામાં આપતી ને છે. ઇનામ મંગાવી લેવું બાર આનંદના ઇનામો પોરટ દારૂ તરફથી મોકલી આપવામાં આપતી

ઇનામની હરીફાઈ

નં. ૬ માટે

જુઓ આવતો

હિન્દુસ્તાનની જાહોજલાલીનાં કારણો

જાણુવા-ગણુવા-એસો તો

ભારત રમણીઓનું કર્તવ્ય સર્વથી ખુલે નંખરે છે.

તેવીજ એક વીરાંગનાનું આ ચારિત્ર જુવો

—જેમાં—

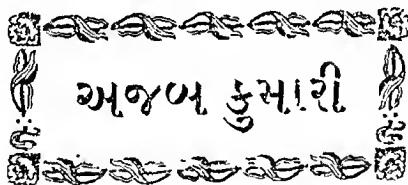
પાપીઓના હાથે સપડાયેલા પોતાના પતિના બચાવ ખાતર કેવી દિમન??

કેવી બહાદુરી?? કેવી સમયસુચકતા?? વાપરે છે તે જોઇ

તમે પણ આક્રીન થાઓ

શનીવારથી શરૂ છે—

શારદા કીલમ કંપનીની ઐતિહાસિક કૃતિ

જાણીતા લેખક મી. યાજ્ઞીકની શારદા કીલમની પ્રસાદી. પોતા પરની શકા ટાળવા
વીર રમણીનો અગ્નિ પ્રવેશ-વગેરે એક એકથી સરસ રતિકદે ખાતો તમારું દિલ ડોલાવશે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવતા શનીવારથી

આવે છે

રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું એક અનુપમ ચિત્ર

સતિ મેનાદેવી અને બોલતો લેખ

જેમાં મીસ જુબેદા મુખ્ય કામ કરે છે

શારદા ફીલમ કુંની અદભૂત કૃતિ

ચાલુ છે

ચાલુ છે

આજે જ જુઓ

કાગનો વાઘ
સંવેળાની ચેતવણી કે
કેકેલોલ નથી

ધૃત્વ આત્મસ્થાવ થી રક્ષણ કરે
ગુજરાતના રાજા ગી. ઇંદુલાલ
કનૈયાલાલ યાજ્ઞિકની સંસ્કારી
કલમની રસ પ્રસાદી

અજબ કુમારી

રાજસ્થાનનો જાણીતો સંકેત
જેમાંથી ફાંકડા રાંગાર વરની
વસુલાત માટેની ભયંકર પ્રતિજ્ઞા

રાજાનાં હાથે

કરસનદાસ નાથાની ચાલ

ગીરગામ બેકેટ—મુંબઈ ૪

(૩) રતીલાલ જાડાશ કરે

ભટ કંપની ભાટીયા સેન્ટ્રીરીયમ

મુંબઈ ૪

(૫) રૂ ૧૫ ના પુસ્તકોનાં

(૧) શાલેકલાષ હેખતભાઈ બંગાલી

ધડીઆગ આગળ-સુરત

(૨) કરસનદાસ રજુહોડાસ

કરસનદાસ નાથા સેન્ટ્રીરીયમ—મુંબઈ ૪

(૩) રામદાસ હુવસીદાસ પસેબ

કરસનદાસ નાથા-ભાટીયા ચાલ

બી. ૭ દાર્દ—મુંબઈ ૪

આજે જ

અજબ કુમા

સોનેમા સ્કીન

અદ્ભૂત ચતાર

ખીલાઉસનો મોઢો ન

મી. મોહન લાલાજીની
એક્ટીંગ

તારીખ જોતા

આવે છે. આવે

કેકે નહું પરિવર્તન કેકે

મરવાં-ખીલાઈ-પોલા તાપી

જેવા, પણ અદ્ભૂતના

માનમાં દેવતા કોણે

અનનવી રીકાથી

ચેલેજ ફેક્ટુર

રત્ન મંજ

વિપરીત છે

પોસ્ટલના વી. પી.

મુંબઈવાળાઓ માટે

કેનામ મંગાવી લેવું

તરફથી મોકલી આપવા

ગીરગામ

ઈનાસાંકર ઠકર એન્ડ

સ. એ. એપોલો સ્ટીટ-કોલ

જુઓ

ગાંધી માર્ગ-મુંબઈ પ્રિન્સીપ

વપ. ૩ ઇ. સ. ૬ તા. ૬-૫-૨૬
 ક્ર. ૨ આનો બહારગામ ૨ આનો

વાર્ષિક લેવાજમ રૂ. ૨૫
 બહાર ગામ રૂ. ૨૫

મીઝ-મીઝ

પંખાવાળી
 ચિત્રાર-શી નેસર કુનેન

શનિવાર તારીખ ૮ મીથી શરૂ થએલી મહાન સીરીઝલ !
તેમાં

પ્રસિદ્ધ બેન વિલસન અને ચંચળ નેવા ગરબર છે

૨૧ ભાગની જંગી સીરીઝલ બેગુનાહ ખૂની પહેલો હકૂતે ૭ ભાગ

ઘોડે સવારીનું મહાન કામ ! ડૉલીનો તેના ઉપર અજબ કાબુ તમે વિકાળ વાઘ જેવા તુફાની ઘોડા પર ડોલીને સવારી કરતાં જોશો, તો, બજારો કે, ચાંચક માકડથી ડરતાર અબજાઓ પણ કેટલી નિર્ભય છે !

એક ભેદી ચમત્કારિક દાખડો !

એજ આ સીરિયલનું ખરું પુઠો, તો મુખ્ય ખેંચાણ છે. તેમાં શું છે, તે એક જ માણસ બળે છે. અને તેજ કમખખત ખુની છે જેના ઠાપ તેની બેટી ડોલી અને ડોલીના આશક જેકને નડે છે અને આ લોકો કેવા હાડમાર થાય છે તેનો કંઈ ખિચાલ તમને આ ગંભીર સીરિયલ બેવાથી આવશે.

જેવા લાયક બે ભાગ કુસ્તીનો જંગી અખાડો શીખવા બેગ બે ભાગ

આ ફિશ આજકાલ તો તમારે જરૂર જોવી બેઠબે-એટલે તમને માલમ પડશે, અંગમળ બિલવત્રાની કેટલી જરૂર છે.

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલર્સ રાડ

વખત:-૫, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨ રવિ બેલ ૩૦ વાગે

ભાગ:-૩૧, ૨, ૧, ૮, ૧૦, ૧૧ ૮૦ રૂ. સાથે

ચંદ્રતર વહ ૧૨)

રવિવાર તારીખ ૯ મી મે ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ ભુ. અંક ૬૭)

કુંડળીયા

ભાગ્યવાન સુંદરી

પદ બ્રહ્મટિ, યદ નયન દુઃખ, યદ સુંદર દુઃખ ભાલ,
રત્ન અમર, રિખત હારમ દુઃખ, શુભાખ નેત્રે ગાલ.
શુભાખ નેત્રે મંલ, માય મપળા સમ તેરી;
સુંદર નામા લાલ, દંતડી પકિત અનેરી!
ભાગ્યવન વો રથમ, ભડો દુઃખ સમ મિલ મછ,
રહના રિયત યદ કામ, અંગ સહિત નિજ દિલ દછ!

ભાવાર્થ:—એક તરણીને નિહાળી સુઝવિ તેને કહે છે, આ તારી બ્રહ્મટિ, (ભમર) આ તારા નેત્ર, આ સુંદર લગાટ, રંગા હોલ, રિખત હારમ તથા શુભાખની પાખડી જેવા તારા મંત્ર હતાદિ અત્યંત સુંદર છે તદુપનંત લીજળી સદસ તારી માલ, સુંદર નાકનો ઘાટ અને તારી દંતની પકિત—એ સર્વ અનેરા છે! હુ જેની પત્ની બની છે તે તારો પતિ ભાગ્યશાળી છે. તું એજ રથમાં ચિયત રહી તન, મન વડે એજ પતિની સુશ્રૂષા કરજે.

મારું પારિજાતક ગુલાખ છે!

કેસા પુરખ શુભાખ! કેસા વાકા રંગ!
કેમી વાકી પાખડી! કેસા પરમ પ્રસંગ!
કેસા પરમ પ્રસંગ, ગધબી સુંદર કેસી;
અન્દેશા નહિ મિટ, રવગમે' હોગી એસી!
કરે પ્રદાસ' શાસ્ત્ર, પારિજાતકડી કબી,
મેસા પુરખ શુભાખ, પારિજાતક હૈ અગ્રી.

ભાવાર્થ:—આ અન્યોક્તિ છે. પોતાની અત્યંત રથવતી માથુને એક આશક શુભાખની ઉપમા આપે છે. શુભાખની પાખડીની માથુકની આંખની પાંપણની ભેટ સરખામણી કરે છે, અને એ પ્રસંગને વખાણે છે શુભાખના સુગંધને વર્ણવીને

અશક માથુકના મેલાપની તારીફ કરે છે અને તે વિષે મનમાં શકા લાવે છે કે શુ સ્વર્ગમાં પણ આ પ્રમાણે દરો! વળી પોતેજ તેના નિર્બળ્ય કરે છે કે શાસ્ત્રકારોએ શાસ્ત્રમાં પારિજાત નામના પુરખની ભારે પ્રસંસા કરી છે, પણ પછી તેજ પોતાની માથુકને પારિજાતક સમજાવે અને પ મેળવે છે.

કોયલ અને કાગડાનો મુકાબલો.

કોકિલ, વામસ દોલ કે, દેખા એક ડિ રમ,
સ્વર દોકા ન્યારો ગદા, કેસા અજબ વિદગમ!
કેસા અજબ વિદગમ, એક મીઠા ઇક કંકડા,
કયા વાકા અપરાધ? સર્વ દે કુદરત કે વશ!
કરનીકા સુત રથમ, કહેવા, મીઠા હોય રસ,
રંગ એક સ્વર સિન્ન, દેખ લો કોકિલ વામસ,

ભાવાર્થ:—કોકિલ (કોયલ) વ વસ (કાગડો) બેયનો રંગ એકજ નતનો રથમ છે, પરન્તુ બેયનો સ્વર (અવાજ) ન્યારો ન્યારો છે. આ પક્ષીઓમાં પણ કેવી અગભવી રહી છે? અથવા આ પક્ષીઓ વચ્ચેનો ફરક કેટલો આચર્યકારક છે! એકનો સ્વર મીઠો અને એકનો કંકડા. ખરેખર આ કરણીનુંજ ફળ છે. કરણી વગર કુદરત કોઇને નથી દંડ આપતી કે નથી વરદાન આપતી. આમાં જે કંકડો મીઠો રસ યામ છે તે પણ પૂર્વની કરણીને લીધેજ. લીખડાની લી બેળી અને આમગણ (આમાના આડેની) કેરીમાં કેટલો ફરક! આનો આધાર કાળી, જોરી આમડી ઉપરનો નથી. પણ અંતઃકરણની ભાવના ઉપર છે. મનુષ્યમાં આવુંજ બને છે. કોઇ સરલ અને કોઇ અસરલ અધ્યાત્મિક પ્રતિભા આડે અગ વાકા તો પણ તેનું અંતઃકરણ અંતિક્રમગતતા જાનવી વિચારિત હતું. દ્રોણ ગુરના પુત્ર અશ્વત્થામાની દુરના ભુઓ! પેને સાદાણુ પુત્ર દલો તે જાણ તેણે દ્રોણદિના પાલે પુત્રો કે જે નિદાવશ દના તેને માર્યો. કુળજાનના હાથમાં પધતું ચિન્હ દેણું નથી અને મનુષ્યજના કષાળમાં શિમેડું નથી હોતું. સગા માઠાની પરીદા તેની વાણી ઉપરથી જ થાય છે જેમાં માનસિક વિચારોની મુખ્યતા છે.

વેદ કવિ દુલ્ભ રથમ દ્રુવ

આ અલ્પાકીર્તિમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજન હોય છે
કાષ્ટ છત્તંત વ્યક્તિ પરથી વિપ્લવી કરેલાં નથી. અ. મો. મ

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૧૨ મું.

પત્રને લીધાકામાં મૂકી અને આપતાં જુબેદાએ કહ્યું—“આ
પત્ર અને અર્ધચન્દ્ર લઈ તમે આગાદેશ નમરના પ્રધાન હયામ
દાણ મદમદ બિન હસાકની પાસ નવ. પત્ર અને અર્ધચન્દ્ર
પેતાના હાથમાં મળતાજ તે મારા અભિપ્રાય સમજી જશો. તમે
નેને કહેજો કે, રહસ્ય મંદિરની મુલાકાત જુબેદાની સાથે મેં
પણ લીધી છે; પરંતુ તપાસી રહ્યોએ જાણી શક્યા નથી. આ
મુલાકાતો સાંભળી તેઓ તમને તમારા કાર્યને પથ યોગ્ય
કેવડેશ આપશે.”

મેં અભયળીથી પૂછ્યું—“શું આગાદેશ જવું છે? જોહા!
મણે દૂર. સંદર્ભ રજુ પાર ક્યાં સિવાય ત્યાં પહોંચી શકાય
એમ નથી. જનશન્ય, જનશન્ય અને પથ વગરના એ રેતીના
રજુમાં સંગમળ એ હજાર માફલ મુસાફરી કર્યાં સિવાય ત્યાં
પહોંચી શકાય એમ નથી. ત્યાં પહોંચનાં પ્રતિક્ષણે ચતુની કરાલ
જાવાની બીતિ ચોવીસે કલાક માયા પર ઝબુમતીજ રહેશે.”

“હા, હું તે બળે છું; પરંતુ મેં કહ્યું તે રચાને પહોં-
ચ્યા સિવાય તે કુભેશ રહસ્યનો ભેદ તમે પામી શકશો નહિ.
શું તે રચાન પર જવા માટે તમે ક્યાં પામો છો?”

“ના, જુબેદા-તમારા એક શબ્દને ખાતર પણ હું મારો
પ્રાણ કુર્યાન કરવા તૈયાર છું. કહો તો હમણાં ને હમણાં હું
ત્યાં જવાને રચના થાઉં.”

મારે આપે દર સંકટને જોઈ જુબેદા નિશ્ચિત બાવે-
બોલી—“આમીન! એટલું તો આદર રાખજો કે, માટે ચિત્ત
દમેશાં તમારી તરફ રવા કરશે. બપોરે તમે વિપદ નજામાં
ચેરાજ નવ અને તમારું જીવન સંકટમય બની જાય તે વખતે
તમારાં મનમાં એવા વિચારો ઉદભવે કે, હાથ! ક્યાંથી હું આ
જવાના નકામા ફાંદામાં ફસાયા—ત્યારે દયા કરી આ
અભાગિનીનાં જીવન રક્ષણને માટેજ તમે આ સાદસ કરો છો

એમ યાદ લાવી કાર્યને મૂકના નહિ. મારા પ્રેમે તમારો પ્રેમ
કરો છે, તે હું બળે છું. તમે મને કેટલા પ્રેમથી આદરો. એ
એ હું સમજી શકું છું. આમીન! માત્ર આટલું કામ પૂરું
કરો અને પછી—”

જુબેદા ઉપરના વાક્ય પૂર્ણ કરે તે પહેલાં તો ખારજ
એકાએક ઉપડી ગયું અને એક હેટપુટ દબારી ત્યાં દાખલ
થઈ જુબેદાના કાનમાં કંઈ કહી ગયા. તે સમાચાર સાંભળી
જુબેદાનું મુખ વિચળ બની ગયું. આપું શરીર ધરધર કંપવા
લાગ્યું. તેના મનને આરો બાવ જોનાજ કાંઈ લાપડર વિષદ
આવી પડવાની આશંકાથી મારું હૃદય પણ ધડકવા લાગ્યું.

જુબેદા ઉઠીને ઉભી થઈ. મારા મોહાકા તરફ જોઈ
લથકાં અવાજે બોલી—“આમીન, જલ્દી આવ્યા નવ. નહિ
તો બે જાણમાંથી એકને પણ પ્રાણ બચી શકશે નહિ.”

મેં મિરિમન બની બચાવિન રવરે પૂછ્યું: “પણ શેનો
ભય છે, તે તો મને કહો?”

“ના, તમે હમણાં ને હમણાં અદિથી પલાયન કરી જાવ.
તમે અદિ છો એવી કોઈને પણ ખબર પડશે જોઈએ નહિ.
આ અર્ધચન્દ્ર અને પત્ર લઈ તમે પ્રમાતમાં જ પ્રેદશમાં માથા
સર કરજો. અને આખરે છુટના બે બોલમાં એટલુંજ કહેવડ
કે મેં જે ઉપદેશ આપ્યો છે, તે સ્મરણમાં રાખી તદ્દનસર કાઢ
કરજો. મને તેવું સંકટ આવે તો પણ પ્રતિજ્ઞા બંધ કરશો નહિ.
આગાદેશની પાછા ફરો તે પહેલાં મારા વિષે જે સાંભળો, જુબેદા,
તે વિષે કોઈકલ કિંવા સંશય દર્શાવતા નહિ. મારા આ ઉલ્લા
શબ્દો ખાસ યાદ રાખજો.”

‘તે વિષે ચિંતા કરશો નહિ.’

‘ત્યારે શિષ્ટ અદિથી આવ્યા નવ. હજાર તમારા કામમાં
કનેદ આપશે. અદિ જેટલી વાર વધારે રોકાશે તેટલા ઉલ્લાસના
જીવન વિપન્ન બની જશે માટે—” એટલામાં દબારી-પુન: ત્યાં
આગે. જુબેદાએ તરતજ એક નાનું ગુપ્ત દાર. બોલ્યું, અને
કહ્યું—“આમીન, આની પછવાડે જલ્દી નવ. હજાર તમારે
ભણું કરશે.”

અમે બન્ને તે ખારજમાં દાખલ થઈ આગળ ચાલક
લાગ્યા. જુબેદાએ ખારજું બંધ કરી દીધું. ગુપ્ત પથ વિર
અધકારથી હચારેલો હતો. કાંઈ કોઈને જોઈ શકવું ન હોત.
દબારીએ મારો હાથ પકડી મારા કાનમાં કહ્યું—“ભય પામશો
નહિ. હું આપને નિરાપદ રચાને પહોંચાડી દઈશ.”

અમે સદગ આગળ વધ્યા એટલામાં અંતરપુરમાંથી
હરવિહારક કરજ કંઈનખતિ સંભળાવા લાગ્યો. આ રવર મારે
અપરિચિત નહોતો. જુબેદાના રચનાને અવાજ સંભળાતો હતો.
હું તેજ જગ્યાએ રહ્યો ગયો. હૃદય કંપવા લાગ્યું. શું તે
કાંઈ વિપદમાં આવી પડી હતો? આ ચંકા ઉત્પન્ન થતાં જ મેં
દબારીને કહ્યું—“સખર, હું આગળ વધી શકીશ નહિ. જુબેદા
સંકટમાં સપડાયેલી હોય એમ લાગે છે. તેને તેની વિપનાતરચમાં

નથી હું એક ટમ્બુ પશુ આગળ વધી શકીશ નહિ. યાહ, આપણે પાછા જઇએ.”

દમરી ગંભીર રવેરે બોલ્યો—“ક્યા જરો ? ને ઠેકાણે જવાની તમે ઇચ્છા રાખો છો, ત્યાં ફરીથી જઇ શકાય એમ નથી.”

“ત્યારે જીએલાને ખયાલી નહિ શકાય ? તેનો દુઃખદાયક કંદનપત્નિ સાંભળવા ખતો શું હું પલાયન કરી જઈ ? નહિ, કહી નહિ બને. મને હું પાછો લઇ આવત.”

“સાહેબ, એ મારાથી બની શકશે નહિ. ને રથએ તમે મથા દત્તા, ત્યાં આજ સૂધીમાં એક પશુ બહારની બહિત પગ મૂકી શકી નથી.”

તેના બોલવા તરફ લંકા નહિ આપતાં હું પાછો ફરી તે ગારણું ઉપડાવવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો એટલે દમરી મારા ખતે દાય પકડી ખેચી જવા લાગ્યો તેના શરીરમાં અમુરનું જેની શક્તિ હતી. તે મને ખેચતો ખેચતો એક મોટા દરવાજા પાસે લઇ આવ્યો. દરવાજાને ખોલી તેણે મને કહ્યું—
“અહિંથી બહાર ચાલ્યા જવ.” એટલું કહી તેણે જોરપૂર્વક મને ધક્કો મારી બહાર કઢાવી દરવાજાને બંધ કરી દીધો.

દરવાજાની બહાર આવી બચ્ચિતે હું ચારે દિશાએ જોવા લાગ્યો. હું એક પથ્થરથી જડી લીધેલી નાની ગલીમાં જોયો હતો.

કેટલીક ક્ષણ સૂધી કિંકર્તવ્યવિમુદ્ધ બની હું ત્યાંજ ઉભો રહ્યો. આખરે નિશ્વાસ મૂકી મેં ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું. આ વખતે રાત્રિનો બીજો પ્રદેશ વ્યતિત થઇ ગયો હતો. રાતો જનમાનવ ચાલુ જણાતો હતો. સર્વ સાંતિનું સામાન્ય વ્યાપ્ત હતું. આખું જગત ઘોર નિદ્રામાં સુતું હતું ત્યારે રખડો રક્ષ જતો ભગવાન એક કલાકે હું મારા હોટલ પાસે આવી પહોંચ્યો. હોટલના બારણા પાસે આવીને જોયું તો અરણ્ય પહેરેગીર ઝોડા ખાતો હતો. તેને જાગ્રત કરી મેં દરવાજા ઉપડાવ્યો અને મારા નિર્દિષ્ટ ઝોડામાં હું દાખલ થયો.

મારા મનની રિધિત આ વખતે એટલી તો વિચલિત બની ગઇ હતી કે, હું બિહાનામાં પડ્યો. છતાં મને ઉંધ આવી નહિ. એટલે બારીમાં બેસી ચંદ્રજ્યોત્સ્નાથી આનંદાદિત થયેલી શૂંવીને જોઇ મનને આનંદ આપવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો પશુ શાંતિ મળી નહિ લગભગ એક કલાક સૂધી આમ પ્રતિનિતિ રૂઢિયાં જોવા બાદ જીએલા તાસે કરેલી પ્રતિજ્ઞા મને યાદ આવી. આ પ્રતિજ્ઞાનું પાલન તારીખે થઇ શકશે કે કેમ ? એ વિચરવામાં હું પડ્યો.

મને તે થાય તો પશુ મેં ને સંકલ્પ કર્યો હતો, તેમથી માજ હાલુ એ નામદીપણાનું લક્ષણ હું માનવા લાગ્યો. બિનસા જગ એ વિચારને મને મુંઝવી નાખવા લાગ્યો. એક બાજુ મારે જીવન-પ્રાણ જવાની આશંકા બીજી બાજુ જીએલા-મારા ઉપરની આનંદવિધિની દેરી-માન સહન મુખની

આશા-એ બધું તે મરવાસિની રૂપરૂપરીમાં સમાયેતું હતું. પ્રિયને માટે પ્રાણનો પશુ ગોળ આપવો પડે તો દરકત નહિ એમ નિશ્ચય કરી હું તિદ્રા લેવા પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો. સદસા અચી જિજ્ઞાસુ હોઈનેની લવિષ્યાવાણી મને યાદ આવી. શું તેમની આ લવિષ્યાવાણી ખરી પારો ? શું આ પ્રેમ મુખર નહિ યાય ? આતું પરિજ્ઞામ શું ભય-અંધન વા મુઝમાં આચરે ? મને તેમ થાય—લવિષ્યાવાણી ખરી પડે વા ખોટી-પરતુ એક રાત વિદ્યામ લઇ મેં મુઝાફરી કરવાનો દદ નિશ્ચય કર્યો.

વિચારમાં મેં વિચારમાં હું ક્યારે નિદ્રાધિત થઇ ગયો તેની મને ખબર પડી નહિ, પરતુ દરવાજા બહાર મને બિહાનામાંથી ઉઠાડ્યો ત્યારે દિવસ ધજો ચડી ગયો હતો. ઉઠી, રહેડું ધોઇ એક કાશીને ખાતો પી હું બહાર ફરવાને નીકળી પડ્યો.

લગભગ એ કલાકે હું હોટલમાં પાછો ફર્યો. આ વખતે અરણ્ય પહેરેગીરે મારા દાયમાં એક નકસીકામથી સુદોલિત એવી લાકડાની પેટી મૂકતા કહ્યું—“સાહેબ, એક કલાક પહેલાં એક માણસ આપનું નામ વડ આપ્યો હતો અને આપને આપના માટે આ પેટી આપી ગયો છે.”

મેં વિરમિત બની પૂછ્યું—“શું” મને આપવા માટે આપી ગયો છે ? તે માણસ કોણ હતો ? કાની પાસેથી આવ્યો હતો ?

“તે એક દુબની હતો. તેણે મને કહ્યું કે, આમાં થઈ અગત્યની ચીજ છે, અને તે આપને આપવાની છે.”

આ પેટી કોણે મોકલાવી હતી ? શા માટે મોકલાવી દેશે ? એમ વિચાર કરતો પેટી લઇ હું મારા ઝોડામાં આવ્યો પેટી ઉપર અરજી બાપામાં મારે નામ લખેતું હતું. મેં દરવાજા બંધ કર્યો અને ચંચળ ચિતે પેટીને ઉઘડી જોઇ.

પેટી ખોલતાજ વચ્ચેના દાય કાપેલો હતો. દાયની આંખો પર મેં આપેલી મારી વીંટી માંજુ હતી !

કંપનાં કંપનાં મેં પેટીમાંથી તે દાય બહાર કઢાડ્યો. રક્તથી લાલચોળ થઇ ગયેલો તે દાય કોઝાર જણાયો. આતું ભયંકર કૃત્ય શેણે કર્યું ? કાલે રાતના જીએલાનો ને કંદનપત્નિ સંજલભાષો હતો, તેવુંજ આ પરિજ્ઞામ નહિ હોય ? દાય ? મારે શું કરવું ? ચારે દિશાએ મને અધકાર જણાવા લાગ્યો. જીએલાના હાથને મેં છાતી સરમે ચાંપ્યો-હું મેં મુઝધ થઇ તેજ જત્યાએ ટળી પડ્યો.

સાહાર સ્વીકાર

કરમચુક—(વસંત અંક) સંપાદક: રા. નરહર સામયદત્તેવી,
 હિ. આઠ આના. મરાઠી ભાષામાં પ્રગટ થતા ઉક્ત પત્રનો વસંત
 અંક વસંતનીજ બહાર આવે છે. ભગવાન ગૌતમ શુધ્ધ, હિન્દુ
 ધર્મીઓનું જાહેરનામું, ભાસ અને તેનાં નાટકો, મરાઠી લાવણીઓ,
 તે સિવાય વાર્તાનું સાહિત્ય પણ અન્યથા પીરસાયું છે. ચિત્રોમાં પણ
 મુખ્ય પ્રકરણનું આઠ રંગનું ચિત્ર ઉડીને આંખે વળે એવું છે.
 કૌશી સુદર અને લાવણી ચિત્ર દે. ગઝલોના "સાબર"સ
 માઝા નિજલા" એ કાવ્યનું સ્વરૂપ સમજાવતું રા. કળેનું
 ચિત્ર છે. એકંદરે આઠ આનામાં ૨૫ ફેરોનો આલે સચિત્ર
 રજાદર અંક બહાર પાડવા માટે તંત્રીશ્રીને ધન્યવાદ થતે છે.

ખેલો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
 દેખાવમાં અસાધની
 ટકવામાં બાહ્યમાં દામમાં સસ્તાં
 પરાક્રમાં ઉમે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

જોટા નેપારીઓ પણ જ્યોત્સનાબદી ખરીદી જાય છે, કલચર્ડને
 નામે જોળેજોળાણો જોટો માલ લઈ જાયવા કરતાં
 ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
 ફરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા ઘેરોનો શોખ
 લલામણ પુરો કરો-તમારા દામ ખચાવો
 ઘેર-ઘેરે પણ માલ જોવો હાથ તો જાની શકો.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રેફની કું.

૬. ડાયમન્ડ હાઉસ, વાચાઝા બાંધી રોડ

મામરેવી-મુંબાઈ નં. ૭

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લગાજન-રૂ. ૩૫ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિન્દ બહાર રૂ. ૫

લખો-મોજ-મોજ કાર્યાલય,

ગીરગામ ખાતે બીડીંગ મુંબઈ નં. ૪

"ફોટોગ્રાફીનો પુકાતો પવન"

અમારા વિદ્યાર્થી કેમરા વડે તમે સારા
 ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના "છદ્દાગી" રીફલેક્ષ કેમરા ફક્ત રૂ. ૧૭ મ
 મળે છે. શિખનારાઓ માટે અપૂર્વ !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાથેના "એબી" કેમરા તેમજ પ્રોજેક્ટર
 મળે છે આપા સેટની કીમત રૂ. ૨૪૦૦ બાળકોને
 આનંદ આપવાનું સુખ સાધન !

વળી

"ઝાઈસ"ના દુરબીનો મળી શકશે

આજેજ લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩, હોર્નબી રોડ, કોલ-મુંબઈ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

"સ્પીડકીંગ સાઈકલ"

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ
 સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સાંમાન

મળવાનું ભરોસેદાર ઠેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું.

૪૩૨-૩૪ હાલખાદેવી રોડ મુંબઈ

(મફત મળતું કેટલોગ મંગાવી જુઓ.)

મોજ-મજાહને મુરખબો

“અનુભાષને બટાકા”

અનુભાષને બટાકા ભાવતા હોવાથી એકવાર સાકમ્બરમાં કાણુ કાળીયાને ત્યાંથી ૬ પૈસાના શેર લેખે બટાકા લાવ્યા. તેમાંના એક બટાકાને બાંધી ટેબલ પર મૂકી મીઠું મરચું લેવા ગયા, એટલામાં તેમના મિત્ર પેથાચંદ આવી પહોંચ્યા. પેથાચંદને બટાકા ભાવતા હોવાથી ગર બેતો કે મોંઘા મૂકી દીધો. એટલામાં અનુભાષ મીઠું મરચું લઈ આવી પહોંચ્યા પછી બટાકા ટેબલ પર નહિ હોવાથી તેમના પેટમાં ભણે તેલ મેચી હેમ અને એર-દીધું પીધા જેવું મ્હોં કરી બોલ્યા કે—

“હા, મ્હારો બટાકો કાણુ ખાઈ ગયું ?”

પેથાચંદ—શું, તમારો બટાકો ?

અનુભાષ—હા. ઉઠેલા બટુ દોડતા હોવાથી તે બટાકા ઉપર એર ચોપડી આ ટેબલ પર મૂક્યો હતો.

પેથાચંદ—કામરની ગોળાથો નોતી મળતી કે બટાકા ઉપર એર ચોપડી ?

અનુભાષ—હા. કામરની ગોળા મળતી હતી પછી મોંઘી હતી. પેથાચંદ—ત્યારે શું બટાકા ઉપર એર ચોપડી એ ખરી વાત ?

અનુભાષ—અલબત્ત, ખરી વાત.

પેથાચંદ (મ્હોં બગાડીને)—ત્યારે શું મ્હારી કાઠી બંધારો ?
અનુભાષ—અલબત્ત, શા માટે નહિ. તમારા નેવાની તો કાઠીઓ બંધાવીજ નોંધએ.

પેથાચંદ (અનુભાષ તરફ ફરીને)—હે અનુભાષ, હું શું કરું ?

અનુભાષ—માથે ચાદર હોડી ખુણામાં બેઠા બેઠા રહે.

પેથાચંદ—ત્યારે શું મ્હારે સોનાપુર જવું પડશે ?

અનુભાષ—અલબત્ત, શા માટે નહિ તમારે તો સોનાપુર જવું પડશે પછી મ્હારે તો ઘેર આવી આ કકડતી દાઢમાં ફરીથી નહાવું પડશે.

પેથાચંદ—દને શો ઉપાય ?

અનુભાષ—કરો નહિ.

પેથાચંદ—હે અનુભાષ, તમે ખરું કહેો છો કે બટાકા ઉપર એર ચોપડી છે ?

અનુભાષ—એક ઉપાય છે. પછી તમે કાઠીને ત્યાં ચોરી કરો ?

પેથાચંદ—ના કાઠીને ત્યાં ખાવાનાની નહિ કરું.

અનુભાષ—ખોમી શી ?

પેથાચંદ—હમો આ મ્હારું તથા આપણાનું વચન (૨)
કરી પેથાચંદ અનુભાષને વચન આપે છે.)

અનુભાષ—હીક, એ તો બટાકા પર એર બેર કાંઈ ચો...
નોનું એ તો ખરું મનાવવા ચાલેજો મેં તમને ખોદું...
કર્યું હતું.

પેથાચંદ—હીક ચલુ, પહેનેથી ચેનાવી દીધો. નીકર ને બ...
લંબાવ્યું હોત તો મ્હારું ધેતીયું પછી બગાડના.

(એમ કહી પેથાચંદ મરી માગી ઘેર ગય છે.)

નોંધ હોય ‘અનુભાષ’ બટાકા અને અનુભાષની શુકિત.

ઉપેન્દ્ર ન. કાઠેર

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાહલ કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ સામીપ ઉપાયોથી મુખી છવનની શરૂઆત કરી જોએ.

૪. ડીન પરિમલ (જ્યોતિષી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રડાં)

મેટા મિત્રોની કાલ (માટુગા) છ, આઈ. પી. બ્યાર.

૧૨ થી ૬ દરમિયાન ખોડીય નં-૧૧ ગોલપીલા (મુખાઈ)

પત્રવ્યવહાર માટુગે કરશે.

તેયાર છે !

તેયાર છે !

શ. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષાશુ તથા ગાયન સાથે.

આ નાટક જીવનમોહિની—સૌન્દર્યહીનના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને અનુલક્ષી ગુજરાતના આ મસ્ત-કર્પણે રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના. બ્હાર મામના પ્રાદુરભાવે નવ આનાની થા. ડીકરિયા મોકલવી.

મુંબાઈનું રત્નિરહસ્ય

મોજલી મુંબાઈના બેઠલરમથી ભરપૂર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

ફિ. રૂ. ૧-૪-૦

લખા—મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ગીરગમ ચર્ચ સામે, ખાત્રા ખીડીય મુંબાઈ નં. ૪

કંઈક નવું

જાવાની નૃત્યકળા

હાલમાં થોડા વખત પહેલાં જાવાની નૃત્યકળા વિશ્વારોએ દિ-દુરયાનમાં આવી તેઓની ઉત્કળતાને પરિચય કરાવ્યો હતો. તેઓએ નૃત્ય દ્વારા મહાભારતની એક કથા લખવી ખતાવી હતી, તેને તેઓ "ભારતીય યુધ્ધ" કહે છે.

નાટકના જે જે અંશોને નૃત્યકળામાં ખતાવી શકાય તે તેઓએ પાંડવના આર્ય્ય પરથી ખતાવ્યા હતા. દરેક પાંડવનું નૃત્ય પ્રથક પ્રથક ખતાવ્યું હતું, અર્જુનનું નૃત્ય બીમથી જાદૂી જાતનું હતું, બીમે હાથ ધર્યેને અનુસરી નૃત્ય કર્યું હતું. કૌરવોનું નૃત્ય ઉદામ અને આત્મતાથીપણ ખતાવ્યું હતું. જ્યારે દાનવોનું આક્રમણશૂન્યક નૃત્ય ખતાવ્યું હતું. અર્જુનની સાથે ત્રણ પિંડુ-પંડા કામ કરતા હતા અને શત્રુઓ ઉપર જ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે એને સહાયતા કરતા હતા.

આ ભારતીય યુધ્ધ નૃત્યકળામાં ખતાવનારાઓ ખધા સંધાનત કુળના યુવકો હતા. તેઓને "બેક્સો" કહેવામાં આવે છે. આ નૃત્યકળા સંપૂર્ણ રીતે શીખના ત્રણ વર્ષ લાગે છે. જાવાના ધર્માખરા ઉચ્ચ કુળના અને રાજકુમારો નૃત્યકળામાં યુદ્ધ હોય છે. વળી પુરૂષ નર્તકો કોષ કોષ વાર સ્ત્રીની સુખિકાઓ પથ કરે છે.

કેટલીક શતાબ્દિઓ પૂર્વે જાવાની અંદર દિ-દુ અને બૌદ્ધ ધર્મ પ્રચલિત હતો, તેનાં ચિહ્નો હજુ પણ વિદ્યમાન છે. યોરોશુર આદિ વિરમજનક સ્થાપત્યો તેની સાક્ષી આપી રહ્યાં છે. ત્યાર પછી ત્યાં બ્રહ્મધર્મ ધર્મનો પ્રચાર થવા છતાં પણ ત્યાંના પૂર્વ પુરૂષો દિ-દુ અને બૌદ્ધ સંપ્રદાયાના પ્રભાવે જે જે લલિતકળાનો વિકાસ થયો હતો, તેનો ત્યાજ કરી શક્યા નથી. તેમાંની એક નૃત્યકળામાં પણ હજુ વિદ્યમાન છે. જેઓ જાવાના મર્મસ છે, તેઓ કહે છે કે, આવીન બલશેરિયનો સિવાય જગતની બીજી કોઈ પણ જાતિ જાવા નિવાસીઓની માફક નૃત્યદ્વારા અંનરના બાવ આવી સુંદર રીતે ખતાવી શકતી નથી.

અદ્ભુત સામકલ—

ગત મહાયુધ્ધને લીધે ધનકલામાં બહુ પ્રગતિ થઈ છે. અર્ચાત સામકલ માટે પણ નવી શોધો થઈ છે. હાલમાં છે તેથી પણ વધારે ગનિવાળી સામકલ એક અંગ્રેજે જાવાની છે. આ સામકલ દેખીતી સાધરણ સામકલ જેવી લાગે છે, પણ ની ગતિ રહેવા નેટલી છે. મી. સેન નામના શખ્સે સિધ્ધ છે કે આ સામકલથી કલાકના ચાળીસ માઈલની ગતિ કરી શકાશે.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફીક અને અકસીર.

"ગોલ્ડન બામ"

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત ડૉ. ફક્ત પાંચ આના

ફાયેદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાનો, અધાથીરી, શરીરની કળતર, શરદી, સળેખમ, સળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કોઈ પણ લાગતું કલાષ જનું, સન મારી જનું અથવા કમતાકાતથી કુજનું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામખાશ અને તાત્કાલીક છે. વેલો, કાકટરી કે સાઈ-લીરોને ખતાવી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયેદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

બરૂઆ બીલ્ડીંગ મુખાઈ નં. ૨

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અધ્યાસ કરવા લાયક-ચાર વચ્ચે સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

છતાં મોજ-મંત્રદુના વાંચકોને.

રૂ. દોઢમાં મળશે.

લખો—મોજ-મંત્રદુ કાયાલય,

ગીરગામ ચર્ચ સામે ખટાઉ બીલ્ડીંગ મુખાઈ ૪

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીને પ્રણય જ્વાલત વર્ણવ્યો છે.

કિં. રૂ. ૨-૮ ૦

દેવદાસી

લખનાર—૨૬ જાન્યુઆરી ૧૯૨૧

(૧)

હું મંદિરનો પરિચય છું. મંદિરની રહામે જે સ્થળે જોશમડપમાં લાગેલા સ્તંભ બ્રહ્મજીની સાક્ષીરૂપે ઉભા રહ્યા છે, એ સ્થળે મહારા ઉપાસ્ય દેવતા છે. જે સ્થળે લગ્ન મંદિરના દરવાજાએ આસપાસની વનવતા છુપાવી રાખી છે એ સ્થળે મહારા ઉપાસ્ય દેવતા છે. પાપાણુની કોમળ સંપામ, પાપાણુના કદિન ઉપાધાનમાં મહારી માનસી પ્રતિમા હુણક રહેલી છે. એમાં શું છે એ તમે જાણો છો કે? સદેહ સંવાળા પત્થર ઉપર શોભિત કારાચી વ્યક્તિ થયેલું એક પદચિહ્ન-પદ્મ ચિહ્ન છે. એ પદચિહ્ન કોણ છે એ તમે કહી શકો છો?

એ ક્યારે મંદિરમાં આવી હતી તે મને પાદ નથી. તેના માતા પિતા તેને દેવતાના ચરણોમાં અર્પણ કરી ગયાં હતાં એ બાજુ દેવતા છે. અધિકારી વિશ્વાસને વશ થઈ તેનાં માતા પિતા રત્નેશજી હૃદયને કદિન કરી; સંતાન રત્નેશ જી કુસુમ-કલિકા પત્થરને અર્પણ કરી ગયાં હતાં. તે જ્યારે આવી હતી ત્યારે ન્હાની બાળિકા હતી. એ વખતે કુસુમમાં ફાટી પ્રવેશ કર્યો નહોતો. તે ધણી ન્હાની હોવાથી મહારા પિતા તેને અમારે ઘેર લઈ આવ્યા હતા. એનાથીજ પોતાના વંશને વિનાશ થશે એવી પિતાને ક્યાં ખબર હતી? એ દેવદાસીને લીધે જ મહારે એક તુરંગ, અરણ્ય મંદિર સેવક થઈ પડશે એમ તેઓ ક્યાં જાણતા હતા?

પિતા તેણી કંપાની માફક પ્રતિપાલન કરતા હતા તથા નિત્ય તેને સાથે લઈ મંદિરમાં આવતા હતા. એ વખતે આસમાની આકાશના અસંખ્ય તારાઓની માફક આ પાપાણુ પ્રતિમાની અસંખ્ય દાસીઓ હતી. તેઓ તૃપ્ત ગીતથી અધિકારી તથા મહેરી પાપાણુ પ્રતિમાને તૃપ્ત કરવાને પ્રયત્ન કરતી હતી. તે આવી બીજી દાસીઓ પાસે તૃપ્તગીત શીખતી હતી. એ વખતે હું બાળક હતો. હું પણ એની સાથે આવી એના કંઠમાં કંઠ મેળવી ગાતો હતો, તાલે તાલે પગ ઠોકી નાચ કરતો હતો. અમને જોઈ સહુને દસડું આવડું હતું; પરંતુ પિતા મુખ્ય પુરોહિતે હોવાથી લગ્નનો કોઈ કાંઈ કહી શકતું નહિ.

ક્યાં કાળે કુસુમ વિકસ્યું. તેના અલૈકિક રૂપની જ્યોતિષી. તેના મધુર કંઠવચો અને તેના નૃત્યના યશ જોરવચો દરેક સ્થળે તેની પ્રશંસા-ચર્ચા લાગી. એ વખતે પણ તે અમારે ઘેર રહેતી હતી. પિતાની પાસેના કંપા તરીકે તે એજાખાતી હતી.

હું તેને મહેનતી માફક જોતો હતો. દેશ દેશાંતરમાંથી ધણી લોક તેણી ગીત સાંભળવા તથા નૃત્ય જોવા આવતા હતા. તથા મેલિત બની જતા હતા. ધનવાન તેને પુણ્ય પુરસ્કાર આપતા હતા. બ્રાહ્મણ તથા વૃદ્ધ જનો ખુશ માણથી આશીર્વાદ આપતા હતા. માપક શાળિકા તથા નાચનારોઓ તેણી પ્રેરણા કંધારી મરી જતા હતા. કાળના પ્રયત્ન પ્રવાદમાં એ સમગ્ર ક્યાં તણાઈ ગઈ છે એ તમે કહી શકો છો?

એ સુદરી હતી એટલું તો તમે સમજી શક્યા હશે. તેને જોતાં પ્રમાતના આકળથી લીનપણે કાચીની ગુરૂ હોય એવો બમ થતો હતો. રૂપશીની કદિનનાથી એ દારી પડશે એમ લાગતું હતું. ધૈર્યવાન આગમનથી પુષ્પિત બનેલી તેની દેહલના સ્વ સર્વદા હૈદયના લાગણી બચેલી રહેતી હતી. એને માટે જ સર્વ સંબંધી ગુલામી, વન, માન, પ્રતિષ્ઠા, ગૌરવ વગેરેનું વિચારન કરી હું હમણું મંદિરનો સેવક થયો છું.

એને લીધે જ મહારા સર્વસ્વનો નાશ થશે એમ પહેલાં હું જાણતો નહોતો. તેના ગૌરવનાં ચંચળ ચરણ જ્યારે સુદર આસપાસ પર અવિરામ ગતિથી તાલે તાલે નાચતા હતાં, ત્યારે હું પૂજાપાઠ બીધી, કાવ્ય વ્યાકરણને વિસારી ધ્યાનની મીચાપણાં મેં તેના દુઃશન-દર્શન રૂપની આરાધના કરતો હતો. મંદિરમાંના આ પાપાણુ દેવતા પાસે મને નહિ જોતાં પિતા વિરમિત થતા હતા. મંડપના સ્તંભની પાછળ મને જોઈ તેઓ મહારા નિરક્ષર કરતા હતા. મારા છોરી બપાની મને ધમ્મકા થતી નહોતી. ધમ્મકા નહિ હોવા છતાં હું મંદિરમાં જતો હતો; એ વખતે મને જોઈ આ બલ-હૂર પાપાણુ પ્રતિમાનાં દિગ્દીન નેત્રોમાં નિષ્કુર દારણ કુદી નીકળતું હતું. કદિન પાપાણુ મંડ ઉપર એની રેખા રખાઈ દેખાતી હતી. શા માટે એ તમે કહી શકો છો?

એક દિવસે એકાએક ફેરફાર થઈ ગયો. ડીવી રીતે એ ફેરફાર થઈ ગયો એ હું સમજી શક્યો નહિ. એ વખતે પણ તે પહેલાં હારી તેવીજ હતી; હું જેવો હતો તેવોજ રહેા છતાં એક પ્રકારનો ફેરફાર થઈ ગયો. કોઈએ જાણ્યું કે, આવીને અમારી વચ્ચે એક પ્રકારની લગ્નગતુ વ્યવધાન બેસાડી દીધું. એ વ્યવધાન દુસ્તર તથા નહિ એજાખી શકાય એવું હતું. મને તે મહારી પાસે દોડી આવતી નહિ, તેના આગાદ દારણની અમારું ઘર પ્રતિધ્વનિત થતું નહિ. વન માર્ગમાં હવે તેના કામળ કંઠે ગીત સાંભળી શકાતું નહિ. તે જ્યારે આવતી ત્યારે તેણું મુખ લગ્નગતી લાલચોળ બની જતું, તેની ચાહ કંપતી તથા મુગટમાં તે પોતાનું મોઢું છુપાવી દેતી. આમ છતાં તેની શરમાળ નમણી તજરે મહારા મર્મરથને જોઈ મહારા હૃદયમાં નવીન લાવ, નવીન આરા અને નવીન આરાધના જાગતી હતી.

(૨)

બીજી એક વ્યક્તિ વન, જન અને સંપદની ગૌરવશાળી

હતી. નવીન વૈવનથી તેનું અવલનીય રૂપ પણ ડુટી નીકળ્યું હતું. ચતકની માફક એ ાકિત પણ દારૂણ તખ્તથી વ્યાકુળ બની ગઈ હતી. એ હું પ્રથમ જાણતો ન હોતો. એ રાજકુમાર હતો. તે જ્યારે મંદિરમાં આવતો ત્યારે લક્ષ્મી મંડળ બધી દૂર ખસી જઈ તેને માર્ગ આપતું હતું. તેની રહાઈ નાચનારીઓ નાચ કરવા માટે વ્યવસ્થા થઈ રહેતી. તેના મુખથી પ્રશંસા સાંભળી આત્મગૌરવથી તેમનાં હૃદય કુશી જતાં હતાં. સેકંડો નર્તકીઓ તેના ચરણોમાં અવલનીય રૂપ અને નવીન વૈવન સમર્પણ કરવા માટે વ્યાકુળ થઈ રહેતી હતી.

એ રાજકુમાર હતો ત્યારે હું બીખારી હતો. એ રાજનંદન હતો અને હું દરિદ્ર પુરોહિતનો પુત્ર હતો. એ શેષ કરે તો એની નિંદા કરવાનું સાદસ કોષ કરી શકતું નહિ; અને એ એક જ વખત મહાર પદરખાન થઈ હોત તો આખા દેશમાં મહારી નિંદા થાત. હું પુરોહિતનો પુત્ર હતો, ભવિષ્યમાં જીવન પશંત મહારે આ નિષ્કૃષ્ટ પથવાની પૂજા કરવાની હતી એથી મહાર કલંક કોષથી સફળ થઈ શકે તેમ ન હોતું. વળી ભવિષ્યમાં જે રાજા થવાનો હતો, હજારો નરનારીઓના દુઃખ રોહનો, જન ભવિષ્યનો, જીવન મરણનો માસિક થવાનો હતો તેને કોષ પણ રીતે કલંક રપાઈ કરી શકે તેમ ન હોતું. કલંકની કાળી રેખા તેના શુભ ચરોચારોની કદાપિ કલંકિત કરી શકે તેમ ન હોતી. એવું જ વિધાન હતું.

કોણે મહાર સુખસ્વપ્ન ભાંગી નાખ્યું? કોણે મહાર ભાવી જીવનની આશા અને વિશ્વાસ અગાધ જળ શરીરમાં ડુબાવી દીધાં? હું જે દેવતાનો દાસ વતો તેની જ સેવામાં એને સમર્પણ કરવામાં આવી હતો, એ દેવદાસી હતી. સેકંડો વર્ણોથી વંચાતું કોને જેની અમે પૂજા કરતા આખા હતા તેની જ એ જીવન સદયથી હતી. ભાગ્ય કેવું ફર હતું? એનો નિષ્કૃષ્ટતાનો પાર ન હોતો. દેવદાસીનો કુસમ સમાન કોમળ દેહ પથરના પ્રાકૃત્યના આકર્ષણી છુદાઈ જળ એવી જ લગાટ લિપિ હતી. હું મંદિરનો પુરોહિત હતો. એ મહારા પ્રેમની સંપત્તિ હતી. એને રપાઈ કરવામાં એની આકાંક્ષા કરવામાં તથા તેને મોહમુગ્ધ દષ્ટિથી જોવામાં પાપ હતું.

એના નૃત્યનો પદ્ય, એના સંગીતની ખ્યાતિ, રેશ-વિદ્યામાં દેશાઈ હતી. એ જ્યારે મંદિરમાં નૃત્ય કરતી હતી ત્યારે સર્વદા હું તેના ઉપર નજર રાખતો હતો. એનું પદરખાન નહિ, યથા દેવાનો હું મહારા મનમાં વિચાર કરતો હતો; પરંતુ રાજની આઠાથી જ્યારે રાજમહાલમાં નૃત્ય કરવા જતી હતી ત્યારે હું એની સાથે જઈ શકતો નહિ. એના વખતે પાપ પુણ્ય જૂઠી, રેશ પ્રેમ જૂઠી, દિસા અને દેપથી મહાર શરીર સજગી જઈ જતું.

મનુષ્ય જે રચણથી આવે છે અને પાછું જે રચણે આવ્યું છે એ આનંદના દેશમાં પિતા જ્યારે યાત્રા ગયા ત્યારે હું મંદિરનો મુખ્ય પુરોહિત બન્યો. પછી મહારો તિરસ્કાર કરે

એવું કાંઈ રહ્યું નહિ. એ વખતે પથરના દેવતા પોતાની પૂજની વ્યવસ્થા પોતાને હાથે કરી લેતા હતા. એ વખતે હું જાણતો માફક મહારી દેવીની પાછળ પાછળ રહેતો હતો. મહારી દેવીની સેવાથી મુગ્ધ બની હું પથરના દેવતાની વાત જૂઠી જતો હતો. શા માટે જૂઠી જતો હતો એ તમે કહી શકો છો?

એના જીવનમોહન નૃત્યથી દરેક જ્યારે મુગ્ધ બની જતા ત્યારે હું તમારા વિશ્વદેવતાની પૂજા છોડી પથરના પુતળાની માફક નૃત્ય મંકપના સ્તંભ પાસે ઉભો રહેતો હતો. તેનાં ચંચળ નેત્રો દરે દિશાએ ચંચળ નજર દેરવી વિશ્વ સંસારને અજાત આકાંક્ષાથી વ્યાકુળ બનાવી દેતાં હતાં. તેના કટાક્ષની મોહમદિ રાથી વિશ્વ સંસારનાં માણસો અપૂર્વ ઉન્માદથી ઉન્મત્ત બની જતાં હતાં. તેની કમરે ઉપરની કમરે મધુરતાથી સ્પર્શ જતાં હતાં; આમ જતાં જે કટાક્ષ મહારા તરફ દેવતા હતા તેનો નરો કોષ પણ રીતે છૂટવાનો સંભવ નહોતો. જે નજર મહારા તરફ પડતી હતી તેના ઉન્માદ નવીન હતો; એ કટાક્ષ અને દષ્ટિ મહારા મર્મરચળને ભેદી નાખતાં હતાં.

એ જે દિવસે રાજમહાલમાં જતી તે દિવસે મહારા પ્રાચી દીન દેહ મંદિરમાં પડી રહેતો હતો. બીજા નાચનારીઓ જે કંઈ ગાતી તે મહારા કાનને રપાઈ કરી શકતું નહિ. મહારી કુતિના દાર ઉપર સદા એના કંઠના અંકાર જ અથડાતા હતા. બીજા નાચનારીઓ નાચ કરતી એટલે કેવળ તેમના દોષને મહારા જોવામાં આવતા હતા. તેઓ દેવી રીતે પસાર થઈ બધેથી યુવાનોને નવીન કરી રાખતી હતી, જીવંતકાળનું રૂપ પાછું લાવવાનો પ્રયત્ન કરતી હતી એજ કેવળ હું જોઈ શકતો હતો. મહારી નજરે હું બીજા કોઈ જોઈ શકતો નહિ. મહારા જીવણ માર્ગમાં બીજા કોઈ પ્રવેશ કરતું નહિ.

પથરના દેવતાની પૂજા કરતો હતો તેથી જ આખા દેશમાં હું કલંકી લેખાથી; પરંતુ વિશ્વસંસારની પૂજનો-રક્ષાનો ભાર એના હાથમાં હતો તેને કલંક રપાઈ કર્યો નહિ; મહો ઉઘાડી તેને માટે કોષ કોષ બોલ્યું નહિ. ચિના અપરાધે દુનિયાએ જ્યારે મહારા મરતક ઉપર ગાળો વર્ષાવવા માંડી, ત્યારે તેનાં મરતક ઉપર મુખ્ય દષ્ટિ થવા લાગી.

(૩)

દેવદાસી તરફ દેવતાની સેવા કરી જે કીર્તિ તેણે મેળવી હતી એ કીર્તિની મુગ્ધ ચારે દિશાનો મહાવાયુ રાજમહાલમાં લઈ ગયો. પછી દેવતાનું પુણ સિંહાસન આગળ જઈ પડ્યું. એ વખતે રાજકુમાર રાજ થયો હતો, અને હું મુખ્ય પુરોહિત થયો હતો; તેથી મહારી મહાન પૂજના આયોજનમાં એ મુખ્ય પુણ્ય રચાન ન હોતું. હું સજગી જતો હતો; શાન્તિ મેળવવાનો એક પણ માર્ગ ન હોતો. મહારા હાથ પગ બાંધી કોષમાં બંધી કે મંદને સજગતા જાવાનળની અંદર દેશી દીધો હતો- એમાંથી મહાર રક્ષણ યવનો સંભવ ન હોતો.

હવે એ હજારો રાજમહાલમાં નાચ છે. દેવતાની પાસે રાજ વ્યાવહારો એને અવકાશ નથી. વચ્ચે વચ્ચે તે જ્યારે

મંદિરમાં નાચવો આવે છે ત્યારે રાગના મજૂરોથી મંડપ ભરાઈ જાય છે. નાચ થઈ ગયા પછી તે પાછી રાજમહાલમાં ચાલી જાય છે. તે જગ્યાએ આવે છે ત્યારે રાજાની નસી નસમાં જાણે કે વિજયો રોકે છે; એ જગ્યાએ નાચ કરે છે ત્યારે હું જગત બની નહિ છું, ધર્મ કર્મ વિસરી નહિ છું અને કેવળ એવા તરફ જોઈ રહું છું; પરંતુ એ શું કરે છે તે તમે કહી શકો છો ?

તેના બંને નયન નૃત્યની અવિરમ અંગચાલનાની સાથે મંદિરની વિદીગજતાની હાવાથી કાંઈને શોધ્યા કરે છે. કલાન્ત હારમ પુટી નીકળતાં તેણે સાંધ્ય જગ્યાએ સર્વાશે વિકસિત થાય છે ત્યારે એ હારમમાં જાણે કે ઉત્કંઠાનું ચિહ્ન જણાય છે. જાણે કે નૃત્યમાં તેને આનંદ નથી, કલ્પેલ રાજમહાલમાં તેને ઉદ્વેગ નથી, વિરાગ જગત તરફની પ્રસંગોની તેને પરવાદ નથી. એ નર્તકી હોવાથી જ નાચે છે, હરયા વિના રાજ કુશિન થાય તેમ હોવાથી જ જાણે કે તે તેના તરફ જોઈ શકે હારમ કરે છે; પરંતુ કાંઈ એક પ્રકારની ખોટ તેને ઉદ્વિગ બનાવી દે છે. કાંઈ અનુપયા રથેણી એ જાણી શકે નહિ એવી રીતે કાંઈ નવું જાણે કે ચોરાઈ ગઈ છે. એ ચોર કોણ છે તે તમે કહી શકો છો ?

કોણ જાણે કે શાંતી એકાએક તે હસે છે, તેનાં નયનોની પુતળાઓ નાની ઉંઝે છે, નિરાનંદના અધકાર અદરપ થઈ જાય છે. એ વખતે તે નૃત્ય મંડપના સ્તંભની પાછળ અધકારમાં જાણે કે કાંઈ જોઈ શકે છે. એ એકાએક જાણે કે તે પોતાની ચોરાઈથી વરતુ શોધી શકે છે, તેના મનની ખોટ દૂર થાય છે. એ વખતે પુનઃ તેના નૃત્યમાં પ્રાણ આવે છે, સંગીતમાં મોહિની સક્રિત આવે છે, એક શણગાર જ તે જાણે કે બદલાઈ જાય છે. આ મોહિની જાણે કે એ તમે કહી શકો છો ?

તે જગ્યાએ ચાલી જાય છે ત્યારે મંદાર હલ્લ થાય હું જાણે કે એ હું જાણે કે અધીર બની જાઉં છું. મજૂરના યુગ્મવતી, માફક તેનાં કાંઈકને ધનિ જેમ જેમ દૂર જાય છે તેમ તેમ મંદાર પ્રાણ જાણે કે મૃતને છોડી ચાલે જાય છે, મંદાર હાથ પગ અશક્ત થાય છે, ચાલવાની સક્રિત રહેતી નથી.

એ ચાલી જાય છે. એનાં મા જાણે જેની પૂલમાં એને અપ્રાણ કરી હતી તેની પાસેથી કાંઈ એને છિનવી જાય છે; જ્યાં એ પત્યરના દેવતા કાંઈ જોયતા નથી. પત્યરના દેવતા જગતમાંથી બેસી રહે છે. તેમની સેવામાંથી તેમની દાસીને ખીજે આજુક લઈ જાય છે; જ્યાં તેઓ કાંઈ જોયતા નથી, લોક કાંઈ જોયતા નથી, એથી નિન્દા નથી. શરમ નથી. પરંતુ હું એમનો સેવક છું; હું જાણે કે કાંઈ જોયતા જાઉં છું તે નિર્દોષ બની આકાશ સુધી અચ્છાય છે.

પણ દિવસથી એને જોઈ નથી. ના, ના ! જેટલી વાન-એને જોઈ છે, દુરથી જાણી. માફક જોઈ છે. એથી તુષિ થતી નથી-એથી હલ્લને શાન્તિ મળતી નથી; આકાશ સેકેડે એથી વધી જાય છે-તુષિ અચ્છ થાય છે. તે આખા મંદિરમાં

કાંઈ એ દિવસ માટે આવે છે-હાથ કાળ માટે ચાલી ફરે જાય છે. એટલાથી કાંઈ આશાની નિશ્ચિત થાય પરી ? નાચ થઈ રહેતાં રાગના માણસો તેને લઈ જાય છે; હું જાણે કે હલ્લે લમણે હાથ મૂકી બેસી રહું છું; પરંતુ તે જગ્યાએ ચાલી જાય છે ત્યારે તેનાં કરણપૂર્ણ કામગીરનાં કાંઈ છે, સહુની નજર સુધારી મંદાર તરફ તે એવા લાગે છે જાણે કે, જાણે કે મૃતને કાંઈ કહેવા દેતું છે. એ મૃતને શું કહેવા દેતું છે તે તમે કહી શકો છો ?

અમારું અંતર વધી જવા લાગ્યું. પશુ જાણે અમને ધીમે ધીમે વિશેષ દૂર કર્યા; આમ જ્યાં સંકટ તરફ દુર્લભ કરી, પશુજાણે ઉદ્વેગથી અમારાં મન એકત્ર થઈ જતાં હતાં. એક શરીર જગ્યાએ અચિર બની પત્યરના નિહાવ દેવતાની પૂજા કરતું હતું ત્યારે એનું મન દૂર આવેલા આરસ પત્યરના રાજમહાલમાં ફાં ફરતું હતું, કલ્પિત ખીજ એક સાથીને મળી વન જગલમાં બાલાવરયાના લીલાલેખમાં ચાલ્યું જતું હતું. રાજમહાલના ચિત્ર વિચિત્ર વિશ્રામ ગૃહમાં એ વખતે એનું શરીર પશુ રહેતું અને મન; મંદિરના પ્રત્યેક રથે, પુષ્પોદ્યાના, કામિની, બકુલ અને સેશિલિકાની નીચે, ગરીબ પુરોહિતના જીર્ણ મલિન ધરમાં બાકુળ બની કાંઈને શોધતું હતું. કોને શોધતું હતું એ તમે કહી શકો છો ?

વનનું પંખી જગ્યાએ સુવર્ણ પિંજરનાં રસાળ ફળની ઉપેક્ષા કરી ખુલ્લા આકાશના નિર્મળ વાયુ માટે તરફથી દૂર ત્યારે તેની રમતનું કાંઈ પિંજરના કહિન સળાઓએ ઉપર નીરવ વેદનાથી બાકુળ બની પછાડા ખાતું હતું. કુખળની વેદના એ કહિન પિંજરને કામગીરી કરી ચકતી હતી કે પછી અંદર તથા બહારનું કંઈ વધારી દેતી હતી ? આનો ઉત્તર તમે આપી શકો છો ?

(૪)

એ પ્રકાર જગ્યાએ શીકારીના જોવામાં આવ્યા ત્યારે તેણે વિશેષ નિર્વેગતા વાપરી. બહુ મહત્વ વચ્ચેથી તેણે સુવર્ણ પિંજરને કાંઈ દીધું. શું થયું એ તમે જાણો છો ? હવે દેવદાસી મંદિરમાં આવતી નથી. કાંઈ જોઈ અમર સાંભળીને રાજાએ તેને રાજમહાલમાં પૂરી રાખી છે. દેવતા કાંઈ જોયતા નહિ. તેમજ પોતાની દાસીને પાછી મળવાનો કાંઈ પ્રયત્ન કર્યો નહિ, ચોરને એમજો શિક્ષા કરી નહિ. રાજા પોતે જ જગ્યાએ ચોરી કરે ત્યારે પછી કોણ તેને શિક્ષા કરે ? હું પત્યરના દેવતા પાસે દોડી ગયા, તેમના ચરણોમાં નમી પડ્યો, મહે તેમના પત્યરના બંને પગ પકડી રાખ્યા. મંદાર હલ્લમાં અચ્છ વેદના કેમ થતી હતી ? કોને માટે થતી હતી ? મહે દેવતાના પત્યરના કાનમાં મંદાર કુખ સંભળાવ્યું. પત્યરના દેવતાએ એ સંભળ્યું કે ?

પુત્રહીન પુત્રની કામના કરે, કંચાળ કંચની યાચના કરે. અને તેઓ જેવી રીતે જોઈ રહે, કામનાદીની નિષ્કામ પૂજા મેળવી તેઓ જેવી રીતે જોઈ રહે એવી જ રીતે તેમની દુષ્ટિની

આખો જોઈ રહી. મહારી બાકુળનાથી તેઓ આકુળ બન્યા નહિ, શંખ વાગ્યો નહિ, ચક્ર ફર્યું નહિ, જયતો પાંચ કરી પણ કાંઈ ઉછરું નહિ, પત્યરના હાથમાંની પત્યરની ગદા રિધર જ રહી. એ વખતે મહારી નગર આગળથી જાણે કે એક પડો ખસી ગયો. આંધળાની આંખો ધ્રુવી; એ કાંઈ વિશ્વનાથ નહોતા કે વિશ્વ ઉપર સત્તા ચલાવી શકે. મંદિરની દિવાલ જેવી રીતે તેઓ પણ પત્યરની બનેલી હતી તેવી જ રીતે તેઓ પણ પત્યરના બનેલા હતા. તેઓ કેવી રીતે મદને મહારી કામ વરતુ લાવી આપે ?

તેઓ આત્મિક નથી તેમ અનંત પણ નથી. તેમના જન્મ દિવસે શિવજીએ જ રીતે તેમને ધડા હતા તેવી જ રીતે દમધુ પણ છે. તેઓ જ શક્તિહીન આંધળા અને બહેરા છે. એ કાંઈ જનના નાથ નથી. તેઓ વિશ્વ જનના લાખો અંશનું એક માત્ર અણુક છે. આમ છતાં જનનાથ કહી વિશ્વ જનના શા માટે તેમની પૂજા કરે છે ? પડિત તથા મૂર્ખ ધનવાન તથા નિર્ધન, શા માટે આકુળ બની જઈ તેમના ચરણોમાં ઝુકી પડે છે ? શા માટે તેમને દેવતા તરીકે વિશ્વાસ કરે છે ? તમે ઉત્તર આપી શકો છો ?

આ જ પત્યરની મૂર્તિને દેવના સમજ એક દિવસે મદ પૂજા કરી છે, વિશ્વ જનના પ્રભુ માની સેવા કરી છે, સંપ્ટિ કર્યાં અને ત્રાતા કહી તેમની ચરણવંદના કરી છે. એ વિચાર આજનાં મદને મહારી જાત ઉપર ચિકાર છુટ્યો, જનોઈ કાદી તોડીને ફેંકી દીધી, પૂજના અધ્યત્ને મંદિરમાં ફેંકી દીધો. છેવટે હું પત્યરના દેવતાને સિંહાસન ઉપરથી ફેંકી દેવા ગયો, હતાં પત્યરની પ્રતિમા હાલી ચાલી નહિ. હું મંદિરની બહાર નીકળ્યો. ત્યાં એક જણ ઉછું રહેલું મહારી નગરે પડ્યું. એ કાણ હતું ?

શુભ્ર કાળ માટે પિંજરનું દાર ખુલ્લું જોઈ એ વનનું પખી વનમાં પાકું આગ્યું હતું. આસમની આકાશને ખુસે પવન જ્યોતી ધન હામ્યા, ચંદ્રના પ્રકાશની વાજા તેને રાજ મહાલયમાંથી ખેંચી લાવ્યાં હતાં. એ આરે ત્યારે ઘણી બાંને કહેવાનો વિચાર કરી રાખ્યો હતો, ધણા દિવસની એકી ધરેલી. દુઃખ કયા સંજગાવવાની ઇચ્છા કરી રાખી હતી, પરંતુ હું કાંઈ બોલી શક્યો નહિ.

એજ પત્યરનું મંદિર હતું, એજ પત્યરના દેવતા હતા, એજ શાન્ત નિસ્તબ્ધ પુણ્ય જગત હતું. તે એજ હતી હું પણ એજ હતો. હું સુપ યજ ગયો હતો, મહારી યાદગરત મૂક ચક્ર મજ હતી, હું પત્યરના દેવતાની માફક સુપ હતો. રૂપાવતો પ્રગટ ઉછળી ઉછળી નહિ, જનજનથી છાતી લીળાઈ ગઈ નહિ, પણ રિસના દુઃખની વાત તેને કહી શકાય નહિ. એ પણ જિજ્ઞાસુ હતી; હતાં તેજ મનમાં જાણે કે મુંડું મુંડું યજ જઈ નહિ; યં યજ જઈ. હું એ તમે કહી શકો છો ?

મનના બાવ મનમાં રહી ગયા, હૃદયની વેદના હૃદયમાં રહી

ગઈ. એ આવી તો પણ કાંઈ કહી શકાયું નહિ.

કાણકાળની મુલાકાતનો અંત આવ્યો. દબાતે પગસે કાણ આરે છે ? કાણ મદને માયો ? એ પછી મહારી આંખોએ અધકાર ફરી વળ્યો. દેવદાસી મહારી અપરાધ્યા રેવી ક્યાં ગઈ ? કાંઈ તેને લઈ ગયું ? હવે હું એને કેમ જોઈ શકતો નથી ? વનપખિણી પિંજરનું દાર ખુલ્લું જોઈ નાશી આવી હતી એજ એનો અપરાધ હતો એ અપરાધથી કાણુ કોઈને વશ શકે શીકારીએ એના પ્રાણનો વધ કર્યો. કોર-નિર્દય હસ્તરપશંચી ખીલવા મડિયું પુષ્પ મુકાઈ ગયું. તેના મૃતદેહને જ્યારે લઈ જતામાં આવતો હતો ત્યારે હું શુદ્ધિમાં આવ્યો. સહેદ પત્યર ઉપર તેના પવિત્ર દેહના લોહીથી અંકાપેલું એક પંથુ મહેં જોયું.

એ વખતથી હું પાગલ છું, એ વખતથી જ હું અરુણ છું; હવે હું મંદિરના મદા પ્રોસિત નથી; હું એક તુચ્છ મંદિર સેતક છું. એ વખતથી સંપ્રાકાળ પછી મંદિરમાં નુત્ય થતું નથી, ભકત મંડળ મધ્યરાત્રિ મુખી મંદિરમાં રોકાઈ નથી, ઉદ્યાન નૂતના ચંચળ ચરણ પાપાણને કામળ બનાવી દેતાનથી. હવે સંપ્રાકાળ પછી સહુ મંદિરમાંથી નાસ્તી છૂટે છે. કેવળ એક ઘીનો દીસો સળગતો રહે છે, એક માત્ર છવ પત્યરના દેવતાનું રક્ષણ કરે છે; એ કાણ છે તે તમે કહી શકો છો ?

એ હું જ છું. મહારી સિવાય હવે બીજું કાંઈ મંદિરમાં રાત રહેવા ઇચ્છતું નથી. સહુ એમ કહે છે કે, સેંકડો-લાખો મેન પિશાચથી સંપ્રાકાળે મંદિર ભરાઈ જાય છે; એમના જુસ્મથી કાંઈ માણસ રાતે મંદિરમાં રહી શકે તેમ નથી હું. માણસ હોવા છતાં રહી શકું છું ! રાતના તોડાની પવનથી ઘીનો દીસો જુગાઈ જાય છે. તો હું ફરોથી સળગાવું છું. નિશાચર પછી મંદિરને અપવિત્ર કરવા આવી મદને જોઈ અમથી નાશી જાય છે. રાતનો તોડાની વાણ અઘરાઈ હારમ કરતો મંદિરમાં પ્રવેશ કરે છે ત્યારે તેના સુર સાથે સુર મેળવી હું પણ ઢલું છું.

હું મંદિર છોડી બીજાં કાંઈ રથને જઈ શકતો નથી; કાંઈ જાણે કે મદને ખેંચી રાખે છે. કાણ ખેંચી રાખે છે એ તમે કહી શકો છો ? આરસ પત્યર ઉપર લોહીથી અંકિત થયેલું દેવદાસીનું પેલું પગલું જ મદને ખેંચી રાખે છે. (સંપૂર્ણ.)

દેવદાસ

આ, પૃથ્વ આખાસ વૃંધ દરેકને ઉપયોગી સામાજિક નવસંકથા

આ વાનાંએ મોજ-મનહના વાંચકોના સારો યાદ મેળવ્યો હતો. દાસમાં પુસ્તકાકારમાં પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે.

ફિ. રૂ. ૧-૮-૦

લખો-મોજ-મનહ કાર્યાલય,

ગીરનામ ખંદાજ બીહડીંગ મુંબઈ નં. ૪

સીનેમાનાં શોખીનો!!

ઉન્હાળાની સાંજ ક્યાં ગુજરશે ? ?

શ્રી કૃષ્ણ સીનેમા કંપની

કુમાશ

થીએટર

જેને માટે તમે અધીરા હતા-જેને માટે તમે પૂછતા હતા તેજ

શ્રી કૃષ્ણ ફીલ્મ કંપનીએ તૈયાર કરેલ

વીર કેસરી

જેમાં એક દરતાવેજ ખાતર એક રોકેટ યોળી જીવ પર આવી અવનવા અખતરા અજમાવી ભયંકર ભેદના પરદા તમચાના બહારથી ખોલી બતાવે છે અત્યાર મુઘીમાં દશી ફીલ્મમાં નહિ જોયેલી લુલુલુલામણી ભરી દસ ભાગની રંગીન ફંકડી ફીલ્મ દેવોઆદર-મી. ચતુરભાઈ પટેલ, કાયરેક્ટર-મી. કાનજીભાઈ રોહડ, મીસ એમેલી, મીસ ગુલાબ, મી. નંદરામ પહેલવાન વીગેરે વીગેરે તમારા માનીતા સ્ટારો કમાલ કરી બતાવે છે

મોજ-મજલ ઈનામમાળા નં. ૬

રૂપિયા ચોવીસનાં અઠાર ઈનામો

નીચે જણાવેલી કૃપનમાં અત્યાર મુઘીમાં ખ્યાતિ પામેલા સારામાં સારા

પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

૧. સમી મોહનરાઓમાં રૂ. ચોવીસનાં અઠાર ઈનામો વહેંચી આપવામાં આવશે.

૨. ઈનામની વિગત-૨. જણનાં જણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ આર આનાનાં દસ મળી કુલે અંદાર ઈનામો આપવામાં આવશે. આ બંધા ઈનામોના રોકડા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કોમલતા

અમારી પાસેનાં પ્રતિકો આપવામાં આવશે. પ્રતિકો મોકલવાનો ખર્ચ ઈનામ મેળવનારને સિર છે.

(કૃપન વગરનાં નામ ઈનામની દરીયાઈમાં ફાળવ વધ ચક્રો નહિ.)

આ ઈનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૩૦-૫-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે કૃપન તા. ૨૬-૫-૨૬ બધોરના બાર મુઘી લેવામાં આવશે.

તા. ૬-૫-૨૬

સારામાં સારાં પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

૧

૨

૩

૪

૫

સી.

૬.

મું.

હવે આઝું થોભવાનું નથી—

આવતા અડવાડીયામાં—આ વીકમાં—

મુંબાઈના માતબર આલીશાન થીએટરમાં

ભરત્યક વસ્તીના વચ્ચે વચ્ચે—પ્રધ્ય ભાગમાં—

ગેઈટી થીએટરમાં—ભોરીબંદર સામે

એક તદન નવો અપ-ટુ-ડેટ-સીનેમા શરૂ થશે

જેનું નામ

ગેઈટી સીનેમા

પ્રોગ્રામો—તો તદન નવાંજ કદી નહીં જોયલાં તમારા
દિલને આનંદ આપનારાં રજુ થશે.

મેનેજમેન્ટ—અનુભવીઓના હાથમાં હોવાથી તમારી
દરેકે દરેક સગવડ બરાબર જળવાશે.

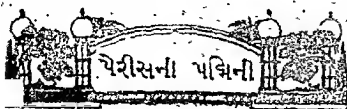
ખાસ તો આ થીએટરમાં બારની પણ સગવડ છે.

જરૂર તમારા કુટુંબોને આનંદ આપનારું સ્થળ બનશે

તારીખ તપાસતો રહેજો

ગેઈટી થીએટર—ગેઈટી સીનેમા—ભોરીબંદર સામે

હાલ તુરત તો આટલું યાદ રાખજો

લખનાર-ર. રમણિક અ. મહેતા.

(તા. ૨૫ - ૨૬ ની અંકથી ચાલ)

ચિત્ર પરથી મેરીની ઉંમર ૨૦-૨૨ ની જણાતી હતી. મહેરા ધળોળ દેખાવો હતા. પેરીસિયન પેશાકની ભાષા હતી. આ છતાં તેના અક્ષરોનો મોટો એટલો બધો ખરાબ હતો કે-તેણે ઉચ્ચ શિક્ષણ લાંબું હોય એમ જણાવું ન હતું.

ડેન વિચતે એમ લાગ્યું કે યુદ્ધની સુખ આવી છે. કંઈ આછો પતો મળ્યો છે ખરો. બે કે પુરાવો ધળોળ નાળુક છે પણ કોશિય કરવાથી કંઈ પરિણામ આવ્યા પિના રહે નહિ. મેરીની પતો ગમે તે પ્રકારે મેળવશે નેહએ. તેના પત્તા વગર યુદ્ધગારોની ભાળ લાગવનો સંભવ નથી. મેરીનો પતો મળે શી રીતે? પેરીસ કંઈ નહોતું મુંડું સહેર નથી. ત્યાં તો એવી સંકેતો નહિ પણ હમ્બો મેરીએ રખાતી ફરે ત્યાં આ મેરીને શી રીતે શોધી કાઢવી? ડેનીવિય દિમ્બ દારે તેણે માણસ ન હતો. રહેઠાણથી ખબર તો આપો કેસ શોધી કાઢે તેણે બાહોશ હતો. પણ આ કેસમાં સામાન્ય મુશ્કેલીઓ ન હતી. ભારે ઇનામ જાહેર કરવામાં આવ્યાં હતાં, કાઉન્ટ સંબંધી કરી દક્ષિણ બહાર આવી ન હતી. આ પરથી એટલું સિધ્ધ થઈ હતું કે નેએએ કાઉન્ટને અદરશ કર્યો હતો તેમને એ ખીના છુપી રાખવાને મજબૂત કારણો હતાં. આ કામમાં એક માણસનો હાથ હોય કે વધારે માણસોનો હોય, પણ તેઓ દક્ષ હમ્બોના ઇનામથી લલચાયા ન હતા. આ સંભોળો નેનાં ડેનીવેચનું કાર્ય રહેલું ન હતું. વળી આ ઉપરાંત એમ લાગ્યું હતું કે કાઉન્ટના નાણાં કે તેની મિલકતને લઈને કોઈએ તેને ભગાડી અદરશ કર્યો ન હતો. પેરીસની બેન્કમાં કાઉન્ટનું ખાતું હતું પણ આમાંથી તેણે આજા નાણાં ઉપાડ્યાં ન હતાં. તે શુભ થઈ ગયો તેના એક અઠરાડિયા અગાઉ તેણે ૩૦૦૦ હબ્બર ફ્રંક ઉપાડ્યા હતા. પણ ડેનીવિય જ્યારે આ અમાણી તપાસ કરી રહ્યો હતો ત્યારે એક બનાવ બન્યો. આ બનાવથી કાઉન્ટના કેસનું આખું સ્વરૂપ પલટાઈ ગયું.

ખનાવ આ પ્રમાણે હતો. કાઉન્ટ પેરીસની બેન્ક સિવાય બેન્ક ઓફ રિયાની મોરકો ખાતેની શાખામાં ભારે રકમ જમા રાખતો હતો. મોરકોની પોશમાં કાઉન્ટની મોટી ભગીર હતી. તેના ખેતરોનો, બંગીનના ભાડાની આવક ઉપરાંત એક સંખુની મોટી મીલ હતી. આ મીલની બારણાદી આવક હતી. આ બધાં નાણાં બેન્કમાં ભરતાં હતાં. મોરકો

આને કાઉન્ટની પેડીનું કામકામ એક એજન્ટ કરતો હતો, લગભગ ૫૦ વર્ષ થયાં તે માણસને કાઉન્ટના કુટુંબ સાથે સંબંધ હતો. જે રોડ નાણું આવે તે રોજનું રેબ બેન્કમાં ભરી દેવાની રીત હતી. અને એમ કરવા એજન્ટને સખત તાકીદ હતી. આથી બેન્કમાં ભારે રકમ જમા પડી રહેતી હતી. એક દિવસે એમ બન્યું કે એક પીટર પાવલોવીચ નામની એક સંખુના વેપારની મોટી પેડીએ ૧૦૦૦૦ ફ્રંકની દુડી આપી. આ દુડી પર કાઉન્ટના અક્ષર નેરીજ સહી હતી અને બેન્કની મોરકોની શાખામાં નાણાં ભરવાઈ થયાં હતાં. દુડી આપાઈ નાણાં ભરવાઈ થઈ ગયાં. પેડીનો માણસ જે જે પૈસા વસૂલ કરી ગયો તેણે પોતાને એ પેડીના ભાગિયા પોલનો દીકરો હતો એમ જણાવ્યું હતું. એક અઠરાડિયા પછી ભરવાઈ થઈ ગયેલી દુડી બેન્ક કાઉન્ટના એજન્ટને એજન્ટ મોરકો આપી. એજન્ટે તરતજ કસ્ટ કે આ કાઉન્ટના ખુદના અક્ષર નથી કાઢતી બનાવટી સહી છે. પીટર પાવલોવીચની પેડી રીમામાં હતી. તેને તારથી ખખર કરવામાં આવી. પેડી તરફથી જવાબ આવ્યો કે કાઉન્ટની સાથે કંઈ લેણેણું હતું નહિ. દુડી કાઉન્ટે તેમની પેડીને લખી આપી નથી અને જે માણસે પીટર પાવલોવીચની સહી કરી હોય તેને આ પેડી સાથે કંઈ લાગતું વળગતું નથી. આ ખીનાએ સમજાવ્યા પેલા કથો એટલું જ નહિ પણ કાઉન્ટનાં નાણાં છીનવી લેવા માટે કોઈ કાવત્રાખોરની ટોળી ઘાતિમાં હતી એમ સ્પષ્ટ સિધ્ધ થયું. ડેનીવિયે અનુમાન કર્યું કે જે માણસે દુડીને દેખાડ કરી પૈસા લીધા હતા તે માણસ કાઉન્ટથી સારી રીતે વાકેફાર હતો અને બે આ માણસનો પતો મળે તો કાઉન્ટના શ્રમ થવાનું કારણ કે ખુદ કાઉન્ટનો પતો જરૂર મળી આવે. આ સાથે એક ખીજ ખીના પણ લક્ષમાં લેવા નેરી હતી અને તે એ કે એ માણસ કાઉન્ટની દક્ષિણથી વાકેફાર હતો એટલું જ નહિ પણ તે માણસ રિયાની પણ ભોમિયો હતો. પીટર પાવલોવીચની પેડી રિયામાં લણી મશ્કર હતી. તે લાંબો રિયાની લેવક દેવડ કરતી હતી અને આવી એક પેડી એક લાખ રિયાની દુડી બેન્કને આપે અને બેન્ક રવીકરે તેમાં નવાઈ ન હતી. વળી કાઉન્ટનો પણ વેપાર ધણો નહોતો ન હતો. ગમે તેમ પણ બેન્કે પૂરતી તપાસ કર્યા વગર એકદમ આવી મોટી રકમની દુડી ભરવાઈ કરી તેને માટે બેન્કની અને બેન્કના. કારભારની વગેરેથી ચત્રા લાગી.

નેરી ડેનીવિયને આ ખીનાની ખખર પડી કે તે એકદમ મોરકો ઉપડી ગયો. તેને એમ લાગ્યું કે મોરકોમાં આ આદમી સંબંધી કંઈક દક્ષિણ મેળવી શકે. અને એમાંથી કાઉન્ટને લમતી દક્ષિણ કદાચ મળી આવશે. મોરકો પહેાંચા પછી બેન્કમાં તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે જે સખસે પીટર પાવલોવીચની પેડીને નામે સહી કરી હતી તે માણસ મજબૂત ખાંધોનો, થૂરી આખ્યોનો, લંબગોળ મેદરોનો, અને ઘડી મુઠ રાખનાર

હતો. તેની ઉમર ૨૦ થી ૩૨ હશે એમ અનુમાન થઈ શકેલું. તેણે જે પહેલું લખી હતી તેના અક્ષરોનો મર્યાદા અને વળણ કલામાં લેખે છે તેવું હતું. આ વર્ણન પરથી તે માણસને શોધી કાઢેલા અને તે પછી મોરકા જેવા મોટાં સહેરમાં અસંભવ હતું. પણ એક વાત એ પણ હતી કે તે માણસ કાઠિન્દની આજીવનતા વર્ષોમાંની અવરગ હતો.

મોરકામાં કાઠિન્દનો જે એજન્ટ હતો તે પોલાન્ડનો વતની હતો અને તેનું નામ પેટ્રોસી હતું. તે ધણે પ્રમાણીક અને ચાલક માણસ હતો. કાઠિન્દના પિતાનો તેના પર નિશ્ચાસ હતો. તેને એ માણસ સંમંથી પુછપરછ કરતાં કંઈ પતો મળ્યો નહિ. પણ તેણે એટલું તો બાગીથી જણાવ્યું કે તે માણસ મોરકાનો વતની ન હોવા જોઈએ. જો કે તે આ સહેરનો પૂરેપૂરો ભોળિયો તો જરૂર લાગે છે. જો આમ હોય તો તે માણસ બહાર ગાયથી આવી, મોરકામાં ધામે નાખી, પૈસા લઈ પસાર થઈ ગયો હોવા જોઈએ. ડેનીશિયને તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું હતું કે તે માણસે સામા દસ વાગે હુડીની દેખાડ કર્યો હતો. અને તે બહારનામનો હોય તો તેણે કાંઈ હોટેલ, કાફે, કે વીથીમાં ઉતારી લીધે હોવા જોઈએ. આથી તેને જૂદી જૂદી હોટેલોમાં કાફેમાં અને વીથીમાં તપાસ કરવી જોઈએ. રશિયામાં, ફ્રાંસમાં અને જર્મનીમાં એવો કાપલો છે કે દરેક હોટેલ, કાફે અને વીથીવાળાએ પોતાને ત્યાં ઉતરનારનું નોંધ પત્રક રાખ્યું પડે છે. આથી કાંઈ નવા આવનારની શોધ રહેલાઈથી મળી શકે છે. ડેનીશિયે તક કર્યો કે જો તે હુડી દેખાડનારનો મુદો પૈસા લઈ ચાલી જવનો હોય તો તે માણસ રહેલો નહીંમજ રહેવાનું વધારે પસંદ કરે રટેશન પાસેની વીથીઓ અને હોટેલોમાં તપાસ કરતાં (ફાવેલસ જોય) નામની એક યાં કલાસ હોટેલમાં જેણે હુડી વટાવી હતી તે માણસના વર્ણનને મળતો માણસ ઉતર્યો હતો એમ જણાયું. તે માણસ ત્યાં ચાર દિવસ રહ્યો અને ત્યાંના બારપાઠ યથાં તે દિવસે તેણે હોટેલ પાસે તો આ થીએટરમાંની

તેના પોતાક અને છતાંથી કેસ એક્ટ્રેસ-નટી કે થીએટરની સાથે સંબંધ રાખનારી હોય તેમ લાગતી હતી. દરરોજ રહેલો પીટર તેને લઈ ફરવા જતો. બન્ને જણ ફરી આવી વાણ કરતા, પછી પાછાં બન્ને જણ બહાર જતાં. અને ત્યાર બાદ પીટર એકલો આવી સુઈ જતો હતો. અનુમાન એમ થઈ શક્યું હતું કે તે જો કોઈ નાટકમાં પાટ લેતી હોવી જોઈએ. અને પીટર, તેને થીએટરમાં લઈ જતો હતો અને ખેલ ખાતમ થયા પછી બન્ને જણ આવી વાણ કરતાં હતાં અને તે પછી પીટર તેને તેના મુકામ પર પહેંચાડી આવતો હતો. આ સીતું વર્ણન અને રિગ્ન રહેલાઈથી મળી શકી તે પરથી તે ફ્રાંસીસ હોલ્ટરીન નામની એક્ટ્રેસ હતી એમ સાબીત થયું. તે જાતની એક્ટ્રેસન કે જન્મન હતી. તે-મુશ્કીક હોલમાં ગાનારી હતી અને હુંક-મુલત ખરે મોરકામાં ગયા આવી હતી, પણ થોડા સમય પછી તરત સેન્ટપીટરસબર્ગના થીએટરમાં કાન્ડાકટથી મંદ હતી ડેનીશિય તાખતોગ સેન્ટપીટરસબર્ગ ઉપડયો. ડેનીશિયને થીએટરમાં જવાનો અને રટેજ પર હુમવાને વાંધો ન હતો એથી પોતે કાણુ છે તે જણાવવા વગર એક્ટ્રેસની સાથે જોળખાણ પાંડવામાં તેને હરકત નહી નહિ. પોતે તેની તપાસ કરવા આવ્યો છે કે તેની લીધચાલપર નજર રાખવા આવ્યો છે તે તેણે કાઠને જણાવવા દીધું નહિ આમ તેણે તેની સાથે મિત્રતા કરી. એક બે વખત તેને સારી હોટેલમાં મળ્યામાં આવી. આમ કરતાં તે તેની પસંદો કેટલીક દલકત જણી શક્યો. પહેલું તો એ કે સેન્ટપીટરસબર્ગમાં કાન્ડાકટ પૂરો થયા. પછી તે વિચેતા જતાર છે. ત્યાં એક અલવાસિય થીએટરમાં ગાવાનું કામ કરી બર્લિન અને બ્રિસિનથી સીધી પેરીસ જવાની છે. પેરીસ જવાનું તેને નવા ખેલમાં નહી તરીકે કામ કરવાનું છે. આ દલકત જણવા પછી ડેનીશિય પોતાનો વેપ બદલી તેજ દિવસે તેજ જોનમાં વિચેતા ગયો અને વિચેતાથી બર્લિનમાં તેની પુઠ પકડી અને તે ન જાણે તેમ તેની પાછળ પાછળ તેનીજ વેપનમાં પેરીસ પહોંચ્યો. પેરીસના રટેશન પર તેને જે માણસે સામા લેવા આવ્યા હતા તેમાં એક માણસે ડેનીશિયનું ધ્યાન ખેંચ્યું. તેને

ડેનીશિય તાડી ગયો કે હુડી વટાવનાર આજ માણસ મોરકામાં જે વર્ણન તે માણસનું તેને આ માણસ હતો. શિકારની રમત

તારીખ તપાસતા રહેજો

જેઠડી થીએટર—જેઠડી સીનેમા—બોરીબંદર

હાલ તુરત તો આટલું યાદ રાખજો

ડેનીશિયને અત્યારે કાંઈ પણ પાવતા શિકારને જતા દેખે જોવાટ કે રટેજ મુખ આવતાં કે સંભવ હતો. કાઠિન્દના વાણ હતું તેમાં આ સી જણી હોય એ બનસ નેવં હતું. બીમાં પાત્રો પણ જાતમ જતાં એ વાત ડેનીશિયને

તે માણસ ફોલીન હોસ્ટીનને સામે લેવા - અગત્ય હતો. અથવા તો જેણે પીટર પાવલોવિચ તરીકે હુડી વટાવી નાણાં મેળવ્યા હતાં તે પેરીસમાં હેનરી શાર્પ નામથી ઓળખાતો હતો. પીએટરમાં એટલે અને એક્ટ્રેસો પૂરા પાડવનું કામ કરતો હતો. જેને અંગ્રેજીમાં મ્યુઝીકટોલ એજન્ટ કહે છે શાતલે પીએટરની આજુમાં તેની એક્સિસ હતી. અને એક વખતે તેનો ધધો સારો મામતો હતો અને સારી કમણી પણ કરતો હતો. પણ અત્યારે તેનો ધધો ખેસી ગયો હતો અને તેમ ચલાવું મુખ્ય કારણ તેની હુસ્ત્યાઈગીરી અને અપ્રમાણિકતા હતી. ફોલીન હોસ્ટીન ગમે તે હોય પણ તે શાર્પની ભેરી તરીકે પેરીસમાં અને નાટ્યાલયોમાં ઓળખાતો હતો.

અપૂર્ણ.

છુપી પોલીસના આવતા અંકથી

લાંબીટાડ કંપનીઓ કહાડી

ખારકે પૈસે પરમાનંદ કરનાર

શરીફ બદમાશોની પોલ ખોલતી

લીમીટેડ કંપનું રહસ્ય

નામની

ચાલુ વાર્તા શરૂ કરવામાં આવશે.

છુપી પોલીસ

સાપ્તિક લંબાઈ-૩, ઊં. પી. સાથે ૩. ૩-૪-૦
હિંક બહાર ૩. ૫

લંબો-મોજ-મનહર કાર્યાલય,

મીરમસ ખટાઈ બીકડોજ મુખ્ય નં. ૪

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-ર. ચિત્રપત્ર

નવી દિલ્લ

અજબ કુમારી—શરદા દિલ્લની કૃતિ. લેખક મી. ઇન્દુલાલ કનેલાલાલ યાદવ; કાયરેક્ટર મી. મણીલાલ નેશી; ફોટોગ્રાફર મી. નવલ બટ અને સિનાયો, મી. સુધર્ભ.

આગ્રહાસ શરદા દિલ્લ કું. આસ્તે આસ્તે મદમ પગલે ટરીફોને દંકાવતી આગળ ચાલી બધ છે અને તેણે દરેક કંપનીથી પોતાનો પંચ જુદોજ પકડ્યો છે. અમારા સંબંધવા પ્રમણે ગામડી લાપામાં કહીએ તો પિરનેલીયા કંપની તરીકે ઓળખાય છે એટલે કે તેની દરેક દિલ્લમાં માદમારી, સીરીયલોનાં સ્ટન્ડો-નગેરે બરપૂર હોય છે-તેથીજ ઉત્તમ લાપામાં તેને યુનિવર્સલ 'પ્લાન્ડ-ગાડાંથી અમે ઓળખીએ છીએ.

વસ્તુ—મી. યાસિકે ગમે તે વસ્તુ લખી હોય, પણ ઇતિહાસના આધારે જોનાં આમાં ઇતિહાસ છે કે નહિ, તે સમજાવું નથી. સિનાયો અને ટાઇટલ પણ ઉનાવળમાંજ પસંદી કહાડેલાં જણાય છે-રિલ અનથી ચિચારપૂર્વક લખાવાનો ભાસ આપતો નથી.

અભિનય—મી. જોશી પોતાની આગલી કારકીદો જૂની ગયા લાગે છે. કારણ ગમે તે હોય પણ પોતાના કહેવાતા વાદલ જૂની જતા જણાય છે. જો કે, કેટલેક સયો અભિનય ઠીક ઠીક જણાય છે બાકી તો ચાલશે અને લાગતોનાંજ પ્રતિબિંબો નજરે પડે છે.

ફોટોગ્રાફી—મી. નવલ બટ એક વિહરના કેમેરામેન છે અને તેથી પ્રખ્યાત થયેલા રા. ભોગીલાલ દને પાસે ઢલ બરાબર તાલીમ લેવાતી જરૂર છે. તેમના જ્ઞાન પ્રમાણે આ ફોટોગ્રાફી ઠીક કહેવાય; પરંતુ બીજા બાહોશ અને કુશળ કેમેરામેન હોવા છતાં કંપનીની ફોટોગ્રાફી નમળી નીકળે તે શોચનિય છે.

એકંદરે દિલ્લ સાધારણ ઠીક છે. પરંતુ કરીકઅપ કરતાં મીઠ શીટ અને લોંગ શીટની જરા વધારે જરૂર હતી.

નવીન ખબરો—

આજ કોલ દિલ્લ કું.ઓ ઉપર ખારમો ચંદ્રમા ખેડો હોય તેમ લાગે છે. ન ધારેલા અને અજબ કરે તેવા સમાચાર અમારે કાને આવ્યા કરે છે. ક્યાંકે મરાઠામી, તો ક્યાંકે રૂશોળ, તો ક્યાંકે કું. ખંધ થવાના સમાચાર વગેરેથી વાતપરજુ તોશની બની ગયું લાગે છે.

છપીરીયલ અને કૃષ્ણ સિનેમાની જાહેર ખબરો કંઈક વિચિત્ર થાય છે.

શારદા ફિલ્મ કું.—આપતા મોમાસાને હાથે ચાર મહિના કામ કરતી બંધ થાય છે. અને જામી ગયેલો સ્ટાર અને દલાલે નોકરીની શોધખોળ ચલાવી રહેલ છે.

પાંચોનીયર—પંચકર્મા પાંચો નખાયેલી સ્ટાર ફિલ્મ લી. ના સ્ટુડીયોમાં ચાલતી પાંચોનીયરને પણ કંઈક સ્ટારમાં આવી ગયેલી કંપનીઓના ભાસ થાય છે.

દેહિદર—કામકાજ કંઈક માલુમ પડે છે. મી. હોમી માસ્તરનો આગલો આનંદ અને જહેમત દેખાતાં નથી અને મી. ભવનાની તેમના પાત્રિકાત્વ મતને વળગતા માલુમ પડે છે. મી. ભવનાની તથા મી. શાહે/રા' કવાટની શરૂઆત ગઈ કાલથી કરો લાગી છે.

કૃષ્ણ—રાખેતા મુખ્ય કામ ચાલુ છે, પણ કામદારોમાં એક બીજા પ્રત્યેના મત હમેશને માટે સારો રહે તો ઠીક.

લોકેશનો—લગભગ એક વર્ષથી દેહિદર, લક્ષ્મી, કૃષ્ણ અને શારદાએ વિમોહન દર્શો અને પાંચરોપોળના ઘોડાઓ ખતાવી લોકોને કંટાળી નાખ્યા છે, હવે તો દર્દજ થાય છે. એકના એક દર્શો-રચણા જોઈ ચલાયતી કલા વિના રહેવાનું નથી કે, શું મુખાબની આજુબાજુ કાંઈ બીજા રચણા છે કે નહિ? કલાય ઘોડા માટે ત્યાં જવું પડ્યું હશે, પણ પાંચરોપોળના ઘોડા ખસ, દરાજ અને બાંધીથી ભરપૂર છે અને એસનારાઓને પણ જોખમી છે એવા અનેક કામચલાની વાતો અમારા કાન ઉપર આવી છે. દેહીદર વખત અકસ્માતો પણ બને છે, છતાં કંપનીઓ ત્યાં દોડી જાય છે? અમે આજા રાખીએ છીએ કે, આવી સરતી મુખાબની ત્યાગ કરી કાંઈ સારાં સારાં રચણાને શોધી કંઈ દુનર, શૂન અને સાલિપની સેવા કરે તો ઠીક.

મિસ ગોહર—જાણીતી નદી મિસ ગોહર, પંદર દિવસ રજા પર ગઈ છે. સાંજના મુખ્ય નવી ફિલ્મ રા' કવાટમાં તેને મુખ્ય કામ આપવામાં આવનાર છે.

વેરટ એન્ડ સિનેમા—અનેના વેરટ એન્ડ સિનેમાનું ગયા સુધારે લીલાઈ થઈ ગયું છે અને ખાઈ યુલખાઈ રસમજ દોરાખાઈએ ચાળાસ હજારમાં લઈ લીધા છે.

ગેમ્મી સિનેમા—જે વખત જાય છે એમાં હુંક વખતની અંદર શરૂ થશે.

ગેમ્મી—એટનાદ ખુનીની સીરીયલના ખરેલા સાત ભાગ ચાલુ થઈ ગયા છે.

મેનેરદીક—રોયલની મની મેનેરદો ચાલુ થઈ ગઈ છે.

કૃષ્ણ—“વીર કેસરી ચાલુ છે.”

છપીરીયલ—મી. રવેની લાઈટોને કા

ડેન્ડ—હેરોલ્ડ લોખાની રાખેલી અને કેન્સ ચાલુ છે.

એલીસ ટેરી—એલીસ ટેરીએ ચાલુ વર્ષની ઉમરે

નદી તરીકે કામ કરવાનો આરંભ કર્યો હતો; પરંતુ, વર્ષ વર્ષ વીતવા લાગ્યાં, પણ તેને મુખ્ય નાંધીકા કિંવા ક્રેક કાનું કામ મળ્યું નહોતું. તેનાં દૈનિક સૌન્દર્યથી મુખ્ય અનેક અપેક્ષાઓએ તેને નાનાં નાનાં કામો આપ્યાં હતાં; તેની કાંઈ પણ રીતે ઉત્તર નહિ. આખરે વિખ્યાત કાંઈક રેકસ પ્રમાણની સાથે યુનીવર્સલ કંપનીમાં મુદ્દાકાત થઈ, મી. રેકસના પ્રયત્નોથી તે ધારવા કરતાં પણ નયકળા નિયુક્ત થઈ, તે વખતથીજ બધાને ખાતરી થઈ કે, ગ્રેડામની સદાયતાથી એલીસને “સિનેમા સ્ટાર” થવાને વધારે વિશ્વાસ લગશે નહિ; પરંતુ યુરોપની ભયંકર લાગ જવાથી મી. રેકસને દલાઈ કાંઈલાખાં જોડાઈ જવું પડ્યું. સાથે મિસ ટેરીને પણ પોતાનું લલિત અંકકારમય બાંધ એટલે તે દલાઈ બની ગઈ અને ફિલ્મ નદી તરીકેનાં પક્ષી છોડી દેવા તેણે નિશ્ચય કર્યો. એટલામાં મુખ્ય વિરામ અને મી. રેકસે યુનિ. ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં અંત પામ્યું, તેઓનાં બેંકનું ફરી ગયાં. લાગણી પાંચે આંખ્યા બાદ મી. રેકસે સાથે લગન કર્યું અને તેને દરેક ફિલ્મમાં પ્રધાન નાંધીક બુધિકા આપવા માંડી. તે દિવસથીજ તેના “સિનેમા સ્ટાર તરીકેના સિતારા ચમકવા લાગ્યાં. એલીસ ટેરી અમેરીકન છે જ્યારે મી. રેકસ આફરીક છે, મિસ ટેરીની ટેકનીક પાંચ શીટ ચાલુ થયે છે, અને તે ધણીજ લાવવ્યયથી ચમત્કારિક ખુબસૂરતી ધરાવે છે.

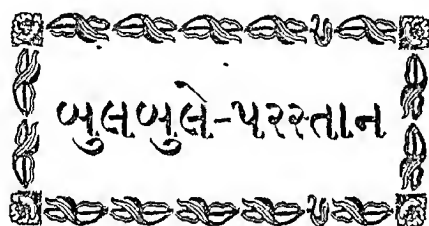
ચર્ચા પૂન

ફિલ્મનાં ટાઇટલો—

આજકાલ નિકળતો ફિલ્મોનાં ટાઇટલો પાછળ બી. ખાન અપાવું નથી. અંગ્રેજ લીન્ડી અને ગુજરાતી ટાઇટલો દરેક માલખ પડે છે તે ઉપરાંત અશુભ ગુજરાતી સાથે અંટાટલો લેલાય માલખ પડ્યા છે. જોડાણી અંગ્રેજીમાં ગુજરાતી લીન્ડીમાં ધણીજ ખરાબ જણાય છે ટાઇટલો ફિલ્મોને ચોંચે ભાગ છે અને તેનો પાછળ જો પુરું ખાન અપાય તો પછી આખી ફિલ્મ માટે કહેલી મહેનત બાંધાય છે, માટે દરેક કુખનીઓએ ટાઇટલ સમજીને તેના રચના પ્રમાણે શુદ્ધ સંસ્કારી અને સાદી ભાષામાં વળતુ કરવાં તે સાથે અંગ્રેજીમાં તેનો શબ્દ શબ્દ પ્રમાણે ભાષાન્તરને ટેવાજ સંસ્કારી શુદ્ધ અંગ્રેજીમાં અને રસોદીગની ખાતરી વગર લેવા જોઈએ. હિન્દી પણ કાંઈ સારા હિન્દી લેખક પા લખાવવાં જોઈએ અને નહિ કે હજારને ગાંઠીએ હિન્દી કલ લખતા ગુજરાતી લેખકોના હાથે! આજા છે કે કુખનીઓ ટાઇટલો ઉપર પુરું ખાન આપશે.

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

શતમા શિદ્ધિ કુંભની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જીબેદા, બેગમ ફાતમા, મીસ ફીશ, મેડમ ટીચકુ

વગેરે વગેરે બાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

શારદા ફીલ્મ કું.ની અદભૂત કૃતિ

અવનવી દ્રીકાથી ભરપુર એક ચલેજ ફેંકતું ચિત્રપટ

(યાદ રાખજો)

માર ? માર ? એ તો
અમારો મુદ્રા લેખ છે.

કારણ !!!

ગં ગં ફેં ફેં-જેવી માય-
કાંગડી ફેઈબાની એક-
ટીંગ કરતાં હાડકાં-પાંસ
ળાં-થોબડાં રંગવાની મદાં
નગી ભરી રમતજ અમે
પસંદ કરોએ છીએ

રત્નમંજરી

એક ક્ષમારી રાજકુમારીને હાથે

○ ફસાયેલો રાજકુમાર

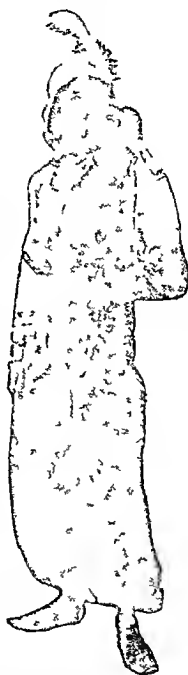
કકણમાંથી પેળા યતુ ભુત ?

ગેખી ચઢાવી ગેપથતો વાણીઓ

બુટ્ટાઓને જુવાન-જુવાનોને

બુટ્ટા બનાવતી ગીરનારના પહા-

ડમાંથી જલેવી જડીબુટ્ટી.

નિસતાન શેઠ-ગેમણીને

તમાની કૃપાથી પુત્ર-માપ્તી

વિવિધ વિધાન વાણીયાનો પુત્ર

રાજકુમારી કેરી રીતે પળે છે

ભયકર ભવિષ્યવાણી બારમે

વરસે બાપનુ મોત

કાકા મામા કહેવાતા ને ગાં

હોય તો ખાવાના

વગેરે વગેરે અદભૂત પ્રસંગોથી

ભરપુર

મરમાં, ખલાસ, કુતરા, ઘોડા

ઉડ્યા પણ મહેલના મહેલ

અહર ઉડતા જોશો.

ચદ રાખને

દાયરેક્ટર-ફીલ્મ લાઈનના

જુના અને બણીતા મી.

જોખીએ કમાલ કરી છે

તારીખ જોતા રહો

આવે છે. આવે છે.

રાજ-તરંગ---

જંગલની જડી બુટ્ટી,

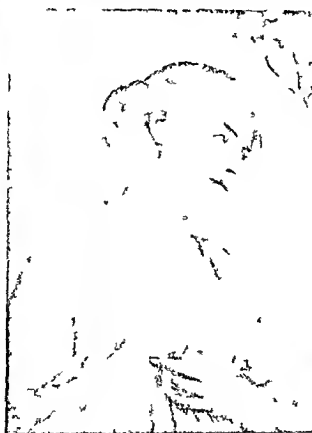
કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ થીએટર

અમાનં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લગ્ન-મેસર્સ મયારાંકર ઠકર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુબાઈ

આ પાતળી બપવર ગોઠાસ દિવસે મુખ્ય ભાગ મળવ નિ ગમી મોજ-મગલ ત્રિદીગ પ્રેસમ બાપી
તે. રચયેથી પ્રગટ ક્યું છે

મોજ-મોજ

વનીસની સુદરી

વર્ષન ચિત્રકાર ચરતવ ઓશીની એક અવલોકન કૃતિ

નેવા ગરબરે મચાવેલી ગરબડ!

નેવા ગરબરે કેમ તેની પીછાણ આપવાની અને ઝઝી જરૂર બેતા નથી કેમકે

ગમનુ બંધન ૮-૫-૨૬ થી
મંડુ મચેલી
મીઠીયલ

બેગુનાહ બૂની

માં તે પોતાની એ
ચ આજીવન અને હિ
પુરાવા આપી ચુકી છે

ગઈ કાલથી બીજી આવાડિયે (૮ ભાગ) ચાલે છે જેમાં પહેલા કરતાં સરે છે
વિમાન પરથી ડોલીનો કુદકો ! ડોલીનો ચમત્કારિક બચાવ !

ડોલીનો મસ્તાન ઘોડા ઉપર જબરો કાબૂ!

હુદારાઓની શુદ્ધ ! ત્યાં કામ કરતા કેદી ! દયાજનક ચિતાર !
હાન અને જોક વચ્ચે સખત લડાઈ ! ડોલી તેના પિતા અને જોકનો મેળા
દાખડાનો ભેદ ? બુઢાનો જવાબ !! શરતના મેદાનમાં !

ગગન ચુંબક પર્વત ઉપરથી સમુદ્રમાં

આ અહવાલોએ આ વાતામાં એટલા લિન્ન લિન્ન બનાવો બને છે કે, અમે તે
દેશમાં દુક્રી ટીપ પછુ આપીશુ તો પાનાંઓ ભરાશે
સાથે બેહુદ હસાવનારી એક “ પાથે ” કોમિક
જેમાં વાંદરાઓ માણસાઈ કામ કરી બતાવે છે ?

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલર્સ રોડ

અખન—પા. ૭, ૮, ૯, ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦

બાચ—૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦

આને—આ સીરીયલ ખલામ રતાં તુગતજ “ સાસરબો ” હુન્યાનું અખતયમ પીક

૧ ૧૧૭૫) ગવિવાળ તારીખ ૧૬ મી મે ૧૯૨૬

જાણ તો જાણું ને રેણું એક છે !

જાણના નેરો મારા ના
 નામ નહિ કનન સુભા ના
 ત્યાં આપા તો શુ તે રાધા તોય શુ !
 નહિ વસ્ત્ર કે નહિ આદરક શુભાગન હો,
 આને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 સાચુ કહેવું માને પણ ચોપાય નહિ
 કહેવન રાખી પાક છે જામડી નધ હો
 બનવું એવું બોલો તો તે છે શુદ્ધો,
 મોટે ફરવું આખ છતાયે અધ હો
 અને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 કાગળ સરતા, અને શિશપેતો મરો,
 મકગના છાપામાં તરત છપાય હો,
 કાવ્ય કહી છાપે કવિ યજ્ઞ જાઉં પડે
 કવિતાના છાને પડીકા બધાય હો
 આને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 મરત બની કવિતા ભાવે, મોટે કરી-
 ધર ધર નરનારી ને કરતા જાન હો,
 અતરના ઉભરા અતર અભવાળતા,
 સાચા કવિને કાવ્યની યજ્ઞ પિઝાળ હો,
 આને તો ગાણુ ને રેણુ એક છે
 ભાવ ગયા, આપા મધ, રૂપો પાલટ્યા,
 નામ દત્તા જુદા તે જુદા નામ હો,
 ધીર ગયું, હૈયાની હોતો રહી મધ,
 દીકું નહિ મરું ગાણુ, સુજીતા કાનડેહો
 આને તો ગણુ ને રેણુ એક છે !

હોલણ

અંખ-“હોલજ મજબ”

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૩ મુ.

લગભગ કનક પાદ બેશુભિમાથી કુ જામત થયો કાળા
 રેશમી રમણી અદર તે લોહીવાળો દાથ જોઈ કુ અનેક ક્ષણ
 પર્વત ભવ અને વિરમયથી વિલુપ્ત બની ગયો પહેલા તો તે
 જિનહરતની બરાબર રીતે પરીક્ષા કરવાને પણ મારી દિમત
 ચાલી નહિ જરતુ આખરે મે તેના દરેક અરો ખ્યાનપૂર્વક
 તપાસી જોયા અને મારા મનને ખાતરી થઈ કે, આ જુબેદનો
 દાથ છે, એમા કાંઈ ભતનો સંદેહ લાવવા નેવું નથી આ
 કુર્બાન સમરથાનો ઉકલ માર મન કરી ચક્રક નહિ
 મારે મુ ખરેખર આ જુબેદનો જિનહરત હતો ? શુ
 જુબેદની કાંઈએ દત્તા કરી છે ? અમારો ઉભવનો શુભ ગ્રેમ
 નથી બધ વૃક્ષ સ દરશપતિ નરપિશાય અણુ સનામે તેનો આમ
 નિર્દય રીતે વધ કર્યો હતો ? અને પોતાની પ્રતિદિ સાની પરિસ્થિતિ
 રહ્યો છે એમ અનાવસા આ કાપેતો દાથ અને ઉપદ નગીર મોકલે

એક બાપ-બેટીની જોડીએ કીધેલો બચાવ—

મહા 17 શીવાજી પર આવતી આકત અટકાવી

પોતાનાં છવનાં જોખમે પાણુ કામ પાર પાડ્યું

જેમાં રૂવા ઉભાં કરનાર-હબહુ-દેખાવ-ભૂતો

ધી હકકન પીકચસ કોરપોરેશનનાં

ઐતિહાસિક ચિત્ર

પુના પર હલ્લોમાં

બહીરજી બસુસીના કામમાં કેવો એકકો છે તે તમો જોશો

ત્યારે શાબાશ ! શાબાશ ! જરૂર પોકારશો

તેની પુત્રી ગજરા પણ-ચાલાક-ચમગક-હિમ્મતવાન છવની પણ ખરના નહિ કરનારી
કેવી રમત રમે છે તે જોઈ જરૂર આફ્રીન-આફ્રીન-કહી ઉઠશે

પુના પર
હલ્લો

આ ચિત્રપટ એક નમુનેદાર ચિત્ર છે

આ પિકચર બનાવવામાં કામ કરનારા ગૃહસ્થો એમેચુઅર્
હોતા છતા પણ ભવ્યના અનુભવીઓને ખાતુએ બેમાટે છે

વખત તથા ભાવ
હમેશના ચાલુ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે—

શનીવાર તારીખ ૨૨ મીથી—

આવે છે

ગાયન આર્ટ સ્ટુડીઓનુ મામાજક નવુ ચિત્ર

શેઠનો સાળો

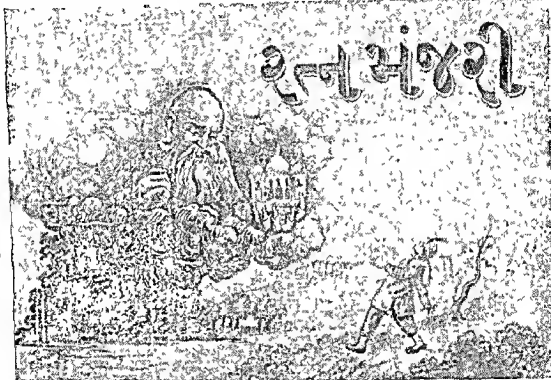

શારદા કીલમ કુંની અદભૂત કૃતિ

અવનવી ટૂંકાથી ભરપુર એક ચેલેજ ફેક્ટું ચિત્રપટ

માર ? દે-તડી ? એ તો અમારો મુદ્રાલેખ છે.

હાલકાં-પાંસળાં-ચોખ્ખાં રંગવાની મદાનગી ભરી રમત-અમે પસંદ કરીએ છીએ.

ક
પ્ર
સી
ન
મા

એક છાત્રી ગજકુમારીને હાથે ફસાયેલો ભોળો શિકાર-પંકજમાંથી પેદા થતું ભુત ?-બુદ્ધિઓ
ભુવાન-ભુવાને ને બુદ્ધિ બનાવતી ગીરનારના પહાડમાંથી જડેલી જડીબુટ્ટી.

જેને ઝાઝી લક્ષ્મી તેને નહિ સંતાત-નિસંતાનને મહાત્માની કૃપાથી પુત્ર-પ્રાપ્તી-વિધિનું વિધાન

ભયંકર ભવિષ્યવાણી-આરમે વરસે બાપતું માત-કાકા મામા કહેવાના ને ગાંડે હોય તો

ખાવાના-વગેરે વગેરે અદભૂત પ્રસંગોથી ભરપુર

મરવાં, ખલાશાં, કુતરા, થોડા હિંચા ? પણ મહેલનામહેલ અક્ષર હિંચતા બેસેા, હાજી ?

આવે છે રાજ-તરંગ-જંગલની જડી બુટ્ટી, આવે છે

અમારાં ચિત્રપટોનાં બુદ્ધિગ માટે લખા-મેસર્સ યદ્યાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુબાઈ

આ પત્ર તરીકે જ્યમંકર ખેડીદાસ દિવેદીએ મુબંબ, ગીરગામ ખરાવ બિદ્યાગમાં મોજ-મજાદ પ્રિન્ડીંગ પ્રેસમાં છાપી
તેજ સ્થળેથી મુદ્રા કર્યું છે.

મીઝ-મીઝ

હામી મીઝરી

હુસ્નકી બહતી હય ગંગા ચંદ રોઝા !

મહેરબાનો યાદ રાખજો !

પેલી અમેરીકન સુદરી " નેરા ગરબર " કંઈ હમેશાં જવાન રહેવાની નધી-મોટી

તેની યુવાનીના સાહેસો બેગુનાહ ખૂની માં જોવા હાય જોઈ લીઓ

આજે ઠાકી પોતાના કહે છે તેમ પુલ શર્મમાં છે ! આજે તેણી જીવ ઉપર આવીને કામ કરે છે કેમકે, આજે તેને બધી બાકી સાકી કાઢવાની છે.

દાળડાનો ભેદ ! લુટાડ્યોનો ફેજ ! ખુનની તપાસ ! છેવટનો ચુકાદો

આજે સખ કામ તમામ-એરીઅર્સમાં કોઈ કામ રહેવાનું નથી.

ડાકીની સફળતાની ધુમ હસાવનારી બે ભાગની કોમિક આજે દેખાઈવામાં આવશે.

આવતા રાનીવારની ચાહી

આ તે કહેવાય હુન્નર ! કળા તે એનુંજ નામ !

તમે પોતેજ વિચાર કરો કે, જેમાં ૭૦,૦૦૦ માગસોએ ગમ ક્યું હશે; તે ફિલ્મમાં શું શું હશે નહિ ! આવી, ત્યારે, જોઈ જાઓ :

સાલમખો યાને

૧૦ ભાગનો
ડ્રામા

જામે-અજલ

તા. ૨૯-૫-૨૬
થી ચાલુ

જરૂર જો જો હબરો વરસ પહેલાનો આ બતાવ તમારી આંખો આગળ તરી આવશે ?
વખત:- ૧૧, ૭, ૮૫૫, ૧૦૫, રાત્રી રવિ ખેલ ૩૫ વાગે ભાવ:- ૨૧, ૨, ૧, ૦૫૫, ૦૫ ૦૧ ૦૫ ૨૬૫ આજે

ગ્લોબી સીનેમા સેન્ટ્રલસ્ટ રોડ

વડશીખ શુભ ૧૧)   રવિવાર તારીખ ૨૩ મી મે ૧૯૨૬   (વર્ષ ૩ જી, અક ૮

કુડંબીઆ

શંકા

સન્દેશા તો મિલ ગયા, અન્દેશા પન એક,
મિયું તમદિ રિખસામગી, દમસે યુક્ત વિવેક !
દમસે યુક્ત વિવેક, બૂલી અખ કાલદિ મેરા;
અવશ્ય આપા જાન, જલેગા રિલ ફિર તેરા;
માતે કુશંભ સ્વામ, બાંધ કર પ્રુઝ સન્દેશ;
મેં માયું ઉપકાર, કુરુશ શુભ, અન્દેશ.

ભાવાર્થ:—માયુકનો સારો સન્દેશો મળવા પછી આશ્ચર્ય,
માયુકને લખે છે કે હું કદાચ તને મળું તો તું મારા પ્રત્યે
શૈભ્ય વિવેક બતાવશે ? જે તું તે વખતે આ વાત જણી ગઈ
તો મારો કાળ આવ્યોજા જાવજા. આવું પરિણામ જોઈને તારું
રિલ જરૂર બળશે. આ કસોતો તો તને ન મળવું એજ સારું.
તારો દરથી તારા સંદેશનો આધાર લઈને ઉપકાર માની સમય
બતીત કરશે એજ મારે ખાતે અત્યારે સારું છે.

ગુંથુ કનેડાનું કપડ !

૩૫ સામ વહ શુન અધિક, કયા પ્રુપસે તૂ લાઈ ?
એકા અથ કયા હો ગયા ? મુખે કાલ સપઘાઈ !
મુખે કાલ સપઘાઈ, પરીસક કાઈ ન તેરા !
દેખી એકા દાલ, હજાર જલતા દે મેરા;
બળકે કુશંભ સ્વામ, સહન કર લે અખ બાઈ !

૩૫ સામ શુન અધિક, કયા પ્રુપસે તૂ લાઈ !
ભાવાર્થ:—એક ૩૫ શુભ સંપન્ન યુવતીને કવિ પુછે
કે તે સુંદરી ! તેં એવું શું પ્રુપસ કયું કે ૩૫ની સાથે શું
ઉત્તમ પ્રકારના શુભ પદ લાવી ને અને વચ્ચે એવું કયું તારાથી
પાપ થઈ ગયું કે તું આવા મુખના દામમાં સપઘાઈ ગઈ ?
તારો આવી અનિ શૈભ્યનીય રિયન જોઈને ખાડું અંતર બળે છે.
દને નો એકજ ઉપાય છે અને તે એજ છે કે તે બાઈ ! આ
મુખે પતિને સાચવી લે અને ને ભોગવું લખું છે તે ભોગવી
શે પ્રભુ ભજન કર અને સદન કર.

વિશાલ દુરંદા સ્વામ-મુચ.

આ આગાહીમાં પ્રસિધ્ધ મની વાતાઓનાં પાત્રો કવિપત્ર દેખ છે
શાક જીવંત બાકિ પચી ઉપજવી કરેલાં નથી. અ. મે. મ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમાણી

પ્રકરણ ૧૪ મું.

પુનઃ હું સુવિસ્તીર્ણ, અનિશ્ચયજાએ વર્ષાવતી, ભવકર
મરુથમિમાં આવીને ઉપરિચન થયો, સમરાત પ્રાપ્તિ નિશ્ચય
દતી. અવનની. અતિ. સ્તંભિન, યદ્ બતી, દતી.

આવી રીતે મરુથમિમાં મુસાફરી કર્યા બાદ નીચે દિવસે હું
નિશ્ચયમાં આવી પહોંચ્યો. અર્ધિ રેલે છે એટલે એક વિરલ
વિશ્રામ લઈ મારા છપ્પ મિત્રોને પત્ર લખી બીજા દિવસે પુનઃ
જુનેદાએ આપેલા અથ પર ચડી ટ્યુબટ તરફ મુસાફરી શરૂ
કરી.

આ મરુથમિમાં પહેલાં મેં મુસાફરી કરી હતી એટલે
નવીન મુસાફર જેટલો મારા મનને ભવ જલ્પોને નહોતો રમ્ય
કાકુઓની સર્વત્ર દાક વાગતી દોવાથી મેં મારા પહેરવેશમાં
ફેરફાર કરી નાખ્યો. દો. કાકુએ અને એકાદ ધનાઃ અક્ષિ
ધારી મારા પર આકર્ષણ કરી દબાવન કરે એટલા મારે મેં
વચાસજીવની ગરીબોને વેલ ધારણ કરી દતો. નિષ્કાંતી મનન.

નિષ્કા પહેંચાડવાની આજ્ઞા કરી

રિપોર્ટ લઈ સૈનિક ચાલ્યો ગયો. કેપટને પણ રેટવાંક જરૂરી કામસર પોતાને એકાંતની જરૂર છે એમ જણાવ્યું એટલે દુ. ત્યાં ઉઠ્યો અને ટયુગટને બૂનો ઐતિહાસિક કિસ્સો જોવાને માણ્યો ગયો.

રસ્તે આસતાં આલતાં મને રોખના હતુ સાથે મુલાકાત યદ. આહારાદિથી નિટન યદ તે એક ખજૂરીનાં જુદા નીચે જેસી જિનાર પીતો હતો. તેને જોનાજ 'મે' જોળખી લીધો. તેની નજીક ગયો અને પરાજય વિષેની બે ચાર દર્શકોતો તેને પૂછી એક પરંતુ તે બિચારાએ લગાઈ નજરે જોઈ ન હોતી કિંવા તે વિષે તેણે કાંઈ સાંભળ્યું ન હોયું એટલે ખુલાસો કરી શક્યો નહિ. માત્ર તેણે એટલું કહ્યું કે, આવતી કાલે છન્સાલા તરફ જવાનો તે ઇરાદો ધરાવે છે. 'મે' પણ વિચાર્યું કે, આની સાથે મુસાફરી કરવાથી આશ્વિખા સુધી સંગ્રામે મુસાફરી કરી શકાયો, પછી સંગ્રામનું જોઈ લેવાશે."

આ અરખ હતું નામ માન્ગેરી હતું. માજુસ ઘણાજ વિશ્વાસુ અને નમકદલાલ જણાતો હતો. તેમ ન હોય તો રોખ તેને આપું વિશ્વસનીય કામ સીધે નહિ. 'મે' તેને મારા વિચારો જણાવ્યા અને ઉભરે આવતી કાલથી સાથે મુસાફરી કરવી એમ નિશ્ચિત કર્યું."

આ પ્રમાણે સંકેત કર્યા બાદ દુ. કિસ્સો જોવાને ચાલ્યો ગયો. લગભગ બે કલાક મધી શહેર અને કિસ્સો જોવા બાદ એક કાફીખાનામાં દુ. વિશ્રાંતિ લેવા બેઠો. 'મે' કાફીનો એક પ્યાલો મંગાવ્યો તેટલામાં કેપટને પણ ત્યાં આવી પહેંચ્યા. અમે ઉપર કાફી પીવા લાગ્યા આજખતે સેંકડો લોકો રસ્તા પરથી આજ. જાય કરી રહ્યા હતા કાફીખાનામાં તો કાફી બદારના બાંકડા પર બેસી કાફી પી ચુકેલુ ચલાવી રહ્યા હતા. દુ. અને કેપટને રજુદરજુએ વિષે વાર્તાલાપ કરી રહ્યા હતા એટલામાં રસ્તા પરના એક બાંકડા પર બેસી કાફી પીના બે માજુસો પર મારી નજર પડી. તે બેમાં એક રોખનો ગુપ્તદૂત માન્ગેરી હતો અને બીજો માજુસ-જેને જોતાજ મારા મનને રાંધો યદ કે આ માજુસને 'મે' ક્યાંઈ પણ જોયો છે. તે કાંઈ અંધવિચિત માજુસ ન હોતો પણ દુ. તેના સંસર્ગમાં આવ્યો છું એમ મારા મનને ખાતી યદ. દુ. મારી ચાલારત તાણ કરવા લાગ્યો. 'મે' તેને ક્યાં જોયો હતો એ વિવંચનામાં દુ. પડ્યો એટલામાં તેની દૃષ્ટિ મારા પર પડી. તે ચમક્યો અને કાફીનો પ્યાલો જેખતો તેમ પડતો મૂકી માન્ગેરીના કાનમાં બે ચાંદો બોલો સલામ કરી ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. તેના જરા બાદ માન્ગેરી પણ ઉઠ્યો અને બીજી દિશા તરફ વળ્યો.

આ અરખને 'મે' ક્યાંઈ પણ જોયો હતો. ક્યાં જોયો હતો એ દુ. નિચારવા લાગ્યો. એકાએક મને યાદ આવ્યું કે, અવજીરીખાના મુસાફરખાનામાં જે માજુસને ચિયરે કાલ રિયતિમાં 'મે' જોયો હતો, તેજ આ માજુસ-તેજ મારી પેટી ઉઠાવો. ગયો હતો !

આ કેપટના મારા મજજમાં આવતાં હૃદયમાં એક પ્રકારની ગમગમ યદ લાગી. શું આ માજુસ કાંઈ ખાસ બંધિતનો ગુપ્તદૂત હતો ? શા માટે તે મારી પજવણે પડ્યો છે ? પેટી ચોરી જવાનું તેને શું પ્રયોજન ? શું તે માન્ગેરીનો મિત્ર હતો ? તેમ હોય તો પછી તેની સાથે મુસાફરી કરી શકાય કે કેમ ? રસ્તામાં તે દયાખાજી તો નહિ કરે ? આમ અનેક તક વિચારી મારા મજજમાંથી પસાર યદ ગયા. આ વિચારખાનામાં કાફીનો પ્યાલો પણ ફરી ગયો. કેપટને મને તે બાજતની સહન કરી ત્યારેજ માફ પ્યાન તે તરફ ખેંચાયું. કાફીનો બીજો પ્યાલો મંગાવ્યો અને તે પીધા બાદ અમે ડાંવણીમાં આંખા. છતાં મારા મનમાંથી પેટો અરખ અને માન્ગેરીના વિચારો નીકળી શકતા નહોતા. શું કરવું ? મુસાફરી કરતી કે નહિ ? એ વિચારમાં ને વિચારમાં આખી રાત પસાર કરી. બીજે દિવસે પ્રભાતમાં ઉઠીને 'મે' નિર્જાય કર્યો કે, બંને મને યાગ પણ માન્ગેરીની સાથે આ રયાનનો ત્યાગ તો કરીજ. જવું. પણ સમયે અમેજો પોત પોતાના થોડા પર જેસી મુસાફરી ચર કરો; પરંતુ રસ્તામાં કંઈ જાતની વિટંબના આવી પડશે તેની આચંકામાંથી માફ મન ઉદ્ભવ રહ્યા કરવું હતું.

અપૂર્વ.

વાર્તા, નારક અને સિનેમાના શોષકોનો માટે

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બદારગમ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક બેટ આપવામાં આવે છે આજેજ આદરે શય તેટલું પુસ્તક મંગાવી લેશે.

સંખ્યા-મોજ મજલ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

“ફોટોગ્રાફીનો કુકાતો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના “કુહાડી” રીફ્લેક્સ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. શિખનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચેના “બોબી” કેમેરા તેમજ પ્રોજેક્ટર મળે છે આખા રોટની કીમિન રૂ. ૨૨૦ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

વળી

“ઝાઈસ”ના દુરબીનો મળી શકશે

આજેજ લખો—

કોન્ટીનેન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

૬૦-૨૫૩. હોર્નબી રોડ, કોટ—મુંબઈ

જોઈએ તો—

રૂ. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાલત કવરમાં બીડી-મોકલી ઘેર બેઠે જ શાઓપ ઉપાયોથી સુખી જીવનની શરૂઆત કરી જોજો.

પડીત પરિમલ (ન્યૈતિથી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રજાં).

ઘેલા મિસ્ત્રીની ટાલ (મહુઆ) છ. આઈ. ૧૦. આર.

૧૨થી ૬ ફરરાલા બીડીંગ નં-૧૧ જોલપીકા (મુંબઈ)

પત્રવ્યવહાર માફુગે કરવે.

રૂ. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

“અરલી અને સરતા હમારે પાસેથી મળાવે. ધોડ્યાનેની નકલોથી બચો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહલ ફૂલ એ પ્રથમ અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીતેરી ખાજ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈઝની પાડી શકો છો” અને ફૂલક લેવાની પથ્થુ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુકટ મોકલવામાં આવે છે કીમત ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થે ગાંધી લખો—

ચીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીગઢ સીટી (મળદ)

બહેનો !

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દેખાવમાં
ટકવામાં
પરોક્ષમાં

અથવા

અસરમાં
આનુમાં
ઉભે તેવાં

ખરાં જેવાં હામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પલ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જળ્યાખમ ખરીદી જાય છે; કલચર્ડને નામે બેળસેળવાળો જોટો માલ લઈ કાઢવા કરતો ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાધો શું ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

ખરોડને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં બેરોઝોનો શોખ ભલામણ પુરો કરો—તમારા હામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેગો હોય—તો અતી શકશે.

—લખો અથવાં મળો—

એન. ડી. ઓફની કું

કે. ગાયમન્ડ, હાઈસ, વાઘા ગાંધી રોડ

ગામરેવી-મુંબાઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરતું અમુલ્ય અમૃત !

સુંદર દાખી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માયાનો દુખાવો, અધારીશી, શરીરની કળતર, શરદી,

સળેખમ, સૂળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કોઈ પણ બાગતું અલાઈ જતું, સ્તન મારી જતું અથવા કમતાકાતથી કુલ્જાં વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામખાણ અને તાત્કાલીક છે. વૈદો, ડોક્ટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાવી ખાતરી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકોટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

ભરૂચા બીડીંગ મુંબઈ નં. ૨

લેખક-ડા. પ્રમોદચંદ્ર-ત્રાંબકસાલ મહેતા.

અનામતે પુષ્પં વિમલયમલ્લનં કરરુદ્ધૈ ।

અનાવિધ્યં રલ્લં મધુકર નવનસ્વાદિત રસમ્ ॥

અલંકરં પુષ્પાનાં ફલમિપ તદ્વરૂપ મનઘમ્ ।

ન જાને ભોક્તારં કિમિપ સમુપસ્યસ્યતિ વિધિ ॥

Full many a flower born to blush unseen;

And waste its fragrance on the desert air.

કેટલીએ કળી અણુવિકસી, અણુચૂંદી, કરમાઇ જતી દરી, પગ નીચે કચરાઇ, છુટાઇ જતી દરી. કેટલીએ વિકસવા જતાં કરમાઇ જતી દરી; તેમના જીવન માલીઓથી વિપુલ પરી જતાં સુખના પ્રેમર તાપમાં એમનું અસ્તિત્વ એ અસ્તિત્વમાં હેમાણ્ડન નથી. જનતનું સૈદ્ધ્ય, જનતનો મોહ, જનતની નવીનતા માણુવા નેટલો પશુ અધિકાર રહેતો નથી. જુને છે પશુ એમને દીકમાં-દીકમાં સમાય છે-સમાવે છે-તેમની હાથ-અસીસ-અળાપ જનતને મુઠ્ઠે છે પશુ તે અધ છે-રૂદી અધ છે !

“કમલિની ! તું બહુ સુંદર છે !”

“જાણે એ સુંદરતા !” કમલિનીએ ચીસાઇ તેની સખી સાંતાને કહ્યું. “તું મને આખો દિવસ આમ ને આમ શું મનઝા કરતી હશે !”

“શું કું બોલું કહું છું ?”

“ના ના બહેન અરે !” કમલિનીએ નિસતો નાખતાં કહ્યું.

“બહેન નહિ કહે ! કમલિની કહે તો ખરી ! આમ શું કરે છે !”

“તને શું ધાય છે ?” સાંતાએ કમલિનીને વળગી એવું કુસુમ જાણવા પ્રયત્ન કરવા માંડ્યો.

કમલિની એક શીમત વ્યાપારીની એકની એક પુત્રી હતી. જનનમાં જળવા નેજતા, મળી શકે તેટલા લાંબકોડ ને વૈષવ તેને મળ્યા હતા. તેનું દીસ કુખપવા કાપની હામન ચાલતી ન હતી. આટલું છતાં પશુ કમલિની સાંતા, સાલસ ને શરમાળ હતી. કદી પશુ તે ઉત્તરૂંપ માલમ ન પડતી. કદી પશુ તેણે પેતાના નોકરી પર જીલમ ગુળથો ન હતો. સખળા નેરે તે મેદથી વનતી.

સાંતાને અને બહારનો કુવાન વગેરે કમલિની તરફ આકર્ષિત હતા-અન્યથા હતા.

સાંતા એ કમલિનીની સખી હતી. આખો દિવસ અને સ્થળ નજરે મળતાં. સાંતાને કુસુમ નામે બાઇ હતો. કુસુમ મોઢક ને ચાલાક હતો. હાલ તેનો બી. એ. નો અભ્યાસ ચાલુ હતો. કમલિની કુસુમ તરફ આકર્ષિત હતી. તેની મોઢકતા, વિદ્વાને આનંદી રવભાવ પર કમલિનીએ પેતાની જાત અપૂર્ણ કરવા નિશ્ચય કર્યો હતો. સાંતા ને કમલિનીનાં ઘરો નેરે હોવાથી કુસુમનાં કોલેજમાં જવાના વખત પર કમલિની હમેશ પેતાની ખાસીએ ઉઠી રહેતી. કુસુમ મજા જતાં તેની તરફ એક રનેહ બરી દષ્ટિ કરતો ને આનંદ પામતો ચાલ્યો જતો.

સંધ્યા સમયે વાણુની મેળાએ કુસુમ વખતો વખત કમલિનીને ત્યાં હાજરજ હોય, જનતની, દેસની, ગામની ને શુદ્ધની વાતોમાં તે વખત જતો તેની અધને રહમનવવાની કળા, વાક અર્થ જેષ્ટ કમલિની મોહ પામતી. કુસુમની દષ્ટિ બીજી તરફ ચતાં કમલિની એ નેજ રહેતી, કમલિની એને કાંઈ સવાલ પુછે તો એનો ખોડો ઉત્તર આપી સાંતાને કુસુમ દસાવતો. વાતોમાં ને વાતોમાં કોઇ વાર કમલિનીના માતા પિતા નિસાસો નાખતાં. આતુ કારણ કોઇ ન જાણતું.

(૨)

“કુસુમ ! શું દરો છે !” કુસુમના અંધધન શુદ્ધમાં લાખલ ચતાં કમલિનીએ પૂછ્યું.

“આવે ! કમલિની ! કેમ આજે તમે આ તરફ આવવા નવરા મડ્યા, તમે એકલા કેમ ! બહેન ક્યાં છે ?” કમલિની હમેશાં સાંતાની નેરેજ આવતી. આજે એકલી આવી હતી. સાંતા પશુ ધરમાં ન હતી.

“સાંતા તથા બા દર્શને મ્યાં છે.” કમલિની બોલતાં તો બોલી પશુ પછી શરમાઇ નીચું ધાપ્યું.

“ત્યારે તમે એકલાજ—” કુસુમ અચકાવો, કમલિની નીચું નેજ રી હતી. કુસુમ વિચારમાં પડ્યો.

મૈત્ર જમ કરવાના ઉદ્દેશથી કુસુમે પૂછ્યું, “જમ કાલનાં મારો ખાટીકલ માંચો છે ?”

“હા ! બહો સરસ છે. મને કયારે એવું થીખવશે ?”

આ ન્દાનકા પશુ સંબંધથી બોલાએલા વાકમને કુસુમ અર્થ સમજ્યો. ખુરશીમાંથી ઉઠી કમલિની પાસે આગ્યો.

“કમલિની ! અવની નીચે છે-આમ ઉંચે છે !”

“તોય શું ! કુસુમ...” કમલિની શરમાઇ મઠ. મજ માણું ઉચું નેજ બોલી “કુસુમ ! આજરૂપ તમે છે. હું ચાલક છું. સરસ્વતીના જિંદુ ગદાર થુખમાં પડે એ માણું છું. તમારી વિદ્વા-કોસામ અભિનંદવા નેજ છે, જનત અભિનંદે છે હું અભિનંદુ છું ને મુખ છું.”

“મરડુ...”

“પરંતુ શું ! જમ કાલે પિતાજી બાને મોરે કદેના હતા”

કે કુસુમચંદ્ર....." કમલિની બેલની અટકી.

કુસુમ આગળ વધ્યો કમલિનીના બે હાથો પકડી મુખ મુખે "મહારાં અહોભાગ્ય !"

* * *

સધેજ શાંતિના વાસ છે. રાત્રિના દરેના સુમાર છે કુસુમના મકાનની પાછળ પહોળા નદાના અગીચામાં બે વ્યક્તિ વાર્તાલાપ કરી રહી છે. ચંદ્રના આજીવન પ્રકાશમાં જોઈ શકાય છે કે હલકાતા મુખ પર આનંદનો આવિર્ભાવ છે.

"કુસુમ ! બહાણ ! આખરે એ સમય આવ્યો. આજથી આઠ દિવસ પછી તમે મારા ને હું તથારી થઈશ. જન્મતાના અલભ્ય મુખે આપણે પાચશું. ત્રેમી જીવનનો અનંત લહારો લઈશું. સંસાર દેવમાં, ત્રેયમાં દયાની ફરજ બાળવતાં બ્રહ્માને જન્મતાને આત્મ સમર્પણ કરશું."

"પાંખી બેઠકર જગતમાં ત્રેમીને રનેદાળ આત્માની કદર નથી." કુસુમે એક બેઠકર જગતના કડવા અનુભવની જાંખી કરાવી.

"જગત કાંઈ એમ કરે, આપણી ફરજ અદા કરવી જોઈએ કુસુમ—પણ....."

"કમલિની ! બેઠા....." કમલિનીની માતો સ્વર આવ્યો "બા બેલાને છે" કમલિનીએ કહ્યું.

હૃદય બેઠ આખી કમલિની ગઈ.

(૩)

વાજીના લાગી રહ્યાં છે. આને કુસુમ તથા કમલિનીના જન્મ છે. કમલિની કુસુમની ધરો-કુસુમ કમલિનીનો ધરો. સર્વત્ર આનંદ પ્રસરી રહ્યો છે.

વરરાજ ચંડપમાં આવી ગયા. લગ્ન કિવાના મ્લોકો આજી થયા. લગ્ન પછી આવી. ગૌર તથા જોશી "કન્યા પધરાવો"ની છુમ પાડવા લાગ્યા; પરંતુ કન્યા આવતી નથી. દષ્ટિએ પાતી નથી. કુસુમ બહારે જાય.

એકાંતમાં ત્રીજા માળની એક ઓરડીમાં કમલિની બેઠી "બેઠી રોષ રહી છે. એના હાથમાં એક બાળકની જાંખી તથા એક જીનો ચુંથાઈ ગયેલો પત્ર છે. કમલિનીની મા શોધતી શોધતી ઉપર આવી. કમલિની રોષ રહી છે. અશ્રુની ધારાએ વહી રહી છે.

"બેઠા ! આ શું !" કમલા દબાવેને બેલો. એના દીલમાં સરો પડ્યો.

"કાંઈ નહિ ! બા ! જરી કુસુમને મોકલશો ?" આજી-ત્રાણી પણ નિરાધાર દેખાતી બાળાએ ધીમે ધીમે એક એક શબ્દ ઉચ્ચારતાં કહ્યું.

કમલા રહમજી ગઈ, કુસુમ આવ્યો.

"આ મંગલિક સમયે આ શું બહા...." આજી-પામતાં કુસુમે કહેવા માંડ્યું.

"હું તારી બહાલી ન દોવું" વચમાં કમલિની બેલો

હો. "કુસુમ ! લાઈ કુસુમ ! મારી મોટી બહા થઈ. હિંદુ શાસ્ત્રોની વિરૂધ્ધ થઈ રહ્યું છે. મારા માતા પિતાએ મારા મુખની આંતર બુનકાળ દીકરી રાખ્યો છે. હું વિધવા છું" કમલિની મોટેથી રોષ પડી.

"હું !..." કુસુમને તમ્મર આવ્યાં ને નોંચે પડ્યો. કમલિનીએ રોતા નેત્રે ને હૃદયે એને બેળામાં લીધો. "લાઈ ! ચતાર થઈ ગયું. બહા વખતસર રહમજી એમાં સંતાપ કરવા જેવું કાંઈ નથી. તમે સુખી થઈ ચક્રો. હિંદુ સંસાર કહે છે, હિંદુના શાસ્ત્રો પોકારીને પુરુષને રમ આવે છે, તમે લગ્ન શકી શકશો. બપોરે હું...હું એક નિરાધાર અબળા જગતને ખુલ્લો જોયરે અપશુકનીયાળ પડી રહીશ. હું સડીસ ને જગતમાં સડો પેસશે. અમે જગતને નિંદશું જગત અમને નિંદશે. પણ મહારે આવી રહ્યું છે. તારા-તથારા-વખર હું નહિ જી શકું. છતાં પંથુ મારે રહેવું પડશે. કારણ ! કારણ કે હિંદુ સંસાર-શાસ્ત્ર એમ કહે છે." કમલિની બેલની બેલની રોષ રહી છે. લગ્ન પછી કપાસીએ વહી ગઈ. નીચે કાલાદમ મચી રહ્યો છે પરંતુ કમલિનીના માતા પિતાએ કાંઈને ઉપર આવવાની બંધી કરી છે.

"પણ ! પણ !..." કુસુમ સ્વસ્થ થતાં બેલ્યો શું થઈ તે કહેશે ?"

"શું થયું ? જીનો આ પત્ર" કમલિનીએ પત્ર ને જાંખી કુસુમ તરફ નોંખ્યા.

કમલિનીનો વિવાહ તથા લગ્ન બાળપણમાં મારે વર્ષની ઉંમરે થયા હતા. કમલિની પાંચ વર્ષની થતાં હશેના બાળક પતિ મરણ પાડ્યો. લગ્ન બીજા ગરમમાં થયેલાં હોવાથી અને કમલિનીના પિતા આ ગામના વતની ન હોવાથી અદિ આ બાળકની ખબર ન હતી આ પત્ર કમલિનીના સસરા તરફથી હતો. બાળક યરી ગયા પછી તરતજ લખેલો હતો. કમલિનીને બાળક પતિ જત થતાં કમલિનીને પાંચ વર્ષની વયે વૈધવ્ય આવ્યું હતું. ને તેના સસરાનો એવી ધ્રુષ્ટા હતી કે એ. વાત ગુપ્ત રાખી કમલિની બંને સુખી થાય.

"કમલિની ! છતાં તારે વધી છે !" પત્ર વાંચી રહ્યા પછી ખ્યાલ આવતાં કુસુમે પ્રત્યક્ષ. "તું જાણે છે કે તું મારી ન થતાં મારે જીવન અસ્ત-અસ્ત થઈ જશે."

"કુસુમ ! પ્રિય કુસુમ ! હું જાણું છું. પરંતુ લાચાર ! વિધવા છું. રીતપદ સમાજમાંથી છુટવું મુશ્કેલ છે. કાલે જગત જાણશે. પછી શું થશે તેના તને ખ્યાલ છે ! શાંતિ આપણને તરડાશે. સર્વ સાધન ધણીની દષ્ટિથી જોઈ. તાર બાદ આપણી પ્રજાનું શું ?...હિંદુસાધન ફર છે. સ્ત્રીઓએ કાણુ જીતે પાળવાં જોઈએ. જોતા છતાં અંધ થતા રીખવું જોઈએ. સમાજની રીત વ્યક્તિથી અપમાન થતાં સહન કરવું જોઈએ-સેવક બનવું જોઈએ. ગુલામી રીખવી જોઈએ કુસુમ-કુસુમ આ કાંઈ વ્યક્તિત્વ દટીતી નથી. આપણાં સમાજ કરતાં એ

કેટલી ચાલે ચાલતી, અર્ધનમ્ન દેખાતી, હમેશા અસ્થિચાર
કાતી; મુખ ક્ષણિક હોવા છતાં પાઉડર લગાડતી, પુરેથી સાથે
ગમે તેવી રીતે એકંતમાં છુટ લેતી, પનિને (રીતસાત યીખે)
કહેતી ગેરી ચામડીવાળી પ્રભને વધુ સુધરેલી દુનં નથી કહેતી.
એ મફટની રાહે ચાલતી પ્રભની સનાતન સાથે સરખામણી
નજ થાય. પરંતુ કુસુમ સમાજમાં સડો પેડો છે. મુર-ગેરોએ
સંસ્કૃતને શબ્દ એક ન ગણુવા છતાં શારંગોરો ઉધે મનમાં
રાંધે તેવો અર્થ કયો છે. “ વર મરો કે કન્યા મરો પણ ગોરનું
તરલાણું ભરો ” કહેતા ખાલજોએ સમાજનું અધઃપતન કરી
નાંખ્યું છે.” કમલિની ઉરકરાઈ મધ. થોડી વાર પાસ લઈ
બોલી. “ તમારું તો જીવન અતવ્યસ્ત મધ મધું; પરંતુ મારું
સર્વનાશ મધ મધું.”

વાળાં વાળતાં અધ થયાં. લોહા વિખરાઈ ગયા. માંડવો
નરત છોડી નાંખવામાં આવ્યો. કમલિનીના પિતા શામ છોડી
લાંચારીથી આઘ્યા ગયા.

કુસુમ ૯૭ કુંવારોજ છે. કમલિની પણ જોડેજ છે. અન્ય
શામમાં રહી, ભાતુ ભગિનીના નિર્મળ સ્નેહથી ઉભય દેશ સેવા
કરી રહ્યા છે. છતાં વાત નીકળતાં એક ખીલને બૂરાશાળ પાદ
આવતાં, અંધિા એક યુનાં “ દાય હિંદુ સંસાર । ” એવો
એક નિસાસો નીકળે જાય છે.

સંપૂર્ણ.

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“ સ્પીડર્કીંગ સાઈકલ ”

૪૫ વરસનો આ લાઇનનો અમારો અનુભવ
સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર દેકાણું.

ચાલુવાલા એન્ડ કું

૪૩૧-૩૪ હાલખદીવી રોડ મુંબઈ

(મફત મળવું ફેરવેશ મંગાવી જુઓ.)

વિનોદ-વાટીકા

લખનાર-ડા. અરોહ

લિસાંડિવાળો-એ કે આ લોડો બહુ દુર્બલ દેખાય છે, છતાં
એ બહુ સારું કામ આપશે એમ હું આપ સાહેબને ખાતરી
આપું છું.

લાસાંકાકા-એ લોડો હું ખરીદું છું પણ એ ને કામ
મરો ન નીકળે તો ?

લિસાંડિવાળો-તો મહેરમાન પાછો લાવજો.

લાસાંકાકા-પણ તમે ન હો તો ?

• લિસાંડિવાળો-તો તમેલામાં મુકી જાવો !

* * *
“ ફેટલા પેસા થયા છે ! ” ગામડીઆને મુસાફરે પૂછ્યું.

“ મજૂ રૂપીઆ ” ગામડીઆએ ધેડાની લગામ તેના દામમાં
આપતાં કહ્યું. એ સાંભળી મુસાફરે દુર્બલ પેસા તરફ એક
નજર નાંખી કહ્યું. “ ધેડોજ લઈ જા. ”

* * *
મીરસીસ-આજે હું આપની દની ત્યારે કંકરે જાગે મેં
પેસા આપ્યા ન હોય એવી રીતે મારી સામું જોયું.

મીરસીસ-ત્યારે તમે શું કયું ?

મીરસીસ-આપ્યા હોય એવી રીતે એની સામે જોયું !

* * *

લલિતજનો પત્ર—

યુ. કાકા.

મને રા. ૧૦-૭ની ધણીજ જરૂર હોવાથી હું આપને પત્ર
લખું છું. અવિનય થતો દોષ તો ક્ષમા કરશો. આ પત્ર લખતાં
મને ફેટલી ધરમ આવે છે એ ને તમે જોઈ શકો તો જરૂર
પેસા મોકલો. આ ચિઠ્ઠી લખત રહે પેસા આપવા તરફો વેશો.

લીડ કરતીજના પ્રણામ.

તા. ૬-૮-૨૨ આજના લખવા પછી ૨૬ને બહુજ ધરમ
આવ્યાથી હું પેસા માગુસ પાછળ દેડ્યો પણ તે ન મળ્યો.
પ્રમુ એ કામગીરી તમને ન મળે એમ કરે.

કાકાનો પત્ર—

આનંદ પામ, દયાળુ પરમાત્માએ તારી પ્રાર્થના સંભળી
છે અનેજ કામગીરી લખનારથી મેળવઈ મળી છે.

• લી. કાકાના આશિર •

તા. ૬: હવે ત્હારે શરમથી નીચું જોવાતું કાંઈ કારણ નથી માટે મોજ કર.

આટીરટ અ:-મી. બ કાલે મેં લખોટાતું એટલું આંખે-
દુખ ચિત્ર કાટયું કે તે પાણીમાં નાખતાં કુખી ગયું.

આટીરટ બ:-અંહ એમાં શું? મેં એટલી સુંદર દ્રાક્ષ ચિત્રી
છે કે પક્ષી હોંસે હોંસે ખાખ છે.

આટીરટ ક:-પણ મેં રોઠ હળુચાતું પોટ્ટેટ એટલું
આંખેદુખ ચિત્રાયું છે કે તેની આવાડીઆમાં બે વાર તો હનમત
કરવી પડે છે.

નવમ્બ્રો (ચોકું ગાઇ) મેં સાંભળ્યું છે આપને સારાં
ગાયનનાં ધણે શોખ છે!

રોઠ-કાંઈ નહિં ચલાવો.

(અર્થે બરાબર કરે.)

માસ્તર-ગજેશ તું બહુ તોશન કરે છે. મારે તારા બાપાને
બોલાવવા પડશે.

ગજેશ-મહેરખાની કરી બોલાવતા નહિં. કારણ તેમની
વિઝીટ શી કે. ૧૫ છે.

અગરમુંદ-રામસાલ તમારા સગા ચાખ ?
બર્મિસા-પણ આપના, હું મારી માને પહેલો ને એ
કારમા.

ગાઠ-આ રમીકીંગ પોટ્ટેટ નથી.
ઉતાર-બેરકારીથી) હું તે ચારી પેટે નાણું છું.
ગાઠ-પણ તમારી પાછપ તમારા મોઢામાં છે,
ઉતાર-હશે મારા પગ બુટમાં છે તેથી હું કાંઈ ચાલતો
નથી!

બાઈ-તને ધરકામ બરાબર આવડે છે!

આચા-હા બાઈ, મેં ઓગણતીસ જગાપે કામ કર્યું છે?

બાઈ-(આશ્ચર્ય પામી) અહોહો. ત્યારે તું કેટલાં વરસથી
કામ કરે છે?

આચા (ગર્વપૂર્વક) બે વરસથી!

તાલ લેખક કરેલું અગ્રણી જારેલું ક્રાંતક:-

૮ પાઈપ-૧ આઉસ.

૭ આઉસ-૧ અઠવાડીયું.

૨ અઠવાડીયાં-૧ પ્રકરણ.

૨ પ્રકરણ-૧ રોલ.

૨ રોલ-૧ પુસ્તક.

—સમજે તેવું મોત—

મોજ-મજલ ઇનામમાળા નં. ૬

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઇનામે

નાચે જણાવેલી કુપતમાં અત્યાર સુધીમાં ખ્યાતિ
પામેલા સારામાં સારા

પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

સખી મોકલનારાઓનાં રા. ચોવીસનાં અઢાર ઇનામે
વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૩. ત્રણનાં ત્રણ, રા. દોઢનાં પાંચ
બાર આનાનાં દસ મળી કુલે અઢાર ઇનામે આપવામાં આવશે.
આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કીમતના
અમારી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો
ખરચ ઇનામ મેળવનારને ફિર છે.
(કુપત વગરનાં નામ ઇનામની દરોશાખમાં કામલ લખ શકશે નહિ.)

આ ઇનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૩૦-૫-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપત તા. ૨૬-૫-૨૬ બપોરના બાર સુધી લેવામાં આવશે

તા. ૨૩-૫ ૨૬

સારામાં સારા પાંચ નવલકથાકારનાં નામ

૧ ૨ ૩

૪ ૫

લી

૬.

ચાં.

બાપુ ગણપતની બહાદુરી

લેખક-ડૉ. જીભાષ

મારું નામ છે બાપુ ગણપત, શુભનો છું મોટો પરવત, જોખીન છું સોડા શરબન, દુરમન પર મુકું કરવત.

ક્યો વિચાર મેં મુખપ જાવાનો, મુખપનો દલનો જાવાનો, પારકે પેસે મોજ-મળદ ઉઘાવવાનો, નવયુવતીઓને લે. માવવાનો, સીનેમા નાટકો જોઈ રંગગમ જમાવવાનો.

પસે રૂપીયા હતા દસ, પેરથી ક્યો કમાવાનો મસ, કરવને મુખપની પ્રાન વસ, નિકળ્યો દું દેહમાંથી બસ.

વૉશીંગ કંપનીમાંથી લીધાં બાટે કોટ પાટલુન કોટને બાકીટ, વળી ખરીદી એક સુંદર પાકીટ, ને જોડું લોખીટ, મેં પેસાની લીધી બીસ્કીટ, નિકળ્યો આવા કરનેશથી, નેન્ટલ મેનના વેશથી, ફેસનેજલ વાંદરાના ફેસથી, એલેજા ફેસથી—

આખો સરકારથી, મદાન પુરવના આચારથી, જલ્દ બેટો સેકન્ડ ક્લાસમાં મેટ્રે બારથી, ટીકીટ વગર બેઠાં દના બંદા બદારથી, ગાડી ઉપડતાં ટીકીટ નેવા આગ્યા રાંખબારથી, રંગપમાં ભેંસાસુરના સારથી, શરીર દળું તથી કહેલ હોય તારથી; આના દર્શન કરવાની આસા રાખી દતી બધી વારથી, હલ્લ બળથા લાગ્યું ચિંતાના અંગેરાથી, હિંમન રાખી, મેદ-ગળ મેં નાંખી, ટોંચ કરીને સ્પષ્ટ ગયો દું ડોક રાખીને વાંકી,—

આગ્યા એકજામીનગ, જલ્દ મોટા સોલીસીટર, યા તો મેં જીનીવર મારા મનથી માન્યો ખર, તપાસ કરી મારા સિવાય સર્વપર, આલતા થયા તે વર્ણશંકરના બાઈ પનચકર.

આખું વીરમગમ, જલ્દ સ્વર્ણનું ધામ, પેટ ગળું દળું પાતાળે તથમ, પેટમાં હોડવા લાગ્યાં મગુડીયાં આમ આમ, મેવડા મસા-લેદારનો જોષ દોડામ, વિચાર ક્યો કે “શું કરું ફસાય રામ ?”

મારા ડખામાં સુરતી નેન્ટેલમેન્ટ આખ્યા, તે તો મારે મન બાખ્યા, વિવેકથી મેં તેને બોલાખ્યા, “પધારો રોક ભલે આખ્યા,” મેદમથી જાળમાં તે સુરતી જુદરખને ફસાખ્યા, ત્યાર પછી તેજે પેટી ખોલી નાસ્તા કરાખ્યા.

પરસાદ ભઈ ક્યો પરસન, “બાઈ, તમારાં નામ શું છે શુભન ?” ચરમે ઉઘો મગવી મગુપતી નેવા બોધ્યા, “મારું નામ કરસન.”

“સુરતનો છું વેપારી, રૂનો છું ધંધાદારી, બાઈ અમારી વત છે બ્યારી,” આમ આનંદમાં રાત વિનાડી, જોતો જોતો આસ-પાસની લીલીવાડી, ત્યાં તો કહેવા લાગ્યા સુરતી બરાડી, બાઈ, રંગન મહેઠાં આખ્યાં જગ જુઓ આંખ ઉઘાડી.

પછી કહી રામરામ, સુરતીએ પેક કરી સામાન તમામ, આપી એડ્રેસ પોતાનું ધામ, અથા રોક પોતાને ધામ.

બાપુ ઉતર્યા કખાની બદાર, કરવા લાગ્યા વિચાર, મને ને જુવનો બાઈ આ વાર, તોજ થાય બેટો ખાર, ખાંટા દીધા દસ કે ખાર, પછી બેઠા કખા મોઝાર, ચરદી દતી અપરેખાર.

એક સુધરેલી ખાલુ કુંવર નેન્ટું નામ, જવાની દતી મુખપ ગામ, સત્તર વર્ષની ઉંમર સાથે દમામ, મુરોપીયન લેડી નેરો પેપાકે તમામ, કરતી દતી મેડીકલ કોલેજમાં બજવાલું ધામ, આપી મો માખ્યાં ધામ, આખું શરીર સુધરેલું તમામ.

દાઘમાં બેચ રાખી, કાનમાં સેન્ટ લવન્ડર નાખી, પહેરીને સાડી પાંખી, કુંવરબાઈ કરવા લાગ્યાં જીનની ઝાંખી.

ન્યુ કવીન્સ રોડ ઉપર

થયેલ ભવંકર અકસ્માત

તા. ૧૬-૫-૧૬ ને દીને કવીન્સ રોડ ઉપર સગરના પાંચ વાગે રોડ ગારી મ્યુનીસીપલ ક્લાન્સ સાથે અથડાઈ પડી નેવાં ત્રણ મુરોપીયનને સખત હાજા પોંચી છે

આવા ભગંકર અકસ્માતથી જે મોટર વાલાઓને બચ્ચુ હોય તો વાપરો વીડ બમ્પરો

સારા-સરના અને ગાડીને શોભાવનાર મળવાનું ટેકાડું—

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ દારેકાદાસ

બારકર મેનશન-લેમીટડ રોડ-નું બાઈ ૪.

સેકન્ડ ક્લાસમાં ગરદી દતી બટુ બારી, ખાંટા દેસા લાખાં તે સનારી, ગજારાવાથી યઈ અર્ધાં આબરી, મનમાં વર્ણા કે “જો બગવાન, વાર કરવું થારી.” બાપુએ જોઈ બગવાનની બલિદારી, વારે ધાયા તે દેટધારી, એક દુનુમાન કુદો મારી, તોડીને કાચની બારી, બદાર ધર્યા તે મીનરેટથી મોરવી પારી, બાપુ બાનુ પાસે પધારી, પછી રોકહેડની વિવેવધારી પેનાની લાપીય સુધારી, પછી બેલાખ્યાં કખામાં તે સનારી.

બાપુએ પૂછ્યું તેણીનું નામ, કામ, અને યામ, તે સખતું હતું—ટેણીએ તમામ, કહેવા લાખ્યાં તેણી ખાનવાન “મારે એક બહેન છે અરેબન, નામ છે મલોડ તેને ત્યાં એક પુત્રો ઉમ:

નેની પંદરેક, બાણે છે તેણી વિવેક, અભાસમાં ઠોઠ સાવ છેક, બહિં હું મુખે અભસ કરવા અગ્ર સખીને ટેક.”

પછી તેને સ્વીકારવાની, ભાષકર વિસાલથી ઘેર ગળતી, મામશે ગળીર મગતી, તેનમાં ધમાધમી જમાવી, બાપુએ ગપાટાથી ગળન અને ગાડી ગળતી, અંતે પાલકટ ગાડી આવી.

બાપુએ ચાહવાળાને બોલાવી, તેની પેટી બોલાવી, ચાહ બે કપના ઝોડર સંભળાવી, મીસ કુંવરને એક કપ અપાવી, પીવા લાગ્યા બાપુ તરણ્યુ નેચું મોહું ડોલાવી, તે માયું છુણવી.

ટૂન સ્ટાર્ટ થઈ, બાપુની આમલ ગઈ, ચાહવાળે પૈસા માટે બોલાવ્યા તે ભેઈ, પશુ બાપુ સાહેબ કંઈ બોલ્યા નહિ, પછી ચાહવાળે તપી જઈ, બે ચાર પુખ્યાજલી ને મેથીયાકની પ્રસાદી દઈ, ચડી ગયો તે ચાહવાળો કબજામાં હાથમાં કાટલી લઈ; ત્યારે બાપુએ માર્ગે ધકકા એવી ઠોકર દઈ, કે પડયો તે ચાહવાળો પ્લેટ ફેર્મ માં ચિતોપાટ થઈ; પછી ચાહના બે કપ બેગમાં મુકી દઈ, રાણ થયા તે કડક બંગાલી જેવા બાપુલઈ.

આનંદથી વાતો કરતા, દોલમાં ખુશાલી ધરતા, સીંગરેટનો ટેસ કરતા, આભ્યા એડી પોસાના જેવા બાપુ મેન્ટેડો ટીકટની બીકથી કરતા કરતા.

બહાદુર બાપુએ બેગ કુંવરને દીધી, પાંચ મિનિટ માટે રજા લીધી, વળી વાત એવી કીધી, “કે જાન્યે મા બાઈ ઘેર સીધે સીધી, રહેજો પાંચ મિનિટ રેસન બહાર, ત્યારે આવીશ હું” તે વાર, પ્લીઝ કરશો માઝ કામ આ વાર, તો ઉપકાર ધરી નિરધાર !”

બાણ ટિકિટ ન હોતી સાહેબને તે વાન છુપાવી ધરીને મેડે બહાર, પછી કુંવર બેગ સાંચવી તે રહ્યાં રેસન મેઝાર.

બાપુએ આંટા આમ તેમ મારી, શોધવા લાગ્યા રસ્તો બટકવાનો ધારી ધારી, પછી વાત તેણે વિચારી, નિકળી ગયા તે બાપુ લાંચ એક રૂપિયો આપી કલહારી, બધ મળ્યા કુંવર બિચારી, કે જે હતી પરમજી નારી.

મનમાં મગન થઈ, એટ્રેસ તેણીનું લઈ, જતા હતા તે ભઈ ત્યારે કહેવાં લાગ્યાં આતુર થઈ, “અદિથી ઉતરશો તમે ક્યાં જઈ ?” ત્યારે કહેવા લાગ્યા તે ખરા નર, “અહીં નથી ઉતરવા ધર, રહેજું લોજમાં માનવર, આવી રિધતિ છે અમ પર.”

ત્યારે તેણીએ બાપુને ધણું ધણું સમજાવી, તેને વિક્ટરીયામાં પધરાવી, ગયાં બને માણેકબાઈના મહેલમાં ગાડી ફાસ્ટ દેહાવી; શેક હેન્ડથી હાથ દલાવી, માણેકબાઈ સાથે ઝોળખાણ પડાવી, પછી બાપુએ મેં મલકાવી, ગામ ગપાટાથી ગળન ગળતી, બાપુ વિચારવા લાગ્યા ભાવિ; ત્યારે રૂમ રમેથીલ આપી મીસ કુંવરે દોસ્તી નિલાવી; સોડા શરબત સાહેબને પિવાડી, ધણાં સિનેમા નાટકો દેખાડી, બાપુના હૃદયને આનંદ પમાડી, કહેવા લાગ્યાં તે લાડી, “માણેકબાઈની પુત્રી, હમેશાં રકુલે જાવતું ચુકતી, ચોપડીને પેન્સીલ એક આજી ચુકતી; તમે તેને લાજાવી, હોલિયાર બનાવી, ત્રીજી અંગેજીમાં પાંસ કરાવી, પછી જાઓ તમે

સિધાવી.”

પચાસ રૂપિયા માસિક પગાર, ત્યારે આનંદ પામ્યા બાપુ ગમાર, આવી રીતે લાજાવા લાગ્યા બાપુ નિરધાર. તે માણેકબાઈ જમના પુત્રીને પડાવી, હાથ સાથે હાથ મિલાવી, ચોપાટીના ખૂબ તેને ફેરવાવી, આનંદી વાતથી યુગ તેને દલાવી, અને તેમાં તે ગયો ફાવી ધમિ ધમિ પ્રેમ જમના સાથે ફેલાવી, બાપુએ તો ગળન મુક્યું ગળતી. બાપુ, પીતુ, સુવ સાથે, ફરતું રાખીને હાલ્યાં જેવી હેટ માથે, હેન્ડ નોખ બાંધીને હાથે, છુટવા લાગ્યો બાપુ જોનનરસ તે નવલ નારીની સાથે, જમનાએ વિશ્વાસ રાખ્યો આથી ચીનના સાહુકાર સાથે, ત્યારે બાપુએ કથો વિચાર વંચો માપવાનો નાણું લઈને બાથે.

પધરાવે સુનાં દત્તાં જીગલ જોડી, સંસારની લાજ મથાઈ તોડી, ઉંદ છઠ્ઠી પેટે આનંદથી પોડી, બાપુ કરમને કોડી, નિર્મેરીને તોડી, જાનાં પસાર થયા બારી ફોડી.

તુરતમાજ અવાજથી જાગી, જમનાએ જાહેર સર્વને જાણવી, ટમેટાં જેવાં લાલ ડાયાં છુણાવી, બાપુને પકડવા ચોકલા-પોલીસને બોલાવી, અને દોડાવી, બાપુએ એવી બહા-દુરી જાણવી, કે છુપાઈ ગયા મટરમાં માયું નમાવી, પોલીસ દારાને પસાર કરાવી, બહાદુર બાપુ ટ્રેસ પલટાવી, મોહું મલ-કાવી, ચડી બેઠા તેન પર ટિકિટ ખીસામાં પધરાવી.

પાઠગથી છુટવા તાર ઉપર તાર, સજગા દેહ દેહાવર મોઝાર, સાથે તેનો ફોટો નિરધાર, તેઓએ ચોકલાઓ ડીટકીવ શોધમાં તેણીવાર.

અમલાવાદમાં ડીટકીવે બાપુને પકડી, હાથ પગ બંનેને લોખંડની જાંઘથી બંધી, લઈ આભ્યા તે શવબહાદુરને કાચી જેલમાં બોચી પકડી.

બાપુ કરવા લાગ્યા તેને પ્રજામ, પશુ થયા નિધન તે તમામ, પછી ખાતર મળવાથી આભ્યા કુંવર વગેરે તમામ, કેસ ચાલ્યો બાપુનો પૂર દમામ.

ચલા બાપુ ચાર વર્ષની જેલમાં, ધમપુરીના મહેલમાં, જેમ માખી હુમે તેલમાં, તેમ પામમાલ થયો બાપુ પડીને ખુરા ફેલમાં. દુઃખી થયો બાપુ ચાખખાના મારથી, લાકડોની ધારથી, પથાતાપે દુઃખી થયો સંખભારથી.

કહેવા લાગ્યો કીરતારને “કરો દયા, જરા તો રાખો મયા, ક્યાં સૂઈ ગયા દેવો, અમે બહુ દુઃખી થયા; વારે ધાએ સારગપાણી, છોડાને પ્રથુ આ સંસારકથી ધાણી, હવે હરામ છે ખારે અનને પાણી, કરો છુટકારો મારો હવે ચોત આણી.”

પ્રભુએ કૃપા કરી, લીલમાં દયા ધરી, મલું આપ્યું તેને શ્રીહરિ, છોડાઓ તેને સંસારની ચાકરી, આવી રીતે બાપુ સુતા સાથે, સેડ શરીર ઉપર ધરી.

સંપૂર્ણ.

પેરીસની પત્રિકા

લખનાર-શ્રી. રમણિક અ. મહેતા.

(ગદ્ય અંકથી આલ)

જે માણસ રેડોરામાં બેસી, શાકો અને તેની અન્ય ઘેરત સાથે થયેલી વાતચીત વેંધેતા હતા. તે ડેનીશિયન વિદ્યાર્થી એકાદ હતા. ડેનીશિય રેડોરાનાં માલિકને મળી તેની સાથે છુપાઈ વાતચીત જણાવતો મટે બહોજત કર્યો હતો. આ પ્રમાણે મુન્ડેગારો બેસાવે જળાધાર સપાટા હતા. આ પ્રમાણે એ સપાટામાં આવ્યા છતાં હજી ઘણી વિચિત્ર જણવાતી બાબતો હતી અને કાઉન્ટરો પતો ન મળે ત્યાં સુધી તેઓને પકડવાનો કે દાંધ બેંચવાનો વખત હજી આવ્યો નથી એમ ડેનીશિયને લાગતું હતું. મુન્ડેગારો રોજે ઇતોમાંથી સરકી જાય માટે તેની રીતબિત્તિ પર દેખરેખ રાખવાને એક માણસ નિમ્મે દતો. શાકોને પણ છુટા મુકવામાં આવ્યા ન હતા. જેવો બીજો દિવસે તે ધરતી બહાર નીકળ્યો કે તે ન જાય તેમ તેની પુક પકડવામાં આવી. શાકો રહેવામાં હજી પેરીસની પશ્ચિમ માણસો નહિ કિનારા તરફ જ્યાં ગરીબ વર્ગના મકાન છે તે તરફ વળ્યા. અહિં એક જગ્યાએ મકાન આવળ આવી લાગ્યા.

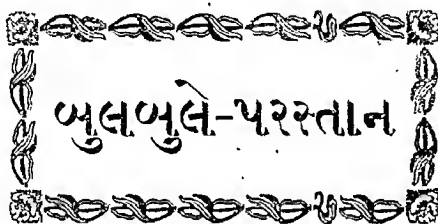
આ મકાનમાં અરસલ કાષ્ઠ શ્રીમંત માણસ રહેતા હોવો જોઈએ એમ જણાવતું હતું; કારણ કે મકાનની આવકાસ અમીયો હોવાનાં ચિન્હ હતાં; પાછળથી તે બીજાના કુખલમાં આવ્યું હતું અને તે જગ્યા છોડી ચાલ પડી ગયું. ત્યારે ત્યાં એક જગ્યાએથી ઘડી ચલાવનારના દાંધમાં આવ્યું. પણ થોડા અરસામાં તે માણસની ચક્કી બળા ગઈ. પહેલાં તો આ ઘડી-વાળો સારી દાસતામાં હતો અને ધંધામાં બે પૈસા પેદા કરતો હતો. પણ એકાએક તેની બેરી મરી ગઈ અને તેના માદા દિવસ આવ્યા. તે માણસને દારૂની બૂરી લગ લાગી. અધરામાં પૂરી તેની સંભાળ રાખનાર એક દિકરી હતી તે પણ પાણીમાં જૂડી મરી. હોકરો કાપી મરણ પામ્યા. એકલા માણસ ગરબી દાસતામાં દાંધમાં મકચૂર રહેતા લાગ્યા. ધંધામાંથી તેનું પાન છડી ગયું. એક વખત આવથી ચક્કી-બળા મર. તેણે ચક્કોનો વિષો ઉતાર્યો. હતો તેથી તુરંતમાં ત્યાં મેળવવા અરજ કરી, પણ વિષા કંપનીએ ઉઠાવે તેના પર દાંધ માર્યો અને તરોમન મુખે કે વિષા કંપની પસંદી નાણાં મેળવવાને માટે તેણે જળી જોઈને આગ લગાડી હતી. આ તરોમનમાંથી જવાબ મટે તે માણસે આપવાન કર્યો. અમરે આ

પરમાં પિયર મુસો નામનો માણસ રહેતા હતા. તે ધરતી મળ-જીન બંધાવો અને કલાવ દાખો દતો. તેની ઝીણી આંખો, લાંબુ નાક અને ચહેરાનો દેખાવ જોનારને તરન કરી આપતો હતો કે આ માણસ થોડું જોલનાર પણ શિવાળના જેવો હુન્ડો હોવો જોઈએ. અને વાત પણ તેમજ હતી. તેણે એકવાર તેના એક દોસ્તદારનો મારીને બોરકુટા કરી નાંખ્યા હતા. અને મકાને માટે તેને એક વાર જેલ જના કરવી પડી હતી. પિયર મુસોનો જવાબ એ હતો કે તેના તે દોસ્તદારે તેના ખિરસામાંથી ચક્રો રૂપીયો મોરી લીધો હતો, મને તેમ પણ પિયર કંદુસ તરીકે જોળખાતા હતા અને ચીંધરાં વીજવાનો તેના મધો હતો. વિધાવતમાં કેટલાક મજુસો લુગડાના માલો વીણી એકા કરે છે અને કાળજ બનાવવાની મીઠી આ માલોને ખરીદે છે. તેને ધોષ રાખાવણીક કિપાથી સાફ કરી તેના વિતમ કાળજ બનાવાય છે. પિયર અધો દતો અને પેતાની માલ મિત્રત કે આત્મરક્ષાને માટે લખકર ઉપાય અનુમાવતાં પાછો દડે તેમ ન દતો. તેની સાથે તેની જૂથ માતા રહેતી હતી, જે માલો જેવી હતી.

આ મકાનમાં શાકો બાવી પહોંચ્યા. તેની પાછળ ડેનીશિય અને ત્રણ ફ્રેન્ચ પોલિસના અમલદારો દતો. તેઓએ આત્મરક્ષાને માટે હિંમતારાખ્યાં દનાં, બેડીઓ પણ તેમની પાસે હતી. શાકો બુદ્ધિ પિયરની સાથે વાતચિત કરતો હતો જેવામાં ચાર માલસો એકાએક ત્યાં દાખલ થયા અને તેઓ પોતાની અનુપમીમાંથી વ્યવસ્થા થાય ત્યાર પહેલાં તે રક્ષિતને અને તેની સાથે આંધલા માણસોએ તે બનેલા દાંધમાં બેડીઓ નાંખી લીધી. બને જામરોની અનુપમીતો પાર રહો નહિ અને તેમાં ખાસ કરીને શાકો તો આનોજ બની ગયા; કારણ કે મધ મામે તો તે રેડોરામાં દિસિયારી મારતો હતો કે ભય જેવું કંઈ છે નહિ. મારો વાકો વાળ થાય તેમ નથી. પોલિસે ધરતી જડતી લીધી. નીચે ભોંધરામાંથી એક માણસ કિનારા જેવી રિલિમાં મળી આવ્યો. આ ભોંધરામાં અધાર અને પુકળ જોઈ દતો. એમાં એક કાચ પર આ માણસ સૂતો હતો. તેની કમરે મામ-જાનો મજબૂત પટો હતો અને એ પટા સાથે એક સાંકળ હતી જેને બીનની સાથે કડીમાં બેસી લીધી હતી. આ માણસના શરીર પર ફાટુ વજન અને ચીંધાનો દરજો હતો. ભોંધરામાં બંદો મારતી હતી અને તે માણસના પગની પાનીઓ અને આંખના ઉદોએ કોતરી ખાંધાં દનાં. માલના વળ અને દાદી વધી ગયાં દનાં. આંખો ઉઠી ઉઠરી ગઈ હતી. અને તે માણસનું શરીર દાંધપોલર સમાન જણાતું હતું. તેને જોલવાની પણ મુશ્કેલ ન હતી. તેનું મજબૂત નેર મારી ગયું હતું. આ માણસ બીજો કાષ્ઠ નહિ પણ કાઉન્ટર ઉછાસ દતો. જે માણસની મુશ્કેલી અને દેખાવપણની સાથે રક્ષિતમાં તારીફ રતી હતી; જે રક્ષિતના પેરીસ ખાળના એલની ખાતામાં આ મોટે દોરે ચલાવતી ઉમેર રાખતો હતો તેના આ દાલ !

આવે છે!   આવે છે!!   આવે છે!!

ફાતમા ફિદમ કુંઁની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ બુબેદા, બગમ ફાતમા, મીસ બલાંશ બહર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે બાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ-જોશ

કાઉન્ટને એન્જીન્યુઅનની ગાંડીમાં ધરપીનાલમાં મોકલી દેવામાં આવ્યો. પિયરની વૃધ્ધ માને દિવાનાશાખામાં મોકલી દીધી અને પિયર અને શાકોને જેલ તરફ રવાના કર્યાં. એક કચ્છા પછી યુનેની પિયરને અને શાકોની અને પણ પકડવામાં આવ્યાં. શાકોની સ્ત્રી પાસેથી ફેટલાક કાઢ્યો. મળી આવ્યા. આ કાઢ્યોમાંથી ધણી બાળવા જેવી વિશ્વોત મળી આવી; જેના આધારે એક ત્રીજા માણસને પકડવાને વૉરન્ટ નૈવાર થયું. આ માણસનું નામ જુદર ૯૬. કાઉન્ટનો સેક્રેટરી જરજી પાન્યા પછી આ જુદર સેક્રેટરી તરીકે કાઉન્ટની તોફારી કરી હતી. જુદર જનતો રશિયન હતો પણ લાંબા અવધથી પેરીસમાં વસવાટ કરી રહ્યો હતો. જુદરે એક સમયે સેક્રેટરી તરીકે કામ કર્યું ૯૬. પણ તેની અપ્રમાણિકતાને લીધે તેને કાઢી મુલામાં આવ્યો હતો. તેનું જીવન વિચિત્ર પ્રકારનું હતું. ત્યાર બાદ તેણે એક હોટલમાં બેઠર તરીકે કામ કર્યું હતું. જ્યાં તેને યુનેની સાથે પિછાન થયું. અને યુનેનીએ પોતાના કામમાં મળતિયો કર્યો.

ફ્રીસમાં યુનેની તપાસ જુદી રીતે થાય છે. ઉપદેશમાં યુનેનીને તપાસ ને રીતે થાય તેવી રીતે થતી નથી. ફ્રીસમાં (Judge to Instruction) પ્રાથમિક તપાસ યુનેનીને કરે છે. આ ન્યાયાધિશ પાકટ સુધિને અને અનુભવી હોય છે. તે યુનેનીને તપાસ દરમિયાન સજા દક્ષિત મેળવે છે અને પોતા નિર્ણય છે હોય તેજ માત્ર આવી તપાસમાં ધૂરી કરે છે. આપણા એ કેસમાં ફેટલીક દર્શકત ન્યાયાધિશની પાસે પોલિસ માર્શલ આવી હતી અને બાકીના યુનેનીને પોતે કસ્ટ કરી હતી તે નિયે મુજબ હતી:—

અપહૃત્.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

રા. હરિદર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક જીવનમોહિની—નરજહાના ગ્રેષ પ્રસંગ તથા સંતકાસને અનુભવી યુગરાતના આ મરેત કાવ્યએ રચ્યું છે. મધ્ય માત્ર આના બંદાર ગામના પ્રામુખ્યે નવ આનાની પો રીકરો મોકલવી.

મેળ-મળદ કાર્યાલય

ગીતગાન અગત બીલીમ મુખાઈ નં. ૪.

મેળ-મળદનો મુરબ્બા

જુલાઈ લીધો હોય ત્યારે

આપણે ૧૦ રમવાળી એક ચાલીમાં રહેના હોઈએ; તેમાં જનરો ફક્ત ત્રણજ રાખવામાં આવ્યાં હોય; આપણે રાત્રે જુલાઈ લીધો હોય; સવારે આપણે ઉઠી એ તે વખતે બધાં જનરો રોકાઈ ગયેલાં હોય; આપણાં પેટમાં સખન દુઃખનું હોય ૧૫-૨૦ મીનીટ થઈ જાય તો પણ પેલાં ત્રણની જાણમાંથી એક પણ માણસની નિકળવાનાં ચિન્હ ન જણાતાં હોય; આખરે ત્રણમાંથી એક જ જીવે બંદાર નીકળે, તેવાજ એક બીજે અદરથ આપણી પાછળ દલેલો હોય, તે પોતાના 'વારા'ની દરકાર રાખ્યા વગર આપણી આજળ થઈને પેલાં જનરોમાં ધુસી જાય, ત્યારે જીવ એટલો ઉછળી આવે કે જાણે તે જનરો-ઓમાં કાસાઈ બેઠેલાંએને અને મારી પાછળથી આજળ થઈને બરસ બેસનારને ચોદી ઉઠે એકેક તમામો !

ઉઠીનો વહેવાર.

હાજીવાળાનું અને રમનાં બાકાનું બીજ અટકાવીને કોઈ મિત્રને આપણે તેની અણીની વખતે નાણાં ઉઠીનાં આપીએ, તે ધારેથી મુદતમાં પાછાં નહિ આવે; કનવારે તેની પાસે ઉપ-શણી કરવા જઈએ, માગવાની બેઅબી નહિ કરનાં આડી તેડી વાનો કરીને પાછા ફરીએ, એમ મદિનાએ લીની જાય; પણ પેલો મિત્ર આપણી પાસે તેનાં રેખાં જામે ફસારો પણ નહિ કરે અને કહી આવે પણ નહિ, આખરે આપણા માગના રાએનો તકાદો ધેરીનીએકાદ જણસ વેચીને પનાવવનો વખત આવે ત્યારે જીવને એટલી બધી અકળામણ થાય કે જાણે તે મિત્રને ઘેર જઈને તેના રમમાં કાખત ચર્ચાજ એક (૧) ચે દી લઈએ.

સાળીની અ ક્યાળી

સાસરે ગયા હોઈએ અને સાળીએ અટકાયાળી ૬૯ એળંગીને પાનામાં કાચાને જલ્દે મટાડી નાંખી આપી હોય; પાન આપી મયા પછી આપણને પ્રતિતિ થઈ ગઈ હોય કે આપણી જીભ કાળી પડી ગઈ હશે; તેજ વખતે બે ચાર પ્રતે-ક્ષિત માણસો સાથે આપણને વાતમાં રોકાવાની ફરજ પડી હોય; સાચા માણસો આપણી જીભ નહિ ભેળે જાય; તેની સંભાળ રાખવા ખાતર આપણે મુંઝા મગડી રહ્યા, મેડું તે ફેટ્યો વખત બધે રાખી દીડીએ તેવા સંજોગમાં ઉપજના વિચાર નહિ જણાવવામાં હઈએ.

સાસરદાર મેઝી

જે-ટલમેન મુધારાશતકમ્

વીસમી સદીના મુધારાએ શું શું કરતાં શિખવ્યું ?

(તા. ૧૧-૪-૨૬ ના અંકથી ચાલુ)

૮૧ અગિયમી ધીના હોમને ખલે તમાજીની આહુતી આપવાનું, ધર્મોમાં પતિંગ જોવાનું.

૮૨ મીઠ-ઢેરા વીગેરે પરપોટા કંપનીઓમાં નાણું રોકાવી ખુવાર કરવાનું.

૮૩ લગન અગાઉ વર કન્યાને સ્વતંત્રપણે ધટથી કરવા દેવાનું સંભર્ગ પછી (બૂલથી) કરવાનું.

૮૪ પોતે આખી બંગાલી જેવા કડો હોય છતાં બપ-કામાં લેહોને આંછ નાખવાનું.

૮૫ મોટી મોટી બેઠામાં, કંપનીઓમાં લીલાઓના ચોટાળા-પીંડાસ કરી ઝોણઝાં કરવાનું.

૮૬ જાદેરામાં મોટા મહામા બની સોનેરી ટોળાના કામે કરવાનું, પારકા સ્ત્રીઓને ફસાવવાનું કામ.

૮૭ ઉંચ જાતીને નીચ કામ કરવાનું અને નીચ જાતીને જોડાવવાનું ડાખે અડાવવાનું.

૮૮ ધર્મ ઉપરથી આરથા શ્રધ્ધા ઉઠાડી મૂકવાનું ઉઠળી પ્રજાને ધર્મશૂઢ કરવાનું વંદાવવાનું.

૮૯ સ્ત્રીઓને બહુ મોટી ઉમરે પરણાવવાનું સ્ત્રીઓને બહુ ધટ આપવાનું.

૯૦ નાહની ઉમરના બાળકોને દુધ-દહીં ડાસને ખલે મા ચાહ પા એવું જોલતાં શિખવવાનું.

૯૧ દિંદુ છતાં દિં-દુની કાંઈ પણ નિયાતી (ચિખા-સુત) નહીં રાખવાનું.

૯૨ દિંદુપણનું અભિમાન ન રખનાં સુરોપિખનો જેવા બની કણી મહાલવાનું.

૯૩ પારકા સ્ત્રીઓને વંદાવવાનું ધણીની ગેરહાજરીમાં સ્ત્રીઓ પાસે વારંવાર જઈ બહુ ધટ સેવાનું.

૯૪ મરીઓના ગળાં રેસી-તીવાળાં કાઢી પાસે જેસે પર-માંનંદ માણવાનું.

૯૫ મોટા મોટા મેળાવામાં-મીઠીઓમાં ધર્મના સાવજો આપવાનું ને ધર્મના વજીંકર લગ્નો કરી વહેલ પ્રજા વિસ્તારવાનું, ધર્મને નામે ધનીય દાંડવાનું પોલ જોઈ મુસવાનું.

૯૬ ઇસ્કે ટાંચેં હકે ઉચકે તામેં દમ, આવી રીતે બધાની અંદર પોપચાલી ચલાવવાનું.

૯૭ દીંદુના ધર્મને લેઈ પણ જાણુને ન હોય, દેવમંદીને ઝોળાએ પણ ન હોય, દિંદુઓ રીત રીવાજો અધે બાપ માંખી રેર હોય. છતાં ધર્મની સભામાં લેહોને આંછ નાખવાનું.

૯૮ આંગણમાં ગાપ ભેંસોને ખલે ઇસ્કે મુસવાનું આપવાનું.

૯૯ સ્ત્રી પુરોને નિર્ભર બતાવી વહાલા-પરો હોય જીવરથી ચાહું છું. તારી ઉપર પ્રેમ કરું છું. તમે કે. આકીન છું. શીશ શીશ છું. વિભોજન તારી ઉપર કરવાનું કરું છું વિગેરે.

૧૦૦ આઠા સેથાને ઉભા વાળ, ચાંદલા વિનાનું ચાહું કરું પદ પાઉરથી ગોરા ગાલ, ખુદકક ખુદકક ઉડીય. ચાહું

૧૦૧ ધર્મ નામે મંદીરામાં ચતા ધર્મી ધુતારાઓને પાપી પુનરીઓની પીલાની લીલાઓ ધર્મમુરોને નાહ લીલાઓ-સ્રીઓ ઉપર ચતા અભાચારો પાપી પાપીના દાંડ પીઠોડો કરવાની પોપ લીલાઓ-પરમેશ્વરના મુસવાનું સ્રીઓ સાથે કરવામાં આપતા લીલાઓને-પાપી પડાવવા-ચાહોઓના કુટિલ કારસ્તાનો સ્રીઓના શુર બની સ્રીઓ આલક ઉપર આજીવીકા ચલાવતા સ્રીઓના ચિપળ ઉપર નમો મારી પતિવ્રત ધર્મ નજી કરતા જોલા શુરઓના નામે અધર્મધાણુ વેવલાં વેવલીઓની અને આખી કુનિરના માંખા આંખો ખોલવાને, અરે ધર્મના આસનને અને રેર રીતો નામને અને રેવોની મૂર્તિને કલકિત કરનારા, અને પેમલીઓની સાથે શુરમકિતને ગેરલાલ લેનારા. શુરુને પાસે પોતાના પાખંડી ધર્મ અને પુરુષોના પ્રગર કરના બાકુને પંડીનો રાખી આપખાન કરાવનારા (પણ નાહુરે જોર ન હોય તો સ્વપ્નથી શું કરે) કુટિલ કારસ્તાનોને લીરે જ બનારા ધર્મને ધોખકામની ખાનારા કોઈ પણ ધર્મના પાપી શુરઓની અંદરની પેલ પોલ ખોલી, કુનીયાને ચમન કરવાનું અધર્મી દરાખી માલ ખાનારા શુરઓના વેપા આપખાન કામ મુધારા વાળાએ કરી બતાવ્યું છે. પાપી બેસી સ્રીઓ પાસે ખુલાવવાનું કુનીયાને પોતાની મેં વવાનું. પાપી પીયકારી મારવાનું. વિગેરે મુધારાએ કરાવી દીધું છે.

છતિશ્રી પશ્ચિમ પુરાણે લોકને વંદાવનાર અંકે ચતકનામ:

સાસ્ત્રી શ. રેવાશંકર મેવણ દેવવાસાન

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

નર્મ્ય એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીને

કતાવ વજીંઓ છે.

દિ. ૩૧. ૧-૮૦

લેખા—મોજ-મજાદ કાર્યાલય

ગીરાગમ ચર્ચ સભે, અલાવ બીડોગ મુન્ન

ભાડુતી-બનાવટી-શેઠાણી-

-તેનો-

શેતાન-બદમાશ-દુરામી-કાંસીયો-ભાઈ

-તેજ-

શેઠનો સાળો

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું સામાજિક નવીન ચિત્રપટ

-જેમાં-

“ગુલાબ” અને દુર્મદની બેઠી નટવરનાં મુખી કુટુંબમાં મોટા પેસાડી પાપમાલી
પર લાવી-અતે પોતે શું કાળ ભોગવે છે ?? તે બુલે

શેઠનો સાળો

શનીવાર તારીખ ૨૨ મીથી શરૂ છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

એન્ડ કંપનીનું સુપર પ્રોડક્શન રાજા ભોજ છઠ્ઠીમાં લેખ અને વાણીયાની મેખ
જેમાં અમેરીકન સ્ટોલાગીઓનું કામ જરૂર લેખે

શારદા કીલ્મ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

આજેજ જુઓ

ચાલુ છે

આજેજ જુઓ

અવનવી ટ્રીકો પાછળ ધોધમાર પાણી માફક પૈસો ખર્ચો છે ? ! !

ઈંદના દરબારની સજ્જ પરી અને ચિત્ર બકાવલીને બાજુએ રાખે
તેવી પરીની અદ્ભુત આત્મ કલાણી છે.

ફાંકડી ફોટાગ્રાફી--ફાંકડી ડાયરેક્ટીંગ

રત્નમંજરી

નારસાતુ વમસાગ ? સસરાજી નાચ્યા—કમરમાંથી વાંકા વળેવ
બુલબુલોએ બાકી જવાની મેળવી—?

કક્ષુમાંથી પેદા થતુ ભુત—ટોપી ચટાવી છુમતર થતો હોકો
નિસતાનને પુત્ર-પ્રાપ્તી—?

કાકા મામા કહેવાના ને ગાંડે હોય તો ખાવાના-વગેરે વગેરે અદ્ભુત પ્રસંગોથી ભરપુર
મર્યાદા, બલાદાં, કુતરા, ઘોડા ઉડ્યા ? પણ મહેલનામહેલ અદ્દર ઉડતા જોશો,

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાશ થીએટર

આવે છે

આવે છે

જતિ ઘાતિની સતિ

અમાગં ચિત્રપોની બુર્કીંગ માટે લખા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જયશંકર બોડીદાસ દિવેદીએ મુબાઈ, ગીરગમ બહાવ બિ. લિંગમ મોલ-મનહ બિ. લિંગ ગ્રેસમ બાઈ
તેજ સ્થળેથી પ્રેસ કર્યું છે

મોજ-મજાદ

પ્રાચીન રામન કાંતનારી
મિસ ગવેના કુચે-સના ચિત્ર પરથી

“પ્રેમના વ્યાકરણમાં ત્રીજો પુરૂષ છેજ નહિ!”

આ સોનેરી અને ચાકગાર વાક્યની સત્યતા તમન ત્યારેજ પુરવાર થશે, જ્યારે તમે
અમારા સ્ક્રીન ઉપર આલુ ક્યસો ૧૦ ભાગનો ફામા

જામે-અજલ એટલે સાલમ્બો

જેઠ જવા-
ની તકલીફ
લેશો ધ.
સાં ની પુર્વ
૨૫૦ વરસ-
નો બતાવ
જમાં એક
ખરા પ્રેમી-
ના સાહસો
આખે-
અચિતાર
આપવામાં
આવ્યો છે!

સાલમ્બોની
દરેક અડા
આશક થ
વાની ફરજ
પાડે છે. તેના
પ્રમતા સંક
ળા ક્રમો
દંગ કરનારો
છે. આનો
દરેક દેખાવ
આકર્ષક છે
સાચ્યા પ્રે
મીની સ્વ-
ચ્છ ભાવના
મતન કરવા
લાયક છે.

પ્રેમ ઘેલછા ! પ્રેમના સાહસો ! પ્રેમના સંકટો ! પ્રેમનું પરિણામ !

વખત:—એ ફક્કામો જંગી શો ૫, ૭, ૯, ૧૨, શની રવિ ૩ વાગે. ભાવ:—શ. ૨, ૧, ગા. ૧, ગા. ૧ ૦/૧

ગ્લોબ સીનેમા સેન્સલર્ટ રોડ

પેલા ઠકુબાજ જંગ બહાદુરની પધરામણી

૧૦ ભાગ નવાબ ચારલી ચેપ્લિન ૧૦ ભાગ
આવતા શનીવારે તમે એમને નવાજ અવતારમાં જોશો !

(શામ વદ ૩)

રવિવાર તાગીખ ૩૦ મી મે ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ લુ. અંક ૬)

શ્રીકૃષ્ણ પ્રસિદ્ધ થતી વાતાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ દોષ છે
અકલિત પરથી ઉપજતી કહેલા નથી એ મો મ

સોરકા

નામ સમજાને કરવું

કામ સાફ સૌ થાય, સમજાને જ્યારે કરો
સમજ્યા વિણ કુ ખ થાય, પરિણામે કુઝા આવતા

આજણું અપમાન ન કરવું

ખાલસાનું અપમાન, કરવું નહિ અજાણના
દેવ બહુ સતમાન, એજ ધર્મના લખણો
વિશ્વમાન મેળવો

વાયો સૌ વર્તમાન, દેશ દેશના રોજના
એજ થશે વિદ્વાન, વિશ્વ જ્ઞાનને મેળવી,

સમાધાન કરવું

બહુ બહુ શુદ્ધિ વાપરી સમાધાન સૌનું કરો
ધરતી એવી ચમુરી, કડવાસ ઉપન નાં કરો

અંચ નીચ વિચાર કરવો

જેવો જન અધિકાર, તેવું તેને માનવું
ઉચ્ચ નીચ વિચાર, કરો વિચારી ચાલવું

હીંક વાડો ના

અન્યત્ર લાજન જોષ ખુશી ધરો ના તમે,
છીન ઉઘાડી જોષ લાગી રીજો માનવી

કાનજી કાલીદાસ જેવી

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૫ મું.

અજાણ ઉપર મુઝાફરી કરના દિવસ ૫૦ દિવસ જવા
લાગ્યા મારો સોખતી સુરસિક, રહસ્યપ્રિય, વાતુરીઓ અને
સાદસી અરખ દતો અથ રોહણુ વિવામા તે વિશે પારખન
દતો છતા તેના પર દુ સધુ વિશ્વાસ મળી સાતે ન દોલો
કાચુ કે કાશીખાનામા પેલા ચેરની સાથે યપેલી મુસાહાત
માગા હૃદયમાં કખી દતી

મારો આ સદેહ મજબૂન થવાનું એક દિવસ ખાસ
કારણ મળ્યું એક દિવસ રાતના અમે એક ખજૂરીના વનની
અદર રાવટી ઉભી કરી વિશ્વાતિ લેવા માડી સુની વખતે
લોહ અપથન સતાડી રાખેલી થેલી મે મારા જોશકે મજી
લખણ એએક કલાક મે નિદા લીધી દશે, પછી એકાએક મારા
સોખતીના પચરવધી દુ જાગત અપો નિદાસમ થવા છતાં દુ ઉઠ્યો
નહિ પણ અધ પુત્રાં નેતે તે શુ કરે છે એ જોય લાગ્યો
માજેરી હાડીને એકો થયે દતો અને દુ જાગ્યું હુ કે ઉઠ્યું
એ જાણ્યા માટે મારી સમે જોવા કરના દતો મા મિથાપેલ
તેના અને જાદ કાવધી મૂકાના નિશાનો સજગી દુ નિદા લઈ
દા એમ લેના મનને ખાતો મજા મજા દતો

તે મારી પંચિધી ધામે ધામે ઉડ્યો અને મારી સામે દષ્ટિ રાખી તેણે કમર ઉપર આધેલી એક લાખી છૂરી બહાર કઢાવી. તેના હાથમાં આંધી મકમકત તીક્ષ્ણ કારવાળી છૂરી નોંધેલું બપયી કંપી ઉડ્યો. મારા પ્રાણ ઉડી ગયા અને એક ક્ષણ માત્રમા મારું આવી બન્યું એમ મારી ખાતી યદ્ય. મારી સામે નોંધે તે મનમાં અને મનમાં અરબ્બી લાખામાં કાંઈક અડખડ્યો. પછી છૂરીને મેં હાંત વચ્ચે દબાવી ધુટણીએ ચાલી રાવટીની બહાર ઉભો રહ્યો. શું આ વખતે તે તેના સંગી કાનુકી રાહ નોતો દરો? આવા વિચારો ક્ષણે ક્ષણે મારા મનમાં ઉત્પન્ન થવા લાગ્યા. શું તેઓએ મારો વધ કરવાનો સંકેત ક્યો દરો? મેં કાન સંતેજ કરી સાંભળવા પ્રયત્ન કરવા માંડ્યો. પણ નેસ-વાંધું પ્રવાહને લીધે તાકમપોનાના સર સર થવનિ સિવાય બીજું કાંઈ સાંભળવામાં આવ્યું નહિ. કોઈ કોઈ વાર દુરથી આવતા ઝૂંગલોનો કંદનધ્વનિ ક્યુંપથ પર અથડાતો હતો, પણ મનુષ્યનો કંદેવર સાંભળવામાં આવતો નહોતો. અનેક ક્ષણ પછી મનુષ્યનો કંદેવર મારા કાન પર અથડાયો-મેં મારી રિવાંદર હાથમાં પકડી અને તીક્ષ્ણ દષ્ટિથી હું ગાંજેરી તરફ જોવા લાગ્યો.

મેં શું જોયું? ગાંજેરી અત્યંત સતત લાંબે-સંદિગ્ધની માફક ઝુડીમાં છૂરી પકડી સામેના પ્રદક્ષિણે મેયદાન તરફ ચાલ્યો હતો.

આમ કરવામાં તેનો શું હેતુ હતો એ હું સમજી શક્યો નહિ. મારો ભય ઉત્તરોત્તર વધવા લાગ્યો. હાથમાં ભય લઈ મારા તરફ તીક્ષ્ણ દષ્ટિથી તેને જોતો જોઇને મારા દિલમાં ખાતી યદ્ય હતી કે, મારા પ્રાણનો વિનાશ કરવાનોજ તેનો ઉદ્દેશ હોતો જોઈએ. તો પછી તેણે તરતજ મને કેમ મારી નાખ્યો નહિ? બહાર મયદાનમાં શું કોઈ તેના સાથીએ દરો? તેની મદદ લેવા ગયો દરો?

આ પ્રમાણે વિચાર કરતાં પંદર મીનીટ યદ્ય ગઈ, પણ ગાંજેરી પાછો આવ્યો નહિ. મેં અનુમાન કયું કે, મારી પગ-વાટે પ્રક્રિયા અરબને મારા નિદ્રાધીન થવાની ખબર આપવા ગયો હોતો જોઈએ. નિદ્રાધીન થયેલા રાખને માટે છૂરીનો એક જ વાર પ્રાણનાશ કરવાને પૂરતો છે. આમ હું સંદેહના વચળમાં એકાં ખાતો હતો એટલામાં ગાંજેરી પાછો ફર્યો. તેની સાથે કોઈ બીજી વ્યક્તિ દરો એવી મેં આશા રાખી હતી, પણ તે એકલોજ આવ્યો હતો, એટલે મેં શાંતિથી નિશ્વાસ મૂક્યો.

ગાંજેરીએ પાછા ફરી ચોતાની છૂરી તેનો જગ્યાએ બરાબર મૂકી દીધી. ત્યાર પછી મારી નજીકમાં થોડો અને બહાર મયદાન તરફ તીક્ષ્ણ દષ્ટિથી નોંધે રહ્યો. કેટલીક મીનીટ સુધી આમ જોતા જાહે તે મારી આશુમાં સૂતો અને તરતજ નિદ્રાધીન થઈ ગયો.

તે રાતના મને યિસકેવ ઉંચ આવ્યો નહિ. કોઈ દ્યો ફટકો ચાપ અને હું મફલીમાં રહી વિપતિમાં આવી પડું એવા

ભયથી આખી રાત મેં જાગીને જ કઢાવી. અને નિદ્રા આવે પણ કેમ કે જ્યાં સુધી મનમાં પ્રત્યુના ભયની ધરતી હોય ત્યાં નિદ્રા આવેજ કેમ? પરંતુ ભયનું કોઈ કારણ જણાયું નહિ એટલે મિતને કંઈક શાંતિ વળી. આવી રીતે સૂતાં સૂતાં હું ગાંજેરીનાં વિરમજનનક વર્તનનાં કારણો વિશે મનમાં તે મનમાં આલોચના કરવા લાગ્યો.

આ પ્રમાણે વિચારમાં તે વિચારમાં રાત્રિ વ્યતિત થઈ ગઈ. પ્રભાત થતાંજ અને ધુનઃ કુચ ચાર કરી, પણ રસ્તામાં કોઈ જાતની શંકા રાખવા નેહું કારણુ ખન્યું નહિ. એક વિચાર સંજ્ઞા. અને આરામ લેતા ખન્યુરીનાં જૂથ નીચે પડ્યા હતા, તે વખતે પેલા અરબ વિષેની કાંઈ પણ યત્ન વાત મને એવા ઉદ્દેશમાં મેં તેને પૂછ્યું-“આપણે ને કિલેસ ટ્યુગટથી મુસાફરી કર કરી તેની આવકી સાંજે કાંઈ ખાનામાં તમે એક અરબ સાથે વાંતચિત કરતા હતા-તે કોણ હતો?”

મારો પ્રશ્ન સાંભળી ગાંજેરી મારા મોઢાં પર એક અચ્છ સંદિગ્ધ કઢાવી ફેંકી ગયો-“એ એક અપરિચિત મુસાફર હતો.”

મેં કયું-“તમારે મન અપરિચિત દરો, પણ હું તેને જોળ્યું છું.”

“શું? આપ તેને જોળ્યો છો? ત્યારે તો તમે તે અથે નિરાપદ રહેવા માટે ઉપાયો પણ શોધી રાખ્યા દરો!”

“ગાંજેરી, તમે શું કહે છો? મારા પર કોઈ વિષય આવે પડવાની છે? શા માટે તમે તે વાતથી અમને અજાત રાખો છો?”

“તેનાં કેટલાંક કારણો હતાં પરંતુ આજે જ્યારે તમે વાત ઉપાડી છે, તો પ્રભાસે કરું છું. આપની આસપાસ એક ભયંકર કારસ્તાન રચાઈ રહ્યું છે. ને માણસને તમે મારી સાથે વાતચિત કરતાં જોયો હતો, તેણે આપની વિરૂધ્ધમાં મારી પાસે એક પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો. મેં તેની બધી વાત કહાવી લીધી અને મને ખાતી થઈ કે, તેનું નામ લાખાકાન છે અને રજા સેવમાં બપયી હાહાકાર મચાવી મુઝનાર સુપ્રસિધ્ધ ડાકે. હાથ અણ સલામતો તે એક નિમકહલાસ નોકર છે.”

“તેણે આપની પાસે શી માગણી કરી હતી?”

“તમારો પ્રાણવધ કરવામાં હું મદદ કરું તો એક રવજ યુદ્ધથી બચેલી થેલી ભેટ આપવા કમ્પૂલ થયો હતો.”

“તમે શું જવાબ આપ્યો?”

“તેના જવા નિર્દોષ પરિણામને મદદ કરું એવો કે નમકહરામ નથી. મેં તરતજ તેની વાતને તુટકારી કઢાવી.”

“પણ મારા પ્રાણનો નાશ કરવા તે તરતજ થયો છે, તેનું કારણ?”

“તે વિષે લાખાકાને મને થોડી ખાતો કરેલી છે. હાથ અણ સલામતી રોળી આપને પકડી વધ કરવાને લઈ-મઈ હતી, પણ આપ અત્યારથી તેઓની પાસેથી છટકી ગયા હતા.”

એટલુંજ નહિ પણ ત્યાંથી નદારી આવવા પહેલાં તમે એક જુદુંમુઠ્ઠા રત્ન પણ તમારા પાશીટમાં લઈ આવ્યો છો !”

“જુદુંમુઠ્ઠા રત્ન ? તમે થું કહો છો ? હું તેમજુ રત્ન ચોરી લાગ્યો નથી. ચંતુના હાથમાં પ્રાણ સપાટા હોય તે વખતે રત્નનો લોભ રાખી વધારે વિપદમાં પડું એવો હું મૂર્ખ નથી.”

“પણ લાખાકાન તો કહેવો હતો કે, આપ જે ચીજ ચોરી લાવ્યા છો તે સ્વચ્છૈર્ય કિંવા હીરાની નહિ પણ તેઓની નીચી સંપત્તિ દ્વંધ્ય અતિ કીમતી અને દુર્લભ ચીજ છે. તે ચીજ તમારી પાસેથી મેળવવા માટે પોતાના પ્રાણ બચ તે દરત નહિ પણ મેળવવીજ તેનો તેજી નિશ્ચય કર્યો છે અને હાથ અણસારમે તેની આટા કરી છે. આ ચીજ તો તમારી પાસેથી લઈ આને તો તેને પોતાના જ્ઞાનપ્રાના મહેલી સર્વ શ્રેષ્ઠ મુંદરી આપવાનું તેજી બહેર ક્યું છે. અને જો તે રત્ન વિના પાછો ફરે તો તેનું માથું મધથી જુદું કરવામાં આવશે એવી તેને શબ્દ નાજી કરવામાં આવી છે.”

“આવી કીમતી ચીજ કે જે મેળવવા માટે આટલું જુદું સાદસ કરવાં તે તૈયાર થયો છે, તે વિષે તમે ખુલાસો પૂછો છે ?”

“હા, પણ તેજી સ્પષ્ટ ઉત્તર આપ્યો નથી. માત્ર એટલીજ ખબર પડી કે, તે ચીજ એક વખત હાથમાંથી ગઈ, તો તેની પુનિ ફરે તેવી જગતમાં એક પણ ચીજ અસ્તિત્વ ધરાવતી નથી.”

“પાર, લાખાકાન એકચોજ મારી પછાડે આને છે કે, તેના બીજા સાથીઓ પણ છે ?”

“લાખાકાને મારી સાથે જે વાતચિત કરી છે, તે પરથી હું માત્ર એટલું જાણી શક્યો છું કે, તમારો વધ કરવા માટે એક અંકર અપચતળ જિલાવવામાં આવી છે. તમે તેઓનું કાષ્ટ યોગ્ય રહસ્ય પણ જાણી ગયા છો અને તે તમે કાષ્ટ તોછ અંકિને જાણીને તો પહેલાં તો તમારું ધડ ધીરથી જુકું કરી નાખ્યું એવી આટા થયેલી છે. એટલેહરે આપ એકલા મુસાફરી કરો એ હું ચોખ્ખા ધારતો નથી.”

“યોગ્ય હોય યા નહિ, હાથમાં લીધેલું કામ પૂર્ણ કર્યા સિવાય ધટકા થાય. આમજન નશરમાં નર્મ સૂધી હું પ્રવેશ ન કરી શકું ત્યાં સુધી મને શાંતિ મળે એમ નથી. મેં પણ જીવનનો દાવ એકીએજ આ પ્રતિજ્ઞા કરી છે. જો રસ્તામાં મારા પ્રાણ જાય તો નિઃપાય છું—આકા દેહમાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી કયોંપાર મ્મો સિવાય રહીશ નહિ.”

“ધમર તમારી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરો. તેની પ્રાર્થના કરો એટલે રેતીનાં વટોળાપાની માફક તમારી બધી આપત્તિ ઘટી જશે.”

“ગ.જેરો, તમારી આ મંગળાશયના માટે ઉપકાર ચાલું છું. મારા જેવા વિદેશી તરફ સ્નેહભાવ દર્શાવી તમે જે મારદ કરી છે, આવિ સંકટ માટે સચેત કર્યો છે, તે માટે ધમર તમારું અપુ કરશે, અને મુઠ્ઠા બાદ તમે નિરિતમાં જશો.”

આમ વાતચિત ચાલી રહી હતી એટલામાં ગાજેરી નિગમ પડ્યો, પણ મારા મનની રિયગિન રિયતિને લઈને નિગા આવી નહિ. મારી ચારે જાણુએ વિપત્તિનો સમર ઉત્તરી રહેા હતો. લોહ અર્ધચંદ્ર મારી પાસે છે, તેની હાથ અણુ સધામને ખબર પડી ગઈ છે અને મારા પ્રાણનો પણ નાશ કરીને તે મેળવવા માટે લાખાકાનને મોકલ્યો છે, એ વાતમાં અરિમાસ ઘાવવા જેવું કારણ નહોતું. દરેજ મારા મનને ખાતી પાડે, ગાજેરી તે રાતના ધૂરો લઈને બહાર નીકળ્યો હતો, તેનું કારણ થું હોતું નેહજો, મારા પુર અપકાર કરવા નહિ પણ ઉપકાર કરવા. ચંતુના આક્રમણથી મારું રક્ત કરવા માટેજ તે રાત રિવસ સચેત રહેતો હતો. બહા ! કહેવાતી અસિદ્ધિ નિર્ભય પણ પેટથી નમકદહાલી અને ઇમાદારી ! એવા ઉદ્દાર મારા મુખમાંથી નીકળી પડ્યા. તેની તરફ સંકેતની દિશ્યોએ જોઈ, મેં પાપ ક્યું હતું. મારા મનને ધણે પશાવપ થયો પણ મેં તેને તે વાત જણાવી નહિ.

પરંતુ એક વાતનો સંકેત મને યદ્ય સંકેત ન હતો. લોહ અર્ધચંદ્ર મારી પાસે છે, તેની હાથ અણુ સધામ યા તેની ટાળીના માણસોને કપાથી ખબર પડી ? જુલેદા એ વાત કાળને કાને કરે એમ માની શકાય નહિ. ત્યારે થું સંકેત. પરિણામ દશે ! તેટલા માટેજ સંકેતને વધ ધઈ જુલેદાનો હાથ કાપી નાખવામાં આવ્યો. દશે અને મારું મરણ કાપી નાખવાનો દુકમ ફરમાવવામાં આવ્યો દશે ?

મને તેમ હોય, મારું જીવન નિરાપદ નથી એ સ્પષ્ટ સમજી શકાતું હતું. લાખાકાન મારી પછાડે પડ્યો હતો. પોતે દિમતવાન નહિ હોવાથી કાળને પણ લાલચ આપી તે મારો વધ કરાવવા મામતો હતો. ગાજેરીને તેજી પોતાના પ્રજામાં લેવા પ્રતી કેશ્યો હતો. પણ તેમાં તેને ફનીદ મળ્યા નહિ. પૂરતી પર થું બધા ગાજેરી જેવા ધૂરો કેમ માની શકાય ? લોકોને વધ ધઈ કાષ્ટ દમવળાજ નહિ કરે તેની યો ખાતી ? આમ વિચારમાગામાં મારું જીવન બનિત થતું હતું.

એ રિવસ બાદ અમે આટલીપામાં આવી પહોંચ્યા. ત્યાં એક રાત વિસામો લઈ ગાજેરી પોતાના રસ્તે ચાલ્યો ત્યાં અને હું કાષ્ટના પણ સંગાય વિના ચંતુલેલિન અપરિચિત પયે મારી મુસાફરી શરૂ કરવા લાગ્યો.

આશકની આત્મકથા

અહલુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીવનની પ્રજા

જાતી લખી દીધી છે.

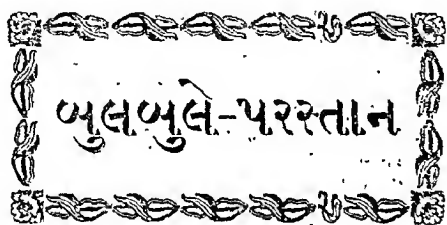
કિં. રૂ. ૧-૮૦

લાખો-મોજ-ગોલ્ડ ફાર્માસી,

ગીરમામ અટકી બીલ્ડિંગ મુન્ડા નં. ૪

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

ફાતમા ફિદમ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જુબેદા, મેગમ ફાતમા, મીસ બલાંશ બર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

“હું કેમ પરણ્યો ? ! !”

લખનાર-શ. પ્રાણશંકર રવિરાકર ત્રિવેદી

હું ઉમરાવાનો રહેવાસી છું અને મેં પેસે સુખી છું. મારા મધ્યે ધીરધારનો છે. ઉમરાવાનો આસપાસ ચારાં પરાક છે. અચાર નવાર ઉધરાણીએ મારે જવું પડ્યું. હાલમાં છુટારાઓને મેં બદાવડીયાનો ત્રાસ વિશેષ હતો. તેથી મારે ખુજ સાવચેતી રાખવી પડતી હતી. મિદિનામાં દલે-ગાના એક આસાપીનો વાવડો હતો. તેથી મારે ત્યાં જવું પડ્યું. રૂપીઆની રકમ મેટી હતી. હળવર કે બે હળવર લાવવાના હતા. તેથી ઘેરથી સારાં અને ફાટમાં ઘૂંટમાં છુટમાં પહેરી હું નીકળ્યો. મારું જામ એવું સ્થાન પહોંચે છે કે તમે ગમે તેવાં કપડાં પહેરો તો પશુ ચાલે. મહાત્મા આપીછતી આગાધિ અમેએ ખાદીની લાલ ચલારી હતી. અમે તેજીયું પાછુકારાવું પહેરતા. એવાં કપડાં પહેરી આપણે નીકળ્યા. કાઠના સારા થયાં એટલે જતાં કાંઈ અડઅડખ પડી નહિ. પરાકને ઘેર લાડુ ઉઘારી શ. બે હળવર કઢાવ્યા. મારી ફાટથી ટોપીની અંદરના અરધરધાં બે હળવરની નોટો સેવડી દીધી તેજા થાથી નીકળ્યા. ફરતે સારો હતો, પરંતુ રસ્તામાં બદાવડીયાનો ભય વિશેષ હતો. તેમ અને આજે મોડું થવાથી મનમાં પાછા રહેસત હતી તેથી સાવચેતીના ઉપાય તરીકે નોટો ટોપીમાં ધાલી કપાટા બંધે હું ચાલ્યો.

મારા જામ સુધી આવતાં સુધિ સોંદરું જોવાનું કાંઈ ખાસ મસદૂં નથી. તો પશુ ચિવાળાનો દહાડો હતો એટલે ખેનરિયામાં લીસો દરિયાનો પાક હતો. પાકના ટાણાં આવ્યા ન હોતા.

કોઈના કુશમાં દુધ ભરાયું હતું. એવા દુધ બધાં કેસરનો પરામ સાંભળા પવનને સુવાસ આપી રહ્યા હતા. આવધના જતા સૂઈને છેવડનો રંગ સોનેરી તેજનો અપલ કતોલો હતો. કવિઓ કે પેન-ટોશ ચિત્રને તેવું સુધિ સોંદરું આ નહિ દેખે ! પશુ સામગ્રીમાં ને દેખાને જોઈને અમે-મોએ માણીએ છીએ તેવું ચિત્ર આ વખતે મારી આંખે પડ્યું.

સુધિ સોંદરું સાથે પ્રતીમાન સુશાયું હતું. ચોપટ મેના ત્યાં મધુર વાણી બોલતાં નોટાં, પરંતુ ચાલીએ મીઠી અને કામ કા કા કરતા. પીતનાં પાક દને જોજા થયા છે તો પશુ દીલેલથી હળવા થયેલા કાસનો મોઢો ખનિ દુરથી જે અંધ આવતો હતો. મારું મન ચડીએ ‘મડ્યું’. પ્રેમના ઉદાસના તરંગો આવવા લાગ્યા. મારા મનને દને વધારે છેડું નડેલું પશુ મોડું ન થાય એ ગટે આવાં નકામાં સમજુમથી જનમત

યદ મેં ચાલવા માંડ્યું.

(૨)

દુર એક લીમડો હતો. તે મને રખડ દેખાવા લાગ્યો. “આખા લીમડામાં એક યાગ મોડું કે રજુદાસ રંગીલો” એ મોખ-કામ મને સંભવ્યું. હું લલકારતો ચાલ્યો. લીમડો દુર હતો. પમલાં તણી તણીને ઝટ ચાલ્યો. ઘોડો ચાલે વાવ આવી તે જોવા ઉઠ્યો ન રહ્યો. પાંચેક મિનીટમાં “બોલીલા રૂપનો” આવશે. હાલ તો ખાલી છે. પાણીએ નડેલું. એ ધુનની જગ્યા ચોર છુટારાને શરે તેરી છે બે તણ રસ્તા ભેગા મને છે ને ધુનો દુરથી જણતો નથી. આ વખતે સૂઈ નારાણજી બરોબર ક્ષતિજ આગળ આવ્યા હતા, વખન શેળા કાળોના હતા.

જેના કું ધુના પાસેથી જતો હતો, તેવામાં છુટાની બાંધેલા અને હાથમાં લાલે રાંધેલા તણ જણા જાગ્યું ઉપરની વોરેથી નીકળ્યા મારી સમને આવ્યા. મારા તો દોસ કાસ ઉડી ગયા. અમારી વચ્ચે ફરીકે કદમું છેડું રણું હતું. તણમાં ને મુખી જેના હતા તેણે ફરમાવ્યું. “અબરદાર ! તારા ઉભો રહે.”

હું અચકાધો, ને દેખતી દિશન પારણ કરી ચોલ્યો, “આ ઉભો શું છે ?”

“શું છે, તે સમજતો નથી ? પાસે ને દોખ તે પરી દે.” આટલી વાત રરખાન મને ઘોડી ધીરજ આવી હતી. મેં હિનનું તણ મારી મીધરેલાસ ટોપી આપે ફેંકીને કહ્યું.

“લો આ. “પ્રતી સરખા” ટોપી ને જુઓ.” એટલું બોલી છુટમાં ઉતારતાં ઉતારતાં મેં કાંઈક રોક સાથે ચિતરવા માંડ્યું:-

“સિમુક ખાલજનાં આટલાં છુટમાં લઈ તમે દને તાલેવાન યજો.”

આ ટોળવળા ચિતરણીની જનકુષ અક્ષર થઈ. એમ પશુ દેખ કે છુટમાંનો લાગો જોઈ તેમની ખાતી થઈ દે.મ કે, આની પાસે કાંઈ નથી. અને તેમ દેખ પશુ મુખીએ કહ્યું. “તે વાં ખાલજ છે. તેથી તને જવા દઈએ છીએ.” છુટમાં પહેરી ટોપી ઉપાડી મેં ચાલવા માંડ્યું કે ઘૂર્ન મારી પીઠ માળગ દાખ મુખી મુખીએ મને કહ્યું. “જો લાડુ ભડ, આ પાળગ આવે છે તે કાણ છે ?” મેં પાછું વાળા જોયું તો કાંઈ બીજું આવતી હતી. સુરજ અડધા સિનિજમાં પડેલી એ. એટલે હટ પડાળ. અજ્યાયું હતું. તેથી તે જાણીએ, પહેલું ચાલું પડેલું હતું એમ દેખાયું મને બીકે લાગી કે-રખને આ લોકો તેને સમાને કે હટ તેથી કે કાણ જાણે કેમ મારા મોમાંથી નીકળ્યું મન કે-

“અને શું કામ પડેલો છે ? એવેજ પડેલો !” તે જાણ એવામાં પાસે આવી પડેલી. તેને ઉરગીને મુખીએ પૂછ્યું,

“જાણ આ તારા કાણ થયું ?” મારું કહેવું સંભવ્યું દે.મ, અક્ષર દળીઆરખે પમપમકો જોઈ તે ત્રાસી થઈ દે.મ, કે અને તેમ દે.મ, પશુ તેણે જતા.મ વચ્ચે,

“ફોટોગ્રાફીનો પુકારો પવન”

અમારા વિદ્યાર્થી કેમેરા વડે તમે સારા ફોટોગ્રાફ પાડી શકો છો

નાના “ઇલુમી” રીફ્લેક્સ કેમેરા ફક્ત રૂ. ૧૭ માં મળે છે. સિપ્પનારાઓ માટે અમુલ્ય !

ધરમાં સિનેમા—

અમારે ત્યાં પાંચના “બેબી” કેમેરા તેમજ ગ્રેન્ડેક્ટર મળે છે આખા સેટેની કીમત રૂ. ૨૪૯ બાળકોને આનંદ આપવાનું મુખ્ય સાધન !

ગળી

“ક્ષાઈસ”ના હુરબીનો મળી શકશે આજે જ લખો—

કોન્ટીનન્ટલ ફોટો સ્ટોર્સ

રૂ. ૨૫૩, હોર્નબી રોડ, કોર—મુંબઈ

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી હાલત કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાંતિય ઉપાયોથી મુખી રજવનની શરૂઆત કરી જાઓ.

પંડીત પદ્મિભક્ષ (જ્યોતિષી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રવિ)
 ઘેલા મિત્રીની ચાલ (માટુંગા) જી. આઈ. પી. આર.
 ૧૨થી ૬ દરરવાલા ખીલ્ડીંગ નં-૧૧ ગોલપીસ (મુંબઈ)
 પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરવો.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સસ્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. પેટગ્રાબ્બેની નકલોથી બચો. સેમ્પલિંગ આનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશું, એ શરત છે. આનાથી વ્યાપ જનવર રફલ ફૂલ જી પ્રશ્ન અને સુંદર મહેલ ધર્મારત સીન સીનેરી બાગ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈઝની પાડી શકો છો અને ફૂલિકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતના ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફૂલિક મોકલવામાં આવે છે કીમત ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ નાં લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ટ ડો. અલીગઢ સીટી (મજદ)

બહેનો !

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
 અસરોહીની બાજુમાં
 પરાશમાં
 બેસો તેવાં
અરંજેવાં દમિમાં સસ્તાં

બાપાનીજ કલચર પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યોતિષ અરીદી બધ છે, કલચર નામે મેળસેવાઓ મોટા માલ લઈ છવા કરતાં અરંજ કલચર લઈ વાપરનામાં વધારો મુ' ? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

ખરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેસાંઓનો શોખ લલામણ પુરો કરો—તમારા હાથ મચાવો

ઘેર બેઠાં પણ માલ જોવો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

રૂ. ૧૫૫૦ હાઉસ, વાન્ડા ગાંધી રોડ

મામરવી-મુંબઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત !

સુંદર દાખડી સહીત ડો. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધારીશી, શરીરની કંગાર, શરીર

સળેખમ, સળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કોઈ પણ લાગણું અહાં જનું, સન મારી જનું અથવા કમતાકાતથી મુલવું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી સાધનપણ અને તાત્કાલીક છે. વૈદો, ડાક્ટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાલી ખાતી કરો. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટો મોકલી વાપરી જાઓ. ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો—નેશનલ ફાર્મસી

ભરૂઆ ખીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૨

“હાથ તે વળી હોણું ? મારા ધરવાળા-વર થાય.” આ જવાબ સંભળીને હું તો દીગ્ધમુદ્ધ થઇ ગયો. સાથે બાહ્યની દિશામાં ઉપર આક્રોશ થઇ ગયો. મેં ધીમે ધીમે આજળ ચાલવા માંડ્યું, એટલે મુખીએ નિર્જીવ બદેર કહ્યો.

“જા, હવેન જા, ટું બાલજીની સ્ત્રી છે, ને તારા વરને અને દમણી. છેડી દોષો છે તો તને પણ જવા દઈએ છીએ. તારી પાસે માલમતા તો ઠીક છે. પણ ભયવાન તેનો જાલો અમને આજળ ઉપર આપશે.”

એ બાઇ ઉતાવળે મારી પાસે આવી લાગી. પાંદડાની માફક તેનું આંખું શરીર ધુલ્લું હતું, તેને ધણી ખીક લાગી હતી. “મને પકડી પાકી તે બોલી, “મને સાચો સંઘત મળ્યો. ઠીક સુધી ધરવરનો પાડ, તેના બીકથી ધરવરતા પાંદડામાં મને કાંઈક અજ્ઞાન મોહિની લાગી રૂપાની ધંટડીમાં અવાજ-કાંઈ નિસાબમાં નહિ રચનાં કાંઈ અપૂર્વ ગીતમાં મારા કાનને આગળમાં. મેં “તેના સાથ” નેયું” ને તેજ ફાળે તેણે “હાથ” તે વળી મારા ધરવાળા” એવો આપેલો જવાબ સાંભળ્યો તે નવું નેહા-ચાલની હતી તેથી મેં ખારીકાથી નેને નેહા.

(૩)

આ મુનિ કાંઈ અજ્ઞાન હતી. કવિઓ કે કાંઈક પ્રેમીઓ વળે તેટલું રૂપ એનામાં નહોતું. પરંતુ રૂપથી પણ કાંઈક અધીક તેનામાં હતું. તે અવપર્ષ હતું. તે મહામાતી નીચ ચાલતી હતી. હું માન બેઠોતો હતો જ્યાંએ તેને ચેટી ક્યુકે યડી નહોતી; પરંતુ તેના દરેક અંગમાં અને ઉપાંગમાં ભેળવ ખીલી નીકળેલું હતું. શુભાખી સંદેહાદેને જાલે ચંપકવર્ણી હાંટ તેના શરીર ઉપર હતી. વિધિયું નાક, રંગેલા દાંત અને છુટલાં હાંટલા ઉપર મને સ્વાભાવિક અજાણે છે. છતાં તે બધાની ધારી આંદો બાપકારક લાગી નહિ. દમું હમું યડું તેનું હોં શ્રવણદાર ગાલમાં પડતા આડા, બેપરવાધક ઝાળેલા માથાની ઉડતી મોટી, અતિ વિચાળ અધીઆળા અંધિા અને ધરવસ ખનાવવા બસ હતી. હું પરણેલો હતો. પણ મારી વડુ નાનપણમાં ગુજરી ગયેલી ને કન્યાની અહત એટલે ફરી કાંઈ પિવાદ થયેલો ન હોવાથી રાંધેલો છતાં દું કુવારો હતો. મારું લક્ષ ચાલવામાં ન હોતું. હું તો આ સ્ત્રી તરફ ધડી ધડી ભેળ રહેતો. મને ઠોકર વાગતી તેની પરવા ન હતી. ઠોકર પામે પ્યારે સમજ્યું આવે એવું અપ્યારે ન હોતું.

એક પવનનો પ્રવાસો આવ્યો. ને તેનું માથું ઉપડી ગયું. અદાદા ! જેના મોટા મોટાને ને કેવા મુંદર વાજ તે મુંદર વિધાઈ રાખે તોજ ઠીક, પણ માથે ઝોટી ફોડું. તેણે રહેજ પાલેલો કાળો બજોરે પહેર્યો હતો. તત્પરસદું કાપડું અંદર હતું. કાપડું શરીરને ટાપટ રાખે છે, ને તેથી જાને બારી મને અરસપરસ પ્રમાણમાં રહી શકે છે. હાલના કેસ્ટેટની ધડક બંડાની આરપાર તેનું નાનું પેટ કાપડાના ઉપવાય

સુધી અડ્યું અરપટ દમું. આપણે તે બાન બુલી ગયા અને પૂછ્યું.

“ખાઈ ક્યાં રહો છો ?”

“ઉમરાળા.” ટુકડા જવાબ વાળ્યો.

“ઉમરાળામાં ક્યાં ?”

“પોળમાં.” ફરી ટુકડા જવાબ મળ્યો.

“કામગીરાણા ન કાપડું ન લગના.” એ પ્રમાણે આપણે તે પૂછ્યું.

“પરણેલાં છો ?”

એ શબ્દો સંભળીને ધણી સીકાઈને બોલી,

“એવું શું કામ પૂછો છો ? મેં છુટારોને ક્યું ? તમે મારા ધરવાળા છો તેથી ? ક્યું ? મારે કાંઈ થઈ ગયું ? બોલવા તે તો બેલ્યા પણ હવે મને સતાવરો નહિ. તમે તમારે રસ્તે ને હું મારે રસ્તે-તમે આપણે છેડું નથી !”

તે આ બેલ બાળેજ બોલી રહી હતી એટલામાં બાળની વડ પાછળ અડખાટ થયો.

નજીકના હાંડમાંથી એક આંત્રી જદાર આવી. એક-કમ મારી નજીક તે શેડી આવી પાસે આવનાં જવડાં ? એ પેલો મુખી દબો. આવતાજ તેણે ગુરુદામાં પ્રથ કયો.

“કમ અલી ! ટું કહેલીનીને કે એ તારા ધરવાળા છે ? ને હવે કેમ કહે છે કે તમારે ને મારે શું ? એમ લાગીના લઈને છટકી બપોરો નહિ મને પહેરેથીજ ચક દતો કે કાળમાં કાંઈક કાળું છે તમે અને વર વડુ નથી. ઉનાર તારા શમીના.”

હું તો સજ્જ થઈ ગયો ને પેલી તો શીમાં લીધાં થઈ ગઈ. તેનું મેંદું રડું રડું થઈ ગયું. કાંઈ પણ દયા નાખ્યા વગર મુખીએ લાલો ઉગાથ્યો અને પછી તે પોડામાં,

“માને છે કે નહીં ? એ તારા વર ચતાવું હવે કાંઈ ચાલવાનું નથી.”

કાંઈ પણ રસ્તો ન હોવાથી તે મુજતી આંત્રીને મારી કોટે વળ્યો. છેક દીન યુગ ફરી તેણે મારી સાથું નેયું. તેના બને દાય મારા ગળા આસપાસ ઘીસાકા દના. તે બને દાય દરેક પળે નધારે સખત બંધનમાં મારું મુંદર બીડના દત્તા દવે સું કરવું ? મેં તેના સાથ નેયું ? મેં શું નેયું ? તેના કપાળમાં અંધિા નહોતો ને દાયે માન એકક મોતાની ખંચડી હતી. શું તે વિધવા હતી ? વધારે વિચાર કરવાનો વખત ન હોતો. મને એક વિચાર મુગ્યો. મેં તેને માનસર જગી ભરીને કહ્યું.

“આલી ! છુટારો પેતે છડા દેવ, એટલે બીનને છુડા માને. તેઓ વળી લોખી એટલે આપણે કરીયાં તે મન-વાના નથી. દશે ઉનારો આપ ટું તારા શમીના.”

મારા વર્તનનો બાન તે બનાવર સમજ ને શમીના ઉનારો લાગી. એટલામાં પેલો વાળ્યો.

“એવું માં બોલો. મેં તમારી તમામ વાતની તમંબળી છે. મને પહેરેથીજ એમ દતો કે, ખાઈ છડું બોલી છે એટલે

હું તમારી પાછળ પાછળ છુપાતો છપાતો ચાલ્યો આવું છું. તેણે તમને કહ્યું ન હોય કે તમે તમારે રસ્તે ને હું મારે રસ્તે? બોલો તમે જુદા કે હું? છુટારા પછ પોતાનું વચન પાળે છે. એક પણ વિચાર કરી અપૂર્વ શાંતિ ધારણ કરી મેં ઉત્તર આપ્યો.

“તમે રસ્તેજ સાચું બોલ્યા છો. પણ મળ વાત એમ છે કે, એમ બંને ધણી ધણીધણીને બનવું નથી. તેથી કંપારનાં છુદાં રહીએ છીએ. ને તેથીજ તમે કૌથી પહેલાં મને પૂછ્યું કે એ તમારીથી સગી થાય? ત્યારે મેં કહ્યું કે, એને પૂછો. આંદિ અચાનક અમારા ફરી બેટો યવાથી સમાધાન માટે હું સમજાવતો હતો. તે નહોતી માનતી. દરમ્યાન તમે ઠીક આવી લાગ્યા. તમે અમારા ફરી સંબંધ કરી આપ્યો તમે જોયું ને હવે કેવી તાબે થઈ ગઈ?”

મારા બોલવાને એ બાઈડીએ ટેકા આપ્યો અને બોલી, “મેં મારી ભુલ જોઈ છે. અને હું હવે પરતાઈ છું.” અને ગળામાંથી કંઠી ઉતારી મુખી તરફ ફરી તેણે આજળ ચલાવ્યું “લે બાઈ-આ-એક કંઠી: મને બહુ બીક લાગે છે. તારી લાલો દર મૂક.”

આ વાતચીતથી મુખીનું હૃદય પીમળ્યું. ગળગળા થતાં તે તે બળકડે.

“બધો વર ને બળી જાન. જાઓ, લાઈ જાઓ મારે કાંઈ નથી જોઈવું. પણ ચાલ રાખને કે તમે લડી પડેલાં વરજી હવે જો આંદિથી જઈ એકઠા-એકજ ધરમાં નહિ રહે તો તમે બંનેને જુદાં છો. એમ માની તમે બંનેને ઘેર આવી આ બાલાધી કાર કરીશ, અને ધરખાર છુટી લઈશ. એમ ન કરે તો મને.....ની આશ છે.”

એટલું બોલી તે એકદમ ટોટ મુકી નાસી ગયો.

(૪)

છુટારાથી છુટ્યા તો મારા, પણ અમારી ખરી મુસીબત તો હવેજ શરૂ થઈ. અમને આ શું થયું? હવે શું કરવું? ક્યાં જવું? મને પરતાયો થયો. મારું અંતઃકરણ મને અંધા લાગ્યું. મેં આ શું કયું? અને હવે શું કરવું? એટલામાં તે બાઈ બોલી,

“લાઈ! તમારા ઉપકાર માનું છું. તમે ન હોત તો એ મુલો મને મારી નાખત કે આખર લેત. એનો લાલો જોઈ હું તો ધરધરી ગઈ છું.”

હું સાંભળી રહ્યો. ઘેર અંધારી રાત શરૂ થઈ હતી. અમે ગામની લગભગ બાગેળમાં આંધ્યાં દતાં. ત્યાં ઉભી રહ્યો કાંઈ વળે તેમ નહોતું તેથી ઉપર મેં કહ્યું,

“માતો બહેન, આપણે હવે જતાં રહીએ.”

“હા, પણ હવે પેલા મુલાની ધમકીનું શું? આપણે શું કરીશું?”

“ગામમાં તો જવુંજ પડશે, એમ કાંઈ એની ધમકીથી કરી ગયે પાર આવશે? તમે તમારે ઘેર જાઓ, હું તમને

મૂકવા આવીશ.”

“ના-લાઈ, એમ ન થાય...ને તે પણ આજે ને આજે તમે જોયું ને કે એ રાયે કેલો હમણાં છુટી નીકળ્યો હતો. પાછો મુલો આપણી પુઠે લાગેલો હોય તો?”

“ત્યારે શું કરવું? આજનો દિવસ ત્યારે કાં તો હું તમારે ઘેર આવું કે કાં તો...” એટલું બોલી હું અચકી ગયો.

“કે કાં તો હું તમારે ઘેર આવું.” તેણે વાક્ય પૂરું કર્યું, અને ઉમેર્યું-“હા! ચાલો.”

એમ ચાલવા માંડ્યું. “નાનાં પગલાં” એ આવી છઠ્ઠી કરી મન સાફ કરી અમે બંને મારે ઘેર આવી પહોંચ્યાં. વખતે રાતનો પૂરું અમલ શરૂ થયો હતો.

ઘેર તો આંધ્યાં, પણ હવેજ મારી ખરી મુંઝવણ શરૂ હતી. શરૂઆતમાં રમણીય હોવા છતાં, એ મુંઝવણ હવે ખરેખર સાલતો હતો. સાવિત્રી જેટલી નિર્દોષ-અને પવિત્ર આત્મા એકાએક મારા ધરમાં આવી ચઢી હતી. ધર, ધણું નાનું હવું ને હું એકલો હતો. અમારી કસીડીને વખત હતો. તે મને તેમ કરી પચાર કરી-પણ સવારમાં તેણે પોતાને જતાની ચોકખી નાજ પાડી. એને તો હજી બહારવટીમાં બાંધે દેખાવા કરતો હતો. એને માટે ખાવા પીવાની તમા કપડાં બદલવાની ગોઠવણ મારે કરવી પડી. મુળે વાંદો અને પ. લુગડાં ખરીદ્યાં એ કેટલું શરમનું કામ! સવારમાં મેં એને એકલી કેવી રીતે આવી ચઢી તે પૂછ્યું. તેણે ખુશ્મી કર્યો.

“હલે-નાધો સંધાત જોઈ હું સાડા પાંચ વાગે નીકળી. સૌ ટેકો ઉપર વિસાગો ખાવા બેઠો. હું જરા પાસેનાં ઝરણામાં પાણી પીવા ગઈ ને સૌ મને છુટી ગયાં અને ચાલ્યાં. ને હું એકલી પડી ગઈ. તમે મને જરા દુર દેખાયા એટલે પછી એકદમ ચાલવા માંડ્યું.”

આમને આમ એક દીવસ એ દીવસ ચાલ્યા ગયા. મારા મુંઝવણ વધતી ગઈ, અને હવે લોક નિંદાનો દર લાગ્યો. અ. રીતે બેરી ધરમાં છુપી ક્યાં મુકી રહે! ને એમ સાપનો ભાઈ જાળવી શી રીતે રખાય? એ તો ડરની મારી એને ઘેર વાત કરતો જ નહોતી. ઉપરે મારે મુલો ખુલ્લું કહેવું પણ

“જુઓ બાઈ! તમારું નામ શું?”

“મારું નામ શુભાષા!”

“જુઓ શુભાષા!” આમને આમ દલાડા કટાય ને તમે ને મેં શી ચોરી કરી છે કે આમ જાના રહેવું?”

“ત્યારે શું કરવું?”

“તમે તમારે ઘેર જાઓ ને મને છુટા કરો.”

“એ કેવી રીતે બને? બહારવટીઆએ આપણને ધરમાં રહેવાનો હુકમ કર્યો છે. છુટા પડીએ તો જીવ બોધાએ.”

“પણ માથે અપવાદ આવે તેનો વિચાર કર્યો?”

“હા તો વાન ખરી પણ શું લાઈ બહેન એકલાં ન

નથી રહેતો?"

"આપણે કાંઈ બાઈ બહેન નથી ને આપણે કહીએ તો કાંઈ લોકો મને નહિ. હવે માત્ર બે રસ્તાજ છે કાં તો છુટા પડવું કે કાં તો—"

"કાં તો શું? કેમ અચકાઈ ગયા?"

"કહું? તમને ખોટું લાગે?"

"ના ના, કહો મને ખોટું નહિ જાગે."

"પણ બેગા રહેવાની તો તમે ના કહો છો ને?"

"આવી રીતે નહીં."

"ત્યારે વળાઈવી રીતે?"

"જે રીતે રહેવાય તે રીતે—કુનીયાની ચાલતી રીતે—પરણીને."

"મેં ક્યારે ના કહી છે? હું તો ક્યારની જાજ કહું છું. પણ તમારા હક્કમાં એ વાત ક્યાં આવે છે?"

આ વાત નક્કી થઈ. ઉમરાળામાં નાત-ગત સમક્ષ એ એ કાલે થાય નહિ. વળા એ બાઈ કાણ છે તેની પણ ખબર નહોતી એટલે જાનામાના મુંબાઈ જઈ એકાદ સુધારક સંસ્થાના આશ્રય નીચે પુનઃલગ્ન કરવાનું નક્કી કર્યું. રાતોરાત અંગા ઉપડી ગયા અને ટ્રેનમાં બેસી મુંબાઈ આવ્યા.

(૫)

મુંબાઈમાં પુત્ર વિવાદના હોલમાં—મદા મહિનાની સુદ પાંચમે અમારું લગ્ન હોયેલું થયું. આગેવાન સુધારાવાળા સમક્ષ આમારો હસ્ત મેળાપ થયો. પહેલું મંગળ ફરી રહ્યાં કે વર્તે શુકાંતી બાંધેલો અને દાથમાં બાંધેલો એક માણસ હોલમાં દાખલ થયો. તેને જોઈને મારા હાંડળ ગમી ગયાં. બહારવટીઆનો મુંબાઈ આમ નીકળ વખત અછીની વખતે ક્યાંથી ફટી નીકળ્યો? મને જોઈને તેણે બાપણ કહ્યું.

"અત્યા બાલક્યુ! વાહ તારી ચતુરાઈ! હું કહેતો હતો કે તમે પરણ્યા છો કે એવું જુઠું બોલી આ બાઈડીનું પરણું બચાવ્યું. ને કહેતો ગયો કે, અમે છુટારા જીકા. હું જુકો છે કે અમે? ને પાછું ધરેલું બચાવ્યાના બદલામાં એ બાઈને આજે પરણવા નીકળ્યો છે! તમને શી શીક્ષા કરવી?"

અમે બંને લેવાઈ ગયાં કેમકે તેણે બાલાવાણે દાથ કહ્યો ક્યાં હતો. આમારું ઉતરેલાં મોઢાં જોઈ એણે ઉમેર્યું.

"અરે" તમે પરણ્યાં ન હોતાં ને હવે પરણ્યાં. ચાલો વિધિ પૂરી કરી નાંખો.

"અમે ચારે મંગળ ફેરા પુરા કર્યાં. અને પરણી ઉઠ્યાં. એક દગ્ગર રૂપીઆની નોટ શલાખના દાથમાં મુકીને જતાં જતાં મુંબાઈએ આશીર્વાદ આપ્યો.

"લો આ મારો ચાંલો! સમ. સમ હું જાઉં છું. મારાંથી બીજો નહિ. હવે હું પ્રસન્ન થયો છું—તમે બંને પરણ્યાં. ધધર તમારું જોડું મુંબાઈ ચાલે. શલાખ તારું હેવાતન ફરજ રહે. લે બહેન આવજો!"

અમે કાંઈ પણ બોલીએ તે પહેલાં તો જેમ આગ્યો હતો તેમ તે પાપારા માઈ ગયો. અમે અમારે મુકામે ગયાં. મુંબાઈ બરાબર લગ્ન પ્રમગે ક્યાંથી આવી ચડ્યો અને તેણે ચાંલો ચા માટે ક્યાં ચે વાત મારા મનમાં ઘેળાયા કરતી હતી. તેથી ઘેર પહેલાંજાં—મેં શતાબ્દને પૂછ્યું.

"બાહી! મુંબાઈ વિચિત્ર માણસ બન્યા પછે તે આવ્યો શું ને ગયો શું? તેણે અપજાને કરાવ્યા શું અને ચાંલો ક્યાં શું? માન માન પણ કાંઈક જ્યેમ પડતી વાત છે."

આ સાંભળી તે હસી પડી. આ વિચારવાની વાત હતી. આમાં હસતા જેવું કશું નહોતું તેથી—મેં સવાલ ક્યો.

"હસે છે શું? આમાં મરકરી જેવું શું છે?"

ન્યુ કવીન્સ રોડ ઉપર

થયેલ બચંકર અકસ્માત

તા. ૧૬-૫-૨૬ ને દીને કવીન્સ રોડ ઉપર સ્વામના પાંચ વાગે ટ્રેડ ગારી મ્યુનિસીપલ ફાનસ સાથે અથડી પડી ન્યૂની તજ્જ થરોપીય નને સખત ઇલાઈ થયો છે.

આવા ભયંકર અકસ્માતથી જો મોટર વાલાઓને ધાયવું હોય તો વાપરો વીડ. બમ્પરો.

સારા-સસ્તા અને ગારીને શોભાવનાર અગવાનું ટેકાણું—

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ કારકાદાસ

બારકાર મેનશન-લેમિગટન રોડ-મુંબાઈ ૪.

"ધણેવ. તમે ન સમજો."

"કહે જોઈએ, મારા સમ."

"લો ત્યારે કહું છું, હવે છુપાવવાનું કાંઈ કારણ નથી. એ મુંબાઈને હું જોળાવું છું. કેમકે તેની વદુને તે મારે બહેનપણાં છે. ને મેંજ તેને આંદોલોડાવ્યો હતો!"

એ સાંભળી હું સડક થઈ ગયો તેણે આમળા ચલાવ્યું.

"મેં તમને બેગા ત્યારજોજ હું મોલી પડી હતી. ક્યારે? કહું? પહેલાં ક્યારે બેગા?—કાકાએ નાત કરી ત્યારે. હું જમ્યા આવી હતી, ને તમે પોરસના દવા. તે પહેલાં મેં તમને

કહી એવેલા નહીં. ઉપાડે શરીરે તમે કેવા કામજુગારા લાગતા
તા ? વિચારની કચ્ચલીઓથી શોભતું મોઢું ને ઉપસેલું તમારું
કપાળ, મસ્તીખોર અધીઆળા ભુખરી આંખો, વાંકી લાંબી
ચોટલી, મોઢા કાન, લાસવાદાર મુઝાદાર વાંકડી મુઝા,
પાતળું શરીર માંસલ રનાયુઓ એ સૌથી હું મારું જાન-સાન
ગુમાવી બેઠી, જેમ જેમ પછી તમને વધારે ચાર જેવા
તેમ તેમ ઉન્માદ વધતો ગયા. અને તેમ કરી તમને પરણવું એ
નિશ્ચય કર્યો. અને એ વાત મારી બહેનપણીને કહી. તેણે તેણીના
ધણીની મદદ માગી. તે તમારા ઉપર દેખરેખ રાખતો. અને જે
દિવસે તમે ગામ ગયા તે દિવસે તેને શીખવ્યા પ્રમાણે તમારી
પાછળ હું ક્યાંથી લાંબી-હું જાણ શું એટલે ઉપાડે છોજે તમારી
સાથે સળ કરી રીતે ગોઠવાય ! તેથી આવો રસ્તો બેજે બેજે
શોધવો પડશે.”

હવે મારાથી જાના રહેવાયું નહિ તેથી વચમાં સવાલ કર્યો,
“પણ મેં તે મુખીને એમ ન કહ્યું હોત કે એ મારી
કાજ ચાલ-તે બાળત એનેજ પુછો-તો શું થાત ! પછી તારા
અધર્મનો મેજ કેમ ખાત ?”

“ધરખે આંધરો હોમ તો તે રહાય કરોજ. તે તમને
ભુલાવી તમારા મોંમાં એવા શબ્દો મુકાવેજ. આમ ચલું હોત
તો શું થાત, એ પ્રશ્ન હાલ નથી. તમે જવાબ આપતાં બુદ્ધિ
ને ચક્રાંધા, મારી જાળમાં ફસ્યા. એ વાત ઉપાડી પાડવા મેં
મુખીને ખડો બોલાવ્યો. વળી તેણે મદદ કરી એટલે તે હાજર
રહે તો મારા કપાળમાં થયેલા નવા ચાંદ્રાને હું વધારે કિંમતી
મણું છું.”

હું પણ તને મેળવી શુભી છું. પરંતુ બહાલી !
તું જમણી તો ખેરીજ, અસહન પારખાં ક-મ-એનાં-
ઓઓનાં દરજી થતાં આને તેં પ્રમત્ત-અરતું દરજી કરી
ખતાયું છે !

“તમે બહુ પકડા છો. તમે પહેલાં મહારં દરજી-કયું તે
શુભી નવો છો કો ? તમે પહેલાં મહારં મન દરજી કયું
એટલે હાજી કરનાર તમેજો ?”

“તે મેં કાંઈ જાણી નહિ કયું નહોતું. તું મહારા ઉપર
મોહી પડી હતી તેની મને ક્યાં ખબર હતી ?”

“હવે ! પણ અને તમારે ઘેર સહ જનાર પહેલાં તમે
હતા એ વાત તો ખરી ને ?”

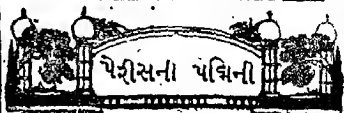
“લે હું હાથો ને તું જતી ચલું, સંપૂર્ણ.”

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૦ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
વિદ્યુત જલદાર રૂ. ૫

લેખા-મેળ-મળદ કાર્યાલય,

ગીરગામ ચર્ચ સામે ખાટક બીલ્ડિંગ મુખાંશ ૪

સખનાર-શ્રી. રમણીકં અ. મહેતા.

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ)

આ બનાવ બન્યા પૂર્વે કેટલાક વર્ષ પહેલાં રત્નમ્હાર
નામનો એક એસ્ટિપન પેરીસમાં રહેવા આવ્યો. આ માણસની
સાથે તેની સ્ત્રી અને બાળા અને રોઝીન નામની તેની બે
દિકરીઓ અને તેનો એક દિકરો ક્રિટલ કરીને હતો. છાકરીઓ
તે વખતે ધણી નાની ઉંમરની હતી. રત્નમ્હારનો ધણી ફ્રાન્સ
જનાવવાનો હતો. તે પેરીસમાં પોતાનો ધણી ધણી શરી રીતે
ચલાવતો હતો અને પેરીસનો વતની થઈ ગયો હતો. છાકરીઓ
દિવસે દિવસે ખૂબસૂરતીમાં ખીલી ઉઠી. ચારૂના ચંદની
માફક. તેમની કાંતિ દિદિપ્તમાન થતી ગઈ; આમ છાક-
રીઓ ધણીજ ખૂબસૂરત થઈ ખરી પણ તેમનામાં જોઈતી
નીતિ કે સારા ગુણો તે સાથે આવ્યા નહિ. તેમને
મોજ મળત, રોજરોજ, અને વિલાસની એટલી રહ લાગી હતી
કે જાપન અને એવા દલકા શૌખ સિવાય બીજા તરફ ધ્યાન ન
હતું. બનતું વસણ નાટકમાં એકટ્રેસ થવા તરફ હતું. વખત
જવાં આવ્યાએ શોકો નામના ધીએરીફલ એજન્ટ સાથે લગ્ન
કર્તા. નાની રોઝીન બૂદ્ધિ બૂદ્ધિ રાહેના ધીએટરોમાં ગાવાનું કામ
કરતી હતી અને તેને વહાનારની સંખ્યા પણ એછી ન હતી.
અમેગમ ફરવાથી ક'લાળી તેણે પેરીસના એક ધીએટરમાં રથાધિ
તેકરી લીધી. જ્યારે તેની વય ૨૧ વર્ષની થઈ ફરતી રહી રહી
નીકળી, જુવાનીના પૂર જોશમાં વહેવા લાગી તે સમયે તેને
કાઉન્ટ ડાકોટ સાથે પરિચય પડ્યો. કાઉન્ટ ઉદાર સ્વભાવનો,
કવિ સમાન રમતિયાળ, તરંગોમાં વહેતો ઉદાર માણસ હતો.
જ્યારે રોઝીન લુચ્છી, રવાઈ અને પોતાની જાળમાં ખીળને
કેમ ફસાવવા તેમાં પ્રવિણ હતી. તેણે પોતામાં હાથમાં
સપાકાથી સોનાની ચલોને-સારી રીતે નિયોવવાનો નિશ્ચય કર્યો.
આ કામમાં તેના ભાઈ ક્રીટલની-તેને સહાય હતી. બે કે-તેનો
ભાઈ તે વખતે પોતાના ખરા નામથી નહિ પણ બીજા નામથી
જોળખાતો હતો.

ક્રીટલ નાનો હતો ત્યારથીજ એક પડોસની બાઈની તેના
પર પ્રીતિ હતી. આ પડોસકારી બાઈએ તેને સારી રત્નમ્હાર
મોટા માણસોના છાકરો જ્યાં જોળવણી લે છે ત્યાં તેને લખણ
મૂક્યો હતો. તે તેને માટે સંપૂર્ણ ખર્ચ કરતી હતી. ક્રીમતોના
છાકરો જે હાથી ઉઠે તે હાકમાઠથી તેને તે ઉછેરતી હતી. આ
બાઈને એક પ્રકારની ઘેઝળ હતી કે આ છાકરોને આજ

જાતાં નામકિત થાય અને ધીમંત લોકોના સંસર્ગમાં આવે તેમ જીવેલા. આ હોકારા પાછળ પોતાની સ્વધર્મો આપક તે ખુચ કરતી હતી. એકાએક આ બાઈ મરણ પામી. બાઈ હોકારને નામે લાખ રૂપિયા વિલમાં લખી ગઈ હતી પણ મરણ આવ તપાસ કરતાં લાખ પાંચ પણ નીકળી નહિ. કોટેટ પર ગુરુદેવ ચાલેતા તે પર પણ બીજાને હક નીકળ્યો. કોટેટ ન્યારે જોયું કે તેને કંઈ મળે એમ નથી ત્યારે તેણે પેસાને માટે કાંઈ મારવા માંડ્યાં. તે જોવી રીતે ઉભર્યો હતો કે ગરીબ રહેતું તેને પરવડે તેમ ન હતું. કોટેટ સીધે નહિ તો આડે મારે નાણું મેળવવા નિશ્ચય કર્યો. કોટેટ તે બાઈની અટક પિયુન હતી તે ધારણ કરી અને પોતાનું નામ કોટેટ ફેરવીને યુનેની રાખ્યું.

યુનેનીમાં એક યુકિત હતી. તે વાચાળ હતો. સામા માણસના મન પર અસર કેમ કરવી તે તેને સારી રીતે આવડતું હતું. વળી તેને કૃળવણી પણ સારી સંરચામાં મળી હતી એટલે જો ધારત તો કેટલે પણ ધંધામાં સારો ફાવી ચકત. પણ આમ થયું નહિ. યુનેની આળસુ હતો. તેને મહેનત કરી પૈસા મેળવવા કરતાં વગર મહેનતે પૈસા પર હાથ મારવા એ વધારે પસંદ હતું. ન્યારે યુનેનીને કાઉન્ટ સાથે પીલાન થઈ ત્યારે કાઉન્ટ તેનાથી મુગ્ધ બની ગયો. કાઉન્ટ લુપ્તિવાન હતો પરંતુ તેની છુપિય દગાબાજ પિયુનેને પૂરેપૂરો પિહાનવા જેટલી ન હતી. કાઉન્ટ સીધા માર્ગેના માણસ હતા ન્યારે યુનેની પાતાળ ધંત્રી હતો. તે હાથમાં આવેલી બાઈ જવા દે ખરો ? તેણે તેની બ્લેનની સાથે અળા કાઉન્ટને હાંધવાનો પ્રયત્ન રચ્યો. એટલું જ નહિ પણ પોતાની બ્લેન રોજીનની સાથે કાઉન્ટનાં લગ્ન કરાવવા કોશિય કરવા લાગ્યો. યુનેની રોજીનેના કાર્ડ એ વાત કાઉન્ટને જાણવા દે તેવો ભલો તે ન હતો. કાઉન્ટથી પોતાના સગપણની વાત છુપી રાખી. રોજીનેને પણ પોતાનો ભાગ કેમ બચાવે તો કહેવું પડે તેમ ન હતું, કારણ કે તેને ક્ષધો તો એક સામાન્ય નરીનાજ હતો. કાઉન્ટે કિંમતી બહિસો, લુંગાં, પેરોળીથી તેના દીલને છતવાની કોશિય કરી, પણ રોજીને આ કલાની પવાં કરી નહિ... અને પોતે પોતાના પ્રતમાં દટ રહી. આથી કાઉન્ટે આની લીધું કે રોજીન સતીવના આદર્શને નમૂનો છે. એ જાતિનું બહુણ છે. નિર્દોષતા અને પવિત્રતાની પ્રતિમા છે. કમનસિય પણ કાઉન્ટે તેની સાથે લગ્ન કર્યાં. લગ્ન કર્યાં પછી પુછવું શું ? રોજીન પોતાના ખરા રવરૂપમાં બહુઈ તેનો પરેશાં, લુંગાં અને મોજશીખનો પાર રહ્યો નહિ. પાછીના રેલાની માફક દબ્ય ખચવા લાગી. તેનો રવભાવ પણ પૂરેપૂરો પરખાઈ ગયો. અલગત તે કાઉન્ટને ચીરતી હતી તેમાં તેનો બાઈ પણ ભાગ પકાવતો હતો.

કેટલોક સમય સુધી કાઉન્ટે આ સર્વ મુઠો મોઝે સદન કર્યું. તે પોતાની બી કહે તેમ કરવા લાગ્યો. તે જેમ નચાવે તેમ નાચવા લાગ્યો. કાઉન્ટનો સેક્ટરી જુદર, રોજીન અને પિયુની સાથે સંતલસમાં બળી, કાઉન્ટ પાસેથી પૈસા એકાગવા

લાગ્યા. કાઉન્ટે એમનું માનવો દતો કે તેના સેક્ટરી જેવો બીજો ભલો માણસ આ દુનિયામાં છે નહિ. યુનેને પિયુન જેવો સાચો સલાહકાર અને ખરો મિત્ર પણ નથી. આમ કેટલોક વખત ચાલ્યા બાદ કાઉન્ટને પોતાની જોની મુસોરોમાંથી છુટા થવાનો વિચાર મયો. કારણ કે તેનાં રવભાવ અને તેની અર્થ પિષાસને પહેંચી વળવું કાઉન્ટને પણ વસવું લાગ્યું. કાઉન્ટને માલમ પડ્યું કે રોજીનેને પહેંચતો પણો શોખ છે. કાઉન્ટે તેના આ નાદમાં સગવડ કરી આપી. તેના એ ખોટા શોખને વધારી મુક્યો. રોજીન આવવામાં બહુ આગ્રહ વધી. અને અતે અતિશય 'આપ્સેથ' દીધવા લાગી. પરિણામ એ આવ્યું કે તેના મસાલતપોરોની અગવડની અન નિરાશા વચ્ચે રોજીને નહિમાં દુખક માઈ કે અકસ્માતથી પડી ગઈ અને પ્રાણ ગુમાવ્યો. આ જનાવ પેરીસથી લીસ માઈલ છેડે એક નાનાં ગામમાં બન્યો હતો, કારણ કે કાઉન્ટે તેને ત્યાં રાખી હતી અને તે તેને મગવા ત્યાં અવારનવાર જતો દતો. આ ગોઠારણ કાઉન્ટે એટલા માટે કરી હતી કે તેવું નામ લોકોમાં બંદુ ગવાય નહિ.

પિયુન, જુદર, આના કાર્ડ અને તેના કણીએ રોજીનના મરણના સમાચાર કાઉન્ટને જાણ્યા નહિ. તેને એમ જણાયું કે રોજીન કાંઈ બીજા રથને હવા દેર માટે ચાલી ગઈ છે. કેટલાક આંધારિયાં વિત્યાં એટલામાં એ રોજીને નાણું બીક જણાવા માંડી. એમ કરતાં મદિના થયા. પૈસા વગર શું કરવું ? આખરે તેઓએ એક નીમ યુકિત રચી. તેમણે કાઉન્ટને દરજૂ કરવાનો અને નિર્મન રથને કેદ રાખવાનો વિમાર કર્યો. આમ કરવામાં તેમની મનલગ એવી હતી કે બારે રકમ લઈ કાઉન્ટને પછી કરવો.

જે રાત્રે કાઉન્ટે પોતાને ત્યાં પાઈ આવવાની અને બાલ આવવાની યોજના કરી હતી તે રાત્રે કાઉન્ટનું દરજૂ કરવાનો તેમણે નિશ્ચય કર્યો. જુદરે રોજીનના જેવા અશરોમાં બનાવવી કાળજી લખ્યો. કાળજીમાં લખ્યું હતું કે "કું" વળી અંબીર બિમાર છું અને એને બહારથી પાછી ફરી છું. પયારોમાંથી ઉઠવાની પણ મારી ચકિત નથી. નહિ તો કું તમારી પાસે આવતા. અને નાણુંની બહુઈ અગત્ય છે, અને મારી રિમિનિ બહુ કહેડી છે. આપ જો કું કું તેટલી રકમ લઈને આવશો તો તમે જો ધૂટકારો મળી ઠો તે કું સદાને માટે આપીશ. મારું લગ્ન બંધનમાંથી કું તમને મુક્ત કરીશ. પણ જો આપ મારી માન્યણીને અસવીકાર કરશો તો આપણું જનનાં લગ્નની દુનિયાને જાદરે કરીશ તથા તમારા પરદેશ ખાતાના પ્રધાન મંત્રીને પણ જાણવીશ. માટે આ પત્ર વાંચી તબક્કોતબ પયાવું. આપને લેવા માટે આવવા મકાનથી ચોટે છેડે એક મારી તૈયાર રહી."

કેસ સંજોગમાં કાઉન્ટને તે પત્ર મળ્યો હતો તે આપણે બંધીએ છીએ. અને એ કાળગની અસર કાઉન્ટના મનપર ફેરી

યજ્ઞ તેથી પણ આપણે જાત છીએ. કાગળમાં જણાવ્યું હતું તે પ્રમાણે તેને માટે ગાદી તે સ્થળે તૈયાર હતી. આ ગાદીમાં બેસાડી કાઢીને કુહાડા પિયરના મકાન આગળ લઈ ગયા. કાવત્રાખોરોએ બે બદમાશોને સાંધી રાખ્યા હતા અને કાચબેનની સાથે તેઓ ચંદી બેઠા હતા. કાઢીને જ્યારે ગાદીમાંથી નીચે ઉતર્યાં અને આગપાસ નજર કરી ત્યારે તેને તે સ્થળ ભેષ તરત જાન થયું કે કંઈ દોષ છે. તે તરતજ પાછો ગાદીમાં બેઠો અને ગાદી પાછી હાંપી જવા કાચબેનને આજ્ઞા કરી, પણ એકા બે બદમાશો તેને એમ છોડે શાના ? તેઓએ કાઢીને પકડ્યો અને બહાર કાઢ્યો. કાઢીને પણ શરીરે સજ્જત હતો એટલે તેમની સાથે ઝપાઝપી કરવા લાગ્યો. આખરે તેમાંના એક બદમાશો કાઢીનેના મોઢા પર સખ્ત ફટકો લગાવ્યો. કાઢીને બેઠુધ થઈને પડ્યો. બાદમાં તેઓ તેને ઉંચકી કુહાડા પિયરના મકાનમાં લઈ ગયા.

બે દિવસ ને બેઠુધ દાલતમાં પડી રહ્યો. જ્યારે તેને જાન આંજી ત્યારે તેની સાથે ઘેલજાએ પણ દેખા દીધી. બદમાશોએ એમ ધાર્યું કે તે થોડા દિવસમાં પાછો સાલે યજ્ઞ જશે અને આપણે તેની પાસેથી નાણાં કઢાવીશું, પણ તેઓ તેમની મુશ્કેલી કાળજી નહિ. આમ જ્યારે તેઓ નારીપાસ થયા અને પૈસાની હાડમારી પણ લાગી ત્યારે છુટ્ટરે ખોટી કુહાડી કરવાનું માથે લીધું. બેમજાએ મેડપ શાઈ જે વખતે મોઢાના ટીએટરમાં ગાવા માટે ગમ હતી. તેને માથે કાઢીનેના ધોધો રેપાર અને પેદી માટે મળે તેટલી દક્કિત મેળવવાનો બોલે પડ્યો. આ દક્કિત મળ્યા પછી શાઈ જતે મોઢા ગયો. ત્યાં જય તેણે પીટર પાવલોવીચની પેદીના માથુસ તરીકે કુહાડીને દેખાડ કર્યો, અને નાણાં ખોટી રીતે મેળવ્યાં. આ નાણાંમાં બધા કાવત્રાખોરોનો ભાગ હતો. છુટ્ટર બંધામાં ચાલાક ગણાયે હતા. તે પોતાનો ભાગ લઈ ક્યાં પસાર થઈ ગયો કે પોલિસને તેનો પતો મળ્યો નહિ. પોલિસે વધુ માથોફાડ કરી પણ ફોડત

પેરીસમાં ન્યાયાધિશ સમક્ષ જ્યારે તપાસ ચાલી ત્યારે આ ખીના જગ જાહેર થઈ. ડેનીવીચે એ કમંડર કલત્રાનો બેદ છુટ્ટો પડ્યો હતો. એટલું જ નહિ, પણ કાઢીની છંદગી પણ બચાવી હતી. કાઢીને દિવાનો ચર્ચો ત્યારે તે બદમાશોને બોલ્યું પણ પડ્યો હતો અને તે બોલમાંથી છુટ્ટા માટે તે પત્ર અને ભોંટાના ટુકડા સાથે એક કોચમાં સીધી નદિમાં નાખી દેવાનો વિચાર કર્યો હતો. પિયુન આ કામમાં સંમત ન હતો પણ મેડમ શાઈ રાક્ષસીના જેવી દયાહીન હતી અને તેણે તે કાઢીને ભૂખીત કરવા નિશ્ચય કર્યો હતો. બે કાઢીને જવતો રહે તે લવિધ્યમાં પકડાવાની અને તેમનો બેદ કુટી જવાની ધારતી હતી. આથી મેડમ શાઈએ પોતાના કણ્ઠને પટ્ટી પડાવી હતી કે કાઢીને કાશળ કાઢવું. કણ્ઠને આ કામ કરવા ખીડું ઝડપું હતું, અને જ્યારે તે કમકમાટી લઈ કામ કરવા

જતા, હતા ત્યારે ડેનીવીચે બરાબર વખતે ન આવી હોત તે કાઢીને જીવ જત. આ સમયને, પૂરતી સળ વામાં આવી અને તે ઉપરોક્ત રશિયાની સરકારે આ ગુનેહ રશિયામાં તેમની તપાસને માટે મોકલી આપવા માગણી કરી. કેન્સ સરકારે આ માગણી ઘૂરતે તે રવીકારી નહિ, પણ સળની મુદત પૂરી થયા બાદ તેમને રશિયા મોકલી કણ્ઠ કપું, કારણ કે રાકોએ. બનાવટી કુહાડી બનાવી અને ખોટી સંધી કરી હતી આ ગુનેહ માટે તેને અને તેના માઠા કામમાં મદદ કરવા માટે તેની સ્ત્રી પર કેસ ચલાવવામાં આવ્યો. તેમને લાંબી મુદતની સખ્ત સળ વવામાં આવી અને તેમણે તેમની છંદગી ત્યાંજ પૂરી કરી.

કાઢીની તબિયતે તદ્દન લારા થઈ ગઈ હતી પણ માવજત અને સારા દાકતરોની વાપાણીથી કાઢીની તબિયત સુધારી થયો. પરંતુ, એક નજીબ બુલ્બને માટે તેની સ્વર્ગ કીર્તિ કલંકિત થઈ. કાઢીને ખરી રીતે જોતાં મુખતા હતી અને તેમની સમાજમાં આ કંઈ બપડર દોષ નથી, તે દોષનું રોજી પ્રાપ્તિત પણ કપું હતું. એટલે પૈસો, આ આજી હોવા છતાં કાઢીને ખાકીના દિવસે એક સામાન્ય રિશ માણસની માફક વ્યતિત કરવા પડ્યા. આનું કારણ એક પણ પ્રાણવિધાતક પરિણામ આજે તેની બંધ હતી.

સંપૂર્ણ

પૃથ્વી પરનું વીમાન-

“ સ્પીડકીંગ સાઈકલ ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનને આમારો અનુભવ સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન.

મળવાનું ભરોસેદાર ડેકાણું.

થાણાવાલા એન્ડ કું.

૪૩૨-૩૪ હાલખાદેવી રોડ મુંબઈ.

(મફત મળવું કેટલોગ મળાવી જુઓ.)

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-શ્રી. ચત્રપદ

નવી દિલ્હી

રેનમંજરી-શારદા દિલ્હી કુતિ. લેખક મી. સુર-
જન, કાપરેક્ટર મી. મણીલાલ જોશી. ફેરોમાસ્ટર મી. નવલ ભટ્ટ.
વસ્તુ-રાષ્ટ્રીય આંદોલનના વાર્ષિક અંકમાં પ્રગટ

જોશી, જરૂરીયાત ધીરેધીરે
વાર્તા નામે "ધી ડીમ-સ
એક્સપ્રેસ". ઉપરથી રૂપાં-
ન્તર કરવામાં આવ્યું છે.
અને શારદા દિલ્હી કંપ-
નીના સુનિવર્ણન વાનગના
આધારે મારમારના પ્રકરણો
જ્યાં પ્રુધી. રાજા ત્યાં
મુકાવામાં આવ્યા છે. કેટ-
લેક ઠેકાણે તાણી તોડીને
અથવા તો ન જોડતા
રથોએ મારા મારી
મુકાવામાં આવી છે.
એટલું તો કહેવું પડશે
કે, આ મારા મારીએ
પછી અને તે દો-પટાખાટ
મુકાબાટ કે હાજાટ
પણ સારી દેખાય છે.

અભિનય-અભિનય
કુમારી કરતાં આમાં મી.
જોશીએ કંઈ કરી ન-
તાવું કહેવાય.

સેટીંગ-શીરોહરના અતિ ઉત્સાહી સેટીંગની ખરી ખુબી
મારો મન જીત્યો છે. આનું કારણ બુદ્ધ અને ડીપ એખરની નવીનતા
વાળું છે. મી. હાટે આ વ્યાવતમાં જરૂર સુધારો કરશે.

ફેરોમાસ્ટરી-ઠીક છે.

ટીક રીનો-આ ફિલ્મની મુખ્ય મનલપ છે. તેમાં જોડતા
ટીક સીનો લેવાયા છે તેમાંના સારામાં સારા ને કરીને
તેમાં આ કંપનીએ-પણીજ કુલગનાથી લીધેલો
એક મીન-પ્રદાસનીય છે. જરૂર નીચેથી જારને આરને
ઉડીને ઉપરની ગેલેરીમાં જઈ અટકેલ ચાલ છે તે સીન

કામ ઠીક માન્ય પડે છે પર માંગવાના, આકાશમાં
ઉડવાના વિશેર સીનો સારાથી જ નજર મળે. મુલમ પડે
છે-તે સિવાય બીજા ટેકાકે પ્રકરણો ઠીક જ ને છે. એકંદર
રીતે આ ફિલ્મ ઠીક છે, અને લોકોને પામી છે.

ફેરોમાસ્ટરી-રોયલ આર્ટ ફૂલ. લેખક મી. મરહુર.
કહેવામાં આવે છે કે, જાંબા પખાથી લખાવેલી આ
વસ્તુ અનેક રદુડીઓમાં રહીને ઇષ્ટ આવી અને રોયલ
આર્ટમાં આવવા પામી છે. આ કાલેનના અનુભવી-
ઓની અનેક મુશ્કેલી તૈયાર કરેલ આ વસ્તુ આંખો જીતે છે.

અભિનય-મીસ ટાલુ જેને અગ્રે દલેશાં એક સતિ
સાધીની કેરેક્ટરમાં જોના આવ્યા છીએ-તે રેરવાનો પાટ

પણ ઘણો કરી જાતે છે.

લેડીનો મુખજ
સારા છે. રખિયા ને લાખ
ની મોટરી લાખા પછી
વાતના નાજક પચીસ
લાખના પખામાં જીતે
રહે તે વિચિત્ર દેખાય છે.
તેને બારે એક સાધારણ
પખો દેખે તો ઠીક.

ફેરોમાસ્ટરી-સાધારણ
છે. આ કંપની ત્રીક
સીનોથી બહુની ઘટ છે.
અને મણી ટીકા સારી
કુલગનાથી લેવાયેલી માલમ
પડી છે. પણ મોટરનો
એક્સીડન્ટ તાન માણસી
લેખાત માલમ પડે છે.

નવીન ખખડો-
કે હીરન-નાં કાલ
પણ થઈ છે અને રહી-

ફાતમા ફિલ્મ ફૂલ "જુલુલે પસવાન" નું દર્શક

ફાતમા તરણી લાખમાં લેવાઈ છે.

ફૂલ-સુભો મોખ પુણ થઈ છે અને કામ્ય પરિણા
યર થઈ ગઈ છે

શારદા-પતિપત્નીની સતી પૂર જોવામાં આવે છે.

પાયોનિયર-ચત્રા પાલવણી પ્રુધી થઈ છે જ્યારે જુના
બણીના નાટો ઉપરથી લેવાયી વસ્તુની શરૂઆત થઈ ગઈ છે.

રોયલ આર્ટ-કેટલીક જુની અપૂર્ણ વસ્તુઓ મુકાબમાં
પુર્ણ કરવામાં આવે છે અને નવીનતા મુદતમાં થાય છે.

મદારાપૂ-ગાઠ પ્રમુ અને પ્રલોહ તૈયાર કરી રહી છે.

કોનાપુ-ગાંધીજીની વતરલેક મુડી નિર્માણમાં.

દિ-દુરથોન—પોતાની નવીન ફિલ્મો એનેનો એકાદ સિનેમામાં ખતાવવાની તજવીજ થવાતુ સહજાય છે.

માહન—આ હુન્નરની અદિબ ઉર્જિતાવર્યા કરી ખતાવવા કરતા પરદેશથી શીખી સારી કૃતિઓ કરવી-એવા મોહમાં કેણુ બસે ક્યારે સારી શીલો આવશે તે સમજી શકાતુ નથી

ફાનમા ફીલ્મ કું—ખુલ્લુરે પરસ્તાન તૈયાર થઇ ગઇ છે અને બીજુ પિક્ચર “મિલન દિવાર” એનેતા કેઇ એક સ્ટુડીયોમાં કઢાવવાની ખટપટ ચાલી રહી છે સાંભળવા પ્રમાણે કપની સારા કળાકારોને સ્ટાફ રોકી પોતાના એક પછી એક પિક્ચરે જલદી બહાર પાડવા પ્રયત્ન કરી રહી છે તોજ પિક્ચર તરીકે “દુરે જનક” ની ચુટથી થઇ ગઇ છે

વહેમાનરમ ફિલ્મ કું—આ કપનીએ પોતાનુ કામ ચર કરી દીધુ છે અને કપની આઉટડોર સીન માટે બહાર જાય ઉપડી ગઇ છે.

જોશન—સાલરમોની અતિ પ્રખ્યાત ફિલ્મ શરૂ થઇ ગઇ છે, સિનેમાના શોખીનોને પશ્ચિમની કળાનો નાદર નમૂનો બેવાની અમો ખાસ ભલામણ કરીએ

મેજેરીક—રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનુ “રાજ મોજ” ચાલુ છે

ફેણુ—શારદા કૃત “રતનજરી” બીજુ અધવાદીયુ ડિપ્લો સારંગસ—કલકત્તામાં નીકળેલા શિખ સરથસની ફિલ્મ લેવાઇ છે, પરંતુ કહેવામાં આવે છે કે તે ખતાવવાની મનાઇ કરવામાં આવી છે

+ x x

તમ વિદેશી ફિલ્મો—
ચોડા વખત પહેલા સારામાં સારો વિદેશી ફિલ્મો માટે પ્રેક્ષકોના મન માગવામાં આવ્યા હતા, જેનુ પરિણામ નીચે મુજબ આવ્યુ હતુ —

ધી કન્ટ્રી વેગન	૪૯૧	પીટર પેન	૩૬૫
ધી નર્થ ઓફ નેશન	૪૮૯	ટેસ ઓફ ધી ડી” હુબે	
ધી ટેન ક્રાન્ડમેન્ટસ	૪૬૭	વીવીસ	૩૬૨
રહારામોરી	૪૨૭	ધી રૂ. લીપી	૩૬૧
ધી સી હોક	૪૨૬	અબાહામ લીકન	૩૫૨
મે જ્યુકર	૪૨૬	ધી હર્મીય બર્ડ	૩૪૬
ઓરફસ એફ ધી સ્ટોમ	૪૧૧	ધી બ્લાઈટ સીરટર	૩૩૯
મેન હેન્ડસ	૩૮૮	નોર્થ ઓફ ૩૬	૩૩૫
રોમીન હુક	૩૮૮	સો બીગ	૩૩૫
ધી લેડી	૩૮૬	ધી મેરેજ સરકલ	૩૨૮
ધી થીફ ઓફ બગ	૩૮૪	ફરમીડન પેરેસાઈડ	૩૨૬
સી હુ ગેસ રસપડ	૩૮૧	હોટ વોટર	૩૨૫
ધી હન્ડમેક	૩૭૯		

મોજ-મજાહનો મુરખબો

માસ્તર—શારદા, ત્હારો સાઈ કેમ ન આવ્યો ?

શારદા—એ મારો છે !

માસ્તર—અરે ! કાલે તો સારો હતો એકદમ શુ થયું ?

શારદા—અમારા બેમાથી બારી બહાર કેણુ વધારે વજી શરૂ એ રિપે અને શતત લગાવીને તેમાં એ છપ્યો

* * *

મીસીસ—આજનુ પ્રો. બનીઆમદનનુ ‘સપ’ પશુ

બાપજ એટલુ અકસિર હતુ કે મે સહજનુ ત્યારથી ‘સપ’

બોલવાનો પ્રતિજ્ઞા કરી છે પણ બપુ, આવતિ વખત દબરી

મદલ મળેનો તે કહેવાનુ તો જુવીજ ગઇ

મીસીસ—હે, તેણે શુ કહ્યું ?

મીસીસ—તેણે કહ્યું કે રકતપિતરામને પૈસા આપી જયા કહેશે ત્યારે મે કહ્યુ તેઓ મુરત ગયા છે

* * *

મેટર તમે ચગદાયવો—હુ ક્યાં હુ ?

નકશો વેચનાર—તે જાણુ હોય તો લે આ મુગધનો નકશો એક આને

* * *

શી—મારે નામ વેટર ?

વેટર—હાલો, સાહેબ

શી—આહ કેવુ અજબ ! મારો કુતો ખેલાઈ ગયેનો તેનુ નામ પણ કાઢ્યો હતુ મને લાગુજ થયો તો મે પૂછુ

* * *

મા—એટા ઉઠ આવે તો ત્હારો વરસગાહ છે ત્હારે બેઠા ઉઠુ નેજા

‘એટા—હુક રહેના દે, વરસગાહ છે તેમાં હુ થયું ઉઠુ એક વરસ ઓછુ થયુ-મેલો આનાથી વધારે શુ નેજશુ

* * *

બાઈ—રામા, આ ખારીના કાચ સાફ કરી મુકને રાખે-વાઆઆઆહ ડાખ (૧૮ મિનીટ ને ૩૬ સેકન્ડ પછી)

બાઈ—જાણાય, રામા જાણાય, શુ કાચ સાફ કર્યો છે કે બજે છેજ નહિ એમ જાણે છે

રશ્મા—નાઈ કાચ ખરેખરજ નથી કારણુ જેનુ મે કાચ શરૂ કર્યું કે હુ ને સીડી બનને એના પર પડયા

મેળ-મળદ ઈનામમાળા નં. ૬

નું પરિણામ

અમેને જજવાતાં ધણેજ આનંદ થાય છે કે, અમરી આ યોજનામાં મેળ-મળદના વાંચકોએ ધણી હેઠથી ભાગ લીધો હતો અને તેને પરિણામે ૪૫૯ હરીફાઈ કરનારોઓએ ૧૦૩ નવલકથાકાર ઉપર ચોતાના જુદી જુદી રીતે મતો આપ્યા હતા.

નવલકથાકારનાં આમ અને તેઓને મળેલાં મતો

૧ શ. ક્રમેયાલાલ માણિકલાલ શુ-શી	...	૬૮
૨ શ. નારાયણ વિશાલ હંકર	...	૮૭
૩ મ. ગોવિંદનરામ માલવરામ ત્રિપાઠી	...	૭૨
૪ શ. વ્રજલાલ જાલવંશ હંકર	...	૫૭
૫ શ. અરવિંદ સાંકેયેશ મહેતા	...	૪૧

આ પાંચ નામ લખનાર ૪૫૯ માંથી માત્ર ત્રણ જ જીતી ગયા છે. તેઓને કે. ત્રણજી પટેલ, બીજા અને ત્રીજા ઈનામ મળ્યું છે. ચાર નામ લખનાર સાતમી છે તેમથી પાચને કે હોદ્દાના ઈનામો મળ્યાં છે અને બાકીનાઓને નંબર પ્રથમ છે. ઈનામ વહેંચી આપવામાં આવ્યાં છે.

ઈનામ જીતી જનાર વાંચકોના નામ

૨ કે. ત્રણજી પટેલનાં

- (૧) કમોદર ભવાનજી
મનજી ખેતસી રહોટ-રોપીવ જાનો માળો-કચલી
- (૨) જલભટ્ટ અમૃતલાલ કુલાભાઈ માધી
અમદાવાદી ખાતર નડીયાદ
- (૩) જલભટ્ટ કુલાભાઈ દરગોવાઈદાસ
સોલંક મરચટ-રેલવે રોડ-નડીયાદ

૫ કે. કોંકનાં પુસ્તકનાં

- (૧) મળીલાલ મુખામયંદ શાહ
રાવડા મિલકોત-અનીયન રોડ ત્રીજો માત્રે
મુંબાઈ નં. ૯
- (૨) હજી નારાયણ જીગજી
પોમનસ મરી-કાંકડે મારુડે પાચે
મુંબાઈ નં. ૩
- (૩) કંઈક રાખ જરૂરી
સાંકેટ દાઉ મુંબાઈ પોમનસ

- (૪) એ. એન. અધિકારી એફ રાજીવજી
ચ. મુક-મસુરી-યુ. પી. વાયા રેલવેસ્ટેશન
- (૫) મહેનલાલ-હરીલાલ મહેતા
મદનદ છરમાઈલ જરીવાળાની કુકાને
લોરી જામર-મુંબાઈ ૯

૨૭ બાર આનાનાં પુસ્તકનાં

- (૧) દશરથલાલ પીનાબર ત્રિવેદી
રાયરખ પાલડી-અમદાવાદ
- (૨) લીનુભાઈ વીરાલાલ
૧૪ સી. ન્યુ ટેરેસ-ગીરગામ
મુંબાઈ ૪
- (૩) જીવરાજ એન. મહેતા
પાર્વતી નિહીન-વોધારી મહેતાનો
મુંબાઈ ૯
- (૪) પ્રભાકર મુંડરજી વ્યાસ
જર વિદલવાડી મુંબાઈ ૨
- (૫) માણેજી રૂપરી લાલા
કે. પદમથી કચરા-ખરાક દાકીસ
કાન ખાતર મુંબાઈ ૩
- (૬) દેવચંદર કાશીરામ ભેળી
ઉના તાલુકા રૂકસ-ઉના કાગિયાલાલ
- (૭) અંબાલાલ રજુછેડાદાસ કુધવાળા
કે. ત્રાકમદાસ પીનામરની કુકાને જમ ચારંગ
મહેલો-મુંબાઈ
- (૮) કપીટરામ જલલાલ મોરા
બજાના તથાવયા પોલીસ મોટા પાચે બાવનજર
- (૯) અ. મ. લાલ જલવંશ હંકર
મુ. ગારાળા તાલુકે બોરસદ
- (૧૦) રજુછેડાદાસ રાહજીભાઈ
રાજનગર-પોસ્ટ ટીખા જ પંચમદાવ

ઉપરોક્ત ઈનામ મેળવનારોઓમાંથી બદારમામવાળ એને પોરટેજના વી પી થી મોપડીએ મોકલી આપવામાં આવશે. મુંબાઈવાળાઓ માટે અમારે કઈ મોકલવામાં આવશે એ મોકલી ઈનામ થવાની લેવું. બાર આનાનાં ઈનામો પેરેટ દ્વારા અમારા તરફથી મોકલી આપવામાં આવશે.

ઈનામની હરીફાઈ

નં. ૯ માટે

મુંબા. આવનો ચાંક

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો લેદ બહુવો હોય તો

‘મુબાકત રાની રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુબાકતી

ઝાંઝીત આલમમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. શુભદતની

કલમથી લખાયેલી

ઈશ્કનો અંજામ

અથવા

ખ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ઈરેકીવ નવલકથા વાંચો એકજ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરને અને ફ્રેમ્પલ પર આવેલા વેરવાવાસામાં વિમળા નામની સ્ત્રીને કેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતા બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક ભેદપર પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પશ્ચ નહિ કરી શકો કે ખૂની કોણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ગેદનો અંજામો ભરેલો છે પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લખો—મોજ મજાદ કાર્યાલય

ગોરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

બોલતો કાગળ.

બાપણુ તથા બાપત સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લે-રા હરિદ્વર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના

જહાગરામ વાળાઓએ આનાની ટીકીટ બીડવી

લખો—મોજ-મજાદ કાર્યાલય,

અગવ બીલીંગ મુબાઈ નં. ૪

ભાગીરથી

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

જમાવના લૂટારાઓના કાલાહુતામાં અપ
મયલી હોતી દિકુ વિધવા, ‘તેનું પાપ અને
પાપચિત’, આપણી તીથસ્થળોના પામ, તેમજ
પાપી જીવન, આને અપજાના કાલીત રક્ષણ
માટે પ્રયત્નો, દિકુ સંસારનું આત્મેહન ચિત

રંગીન સુદર ચિત્રો

મનોહર સુલકુ ફેધરવેષ્ટ પેપર

મૂલ્ય

૨-૮-૦

મોજ-મજાદ કાર્યાલય

ગોરગામ ખરાડ બીલીંગ મુબાઈ-૪

કેનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીવાળાનો હુમરાનો સાથી
વખણાયેલો અને જગજહેર ધરગતુ બામ

ફીમન શીશી એકના આના આઠ.

સળેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આદારીશી માટે અકરીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

વખો —

સ્વદેશી એઈલ અને પરં મેં કુાં, મલાં
બી બી સી, આઈ, દેલ્વે.

એકજ દિવસ-ફક્ત એકજ દિવસ-રાજ થાઓ તો ?!

કંઈકને ન્યાલ અને કંઈકને પાચમાલ કરો-મનની મુરદ બર લાવો

એક ગાંધા કુંવરને એકજ દિવસ રાજ ભોજ બનાવ્યો-એક લ્યો

તેણે શું શું કર્યું-કોને નવાજ્યા-કોને શીખા કરી

ગમ્મત સાથે બોધ આપનાર રસઝરતી ફીલમ

રાયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું સુપર પ્રોડક્શન

રાજ ભોજ યાને

છટ્ટીના લેખ અને વાણીયાની મેખ.

જેમાં એક આજ્ઞાક વાણીયો દિવાન-વિધાતાના લેખ કેવી કેવી યુક્તિઓથી ફેરવી
તાંણે છે તે એક આફ્રીન થાઓ

બાણીતી મીસ જીબેદા અને મીસ જીવુ મુખ્ય કામ કરે છે

જે પદમણીઓ અને મદિલાઓને પણ પાણી પાચ નેમ છે. મી. વજાલ ભલભલા
એક્ટરને પણ બાબુએ બેસાડે છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પીકચર્સ સીનેમાટેરનું ઐતિહાસિક ચિત્ર -

તાઈ-તેલાણ

શારદા ફીલ્મ કંપની અદ્ભુત કૃતિ

લોક લાભણીને માન આપી બીજું અકવાડીઉ ચાલુ છે

જીવંતી જાગતી
પરીનો નાચ

રત્નમંજરી

ફાંકડી ફારોઆફી
ફાંકડી ડાયરેક્ટીંગ
અફલાતુન સ્ટીંગ

બધા સ્વીકારે છે કે:-

ટીક સીનો બતાવવામાં પરદેશી કંપનીઓના પ્રયાસોને, શારદા ફીલ્મ કંપનીએ ટકકર મારી છે હજારો જાણીએ જોઈ-વખાણી છે ફરી ફરી જોતાં લોકોનો મોહ ઉતરતોજ નથી એક હગારી રાજકુમારીની હગાઈ-ભુલનો ભોગ થએલ છોકરો-કંકણમાંથી પેદા થતું ભુત-ટોપી ચઢાવી છુંમંતર થતો છોકરો-ભીમની ગદાનો ભુતના હાથે ગરદા પાક-વગેરે અદ્ભુત પ્રસંગોથી ભરપુર

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાશ થીએટર

આવે છે

આવે છે

જીવંતના કોયડા ઉકેલતું, ચેમતુ અદ્ભુત રહસ્ય બતાવતું, નવીન પદ્ધતિનું સામાજિક ચિત્રપટ

જંગલની જડીબુટ્ટી

જેમાં-અદ્ભુત ન્યાયનૃત્ય પીછાંણનાર મુંબાઈના એક નામાંકિત જજની જુદગાની છાયા દે-તેનાજ

પુત્રના પ્રેમ પ્રસંગોનું અદ્ભુત વર્ણન છે-અને સાથે

સમાજથી ન હેઠાયલી-કુદરત ! અદ્ભુત તંત્રોમાં પોષાયલી ખાલીકાની કહાણી છે-જે મુંબાઈને ડોલાવે છે-નાટક કમ્પનીઓને નમાવે છે-સમાજના કહેવાતા થાંભલાંઓના પોકળ ખૂણે છે-સત્યતા ને ન્યાય સામે ફરજ અને પુત્ર પ્રેમનો અદ્ભુત વિરોધ બતાવતું સુંદર ચિત્રપટ

અમારાં ચિત્રપટોની બુર્કીંગ માટે લખા-મેસર્સ મયાશંકર ઠકકર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

મોજ-મજહ

મનીતી માનુની

દુનિયાનો સૌથી મહાન કોમેડીયન !

રડતાઓને હસાવનાર, હુષ્કા હુલાવનાર, ઘરડાંઓને રમાડનાર,
એકકો, બિનહરીફ આજે આપણા રમુજના મુકટમણી

ચારલી ચેપ્લીન

યાદ નાખજો !

ચારલી ચેપ્લીન જેના કૃશાળ નવનુભવીએ આ ક્ષમા પાત્રને વરસભેળુ
ઘરખુ છે ! તેને કેવી કુતેહ મળી જ તેના પુરાવો એજ છે, તમામ
દુન્યાએ સિવકાર કરી લીધો છે. કોઈ પણ કોમમાં આજ
મુઠી એવો કોમેડો લખનાર જન્મેયોજ નથી, તમે પણ
નવાબ રાડમ એજ મના, ઉપર આવશો
એવી અમને ખાતો છે !

નવી અને જુની
દુનિયામાં હોહોમાર
મચાવનાર

તે મહારાજ સીવાય

બીજું કોણ છે !

નવાબ ચેપ્લીન ૧૦ ભાગનો રમુજ ક્ષમા

યુરોપમાં અને અમે
ગીકાને ધુમધમાર
ચારલી ચેપ્લીન

આવે છે—?

૩૧ ભાગનો

ચાર્લ્સ

હચીસન

ની

મેરાવર સીપ્રિયસ

બે કલાકનો જગી શો !

પ્રખ્યાત—૫, ૭, ૯, ૧૨, રાત્રી રવિ ૬ વાગે

ભાગ—૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦

ગ્લોબલ સીનેમા

સેન્ટ્રલ ૧૨

વહશાખ વહ ૧૧)

રવિવાર તારીખ ૬ લી જુન ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ જુન, અંક ૧૦)

આ આશ્વાસના પ્રસિદ્ધ થતી વાતાંબોનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે કેમકે જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉત્પન્ન થી કરાઈનાં નથી. આ એ. મ.

સહોદરા-કુંડળિયાને લગતા.

પરનારીની યારી !

પરનારી 'કા' ચારિ મેં કારી લગેં કટાર;
જન્મ ન રૂપ મરન હો, ખલીત હોનાં ખવાર !
ખલીત હોનાં ખવાર, ખ્યાર નિજ પ્રિયા ન લાવે;
ધરે બદન કા દર, સુધક જન દૂર બિદાવે;
સત્ય કહે સુત સ્વામ, કીંદગી હોય અકારી;
કહત કુરાન, પુરાન, રૂપ પાવક પરનારી.
ભાવાર્થ:-પરાઈ જીની યારીમાં કટાર એવી લાગે છે કે તેના જન્મ (મા) મરણ સુધી પણ રૂકતો નથી. જરૂર એ રહેતો જવાથી માથુજ ખરાબ ખરાત થઈ જાય છે. આવા વ્યભિચારીની પરજોશી પછી પોતાના ધણી તરફ ખ્યાર રાખતી નથી. તેનાં બદનું તેજ પણ ધડી જાય છે એને તેની જીંદગી ધુગ-ધાણી થઈ જાય છે. કુરાન તથા પુરાણે પરનારીને પાવક (અગ્નિ)નું રૂપ આપ્યું છે તે વાત ખોટી નથી. આ અગ્નિમાં અસંખ્ય હોમાધને બળી મરે છે.

માનવતી મધ્યાનું રિસામણું !

માનવતી આ માનિની ! કિસ કારન રસવાઈ ?
પતિને જન્મ છતના કદા, સુદાસ્ય સદ તંત્ર આઈ !
સુદાસ્ય સદ તંત્ર આઈ, ખડી રહિ નિકટ મિનવસે;
ક્ષમા વાચને લગી, મુક, લઈલું અગ્નિવસે;
પતિ ઉર આપા પ્રેમ, હાત પકર અપત્તી કીની;
જ્યો ત્યો કશે સ્વામ, મનાઈ લીની માનિની !

ભાવાર્થ:-માનવતી મધ્યાનું રિસામણું વધારે વખત યજ્ઞ નથી. ધણું કરીને ને રૂપવતી હોય છે તે માનવતી પણ હોય છે. કેમકે પાર મોદાસ્ય પતિના અત્યાદરથી પણ સામાન્ય રૂપવતી માનવતી બની જાય છે ! એક જ ઓ રૂપવિતા તથા માન-ગર્વિતા પણ હોય છે. આવી એક ઓ પતિ આગમાંની પૂરે રિસાઈને બેઠી હતી, પ્રસંગોપાત પતિ આવી મડ્યો. તેણે આ દેશ જોઈને કહત આટલું જ કહ્યું કે હે માનવાળી માનિની ! તું સા કારણથી રિસાઈ છે ? જસ આટલું પૂછ્યું કે તરતજ તેણી શ્વિત કરીને પતિની સામે વિનયપૂર્વક ઉભી રહી, જણે મુંઝી મુંઝી લઈલું થઈને કેમ જણે પોતાનાં આટલા નહાના અપરાધને માટે ક્ષમા વાચતી હોય ! આનું નિર્દોષ દૃષ્ય જોઈને પતિના મનમાં પ્રેમની ઉમિડો ઉજળી અને તેણે હાત પકડીને પોતાની કરી લીધી !

માથુકની પિછાણ !

મિષ્ટ કદાં સેં મેં સુનું ! સારંગી સદ સુર !
ચૂકમ મિસા કયા કંઈ સુર ! મુદ્દ તસેં જરૂર !
મુદ્દ તસેં જરૂર, ગીત વદ કોન સુનાને ?
પવન દૂર લે જાય, કાન તક પીછા આપે !
પરિચિત હે સુન સ્વામ, મારી ધર વ્યાપ સુનું;
સારંગી સદ સુર, મિષ્ટ વદાં સેં મેં સુનું !
ભાવાર્થ:-સ્વરતા ઉપર અચાનક એક મદ નિકળ્યો. તેણે સારંગીનાં સુર સાથે માનરીનો અવાજ સાંભળ્યો અને મનોમત કહેતા લાગ્યો. આ મીઠા સ્વરો કું કંપાંથી સાંભળું છું ! સારંગીના સ્વરોની સાથે ચૂકમ (ઝીણા) સ્વરો કે જે અતિ કામગ છે તે જાના મળી ગયા છે ! પવનને લીધે તે દૂર પણ જતા રહે છે અને હાનની વ્યથાજ આવીને અધામ છે. સ્વામ પુત્ર કહે છે કે આરાધના મનમાં જે પરિચયવાળો જન્માઈ. પોતાની માથુક સુનું પોતાની મનસીને ઘેર આવી છે એનું તેને પાછળથી સમજાયું.

વંદ્યકિ દુલ્ભ સ્વામ કુવ

બુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૧૬ મું.

ગાંધીજી મારાથી છુટા પડ્યા પહેલાં આશિષમાં એક સંભાન શૈખની સાથે મારી મુલાકાત કરાવી આવી હતી. તેની સાથે ઉંટપર ચડી મેં જાનેત નગર તરફ યાત્રા કરી.

હું જે કાફલાની સાથે મુસાફરી કરતો હતો, તેના સરદારનું નામ માહિતા હતું. તેની ટોળીમાં લગભગ સો પુરોએ અને બાળ બાળાઓ મળી પચ્ચીસેક માણસો હતાં. તે સિવાય અમારી સાથે બેચાસેક ઉંટ પણ હતા. તેઓ ખુશ્તર અને મીઠું લઈ સાલા તામના રથાને વધુનગર લઈને ગયા હતા અને ત્યાંથી કપાસ ખરીદીને રેશમી કપડાં લઈ પોતાના દેશમાં પાછા ફરતા હતા.

માહિતા બાલો અને સદુશી સરદાર હતા. ધણી થોડા વખતમાં તેને અને મારે મિત્રતા જામી ગઈ.

એક દિવસ અમે જેરેદ નામના કુવા પાસે મધ્યાહનશાળે બેસી વિશ્રાંતિ લેતા હતા, તે વખતે તેણે કહ્યું:—“આપણે જે રાત્રીની દરમિયાની મુસાફરી કરીએ છીએ, તે રાત્રી એક દેવ-હરિ નામના દુર્લાભ નરપત્રનું છે. અહિંના રહેવાસીઓમાં દાસ-દાસીઓ વેચવાની પ્રથા પ્રચલિત છે. તેઓ યુવાઓને પકડ્યા માટે દુરની રાત્રીઓમાં પણ જઈ પહોંચે છે. એટલું જ નહિ પણ કોઈ કોઈવાર ટયુગર્લ સુધી આવી હુંટ કરીને મનુષ્યોને પકડી જઈ શુભમ તરીકે વેચે છે. તેઓ સ્વભાવે ધણી દુર અને દયાહીન હોય છે.”

મેં ઉત્તરથી પૂછ્યું:—“ત્યારે શું આપણા પર તેઓ દંડો કરે તેવી આપના મનમાં ચંકા રહે છે?”

માહિતા એક દીર્ઘ નિશ્વાસ મૂકી બોલ્યા:—“ખુદની મરજી હશે તેમ થશે.” ત્યાર પછી લાંબીવાર દાખ ફેરવતાં તે બોલવા લાગ્યા:—“આપણા કાફલા માંહેલો એક ઉંટ સ્વાર મને હટોળે હતા કે, બે દિવસ પહેલાં એક યસલ માણસને પરાક્રમી આડે છુપાઈને આપણી મતિવિધિ જોતો તેણે જોયો હતો. હું પાંચ છું કે, તે યસુજનો કોઈ ગુપ્તદુત હોતો જોઈએ.

મેં પૂછ્યું:—“શું આ રાત્રીની દંડ હોડી બીજે રસ્તેથી આપણે મુસાફરી કરી શકીએ એમ નથી?”

“ના, બીજો રસ્તો એવો વિકટ છે કે, રસ્તામાં વિશ્રાંતિનું સ્થળ કિંવા પાણીનું દીપ્ત પણ મળી શકે એમ નથી. માટે આ રસ્તેથી મુસાફરી કર્યા સિવાય આપણા બીજો કોઈ ઉપાય નથી.”

આ પ્રમાણે હવેમાં લખને ધારણ કરી અમે ફેટલાં દિવસ સુધી મુસાફરી કરી, પણ કોઈ જાતની અંગેને અગત્ય પડી નહિ.

એક દિવસ સંધ્યા સમયે અમે પર્વતોથી ઘેરાયેલા એવા જંગલઉપા નામના કુવા પાસે વિશ્રાંતિ લેતાં જાવણી ઠોકી. જાનેટથી આ સ્થાન માત્ર ત્રણ દિવસના રસ્તા પર હતું. ત્રણ દિવસમાં અમે જાનેટ પહોંચી જઈશું એવા વિચારથી અમારાં જાનોં સી-પુરોનાં હૃદય પ્રગ્લભ બની ગયાં.

તંબુઓ ઠોકાયા પછી અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરવામાં આવ્યો અને ખાવાનું તૈયાર થવા લાગ્યું. થોડાં વખતમાં જ રોડવ ચર્ચો. હું અને માહિતા તંબુની બહાર બેસી સિગારેટ પીતા વાતો કરવા લાગ્યા. એટલામાં તંબુ બેઠાની માહિતાના ઇચ્છા થઈ. તેણે તરતજ પોતાના જળ માંહેલી સુદાનની દાસીઓને નત્ય કરવાનો હુકમ કર્યો. ક્ષિતિજ વાણીની લદરીઓમાં નૃતિકઓને ખંજરી નાચ્ય એટલે તો મુંઝવે લાગ્યો કે, મારા દેહનું પણ બાન વીસરી હું તેજ જગ્યાએ નિરાદરિના બોળામાં ઢળી પડ્યો.

મારી આ મુખનિદા લાંબો વખત ટકી નહિ. નત્ય ગીત જાંબ થઈ ગયું અને યોગેરથી આવતા બંદુકોના અવાજોથી મારા કાનો ચમકી ઉઠ્યા. જોત જોતામાં તો દસુઓ અમારી આસપાસ ફરી વળ્યા. અમારી ટોળીના માણસો બંદુક લઈ તેઓને પ્રતિકાર કરે, તે પહેલાં તો તેઓની સનજનાટ કરતી ગોળીઓએ અમારામાંના ફેટલાકના પ્રાણ લઈ લીધા.

અમે સંખ્યામાં થોડા હતા તો પણ જીવનની આશાને ત્યાજ કરી ધણીજ ઉત્સાહથી તેઓની સાથે યુધ્ધ કરવા લાગ્યા. સીએ અને બાળબચ્ચાએ હતાજ લાંબે ફેર કરવા લાગ્યા. તેઓનાં જીવનની રક્ષા માટે અમે પણ બાકુળ બની ગયા. મારી પાસે મેજેરીન રાઇફ હતી. સાંભાગ્યવજા: તે મારા હાથમાંજ હતી એટલે તેનો સફળવહાર કરવામાં મેં વિલંબ લગાડ્યો નહિ. દરેક ગોળીએ દસુજનોમાંથી એક એક યતુ બુખિને પ્રજ્વલ કરવા લાગ્યા. અમારા સાથીઓ પણ હૃદયનેદમાં સિંધવદત્ત હોવાથી અને તેઓ પણ બલિષ્ઠ યોધકોએ હોવાથી યસુજનોને કચ્ચક ધાણ કહાણા લાગ્યા; પરંતુ તેનાથી કોઈ લાભ થાય એમ નહોતો. દુરખતોની સંખ્યા અમારાથી ધણીજ વધારે હતી.

લગભગ અર્ધો કલાક યુધ્ધ ચાલ્યા બાદ સમરોજનમાં બીજી એક અધાગેદી ટોળી આવી પહોંચી. દુરખતોના જાનોં આવી રીતે વધારો થતો જોઈ મારા પ્રાણમાં લખનો સંચાર થયો. અમારી જીવ ધાપ એવી આજી રખાય તેમ નહોતું. ધારણ કે

ખસો થોડેવારો સાથે સુધે કરવું એ હવામાં પાસકાં કરવા જેવું હતું. તો પેણ અમેએ દિમતનો ત્યાગ કર્યો નહિ. યાદોમ કરીને મરવું' ના મારવું એવા નિષ્ક્રમ પર આવી અમે દુરમનો પર હસી કરવા લાગ્યા મારો અમેદ ગોળાના ઝારા એક પછી એક અરબ દરમ અમ પરથી ઉછળી પડી પૃથ્વી માતાને પ્રજ્વાલ કરવા લાગ્યો છતાં અમારા ધરાજય થતે એ વાત તો નિશ્ચિત હતી. કારણ કે અમે પણ ધણીજ થોડી સંખ્યામાં છવતા રહ્યા હતા.

એકાએક દુરમનોની ગોળાથી અમારો સરદાર માતિકા જમીન પર પછાપ પડ્યો. હવે મારા છવનની પણ આશા નહોતી. મેં વિચાર્યું કે, 'તે બધી જાઈ' તો કાષ્ટ ન કાષ્ટ દિવસે આ પ્રદેશમાં પાછા ફરીશ-પરંતુ જો અર્ધચંદ્ર કોઈના હાથમાં જાય તો ? એ વિચારે મારા સમસ્ત શરીરને કંપાવી મૂક્યું. અર્ધચંદ્ર તો વખતે મારી પાસે નહોતો. મારા ઉંટની પીઠ પર લાદેલા સામાનમાં હતો, અને તે ઉંટ મારાથી ખસો હાથ દર તંબુના ખુંટા સાથે બાંધેલો ઉઠ્યો હતો. એક અરબ દરમ તેના પરના અસખાખને ઢિન્ન ચિલ્હિન્ન કરી નાખતા મેં જોયો. હું તરતજ તે તરફ દોડ્યો. ખીએ એક-ઝાડુ મને આગળ વધતો અટકાવવા આડા પડ્યો. મેં હાથમાં છુપાવેલી છુરી તેના રક્ત-પ્રદેશપર એટલા ભા જોરથી મારી કે તે તરતજ ચિત્કાર કરતો નીચે રેલીમાં પડી ગયો. હું આગળ વધ્યો. શું નેણું ? એક ફીણકાય અરબ મારો થોડો તપાસતો હતો. એકાએક મારા મોઢામાંથી ઉદગારો નીકળી પડ્યા. હાથ ! સર્વ નારા થયો-અધું થઈ ચૂક્યું.

માતિકાને ખટુ સખ્ત આધાત લાગ્યો હતો એટલે થોડા વખતમાજ મોતને શરણ થયો. સરદારને મૃત્યુપ્રખમાં પડેલો જોઈ તેના સાથીઓ પણ ભપકા પલાપન કરવા લાગ્યા. ઓએ અને બાળકો જે અમારી સાથે હતાં તેમને દુરમનોએ બાંધી લીધા. પલાપન કરી જનારાઓમાંથી જેટલા દુરમનોના હાથમાં હાથમાં સપડાયા તેઓને તેમજે તેજ રચણ વધ-કરી નાખ્યો.

જે ઝાડુ મારો થયો તપાસતો હતો તેજે તેમાંથી અર્ધ ચંદ્રને બહાર કઢાડ્યો. અને તે શું પદાર્થ છે એ જોવા મરાલના અજવાળામાં તપાસ કરવા લાગ્યો. મેં હવે ઉલ્લેા પ્રપ્ત અજમાવી જોયો. સિદ્ધની માફક ગર્જના કરી હું તેના પર એકદમ દટી પડ્યો. જુલેદાની રમ્મતિએ આ વખતે મારા શરીરમાં અતુલ બળ ઉત્પન્ન કર્યું હતું. મેં બજજબરીથી તેના હાથમાંથી અર્ધચંદ્ર લાઇ લીધો અને તે મારા પર આક્રમણ કરે ન કરે એટલામાં તો મેં મારો છુરી તેની છાતીમાં ખેસી દીધી. તેજે ચિત્કાર કરતાં જૂમિને પ્રજ્વાલ કર્યા. રક્તસ્રાવથી તેનું આંખુ શરીર લોહી છુદાજ બની ગયું.

એક નિમિષ માત્રમાં હું ત્રણ ઝાડુઓના હાથમાં જઈ પડ્યો મારામાં હાલવા ચાલવાની શક્તિ - રહી નહિ. તેઓના મોઢા એવા તો વિકળ હતા કે તેમની પાસે દયાની આશા

રાખવી એ આકાશસુમવન હતું. તેઓના હાથમાંથી છુટવા હું પણ પ્રયત્નો કરવા લાગ્યો. પરંતુ બચ્યું. મારા બધા પ્રયત્નો નિષ્ફળ ગયા. તેઓએ એક સુદઢ રસીથી મારું શરીર બાંધી લીધું. એક હાજ માત્રમાં હું ન્દાના બાળકની માફક દુખેજ બની ગયો.

પરંતુ તે વખતે-છવન મૃત્યુની સન્ધિ-મુહૂર્ત વખતે પશુ-મેં લોહ અર્ધચંદ્રનો પરિવાળ કર્યો નહોતો. બધનાવરખમાં હું તેને હાથમાં રાખી શકું એમ નહોતું. એક દરમએ મારી પછાટે આવી તે કઢાડી લીધો. ત્યાર પછી તે કોના હાથમાં ગયો તેનો હું નિર્ણય કરી શક્યો નહિ.

મેં વિચાર્યું કે, આ લોહ અર્ધચંદ્રમાં કેવો અદ્દલ મુલ્ય છે, તેની પ્રતીતિ તેઓને હોથ એ સંભવિત નથી. એટલુંજ નહિ પણ દેખાતી નજરે તે કાષ્ટ મુલ્યવાન ચિજ હોથ એવો પણ ભાસ થાય એમ નથી એટલે તેઓ નિરપયોગી મારી ફેંકી તે નહિ દે ? અને તેમ કરે તો ? મેં અત્યાર સુધી જેટલા જોખમ ઉપર પાછી ફરી વળ્યા સિવાય તેનું બીજું શું ફળ આને ! લોહ અર્ધચંદ્ર વિના જીવેલાને કેવી રીતે હું મારું મુખ બતાવી શકું ?

આવી રીતે બધનાવરખમાં માટીની બંદર પડી હું ચિન્તા કર્યાં કરતો હતો; પરંતુ આ ચિન્તાથી શું લાભ થવાનો હતો ? કાંઈજ નહિ. પ્રભાત થતાંજ સૂર્ય ભગવાનનાં હું દર્શન કરી શકીશ કે નહિ એ શંકા પડતી વાત હતી ! તો પછી અદ્દ-સિપિ રિને ચિન્તા કરવી ન કરવી એ સરખુંજ હતું. આ વખતે મને શુંક પર પડેલા ઉંટના પગની પાદ આવી. અલીબીન હાફેઝની ભવિષ્યદાણી ખરી પડવાનાં ચિહ્નો ૨૫૪ દેખાવા લાગ્યા. કારણ કે, દુરમનોના હાથમાં સપડાઈ આવી રીતે પ્રાણુ જવાનો વખત આવી પહોંચ્યો એવી મેં પહેલાં કરખના પણ કહી ન હતી !

(અપૂર્વ.)

છુપી પોલીસ

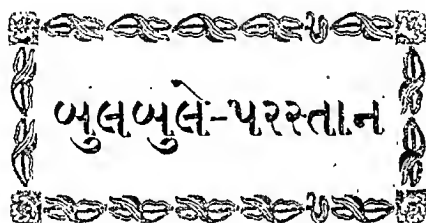
વાર્ષિક લગ્નજન-૩. ગુ. પી. પી. સાથે ૩. ડું-૪-૦
દિવસ બહાર ૩. ૫

લખા-મોજ-મળક કાર્યાલય

મીરાગમ ચર્ચ સરે. ખટાવ બીલોમ સુબાષ નં. ૪

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

કાતમા દિલ્લ કુાંની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જુબેદા, બેગમ કાતમા, મીસ બલાંશ બર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

વીર પસલી

લેખક-રા. મંજુલાલ ગોપાળરાય દેસાઈ

(૧)

મોતીલાલ વૈદ એક સવારે તેમના મકાનના ઓટલા ઉપરથી દંતધાવન કરી રહ્યા પછી મોઢું લુછી ધરમાં જતા હતા તેવામાં એક બાજુથી કાન ફાટી નાખે તેવા કકંઈ અવાજ કરતો સોઝાપોટરની પાટલીઓ ભરેલો ખટારો અને સામેની બાજુથી બોં બોં અવાજ કરતી મોટર આવી. રસ્તા સાંકડો હોવાથી મોટર વૈદરાજના ઓટલા પ્રાંસેજ ખટારાને રસ્તા અપવા અટકી. એટલામાં મોટરમાં બેઠેલા રતનલાલ શેઠને જોઈ વૈદરાજને ટક્કો કપ્યો.

“ઓહો, શેઠ સાહેબ, અપારમાં કંઈ! અમારું ધર તો કોઈ દિવસ પાવન કરો.”

“એમાં શું! આજેજ,” શેઠે તેમના તરફ જોઈ રિમત હાસ્ય કરતા કહ્યું, “અને તરતજ નીચે ઉતર્યા અને વૈદની સાથે તેમના ધરમાં ગયા.

રતનલાલ શેઠ મૂળ રાજકોટના વતની હતા, છતાં પણ દાલમાં સુરતના અગ્રગણ્ય શેઠિયાઓમાં નેમની મહુના થતી. નેમનું વય આશરે યાગણી વર્ષનું હતો. તેમને રહેણાં હસમુખો, સ્વસ્થાવ મિલનસાર અને મન ઉઘારે હતાં. સુરતમાં નેમને એક મીલ તથા બે છાન હતા. તે ઉપરાંત બીજાં ચેપાર પણ સારા ચાલતા હતા.

મોતીલાલ વૈદ સુરતનાજ રહેવાસી હતા પણ રાજકોટ પરણ્યા હતા. રતનલાલ શેઠના બગેરી રાજકોટમાં નેમનાં સસરાના મકાન જોડેજ આવેલા હતા. આથી તેમને સાધારણ ઝોળખાજુ હતી. વળા શેઠની મીલના તે શેરહોલ્દર પણ હતા. નેમની સ્ત્રીનું નામ ચંચળ હતું. નેમને એક પાંચ પરસનો રજની નામનો પુત્ર હતો.

શેઠને આગલા અંડમાં ગાદી ઉપર બેસાડી વૈદ સામે બેઠા. થોડી વાતચીત પછી ધરના અંદરના ભાગ તરફ નજર કરી મોટેથી કહ્યું,

“રજની, ભાઈ, આમ તો આવ, આ તારા મામા આવ્યા છે. તેમને માટે મ્હા તો લાવ.”

આ-સાંભળી તેમની સ્ત્રી ચંચળ રજનીને આંગળીએ વળ-મોડીને બહાર આવી અને જાણે-ધણીજ પુશી થઈ દોડ તેમ શેઠના મોઢાં લીધાં અતે મોઢે-આજે બોલી,

“ભાઈ, આજે તો બધું ધીરપા કરી. અર્ધ કુલો તમે

છા એ તો હું જાણતીતી પણ એમ કંઈ મળવા અવાપ! મારી ભોળાઈ અને બધા છોકરાં સારા છે ને? મેં સાંભળ્યું” (સંભળ્યું) તું કે મોટા ગજો (છોકરો) મોઢો થઈ ગયો તો?”

“હવે તો સારી રીતે આરામ છે. હમણા નો બધા દેશમાં છે. થોડા દલામાં આવશે. ફરી હવે હું રમ—”

“ભાઈ, આ થઈ ગયો છે ને? એમને એમ તે જવાબ!”

ચંચળે શેઠને બોલતાં અધવચ્ચ અટકાવ્યા. પછી નેના રજની તરફ જોઈ બોલી, “ગમા મામાતે પગે તો લાગ. નેમની પાસે બેસ. હું આ લઈ આવું.”

ચંચળ ખરેખર ચંચળજ હતી. આવા સધર કાઢને તે હવે એમને એમ છોડે એમ ન હતું. મોતીલાલ વૈદ પણ એવીજ મજબૂતી કરી રહ્યા હતા.

થોડીવારે મ્હા આવી-પીલાઈ પાન સોપારી ખવાયા. શેઠ ઉઠ્યા અને કહ્યું કે,

“થોડા દલામાં પછી બધા આવવાના છે. માટે જરૂર બંગલે આવજો.”

શેઠ મોટરમાં બેસતાં તેમના કાણેજના હાથમાં પાંચ રૂપીઆની એક નોટ તેમના બેન તથા બનેરીએ ધણી આનાકાની કરવા છતાં મુશ્કે.

શેઠના મપા પછી વૈદ તથા ચંચળ ધરમાં ગયાં અને એક બીજા સામે જોઈ રહ્યાં અને હરપાં. બાનેના કનમાં એકજ વિચાર હતો, “શેઠને કેમ નીચોવવા—

(૨)

આજે દરોડાનો શુક દિવસ હતો. સાંજના ચાર વાગે એક થોડા માડી કુમરને રસ્તે શેડી રહી હતી. તે થોડીવારે રતનલાલ શેઠના બંગલામાં દાખલ થઈ. માડીમાંથી એક આથેડ વધનું દંપતિયુગ્મ તેમના પાંચ વર્ગના બાળક સાથે જનથું અને બંગલામાં પત્નીમાં ચડી દાદર ચઢવા લાગું. ઉપરના સેન્ટર દોલમાં રતનલાલ શેઠ એક આરામ ખુરશીમાં બેઠા બેઠા સીયરેટ પીતા હતા. આમંત્રુક યુગ્મને જોતાજ તેમના મહેરા ઉપર કંઈક વિધા-હતી હાથા પીજળીની ઝડપે પસાર થઈ ગઈ, પણ તરતજ ને સ્વચ્છ થયા અને નેમના બેન બનેરી તથા કાણેજને હસતે મુખે આવકાર આપો. શેઠે તરતજ નોકરને કુમ પાડી અંદરથી રોહણીને મોકલવા કહ્યું. મોતીલાલ રાઉન્ડ રેબલ પાસે પોલી ખુરશી ઉપર બેઠા એટલામાં રોહણી આવ્યાં એટલે શેઠે તેમને એક બીજાનું ઝોળખાજુ કરાવ્યું. રોહણી નેમના કાણેજની વ્યાંગળી ઝાલી નહુંદ સાથે અંદરના ભાગમાં ગયાં, અને શેઠ અને વૈદ વાતે વળ્યા.

ચંચળની મોડી મધ જેવી છબે થોડીજવારમાં તેનાં ભોળાઈ તથા તેનાં બાળકોને પોતાને વચ કરી લીધાં.

થોડીવારે મ્હા તથા પાન સોપારી આવ્યાં. રજનીની પાસે તો કપાસના મોઢાં અને ચેવડા આવતેજ પડ્યા હતા. વાતોમાં વખત તો પસાર થઈ ગયો.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે

આજેજ આદક થઇ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:-મોજ મજહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

લેઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાસલ કપરમાં
બીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી મુખી છવનની
સંસ્કાર કરી જોજો.

પ્રીત પરિભલ (ન્યોતિય વેદ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (૨૬)

ધેસા મિત્રોની ગાલ (માટુંગા) છ. આઈ. પી. આર.

૧૨થી ૬ દરરવાલા બીટીંગ નં-૧૧ ગોલપીદા (મુંબઈ)

પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરવો.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરજી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. થોડાજાનેની
નકલોથી બચો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રહસ ફૂલ જી
પુરૂષ અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી બાજુ બચીયા
વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં ૩૬૩ સાઈઝની પાટી રોકે છે અને
ફૂલકસ લેવાની પથ્થુ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે ફોમત
ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૩ ૮. અર્થ ના લખો—

નિતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીગઢ સીટી (મજહ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

આવમાં અથવા અસરાઈની દામમાં સસ્તાં
ટકવામાં બાબુમાં ઉભે તેવાં
પરાસમાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ / પલ્સ વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જ્યોથાપંથ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે ભેળસેજવાળો ખોટો માલ લઈ જમાવા કરતાં
અરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

મરહોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરાંબોનો શોખ
લલામથુ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
ઘેર બેઠાં પણ માલ ભેલો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

દે. મયમન્ડ હાઉસ, વાન્જા બાંધી રોડ

શામરેવી-મુંબાઈ નં. ૭

પૃથ્વી પરનું વીમાન—

“ સ્પીડકીંગ સાઈકલ ”

૪૫ વરસનો આ લાઈનનો અમારો અનુભવ

સાઈકલ અને તેને લગતો છુટક સામાન

મળવાનું ભરોસેદાર ટેકાણું.

ચાણાવાલા એન્ડ કું

૪૩૧-૩૪ દાસબાદેવી રો. મુંબાઈ

(મફત મળવું કલેક્શન મંગાવી જુઓ.)

“બેન, સાદા છ તો થયા છે. હવે જમીનજ જાને. અમારી મોટર બહાર તૈયાર છે એટલે મોકું નહિ યામ, ” લાભીએ નમુંડને આજ્ઞાથી કહ્યું.

“ના, ના, જમવા રહીએ તો બહુ મોકું યામ. વળી જમીનું કાંઈવાર હવે તો ઝોળખાણ થીયું છે એટલે ઘણીવાર આવશ્યું, ” ચંચળે એમનાણુ કરવા માંડી.

“એમ યામજ નહિ. હું જવા દેવાની નથી. તમારા ભાઈ કહેશે એટલે તમારાથી થોડાજ ના. પડવાની છે ? ”

“ના, લાભી, મારા ભાઈને તો કુશો ! ”

“ત્યારે આવા પરખને દહાડે હું તમને એમને એમ નહીં બતાવું છું, ” એમ કહી શેઠાણી ઉઠ્યાં અને આગલા ખંડમાં શેઠ પાસે જવા લાગ્યાં. એટલે મંચળ તથા તેની સાથે બધા બાળકોનું લરકર પશુ પાછળ ચાલ્યું.

બહારની બાજુ મોતીલાલ પશુ ઉઠાવતુંજ કરતા હતા અને શેઠની ધમ્મણ તો તેમને તરતજ વિદાય કરી દેવાની હતી, એટલામાં દગ્ગકટક અર્ધી પહોંચ્યું.

“જીએને, બેન તો જવાની ઉનાવળ ક્યાં કરે છે. પશુ જમ્યા વગર જવા દેવાય ? વાણીની રેળા ધવા આવી છે. તમે સમજાવો, ” શેઠાણીએ બારણામાં પેસતાંજ શેઠને સંબોધીને કહ્યું.

“અરે ! તમને નાહક તરફી, ” શેઠ જવાબ આપે તે પહેલાં તો વૈદરંજ બોલી ઉઠ્યા.

“અરે એમાં તરફી શાની. એ તો હવે વાણુ કરીનેજ જાને, ” શેઠાણીએ નિશ્ચય કરી નાખ્યો.

શેઠ તો શેઠાણીના તમાસે બેઠ રહ્યા હતા. આખરે અનિચ્છાએ તેમણે કહ્યું, “બેન ત્યારે એમજ કરો. તમારી લાભી શું મોકું કહે છે ? ”

આ સાંભળી શેઠનો માર વરસતો બસુ બેઠી ઉઠ્યો, કૂંપળા, બાઈને જાને. મને પેટી વાન કે, ચાલો. ”

કૂંપળાએ હસતાં હસતાં બસુને ઉચકી લપ જમી કરી પોતાની કેડમાં બેસાડ્યો અને બધું સરપસ પાછું થોંધાટ કરતું અંદર ચાલ્યું ગયું.

(૩)

શેઠના બંગલાના પાછલા ભાગમાં રસોડાને વિશાળ ખંડ આનેયો હતો. અગરબત્તીની સુવાસથી આખો ઝોરડો મહેકી રહ્યો હતો. વીજળીના દીવાથી આખો અંજલ જતી હતી. નોકરે પાટલા ગોઠવ્યા અને ઉપર શેઠને ખમર આપી. ત્યાં તો શેઠની પાસે આમના ખંડમાં શેઠાણી વિગેરે બધાં આવ્યાં.

“બેન તો પાછા જવાનું કહે છે, ” શેઠાણીએ એક સોફા ઉપર બેસતાં જણાવ્યું.

શેઠ તો બિંચારા આ સમજી સડકજ થઈ ગયા અને ચંચળ તંદ્રા આલુસ્તાથી બેનનાં પૂછ્યું, “કમ, બેન, વખત થઈ ગયો છે. હવે વાર નથી. ”

ચંચળ નીચું બેઠ રહી હતી. તેણે થીમે અપાને કહ્યું,

“અરે તો જમીએ પશુ તમે કે મારી ભોળાઈ કાંઈ દિવસ મારે ત્યાં જમવા આવવાના છો ? તમે તો મોટા ભોંક રહ્યાં ! ”

“બેન, પ્રસંગ વગર કંઈ અવાય છે ? ” શેઠે સમજવતાં કહ્યું.

“અરે, આ બાણીને જનોઈ દેશો ત્યારે જરૂર આવીશું, ” શેઠાણીએ ખાસે ચાર વર્ષનો કુંડા વાયદો બતાવ્યો.

“પ્રસંગ, પ્રસંગ શા માટે કરો છો ? આવતી લાઈબીજનો પ્રસંગ સારામાં સારો છે. ભાઈને પોતાને ઘેર તેડવાનો આથી વધારે સારો પ્રસંગ બેનને માટે બીજો કયો હોય ? ” ચંચળે પ્રસંગનું નિરાકરણ કરી નાખ્યું.

શેઠને શેઠાણી આ સાંભળી વિચારમાં પડી ગયાં. અને એક બીજા સમિ બેનનાં લાગ્યાં. શું ઉતર આવપો તે કાઈને સુઝતું ન હતું.

“હું નોતી કેતી ભાઈ, કે તમે મારા જેવી ગરીબ બેનને ત્યાં ન આવો. તો પછી હું આને તમારે ત્યાં બાઈને ખેડી ઉપકાર શા માટે ચલાવું. ખાણું પીણું કાંઈ બેસી રહે છે ? બેનો તો ભાવની ભુખી, ” ચંચળે ગળગળે અપાને કાંઈક જોણું બાણીતાં કહ્યું.

આમાં વમનો સાંભળીને બંને જણાં સ્તબ્ધ થઈ ગયાં. બ્યવહારિક નાટકનું આ દરખ તો તેમને કાંઈક અવનવુંજ લાગ્યું. આખરે શેઠે બધાને તેડીને ભાઈખીજને દિવસે તેમને ઘેર જમવા આવવાનું કહ્યું. ત્યારેજ મંચળ જમવા કહ્યુંક થઈ.

જમ્યા પછી ભાઈના બધાં છોકરાંએને વારા ફરતી વદાલથી હેન કરી ભાઈનાં બેન અને ભોળાઈનાં નમુંક મોટરમાં વીટાય થયાં.

(૪)

બેન બેનનાં દીવાળીના ત્રણ દિવસો તો પસાર થઈ ગયા. આને નવા વર્ષનો પ્રથમ દિવસ હતો. આને શેઠને ત્યાં જવાનું મોતીલાલ વૈદ અને ચંચળે અગાઉથી ગોઠવી રાખ્યું હતું. બેને ભાઈનાં છોકરાંઓ માટે કેટલીક મીઠાઈ તથા જાન જાનનું દારૂ ખાણું અગાઉથી મગાવી રાખ્યું હતું. સાંજે પાંચ વાગે તેજો શેઠને બંનેએ પહોંચી ગયા. શેઠ તથા શેઠાણીએ બેન તથા બેનેનીને સારો આવકાર આપ્યો. બેને મીઠાઈ તથા દારૂખાણું ભાઈના છોકરાંઓમાં છુટે દાંધે વહેંચવા માંડ્યું. એટલામાં સાંજ પડી. બેને જવાની તૈયારીઓ કરવા માંડી અને બીજે દિવસે જમવા આવવાનું આયત્નનું આરંભ્યું, અને હવે તેમને માટે તે સ્વીકાર્યાં સિવાય બીજો ઇલાજ ન હતો. આને પશુ બેન તથા બેનેનીને શેઠે જમાડીનેજ વિદાય કર્યાં. શેઠાણીએ બાણી માટે મીઠાઈ તથા દારૂખાણું બધાંજ, અને તે ઉપરાંત નમુંડને એક રેશમી સાડી તથા ભાણેજ માટે અમુક કદાદી આપ્યાં.

(૫)

આને સવારના પહેરથી મોતીલાલ પેટનાં થરમાં ધમાક

આવી રહી હતી. પોતાને આંખે બાંધ જમવા આપે અને કંઈ હર્ષ ઉકારા ન બંધ ?

પારણમાં સાથીયા પુરી દીધા હતા. ધરમાં રસોઈએ રસોઈ કરી રહ્યા હતા. ચંચળ તેને બેઠેલી સામગ્રી આપતી જતી હતી. મોતીલાલ સ્વાગતને યોગ્ય બીજી તૈયારી કરી રહ્યા હતા. ધડીઆળમાં અગ્નીઆરના ટોચા ચાંતની સાથે જ ધન-ધન કરતી બે મોટાં વૈદના મકાન પાસે આવીને ઉભી રહી વૈદરાજ તથા ચંચળ તેમના સ્વાગત માટે તૈયારજ હતાં.

બધા ધરમાં ગયા. વૈદનું નાનું ધર ચોડીધારમાં વસતીથી ઉકારાઈ જવું લાગ્યું. બાળકો રમેલીએ કુદવા અને ફરવા લાગ્યા. ચંચળ તેની બાબતને અંદર લાઈ ગઈ. શેઠ અને વેદ આમલા ખંડમાં ખેતી વાતો કરવા લાગ્યા.

એટલામાં જમવાની વખત થઈ. લાણી પીરસાવા લાગ્યાં. બધા ઉઠ્યા અને કપડાં બદલ્યાં. મોતીલાલ શેઠ સાથે અંદર જવા લાગ્યા. જમવાનું છેક પાછળના ભાગમાં રાખવામાં આવ્યું હતું.

મોતીલાલના ધરની જગ્યા વિશાળ હતી. પશુ ધર નીચું અને ઊંચું થઈ ગયેલું હતું. ટેકેકાણે ગામડાં પડ્યાં હતાં. અને લુણી લાગેલી હતો. પારણા પશુ એવા નીચાં હતાં કે જો સરત યુદ્ધે તો જરૂર કપાળ પડે વૈદની હાલતની આશંકા રિધતિ તેમનું મકાન સમરાવી થકે એવી ન હતી.

શેઠ ધરનું નિરીક્ષણ કરતા અંદર આવ્યા.

“લાઈ જરા નીચા વળીને ચાલો દો. ગરીબ, બેનતુ ધર નીચું છે. સમરાવવાનું કંઈએ છીએ અને કંઈક અડચણ આવી પડે છે.” ચંચળે પોતાની રિધતિ તરફ બાંધનું ધ્યાન ખેંચવા માંડ્યું. અને પોતાની બળ વીરતાવા મંદી. “પશુ હવે તો દીવાળી પછી બધું ઠીક ઠીક કરાવી નાખવાનો જ નિશ્ચય કર્યો છે. આ વરસ પશુ ઉપરા ઉપરા કેવા આવે છે ! ગરીબ માણસ તે શું કરે ?”

મોતીલાલ વેદ તો બંને આ બધું સંભળતાં જ ન હોય તેમ સાથે સાથે મુગે મોટે યાદવા આવતા હતા.

આખરે બધા જમવા બેઠા અને બેને ધણી ધણી આમ્રહ કરી લાવતી બધાને જમાડ્યા. જમતાં જમતાં શેઠે કહ્યું કે કાંચે સાંજે ચાર વાગે તમે બંગલે આવજો. અમારા મીઠી તથા કારીગર પાસે આવ્યું ધર સારી રીતે સમરાવી આપવા મારા મહેતાને હું ખાસ લલામણુ કરીશ. કાંચે રાત્રે તો મારે મુંબાઈ જવું છે.

શેઠ લાસા અને લાગણીવાળા હતા. તેમની જગ્યા એવી હતી કે પાંચસો રૂપીઆ ખર્ચ કરીને ધર સમરાવી આપીશ એટલે બેનતે ત્યાં જમાનો બદલો વળી રહેશે.

જમ્યા પછી ચોડીધારે બધા વિદાય થયા.

(૬)

બીજે દિવસે મોતીલાલ શેઠને બંગલે ગયા. શેઠે તરતજ

તેમના મહેતાને બોલાવ્યા.

“શુભો, નાગરદાસ કાલે આ મોતીલાલ વૈદને ઘેર જાએ, અને તે બતાવે તે પ્રમાણે તેમનું મકાન કરાવી આપજો. હું તો આજે જવાનો છું. મકાન આપણી ચંચળ બેનતું છે. મારે તેમના તરફથી કાંઈ પશુ ઠપકા સંભળવાનું તમારે ન રહે તેમ કરજો. આપણા મીઠી તથા કારીગરને બોલાવજો અને જે ખર્ચ થાય તે હમણા આપણા ખાતેજ લખજો.”

શેઠ સીધી લંડીના માણસ હતા શું શું કરવાનું છે અને રટયો ખર્ચ કરવો તેનું તેમણે ચોકસું નામ ન પાડ્યું. વેદે તો આંધળે બહેરું કુટી મારવાનો ત્યાં ત્યાં નિશ્ચય કરી નાખ્યો.

(૭)

શેઠ તો મુંબાઈ ગયા. મોતીલાલે બીજા દિવસથીજ નાગર-દાસની પુઠં પકડી. કામ એકદમ ચાર-ધણું. પશુ ધર ધણું ઊંચું અને ચારે તરફથી મેઘાંબાર ડાલી રહેલો. એક તરફ ચોક સમુ કરે કે બીજી તરફ મોટું ભગવાનું પડેલું હોયજ, ધણીધણીવાણીએ મજુરોને છીછકારી મુક્યા અને મજુરોને પશુ તેમની રેણ લાંબાવાળો લોકો હોયજ. આખરે દસ દિવસની સખત મહેનત પછી ધરની ચારે બિંતો અકરમાતથી વારાફરતી મુકી ગઈ.

નાગરદાસ તો હવે શું કરવું તેના વિચારમાં પડ્યા. પશુ ચંચળની જીભની મીઠાશ અને આંખના ચમકારે તેમને લુલાભ્યા. છેવટે ત્રિપુડીએ પાખામાંથીજ મકાન ચણાવવાનું શરૂ કર્યું. કારે નશીબે શેઠને મુંબાઈ રહેવાનું લખાણ જવું હતું.

છેવટે ધણી મહેનતને અંતે માઠ મહિનાની આખરે ધર-તેવાર થઈ ગયું અને નવા ધરમાં ધણીધણીવાણી મદાલવા લાગ્યા. વૈદની ગેરદાજીમાં નાગરદાસ પશુ અવર નવર ચંચળનો મહેત્યાનીના લાભ લેવાનું સુકતા ન હતા.

(૮)

હોળીના તહેવાર ઉપર શેઠ સુરત આવ્યા. મોતીલાલ શેઠને ખાસ આમ્રહ કરીને તેમનું નવું મકાન બેંચા લઈ આવ્યા. ધર આગળ આવતાં શેઠની આંખો ફાટી રહી. મકાન ચણ માળનું, અને બધી સજવાણું કરવામાં આવ્યું હતું. બધે લાઈ જગતી હતી. ઉપરની છતમાં પશુ ખાખી ન હતી. રેલાળ પશુ ટેકેકાણે મળના મૂક્યા હતા. રંગરોમાનમાં પશુ કસર રાખી ન હતી.

“શેઠ સાહેબ, આપે જો આ કાંઈ મારે આમ્રહ ન કર્યો હોત તો મારી આંખો ન ઉઘડત.” વેદે મોન તોડ્યું.

એટલામાં ચંચળ આવી પહોંચી.

“લાઈ, હવે તો ધર ગરબું ના ? તમારા જેવા લાઈ આંખે આજે રાત્રે હું તો લાઈ મરતી હતી. તમે આગળ ન પડ્યા હોત તોએ તો સો લાંબે બંગે એવા નથી. પશુ ખર્ચ કાંઈ એણે નથી થયો !”

“એ તો એમજ હોય,” વેદ બોલ્યા, “આપણે તો સંધારણ માણસ રહ્યા. તો પણ હીક છે. કાંઈક આપણું-કાંઈક એમનું. ને યશુ તે હીકજ યશુ.”

રોહને હવે તો પાણી પીને થર પૂરવું એ મુખાંધ બારેહું લાગ્યું. થોડીવારે ખિન્ન, હૃદયે વિદાય થયા

રોહ જંગલમાં જઈને આરામ ખુરસીમાં પડ્યા ત્યાં એક આશુથી-રોહાણી અને સામેથી નાગરદાસ આવ્યા. મહેતાએ એમના થરના ખચનો આંકડો રોહના હાથમાં મુક્યો અને સાડી સતાવીસ હજારની રકમનો આંકડો વાંચતા તેમના ડોળા રિથર થઈ ગયા અને જંગલની ચારે હિંતો ચકકર ચકકર ફરવા લાગી.

રોહાણી પાસે આવ્યા અને પૂછ્યું “શું છે?”

“એને ને વીર વસતી!” રોહાણીના હાથમાં આંકડાનો કાગળ મુકતાં રોહ બોલ્યા.

સંપૂર્ણ.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીફીક અને અકસીરં.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરતું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત ફી. ફક્ત પાંચ આના

ફાંચેદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાનો, અધાથીથી, શરીરની કળતર, શરદી સળેખમ, સૂળ, ચસકા, હરેક વાયુથી કાંઈ પણ લાગતું જઠાઈ જતું, સ્તન મોરી જતું અથવા કમતાકાતથી મુજબ વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામબાણ અને તાત્કાલીક છે. વેરો, ડાકટરો કે સાઈન્ટીસ્ટોને ખતાવી ખાતી કરેા. એક વખત પાંચ આનાની જ ટીકીટી મોકલી વાપરી જુઓ. ફાંચેદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લગ્નો-નેશનલ ફામસી

સરૂઆ બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૨

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ-રૂ. ૩૦ લી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લેખો—મેળ-મનહ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ સામે. ખડાવ બીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૪

રંગ રાગ

ઓ—(કથાને) દુનિયામાં મદાર આપ પ્રત્યે અને તદ્દમતા પ્રત્યે નેટલી પ્રીતી છે એટલી કાંઈ પ્રત્યે નથી.

કથા—હીક ત્યારે મદને વધારે ચાહે છે કે તદ્દાર આપને?

ઓ—મદારે તો અને ખરાખર.

આલ્યાહ—(એક મરકરોને કે જેણે કાંઈ ચુંદો કર્યા હતા તેને) સિપાઈ, એના નાકમાં છેદ પાડો.

મરકરો—હજુર! પરમેશ્વરે બે છેદ તો પાડ્યા છે અને આપ નીળ છેલ્લી તક્લીફ શા માટે ઉઠાવો છો?

વકીલ—(મૂખ સાક્ષીને) જો તે કાંઈ આપથી જોયું હોય તો તે સાથે સાચું બતાવજો.

મૂખ—સારું સાહેબ.

વકીલ—તમારું નામ શું?

મૂખ—મેં મારું નામ સંભળ્યું છે, પણ જોયું નથી!

(ગમતલાલ રંગ વજર અંદર આવતું નહીં, એ પાટીયું વાંચી મેનેજર પાસે જાય છે)

મેનેજર—કેમ, મિસ્ટર! તદ્દમો કોની રમથી અંદર આવ્યા?

ગમતલાલ—સાહેબ, બહાર કાંઈ સિપાઈ નહીં હોવાથી, હું અંદર આવી તદ્દમારી રંગ લેવા આવ્યો છું.

સુનીલાલ ચટપટીઆ—કેમ, મિ. મોહનલાલ મહતીયા, તમે ક્યારેના આવ્યા છો?

મોહનલાલ મહતીયા—અરે હોસત ચટપટીયા, તને હજુ ખતરજ નથી અને આવ્યાને પચીસ વર્ષ થયાં છે!

અમીર—(તરસ લાગવાથી નોકરને) અરે જલ લાવ.

નોકર—શું સાહેબ?

અમીર—(ચૂસતે થઈને) અરે જલ, જલ.

નોકર—આજ લાગી છે કે તરસ, કેરો બહાખરત કરે?

ટપી—(મુખરેજા હોસતને) એમ સ (કેમ છે?)

મુખરેજો—જણુ હું, બે તરી, માર ને બે વગેરે વગેરે.

હરિદ્ધર એન. પડિંત

વિનોદરાયનો વિમો !

અનુવાદક-ડૉ. મહેતાજી

વિનોદરાય મહત્તીવાને વિમાની આકર્ષક નદેરાતો વાંચી વિમો ઉતરાવવાનો શોખ યથા આવ્યો. પરંતુ અખિલ ભારતીય વિમા કંપની લીન્ના ડાક્ટરની તપાસ થઈ પારીક હોવાથી વિનોદરાય ડાક્ટરની તપાસમાં પાર ઉતરી શક્યો નહિ. વિમા એન્જનીયરિંગ અને સજાદથી વિનોદરાયે પોતાના ગામના લોકલ મોડે ડીરપેન્સરીના ડાક્ટર પાસે તપાસ કરાવી સરેડીશીફ્ટ લઈ વિમા કંપનીમાં પાસ કરાવવાનો ઉદ્દેશ કર્યો.

પોતાને ગામ જવા વિનોદરાયે એપ્રિલમાંથી ચાર દીવસની દેખવુંઅલ રળ માંગી. પણ મળી શકી નહિ. આથી વિનોદરાય સનીવારે રાતરે-એપ્રિલના દેક કલાકની રળ લીધા સિવાય શુપશુપ પોતાને ગામ ઉપડી ગયો.

વિનોદરાયે પોતાને ગામ જઈ બે ચાર દીવસ રહી ગામની મોકલ મોડે ડીરપેન્સરીના ડાક્ટરને પાંચનો દુકો આપી એક સીકું સરેડીશીફ્ટ લઈ એપ્રિલમાં રળ મંજૂર થવા સાથે મોકલી આપ્યું અને બીજું તંદુરસ્તીનું સરેડીશીફ્ટ લઈ વિમા કંપનીમાં મોકલી આપ્યું એવો નીશ્ચ કર્યો.

લોકલ મોડે ડીરપેન્સરીના ડાક્ટર સાથે મસલત કરી-તોને બે સરેડીશીફ્ટના દસ રૂપિયા વિનોદરાયે કરવા કરી આપ્યા. પછી પૂછ્યું જુડું ? જાણકાર અને તેવા ડાક્ટરો પાસેથી સીકું સરેડીશીફ્ટ તથા હેલ્થ સરેડીશીફ્ટ દસ પાંચનો નોટ દેખાડવાથી ક્યાં મળી શકતા નથી ? દુરત ડાક્ટરે બે સરેડીશીફ્ટો લખી વિનોદરાયને આપ્યા.

(૧)

હું, નીચે સરી કરનાર સરેડીશીફ્ટ લખી આપું છું કે, મિસ્ટર વિનોદરાય મેસેરિયાના શીવથી એકેક થયા છે, અને તેવજુ મારી ટ્રીટમેન્ટમાં છે. સારી તબીબત થવાને અને કામ કરવા નેટલી શકિત આપવાને નિદાન એક આદવાદીયું લાયક.

વિદ્યાસાગર એલ. સી. પી. એસ.

તા.—

ઉપરનું સરેડીશીફ્ટ એપ્રિલમાં રળ મંજૂર થવા સાથે ડાક્ટરે લખી આપ્યું અને નીચેનું બીજું સરેડીશીફ્ટ વિમા કંપનીમાં મોકલી આપવા સાથે લખી આપ્યું.

(૨)

મિ. વિનોદરાય મહત્તીવા.

ઉત્કલેશ્વર ૨૮; વચન ૧૬૦ પૃષ્ઠ; પાત્રોનાં ધરાઓ ૪૫;

ઉચ્ચ ૬ ફુટ ૨ ઇંચ; મહત્તી અવતંત તંદુરસ્ત.

(વિનોદરાયની ખરી સ્થિતિ વર્ષ ૩૮ પણ બદલા, પાત્રો અને સુકો, વચન ગાત્ર ૮૦ સત્ત, પાત્રોનાં ધરાઓ ૨૦; ઉચ્ચ ૪ ફુટ ૪ ઇંચ; મહત્તી મરવાની આગસે જીવવા જેવી.)

બાપ-મેસેરિયાના તાવથી શુભમાં હતા. કલાપંદને આજ પર્ષત કોષ્ટ પણ જાતનો રોગ થયો નથી.

(બાપ કાતરીયું ગેપના વ્યાધિથી મુઝા-કલાપંદને આજ પર્ષત કોષ્ટ પણ રોગ હોય તો માત્ર અક્રમ જોવાનો.)

વિદ્યાસાગર એલ. સી. પી. એસ.

તા—

વિનોદરાયે બે સરેડીશીફ્ટ જુદા જુદા કવરમાં બીડી દુરત પોસ્ટ કર્યાં.

ત્રીજો દિવસ એપ્રિલના એકરે આવ્યો.

મિ. વિનોદરાય ! તમેએ વિમા કંપની સાથે જે સરેડીશીફ્ટ કલાકેનું તે અને જુદાથી આવેલું હોવાથી તે ઉપરથી ખાતરી થાય છે કે તમારી મહત્તી તંદુરસ્ત દેખાય છે, તમે રળ ઉપર જઈ-સીકોનો ખોટો રીપોર્ટ મોકલ્યો છે તે થલું કરમાવવા જેવું છે. તમારી આ વર્તણૂક પાટે તપને રૂપિયા વીસ દંડ કરવામાં આવે છે અને એક માસની નોટીસ આપવામાં આવે છે.

મેનેજર બી. એ. ડો. ડો.

આ ઉપરના સનાનના સપાચાર મળતાજ વિનોદરાયે મુઝા જવાની તાજાકોતેનું તૈયારી કરી. એક કલાકમાં તૈયાર થઈ ઘેરથી રોડને જવા નીકળ્યા. ગાડીમાં બેસતા જતાં છે ત્યાં પોસ્ટમેને બીજું કવર હાથમાં મૂક્યું. તે રાજગ વિમા કંપનીને આવ્યો હતો.

મિ. વિનોદરાયને જણાવવામાં આવે છે કે તમારી નાદુરસ્ત તબીબતનું સરેડીશીફ્ટ પાસ થવા મોકલ્યું છે તે બીલકુલ પાસ થઈ શકે તેમ નથી. તમારી આજની તબીબતના લીધે કંપની તમારો વિમો ઉતારી શકે તેમ નથી. તબીબત તંદુરસ્ત થવા બાદ “રેલ પ્રોપ્રિયેટર” કંપની ઉપર મોકલી આપવી. કંપની તે ઉપર યોગ્ય વિચાર કરી તમને જણાવશે.

સી. એ. ડિલ્હી.

મેનેજર ડાહરેકટર

અખિલ ભારતીય વિમા કંપની લી.

ત્યાર બાદ વિનોદરાયનો વિમો ઉતરાવવાનો શોખ નાશ થયો ! મરેણે પાસે ઉતરી ગયો !...*

સંપૂર્ણ.

* મગાડી ઉપરથી

વાર્તા નાટક અને સિનેમાના શાકીન
લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મંજલ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તેા નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી
તમેાને ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો

યશે એટલા મહિના મોજ-મંજલ મફત મોકલવામાં આવશે.

મુંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજસી મુંબાઈના બેદલરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિ. રૂ. ૧-૪-૦

આશાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ
સ્વાર્તા વધુઓ છે.

કિ. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્ણવ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્ણવ બધુએ જાણ્યાંસં કરવા લાયક-આર
ચિત્રો સાથે.

કિ. રૂ. ૩-૦-૦

બાલતો કાગળ.

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(સે.-સ. હરિહર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના.

દેવદાસ

ઓ, પુરૂષ આખાંલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી સામાજિક
નવલકથા

આ વાર્તાએ મોજ-મંજલના વાંચકોના સારા આદ્ય મેળવ્યો
હતો. હાલમાં પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ
કરવામાં આવેલ છે.

કિ. રૂ. ૧-૮-૦

સ. હરિહર (દિવાના) કૃત નવીન નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે
આ નાટક કુવનગરીની-નરજહાન પ્રેમ પ્રસંગે તથા
છોતદાસને અનુલક્ષી શુભરાતના આ મદદ કરાવે રમ્ય છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

(૫૭૫૩ લુઓ)

તમે

મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય

તો વાંચુ હવે

રાજનગર રહસ્ય

વાંચો

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના પ્રખ્યાત ભેરા, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુદૃઢ ખગલી નેવી જેમાલી નસો ઉર્ફે કુટુંબીઓનાં કારસ્તાન, હવસમાં દીવાની બનેલી એક સોહાણીના જીવનનો કૃષ્ણારસિક આબેહુપ ચિતાર, દેખી ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાલા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજરો આજ આ પુસ્તક મંગાવો
કિંમત ખાર આના પો. જુદું.

રસીયન શહેનશાહના જન્મજાનનાની

પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પોકાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રસિયાના આ અદ્ભુત નરતું જીવન વાંચતા તમેને ખાતરી થશે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રસિયાનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ લખ્યો છે, તેનો આબેહુપ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકોનો ભેદ જાણવો હોય તો

‘મુંબાઈનું રાત્રી રહસ્ય’ નામક લેખમાળાથી મુંબાઈની શોષીત આલસખમાં લોકપ્રિય થયેલા રા. છત્રદત્તની કલમથી લખાયેલી

ઈશ્કનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક રીટિકરીવ નવલકથા વાંચો. ‘એકજ’ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરનું અને કેંચુલ પદ આવેલા વેશવાલામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું ભેદકરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા ભતાં બનેલા ખાનોમાંથી કેવી કથાનાક ભેદપર-પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે ‘પણ નદિ કદી સીકા કે ખૂની કાણુ છે’ પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખજાનો કરોશો છે. ૫૪ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦, પો. જુદું.

લખો:-મોજ મજાહ કાર્યાલય

ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુપ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો:-મોજ-મજાહ કાર્યાલય ખરાવ બીલીડાંગ ગીરગામ મુંબઈ નં. ૪

સીનેઆના

સમાચાર

અખબાર-રા. ચિત્રપટ

નવી ફિલ્મ

ચતરા બક, વલી—પાયોનિયર ફિલ્મ કાં. ચિત્રપટ લેખક મી. મનહર વરતેજવાળા. ડાયરેક્ટર અને ફોટોગ્રાફર મી. પાટશુકર. વસ્તુ—આજની વીસ વર્ષ પહેલાંના નાટકના જમાનામાં પારસી નાટક મંદળોના આ ખેલ વીસ-પચ્ચીસ ફિલા તેથી વધુ વધારે વખત નહિ ભેગા હોય એવા કોણોના ચેડાને નોકજોરો.

અર્થાત્ વસ્તુની પ્રસંગી કરવામાં ને કલાવધુ વપરાયું છે, અને જાહેર ખર્ચો વધી ને આજના સમાજમાં આવી હતી, તે દૃષ્ટિએ જોતાં ફિલ્મ એક નિષ્ફળતાનો નાદર નમ્તો છે, એમ કિશોરી સાથે કહેવું પડે છે.

વસ્તુ સંકળના, ફોટોગ્રાફી કિંવા અભિનય આ બધામાંથી એકમાં વધુ સંપૂર્ણ પાત્ર અપાયું હોય એમ દૃષ્ટિમાં આવતું નથી. વધારે શું એક સાધારણ બનાવ લખ્યો. પ્રેમમાં લીન થયેલી ચતરાનું દાષ્ટર્ય વચાયા બદ લીન થવાને બદલે બગીચાની અંદર હોય્યા ખાલી ચતરા નજરે પડે, ત્યારે જીવના મનુષ્યની જોના કળા માટે પ્રેક્ષકો કેવા મન પામે એ તિચારી લેવા જેવું છે. અભિનયની ખાજખાજ મી. કાપડીયા, મિસ વીકા, કાંઈક ઠીક કાચું કરી બતાવે છે, જ્યારે મિસ રાણીનું રાણીપદ એટલું બહુ ઉચું છે કે, તેને ચાલવાનું પશુ જાન નથી.

એકંદરે નવી કંપની, નવા કારોબાર, બહુ નવું-નવું એટલે પહેલાં ચિત્રચરના આ હોષો ક્ષંતભ જણાય. અમે આજના રાખીએ છીએ કે હવે પછીના ચિત્રચરો સંપૂર્ણ કળાશ્રી પશુ ચિત્રચરો તરીકે બહાર પડશે.

રાજા ભોજા—રાયલ આ સ્ટુડીયોનું ચિત્રપટ, લેખક અને ડાયરેક્ટર મી. ડી. જે. હવેરી. ફોટોગ્રાફર મી. રત્નમ પ્રસાની.

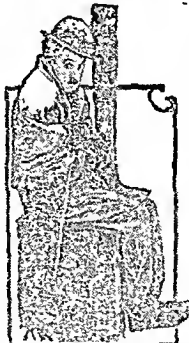
વસ્તુ—એક કહેવત "વિધિના લેખ અને વાણીયાની મેખ" ના આધારે ઉપજાવી કલાકારમાં આવી છે. તે સાથે કમ અને ઉત્તમનું દંડ પશુ બતાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. મૂળ વસ્તુની મંદાર વાણીયાની હુધિ વિધિના લેખને પશુ ફેરવી એ એ દર્શાવે સચોટ કરવાની છે, પરંતુ મૂળ વસ્તુને પોષક તત્વ કિંવા તેનાં હુધિબળનાં કસોટીનો પ્રસંગ હેલવા રીલ સિવાય

દૃષ્ટિગોચર થતો નથી. અર્થાત્ ખરા આશયને છોડી ગૌણ પાત્રો વધારી વિષયવસ્તુ કપાતે જુદા જુદા આરે છે. અમારા નમ મત મુજબ વિધિ અને વણીયાના હુધિ બળના દરિદ્રતાના પ્રસંગો ને ગાંઠા કુમાર પર એક પછી એક ચોળ્યા હોત તે ફિલ્મ સાથે રૂપ લેત અને ઉચમ કર્મની જાપ પ્રેક્ષકો પર સારી પાત.

ફોટોગ્રાફી—સાધારણ ઠીક છે. સેટીંગો માટે રાયલ આર્ટ સ્ટુડીયોને ખાસ માન પડે છે.

અભિનય—મી. પટ્ટીક ગાંડનું કામ ઠીક કરે છે. સૌથી વિશેષ આકર્ષક અને પ્રસંગાનુરૂપ કામ મિસ સહુનું છે. મિસ જીજી અને મિસ જીજીના પોતાની હવેસની દબાવણ મુજબ ઠીક કામ કર્યું જાય છે.

ગારી ખખખા

CHARLIE CHAPLIN - THE GOLD RUSSE

"ગોલ્ડરસ" માં મી. ચાર્લી ચોપ્લીન

હું વચાતો અગિય-ઉપરથી ચાંત પશુ અંદરથી કુંધવાતો અગિયની માફક મનુષ્યલિત જણાવતો દાલનો કિનેમા ઉત્તેજ થોડા વખતમાં કેવું સ્વસ્થ થાય કરશે તેને માટે કાંઈ એકાદ બેપોરાજ શુક ભેષ માલસરો તો ઉપકર થશે. બાકી થોડા વખતમાં જોઈ ફેરફાર થવાની આગાહીઓ અમારા કાન પર અમથાયા કરે છે. ક્યારે કરે અને બધાના મનોરંજી રૂળવા સાથે થયેલી કંઈક નવું સાથે સ્વસ્થ લે.

કોલિનુર—રા' કવાઈ ગઈ કાલથી ઉપી-રીમલમાં ચર ચઈ ચઈ છે. રૂપ સુનાવર અને કિરી ફરફાલની તૈયારીઓ ચાલી રહી છે જ્યારે દેશીયનો તરફીના તાર વાગીનરલા છે.

કૃત્યુ—એક જાણીતા વિદ્વાનની કલમથી લખાયેલ જૂલને ભોગ ચઈ કાલથી કૃષ્ણ કિનેમામાં ચર ચઈ ચઈ છે. સાંભળવા મુજબ કિનેમામાં ચર ચઈ ચઈ છે. સાંભળવા મુજબ કિનેમામાં ચર ચઈ ચઈ છે. સાંભળવા મુજબ કિનેમામાં ચર ચઈ ચઈ છે.

રેલસ આર્ટ—આઉટડોર સીન લેવા પડોરા ઉપડી ગયેલ છે, જ્યારે આર્ટ મી. હવેરોએ મી. રાદની લખેલી એક ફિલ્મની ચરચાત કરી દીધી છે.

એસા—"ગોલ્ડરસ" નામનો ચાર્લી ચોપ્લીનનો દસ લાખનો કોમીક ડ્રામા રજુ કર્યો છે. આ ફિલ્મ તૈયાર કરવા પાછળ મી. ચાર્લીએ પોતાના સમસ્ત હુધિબળ તથા પોતાના ખીસાની પાછમે પાછમે ભોગ આપી તૈયાર કરી છે. થોડા વખત પહેલાં કોટમાં જ્યારે આ ફિલ્મ બનાવવામાં આવી હતી અને સિલિલ સમાને તેના પર ને ફરોરો. પાડ્યો દત્તો તેજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે અર્થાત્ ચાર્લીના કામ માટે લખતું એ સોનાપુર ટોળ ચડાવ્યા બેરોબર હોવાથી નજરે નેવામાં મગ્નક છે.

મિસ ગુલાબે માંડેલી ફરિયાદ

દાદર પોલીસ કોર્ટમાં પતિમા પ્રેસીડન્ટી મેજસ્ટ્રેટ બી. ઇન્ડ્રવન મહેતા સન્નુપ કૃષ્ણ શીલમ કુંપનીની એગ્રેસર તરીકે કામ કરતી ગુલાબ નામની સતીનેમાં સ્ટાર પોતાના ધારાના હિમામતી મી. ઇશાલીમ હાજી ભેરીસ્ટર સાથે હાજર થઈ પોતાને ગેરકાય-દેસર અટકાવી રાખવાનો આરોપ (૧) મી. ચતુરભાઈ નામના કેમેરામેન અને (૨) મી. કાનજીભાઈ સામે મેલી ફરીયાદનાં મુખ્ય નોંધાવી કામ ચલાવવાનો હુકમ મેળવવાની અરજ કરી હતી.

ફરીયાદીએ પોતાના ફરીયાદનામાં બીજી કેટલીક બીનાઓ ઉપરાંત બહુમુલ્ય હુકમ કે હુકમ "સતીના સ્ટાર" છું અને લેમીગટન રોડપર રહું છું. હું પહેલાં આરોપીને ઝોળખું છું. જે દાદર ખાતે આવેલી કૃષ્ણ શીલમ કુંપનીની સ્ટુડીયો કેમેરામેન છે અને હું બીના આરોપીને પણ ઝોળખું છું જે શીલમ કુંપનીની ડીરેક્ટર છે હિંદ નૈતિક નાટક મંડળી માટે મેં ગેલરી

મીએટરમાં ડેન્સ કરવાનું કહ્યું હતું હવે કે જે નાટક મંડળી મંગે-સ મુસલીમ એસોસિએશનના લાભ અર્થે એક ધર્મોદ્દેશ્ય આપનાર હતી. હું રીફરન્સ કરવા માટે ગેલરી ઈએટરમાં જતી હતી અને મારું નામ પોસ્ટરપર મુકવામાં આવ્યું હતું કે જે પોસ્ટર મારફતે નાટક કુંપનીએ પોતાને લગતી જાહેર ખર્ચ આપી હતી.

મઈ તા. ૨૬મી મેના દીનસે સારના ૧૧ વાગવાના

સુમારે મારું હેલ્થ રોડરસલ હતું અને તોહમતદારીએ મને એવું જણાવ્યું કે એક શીલમના અરના દેખાવ માટે મારી જરૂર હતી. હું સ્ટુડીયોમાં ગઈ અને મારો વેસ સજવાને જણાવવામાં આવ્યું અને દારૂ પીવાના દેખાવમાં કામ લેવાને હતા. સામાન્ય રીતે એવા દેખાવમાં વાહન તરીકે રાસભેરી આપવામાં આવે છે. પણ આ દીવસે મને રાસભેરીને બદલે કાંઈ બીજું પીણું પીવાને આપવામાં આવ્યું જે રંગમાં લાલ હતું પણ તેના સ્વાદમાં કડવાસ હતો. મને લાગ્યું કે મને કાંઈ ભુલી જ ચીજ પીવાને આપવામાં આવી હતી અને "સીન" પુરા થતાં મેં આરોપીએને તે વીશે ફરીયાદ કરી. પણ તેઓએ તે વીશે કાંઈ કહ્યું નહીં.

સાંજના ૪ વાગે મેં આરોપીએને કહ્યું કે હું ગેલરીમાં જવા માંગતી હતી અને મેં મારા પરોક્ષરસ માટે તેજરી કરવા માંડી મેં આરોપીએને કહ્યું કે તેઓને બાહેસો દેખાવ

લેવા માટે મારી જરૂર હતી અને તેઓ મને પવાગતે જવા દેશે. અને અંદરના સીન લેતી વખતે જે ચીજ પીવાને આપવામાં આવી, તેવી જ ચીજ પીવાને આપવામાં આવી અને ચક્રર આપવા લાગ્યા અને મેં આરોપીને કહ્યું કે હું ગેલરી ઈએટરમાં જવા માંગતી હતી, પણ તોહમતદારીએ મને કહ્યું કે તેઓ મને જવા દેશે નહીં અને તેઓએ મને ગેટરમાં બેસાડી અને તેઓ યાજ્ઞા તરફના એક જગલમાં મને લઈ જવા માંગતા હતા. હું સામે ધ્રુષ્ટ અને તોહમતદારીએ મને કહ્યું કે તેઓ રાતના ૭ વાગે મને પાછી લાવશે અને જગલમાં નહીં લઈ જતાં હેંગીંગ ગાર્ડનપર લઈ જશે અને તે પાછી ગેટર દીકરી લઈ જવામાં આવી. મેં ગેટરને યાજ્ઞાના રસ્તા પર જતાં બેઠાં મુખે પાડવાની કોશિષ કરી, પણ આરોપીએ મારું મોઢું રાખ્યું અને તેઓ મને યાજ્ઞા નજીકના જગલમાં લઈ ગયા હતા, મને મધરાતના બે વાગતા સુધી રાખી રાખવામાં આવી હતી અને તે પછી તેઓ મને તેજ ગેટરમાં લાવી લેમીગટન રોડપરના મારા મકાને મને ઉતારી હતી, અને

આરોપીએ મને ગેરકાયદેસર રાખી રાખી હતી, જેમ પરીણામે હું મારો ખેલ કરી ચક્રી હતી નહીં અને એને જોઈને જનલ કરવું પડ્યું હતું.

મેજસ્ટ્રેટ બેં આરોપીએ સામે નોટીસનો હુકમ આપ્યો હતા.

સાંજના ૪ વાગે મેં આરોપીએને કહ્યું કે હું ગેલરીમાં જવા માંગતી હતી અને મેં મારા પરોક્ષરસ માટે તેજરી કરવા માંડી મેં આરોપીએને કહ્યું કે તેઓને બાહેસો દેખાવ

જરા આ તરફ જુઓ-

આવે છે આવે છે

અશોક પીકયસ

નું કલાસીકલ અને ગોરજીયસ ચિત્રપટ

-મયુરી-

જેમાં હિન્દુસ્તાનની સમૃદ્ધીરૂપ હાથી ધોરા ઉપરાંત દેશી રાજ્યોની જાહેરાતોની કથા જાણીતા કાયરકાર અને લેખક મી. મહીલાલ કે. જોશીની અનુપમ પ્રસાદી

માદન- "ધર્મપત્ની" નામની ફિલ્મ પૂર્ણ કરી છે અને કમકમોના કાઉન સિનેમામાં શરૂ થઈ ગઈ છે.

શાશ્વત-પતિધાતિની સતિ અઘાડીયામાં પૂરી થઈ, મછી કાં. નવેરો યુ રંગ લે છે તે જોવાનું છે.

મેજેટરીક-શારદાની નવી ફિલ્મ "જગલની જડીબુટ્ટી" શરૂ થઈ ગઈ છે.

સ્થળ સંકોચને લીધે ઈનામમાળા આવતા અંકમાં.

લાવણ્યમયી લલના

શ્રીમાન પ્રભાતકુમાર મુખોપાધ્યાય બાર-ઑટ-લાની

ખંભાળી વાતો ઉપરથી

અનુવાદક-ડૉ. મજલાલ બલવંત ઠક્કર

(૧)

આમંત્રક

મજુર માથે કાળા રંગની એક રીસ દૂકે તથા તેના ઉપર સેતરજીમાં બાંધેલું બિણતું ઉચકા આગળ ચાલતો હતો. તેની પાછળ પાછળ હાથમાં સામાન્ય પ્રકારની ચામડાની બેગ લઈ એક હુલ્લુપુલ દેહવાળા ચાળાસેક વર્ષની ઉમ્મરના પુરુષે પુલપુર ગામમાં પ્રવેશ કર્યો. એ વખતે ત્રણ કે સાડાત્રણ વાગ્યા હતા. આપાક માસ હોઈ આકાશમાં વારંજાઓ ઘેરતી હતી. આમ દોવાથી એ પુરુષને જીવો ઉધારી પડી નહિ. એ પુરુષનું નામ નન્દલાલ હતું. રેતી રોડનથી ગામ કાંઈ મદૂર નહોતું; ફક્ત એક ગાઉનું અંતર હતું.

ગામમાં પ્રવેશ કરી મજુરે પૂછ્યું, "ક્યા ફળીઆમી જવું છે?"

"ધોળી ફળીઆમી." નન્દલાલે ઉત્તર આપ્યો.

"કોને ઘેર જવું છે?" મજુરે પૂછેલા આ પ્રશ્નનો ઉત્તર નહિ આપતાં નન્દલાલ ખન્ને બાજુનો રેતો જોતો ચાલવા લાગ્યો. છેવટે તે થોડે દૂર આવેલા એક પુરાતન વડના આડ નીચે બેસી ઉભો રહ્યો. તે એ જાડ તરફ જોઈ રહ્યો. મજુરે કહ્યું, "તમે અહીં કેમ ઉભા રહો છો? ધોળી ફળીઆમી આમળ છે."

"એમ કે?" કહી નન્દલાલ પુનઃ આગળ વધવા લાગ્યો.

છેવટે અમુક રથને ગયા પછી મજુરે કહ્યું, "આ ધોળી ફળીઆમી છે. તમારે કોને ઘેર જવું છે?"

નન્દલાલે કહ્યું, "તું મહારી સાથે સાથે ચાલ હું સોધી જાઉં છું."

મજુરે વિચાર્યું કે, એ માણસ કોઈ ગૃહસ્થ માણસને ઘેર અતિથિ મશે. થોડે દૂર ગયા પછી તે જોલ્યો, "આ વિલાસજી મહાશયનું મકાન છે, તેઓ જમવા પડ્યા છે. પહેલાં તેઓજ આ ગામના જમીનદાર હતા." આમ જીવો નન્દલાલને આગળ ચાલતો જોઈ મજુર સુપડાઈ ધારણ કરી તેવી પાછળ પાછળ જવા લાગ્યો.

વળી થોડો માર્ગ કાપ્યા પછી નન્દલાલ પાછો ઉભો રહ્યો. એ રથને એક અવકાશ બાંધ્યું તુલ્યું મકાન હતું. આસપાસમાં એકે મકાન નહોતું. ત્યાં પુષ્કળ આડપત્રો ઉગી નીકળ્યા હતા. એ મકાનનો ઘરો ખરો લાગ પડી ગયો હતો. કેવળ અમુક ભાગની સાગિલી દિવાલ પોતાની પ્રાચીન રચતિ સહ ઉભી રહેલી જોવામાં આવતી હતી. નન્દલાલ એ ખરેખર જેવા છાંયું મકાન તરફ જોઈ રહ્યો. મજુર પછુ નન્દલાલની પાછળ ઉભો રહ્યો. છેવટે કંટાળી જઈને તેણે કહ્યું, "તમારી સાથે હું ક્યાં સુધી ખોટી થાઉં? ત્યાં જવું હોય ત્યાં જઈ જાવો."

નન્દલાલે હાથમાંથી આંખો છુટી કહ્યું, "માથુંજી બંદને ઘેર જવું છે."

"એમનું મકાન તો આપણે મૂળે જ આવ્યા. પ્રથમથી કહેવું હતું ને!" કહી મજુર પાછો ફર્યો.

અતે નન્દલાલે માણસજીને ઘેર જઈ ઠાળી બાજુએ આવેલા ખેડખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. ઝાટલા ઉપર એક નોકર બેસી હુકો પીતો હતો. નન્દલાલને જોઈ હુકો તેણે બાજુએ મૂકી દીધો.

નન્દલાલે પૂછ્યું, "ધરમાં કેણું છે?"

નોકરે કહ્યું, "મોટા બાઇ છે."

"કેણું માણસજી કે?"

નોકરે સંજ્ઞા આપી પાંખો નન્દલાલના મુખ તરફ જોઈ કહ્યું, "ના, તેમનો દેઃ સ્વર્ગવાસ થયો છે."

"સ્વર્ગવાસ થયો છે? તમારે જોયું હતુંજી આણું છે કે?"

નોકરે કહ્યું, તેઓ પછુ સ્વર્ગવાસી થયા છે. હતુંજી આણુના વચેટ પુત્ર ત્રિવેણજી આણુજી હમણાં માલિક છે. બેઠેલા પુત્ર

અતુલજી આણુજી પછુ સ્વર્ગવાસી થયા છે."

"એમ કે? કીક, ત્રિવેણજી આણુ ધરમાં છે ને?"

નોકરે કહ્યું, "તેઓ સૂઈ રહ્યા છે."

આ ઉત્તર સાંભળી નન્દલાલના આંખમાં ઉપર સદાજ દારવ દેખાડું તથા તદ્દાગ તો પાછું અદરશ થઈ ગયું. વિશેષ પાત્રિત નહિ કરતાં તેણે એકદમખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. મજુરના માથા ઉપરથી સામાન ઉતારવી તેને મજુરી તથા બક્ષિસ આપી વિદાય કર્યો. પછી જોયા ઉતારી ખુસી ઉપર બેસી નન્દલાલે નોકરને પૂછ્યું, "તમારું નામ શું છે?"

"મહારું નામ ફાળુન છે. હું જાતે સદગોષ્ઠ છું."

"કીક કીક, એક તલમ તમારું નામ ફાળુન છે. લાવશો કે?"

નન્દલાલે કહ્યું.

"જાણજીનો હુકો ખરી લાવું કે?"

"હા."

થોડા સમયમાં હુકો ભરી લાવી નન્દલાલના હાથમાં

આપી કુશ્યધને પૂછ્યું, "તમે ક્યાંથી આવેા છે?"

"હમણાં તો કશકતાપી આવું છું."

"ક્યાંના રહીશ છે?"

આ પ્રશ્નને ઉત્તર નહિ આપતાં નન્દલાલે પૂછ્યું, "તમારા બાપુ મળ્યા છે કે?"

"હા."

"તેઓ મું કરે છે?"

"સુષ ઉઠી જરા વિશ્રામ લે છે."

નન્દલાલના મુખ ઉપર ફરીયાં દારપ દેખાઈ. તેણે પૂછ્યું, "તમે તેમને મ્હારી વાત કરી છે કે?"

"હા, કહી છે. તેમણેજ કહ્યું છે કે, બાપુ-કાપુ છે, ક્યાંથી આવ્યા છે એ પૂછી આવ."

"તમારા બાપુ મ્હને જોળખશે, તમે તેમને અહીં બોલાવી લાવો," નન્દલાલ આમ કહી મુદ્રપાત કરવા લાગ્યો. નોકરે આવ્યો ગયો. બેઠકખાનાના ધડીઆળમાં દંગે દંગે કરતા ચાર વાગ્યા.

(૨)

પરિચય

નન્દલાલ આ ગામનોજ રહેવાથી હતો. થોડા સમય પહેાં ને શાંધ્યા તુટયા મકાન પાસે ઉભા રહી, રમાલમી તેણે અશ્રુ-જળ છુટ્યું હતું એજ તેણે આપીડું ધર અને જન્મરાત્રન હતું. વિનયકૃષ્ણ અને નન્દલાલ એકજ શાંતિવા દત્તા.

પચીસ વર્ષ પહેાં નિશાળમાંથી નાશી જવા બદલ કાકાના બોલાના માર ખાઇ, કાકાની પેટી તોડી રૂપિયા લઇ મા બાપ વચરને નન્દલાલ દૂર દેશમાં જતો રહેા ત્યારે તેની ઉત્ક્રમર રૂકત સોળ વર્ષની હતી. એ વખતે તે લાવલપુર નામના દેશી રાજ્યમાં આવ્યો ગયો હતો. થોડો માર્ગ રહેવાથી, થોડો ગાડાથી અને થોડો ખજે કાંપીને તે ત્યાં ઉપરિચત થયો હતો. એ વખતે રામભજ વિશ્વાસ નામનો એકજ બંગાળી પોતાના પરિવાર સહિત લાવલપુરમાં રહેતો હોઇ, નવાબ સાહેબની અદાલતમાં નોકરી કરતો હતો. બુધ તરસથી દુખી થતા અનામ બાળક નન્દલાલે એ એ સ્વગતીય ધુરૂષ પાસે જઈ ગઈ માગી રામભજને દયાને વશ થઇ ખોરાકની પોષાકા ઉપરાંત જે રૂપિયા પગાર ફાળી નન્દલાલને પોતાના સ્સાઈઅ તરીકે નિયુક્ત કર્યો. જેઓ ફારસી નજીબના હતા તેમનું નુવ્તાથી રાજ્યમાં સાફ ચાલ ચલણ હોવાથી નન્દલાલને પણ ફારસી શીખવાનો શોખ યથા આવ્યો. પગારના બન્ને રૂપિયા ખરચી પાઠોશમાં રહેતા મુનશી નવલકિશોર પાસે હાંમેશાં આવકાકાને વખતે જઈ તે ઉડું તમા ફારસી શીખવા લાગ્યા. ઘેર ને બાળક વાહેવાને વાધણ સગજ હાંમેશાં તેનાથી દુર લાગતો હતો તેજ બાળક વિદેશમાં પેટનો ખાડો પૂરવા સ્સાઈઅની દક્ષી નોકરી સ્વીકારી અબ્યાસમાં આવ્યેજનક લક્ષ્ય આપવા લાગ્યો જે નણ વર્ષમાંજ તે ઉડું તેમજ ફારસી લાખમાં વ્યુત્પન્ન થઈ ગયો. તેની બુધિ તથા પરિશ્રમ જોઈ

ગાંધીજી પણ અતિશય પ્રસન્ન થયો. સ્સાઈઅનું કામ-છાયાથી તેણે તેને અદાલતમાં વીસ રૂપિયાના પગારથી નક્કો કરવાની નોકરી આપી. પછી બે ત્રણ વર્ષ રામભજને પેન્શન લઈ દેશમાં જવાનું મુદ્દા એ વખતે નન્દલાલને અદાલતમાં વજીલાત કરવાની સંનદ મળે એ માટે તેણે મુખ્ય કાજ મિશન અસમત ઉદ્ધાખાન-સાહેબને લાર, ઘડને લવામણ કરી, ખાં સાહેબે ફારસીમાં નન્દલાલને ધુરૂજો હોશિયાર જોઈ કાજ પ્રકારની આનાકાની નહિ કરતાં સનદ ઉપર સહી કરી આપી. પછી નવાબ સરકાર તરફથી મળેલી ને જમીન ઉપર રામભજને પોતાનું મકાન બાંધ્યું હતું તે પાંચ વર્ષમાં મુખ્ય ભરપાઇ કરવાની શત્થી નન્દલાલને રચી તે દેશમાં આવ્યો ગયો.

થોડા વખતમાંજ નન્દલાલની વજીલાત જમીન મુદ્દા તથા તે સારી કમાણી કરવા લાગ્યો. ગાંધીજી પ્રમોણે એક સોળ વર્ષની રજપૂત વિધવા સુંદરી સાથે લગ્ન કરી તે સુખમાં પોતાનો કાળ પસાર કરવા લાગ્યો. વિદાલયમાં નન્દલાલે થોડું ઇંગ્લિશ શિક્ષણ મેળવ્યું હતું. હવે અવકાશના વખતે તે ઇંગ્લિશ બાળકોના પણ અભ્યાસ વધારવા લાગ્યો.

નન્દલાલના કુલપુરમાંથી નાશી ગયા પછી થોડા દિવસ સુધી તેના કાકાએ તેની શોધ કરી હતી. વધિયોપાશિત મિલકતના એ વારસાની વિશેષ તપાસ કરવાનું કાકાને કદાચ ઉચિત નહિ લાગ્યું હોય. અદાલતમાં વીસ રૂપિયાની નોકરી મળ્યા પછી નન્દલાલે પહેલનહેલો ઘેર પત્ર લખ્યો હતો તથા મની બોહારી કરી કાકાને નામે દસ રૂપિયા મોકલ્યા હતા. એ વખતે કાકાનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. તેથી કાકાના દીકરાએ મનીબોહારી ઉપર સહી કરી એ રૂપિયા લીધા હતા. ત્યારથી બન્ને લાઇ વચ્ચે પત્ર વ્યવહાર ચાલતો હતો. તેના વજીલ મવાના સમાચાર ગામમાં પહોંચ્યા હતા. પેલી રજપૂત વિધવા સાથે લગ્ન કર્યા પછી નન્દલાલે પત્ર લખવા બંધ કર્યા હતા. એ રજપૂતાણીના ગર્ભથી તેને બે પુત્ર અને એક કન્યા થયાં હતાં; પરંતુ એ ત્રણે સંતાનો શેશનાવરધામાંજ સ્વર્ગવાસી થયાં હતાં. ગયા વર્ષે એ રજપૂતાણીએ પણ પરલોકવાસ કર્યો હતો. પ્રથમ તો નન્દલાલ આણંધિયાના વિયોગ શોકથી અતિશય અધીર બની ગયો હતો; પરંતુ વખતના વીતવા સાથે એ શોક દૂર થયો હતો; આમ છતાં હવે તેણે મન લાવલપુરમાં રિયર રહી શક્ય ન હતું. પાસે પુણ્ય પૈસા એકલા થયા હતા. એ સંપત્તિ કાણ ભોગવશે એજ હવે કુલળ ચિંતાનો વિષય હતો. એકહી કહેલી રકમમાંથી થોડી જમીન ખરીદ કરી, ગામમાં સુંદર બંગલો તૈયાર કરાવી, સ્વગતિની કાંઈ લાવણ્યમયી લલના સાથે લગ્ન કરી ઘેર રહેવાની આત્મોને કાંઈ અંશે શાંતિ મળશે એવી નન્દલાલની ધારણા હતી; તેથી આને પચીસ વર્ષ પછી તે પોતાના ગામમાં પાછો ફર્યો હતો.

(નન્દલાલનું જીવન ૧૯૨૫ નજીવા અમારો આવતો અંક બુઝો)

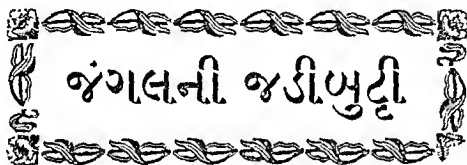
એક જુના ડામીજનાં કાળાં કૃત્યો—

ખુન-ખોટી સહી-અપહરણ-વિગેરે ગુન્હાઓથી પોલીસની હાથરીમાં લાલ અક્ષરે નોંધાયેલ
આ વ્યક્તિએ એક બાળાનું અપહરણ કર્યું—એક યુવકને અપ્રકાયતમાં રાખ્યો.

અધુરામાં પુરું-એક નાટક કંપનીના માલેકનું ખુન કર્યું-વિગેરે વિગેરે

આ શુંચની ઉકેલ માટે જુવો—

શારદા ફીલમ કંપનીની સામાજિક ફીલમ

જંગલની જડીબુટ્ટી

મીસ્ટર રામશંકર
દવેની લખેલી

જેમાં બંગાલનું ખુલખુલ મીસ તારાનું એક
કુશળ નટીને શોભાવનારું કામ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પિક્ચર્સ સીન્ડિકેટનું ઐતિહાસિક નવું દ્રશ્ય

તાઈ-તેલણ

ગઈ કાલથી શરૂ છે ! ગઈ કાલથી શરૂ છે !!

અનેક રસ સામગ્રીથી ભરચક

શારદા ફીલ્મ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

કુદરત સામે બળવો

યાને

જંગલની જંડીબુટ્ટી

એટલે—

સીનેમા ક્ષેત્રમાં જાગૃતિનો ચમકારો

કોને ખબર ? કુદરતના કયા ચોપણમાં કયા મેળ પાને-શું શું ઉધાર્યું ? શું શું જમા થયું છે આખરે એ શબ્દો-કુદરતની કાર્યવાહી સામે ઝાંડ કરનાર-જંગલની ભૂદી જંગલને તિલાંજલી આપનાર-અરણ્ય નિવાસી બુદ્ધિમાન બુદ્ધાબીદાસે દિયાર્યા-કુદરતને ચરણે શિર ઝુકાવ્યું-અને વારસામાં-પોતાની પુત્રી એજ જંગલના ઝેરી વાતાવરણને સોંપતો ગયો-એ અબુધ ખાલીકાએ જંગલને શીખવ્યું કે સંકટમાં ધૈર્ય-અમ્મ દશામાં પવિત્રતાની રક્ષા-સાચાનો બેહી પ્રભુ-સંકટની આગમાંથી પસાર થઈ જનમાં રહેલો અદ્ભુત ત્રેમ કેમ દીપાવવો-નાટકની નટી છતાં ખાનદાની કેબ જાળવવી-વિગેરે અનેક અટપટા પ્રશ્નોના

ઉત્તર આપનાર—ચિત્રપટ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

અમારાં ચિત્રપટોની બુર્કીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુંબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જયશંકર ખોડીદાસ દિવેદીએ સુખ, ગીરગામ ખટાવ પિતરંગમાં મેળ-મંગલ પિન્ડીંગ પ્રેક્ષક બાપી તેજ સ્વચ્છે પ્રગટ કર્યું છે.

મોજ-મજાહ

પરી અને પતંગીયાં

આતી હય ચમનમે મેરે ગુલરકી સવારી

ગુલર તે વળી કોણ ?

સીનેમાનો શાહ બન્ને શહેન્શાહ એકટર

**Charles
Hutchison**

The Thrill-a-Minute Scram King

in
"Speed"
with Lucy Fox
Patheserial

ચાર્લ્સ હચીસન સાથે લૂસી ફૉક્સ

ખાદેની ૩૨ ભાગની થરતી ધુળવનારી સીરીયલ

અકલાતુન

પહેલું અકવાડીઉં ૭ ભાગ

અમેરીકન ક્રોડપતીતું ખુન-
ભરીબ ઉપર મુકાયેલું બોહતાન!
તેની નહાસભાગ, તેના બહાદુરી
ભર્યા સાહસ તેની માથુકની
વફાદારી ! લાખો ડાલરની ચોરી
તેમાં સંડાવાયેલો નિર્દોષ 'હય'
છુટકારા માટે તેની જાતોડકોશિય

આ સીરીયલનો દરેક દેખાવ
તમારાં દિલ જીતી લેશે
સાથે બે ભાગની મેક સેનેટની
હાસ્યરસથી ભરપૂર કોમીક
બાર બચ્ચાંનો બાપ

**Charles
Hutchison**
The Thrill-a-Minute Scram King

in
"Speed"
with Lucy Fox
Patheserial

ગ્લોબ્લ સીનેમા સેન્ડલસ્ટર્ટ રોડ

વખત:—૧૧, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨ની રૂબિ આ વખે

બાપ:—૩૧, ૨, ૧, ૮, ૧૧, ૮, ૧૦, ૧૧, ૧૨ સાથે

જેડ શુદ્ધ ૩) રવિવાર તારીખ ૧૩ જુન ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જુન, અંક ૧૧)

જા. જા.વાલીકમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજન દોષ છે. એક જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કલેશો નથી. એ એ. મ.

ઈશ્કનો પયગામ !

ખિલાફી વાંચેલા ત્હારે,
કહ્યું "ત્હારે ને મ્હારે શું?"
ન આવી, ખચર હું સમજું,
સહુ માથુક નિજાજ છે.
મુકા દિવાસળી જાગે,
લલે સળગે છતાયે શું ?
મરઝ બિસ્મીલ સનમ કાઝે,
વફાદારી હમારી છે.
પૂકારે તુરબતે મજનુ,
"અરે! ઉલ્કત! અરે! ઉલ્કત!"
ફિરસ્તાને પુછે, મ્હારી—
કહે લયલી વસી ક્યાં છે ?
ઉડે આરમાનમાં બુદ્ધિયુલ,
સુણાવે ઈશ્કનો પયગામ;
"ઈશ્કનો પય 'રસનિધિ,'
ખુને જાગર ભરેલો છે."

"રસનિધિ"

જુ બે દા

અથવા
રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૧૭ મું.

અમારી લગાજ બધે પડી ગયા પછી ને શેઝનીય દત્તાકાંઠે જન્મી તેનું યથાર્થ વર્ણન કરવાને ઉપયુક્ત ભાષા નથી તેમ લખવાને શક્તિ નથી. અમારી રાણી મહેલા ફટલાક રુખ્સો થોડા મહુ પાલક કપેલા પાયા દના અને એ રિવસની મુશ્કેલી સારા થઈ જાય તેવા દત્તા, પરંતુ ઝાકુએ તેમને કાપે લેવા ભોળાપ માની ત્યાં ને ત્યાં કતલ કરી નાખ્યા. એક ન્હાના બાળકની આંખોએ છુરીનો જરા જટકો લાગ્યો દત્તા. બાળકે જૂમરાણ કરી મુક્યું એટલે તેની માતાએ તેને છાતી સાથે દેવાની આંખવા માંડ્યું; એટલામાં એક ઝાકુએ તેના હાથમાંથી બાળકને ઝુંટરી લેવા માંડ્યું! પરંતુ માતાં શું પોતાના હાથમાંથી એક માત્રી નરપથના હાથમાં પોતાનું બાળક આપે ! નહિ. તે અજર રમણીના કોષ લાગી ઉઠ્યા. તેનામાં એવું તો અસીમ જળ આપ્યું કે એટલા તો જોરથી પેલા દરખને તેણે પગની લાન મારી કે તે નજી પગમાં દૂર જઈને પડ્યો ! ઝાકુની આવી રિયતિ જોઈ તેના ને નજી મદદમારો ત્યાં આવી પહોંચ્યા. તેઓએ માતાની શોદમાંથી બાળકને ઝુંટરી લીધું અને તત્પરારના એક જ જટકાથી તેના ને દુકામ કરી નાખ્યા ! આનું હૃદયમેદી દરમ જોઈ અભક્તિની માતા જમીન પર પડાઈ પડી એવું તો આકંઠ કરવા લાગી કે પાચર નેપાનું

હૃદય પણ પીગળી જાય; પરંતુ પિશાચ હૃદયી નર રાક્ષસોને તેની બિલકુલ દયા આવી નહિ-તેઓના પ્રાણ જરા પણ વિચલિત થયા નહિ. માત્ર તેનું આકંઠ જોઇ તેઓ આનંદથી નાખી અદ્વારમ કરતા કહેતા લાગ્યા:- "કેવી ખબર !"

આ ફરજ દરમ જોઇ મારા પ્રાણ કંપી ઉઠ્યા. શું કરું ? હું નિરૂપાય હતો. મને એવી તો સખત રીતે બાંધી લેવામાં આવ્યો હતો કે, મારાથી જરા પણ ચરકી સકાય તેમ નહોતું.

આખરે ડાકુઓએ બંધન અવસ્થામાંજ મને એક ઉંટની પીઠ પર બાંધ્યો, ત્યારે સુરોદય થઇ ગયો હતો. મારી સાથે બીજા પણ જેઓ જાંઘરાન થયા હતા તેઓને પણ ઘોડાની સાથે બાંધી લીધા. આવી રીતે કેદી અવસ્થામાં તેઓએ અમારી ફરતો પહેરો રાખી ચાલવા માંડ્યું. તેઓના હાથમાંથી ઘટવાની મને કોઇ જાતની બારી મળી નહિ. દરપરિત લુબ્ધ દહિયી જે પ્રમાણે મારા તરફ જોતો હતો, તે પરથી મને ખાત્રી થઇ ગઇ હતી કે, અગેરે ગુલામો તરફ કેવી નાખી સારા પેસા પેતા કરવાની તેની વૃત્તિ છે.

અતિ દુર્ઘમ એવા આ મરૂપ થઇ ગયા હતા, એમ તેઓની પરસ્પરની વાતચિત પરથી સમજી શકાયું હતું. તેઓમાંનો એક બોલ્યો:- "એક વખત અમે આ રસ્તેથી જતા હતા ત્યારે પંડોળીયાના સપાટામાં સપડાઇ ગયા હતા. તે વખતની કંટકર વાત દમકાં યાદ આવતાજ પ્રાણ કંપી ઉઠે છે. આસકિયાની સમસ્ત ધન-સંપત્તિ મળે તો પણ પુનઃ તેવી વિપત્તિ પડવાનું મન થાય નહિ."

મેં તે અરખને પૂછ્યું:- "તમે કોની ધન-સંપત્તિની વાત કરો છો ? હું ઉતરતો રહેવાસી છું એટલે તે વિષે મેં કંઇ સાંભળ્યું નથી."

અરખ દરમ પ્રશ્ન-તર આપતાં બોલ્યો:- "શું તમે અમારા પૂર્વ પુરુષ આસકિયાની કથા સાંભળી નથી ?"

"ના, મેરોડકમાં તો કોઇ જાણતું નથી. શું તેઓ મોટા માતખર હતા ?"

"હા. સહરાની અંદર તેમના જેવો ધન સંપત્તિ ધરાવનાર બીજો કોઇ માણસ નહોતો. તેઓ એટલા તો ધનવાન હતા કે, સોના ઉપર તો તેમને વિરાગ ઉત્પન્ન થયેો હતો અને તેટલા માટેજ તેઓ સ્વતંત્ર ઉપર સોનાને બદલે સોડાનો મુકદ્દા ધારણ કરતા હતા."

"ત્યારે તો તમે તેમના સમસ્ત જીવનમાં મહિત્તાર હશે ?"

"હા. અમારા પૂર્વ પુરુષ હાથ મદમદ આસકિયા એક દિગ્ગંજી સમ્રાટ હતા. તેઓ હજાર વર્ષ પહેલાં પોતાનું રાજ ચાલુ સહરાની અંદર ચલાવતા હતા. પોતાના જાદુબળથી તેમણે અનેક દેશો જીતા હતા. સામ્રાજ્યનો કાર પોતાના મથે લીધા પછી બે વર્ષ બાદ તેમણે આગદેજના રાજપર ચડાઇ કરી છ માસ સુધી આગદેજને ધેરો ધાંલ્યા બાદ એક લાડમાં ત્યાંનો રાજ ધાવલ થયો અને સમસ્ત નગરી આસકિયાના કબજામાં આવી. તેમણે આ જાદુગરની રાજધાનીને વંદી લીધી. દરોડોની સંપત્તિ તેમના હાથમાં આવી પડી તેની ગણતરી પણ

થઇ શકે તેમ નહોતું; પરંતુ તેમના નિર્ણયારણને લીધે તેમના પર ખુદનો બેઠો હતો. આખા નમરમાં મરડા ફાટી નીકળી. તેમનું સૈન્ય હવાલ દિલ થઇ ગયું. તેઓમાંના કેટલાક મૃત્યુમુખમાં પડ્યા ત્યારે કેટલાક પ્રાણ બચાવવા તેમનો ત્યાગ કરી ત્યાંથી પલ્લવન કરી ગયા એટલે આસકિયાએ હમ્બરો ઉઠા પર હાંડેલો સામાન લાધી પોતાના દેશ તરફ મેનાણ કરવા માંડ્યું. આ વખતે તેમના સાથે માત્ર ચારજ અનુચરો હતા."

મેં તેને આગળ બોલતો અટકાવી પૂછ્યું:- "હમ્બરો ઉઠ પર લાધેલું દ્રવ્ય તો અમશ્યુત હોયું જોઈએ ?"

"હા. પરંતુ આ જાણું દ્રવ્ય લાઇ-સુલતાને કયે રસ્તે ચાલવા માંડ્યું તે કોષ કહી શકતું નથી. તેમ દનિદાસમાં પણ તેના પ્રમાણ મળી આવતા નથી. કહેવાય છે કે, મરૂમિમાં મુસાફરી કરતાં તેઓ જુદાં પડ્યા હતા. લોકો કહે છે કે, આગા-દેજનો ત્યાગ કરી તેઓએ એક માસ મુસાફરી કર્યા બાદ તેમની સમસ્ત ખાદ્ય સમગ્રી અને પીવાનું પાણી પણ બચાવ થઇ ગયું હતું. તેઓ અને તેમના સારીદારો મરૂમિમાં મૃતકલ્પ અવસ્થામાં પડ્યા હતા ત્યારે એકાએક આકાશમાં ટુંજવણો મેળેનો સંચાર થયો. આસકિયાએ તે મેળની તરફ સટાણ નેમને જોયું. મેળ ઉપર એક શુભ વસ્ત્ર પરિધાન કરેલી સોમ્ય કાષ્ઠ મુની તેની દુરવસ્થા જોતી તેને દેખાઇ. તે મુનિએ કહ્યું:- "તારા અને તારા સાથીઓના પ્રાણ બચાવવાની ઈચ્છા હોય તો આ બધી ધન-સંપત્તિની માવા છોડી, તેનો પારવાગ કરો. પૂર્વ દિશા તરફ ચાલો જા. તેમ ફરવાથી તારા પથપ્રતનું નિવારણ થવા સાથે શુધા-પિપાસાનાં દુઃખમાંથી પણ છું મુક્ત થઇશ."

આસકિયા કાષ્ઠ મુનિના પ્રસ્તાવને સંમત થયો. પરંતુ ધન-સંપત્તિનો તે રવાને પરિવાગ નહિ કરતાં તેણે ત્યાંજ ફાટી દીધી અને પોતાના અનુચરો સાથે પૂર્વ દિશા તરફ પ્રયાણ કરે. થોડે દૂર જતાંજ તેના દિલમાં સંદેહ ઉત્પન્ન થયો. તેના સગીએ તેની મેરદાજરીમાં પાછા ફરી બધું દ્રવ્ય લઇ જાય તો તેઓ તેના કરતાં પણ વિંચક સંપત્તિશાળી બની જાય એવી કુચંકાથી તેનું ચિત્ત ઉદ્વિગ્ન બની ગયું. તેણે એક દિવસ રાત્રા પોતાના ચારે અનુચરોને નિદ્રાવસ્થામાં ધમસનમાં પહેરાયી દીધા. તેના આવાં કુચંકથી ખુદનો બેઠો તેના પર વિશ્વેષ હતથે. રાત્રિ પૂરી થાય ન થાય એટલામાં લોહીનો ઉલટીઓ કરી તે પણ ખુદના દરબારમાં પોતાનાં કમેતો દિસાળ આપતા ચાલ્યો ગયો. તે દિવસથી આ અમરૂપ ધન-સંપત્તિ પૃથ્વીના કથા સ્થળમાં છુપાવેલી છે, તેનો કોઇ પતો મેળવી શકું નથી."

તેની આ વાત સાંભળી હું મારું હૃદય ભ્રમી ગયો હતો. મેં નિરિમન બની પૂછ્યું:- "શું તે વાત કોઇ જાણતું નથી?"

"ના, હજી પણ તે ગુપ્તજ છે."

મેં તેને હવે વધારે પ્રશ્ન પૂછવાનું માંડી વાળ્યું. પણ મારા મનમાં સંશય ઉત્પન્ન થયો. જુલેદા કેવી રીતે આ રહસ્ય બદલી શકી ? શું આ ધન-સંપત્તિ ક્યાં છુપાવેલી છે તેની તેને ખબર હશે ? આ પણ એક વિષમ જીવલે રહસ્ય હતું. મારા આ પ્રશ્નોનો ઉત્તર આપે તેનું ત્યાં કોઇ ન હોયું. અપૂર્ણ.

વાર્તા નાટક અને સિનેમાના શોકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચકું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંખાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજકી મંખાઈના મેદલરમથી ભરપૂર.
અદભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

આરાકર્ની આત્મકથા

અદભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ
વર્તાવ વર્ણવ્યો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વવ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વવ ધર્મનો અભ્યાસ કરવા લાખક-ચાર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૨-૦-૦

બોલતો કાગળ

બાપજી તથા ગાયત્ર સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિહર દિવાના)
મુદ્રણ આઠ આના

ના હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

બાપજી તથા ગાયત્ર સાથે

આ નાટક મુવનમેહિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુજરાતના મહત્ત્વ કવિએ રચ્યું છે.

મુદ્રણ માત્ર આઠ આના.

દેવદાસ

શ્રી, પુરૂષ આખાસ વૃદ્ધ તરફને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

મહત્ત્વ બાણી આ વાર્તા જંગમમાં ધોરેર વચાવ છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સમીક્ષા પૂરી પાડે છે
ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

[૫૭૫૩ ૨૬૦]

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણ્યતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના શુભ મેદો, શ્રીમતીની વિલાસ લીલાઓ, મુર્દે અગલી જેવી દેખાતી નસો ઉર્ફે કુટણીઓનાં કારસ્તાન, દવસમાં દીવાની બનેલી એક રોકાણીના જીવનનો કર્ણારસિક આબેહુબ ચિતાર, તેથી ધર્મશૂર્યોને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો
કિંમત બાર આના પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની પોલ
મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો
પોકાર કરતા
ધર્મ ગુરૂનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્દશત નરુનું જીવન વાંચતા તમેને ખાતરી થતી કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો ચાપ છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રશિયાનાં મહારાણી સરીનાએ પોતાના જીવનમાં કેરો વાત જાણ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-૫૪ '૧૨

છતાં કિંમત છ આના

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રયોગથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જીભાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકાનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશ્કનો અંજામ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ડીરેક્ટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક રાવ બહાદુરનું અને દેવપુલ પર આવેલા વેરયાવામાં લ વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું મેદભરી રીતે ખૂન ચાપ છે, ત્યા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી કાયાનકે મેદપર-પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટે સુધી તમે પણ નહિ કંઈ શોધ કે ખૂની શોધ છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને મેદનો અજાનો કરેલો છે. ૫૪ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

લખો-મોજ મજાહ કાર્યાલય

ગીરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ હોસ્ત તથા પતિવ્રતા સંતિની

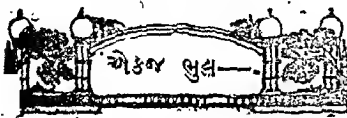
કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ફરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો-મોજ-મજાહ કાર્યાલય ખરાવ બીલીડોંગ ગીરગામ મુંબઈ નં. ૪

લખનાર—રા. જયતિલાલ ત્રીકમલાલ શાહ

પ્રત્યેક જલતું પરિણામ વિષમજ્ઞ હોય છે. મનુષ્ય દિશ્વિનિકારને વશ થઈને નાપિકાતા નૃપ્યો ભેગા કે શુભારિક નાટક સીનેમા ભેગા લક્ષ્યાય છે, આદર્શ જનક ગાયન વાગો મુખ્યવા દોરે છે, ફરફર સુધી પરિમળ પ્રસારતાં સુગંધી દ્રવ્યોનો અનહદ ઉપયોગ કરે છે કે ફાર જેવા જીવલેષુ કુંઠદર્માં રસાય છે. પરંતુ તે સૌથી એ વિષમ કામવિકારમાં રસાયેઓ મનુષ્ય જે અતીતિમય ક્યો આચરે છે તે ધણીવાર છંદગી બરબાદ કરે છે, અનેક અણવિકરના કુસુમેને કે ખોલેલાં મુખોને અણધાર્યાં કરાવી દે છે—કચડી નાખે છે—તેમનાં જીવન વિષમય કરી દે છે.

નલીનીકાંતે જરૂર જીવનાનીમાં જોમાં ખાતો હતો. તે દમજીખી બી. જો.ની પરીણમાં ઉત્તીજી મયો હતો. રૂપ અને શુષ્ક તેનામાં જમળતું હતું. વળી તે ધવરાન પિતાનો એકનો એક પુત્ર હતો. તેની માતા તેને આદવાપરશમાં મુખોનેજ મરણ પામી હતી. હજુ તે કુંવારો હતો.

* * *

નદીના પ્રવાહ પોંડે સમય પણ સાત વર્ષોનું કરે છે. નલીનીકાંતે સંસારમાં પગલાં માંડ્યા, પણ હજુ પુરા તો નહિજ. તેનાં લગ્ન થઈ ગયાં પણ નવવધુના અજુબાસા મોસનની વિજુષ રહી હતી.

વિજયપદ્મમીના દિવસ પવિત્ર અને અતિરળ્યામાયો હોય છે. યરદનો અપૂર્ણ ચંદ્ર પણ આદર્શજનક અને ચીતલ લાગે છે. તેના અમૂત કરતાં કિરણો ઝીલવા ક્યો અઘાળી નહિ છત્તો હોય ?

શરીરે શરીરે અને ચૈતાના ચોક્માં સરખી સાહેલીઓના, પરીણીત પ્રેમદાઓના અને કુસુમ કળી સમી બાગીકાઓના દંડ બરખા અને રાજકાના યેનમાં જાન ભૂલી જોડી રવા હોય છે; તેમનાં બિન્ન બિન્ન પત્ર પરિણામથી છંદાબના એપ થતું. સારંગોની આથી રેવાઓ પ્રગટતી નજરે પડે છે; ઘાઘ લક્ષ્યાઓ આ નિહાળવામાં તલ્લીન થઈ જાય છે, વળી નવ વધુઓનો તે એ અતિ આનંદનો દિવસ ગણાય. વિજયા દશમી એટલે ખીત-દારે પ્રવેશવાનું પહેલું પગથીયું.

આને સંસ્કાર પણ નલીનીકાંતના મંદીરીએ રમજીમતી હતી. તે ઉવંચી કે રવા જેવી અથવા ક્યો કે રતિ જેવી સુંદર તો નહતી, પણ સામાન્ય ઓકરતાં તો તે વિશેષ સુંદર હતી. વળી તે અમેજીનું કે બીજું જાન ધરાવતી ન હતી; પરંતુ તે

એક આદર્શ શ્રીલૃણીના સપના ગુણોથી વિશ્વપિત હતી.

જે વર્ષ વહી ગયાં. કુનીયામાં રૂબ પસાર્યા. નલીનીકાંત અને સરલાનું જીવન પણ પસાર્યું. સરલા તો તેનાં પિયેર સોધાવી. તેણે એક મુખી રતને જન્મ આપ્યો. તેનું નામ મેનકા.

પરંતુ...

નલીનીકાંતે એક વિજળીના ચમકારા માફક અજવાળું કરી અને જીવનને પાછું ગાતર બનાવી દીધું હતું. હમજીયી તે સ્વરજીંદી થઈ ગયો હતો. એક પ્રદ્યન ભરાઈ એટલી જાતનાં સીંગા-રેટના બોખાં, દિવાલગળાં પેટીઓ અને નાટક સીનેમાની ટીકા-ટોના આંધીયાં તેના મેજામાં રજગતાં, જવારમાં ઉઠી દોટલમાં જીવું, જોયે બીજાત્મ નવલકથાઓ વાંચવી અને રાત્રે શુભારિક નાટક સીનેમા ભેગા એ તો તેને નિત્ય ક્રમ થઈ પડ્યો હતો, તેના પિતા આ સમયે જાણતા જાણતા કાંધપણ કરી ચકાં નહિ.

સર્વે હિંદીઓની લગામ છુટી મુકતમી તેને મન પરનો કાજ નહિ થઈ ગયો. કામવિકાર પણ તેને સાલવા લાગ્યો.

સરલાને હજુ સુવાવડમાં સવા મહિનો પણ કાચોજ થયો હતો અને એક કાગળ આવ્યો.

“હાલથી સરદાર—”

જે જીં અદિમાં આઈ દિવસમાં નહિ આવે તો જીં આપ-ખાત કરીશ અને તુંમાફ સુખ સદાને માટે જોઈ કછીય નહિ.” આ કાગળ છેલ્લોજ અમજાવે,

એજ હારો

નલીન.

વાંચક ! પતિપરાયણી સતિ માટે આ કાંઈ ન્દાની મુની વાત ન હતી. બીચારી સરલા ગજરાઈ ગઈ. તેને થું કરતું તે પણ ધડી જાર સુમરું નહિ. આખરે ધણો વિચાર કરી તેણે એક કાગળ લખી નાખ્યો.

હાલથી—

આપનો પત્ર વાંચી મને અત્યંત ખેદ થયો છે. આજુ લખતું એ આપને યોગ્ય ન કહેવાય, ડોક્ટરે તો મને ત્યાં આવવાની સાફ ના પાડી છે. કારણ કે મ્હારી તબીબી નરમ રહે છે, પણ... થું કરું ?

તમારી લાગણી દુઃખાવ તે મને અત્યંત અઘારું લાગે છે. હું એક સુકિત બતાવું છું તે પ્રમાણે કરશો તો હું આવી કછીય. તમે એકાએક મારા થઈ જવાનો દોષ કરો અને મને તાર મકાવજો. એટલે હું જરૂર અહીં રહેવાની નહિ.

એજ તમારા ચરજીનીરજ

સરલા.

નલીનીકાંતે કાગળ વાંચ્યો. તે ધડીકાર સરલાના અજાણ પ્રેમ અને વ્યવહારીક જાન આગળ નમી પડ્યો.

*

*

*

જવારના આદિને સમય થયો હતો. નલીનીકાંતે હજુ પધા-

“શીશી શરિતા દતો. ચાકરે આવી મુમ મારી “મોટાભાઈ !
ચાહ તૈયાર થઈ છે.”

નલીનીકતિ ધીમેથી કહ્યું.

“અત્યા રામા, આપાછને કહે જે કે મારી તખીયત
નરમ છે.”

રામાએ નીચે જઈ રોડને સધળી ખીના કરી સંભળાવી.
રોડ તો ચાહનો ખાલી અધુરો મુખને ઉપર દોડ્યા. એકને એક
છોકરો અને તેમાંએ મા બેન વિનાનો એટલે રોડને દુઃખ થાય
એમાં શી નવાઈ ?

વાંચક ! નલીનીકતિ દોંગ પુરેપુરો આદર્શો દતો. તે રાત્રે
તાર મંજીજી થેરે આવી સુષ્પ-મયો દતો.

સરલાને થેર તાર આવ્યો. ધરના બધા માણસો વિચારમાં
પડ્યા કે માંદી પુત્રીને સાસુરે પથુ કેમ મોકલાય. સરલાની
માતાએ આવી તેને આ દોલગીરીના સમાચાર કહ્યા. સરલાએ
પથુ નાટક બરાબર જાણ્યું, તેણે પોકે પોકે મુખને રડવા
મંડિયું, અને એની માતા પ્રત્યે બોલી “આ...ગમે તે થાય પથુ
હને હું અહિંયા રહેવાની નથી.”

તેની માતાએ તેને ધધીએ સમજાવી પથુ તે તો એકની
બે સજ્જ નહિ. તે જાણતી હતી કે થિયેર રહેવામાં કેટલું જોખમ
રહેલું હતું.

* * *

નલીનીકતિ નાટકના પ્રવેશ એક પછી એક જાણવા
માંડ્યા. તેણે મુમે મુમ પાડ્યા માંડી.

“એ બાપરે, શળ આવે છે રે...”

“હાય...મરી મયો...”

ધડીમાં માયુ પછડે તે ધડીમાં આંખોના ડોળાને મન-
ચુખીત કરી દે. રોડે ડોક્ટરને બોલાવ્યો. ડોક્ટરે તેનું શરીર
તપાસ્યું. રોગનું એક પથુ ચિન્હ માલમ પડ્યું નહિ. તે વિચારમાં
પડ્યો કે આતો કઈ જાતનું દરદા ! આખરે ડોક્ટરે કંઈનાને
પ્રીકોપસન લાખી નાખ્યું. રોડે ડોક્ટર સાથે દયા લેવા ગયા.

નલીનીકાંના ઝોરમાં શાંતીનું સાત્રાજ્ય વ્યાપી રહ્યું
હતું. હંસગતિએ ગમન કરતી સરલા ત્યાં દાખલ થઈ.
જાંઝરની ધુધરીઓના મધુરારવ કર્ણપટ પર અથડાતાં નલીનકાંત
ચમક્યો. તેણે આંખ ઉઘાડી અને “મળી દરોડા દરોડી.”

* * *

રાતના-દરેક વાગ્યાનો સમય થયો છે. જ્યુ સરલાને આવે
જે દિવસ થયાં છે. નલીનીકાંતને સંપૂર્ણ આરામ થઈ ગયો છે.
નલીનીકાંના સદનગદમાં નાની મેનકા પારણે ઝુલે છે. નલીની-
કાંત તથા સરલા પલંગ પર બેસા બેસા વિવિધ પ્રકારના વાતલાપ
કરી રહ્યા છે વાંચક ! તે ચતુર રમણીને બે દિવસમાજ પોતાના
પતિના દુરાચરણનું ભાન થયું હતું. પથુ તે નીચારી શું

કરી શકે ?

કામો નલીનકાંત આ સ્વર્ગીય વિનોદ નિભાવી શક્યો નહિ.
સરલાના શિક્ષક કબોલ પ્રેશ પર મુખનનો વર્ણ દંડસવા
લાગ્યો. અને—

અસીમ, લીજળીના ચમકાર જેવા કુલ્લક આનંદ માટે
સરલાની છાંછીનું બળીદાન આપાઈ ચુક્યું.

* * *

સરલાની માંદગી વધી પડી. બકરી કાઢતા ઉંદર પેસી ગયું.
ડોક્ટરે સારું જાણવી દીધું કે સરલા હવે આ કાલી કુનીયામાં
થોડા વખત છે. નલીનીકતિ પોતાની જૂલનું પરિણામ નિહાળ્યું. તે
ધારતે ન હતો કે પરિણામ આટલું ભયંકર આવશે; અને કદાચ
જનપથુ હોત તો પથુ શું ?

કામતુરાણાં ન મયં ન લગ્યા !

(કામીઓને ભય કે લગ્ન હોતાં નથી)

* * *

ગમનમાં ચમકાઈ વાગી રહ્યો છે. નલીનીકાંત અને સરલાના
અવશ્ય કુપ પર તેનો અધોર દવઃ અથાપ છે.

સરલાના મુખ પર સ્ત્રીય અને પતિ અકિતનું તેજ દીપે
છે. તેના મુખની ચંદ્રકાંતિ અને પ્રવાસથી લાલીમાં નષ્ટ
શ્વ શ્વ છે.

તેના ઝોખાં પુર્યાં.

“બહા ! રહીશી એક અંતીમ માર્ગના સ્વીકારશો ?”

તેના અવાજમાં કરુણા હતી.

નલીનીકતિ સજ્જ નયને જવાબ આપ્યો.

“સરલા ! જરૂર સ્વીકારીશ.”

“નાથ ! જો હવે લગ્ન કરો તો...”

નલીનીકાંતની આંખમાં ઉંચું અજ્ઞ ઉભરાઈ આવ્યાં, તે
વચમાંજ બોલી ઉઠ્યો.

“સરલા ! હવે-હું-કદી લગ્ન કરવાનોજ નથી.” તેના
શબ્દો સાંભળે મક્કમતા હતી.

સરલાની આંખો શમી ગઈ અને...

અઘાપી નલીનીકાંત અજ્ઞયર્થ માગે છે. તે જ્યારે જ્યારે
મેનકાને નિકાળે છે ત્યારે તેને ગત પતિનું રમણ વાણું થાય
છે. પથાવાપતો વનિક તેને અહિંયા દશા-કરે છે અને તે કાંઈક
વાર નિસાસો નાખી બોલી ઉઠે છે.

“હાય વિશુ ! શું એક જ જુલનું પરિણામ આવું વિષમ !”

સંપૂર્ણ.

(એક ચમત્કાર સ્વરૂપ)

લેખક—રા. અશોક

અનેક વેળા નાનાં નાનાં કારણોમાંથી મહાભારત પરિણામ આવે છે તેથી આપણાં જરૂરી કામોમાં જેવા વાંધા હોવા જાય છે તેવું આ એક દર્શાવે છે. જ્યારે આવું બને છે ત્યારે આપણું મન ફેટકું આવું થઈ જાય છે તે તો જોને ચિત્તું હોય તેજ જાણે. સમયો દરમિયાન સુદર ટૂંક સમય કાષ્ટક પાટીમાં જવા તૈયાર થાયને જો બે ગળેગે લુધની દોરી તુટી તો પછી એક લો તદ્દમારી સુરત.

આ પ્રમાણે દોરી તુટવાથી જેવા કષ્ટકર અનર્થ મામ છે તે નીચેના કામોમાં વાંધાથી સમજાશે. કોટના ખટન દુરેમાં હોય તો કાચ રાખીને અથવા ખટન ખુલ્લા રાખે આશ્ચર્ય જાય પછી લુધની દોરીને કાષ્ટક પછી ઉપાય નથી.

(૧)

મી. રમણલાલ જરા કલુસ હતા એમ કહીએ તો તદ્દન ખોટું ન જાય. તેઓ એકાદ ખીન્ન છુટ થું પછી દોરી પછી ન રાખતા. વળી ગાય બહાર રહેતા હોવાથી દોરી ઘટે તો પછી એ કલાકની મોહાકાજી વળે.

એક વખત તેમના શેઠ જવાના હતા તેમણે એમનું ખાસ રેશન પર મળવા બોલાવ્યા હતા. તેઓ કાટ, પાટલુન, વિગેરે પુરોષિયન કેસમાં સજા થઈ જવા છુટ પહેરવા જાય છે તેવી દોરી તુટી, મોહાકાજી મંદાઈ. દબે જો દોરી લેવા માગ્યે છે તો કલાકક વિતી જાય છે. ને આડીને ફક્ત અડધી કલાકજ રહેવા હતા. દબે જો નથી મંગાવવા તો હિંદુ કેસમાં જવું પડે. પુરોષિયન સાહેબ પાસે હિંદુ કેસ! ચિચારમાં ને ચિચારમાં વખત વીતી ગયો. તેનું તેમને જ્ઞાન ન રહ્યું. છેવટે હિંદુ કપડાં પહેરી રેશન પર ગયા પછી કમનસિમે ગાડી ઉપડી ગઈ હતી. શેઠ નારાજ થાય ને તેથી બારે નુકસાન થયું. બહાલા વાંચક! આ લુધની દોરીનું પરિણામ દબે ફેટકીકાર દોરીની એવી સજાજ માંડ વળી જાય છે કે તે પછી લુધનીજ નથી અને તેથી થતા અનર્થો પછી પછાડા છે. અનેકવાર તદ્દાર પછી એવા ગઈ વચ્ચાજ દરી કે જ્યારે દબે ચાલુનો આશ્રય લેવા પડ્યો હોય.

(૨)

એક વખત અમારા નાનાકાજી રસાલેટીની રેસમાં હતા. પોતે બહુ જલદી કપડાં પહેરી શકે છે એમ તેમનું માનવું હતું. આથી તેઓથી કેસીયમાં હતા. દબે તેમાં એવું હતું કે ને પહેલાં છુટ, મોજ, ફેટાને ખીન્ન કાઢીને પહેરી ફરવિ જવાએ સૌથી પહેલાં આને તેને સિધવર મેલ આપવો. નાના કાષ્ટકે ઘેરથી નિકળ્યા જરા મોડું થયેલું તેથી ઉતાવળમાં કપડાં પહેરી આવી પહેર્યા હતા. ઉતાવળમાં દોરીની માંડ સજાજ વળી ગઈ હતી જો કે તેમને એ વાતની ખબર ન હતી. દબે રેસીસ થઈ થઈ ત્યારે લુધની દોરી જેવી છાડવા જાય છે તો...! મોહું હતરી મુખ. દોરી કેમ કહીને ન છુટી. બીજો કનામ છુટી ગયો. વિશે મોરે ઘેર આવ્યો દોરી પર ફિટકાર વરસાવ્યો. પછી દોરીની મોહાકાજી તો એવીજ.

(૩)

આજ વખતે નાનાકાજીનો મિત્ર પ્રિયમ પછી રેસમાં હતા. તે દેડવામાં ઉતારા હતા. આથી રેસમાં હતા. પોતે રેસમાં હતાં હોવાથી પહેલાં પ્રેક્ટીસ કરવાને છરદે ધણી મોડેલા આવ્યો હતો. ખુબ પ્રેક્ટીસ કરી અને રેસીસ થઈ થતાં દોરવું થઈ કહ્યું.

જોત જોતે, તેમાં માંડ નહિને, ઘેરની નીચેના રંગાં દોરી સજાજ બંધાઈ ન હતી વળી પ્રેક્ટીસ ધણી કરી હોવાથી તે તદ્દનજ દીલી થઈ ગઈ હતી અને દોરાવાતું થઈ જતા દોરી પગમાં આવી. પડતો પડતો બચ્યો, પછી પાછળ પડી જવાની બીજી તે બાંધવા શોભે નહિ અને આશ્ચર્ય દોર્યો. ફરી પાછી દોરી પગમાં આવી તેણે લાંબા થઈ જીનીને પ્રણામ કર્યા. રેસમાં પાછળ પડ્યો, ફરતે થઈ ને વાગ્યું તે બધામાં, એ બધાનું મુજ કાણુ? લુધની દોરી.

(૪)

મી. મનલાલને મેં દોરી પુરાણ કહ્યું હોવાથી તેઓ એક જોડ દોરી વધુ રાખતા. દબે એક વખત તેમને પાટીમાં જવાનું હતું. રાષ્ટ્રમ બેરબર ફા નોં દેતો. પોતે ઘેરથી એ.સીસ જવા ત્યારનું મીસીસે સર્વ તૈયારી કરી રાખ્યા હતાં. આથી એસીસથી લગભગ પા એ ઘેર આવ્યાને જોવાં છુટ કાઢવા જાય છે તો સજાજ માંડ વળી ગયો ને ચાલુનો અશ્રય લેવા પડ્યો. બીજી દોરી લાલી લીધી. અપરુકેટ મુદ્દમાં સજાજ થઈ જેવા છુટ પહેરવા ગયા તેવી દોરી તુટી. નીચે નથી કેમ તુટી તે તો છપ્પર જાણે પછી સર્વ હોય માલવી લઈ ફરતારને 'દો અને મે' 'દો અને મે' એમ જુમ પાડતા ફેરીયાતો ને લેની પાસેથી લેવાર મીસીસે લાગ્યો. અને પર ગાયોનો વરસદ વરસાવ્યો. આમાં ને આમાં મોડું થઈ થયું આથી નથી દોરી લાલી પાતી જાય

જેથી વખત ન હતો તેથી તેજ દોરીએ ગમે તેમ ન્યલાવી લીધું. ટકસી કરી ત્યાં જવું પડ્યું છતાં મોડું થયું ને તેથી થયું મોડું દેખાયું.

(૫)

મારા કાકાના છોકરા ગમનલાલને મામલતદારની નોકરી મળી. જે ગામ જવાનું હતું ત્યાં જવા નિકળ્યા. આગળથી જાણતેલું હોવાથી તેણે તેમજ મુકવા થયું. ગૃહસ્થે આવેલા સગવડ માટે એક સેકન્ડ ક્લાસ ખર્ચ રીઝવડ કરાવ્યો હતો. આથી ગાદી ઉપડતાં જરા આડા પડવા વિચાર કર્યો. કપડાં કાઢવાની સામ્યા, છુટી દેરીનો ગાંઠ સળંગડ વળી ગાંઠ હતી. તોરણ વિના છુટકો ન હતો. ભોમ ભોમે એવી રીતે તોડી કે વધુ નાના નાના કટકા થયા. હવે શું કરવું. નહોતો પાસે સોપ દોરો કે સેફ્ટી પીન. હવે જે ગાંઠ વાળે છે તો દોરી પહોંચતી નથી. તે પાસે ચપલ પણ ન હત કે 'જેથી દિડું' રૂસમાં ઉતરાય. હવે રહવારે શું કરશું એ વિચારે તેમને ઉંધ ન આવી ને તેથી માથું ચઢ્યું. રહવારને પહેરે જરા માંયું ખાંધી સુતા તો રહવારના થંડા પવનમાં ધેર નિદ્રાને આધિન થયાં ને જા ગમે ભગ્યા તરે ભવયું કે રોકન તો આવી ગયું. ભેયું આ દોરીનું અદ્યક્ષત પરાક્રમ !

આ ભતનાં દુષ્કાંતો તો મારી પાસે સુમાર વગરનાં છે ને ને તે બધા આપવા એમ તો મદાકારત જેવા ચાર પ્રતી ભરાય.

મારી હવે આપને એટલીજ અરજ છે કે ને આ બધાં કર દોરીના તાસમાંથી છુટવું હોય તો દરેક કાઢના ખીસામાં એકેક ભેડ દોરી નાખી મુકતા ભાગે એટલે સંકટ સમયે કામ લાગે "ચેતતો નર સદા સુખી." કૃત્તેલીગમાં તો પાસે રાખવીજ. જેમ પૈસાનાં પાણી વગર ન ચાલે તેમ છુટી દોરી વગર પણ ન ચાલે. માટે વાંચક તું સ્ત્રી હો યા પુરુષ તો પણ આજેજ જઈ એક ઝડન દોરી લઈ આવી ઘરમાં નાખ ને પછી સુખેથી નિદ્રા દેવીને ચારણ થા.

વા. ક:—

એકિસમાં જવાને મોડું થયું હોય તો જમવામાં ઉતાવળ કરજે પણ દોરી બધેનમાં ન કરીશ. તેજ વાત રેસીસમાં ઉતરતાં પહેલાં યાદ રાખવી.

સંપૂર્ણ.

વચના મૃતો

૧ સંસાર, વહેવાર, વેપાર, ખાતું, કમાતું, પરણતું, એ તો આખી દુનિયા ભલે છે. પણ દુનિયા ભલેવા માટે તમારે રાજ પુસ્તકો વાંચવા જોઈએ.

૨ યોગમાં દીધેલાં કપડાં અને સંધેલાં જોડા પહેરતો પરંતુ પુસ્તકોની બાબતમાં કંજુસાઇ અથવા કરકસર કરતો નહિ.

૩ સારા પ્રતિ, ચારિત્રો ઉત્તમ કરે છે, રૂચિને મુખ્ય કરે છે. હલકી પંક્તિનાં આનંદોનો મોહ નષ્ટ કરે છે. અને આપણને ઉચ્ચતરે વિચાર અને જીવનની ઉચ્ચતર ભૂમિ ઉપર મુકી દે છે.

૪ મનુષ્યને આંતરિક અને બાહ્ય વિદ્યા જેમ અધિક. સદન કરવાં પડે છે, તેમ તેનું જીવન અધિક મદતવનું અને વિશેષ પ્રોત્સાહક અને છે.

૫ એકજ મુખ્ય લક્ષ્ય રાખવું અને તેજે પ્રાપ્ત કરવાની તાલાવેશી તથા પ્રયત્ન ધારણ કરવાં એ આપણા જીવનની મદતવની બાબત છે.

૬ નિરંતર આગળ ધસવાની ટેવ અને શ્રદ્ધા એ સઘળાં મુશ્કેલીઓને હાંસી નાખે છે.

૭ જે માણસ સૌથી વિશેષ સંકટ સંદન કરી શકે છે. તેજ વધારે ઉત્તમ કાવ્ય કરી શકે છે.

૮ આરામ નહિ; પરંતુ પ્રયત્ન અને સુમથતા નહિ પરંતુ મુશ્કેલીજ ખરા માણસોને ઉત્પન્ન કરે છે.

૯ માત્ર એકજ બાબત પાછળ મંડી પડવાથી સાધારણ ભુખિ ધરાવનાર થયું માણસો મદા ભુખિવાન તરીકે કીર્તી માળ્યા છે.

૧૦ આપણી સારી વસ્તુઓ ખીન દશ માણસોને આનંદ મળી શકે તોજ આપણને વસ્તુ પ્રાપ્ત થઈ ને-સાર્થક ગણાય.

૧૧ ચર્યાસિ સદ્યન્ય વિમર્શ માયાં ।

કિં તસ્ય શુભૈશ્વપલા વિનોદૈ: ॥

રજીસ્ટ્રારના કુવંર

લાવણ્યમયી લલનાં

શ્રીમાન પ્રભાતકુમાર મુખોપાધ્યાય બાર-અંદે લોની
બંગાળી વાર્તા ઉપરથી

અનુવાદક-ડૉ. મજલાલ જાદવજી હક્કર

(૩)

સહકર્મિણીની શોધ.

એકજ અઠવાડીઆમાં આખા ગામમાં એવા સમાચાર ફેલાઈ ગયા કે, નન્દલાલ લાવણ્યપુરમાં વધીલાલ કરી સોનાની પાટો લઈ ઘેર પાછો આવ્યો છે તથા તે રત્નગિનીની કાંઈ મુદર કન્યા સાથે લગ્ન કરવા અને જમીન ખરીદવા ઇચ્છે છે. બાપ-દાદાનાં ખંડેર થઈ ગયેલાં મકાન ઉપર મુદર બંધેલા બનાવવાનો હોઈ કલકત્તાની માટિન કંપની તેને નકરો તૈયાર કરે છે. વગેરે.

આ શોકવાચક કાંઈ સર્વાંશે ખોટી તો નહોતીજ. દર ગામમાં રહેતા જે મુદરને વિનયપૂર્ણ રીતે ડિહો કરાવી યુલ-પુર ગામ દરરાજમાં ખરીદ કરી લઈ 'દુત' તે દરે એ ગામ મેથી નાખવા તૈયાર હતો; પરંતુ કિમ્મત વધી જમીન મામતો હતો. કિમ્મત ઝોંઘી કરવાની ખટપટ ચાલતી હતી. ખંચેલા બંધાવવા માટે કાર્તિક માસમાં ઈંદો તૈયાર થવાની હતી. તેને માટે પશુ જમીન નહીં કરવામાં આવી હતી. વળી ગામ યોગ્ય પોતાની છત્રાથી જ નન્દલાલ માટે લાવણ્યમયી લલના શોધી કાઢવાનો બાર-ઉપાડી લીધો હતો.

એક પછી એક વધી કન્યાઓ એવામાં આવી; પરંતુ કાંઈ બરાબર પસંદ પડી નહિ. આ રૂપવતી સુકળ કન્યા ગામના ગામમાં મળી મુશ્કેલ હતી, ને એક બે કન્યાઓ હતી તેઓ સામાન્ય પકિતનીજ હતી. એક ચેદ પંદર વર્ષની છોકરી એવામાં આવી હતી; તેના ધરીરનો રંગ રસામેજ્જજ હતો તથા બીજી એક વધી દેખાવડી છોકરી હોઈ તેની ઉમ્મર કેવળ બાર તેર વર્ષની હતી. એ બન્ને છોકરીઓના સંબંધી નન્દલાલ વિષમ દિશામાં પડી ગયો હતો; એમાંથી કોને પસંદ કરવી એ વિષયને તે કાંઈ નિર્ણય કરી શકતો નહોતો. પાંડેશમાં એક રાત્રિ રૂપ દના. તેમણે દસનાં દસનાં કહ્યું. "ભાઈ! તમે શોમાન ને કુળવાન હો. બન્ને કન્યાઓને સાથે પરણો તો પણ દરકન જેવું શું છે?"

આવના રવિચારે વિનયપૂર્ણ પુત્રના અનુચિતને પ્રસંગ હતો. સોનીને બોલાવી, બેઠાખાનામાં બેસી નન્દલાલ બંધુ પુત્ર માટે એક સોનાની કંઈ તૈયાર કરાવવાનો દુકમ કરતો

હતો. એવામાં હાથમાં એક પત્ર લઈ વિનયપૂર્ણ. દસનાં દસનાં ત્યાં પ્રવેશ કર્યો. નન્દલાલે પૂછ્યું, "કમ, દસો હો આ માટે? શું છે?"

વિનયપૂર્ણે કહ્યું, "પ્રથમ સોનીને વિદાય થવા તો; પછી વાત કરું છું."

સોનીને કેટલીક મિત્રો તથા આવરણીય ઉપદેશ આપી નન્દલાલે કહ્યું, "સમજ્યા કે? યનિવારની રદાંગ સૂધીમાં કાંઈ પણ રીતે કંઈ તૈયાર જોઈએ-વિશાળ થઈ તો નહિ આવે."

સોની વિદાય થયા. એકાંત થતાં વિનયપૂર્ણે કહ્યું, "તમે લાવણ્યમયી લલના, ખુલ્લુર મુદરે ક્યાં કરો છો તો દરે એક અતિ લાવણ્યમયી લલના આવે છે."

"ક્યાં આવે છે?"

"અહીં આપણે ઘેર આવે છે."

"ક્યાંથી આવે છે?"

"કલકત્તાથી મદારા વચ્ચે સાળા દરિયાપૂર્ણ કલકત્તા રહે છે. તેઓ પોતાની સ્ત્રી, પુત્ર તેમજ કન્યાસદિન આ અન્ન પ્રાશનના પ્રસંગે આવનાર છે. એ કન્યા મદારા સળાની બાજીનો છોકરી છે. તે છુદે ઘેર રહેતી હોવા છતાં તેમની સાથે આવનાર છે."

"તમે એ છોકરીને જોઈ છે કે?"

"હા, ગયા વર્ષે કલકત્તામાં જ જોઈ છે"

"દેખાવમાં કેવી છે? ઉમ્મર કેટલી છે?"

"જો કે વધી દેખાવડી તો નથી; છતાં મુખ અને ધરીરનો પાદ સુંદર છે. તેની વધી વધી મધુર છે. લગ્નપ્રથમ સોળ સત્તર વર્ષની ઉમ્મર દરે; પણ તેની આંખો ન બની જતા. અંદર ચેડી દરકન જેવું પણ છે." આમ કહી વિનયપૂર્ણે એકાન્ત કુપિત કર્યા.

નન્દલાલે ઉત્તરિત બની પૂછ્યું, "શી દરકન છે?"

"તેઓ જલદાનો છે."

એ સાંભળી નિરાશ થઈ નન્દલાલે કહ્યું, "મલનાની! ત્યારે તો શું યરો? છતાં તેઓ જલદાનો થઈ દિંદુને ઘેર આવે છે એ નવાઈ જેવું છે! અહીં સાલગ્રામ લાવવા પડશે એ તેઓ સદન કરી શકશે?"

વિનયપૂર્ણે કહ્યું, "તેઓએ ધર્મ કમ્મ લઈ માગું પકાવનાં નથી વળા એ બગિકા એક કવિ છે. માસિક પંચામાં શ્રામની વનલગના નામથી એની કવિતાઓ છપાય છે. તમે એની કવિતા કાંઈ વખતે જોઈ છે કે?"

"ના."

"આખી હંદોળી રિદેશમાં કરેલી દેવાઓ આપણા સદિયનું જ્ઞાન તમને ક્યાંથી દેવ. એ વનલગની કવિતાઓ વધી વખણા છે?"

"ત્યારે તો તે વધુ જાણેલી દરો!"

"હા, વધુ જાણેલી છે. અહીં તે મું કરવા આવે છે

એ જાણે છે? ગામડું એવા આવે છે. આજકાલ ગામડા ગામડું વર્ણન કર્યું એ કવિઓની ફેશન થઈ પડી છે! ભંગીઓનો વર, સંસ્કાર, ગ્રંથિઓનો ખનિ, તળાવ, વનડું વર્ણન વગેરે વિષયો ઉપર કાવ્ય ન લખ્યા હોય એવા માણસની ગ્યાન દાસ કવિ તરીકે ગણનાજ થતી નથી. એ ઉદયચીજ વનદા અહીં આવે છે. મહારા સાળાએ હપેલી આ હકીકત તમે વાંચી જુઓ.” આમ કહી વિનયકૃષ્ણે હાથમાંના પત્ર ન-દલાવે આવે.

ન-દલાવે ખીરસામાંથી ચખ્ખા બદાર કાઢી ધીમે ધીમે પત્ર વાંચી જોયા. પછી તેણે કહ્યું, “ભલે આવે. અહીં એને જાણતા જોતાં” થઈ મનને તથા આપણે પણ એક કવિચિત્તું દર્શન કરી શકીયું.”

૪

કવચરી દર્શન

શુક્રવારથી વિનયકૃષ્ણને ઘેર સગાં સંબંધીઓ આવવા લાગ્યાં, રવિવારે રાજગીની દેવદાસનાં દરિયાવચ્ચે પણ આવી પહોંચ્યા. સાળાને તથા સાળાને રિતપદ્મણ્ય અંતઃપુરમાં લઈ ગયો. સોનાના ચખ્ખા આંખો ઉપર ચઢાવી ખાલીસ જેવીસ વર્ગની ઉમ્મરના એક યુવકે હાથમાં બેગ લઈ એકકખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. બંને નીચે મૂકી એક ખુરસી ઉપર બેસી વર્તમાન પત્ર હાથેથી તે પોતાને વાંચી દેખવા લાગ્યો, “આહ! ધણી ગરમી પડે છે! ફેન દેખાતો નથી.” આમ કહી તેણે ઉંચે નજર કરી જોઈ.

ન-દલાવે એ રમણે એટી હતો. તેણે કહ્યું, “આવા ગામડા ગામડાં ફેન કયાંથી મળી શકે? અહીં કોઈ નિષ્ક્રમી નથી.”

“કુરેસીન તેમથી આવે એવા પંખા પણ આવે છે. તેને લાવી શકાય તો પછી એચવાના પંખાનો વ્યવસ્થા તો વગર દરકતે કરી શકાય.” યુવકે કહ્યું.

ન-દલાવે કહ્યું, “મોટા માણસેને ત્યાં એચવાના પંખા છે. અમારી મિથિત એટલી બધી સારી નથી!”

તરફે કહ્યું, “વળી ગામડા ગામડાં એ સાંપનોની વિરોધ જરૂર પડે એમ લાગતું નથી. ચારે તરફ વનજંગલ હોવાથી ધણી ફંદી અનુભવી શકાય તેમ છે. આપ આ ઘરમાં જ રહેા છો કે?”

ન-દલાવે કહ્યું, “ના, વિનયકૃષ્ણભાઈ અમારી માતિના દોષ તેઓ મહારા રોડી છે. આપનું નામ શું છે?”

તરફે કહ્યું, “મહાર” નામ દેવકુમાર છે. દરિયાવચ્ચે મહારા ગનેવી થાય છે.”

“જલ સારું; કુકડા પીશો કે?” આમ કહી ન-દલાવે કુકડા આગળ પાંચો.

દેવકુમારે વ્યસ્ત ભાવથી કહ્યું “ના-ના હું બાહ્યજ હોવાથી તમારો કુકડા વટલાવ તેમ છે.” આમ કહી તે “હા હા” ખનિ કરી હસવા લાગ્યો. અતે તેણે કહ્યું, “હું તમાકુ પીતો નથી.”

ન-દલાવે કહ્યું, “બાહ્યજ છો તેથી શું થઈ ગયું? એથી અમારો કુકડા વટલાવ તેમ નથી. એવી પ્રેન્સિપલિસ અમને નથી.”

ખીજ થોડી વાતચિત થયા પછી ન-દલાવે પ્રારંભ, “આપની સાથે કોઈ એક બાળિકા આવી છે તે ધણી સારી કવિતાઓ લખી શકે છે કે?”

યુવકે કહ્યું, “વનજતા કે? હા એ સારી કવિતાઓ લખે છે.”

“એ આપની કોઈ સગી થાય છે કે?”

“તે મહારા મથીઆઈ ભાઈની દોષની છોકરી છે. હું એને ત્યાં મોટો થયો છું” પણ હમણાં જોડે રહું છું.”

મથીઆઈ ભાઈની દોષની છોકરીના સંબંધની કલ્પના ન-દલાવે એકાએક કરી શક્યા નહિ. તે મનમાં ને મનમાં એ સમજાવેના દિસાચ કરવા લાગ્યો. એવામાં વિનયકૃષ્ણે આવીને કહ્યું, “અરે દેવકુમાર! તમારી બહેન તમને જોલાવે છે. ઘરમાં જાઓ. હાથ મોઢાં ઘોડા ઘોડો નાસ્તો કરી દ્યો, મૂંચ! એમને ઘરમાં લઈ જા.”

દેવકુમારના આદ્યા ગયા પછી વિનયકૃષ્ણે સુપ્રકાશીથી કહ્યું, “ન-દલાવેભાઈ! બાહ્યજ કન્યાને પરણવામાં દરકત ન હોય તો ઉત્તમ સુયોગ છે. હું તમારો માથું ધણી અંદરે સાફ કરી આપ્યો છું.”

ન-દલાવે આગ્રહ સહિત પૂછ્યું, “તમે શું કરી આવ્યા છો?”

વિનયકૃષ્ણે દસતાં હમતાં કહ્યું, “વનજતાએ મને એમ કહ્યું કે, ‘મને સાત દિવસનો અવકાશ છે. ત્યાં સુધીમાં જે કોઈ જોવા લામક હોય તે બધું બનાવજો.’ મને કહ્યું, ‘રોજ દરવા નોકળી પડી જોવા યોગ્ય રમણો જોઈ આવજો.’ તેણે કહ્યું, ‘હું આ મોટાથી અનુભવી છું. સોજાઈ સિવાય એકરી ક્યાં જઈ શકું? તમે રોજ મહારા સાથે આવજો ને?’ મને માથું પંજવાળી કહ્યું, ‘એટલો બધો અવકાશ મને મળી શકે તેમ નથી. હું તમારે માટે એક ગાઇડ નક્કી કરો આપું છું.’ મહારાજ એક પ્રેરીજી મિત્ર છે, તથા તેઓ પણ એક કવિ છે. તેમની કવિતાઓ જે કે બંગાળી ભાષામાં નથી પરંતુ ફારસી ભાષામાં તેમની ધણી મુદર કવિતાઓ પ્રસિધ્ધ થઈ છે.”

ન-દલાવે કહ્યું, “તમે આટલું બધું અસય યોદ્યા?”

“કેમ? એમાં હું શું પોટું જોદ્યો છું?”

“પહેલી વાત એ છે કે, હું કવિ નથી. વચ્ચે વચ્ચે જે સખળી ફારસી કવિતાઓ હું તમને સંભળાવું છું એ સખળી મહા કવિઓની રચેલી છે. તેમનાં નામ, હાફિઝ, શિરોસી, સારી વગેરે છે. ખીજ વાત એ છે કે, હું પ્રેરીજી માણસ નથી. મહારી ઉમ્મર કેવળ એકતાળીસ વર્ગની છે. માથામાં દાસ પડતાં તથા ચસમાં પહેરવામાં આવતાં માણસ પ્રેરીજી કિંવા પ્રાંડ બની જાય છે કે?”

વિનયકૃષ્ણે કહ્યું, “હજી તમે મહારા આશય સમજ

કાશ નથી. તમે પ્રાદ છે એમ બે ન કહું" તો તે તમારી સાથે ફરવા દરવાખા સંમત થાય ખરી કે? પછી ફરવા જઈ તમે તમારું કવિત્વ દર્શાવી તેના અંતઃકરણને વધીકૃત કર્યો."

નંદલાલે પૂછ્યું, "ત્યારે શેઠ એની સાથે ફરવા જવું પડશે કે?"

"હાસતો. તમે ત જાઓ તો ખીલું કોણ જાય?"

"કેમ પેલો મણીઆઈ ભાઈની કોઈની હાકરીનો સંબંધી આવ્યો છે તે જાય તો શી દરકત છે?"

"ના, તમારે જ જવું પડશે. તમે કવિ છે એવું સંભળવામાં આવ્યું ત્યારથી એ તમને જોવાને અધીર બની ગઈ છે. તેણે પૂછ્યું હતું કે, તમારા જે કવિરાજ થિત્રની કોઈ ફરસી ચોપડી છપાવેલી છે કે? મહેં કહ્યું, એ તો હું જાણતો નથી. થોડા વખતમાં તેઓ નારતો ફરવા અંદર આવે એટલે તમે પૂછી જોજો."

નંદલાલે કહ્યું, "તમે તો હવે જોળાં જાઓ છો. એવા સ્વતંત્ર વિચાર ધરાવનાર હોકરો સાથે હું ફરી શકું ખરે કે? મહારાષ્ટ્રી એમાંનું કાંઈ બની શકે તેમ નથી. આપણે બાવા આદમના જમાનાના માણસ છીએ, એ સંધળી ચાલુજ જમાનાની ઉચ્છેદ રીતભાત હિંબા મુધરેલો શિષ્ટાચાર આપણે જાણતા નથી; કાંઈ બોલવા જતાં આપણે કાંઈ બોલી ઉઠી જાનવારમાં ખેપીએ એ ઠીક નહિ!"

પરંતુ આશા કલાક પછી નંદલાલે અંતઃપુરમાં પ્રવેશ કર્યો એટલે વનસતાએ તેની નજીક આવી પ્રણામ કરી અતિ સરળ ભાવથી વાતચિત આણ કરી દીધી. એ વખતે 'સ્વતંત્ર વિચાર ધરાવનાર હોકરો' સંબંધીની નંદલાલની સંધળી શંકા દૂર થઈ ગઈ. ઉલટું તેણે તો જો જો પત્રિકાઓમાં વનસતાની કવિતાઓ છાપા દત્તી તે જો સાથે હોય તો જોવાની કરજી પ્રકાશિત કરી.

(આ વાર્તાના વધુ રસમય ભાગ માટે આવતો અંક જુઓ.)

શિયળની કસોટી

ચાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ હોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

છપો:-મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખરાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુખાઈ નં. ૪

મોજ-મજહ ઈનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઈનામો

નાચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાર મુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કિંવા હયાત

પાંચ કવિઓનાં નામ

છાપી મોકલનારોમાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઈનામો વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઈનામની વિગત-૩. ગણનાં ત્રણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ નાર આનામાં દસ મળી કુલે અઢાર ઈનામો આપવામાં આવશે. આ બધા ઈનામોના શેઠા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કીમતના અખરી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો ખર્ચ ઈનામ મેળવનારને સાર છે. (કુપન વચરનાં નામ ઈનામની ઢરીકાષ્ટમાં દાખલ વજ શકશે નહિ.)

આ ઈનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૨૭-૬-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપન તા. ૨૪-૬-૨૬ બધારના આદર મુધી લેવામાં આવશે.

તા. ૧૩-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ કવિઓનાં નામ

૧. _____ ૨. _____ ૩. _____
૪. _____ ૫. _____ ૬. _____
છી. _____ ૭. _____
_____ ૮. _____

મુા.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવજમ રૂ. ૪

અદ્વારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આંજોળ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.
લખો-મોજ મજહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી દાસત કરવામાં
ખીટી મોકલી વેર ભેડે જ સાચીય ઉપાયોથી મુખી જીવનની
સંસ્થાત કરી જોજો.
પરીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રતાં)
ધેસા મિત્રીની માલ (માટુંગા) જી. આઈ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરરવાલા ખીલ્ડીંગ, નં-૧૨ ગોલપીલા (મુંબાઈ)
પત્રવ્યવહાર માટુંગે કરસો.

૩. ૩ માં ફેટો લેવાનો શુભ છેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સસ્તા દમારે પાસેથી મંગાવો. થોડાજાનેની
નકલોથી બચો. સેનનવિદ્યા અનુસાર ફેટો ન પડે તો પેસા પાછા
દેજો, એ સંકેત છે. આનાથી આપ જાનવર રક્ષણ ફેડેજ. એ
પુરા અને સુંદર મહેલ ઈમારત સીન સીનરી બાગ બગીચા
વગેરેની બધી એક સેકેટમાં કાઢી સાઈઝની પાટી શકો છો અને
ફેડેક્સ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનના નાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફેડેક્સ મોકલવામાં આવે છે કીમત
ફેડેક્સ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન્ડ કો. અલીપટ સીટી (મજહ)

ખેલેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
દેખાવમાં
ટકવામાં
પરાજમાં
અપરાં જેવાં
અસરાઈની
બાબુમાં
હમે તેવાં
દામમાં સસ્તાં

બાપાનીછ કલચડ પહેસ વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જ્યાંયાં ખરીદી જાય છે, કલચડ
નામે ભેળભેળવાળો મોટો માલ લઈ જવાવા કરતાં
અરા કલચડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

રસને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરંગોનો શોખ
બાલામયુર પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
ચર બેરંગ પણ માલ ભેંવાં હાથ તો બની શકશે

—લખો અથવા. મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું.

કે. મધમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ

ગામદેવી-મુંબાઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીશીક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

હુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

સુંદર દાખડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પેસા પાછા

માથાનો કુખાવો, અધાશીરી, શરીરની કળતર, શરદી

સજેખમ, રાગ, ચ્વસકો, હરેક વાયુથી કોઈ પણ બાગનું ગલાઈ
જવું, સન મારી જવું તે અથવા કમતાકાતથી મુજબ વિચરે
રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામબાધ અને તાકાલીક
છે. વેધો, શકટરો સાઈન્ડીરોને ખતાવી ખાતી કરો. એ
જખત પાંચ આનાની જ દોઢીટો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયદો
ન થાય તો પેસા પાછા.

લખો-નેશનલ ફાર્મસી

ભડગા ખીલ્ડીંગ મુંબઈ નં. ૨

સીનેમાના

સમાચાર

લખનનર-નો. ચિત્રપટ

નવી ફિલ્મો

રા'કુવાટ—
કેલીનુર કુત. લેખ-
ક મી. સાદ, કાપર
ર મી. ભવનાની
ફોટોગ્રાફર મી. જોષી
વસ્તુ-નો' કવાટ
ની છંદગીના બના
ને અલિ' તલિયો
પ્રકરણો ભોળાં કરી
સૌરાષ્ટ્રની રસધાર
માંથી ફેટલીક સંક
લના ઉમેરી તેપાર
કરવામાં આવી દોષ
એમ જણાય છે.
રસ નેવું વિશેષ
કંઈ નથી.

અભિનય-કાલી
દરનાં નામકિત નટ
નટીએને આ ચિત્ર
પટમાં ઉતારવામાં
આવ્યાં છે. અને
ખરી રીતે સારામાં
સારા કુચળ નટ
નટીએથી આ પીક
વર ઉચકાય છે.
ફોટોગ્રાફી-મી.

જોષી માટે બે મત
ઉચ્ચ નહિ. ઉતાવળને લીધે ક્યાંક ક્યાંક ફોટોગ્રાફીના ચિન્હો
નજરે પડે છે.

લુલ્લના ભેળા—પૂજા પૂન મુપર અને કલાસીકલ ચિત્ર-
પટ. લેખક મી. વીનય, ફોટોગ્રાફર મી. લુહાર, કાપરકર મી. મેદા.

વસ્તુ—મહાન કવિ શેક્સપીયરના એથેલોને જાણ છે.
તેને એતિહાસિક રૂપ આપી અકબરના જમાનાની કથા કરવામાં
આના છે પણ તેમ કરતાં વસ્તુ સંકેલના જળવાઈ નથી એમ
ભાસે છે. સીનાયો લખવામાં લેખક ફોલેમદ નીચવા નથી અને

પહેલાં પાંચ રીઝ નકામાં ફોટોગ્રાફી કરાવ્યું અને નિરસ માલમ
પડે છે, આને એક બે રીઝમાં પુરીથી સમાવી સકાવ.

અભિનય—મીસ એમીલી અને મી. નંદરામ. બેને આપણે
ભાવના કહીએ છીએ તે કમેડિયન અને એન્થ્રોપોસ નરાવર
એકે પર લાવી શેક્સપીયરના હૃદયમાં ડાખ પાડે છે

ફોટોગ્રાફી—આ ઉત્સાહી કેમેરામેન મહેનતુ દીસના માલુમ
પડે છે. અને કંઈ નવીન પદ્ધતિ ઉપર ભર્ય છે. કુંક સમયમાં
આ લાઈ ને સારા અગાસ કાથે અભિમાન અને મન.

આવે છે.

હિન્દી કળાને શોભતું-કળાના ઇતિહાસને પોષતું-વીર અને
રાંગાર રસધી ઝગતું

એક ચમત્કારીક ચિત્રપટ

પ્રેમને આતર મોર બનેલી બાળા-કંગાળ સ્થિતિમાંથી પટરાણી
થયેલી રાજકુન્યા અદેખાદની અગિનમાં બળી બહેરેલા
પાપમાંથી મુક્ત થયેલી મદદેલી

મયૂરી

અશોકના કલાધરો માટે બે મત ઉચ્ચ નાંદ. "પૃથ્વી વલ્લભ"થી
કોણુ અભણ હું ? દેશી નાજ્યની મહાન મદદ સાથે
બળીતા અને માનીતાં નટ અને નટીએ

કોણુ પણ જાતની જાતમી માટે લખો—

મણીલાલ કે. જોષી. માલેક

અશોક પીકચર્સ

૮૪-૬૨ કાંઠાવાડી મુંબઈ-૪.

આવે છે.

ફરી વજરની સદન
શિલ્પતા અને વિન
ય આલુ રાખતે તે
મુજવાત એક કુચળ
કેમેરામેન માટે
મજર થયો.

જગતની જ
લીટી-કારણ જ
લેખક મી. રામજી
કર દરે. કાપરકર
મી. મણીલાલ જોષી
ફોટોગ્રાફર મી. નવ
લ બટ.

વસ્તુ-કોણુ જ
શેષ સીરીયલના
રત-જ લઈને ઉપ
ભવી કારેલી દોષ
તો નવાઈ નથી,
અને દેખારના મુદા
લેખ દેશ સીનાયો
રા. સુદાને જ્યાં
ગોઠાવા ત્યાં માર
મારના સીના મુકી
લખવામાં ઠીક કુચ
ળવા દેખાઈ છે.
અભિનય-મી.

પાલાશાઈ જનુન

કામ દીપી નિકળે છે બાપી મીસ તારા કંઈ કુચળ નટી કહેવાય
નહિ તો પણ કામ ઠીક કરી ગઈ છે.

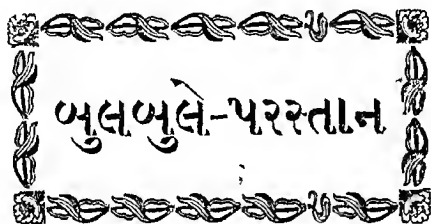
ફોટોગ્રાફી-કોણુ નવજ બટ ને ખંતથી કામ કરે અને
કામમાં રસ લે તો દુનનમંદી દાસલ કરે આ ઉપરના મુજ-
વાતી કેમેરામેન ને કામ કરે છે તે તબ્બ ઉતમ અશોકના
કહેવાય નહિ.

નવીન અવરો—

થેરોનાં વાદળો—આ દુનન ઉપર અપારે કામો વાદળો

આવે છે! આવે છે!! આવે છે!!

કાતમા ફિદમ કુંની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ બુબેદા, બેગમ કાતમા, મીસ બ્લાંશ બર્ન મેડમ ટોસકા

‘વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે ‘અંવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

‘બનાવોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ જોશો

ધેરવા માંડ્યા છે. ક્યાંક ક્યાંક વીજળીના ચમકાતા પલ્લુ વળા જણાય છે તા. ૧ લી જુલાઈના દિવસ આવે તે પહેલાં આ લાઈનમાં અનેક ફેરફાર મેલાં જોવામાં આવશે.

બે મોટા સીનેમા થીયેટરનું બોર્ડાલુ-સાંભળવા પ્રમાણે જાણીતા બે સીનેમા થીયેટરનું જોડાણ થઈ જવાનું છે અને નવે સીનેમા બુદ્ધા જુદા નામેથી તથા મેનેજમેન્ટથી ચાલુ રહેશે પણ અંત એકજ હશેતરી એમ અપેક્ષા છે.

કોહીનર-ટોલીફોનની તરફથી મી. હોમી મારનર ખાદશાદી રતાઈલથી પાકી રહ્યા છે. મી. જવનાની કંપનીમાંથી ફારેજ થશે તેમ સંભળાય છે.

દુષ્કુ-આજ પરીક્ષા લગભગ પૂરી થઈ જશે. મી. માલિકવાજ

આજ કાલમાં અને આવી પહેાંચન પરંતુ તખીયાના સહેજ સાજ ફેરફારને લીધે આવવાની તારીખ અનિશ્ચિત છે એમ સંભળાય છે. સાંભળવા મુજબ તેમના આવ્યા બાદ રુડીઓ અને સીનેમામાં કંઈ ફેરફાર થશે.

રાજકો-તમ બજ વીસ માણુ સો ગજ પહેલી તારીખે છુટા કરવામાં આવ્યા છે. કંપની શા મુંદલા હેપર કામ કરી રહી છે તે સમજાતું નથી. પતિધાનિની સ્ત્રી તૈયાર થઈ ગઈ છે. બ્યારે બીજા એકાદ રિસને કાઈનમાં લાવવાની તૈયારી કાન પર આવે છે.

રોયલ ગ્રાન્ડ રુડીઓ-આ રુડીઓ સાંભળવા પ્રમાણે બાંહે આપવામાં આવશે. મી. હુસેન શેઠ હુરોષ જશે. મી. બારદેજર છરાની કદાચ આ રુડીઓ લેશે.

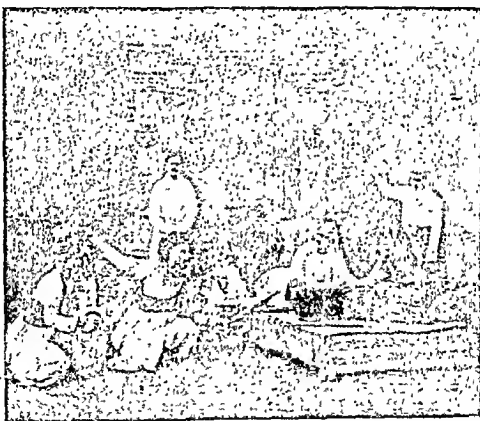
હિન્દુસ્થાન-પેતાની પાંચ માન ધાર્મિક વસ્તુઓ આજ ૭ મીનાથી તૈયાર કરી રાખી હતી તે હવે મેનેજરી સીનેમામાં રોજાવામાં આવશે એમ સંભળાય છે. હિન્દુસ્થાન શીશમ કંપની અને સીનેમા મેનેજરીની આ પુનઃ મિત્રાચારીયો નવેને રાખશે થશે એમ અંતે પારીએ છીએ.

સરસ્વતી-આ કંપની પેતાનું નવીન ચિત્રવટ ચોડા વખતમાં તૈયાર કરશે.

અશોક-ગદેર ખખરયો માલમ પડે છે કે મી. મણીલાલ જોરી જેઓ ચારામાંથી છુટા થયા છે તેઓ પેતાની કંપની અશોક પાછી સજ્જત કરવાર છે અને કેટલેક રમણે પસંદ મામેલી તેમની વાતો મધુરી રૂઝ કરવાર છે. પણ સાંભળવા પ્રમાણે મી. જોરીને મધુરોને પાડ્યાં વિવંધ થશે.

રિટર્ની સમાચાર-સંગીત હ મોસેએ "ધી ડેપુલ"

નામની જલપ્રલમના દરથીની બીજા મોટી મુપર રેપેરીયલ મુટી કાઢી છે. કે મોસે તે ફીલ્મને "ધી ટેન કમ્પોઝેન્ટસ" કરતાં

અખતી ફતેહમાં દીયો નેવાર કે રવા મહેનત કે રી રહ્યા છે. અને તે ચિત્ર પટ પર દાખરેક ટો ફીલ્મનાં પતિદાસમાં નેવાજ નેરી મોટી મોટી રેલના દરથી લાવવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે.

રીંગ ડીકો 'ટક એ થાન્સ' નામની શીશમ માં લગાઈ કરવાના પનામમાં પેતાની નવી દુશીયારીનો ઉજ

એક દાય ચેત ક્યાં છે, જે રેપરી લા કાવાએ ડાખરેકર કરેલ છે. અને એક આવાડીનામાં પુલ કરશે.

મોજ-મજલના વાંચકોને ખુશ ખખર

બહાર ગામના છુટક વાંચકો અને એન્ટોની માગણીને માન આપી હવે પછી મોજ-મજલ બહાર ગામમાં સવા આનાને બદલે એક આનામાં મળશે.

ધુ મ ધ ડા કો

શુદસેનના પિતા દર્પજસેન જાગ્ર કરી આવ્યા ત્યારે શુદ
એને પુછ્યું, “બાપા, બાપા શું વળું આવ્યા ?”

“કોષ” બાપે હસીને જવાબ આપ્યો આ સામળી
શુદસેને મનમાં કષ્ટિક વિચાર કર્યો ને પછી પુછ્યું, “શું વળ્યું ?”

“કોષ” “શું વળું આવ્યા ?” “કોષ” “શું ?”

“કોષ” કષ્ટિક શુદસે ઘડી દર્પજે કહ્યું

“બાપા શું વળ્યું ?”

“અહીં પુત્ર સત્તર વાર તો કહ્યું કે કોષ છતાં સામળતો
નથી ?”

“કોષ-વજ્યો હતો તો ચિઠાયા કાંઈ ?” આ સામળી
દર્પજસેનનું મોઢું જોવા જેવું થયું પણ અફસોસ કે તે

વખત મારી પાસે કેમકે ન હતો નહિ તો તેને તેમના ફોટાથી

જો મહી મુછમાં દસાવત

માસી—મા, ગઈ વખત દુ આવી ત્યારે તારી પાસે

બિલાડી, ખરૂં દુ તેનું શું થયું ?

મા—(સંશય) શું તમે નથી જાણતા ?

માસી—ના, શું મરી ગઈ ?

મા—નારેના

માસી—ચોરાઈ ગઈ ?

મા—ના

માસી—કુખી ગઈ ?

મા—નાહિરે

માસી—ત્યારે શું થયું ?

મા—અરે એ તો મોટા મિલાડો બન્યો છે !

સુપ્રસિદ્ધ નાટકકાર અણ્ણદાસ એક રવજોખીત નાટક જોવા

જમા ત્યારની આ વાત છે

સુખ્ય કોમીક પાર્ટી આખા જોડીઅનસને પેટ પકડી દસાવી

રહ્યો હતો પણ મેનેજર દસતા ન હતો આ જોડે અણ્ણદાસે

પુછ્યું, “શું કોમીક સાર નથી ?”

“ઠેકમ ?” “ત્યારે તમને દસતા કેમ નથી ?”

“કે રજુ દસ તો ૩ મુ પમાર વધારેના પડે

અજોક

ભાગીરથી

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

સમાજના વૃદ્ધાશ્રમના કાવાદાવામાં શપ
કાપલી હોતી હિંદુ વિધવા, ‘તેનું પાપ બને
પાપશિત’, આપણી તીર્થસ્થળોના ‘પંથ, તેમનું
પાપી યવન, આર્થ’ અવળાના સતીત્વ રક્ષક
માટે પ્રયત્નો, હિંદુ સંસારનું આજેદ્દખ ચિત્ર

રંગીન મુંદર ચિત્રો

મનોહર, મુલ્ય કેવરવેષ્ટ પેપર

મુલ્ય

૨-૮-૦

મોજ-મંગલ કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાઈ બીહોંગ મુબઈ-૪

૩. ૭૦ માં તમારા ફીટસને પોચતી બી. એસ.

એ. ફીટિંગની બાઈસીકલ

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ માર્ક)

પેકિંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી

દરેક જાતની સોયકલો ૩ ૫૫ થી ૩ ૨૫૦

ઓરડર માથે ૩. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મગાવનાર

થાણાવાલા એન્ડ કુંઠ સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ દાસબાટવી રોડ મુબાઈ

રાત દિવસ જેનું રટણ કરો છો તે

“ સીતા-રામ ”ની જોડી કેમ જોઈશ

તે આવો અને જુઓ

ધાર્મિક ચિત્રોથી પ્રખ્યાતી પામેલી

હિંદુસ્તાન સીનેમા કીલમ કંપનીની ધાર્મિક કીલમ

જનકી સ્વયંવર

યાને

ધનુર્ભંગ

જેમાં મહાશક્તિવાળો રાવણ પણ ન ફાળ્યો. સીતાદેવીનો પુર્વ
વૃત્તાંત જાણવા-જોવા જવો છે. દરેક કુટુંબે અવશ્ય આ

કીલમ જોવીજ જોઈએ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પિક્ચર્સ સિન્ડિકેટની નવી ઐતિહાસિક કીલમ

તાઇ તેલણ

હિન્દીયન જ્વેલ ઓફ આર્ટ

નવિનતા એ અમારો મુદ્રા લેખ છે

પ્રજા હૃદયની પરીક્ષા એ અમારી ખુંખી છે અને તે સાથે
અમારી નીરાળી પંથની એજ અતારા વિચરને માટે જવાબદાર છે તેના નવીન પુરોરો
આવતા શનીવારે રજુ થનારી ફીલમમાં જોશો
રા. દિવાનાને હાથે તૈયાર થયેલી ભાવનાથી નીતરતી—એક નવિન કલ્પના
રજુ કરતી મુંદર ફીલમ

ગુણીયલ ગુલાબ

યાને

પતિધાતિની સતિ

પતિ હત્યા કરનારી સતિ કેમ થઈ શકે ! એક બાબુ દેશના દુશ્મન-ખીલ બાબુ રાંકડી પ્રજા !
એક તરફ ચુડો ચાંદલો-ગ્રીજ બાબુ ફરજ ! પ્રેમ અને સ્વાર્થ-પતિ અને પ્રજા-સ્વદેશ
સામે યુદ્ધ આરંભનાર દેશદ્રોહીનાં પ્રેમનાં સ્મરણો-મીઠાં ચુગળનોની યાદ-તે બધામાં શું
પસંદ કરવું-તે ભયંકર પ્રશ્નોનો જવાબ અમારી ગુલાબને આપના તૈયાર રહેશે

આવતા શનીવારે કૃષ્ણ સીનેમા હુબાશ થીયેટર

અમારાં ચિત્રપટ્ટાની બુર્કીંગ માટે લખે—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

મોજ-મજલ

એનેડાના જ્ઞાનખાનામાં પ્રિયકરની સહ ભેટી મુલાકાત

૧૨ ખેંચો ભીડ છંટે રાસ્તા મિલે!!

આજે બે અડવાડીઆથી

તના શુરવીર

અ

પોતાના સાહસો દેખાડી

નવા દુરોના બહાદુર

અ ક અ

રક્ષા છે જ તેમની સામે

ચાલ્સ હથીસન

આવે છે તેને બસ

ઉર્ફ સ્પીડ ઉર્ફ

ફટકાવવાથીજ કામ

લુસીના આશક ઉર્ફ

જી ની જી

પછી તેકોઈ પ્રભુ હોય

તદન નવા સાહસો

બીલકુલ નવા છટકાં

નવાજ કામે

તૂ ન

તથા નવીન જાળો

મામલો કંઈ વધારે ચસકેલો દેખાય છે. હજી સુધી તો 'લુસી'ની હરીફ પેલી બહાં 'વેરા' હતી અને 'સ્પીડ'નો હરીફ

ભુબખ પેડરો-લુસીનો આશક

શકને બની ગયો છે. મામલો રસપર ચદતોજ બળ્ય છે, અને હિમ્મતવાન સ્પીડની મુસીબતો વધતીજ બળ્ય છે. પરંતુ તે કોઈની દરકાર કરતોજ નથી અને દરેક મુશકેલીને મારી હઠાવે છે.

નીચલી નોંધ પણ લીઓ તો મહેરબાની કે

આ ચાલુ સીરીયલ સાથે ચંક બેહદ રમુછ કોમિક

વા હ બેટ્ટે

તમને ખચીતજ નિર્દોષ રમુ જનો ખરો ખ્યાલ આપ્યા વિના રહેશે નહિ

ઈસ્લામીઓના ઈદ મુબારક તથા વાસી ઈદ

બન્ને દિવસોએ બે વાગાથી બેલ શરૂ કરવામાં આવશે વળી ખાસ દુઆઓ ભાઈનાં આમંત્રણથી ૨૫-૬-૨૬ શુક્રવારે

હીંદુ ભાઈઓના 'વડ સાવિત્રી'ના તહેવાર માટે

"સતી સાવિત્રી"

ફક્ત એકજ દીવસ-યુરો-પમાં બનેલી સૌથી પહેલી હિંદી ફીલ્મ.

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડહસ્ટરોડ

રખના-ગા, ડ, લાગ, ૧ના, શની રવિ આ વાગે આવડ-શા. ૨, ૬, ૭ના, ૭ના, ૮, ૭ના રેલ સાથે

યત્ર ગયા હતા. ત્યાંના પ્રધાન પ્રમાણે દાહ મદમદ એ
પરજા પર જુએલાએ ને પત્ર આપ્યો હતો તે મારી પાસેજ
હતો, પરંતુ તેની પાસે પહોંચ્યાકવાના માટે કોઈ ઉપાય મને
નહોતો.

એક દિવસ સાંજના હું ટેલેફોન તલવારોને સરાજુપર
ચડાવી ધાર કઢાવો હતો, એટલામાં મારા ઉપરીએ આવી
હજી કે, "આને રાતના વજર સાહેબ પાસે તારે ગાવા
જવાનું નથી. માટે જ્યારે સુતું હેય ત્યારે સુત જાગે." મારા
આનંદનો પાર રહેલ નહિ. શરૂઆતે સાફફર કરી હું મારા
ઝોરમાં આપ્યો અને સુત ગયો. જુદી જુદી જાતના વિચારો
માં ક્યારે નિદ્રા આવી તેની મને ખબર પડી નહિ.

મધ્ય રાત્રીના વખતે એકાએક મારી ઉંઘ ભાગી. એક
પોળો કંઈકા રવરે મને ઉઠાવતા કહેવા લાગ્યા-"ખદમારા! સુતો
છે શું! ચાલ ઉઠ, અને આ તલવાર સાફ કરી દે" એટલું
કહી તેણે એક લોહીથી ખરાપેલી તલવાર મારી સામે મૂકી.

તે વખતે રાત્રીનો મહિસતા વિશેષ હતો. સર્વત્ર
શાંતિ સુપ્તિ વિરાજિત હતી. દિવસના કોલાહલથી ગાજ
ગરેલો રાજમહેલ શાંત નિરતબ્ધ જણાતો હતો. છતાં કોઈ
કોઈ ઝોરડામાંથી દીવાઓનો પીત પ્રકાર ખદાર આવતો હતો
પ્રધાન પોળઓનો મહેલ અધકારાગ્રસ્ત હતો. માત્ર તેની
દેરીપર એક વિરાટ દીપક જળતો હતો. મેં તે લોહીજીવાળું
ચથેલી તલવાર હાથમાં લીધી. ત્યારપછી એક પુગાગા કટકાથી
તેને છુટી નાખી સરાજુપર ચડાવી પોળો તલવારની રાહ જોઈ
મેસી રહ્યો હતો. તલવારને ધાર નીકળી રહેતાં, મેં તેના હાથમાં
મૂકી. તેણે તેને મિયાનમાં મૂકી અને ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. મેં
વિચાર્યું કે, "કંઈ-દેવતાના કુમુદ કુંજમાં આવી ગંબીર મધ્ય
રાત્રીએ એક નાટક ભજવાઈ ગયો જણાય છે-કોઈ અવાગિની
આ સંસાર છોડી પ્રુલના દરખાસમાં પહોંચી ચક્ર છે!"

હું ઝોરડાના એટલાપર ઉભો રહી આમ વિચાર કર્યાં
કરતો હતો, એટલામાં ટેલેફોન પોળઓ નિઃશબ્દ રિયલિટમાં
એક શબ્દને લઇને જતા મારા જોવામાં આવ્યા. સખનાં કામતી
કપડાં જોઈ મારા મનને ખાતરી થઈ કે, આમાં કોઈ ભેગમનેજ
મુતરેક હોતો નેહરો. એવી કંઈ દુઃખાગિની અપળા હશે, કે જેનાં
રક્તનાં ઘાંધ મારે ઘોષ નાખવા પડ્યા! શા માટે તેને મારી
નાખવામાં આવી હશે? આ વિચારે મને ચુચવાકમાં નાંખી
દીધો; પરંતુ તે જાણવાને કોઈ ઉપાય નહોતો.

અપૂર્ણ.

લાવણ્યમયી લલના

શ્રીમાન પ્રભાતકુમાર મુખોપાધ્યાય બાર-અંદ બોની

બંગાળી વાર્તા ઉપરથી

અનુવાદક-રો, મજલિસ ભદ્રવતી ૬૬૬૨

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ)

(૫)

શ્રેમતી નવીન ધીઆરી

વિનયકૃષ્ણના પુત્રના અનપ્રાથનને પ્રસંગ પાર પડી ગયો.
સોપવારની રહવારની નેમનપ્રા હરિજગજી કલકતા આવ્યો ગયો.
દેવકુમાર રહ્યો હતો. તે બેસા છોકરાને લઈ અઢવાડીઆ પછી
જવાતો હતો.

દરમિયાન રહવારે તથા રહાને વનલતા સુષ્કજિજ્વલ મધ,
મોળ અને જૂદ પહેરી નન્દલાલની સાથે ગામકું જોવા બહાર
નાકળી પડતી હતી. ખેડૂન ખેડૂના ધરમાં જઈ તેના ખાજખાજમાં
પાસે બેસી જુદી જુદી વાતો કરતી હતી. નન્દલાલ બહાર એટલે
બેસી દુકકા મગાડ્યા કરતો હતો વનલતા ખેડૂનમાં જઈ ખેતીનું
કામકામ જોતી હતી તથા અનેક પ્રસંગે પૂછી નન્દલાલને
અરિધર ખતાવી દેતી હતી. વચ્ચે વચ્ચે ખીન્નામાંથી તે એક
નહાની ચોપડી કાઢી એમાં કાંઈ નોંધ કરી લેતી હતી. અચિત
યત્ર જતાં બંને જણા પાછી સડક ઉપરના પુલપર બેસી સુધા-
સ્તની શેઠા જોતા હતા. નન્દલાલ વચ્ચે વચ્ચે ફારસી કવિતા
બોલી તેના અર્થ પશુ સમજાવતો હતો. એ ફારસી કવિત્વના
સેન્દર્ભથી વનલતા વિમુગ્ધ બની જતી હતી. તે પોતાની
ચોપડીમાં એ સખળી કવિતાએ અર્થ સાથે લખી લેતી હતી.

*

*

*

દેવકુમાર નન્દલાલની સાથે બેઠકખાનામાં જ સુધા રહેતો
હતો. એક દિવસે રાત્રે તેણે કહ્યું, "નન્દલાલ! આપ અરિયા-
હિન છો એમ મહેં સભળું છે."

નન્દલાલે કહ્યું, "હા, ખરી વાત છે."

"આપ ઉમર લાંબક કેનાની શોધમાં છો, પરંતુ મન

પ્રસંદ કન્યા મળી આવતી નથી એમ પણ મહેં સંભળું છે."
નન્દલાલે હસીને કહ્યું, "એ વાત પણ ખરી છે. તમે
એ કામ ઉપાડી લેવા છંદો છો કે?"

દેવકુમારે કહ્યું, "જો કહેતા હો તો ઉપાડી લઉં. શીક
છે, જાણ માણસને મારે આપને પ્રેરુનિસ જેવું નથી એમ તે
સ્વિસ્ટ્રે આપે કહું હવું, ને આપને કોઈ ઉમર લાંબક

લાવવપમથી બાહ્ય લલના મળી આવે તો કંઈ દરકત જેવું છે કે ?”

“એવી સી ક્યાં છે ?”

નન્દલાલે કહ્યું, “એમજ ધારો ને કે, હું વનલતાની વાત કહું છું. એને કાંઈ સત્પાત સાથે પરજીવવાનો અમારો વિચાર છે.”

નન્દલાલે પૂછ્યું, “ત્યારે મનેજ તમે સત્પાત ધારી બેઠા છો કે ?”

“હા, વિદ્વાતામાં, માન પ્રતિષ્ઠામાં તેમજ લક્ષ્મીવૈભવમાં આપ કાંઈ પણ રીતે ઉતરતા નથી.”

નન્દલાલ વચ્ચે જ બોલી ઉઠ્યો, “પણ મહારી ઉમર ચાલીસ વર્ષની છે.” વાતને ટુંકમાં બોલવાના હેતુથી નન્દલાલે એકતાળીસને બદલે ચાલીસ વર્ષ કહ્યા કે બોલવામાં બૂલ થઈ એ અમે જાણતા નથી.

દેવકુમારે કહ્યું, “ચાલીસ વર્ષની ઉમર કાંઈ મોટી ન હોવાય, અમારા સમાજના પુરૂષો સારી આવક કરી શકે છે ત્યારેજ લગ્ન કરે છે. અમારા સમાજમાં ચાલીસ વર્ષની ઉમરના ધણી પુરૂષોનાં લગ્ન થાય છે.”

નન્દલાલે કહ્યું, “ઉમર સંબંધી દરકત નહિ હોય; પરંતુ બીજી બાબતો માટે દરકત દરોજ. ૨૫ કિંવા ૨૫ થીમાં હું ક્યાં રીતે વનલતાને યોગ્ય છું. વળી એ એમનાં માતા પિતાને કદાચ દરકત ન હોય; પરંતુ એમને પૌતાને તો દરકત હતો ને ?”

આ વખતે દેવકુમાર મોટેથી આખાટ હસવા લાગ્યો.

નન્દલાલે પૂછ્યું, “હસો છો શા માટે ?”

“હું આપની વાત સાંભળી હજું છું.”

“એમાં હસવા જેવું શું છે ?”

“એ સુખ વાત છે, આપને એ વત કહેવી ઉચિત છે કે કેમ તેનો હું વિચાર કરું છું. ઠીક છે, એ વાત હું કહું છું; પરંતુ તે કાંઈને નહિ કહેવાની આપ પ્રતિજ્ઞા કરો.”

નન્દલાલે અત્યંત કટકટ સહિત કહ્યું, “ઠીક. છે, કાંઈને નહિ કહું. શી વાત છે ?”

દેવકુમારે ઉઠી એટલા વચ્ચેથી મરેં જ્યાર કાઠી નન્દલાલના કાન પાસે ચૂંપાઈ બેઠા કહ્યું, “તમે વનલતાને ધણી ગમ્યા છો ?”

“જાઓ જાઓ, આવી મરકરી શા માટે કરો છો ?”

“નાના, મરકરી નથી કરતો; ખરું કહું છું.”

“ત્યારે કહો જોઈએ કે, એ વાત તમે કેવી રીતે જાણી શક્યા ?”

“વનલતાની વાત ઉપરથી હું એ જાણી શક્યો છું.”

“એમ કે ? તેણે શું કહ્યું છે ?”

“આપની વાત કરતાં તે એણે લાવ દર્શાવે છે કે, એ ઉપરથી બહુ સાફ સમજ શકાય છે. તે આપની ધણી પ્રશ્નો કરે છે! આપની કારસી કવિતાઓ સાંભળી એ સુખ બની અહ

છે. વળી તે આપને અંતઃકરણ પૂર્વક મ્હાલ છે એમ પણ તેણે ખુલા સંજ્ઞામાં કહ્યું છે. મહારી સાથે ન્દાનપણથીજ એનો માથા હોવાથી તે મહારાથી કાંઈ પણ વાત છુપાવતી નથી. તેણે એટલા સુધી કહ્યું છે કે, ‘શ્રીમાન નન્દલાલ એક લાવવપમથી લલનાને પોતની સંસાર સફરથી બનાવવાને ઇચ્છે છે. બે તેઓ કદાચ મને પસંદ કરી પોતાનો હેતુ મહારા સમક્ષ દર્શાવશે તો એ વાતને મહારાં માતા પિતા સંમત થશે કે ?’ મહારાજ! સખા બીજી દરજ્જાકત મેં આપને કહી છે. આ વાત કાંઈ બીજાના જાણવામાં ન આવે એ ખ્યાનમાં રાખવું.”

નન્દલાલે અંતરના ઉંડાણમાંથી એક નિઃશ્વાસ મૂકી કહ્યું:-

“ધણી નવાઈ જેવી વાત !”

“મને પણ એ વાત સાંભળી પ્રથમ નવાઈ જેવું લાગ્યું હતું, એ એકાએક આપના તરફ કેમ ટળી પડી એ હું પ્રથમ સમજ શક્યો નહોતો. પછી પૂરતો વિચાર કરી બેનાં હું બહુ સાફ દીધા જેવું સમજ શક્યો છું. એ સંબંધી મહારા એક યીચ્છરી છે, સમજ્યા ?”

“શી યીચ્છરી છે ?”

“એજ કે, બેને બે માઠી ચાર થાય છે, તથા કે પંચ નથીજ થતા. તેજ પ્રમાણે ચોખ ઉમરની અને સામાનિક રિથતિની એક કવિ બાળિકા સાથે એક પુરુષ કવિના પરિચય થાય છે તો તેઓ અવરય એક બીજાને મ્હાલ છે. મુઠ્ઠાની વાત એટલીજ છે કે, બન્ને કવિ હોવાં જોઈએ, કવિઓના માંજ પછે મુલાવમ-કામળ હોય છે! આપ કવિ છો એ વાતનો હવે આપ કાંઈ પણ રીતે પ્રતિજ્ઞા કરી શકો તેમ નથી જેવું હૃદય કરિત્વમય હોય તે કવિ છે એ નિયમ પ્રમાણે આપ પણ કવિ છો. વનલતા પણ કવિ છે. તેથી બેમાં બે માઠી ચાર થયા છે; એમાં આશ્ચર્ય જેવું શું છે ?”

નન્દલાલ સુપડીદીથી કાંઈ વિચારવા લાગ્યો. દેવકુમારે અંધી મિનોટ સુપ રલા પછી કહ્યું, “શ્રીમાન નન્દલાલ !”

“કેમ ?”

“હું આપને એક વાત પૂછું છું. ‘જશ્વર સર્વ’ વ્યાપી છે એ વાત આપ માનો છોને ?”

પૌતાને બાહ્યધર્મ રચીકારવામાં કાંઈ દરકત છે કે કેમ એ જાણવાની ઇચ્છાથીજ દેવકુમારે આ પ્રશ્ન પૂછ્યો છે એમ વિચારી નન્દલાલે કહ્યું, “માતું છું.”

દેવકુમારે કહ્યું, “‘જશ્વર સર્વ’ વ્યાપી છે-અર્થાત્, પણ તે હાજર છે. આપ ‘જશ્વરને’ સાક્ષી રાખીને કહો જોઈએ કે, વનલતાના સહવાસમાં આપના પછી આપના અંતરમાં એને માટે પ્રેમભાવ ઉપજ્યો છે કે નહિ ?”

‘શ્રી કૃષ્ણ સુધી સુપ રલા પછી નન્દલાલે કહ્યું, “ઉપજ્યો છે.”

દેવકુમાર બોલી ઉઠ્યો, “ત્યારે તો મહારી યીચ્છરી તબંબરી કરી છે. આપના અને વનલતાના અંતરમાં પરસ્પર માટે

પ્રેમાનુરાગ ઉપજ્યો છે એટલે એનું એક માત્ર રસભાવિક પરિણામ નિવિદ છે. આપ આ વતનો વિચાર કરી જોજો. આજે હવે તમારો વિષય સંબંધી હું આપને કાંઈ પછીથી મોકિ. કહે જો તે વખતે એકાંતમાં બેસી આપણે વાતચિત કરીશું.” આમ કહી દેવકુમારે પાસું ફેરવી આખો ખીચી તથા થોડા સમયમાજ તેની નાસિકાનો ગુર ગંજીર અવાજ યાદ થયો.

પરંતુ નન્દલાલને આખી રાતમા મિલકુલ ઉંઘ આવી નહિ. બીજો દિવસે દેવકુમાર સાથે નન્દલાલની એકાંતમાં મુલાકાત થઈ એટલે નન્દલાલે તેને કહ્યું, “ભાઈ! વનલતા સાથે વિવાદ કરવાને હું તૈયાર છું; પરંતુ તેની આગળ વાત ફરી રીતે કાઢવી? તેનાં માથાપને હું એ સંબંધી પત્ર લખું કે બીજું શું કરું? ભાઈ! મને આવા પ્રકારમાં ફરી રીતે કામ લેવું એ વિષયનો લેસ માત્ર અનુભવ નથી. શું કરવું તે તમે મને બરાબર વિગતવાર સમજાવો.”

દેવકુમારે કહ્યું, “અમે બધા આજે રાતની વેળામાં આટલાં જાગે છીએ; એ માર દિવસ પછી આપને પણ કલ કતા આવવું પડશે.”

“ત્યાં આખા પછી મ્હારે શું કરવું?”

“હું આપને વનલતાને ઘેર લઈ જઈ તેના માતૃપિતા સાથે આપની આગળખાણ કરાવી આપીશ પછી આપ ત્યાં આવવા જવાનું યાદુ કરો.”

“ના, પછી?”

દેવકુમારે કહ્યું, “આવ જ મારું ક્યાં પછી એક દિવસે સુયોગ મળે એટલે આપ વનલતા પાસેજ પ્રથમ એ વાત કાઢજો.”

“હીક, પછી?”

“વનલતા રાજ યામ-રાજ અવરય થશે, એ તો આપને જોશ ત્યારથી શીદ થઈ મઠ છે-પછી આપ એના માથા પાસે એ વત કાઢજો એમનાં, અન પ્રથમથીજ હું આપના તરફ અલ્પકુળ કરી રાખીશ. તેઓ રજા આપશે એટલે વિવાદ નક્કી થશે અર્થાત્ જો તેઓ એ-એ-એ-એટ કહીએ છીએ તે થશે.”

“પછી?”

“પછી તેઓ ઉપરા ઉપરી આપને જમવા માટે નિમન્ત્રણ કરશે. હીક, એક વાત હું આપને પ્રણું છું. આપ છરી કંઈ વાપરો છો કે? વનલતાને ઘેર સદુ ટેબલ ઉપર આવે છે.”

“ના ભાઈ! છરી કંઈથી ખાતાં મને આવવું નથી.”

“નથી આવવું તો હું શીખવાડી દઈશ. એ કાંઈ બહુ કઠિન કાર્ય નથી એ ચાર દિવસ પ્યાન આપશે એટલે શીખી રાહશે. હીક, મરઘી વગેરે આપને ચાલે છે ને?”

નન્દલાલે કહ્યું, “ના. એ કે હું નવખાખી રાજ્યમાં રજા દતો ખરો; પરંતુ મ્હોં મરઘી વગેરેના ઉપયોગ કર્યો નથી. એ ના ખાઉં તો નહિ ચાલે કે?”

દેવકુમાર ચિંતામુર થયો હોય એવા બાવથી કહ્યું,

“મરઘી જેવું છે તો ખરું. બીજું કાંઈ નહિ પણ એ લોકોને એમ લાગે કે, મણસ લખા કુચ સ્કારવાળા છે. બાજકાલ આપણા બંગાળા દેશમાં સદુ મરઘી ખાવ છે. એનો અભ્યાસ નહિ પાડી શકો કે?”

“એ બીજો કાંઈ રસ્તો નહિ હોય તો ધીમે ધીમે અભ્યાસ પાડી શકીશ. કાંઈ એટલા માટે એવી સુસિક્ષિતા લાવવપથપવી લલગાને હું ઇચ્છી જવા ઇચ્છું નહિ.”

આખો દિવસ બન્ને વચ્ચે હવિષ્યના કામકામની વાતો કુપી રીતે ચાલી. અતે એવા નિશ્ચય થયો કે, દેવકુમાર કલકતા જઈ નન્દલાલ માટે મ્હાનો બંગલો બાંટી રાખશે. બંગલો, મોકર અને રસોઈખાની અવરજ્યા થઈ ગયા પછી તે તેને કલકતા વેઠાવશે.

{ }

સમાજ-સમસ્યા.

દેવકુમાર, વનલતા વગેરેને સાથે લઈ રાતની વેળામાં કલકતા આવ્યા ગયા. બીજો દિવસે રહેવારે વિનયકૃષ્ણ પણ કામકામને અંગે બહારગામ આવ્યા ગયા. એ ત્રણ દિવસ પછી તે ઘેર પાછો ફરવાનો હતો.

નન્દલાલનું મન પણ ઉદાસ બની ગયું હતું. તેને કાંઈ અમલું નહોતું. કાંઈ મળવા આવવું તોપણ તેને કંઈશો ઉપજતો. તે ઘરમાંથી બહારજ નહોતો નીકળતો. બેઠકખાના નજીક એટલા ઉપર બેસી તે ચિંતામુર ચિતે હુકો પીધા કરતો હતો, તથા મનમાં કેવળ વનલતાનું પ્યાન ઘરતો હતો. વનલતા ક્યારે ક્યારે મધુર વત બોલી હતી એ દિવસમાં દરખાસ વખત યાદ આવતું હતું. તે કેવળ કદપના ક્યાં કરતો હતો. જાણે કે, વનલતા સાથે તેનો વિવાદ થયો છે, વનલતા તેના નવીન બંગલામાં ભોગતિમંથી વિલાધરી તરીકે બિરાજ રહી છે! સુખ તથા આનંદનો પાર રજો નથી! આવી કદપનાઓમાં નન્દલાલ વિભોર બની જતો હતો તેને એમ લાગ્યા કરતું હતું કે, ‘વનલતા કલકતામાં દબણા શું કરતી હતી? તે મ્હાર’ રમરણ કરતી હતી કે?’ કલકતા જવા માટે તથા વનલતાનું પુનઃ દર્શન કરવા માટે. નન્દલાલનું મન અત્યંત અધીર બની જઈ હતું.

ત્રણ દિવસ પછી વિનયકૃષ્ણ બહારગામથી ઘેર આવ્યો. ચિત્રનું મન ઉદાસ જોઈ તેણે કહ્યું, “ભાઈ! તમારું ચિત્ત ઉદિગ્ધ કેમ બની ગયું છે? મ્હારું એમ કહેવું છે કે, તમે પેલી રથાભોજનલ કન્યા સાથે લગ્ન કરી નાખો. મ્હારા સાંજગામમાં આવ્યું છે કે, તે વિશેષ રૂપવતી નહિ હોવા છતાં ઘણી શુભિષલ છે. મ્હારી પત્નીએ કહ્યું છે કે, એ કન્યાનો રસાવલ ઘણો નરમ છે, તથા તે શુભિષલ છે. ઉત્તરાવરધામાં તમને સેરા ચાકરીનું કુખ નહિ પડે. એના પિતાને હું હા પાડું કે?”

નન્દલાલે કહ્યું, “ના ભાઈ! એની સાથે વિવાદ કરવાનો મ્હારો ઇચ્છા નથી.”

“મારે કાની સાથે વિવાદ કરવાની તમારી ઇચ્છા છે?”

“જો તે હું છું છું તેને તમે આપી શકશો કે?”

“તેને પ્રથમ નામ તો કહો?”

“વનલતા.”

વિનયકૃષ્ણે આશ્ચર્યચકિત બની પૂછ્યું, “હે! આ તમે શું કહો છો?” થું તમે બ્રાહ્મ આગિકા સાથે વિવાદ કરશો? એમ કરવાથી તમારી જાત બ્રષ્ટ થશે!”

“તેથી ચિંતા નેવું શું છે?”

વિનય થોડા સમય સુધી ચુપકાઈથી નિત્રના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો. છેવટે તેણે કહ્યું, “આ તમે ખરી વાત કહો છો કે?”

નંદલાલે સદબોધીર બની જઈ કહ્યું, “તમે પણ વિચિત્ર માણસ છો! શુરચ્ચાતમાં તો તમેજ કહ્યું હતું કે, એક લાવણ્યમયી લલના આવે છે! વિવાદ કરતો હોય તો આ ઉત્તમ મુરોમ છે! છતાં હવે આમ કેમ પૂછો છો?”

વિનયે કહ્યું, “એ વખતે મહેં કેવળ દસવા ખાતર એમ કહ્યું હતું. એ વખતે મહેં કયા ખતર હતી કે, તમે એક બ્રાહ્મ આગિકાને પરજીવા માટે પાગલ બની જશો? તે પછી વળી આ ઉત્તરે?”

પછી નંદલાલે પોતાના મનની રિચાતની હકીકત ધીમે ધીમે વિનયને કહી. દેવકુમારે ને સમજાવી હકીકત તેને કહી હતી તેમની પછી થોડી હકીકત તેણે કહી. સમજાવી હકીકત સાંભળ્યા પછી વિનયે કહ્યું, “એમ છે કે?” આવા બુદ્ધિવામાં આ ભયંકર રોગ તમને કયાંથી લાગ પડ્યો? આ કાંઈ નેની તેવી વાત નથી!”

૦ નંદલાલે કહ્યું, “રોગ અસાધ્ય હોવા છતાં આરોગ્ય મેળવવાની ઇચ્છાજ થતી નથી.”

વિનયકૃષ્ણે હસીને કહ્યું, “ભાઈ! આ રોગનું લક્ષણ એજ છે. ઠીક, તમે તમારા મન સાથે જ્યારે દૃઢ નિશ્ચય કર્યો છે ત્યારે હું એમાં દરકત કરવા ઇચ્છતો નથી. મને તેમ પછી વનલતા બ્રાહ્મ હોવા છતાં બ્રાહ્મણની જ કમ્યા છે. એના પિતા બ્રાહ્મ થતાં પહેલાં મુસ્ત સનાતની હતા. પ્રથમ વિવાદ થઈ જવા દે પછી બંને જણાં દેવકુષ્ઠિ પ્રાપ્તિ કરી નાખ્યો. કુલપુર ગામ જે તમને ખરીદી આપી શકે, એવી આજી તો છે-તો તમે ગામના જમીનદાર થશો. પછી કાંઈ પછી માણસ તમારું નામ લેવાનો હિમ્મત કરી શકશે નહિ.”

નંદલાલે સદબોધીર દર્શાવતાં કહ્યું, “ખરું છે. પ્રથમ શ્રમ કામ આરોગી લેવા દે.”

વિનયકૃષ્ણે હસીને કહ્યું, “ગાય વાહરડાને અરરરસ પ્રેમ રોય છે તો ગાય જંગલમાં જઈને પછી વાહરડાને ધવાડાને છે.”

નંદલાલે કૃત્રિમ રોષભાવ દર્શાવી કહ્યું, “ચુપ! આની કુખ્યા વાપરી શકાય કે?”

બંનેને મિત્રો વચ્ચે જે દિવસ સુધી આ વિષય સંબંધી ઘણી વાતચિત થઈ. અંતે એવો નિશ્ચય થયો કે, દસદસ વિવાદ

કરી નંદલાલે ધેર નહિ આવનાં કાવલપુર આપ્યા નવું એજ ઉત્તમ છે. જંગલો તૈયાર થતાં લગભગ એક વર્ષ નેટ્રો વખત લાગે તેમ હતું વળી કુલપુર ગામના દમજીના મલિકે ને હિમ્મત માગતો હતો તે હિમ્મત થોડા દિવસ ચુપકાઈ કારણ કરવાથી એણી ચવાનો સંપૂર્ણ સંભવ હતો. આરે તરફનો વિચાર કરતાં નંદલાલ વિવાદ કયાં પછી જે ત્રણ વર્ષ સુધી સ્વગામમાં આવે નહિ એ ઉત્તમ હતું.

થોડા દિવસ પછી કલકાતાથી દેવકુમારનો પત્ર આવ્યો. તેણે જંગલો છાટે લઈ રાખ્યો હતો. નંદલાલ વિના વિલંબે કલકાતા જવા ઉપડ્યો. વિનયકૃષ્ણ રેશન સુધી તેને વળાવી આવ્યો.

(૭)

બ્રહ્મ ભાંગી

આજકાલ કરતાં એક મહિનાથી નંદલાલ કલકાતા આવ્યો હતો. વનલતાના પિતા મુરેશચંદ સાથે તેની સારી ઓળખાણ થઈ હતી. નંદલાલે વારંવાર તેમને ત્યાં જવા આવવાનું ચાલુ કરી દીધું હતું. વનલતાની માતા એમ કહ્યા કરતી હતી, “ઘણા મમકારિક માણસ છે! એક બાળકના નેનો કાશ અને માથાળુ સ્વભાવ છે.” મુખ્યત્વે કરીને નંદલાલ રહાઈને વખતે વનલતાને ધેર જતો હતો. ત્યાં જઈ કાવલપુર રાખની વિવિધ વાત કરતો હતો, કારણ કવિતાઓ બોલી તેના અર્થ સમજાવતો હતો. વનલતા એક મહોદી ચોપડીમાં સારી સારી કારણી કવિતાઓ અર્થસહિત ઉતારી લેતી હતી. એ ચોપડી લગભગ સરાઈ જવા આવી હતી. વનલતાએ નંદલાલ પાસે કારણી શીખવાની પછી શુરચ્ચાત કરી હતી. ને ને મલિક પત્રિકાઓમાં વનલતાની કવિતાઓ છપાતી હતી એ સમજાવી પત્રિકાઓના માલક તરીકે નંદલાલે પોતાનું નામ નોંધાવ્યું હતું. વનલતાની ઘણી કવિતાઓનો તેણે કારણીમાં અનુવાદ કર્યો હતો. એ કવિતાઓ વિના વિલંબે તે પુસ્તકાલયમાં પ્રસિધ્ધ કરવાનો હતો.

આમ છતાં નંદલાલ એક વાત ખરાબર સમજી શક્યો નહોતો. દેવકુમારે વનલતાના મન સંબંધીની ને વાત કહી હતી એ વાતનું એક પછી ચિદ્ન તેના આચાર વિચારમાં નેવામાં આવતું નહિ. દેવકુમારે ઉપદ્રાસ કરીને એ વાત તો નહી કહી દેય એવી સંકાપણ કાંઈ કાંઈ વખતે નંદલાલના અંતરમાં ઉપજતી હતી; છતાં બુદ્ધિવાની બદારમાં આવેલી લાવણ્યમયી વનલતા સૌ સ્વભાવ સુલભ લગુજને લીધે પોતાના અંતરની વાત બહાર કરતી નથી એમ નંદલાલને લાગતું હતું. હવે તે મુરોમ શોધવા લાગ્યો.

એક દિવસે રહાઈને વનલતાને ધેર જવામાં દીક્ક થઈ. ત્યાં જતાં મુરેશચંદ પત્ની સહિત બહાર નિમંત્રણનું રક્ષણ કરવા મથાની વાત નંદલાલે સાંભળી. ધેર વનલતા એકલી હતી નંદલાલ કાનનગી પાસે એસી વાર્તાલાપ અને કાવ્યોચ્ચા કરવા લાગ્યો.

સંધ્યાકાળ પછી ચાંદનીના પ્રકાશમાં અગાધીની અંદર ફરતાં નંદલાલે વનલતાને પોતાના અંતરની વાત કહી એ વાત સાંભળી વનલતા સ્થિર થઇ ગઇ. થોડા સમય સુધી તે કાંઈ બોલી શકી નહિ.

નંદલાલે કહ્યું, “વનલતા! તમે મને ઉત્તર આપો. મને મને પોતાને તમારા અણગમતાં અપરાધ કયાં છે. કહો કહો વનલતા! તમે મારો સ્વીકાર કરો કે નહિ! છેલ્લા દોઢ માસથી હું હંમેશાં દિવસે તમારું જ ધ્યાન કરું છું તથા રાત્રે તમને જ સ્વપ્નમાં જોઉં છું. તમારી આશાથી જ હું જીવન પારખું કરી રહ્યા છું. કહો, તમે મારી આશા પૂર્ણ કરશો ને?”

આ વખતે વનલતાની આંખોમાં જળ ભરાઇ આવ્યું. તે રોધાવંટા કંઠે કહેવા લાગી, “નંદલાલ! આપ આવી વાત મને શા માટે કહી છે? હવેથી શા લાવી એવી વાત કહેશો નહિ. મોટા ભાણ તથા યુવળી માણસને લોક જે નજરે જુએ તેજ નજરે હું આપને જોતા આવી છું! આપની પાસે હું કેટલું જીવંત શીખા છું-હું શિષ્ય છું. અને આપ શરૂ છો-આજ સુધી હું આપણી બન્નેના વચ્ચે એ સંબંધ જાળવી રહી છું.”

નંદલાલે કહ્યું, “વનલતા! તમારી ઉમ્મરમાં જે રૂઢ છે એ ઉપરથી તમારી એ સમજ કાંઈ બોલી હતી એમ તો નજ કહી શકાય. હું તમારે માટે દરેક રીતે અયોગ્ય છું, પરંતુ જેઓએ હોય તેના ઉપર સામાન્ય પ્રેમ પશુ ન કરે શકાય કે? હું એમ નથી કહેતો કે, આજથી તમે લગ્ન નેવી રીતે મજબુતે આઢતી હતી, સોંપાય નેવી રીતે રક્તમંતે આઢતો હતો એ આઢ મને આપો. મને નહિ નેવો-સામાન્ય આઢ મળશે તો-હું બચી શકીશ. તમે મારાં શરૂથી માગો. કદાચ કોણ કોણ-”

વનલતા વચ્ચે બોલી ઉઠી, “નંદલાલ! એ તદ્દન અસંભવ છે. આપ મારી પાસે જે માગો છો તેનો અંશ સુધારો હું આપને આપી શકું તેમ નથી.

નંદલાલે કહ્યું, “હમણાં ન બની શકે તો થોડા દિવસ પછી-”

વનલતાએ લગભગ રડતાં રડતાં કહ્યું, “આ જીવનમાં કદાપિ એ બની શકે તેમ નથી. આપ મને ક્ષમા આપો. મારો અપરાધને બૂલી જાઓ. નંદલાલ આજ હું તો આમાંનું કાંઈ બંધતો નહોતી.”

થોડા સમય સુધી ચુપ રહ્યા પછી નંદલાલે કહ્યું, “વનલતા! તમે જ મને ક્ષમા આપજો. મારો જ ભયંકર ભૂત થઈ છે. એ કે તમને પૂછવાનો મને કાંઈ અધિકાર નથી; છતાં પૂછું છું કે, તમે બીજા કાળને-”

વનલતાએ કહ્યું, “એ વાત પૂછવાનો આપને રૂઢ અધિકાર છે. આપને હું મારો પડિલ ભાઈ બરાબર સમજું છું.” પછી વનલતાએ વિશેષ નમ રૂંધે કહ્યું, “આપે જે

અનુમાન કર્યું છે તે ખરું છે.”

“અહિં ક્યાં છે?”

“વિલાપતમાં ત્રણ મહિના પછી સ્વદેશમાં આવનાર છે.”

થોડા સમય સુધી ચુપ રહ્યા પછી એક ગાઢ નિઃશ્વાસ મૂકી નંદલાલે કહ્યું, “હીક છે, હું હવે રજા લઉં છું.” આજ કહી તે ઉઠી ઉભો થયો.

વનલતાએ પશુ ઉઠી ચડી કહ્યું, “જરો કે? હજી કેટલા દિવસ સુધી કલકત્તામાં રહેવાના છો?”

“હું કાલેજ આલ્યો બવાનો છું.”

“કુલપુર જરો કે?”

“હા, ત્યાં બે એક દિવસ રહી, કામકાજ બારોબારી પુનઃ શરૂઆત આલ્યો જઈશ.”

ત્યાંથી ખાણ ક્યારે આવશો?

“કાંઈ નહીં નથી.”

વનલતાએ પોતાનો હાથ નંદલાલ તરફ લંબાવીને કહ્યું,

“નંદલાલ! કહો કે, તમે મને ક્ષમા આપો કે?”

વિપાતનું દારૂપ કરી નંદલાલે કહ્યું, હીક, હીક. એ વાત કરવાની હવે જરૂર નથી. તમારા લગ્ન વખતે મને ખબર આપજો, જુમશો નહિ.”

વનલતાએ આમહકલિત પૂછ્યું, “કેમ! તમે આવશો કે?”

“બતરી તો આવીશ. હવે રજા લઉં છું.”

વનલતા ચુપકોઠીથી તેને દારૂ સુધી મૂકી આવી.

બીજે દિવસે કુલપુર જઈ નંદલાલે સપ્તમી દશકત વિનય-કૃત્તને કહી એ દરખાસ્ત સાંભળી વિનયે કહ્યું મને લાગે છે કે આ જીવંત દેવકુમારનું મારવાન છે! કાલે રાત્રેજ મારી સી સાથે વાત થઈ હતી. તેણે કહ્યું હવે કે, પહેલાં એક વખત દેવકુમાર વનલતાને પરજીવા માટે ઉત્તેજિત બની ગયો હતો.

પરંતુ વનલતા સજી થઈ નહોતી. એક બાળકને ન્હાવવાનીજ વનલતા પુષ્કળ ચાહે છે. તેના સિવાય બીજા કોઈની સાથે તે વિવાહ કરે તેમ નથી. એ બાળકજ મારા પારંગ પ્રમાણે વિલાપત થયો છે.”

નંદલાલે કહ્યું, “બતરા જેવું છે. દેવકુમારે પોતાને હવેલા અપરાધની વનલતાને અપદરશ કરવાનો મારી માટે પ્રયત્ન કર્યો હોય એમજ મને લાગે છે.”

બીજે દિવસે વિનયકૃત્તે કહ્યું, “નંદલાલસાહ! આજે હું એક કન્યા ત્રેહ આજો છું. તેની ઉમ્મર પંદર સોળ વર્ષની છે. વનલતા તેની આશય કાંઈ દિશાયમાં નથી. તે એની કોઠી દેખાય છે કે જાણે પાડુદીની છોકરી! સરીરનો રંગ કિન્નરજ-ખીલવા સુશાળ જેવો છે, દેહવળા પશુ પ્રમાણ પુરસર છે. મને તેનાં સમાં પાસે તમારી વાત કાઠી એટલે તેમના હાથમાં જાણે કે આઠસોનો ચંદ બાળ્યો હોય એવો આનંદ તેમને થયો છે. તેઓ નહતે આવેલા પીરપુર ગામમાં રહે છે. ઉત્તમ વંશ દેવા

જતાં રિશ્તિ કાળ બળયોગથી ગરીબ છે. શાખા! મહાર માનો
તો એ કન્ધા સાથે સજન કરી નાખો. મહા મુલતરી જુલી બજો.
હવે વધા અકસોસ કરવાથી કાંઈ લાભ નથી.”

નન્દલાલે કહ્યું, “ના શાખા! મહારાથી હવે એ બની
શકે તેમ નથી. આ જીવનમાં હું લાવવપમથી વનલતાને કાઢ
પણ રીતે જુલી શકું તેમ નથી.”

એ દિવસ સુધી વિનયકુંજે નન્દલાલને સમજાવવાનો ઘણો
પ્રયત્ન કર્યો; પરંતુ નન્દલાલનો નિશ્ચય નજરે પડ્યો. તે વિષયજી
વધને લાવવપુર ચાલ્યો ગયો.

બીજા વર્ષે વનલતાના વિવાહ પ્રસંગે સગાં સંબંધી તેમજ
સ્નેહીઓ તરફથી જે જે ઉપહાર સામગ્રી આવી હતી તેમાં
સોનેરી બોર્ડર અને સોનેરી નામના બાઈ-ડ્રેસવાળું એક
પુસ્તક હતું. પુસ્તકના બહારના આકર્ષક સૌંદર્યને લીધે સફળ
તેને બોલી બેસ્યું. મુંદર આઈપેપર ઉપર લાકારગની શાહીથી
એ પુસ્તકની અંદર ફારસી કવિતાઓ હાપેલી હતી. કાંઈ તેમનાં
એક શબ્દ પણ સમજ શક્યું નહિ. કાંઈકોટના એક મુસલમાન
વપ્રસંગે એ પુસ્તકનો પારોહાર કરી કહ્યું, “આ પુસ્તકમાં
સર્વળા પ્રેમની કવિતાઓ છે, -કવિતાઓ નવી હોય એમજ
લાગે છે, અગાઉ કદાપિ વાંચવામાં આવી નથી. રચનારનું નામ
પુસ્તકમાં કે કવિતાઓમાં કાંઈ રચ્યું હાપેલું નથી. કેવળ એકાદ
તખાલુષ ‘છરક ફરી’ છે.”

પારોહા સમજી લઈને ફરી કે, એ પુસ્તક નન્દલાલ તરફથી
બેટ તરીકે આવ્યું હતું!

સંપૂર્ણ.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦-

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો:—મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ખંડાવ બીલ્ડીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

ભાગીરથી,

ની

ભૂલ્ય

રમણીક અ. મહેતા

સમાજના વૃંદાસ્થાના કાવાલાવામાં રૂપ
શયલી હોતી દિલ્લિ વિભવા, ‘તેવું’ ચાપ અને
પાપશિત, આપણી તીર્થસ્થાના પંથ, તેમજ
પાપી જીવન, આર્થ અપળાના અતીત રક્ષણ
માટે પ્રયત્નો, દિલ્લિ સંસારનું આબેહુખ ચિત્ર.

રંગીન મુંદર ચિત્રો

મનોહર, મુજબ ફેમરવેન્ટ પેપર.

મુલ્ય

૨-૮-૦

મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ગીરગામ ખંડાવ બીલ્ડીંગ, મુંબાઈ-૪

રૂ. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી
બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટુ માઈ)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજા દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાયકલો દરેક જુદા સામાન મળશે

ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫૦ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ કાલબાદેવી રોડ મુંબાઈ

રહેલ સપાટા

નામમાં-આપ સુનામાં, હવે સાચુ કાંઈ નથી વાપરતાં ?
સુનામાં-શું કેડે માં, આપ અમતા એટલા સોપ
નિકલકા છ કે કિયે સારો એ સમગ્ર નથી."

એક પાર્થિવ માની કન્યા સોપદોરો પરાવાને પ્રણા કરી રહી
હતી. એ ત્રણ વાર નિષ્કળ જવાથી માએ કહ્યું, "એટા પ્રજાને
હવે સ્થાય કરવા વિનંતિ કર."
'યોહીયાર પછી સોપદોરો પાછો સોપતા પેલી બાળકીએ
કહ્યું, "મેં તારા કલા મુજબ કહ્યું ત્યારે તેમણે કહ્યું કે
આમાં મારાથી મદદ ન થશે રખતમાં કરી સપાટા."

મારતર:—કોઈ ઉપયોગી પ્રણીત નામ કહે.
નાલશી સાવચિત—માણસ.

હુલારામ ગાપકે યોગેટર ભાડે લીધું ને બીજો દિવસે
માલીકને કહ્યું.

"તમારા યોગેટરમાં અનાજ મિલકુલ ધુમતો નથી એ
ધિરો, હવે મને પહેલેથી કમ ન કહ્યું ?"

"હમણાં ચોરી થયેલી ત્યારે ચોરાઇ ગયો હતો !"

ઉત્તર મળ્યો.

જન—ખાંધવા, તારો મોઢા પરથી જણાય છે કે હું
ગાંધો છું.

આરોપિ—સાહેબ એ પ્રતિપિંધ છે.

(અર્થ બરાબર કરેલો)

જન—ખાંધવા મેં તને ક્યાં પશુ બીયો હોય એમ લાગે
છે !

હા—આપણે બનેએ સાચે જ ચોરીનો ધંધો શરૂ કર્યો !

જન—સાત વરસની સખત મજૂરી...

આરોપી—(ઓળખીતાને) જરા બરવાળાને કહેને કે
જમનાની વાટ ન લુપે.

મેથેલેટ-હવે બેવાનું મને ધ્યાન છે.
'આરોપી-બરાબર હું તમારો શરૂ થાવું ને તૈયાર હોવાનું
કીચીકટમાં હું ધંધો કરું છું.

વપીસ—આ માણસે હવેને Rhinoceros કલા પછી હવેને
આટલા દિવસ કેમ થોભ્યા ? એ વાતને તો ત્રણ વર્ષ થયાં ?
ફરીવારી—કારણ એ નામનું પ્રાણી મેં કાલેજ Zoo માં
લેખું.

વકિલ—કોસ એકામીનેસનમાં હવે મિલકુલ ન ગણાયા
તેનું કારણ શું ?
ફરીવારી—મને ખાર છોકરાં છે.

—સમને હેલું મોત—

છોકરીએને બે આગમીમાં હશે તો તે પોતાની છતી
લઈ ઉતરી પડશે.

રોડ બે આગમીમાં હશે તો તે પોતાની છતી
બુલીને જશે, પશુ આપરીય બે હશે તો તે હમારી પશુ
લેતો ઉતરશે.

રોડ—અરથા તે બિંબા વાલેલાં તેનું શું થયું ?
માળા—કોણ જાણે પશુ તે વાળાં ત્યારનાં મદમદ મીયાંના
મરમાં બ્યાં થયાં છે.

(અર્થ બરાબર કરેલો)

એક જુલકણું બેઠું આરસીમાં પોતાનું પ્રતિબિંબ જોઈ
બોલી ઉઠ્યું.

"મેં હવેને બેવા હોય એમ લાગે છે."

આકુત—ગાંધ વખત મેં બર ખાલી કહ્યું ત્યારે બર ધણીને
રહ્યું આવેલું.

બરધણી—એમ ? ત્યારે મને આગમીની જાણ આપો.

એક જુલકણું બેઠું દેગલ પરથી પડી ગયું ત્યારે બોલ્યું,
"અરે બારણું દેવાનું તો બુલીન ગયો."

—સમને હેલું મોત—

અરોહ

લીડરાવતાર માહાત્મ્ય

સપાદક-નમ્હાંગર વ. દિવેદી

નોંધ—અમારા મામતા કેટલાક જુવાનીઓએ જુધોને સમજાવી બાળેનું સચુકન એક '૫૨૨૫૨ પ્રશસક મંડળ' ઉપર કહ્યું છે. આ મંડળની એક વર્ષની કારકીર્દી ઉજવવા મંડળ તરફથી ફેનેરીની ગ્રામ્યોને બેલાનું રાખ્યું હતું. તદુપરા દુઃખીઓથી છુટા પડી બેરીવશીના હુમરા ઉપર ચડી I am a monarch of all I survey અતુલની રહેલો હતો એકાએક મારી નજર છેડે ઉડતી બચવી મળ્યું ઉપર પડી. બંધને બેઠે હું તો એક યોગીશ્વર જેવી દીક્ષી નામ તેજસ્વી અ-કિન્નરિયર ચિતે બેડી હતી. મારાથી સ્વાભાવિક રીતેજ નમ-રકાર થઈ ગયા. કેટલીક આડી અવળી વાતચીત થયા પછી તે બાકિએકે મને એક અપરિચિત બાપાના લખેલું કાગળિયું આપ્યું અને કહ્યું કે આ કાગળિયાનો ઉપયોગ રેજાસર માય એવી તજવીજ કરવી, એ કાગળિયું સાચવીને ગજવામા ચુકયા પછી હું મારી મિત્ર મડળોને આવી મળ્યો અને આ વાત સુપ્ત રાખી. મારે મુકામે આખા પછી એ કાગળિયું મેં કેટલાક બહુ બધા જાણનારોએને બતાવ્યું, તેમાના એકને એ બાપાનું જ્ઞાન દોવાથી તેણે મને ગુજરાતીમા બાપાનર કરી આપ્યું. ને નીચે પ્રમાણે સમાજ સમક્ષ હું રજુ કર છું.

લીડરાવતાર માહાત્મ્ય

('વર્તમાન' પુરાજીમાંથી બાપા બપૂવહાસે સમઠેય)

વૈલાસશિખરે રમ્યે ગૌત્રી પૃચ્છતિ ગંકરમ્ ।

લીડરાગાંતુ માહાત્મ્યં શ્રોતુમિન્દ્રામ્યહં પ્રજો

પાર્વતીજ બોધ્યા—૨૨૫ એવા કેલાસના શિખર ઉપર એવાંતમાં બેઠેલાં મૈત્રીશ્વરને પૂઠે છે હે પ્રભુ હું લીડરા-એટલે આગેવાનોનું (દિવ દેશના) માહાત્મ્ય સાંભળવા ઇચ્છુ છું.

પૃથુદેવિ પ્રવચ્યામિ લીસં રમ્યામુરવ્રતમ્ ।

લીડરાગાં મહાપુણ્યાં જ્ઞાન-વૈરાગ્યવર્ણિનમ્ ॥૨॥

શિવજી બોધ્યા—હે દેવે, સુદર, સુખ આપનારી, મહાનું પુત્ર માય એવી અને જ્ઞાન વૈરાગ્યને આપનારી લીડરાની એટલે આગેવાનોની લીધા હું તને કહી સંભળાવું છું તે તમે સાંભળો.

કચિયુગે ભારતે દેશદેવદીપ સમાગતાઃ ।

પોટ મૂટ ધવાલોરા રાજ્યં કુર્વન્તિ વૈ સુતમ્ ॥૩॥

કલિયુગમાં સદેહ મધુઓમાંથી કાટ-પૂટ ધારણ કરવાવાળા રોષા ભારત દેશમાં આવીને મનમાં રાજ્ય કરશે.

ભારતીયાઃ નરા સર્વે તેષાં ચરણ પૂજવા ।

ચાતુરારાઃ મવિવ્યન્તિ ર્વેવેલાહમયપીઠિતાઃ ॥

ભારતના સઘળા લોકો તેના પદ પૂજશે અને એ પે વર્ણવાળાઓના બધથી પીઠતા ભારતવાસીઓ તેમનું દરમેશાં પુરામાન કરશે.

અવલોમ્ય દુર્દગાંહોષાં મગવાન્કમલાપતિઃ ।

ગૌંધીનામ મહાત્માનં પ્રેપયિષ્યતિ મૂતલે ॥

આ લોકોની દુર્દશા જોઈને કમલા પતિ બચવાન નામના મહાત્માને પૃથ્વી ઉપર મોકલશે.

નિર્મયો સદયો ગાન્ધી અર્હિસાનત મુદ્દહન્ ।

મારતોદ્ધારણાં કાતું તત્પરો મવિતા લયુ ॥

આ કોઈની પણ બીક વગરનો અને દયથી ભરપૂર ગાંધિ સાનું મત ધારણ કરીને ભારતનો ઉધ્ધાર કરવા મા શીઘ્ર તૈયારી કરશે.

તાસ્મિન્ કાલે મહાદેશે ભારતે વાયુમણ્ડલમ્ ।

કુદ્ય મેયસમાચ્છન્નં મવિવ્યતિ ન સંસાયઃ ॥

આ સમયે આખા ભારત દેશનું વાતાવરણ મશુબ્ધ બનશે અને આકાશ વાદળોમાંથી આવિહાસિત બની જશે એવો લેશ પણ સંશય નથી.

શાસકા મુદ્દમાનાસ્તુ વાસ્યન્તિ નિશ્ચતાલપમ્ ।

પરયઞ્જેવેદર્શી દેશે લોકાનાં હુમજાપ્રતિમ્ ॥

દેશમાં લોકોની આવી મુંદર જાયતિ જોઈને મોઢામાં પડી નિર્જન ધરોમાં બંધ બસાઈ બેસશે.

એસ્મિન્ કાલે મવિવ્યન્તિ ગેહે ગેહે ચતુષ્પથે ।

લીડરાલ્યા. નરા સર્વે શુક્લ-ચંદ્ર-ધારિણાઃ ॥

આ સમયને વિષે ઘેર ઘેર અને શેરીએ શેરીએ સરેશ કહેતા પાણકાર પહેરનાર લીડર કહેતા આગેવાનો નામ મનુષ્યો જોવામાં આવશે.

સ્વાર્થયાગં મહાપુણ્યં ધારયન્ વ્રતમુત્તમમ્ ।

અર્હિસં ધારયિષ્યન્તિ સર્વેમૂતાદિતેરતાઃ ॥

આ આગેવાનો સ્વાર્થ ત્યાગ કરવામાં મોટું એવું જ્ઞાનીને અર્હિસા રૂપી ઉત્તમ વ્રત ધારણ કરશે.

સ્તિપ્રવંદ સેવેશ દેશદુર્ભાગ્ય દુઃખિતાઃ ।

લીડરાઃ ર્હિં કવિવ્યન્તિ ર્દ્વંદ્યં વ્રત મુદ્દહન્ ॥

પાર્વતી બોધ્યાં હે, દેવેશ આપા પ્રકારનું વ્રત ધાર કરેલા અને દેશના દુર્ભાગ્યને લીધે દુઃખ પામતા આ આગેવાનો કરશે તે અને ત્વરાથી કહેા.

કંઈક નવું

૪૦૦ વરસ પુર્વનું ઇસીયાળ

ઇસ્ટ હેન્ડેલ બર્કશાયર ગામના થિયનું કાચ્ય ધરીયાળ દમજાજી બધે પડ્યું છે અને તેની દુરસ્તીનું કામ ચલાવવામાં આવેલ છે. આ ધરીયાળના બરોબરી કરે તેવાં બીજાં કેટલાંક ધરીયાળો પણ અસ્તીત્વ ધરાવે છે કે, જેમાંનું એક ધરીયાળ આઠમા હેનરીએ એન બોલીનની સથે લગ્ન કરતાં લગ્નના દિવસે તેને આપ્યું હતું. તે દરમિયાન પી-સરકેસથમાં સારી રમીલીમાં ચાલે છે. તે સિવાય ઇ. ૧૫-૫ માં તૈયાર કરવામાં આવેલું એક સાવજનીક ધરીયાળ જુનામાં જુનું છે, અને દરમિયાનમાં તે પહેલાંની રીયલિમાં છે. તે વખતે સુંદર ધરીયાળની કિંમત ૨ પાઉન્ડ ૧૫ શીલિંગ ૬ પેન્સ હતી.

અદ્વિત્ય કેમેરા

ન બોના ને લવિખ્યતી એવાં વસ્તુઓનાં એક કેમેરા બોટીચ સરકારે દમજાં તેપાર કર્યો છે અને આરમારો પ્રોજેક્ટ નિરીક્ષણ કરવા તેના ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ કેમેરાનું વસ્તુ વાંચી વિશ્વાસની મતી પણ થોડા વખતને માટે ગુજ થયા વગર રહે તેમ નથી. બંદુકમાંથી અતિશય વેગથી છુટતારી ગોળાઓ કિંવા કનાપેલ બોબનો રહેલ યદ્ય મોઢા જાહાગેના પોલકી કાચના પર ચનાસ તેના પરોણાવનું ચુકમ નિરીક્ષણ કરવા માટેજ આ કેમેરા બનાવવાનો હેતુ છે આ અદ્વિત્ય કેમેરામાં ફોટોગ્રાફ લેવાની એવી અસાધારણ શક્તી છે કે તેનાથી એક સેકન્ડમાં જુદી જુદી જાતના પાંચ હજાર ફોટોગ્રાફ કિંવા સ્નેપશોટ્સ લઈ શકાય છે. એટલે કે, બંદુકની એક ગોળા એક કેક લેખી ફોટોગ્રાફ લેવાને અથવા ત્યાં સુધીમાં એક સેકન્ડ લાગે તે તેનામાં વખતમાં બંદુકમાંથી છુટતી ગોળા અથવા સુધીમાં વચ્ચે કેવી કિયતીમાંથી ગઈ તે તેના જુદા જુદા પાંચ હજાર અનિઓબોથી સમજી શકાય છે.

આ કેમેરા તૈયાર કરવા માટે ચાર વરસ લાગ્યાં છે. તેનું વજન ચાર ટન છે. તેને તૈયાર કરતાં પંદર હજાર પાંડ અર્થ રૂપિયા આ કેમેરાની અંદર ને શીશ વાપરવામાં આવે છે તે દમેશાં સાધારણ કેમેરામાં વપરાતી હોય છે. આ કેમેરામાં શીશ વોટરિંગ માટે ને આદી લાંબી હોય છે તે દર મિનિટ પોતાની આસપાસ એક હજાર વખત ફરી શકે છે, અને તેટલા વખતમાં અંદર હજાર શીટ લાંબી શીશ પર ફોટો લેવા તે વોટરિંગ લાય છે. હાલમાં આપણે શીશમાગુદોમાં બને આદી કલાકની શીશોનાં કેમેરામાં જોઈએ છીએ તે આ કેમેરાથી લેવામાં આવે તે, આવ ને મિનીટનો અંદર લઈ શકાય. આ ઉપરાંત આ કેમેરાની પ્રચંડ શક્તિની કલ્પના આવી શકે છે.

વિ. વ.

મોજ-મજહ ઇનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો

નીચે જણાવેલી કૃપનમાં અત્યાર સુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કિંવા હયાત

પાંચ કવિઓનાં નામ

લખી મોકલનારાઓમાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૨. ત્રણનાં ત્રણ, રૂ. દોઢનાં પાંચ બાર આનાનાં દસ મળી કુલે અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે. આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નહિ આપતાં તેટલી કિંમતના અમારી પાસેનાં પુસ્તકો આપવામાં આવશે. પુસ્તકો મોકલવાનો ખર્ચ ઇનામ મેળવનારને હિસ્સે છે.

(કૃપન વગરનાં નામ ઇનામની દરોશાઈમાં લખજ વજ શકી નહિ.)

આ ઇનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૨૭-૬-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે.

કૃપન તા. ૨૪-૬-૨૬ બપોરના બાર સુધી લેવામાં આવશે.

તા. ૧૩-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ કવિઓનાં નામ

૧	૨	૩
૪	૫	
લી.		

૩.

મા.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મગ્નહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેના ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:-મોજ મગ્નહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

નોંધ એ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનખનની દુઃખી દાસન કવરમાં
બીટી મોકલી લેર છે જે જ સાચી ઉપાયથી મુખી જીવનની
સરખાત કરી નેજો.

પડીત પરિમલ (ન્યોતિથી વેલ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (રતાં)
પેલા મિત્રોની આસ (માનુષ) છ. આપ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરરવાલા બીટીંગ નં-૧૧ ગોલપીલા (મુંબઈ)
પત્રવ્યવહાર માનુષ કરવો.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુખ્ત હેન્ડ કેમેરા

જાણી અને સરના હમરે પાસેથી મંગાવો. ધોરણોનો
નકલોથી બને. સેન્ટરવિઝા બનુસાર ફોટો નં-૫૩૦ તો પૈસા પાછા
દેખાં, એ સરત છે. આનાથી આપ જાનવર રમલ ફોટો એ
પ્રાપ્ત અને મુંદર મહેલ હમારન સીન સીનેરી બાજુ બગીચા
વગેરેની જાણી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાફજની પાડી થોડા હો અને
ફોટો લેવાનો પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનવર તાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફક્ત મોક્ષવામાં આવે છે કોઈપણ
ફોટો કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

રીતરામ લખપતિરાય એન. ડો. જાણીજડ સીટી (મગ્નહ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની દામમંડિસ્તાં
અથવા
બાબુનાં ઉમે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યોથાપધ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે બેળસેજવાળો મોટો માલ લઈ દેખાવા કરતાં
અજા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

રહેને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં બેરંઓનો શોખ
બસામથુ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
વેર બેરં પણ ખાલ ભેલો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રેફની. કું.

કે. ગાયમન્ડ હાઉસ, વાઘા ગાંધી રોડ
ગામરેવી-મુંબઈ નં. ૭

હજાર કસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ડીફીક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીયા ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

મુંદર દાખડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધારીશી, શરીરની કળતર, શરૂથી
સજેખમ, ચળ, ચસકા, દરેક વાયુથી કોઈ પણ ભાગનું
બળુ, સ્વન મારી જવું તે અથવા કમતાકાતથી મુંબુ વિરે
રોગો ઉપર આ બામ બહુ જ ઉપયોગી રામમાથુ અને તાત્કાલીક
છે. પેલો, ગાંકરો કે સાફ-ટીરોને બંતાવી ખાતરી કરો. એ
વખત પાંચ આનાની જ રીકોટી મોકલી વાપરી લુઓ. માથો
ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો-નેશનલ ફામસી

મરૂઆ બીટ્લીંગ મુંબઈ નં. ૨

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-રો. ચિત્રપટ

નવી દિલ્લ

શ્રી જોનકી રત્નચંદ્ર-પૌરાણીક ચિત્રપટ. ચલુ કરનાર
હિન્દુસ્થાન ફિલ્મ કું.

આને હિન્દુસ્થાનમાં એ એકજ દૃષ્ટિબિંદુથી ધીમું પણ
સતત કામ કર્યું જતી કોઈ કંપની હોય તો તે હિન્દુસ્થાન કું.
છે. કંપનીના દૃષ્ટિએ તેણે જે સેવ પસંદ કરે છે, તે અત્યાર
સુધીમાં તેને ફલદાયી નીવડે છે, અને ભવિષ્યમાં પણ નીવડશે
એમ આશા રહે છે. પ્રસ્તુત ફિલ્મ
રામાયણના અમુક વિભાગને લઈ
ઉપજતી કલાકારમાં આવી છે; પરંતુ
વિલંબીરી સાથે કહેવું પડે છે કે, નવા
મિલતિના જમાનામાં નવું કાંઈ કરી
ખતાવ્યું હોય એવું અમારી દૃષ્ટિએ
પડ્યું નથી. છતાં ફોટોગ્રાફી, સ્ટોડીયો
અને વોકેશનની સુવૃદ્ધી માટે કું. તે
ખતબાદ આપી શકાય.

નવી ખબરો—

કોહિનુર—પાંચ પાંચ ફિલ્મોની
બહેરાત સાથે રેલીફેન્સની તૃણીના
એસુરા તારો સુરમાં લાવવાવાની તબ-
વીજ પૂરે જોડેથી ચાલુ રહી છે છતાં
દીલ કેમ થાય છે, તે સમજાવું નથી.
કૃષ્ણ—“ જોલવું જુલજુલ ”ની તૈયારીઓ ચાલી રહી છે.

શારદા—મી. દિવાનાની પ્રતિધાતિની સતી ઉર્ફે યુધિષ્ઠિ
સુધાય પૂર્ણ થઈ છે. મી. નાનાલાલએ તેમની લખેલી મદન
રામચંદ્રને પ્રભાવ દર્શાવતી મદનકળાવું મુદત કહ્યું છે.

સરસ્વતી—મી. મણીલાલ જોષીની લખેલી “ કુલારી ”
મી. જોષી અને મી. હારાજશાહ રોયલ આર્ટ રટુડીયામાં પાડી
રહ્યા છે.

રોયલ—જુની ફિલ્મ પૂર્ણ કરવામાં આવે છે, અમારે
મી. મિથ પણ પોતાની એકાદ એ ફિલ્મ પાડવાની તૈયારી કરે
છે એમ અમારા સંભળનારમાં આપ્યું છે. કહેવાય છે કે, મી.
મિથ પોતાની ફિલ્મની વસ્તુ તરીકે બગાળના એક અસિધ
લેખકનું પ્રસ્તુતક પસંદ કરેલ છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે
મી. મિથ ઉક્ત લેખકને સંપૂર્ણ ઇન્સાફ આપશે.

પાયોનીયર—અણીના બદલે મી. અલગરો પોતાનું

સામાજિક ચિત્રપટ તૈયાર કરી રહ્યા છે અને થોડા વખતમાં
રહીનપર આવશે એમ સંભળાય છે.

મદારાત્ન—પ્રદાદ લગભગ પૂર્ણ થઈ છે અને થોડા
વખતમાં આવી પહોંચશે. અંગ્રેના મેથરિક્ટ ઉપરના રહીશોરો
પરથી પિકચર બેચાણકારક નીવડશે એમ આશા રાખી શકાય છે.

રીરાત્ન—મુબાઈમાં ચાલી રહેલી દિલ્લચલ ઉપરથી
સાબીત થાય છે કે હવે તો દરેક મદિનાથી ‘સનમની રોષ’ કરશે
‘કલાગાજ આશક’ આવી પહોંચશે.

આઈડીયલ ફિલ્મ કું.—આજકાલ ફાલતુ કંપનીઓને
પણ કાર્પિક સુરાતન ચણુ હોય એમ જણાય છે. મી. જોષીએ
અઠાક પિકચર સજ્જન કરવાનો ડિઝિમનાં વગાડ્યો છે, ત્યારે
સારંગવાળા પોલના ગાયકેતર મી. ધનજીભાઈએ પણ “ જુજળ-
જથી લાઅપરોક્ષા ”ની તૈયારીઓ કરવા માંડી છે. કહેવાય છે

કે, અણીના ફોટોગ્રાફર મી. જોગીલાલ હવે આ ફિલ્મમાં પોતાની
સંપૂર્ણ કળા બતાવવાના પ્રયાસો કરી
રહ્યા છે. રોયલની માફક શારદા પણ
ફાલતુ કંપનીઓને ઉડું રચાન આપી
ઉન્નતિના માર્ગે ચડાવવા ઇચ્છતી હોય
તો તે અભિનંદન છે.

ફાનમા ફિલ્મ કું—જુલજુલે
પરસ્તાન પૂર્ણ થઈ છે, તે સાથે તેણે
સિનેમા આલપમાં પણ ખળભળાટ
મચાવી દીધો છે. લક્ષ્મીના કાજો ચોર
ફૂજના પાછલા દરવાજાથી એકાએક
છપ્પીરીયમમાં ભરાયો, અને માથે
કપોરીયલમાંથી ખટકી મેનેજરીકમાં
પોતાની કામકુદલાને રોપી ! ત્યારે
જુલજુલે પરસ્તાનપણ કેમ રહી નય !
કારણકે પરસ્તાનનાં જુલજુલોને પણ એક

રચણેથી બીજી રચણે ઉડવાનું મન થયું હોય તો ન્યાય નામ
તથા યજ્ઞાએ કહેલત સાર્થક થાય એમ છે. અર્થાત્ મેનેજરિટ-
કના સિંદદાર પર ઉડતી પરસ્તાનની જુલજુલો ફૂજના બગીચામાં
ઝોજ મારવા ઉતરી પડી હોય એમ જણાય છે. સિનેમાના આ
રહસ્ય બેઠોના બેઠાસર કોઈ સમજાવશે ?

સુનાઈટ પિકચર સી-ડીકેટ—મી. સરપોતદારની સર-
દારી નીચે પોપોના બારથી વાસોદાનો કિલો ગળતરી અને
ખાપુ ગોખલેનાં પોતાનાં દીવાં કરતી ‘તાઈ તેલજી’ આવી
પહોંચી છે. જોષીએ છીએ કહેવાતી આ મદારાત્નની જોન
ઝોફ માર્કે કેટું પાણી ખતાવ્યું છે.

સુરા ખબર—અંગ્રેના સિનેમા લાઇનના જુના અનુભવી,
અણીના વિવેચક અને નવલકથાકાર મી. રમણીક અ મહેતાની
નવલકથા ‘જુજળજથી લાઅ પરિક્ષા’ પરથી આઈડીયલ
ફિલ્મ કું. એ ફિલ્મ ઉતારવાનું શરૂ કર્યું છે. તે સિવાય અંગ્રેની

અમારા આવતા અંકથી

૧. રમણીક અ. મહેતાની

રસઝરતી કલમથી લખાયેલી

તકદીરની તાસીર

નામની

ગીરકીય વાર્તા શરૂ કરવામાં આવશે.

બીજી પણ એક પ્રખ્યાત કંપની માટે મી. મહેતા રોડરી અને સિનાયો લખી રહ્યા છે. સિનેમા લાઇનના આ જૂના 'એગીને' અમે અસિનદન આવતાં એટલું ઇચ્છીશું કે, તેઓ પોતાનું બહોળું જ્ઞાન અને કળાના લાભ આપી સિનેમા લાઇનમાં કંઈક નવું તત્વ ઉમેરી દેશી ઉદ્યોગને આશળ વધારવામાં સદાય કર્તા યત્ન પડશે.

રોયલ—ચાર્લ્સ દર્શીસનની સીરીયલ અફલાતુનને બીજો હપ્તો એર રંગતમાં રજુ થાય છે. દર્શીસનનાં જુદી જુદી ખતનાં સાહસો અત્યવગળીથી પ્રેક્ષકોના મોઢામાં આગળી નાંખી દે એવાં છે. તે સિવાય "વાહ બેટ"ની એક કેમેરી પણ રજુ કરી છે. હિન્દુ બાઇઓની વડ સાવિત્રી પૂર્ણિમાને દિવસે ખાસ "સતી સાવિત્રી" મુકવામાં આવી છે જે ઓઝોને ખાસ જતાવવા લાયક છે.

છેટ્ટી ખખર—કેટીની દોહાદોરી અને ધખચકડીઓ પછીના પરિણામમાં ફાતમા ફિલમ કં. ડું જુલજુલે પરત્તાનનું મોડું મેનેજરીકાંથી અદરય ચક્ર કૃષ્ણ સિનેમાના દુબાસ ધિયે. ૨૨માં અગકવા લાગ્યું છે.

?

સીનાયો

સામાજિક, ઊંટકટીવ અને રાષ્ટ્રીય આકર્ષક ચિત્રપટોનો વિગતવાર સીનાયો તૈયાર છે.

લખો:—એમ. એમ. સદ
અદિગત નિવાસ-વીલે પાલે.

દેશને ખાતર આત્મભોગ આપવામાં

હિન્દની વીર રમણીઓ સાર્થક સમજો છે.

સરસ્વતી ફિલ્મ કુ. હું

નવીન ચિત્રપટ

અણીતા લેખક અને હાથરેકર મી. મણીલાલ પ્રે. બેશીના હાથે લખાયેલું અને તૈયાર થયેલું.

ભાવના અને આદર્શથી ઉભરાતું

દુલારી— દેશને માટે આત્મભોગ આપનારી વીર રાજપુતાણીના એક ઐતીહાસિક ધ્રુવના

તે ઉપરાંત મી. બેધીની કલમથી લખાયેલ

—હુમારાં આવતાં ચિત્રપટો—

મહાન સીકન્દરના વખતનું એક કલાસીકલ પીકચર, હીંદુ રાજકુંવરી, અને ઓક રાજકુંભારનાં પ્રેમ પ્રસંગોની અદભુત ઘટના.

પરદેશી સૈયાં

ધુંધટવાળી

૧૯૨૬ અને ૧૫૨૬ નો વખતનું હીંદુશન કરાવતું અને પુનર્જન્મના સિધ્ધાંતો વાળું એક સામાજિક ચિત્રપટ.

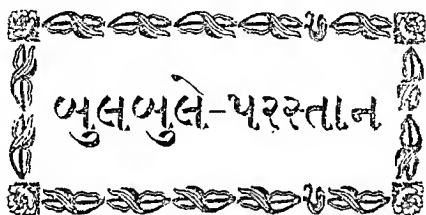
બુકીંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કુ. હું

ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

ચાલુ છે! ચાલુ છે!! ચાલુ છે!!

ફાતમા ફિદમ કુંઁની અદ્ભુત કૃતિ

કે જેમાં

મીસ જુબેદા, મેગમ ફાતમા, મીસ બ્લાંશ વ્હર્ન મેડમ ટોસકા

વગેરે વગેરે જાણીતી અને માનીતી નટીઓના સ્ટાફ

સાથે અવલથી આખર સુધી દીલ ધપકાવનારાં

ખનાયોની પરંપરા અને અપુર્વ મોજ નેશો

કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ થીયેટર

કાવ્ય, વિનોદ, વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચકું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમે
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા
મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજી સુખાઈના ભેદભરમથી ભરપુર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિં. રૂ. ૧-૪-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક-આર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૩-૮-૦

૨૧ હરિહર (દિવાના) ફૂલ નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક મુનમોદિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગો તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુન્ગાતના મસ્ત કવિએ રચ્યું છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આશાકુની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રણય
વૃત્તાંત વર્ણવ્યો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લેફ્ટ-હરિહર દિવાના)
મૂલ્ય આઠ આના

દેવદાસ

સી, પુરૂષ આખાલ વૃદ્ધ દરેકને હિપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા
ચરત બાણી આ વાર્તા બંગાળમાં ઘેરઘેર વંચાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબિતી પૂરી પાડે છે
આર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

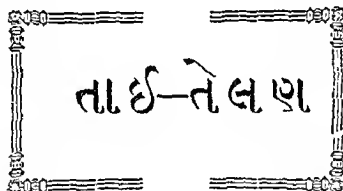
એક અદના ઓરત કેટલી હિમતવાન હોય છે??

સાધારણ રખાચત હોવા છતાં પોતાના પતિદેવ સરખા એક મહાન
નર માટે-કેવી-કેટલી-ઉપાધિઓ-કેવાં સાહસ-ખેડે છે ?

તે જીવે

નાઇટ્સ પીકચર્સ સીન્ડીકેટની ઐતિહાસિક ફીલ્મ.

સ્ત્રીતા લેખક અને પ્રયોજક સર-પોનપ્રાની દલામય કૃતિ.

શનીવાર તારીખ ૧૯ મીથી શરૂ

જરૂર આ ઇન્ડિયન જોન ઓફ આર્ટને જોવા ભલામણ છે.

વખત તથા ભાવ હમેશાના આવુ છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

મહારાષ્ટ્ર ફીલ્મ કંપનીની

ધાર્મિક ફીલ્મ.

ભક્ત પ્રહલાદ.

આવે છે

આવે છે

સારદા ફીલ્મ કું.નું નવીન ચિત્રપટ

એક દેશી રાજ્યની અંધાધુંધી-ત્યાંના પ્રધાનો અને બીજા ઓફીસરો
કેવી ચુકતીથી રાજ્યોને પોતાના પગ નીચેજ દબાવી રાખે છે
ગરીબોને રંજડે છે-અન્યાયને ત્યાય કરી બતાવે છે અને શું કેળવે પામે છે તે જોવા
આ નમુનારૂપ ચિત્રપટ જુઓ

ગુણીયલ ગુલાબ યાને

પતિધાતિની સતિ

દગાબાજ દુનીયાના મસ્ત ડાયરેક્ટર મી. દીવાનાએ આ ફીલ્મમાં
ખરેજ કમાલ કરી છે ત્યારે મી. વીકલ, મીસ મેરી, મીસ
તારા પોતાના કાર્યને સુંદર છટાથી ભજવી બતાવે છે-
આદર્શનીય નવી કલ્પના રજુ કરે છે--એક એક સીન
અને એકશન કોઈ અનેરી છાપ પાડે છે અને સ્વદેશ
સેવા અને ફરજ બજાવતાં શું આત્મભોગની જરૂર
છે તે સારી રીતે બતાવે છે

ટુંક વખતમાં રજુ થશે

કૃષ્ણ સીનેમા હબાશ થીયેટર

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લાજો--મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ-મુંબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જયશંકર પોડીયાસ દિવેદીએ મુંબઈ, ગીર્યામ ખટાવ બિલ્ડીંગમાં મેલ-મંગલ, ટ્રિનિટી પ્રેસમાં બાંધી
તેજ સચેથી અગ્ર કથા છે.

મોજ-મોજ

૨ બેકા

જાયાબર જગમે રહે તો જન જના કુચ્છ નહિ

બેસાઝ દુનિયામાં મારો માણસ તેજ કહેવાય, જે જન ગાંઠે માલ અને આબર જળવણ
માટે જનનીએ દંડાર કરતો નથી તેવોજ

આમારી સીરીયલનો હીરો ચાલ્સ હચીસન છે !

જેને વા-સામાં કરેડો રૂપિયાની ફોલત મળી છે, પણ તેના સ્વમાનના દામન
ઉપર, તેના કાકા ઉપર હુમલો કરનાર તરીકે જે કાલ તેના દુશ્મનો લગાડવા
માંગે છે, તેનાથી બચવા માટે આ સાહસો ખેડે છે

મગરમચ્છ સાથે ઝુલ્લ ! હવાઈ વિમાનપરથી કુદકો ! ચાલતી ટ્રેનપર કુદકો !

છાપરાઓ ઉપર દોડાદોડી !! દુશ્મનોનાં બચકર કાવત્રાં !

લુસીની ચળવળ ! વેરાનો કીનો !! જીમની નાસભાગ !!

અમે કેટલા બનાવો વર્ણવીએ-તમે ગણતા ગણતા શાકી જશે. ખસ
સ્કીન ઉપર જુઓ એટલે જાણશો. સાથે

બે ભાગની એક ધુમ હસાવનારી કોમીક

‘મારી ઘણીયાણી’

ગ્લોબ્લ સીનેમા સેન્ટ્રલસ્ટેડ

રખત—૫૫, ૭ ૮મા, ૧-૧૧, મની રવિ - ૧૧ ગાંઠે

ભાવ—૨, ૧ ૮મા ૦૧ ૦૨, ૦૩ ૨૬ સાથે

જેઠ. વદ ૨)

રવિવાર તારીખ ૨૭ જુન ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ જુન. અંક ૧૩)

આ આશ્વારીકર્મા પ્રસિધ્ધ થતી વાતાંઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે.
કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કાઢેલાં નથી. અ. મો. મ.

ચ મ સા વિત્રી સંવાદ

ભખનાર-રા. ભગવતરાય ટી. દવે.

—કાવ્યારંભે—

શ્રી વિન્નેશ રતનં

તોટક.

ગયુ નાયક રહાયક દેવપતિ !
જગ ધારક પાલક સિધ્ધિ પતિ !
કર મંગલ જગમાં ધીપતિ !
કર સંકટ કટક એ વિનતી. —૧

સતિ સુત ! સદા જાત આપ અગે,
બળ સુધિ - વિશુધિ સદાય જગે;
પ્રભુ ! શક્તિ સુશક્તિ યજીજ્ઞ તને,
ભજવા, તજવા મદ, આપ મને. —૨

વનમાં કાંઈ ત્યાં ફળદ્રુપાદિ લેવા સત્યવાન-સાવિત્રી ગયાં
દેવાં સત્યવાન, સર્વદેવ યજ્ઞથી મૃત્યુ પામ્યો. તેવું મરતક
પોતાનાં ઉજગમાં રાખી સતિ સાવિત્રી કદર્શાત કરતી હતી. અક-
સ્માત્ તેની દૃષ્ટિ એક રક્તવજ્રધારી, મહિષાસુર દેવી વ્યક્તિ પર
પડી. તેથી તે ભયભિત થઈ. તેને કરતી જોઈ તે દેવી વ્ય-
ક્તિએ કહ્યું.

સુશ્રી.

અહો કુત્રી ! શાને કરે વિક દિવે !
કું કું દેવ મૃત્યુ તણો ભયુ આવે !
પતિ ગુજ પામ્યો અહીં મૃત્યુ આગે,
કું આવ્યો સ્વપ્ન તેહના જીવ કાળે. —૨
અમરેવને ઓળખવાથી સાવિત્રી તેમને પૂછે લાગતાં બોલી:-

ઉપજનતિ.

પ્રભુ ! કૃપા આજ તમેજ કાંથી,
કઈ રંગ દર્શન શુભ લીધી;
થઈ તમારે પિતૃ ! કિંકરો છે,

છતાં—

સ્વપ્ન પધાર્યા કિદ તે કહોને ? —૨

યમ—(સત્યવાન પ્રતિ અંશુલિનિર્દેશ કરતાં કહે છે.)—

આતું પૂરે આયુષ્ય આજ વાતાં,
મદારા દ્વિતો આવી ઉભા રહ્યાંતા;
કિન્તુ રક્ત મરતક ગુજ અંકે,
અહીં શક્યા ના મતના પ્રભાવે. —૩

કરી શકે સ્વપ્ન ન ધર્મીઓને,
સદા મહે તેહ અધર્મીઓને;
તારા સુપુત્રે તુજને અકસા ના,
આવ્યો અહીં તેથી સ્વપ્ન કું સુના ! —૪

એમ કહી યજ્ઞરાજ, સત્યવાનનાં દેહમાંથી સૂક્ષ્મ જીવ બેઠો
તેને રત્નપાશથી બધધ કરી લઈ જવા લાગ્યાં, તે જોઈ
સાવિત્રી બાળિકાની માફક રડતી તેની પાછળ જઈને બોલી:-

અપૂર્ણ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૧૯ મું.

મારા શુદ્ધ ઓરડામાં બેસી હું ઉપરોક્ત ઘટના વિષે ચિંતા કરવા લાગ્યો. આ રહસ્યપૂર્ણ જનાવ જ્યેષ્ઠ મારા વિરમવની સીમા વહી નહોતી. રાત્રિ મંબીર થવા લાગી; પરંતુ મને નિદ્રા આવી નહિ.

એકાએક મારા ઓરડાથી થોડે દૂર કોણ બે વ્યક્તિઓ યુવયુવ અરબી ભાષામાં વાતચિત કરતી હોય એવો અવાજ આવ્યો. આવી મંબીર રાત્રિએ તેઓ શી વાતચિત કરતા હતા, તે જાણવા મારા મનમાં કુતૂહલ ઉત્પન્ન થયું. હું ઓરડાના પાસેથી પાસે આવ્યો અને બરાબર કાન માંડી તેઓના વાર્તાલાપ સાંભળવા લાગ્યો. એક વ્યક્તિ લજ્જાવી પીમા અવાજે બોલી:— “તું જાણતો નથી કે, આપણા પાસા હવે દિનપ્રતિદિન નેજળા પડતા જાય છે. આતું કારણ સુલતાનની વડી બેગમનું મૃત્યુ છે.”

“આહ !” મારા દિલમાંથી આશ્ચર્યના ઉદ્ગાર નીકળી પડ્યા. આ કંઈ મારો પરિચિત હતો. ખુદ વજીર સાહેબના મોઝામાંથી ઉપરોક્ત શબ્દો નીકળ્યા હતા.

પીછ વ્યક્તિ નિમ્ન સ્વરે બોલી:—“આપ ને કહે છે, તેમાં લેણ માત્ર પછુ સદેહ લાવવા જેવું નથી. સુલતાનનો વડી બેગમ જ્યારે એક સાધારણ વનિતા હતી, ત્યારે આપણે એક સામાન્ય દરજ્જાના પહેરેગીરનું કામ કરતા હતા. રૈશન આરને સુલતાનની સાથે મેળવી આપવાથીજ આપણી આ ઉન્નતિ થયેલી છે. આપ વડા વજીર બન્યા અને હું બન્ને બોબ સરદાર ! પરંતુ હવે આપણે સૌભાગ્યને ચૂકી અસ્તાયજી તરફ જતો દેખાય છે. આવતી કાલે આપણા પડ પર માર્યા હશે કે નહિ તે શંકા પડતી વાત છે.”

વજીર બોલ્યે:—“તું ને કહે છે તે સાત છે. મહા દયાળુ અલ્લા આપણા પર મહેરબાની ન કરે તો, આપણું જીવન ભયમાં છે. વડી બેગમનાં મૃત્યુથી સુલતાન જો પુરણીકની સલાહથી રાજ્ય-શાસન ચલાવશે તો આપણો નાશ થવા સિવાય રહેશે નહિ !”

“ત્યારે તેને ઉપાય ?”

“ઉપાય મેં શોધી કઢાડ્યો છે; પરંતુ તે વાત સીબ કાને જાય તો આપણો બેદ ધુટી જવા સાથે આપણા સંપત્તિ નેટલા ટુકડા થઈ જાય એવો સંભવ છે.”

“શું આપને મારામાં વિશ્વાસ નથી ?”

“હા, અને તેટલા મોટેજ હું તારી સાથે આવું આપણે ભાવિ સુખમાં આડે આવતા કંટકનો નાશ કરવા મસલત રહ્યો છું. કહે, તું વફાદાર રહી કામ બળવશે ?”

“હુબ્બર ! મારા વિષે સંશય લાવવાનું કાંઈ કારણ હું સૈબને આપીને કહું છું કે, તમારી સાથે હું બેવશાહ કરી નહિ.”

“ત્યારે સાંભળ, ઉપાય કહ્યું નથી. સાહેબો—અત્યંત સહેલો—માત્ર તારી સહાયતાનીજ જરૂર છે. કેમ સહાયતા કરી કે નહિ ?”

“શા માટે ન કરે ? કહો, આપનો શો હુકમ છે ?”

“હુકમ એટલોજ કે, “હત્યા—”

“શું ? આપ સુલતાનની હત્યા કરવા કહે છે ?”

“હા. વિચાર કર, સુલતાનને પકડી કારાગારમાં કેદ કરવાથી આપણો રનાય કાંઈ સંધામ એમ નથી. આપણા પ્રતિ-સ્પર્ધિઓ પ્રભુત્વ લાબની ઇચ્છાએ તેને મદદ કર્યા સિવાય રહે નહિ. માટે સત્તુતું તો મૂળજ કહાડી નાખવું એ શબ્દનીતિના સિધ્ધાંત પ્રમાણે વર્ત્યા સિવાય બીજો કોઈ રસ્તો નથી. માત્ર એકજ તલવારના ઝટકાથી આપણું કાપું સિધ્ધ થઈ જશે. બોલ, આ કાપું કરવા તું તત્પર છે કે નહિ ?”

“આપને આ કાપુંમાં બીજા કોણ અમીર ઉપરાવની સહાયતા છે ?”

“હા. બે આર ઉમરાવ અને તે સિવાય ખુદ શાહબંદો ! શાહબંદા અખદુલ કરીમની હિંમત વીસ વર્ષ ઉપર થઈ ગઈ છે અને તેને સુલતાનપદનો લોભ નાગ્યો છે. આ બધા આપણા તંત્રમાં મળેલાજ છે. માત્ર તારી મદદનીજ જરૂર છે; તારી તલવારનો એકજ ફટકો આપણા બધાનાં ભાગ્ય ફેરવી નાખવાને પૂરતો છે.”

“નહિ, મારાથી આવું નુકસાન કાપું નહિ. બન્ને મારો કામ સુલતાન પર તલવાર ઉઘામી શકશે નહિ—”

“વાહ ! વાહ !” તું આવો દુર્બળ પ્રકૃતિનો હતો, એવું તો મેં આજેજ જાણ્યું. તારા હાથે જનાનખાનાની કુટીલી રમણીઓનાં માર્યા પડ્યો જ્યાં થઈ ગયા છે—કેટલીએ સુસંદરી-ઓના રળા પર તારા હાથે છુરી ફેરવી છે, તે તું બૂલી ગયો ? અને આને કહે છે કે, સુલતાનને મારવા મારો હાથ ઉપયોગ નહિ ! એજ સુલતાનની આઠાથી તે સંકેટો આ દત્તાનાં પાપ કર્મ કર્યા છે—તેજ સુલતાનનો વધ કરવાથી તું નિરાપદ—માત્ર નિરાપદ નહિ પણ અત્યંત ઐશ્વર્યનો અધિકારી અને છે—જ્યાં કહે છે કે તેનાં વધ કરવાને મારો હાથ ઉપયોગ નહિ ! તો પછી

તારો હાથજ કેમ કાપી નાખવો નથી કે એવાં પાપ કર્યોથી તો
પૂર્ણ થાયે !”

“પરંતુ સુલતાન—”

“સુલતાન પશુ માણસજ છે. એક પલક માત્રમાં વિશ્રાન્તિ
માટે તલવાર ચમકાવ અને પછી જોઈ લે મનહર !”

સરદાર ખોળે વજરની વાત સાંભળી અનેક ક્ષણ સુધી
વિચારપૂર્વક સ્થિતિમાં ઉભો રહ્યો. પછી બોલ્યો—“હું આપની
આજ્ઞા માથે ચડાવું છું. આપની સુકિત ઉત્તમ છે. સુલતાનનાં
મુઠ્ઠા સિવાય આપણામાંથી કોઈના ઉપકાર મનાવો નથી. બુદ્ધની
મહેરબાની હશે તો મારા સ્વસ્ત્રેજ અધુર કામ પાર પાડી દઈશ.
કહો, સુલતાનની એકાંતમાં મુલાકાત કયે સ્થળે થશે ?”

“તે અધુર મેં નક્કી કરી રાખ્યું છે. આવતી કાલે—”

એટલા શબ્દો બોલતાં વજરે ખોળના કાનમાં ગુપ્ત સંકેતની
વાત ફરી દીધી અને બન્ને તે સ્થળેથી ચાલ્યા ગયા.

ત્યાર પછી કોઇને એક શબ્દ પણ સંભળાયો નહિ. હું
એકલો જાણનામાં બેસી આ કપટ ગળા માટે વિચારવા લાગ્યો.

સુલતાનને આ જાણતી કેવી રીતે ખબર ફરતી—એજ
મારો ચિંતાનો વિષય હતો. મારાથી સુલતાન પાસે ઉપરિચિત
યથ યકામ એમ નહોતું. કારણ કે હું ગુલામ હતો. એટલે જન્મા-
નખાનામાં પહોંચી આ વાતથી તે બાળકાર કરવાનું બની શકે
એમ નહોતું. આવી ચિંતામાં ને ચિંતામાં મેં સમસ્ત શક્તિ
વીતાવી. તે રાતના મને જરા પણ નિદ્રા આવી નહિ.

પ્રભાત યતીજ હું મારા કામે લાગ્યો. અઞ્જ સરસો લઈ
હું સાફસૂક ફરી તલવારને સરાયુ પર ચડાવવા લાગ્યો, એટલામાં
સરદાર ખોળએ મારા ઓરડામાં પ્રવેશ કર્યો. તેના મ્હોઠા પરના
ઉદ્વેગનાં મિહનું પરથી ૨૫૯ સમજી ચકાવું હતું કે, તેણે પણ
સમસ્ત શક્તિ વિચારપૂર્વક સ્થિતિમાં વીતાવી છે. તેણે મારા
હાથમાં એક તલવાર આપતાં કહ્યું—“એકજ છટકે દરજીના
રેહના બે કટકા યથ ન્યાય એવી રીતે આને પાર કઢાડી આપ.”

તલવાર હાથમાં લેતાજ મારા બન્ને હાથો યથાર મુજબ
લાગ્યાં. મેં કહ્યું—“હજીર, જેવો આપનો હુકમ.” પરંતુ સરદાર
તેના મુખ તરફ હું જોઈ ચકચો નહિ. કદાચિત મારા મુખ પરની
સરદારની છાંયા એજ તે જાણી ન્યાય એવી મારા મનમાં પારતી
રહ્યા. ફરતી હતી. તલવારને મેં સરાયુ પર ચડાવી અને જરાખર
તીક્ષ્ણ પાર નીકળતાજ એકવાર પરીક્ષા કરી કાંઈ પણ બોલ્યા
આપ્યા વિના સરદાર તે લઇને ચાલ્યો ગયો.

જેમ જેમ દિવસ ચડવા લાગ્યો તેમ સુલતાનને બચાવવાના
વિચારોથી મારો આત્મા તળાપાટ ઘવા લાગ્યો. આ દારૂક પદ-
યંત્રની કમર હું કોઇને મ્હોડે કરી ચકું એમ નહોતું. તેમ કરવા
જતાં સુલતાનની પહેલાં મારાજ પ્રાણનો વધ યથ જવાનો
સંભવ હતો.

એકાએક મારા મગજમાં એક તટ્ટાળ સૂઝી આવી. તે તટ્ટાળ
પાર પડે તો સુલતાન પાસે પહોંચી જવાનું એમ મેં માન્યું. મારા

ઓરડાની આસપાસ દારૂગોળાથી ભરેલો ઓરડો આવેલો હતો.
મારી પાસે પણ થોડાક બંદુકનો દારૂ હતો. મેં આ દારૂગોળા
ઉપરથી નાખવાનો તાબો રચ્યો. મારી પાસેનો દારૂ મેં દારૂખા-
નાના ઓરડા સુધી પાછરી દીધો અને એક છેડેથી નમગરી
લગાવી થડો હાથમાં લઈ હું કુવા તરફ જવા લાગ્યો.

આ કુવા જ્ઞાનખાનાના દરવાજા સામેજ આવેલો હતો;
તે કુવા પાસે હું પહોંચ્યું ન પહોંચ્યું એટલામાં તો એક જાનર-
દસ્ત ધમકા સૂચો. ફરી દિશાએ જુકપથી કંપતી હોય એવી
દેખાવા લાગી. મારા તથા દારૂખાનાવાળા ઓરડામાંથી અગ્નિ-
જ્વાળાઓ નીકળવા માંડી. જ્ઞાનખાનાની દેવડી પર જે પહેરે-
ગીરા હતા તેઓ ભય વિહ્વળ બન્યાં તે તરફ દોડવા લાગ્યા.
તેની સાથે અસંખ્ય કર્મચારીઓ અને સૈનિકો પણ ઉપરોક્ત
ધટના બની દંતી ત્યાં જઈ પહોંચ્યા.

મેં જોયું કે, આવા સુયોગ ફરી ફરીને મને એમ નથી.
જ્ઞાનખાનાની દેવડી પર એક પહેરેગીર નહોતો. કોઈ આવતા
હતા, કોઈ જતા હતા, કોઈ દોડાદોડી કરી આગ જોલવવા માટે
પ્રયત્નો કરતા હતા. આવી રીતની ગમખડો લાલ લઈ મેં
વિષ્ણુ યતિએ જ્ઞાનખાનાના દરવાજામાં પ્રવેશ કર્યો. થોડે દૂર
જતાજ બીજો એક દરવાજો આવ્યો. આ દરવાજો અર્ધ ખુલ્લો
હતો. તેમાં હું દાખલ થઈ આગળ વધ્યો એટલે એક જુદર રંજ-
મહેજ મારી દૃષ્ટિએ પડ્યો. તેના દરવાજામાં પ્રવેશ કરનાં મારા
મનને ધીરજ આવી કે હવે સુલતાનને મળવા માટે વિલંબ લાગતો
નહિ; પરંતુ મારી એ ધારણા નિમજી નીવડી. હું જરા આગળ
વધ્યો એટલે એક બીજો દરવાજો મને નડ્યો. આ દરવાજો ઉઘાડવા
હું અત્યુર્વક પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો પણ મારો શ્રમ વધા ગયો.
દરવાજો લોહકથંબના અર્ધ હતો. સુલતાનને બચાવવા આટલાટલો
પ્રયત્ન કરવા છતાં કિસ્મત મારો વિરુદ્ધમાં હતું—જ્ઞાનખા-
નામાં હું પ્રવેશ કરી શક્યો નહિ.

(અપૂર્ણ)

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો—મોજ-મજલ કાર્યાલય

પટાવ બીલડીંગ, ગીરગામ મુખાંશ નં. ૪

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શ્રેણીનો મારે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

અડાંરગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ મેટનું પુસ્તક મંગાવી લેયો.
લખો-મોજ મજહ કાર્યાલય મુબઇ ૪.

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી દાલત કવરમાં
બીડી મોકલી પેર બેઠે જ સાચીય ઉપાયોથી મુખી જીવનની
કરબાત કરી નેજો.
પરીત પરિમલ (જ્યોતિષી વૈદ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (૨૪)
ધેસા મિસ્ત્રીની બાસં (નાટુવા) જી. આઇ. પી. આર.
૧૨થી ૧ દરવાજા બીહીમ નં-૧૧ ગોલપીલા (મુબાઇ)
પત્રવ્યવહાર માટુજે કરવો.

૩. ડ. માં ફોટો લેવાનો શુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરબી અને સત્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. યોજનાએની
નકલોથી બનેા. સેનનિવા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછો
દેશું, એ ચરાત છે. આનાથી આપ જનવર રકમ ફિજી બી
પ્રાપ્ત અને સુંદર મદેલ ઉમારત સીન સીનેરી બાગ બગીચા
વગેરેની બધી એક સેકંડમાં કાઈ કાઈકની પડી શકે છે. અને
ફિલ્મ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાઈ જાતનો ત્રાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે. કોમન
ફાન કેમેરાની રૂ. ૩૮. અર્થ. નામ લખો—
રીતરામજીપતિરાય એન્ટ્રી કો. અલીમઃ સીટી (મુબઇ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દેખાવામાં
ટકવામાં
પરાક્રમાં
અથવા
અસરકારની
આબુમાં
ઉભે તેવાં
ખરાં જેવાં દામમાં સસ્તો

બાપાનીજ કલચર્ડ પલ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જરૂરમાંથી ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે ભેજસેજવાળો પોરો માલ લાઇ, ઠગાવા કરતાં
ખરા કલચર્ડ લાઇ વાપરવામાં વધેલા શુભ ?
આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં બેશબોનો શોખ
બલામજી પુરો કરો-તમારા દામ ખચાવો
ધેર બેશાં પણ માલ ભેવો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રેફની કું

ટે. મયમન્ડ હાઉસ, વાઝા ગાંધી રોડ

મામરેલી-મુબાઇ નં. ૭

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચાતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ

“ રાયલ મેલ ” (રજસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેકીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦
તેમજ સાયકલનો દરેક હુકમ સાંભળ મળશે
ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫ એવાન્સ મોકલવા
એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ટ્રી કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૧૩૨-૧૩૪ કાલબાહી રોડ મુબ

કું ખુની છું!

લખનાર-નં. સુસાદર બી. એ.

નવલરાય કુલીને પિતાનો કુળનામથી પુત્ર હતો. ગૃહશિક્ષા-
જીથી તે વ્યવહારકલ્પણ પણ પશ્ચિમની વિદ્યાના યોગ્ય પવનથી
જે તે નમ્ર સત્યવક્તા હતો. વિદ્યાર્થીજીવન દરમ્યાન સમાજોમાં
થતી અર્થપરથી તમા અનેક પ્રકારનાં અવલોકનથી દેશ સેવા
તથા સમાજ સેવાના મત્રો તેણે હૃદયરય કર્યા હતા. સારા
કુળની કન્યા સાથે તેનો ભવ ભેગાયો હતો.

(૨)

હવે એક જતાં અસમાનતા બહુ હતી. જે નવલરાયને
સાક્ષતી, જતાં નવલરાયનું ગૃહજીવન ખીજાઓને છપાઈથી બાજતું.

(૩)

વાત એમ હતી કે નવલરાય દરેક જાહેર જીવનમાં
નિઃસ્વાર્થ લાગ લેતો જ્યારે નવલજી જેની કિશોરિ ઘેર કામકા-
ર્જમાં આમોજ વખત યંચક રહેતી. બદારની હતીયાનો તેને
અવગણ નહોતો; પરંતુ પ્રતિદિને ગૃહકાર્યમાં નિષ્ણાત થવાથી તે
જલદીથી અટપાઈ જવાથી તેના ધણો સમય બચવા લાગ્યો
જેનો સદુપયોગ કરવાનું કિશોરિને કોઈ શીખવનાર નહોતું. નવ-
લરાયને ગૃહ માટે વિંતા નહોતી તેમ ઉચ્ચાસ પણ નહોતો કારણ
કે તે સમજતો હતો કે કિશોરિ તેમાં કદિ પણ રસ લેશે નહિ.
તેનું જીવન ઉનાળામાં વહેતી કોઈ મઢા નદી જેવું થઈ રહ્યું.
વહેતું, વહા કરતું અને ખુટતું નહિ તેમજ ન આજુબાં પુર કે
કોઈ પ્રકારનાં મોળાં. પોતાનાં ગૃહ જીવનમાં તેનાં જીવનમાં પુર
આવતાં જાહેર સમાજોમાં. તેના હૃદયપટ્ટથી શીલા પર મોળાં
અથાતાં તેના સમાન ધર્મા-શીલા-કોષ જાહેર જીવન માળતી
ઓ સાથેના સહયોગમાં તથા સંવાદિમાં. કિશોરિના જીવનમાં તેને
પોતાનેજ કાંઈક પુર જેવું, મોળાં જેવું લાગ્યું હતું.

જ્યારે તે પરણીને આવી ત્યારેજ પછી ન તો તેના જીવ-
નમાં કોઈ પ્રકારનાં પુર કે ન તો તેના હૃદય કમળ પર કોઈ
પણ પ્રકારનાં સંગીનતાનાં મોળાં, પુર અને મોળાં તેના મનથી
સ્વપ્નાં હતાં. નિરસ-એક માગી-ઉપર કશું તેવા શુદ્ધ જીવનની
સવારજ તેણે જોઈ હતી. રાત્રીનું સ્વપ્ન સ્વપ્ન હોય એ કિશોરિને
મન અસંતોષિત હતું.

પરપરપરના વિચાસમાં દંપતિ નિશ્ચિત હતાં.

પાંચ વર્ષનું પરવડું જીવન તેની આશી પુરતું.

(૪)

નવલરાય સાથેજ દરે પ્રકારે એકમતક થતી શ્રીમતી સર-

લાકુમારી જાહેર જીવનમાં અમત્યનો લાગ જાગતી. ઘણીવાર
મળતાં નવલરાય અને સરલા. સરલા માગી થતા મથતી. નવલરાય
તેમાં સંમત હતા.

(૫)

નવલ હંમેશાં જમતાં, મુતાં, ખેસતાં, ઉકાનાં, સરલાનાં
વખાણ કરતો અને બોલતો કે તેના જેવી ઓ લામચાળીને હોય.

પોતા જેવાને જો એવું ઓ રત્ન હોય તો દુનિયા ઉચ-
લાવી નામે એટલે કે દુનિયા જે સુપનો આસપાસ ફરે છે તેની
આસપાસ સુપને ફરે અને દુનિયાને સ્થિર કરે. તો પછી દિંદ
અને તેના અતિસ કરોડનું કલ્યાણ કરવામાં તેને શો વાંધો?

કિશોરિ આ સાંજગી. તે કાંઈ સમજતી નહિ. રસ-જીવવાની
તેના ઉછળતાં પ્રયત્ન કે પ્રશાન્ત મોળાં તે સમજતી નહિ. પતિ
શું કરે છે તે તે જાણતી નહિ. તે જાણતી હતી માત્ર સતત
મઢા નદીના જમ બેઠાવું અને વધારામાં જમ મઢા નદીનું
લલ્પ કોષ સમુદ્ર કે ઉપસાગરને બળાવું હોય તેમ તેનું લલ્પ
હૃદય પતિ અર્થે પ્રાણ પામરવાનું, આર્થ ઓના સંપૂર્ણ સંરક્ષ-
ના સ્વરૂપ લલ્પ એજ હોઈ શકે.

નવલને વખત નહોતો પોતાની બીને પોતા જેવી કરવાનો.
તે માત્ર પોતા જેવી પોતાની પાંત થઈ બધ-ગમે તે રીતે-તે
માટે ઉપર કહેલાં વાક્યો ઉચારતો.

(૬)

કિશોરી મુંઝાતી-પતિ કેમ છુટો થાય તે માત્ર શોધતી-
તેને એકવાર ન્યુમોળ્યા થયો પણ નવલની સારવારથી મરી ગયો.
માત્ર કેમ તેની સમજણ તેને નહોતી.

(૭)

દેવલાલીમાં કિશોરિ તથા નવલ હવા ફેર માટે રહેલાં છે.
કિશોરિના છેલ્લાં શ્વાસ ધુંટાંબ છે. તે મરતી વખત કહે છે કે
“નાથ, સરલા બેઠાને પરણી મુખી યજ્ઞે.” નવલને વખાણત
યાજ છે. નથી રહતો પણ શુન્ય જેવો તે ઘણીવાર બેસી રહે છે.
નહાવા માટે સમજી આગ્રહ કરી રહ્યાં છે. નવલના મરનાર તર-
ફના પ્રેમ માટે સર્વે ધન્યવાદ આપી રહ્યાં છે.

(૮)

મુંજાના વા પ્રેમીનાંત્રી જેઠાનેટ સમજા આજે નવલને
ઉઠા કરવામાં આગ્યો છે. નવલ કહે છે કે “કું ઝાઝાદાર છું-
કું ખુની છું. નીતિની દષ્ટિએ મેં ખુન કર્યું છે. મરનાર મર-
તોજ નહિ. મારી બેઠરાકારીથી મારા સુખ ખાનદ, સમવડ તથા
સમાન ખાતર મારી પત્નિએ માનસિક બળાને પરિણામે મૃત્યુને
આમંત્રણ છે.” પછી તે ઉપર જણાવેલી હકિકતનો સાર કહે
છે. તે કહે છે કે “નિર્દોષતામાં કું બોલતો કે મને આવી પત્નિ
જોઈએ અને તેવી જોઈએ. એ ખાનદ મન પર લીધાનો પુરાનો
મરણ પોતાના મૃત્યુ વખતે મને.” સરલાને પરણી મુખી
થયો.” એમ કહે છે. સરલા મારી બેઠા છે. પણ કું બેઠરાકાર
રહો. ધરનાં કોઠરા મંદી માટે જેવો મારો હાલ થયો છે. મેં

Charity (સખાવાન) માટે ધૈર્યથી Begin (શરૂ) નથી કરી. મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબ અને સેશન્સ કમિટી કરે. કાયદો ગમે તેમ હોય પણ આર સંસ્કારી કેળવણીના ગૃહસ્થાની જુરી અને નૈતિક જીવનની દૃષ્ટિએ ખુની કરાવશે અને અને શાંતિ થશે કે પ્રભુ સમક્ષ હું કહીશ કે "મારા પ્રભુ તારી પાસ આપ્યા પહેલાં મેં ગુ-હો કર્યો છે એમ અને માલમ છે. પશ્ચાત્તાપ મંજુર કરે. મને હામા આપ."

ચીફાર યવલી કોર્ટ દયાથી જોષ રહે છે. બીજા કેટલાક વિધિ પછી મેજીસ્ટ્રેટ શ્રીમાન નવલરાયને જ માસ ખાનગી કે જાહેર મેડ દાઉસમાં રાખવાનો હુકમ કરે છે અને પોતાના તરફથી દીલસીજ દયાવાતા તેના પત્નિ ગ્રેમ માટે, ધન-પલાદ તથા દેશ સેવા તથા સમાજ સેવાના કાર્ય માટે પ્રયત્ન કરી તેને પ્રભુ જલદીથી દિલ્લા જાહેર જીવનમાં રજ લેતો બનાવો એવી ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરે છે."

"અન્યાય-અનીતિ" કહેતો નવલરાય કોર્ટમાં ફાટી ડોળે બેલાન ચાલે છે.

(૯)

જ માસ પછી મનજીની સંપૂર્ણ દાસત ઉપર દાક્ટરના સર્ટિફિકેટ પરથી નવલને મેડ હોસમાંથી છુટો કરવામાં આવ્યો. પછી તે ક્યાંક આશ્પત્રી ગયો, તેના દબારો પ્રયત્નો છતાં પણ પ-તોજ લાગ્યો નહિ.

સાંભળ્યું છે કે તેણે સંન્યાસ લઈ પોતાના પૂર્વાશ્રમ જેવા-જોને શોધી સ્થળ રસ્તે ચલાવવાનો પ્રયત્ન આરંભ્યો છે. ભજનું પઠેયું નથી પણ પશ્ચાત્તાપ રૂપી કાળાચંપી તેનું જીવન બીજો કોષ્ટ પણ રંગ લેય તે અસંભવિત અને અશક્ય છે. કિશોરી માટે નજી વખત રહી ત્રિકાળ સંધ્યા કરે છે. પશ્ચાત્તાપ રૂપી અગ્નિથી પ્રાતઃ સાયંહોમ કરતો તથા બીજાઓને માર્ગે વાળી તેનું તપસુ કરતો તે પ્રભુ પ્રાપ્તિમાં પાપનું પ્રાપ્તિ કરી રહ્યો છે.

(૧૦)

તે ક્યાં છે તે હું કહીશ નહિ. કદાચ કોષ્ટ મેજીસ્ટ્રેટ તેને મેડ હાઉસમાં ધકેલે તો ?

(સંપૂર્ણ)

સીનાર્યો

સામાજીક, ઈકોનોમી અને રાષ્ટ્રીય આકર્ષક ચિત્રપટ્ટોનો વિગતવાર સીનાર્યો તૈયાર છે.

લખો:-એમ. એમ. ભટ્ટ
અધિકૃત નિયામ-નીલે પાલે-

હ સા હ સ

એક ભુલકણું ભેળું બારે વરસાદમાં પવળાને ધેર આવ્યું ને બારણામાં ઉઘેલી પતિને હસતાં કહ્યું, "હું મારી છત્રી છુલી ગયો." આ વાત પણ યાદ રહી એ વિષે આશ્ચર્ય પામી પતિએ પૂછ્યું, "ત્હમને ક્યારે યાદ આવ્યું?"

"જ્યારે વરસાદ બંધ થયો ને છત્રી બંધ કરવાનો વખત થયો ત્યારે."

* * *

ડાક્ટર સાહેબ ધોરતા પડ્યા હતા એટલામાં ટેલીફોનની ઘંટડી વાગી. ઘંટડી સાંભળી ટેલીફોનનું લુંભણું હાથમાં લીધું. ટેલીફોન મી. નસરવાનજીનો હતો. તેમનો યુવ ગીની ગળી ગયો હતો.

ડાક્ટર સહેબ એકદમ તેને ત્યાં ગયા પણ બારણામાં જ નસરવાનજી હતા તેમણે કહ્યું, "ડાક્ટર સાહેબ તરફી મારું હારે કાંઈ કામ નથી કારણુ ભુલ્યાએ બે આનીજ ગળી છે ! ગીની તો જડી છે.

* * *

જબ-નું ચઉદ ભૈરી કેમ પરણ્યો ?

આરોપી-કારણુ તેર નંબર સારો નથી.

* * *

બાપ (ચરસાથી)-ત્હને કેવી નિયાળ ગમે છે ?

સપુત્ર-તોજ બધું રહે તે !

* * *

ધરમણી-ત્હમારે ભાડું કોષ્ટ પણ રીતે આપવું જ પડે નહિ તો હું વસુલ કરીશ.

દાંતનો દાક્ટર-ભલે કાલથી હું ત્હમારો એક એક દાંત બેચી આપીશ.

* * *

મા-અમારો રમેશ ખરેખર બહુ હોશિયાર છે. અમે એને Zoo માં લઈ જવાના છીએ.

મહેમાન-એમ ? અમે અમારા હોકારને કાનેનિરાણે લઈ જવાના છીએ.

અરોહ

કાવ્ય, વિનોદ, વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોહીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજલી મંબાઈના બેદલરમથી ભરપુર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

વૈશ્વ વર્ધમનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ વર્ધમને અભ્યાસ કરવા લામક-ચાર
ચિત્રો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક કુવનમોહિની-નુરજહાના-પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુજરાતના મરત કવિએ રચ્યું છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીના પ્રથમ

વર્ષાત વર્ણવ્યો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(લેઃ-હરિહર દિવાના)

મૂલ્ય આઠ આના

દેવદાસ

શ્રી, પુરૂષ આબાલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી

સાહિત્ય નવલકથા

અત્યંત બાકુની આ વાર્તા બંગાળમાં ઘેરેઘેર વચાવ છે.

એજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે

ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના ગુપ્ત મહે, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, મુદેદ જમણી જેવી રેખાતી નસો ઉર્ફે કુટુંબીઓનાં કારસ્તાન, દલસમાં દીવાની અનેલી એક રોડાણીના છવનનો કચ્છારસિક આબેદુબ ચિતાર, તેઓ ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાણ વગેરેથી માહિતમાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી અમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુબાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવકા દુનિયા

ઠગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેદુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન

આ ખુનામરફીનો ભેદ બહુવેલો હોય તો

દશકનો અંજમ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ

નામની રસિક ડીટકડીવ નવલકથા વાંચી, એકજ રાતે મુંબઈ એક રાવ બહાદુરનું અને ફ્રેંચપુલ પર આવેલા વેરવાણામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક ભેદપરં પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કંઈક શંકા કે ખૂની શાય છે ? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખજાનો કાઢેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જનતાંખાનાની પોલ મોક્ષને માટે પાપ કૌરો-પાપ કૌરો નો પોકાર કરના

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર બહુવું હોય તે વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યુત નરુનું છવન વાંચતા તમોને ખાતરી કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ્ય, મહારાજ્ય, મહારાષ્ટ્રીઓ વધારે મું પશુ ખુદ રાજમાનાં મહારાષ્ટ્રી જારીનાએ પોતાના છવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેદુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-પૃષ્ઠ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પરશે.

લખો-મોજ મંજહ કાર્યાલય ગોરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

કંઈક નવું

વિચિત્ર વાંચો.

રાસની નદીઓને વીમે ઉતરાવવાની વિચિત્ર પેલવા
લાગી છે. તેઓ પોતાના પગ, અંગિળાં અને હાથનો વીમે ઉત-
રાવે છે. હાલમાં ન્યુયોર્ક જતી મે. રેલ મિસોરે ફરીથી ન લાગે
એટલા માટે ત્રીસ હજાર રૂપિયાનો વીમે ઉતરાવ્યો છે.

* * *

હિન્દુસ્થાનના પૂર્વ તરફના હિન્દી મહાસાગરમાંના કેટલાક
ભેટમાં એવી માછલીઓ યાચ છે કે જે જાડપર ચડી શકે છે
અને તે પરના કાસાઓને મારીને ખાઈ જાય છે.

* * *

જેલ નામની માછલી સૌથી મોટી હોય છે. તેની લંબાઈ
૩૫૪ ઇંચ ૯૦ શીટ હોય અને વજન ૩૦ ટનનું હોય છે તેની
આલવાની થતી કલાકના ત્રીસ માછલીની હોય છે. એજનની
આયામાં કબીએ તો ૬૫૦ હોર્સ પાવરનું એજન લેખે છે.

* * *

ક્રમ્પરે મને કાંતોના જન્મ કા માટે આશ્ચર્ય? બહુવાર
ફેટલીકે કીઓના મહાકામાંથી એવા ઉદ્ધાર નીકળી પડે છે; પરંતુ
પોલા નામની માછલીની એક જાત યાચ છે તેને તેવા ઉદ્ધાર
કદાચવાની જરૂર પડતી નથી. કારણ કે તેણે પશુ જાતમાં દેવ
કારણે સિવાય નર માદા બને છે જ્યારે માદા નર બની
જાય છે.

* * *

હાનીયા શહેરની નજીક સુલેવાના પહાડ પર એક નવી
જાતનો જ્યોતિષ મહેલ બાંધવામાં આવે છે. આ મહેલ બાંધ-
વાનો ખર્ચ આશરે લાખ પચાસ હજાર પાઉંડ અડધવામાં
આવ્યો છે. મી. હોના નામના એક લેખોપતિ હિન્દુ અને તેની
અમેરીકન સ્ત્રી મેરી વિલ્સ આ જ્યોતિષ મહેલ બાંધવાની કાંલની
સરકારને ભેટ આપનાર છે આ જ્યોતિષ મહેલમાં ૧૦૫ ઈંચના
પરિમિતી એક દુરબીન રાખવામાં આવનાર છે. કહે છે કે પૃથ્વી
પરના કોઈ પણ જ્યોતિષ ભવનમાં આટલું એટલું દુરબીન નથી.
તે સિવાય બીજાં નાનાં મોટાં અનેક પ્રકારનાં દુરબીનો તથા
જ્યોતિષ શાસ્ત્ર સંબંધી યંત્રો પણ તેમાં રાખવામાં આવનાર છે.
આ મહેલ લગભગ ૪૫૦૦ શીટ ઉંચો થશે.

—દેવલપુરના રાજા દુલ્હનસિંહનો
પેગામ—

“દુલારી બે મહારી રખાત તમકે રહે તોજ
નગરજનોની છંદગી બચે.”

આ પેગામથી દુલારીનો આત્મ રહી ઉડ્યો.

“આત્માના આંસુ”થી દુલારીનું
હૃદય દદ બન્યું.

દેશને માટે આત્મબોગ આપવા-આ વીર રાજ-
પુતાણી રખાત થવા તૈયાર થઈ-પણ-પણ-

શું! રાજપુતાણી કોઈની રખાત
થઈ છે?

સતી સરદારખાની ફિલ્મથી પ્રખ્યાત થયેલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કું. નું

મી. મણીલાલ જોશીના હાથે તૈયાર થયેલું

આ અદ્ભૂત ઐતિહાસિક ચિત્રપટ્ટ

—દુલારી—

હમારાં તૈયાર અને આવતાં ચિત્રપટ્ટો.

૧ વીકેમ ચરિત્ર	૫ રા'કવાટ (સરસ્વતી કોલી મુર) ફિલ્મ
૨ સતી સરદારખા	૬ દુલારી તૈયાર થાય છે
૩ મુબ્બની મોહીની	૭ પરદેશી સેયાં હવે પડી
૪ સતી સરોજ	૮ પુલકવાળી ”

બુકીંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું.

ગીરગામ મુબર્ક, ૪.

લીડરાવતાર માહાત્મ્ય

સંપાદક-નર્મદાશંકર ૧. રિવેટી

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ.)

શક્તોમિ વક્ત નહિ લીડરાણાં

યથાર્થ રૂપં શૃણુદેવિ સત્યમ્ ।

અણેપલીલ્ય ચરિતાંનિ તેષાં

સદૃશ-ચિદ્રો કથ્યન્તેઉસમર્થઃ ॥ ૧૩ ॥

શિવજી બોલ્યા; હે દેવિ, મારું સત્ય કથન તમે સાંભળો. આ આગેવાનોના યથાર્થ સ્વરૂપને વર્ણવવાની મારી શકિત નથી. તેમની લીલા અને તેમનાં ચરિતનો અંત છે નહિ. તેમનું વર્ણન કરવાને દબર છબવાળા શૈવ નામ પણ સમર્થ નથી.

પ્રશ્ન્ય ચન્દ્રાધન મપ્યકાતરાઃ

સ્વદેશકલ્યાણનિમિત્તમાત્રકમ્ ૧

ક્રમેણ સર્વં વિજલ્યહસતાં

દાસ્યન્તિ હોતા ઇવ લીડરાણે ॥ ૧૪ ॥

સ્વદેશનું કલ્યાણ કરવાના નિમિત્તથી આ લોકો કાળા ઉધ-રાવી નાથાં મેળવશે અને હોતાઓ જેમ અગ્નિમાં હવિ નાથે છે તેમ આ આગેવાનો ધીમે ધીમે અયઃકાયા વચર પોતાની લાલ-સાએ રૂપી અગ્નિની તૃપ્તિ માટે તે ધનનો હોમ કરશે.

યદ્વક્ત્વા જેલ-સમાગતાલે

મૂયોઽપિ સર્વાનપિ વચ્ચ્યન્તિ ।

સ્વદેશમતિર્લક્ષ્યં વાણદર્શનં

નિજાર્થસિદ્ધિન્તુ યથાર્થલક્ષ્યમ્ ॥ ૧૫ ॥

આ આગેવાનો કોઈ-કોઈ વાર કેદમાં જઈ આવ્યા પછી પાછા ફરીથી તેઓ સ્વયંગાએને ઉતારશે, સ્વદેશની લક્ષિત કરીએ છીએ એમ તેઓ ખબારથી દેખાડશે, પણ તેઓનું વાસ્તવિક યોગ તો સ્વાર્થ સાધવામાં જ રહેશે.

સદૃશ્યઃ માન્તિ ર્મયેવ લીડરાઃ

ધૂતાઃ ન્તાઃ નિયવિવર્ત્તદીપ્ત્યાઃ ।

પ્રવચ્ચયન્ સર્વજગન્ સમુત્સુકાન્

વિદ્યાય લક્ષ્યા જયમાનુરગિન્ ॥ ૧૬ ॥

અર્થાત્ લોકો પાસે જન જનકાર બોલાવશે.

વચ્ચં ર્મયે લીડરા-નામ-ધારિણઃ

કુર્વાન્તિ દેશસ્ય હિતાર્થસાધનમ્ ।

ચદ પ્રમો શૈલુમહં સમીદ્

વિદ્વન્ સમ્ભૂતવિચાર માલમ્ ॥ ૧૭ ॥

પાર્વતીજી બોલ્યાં-હે પ્રભુ, હું આપ જેવા વિદ્વાનના મુખ-માંથી નીકળતા સુવિચારો સાંભળવાની ઇચ્છા રાખું છું. આ આગેવાનો દેશનું કાર્ય કરવા માટે શું શું કરશે તે કહી સંભળાશે.

પુરા રામ નિર્મું મામાં સેનાની રત્નવીજકઃ

રાવણસ્ય સમામર્થ્યે ચ રાક્ષસ પુદ્ગલાઃ ॥ ૧૮ ॥

તે ણવ સદ્યઃ સમ્મૂતાઃ ધૂર્તલીડર સંઘાઃ ।

તૈર્વૈશ્વિતો મહાત્માસઃ હ્રમસાકિર્મવિવ્યન્તિ ॥ ૧૯ ॥

શિવજી બોલ્યા—પ્રાચીન કાળમાં શુંબ નિશુબનો સેનાપતિ રક્તપીજ હતો અને રાવણની સલામતી ને મોટા મોટા રાક્ષસો હતા તે સ્વયં આજકાલ ધૂર્ત આગેવાનોના રૂપમાં ધૂમી રહેશે. તેમના પડે મહાત્મા ઉતારશે અને તેની શકિતનો નાશ થશે.

યે ત્વાનિઃ સત્યસન્ધાઃ તેઽપિ યાન્તિપરાભવમ્ ।

નટ્ટે પ્રમાણે લોકાનાં શાસકાઃ હ્રમમૂર્ત્તયઃ ॥ ૨૦ ॥

પુનઃ પુનઃ પ્રજાપુષ્પ પીઠિયન્ત્યત્યયાતરાઃ ।

લોકાનાં તાઢનં સમ્યક્ પ્રેક્ષીયન્તિ લીડરાઃ ૨૧

આવા ધૂર્ત લોકોને લીધે જેઓ ખરેખરા સ્વાર્થ ત્યાગી અને સત્યને વળગી રહેલા હશે તેઓ પણ પરાભવ પામશે. અને જ્યારે લોકોનો પરાભવ નાશ પામશે ત્યારે રાજકર્તાઓ ઉપર સ્વસ્થ કારણ કરશે અને વારંવાર કોષ્ટકો પણ કર રાખ્યાં સિવાય મળતે પીડ્યા કરશે અને આ આગેવાનો લોકોની આ દશ સારી રીતે જોવા કરશે.

દાસ્યામિદ્વદ્યે સ્થાનં મારતોદ્ધારકલ્પનાં ।

ત તાવદેવિકલ્પાગિ યાવદ્વર્ત્ત લીડરાઃ ॥ ૨૨ ॥

લોકાન્ વચ્ચયિયન્તિ ભાગાયન્ પ્રિયભાગામ્ ।

ધારયન્ શુક્રવેન્તુ દ્વિદિ હાલહલં વિપન્ ॥ ૨૩ ॥

હે દેવિ, હે કલ્યાણિ, જ્યાં સુધી આવા પ્રકારના ધૂર્ત આગેવાનો મોડી મોડી વારાં કરીને એટલે કે કાર્યપ્રિય ભાવલો આપીને, સંદેશ વરને પહેરીને પણ તે સાથે હૃદયમાં સ્વાર્થ રૂપી એર ચપ્પીને લોકોને ઉતારશે ત્યાં સુધી હું આરાતના ઉકારને વિચાર પણ નહિ કરું.

આ પ્રમાણે 'વર્તમાન' પુરાણમાં લીડરાવતાર વર્ણન વિકાસમાં પાર્વતી-શંકર સંવાદ નામનો પહેલો અખંડ સંપૂર્ણ થયો.

ત કે દી ર ની તા સિ ર

વખતાર-૨૦. રમણિક અ. મહેતા

જેમ એક માણસની ખાસિયત બીજા માણસને મળતી આવતી નથી તેમ એક પ્રજાની ખાસિયત બીજી પ્રજાને મળતી આવતી નથી. એક પ્રજાના સામાજિક નિયમો ક્ષત્ર પ્રજાના સામાજિક નિયમોથી ભિન્ન હોય છે. કેટલીક વખત એમ પણ જોવામાં આવે છે કે એક પ્રજા જેને સમૃદ્ધતા લેખે છે તે બીજી પ્રજાની નગરમાં અસમૃદ્ધતાનું લક્ષણ ગણાય છે. દાખલા તરીકે ઘાઘ આદમીને ઘેર મળવા જતાં તેના ઘરમાં પ્રવેશ કરતાં માથા પરની ટોપી કાઢી જતું એ અંગ્રેજોને મન સન્માનસ્વરૂપે થાય છે જ્યારે કાફરને ત્યાં ઉધાડે માથે જતું એ હિંદુઓને મન અપમાન કરવા બરાબર છે. હેતુના કાવદાઓ પણ દેશના માલતા આવતા જૂના રીતરિવાજો કે આચાર વિચારને અવગણી પડવામાં આવે છે. એ કાવદાના બંધારણમાં સમવાયુસાર યોગ દેશદરેશમાં આવે છે.

ઈંગ્લાંડમાં કેદીઓને જે સ્વાતંત્ર્ય છે તે સ્વાતંત્ર્ય બીજા દેશના કેદીઓને હોતું નથી. આ બાબતમાં બે કે રશિયા આસારના સમયમાં ઈંગ્લાંડ કરતાં પણ આગળ વધી ગયું છે પણ પૂર્વે રશિયા એટલું કુળવાણું ન હતું; અસ્તાદીમાં તેના કાવદા પણ વિચિત્ર હતા. મુશ્કેલી દેશની સરખામણીમાં રશિયાને એટલું સ્વાતંત્ર્ય ન હતું. એક માણસના પર કેઈ ગુન્હાનો આરોપ હોય તો, તે આરોપ પુરવાર થાય ત્યાં સુધી તે માણસને નિર્દોષ માનવો, એમ અંગ્રેજ કાવદાનું એક સત્ત છે. રશિયામાં આથી ઉલ્ટું જ હતું. એટલે કે માણસ પોતાને નિર્દોષ પુરવાર ન કરે ત્યાં સુધી તેને ગુન્હાવાર લેખવામાં આવતો હતો. આથી ઘણીવાર નિર્દોષ માણસોને ઘણી કનડાન ભોગવવી પડતી હતી. પ્રખ્યાત રશિયન ડિટેક્ટીવ ડેનીલીચે, પોતામાં જુધિયજન અને ચામુશથી એક નિર્દોષ માણસને કેવી રીતે ઉગાથો હતો, તે પરથી રશિયાના પહેલાંના કાવદા કેવા હોયપણું હતા, તે સ્પષ્ટ બહુપથ છે. વાસીયે ધવાનોફ આર્કિટક્ટ અને ઇજનેર હતા; તેને સારા પ્રતિષ્ઠિત માણસોમાં ગિહાન હતી. અને અંતથી કામ કરે તો એ પેસા પેદા કરે તેમ હતો; પરંતુ, તેને ચિંતે ચિતરવાનો પછેલા શોખ હતો. તેના એ ત્રણ ચિત્રો એટલાં તો પકડ્યાં હતાં કે રશિયાના સેન્ટપીટર્સબર્ગની ન્યુ પીકચર એકરી-ચિત્ર-બજારમાં તે ચિત્રોને સ્થાન મળ્યું હતું. એ પેસા પ્રાપ્ત થાય એવા ધંધા પાછળ જોઈએ તે કરતાં જોઈએ પાલ આવવા મળે અને ચિત્રચિત્ર, કે જેમાં કંઈ લાભ ન થાય, તેના ધંધા પાછળ જોઈએ તે કરતાં વધારે આવવા મટે કાવદાના મિત્રો

તેને કપડા આવવા હતા, ઇવાનોફ યુવાન હતો. જુવાનીનો ઉત્સાહ હતો. ઉમંગ હતો અને તે એક કાવદામિત્ર કે રમણીય સ્વરૂપે જોવાયે હતા. તેને તેની પોતાની રાત્રિમાં અને પોતાના ભવિષ્યમાં અવૃક્ષ શ્રાધ્ધા હતી. મુલ્કિ સંસ્કૃત્ય થયે. મનુષ્યો એક મહાન પિતાતાં બાળક છે, એટલે એકમેકના બંધુઓ છે.

આવી ઉદાત્ત અને ઉદાર ભાવના તેની હતી; પરંતુ કેવળ ભાવનાથી જગતનો વ્યવહાર ચાલતો નથી. ભાવના અને કૃતિ વચ્ચે અંતર હોય તો પછી ઉત્તમ સિષ્ટાંત નાકામાં યર્ષ પડે છે. ઇવાનોફ કાવદાકુશળ હતો પણ અવદારકુશળ ન હતો. ઇવાનોફનું માંડું મેરીઆ એલેક્ઝીવીતા સાથે નહોતું મળ્યું હતું. મેરીઆ સેન્ટપીટર્સબર્ગમાં સદુધી શ્રેષ્ઠ સ્વચ્છતાત સુંદરી મનાતી હતી. તે ઉચ્ચ કુળની હતી. તેના વહવાઓએ સારા કામ કરી કાઠિ મેળવી હતી. આટલું જ્યાં લગન થવામાં પિયંબ થતો હતો. વિવંબનું કારણ એ હતું કે જ્યાં સુધી ઇવાનોફ પોતાના ધંધાને ખાંધવી, સારી સ્વતંત્ર આવક મેળવે નહિ ત્યાં સુધી લગન કરવાં નહિ એવી કેટલાકની ડાંડી શિખામણ હતી. લગનમાં જની કીચને લીધે તેને એક પ્રકારની નિરાશા જન્મી ગયું; પણ એનું પરિણામ એ આવ્યું કે તેણે પોતાના ધંધા તરફ વધારે લક્ષ્ય આપવા માંડ્યું. કાળજીપૂર્વક રોજબરોજ ચલાવવાથી તેને સારી કમાણી થવા લાગી, આથી તેના મિત્રોએ લગન કરવાની સલાહ આપી, અને ઇવાનોફે પોતાની બાપી પત્નીના સગા સંબંધીને પોતાની મુશ્કેલી વિચારીને લીધે લગન કરી નાખવા કહ્યું.

ઇવાનોફને જે અતસમના મિત્રો હતા તેમાંના એકનું નામ રીસ્કોફ હતું. રીસ્કોફ તેનો જાતી મિત્ર હતો, તે ઘણો તંત્રશર હતો અને ઘણાજ વ્યવહારકુશળ હતો. ઇવાનોફ અને રીસ્કોફ બન્ને એકજ શાળામાં લગતા હતા. શાળા છોડ્યા પછી કૉલેજમાં પણ તેઓ સાથેજ હતા. રીસ્કોફ, ઇવાનોફ કરતાં વયમાં મોટો હતો એટલે તેણે પોતાનો જાગવાસ વહેરો પૂરો કરી નાંખ્યો હતો. આમ બન્ને વચ્ચે સારી મૈત્રી હતી.

સ્વાભાવિક રીતે ઇવાનોફ ઘણી બાબતમાં-પ્રત્યેક બાબતમાં રીસ્કોફની સલાહ લેતો અને પોતાના અંતરની વાત તેને કહેતો હતો. લગની બાબતમાં પણ ઇવાનોફે પોતાના મિત્રની સલાહ પુછી. રીસ્કોફને પોતાના મિત્રના સ્વભાવની પૂરી ખબર હતી. તે સારી રીતે જાણ્યો હતો કે ઇવાનોફ અવદારમાનવી અને ઉગાઉ સ્વભાવનો છે. આથી તેણે લગન સંબંધવાની સલાહ આપી. આ તજ્જી બાબત પર બન્ને વચ્ચે તકેશર મંદ અને એટલે સુધી વધી ગઈ કે બન્ને જણ એક જોતની સાથે જોલતા પણ બંધ મંદ ગયા. સેન્ટપીટર્સબર્ગમાં એ ગળણીની વાત થઈ પડી કે બન્ને મિત્રો એકમેકના સલામું જોડા નથી અને નાલવા કે આનંદવા હેન હેન નેન છે.

સમજાવી કરી નાખવા માટે ઇવાનોફ એટલો આટલ બની ગયો કે તેના સાસરાના માણસોએ, તેની માનણી કહ્યું કરી અને લગની લા લણી. આમકુશળી નમી રહ્યાં. લગન અંગે

જન્મ આપણામાં ન્યાતવરા વગેરે કરવા પડે છે તેવા કેટલાક ખર્ચ રૂચિયતા કરે છે, તે પછી ધામધુમથી થયાં. મેમ્બરોને આમ ત્રણ ગયાં, મિજબાનીઓ અપાઈ વાહવાદ થઈ. આ ધામધુમમાં અન્યથાની વાત એ હતી કે તેનો ભત્રીં મિત્ર રીસ્કોફ ક્યારે પછી ભેલામાં આવ્યો નહિ. ન તો તેણે લગ્ન પ્રસંગે દેખા દીધી કે ન તે મિજબાની વખતે જણાવે. બે કે બન્ને મિત્રો વચ્ચે ભેલાવાલી થઈ હતી છતાં બંધાંતું એમ ધારવું હતું કે આવા પ્રસંગે જરૂર આમ ત્રણ મોકલવું જોઈતું હતું. ખચર ! રીસ્કોફ આવ્યો કે ન આવ્યો, પણ લગ્ન તો પતી ગયાં. મેરીઆ રૂપવાન સાથે ગુણવાન હતી. ધવાનોફ તેને પોતાના આશુથી અધિક વહાલો હતો. પરણ્યાં બેંધએ સંસારપાત્ર શરૂ કરી. આનંદમાં દિવસો જવા લાગ્યા. બધું નવું નવું એટલે કલ્પનાની સાથે સુંદર જણાવા લાગ્યું. પ્રેમનો ઉપાક્રાંત હોય છે પણ મનોહર. વખત ક્યાં નય છે તે જણાવું નથી. સુખમય સંસાર ભાસે છે, આવડું જવું, કરવું હરવું, નિર્ભય આનંદ મેળવવો એમાં જીવંતીની હાલુ છે ખરી, પણ સદા સર્વદા સુખ એક સરખું રહેતું નથી. સંસારમાં સુખ છે તેમ તેની સાથે કેટલાંક કષ્ટો પણ છે. સંસાર ચલાવવો એ રહેલ નથી. તેમાં અવધારકુશળતા જોઈએ. અનેક પ્રકારની નેવડ જોઈએ; કહેવત છે કે ત્રાંખાની શેષલી તેર વાનાં માગે તે પ્રમાણે અનેક વસ્તુઓનો ખપ પડે. તેને માટે નાણાંની જરૂર. દુકં આવકમાં આવડત હોય તો નહો નહિ, તો દેવું કરવા વખત આવે. ધવાનોફમાં એટલી આવડત ન હતી. એક વર્ષ સુખમાં ગયું પણ ત્યાર પછી નાણાંની તંગી જણાવા માંડી. લોકો પૈસાને માટે ઘેર ઉઘરાણી કરવા આવવા લાગ્યા. ધવાનોફને થોડું દેવું પણ થઈ ગયું. તેને હવે જણાવા માંડ્યું કે એકલા પ્રેમને લઈને કઠોર સંસાર ચાલા કરવી એ કઠિન કાર્ય છે. આમ કેટલાક દિવસ વિદ્યા બાદ ધવાનોફને જણાયું કે હવે નાંખવા પહોંચે એમ નથી. અને આનો કંઈ નિવેડો લાવવો જોઈએ. માગનારા કાઝો વખત થોભે એમ નથી. ફરિયાદો ઠોકારો અને આખર જવાનો વખત આવશે. આ પ્રમાણે તેની સ્થિતિ ગંભીર થતી ગઈ.

જ્યારે સ્થિતિ આ હદે પહોંચી ત્યારે તેણે તેના કેટલાક મિત્રોને નાણાંની મદદ કરવા કહેણ મોકલ્યાં. તે જતે પછી કેટલાકને મળ્યા. કેટલાકે તો તેને મદદ કરવાની સાફ ના પાડી. કેટલાક બંધાં કાઢ્યાં. કેટલાકે પોતાની સ્થિતિ સારી ન હોવાનું જણાવ્યું. કેટલાકે નાણાં ગુંથાઈ ગયાં છે એમ ખરબચડા. આમ તે મોંઘેરથી નિરાશ થયો. તેની સ્થિતિ ધણી કંટંગી હતી. તે મનમાં ધણો મુંઝાત લાગ્યો. શું કરવું તેની તેને સમજ પડે નહિ. ચિંતામાં ને ચિંતામાં તેનું કાળજી કારાવા લાગ્યું. એક દવસે બપો હંડાળ્યો એટલે એક દારૂના પીકામાં ગયો. ત્યાં જઈ તેણે શરાબની પ્યાલીઓ ઉઘાટી. આપણે ત્યાં મદિરા પેવાને માટે પખતો ખાત્ર છે. પાશ્વર્ય દેહોમાં ધમતો ખાત્ર નથી. એટલે તેણે મદિરા પેવામાં નાનમ સમજતા નથી.

દારૂ પીવાથી ધણાં માંડાં પરિણામ આવે છે. સરીરને અને તેનું ક્ષણ કરે છે. પૈસાની હાની થાય છે. એ સર્વ કષ્ટ, પરંતુ આ દુનિયાની દારૂ ચિંતાના અસર નાસમાંથી થોડીક મુકત થવાને માટે એના જોવો અન્ય ઉપાય નથી. દુખોને અંતુરના એક આશિંગનથી ચિંતા ટળી નય છે. ધવાનોફ એક દેર નેજલ બાર-પીકામાં ગયો હતો. ત્યાં જઈ “મોજ મગજ” ઉઠવા લાગ્યો; કહેવા લાગ્યો.

“ભરકે પીવાદે શરાબ ચાર સાકિઆ,
થોડીકી ન રહે શીશેમે બાકી આ.”

+

*

*

“આમે નાલ બી સાફ હય, શીશે પ્યામા સાફ
મય નિર્મળ સાકી ખતું હો પીનેવાલા સાફ.”

જન્મ પર જન્મ ચલાવવા માંડ્યાં. રોજરજમાં ચેતના ગંભીર, તે પોતાની ચિંતાને જુલી ગયો. મજાજ આડે રખે ચડ્યું. તે મોટેથી પીકામાં બોલવા માંડ્યો કે “આ કેવા પ્રકારનો ન્યાય! ગરીબોને ખાવાને શીટોના ટુકડો ન મળે અને માતખર શ્રીમંતો ફેટીન ઘોડાવે, મોટારા હંકારે અને ગરીબોને કચડી નાંખે. તેઓ ભાતભાતના સુંદર કપડાં જોઈએ, દાગિના જોઈએ, શાલ કુશલા જોઈએ, મોટર અને મહેલો જોઈએ જ્યારે ગરીબોને કુંપડી પણ નહિ, દીલ ઢાંકવા કાટ્યાં વસ્ત્રો પણ નહિ, ફાકવાને આટો પણ નહિ. ખરેખર આ શ્રીમંતો ગરીબોનું લોહી ચુસે છે, રૂચિય સરકારના મોટા પગારના આધેશો તેમને કચડી નાંખે છે. જ્યારે દેશનો મોટો લાગ એકવારનું પેટ પુરતા ભોજનને માટે ટળવળે છે ત્યારે એ શ્રીમંત વગેરે મોજ શોખ અને એશઆરામ કરે છે અને નાહક દબળા દમજા એકઠાં કરે છે. મને એક થાય છે કે એવા શ્રીમંતોમાંના એકાદ બેને પકડી તેમનો તોડો પીસી નાંખું.”

આ શબ્દો તેણે ધિરાધુર્વક ઉચાર્યા ન હતા. તેણે તેના નિરાશા જોરમાં ઉચ્ચાર્યા હતા; છતાં, એક જાહેર રચનમાં આ પ્રમાણે બોલવું અને તે પણ રૂચિયા જેવા દેશમાં એ ખરેખર આશ્ચર્ય જોરવા સમાન હતું. બે કે તેના આ ભાષણને કોઈએ કાંઈ મંદત આપ્યું ન હોત, પરંતુ, ત્યારબાદ બનેલા બનાવે તેને મંદત આપ્યું.

અંજી.

શા માટે હંમેશા પૈસા ખરચો છો?

એ તેવા દુરેશા જન્મ કાચ સહેલાઈથી કાપી મોટામાંથી નાના બનવી કામમાં લેવા માટે શા આનાની ટીકાટ બીકી હીરાકણી મંગારો.

નેરાનજ ગ્રેડીંગ કું.

ગ્રીએ બોધવડો સુખમ નં. ૨

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-સા. ચિત્રપટ

નવી દિલ્હી

જુલજુલે પરસ્તાન—હાતમા ફિલ્મ કું. ની ફિલ્મ લેખક તથા કાપરેક્ટર મિસ ફાતમા-ફોટોગ્રાફર નામ નથી.

સિનેમાની આલમમાં મોટા ખજાણાટ કરનાર આ ફાલતુ

ફિલ્મ કમ્પનીનું આ મહાન ચિત્રપટ, અનેક મુશ્કેલીઓ ઉભી કરી, અનેકમાંથી પસાર થઈ, મેનેજરીક સિનેમાનું ટેકાણું આપી અતે કુશ્મ સિનેમામાં દેખાયું. મિસ ફાતમા, જુમેદા અને મુલતાના આ ત્રિયુગીય સિનેમા આલમ અનન્ય નથી, લગભગ ત્રણ મહિના પહેલાં આ ફિલ્મ કમ્પની તરફથી નજીવીતી ફિલ્મ "નિરાશ"ના કામવાદકોને રોકવામાં આત્મા, વરણ તરીકે મીસ ફાતમાએ જુલજુલે પરસ્તાનને કલિદાસ નક્કી કર્યો, અને તેને ફિલ્મના આકારમાં મૂકવા રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયો પસંદ કરી, અનેક નજીવીતી અને માનીતી દેહી અને વિદેશી નટીઓને ભેગી કરી, વરણ એક પરસ્તાનના રૂપમાં ફેરવી નાખવામાં આવ્યું. શરૂઆતથી તે અંત સુધી—અનેક આટીઓની પૂરી ખંતથી આ ચિત્રપટને રોક ન્યાં ત્યાં પરસ્તાન નેવેજ દેખાતો હતો; પણ કહેવાને દિલગીરી થાય છે કે, આમાં કામ કરતાં અનેક આશીઓને તેઓના કામની જાંખી નહિ થવાથી—તથા ચિત્રપટ ઉપર તેઓના નામે નિશાન પણ નહિ હોવાથી—તેઓ જરા અસતોષી બન્યા હોય તો તેમાં કોઈ અન્યથા થવા જેવું નથી. મિસ ફાતમા એકાએક એક નટીમાંથી લેખક અને કાપરેક્ટર થઈ નવ્ય તે નજીવીતી અમેા ધજાનું ખુશી થયા છીએ અને તેમના જે કોષ ઉત્તાદ હોય તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

વરણ—જુલજુલે પરસ્તાનની પોટ હીક છે. પણ તેને સિનાયોના આકારમાં બરાબર મૂકાયે હોય તેમ દેખાતું નથી. વચમાં કંઠાણથી લગપૂર સીનેમા આલ્મા નવ્ય છે. અને ટપટપટ

અપૂર્ણ તથા અસ્થિતિ હોઈ તદન નિરસ લાગે છે.

ફોટોગ્રાફી—કોણે લાંબી છે તેની ખગર આપવામાં આવી નથી, પણ જાલસોદાસો કમારના અમેા જાલસોદાસ હતા, કે મી. દાખીના શિખ પંડિરંગ તથા રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયોના કેમેરામેન મી. રસમ ધરાની તથા ટીક સીનેમા માટે મી. અરેશર ધરાનીએ મોટી જહેમત ઉઠાવી ખરા દીલથી કામ કર્યું છે. એકંદરે ફોટોગ્રાફી હીક છે. મોટા ભાગે ધણીજ દાઢ છે. લાઈટ મેકેટસ હીક છે અને સિનેમાનું કોમેઝીયન સારું હોઈ દરેક સીનેમા એક આઈનામાં મદારી દીવાલે મુકવા લાયક છે. સેડીંગમાં રોયલ આર્ટવાળાં મી. શીદા ફેસેને સારી મહેનત કરી છે.

શ્રીચુત માલુદલાલ શ્રી. પટેલ.

અભિનય—આ વિષય અમેાને થવા કુખી હાથે લખવો પડે છે. વિદેશી નટીઓની અભિનય જાણ મુશ્કેલીએ તો પણ ખુદ મિસ ફાતમાની એકાદીગ થોડા પ્રસંગે સિવાય પ્રશંસનિય નથી. જ્યારે મીસ જુમેદા જેવું કામ ઉત્તમ હોતું નોંધ્યે તે તદન ઊંડરવાદી લાવના દેખાડી ચિત્રપટ ઉપર મુંઝ દેખાતી નથી. આના કરતાં અગાઉની બીજી ફિલ્મમાં મીસ જુમેદાએ દિન્દી પોલાકમાં કમાલ કરી છે. મિસ પુનળીનું કામ હીક છે. વળી મગ્ન તો એ છે કે આ ફિલ્મમાં કામ કરતી દરેક પરીઓનો ફેસ એકસરખો દેખાવાથી કોણ દલકારી ને કોણ ઉંચી તેવું જાન થતુજ નથી.

એકંદર—આ ફિલ્મ એક રૂપે કોટકુલાર ફિલ્મ તરીકે "નિરાશ"ની બદલે તરીકે ગણાય. અદરની

ખામીઓ દૂર કરી જે નોંધ્યે તો આ ફિલ્મ એક ફર્સ્ટ ક્લાસ નમુના રૂપે અરેખર પરસ્તાનની કંઈ અવનતી જાંખી કરાવે છે. એકંદરમાં મી. વણીલ અને મી. આથવલેવું કામ સારું છે.

તાઈ તેલજી—યુનાઈટેડ પીકચર્સ—સીનીફિકેન્ટી પ્રિંટ. લેખક તથા કાપરેક્ટર મી. સરપોતવાદ, ફોટોગ્રાફર, મી. પંડિરંગ તીલગીરી અને મી. દાતે. મદારાખૂના કલિદાસનો પ્રસિધ્ધ વાત છે. અને મદારાખૂનોનો ધણી નજીવીતી અને માનીતી વરણ હેવાથી હીક ઉંચાઈ છે.

ફોટોગ્રાફી—કંઈક નખળી માલુમ પડે છે. આસા છે કે હવે નવી મશીનો આપવાથી કંઈક સારું કામ થશે.

મગ્ન—મદારી સાથે જુલજુલે દિવા દિન્દી મુકામાં હોન તો સારી અસર કરત.

અલિનય—તાઇ તેલીયુ—મિસ દુર્ગા તથા પ્રતિનિધિ અને
પાપુ ગોપાયેલું કામ દીક છે.

એકંદરે વસ્તુ સારી હોવાથી લોકોનો રોરો સારો હતો.

નવી ખખરો—

બુલબુલે પરસ્તાન—આ ફિલ્મે ધજીબ હોંઠાકાર મચાવી
નૂક્યો હતો. ધજીબની મન ખાદાં થઇ ગયાં હતાં. આ ફિલ્મ
મેન્સ્ટરીક સિનેમામાં દેખાડવામાં આવનાર હતી. તેની બહેર
ખખરો આપાઇ હતી. પોસ્ટરો તથા સ્લાઇડો પણ દેખાડવામાં
આવતાં હતાં, આમ છતાં એકાએક આ ફિલ્મ કૃષ્ણ સીનેમામાં
દેખાડવામાં આવી છે. આવી મેન્સ્ટરીક સિનેમા તરફથી હાઇકો-
ર્ટમાં ઇન્જકશન માટે અરજ કરવામાં
આવી હતી. વાલીની કામચલાઉ ઇન્જકશન
મટેની અરજીનો ચુકારો હાઇકોર્ટમાં નાન
જજ સર લડલુલાઇ શહે આપતાં જણાવ્યું
હવે કે “વાલીએ કામચલાઉ ઇન્જકશન
મટેનો ફેસ પુરવાર કર્યો નથી. વળી બીજી
પ્રતિવાદીએ બે અઠવાડિયાં સુધી ફિલ્મ
દેખાડવાથી થતી આવકનો દીક્ષાપ રાખવાનું
કયુલ કર્યું છે. આ સંજોગો વચ્ચે હાઇકોર્ટ
કામચલાઉ ઇન્જકશન આપવાનું હું વ્યા-
જની ધારતો નથી, તેથી અરજ રદ કર-
વામાં આવે છે.”

આ ફિલ્મ બ્યારથી સર થઇ ત્યારથી તે
દેખાડાઇ ત્યાં સુધી અનેક બનાવો બનવા
પામ્યા હતા સાંભળવા પ્રમાણે કાતમા
ફિલ્મ કંપની બીજી મિત્રપટ કાઢવા માંગે
છે, પણ હવે ક્યાં કાઢશે અને તેના કાર્ય-
વાહકો કોણ રહેશે તેની ખબર આવી નથી.

મી. માણેકલાલ બી. પટેલની

મુબકમાં પધરામણી.

આપણા સિનેમા અલમના માનીતા
લેખક, હાપરેકટર, કેમેરામેન તથા માલેક-
મી. માણેકલાલ બી. પટેલ લાંબી મંદગી
પછી ગયા સોમવારે અને આવી પહેંચ્યા હતા. તેમને
આવકાર આપવા તેમના મિત્ર મંડળ તથા તેમના રુડી-
યોના અને સીનેમાના સ્ટાફ તરફથી ગયા સોમવારે એક મેળાવડો
કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોલીનુર કંપનીએ પણ ખરી
ખંતથી ભાગ લીધો હતો.

સમાવું પ્રમુખપદ સીનેમાના નાણીના સેલીસ્ટીયો
મેસર્સ અમરચંદ અને મંગળદાસરાળા મી. મંગળદાસે લીધું.
હવે સરસ્વતીનાં લાજણે દારાં મી. માણેકલાલને મિત્ર મંડ-
ળમાં-લાંબી મંદગી પછી પાછા ફર્યાં માટે ધન્યવાદ તથા લાંબું
આયુષ્ય ઇચ્છવામાં આવ્યું હતું, અને મી. માણેકલાલને સ્ટાફ

તરફથી એક માનપત્ર સુંદર ચાંદીના કારકેટમાં આપવામાં આવ્યું
હવે. તેમજ સીનેમા તરફથી એક સુંદર ચાંદીનું કપ આપવામાં
આવ્યું હતું તેમજ મિત્ર મંડળએ સુંદર વાગીસ સાથે પુલ દારો
પણ અર્પણ કર્યાં હતા. ત્યાર બાદ મી. માણેકલાલે સરેને
આભાર માન્યો હતો. નાણીના લેખક મી. દબેએ લાવના (લાજણી)
ઉપર લાંબુ વિવેચન કરી મી. માણેકલાલને દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છ્યું
હવે. મી. હુદારનું ભાષણ મનનીય હતું, અને મી. હેરશાહની
શાયરી આવનામય અચ્છી હતી.

આ ખુશહીના પ્રસંગે મી. બોગીલાલ પટેલ તથા મી.
માણેકલાલ તરફથી કંપનીને મશીનરી માટે રૂ. ૧૦,૦૦૦ ની ભેટ

આવે છે!

રા. રમણિક અ. મહેતાની

ખંગાળના ઇતિહાસપર

લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજતી કહાડેલ

ભુજખખચી

સાગ્યપરીક્ષા

આડીઈચલ પીક્યર

કોરપોરેશન

કોલીનુર કંપની કંઈ નવીન મેન્ટેન્મેન્ટ નીચે કામ કરનાર છે.
પણ તેમાં મેન્ટેન્મેન્ટ કરનારાઓનાં નામ સાંભળી, કંપની-પાછી
લાઈન ઉપર આવરો કે કેમ તે સંસ્થારપદ જણાય છે પણ
છેલ્લી ખખર પ્રમાણે આ નવી કમીટીને કામ કરવાને હજી
મી. દારકાદાસની સંમતી મળી નથી.

પતિવાતીની સતિ—બુલબુલે, પરસ્તાન મેન્સ્ટરીકમાંથી
ઉડી કૃષ્ણમાં ગયું. તો આ મિત્રપટને કૃષ્ણમાંથી ઉડી ઇન્જ-
રીવલમાં જવાનું મન થયું. ઉલ્લું પણ ખરું-નામ પણ લખવાની
તેવારીઓ સાથી-પણ કોણ નજીક શા કારણે કેમ. અદરખ
હાયોએ કે કોઈ અન્ય અગ્નિએ અતિમળ વાપરી આ

ચિત્રપટને પાછું કૃષ્ણમાં ખેંચી લીધું. જો કે તેમાં મહેનતમાં કુસપનાં બીજાં હતાં-પણ સાલગવા પ્રમાણે તેનીજ ઉપર પાણી પડ્યા ઉગવાને બદલે કાઢી ગયાં છે, એટલે શાન્તિ પથરાઈ રહી છે એ યુદ્ધ થવા નેવું છે.

પાયોનિયર શીશમ કંપનીમાં પણ મી. હાજી વહર અથવા તો મી. પાટલજીકર છૂટા થયો, એમ એકાદ ભ્રમતો યુન ઉડતી ખતર લાગી છે.

રોયલ આર્ટ્સ સ્ટુડીયોમાં પહેલી તારીખે નવા ફેરફાર થયો એમ સંભળાય છે પોતાના ચિત્રપટો નવીન થઈ નીકળેલા-અન્યને ફાલતુ ચિત્રપટો પાડ્યા સ્ટુડીયો બાંહે દેશે એમ સંભળવામાં આવ્યું છે.

મી. ભવનાની-કહેવાય છે કે કાઢીનુરમાંથી છૂટા થઈ રોયલ આર્ટ્સમાં પોતાનું પિકચર કાઢશે.

કાઢીનુર ફિલ્મ કંપની તન્કેથી કાઢીનુર ધીચેટીકલ કંપની-મી. દારકાદાસની માલેશી નીચે અને મી. હેલી માર્તવના ડાયરેક્શન નીચે ધંધર હેલી કરવામાં આવી હતી તેમાં ભાગ લેના નહ અને નહીં એકલા કે કાઢીનુરનાજ ન હતા પણ કૃષ્ણ અને પાયોનિયરના નટોએ પણ ભાગ લીધો હતો નાટક એવા પાયોની એન્ડી તથા સીનોની સકલના ખામી ભરેલી દેખાતી હતી નાટકના અનુભવી ડાયરેક્ટરના હાથે આમ થયું નેહરુ ન હોય. નાટકમાં ભજવવામાં ગોળા અકમાં "દુધવાળો સવાર" અને

મેના રૂપાના દેવો અને વૈસા આખી ન્યાતમાં આવવાનો ભાગ એક ડિન્ડુ માલેકને શોભતો નથી. આસા છે કે તે આમ કાઢી નાખવામાં આવશે.

ભક્ત પ્રદીપ-હિન્દુસ્તાનની ફિલ્મ પાસ થઈ ગઈ છે અને મહારાષ્ટ્રની ફિલ્મ આવવાની મીચનલ પડી છે આ એકજ વસ્તુ એ કંપનીએ કાઢી તેથી શું લાભ ?

સરસ્વતી-શીશમ કંપનીની દુધારી લગભગ તૈયાર થઈ ગઈ છે.

આઈડીયલ પિકચર્સ ફેરપોરેશનનું કામ કંઈક થઈ માલુમ પડે છે.

કૃષ્ણ-બોલતુ બુલબુલ પાસ થઈ ગઈ છે નવારે એ દીનની બાદલાથી લગભગ અર્ધ પહેલી છે અને ખુબસુરત બહાની તૈયારીઓ થાય છે

હલ્લી અખર-પ્રેસમાં જતાં અમોને માલુમ પડ્યું છે કે આજકાલ કેટલાક દુખાસા કાઢતા નવાળામુખીઓ થોડા દલાઈ પહેલાં જતા કાઢી લોકોને બાહ્ય નાખે તેવા લાવા કાઢી શાન્ત થયા હતા પણ અખર મળી છે કે ને નવાળામુખીઓ પુન ડુમાડા કાઢતા જણાયા છે અને આવતી પહેલી તારીખ સુધીમાં ફરી કાઢી નીકળે તેવો દેખાવ આપે છે. આ નવાળામુખીઓ પુણ કાઢી અદર્શી અરેખાદ-છાયાં રિમેરેને નાશ કરી પુન શાન્તિ રચાપે તો કંઈ આ ધધાનો માર્ગ સીધો થાય

દુનીયાનો બાણીતો

મશહુર

જેક ડેમ્પસી

ચેમ્પીયન

બોક્સર

પોતાની મીસીસ-એસ્ટેલ ટેલર-સાથે-

માથે બે

ભાગ કોનિક

મુકકાબાજ આશક

નામના હામામાં

આજે જુવો.

બેદી ભોંયરાંઓ-દીવાલમાં દરવાજાઓ-ચિત્રો

અજબ પમાડે તેવા સીનો-એક માશુકને મેળવવા કંઈકનાં થોપણાં રમે છે-

કંઈકનાં ડાયાં બેડાળ બતાવે છે.

સેન્ડહર્સ્ટ

રાહ

કાઉન સીનેમા-

મારબલ

થીએટર

શાની-રવી તહેવારને દિવસે વચરાતો શો. ૩-૩૦ ફલકે
ફરોજ ચાર શો. ૫-૧૫, ૭, ૮-૧૫ અને ૧૦-૩૦

ગેઇટી સીનેમા.

ઝોનરેબલ જ્વટીસ સર લલ્લુભાઈ આચાર્ય શાહે ગયા શુક્રવારે સંજે બોરીબદર રેશનની સામે આવેલો મી. ડી. હાથેશ. રાજાધ્વક્ષની માલેખનો ગેઇટી સીનેમા ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા એક મોટા અને વગવાળા મેળાવડા સમક્ષ કરી હતી.

જરાબર સાડા છ વાગે ઝોનરેબલ જ્વટીસ સર લલ્લુભાઈ આચાર્ય શાહે આવી પુખ્તો હતો. જેઝોને સીનેમાના માલેખો તેમજ કર્તાકારવતાઓ તરફથી આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો.

સીનેમાના માલેખો તરફથી મી. એસ. બી. બંડારકર શરૂઆતમાં વીરેચન કરતાં; સીનેમાથી થતા લાભો સમજાવ્યા હતા. પછી તેમણે ઝોન સર લલ્લુભાઈ શાહેને સીનેમાને ખુલ્લો મેલાયેલો જાહેર કરવાની અરજ કરી હતી.

ઝોન સર લલ્લુભાઈ શાહે તાળીઓના અવાજો વચ્ચે બોલતા જણાવ્યું કે, આ સીનેમાને ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા કરતા મને ખુશાલી થાય છે. સીનેમાથી કેળવણીની દ્રષ્ટીએ કેટલોક લાભ થાય છે, અને હું આશા રાખું છું કે, તેના લાભ આપવાને આ સીનેમા સમૂહ નીવડે હું આ સીનેમાને કેતોડ ઇચ્છી તેને ખુલ્લો મેલાયેલો જાહેર કરું છું. (તાળીઓ)

બાદ હાજર થયેલાઓને 'ડોરસ ઓફ ધી ડોરસ' વાને દૂર-છટપટ એ નામની એક રિલ્મ દેખાડવામાં આવી હતી, તથા ઇન્ટરવલ દરમિયાન તેઓને રીરેક્ષમેટ આપવામાં આવ્યું હતું. હાજર થયેલાંઓ આખી રિલ્મનો રો જોયા બાદ વીસર-જન થયા હતા.

* * *

સવ મી. એન્ડ ધી વર્લ્ડ ઝા માઇન—યુનોવર્સલિ પોતાની નવી કૃતી "સવ મી એન્ડ ધી વર્લ્ડ ઝા માઇન" છ. એ ડ્યુપ દન પાસે ગાયરેક્ટ કરાવી છે ને "અરેર ઓફ હેનર્લ" ની નવલકથા પરથી ઉપજાવી કાઢેલ છે. જેમાં મેરી શીલ્ડબીન અને મોરમન કેરીએ મુખ્ય પાટું ભજવ્યો છે.

એની લોરી—જેહન રોબર્ટસનની ગાયરેક્ટરશીપ નીચે લીલીમન ગીરા "એની લોરી" નામનો કૃતી તૈયાર કરે છે જેમાં મીસ ગીરા અસ્સલના વખતમાં રપેનના રાજ્યની વખતે ફેલીસિનાંઆમાં કેવી હાલત હતી તેના અંગે લાવવા કાર છે

વીલીયમ ફોક્સે બેલ બેનેટ સાથે ડેવીડ બેલાર્ડોના પ્રોડક્શન "ધી લીલી" માં પાટું ભજવવાનો કરાર કરેલ છે અને તે કૃતિ વીકેન્ડ રકર્ડઝીઅર ગાયરેક્ટ કરશે

કમાઇવ છુક ફોલોરેન્સ વીડારની સાથે તેની પટેલી "પેરા-માઉટ રટારીંગ વેલકામેની કૃતિમાં પાટું ભજવશે ને અર્નેસ્ટ વાન્ડની લખેલી છે.

મોજ-મજાહ ઇનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો નીચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાર સુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કંવા હયાત.

પાંચ ઈવિઓનાં નામ

જાણી મોહનનારાઓમાં રૂ. ચોવીસનાં અઢાર ઇનામો વહેંચી આપવામાં આવશે.

ઇનામની વિગત-૩. ત્રણનાં ત્રણ, ૩૧ દોહનાં પાંચ ખાર આનાના દસ મળી કુલે અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે. આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નદિ આપતાં તેટલી કોમતન અમારી પાસેનાં પુરતકા આપવામાં આવશે. પુરતકા મોકલવાનો ખર્ચ ઇનામ મેળવનારને શિર છે

કુપન વચરના નામ ઇનામની દગોદાખમાં લખત વાંચ ચકશે નહિ

આ ઇનામમાળાનું પરિણામ

તા. ૪-૭-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે

કુપન તા. ૩-૬-૨૬ બધેરના બંદર સુધી લેવામાં આવશે

તા. ૨૭-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ ઈવિઓનાં નામ

૨ ૨ ૩
૪ ૫

લી.

કે.

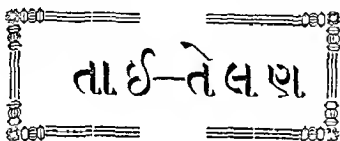
મું.

કળીયુગનાં સત્યવાન સાવિત્રી એટલે—

પ્રતિનિધિ અને તાઈ તેલણ !

નિવ્ય પાતિવ્રત્ય ! અદળક નિષ્ઠા ! અને અકૃત્રિમ પ્રેમના પુન્ય પ્રભાવનો બોધ
મતી સાવિત્રીની પૌરાણીક કથામાંથીજ આર્ય મહિલાઓ લઈ શકે છે

આચ ભગિનીઓ ! આ પુન્ય પ્રસાદ તમોને

નામની ઐતિહાસિક ફીલ્મમાં જોવા મળશે

આર્ય કન્યા દેવી સાવિત્રીએ પોતાના અદળક પાતિવ્રત્ય પ્રભાવથી ચમરાવતી યમરાજની પાસેથી
મત્યવાનના પ્રાણની પુત્ર : તેના દેહમાં પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરાવી, તેજ પ્રમાણે માની
માણસને મરણ પ્રમાણે ગણાવા કારણક્રમાંથી-પોતાના પ્રિયકર પ્રતિનિધિને
પોતાના અતુલ પ્રગંઢથી આર્ય કન્યા તાઈ તેલણે દેવી રીતે છોડાવી
તેના દેહમાં પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરી તે આજે મેજેસ્ટીકના સ્ક્રીન પર
તમને નજર આવશે

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

મહારાષ્ટ્ર ફીલ્મ કંપનીની

ધાર્મિક ફીલ્મ

ભક્ત પ્રહલાદ.

ગેઇટી સીનેમા.

ઝોનરેબલ જર્જીસ સર લલ્લુભાઇ આચારામ શાહે ગયા ચુકવારે સંજે ભોરીબદર રોડનની સામે આવેલો મી. ટી. કમલ્યુ રાજધક્ષીની માલેકીનો ગેઇટી સીનેમા ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા એક મોટા અને વખવાળા મેળાવડા સમૂહ કરી હતી.

બરાબર સાડા છ વાગે ઝોનરેબલ જર્જીસ સર લલ્લુભાઇ આચારામ શાહ આવી ખુબા હતા જેઓને સીનેમાના માલેકો સીનેમાના માલેકો તરફથી આવકાર આપવામા આવ્યો હતો. સીનેમાના માલેકો તરફથી મી. એસ. વી. બહારકરે શરૂઆતમા વીજેચન કરતાં, સીનેમાથી થતા લાભો સમજાવ્યા હતા. પછી તેમણે ઝોન. સર લલ્લુભાઇ શાહને સીનેમાને ખુલ્લો મેલાવેલો જાહેર કરવાની અરજ કરી હતી.

ઝોન. સર લલ્લુભાઇ શાહે તાળીઓના અવાજને વચ્ચે બોલાવતા જણાવ્યું કે આ સીનેમાને ખુલ્લો મેલવાની ક્રીયા કરતા અને ખુલાલી થાય છે સીનેમાથી કેળવણીની દ્રષ્ટીએ કેટલોક લાભ થાય છે, અને હું આશા રાખુ છું કે, તેનો લાભ આપવાને આ સીનેમા સમૂહ નીચે હું આ સીનેમાને ૬ તેડા ઇચ્છી તેને ખુલ્લો મેલાવેલો જાહેર કરું છું (તાળીઓ).

ખાદ હાજર થયેલાઓને "ડોટરસ ઓફ ધી ડેઝટ" વાને દુર-અછાત એ નમની એક રિફમ કેખાડવામા આવી હતી, તથા ૬ દરવલ દરમીઆન તેઓને રીફરમેટ આપવામા આવ્યું હતું. હાજર થયેલાઓ આખી રિફમનો શો જોયા ખાદ વીસર જન થયા હતા.

* * *

લવ થી એન્ડ ધી વર્લ્ડ - જ માહન - યુન વસંથે પોતની નવી કૃતી લવ થી એન્ડ ધી વર્લ્ડ છઠ્ઠા માહન ' ૪ એ કુપ ટન પાસે ડાયરેક્ટ કરાવી છે જે અકેરે ઓફ હેનલ્ડ "ની નવલકથા પગથી ઉપજાવી કાઢે છે જેમા મેરી રીટર્નની અને નોર્મન કેરીએ મુખ્ય પાટાં ભજવ્યાં છે.

એની લોર્ડી - નોલન રાખ્ટસનની ડાયરેક્ટરશીપ નીચે લીલીયન ગીશ એની લોર્ડી " નામન કૃતી તૈયાર કરે છે જેમા મીસ ગીશ અરસવાના વખતમા રખેના રાજ્યની વખતે કેવીકિનાંઆમાં કેવી લાલત હતી તે જોયે લાવવા ધારે છે.

વીલીયમ ફોક્સે બેલ બેનેટ સાથે ડેવી બેલાસ્કોના ઓક્ટોબર ' ધી લીલી ' મા પાટાં ભજવવાનો કરાર કરેલ છે અને તે કૃતિ વીન્ટર રહર્ટઝીમર ડાયરેક્ટ કરશે.

કલાકર્ત્ર પુક ફોર્બેન્સ વીડોરની સાથે તેની પટેલી ' પેરા માઉટ સ્ટારીય નેલકોનેની કૃતીમા ખાદ ભજવશે જે અર્નેસ્ટ વાન્કની લખેલી છે.

મોજ-મંજલ

મોજ-મંજલ ઇનામમાળા નં. ૭

રૂપિયા ચોવીસનાં અઢારે ઇનામો

નીચે જણાવેલી કુપનમાં અત્યાગ મુધીમાં ખ્યાતિ પામેલા

ગુજરાતી ભાષાના સારામાં સારા સ્વ. કિવા હયાત

પાંચ કવિઓનાં નામ

લખી મોકલનારાઓમા ફા. દેવીમતા અઢાર ઇનામો વહેચી આપવામા આવશે.

ઇનામની વિગત-૩ ત્રણનાં ત્રણ ફા. રોડના પાંચ ખાર આનાના ફસ મળી કુલે અઢાર ઇનામો આપવામાં આવશે. આ બધા ઇનામોના રોકડા રૂપિયા નદિ આપતા તેટલી કીમતના અમરી પાસેના પુસ્તકો આપવામા આવશે પુસ્તકો મોજનવાને ખરચ ઇનામ વેળવાનારને ફિર છે.

કુપન વગરના નામ ઇનામની દગોશખમા લખન ચપ શકશે નહિ.

આ ઇનામમાળાનું પત્રિણાન

તા ૪-૭-૨૬ ના અંકમાં જાહેર કરવામાં આવશે.

કુપન ના ૩-૬-૨૬ જયેરના ૫૧ મુની લેવામા આવશે.

તા ૨૭-૬-૨૬

સારામાં સારા પાંચ કવિઓનાં નામ

૧ ૨ ૩
૪ ૫

લી

૩.

ચુ.

મોજ-મોજ

સામ્રાજ્ય અને શક્તિ

સરપર ગિરે પહાડ તો ફર્યાદ કયા કરે!

આ ઉદ્દગારો પેલી
બહાદુર શુરવીર

અફસાતૂન

ની માથુક હુસી
કુરાન્ટની છે!

૪ થું અઠવાડીયું ૬ ભાગ

જ્યારે તેણી મોતના પળમાં સપડાય છે, અને મદદ માટે કાંઈ મારે છે. પણ તેનો ખગે
ચાહનાર, સાચો પ્રેમી, બહાદુર આશક અજબ રીતે તેણીનો બચાવ કરે છે!

સ્પીડનો ખરો મદદગાર

સ્પીડનો ખરો દુશ્મન!

તે તેનો નીમકહલાલ નોકર ગેસ્ટન છે
તેના કામો ખાસ ધ્યાન ખેંચનારા છે!

કદ હીચકારો જીમ નથી, પરંતુ તેનાજ
કાકાનો બદમાશ અને હુચ્ચો ખેડ છે!

સાહસ, સાહસ ને સાહસજ!

પ્રાક્રમ, પ્રાક્રમ ને પ્રાક્રમજ!

હિમ્મતનાજ કામો! બહાદુરીનાજ બનાવો!

ખીકટ સાહસો! કકણ મુશકીલો

રોજ અને સ્કીનના અનૂભવીઓ એક મત છે, કે, આ નીચીયલમાં પ્રસિદ્ધ અમેરીકન
એક્ટર સાહસ હચીમન પોતાના ખાસ કાર્મમાં છે!

આ ઉપરાંત
એક હુમ હસાવે રી

બે ભાગની કોમીક

પણ તમને ખુશ કરવા
નાખી છે!

ચલતા પુર્ણ

વખત—પા. ૭, ૮, ૯ ના રોની રવિ ના નાગે

ભાવ—૨૧ ૨. ૧ ૭૦૦, ૮૦૦, ૦૦

ગ્લોબ્લ સીનેમા સેન્ડલસ્ટરોડ

જેડ વદ ૯) સંવિવાર તારીખ ૪ થી જુલાઈ ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જી. અંક ૧૪)

આ અઠવાલીકા પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓના પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે
શાંખ જીવત વ્યક્તિ પત્રથી ઉપજાતી કરેલા નથી અ મેર મ

ય મ સા વિત્રી સું વાદ

અખનાર-રા, લગનવરણ ૬ દરે
(૧મા અકથી ચલુ)

મદાકાન

મે આત્મા શુ, રતન રહને રકતુ આમ લટી ?
શાને મુને, લવનમહી એકથી આમ મકા ?
ના, ના બાપુ ! કુર થયુ થરે છેક દેહસ દારા,
છોડો છોડો, વિનવુ તમને કય છે પ્રાણ ખાસ-૫

યમ

ઉપજાનિ

કર્યાત પુત્રી ! શિવ તુ કરે છે ?
જન્મે જન્મે ને સદુ તે મરે છે,
ધટમાળ પુત્રી ! જગતી ફરે છે,
વિશ્વે જિતા વિશ્વપતિ કરે છે—૬

અનિત્ય માવા બધી એજ જાણી,
વિતુ તણી છે, તજ શોક 'યાણી !
અશ્વ વડાને શિવ મેનથી તુ ?
કિના થો ને કર થેર જઈ તુ —૭

સાવિત્રી

હસિન

દિવક તેા લીધી, કુટલી તમે,
નિભિરખાં મુને, ના જવુ મમે,
પતિ વિષે સદા, ચિન્તુ રમે,
ધર મહો દરે ના જવુ મમે—૮

યમ

વદિ શુદે નદિ, તુ જરો સનિ !
રહીશ આહી તો કુખ છે અનિ,

સાવિત્રી

નદિ મમે મુને, વાસ વનનો,
વિરહ ના મમે, પ્રેમી જનને

યમ

પુષ્પિનામ

દિશ્ય નથી સનિ ! તુ વિદીન શાને,
તદપિ ધરે દા છેક આમ શાને ?
હૃદયિક વિરહ આ નથી અરેરે !
જીવન વિયોગ ન થોગ તેા મનેરે—૧૦

સાવિત્રી

ઉપજાનિ

રેશે વદે ધર્મ સુધાર સારા,
નેના પ્રભુ ! સ્વપ્ન બધાય ધારા,
નેમાં શુદી ધર્મ ગણાય મુખ્ય,
જોતો ગમે શાશ્વત નેધી મુખ—૧૧

સુજગી

વિના દસા મે, કાર્પ સાધીજ થયે !
વિના નાય કહો ધર્મ સર્થ સધાયે ?
રો દપતિ ધર્મ સુપુષ્પ દત,
દે સાધી સાધી વરે દે દાના —૧૨

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૨૦ મું.

હું હાથમાં કડું પકડી ધણાજ બળપૂર્વક દરવાજે ઉઘાડવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો; પરંતુ મહેનત આજણ ગઇ એટલે નિરૂત્સાહ બની ત્યાંજ બેસી ગયો. આવી અવસ્થામાં દનાશ લાવે હું ચિંતા કરી કરતો હતો, એટલામાં દેવડીની બન્ને બાજુએ પીળા પડદા લટકતા મારી દૃષ્ટિએ પડ્યા. હું પડદા પાસે ગયો. મેં તેને ખસેડી નેચા એટલે એક કાળા રંગનું કડું મારી દૃષ્ટિએ પડ્યું. તે કદાને મેં ફેરવવા માંડ્યું અને મારી અંતઃકર્મની વચ્ચે લોહકાર એકાએક ઉઘડી મળ્યું! મેં દરવાજામાં પ્રવેશ કર્યો પણ પથ એટલો તો સાંકડો હતો કે, એક માણસ પણ લાગ્યેજ સુખરૂપ ચાલી શકે! મેં વિચાર્યું કે, સુલતાનના ઝોર-કામાં જવા માટે આજ સુખરૂપ દોડવું જોઈએ.

સંકીર્ણ પથ વટાવી આજણ વધતાંજ સુન્દર સુસજ્જિત ઝોરકાંઠા મારી દૃષ્ટિએ પડ્યા. ગુલાબના કુવારાઓ ઉડી રહ્યા હતા અને નાની નાની લતા કુંજોમાંથી મધુર સુવાસિત ફુલોની સુગંધ ફિલને પાગ લાગ કરી દેતી હતી. આ શુદ્ધ અને તેની આસપાસની લતા કુંજોનું વર્ણન કરવાની મારામાં શક્તિ નથી.

કેટલીક હાથ સુધી મંત્રમુગ્ધવદ્ હું આ સ્વર્ગીય સૌંદર્યનું નિરોક્ષણ કરવા લાગ્યો. મારા ચક્ષુ સમીપ અપસરાઓનું ઉન્માદનામય દશ્ય ખુલ્લું થવા લાગ્યું. હાથ કાળ સુધી હું ત્રિહૃવળ લાવે જડવત ઉભો રહ્યો; પરંતુ ત્યાર પછી મેં વિચાર્યું કે, સમય અટક છે અને મારે કામ વિશેષ કરવાનું છે. એમ વિચારી નકામો વખત તકિ ગુમાવતાં હું સામેની દિશાએ દોડવા લાગ્યો. કેટલા મહેલ, કેટલાં યોગાનો વટાવી હું આજણ વધ્યો તે કહી શકતો નથી, પણ એટલું તો ખરું કે સુલતાનનું આ જાનનાખાનું એક વિશાળ નગર જેવું હતું એમાં કોઇ જાનની ચંકા લાવવા જેવું નહોતું. વળી બધી તો એ દત્તી કે, હજી સુધી મને કોઇએ આજણ વધતો અટકાવ્યો નહોતો, તેમ મને કોઇ મળ્યું નહોતું.

આખરે સુલતાનના ખાસ મહેલ પાસે પહોંચતાંજ મને અટકાવ થયો. એક વિરોધ દેહધારી જોતો દાર રક્ષા કરતો ઉભો હતો. મારો પોતાક જોષ તે સમજી ગયો કે હું એક ગુલામ છું.

આ જોળને બળપૂર્વક દટાવી દઇ અંદર પ્રવેશ કરવાની મારામાં શક્તિ નહોતી. હાથમાં જોળને ધમકૂત જેવો દેખાતો હતો. મને તે એક હાથ માત્રમાં ચાંચડતી માફક યોળા નાખે એમ તેના દેહ પરથી દેખાઈ આવતું હતું અને જોતાંજ તે પોતાના બાહ્યઓનો વિસ્તાર કરી પકડવા આજણ વધ્યો; પરંતુ હું નીચે વળી ગયો અને તેના બાહ્યમાં નહિ સપડતાં એકદમ આજણ દોડવા લાગ્યો. જોળે પણ મારી પછવાડે પડ્યો.

તે વખતે મને કાંઈ જાન નહોતું. દોડતાં દોડતાં મેં વિશાળ દિવાનખાનામાં પ્રવેશ કર્યો. તેના રત્નો સોનેરી રંગથી રંગેલા અને કારીગરીવાળા હતા. સર્વત્ર સખમલ જડી લેવામાં આવ્યું હતું અને પ્રત્યેક બારીમાં સુગંધિત પ્રખેનોનાં કુંડાં લટકતાં હતાં. દિવાનખાનાની બાંતો જુદી-જુદી જાતનાં ચિત્રોથી સુરોસિત કરવામાં આવી હતી. તેના આંધાર શૂંઘાર જોષ મને ખાતી થઇ કે, આજ સુલતાનના ખાસ ઝોરકાં ઢોનો જોષ છે. હું જરા આજણ વધ્યો કે, એક સ્વેત સિંદાસન પર બેઠેલો સુલતાન મારી દૃષ્ટિએ પડ્યો. સુલતાને શુદ્ધરૂપ ચક્રચીત પોષાક પહેર્યો હતો. તેની પછવાડે કુશુલર્ણી જે જોળાઓ હાથમાં મધુર ધ્રુવજા પંખા લઇ તેને પવન નાખતા હતા. એટલામાં ઉન્મત્તની માફક દોડતો દોડતો હું સુલતાનની સમીપ ઉપરિધન થયો. મારી પછવાડે પેલો રાક્ષસના જેવો કુશુલર્ણી જોળે ખૂમ પાડતો હતો કે, "પકડો-પકડો! ગુલામ અહિં વગર રંગએ નહાતી આવ્યો છે!"

તેના આ શબ્દો સાંભળી એક સાથે દશ તલવારો ચિપાન-માંથી બહાર આવી. બધા તલવાર ઉગમતા મારી સામે આવી ઉભા.

હું ભયંબ્રાકુળ લાવે સુલતાનના સિંદાસન પાસે જઈ, કુંદ-છીએ પડી તેને વિનતિ કરતાં કહેવા લાગ્યો, "આમ પરાક્રમી સુલતાન! દવા કરી મારી વાત એક વખત સાંભળો. મારી વાત સાંભળ્યા પછી મારી આવી બેઘદખી માટે આપને જે ચોખ્ખા થાગે તે શિક્ષા કરજો."

જે જોળે મારી પછવાડે પડ્યો હતો તે સુલતાનને અભિવાદન કરતાં જોલ્યો:- "હુજૂર, એક હુજૂર ગુલામ સાદસ કરી વગર રંગએ આપની પાસે ફરિયાદ કરવા આવ્યો છે!" એટલું કહી તેણે પોતાના બન્ને હાથોમાં મને મન્યૂત પકડી લીધો.

મેં ઉન્મત્તની માફક સુલતાનને બાજબી કરતાં કહ્યું:- "નહિ, ખુદાવંદ, મારી કોઇ ફરિયાદ નથી. આપને ચેતવવા-સંવેજાની ચેતવણી આપવા આવ્યો છું. મારા ખોલ પર વિશ્વાસ રાખી સાવધાન થઇ જાઓ. આપને ખુદાના દરખાસ્તમાં મોડલી આપવાનું કાલકાર રચાઈ ચુક્યું છે અને થોડા વખતમાંજ આપ યમ-સદનામાં પહોંચી જશો. માટે આપને ચેતવણી આપી આપના પ્રાણની રક્ષા માટે હું સાદસ કરીને અહિં સુધી આવ્યો છું."

મારા શબ્દો સાંભળી સુલતાન કોષથી કપિત બની જઈ કંઈક અવાજે જોલી ઉઠ્યો:- "સુપ કર નમકદરામ! વગર રંગએ મારા જાનનામાં પ્રવેશ કરી મારાજ પ્રાણવધની અમંગલ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલુ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લેઓ.
લખો-મોજ મજલુ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

નોંધએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી હાલત કવરમાં
ખીટી મોકલી ધેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી મુખી જીવનની
સરખાત કરી બેળે.
પંડીત પરિમલ (અધ્યક્ષી વૈદ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪)
પેલા મિત્રોની ચાલ (માફુગા) જી. આઈ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરવાલા ખીટીમાં નં-૧૧ મોકલવી (મુંબઈ)
પત્રવ્યવહાર માફુગા કરવો.

રૂ. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરલી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. પેટિબાળેની
નકલોથી બચો. સેજનવિલા અનુસાર ફોટા ન પડે તો પૈસા પાછા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રહો કુટુંબ આ
પુરૂષ અને સુંદર મહેલ હમારત સીન સીનેરી ખાજ બગીચાં
બગીચેની ખાજ એક સેકેમાં કાઈ સાઈઝની પાઠી શકો છો, અને
ફિસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી ટ્રાઈ જાતનો નાસ, નથી
સેવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે કોઈ
કેન કેમેરાની રૂ. ૩ ૮. આમાં નાહ લખો—
પત્રામલખપતિરાય એન્ડ દો. અલ્લીગઢ સીટી (મજલ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરોહી
બાજુમાં
હવે તેમાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પર્લ્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જાપાનીઝ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નોમે બેજસેજવાળો ખોટો માલ લઈ છાવા કરતાં
અરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરોબોનો શોખ
કાલામજી પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો
ધેર બેઠાં પણ માલ જોવો હોય તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોક્લી કું

૬. ગાયમન્ડ હાઉસ, વાન્ચા ગાંધી રોડ

મામદેવી-મુંબઈ નં. ૭

રૂ. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફ્રીટીંગની બાઈસીકલ

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રૂઝ માર્ક)

પેકીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક હુલક સામાન મળશે

ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫૦ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

થાણાવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ હાલખાદેવી રોડ મુંબઈ

સુંદરી કે શાહુલ ?

લેખક : રા. વજ્રસાગર યજ્ઞેશ્વર ભટ્ટ.

પણા જુના કાળમાં વિદ્યાસનગર એક સમૃદ્ધિવાન સહેર હતું. પ્રગતિ તે કાળમાં હોઇ ચક્રે તેટલી મોટાલી અને શોખીન હતી, પરંતુ સહેરનો રાજા પ્રજાસિંહ એક તરંગી મનુષ્ય હતો; તેની કદવાઓ આકાશ ગામી હતી; અને પછી તે શક્ય કે અશક્ય, જતાં પણ તે તેને અમલમાં મૂક્યા સિવાય રહેતો નહિ. પોતાના મગે તેવા વિચારને અમલ કરાવવામાં તે એટલો બધો આગ્રહી હતો કે તેના દુકમને આનાદર કરવાની કાંઈમાં તાકાત ન હતી. આથી રાજ્યની દરેક વ્યક્તિ તેના મનરસી સ્વભાવને અનુસરીને વર્તન કરતી; જ્યાં જો તેમાંથી કેઈ પણ વ્યક્તિ પોતાની નિયત થએલી કક્ષામાંથી સદાજ પણ વક્ર થાય તે તે રાજ્યના આપાર યુગ્મનો બેગ થઈ પડતી, આ પ્રમણે પ્રજાસિંહનો સ્વભાવ ખરેખર વિચિત્ર અને અમાનુષી હતો.

સહેરની બહાર એક વિશાળ મેદાન હતું. તેની આસપાસ એકેરી બાંધેલી હતી અને એક બાજુ ઓરડાં હતો જેનું નદાર મેદાનમાં પડતું હતું. તે ઓરડા પર રાજા તથા અન્ય અમલદારો રહેને ભેસવા માટે અગાસી નૂતું બનાવેલું હતું. પ્રવૃત્ત ઓરડાના દારની બરાબર સામે બીજા છેડા પર એવા બીજા બે ઓરડા સંયુક્ત હતા અને તે બંનેના દાર એક સાથે મેદાનમાં પડતાં હતાં. ઘણે ભાગે આવા મેદાનોમાં પડા બાજુ, તરવાર બાજુ તથા અન્ય રમવાની દરીકાઈ થતી અને આ દરીકામાં કોઈક દાખવનારા વીરોને રાજ્ય તરફથી મોટાં ધનાથેન્યદીસ કરવામાં આવતા. દરેક રમત વખતે રાજા તથા અન્ય રાજ્યના કામદારો વિગેરે જોવા ભેસતા અને પ્રજા વર્ગના પણ ટોળેટોળાં તે જોવાને આનંદ મેળવતા. ત્યાં ઉમરાતાં આ પ્રમાણે આવું મેદાન સહેરનું એક 'મેળ-મળક' રચણ બની રહેલું.

પરંતુ આપણું વિલાસ નગરનું મેદાન કોઈ બીજા વિચિત્ર ઉપયોગને માટે હતું, કારણ કે પ્રજાસિંહની વિચિત્ર કદવાઓ સામાન્ય બધે પ્રસારેલું હતું. આ મેદાન એક ન્યાયની એકેરી હતી, યુગ્મેશ્વરને શિક્ષા આપવાની તથા પરાક્રમી વીરોને માન આપવાની આ જગ્યા હતી. કોઈપણ પ્રજાજન ભયંકર ઇન્દ્રો કરે ત્યારે સહેરમાં રાજા તરફથી જોઈ કરવામાં આવતું કે 'અચુક દિવસે અચુક વખતે યુગ્મેશ્વરને ગામ બહારના મેદાનમાં ન્યાય થશે.'

આ પ્રમાણે નિર્મિત દિવસે જ્યારે યુગ્મેશ્વરને મેદાનમાં જાવવામાં આવતો ત્યારે એકેરીમાં સહેરના લોકોની દક્ષા નમતી અને શું બને છે તે જોવા ઉત્કુહ નયનેથી તેઓ મેદાનમાં જોઈ રહેતા. રાજા પ્રજાસિંહ પણ પોતાના અમલદારો વગેરે સાથે ઉપર

કહેલ અગાસીમાં આવી ભેસતો. રાજ્યના દુકમ થતાં તેની નીચેના ઓરડાનું દાર મોક્ષવામાં આવતું અને તેમાંથી યુગ્મેશ્વરને મેદાનમાં જાગર કરવામાં આવતો. ત્યારબાદ તે યુગ્મેશ્વરને સીધા જઈ સામેના બે દારમાંનું એક ઉપાડતું પડતું. તેને મગે તે દાર તે ઉપાડે તેમાં અંતરાય ન હતો. તે સાથે તેને કોઈ પણ જાતની ચેતવણી કે સૂચના પણ આપતી નહિ. જેમાંથી એક ઉપાડતાં તેમાંથી જુઓ ભયંકર શાહુલ-વાપ થતી આવતો અને એક જ પળે મારી ઘણ માત્રમાં યુગ્મેશ્વરને ભગ કરી જતો. અને આજ તેના યુગ્મની સામિતી અને શિક્ષા હતી. યુગ્મેશ્વરને આ પ્રમાણે ન્યાય થતાં પ્રજામાં શોકની છાયા છાયા રહેતી અને સરજોના દિલગીર થઈ પેતરોતાના મથેરિજન રચાને જવા વિખરાઈ જતા.

પરંતુ જો યુગ્મેશ્વર બીજું દાર ઉપાડતો તો તેમાંથી એક રૂપરૂપ સંપન્ન યુવાન સ્ત્રી બહાર આવતી, યુગ્મેશ્વરને લાલકની કુમારીની શોધ કરી રાજ્યના દુકમથી તેને ખાસ ત્યાં રાખવામાં આવતી હતી અને "તેની નિર્દોષતા માટે, તે કુમારી સાથે ત્યાજ તેના લગ્ન કરી માપવામાં આવતા, પછી તે યુગ્મેશ્વર પુરવાને સ્ત્રી હોય મા ન હોય! અને મનરસી પ્રજાસિંહની ઇચ્છાથી ત્રિરૂપ કોઈ કંઈ કરી શકતું નહિ તે વખતે રાજ્યની નીચેના ઓરડામાંથી ધમકાઈ બહાર આવતા અને તે સ્ત્રી પુરવાને તેજ રથને દશત મેળાપ કરી યુગ્મેશ્વર વિગેરે આપી સમ વિધિ ત્યાજ રૂપાસ કરતા. આ પ્રસંગે લોકોના આનંદનો અવધિ થતો અને ઓઝોના મંજળ ગીતો વગેરે સર્વ આનંદમાં વિસ્મરન થતાં.

આરી રીતે પ્રજાસિંહની ન્યાય આપવાની રીત વિચિત્ર હતી. ક્યા દારમાંથી સુંદરી નિકળતે કે ક્યા દારમાંથી શાહુલ નિકળતે તે બખર પડી શકતી નહિ. કોઈ દિવસ આ બારણામાંથી વાપ નિકળે તો કોઈક વખત વળી તેજ દારમાંથી સુંદરી નિકળે, આથી યુગ્મેશ્વરને બધો આદર નસીય પર રહેતો અને તેની નિર્દોષતા કે શોધિતા પણ નસીયનાજ દાયમાં હતી. ટુંકમાં નસીય એજ તેનો ન્યાયધિરા! વાપવાનું દાર ઉપાડે તો શોધિત અને તેની શિક્ષા પણ તેજ રથજો; અને જો સુંદરી વાણું દાર ઉપાડે તો તે નિર્દોષ પૂરવાર થાય અને તેના ભારે જલમે પણ તેજ જગ્યા પર.

આ પ્રયોગ દરે લોકોમાં જનજીતો થઈ ગયો હતો. યુગ્મેશ્વરનું ભવિષ્ય ઉદ્ધવા નાપરીકોની મેલી જ્યારે મેદાનની એકેરીમાં મળતી ત્યારે તેઓ મૃત્યુ નેશો કે લગ્ન, તે જાળવ તેઓના મનમાં પડેલેથી ગમમથ થઈ રહેતી, અને આ અનિચિત્તા લોકોની પ્રજાજન અપૂરતા વધારતી અને તેથી લોકોના મનમાં એક પ્રાર્થના વૃદ્ધ આનંદ થતો.

આ વિચિત્ર રાજા પ્રજાસિંહને એક સુંદર યુવાનની કળા સરખી મુકમાર કુંવરી હતી, પ્રજાસિંહના તે પ્રાપ્ત સમાન હતી. તેના ચંદ્ર સમાન ધીંગળ વલનું તે જ્યારે અલોચના કરતો ત્યારે તે વાતસલ્ય વાવમાં એટલો બધો મરકાવ થઈ જતો કે તેને

ખીજી કંઈ જાન રહેતું નહિ, અને ખરેખર કુંવરી પણ હતી સ્વર્ગની સુંદરી સમાન. પ્રજાસિંહને એક સરદાર ધીરસિંહ મહાપ્રતિભાશાળી પુરુષ હતો; તેનું સૌંદર્ય અને તેજ નેનારને તેના તરફ પ્રેમભાવ આપ્યા વિના રહેતાં નહિ. તેની મોઢક મૂર્તિએ કુમારીના હૃદયને છાતું છડ્યું હતું, કુમારીના પ્રેમનો તે હમેશ્વર હતો અને કુમારીએ પણ તેના હૃદયના અવાજને ઝીંધ્યો હતો. કેટલાક મહિના સુધી તે આ પ્રજાસિંહનું પ્રેમ નાટક શાનિધી આણું, પણ આખરે રાજા ખટપટનો ભોગ તે બને થઈ પડ્યાં, કાંઈ કાળાંખોર સરદાર આ બેયું, રાજાને પણ વાત કરી અને પછી તે પૂછ્યું શું ? તેનો ઉત્તર સ્વભાવ એકદમ સતેજ થયો તેનો પિતો ઉઠી જાયો, એક નજીવ - કુળહીન સરદાર સાથે તેની પૂતી આ વર્તન કરે તે તેનાથી ન સહેવાયું. ધીરસિંહને એકદમ કેદ કરવામાં આવ્યો અને મેદાનમાં તેના ન્યાય માટે દિવસ નિર્ધારિત થયો. આ એક ખરેખર રસિક કિસ્સો હતો, મેદાનમાં શું બને છે તે બેવા સર્વ અત્યુત્તર દનાં, કારણ કે આ એક ભાવંકર યુગો હતો અને તેનું પરિણામ શું આવશે તે એક કૌતુક હતો.

રાજાના હુકમથી રાજ્ય સેવકોને ભયંકરમાં ભયંકર ઘાત પડ્યો અને રજીયા લાંબી શોધમાં મોકલવામાં આવ્યા અને સાથે સાથે ખીજી ઉચ્ચ કોટીના માણસોને સુંદરમાં સુંદર કાંઈ કુમારીકાને શોધી લાવવા હુકમ મળ્યો કે જેથી બે ધીરસિંહ લાંબા સખા-લામાં ન આવે તે તેનાં લગ્ન તેજ કુમારીકા સાથે થઈ શકે.

આખરે મુકદ્દર કરેલ દિવસ આવી પહોંચ્યો. ચહેરાના દરેક ખુશખબરી લોકો મેદાન તરફ આવવા લાગ્યા અને સારી જગ્યા મેળવવા મારામારી કરવા લાગ્યા. મેદાનની ગેરેરી ખીજીખીજી લોકોથી ભરાઈ ગઈ, કેટલાક મિચાલા દુર્બળ માણસો જગ્યા ન મળવાથી બહારની દિવાલ પર ગાંઠવાઈ ગયા. જાણે મહાન મેલો બસયો હોય તેમ જાણ ત્યાં થવા લાગ્યો. રાજા તથા અધિકારીઓ પણ અગાસીમાં ન્યાયાધિશ દારોની બેઠી (?) સામે ખીરાજોડા હતા, રાજકુમારીને બેસવા માટે પણ ગાંઠવડ કરવામાં આવી હતી. કારણ કે આજના દિવસ ખવાસ થતાં પહેલાં પોતાના હૃદય રમણીની શી દશા થશે તે બેવા તેનું હૃદય વેળા મિશ્રિત આધુરતાથી ધકકડું હતું.

સર્વ તૈયારી થઈ ચૂકી હતી. હુકમ અપાયો, દાર ઉઘડ્યું અને રાજકુમારીના પ્રેમી ધીરસિંહને મેદાનમાં લાવવામાં આવ્યો. તેનું લાંબું કદાવર સરીર, ભરાવવાર તથા પ્રભાવશાળી અને તેજસ્વી મુખાભિદ્ ભેષ પ્રેક્ષક વર્ગના મન પર એક અજબ અભિદ્ થયો હોય તેમ લાગ્યું. પ્રેક્ષકોમાંના કેટલાકોએ તેને બેઠાએ બેઠો પણ નહિ હોય. સર્વની દૃષ્ટિ ધીરસિંહ પર દલીલું થઈ ગઈ. અને પ્રેક્ષકોને લાગ્યું કે આવા તેજસ્વી પુરુષને રાજકુમારી આત્મા અર્થે તે તેમાં નવાઈ ન હતી. અરે ! આ મેદાનમાં જવા પૂરવેના ન્યાય એ શું બોલ્યું ભયંકર હતું ? ધીરસિંહ આજગ વખો અને રિવાજ મુજબ રાજાને નમન

કર્યું, પણ તેના જીવનની છેલ્લી ધડીઓમાં પણ તે પોતાની હૃદયદીને ધડકો ન હતો. તેની ચપળ આંખો તેની શોધમાં હતી અને આખરે તે આંખોએ પોતાની ઇચ્છા વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી. ધીરસિંહને આજીવનકાલ કંઈ જાન નહોતું; તે તો રાજકુમારી તરફ નિર્નિમિષ દૃષ્ટિથી જોવા કરતો હતો. રાજકુમારી આ પ્રસંગે હાજર ન હોય એ ઇચ્છાવાળો હતું, પરંતુ તેના પિતાની જેમ પોતાની જાણ છતાંસા તે રાજી ચાકી નહિ અને આ કારણ પ્રજાને દિલગીર હત્યે જોવા આવી બેઠી હતી. જ્યારે મેદાનમાં ચનાર ધીરસિંહના ન્યાયનો અખર તે સાંભળી ચૂકી ત્યારથી અદોનિસ તેને આજ દિવસનું સ્મરણ થયાં કરતું અને તેથી તેની આંખો દર્શના અશ્રુપૂર્ણ રહેતી. સત્તા અને અધિકારના પ્રભાવથી સુખદારોનું રહસ્ય તેના જાણવામાં આવ્યું હતું. કયા દાર પાછળ સુંદરી હતી અને કયા દાર પાછળ વિકાળ વધ શિકારને માટે તૈયાર થઈ રહ્યો હતો તે તેનાથી અજાણ નહોતું. આ મજાનુત દારોના ઉપરના ભાગમાં મજાનુત ચર્મના પડારનું આવરણ કરેલું હતું કે જેથી દાર ઉઘાડવા આવનાર મનુષ્યને અંદરથી લાખેનો અવાજ સંભળાય નહિ અને અંદરથી કંઈ પણ સૂચના કે સંકેતની આશા પણ રહે નહિ; પરંતુ કાંચનની અંગોળ શકિતથી સર્વ રહસ્ય કુમારીએ જાણી લીધું હતું.

વળી તદુપરાંત ગ્રામ દારમાંની બી કાજ હતી તે પણ રાજકુમારી જાણીતી હતી. અને તે બી પર પોતાનો નિરરકાર હોવાથી તે કાજોથી બળતી હતી. પોતાના પ્રેમી ધીરસિંહ પર સ્નેહ ભાવ કદાચ કેંટલી તે સુંદરીને રાજકુમારીએ ધણીવાર કહી હતી અથવા બેઠી હતી અને ધીરસિંહ પણ આ કદાચોતે જવાબ આપતો તેમ તેણીને ભ્રમણા થતી. ધણી વખત તે બનેને વાત કરતાં રાજકુમારીએ જોયાં હતાં, પરંતુ તે વાતચીત નજીવી હોવા છતાં તેનાં ચાંકિત હૃદયમાં તેની કાંઈ યુક્ત દૃષ્ટિએ તે વાતોને મંબીર સ્વરૂપ આપ્યું હતું. ઉક્ત સુંદરી સ્વસ્થતા હતી અને તેથી રાજકુમારીની કાંઈ દિશ્ચિત થઈ હતી અને 'બીની જુરિપવાની' એ ન્યાયે તે નિર્દોષ બીની સાથે કદાચ ધીરસિંહ પરણે તો પોતાના અતેરથી મનમજા સમાઈ જાય એમ ધારી મમે તે પ્રકારે તેનું અનિષ્ટ કરવા તૈયાર થઈ અને આ ભ્રમણામાં તેને ધીરસિંહની છંદગીની પણ કિંમત રહી નહિ અને પોતાના વચ્ચરપરોથી ઉતરી આવેલા અનાર્થ બતી સ્વભાવ પર તેનું મન વળ્યું.

જ્યારે તેના પ્રેમીની સ્નેહભરી અને દીન દૃષ્ટિ તેના પર પડી ત્યારે રાજકુમારી નિરતેજ અને કાંઈપ્રકાર ચહેરે માન્ય ધારીને બેઠી હતી અને તેના મનમાં તેની અતેરપરિનિતાજ વિચારો હમણી રમણ કરતા હતા, પરંતુ અધ્યપ્રકત આત્મા અવર આંતરના ભાવ સમજ શકે છે, તે પ્રમણે ધીરસિંહે જાણી લીધું કે રાજકુમારીએ રહસ્ય પારખ્યું છે, અને તેને ખાતરી હતી કે રાજકુમારી તે જાણી લઈ પોતાને સાંકેતિક સૂચના આપી વિકાળ વાપના મુખમાં જતો ભયારશોજ, તેનું જીવન મૃત્યુ અને આવર

કાવ્ય, વિનોદ, વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચકું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંખાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજકી મંખાઈના ભેદભરમથી ભરપુર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૬-૦

વૈશ્વવ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વવ ધર્મને અગ્રણ્ય કરવા લાયક-ચાર
ધર્મો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

-રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક કુવનમોહિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગો તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી ગુજરાતના મરત દર્શકો રમ્ય છે.

પ્રથમ આવૃત્તિ આવા.

આશકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા

જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રણય

કૃતાંત વર્ણવ્યો છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ખાલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.

(સે.-હરિહર દિવાના)

પ્રથમ આવૃત્તિ આવા

દેવદાસ

ત્રી, પુરુષ આખાત વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી

સાહિત્ય નવલકથા

સરત ખાલુની આ વાર્તા બંગાળમાં ઘેરઘેર વંચાય છે.

જેના તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે

આર (અંગ્રેજી સાથે) કિં. રૂ. ૧-૮-૦

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના અપ્ત બેઠા, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુદૃઢ અમલી જેવી દેખાતી નસોં ઉર્ફે કુટૂંબીઓનાં કારરતાન, દલસર્મા દીવાની અનેલી એક રોકાણીના છવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, તેમજ ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. બુદ્ધ.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પોલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક લુભાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાબાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશ્કનો અંજામ

અથવા

ધ્યારનું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈમાં એક સાવ બહાદુરનું અને ફ્રેન્ચિસ પર આવેલા નેરવાવાડામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું ફ્રેન્ચ બેઠમરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી અપાનક ભેદપરે પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કદવી શકો કે ખૂની કાણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અંતે ભેદનો ખમ્બો ભરેલો છે. ૫૪૬ રૂપા છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. બુદ્ધ.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની પોશ મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો પાકાર કરતા

ધર્મગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કકલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્યુત નરનું છવન વાંચતા તમોને ખાતરી થશે કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાવન, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુંદ રાક્ષસોનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના છવનમાં કેને ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪૬ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ બુદ્ધ પડશે.

લખો-મોજ મહાદ કાર્યાલય ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

વચ્ચે, ઓલાં ખાતું હતું અને તેની છત્રન દોરી રાજકુમારીના હસ્તમાં રહી હતી. પરંતુ તે બિચારાને ક્યાં ખબર હતી કે છાંયાં રૂપી રાણસે રાજકુમારીના હૃદયને પયરવત કહીન બનાવ્યું હતું. ખરે / સીધું હવે કદી એક નિશ્ચય પર રહી શકતું જ નથી !

ધીરસિંહે દાહિ સંકેતથી રાજકુમારીને પ્રશ્ન પૂછ્યો કે 'ક્યું દાર ઉઘાડું?' અને આ સાંકેતિક ચાન પ્રશ્નને રાજકુમારી સમજી ગઈ, હવે એક એક ક્ષણે અમૂલ્ય બની હતી, જરા પશુ વિલંબ કરવા સમય ન હતો. વિદ્યુતના અગ્નિકારના નેચથી પ્રશ્ન પૂછાયો હતો અને તેનો પ્રત્યુત્તર તેજ પ્રમાણે બીજાજ અગ્નિકારથી આપી દેવાનો હતો.

રાજકુમારીના હૃદયમાં આ વખતે સાત્વિક અને તામસ લાગણીઓનું ભિષ્ણુ સુધ્ધ ચાલી રહ્યું હતું, તેમાં કોનો વિજય થયો એ જાણવું મુશ્કેલ હતું; તેનો હાથ ઉઘો થયો અને તરસી જ મથી જાણ્યો કેયો. તેના હૃદય વલ્લભ સિવાય આ સાંકેતિક રૂપ કોઈના જોવામાં આવ્યું નહિ. પ્રેક્ષકોની આંખો તો મેદાનમાં ધીરસિંહ પર અનિયમિત દૃષ્ટિ રહી હતી. ધીરસિંહ કેયો. અને એક દૃષ્ટિ અને તરિત પગલાયો ખુલ્લા મેદાનમાં ચાલવા માંડ્યું. દરેક પ્રેક્ષકોના હૃદયના ધમકારોએ જાણે બધે થયો દોષ તેટલું બધું મૌન્ય પ્રકારી રહ્યું અને જાણે દરેક નીચસન ક્રિયા પશુ અટકી ગઈ તેવો, લાસ થવા લાગ્યો. જરા પશુ અચકાયા સિવાય તે જમણી બાજુના દાર તરફ વળ્યો અને તે ઉઘાડ્યું.

હવે પ્રસ્તુત વાતનું ૧૯૨૫ તે આજ દારમાંથી સુંદરી આવી કે શાફુલ ? આ પ્રશ્ન પર જેમ જેમ આપણે વધારે વિચાર કરીએ છીએ તેમ તેમ તેના ઉત્તર પશુ વધારે ગૂઢન અને કહીન બનતો જાય છે. આનો ચોખ્ખો ઉત્તર આપના માટે માનસ શાસ્ત્રના અભ્યાસની જરૂર છે, કારણ કે પ્રજા ઉત્કંઠા અને આદેશથી પરીપૂર્ણ થયેલું હૃદય ક્યે રસતે દોરાય છે તે જાણવું કાલું ગૂઢન અને અધર્મ છે. પ્રિય વાંચક, આ પ્રશ્નનો વિચાર કર, અને તે વિચાર કરતાં પૂર્વજો તરફથી વારસામાં મળેલા અનાર્થતા, અર્ધાં દંપાવરણ અને પાણીના પરપોટા જેવા ક્ષણિક આદેશમાં ડુબેલી રાજકુમારીના સ્વભાવનો વિચાર પશુ કરજો અને છાંયાં અને નિરાશામાં જળતું તેનું હૃદય કયો માર્ગ પકડવા પ્રેરાય તેનો પશુ ખ્યાલ કરજો. બ્યારથી ધીરસિંહનો ન્યાય મેદાનમાં મનાવું જાહેર થયું ત્યારથી રાજકુમારીએ પાશું કે તેણે ધીરસિંહને યુવાઓ છે, તે હવે કાળનો માસ થયો અથવા અન્ય સુંદરીનો પ્રેમી થઈ પોતાને તણ દેશે. જાણતાવરણમાં કે સ્વપ્નમાં તે બિચારીને કેટલી બધી વખત ધીરસિંહ વાધના મુખમાં ગયો તેમ કલ્પના થઈ હતી કે અને કેટલી બધી વખત તેણીએ ઢેને સ્ત્રી વાણું દાર ઉઘાડતો જોયો હતો ? અને તે જ્ઞેષ્ટ છાંયાંની આગના અગ્રેારા વગાંતી આંખથી તે કહી

નિરાશામાં મરકાવ થઈ હતી ? પશુ આ બધી બ્રમણાજ હતી; પરંતુ અન્ય પ્રતિરૂપિની બી. સાથે જન કરવા કરતાં તે સ્વપ્નમાં જઈ રાજકુમારીનો રાહ જુઓ તે શું થોડું ન હતું ? વિદાળ વાધના વિદાજ પંખોનો હરતે મુખે બોમ થવાતું તેને મોટે શું ઉચિત ન હતું ? રાજકુમારીનો પશુ કદાચ આ કમળા હોય.

રાજકુમારીનો અંતિમ નિશ્ચય સાંકેતિક યુવાનાથી એક મળમાં તેણીએ જમણા દોષી પશુ તે નિશ્ચય ઉપર આવતાં પહેલાં તે પશુ દિવસો મુધા ઉઘા વિચારમાં મગ્ન થયેલી રહેતી. તેણીને ખબર હતી કે ધીરસિંહ પ્રશ્ન પૂછશે અને તેનો શું ઉત્તર આપવો તેનો પશુ નિર્ણય તેણીએ કયો હતો અને જરા પશુ આંધકો સિવાય તેણીએ જમણી બાજુ તરફ હાથ ફેરવ્યો. તેણી શા નિશ્ચય પર આવી તે પ્રશ્નનો નિકાલ કરવો એ સહેલું નથી અને તેનો નિકાલ કરવાનું માર્ગ કામ નથી, કારણ કે આ વિષયમાં એક મનુષ્યનો અકિપ્રાય કે નિર્ણય માલ હોઈ શકે નાંદ અને તેમાં પ્રિય વાંચકો, આનો નિશ્ચય કરવાનું કામ તમામ રામાના બધા પર મુકું છું કે દારમાંથી શું બહાર આવ્યું-સુંદરી કે શાફુલ ? *

સંપૂર્ણ.

* સંચિત.

હજાર કસોટીમાંથી પસાર !

ખાસ સાયન્ડીફિક અને અકસાર.

“ગોલ્ડન બામ”

હનીઆ ઉપરતું અમુલ્ય અમૃત !

સુંદર દાખડી સહીત કી. ફક્ત પાંચ આના

ફાપેદો ન થાય તો પૈસા પાછા

આપનો કુખાનો, અધારથીથી, યરીરની કળતર, ઝરદી સંજોબન, રાજ, અસકા, દરેક વાધથી કેસ પશુ બાજતું ગ્રહાઈ જવું, સન મારી જવું તે અથવા કમતાકાતથી ધૂનવું વિચેરે રોજી ઉપર આ બામ જલુજ ઉપયોગી રામજાણ અને તાકાલીક છે. વેલો, કાકટોરો કે સાઈન્ડીરોને બનાવી આવી કરો. એક વખત પાંચ આનાની બરીકોરો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાપેદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

જાહેર-નેશનલ ફાર્માસી

લડયા બીલીંગ મુખઈ નં. ૨

ત ક દી ર ની તાં સિ ર

લખનાર-શ. રમણિક અ. મહેતા
(ગયા આંકથી ચાલુ).

તેના મિત્રો તેને સમજાવી પટાવી ઘેર લઇ ગયા. બીજે દિવસે તે શુધ્ધિમાં આવ્યો ત્યારે તેને પરતાપો થયો, પણ તે પરતાપો નકમો હતો. આખરે તેને વિચાર કરતાં એમ લાગ્યું કે લાવને રીસોફાની પાસે જઈ તેની મદદ માગું. આમ વિચાર કરી તે પોતાના જૂના મિત્ર રીસોફાને ત્યાં ગયો. જ્યારે તે તેને ઘેર ગયો ત્યારે રીસોફા બહાર ગયો હતો. તેણે તેના નોકર પાસેથી કાગળ અને કલમ માગીને તેને આપવા માટે એક ચીઠ્ઠી લખી. તે ચીઠ્ઠીમાં તેણે એકાએક લખે કરવા માટે પોતાની બધી કમ્પલ કરી હતી. આટલી બધી હાડમારી વેળી પડશે તેની ખબર ન હતી. બનવા કાળ હતું ને બન્યું. હવે ધંધા ધાપામાં વધારે ચિત્ત પરોવીશ. વગેરે લખ્યું હતું અને અંતે ૨. ૫૦૦ ની માગણી કરી હતી અને છ મહિનામાં તે ભરપાઈ કરી દેવા વચન આપ્યું હતું. ઇલાનેફની ચીઠ્ઠીના જવાબમાં રીસોફાએ, તેને એક કાગળ લખ્યો હતો જે નીચે મુજબ હતો:

" પ્રિય ઇલાનેફ,

તારી ચીઠ્ઠી મળી. મને તે વાંચી પણ આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થયું. મને સ્વપ્ને પણ કલ્પના ન હતી કે તને તારા નાણાંની તંગીને વખતે તારા ત્યાજ્ય કરેલા મિત્ર પાસે સહાય માગવી પડશે. એક સમય એવો હતો કે તારા પડતો થોલ જીલી લેવા હું તૈયાર હતો. મારાથી બનતું કરવા ઉભે પગે હાજર હતો. તે મારા મિત્રમૈત્રને તરફોડી ફેંકી દીધો. મારી સાથે સજોશ વ્યવહાર બંધ કર્યો. હું શરૂ થું કે તારી અડચણ ઘોંઝ સમયમાં દૂર થશે. કાલે મારે ત્યાં ફરી આવવાની તરફી લેતો ના. હું કામને માટે મારી જગીર પર ચાલી જવાના છું. તે ને કહ્યું છે તેના કૃણ તું જોમને છે. એમાં મારાથી કંઈ બને એમ નથી.

લી. તારો ત્યાજ્ય-મિત્ર

રીસોફા.

આ જવાબની અસર, કલ્પનાપ્રિય ઇલાનેફ પર કેવી યથા દરી, તે કહેવાની જરૂર નથી. આ કાગળ વાંચી તેના મનને સંતાપ થયો. તે સર્વદેશની નેદના અનુભવવા લાગ્યો. પાદમાં તેણે તે કાગળ પોતાની બેરોને આપ્યો. પોતાના ધણીની રિધતિ આટલી દહે પહેલવી હતી, તેની તેને ખબર ન હતી. નીચે બધીને કંઈ કહ્યું. ધણીએ સામે તાતો માર્યો. એમ લખાનામાં પશ્ચિમિયાણી ચરણી ઉઠ્યાં. બોલાચાલી યથા. તે સી રીસોફાને કપડાં પહેરી પોતાને સિપર ચાલી ગઈ.

ધણી પણ તરત ઉઠીને બહાર ગયો, પણ તરતજ થોડા પછી પાછો ફર્યો. સ્ત્રીને પણ એકાએક ચાલી જવાને માટે થયો અને તે પણ રાત્રે પોતાના ભાઈને સાથે લઈ પાછો આવી. ઇલાનેફ તે સમયે ખુશ મિત્રજમાં હતો. પોતાની સ્ત્રીને પાછી ફરેલી જોઈ આનંદ પામ્યો. બન્ને જણુ સમાધાન થઈ ગયું. વિપતિનું વારણું પસાર થઈ ગયું. રાત્રે વાણુ પાછી ક્યાં પછી તેનો સાથો પોતાને ઘેર ગયો. રાત્રે તેણે પોતાની સ્ત્રીને જણાવ્યું કે, " જોઈતાં નાણાં મળી ગયાં છે અને હવે નાણાંથી રહેશે નહિ. અને ફરી આનો વખત ઇશ્વર કરશે તો જોશો નહિ પડે." સ્ત્રીને આ સાંભળી આનંદ અને આશ્ચર્ય થયું. તેણે તેને પૂછ્યું કે, " એટલામાં પૈસા ક્યાંથી મળ્યા? "

ઇલાનેફે હસતાં હસતાં વાત ઉઘાડવાં કહ્યું, " મળ્યાં-મળે ત્યાંથી મળ્યા તારે શું કામ છે? હું પછી તને બધી દસ્તિ કત કરીશ. "

બીજે દિવસે રહેઠાણે ઉઠીને ઇલાનેફ કામે લાગ્યો. જમવાને સમયે ઘેર આવ્યો. થોડીવાર પછી તેણે જમવા બેઠાં એટલામાં કોઈએ નીચેથી ધંટડી પગાડી, ઘેર આવનારાને જવાબ આપવાનું કામ જે નોકરનું હતું તે જવાબ દેવા રોકાયો, પણ તેટલામાં તો ફરીથી જોરથી ધંટડી વાગી. નોકરે નીચે આંધી બારણું ઉઘાડ્યું તો તેની નજરે જળજોશ ઇન્ડરકલન અને તેના બે મદદનીશો અને બે પોલીસ જણાયા.

" તારા શેઠ ઘરમાં છે કે ? " જળે પૂછ્યું.

" કાણ ? વાસીલો ઇલાનેફ ? "

" હારતો. તે સિવાય બીજું કાણ હોય ? તે શા માટે બારણું ઉઘાડ્યું નહિ ને ઝોટી કર્યો ? "

" નારે સાહેબ, ધંટ વાગ્યો કે તરત તો હું દોડી આવ્યો ને ? " ગભરાટમાં પડેલા નોકરે જવાબ આપ્યો.

" વાંકે. પણ તારા શેઠ ક્યાં છે ? "

" ઘરમાં જ છે ને. તે કાંઈ બહાર ગયા નથી. "

" વાંકે, તો તું મને તેની પાસે લઈ જા. મારે એનો સાથે પણ જરૂરી કામ છે. "

" પણ સાહેબ, એ તો જમવા બેઠા છે, અને તેમના મિત્રોને આજે તેમણે જમવા લેડ્યા છે. "

" મિત્રો હોય કે ગમે તે હોય તેથી મારે શું ? આવ, લઈ જા અને તારા શેઠની પાસે. "

નોકર મિત્રોને મુજો મુજો તેમને લઈ ઉપર ગયો. બેલિફને અને સિપાઈઓને જોતાંની વાર કોઈ પણ માણસે વિચારસૂત્રમાં અને ઘરમાં પડે તો કોઈના ઘરમાં જમવા બેઠાં હોય ત્યાં સરસાટ ચાલી આવે તો પછી ઘરના માણસોના ગભરાટનો પાર રહે ખરો ? સરકારી ગજબ-બેલિફ અને સિપાઈઓને જોતાંની વાર ઇલા-

* આપણે ત્યાંની બેલિફ-પણ વધારે હોદ્દો અને દુકમત ધરાવનાર !

નોક ડાળાઓ પડતો મુકી ઉભો થયો. લપ્પીત બની તેની સ્ત્રીએ કારમી ચીસ નાંખી જમવા આવેલા બેનો દ્વંદ્વો કંઈકા બની યથા; કારણ કે પોલિસની પધરામણી એટલે સાક્ષાત વમ્બતની પધરામણી એમ ધણીને લાગે છે."

"માફ કરજો, મારે તમારા કામમાં ખલેલ કરવી પડે છે; પણ તેને માટે હું લાચાર છું." બહો કહ્યું.

"આપ અહીં શા મારે પધાર્યા છે." તે જણાવશે ? કિત્તો નેહિ પૂછ્યું.

"હું કામને માટે આવ્યો છું."

"હ, આપ શા કામને માટે આવ્યા છે, તે જણાવવા કૃપા કરશો."

"હું ધણજી માફ કામને માટે આવ્યો છું. મને તમારા ચરતી ઝૂંઝી લેવાનો હુકમ થયો છે. જુઓ આ હુકમ." એટલું કહી તેણે સરકારી કાગળ ધવાનોફ આગળ ધર્યો. સરકારી મહેલ-રવાળો કાગળ ધવાનોફ લેવા લાગ્યો.

ધવાનોફની સ્ત્રી તેટલીવારમાં શુધ્ધિમા આવી હતી. તે એટલામા તેના ધણીની પાસે આવી બેઠી:-

"હરો કોઈ આપણું હુકમનના કામ, કોઈએ સરકારમા નનામો કાગળ લખ્યો હશે કે તમે રાજ્યની સામે કાવવા કર નારી ડાળીમાં સામેલ છો. તમે ફિતુરી લખાણ ફેલાવો છો કે રાજ્યકોલનો પ્રચાર કરો છો. એવા કાગળિયાં કે ચોપાનિયા ધરમાં હશે, એમ ધારી ઝડપી લેવા આવ્યા હશે ભલેને ઝડપી લે. આપણે જો નિર્દોષ છીએ તો પછી ખીલીવાતું કંઈ કારણ નથી આપણે ક્યારે રાજદારી બાળતમાં બાગ લઇએ છીએ ? અને તો શાંત નાગરિક જીવન પસાર કરીએ છીએ."

ધવાનોફની મુંદર સ્ત્રીના સાંઠું ભેતાજ, તેની ઉલ્લાસ રૂતિ નાટ થતી જોતાં, તે સરકારી અમલદારને સ્વભાવિક રીતે માફ લાગ્યું. તે નમ્રપણે બોલ્યો:

"આને કંઈ રાજકીય વિષય સાથે લેવાદેવા નથી."

"ત્યારે તા માટે તમારી પધરામણી યદ છે ?" ધવાનોફની સ્ત્રીએ જરા શાંત સ્વરે પૂછ્યું.

"હું અહીં ગબીર-ધણી ગબીર બાળનસર આવ્યો છું. ખાતું ! હું દિલગીર છું પણ લાચાર છું. મારે માર કામ્ય ખલભ્યા વગર છૂટકા નથી. બીવા એમ છે કે તમારા રવાખાપર ખૂતું તહેમત છે."

જેમ એકાએક વિચળો પડારથી કાંઈ ચોંકા ઉઠે તેમ ચોળાને ધવાનોફની સ્ત્રી બોલી: "ખૂન !"

તેના મોમમાંથી એ શબ્દ બહાર નીકળતાંની વાર સળંગજ ચોળી ઉઠવા. લપ્પકર ભોમ્બગોળો ફૂટ્યો હોય તેમ બહોને ઉભા થયા.

"માથા પર કોઈએ ભારે ફટકો માર્યો હોય અને તમ્મર આવે તેવા દેખાને, લથળના સ્વરે, ધવાનોફે કહ્યું: "મારા પર ખૂ ખૂનનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો છે ?"

"હા, છે તો એમજ" બહો જવાબ આપ્યો.

"ખાતું ખૂન !" ગંકાશીય-દેરે ધવાનોફની પત્નીએ પૂછ્યું.

"કાતું ? મીં. રીરકોફનું."

"રીરકોફનું ?" ગંકારાવવા સ્વરે ધવાનોફની સ્ત્રીએ કહ્યું અને ચોતાના ધણી પર અર્થસૂચક દષ્ટિ નાંખી એ દષ્ટિ એમ દયાંચળી હતી કે મારા સર્વ આચા અને જીવન તમારા એક બોલ પર અવલંબેલ છે."

"શુ ત્યારે મીં. રીરકોફ ગુજરી ગયા છે ?" બંહેરે સ્વ-ખામશી એકાએક જાગૃત થયો હોય તેવા દેખાને ધવાનોફ બોલ્યો.

"હા. અને તમેજ તેલું ખૂન કર્યું છે. એના ખૂનનું તહેમત તમારા પર છે." બહો જવાબ આપ્યો.

ધવાનોફ ખામખાટ હતો પડ્યો અને મોટેથી બોલ્યો "તદન ખોટી વાત એમ બને નહિ. હજી કાલે તો હું એને મળ્યો છું."

"એ વાત તો બધાને માલમ છે કે કાલે તમે મીં. રીરકોફને મળવા ગયા હતા."

"હું પોતેજ કહું છું કે કાલે હું મળ્યા ગયો હતો."

"તમે એને મળીને ચાલી નીકળ્યા ત્યારે તેની સાથ ત્યા કોઈ હતું નહિતે ?"

"તે હું દયેમ કંઈ શકું !" કપાળ પરથી માથા પર હાથ ફેરવતા ધવાનોફે કહ્યું.

"તમે તેના ધરમાંથી ચાલી નીકળ્યા પછી તરતજ મીં. રીરકોફ ચોતાની લાઇકરી રૂમમા મરણ પામ્યો લેવામાં આવ્યો."

આ સાલગળી ધવાનોફની સ્ત્રીને મુગ્ધાં આવી. સાફ થયું કે પાસે બેઠેલામાના એકાદ બંહેરે તેને કાળી રાખી નહિ તો જમીન પર અથાણાં માથું પુરી ગયું હોત

જગજને નકામો વખત ગુમરાવેા એ ઠીક લાગ્યું નહિ. તેણે ગબીર મુદા ધારણ કરી, ચોતાના કોરે કતબની શરઆન કરી. તેના મદદનીશો મોટણુક ઉપાડી તૈયાર થયા. એક જાણુ દૂકાક્ષરી અક્ષરમા અને બીજી બેલે તે પ્રમાણે અક્ષરકાર લખવા લાગ્યો.

અપૂર્ણ.

વિચિત્ર સળ

કદ્દુલાઈ જુનુમ નામના એકટર પર આચક યથા પજ સિન્ધુલાઈને ગુરેશો આવતાં ટાપખાજ મુસાભાઈ માંકજ ખાઉને જઈ જ્યા ને જળરદત લાકા કરીને કદ્દુનું ખૂન કરી નાખ્યું જેથી વિચિત્ર કોર્ટના માજસ્ટ્રેટ ચક્રમરાવે સિન્ધુલાઈને છ મદી-નાની ફિસીની સળ અને મુસાભાઈ માંકજ ખાઉને જાંદગી સુધી માંકજ ખાવાની સળ ફરમાવી છે.

વિચિત્ર રંગારે.

મુંબઈમાં એક રંગારાએ ગુરસામાં આવી જઈને ચોતાન એક બે મિત્રોને કાળા રંગથી રંગી નાખ્યા. જેથી મેજસ્ટ્રેટ મોસ્ટર ટપુ ઉર્ડે મિસ્ટર ગંપુએ જાંદગી સુધી રંગારાને રંગના પીપમાં દૂની મરવાની સળ ફરમાવી છે.

એચ. એ. "સાચાળી"

જાણવાનો ગા—

દિલ્લીનો કિલ્લો અને હમારતોનો ખર્ચ—

(ઈ. સ. ૧૬૩૯) માં દિલ્લીનો કિલ્લો અને શાહી મહેલો બાંધવાનું યુદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે અમર તખા દિલ્લીનો સુબો હતો. તેણે દૂર દૂરથી કારીગરોને ભાલાવ્યા હતા. લગભગ નવ વર્ષે આ હમારતો બાંધતે તૈયાર થઈ હતી. તા. ૨૪ મી રખી-હજ-અવસાન દિનસે શાહેજહાંએ પોતાની આ નવી રાજધાનીમાં પ્રવેશ કર્યો તે વખતે સાહેબશહે દારાશિ-કોહ સોનું અને શાહી જુટાવતો કિલ્લાની કાટક સુધી પિતાને લઈ આવ્યો, અને મોટો દરબાર કરવામાં આવ્યો. દાન પુણ્ય પણ પુષ્કળ કરવામાં આવ્યું બાદશાહે પુત્રો, પૌત્રો અને મોટા મોટા હર્મચારીઓને પુષ્કળ પનાઓ આપ્યા, તેમજ પમારો વધારી આપવામાં આવ્યા અને ઉચ્ચપદના અધિકાર પર રક્ષાવ્યા.

ઐર મળેલના શાસન સમયમાં બખ્તાવરખાં નામના એક લેખકે આ નવા કિલ્લાની હમારતોનો ખર્ચ નીચે પ્રમાણે જણાવ્યો છે:—

	લાખ રૂપિયા		લાખ રૂપિયા
૧) શાહી મહેલ	૨૮	૨) હીરાને ખાસ	૧૪
૩) ઇન્દિયાક મહેલ (૨૪ મહેલ)	૫૫	૪) હીરાને ખાસ	૨
૫) દયાત અખ્તર ખામ	૬	૬) બેગમના મહેલો	૭
૭) બગીચા	૪	૮) કિલ્લાની અંદરની હમારતો	૬૦

૯) કિલ્લો અને બાંધણી ૨૧

કારીગરો અને મજૂરોની મજૂરી મારે એક કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ થયો હતો.

આ કિલ્લાની અપાર સંપત્તિ અને બહુ મૂલ્ય વસ્તુઓ કેટલીયે વાર લુટી જવામાં આવી છે. નાદિરશાહ, અહમદશાહ અબ્દાલી અને મરાઠાઓજ નહિ પણ ૧૮૫૭ના જળવા વખતે વિરોહિઓએ પણ તેના પર સારો હાથ માર્યો હતો. તે વખતની અત્યાચારનાં ચિહ્નો હજી પણ તે શાહી મહેલો પર નજર પડે છે.

અરજી

ખુબ હસો!! થાકો ત્યાં સુધી હસો!! ધુમ હસો!!

એજ ખરી મોજ-મળદ-એજ સાચો આનંદ.

હસાહસના શહેનશાહ લીઓન એરોલ હાજર છે.

ચાલી-હેરોલ-કે બકસતર તો ગણતરીમાં નથી.

શનીવાર તારીખ ૩ જુલાઈથી શરૂ.

“બધરી કે બલા—કપ્તાનસે દરજી ભલા.”

નામનો ફર્ટ નેશનલનો—નવ ભાગ—ફર્ટ. કલાસ ફામા.

નહીં હસવાની પ્રતિજ્ઞા કરી આવનારને પાંચ હસવુંજ પડશે.

સેન્ડહસ્ટ રોડ — કાર્ટન સીનેમા — મારબલ થીએટર

—૨૨ મની—૨વી તહેવારને દિવસે વધારાનો શો. ૩ ફલાઈ

ખૂબસુરતીનું ખપ્પર

ધાને

આલુ જમાનાની ચુરેલ !

(ડિસ્ટ્રિબ્યુટ નવલકથા)

લખનાર:-રા. ચુન્નડા

મકરણ ૧ લું.

દામમાં ખૂન

આવશ્ય માસ હતો. જે વર્ષની આ વર્ષા લખવામાં આવે છે એ વર્ષે ઘણી હંડી પડી હતી. તે ઉપરાંત છેલ્લા થોડા દિવસથી સાતત વરસાદ પડતો હતો. રસ્તાઓ ઉપર લોહિતો અવર જવર બંધ થયો હતો. રાતના લગભગ બાર વાગ્યા હતા. ફોરાસરોડા ઉપરથી છેલ્લી દ્રામ વિક્ટોરીયા ગાર્ડન તરફ જતી હતી, વરસાદ તથા હંડીને કીધે દ્રામના પેસેન્જરોએ બારીઓ બંધ કરી દીધી હતી. લગભગ બધા ઉતાર્યો ઉતરી પડ્યા હતા. કંડક્ટર હંડીથી ધ્રુજતો ધ્રુજતો પાછળના ભાગમાં જઈ શકે બની જઈ બેઠો હતો. ગાડીમાં કોઈ પેસેન્જર છે કે કેમ એ તે જાણતો નહોતો. જે બે પેસેન્જરો હતા તેઓ પશુ ચરનીરોડ જાંકસન આગળ ઉતરી ગયા હતા. રસ્તે કોઈનો અવરજવર નહિ હોવાથી કોઈ દ્રામમાં બેસે એવો સંભવ નહોતો.

દ્રામ વિક્ટોરીયા ગાર્ડન કીધેમાં ઉપરિશ્વિત ઘણું એટલે અંદર કોઈ બેઠું છે કે કેમ એ તપાસવા કંડક્ટર અંદર ગયો. એવી રીતે કેટલાક દ્રામમાં કદાચ ઉભી થયો હોય એ જનવા જોય હવું. ઉપર કંડક્ટરની ધારણા ખરી પડી. એક માણસ દ્રામની એક બેંચ ઉપર ઉઘી ગયેલો તેના ભેરામાં આવ્યો.

એ માણસે ગુદરમને બાજુએ એવો પોવાક પડેલો હતો. શરીર ઉપર ગરમ કાંટ હતો. પગમાં પગપથુ હતા. તેની અંતઃજી ઉપરની લીનાની વાંટી દીધકના પ્રકાસમાં અમમતી હતી. તેના પગ પાસે એક સુંદર લાકડી પડેલી હતી.

કંડક્ટરે એ માણસ પાસે જઈ ઉચ્ચ સ્વરે કહ્યું, "વિક્ટોરીયા ગાર્ડન-ગાડી ખાલી કરો."

આમ જનાં એ માણસની ઉંઘ ઉડતી હોય એવું એક પછુ ચિત્તન જોવામાં આવ્યું નહિ. કંડક્ટર મનમાં ને મનમાં દસ્યો.

તેણે કહ્યું, "આ ગુદરમ કાણ જાણે ક્યાંથી ઉતરવાના હશે. ઉંઘમાં ને ઉંઘમાં તેઓ અહીં સુધી આવ્યા હોય એમ લાગે છે. જાણ્યા પછી ચોતાની જાણ જણાતાં તેઓ પસારી" ચોતાના મન સાથે આમ કહી કંડક્ટરે એ માણસનો. હાથ પકડી જોરથી દલાવી કહ્યું, "કેડ ઉઠો. ગાડી આગળ જવાની નથી."

કંડક્ટરે એ માણસનો હાથ છોડી દીધો એટલે એણે શરીર આગળ નખી પડ્યું તથા કાણ માત્રમાં જ એ નીચે ટળી પડ્યો. એને મુઠાં આવી દસે મારી કંડક્ટરે મદામચિખતે એને ઉઠાડી બેંચ ઉપર બેસાડ્યો, જનાં તેણે માથું જાની સુધી નખી ચડ્યું હતું, એણે શરીર બરફ જેવું ઠંડું તથા સ્થિર થઈ ચડ્યું હતું.

એ માણસને બેંચ ઉપર બેસાડ્યા જતાં કંડક્ટરને હાથ કોઈ તરફ પદાર્થથી બીંજાયો. બની નજીક જઈ બીંજાયેલા હાથ જોઈ કંડક્ટર જાણીતી બની બોલી ઉઠ્યો, "આ તો લોહી છે-કેવો ભયંકર જનાવ!"

કંડક્ટરે એ માણસના પગ નજીક જોઈ તે ત્યાં કોઈ પ્રવાહી પદાર્થ પડ્યો હતો તથા તેની પાસેજ એક રેશમી દ્રામલ પડેલો હતો.

કંડક્ટરના મનમાં એક પ્રકારનો બીજાણ સરેલ ઉપજવાથી કંપતા હાથે તેણે એ માણસના કાંટાં જાન જોવી નાખી હાથ ઉપર હાથ મૂકી જોયો તો હાથની સપાળી કીધા બંધ અંધ ગયેલી જણાઈ.

આ વખતે કંડક્ટરની પાછળથી કોઈએ ઉપદાસ કરનાં કહ્યું, "ક્યા નંબર છે? બાર કે? કોઈ જોશો તો તમે ઉતાર્યું ખીંચ્યું ખાલી કરો છો એમ કહેશે."

કંડક્ટરે જાણીતી દબિયી પાછળ જોઈ તે બીંજે એક કંડક્ટર તેની નજરે પડ્યો; એનો નંબર સોળ હતો.

બાર નંબરના કંડક્ટરે કંપતા કંઈ કહ્યું, "ભાઈ! આ માણસ મરી ગયો હોય એમ કહેવા લાગે છે!"

સોળ નંબરના કંડક્ટરે વિચિત્ર બની જઈ કહ્યું, "મરી ગયો છે!"

પહેલાએ કહ્યું, "હા. આરીને તપાસો."

સોળ નંબર આગળ આવ્યો એટલે બાર નંબરે તેને પેલા માણસના પગ પાસે એકું રહેલું લોહી જતાવ્યું. એ જોઈ વિશેષ વિચિત્ર બની સોળ નંબરે કહ્યું, "આ તો લોહી જનામાં ગયેલું જણાય છે!"

આ કહી માથું નીચું નમાવી તે જોવા લાગ્યો. બાર નંબરના કંડક્ટરે કહ્યું, "મદારા હાથે પશુ લોહી લાગ્યું છે. એનો શાસ બંધ થઈ ગયો છે!"

સોળ નંબરના કંડક્ટરે એ અચેતન માણસના હાથ ઉપર હાથ મૂકી કહ્યું, "ખરી વાત છે. બીયારો મરી ગયો છે."

બાર નંબર જોઈયો, "શાથી આમ જનાવું એ સમજા શકાતું નથી. કોઈ ગુદરમ માણસ હોય એમ લાગે છે."

તપાસ કરતાં એ માણસના હાથ ઉપર એક નહોતો ગોળ કાપ દેખાવો, એ નહોતો હિમ્મતી ધામે ધામે લોહી નીકળતું હતું. અને કંડક્ટરે, અપભીત બની માડીમાંથી નીચે ઉતરી પડ્યા. તેઓમાંનાં એકે કહ્યું, “કોઈએ એની બાંદીયાં હથે માર્યાં છે, ઉપરનો કાટ ખુલ્લો કરી બા કચોં છે. કોટમાં હિંમ નથી.”

બીજે ગોલી ઉડ્યો, “એ માણસનું ખૂન થયું છે. વિના વિનંતીએ અનેલા બનાવની પોલિસને ખબર આપવી જોઈએ. હું પોલિસને બ્રોમાવી લાવું છું.” આમ કહી એક કંડક્ટર ત્યાંથી દોડી ગયો. મરણ મતી જોઈ ડીપોમાંના બીજા માણસી એ સ્થળે આવી પહોંચ્યા જાન નેતામાં ત્યાં પણ માણસો એકાં યજ મવા. અડધી કલાક પીતવાં ન પીતવાંમાં તો પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટર પોતાના માણસો સાથે આવી પહોંચ્યો. પોલિસના માણસોની સાથે એક દેશી માણસ પણ આવ્યો હતો. સફ સમજ શક્યા કે, એ એક ક્રિસ્ટિયન અર્થાત ગુપ્તદૂત હતો.

પોલિસના માણસોને જોઈ બીજા માણસો ખસી ગયા. ઇન્સ્પેક્ટરે ખત્તીની, મદદથી માર્યા મથવા માણસને બરાબર તપાસી નેયો. પછી તેણે આખી દામ તપાસી જોઈ; છતાં પેલા રેશી રમાલ ઉપરાંત બીજા કોઈ વસ્તુ જોવામાં આવી નહિ.

દામ ગડીનાં એક પથ હથિપાર નહોતું તેથી એ માણસે આમલવા કરી નહોતી એમ સાર સમજ શકાયું હતું. જો તેણે આમલવા કરી હોત તો હથિપાર ગાડીનાંથીજ મળી આવત. વળા જે રિપ્લિમાં હરાનો બા થયો હતો તે રિપ્લિને જોતાં પણ ખૂન થયું છે એમ માણસ પડતું હતું.

આરેડો પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટર વણે ચાલાક હતો. તેણે ખૂનના થણા પ્રસંગો જોયા હતા; પરંતુ ખુલ્લી દામ ગાડીમાં આવી રીતે ખૂન થયેલું પૂર્વે તેણે કદાપિ જોયું નહોતું. આખી હિંમન કોણે કરી હતો કે કોણે ? કેવી રીતે એ માણસનું ખૂન થયું હતું ? આજળોને કાઉપર અને પાછળનો કંડક્ટર ગુપ્તમાં ખૂનના દુમલાને જોઈ શક્યા નહિ એ કેવા આશ્ચર્યનો પ્રશ્ન હતો શક્ય ? વળા ખૂની ક્યારે કેવી રીતે દામ ગાડીમાંથી ઉતરી પડ્યો ? જેનું ખૂન થયું હતું એ માણસ કોણ હતો ? આવા મહા પ્રશ્ન સ્વાભાવિક રીતેજ ઇન્સ્પેક્ટરના મનમાં ઉપરિચત થયા; છતાં પોતાના મન સાથે તે કોઈ પણ પ્રશ્નનો નિશ્ચય કરી શક્યો નહિ. તેણે કંડક્ટરને પૂછ્યું, “આ માણસને પહેલાં કદાપિ તમે જોયા હતા ?”

“ના.”

ઇન્સ્પેક્ટરે કહ્યું, “ત્યારે તો મરનાર ગુદરથ એ માણસોના ઉતરી ગયા પછી ગાડીમાં બેઠેલા હોવા જોઈએ.”

“બનવા જોય છે. વરસાદને લીધે ગાડીની બધી બારીઓ ખંધ હતી; ગાડીની અંદર કોઈ નગ્નરે પડ્યું નહોતું.”

“કાજને દામમાંથી ઉતરતાં જોયું હતું ?” ઇન્સ્પેક્ટરે પૂછ્યું.

કાઉપર અને કંડક્ટર-જાનેએ નકારમાં ઉતર આપ્યો.

“કોડાસ રોડથી વિક્ટોરીયા ગાર્ડન સુધી આવતાં કેટલો વખત લાગ્યો હતો ?”

“લગભગ દસ મિનીટ.”

“ત્યારે એ દસ મિનીટમાંજ આ ગુદરથ દામમાં ચડેલા હોવા જોઈએ તથા ત્યાર બાદ બીજો એક માણસ દામમાં ચડી આ ગુદરથનું ખૂન કરી-ઉતરી પડેલો હોવો જોઈએ. આનો અદ્ભુત બનાવ કાચેજ બને છે. દને લાકને પોલિસ ડેશને લઈ જવી જોઈએ” આમ કહી પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટરે પોતાના અગ્રચરોને જમા થયેલા લોક દોડી કાઢવાની આજ્ઞા કરી. પોલિસ કોન્સ્ટેબલો કાલજ માણસોને કાઢી મૂકી મૂલદેહ લઈ જવાની તૈયારી કરતા હતા એવામાં એક કાઢતી વિક્ટોરીયા ત્યાં આવી મિર્ચિને લીધે ઉભી રહી. એક યુવક ગાડીમાં બેઠે બેઠે કોમ્પેનને પૂછ્યું, “અહીં શું થયું છે ? આટલા બધા માણસો અહીં કેમ એકઠાં થયા છે ?”

કોમ્પેનને ઉતર આપ્યો, “સાહેબ ! શું થયું છે-એ હું બહુતો નથી; પરંતુ કોઈનું ખૂન થયું છે એમ સંભળાય છે.”

“ખૂન થયું છે ! દામ ગાડીમાં ખૂન ! તું એક માણસે ગાડી ઉભી રાખ. હું હમજીજ આવું છું.” આમ કહી એ યુવક દુલ્હર મારી ગાડીમાંથી નીચે ઉતરી પડ્યો તથા લોકોનો બીડ વધતી દામ મારી નજીક ગયો; પરંતુ એ વખતે પોલિસ કોન્સ્ટેબલોએ મૂલદેહેને ખાટલામાં તાપી ખાટલો ઉંચાડી લીધો હતો. આમ હોવાથી યુવક મરનારનું મોં જોઈ શક્યો નહિ. પાસે ઉભેલા એક માણસને તેણે પૂછ્યું, “શું થયું છે ?”

તેણે કહ્યું, “મદાસ ! એક ગુદરથ માણસનું કોઈએ દામ ગાડીની અંદર ખૂન કર્યું છે. ખૂલી ક્યારે કેવી રીતે ખૂન કરી નાથી ગયો એ કોઈ બાણતું નથી.”

યુવક ચિંતાગુરુ ચિતે પોતાની ગાડી પાસે ચાલ્યો ગયો, તેણે પોતાના મન સાથે કહ્યું, “કેવું આશ્ચર્ય ! આવા પ્રમાણ સંદર્ભમાં આવી રીતે ખૂન થાય એ બનવા જોય છે કે ? એ માણસનો મૂલદેહ જોઈ મદારા હાથમાં કાંપતું કાંઈ થાય છે. હું જોતું મોં જોઈ શક્યો નથી; પરંતુ યરીર જોતાં એ માણસ મદારી જોળાખાણવાળો હોય એમ લાગે છે. એ માણસ કોણ હોવો જોઈએ તે નું નામની કરી શકતો નથી આવી રીતે પારદર્શિતા કરવાથી તો લાભ છે ? મદારા દુકાંબળની ચિંતા મદારે મારે પુરતી છે.”

આડીમાં જેથી પુરકે ડાયમંડને કહ્યું. "આખરે તારા અન્ધર નેવા પોડાને બસ. ડાયમંડો મેલાવ." આંખો ભપકારે દેખાવ નેહ લોકે આવા ભાવથી વાત કરી એક છે એ નેહ ડાયમંડને નહોં બગાડ્યું.

મોન-મગ્ધ અને છુપી પોલીસના વાંચકોને અગત્યની સૂચના

૨૧. ચુપ્તહત્તની અનુભવસિધ્ધ લોકપ્રિય વેબિનીયો લખા-મણી આ તદ્દન નવી ભેદ લશ્મથી ભરપૂર "ખુબ સુરતીનું ખરપૂર યાને આહુ બખાનાની ચુડેલ" નામની વાર્તા 'છુપી પોલીસ'ના તા. ૭-૭-૨૬ ના અંકથી પ્રસિધ્ધ થનાર છે. આલ બખાનામાં સઘન તથા સુઝિલિન મુંદરી તરીકે જોળખતી એક ઓર વિલાસમાં રૂબી અવની લાલસાથી એક માંખાડુએતી રોળા ઉભી કરી કેવો કમાકમાટ ઉપભવે એવાં જ્યોતક કથોં કરે છે, રૂપ નેહ રિવાના કે પાંચ જની જતા રિવા હરના નરને નેહ સ્વપ્ના જની જતા સંસારે જાનવીન અર્ધરુપ વિલાસી મધુકરો બુધસુતીના ખરપૂરનો લોગ થઈ પછી પોતાની છાંયગીની કેવી પાપમાલી કરો તામે છે અને તેમની રિયલિ કંઠાલ કપાર કરતાં પજુ કેવી કપનસીય થઈ પડે તેનું તાદરશ ભેદ ભરેલું વર્ણન વાંચનાં લેખકના લેખનાલસ માટે પાકપાકિયાએને સાનંદાશ્વ' ઉપજવા સિવાય રહેતે નહિ. 'છુપી પોલીસ'ના આરંભમાં બ્યારે રા. ચુપ્તહત્તની "છરકને અંજલમ" નામની ચાલુ વાર્તા શરૂ કરી ત્યારે આરંભના અંકે ખલાસ થઈ જવાથી વાંચકોની માગણીને માન આપી એ વર્ણનને પુરેપુરકાકારમાં પ્રસિધ્ધ કરવાની જરૂર જણાઈ હતી. આ નવી વાર્તા રા. ચુપ્તહત્તની એક ઉત્તમ ડિટિક્ટિવ વાર્તા તરીકે પંકાવાની અને તેના આરંભથી વિઠેય ફેલાવા યવાની સંભાવના દેવાંથી ચિના નિર્લજે આદુક તરીકે નામ નેરંધાવવાની પનાનાં રસિક સન્જનોને વિનંતી કરારમાં આવે છે.

૦૫૧૨૨૫૫૬.

તારીખ ૨૮ મીના મુનંદ સદેર ઉપર જાણસ્ત દુખલો ક્યો અને આખા શહેરમાં અધેકાર જવાય રહ્યું હતું અને તે પોતા સઘન સંભળાઈ રહ્યા હતા જેથી મુનંદ વારીએ બહાર નીકળવા અચકાતા હતા પણ પાછળથી જણાઈ કે મેમવાને બેરમીલાઈ ઉપર દુખલો ક્યો હતો.

મયા મરીનાની આવતી તારીખે ભીમજીભાઈ ભગાએ બેરમીથી કંટાળીને બરફ ખાઈ આપવાન ક્યો છે જેથી તેના કુટુંબીએ હાંસા આપ્યોમાં કુમી મુજા છે.

એચ.એ. સાવાળી

સીનેમાના

સમાચાર

જાન્યાર-૨૧. પિતૃપદ

નવી ફિલ્મ

શાહજી જંગલ—રોમલ આર્ટ સ્ટુડીયો. લેખક તથા કાપર-કટર મી. બારે, રેટામાર મી. રસ્તમ છાગી.

વસ્તુ—જોડ મંજાળના લેખક મી. બારેએ કર્જાતમાં આ ફિલ્મ માટે સારી આસા આપી હતી પણ વસ્તુ જોતાં આ ફિલ્મ તદ્દન વિરલ માલમ પડે છે-વચમાં કંટાળા ભરેલા સીધા ચાલ્યાં જાય છે.

અભિનય—મી. મીથ, મી. ઉલ્લાસીયા અને મી. વજીલના ગેટઅપ અને એક્ટીંગ ઠીક છે. મીથ ક્યુટ રોમ પ્રેસંભીય છે. વામ સાથે રમતા મી. ઉલ્લાસીયા કર્જાતમાં મલગાય છે બ્યારે મીસ ક્યુટી દોમન ઉપર હમે આકર્ષીત બીએ.

રેટામારી—અને તેમ પણ ઠીક નથી. માર્ફેશની મોઝાઇ કહો કે ક્રીડીંગમાં ખાબો કહો પણ રપ્ટ રેટામારી નથી.

નવી ખબરો—

મુખબનો ફિલ્મ કંપનીઓમાં આ મરીનામાં મોટા ફેરફારો આપુજ છે, અને હજુ થશે એમ માને છે.

હોલીવુડ—રેટામારી તરફી માટે રેટામારી ક્યો હતો પણ આવવાની ચોક્કસ ખબર મળી નથી. બ્યારે મલગાય આગત માણ-સોને કંપની તરફી મોરીસ મળી એમ કહેવાય છે જેમાં રેટામારી નટ અને નરીઓના સમાવેશ થાય છે અને તે પછી એકાદ કાપર-કટર મી. દેખી માસ્ટર અને કેમેરામેન મી. દેવેરાય હાથ નિચે કહેવામાં આવે છે કે મરીનામાં બે પિતૃપદો તેમજ થર્ટ-પજુ હાથ તો એકાદ પજુ કોણું નથી.

ફૂલુ—હજુ મી. માણેકલાલે રુટીયાની જગ્યા બદલમાં લીધી નથી. મોહનુ જુલનુક મુનંદમાં પડેલું નાખવાને જલ્લી કર્યો અને અખલાસમાં પ્રથમ દેખાવામાં આવશે. બે દીવની બાદમાં નૈનાર થઈ ગઈ છે. અને આખલાસમાં ખુબસુરત ખલા હાથમાં લેવાશે.

મીસ શુલાબ—જણીની ફૂલુ શીટમ કુંનો નરી મીસ શુલાબે કંપનીના કાપર-કટર અને કેમેરામેન મી. રાનજીભાઈ રોડા અને ચનુરસાઈ પટેલ ઉપર નેરિયલ કરી હતી. તેને નિશાન સંભળવા પ્રમાણે જાન કાલમાં થઈ જશે. પણ નેરિયલ મેન્ટરો મીસ શુલાબ ફૂલુ શીટમ કંપનીની સાથે બંધાયે રહેશે છે તે જોમીનેટ રૂપમ રહેશે કે કેમ તે અંજલ છે.

ગારદા—કામ વરસાદને લીધે મંડુ ચાલે છે.

પાંચોનિયર—મી. અલવારાતું સામાજિક ચિંત્રપટ તૈયાર થયું છે અને હવે સત્તમ વિજયનું કામ ચાલુ છે. મી. અલવારાની ફિલ્મ નેમાં તેમણે મુખ્ય પાત્ર ભજવ્યો છે તે “પંચ મહાબળ” થોડા વખતમાં છપ્પીરીપલમાં શરૂ થશે.

રેવિયલ આર્ટ રૂઢીચો—સ્ટાફમાં રોડક્ષન થઈ ગયું છે મી. જાને અને મીસ દારકાબાઈ છુટા થયા છે—મીસ સખુ પશુ છુટી થઈ છે. અને સંભળવા પ્રમણે બીબા પશુ મણી માણસોને નોટીસ આપવામાં આવી છે. હાલ તો બહારના પીકચરોની તકમારી ચાલુ રહી છે.

દરિદ્રાઈ—કંઈક આપણે જાનાનો દમારે વાદ કરવો પડે છે. સ્ટાર અને માલની દરિદ્રાઈ કોલીનુર અને હિન્દુસ્તાનની દરિદ્રાઈ હીક કહેવાય કારણુ ખન્ને સંપ્રોવડીયા હતા, પશુ હાલ એક બુલ્બામાં પડી રહેલી—ગીલાઈમાં રીખાતી—પશુ હન્નેરને આગળ અમ કાવવામાં પહેલી પંકતી મહારાષ્ટ્ર ફિલ્મ કું. સામે હવે હિન્દુસ્તાન ફિલ્મ કંપની દરિદ્રાઈ કરે છે. અફસોસ—ભકત પ્રદલાદ કાઠી મહારાષ્ટ્રની સામે યુદ્ધ છે તે રૂચી શોચનીય વાત છે. આ કવાને કંઈક રૂપ જે આપ્યું હોય અને હાલ ચિત્રપટ કલાથી વખણાયું હોય તો દમો કવીશું કે તે મહારાષ્ટ્ર ફિલ્મ કંપનીથીજ તો તેને મદદ અને ઉત્તેજન આપવાને ખતમે તેને કાપવાને સોઝા તૈયાર થાય એ આ કલાતું છુરું ભામ્ય નહિ તો બીજું શું ? પ્રભુ લાગતા વળગતાઓને સદ્બુદ્ધિ આપે.

“ફરિયાદ સીરિયલ”—જ્યારે રેથી સીનેમા પ્રોડ્યુસરો સીરિયલ કાઢતા નથી ત્યારે રા. દેવવાડાકરે “ફરિયાદ સીરિયલ” કાઢવી શરૂ કરી છે જેમાંના અસ્વતી અને સ્ટારના બે હકેતા બહાર પડી ગયા છે અને સંભળવા પ્રમાણે થોડા વખતમાં એક ત્રીજો હકેતા પશુ બહાર પાડવાનો છે.

ફાલતું કંપનીઓ—

આપણીયલ પીકચર્સ કારપોરેશનનો આપણીયલ સીપ્માંત હાલ શોધાય છે.

સુદર્શન ફિલ્મનું નવીન નામ હાલ બહાર આવ્યું છે. વધુમાં હવે પછી પશુ કામ ચાલુ છે.

સરસ્વતી—દુલારી પૂર્ણ થઈ છે અને પરદેશી સૈયાંની શોધમાં મી. જેશી રોકાયેલા છે.

અપેક્ષા પીકચર્સ—નું કાર્યક્રમ વરસાદ પછી પુનઃ શરૂ થશે.

“મીડી” એ ન્યુ થોર્કના મુખ્ય થીએટરમાં એક અદ્વાદીવામાં ૭૫,૨૪૧ ગલરની કમાણ કરીને રેકર્ડ કરેલ છે.

લીલીયમ ફોકસની કૃતિ “રોડે પ્રાઈસ ગ્લોરી”ના પ્રોડક્શનમાં એડમન લેને ચુટી કાઢવામાં આવેલા છે જેમાં પીકચર એકસેનનો પાર્ટ કેપ્ટન ફ્લેમ ભજવે છે.

જેક હોલ્સીનો કસાર તા. ૨૦ માં ૧૯૨૬ ના દિને પુનોર્સલ સાથે પુરો થયો છે અને લાંબામાં તે શરૂ કરવા માગે છે તે હજી નક્કી નથી.

જગતના ઇતિહાસના મૂળ ત

બાણવાં છે ?

ચિડીત પ્રબળા ત્રાહી પોકારોના પડ્યા તમારે સમજવા છે ?

સ્વતંત્રતાના વિકટ વાટમાં તમારે વિચારવું છે ? રજપુતાણીઓના આત્મભોગ ઉપર તમારે

આક્રીન થવું છે ?

—તો—

સતી સરદારખાથી પ્રખ્યાત થયેલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કું ની

નવીન ફિલ્મ

જરૂર જોજો—દુલારી—જરૂર જોજો

જેમાં બહુતા સીનેમાના લેખક તેમજ કાયદેકદર મી. મણીલાલ જોશીએ અદ્ભુત પ્રસંગો અને લાવનામય અભિનય લાવવામાં કમાલ કરી છે.

—હમારા આવતાં ચિત્રપટો—

પરદેશી સૈયાં અને ઘુંઘટવાળી

પ્રેમનો પાઠ પડાવશે અદ્ભુત રસ્ય અને પૂનજ નમો સિધ્ધાંત રાખવશે.

હાલ તૈયાર

૧ વીદમ ચરિત્ર	૪ સતી સરોજ
૨ સતી સરદારખા	૫ રા' કવાટ (કોલિનુર-સરસ્વતી)
૩ મુખ્યમંત્રી મોહીની	૬ દુલારી

મુકીંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું

ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

મેટ્રોપોલિટન મ્યુઝીકના સીનેમાના તખતા-પર ફોટોગ્રાફ
કરેલી શીશ્મ "ટવેલ્સ માઈલ્સ આઉટ" ના નામની
પ્રતિભાતે ખરીદ કરી છે.

સેમીલ ડાબે બધા હપ્તસીઓની સીકલોને રફીનપર લાવવા
કરે છે. કદાચ તે "ડેવીડ બેલ્કોટ"ની "હુલુ બેલે" શીશ્મની ફો-
ટોગ્રાફની પરીણામે લલચાયેલી હોયો જોઈએ.

"ધી ધીક્રે ઓફ ડ્રીમ્સ" નામની શીશ્મ એમીલ
જેન્કિન્સ તરફથી ડીપીટી ક્યુચેટરથી ગ્રાવેરેટ કરવા પામે છે જે
ચિત્રપટ શીશ્મ કોનલ્સના "એ ક્રેન્ડ ઓફ તેપેલીયન" નામના
પુસ્તક પરથી ઉપજાવી કાઢેલ છે. જેનીઆલુ તે ચિત્રપટ
સાથેખર માસમાં તેવાર થઈ જશે.

—૦:૦—

શ્રી આર્યોદિય નાટ્ય સંસ્થા

પોનાનો નવો ખેત

મેરી સચ્ચાઈ

તત્કાલ નવી મેનેજમેન્ટ તથા નવીન અને મુખ્યમાં માન-
નીય ધર્મેશ બાહોશ એક્ટરોના એકત્ર મળથી ઘણી જ હુંક
મુશ્કેલીમાં બહાર પાડશે.

તારીખ અને વાર જોના રહેશે

માતીક—મી. કે. મહેતા

શ્રી આર્યોદિય નાટ્ય સંસ્થા

આવે છે!

ના. રમણિક અ. મહેતાની

ખગાળના ઇતિહાસપર

લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજાવી કહાડેલ

ભુજબળથી

ભાગ્યપરીક્ષા

આઈડીયલ પીક્ચર

કોરપોરેશન

શ્રી આર્યોદિય નાટ્ય સંસ્થા

શ્રી હરિ!! શ્રી હરિ!! શ્રી હરિ!! શ્રી હરિ!!

આ નામનો શુધ મને જાય જપનાર

નિર્દોષ બાળક પિતાના કોપનો બોમ થાય તો પણ—

“જેને રામ રાખે તેને કોણ ચાખે?”

તે નિયમ પ્રમાણે હજારો આત્મમાંથી ઉગારનાર

“ભક્ત પ્રહલાદ”નું ચરિત્ર જીવે

હિંદુસ્તાન સીનેમા

ફીલમ કંપનીની તદ્દન

નવી ફીલમ

શનીવાર તા. ૩ જીથી રાત્ર

ગ્રાંટરોડ ટ્રામ

નોવેલટી સીનેમા

ટરમીનસ પર

વખન તથા ભાવ હમેશના

“વાળ ન વાંડો થાય,

જો એક પ્રભુ કોપે નહીં.”

મારનાર કરતાં છવાડનાર ઘણો ભેરાવર હોય છે.

જેના એક પછી એક સફળ પુરાવા

આ ક્ષીલમમાં જુવો અને અજબ થાઓ.

મહારાષ્ટ્ર ક્ષીલમ

કંપનીની નવી

ક્ષીલમ.

મીં બાબુરાવ

ની કળાનો

આબાદ નમુનો.

ભ
કત
પ્ર
હ
લા
દ.

જેકે જોકે કુટુંબે આ ક્ષીલમ અવશ્ય ભેવીજ ભેકયે.

શનીવાર તારીખે ૩ જી થી શરૂ છે.

વખત તથા ભાવ હમેશના આજી

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું ગૃહાર અને ભક્તિ સસથી જલકાતું નિવ.

રાધા-માધવ.

શનીવારથી શરૂ થઈ ગઈ છે

કુંક વખતમાં પોતાની નવીન પદ્ધતિથી પ્રજાના હૃદયમાં

ઉંચું સ્થાન લઈ બેઠેલી

શારદા કીલ્મની નવીન કીલ્મ

નવા યુગનો આગાહી આપે છે નવીન ભાવનાથી નીતરે છે.

ગુણીયલ ગુલાબ

યાને પતિધાતિની સતિ

રાજના રાજ્યમાં પોતાની જ બેનને રખાત તરીકે રાખી અધેર કારભાર ચલાવનાર નીચ દીવાન-અધ્યક્ષ બોખા ઉડાની શાંતીમય ચળવળ કરનારને હાખનાર અત્યાચારી સત્તા-ધીશ-ત્યારે સ્વદેશ વાન્સદ્યથી ઉભરાતો સ્વયંસેવક બનેલો માથું કેરવનાર પ્રજા નાયક-પ્રેમ અને ફરજ-સ્નેહ અને સ્વાર્થના રમણીય પ્રશ્નોમાં મુઝાયેલી ગુલાબ-પત્રિત દેવિ-સાચી સતી શુ શુ કરે છે-હરામજોરના હોર કેમ તોડે છે-પોતાના જ પતીને કેમ મુધારે છે આખરે આખા દશને બચાવે દે

તે બોવા-

દુખાશ થીયેટર કૃષ્ણ સીનેમામાં

એક લટાર મારી આવજો.

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લખો—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુંબઈ

મોજ-મજાહ

મમત મેમદાઓ

ચિત્રકાર શ્રી. પોલ રુમેન

પેલા પ્રસિધ્ધ અને અથંગ ખેલાડીની રખમત

જેણે

આજે પાંચ પાંચ અઠવાડીઆંથી તમને એક સરખી મોજ ચખાડી છે

છેલ્લું અઠવાડીકું **અઠલાતૂન** છેલ્લું અઠવાડીકું
ક ભાગ

ક્રોમિક સાથે

હમનો એકરાર! એડવિનની હાર!! હુસીનો ખાર! જીતનો બહાર

સ્પીડનો હમલાના આરોપમાંથી છુટકારો!

આખરે તે હુમલો કરનાર કોઈજ નહિ પણ સ્પીડના કાકાનો સગો છોકરો

એડવિન પુરવાર થાય છે. વેરાના આનંદદાયક જુડાં સ્વપ્ના!

આવતા રાનીવાર માટે ખાસ

એક અતિ
પાવર ફુલ
ચિત્રપટ

THE MARK OF ZORRO

જેમને તમે
આશ્ચર્ય
પામશે

ચાને કમાલે શમશીર

વખત—પા. ૭, ૮, ૯, ૧૦, રાત્રી રવિ ખાસ ખેલ ૩૩ વાગે

ભાવ—રૂ. ૨, ૧, ૮૫, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦ સાથે

ગ્લોબી સીનેમા સેન્ટ્રલસ્ટ રોડ

આપાદ શુદ્ધ ર.) રવિવાર તારીખ ૧૧ મી જુલાઈ ૧૯૨૬ (વર્ષ ૩ જી. અંક ૧૫)

આ અલ્પલીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાંચે દરિયતજ હોય છે. કોઈ જવંત બ્રહ્મિત પરથી ઉપજીવી કરેલાં નથી. અ. એ. અ.

ય મ સા વિ ત્રી સં વાદ

અખનાર-ના. લગવનાય દી. દરે.
યમ ઉપેન્દ્ર વળા.
મધુર તારા વચનો સુધીને,
પ્રસન્ન હું આજ યથોજ દિલે;
હમિજત વાગી વરણું સુતાં લે,
તારા પતિ જીવનનાં વનાળે.—૧૩

સાવિત્રી શાફલ વિકાસિત
સાસુ ને સસરા બસા મુજવણાં, છે વૃષ્ઠ મધુ દિણા,
કુખો નોજવતાં સદા વન મહો, તે નેત્ર પામે રૂઝ;
ખાણું છે વિજી, એજ મેં તમ કને, હમિજત તો આપને,
ને ધરી અમિ દષ્ટિએ ઉભવનાં. કુખો અધાં કાપને—૧૪
યમ તથારુત । માલિની

ગુજ પતિ પિયુ, માતા, નેત્ર રતોજ પામે,
રવિ ચરિ કર જેવાં તેજ તેમજ આરે;
કુખ મહુ પણ માંહી, તેનાં પુત્રી । ભરો,
વરવર સતિ । દીપો, તે ર્લીજન યારો.—૧૫
ખાદે દરે—

વસંત તિલકા.
કાયા સુકામળ અતિ સતિ । ગુજ આ ને,
શાને પીડે અતિ દષ્ટ્ર શ્રમ પુત્રી તેને;
કુખે હોમી વિકટ માર્ગ જહુજ છે આ,
તેથી દરે શ્રમ સિંહ વળ પાછી, હું જા.—૧૬

સાવિત્રી ઉપેન્દ્ર વળા.
રહીર સાથે જમ રૈવ જાયા,
તે રીત છું નાયજ સાથ રાયા !
રેતાં પતિ જમ હું સુખ પાછું,
પતિ સમીપે મુજ કુખ વાસું.—૧૭
હે યમરાજ !

મુનો વડે સન્નજન સાથ મેત્રી,
દુષ્ટિ રહેયે સુખ આપનારી;
મુથો તમારા મધુ । આજ સંજ,
મેત્રી સમે છે વિજી । આ પ્રસન્ન.—૧૮
મથો મને ના કરી દો અસંગ,
યદિ તજ જઈ હું આપ સંગ;
સુખાંધ મોટી મુજની મજાપ,
જાણ મહારી જમ હાંસી માપ.—૧૯

યમ હે પવિત્ર પુત્રી !
અમી સમી છે ગુજ મિષ્ટ વાણી,
સુધી રિઝયો હું દિલમાંથી કાણી ।
હમિજત વાગી વરણું સુતાં લે
તારા પતિ જીવનનાં વનાળે.—૨૦

સાવિત્રી શાફલ વિકાસિત
મહાજ એ સસરા તણું અરિ દશે, છતી લીધું રાજ છે,
લેધી આવી અમે સદુ વન મહો, વાસો વરવા રાજ દો ।
'પાણુ' રાજ મને વિધુ વિજી અને શાન્તિ સદા મુખથી
વિજ્યા દેવ । કુપા કરી મુજ તણી, વાંછા પુરો રેવથી.—૨૧
યમ—તથારુત ।

અપૂર્ણ

જુબેદા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૨૨ મું.

આ ભવંકર ખૂનામરણીની માખડ થોડા વખતમાં જ થાત થઈ ગઈ, હું ભયભીત થિતે મારા વાસરથાને આવી પહોંચ્યો. સુલતાનની પાસે ઉપસ્થિત થઈ તેને મેં જોવાત કરી હતી, તેની ખબર સરકાર ઓળખે પડી નહોતી. પૂર્વત હું તેની આગળ પાલન કરવા લાગ્યો. આ બધા વખતમાં જુબેદાની સ્મૃતિ મારા હૃદયપટ પર રાત-દિવસ ભ્રમત રહ્યા કરતી હતી. પ્રેમનો સ્મૃતિ વાણીશાસિપર લખાવેલી હોતી નથી, તે તો પૃથરપર કોતરેલી હોય છે-તેના કાષ ક્યારેય જૂસાતા નથી.

મારા વાસગૃહ માંહેલો દારૂઓ મેં ઉઠાવી દીધો હતો, જેવી કોઈના મનમાં શંકા પણ આવી નહોતી. બધા તેને દેવ દુર્ધર્મના માનતા હતા. મારા વાસરથાન બધી જવાથી અને રહેવા માટે બીજી જગ્યા આપવામાં આવી હતી.

સુલતાનના મૃત્યુ બાદ રાજ્યમાં કોઈ ભવની ઉચ્ચપાયલ થઈ નહિ! કેવું અદ્ભૂત રાજ્ય! પ્રભુએ ભણ્યું કે, શિકરે જતાં જંગલી પશુના તેઓ ભોમ થઈ પડ્યા! બાકી જેઓ ખરી હકીકત ભણતા હતા, તેઓને તો સુલતાનની સાથે જુદાના દર-બારમાં પહોંચાડી દેવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે બીજાઓ વજીર પદના હોવાથી સ્વાધીને ખાતર કાન ધારણ કરીને ભેઠા હતા.

પરંતુ જે દિવસે સુલતાનની મે મુખ્ય મેગમોનો ખોળાઓને ઢાંચે વધ કરવામાં આવ્યો, તે દિવસથી જનાનખાતાની બીજી ભેગમી તંબા માણસોના મનમાં સંદેહ ઉત્પન્ન થઈ ગયો હતો, અને ઢાંચે કેના પ્રાણ ક્યારે જશે એવા ડરથી દરેકનાં મન રાત દિવસ ધાકમાં હતા.

વરણ: સુલતાનના મૃત્યુ બાદ અનેકના પ્રાણ તેના દેહથી વિનિષ્ક્રમ કરી નાખવામાં આવ્યા. એક પછી એક ભેગમોનાં શબો મારી દઈ સમીપથી ગુપ્તગુપ જવા લાગ્યાં. હું જવાબ દઈને તે દિશા તરફ મંત્ર મુચ્છની માફક ભેદ રહેવા લાગ્યો. પછા પાછળ ને વિચિત્ર ભયંકર દયાકાંડ ચાલી રહ્યો હતો; તે ભેદ મારે હૃદય ઘાટી જઈ હતું.

આખરે સુલતાનનો પુત્ર મુશ્કુસ કરીય, ગાદીએ બેઠો, આખા નગરમાં ઉત્સવ ઉજવવાનો દુકમ દરવાજામાં આવ્યો.

રાજ્યને ઉત્તમ રીતે પત્ર, પુષ્પ, પતાકા, આદિથી રીતે શુભચારમાં આવ્યો અને રાત્રિના વખતે દિવાલોમાં સમરત શહેર ઝંજમગી ઉઠ્યું, તે દિવસે શુભાગોને પણ મોજ-મજલ કરવાની છૂટી આપવામાં આવી.

આ ઉત્સવના દિવસે અને પણ છૂટી મળેલી હોવાથી મને હું વિશ્વાસિત લેતો હતો એટલામાં મને જોઈ શકે મુદ્દતરે ભોલામણા સજ્જો મારે કાને પડ્યા:— અપ પરદેશી! ચેલીને ચાલો, તારા શત્રુઓના હાથમાં સપડાતો નહિ.”

આ કોણ મોલ્દુ? હું વિચિત્ર બની ચારે બાજુએ નેવા લાગ્યો. એક બીમના નેવા શરીરવાળો કઠાકાર બહીષ્ટ હજી મારી દષ્ટિએ પડ્યો. તેને ભેદ હું ચમકા ઉઠ્યો હું પરદેશી છું એમ તેણે સા પચી ભણ્યું? મારો ભેદ ને જણાઈ ગય તો ધા પર માણું રહે એમ નહોતું એટલે હું વિરોધ ભયભીત બન્યો.

મારો આવી સ્થિતિ ભેદ આશ્ચર્ય આપતો હોય તેમ તે બોલ્યો:—“ગમરાશો નહિ હું તમારો શત્રુ નથી, મરુખીને પાર કરી તમે અહિં આવ્યા છો અને સુલતાનના સંસારમાં ઘસ મઈ દિવસી વીતાવો છો. એટલું જ નહિ, પંચ, વચ્ચે, વચ્ચે તમે તમારી કામગીરીની નિંદા કરો છો, તે બધું મારાથી અજ-ણું નથી. છતાં મને શત્રુ નહિ માનતાં મિત્ર માન્યો. જુઓ, તમારાપર એક પત્ર છે!”

“પત્ર? મારા નામે? કોણે મોકલ્યો?” મેં અજાણ થઈ પૂછ્યું.

“સાહેબ; એક સાથે ત્રણ પ્રકાર પૂછો છો? આટલા બધા બાપ કેમ બની ગયા છો? તમારા એક પંચ પ્રકારો હું જવાબ આપીશ નહિ. શ્વે આં પત્ર અને હું ચાલ્યો જઈ પછી જોશો. તમારા શત્રુઓ ચારે દિશાએ ફરી પડ્યા છે આને શહેરમાં ઉત્સવ હોવાથી તમારો પાસે આવી શકે છું” બોલ્યા તમારે ભણું કરશે આનો, સત્તામલેકમ!”

પણ જ મુદ્દતરે ઉપરાકત શહેર ઉચ્ચારી હજારી ચાલ્યો મેં કોણ, કાપ અને વિરમયની કેટલીક લાગણીઓ અનુભવનાં પત્રને ફેંડી લેયો. આ પત્ર અરબી લાખામાં લખેલો હતો—

“હે પરદેશી જુબેદાના છવનસવંચ! આને એક મિત્રની સલાહ માન્ય રાખો. આને તને એક ખુશખબર આપું છું. આને રાત્રિના પ્રથમ પ્રદરે તને છુટા કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે તે વખતે સ્થાયેત રહેશે. તારા એક અપરિચિત મિત્ર તને મળશે અને ‘હિલાયુ’ શબ્દના ઉચ્ચાર કરશે. આ શબ્દ સાંભળી તું તેનું અનુસરણ કરશે. તેને કોઈ જનનો પ્રથ પૂછીશ નહિ જોગ પરદેશી આને આનંદ ઉત્સવમાં ઉત્તમત બની ગયા છે એટલે તારા મિત્ર તને વગર હાકતે છુટા કરવાને સક્તિવાન થશે તું ભંપ પામતો નહિ. અલ્લા તારા ભણું કરશે.”

પત્ર મારા હાથમાંથી સરી પડ્યો! શું આ કહેવકર ઘસ-તરમાંથી મારો ઉધાર થશે? કોની મહેરબાનીથી? અચાનક ભલે આ શત્રુપુરીમાં મારા પર અધનુદ મતાનપર કોણ દરો?

જુલેદા સાથેના મારા બનિષ્ઠ સંબંધ વિશે પણ લેખકે કેમ જાણ્યું ? શું અદિના પ્રધાન દાહા ઈમામે મારો વિપદની કથા જાણી મદદ કરવા ઇચ્છ્યું હતું ? જુલેદા શું દહા પછી જીવતી છે ? તારે રહેલા દાહા કોનો જેવામાં આપ્યો ?—આવી રીતે સફેદના વખતમાં વિટંબાઈ મારું મન ઉન્મત્તની માફક ભમવા લાગ્યું.

મયા સમયે સુધાંત થયો અને રાત્રિ પડી. આઠાસમાં ચંદ્રનો ઉદય થયો. તેના કિરણોએ પશ્ચિમ દિશાના છેડે એક પ્રકારની અવજનીય જટાને વિકાસ કર્યો, રાતના ભગભગ નવ વાગે હું તોવા પાસે બેસી એક તલવારની ધારને નેજા કરતો હતો, એવામાં સફેદ પોપાકમાં સળંગ થયેલા, વચેટ ઉમરને ટીકી દેવાના પુષ્પ સુપકીદીથી મારી સામે આવી ઉભા રહેા. તથા ધીમા અવાજે બોલ્યા:—“સલામ સાહેબ ! બતીને જુઝાવી નાખો. આપણને અદિથી બહાર નીકળી જતા કાંઈ નેષ્ટ ન રહે, એવી સંભાળ રાખવાની જરૂર છે.”

એકજ ફૂંકથી મેં બતીને જુઝાવી નાખી. બતી જુઝાઈ ગઈ એટલે મારા સોળનાં પોતાનાં અંગવસ્ત્રનાં આવરણમાંથી એક પોપાક બહાર કઢાડ્યો. એ પોપાક એણે ધારણ કરેલા પોપાક જેવેજ હતો, એમ હું ચંદ્રના રિતગ્ધ પ્રકાશમાં નેષ્ટ સાકો. મારા સાથીએ માથાપરનો ફેટે ઉતારી નેનો એક ભાગ મને આપ્યો. પછી તેણે કહ્યું—“હોસ્ત ! તમે મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી શકો છો. આ પોપાક પહેરી લઈ મારી સાથે ચાલો.”

તેના વિશ્વે મેં નેની સમનાને અમલમાં મૂકી. યુવાનને નેપ છોડી દઈ મેં યુદ્ધરથને નેપ ધારણ કર્યો. પછી મારા સાથીએ નેજા ધારવાળી એક કટાર અને આપતાં કહ્યું:—“આ દિવાલ તમારી પાસે રાખો. ભવિષ્યમાં તેની જરૂર પડવાનો સંભવ છે.”

મેં કટાર હાથમાં લઈ કમર સાથે કટિજાંધમાં મિથાન કરી. પછી અમે બંને જણ બહાર નીકળી પડ્યા.

સાથીએ દસીને કહ્યું:—“હવે તમે શુભામ નથી. નિર્ભયતાથી ચાલો. દરવાજાપરના પહેરેગીરે આપણને નેષ્ટ શકે નહિ એવી સંભાળ રાખીને સફેદ સમયે ગભરાઈ જવું ઉચિત નથી ‘હિમ્મતે મરદા તો મદદે ખુદા’ એ તમે ક્યાં નથી જાણતા?”

ફરતા ફરતા અમે દરવાજા આગળ ગયા. આખો દિવસ તકીર, ઉઠારી રાતના મેજા-મજલ કરી મરન બનેલા પહેરેગીરે એકે એક વખત તીરછી નજરથી અમારા તરફ નેડું. અમે એજાખાઈ ન બંધીએ એટલા માટે તેમના તરફ નહિ જતાં આગળ વધ્યા. નવા પોપાકમાં હું તદન બદલાઈ ગયો હતો. દરવાજાનાં આવરણ બંધ થતાં. તે એક પહેરેગીરે દોડી આવી ઉપાડ્યાં, અમે દેવડી વટાવી પસાર થઈ ગયા.

આવી રીતે ધણો માર્ગ વટાવી ધણા પહેરેગીરોની નજર સુકરી અમે મુખ્ય દરવાજા બહાર થયા. દેવજ કટારકીના મામલો હતો ! એક સુદાની પહેરેગીરે સૂચક ચિયતિમાં એ દરવાજાનું રક્ષણ કરતો હતો. એ માજુસે, શેરમદ, હતો. તેના કદેચે ધણો

ભયંકર હતો.

અમને નજીક આવેલા નેષ્ટ તેણે એજાખાજ પૂછી. તથા બેઠી દ્રષ્ટિથી તે અમારા તરફ નેષ્ટ રહેા. બપોની ભાવનાથી અમારાં પેઠાં સફેદ પૂણી જેવાં થઈ ગયાં. જીવર નેચથી ધમકવા લાગ્યાં, અમે કપાળ પમીનાથી લીંબઈ ગયાં. જનું મારો સાથી વિશ્વશૂણ ચતુર હતો. સમય સચકતા વાપરી તે બેલી ઉઠ્યો:— “કેમ છો હોસ્ત ! તમારો આંખિનું તુર પછી ધડી ગયું છે કે શું ? દહા તો તમે ફોંપજી જવાન છો. નેષ્ટ ચકતા નથી કે હું આજીવાનનો કાજ અપદર રહેવાન છું, અને આ મારા સાથીનાર કાલે કાદાનના મુખ્ય મંત્રી દાહા જશીર છે. ને તમે અમને એજાખી ન સમજા હો, તો નાકરો છોડી ધેર જાવ. તમારી સાથે લાંબી વાતચિત કરવા નેરૂંએ અમને વખત નથી. અમારા નવા સુલતાન અમદુલ કરીમમાં બહાદુરને જરૂરો પાતમી પહેચાડવાનું કામ બળવવા અમે જઈએ છીએ.”

કાળા દખ્ખરી નેચે દેખાતો એ દૈત્ય મારા એજાખીની ચતુરાઈથી બહાવામાં પડ્યો. ઝડપથી તેણે મુખ્ય દરવાજાનાં દાર ખુલાં કર્યાં રીવાજ એવો દત્તો કે, સુધાંત મયા પછી મુખ્યને કરી એ દાર બધજ રાખવામાં આવતાં; પરંતુ સુલતાનને પહેચાડવાના જરૂરી સમાચારમાં રોકાણ કરવાનું એ પહેરેગીરેને સલામતી લેવું લાગ્યું નહિ. ખુલાં દારમાંથી બહાર નીકળી અમે નિષાસ મૂક્યો એવામાં એક સિપાહી બેઠી ઉઠ્યો:— “આ માજુસેને બેઠી એજાખાજ આપી છે. એ બનાવડી કાજ છે એવું બધજ નામ દખ્ખા છે. એ મશ્શુમિનો દંડારો છે. એની બાંધકરનાનો પાર નયો. એ આપણો કદા દુસ્મન છે. વળી તેની સાથેના માજુસ આપણા સરકારનો યુલામ છે. બોળ સરદારના તાખામાં એને રાખવામાં આવ્યો હતો.”

એ તરફથી ધણા માજુસો દોડી આવી એ રથને બમા થયા યુવક સિપાહીનાં ઉપરોકન વચન સાંભળી બનરો કાલાકલ મચી રહેા મુખ્ય પહેરેગીર નેરોરોધી બેલી ઉઠ્યો:— “પકડો, જરૂરી પકડો ! બદમાસ ફેરબીએને દમણને દમણું મારી પાસે લાવો.”

આંખની પલંક પડે એટલામાં તો દસગાર તેજ ધારવાળી તલવારો અમારા બંનેના સરપર ઝીઝીમી રડી. મારા સાથીએ પાસે ઉભેલા એક પહેરેગીરેને તક્ષતારના એકજ વારસી જનંદોસત કર્યો. તથા બીજા એકને એટલા નેચથી લાત મારી કે, તે આઠ લાકડામાં દર બંધી ધૂળ ચાડવા લાગ્યો. એ સમય દરમિયાન મારી કટારને મિથાનમાંથી બહાર જેઝી કકાડી ચતુર એના પ્રિયમાંથી મારો બમાવ કરી હું નજરને માર્ગે આગળ વધ્યો. પરંતુ કાંઈમાં હું સફળ થયો નહિ. બજારા દુખવાને આરંભ થયો. એ માજુસે મારાપર દડી પડવાની નેશારો કરવા લાગ્યા; પરંતુ આલછી વાપરી ને ગેલુસે મારો જમણો હાથ પકડી લીધો હતો તેના હાથમાંથી હાથ છોડાવી મે તેના મગાને કટારની ધારથી ચીરી નાખ્યું. આમ જનાં હું પલાયન કરી ગયો નહિ. એક

હુમ્મસી બૂખ્યા વાઘની માફક મોરો પર તૂટી પડ્યો. છુટા થવાની આશા મારા મનમાંથી દૂર ચલ ગઇ. અફસોસ! મારે પાછું અહિં કેદી થવું પડશે કે? નહાસી જવાના અપરાધ માટે કદાચ મારા કરને છેદી નાખવામાં આવશે! કાણકાળની-અંદર આખી જહાન મારીકુંનજરે જાણે કે, અમરહાની માફક ચકર ચકર ફરવા લાગી

છતાં ખુદા મારો મદદગાર હતો. વિના વિલંબે મારા સાથીદારે દોડી આવી, -જે હુમ્મસી મારા પર હુમલો કરવા તૈયાર થયો હતો, તેને કઠારની ધારથી જમીનપર મુવાડી દીધી. કઠારની ધારે તેના મસ્તકને છેદી નાખ્યું હતું.

જેત જેતામાં ખીજ એક સિપાહીએ દોડી આવી મારા સાથીપર હુમલો કરી તેને પૃથ્વી પર પહોંચ્યો. મારી આસપાસ કોઇ જેતામાં નહિ આવવાથી હું ઉંચા આસે નીરવેગે દોડ્યો. કંઈ તરફ દોડ્યો. તેની મને અપર નહોતી. કેમકે મારું જાનસાન ગુમ થઈ હતું.

મને નહાસી જતો જોઇ ૭ સાત સિપાહીઓ મારો પાછળ દેખાયા. તેઓ મોટા અવાજે બૂમો પાડવા લાગ્યા:- “એ બદમાસને મારી નાખો તેને નહાસી જવા દેશો નહિ. પકડો-પકડો! પકડી ન ન સકાય તો ગોળીયાર કરો.”

મારા સદ્વાગ્યે એ વખતે કાંઈની પાસે જંદુક નહોતી! (અપૂર્ણ)

જેઈએ તો—

૨. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત ઠવરાઈ બીડા મોકલી ઘેર બેઠે જ આશીષ ઉપાયોથી મુખી જીવનની ચરઆત કરી જેને.

પરીત પરિમલ (નૈયાતિથી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪) ઘણા મિત્રોની ચાલ (માટુંગા) જી. આઇ. પી. આર. ૧૨થી ૧ હરનાલા બીલીંગ નં-૧૧ મોલપીકા (મુખાઇ) પત્રઅવહાર માટુંગે કરવો.

૩. ૩ માં ફેટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

એસ્ટી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવેા. ધીકાઅનેની નકલોથી બનેા. સેનનવિદ્યા અનુસાર ફેટો ન પડે તો પૈસા પાયા રેખ, એ શરત છે. આનાથી આપ જનનપર રહસ ફીજ આ પુષ્પ અને મુંદર મહેલ હમારત સીન સીનેરી નામ અગ્રીયા વગેરેની જખી એક સેકડમાં કાઢ સાઇજની પાટી શેકા છેા અને ફીક્સ લેવાની પધ્ધતિ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફુકટ મોકલવામાં આવે છે કોમલ ફીક્સ કેમેરાની ૩. ૩ ટ. અર્ગે નાા લખો—

પતા:—ભારદ્વાજ કુંવની આલીંગક સીડી.

ખહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા અસરહની આજુમાં ઉમે તેવાં

અપાનીઝ કલચર્ડ પહેરા વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ અધ્યાપક જરીદી જાય છે, કલચર્ડ નામે મેળસેજવાળો મોટો માલ લઇ કાઢવા કરતાં ખરા કલચર્ડ લઇ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા મેરંજનો શોખ જલામજ્ય પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો ઘેર બેઠાં પણ માલ જેવો હોંપ તો બની શકશે

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

ટે. ગાયમન્ડ હાઉસ, વાચા ગાંધી રોડ

મામરેવી-મુખાઇ નં. ૭

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો ૩ પૃષ્ઠ થી ૩ રપ૦

તેમજ સાયકલને દરેક છુટક સામીન મળશે

ઓરડર સાથે ૩. ૨૫ એવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ધાણુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૧૩૨-૧૩૪ કાલબાદવી રોડ મુખાઇ

“ ઇશ્વર કરે તે તેમ થાવ, પણ મને જ્યારે તમારા મિત્રનો જવાબ વાદ આવે છે; ત્યારે મારું હૃદય તુટીને કંકડા થઈ જાય છે. તે ઉપરાંત આ બધી ખીના, તમારા મિત્રનું ખૂન, તમારી રિવાજવસ્તુ ત્યાં મળી આવવું, તેણે જે નાણાં મંગાવ્યા હતા તેમાંની નોટા તમારી પાસે નીકળવી, એ બધાંનું શું પરિણામ આવશે! એાં દયાળુ દેવ!” એટલું તેણે કુરૂકો મુક્યો, અને ધબ લઈ જમીન પર પડી.

આ દયાળુનક દેખાવથી લેરા પણ અસર ન થઈ હોય તેમ જરૂરે શાંતપણે સવાલ પુછવાનું ચાલું રાખ્યું.

“ ત્યારે તમારા મિત્રે તમને કામળ લખ્યો હતો ? ”

“ હા ” જરૂરતરની પેઠે ઇલાનેરે જવાબ આપ્યો.

અર્થ.

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો મારે

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે. આજેજ આઠક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:-મોજ મજહ કાર્યાલય સુબાઈ ૪.

મેરમેરીઅમની વીડી

આ વીડી સચિત્ર કલાનો ભંડાર છે. આથી દરેક માણસ જ્ઞાન, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની દૃષ્ટિને તીવ્ર બનાવી શકે છે. મુજેલા માણસોથી ચાલ કરવી, દબરો ચાલ દુરના માણસના દાસદાસ બનવા, બોલાવણી બાજોતો પતો લાગવા શક્ય નથી. આ ઉપરાંત આપના પગે દબરો કામે આ વીડીથી થાય છે. આ બદલે ખર્ચ મુક્યું થાય ન બાપે તો પૈસા પાડો આવીશું.

પત્રો:-મે. ગુલ્શન કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

હજાર કંસોટીમાંથી પસાર!

ખાસ સાયન્ટીફિક અને અકસીર.

“ગોલ્ડન બામ”

દુનીઆ ઉપરનું અમુલ્ય અમૃત!

મુંદર લાગી સ્વીત કી. રક્ત પાંચ આના

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા

માથાનો દુખાવો, અધાશીશી, સરીની કળતર, સરદી સળેખમ, સળ, ચસકા, દરેક વાલુથી કાઢ પણ લાગવું. અંધાજ બહુ, ચૂન મારી જવું તે અથવા કમતાકાતથી મુઠવું વિગેરે રોગો ઉપર આ બામ અદ્ભુત ઉપચોગી રામબાણ અને તાત્કાલીક છે. વેલો, ડાક્ટરો કે સાધન-દીરોને ખતાવી ખાતી કરો. એ વખત પાંચ આનાની બટીકીરો મોકલી વાપરી જુઓ. ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા.

લખો-નેશનલ ફાર્મસી

ભરૂઆ બીલ્ડીંગ સુબાઈ નં. ૨

મનોકામના સિધ્ધીની પુસ્તકમાં લખેલા નીપમે ઉપર ખામ ખેતીને કે વગર યંત્ર મંત્ર સિધ્ધી વગર નાણાં ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પ્રાપ્ત થઈ અને મુલ્યની દીસ બે ત્રણ પાસ અગાઉ સમજ શકો. કિં. રા. ૧ ર. ૫. જુલૈ.

૮૪ આસન ચિત્રોવાળું દોકશાસ્ત્ર

શ્રી પુરુષોત્તમ સર્વ શુભ ભેદ લક્ષ્ય, મનચાહ્ય સંપન્ન પ્રાપ્તિ, વાંછનો ઉલાજ, શકુન સામુદ્રિક, વશીરજી મંત્ર, મંત્ર, વંત, બાણકર્ણવ જ્યુક આપણે કિં. રા. ૧૦. અસલ ૧૪ વિશા કિં. રા. ૧૦.

પત્રો-ભેનીરામ ને રવાલ દેશસેવક કુંપેલી. અલીગઢ સીટી

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩. વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો:-મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલ્ડીંગ ગીરગામ સુબાઈ નં. ૪

“કેવળ પ્રેમ માટે”

લખનાર-ડૉ. હમીદ મહેતા,

એક ઓરડામાં દીશે ધીમે ધીમે સળગતો દત્તો, ઓરડાનું આરંભુ ઉપાડું હતું. બહારથી જોનારને, બહારનો માઠ અંધકાર આશ્વામાંથી આવના નિર્હૃત પ્રકાશને કેમ જાણે ગળી જતો હોય તેનું લાગતું હતું. આવી સ્થિતિમાં ઓરડામાં રહેલા તરૂણની દાઝવાલું માથુંમ પડતી નહોતી. તે તરૂણ કાંઈ વખત પહેલપર તો કાંઈ વખત આરંભુમાં ઉભો રહી વિચારમગ્ન થયોથી બહાર આકાશ તરફ એકોટ્ટે નેહ રહેતો, જાણે કેમ તેના પ્રશ્નો ઉત્તર આગામીમાં નિરૂપણ કરતી ચમત્કૃતિ “ચાંદની” દેવી હોય. એકંદરે તેની બાહ્ય અજાણથી તેના મનમાં ચાલેલી ચિંતાની કલ્પના થતી રાજ્ય હતી, ગિયાન તરૂણના વિચાર તેને સ્વસ્થ સ્થિતિમાં રહેવા દે તેના ન હતા કે પણ વિશેષ મદત્તન વિચારથી તેનું મન આજ અસ્વસ્થ થયું. તેના મનમાં વિચારોની પરંપરા ચાલતી હતી. છેવટે “પ્રભુ! મારી આયુષ્યની ક્ષતિ નોંધાને તારા સુંદર કાનરે સુરક્ષિત બેઠી લાવવામાં મદદ કરવા તારી કૃપાજી નજરનો પ્રકાશ મારા માથેપર ફેક, આ મારી પ્રાથના તું બુદ્ધી નથી ગણેને?” આવા વિચારમાં તેને નિદા આવી મળ.

સવારે સાત વાગે મધુકર નિદામાંથી જાગ્યો. રત્નન વિગેરે આટોથી જમવાનું પથ પતાવ્યું મધુકરનું મન અસ્વસ્થ હતું—પાવતીપાથએ (મધુકરની માતા) આવતા સમારંભમાં અસ્વસ્થ લગતી વસ્તુની નેપાટી કરી. દેવપ્રસાદ સાથે સંબંધ એટલે તેના વેશને ડાળે તેણે કાંઈ કરવાની જરૂર હતી. મધુકરે આ સંબંધે જવાબ આપનાં પોતાની ઉદારસિતા તેણીને જાણવા દીધી નહીં. પાંચ વાગ્યા, મધુકર કંઈક ફરવા જવા બહાર પડ્યો; પરંતુ તેના પથ તેને “સુમન બાગ” તરફ લઇ ગયા. આ બાગ મળે વિસ્તીર્ણ દેવાથી તેમાં જાડી અતીથય માઠ હતી. બાગના અંધ શાકમાં એક સુંદર તળાવ હતું, અને તેમાં સ્વકાંગ પાછી બરપુર દેવાથી કમળની ગીરદી હતી. પોતાની પુત્રીના નામપરથી દેવપ્રસાદે તેનું નામ “સુમન બાગ” રાખ્યું હતું. આ કારણથી તે જાણે સુંદર બાગના નામમાં એક પ્રકારની વિશેષ મોહકતા પ્રાપ્ત થઇ હતી. બાગમાં આવનાર મધુકરનું હૃદય અસ્વસ્થ થયું. પોતાના આયુષ્ય પ્રવાહને વળજી દેવારી, સંસારના ચિકટ મેલમાં જોવા કરવારી, પુરુષયતનું પરાક્રમ બતાવવામાં રુચિ દેવારી, રોજના બ્યવહારમાં કર્તવ્યનો અમલ કરવારી,—આવા નાના પ્રકારના જોખમો કામ પોતાની પ્રેમ સ્થિતિથી પાર પાડવારી, રૂપરસ પુષ્પરતી આસતી-બાગની પ્રતિનિધિનું આજ દર્શન

મધુ તો—મારી સાથે દેવતાનું દર્શન થયું. તે—અથવા તેનાથી ઉત્તર; આ બ્યવહારી જગતમાં નંદનવનની આશા રાખનારા મારા અજાણ હૃદયને દર્શીમાં લાવવા માટે—મારી બુદ્ધિ ઉપાદયજી દેખાડવા માટે—મારા સુંદર પણ ખોટા સ્વપ્નામાંથી મને જાગડા બરાબોડાને જાગુભર કરી બતાવવા—જો તે મારી અધિવા દેખાય તો—આવા બે વિરોધી પ્રકારના તરૂના તોફાનમાં તેનું મન ઝંચવાનું હતું. એકદમ તેનો વિચાર બંધ પડ્યો. બે સુંદર તરૂણી તેની આગળ દૂર મરકરી કરતી ચાલતી હતી. તેમાંથી એક સુમન છે તે મધુકરે પુરન જાણી લીધું; અને જીજ્ઞાસુ તેની સખી હતો એવો તેણે તકે ક્યાં બેઠે તરૂણી એક બાંકાપર બેઠી, મધુકર પણ તેમનાથી થોડાં દુર પડવાંડે બેઠો, બન્ને વચ્ચે નીચે પ્રમાણે સંવાદ ચાલ્યો હતો.

“કેમ કુસુમ, તું કરેલી હતી તે “કેવળ પ્રેમ માટે” વાતો મેં પુરી વાંચી—તે લેખકનો અનુભવ આપણા જેટલોજ લાગે છે; “કેવળ પ્રેમ માટે” તે આપણા ઉપરથીજ કલ્પના છે તેમ તને નથી લાગતું? તે પ્રેમ કલ્પનામાં અમૂળ છે પણ તે આપણે માટે અશક્ય.”

“એમ કેમ કહે છે સુમન?” કુસુમ બોલી “પ્રેમ માટે સ્વાર્થ ત્યાજ અશક્ય કેમ હશે? નીર્હૃત સુમનની તો વાત થઈ? પણ પ્રેમ માટે જીવ આપનારી માણસ જનમાં તે નિર્મળુ કેમ નહીં થયું?”

“મને આ કલ્પનાનો એમ લાગે છે. બીજું શું?”

“દમણી કલ્પનાનો એવ લાગે છે” કુસુમ બોલી. “પણ મધુકરના પ્રેમ સંગીતમાં તરલીન યજ્ઞ એટલે આ સત્ત્વનો તને અનુભવ રહ્યો.”

“તને પોતાને કેં થયું તો મુજ વાત પરજ આરવાની—આ કમળ કેટલું સુંદર દેખાય છે?”

“ને મધુકર સિવાય કમળની શોધા ક્યાં છે?” કુસુમ હસતી બોલી “તને મધુકર અધિવા ફરવા આવે તો કેટલી મજા પડે? જ્યાં ત્યાં સોંપતી બહાર આવશે ત્યાં કે?”

ઉપરનો જો સંવાદ મધુકરને રપજપણે સંભાગ્યો તેના અંતઃકરણમાં અધિક જોરથી ચળવળ થઇ યહ. પોતે હજોલી “કેવળ પ્રેમ માટે” વાતોની પોતાની નાયિકા કલ્પના સુધિમાંજ રહેશે અને પોતે સંસારમાં રૂઝોથી જેની બીની લાગવા માંડી તે મનમાં ભોળો “પ્રભુ! માનવી આશાનો લાંબો એજ શું તારાપર પૂજું વિશ્વાસુ” કાળ મધુકરનું મન એકદમ અસ્વસ્થ થયું. તેના આયુષ્યનું નાનકડું યજ્ઞ આટલા મોટા તોફાનમાં કાંઈ રિજ સંપાડું નહોતું. તેના માથે તેને રપજપણે દેખાણી નહીં, તે તેમજ યેર આગ્યો અને વિચાર કરતો આરામ પુરતીર પર્યો, તેની દોષ્ટ સામે બે સુંદર મિત્રો રમવા લાગ્યા; એક તેની બની પત્ની સુમનનું અને જીજ્ઞાસુ કુસુમનું તેનું મન. “આ સિવ જો બંને આ સિવ જો” એમ કહેતું હતું. બેટ મિત્રો તેના નેત્રને સરખાજી સુંદર દેખામાં; પથ હૃદયને બેટ મિત્રોમાં પડે તમાવત

દેખાવો. સુમન આંખને આનંદ દેતી તો કુસુમ નેનવાટે હૃદયમાં પેસી પોતાની સુગંધીથી હૃદયને આનંદ સાગરમાં રતાન કરાવતી, સુમન સંખે તે જોમ જોમ અધિક વિચાર કરવા લાગ્યો તેમ તેમ કુસુમની સર્વાંગ સુંદર મુર્તિ તેની સામે ઉભી રહેતી. હૃદયનાં એ દોરેલું સુંદર મુર્તિનું મુર્તિમંત્ર સ્વરૂપનું દર્શન આજે થયું એમ તેને લાગ્યું આ પ્રમાણે તેના હૃદયની રીધતિ હતી. કે પણ થાય તો માતાની ઇચ્છા વિરૂધ્ધ જવું નહીં, એ નિશ્ચય તેણે મન સાથે નક્કી કર્યો. મનમાં ચાલતી આ પ્રયત્ન ચિંતાની તેણે પોતાની મુદ્રાપર ગિલકુલ ડાયા પડવા દીધી નહીં અને તેથીજ પાર્વતી-બાઈનાં લક્ષમાં આ પ્રકાર બીલકુલ આવ્યો નહીં. બાઈ પી સર્વ સુખ મળ. માત્ર બીયારા મધુકરનું મન આ પ્રકારના વાદળથી ઘેરાયેલું હોવાથી તેને નિદ્રા આવવી શક્ય નહોતી. પાછલા પહેરે તેને જરા નિદ્રા આવી અને એટલામાં તેને એક સ્વપ્ન આવ્યું. મધુકર ગભરાયેલી મુદ્રાએ ચારે બાજુ મદદ માટે જોવા લાગ્યો. ધણે દરેથી એક સૌંદર્યવાન યુવતી પોતાની તરફ આવતી દેખાઈ. તે પાંચે આવી અને બોલી "મધુકર ગભરાઈશ નહીં" મધુકરે પૂછ્યું "દેવી તું જાણ છે અને અદ્ભૂત મને બચાવવા માટે કેમ આવી ?" યુવતી બોલી "પરોપર નજર કરે હું જાણ છું ?" મધુકરે જોયું કુસુમની હસતી મુદ્રા તેણે ઓળખી, મધુકર બોલ્યો "મધુકરે જોયું કુસુમની હસતી મુદ્રા તેણે ઓળખી, મધુકર બોલ્યો "કુસુમ આટલું જોખમ તેં મારા માટે કેમ બેસ્યું ?" કુસુમના ચહેરા પર પ્રેમની લગ્નગુપ્ત લાલ ડાઘ પ્રસરવા માંડી, તે બોલી "કેવળ પ્રેમ માટે" તે વિકાળ પ્રશ્ન એકાએક નહીં ગયો. એટલામાં તારવાળો સીપાઈ બારણામાં આવી ઉભો રહ્યો. પાર્વતીબાઈએ મધુકરને જગાડ્યો અને તારની ખજર આપી. મધુકરે તારના કોષ્ટક પર સડી કરી અને તાર વાંચવા લાગ્યો. પાર્વતીબાઈ મધુકરના યુગ્મ તરફ ચિંતાહર દૃષ્ટિથી જોતી હતી. મધુકરે તાર વાંચ્યો. એક લાંબી, રૂપીયાના ચાર આના મળવા મુરકેલ છે. એવિના હૃદયને ધક્કો લાગ્યો.

મધુકરના લામપર તેના પિતાએ વૈષ્ણવ દંડરૂપ રૂપીયા બેઠકમાં મુક્યા હતા. આ વૈષ્ણવ તેનો આધાર હતો. આ આધાર એકાએક પુલાયથી મધુકરને કે ગભીર બનેલો હતો. તો પણ તેને લાગી આવ્યું. બેઠકે વિચાર કર્યો કે આ વાત દેવપ્રસાદના કાન પર નાખવી અને તે કહે તે પ્રમાણે કરવું એમ તેણે એક દશા-બ્યું. આજ પરીણામ લાગે તેણે જોયું આવે તો પણ જહોર પણ પોતાની સાંપત્તિક રીધતિની દેવપ્રસાદને કદપત્ત કરવા ન દેવી એટલે તેની સાથે લુચ્ચાઈ કરવી એમ તેની મનોદેવતા તેને કહેવા લાગી નક્કી થયા પ્રમાણે બે વાગે દેવપ્રસાદને ઘેર જવા મધુકર બહાર નીકળ્યો. જતા જતા તેને પોતાનું ચમત્કારિક સ્વપ્ન યાદ આવ્યું, અને દુરસ્તી રીતે કુસુમની મનોહર મુર્તિ આંખ સામે ખડી થઈ. તે મનના વિચાર કરવા લાગ્યો. ખરેખર આ સ્વપ્નને મારા છાતી સાથે કે સંખે હોય તો ? તેને કે સમજ પડી નહીં આવી રીધતિમાં તે દેવપ્રસાદના દિવાનખાનામાં

જઈ ઉભો રહ્યો. દિવાનખાનામાં કોઈ ન હતું એકલી એક આરામપુરતી પર "મોજ-મનહ" નો એક લખને હતો. મધુકર સામે આવી ઉભો રહ્યો તો પણ તેણીનું તેની પર પડ્યું નહીં. તેણી પોતાના વાંચવામાં ચક્ર હતી; તેણીની સામે તેટલું ઉભો રહ્યો. તેણીના સૌંદર્ય તેજશી અનંત થયો. પોતા પર એકાએક આવેલી આપતીનું પણ વિરમણ થયું. તેને સૌંદર્ય દેવતાના દર્શન થયા જેવું મુખમાંથી શબ્દ બહાર પડે નહીં. સર્વ અવ્યવસ્થી શકિત આવી હતી રાત્રિના સ્વપ્ન પ્રમાણે આ પણ સ્વપ્ન છે કે એમ તેને કિચિત્કાળ લાગ્યું.

અદિયા કુસુમનું લાંબન પૂરું થયું. "કેવળ પ્રેમ માટે આ મનોહર વર્તા તેણીએ એક વખત વાંચી હતી જતાં બીજી વખત વાંચતી બેઠી હતી. વાર્તા પુરી થતાં આંખ ચીંચાઈ. હાથમાંથી પુસ્તક જમીન પર પડ્યું. આંખ મૂંઝી વાર્તાની નાપિકા સંખે વિચાર કરવા લાગી, તેણી પોતાના મનમાં બોલતી હતી. "હવેથી માટે કુસુમ પણ પોતાના આજુક કુસુમ અપેક્ષા કરશે પણ તે હવેથી કેમ ?" આંખ એકાએક ઉઘડી, સામે મધુકરની મોહક મુર્તિ ઉભી હતી. તેણીના હૃદયમાં તનમનાટ શરૂ થયો. તેણીની શાંત મનોહર મુદ્રા ગભરાયેલા દેખાવા લાગી. મધુકર બોલ્યો કુસુમ મને ક્ષમા કર. તારા સમાધી મુખમાં હું અડચણ રૂપ થયો પણ દેવપ્રસાદનું મદદત્ત કામ હોવાથી અત્યારે આજો છું.

"દેવપ્રસાદ મુતા છે. જાગવાનો વખત થયો છે. તમે થોડો વખત—દરકત ન હોય તો—આ પુસ્તક પર બેસો. દેવપ્રસાદ હમણાં ઉઠશે, સુમન તેની એક સખીને મળવા ગઈ છે." છેવટનું વાક્ય બોલતાં કુસુમ કિચિત્કાળે ઉઠી; મધુકર સામેની પુસ્તક પર બેઠો. તેણી આમળ બોલી—તમારીજ મારે ક્ષમા માગવી જોઈએ કારણ કે તમે આવી આટલો વખત ઉભા રહ્યા છતાં પણ તે વાર્તાના નાદમાં—

"કંઈ વાર્તા તે."

"કુસુમના ગાલપર લગ્નગુપ્ત લાલી જળકી ઉઠી. તેણી બોલી "તમે વાંચી હશે મોજ-મનહ માં આવેલી "કેવળ પ્રેમ માટે" એ વાર્તા મેં તે બે વખત વાંચી પણ ફરી ફરી વાંચવાનું મન થાય છે. એ લેખકની બધી વાર્તા ચટક લાવનારી છે, પણ આ વાર્તામાં તેણે આર્થ આના ઉદાર અંતઃકરણની ઓળખ વાંચકને કુશળતાથી કરાવી દીધી છે, પણ આ શું મેં માંડ્યું છે ? દેવપ્રસાદ હજી કેમ ઉઠ્યા નહીં ? તમે કંટાળ્યા હશે, નહીં ?" કુસુમનું સ્વભાષીકપણ બહાર પાડતાં ઉદારો સાંભળી મધુકર પોતાનું કામ ભૂલી ગયાં. આજ કોઈ દિવસ નહીં અનુભવેલો આનંદ તેને શરીરમાં અમઝાટ પેદા કર્યો. આ હૃદયની ખરેખરી ઓળખાણ તેને આજ થયા જેવું લાગ્યું. કદપત્તને ચકિત કરવા સૌંદર્ય દેવતા આજે પૃથ્વી પર આવતા હતા એમ તેની આજ પૂર્ણ ખાતરી થઈ.

ઉપરના સંવાદ પુરો થયો નહીં ત્યાં તો પચતો આજ્ઞા સંભળાવે, ગુરુત્તર દેવપ્રસાદ આવી ઉભા રહ્યા. તે બોલ્યા, "મધુકર, આ વખતે તું અલ્પવા ?" મધુકરે કહ્યું ન બોલ્યાં મુજબાંથી તારનો કાળગ દેવપ્રસાદના હાથમાં મુક્યો. દેવપ્રસાદ તે બંધાતા હતા ત્યાં મધુકર બોલ્યા "તમારી આ સંખ્યા સલાદ લેવા દુઃખ આપ્યો છે." દેવપ્રસાદે થોડો વિચાર કરી જવાબ આપ્યો "મધુકર, પ્રથમ તું મુજબ જા, અને પછે અન્ય જોઈની થી સ્થિતિ છે તે જાતે જોઈ આવે. પછી અપણે આગળ વિચાર કરીશું." મધુકર આ શબ્દોનો આંતરિક અર્થ સમજ્યો નહિ. તેને આ સલાદ પસંદ પડી અને તે પ્રમાણે બીજો દિવસે મુજબ જવાનો વિચાર કરી જતાવ્યો, અને દેવપ્રસાદની નયતાઓ રમ્મ લીધી.

મધુકર ગયો. જતાં જતાં જ્યારે તેણે પાછું જોયું તો તેને કુસુમ પોતાની તરફ જોડાઈને જોતી દેખાઈ પોતાનો હૃદયેશ્વર કોણ ? આ સવાલ જ્યારે થયો ત્યારે મધુકરની મનોદર મુનિ આજ સામે દેખાઈ પડ્યેશ્વરે તે સવાલનો જવાબ તો કુસુમને નહીં આપ્યો હોય ? આવું તેના બાલીય, નિષ્કંટક, સંજોગ અને લાગણ્ય, અને આજની સુંદર હૃદયપાથી તેનું સરીર કાંઈક આનંદથી પુશ્કિત થયું. કુસુમને જ્યાં ત્યાં મધુકરની મુનિ દેખાવા લાગી, પણ જ્યારે મુનિની મુનિ તેની અને મધુકરની વચ્ચે આવી ઉભી રહી ત્યારે તે જાનમાં આવી અને પોતાના મતલબીપણની તેણીને સારમ લાગવા માંડી મધુકર કયા દલ્લતા કામ માટે આવ્યો હતો તે જાણવા પછી મધુકર માટે તેણીની હૃદયમાં માન ઉપજ્યું. તેણીના બાલીય, આનંદી મેદર પર વિચારના મંજીરપણની ઊંચા દેખાવા લાગી અને મનોમન તેણે પશુ એક જાતનું પરિવર્તન જણાવ્યું. આ પરિવર્તનનું કારણ તેણીને ૨૫૫૨વળે દેખાઈ નહીં.

અદિયા મધુકર નક્કી થયા પ્રમ.જે મુજબ ગયો. દેવપ્રસાદે "આવી પરિવર્તનમાં જાન બંધ રાખવા સારા છે" આવું પાર્વતીનાથને કહ્યું. પાર્વતીનાથના હાથમાં ઉપરના શબ્દોનો અર્થ પૂછ્યે પછે આગ્યો. અને તેણીને દેવપ્રસાદની મોટાદની વર્તણૂકથી લાગી આવ્યું. તેણીએ આ વાત ગુરુત્તર મધુકરને લખી મોકલી મધુકરને આ પત્ર વાંચી આવ્યો અને કુસુમ સિવાય કે થયું નહિ. દિવસે દિવસ તેના હૃદયની માલિકી કુસુમ તરફ જતી હતી.

સમનના લગ્ન થયા પછી કુસુમે મુજબ જવાનું કરાવ્યું. તેણીએ સર્વતી-દેવપ્રસાદની, મુનિની, અને પાર્વતીનાથની પ્રેમથી રમ્મ લીધી. પાર્વતીનાથને મળી આવી તેણીએ મધુકરનું મુજબનું દેખાણ જાણી લીધું.

બીજો દિવસે સવારે આજ વાગે એક પચીસ વર્ષનો તરુણ ગાંડીની ગદ જોઈ માંડેશ્વર રહેજના પેટરેશ્વર-દરેશ્વર હતા. ગાંડી આજને પાંચ મીનિટે રહેજનાપર આવી, એકાદના હાથ પાડે આવી તે જોવા લાગ્યો એટલામાં તે "જામ" એવી જમ કાઢે પડી. કુસુમ પદાર આવી અને તે જોઈ જમ: નહાર આવી

પોતાની ગાંડીમાં જોઈ. ગાંડીમાં વિનાયકે (કુસુમના લાગણ્ય) લગ્ન લેવાનું કારણ પૂછ્યું. કુસુમે કહ્યું જા સર દરેશ્વર વિનાયકને કહી. મધુકરના મુજબી સ્થિતિ વિનાયકે સંભળી. આ દરેશ્વર સંભળી વિનાયકને દેવપ્રસાદ તરફ ગુસ્સો આવ્યો. મધુકરને માટે તેને માન ઉપજ્યું. તે બોલ્યો "આ સર્વ પ્રકારની મધુકરની સ્થિતિ એકદમ અમકારિક થઈ દરેશ્વર નંદી ? કે હૃદયપ નહીં. દલુ તે મુજબજા છે. ગાંડીથી થોડા અંતરે મારાર કે કામ પ્રસંગે કહી-સ રોડપર ચાલતા દેશો. "જો, કાશ આ મધુકર રહેશે ?" વિનાયકે જોયું અને મધુકરને ગાંડીમાં આવવાની વિનંતી કરી. કુસુમે મધુકરને પોતાના જાવની જોગબાજુ કમળી દીધી, અને પોતાની સાથે થેર આવવા આમ્રદ કયો. મધુકરે આનંદથી આમ્રદનું રસીકાર કયો. તજે જણે વાજેશ્વર સરવતી જાન સામે ઉતર્યો. આજ કુસુમનું પત્ર દુઃખ સરવતી જાનનો કાશ જોઈ મધુકરને આ કુસુમની કાંપનિક સ્થિતિની સાથેજ કલ્પના થઈ. મધુકરે જમવાનું પણ ત્યાં રાખ્યું પોતાના વિનંતી માર્મિક લાગણ્યથી તેણે સર્વતું હૃદય છતી લીધું. કુસુમ અને તે મધુકરના પ્રત્યેક શબ્દમાં કોણે લાગ્યું. જમવા પછી મધુકરે સર્વતી રમ્મ લીધી. તેને રમ્મ આજના વિનાયકે બીજો દિવસે આવવાની વિનંતી કરી. કુસુમ બોલી "મધુકર તમારે આવવું જોઈશે. ચાર વાગે તેણે રહેશે. બરજાન ચાર વાગે મારી ગાંડી તમારે ત્યાં આશરો. જૂરશો નહિ." તે દસલો દસલો "સાડ" કહી નીચે ઉતર્યો અને ગાંડીમાં બેસી રવાના થયો. તેને કંઈક સુમના થઈ, જ્યાં ત્યાં કુસુમની લાવણ્યમય મુનિ તેને દેખાવા લાગી. તે થેર પડે-મ્યો. આજમાં કુસુમની દલ્લતી મુદા સંજોગો મજબૂત થયા માંડ્યો. તેનું હૃદય કુસુમના સદવાસના લાગણી ઉત્કંઠાથી ગદ જેવું હતું. રાતે તેને નિદ્રા આવી નહીં.

બીજો દિવસે ત્રણ વાગ્યો મધુકર ગાંડીની ગદ જેવા લાગ્યો. થોડા લખનમાં પોતાને કુસુમના પ્રેમ-સંજોગોના લાગ મજાથી આ વિચારથી તેનું હૃદય આનંદથી નાચવા લાગ્યું. ચારમાં પાંચ મીનિટે ગાંડી આવી. પોતાને પોતાકે બચિયન કરી ગાંડીમાં બેઠો. અદિયા બારણામાં ગાંડીની ગદ જોઈ ઉભો રહી દરેશ્વર ગાંડી આવી. ગાંડીમાં મધુકર પણ દેખાયો. સર્વને આનંદ થયો. કુસુમ મધુકરનો આદર સત્કાર કરવા આવ્યો આવી. અને મદનનું કામ હોવાથી સાત વાગ્યા પહેલાં પોતાથી થઈ આવી-કાશ નહિ આવું વિનંતી એકાદનામાંથી કુસુમનું અને તેને મજાજ સાથે મધુકરને જમવા રોડવા માટે અને પોતે ન આવે ત્યાં સુધી રોકવા માટે કહેરાણું હતું. નેહરને મધુકર કોણ ? એ બપોર ન દેવાથી તે સદેશ મધુકરની સમા: રસી સંભળાવ્યો. મધુકરને પોતાને માટે કારણે ઉપરના માન માટે આનંદ થયો. -કોણ, જમવા પછી સરવતીનો (વિનાયકના પત્નીની) ગદ નહ કુસુમ મધુકર સાથે મરજનપર ફરવા રહ. નમુન: સંજોગોના આનંદથી મધુકરને કંઈ ન સમજવું ને.

કમકાદ થયો હતો. કુસુમને તો મધુકર પોતાનો ઇશ્વર લાગતો હતો. પરપરપર પ્રેમના આટલા અનુકૂળ વાતાવરણમાં બેઠે હતા એકમેકના સહવાસમાં દિવ્ય આનંદ અનુભવતા હતા. આ વાતાવરણના શુદ્ધત્વને ધક્કો લાગે આ બીનીયી કોઈના મુખમાંથી પોતાના પ્રેમનો ઉચ્ચાર થયો નહીં, નજીક કેમ તે ઉચ્ચારથી તેઓના નંદનજનનો નાક ચરો એમ તેઓને લાગતું હતું. નીચે દેખાતા રંગબેરંગી વિચિત્ર દેખાવ સંગ્રહે તેઓ ધીમે ધીમે વાત કરતા હતા.

આ પ્રમાણે કેટલોક વખત આનંદમાં ગાળી બેઠે જ્યાં સેર આવ્યા. વિનાયક ધરે આવ્યો હતો. મધુકરનું માથું ડુબવા આવ્યું આ સાંભળી કુસુમે બામ લાવી આપ્યો. વિનાયકે મધુકરને માથે બામ ચોપડવાની શરૂઆત કરી. મધુકરનું માથું ગરમ લાગ્યાથી તેના શરીરને હાથ લગાડી જુએ તો મધુકરને ખુશ તાવ આવેલા. સર્વ ગભરાયા. બધાએ તેને તાવ સુવાડું કહ્યું. ડોક્ટરે આવી તાવ ભેરો તો ૧૦૩ ડીગ્રી ડોક્ટરે દવા આપી. સવારે ફરીથી આવતું બેઠેરો એવું કહ્યું કુસુમને સૂચના થઈ. તેણીએ કેટલીયે વખત હવે કેમ છે તે પુછ્યું અને પ્રત્યેક વખતે હવે સાફ છે એવો જવાબ મળવાથી તેણીએ સમાધાન કયું. સવાર થઈ તાવ વધારે આવેલો, ડોક્ટર આવ્યો, તાવ ૧૦૫ ડીગ્રી, બપોળાદ સારુ થયો, બધા માથેથી ગભરાઈ ગયા ડોક્ટરે કેસ 'શરીરિક' છે એમ કહ્યું, પાસેનાં સર્ગાં બોલાવવાનું કહ્યું અને લ્હાની ચોળના કરી માથા પર ચોવીસે કલાક બરફ રાખવાનું કહ્યું. વિનાયકે તેની માતાને તાર કર્ષે કુસુમે મથાં પરથી બરફની કોષળી છોડી નહિ. સંધ્ય કાળ થયો, ડોક્ટરે એવું. ફેર બીલકું નહિ, વાતનું ભેર વધ્યું. દવામાં ફરક ન કરતાં બરફ સતત ચાલુ રાખવાનું કહ્યું. કુસુમ રાત્રિદિવસ ઓગાંડે બેસી ડોક્ટરના કલા પ્રમાણે દવા નિયમોન ફેરી હતી, અને ખરે સતત ચાલુ રાખતી, બપોળાદ ચાલુ હતો. વાતના બપોળાદમાં કુસુમના નાભેનો ઉચ્ચાર કોઈ કોઈ વખત થયો. વાતના ભેરમાં મધુકરનું શરીર કુસુમના અંગ પર પડ્યું. નવ દિવસ આ પ્રમાણે એક-રિધના ગયા, આ નવ દિવસમાં મધુકરના આજીવની તાજાતાજા ત્રાલતી હતી. કુસુમને સતત પહેરો ચાલતો હતો. પોતાની સેવામાં તેણીએ બીલકુલ ફેર પડવા દીધો નહીં. આવજનો દિવસ ખુલ્યું અને છવ વચ્ચે ચાલેલા શુદ્ધતા નીકાળનો દિવસ હતો. કુસુમની મહેનતની પરાકાષ્ટા આવતી હતી. હૃદયમાં તેણી મધુકરને બચાવવા ઇશ્વરની કશ્ચા માંગતી હતી. રાત્રિના ચાર વાગ્યા એટલીક કુસુમ અને બાળુમાંજ પાવંતીખાઈ બેઠેલાં હતાં. મધુકરની અંધ એકદમ પૂર્વરિધિતપર આવી. તેની ચમકારીક થયેલી સ્વદ ડોકાણે. તેણે માતા તરફ જોયું અને બામચર્ચી "માતા, હું આવ્યો." "લાઈ હું આવી તે સાફ થયું." પાવંતી-ખાઈ અને કુસુમને આશ્વાસવા લાગી. મધુકરને ચાંદ નિદ્રા આવી. સવારે તે જાગ્યો. બીજાના પાસે કુસુમ, પાવંતીખાઈ, ડોક્ટર અને વિનાયક બેઠેલાં હતા. ડોક્ટરે પ્રતિ તપાસી. સ્વનું

ધ્યાન ડોક્ટરના નિર્ણય તરફ હતું "મધુકર, હવે તમને છે, નિદ્રા આવી હતી-કે?" ડોક્ટરે પુછ્યું "મને હવે સારું માતા હું ક્યારે આવી?" ડોક્ટરે બોલ્યા "મધુકર ઉપકાર હવે લાગ નથી." હવે તેને સ્વસ્થ રહેવા દો." સર્વને આનંદ કુસુમે ઇશ્વરનો આભાર માન્યો. તેણીના ઉત્તરમાં અને નિરતેજ યોગેના ચહેરાપર આશ્વાતું તેજ દેખાવા લાગ્યું. મધુકરની પ્રતિમામાં દિવસે દિવસે ફેર પડવા લાગ્યો. કામાં-રૂપા લાગ્યો, એક દિવસ બધાં ઓરડામાં બેઠાં મધુકર પણ આરામ પુરતીપર બેઠો હતો, એટલામાં આવ્યા. મધુકર બોલ્યો. "ડોક્ટર સાહેબ, તમે મધુકરની બચાવ્યો માટે હું તથા મારી માતા તમારો આભાર માનીએ તેટલો ઓછોજ છે." "મારા માનવાનું કારણ નથી. મધુકર, કુસુમની મહેનત ન હતી તો લ્હાનો કે ઉપયોગ થયો ન હતો. તેમાં મારો આભાર શોનો? ડોક્ટર બોલ્યા. શું બોલો છો?" ડોક્ટર સાહેબે "કુસુમ બે

* * *

મધુકરને હવે એકદમ સારું થયું. ડોક્ટરે હવે બહાર જવાની રાજ આપી, બેઠે જ્યાં સંધ્યાકાળે ફરવા નિઃ એક મહિના પહેલાં બેઠે એજ જગ્યાએ બેઠો હતા, બોલ્યો, "કુસુમ આજ એક વખત આવશે આજ બેઠો હતા."

"હા, બરાબર આજ જગ્યા, તે વાતને આજ મહિના થશે" આ એક મહિનામાં મારા આજીવમાં કેટલી મંદ વાત બની ગઈ. મરજીના મુખમાંથી હું બચે-નહીં બચાવ્યો. મને બચાવવા માટે તે તારો છવ જીવનમાં ના તે જા-સાટે?"

કુસુમ આ મધું નીચું જોઈ સાંભળતી હતી. તેણીના વર્માં લગતની સર્ગના એટલા ભેરથી ઘણું કે મધુકરના પ્રેમ ઉત્તર મુખમાંથી સારું રૂપે કેમ બહાર પડતો તેનો તેણીને વિચાર થયો ઉત્તરની રાહ જોઈ મધુકરના તેજ સહ તેજ નેત્ર મળ્યાં. તેણી બોલી "કેરળ પ્રેમ માટે"

સંપૂર્ણ

એક યદરથ એક નામાંકિત ચીનારાને ધરે ગયો. પાં કદરમાં ચાર બાળકને એવાં તે બાળકો ચીનારાના છે માલુમ પડવાથી તેને ઘણું માડું લાગ્યું. ચીનારનો થોડો વા મેળાપ થતાં વાર તેણે તેને પુછ્યું "લાઈ, તમે ઉત્તમ પ્રકાર તરની ચીતરો છો એ ખરું પણ તમારા બાળકો આવાં કદર કે?" ચીનારાએ જવાબ આપ્યો, "હું તેમાં તરનીરો સુરના પ્રકારના પ્રકારમાં ચીતરું છું અને આ બાળકો રતી અગાસીના અધારમાં ઉત્તમ થયાં છે."

આર. કે. બાદીઆની

“મોજ-મજલ” નો મુરખખો.

દાકરો—મા'શ આપા પુઝારે છે કે તમારી પડીઆખાં
“દેસા વાખ્યા?”
પાટાટી—ચારને વીસ.
દાકરો—તમારે મા'શ મહેરખાન ચાર ને વીસ એવે
મોતીકામ કહોતી?

મા—દીકરા! કાલુ! જન ધણે બદમાશ છે, તેથી વં
તેનાથી “દુરજ રહેજે?”

દીકરો—હા! મા! હું એનાથી “દુરજ રહું છું,” એ
પહેલાં પાંકપર એસે છે ને હું પછી એસું છું?

મગન—સાચું કહે દોરન ચીખન, લોખાનું મા'રે સારું થા
સ્ત છે?

ચીખન—એને તે કહી તારી કાચે છંદમી સુધીની
કામનાહ કરે તે તો નવી બરે.

મારતર—ચાલ લેડે જન, પૃથી ઝોગ છે તેવી પુરાવા
સાથ સાચીની આપ?

છગન—હા! છ! એક તો આ મોપડીમાં લખ્યું તે,
બીજું તમે કહેા છે તે, ને ત્રીજું તમેએ સમજાવ્યું તે તારા
મગજમાં કોતરી મળું છે—તે હું પોતેની તેમજ કહું છું.

મા—(પોતાના દીકરાને યીખામણ આપતાં)—એક નાના
લોકરા સાથ મારામારી કરવી તે શરમ કરેયું છે, ને તે થું હું
કંઈ જાણુનો નથી?
દીકરો—હા! મા, પણ તે જાણુનો નથી કે હું—એને
ચીખવું છું?

એક વખત એક કાજી માણમે બોલે માણસ કે જે બેડ
આખે બેઠે શકતો દેતો, તેની સાથ સરત મારી કે “કાલુ વડું
બેઠે શકે,” તેજા બનેલો, એ, સરત કચુક શાખી. મોડીકાર
ચક એટલે કાજી બોલે “તમે દારાં?” જેણે બોલે બોલે
“કમ તેડું કારણ?” તે કાજી બોલે—“સદેવ! તમે તો
મારી એજ આંખ બેઠે શકો છો પણ હું તો તમારી બંને
આંખો બેઠે કહું છું વારતે કાલુ દારાં?”

“મનમોટ.”

આવો—જીવો—તમારો કંટાળો દૂર કરો

વરસાદની દેલીથી ઘરમાં ગુથાછ કંટાળેલાએ

ગઈ કાલથી શરૂ થયેલ આ પ્રોગ્રામ જીવો.

નવજવાન

બહાદુર

૭ ભાગ કોમીડી

ફામા

જેમો કહેવા કરતાં
કરવું કેટલું મુશ્કેલ
છ તે જીવો.

અફસાતુન

નર્સ

૩ ભાગ ધુમ
હસવારી કોમીડી
જેમાં તમારો માનીતો
ટેરોલ્ડ લોર્ડ

છ.

સેન્ડવિચ રોડ --- કાઉન સીનેમા --- મારખલ થીએટર

દરરોજ ૫-૭-૮-૧૧-૧૨ની—૨મી તહેવારને દિવસે વધારાનો મો. ૩ કલાકે.

ચેરેમાઉ યતનિય સવના પ્રસિધ્ધ અભિનેતા શ્રી.
ચીઓડાર રોબર્ટસે એકસો સારાર રતા પશુ વિશે. ફિલ્મોમા
કામ કર્યું છે હાલમા બિમારીને લીધે લાગે વખત વિશ્રાંતિ
લીધા બાદ તેણે પાછું ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં જ'વાનું છે અને નવી
ફિલ્મ માં તેણે કામ કર્યું છે તે સિવાય
તેની સાથે બીજી બે પ્રખ્યાત અકિતઓએ પણ તે ફિલ્મમાં
કામ કર્યું છે બેટી બ્રેનચન અને શ્રીયુત રિકાર્ડેજ

* * *
નામની ચપ્પાઈમાં મિસ માતોરી
ધુમ અને મી ગફેટાલે નાયિકા અને નાયકની ભૂમિકા ભજવી
છે

+ + +
બરટર કીટન પોતાની જગરજ નામની સીવીલ
બાર કોમીડી તૈયાર કરે છે

'ધી ટ્રાયલ કોર્ટ ૮૮'ની શીલ્પમા હાઉસપીટર અમ
કામ ભજવવાનો છે અને મોગે ગોલ્ડવીનની આ મોટી રેસી
પલ શીલ્પ કન્ટ્રેન્સ બાઉન મારફત તૈયાર કરવામા આવે છે
લુઇસ રોન અને અન્ના ક્યુ નીલશન જુન માધીની નવી
ફૂલી 'સીનર ઇન પેરેડાઇઝમા' મુખ્ય કામ ભજવનાર છે જે
ફૂલી-"નકરથ" નામની નવલકથા પરથી ઉપજાવી કહેલ છે અને
ગાલ્ડ સમરી પણ એમાં કામ લે એવું જણાય છે

આવે છે !
રા. રમણિક અ. મહેતાની
બે ગાળના ઇતિહાસપર
લખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજાવી કહાડેલ
ભુજબળથી
ભાગ્યપરીક્ષા
આઈડીયલ પીકચર
કોરપોરેશન

સત્યાગ્રહી આખરે ફાવેજ છે—

“શ્રી હરિ”ના નામનો સત્યાગ્રહ કરનાર અમુરખાળ પિતાની સતાવણી છતાં હેવરે કાંચો—
શ્રી વિષ્ણુ પરમા— હિંદુસ્થાન સીનેમા ફીલ્મ કંપનીની તદ્દન નવી
હમાએ તારો “ભક્ત પ્રહલાદ” ફીલ્મ

એકા ત્યારે તમારી ખાત્રી થશે—જરૂર તમે માનશે.
ખાસ લોકોની સગવડતા ખાતર—બીજું અકવાડીયું

ગ્રાંટરોડ નોવેલટી સીનેમા ટ્રામ ટરમીનસ

શની રવી તહેવાર વધાનાનો ૩-૩૦ દરરોજ ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫ અને ૧૦-૩૦
બાવ ચાલુ લોકપ્રિય છે તેના તે

જેમ રસ્તાઓ પાણીથી ભરાઈ ગયા

તેમ

ગયા વીકમાં—મેજેસ્ટીક સીનેમા—ગીરગામ

લોકોથી—આખું અઠવાડિયું—ચીકાર હતું

અને તેથીજ—ખાસ આમ હતી—

મહારાષ્ટ્ર ફીલ્મ કંપનીની એક અવાજે

વખણાયેલી તદ્દન નવી ફીલ્મ

ભક્ત પ્રહલાદ

કાલથી ખીનું અઠવાડિયું ચાલુ છે

મી. ખાત્રુરાવની કંઠા મારે સીનેમા આવડમને માન છે અને તેથીજ કદર થાય છે
જરૂર આ અઠવાડિયે રહી ન જતા તે ધ્યાનમાં લેજો

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હંમેશાના ચાલુ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

હિંદુસ્તાન ફીલ્મ કંપનીની—ખાસ અપાઠી એકાદશી મારે તૈયાર કરેલી

એક નાથ

બીજી અંકવાડીયું ચાલુ છે.

શારદા ફિલ્મ કું. તું નવા યુગની આગાહી
આપતું ને મુંદર ચીત્રપટ કે જેની ભાવના-
માંજ લોકો તણાયા જાય છે.

ગુણીયલ ગુલાબ

યાને

પતિધાતિની સતિ

જેમાં

મીસ મેરી-મીસ તારા-મીઠ વીકુલની મુંદર
એકટીંગ તમાશાખીનોને આટલા વરસાદમાં
પણ આકર્ષે છે, જે ફિલ્મ પાલીટીકસ-
ગંગાર-વીરરસધી ભરેલી છે અધેરકારભાર
કરનાર સત્તાધીશોનાં પોકળ ફેરે છે-પ્રત્યેક
સ્ત્રી પુરૂષ બાળકને સ્વદેશ વાત્સલ્ય-ફરજના
નવા પાક શીખવે છે-તે

કયાં જશે ?

કુણરા સીનેમાં દુખાર થીયેટર

શારદા ફિલ્મ કું. તું આવતાં ચીત્ર

(૧)

અવન્ટીની રાજકુમારીની એક અદ્ભુત
જેનો ગંગાર તમારા રોમાંચ ઉભો કરશે
માત્ર ભક્તી-પ્રીત્ર ભક્તી-પતિ ભક્તી
વિ. થી ઉભરાતી ફિલ્મ

મદન કલા

પુરૂષ માત્રને ધીકકારનાર રાજખાલા કેમ
દેકાણે આવે છે તે આ ફિલ્મ
જેવાથીજ સમજશે.

(૨)

આખા હિન્દુસ્તાનમાં લોકોને મોટા ચઢી
રહેલ અદ્ભુત શંગારીક કીસ્સો.
જાને આલમ-અનનુમન આરા.
યાને

ફીસાને અજાયબ

(૩)

ભાવીકો ખોસ તૈયાર થતું ધાર્મિક ચીત્રપટ

પ્રધુમ્ન કુમાર

(૪)

આક રીલની અદ્ભુત કોમીક

વિલાસી વાંઠો

અમારાં ચિત્રપટોની ભુકીંગ માટે લખા-મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુંબાઈ

આ પત્ર તરતી જયજયકર બોલીસ દિવેલીએ મુંબઈ, ગીરગમ બટાવ ચિત્રોમાં મોજ-મજલ પ્રિ-ટીંગ પ્રેસમાં બાપી
તેજ સ્વયંથી પ્રગટ કર્યું છે.

ਮੀਯ-ਮਨ

सदृश
भा. गव्यप्रेत कुम्भ-सना विजयपत्नी

એક હસમુખ રમતિઆળ બહાદુર!

આ બુના વખતમાં ક્યાંદ છે કે, સીપાકઓ અને લાલૈયાઓ તીખા સ્વભાવના હોય છે!

પરંતુ અમારા સ્કીન
ઉપર ગુસ્સાલથી શરૂ
થએલો હામા

કમાલે શમશીર

તમે જોશો તો તમારો
આ અભિપ્રાય
બદલાઈ જશે

આ ૮ બાળના હામાનો નાયક માર્ક આફ ઝેરો પોતાના હરીફોને હસ્તા હસ્તા મારે છે
અને તામે કરે છે. શમશીરઆઝી સાથે ખુશ નિઝાલ તમે જાવલેજ બેઠક હશે. પણ
આ દાખલામાં તો તમે તે જોશો.

પ્રસિદ્ધ એક્ટર

“હડાસ ફેર મેંકસ”

જે અમેરીકન નટોમાં એક આગે-
વાની દરજ્જે ભોગવે છે એટલું જ
નહિ પણ હામાના ખન ગુરૂઓ
એટલે અમેને પણ તેની પ્રસંશા
કરે છે આ હામામાં માર્ક આફ
ઝેરોનો પર્ટ તે ફોલોમદી સાથે

ભજવી ખતાવે છે

DOUGLAS FAIRBANKS
The Mark of Zorro

ગરીબોનો સહાયક!

લાલૈયાઓનો નાયક!

ખચિતજ જોવાલાયક

જુલમી સત્તાવાલા-

ઓનો શત્રુ!

દેશને મુક્તિ અપાવનાર

માર્ક ઝેરોના તત્તવાર બાળના સાહસો જોવા ચુકશો નહિ!

એક હાસ્યરસ કોમિક-લાન્ લોકપ્રિય-વખત હમેશ મુજબ
બુધવાર તા. ૨૧ મીએ ખાસ “એકાદશી મોહીની” ચાલુ “કમાલે શમશીર”
બધ રાખી ફક્ત એકજ દિવસ ખતાવી શું?

આવતા શનીવારે આવે છે.

“ઝેરોનો છોકરો.”

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આપાઠ શુદ્ધ ૮)   રવિવાર તારીખ ૧૮ મી જુલાઈ ૧૯૨૬   (વર્ષ ૩ જી. અંક ૧૬)

આ આવાહીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે. કાલ્પનિક અર્થિત પરથી ઉત્પન્નની કારણાં નથી. અ. મે. મ.

ય મ સા વિત્રી સું વાદ

મખનાર-૨૧, લગભગ ૧૫ ટી. ફરે.

વિવાહિય

સસરા ઘુજ રાજ પામશે,
રિપુનાં તેજ શણે વિરામશે;
દુઃખનાં દિન આ દવે જશે,
રિવસો એ સુખનાં બધા થશે.—૨૨

દે ૨૬ નિમ્નપવાળી પુત્રી !—

ઉપગતિ

ધમિલ આપી વરદાન આને
તારી સુદૃઢ કરી પૂજાં આને;
મારે તજ આ શ્રમ આશ્રમે પૂં,
જન ને સુખી થા જસ એજ હમ્મુ.—૨૩

સાવિત્રી—૧૨૫ હે દયાથી ભરપૂર દેવ !

વસંત-તિલકા

હમ્મુ નદિ પતિ વિરોધથી સુખ હું તો,
હમ્મુ નદિ પતિ વિરોધથી રમ્મ હું તો;
હમ્મુ નદિ પતિ વિરોધથી સદિમ હું તો,
છત્રી સહુ પતિ વિના જયમી ન હું તો.—૨૪

તેમજ—

માનિતી

સુખ મિય પતિ પારી જમ્મ હેમ્મુ હું આને,
સાજી છવન આશા જમ્મ હેમ્મુ હું આને;
પરમ પરમ આઠા રવામી શું ગ્રાસની છે,
અશ્વર સતિ કેદના સુખ વા દુઃખ મરિ.—૨૫
હે પ્રદુનાથ પમરેવ ! તમે પમરેવ પણ કેદવાઓ છે. કારણ કે,
સંજી જયન શણે, નિયમે આપ વિયુ !
કરમ જી સદુને, આપા યોગ્ય વિયુ !
નરપતિ રિપુ મિત્રો રંકને એક માત્રો
સુરજન જડ તેથી, પમરે કે આપને રે.—૨૬
અને દે દેવ ! પમરવાન તો દમેદા—

ઉપગતિ

કુરુમિ તજાં કુરુમ સજા વિચારે,
દયા કરે દિલ ન માન પારે;
આશ્રિત છત્રી પતિ પામવા ને,
સુધર્મ રહો જન પામવા ને.—૨૭

ઉપેન્દ્ર વાળા

યમ તદમાન રીમે જલપાનથી રે,
રીક્ષા સનિ હું મધુરાકુથી રે;
ધમિજા પાત્રી વર ઘું સુગાં ભે
તદય પતિ છાનનાં વના ને.—૨૮

સાવિત્રી

શાદ્દાંત વિચીરિત

પામ્યા રાજન વિદ્યાગ આ અવનિમાં, રિપુ વિનાયુ પ્રભુ !
આદ્યકિન સુસેવો સમપિયાં, સુખી પ્રભવથી જડ;
કિન્નરો પિન્નુ રડુ પારે સુધાં, સંતાન વિના આરે,
'ઓપો તો શુભાન પુત્ર વિદુરે ! જાનિં વધી વંશ રે.—૨૯
યમ—તપાસ !

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

મકરણ ૨૨ મું.

સ્વાધીનતા મેળવવા અને પ્રાણ બચાવવાના ધરાદાથી મારામાં તે વખતે કલ્પનાતિત બળ આવ્યું. બને મનુષ્યો ને દિશા તરફ લઈ જવા લાગ્યાં તે તરફ એક સરખો દું છપ બચાવવા દેવા લાગ્યો.

ટેલોક દૂર જવા બાદ હાંતો હાંતો દું ઉંટ બન્યોમાં જઈ પહોંચ્યો. મારો પહોંચે સિપાઈઓ પછી હોડતા આવતા હતા. તેઓની નજર મુકાવવા દું એક ભાગ મરહુમી આશમાં મુકાવવા મંથન કરવા લાગ્યો. ત્યાં એક અરણ અધરાઈથી મુકાવે પોતાની સાથે બીજો થોડો લઈને જતાં મેં જોયો.

મને લાગ્યુંતે રિતે દેહો જોઈ તે મુકાવે અથની મતિ મંદ કરી. ત્યાર પછી મારી નજીમાં આવી તે બોલ્યો:—“તમને ધણે શ્રમ પડ્યો હોય એમ જણાય છે. આવો, મારો સાથેના થોડા-પર બેસ જા—“છિલામુ.”

“છિલામુ” શબ્દ સાંભળતાં મને મનોભાવ પડ્યો વાદ આવી. મેં વિચાર્યું કે, મનુષ્યોમાંથી જેણે મારો ઉપકાર કર્યો, તેનીજ ટોળાનો આ માણસ હોવો જોઈએ. એક ક્ષણનો પણ રિલાંબ નહિ કરતાં દું થોડાપર ચડી બેઠો અને અમે બન્નેએ થોડાને મારી મૂક્યા.

ટેલોક રસ્તો વટાવવા બાદ અમે એક ઉચ્ચ જમીની નજીમાં આવી પહોંચ્યા. અમેએ અથની મતિ મંદ કરી અને આસતે આસતે તે ઉચ્ચાણવાળી જગ્યા ચઢવા લાગ્યા. મારી છંદબીનો આજનો રિસ-ચાકાર રિલક હતો.

રસ્તે ચાલતાં મારા સાથીએ કહ્યું:—“આપના પ્રાણની રક્ષા કરવા જ્યાં સાદસીક-દાગમાંએ પોતાનો પ્રાણ ગુમાવ્યો છે એ ધણું શે.ચમિય છે. આવી રીતે તેનું મરણ થશે, એવો મને સંપર્કમાં પણ ખિયાલ આવ્યો નહોતો.”

મેં કહ્યું:—“હા, તેણે વીરની માફક પરાક્રમ બતાવી મુકાવ કર્યું છે. તેના મનુષ્ય કારણ હું જ છું; પરંતુ આપે કેવી રીતે મનુષ્ય છે, તેનું મરણ થયું છે.”

“મુખ દરવાજાથી થોડે દૂર મેં અમેને લઈ દું આપની

પ્રતીક્ષા કરતો ઉભો હતો. એક અથ આપના મોઢે અને હાથમાં માટે. મનુષ્ય દેહકાથી તેને મેં જુમિ પછી પડી જાય જોયો છે. આપ પલાયન કરી નહાસવા લાગ્યા તે પછી મેં જોયું. એટલે આપને સહાય કરવા એક ગુપ્ત રસ્તાથી આપની પહેલાં દું આ રસ્તે આવી પહોંચ્યો. ઇશ્વરનો ઉપકાર માનો કે, એક મહા ભયંકર મનુષ્ય દાખમાંથી હાથમાંએ આપને જીવનદાન આપ્યું છે.”

“હા. હાથમાં અને આપનાં અનુચિતીય દું આને ઉપિત રહેા છું; પરંતુ એક જીવન રહસ્યનો ભેદ દું જોયો શકતો નથી. મને મુકિત આપવા મારે તમે શા માટે આવ્યો બધો જોખમ સાથે ઉઠાવ્યો છે? આપ કોણ છો? આપનો અને મારો સંબંધ શું? આ બધાની મને કાંઈ સૂઝ પડતી નથી!”

“તે રિતે દું કાંઈ જાણતો નથી. મને તો માત્ર એટલીજ ખબર છે કે, દર પ્રથમે તમારા જીવનની રક્ષા કરવી.”

“શા માટે?”

“તે દું કવી શકીય નહિ.”

“દું કોણ છું તે આપ જાણો છો?”

“હા, જાણું છું. આપનું નામ આમિત છે.”

“બીજું શું જાણો છો?”

“આપ કોઈ ગુપ્ત કાર્યની સિધ્ધિ માટે આ દેશમાં આવ્યા છો. રસ્તામાં તમે હંદારાના હાથમાં સપાયા અને તેઓએ તમને અહિં ગુલામ તરીકે વેચી નાખ્યા.”

“ક્યા ગુપ્ત કાર્ય માટે દું અહિં આવ્યો છું તે પણ આપ કદાચ જાણતા હશો!”

“તે જાણવાથી આપને શું ફાયદો?”

મેં હંદારા દર્શાવી પૂછ્યું:—“આપ અહિંની મુખ્ય મરિજના પ્રધાન જમામ હાજ મહમદ મિન ઈસાકને જોળવાના હશો?”

“હા, જોળાવું છું. તેઓ મહાસાની અને ધાર્મિક પુરુષ હતા.”

“હા જોઈએ? શું તેમનું દમણું મુકાવ થયું છે?”

“ના-ના. તેઓ ટેલોક વખત થયાં તિથં યાત્રા કરવા આવ્યા ગયા છે.”

“તિથં યાત્રા માટે? ક્યારે આવશે?”

“તેની મને ખબર નથી.”

જેત જોતામાં તે પહાઠ જેની ઉચ્ચ જમીન પાર કરી ગયા પછી અમેએ એક ખજૂરીના વનમાં પ્રવેશ કર્યો, મારા સાથીએ તે રથને વિશ્રાંતિ લેવાનો ઇરાદો જણાવ્યો. અમે બન્ને થોડા-પરથી ઉઠ્યાં અને જીને માથા નીચે રાખી મુકાવ ગયા. અતિશય ધ્ય-શ્રમ કરવાથી તાત્કાલિકજ અમેને નિદ્રા આવી ગઈ.

રહસ્યને જાગીને જોયું તો સંપર્કનો ઉલ્ક થયો હતો અને મારે તરફ સંપર્કનાં કિરણો જાણે કે દાસ્ય કરી રહ્યાં હતાં. વળી મારા સાથીને ધણી અભ્યવહારની સાથે મેં બીજા સંપર્કમાં જોયો.

એ પુરૂષ મંદી હમણાં તે એક નાજનીન જેવો દેખાતો હતો, અને બીરી રીતે એ હતી પણ એક તરીકા નાર ! હું એકાદ દાંપતી તેના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો.

મારા આશ્ચર્યને કળી જઈ તેણે પૂછ્યું :—“મેં વેપ બદલે તો દેવાથી તમને નવાઈ લાગે છે કેમ ?”

આમ હવે પુત્રીએ અદ્વૈતાસ કહ્યું, મેં ઉપરના જુઓ કહાડી નાખી તેણે કહ્યું :—“વિશેષ અને પુરૂષનો વેપ જોયે તેમ નહિ દેવાથી મેં આ વેપ બદલ્યો છે.”

મેં પૂછ્યું :—“આપે આવી રીતે અને ચા માટે છે નથી ?”

“એમ કરવાની જરૂર હતી. પુરૂષ વેપમાં આપને મદદ કરી, મારું બતાવી, નિર્ભય રથને લઈ જવાની અને આજીવન સુધી દત્તી.”

“આપનો હું ધણો અદ્વૈતાનમદ છું. આપનું નામ હું બાળી સંકાય કે ?”

“મારું નામ સાંભળી આપ શું કરશો ? એ સાંભળવાથી આપને કંઈ લાભ નથી. ના હુકમે એ વાત મારે આપનાથી જુલાવવી પડે છે.”

સુર પ્રભાતી ઉજળા બનેલા એ પ્રભાતકાળે બહારનાં કુંજમાં મારી એ જીવનભરિની નસક બેસી મેં ફળ-મળનો આહાર કર્યો અને જીવનની ચેલોમાં જળ ભરેલું હતું. તેનાથી પુત્રાની તૃપ્તિ કરી.

આનંદાનને ઇન્સાર આપી રવા પછી રમણીએ જોવાના કૌશલ્યને બરાબર બાંધી ઘોડાપર સવાર થઈ અને પોતાનું અનુસરણ કરવાનો સંકેત કર્યો. રસ્તો જંગલમાંથી આવળ વેળેથી હતો. સદરાની મશૂમિમાં આગું ગાદ વન બંને લગાવતપણું રથાન ધીલું જોવામાં આવ્યું ન હતું. અરવપને બેસી આગળ વધવામાં અમને ધણી અવગત પડ્યા લાગી.

માલનાં માલનાં મેં પૂછ્યું :—“આપે જુલોલું નામ કોમળું છે ?”

પુત્રીએ મુઠ્ઠા દાસ્ય કરી ઉત્તર આપ્યો :—“સદરાના રહુની એ રણી કિંવા મશૂમિની મોહિનીનું નામ કોનાથી અજાણ્ય હોય ?”

“તેમને કહાણી આપે જોશું છે કે ?”

“આ પ્રશ્નનો ચોક્કસ ઉત્તર હું આપી શકતી નથી.”

“આજીવનમાં તેમનું મુઠ્ઠા થવાની વાત સાંભળી હતી, એ વાત ખરી છે ?”

પુત્રીએ ઉત્તર આપ્યો :—“મેં પણ એ વાત સાંભળી છે. આજેએ જ્યાં પછી તેમનો પત્નો નથી, માટે એ વાતને બોલી પણ કેમ શકી શકાય ?”

ચિંતાગુર ચિત્તે મેં કહ્યું :—“તેઓ ભવિષ્યવાદિની હતાં મનરના અંતરની વાત જોશી શકતાં હતા.”

મારી સંજીવેએ કહ્યું :—“આપનું અનુભવ વધારે છે. અમારી ટોળનાં માણસો જે રથને તેમને લઈ જતાં તે રસ્તે

તેઓને લુંટાટમાં પુછળા પુન-સાલન મળી આવતી હતી, તેઓ આજી જીવંતી મારી શકતાં હતાં. તેજ પ્રમાણે તેમનો તિરસ્કાર કાવરના કાળજીને કંપાવે તેવો અવકાર હતો.”

“તે હું સમજીશો. આપ કાંઈ અણ સહાયની ટોળનાં માણસ હો. હંદારાએના એ સદરા દમણાં આં છે એ કહી શકો છો ?”

“હું કાંઈ જાણતી નથી. હું કેવળ મારું દેહની ટાંચી છું. જે વાત હું જાણતી નથી, તે વાત આપ કૃપા કરી મને પુછવી નહિ.”

આ વાક્યો સાંભળી હું એ ચતુર ચપગનાં મુખમાંથી ઉપજેલી કંઈ વિશેષ બાતમાં બહાર જારો શક્યો નહિ. મમ્મકાળે વિશ્રામ મેળવી પુનઃ મેં મારી અમિનીનું અનુસરણ કહ્યું. લીલી દરિયાળા ઉપર અધરા પ્રતિ રોજી નિજાવેલાં મનોહર લીલા અલોચા પર ચાલનાં મારા મનમાં એવો ચિચાર આવ્યો કે, સદરાની અંદર આવું ફળનું તેમજ રસમળ રથન આવેલું દેવાની અગાઉ કેને બનતી હતી ?

નમના મદરે મારી સંજીવની ચાલનાં ચાલનાં પ્રદુર્લભ ચિત્તે મારી સાથે વાત કરવા લાગી. મેં તેને મુખે એમ સાંભળ્યું કે, કાંઈ અણ સહાય જેવા સર્વનાં હાથમાંથી મેં જુલોલો મેળવેલો દેવાથી એ દુરુપકારે કંઈથી અમ થઈ મારો નાશ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરી હતી અને મારું જૂન કરવા માટે એક ટોળને મોકલી હતી. કેંચ સિવાઈએને હાથે એ ટોળનાં માણસો પરાજીત થઈ મારો મથા હતા.

મેં પૂછ્યું :—“આપ અરવવસને ત્યાં કરી અને કેમ આવ્યાં છો ?”

“હું કેવળ અનુભવાનાં પંજમાંથી આવેલો ઉપકાર કરવાના ટોળી દમણી સાથે આવેલો જાવો હતો. અજાણી મદરે-બાની છે. કે જેઓ આજીવમાંથી હિન દુનિયાનાં માણસો આપને બચાવી લેયા છે. પરંતુ વિશ્વાસી સાથે કહેવું પડે છે કે, દમણાં આપને હાથપગ જતાં સુખાનનાં હારણને હાથે માર્યો મરો છે.”

“અથવા તેમનાં આભાનું કંઈપણ કર્યો. આપનો મારા ઉપર મોટો અદ્વૈતાન થયો છે. મને બચાવવા માટે આપે જે કંઈ વેલું છે, જે જે સંકેતોનાં સામે આપ જમુમાં છો, તેનું બીજું કોઈ વિશેષ માણસ કરી શકે એવી સંભાવના નથી.”

રમણીએ ઉત્સાદ સહીત કહ્યું :—“હું મશૂમિમાં કાચની જાળ જાળી છું. અરવ રમણી અમ જોને કહે છે, એ સમ-જતી નથી. પુત્રાની મદરે-બાનીની આશ્વતોનાં વરનાં અરવ વડી મથા છે.”

મેં કહ્યું :—“તમારો રસમળ વડે અદ્વૈતાન અને રસમળ બહાર છે. તમારે મુખેથી પુત્રીની એક પણ વાત હું સાંભળી શક્યો નથી. જે વાત સાંભળી છે, તેનો રસમળ કોઈકે પછી અંતરમાં છે.”

યુવતીએ કહ્યું:-“ પરંતુ જેથી આપણું અનિદ યજ્ઞ થકે તેમ છે, એવી એક પાણી વાત મેં આપને કહી નથી. આપણું સાદસ અને સ્વદનશિલતા આ સંકટપૂર્ણ સ્થાનમાં આપણું સંરક્ષણ કરશે.”

યથા સમયે સંધ્યાની છાયાથી તરજતાપૂર્ણ એ પહાડી વન ભૂમિ સમાન હતી. ફરતા ફરતા અમે એક પહાડી નદીના તટ ઉપર ઉપરિયત થયાં. ત્યાં મેં મારા ઘોડાને પાણી પાણી પછી આહારની ગોઠવણ કરી. આહારની સમાપ્તિ થતાં મારી સગિની પોતાના દેહને વડામાં છુપાવી પાપાણી શિલા ઉપર, સુષ્પ ગઈ. ભેડકુન રમણીએને આવી ટેવ પડેલી હોય છે. નક્કરથી પ્રકાશી રહેલા અનંત આસ્માની આકાશનાં છત નીચે પ્રકૃતિના જોળામાં સુષ્પ રહી તેઓ-માતાના જોળામાં સુષ્પ રહી બાળક જેવી રીતે નિર્ભયતાથી નિદ્રા લે-તેવી નિર્ભયતાથી નિદ્રા લઈ શકે છે.

આવી રીતે ખીબા બે દિવસ બીતી ગયા. પછી અમે એક સરાઈ નજીક ઉપરિયત થયાં. સરાઈની અંદર ઘોડાને પુષ્કળ પ્રમાણમાં આહાર કરાવી પાછાં અમે મરખમમાં અગ્ર-ગામી થયાં. મારા ઘોડા વાધુવેગે દોડવા લાગ્યા. અશ્વારોહણની વિદ્યામાં મારી સગિની પણ હુણી ચાલાક હતી. રસ્તે અમને સહજ પશુ કંદાળોનાં અનુભવ થયા નહિ. ભેડકુન ભતિનાં સાદસ અને લીરતાની વાતો કરી યુવતી અને મુખ્ય બનાવી દેતી હતી. રાત્રે અમે મરખમમાં વિશ્રામ કરી રીતે દિવસે એક બીજી સરાઈ નજીક જઈ પહોંચ્યા. ઘોડા અંતરે તાક અને અનુ-રીનાં ઝાકનાં જૂથ આવીલાં અમારી નજરે પડ્યાં. મરખમની આખંને બાળી નાખે એવી પ્રખરતામાં એ મનોહર દેખારથી અમારી આંખો ફરી. મારી સગિનીએ ઘોડાની લગામ કાણુ કરી કહ્યું:-“જેને મળવાની આતુરતામાં આપણે છીએ, તેજ આપે છે.”

પ્રથમ હું કાંઈ જોઈ શક્યો નહિ. મજા સમય સુધી દષ્ટિ દોડાવ્યા પછી સુદેહ પોષાકમાં સજ્જ થયેલા એક ઘોડેરવાર ત્રણ મેચથી અમારા તરફ આવતો નજરે પડ્યો.

આઠમ કલાકમાં તો એ માણસ અમારી નજીકમાં આવ્યો, તથા પ્રથમ નજરેજ એ મુખ અભવ્યું નથી, એ હું સમજી શક્યો. એ માણસને ક્યાં જોયો હતો, તેનો હું વિચાર કરવા લાગ્યો.

ઘોડા વખત પછી મને એમ યાદ આવ્યું કે, જે માણસે પૂર્વેકન મુસાફરખાતામાંથી મારી પેટી જોરી લીધી હતી, તેજ એ હતો. જરીથી ભરેલી જે પેટીમાં વ્હુગેનાને ઝિન્ન હતી હતો, તે પેટી આ માણસેજ ચોર હતી એ સંબંધી મારા મનમાં સહજ પશુ સંદેહ રહ્યો નહિ. મારા વધ કરવા માટે એણે પછો પ્રયત્ન કર્યો હતો. મારા પરમ દેહની મિત્રને લાંચ આપી વધીબૂત કરવાની તેણે હાથિય પશુ કરી હતી. મારા નાથ કરવા માટે તેણે શું ન દોર્યું હતું? તે વિષે સંખ્યાકાલે નિર્મળ રથમાં એ દહિયારબંધ દસ્યુને

જોઈ મારું મન સંકાશીલ અને સંકેતક બની ગયું. જે માણસની વાત ખરી હોય તો જગતમાં આના જેવો ભયંકર મારે ખીલે દુઃખ મન હોતો. મને એમ વિચાર આવ્યો કે, સાચેની યુવતી જે મારી નિર્ભયથી હોવાનો દેખાવ કરતી હતી, તે વિશ્વાસપાત્રિની તો નહિ હોય? મારા પ્રાણનો નાથ માટે તેણે વૈશાલિક બળનો વિસ્તાર તો નહિ કર્યો હોય? કાંઈ સમજી નહિ શકાવાથી હિંમત બની હું સુપજ રહ્યો. વખતે લાવાકાને સહજ દંડી નરસેજ દરતો. મરતકે રમકે કરી મને અભિવાદન કર્યું. તેના સિંદ્ર જેવા ફરં અને સર્પ જેવા ખલતાપૂર્ણ બનેને તેનો બાણુ વેર લેવાની સળગી ઉઠ્યાં. (અપૂર્ણ)

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરથી અને સરતા દુબારે પોસીધી મંગાવે. પીરખાળેની નકલોથી બચે. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રંધેલ ફૂજ બી પુરખ અને સુદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી મામ ભગીચ વગેરેની છબી એક સેકંડમાં કાઢી સાઈઝની પાટી રૂકો છે અને ફૂકેસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાંઈ જાનવેના નાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફૂકટ મોઝલવામાં આવે છેડીમંત ફૂકટ કેમેરાની રૂ. ૩૮. અર્ચ નાં લંબો—

પતા:—ભારદ્વાજ, કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકાંમના સિધીની ચુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાન બેઠેલા જે વગર મંત્ર મંત્ર સિધી વગર નાણાં ખરચ કરી સંચારી મનોકામના પુર્ણ થયે અને મુત્યુની દીવસ બે મંચુ ખાસ અગાઉ સમજી રહ્યાં. કિં. રા. ૧૮. ખ. બીડ.

૮૪ આસન ચિંતિનાણું કેકશાસ્ત્ર

બી પુરોનાં સર્વ શુભ ભેદ લક્ષણ, મનચાહ સંતાન પ્રાપ્તિ, વાંછતો ઇલાજ, શકુન સામુદિક, વધીરજી વંત, મંત, તંત, બાજકાંઈ વ્યુત્ક આપવો કિં. રા. ૧૧. વપસ ૧૪, વિધા કિં. રા. ૧૧.

પત્રો—બેનીરામ જે રવાલ દેશેસેક કુંપની. અલીગઢ સીટી ૫૨૮ ઉરમાન હાજી સુલેમાન

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુંખી હાલત કવરમાં ખીટી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાસ્ત્રીય ઉપાયોથી શુભી જીવનની સંસ્થાત કરી બેજો.
પરીક્ષા પરિમલ (ન્યોતિયા વૈવ) - એનાપ-૮ થી ૧૦ (૨૪)
ધેક્ષા મિત્રીની ચાલ (માટુગા) ૭. આપ. પી. આર.
૧૨થી ૬ દરરવાલા ખીટીગ નં-૧૧ ગોલપીલા (મુખાઈ)
પત્રવ્યવહાર માટુગે કરવો.

મધુરી!!!

લખનાર:-ડૉ. ગિરજ્યાપ્રસાદ લે જાનાય બદ

એવું નામ મધુરી હતું! મધુરી નામ પ્રમાણે મધુરી હતી. મન યોગનું મધુર હસ તેના મ્હેસ ઉપર ચમકતું હતું. તેના યુવાળી ખલનાં વસંતની ખહાર, મોહની તથા મીઠી સૌરભ બધાં હતાં.

મધુરી યુવાવાર્યાને હીડીએ યુલતી હતી. તેના યોગનમાં ચંદ્રમાની વધતી ચતિને વિકાસ તથા માધુર્ય અણું હતું. પૈસો તેને મન કાષ્ટ ગીજ નહોતી. તેના પગે પગે રૂપીયાના દબલા ચાં. તેની પાસે અખૂટ ધન, અલંકાર અને અરેરાત હતું. છતાં પણ તેની પાસે કંઈ ન હતું-તે વેશ્યા હતી.

કાનપુરામાં એ વસતી હતી. મૂળગંજના એક હેઠાળી બીજા હેઠા મુખી મધુરીનું સાધાન્ય પ્રવર્તતું આજ પડતાં આખા કહેના ધનીકાની સંખ્યામય મોટરો તેને બારેજે જમા થતી. તેના એક કટાક્ષ માત્ર તરસા મનિષે તેના ચરણોમાં પેતાની માલમીકલ તારાજ કરતાં અટકતા નહિ તેવું મધુર સંગીન આરી કાનપુરાની વસતીને ગાડી કરી મુકતું. તેની પાસે સત્તા હતી, આદે તેને પાનમાલ કરવાની તેના મધુર નયન કટાક્ષમાં તાકાત હતી. જેની રીતે અખી વરસતું તેની રીતે તેમણી કાનિલ એર પણ અરતું.

દરેજ રહનારે ગંગા તરિ એ સ્નાન કરવા જતી. કાથે તેવું માનીતું સખી ટુંક પણ જઈ.

એક દિવસે ગંગા કિનારે કાષ્ટ યોગી આગ્યો. તેવું વખ આસરે ધમ્મીસ વર્ષનું હતું. તેના મુખમંડળની કાનિ બલભલાને આજ નાખતી. તેવું નામ મુનિકુમાર હતું. સરીરે ગારવધું તથા ધારીયું હતું. તેની પાસે નહોતું રહેવાનું મંકાન, નહોતો પૈસો કે નહોતું કંઈ, પરંતુ તેની પાસે મોઢક સરીર સંપત્તિ, ચિત્તની વિચરતા અને શાન્તિનું સાધાન્ય હતું. તેનામાં માનસિક નિર્મળતાની છાંટે સરખી પણ નહોતી. એક આણું બપોરે મધુરી પેતાના શીલ વિકાસી પાપનું સાધાન્ય ચલાવતી હતી ત્યારે મુનિકુમાર પેતાના બંધુ વર્ષની શાયનીય દયા ઉપર આંધ્ર સારતો હતો. છતાં એક બીજાને કાષ્ટનું પિજન નહોતું. મુનિકુમારે મધુરીની અપતિ કાંકળી હતી. તેને તેના માટે વિષમાં દયા ઉત્પન્ન થઈ. દણ તેને અગવાનો પ્રસંગ કાંપ-ડાયો નહોતો.

એક દિવસે દેવણે બન્નેનું મિલન થયું. બન્ને સ્વખ યથા થયાં. મુનિકુમારે પાપની પુત્રી મધુરી સામે પગવર નેણું. દયા ઉત્પન્ન થતાં આંખ ફેરી લીધી. મધુરીએ મોઢક નયનો અને પવિત્રાનું અંદરું તેનું એવું. તેવું હસ્ય ચલાન બન્નું. તેવું ચિત્ત અચરચ થયું. અત્યાર મુખીમાં રહેને પ્રેમનો સાક્ષાત્કાર થયો નહોતો. તેના હમેલના ચિત્રમાં પ્રેમને રચાન નહોતું. તેમાં યોગન અને ધન લાલસા હતી. મદનતા કાંકળાને તેમાં પ્રાધાન્ય પદ હતું; પરંતુ મુનિકુમારની પ્રથમ દષ્ટિએ તેના વિચારમાં પરિવર્તન થયું. તે પોતાની જાનને દલકી ગણવા લાગી. કામે આવી કાવલના સંગીન રહેને દોચે પડી હાથ બેડી તે બોલી:-

"પ્રભુ! આપ આવા રથાનમાં ક્યાં વસો છો! અહીં નથી રહેવાનું કૈલાય કે નથી કાંઈ બેઠવાનું આસન. મ્હારી કાથે આસો કું મ્હારા દલપના અંદર આસન ઉપર આપને રથાન આપીશ, આપની પુત્ર તેના રથાનમાં જ વધુ રીશે."

મુનિકુમારના હસ્ય ઉપર એ સોદસતાએ બહુ નેરથી આકમ્બ થયું. કારણ મધુરી કંઈ જેની તેરી એ નહોતી. તેનામાં અનુપમ લાગુપમ અને રૂપ રૂપનાં અત્યાર પ્રકટતા પરંતુ મુનિકુમારનું હસ્ય તેણે નિર્મળ નહોતું. તેનામાં માનસિક દલતા તો હતીજ. તેણે કાંકળાર મધુરી સાથું નેણું. દરેજો અને નીચું નેણ બોલે. "તે સમજને દણ વાર છે. આપણું મિલન જરૂર થશે નિર્મિત રહે. કાંઈ વાર કું તમને જરૂર મળીશ."

ઉપરોક્ત ઘટનાને બે વર્ષ લીધે ગયાં. છતાં મધુરીના હસ્યમાં ફાન એકજ ચિંતા-એકજ અસિધાયા હતી કે, "તે પ્રણય રાત્રી ક્યારે આવશે!"

તે ધણી વાર મુનિકુમાર પાસે મળ. ધણું સમજાવ્યો પરંતુ દરેક વખતે તેને તે જવાબ મળતો કે, "હજી તે રાત્રીને વાર છે." આમ થતીથી અને અન્ય પ્રગતિઓમાં ધણાથી અધુરો તે રાત બૂડી મળ. મન સંસ્મરણોના રમૂતિ પદ ઉપર કાળના મર ચલ્યા, પરંતુ મુનિકુમારના હસ્યમાં દણ તે રમૂતિ તાજ હતી. તે જાયો નહોતો. તે સમજનીજ રાદ જોને દતો. આમ એક પછી એક વર્ષો જમા માંડ્યાં.

કહેરમાં એક સ્ત્રી હતી. તે કુરૂપ હતી. તેના સરીરમાંથી દુર્ગંધ ઉડતી હતી. તેવું સરીર ધણું જીવું થયું હતું. તેનાં કેટલાંક અંધા કાળા પડી કડી ગયાં હતાં રાહીના દુકરે દુકા માંચની તે મણીએ નહીએ રાહી હતી સોતાની દયા અંચની હતી. છતાં તેને માટે આજ દયા પણ નહોતી.

તે સ્ત્રી બીજા કાંઈ નહિ પણ એક વખતની કાવલમાં, સત્તાપરી, યોગન મદનમાં મ્હાલની રૂપરી હતી. એક વખતે આખો જન સમાજ તેના નયન કટાક્ષ ઉપર મરો શીટકે, તેની

સૌંદર્યતા ઉપર ભવભ્રમા આક્રોશ થતા. આજ તેની દરકાર કોઈને નહોતી.

મુનિકુમારને તેની દહીકત મળી. તેના યૌવન વિનાશનો અહેવાલ સાંભળી તેને દુઃખ થયું. તે પોતાનું તપ છોડી મધુરી પાસે ગયા.

તે બોલી. "કાણ છે ?"

"મુનિકુમાર."

"આજના જન્મો, તે સમય હવે વ્યતિત થયો છે."

"નહીં! નહીં! મધુરી! આજેજ એ પ્રજ્વળ રાગિ છે."

મધુરી અકીત થઈ. મુનિકુમાર સામું ચઢીને મારક જોઈ રહી. તે બોલી, "તને શું બોલ્યો છે? મને સમજ પડતી નથી." મુનિકુમાર બોલ્યો. "જ્યારે હોદ્દા, યૌવન અને વૈભવનું સમ્રાજ્ય હવે ત્યારે તને મારી ખપ નહોતી. મહારા ધર્મનાં બંધન પણ મને તે વખતે તારા યૌવન તરફ દૃષ્ટિપાત કરવા સરખી પણ મના કરતાં હતાં; પરંતુ હવે એ યૌવન વૃષ્ણ થયું છે, તારી કાન્તિ હવે મ્હાન થઈ છે, તારા નયનોમાં હવે એ ચિન્ન નથી, તારી અમીરી હવે એક પૈસા અને રોટીના ટુકડા ટુકડાનો ચોક્કસ કરી રહી છે. તેજ સમય મહારે માટે ચોખ્ખો છે. આજેજ મહારી ધણી વખતથી કમ્બેલ પ્રજ્વળ રાગિ છે. હવે હું તને છોડી જનાર નથી."

મધુરીનું હૃદય હૃદયકારથી ઉભરાઈ ગયું. તેની આંખો અશ્રુની ધારોમાં વહેવા માંડી. તે મુનિકુમારનાં બોલોમાં ગઈ. તેનાથી કંઈ બોલાયું નહિ. ફક્ત એકજ વાર તેણે આ ઉપાસી લીધી આંખો મુનિકુમાર સામું જોયું. અને પછી હાથ માટે તે એક વખતનાં મોઢક નયનો મીંચાયાં.

મુનિકુમારે સપ્તમ પોતાના કમંડળમાંથી પાણી લઈ મધુરીના ગળામાં રેડ્યું. પરંતુ મધુરી ક્યાં હતી ?

પોતાના બોલોમાં પડેલી મધુરીને જોઈ મુનિકુમારના અંતઃમાં અરબસિત અશ્રુપ્રવાહ વહેવા માંડ્યો. (સંપૂર્ણ)

મેરમેરીઝમની વીંટી

આ વીંટી સચિત્ર દેવાનો લંડારજ છે. આથી દરેક માણસ જાન, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની દહીકત. જાણી શકે છે. મુએલા માણસોથી ત્રાત કરવી, હજારે ગાઉ દુરના માણસનો હાલદવાલ જાણવા, બોલાવેલી આપતોનો પતો લાગવો એ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવા વગેરે હજારો કામો આ વીંટીથી થાય છે. આ જાહેર ખખર મુખ્ય શુભ ન આપે તો પૈસા પાણ આપીશું. ઈ. ર. રા. ૮. ખ ૭ આતા.

પતો—મો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

શું જાણું? આખર કે દેશ ?

દુલારી માટે ઉત્પન્ન થયેલો એક વિકટ સવાલ
સરસ્વતી ફિલમ કું. તું નવીન ઐતિહાસિક ચિત્રપટ

દુલારી

તરફ : ગજબાજા એક મમાર બેઠાને ત્યાં ઉઠે. રેશના નાનારસીયા કારભારીઓ સ્વાધને લીધે

પોતાની જ પાસેનારને કુલદા કરે !
અને રાજા ગરીબ પ્રજાધનોની વધુ બેઠીઓની કરના બદલામાં માગણી કરે !

આ એક દેશની અધોગતિનાં ચિન્હો છે.

આ ચિત્રપટ ખાસ જોવાની જરૂર છે—કંઈક નવીનતા છે.

બુકીંગ માટે હાલ તૈયાર-વિક્રમ ચરિત્ર, સતી, સરદારખા, મુખબની મોહિની, સતી સરોજ, રા' કવાટ અને દુલારી

લખો—સરસ્વતી ફિલમ કું. ગીરગામ મુંબઈ, ૪.

પલાણુ કાણુ ઉપારશે ?

ચારણુ નામે જઈતો અને વરહો બન્ને ભાઈઓ કાંઈ કામ પ્રસંગે બહાર ગામ જવાને નીકળ્યા. સાથે એક ઘોડો લીધો. ચાલતાં ચાલતાં એક ગામ નજીક. આવતાં સુધારત થયો તેથી બન્ને જણા તે ગામના ચોરામાં રાત રહ્યા. ચોરાની બાબુમાં ખોલેા હોવાથી ઘોડાને ત્યાં ખાંધ્યો. બન્ને જણા ચોરા ઉપર પથારી કરી સુતા. તે દિવસ કૃષ્ણ પક્ષ અમાવસ્યાનો હતો. લગભગ મધ્ય રાત્રિનો અમલ થતા આંખો ફટો. સર્વેજ જગ્યાએ અનિદ્રા સાથે પ્રવૃત્તિ હતી ત્યારે બન્ને જણા અર્ધ નિદ્રામાં સુતા હતા, કારણ કે ભોંય પથારી એ દુનિયામાં વિકટ પ્રસંગ છે. જઈ તે બાહુમાં સુતેલા વરહાને પુછ્યું કે ભણે ભાઈ વરહા ! કમણુ કરતો ચાં ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે, ભણે ભાઈ જઈતા ! એકે વિહાર કરતો ચાં ! ત્યારે જઈતે પુછ્યું કે ભાઈ વરહા ભણે વિહાર કાણાનો ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે, ભણે ભાઈ જઈતા બકરીના પેટમાં ગળા લીડીંગ કાણુ કરતું હોલે ? ત્યારે જઈતે ઉત્તર આપ્યો કે ભણે ભાઈ વરહા એ તો પરમેશ્વરની આજ્ઞા લીધા છે નકામા વિહાર કરીને કરતો ચાં ! ભણે ભાઈ વરહા સુષમ્ત. આથી બન્ને જણા પાછા સુઈ નમ્ય છે. ઘોડો વખત બન્નેની આંખો ઘેરાય છે વળી જઈતો પાછો વરહાને પુછે છે કે ભણે ભાઈ વરહા, કમણુ કરતો ચાં ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે, ભણે ભાઈ જઈતા, એકે વિહાર કરતો ચાં ! ત્યારે જઈતે પુછ્યું કે ભણે ભાઈ વરહા, વિહાર કાણાનો ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે ભણે ભાઈ જઈતા સમદર ગાલ્યો. ત્યારે તેનો ગાળા કીસે નાખ્યો હોલે ! ત્યારે જઈતે ઉત્તર આપ્યો કે, ભણે ભાઈ વરહા સમદર ગાલ્યા ગળાતા નથી એ તો પરમેશ્વરની આજ્ઞા લીધા છે ! ભણે ભાઈ વરહા નકામા વિહાર કરીને કરતો ચાં ! રાત ધણી અર્ધ છે ભણે સુઈ જા તેથી બન્ને જણા પાછા સુઈ નમ્ય છે ઘોડો વખત બન્ને જણા જાંપી નમ્ય છે વળી જઈતાને ઉંઘ ઉઠી જતાં પાછો વરહાને પુછે છે કે ભણે ભાઈ વરહા, કમણુ કરતો ચાં ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે ભણે ભાઈ જઈતા એકે વિહાર કરતો ચાં ! ત્યારે જઈતે પુછ્યું કે ભણે ભાઈ વરહા, વિહાર કાણાનો ? ત્યારે વરહો બોલ્યો કે ભણે ભાઈ જઈતા ! કાંઈ ઘોડો ઉપાડી નહો તો પલાણુ કાણુ ઉપારશે ? ત્યારે જઈતે ઉત્તર આપ્યો કે, ભણે ભાઈ વરહા, ન કરે નારાણુ અને કરી ઘોડો કેઈ ઉપાડી ચક્ર તે ભાગાન કું ઉપાડવ, પણ ભણે ભાઈ વરહા પરમેશ્વરને પાલતે દરે તો જાંપી જા ! પાછા બન્ને જણા સુઈ નમ્ય છે. આ વખતે નિદ્રા દેહીનો તેમના સખત દુશ્મણ થાય છે પાછળી રાત્રિનો ચાર વાગ્યાનો અમલ થાય છે તે વખતે બે ચોરા આવી ઘોડાને ઉપાડી નમ્ય છે સદતરમાં જઈતો તથા વરહો બન્ને જણા આંખો મોળતા હો છે ચોરા પાસે તથા કરે છે તો ઘોડો જણાનો તથા ગામની બાબુમાં તથા કરે છે પણ કરી પતો લાગતો નથી તેથી નમ્ય થયેને રત્રિએ થયેલા કંઈવ દુઃખ જઈતા પલાણુ ઉપારે છે અને બન્ને જણા પોતાની મુશ્કેલીમાં આચળ વધે છે.

ખોજત મીઠાન શકર.

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેટ્રીંગ તથા ડીલીવરી ફી તથા

બીજી દરેક બંતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક છુટક સામાન મળશે

ઝોરાર સાથે રૂ. ૨૫૫ એડવાન્સ મોકલવા
એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ કાલબાદવી રોડ મુંબાઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો મોરો

દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર.

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે આજેજ આહકે યથા ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો-મોજ મજહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો-મોજ-મજહ કાર્યાલય

અટાવ બીલીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

સતી ભગવતી*

જે નાવ મિરળ સાથે જી મંજીલ મેં જાતી થી;
 ઉત્તી માટ પર લગી, ભગવતી જલ મેં જલો નહાતી થી!
 ઉત્તી મુંદર રૂપ દેખકર મિરળ કા ધીરજ હયા;
 દુખા પડા ભેગેન, કિસી ને માતો ધન, સરખસ હયા!
 "હા તો પ્રથમ મુંદરી થયામા ફૂલે દિંદુ-ખાલા દે;
 કાદીર-ધર્મ નહ કર દેને મેં સવાળ બી આલા દે!
 એપાથી દે હાલ-જિંદગી, દમ ક્યો ઉત્તસે મુંદ મોરે!
 કો-કો દરમ હોયે ધર, તો બી દિંદુ-ખાલા ક્યો છોડે!"
 કામ-નેહના, ધર્મ-પ્રેરણા, દોનો સે દોડર બેઠલ;
 લગે સોચને "લેના આદિએ, લેસે દો, કરે ઇચ-ગલ!"
 સપિયો કે સૂંઝ ઇતને વી મેં ધર કો મહી મધ વદ ખાલ;
 ઉત્તસે જાતે વી મિરળ કા દુખા એકદમ અજાનર દાલ!
 ખનિદારી સે લગા પૂછને મિરજા—"કિસી જાતી દે?"
 વદ મોલી—"મલ, છતી ગાંઠ કી, સાકળ, રાજકુમારી દે!
 કાકર દોરિલસિંદે રાજા દે, ૪૬ સાથ ચક્ર જિસકા દે;
 ઉત્તસે છોટી ખદન થંદી દે, નામ ભગવતી હસકા દે!"
 બેજ સિપાહી કા મિરળ ને દોરિલસિંદે કા જુલવાયા;
 રાજ મુંદર ધન દિખાવકર, ઉત્તસે હિર ૫૬ કરખાયા!
 "સુન કાકર રિહાગર દમારા તેરી ખદન પર આયા દે!
 ઉચ દિલ્લર કી જુલોને રિલ મેળ મેગ રિયાયા દે!
 ઉત્તસે દુમ દમકા દે ઘણે, મિટે દમારે બી અરમાન;
 તોડે પૌચ અઘાશી કે લો, ઉપર સે દોગા હલકાન!"
 દોરિલ ભોસે—"કયા ખાતે દો, દમ મોનેપર મારે લાલે!
 દે ઇતી, બચ, ખજારકાર, દુમ દમસે કહે ન એરી નાત!"

* દિંદુ બાપાના પ્રેમા સર જ્યોત્સ્ન પ્રિયમને ઉજવડી
 રકુલ જોર ઓરિયલસિંદે સિરિકામાં સન ૧૯૧૮ માં ઉત્તર ભારતનું
 કલિલ નામનો એક લેખ લખ્યો હતો તેમાં જિહારનું એક
 મીન આપવામાં આવ્યું હતું. એ મુજબ મીન જિહારી કાખમાં
 છે, અને તેનું પ્રતિષ્ઠિત કલિ સર જ્યોત્સ્ન જ્યોત્સ્નને ઉજવડીમાં
 ભાગ્યંતર કહ્યું છે. તે મીનમાં એક રાજકુમારીનું ચરિત્ર છે કે
 જેને એક મુશ્કલમાન અત્યાચારી સામે પોતાના સતીત્વનું રક્ષણ
 કરી પોતાના કાપને બચાવી કુળ પ્રતિષ્ઠાનું રક્ષણ કર્યું હતું તે
 ઉપરથી ઉપરથી મહારાષ્ટ્રમાં બીજવનેભારી સીતા રામની સતીથી
 આ તેનું કીટી અનુસરણ કરવામાં આવ્યું છે જે અગરે અગરે
 જલો ઉતારી લેવામાં આવ્યું છે. અ. પ્રા. મ.

તેમ મેં આગર મિરળ ભોસે—"તુ ના માનેયા, કમળખાત
 કસ લો અટપટ મુંદરે હસકી, દેસે સળ છતી દમ કમળ!"
 રાજ દેરિલ કી રાની ને જળ વદ સારા ઘાલ મુના;
 જિરી પહા અવ ધરદે પર, અપવ સિર કો માર મુના!
 "માજ રો તેરી મુરત પર રી નતરી, જિસરે કારન
 જાધે મને દુધારે લાઇ, મેરે સરખસ, જીવન-ધન!"
 "કો ન ઉલાસ" ભગવતી મોલી—"કામીલ, મેં જાતી દે;
 મિરળ સ્વદન સે મેલા કા મેલે જાને, હુમ્મી દે!"
 ધર સે અટપટ નીકલ માટ પર પડેલી દુરત ભગવતી વામ;
 ખડી કામતે દો મિરળ કે ઉત્તસે ઉત્તસે મુકર કિના સલામ!
 મોલી—"દોડી દાખિર દે, ક્યો ખતના આપ દુએ દેરાન;
 છાલ દીગિએ લેગ મેરા, મેં દુખર પર દે કુશ્યાન!
 બેજમ જાનના દાકિમ કી, વદ મેરે જિવે ખ્યાલ દે;
 અંતી પત્તી કિસી-કિસી ને મો લાગ્ય સે પાલ દે!
 એક જરજ મેરી સુન લોને, ઇચ પર રહે આપકા ખ્યાન;
 મેં હું રાજપૂત કી મેરી, મેરા કુલ રખ લોને માન!
 દે જો મેરી માદ આપકા, ચૂનર અટક દેમરે આપ;
 રીસલ સે પાવત તક જળ મદને દુરત મેરાને આપ!
 જુલકાએ કદાર, પાધી, જાલસ કા દો પમ ઉદાર;
 જિસકો દેખ લોગ સખ જાને, દે બેજમ કલિયા સતાર!"
 રવા નહો સમયા "મિરળ, મુનકર મોલા—"મેરી" જાન,
 દેને કી દે દેર દુખ મે, રીજા દોના દે સખત!"
 કુમુખ-રમ કી ચૂનર દેસાર મિરળ ને તમ રેંજવાઇ;
 કુમરિ ભગવતી ને રો-રોકર ચૂનર તન સે કિપડાઇ!
 દેસ-દેસકર મિરજા ને અટપટ રિયાએ જલિયા મદને;
 કુમરિ ભગવતી ને રો-રોકર જીવ-જીવ મદને પદને!
 દેસ-દેસકર મિરજા સાદન ને સખત મુંદર મુખપાલ;
 સિલક-સિલક રો-રોકર ઉપર દુધ સવાર ભગવતી ખાલ!
 આપ કાસ મધ, એક કાસ મધ, પડેલી છક તપાવ કે તીર;
 જિએમે કામ જિએ, પ્રકળ પર દુધો રહા મા નિર્મલ નીર!
 જાને-જાને જુએ જાને મે, તીન જોર મીટી કે માટ;
 કાવ-લેલ કે જલ પીને કા એક જોર થી રપટ સપટ!
 ઉત્તે રેખ ૬૬ કુમરિ ભગવતી—"અં લેગા દુમ મેરે કદાર,
 ખાસ લગી દે મુઝકા, દેના વહાં તનિક મુખપાલ ઉતાર!"
 લોટા લોટ મિરળ દોગા! મોલી—"જળ તક છતી દે,
 સળ છતી લોટ-જિયાલ સે મુઝકા પત્તી રીના દે!
 મેરે ખાપ ને જો રીક સે વદ પ્રખરા જાનવાયા કા;
 ખેલ-કુદકર મેને રૂપ સે જમપન થંદી મિતાયા મા!
 લાલ-નૌલા, માલ, રેખ, સળ જળ તો ઘણા બદના દે!
 મદલ આપો પડેમ મર્મ, તમ હિર રખતે કાવ નુના દે!
 દર-દર સે દેવતા કરે ઘણા દે તારેય કા જળ;
 તે મુઝકા પીકર મેં આઇ હસકા જલ મોડા નિર્મલ!"
 રો કદાર વદ વદપટ ઉતરી મીટી-મીટી મલ; મલ,
 રો કદાર વદ વદપટ ઉતરી મીટી-મીટી મલ; મલ,

તાં જોઈએ ઉભરે મન મેં માનો છી છી ઉમંગ નાઈ
ધ્યાન ક્રિયા દુર્ગા કા—“માતા, કન્યા સરન દુર્ગાદેવી હે,
લગ્ન રમ લે, ડાંગ-કુલ કી સદા તુઠી રખવારી દે!”
ક્રિયા આમન દો ચૂલુ સે છુલું પર ચટ દુહ ખરી!
“જ્ય દુર્ગા” કહ છેક ડાંગ મેં મદરે જલ મેં ફૂદ પડી!
સુગી નહીં ચાલ કન્યા કી-મિરલ સાદખ અધે કા;
કાલ છડિયો કે ક્યા જાને સત્ય-ધર્મ કે ધધે કા!
ધાક મારકરે રામા મિરલ—“ક્યા તુને યદ હાય ક્રિયા;
હાય, કઈ ક્યા, મુકકો દિવર, તુને ધોકા ખા રિયા!”
ધીમર લુલવાકર મિરલ ને જલ તાલ મેં-હસવાયા;
યોધે એર સિવાર હાકર એર ન કુહ ઉમમે આપા!
રાજ દેરિલ સમાચાર સુન પાન ખાય હેલતે આમે;
જલ ડાલતે કા દુરંત લી આપને સેવક લુલવાએ!
જ્યો લી જલ પડા હે જલ મેં કુંઅરિ કાવેલી ખિંચ આહ;
માન નહીં હે તન મેં, તો જી જ્યોતિ વહી મુખ પર હાકા!
“ધન-ધન” બોલો દોરિલાકિંદ “ધન તૂ ખદન દખારે હે;
તોન પીડિયો તારી તુને, સમી રાજુમતી દે!”

(માધુરી)

શ્રી અવધવાસી દૂસીતારામ

નિધરા!
કે
હેંદુ
સમાજનો
એક
વિકાસકર્તા
?

પણે પળે લીજાતી, દુઃખના અંધારામાં શેઠાતી,
પુણ્યવ્રત મનાતી, પ્રપન્નીઓ કુકર્મોના પાપ
ભાગમાં સપડાતી; જ્યાં આપ અખળાના આરસને
જરા પશુ નમવું નહિ આપનારી, હિંદુ ખાળાના
જોરવને વધારનારી, સમાજના અભ્યાસોને સદન
કરના ખતા, સમાજ રહી સમાજની શૈભાને
આપાવનારી હિંદુ વિપ્રનાની વિપ્રની કહાણી મારે

વાંચો

બાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને ધણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સખા
મરે કર્તવ્યનું જાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનશીલ
પત્રાલેખન, સમાજનું નિમુદ્દેશિત તમારા રિલે
અમરારો.

વાંચો

બાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર મુદ્દલ્ય નયનરંજક ચિત્ર,
દેવરેલ કાગળ

મૂલ્ય ૨-૮-૦

મોજ-મગલ કાર્યાલય

મોરગામ ખટાઈ ખીલીમ, મુંબઈ-૪

“સૌન્દર્યસુધાશતકમ્”

યાને

આનંદ લહરી

નૌતે નવ નવનીં કિયદિતિ પૃથો યસોદયા કૃણઃ ॥
સ્વદિતિ મુદનસર્વસદિ કરુણાર્થિયવોચિત પાતુ ॥ ૧ ॥

એક દિવસે યસોદાજીએ માખણની ચોરી કરનાર કુંજને
પકડીને ધમકી આપતાં પૂછ્યું કે કુંજ! તું કેટલુંએક માખણ
ચોરું, તે હશે જોખમી. તે વખતે વડીલ જ્યોતી સમક્ષમાં રાધિકાનું
માખણ જેવું સદૈન અને જોળ પીઠાકાર સ્તન દાયામાં ઝટ લાગી
કહી દીધું કે આટલું માખણ મેં ચોર્યું..

વર્ણનાવર કર્ણોત્તરકઃ કૃણ સ પુજ્યાનુ નઃ ॥ ૨ ॥

અપલ્લં વિધિતિધિતે નનુ તથેવ્યુત્તો મુપરિસ્તન.

રખાવો કપનાહસ્તવજ્રવદ્ સદૈવ મનઃ ॥

સુત્તં કિં સઘ શર્ષરીશમુલ મદેળીપ્પાકર્દનં ? ॥

“એક વખતે રસ્તામાં રાધિકા બાલતી હતી તેમાંથી કુંજે
આવી તેની વેણી ખેંચી ત્યારે રાધા કહેવા લાગી કે હે અંધાત
કુંજ! તું મારી વેણી ખેંચે છે તે તને શું આરંભાપ છે?
કુંજ—હું રસ્તામાં બાલતો હતો ત્યારે તારા કુખ (સ્તન)
હવે મારું મન કેમ ખેંચ્યું? તેથી મેં તારી વેણી ખેંચી.

રાધા—ત્યારે તો આ અજ્ઞાન તરેહનો ધનસાર કહેવાય!
અધરાધ એક જથ્થો કરે અને શિક્ષા ખીજોને યામ (જેમકે ગુપ્તે
ન્દિયના સંગ રાખે નાક કપાય છે) એ શું? આ પ્રમાણે રાધાનું
મધુર માખણ કાંલણી મુગરી થી કુંજને દર્શ થયે અને તેના
વક્ષ રથળ ઉપરનો છેડો કાઢવાને પોતાનો હાથ આગળ કર્યો.

અર્થો મિત્રવિહિતઃ પિહિતચક્રાસ્તિ ।

રમ્યસમેતિ મરદવપૂલનામઃ ॥

નો પુર્વોક્તન દવાતિતારો નિરુદ્ધો ।

મોડીપલોચર દવાવિચિત્રિતામઃ ॥ ૩ ॥

મોરા નામ કાપા કેવી લખવી, કે તેનો અર્થ કેવો હે ને
જોખમી? તો કહેશે કે જેમ આંધ દેશની સ્ત્રીઓ પોતાના સ્તન
ઉપાંચ રાખે છે તેમ નહિ પણ ગુપ્તરત દેશની સ્ત્રીઓ દાંધલા
રાખે છે તેમ પશુ નહિ. પરંતુ મદારાષ્ટ્ર દેશની સ્ત્રીઓ જેમ
તેમના કુખને અર્ધ દાંધલા અને અર્ધ ઉધડા રાખે છે તેમ
સાધનો અર્ધ અર્ધ ઉધડા અને અર્ધ દાંડીયા હોય તો રમ્યત
આને છે.

રાસ્ટ્રી દેવારાકર મેઘલ

રહસ્વમયી અદ્ભુત હીટકટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

છુપી પોલીસ

દર બુધવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો—જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના છુપી પોલીસ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોહની મંબાઈના ભેદભરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક—ચાર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૨-૦-૦

રા. હરિદર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

|| નાટક મુખનમોદિતી—નુરજહાન પ્રેમ પ્રત્યક્ષ તથા કવિતાઓ
અનુભવી ગુજરાતના મરન કવિએ રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રભુ
દર્શાવેલો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ગોલ્ડનો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિદર દિવાના)
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના

દેવદાસ

શ્રી, પુરુષ આખ્યાસ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

કરત માણુની આ વાર્તા જંગમમાં ઊંચેર વંચાય છે.
જેને તેની ઉદયમનાની સ્વભાવી પૂરી પાડે છે
ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

ત ક દી ર ની તા સિર

લખનાર-૨૧. રમણિક અમ રહેતા

“ક્યાં છે તે કાગળ ?”

“મારી સાથે આવે. હું તમને તે કાઢી આપું.”

જડને સિપાઈઓને હસારત કરી ધવાનોદ્ધની જમણી પડખે એક સિપાઈ અને ડાબી પડખે બીજો સિપાઈ ઉભો રહ્યો. આ પ્રમાણે તેઓ ધવાનોદ્ધની સાથે તેના દિવાનખાનામાં ગયા. ધવાનોદ્ધે કપાટ ઉઘાડી ખાનામાંથી રીસ્ટાફનો લખેલો કાગળ કાઢ્યો અને જડજના હાથમાં મૂક્યો. એ કાગળ આ વાર્તાના વાચનારોએ જોયો છે જડને તે કાગળ વાંચ્યો અને વાંચી રહ્યા પછી કહ્યું:

“આ કાગળનો મજબૂર તો તમારી વિરૂધ્ધ જાય છે. કહોની કે તમારા વિરૂધ્ધ આ સજોડ પુરાવો છે વાત છુપાવવામાં હવે માલ નથી જે હોય તે સાચે સાચું કહી નાખો.”

‘મેં જુલું’ કહ્યું નથી. ધ્રુવર સાફ છે, હું નિર્દોષ છું.”

“બધા ગુંદેમાંથી પહેલવહેલા તો એમજ કહે છે. પોતાને નિર્દોષ માને છે. પણ પાછળથી સ્પષ્ટ કરે છે તમે પણ પાછળથી તેમ કરશો. ગમે તેમ મારે મારી, ફરજ બળવની જોઈએ. હું તમને રીસ્ટાફના ખૂનના તફોમત માટે કેદ કરું છું. સિપાઈઓ, એને હાથકડી નાખો અને લઈ ચાલો.”

સિપાઈઓએ ધવાનોદ્ધને હાથકડી નાખી. ધવાનોદ્ધે જે ત્રણ કાગળ લખવા દેતા માટે માગણી કરી પણ તેની માગણીની સ્વીકાર થયો નહિ. તેની ઓતે પણ મળવા દીધા વગર તેને જેલમાં લઈ ગયા. જ્યાં તેને ફરીથી પ્રત્યેક પુછવામાં આવ્યા જેલના અધિકારીની જડને પોતાને ‘I never verbal તપાસનો રીપોર્ટ’ આપ્યો. પાદમાં ધવાનોદ્ધને કાંપી જેલમાં એકાંત કોટડીમાં પુરવામાં આવ્યો. રૂઝિયામાં કેદીને પોલીસ તપાસ કરી રહે ત્યાં સુધી કેદ રાખવામાં આવે છે કેટલીક વાર તો કેદીને કે તફોમતવાળા આસામીને એવી અધારી કોટડીમાં જોધી રાખવામાં આવે છે કે તે પ્રાસીને પોતાનો ગુંદો કબુલ કરે છે.

ધવાનોદ્ધની વિરૂધ્ધ પુરાવો મજબૂત હતો. સીકતાપકા પણ તેની વિરૂધ્ધ હતી. રીસ્ટાફે પોતાના કાગળમાં નાણું આપવા ના પાડી હતી. તે કાગળ લખ્યાને ૩૬ કલાક નહિ થયા હોય તેટલામાં તેનું ખૂન થયું હતું. જે દિવસે ખૂન થયું, તે દિવસે તેની બેન્કમાંથી નાણુંની મેળી રકમ મંગાવી હતી. જે રકમ તેને બેન્કમાંથી મંગાવી હતી. તેમની કેટલીક તોડા તમારો પાછો મળી આવ્યાં હતી. તેજ દિવસે ધવાનોદ્ધ તેને જોઈ રહ્યો, અને ધવાનોદ્ધની રિપોર્ટરથીજ તેનું ખૂન થયું.

હવે. આથી એમ અતુમાન સહેજ થઈ શકતું હતું કે તોફાને રીસ્ટાફે નાણું આપવાના ના પાડી હશે અને તેથી આવેશમાં તેનું ખૂન કર્યું હોતું જોઈએ ખૂન કર્યા પછી તોડા લઈ ઘેર ડાગી આવ્યો હોવો જોઈએ.

લોકોમાં ઘણા પ્રકારની ગપ ચાલતી હતી. ધવાનોદ્ધ રીસ્ટાફની મૈત્રિ, બન્ને વચ્ચે અણુબનીવનું કારણ, ધવાનોદ્ધના પ્રિય સ્વભાવ, તેની કળા પ્રત્યે મમતા મેરીઆ સ્વરૂપવાન સુંદરી સાથે લગ્ન, બન્નેની પ્રણયલીલા, વગેરે વાતે ચર્ચાતી હતી અને લોકો તરફ તરેહના અતુમાન કરતા હતા.

ધવાનોદ્ધની પત્નીની રિયતે પણ ઘણી વિચિત્ર હતી. કેટલાક તો તેનોજ દોષ કાઢતા હતા. તેઓ એમ કહેતા હતા કે તેને એવા ફકાણુ માણસ સાથે પરણવું જોઈતું ન હતું. ધવાનોદ્ધ ભલે કળાકાર હો પણ વ્યવહાર જ્ઞાન તો તેનામાં ન હતું. એવાને પરણીને એણે શું લેહણ કાઢ્યું? એમ સર્વ જણ તેના દોષ કાઢતા હતા.

ગમે તેમ પણ મેરીઆ મુશિક્ષિત બી હતી. તે સ્વપાન હતી એટલુંજ નહિ પણ ગુણવાન હતી અને તેને પોતાના સ્વામીના નિર્દોષપણા માટે વિશ્વાસ હતો. તે સારી રીતે સમજતી હતી કે: *

‘મેં વટ નહીં કે ‘કમ હો કહોં ઓર કહી હું’ મેં

મેં હું ‘તુઢારા સાથા જહા દુમ વહી હું મેં’

તેનું પ્રથમ કર્તવ્ય તેના સ્વામીને સહાય કરવાનું હતું અને માટે તેણે તૈયારી કરવા માડી. લોકોની નિંદાની તેણે પરવા કરી નહિ. પ્રથમ તો તેણે પોતાના સ્વામીને મળી જોવાનો નિશ્ચય કર્યો અને માટે જેલના વડા અધિકારીની નહિ, પણ દેશના મંત્રીની મંજૂરીની જરૂર હતી મંત્રી અને તે પણ રૂઝિયા જેવા દેશનો એટલે પુછવું શું? તે અધિકારીએ પહેલા તો તેની અરજ મંજૂર કરી નહિ તેણે આખરે તેને મળી યુદ્ધે પડી પ્રાર્થના કરી, જોઈતી રજ મેળવી રજ માત્ર અડધા કલાક સુધી મળવા દેવાની હતી.

પોતાના સ્વામીને મળવાની રજ આપી લઈ તે જેલમાં ગયો. સિપાઈ તેને તેના સ્વામીની કોટડી પાસે લઈ ગયા. ત્યાં જઈ તેણે જે દેખાવ જોયો તે જોતાંજ તે જાણી પડી.

ધવાનોદ્ધનો મહેરો ઝોળખાય તેવો નહોતો. મેલાં ગંદા કપડાં, હાથમાં એડી, માથાના વધી ગયેલા વાળ અને હાડી ફિકટ અને સવાળળીથી લેવાઈ ગયેલું મોઢું. ફાટી બેખાકળી આંખો જોઈ તેનું હૈયું ફાટી પડ્યું. ખરેખર તે સ્થાન પણ તેનું જ હતું. રૂઝિયાના જેવખાના કમકમાડી ઉપગતને તેવાં હતાં તે કોણ જાણતું નથી? અધારી કોટડી, જ્યાં સુધીના કિરણને પેસવાને પણ સ્થાન ન મળે. તે ઉપરાંત દુર્ગંધ અને જોતવાળી

* હું તમારાથી જુદો રહેવાવાળો નથી. તમે ફરી અને હું કહી એકીનથી હું તો તમારી ડાબાની માફક સાથે રહેવાવાળો છું.

જાના, વંદા કંસારીનો વાસ, જ્યાં કેવળ નિરપતા, એવી એકાંત કોઠડીમાં રહી ભલભલાનાં દિવ તૂટી જાય તો એક કુળચણા માણસનું શું જન્મ? ઇવાનોફ એક અકાલિયામાં એવો તો બદલાઈ ગયો હતો કે દશ વર્ષનો તેની ઉંમરમાં વધારો જણાતો હતો. વાળ પશુ સંદેહ થઈ ગયા હતા. તેને પોતાના સ્વામીની સ્થિતિ જોઈ રહ્યું આવ્યું. જો લોહાના સળીયા ન હોત તો તે પોતાના સ્વામીને બેટી પડી હોત. ઇવાનોફ થોડી વાર તો તેની સહાય માંગતી માફક જોઈ રહ્યો. પછી જ્યારે તેણે પોતાની ક્ષિયતમાને ઝાળખી ત્યારે ખબરડવા લાગ્યો કે: “હું તદન નિર્દોષ છું. મેં કોઈપણ ખૂન કર્યું નથી. હું પરમાત્માના સોજન આપને કરું છું કે મેં મારા હાથ લોહીથી ખરડીયા નથી. બહાલી! હું જમે તેમ કરી મને ખમાવજે. જો આમાંથી મારો છટકારો નહિ થાય તો હું ગડિા થઈ જઈશ.”

ઇવાનોફની સ્ત્રીની સ્થિતિ ઘણીજ વિચિત્ર હતી. શું કરવું, તેની તેને સૂઝ પડતી નહિ. તેને પોતાના સ્વામીનો બોલ સાચો છે એમ બાળતું હતું, પરંતુ, તેની નિર્દોષતા સાબીત કરવાને માટે પ્રમાણ નહતું. તેની માનસિક ચાતના એટલી હદ સુધી વધી ગઈ કે તેને પોતાને એમ લાગવા માંડ્યું કે હું પશુ દિવાની બની જઈશ. જોને જઈ તે પોતાના વિતરિકની વાત કહેતી હતી તેઓ સર્વ એમ કહેતા હતા કે: “હવે પ્રપત્ત કરવો નહાય છે. એને નિર્દોષ સાબીત કરવો, એ બને એમ નથી.” આટલું જ્યાં તે નિરાશ ન થઈ. તેણે બીજા કોણની પાસે જઈ શું કરવું તે તે સંબંધી સલાહ માંગી. તે માણસે કહ્યું. “તમારું કામ તો કોઈ અચકચ વાતને શક્ય કરી બતાવવા જેવું છે. એવા અચકચ કામને શક્ય કરી બતાવે તેને તો એકજ માણસ રૂશિયામાં છે. અને તે માઇકલ ડેનીવીચ. તેની પાસે જઈ તેની સલાહ લો. જો કંઈ બની શકે તો તેનીથીજ બની શકશે બીજાથી નહિ.”

કહેનારે ભાગ્યજ ધાર્યું હતું કે મેરીઆ ડેનીવીચની સલાહ લેવા જરી, પશુ બન્યું. એવું કે તે ડેનીવીચની પાસે દોડી ગઈ. તેણે પોતાના ઘણી પર ગુજરેલી સર્વ હકિકત અથેતિ વાર ડેનીવીચને કહી સંભળાવી. તે બાદને પોતાના સ્વામીપ્રત્યેના ભકિતભાવ, તેની લાગણી, વિનય અને કૌંદવૃંથી મુગ્ધ થઈ, ડેનીવીચે તે કેસ પર વિચાર કરી જોવા કહ્યું, અને એક અકાલિયા પછી મળવા જણાવ્યું. એક અકાલિયા બાદ મેરીઆ તેને મળવા ગઈ. ડેનીવીચે તેને આવકાર આપી એક પુરશી પર બેસવા કહ્યું. મેરીઆ પુરશી પર બેઠી, બાદમાં તેણે કહ્યું:

“કેસમાં એ બાબત એવી છે કે જેથી ગુ-હેગરની સામે મુકાયલા સર્વ આરોપનંબળમાં પડી જાય છે; પશુ તે તરફ કોઈપણ લક્ષ્ય મળે નથી.” એ એક અજ્ઞપણ જેવી વાત છે.

“તે કેમ બાબત?” આશા અને હર્ષના આવેશમાં મેરીઆએ પ્રછળું.

“જે દિવસે રીકોફર્ડ ખૂન થયું તે દિવસે તેણે પોતાની

મેન્કમાંથી પગે હજાર રૂપિયા મંગાવ્યા હતા. આમાંથી તમારા સ્વામી પાસે બે હજારની રકમ આવી. ઘરની ઝડતી લેનાં પશુ એથી વધારે પાંચ પશુ નીકળી નહિ, એ શું?”

“હો! ખરી વાત, પશુ પછી?”

“એજ કે ત્યારે બાકીના ત્રણ હજારની રકમ મ્મ ક્યાં? એ રકમનું શું થયું, તે હું જાણવા માટું છું.”

જણે કોઈએ તેના મૃત માણસમાં અમૃત સોસું હોય તેમ મેરીઆને થયું. તે ચાંતવિત્તિથી ડેનીવીચની ભણી જોઈ રહી. ડેનીવીચે વિચારમાં હોય તેમ બેસી રહ્યો. તેની અવસ્થા કોઈ સ્વભવત માણસના જેવી હતી. મેરીઆથી આ જોઈ રહેવાનું નહિ. તેણે પ્રછળું.

“આપ એ પરથી શું અનુમાન કરો છો?”

“એજ અનુમાન કે તમારા સ્વામી કહે છે તેમ તેઓ તદન નિર્દોષ લાગે છે.”

મેરીઆની આંખોમાં હર્ષનાં આંસુ આવ્યાં. તેણે બે હાથવડે પોતાનું મોં દાંડી દીધું અને ઇશ્વરનો આભાર માની પછી તેણે વિનયનજ સ્વરે પોતાના ઘણીને આ આક્રમમાંથી ઉગારી લેવા ડેનીવીચને આજ્ઞા કરી. ડેનીવીચે તેને ધીરજ આપી કહ્યું:

“મારાથી બનતો પ્રયત્ન હું કરીશ. જ્ય આપનો એ ઇશ્વરના હાથમાં છે.”

મેરીઆ તેના ઉપકાર માની ત્યાંથી માલી ગઈ. એ ઘણી નવાઈની વાત હતી કે તપાસ કરનાર જજને પશુ ખ્યાલ આવ્યો નહિ કે પાંડોનાં નાણાંની રકમનું શું થયું! પોલીસ તો એસજ મનતી હતી કે ઇવાનોફનો ગુ-હે. સાબીત કરવા માટે મનખૂત પુરાવા છે, અને શક જેવું કંઈ છેજ નહિ. થોડા દિવસ પછી ડેનીવીચે ઇવાનોફની પાસે બીજા નાણાં કે રીકોફર્ડના નાણાંમાંની નોટા હતી કે નહિ તેની તપાસ કરી. તપાસમાં તેને જણાયું કે બે હજાર જે તેણે રીકોફર્ડ પાસેથી લીધા હતા તેથી એક પાંચ પશુ વધારે નહતી. આ નાણાંની મોટો ભાગ તો તેણે તેના માગનારઓને આપી દીધો હતો.

જ્યારે લોકોને એમ ખબર પડી કે ડેનીવીચે કેસ હાથમાં લીધો છે, અને બાકીના ત્રણ હજારની રકમ ક્યાં ગઈ, તેની તે શોધમાં છે, ત્યારે લોકે લાગણી ઇવાનોફની તરફથી ફેરવાઈ. ઘણુંક એમ પશુ કહેવા લાગ્યા કે “જો ઇવાનોફે પૈસાને માટેજ ખૂન કર્યું હોય તો તે બે હજારની રકમ લે અને ત્રણ હજાર રહેશે કે એમ કેમ બને?”

જ્યારે પોલીસને આ વાતની ખબર પડી ત્યારે, ઇવાનોફ તેમના સપાટામાંથી છઠ્ઠી નહિ તેને માટે ચલા કરવા લાગ્યા. ડેનીવીચની ખ્યાતિથી તેઓ વક્રિગાર હતા. તેથી તેઓએ ઇવાનોફ પાસેથી ઇશ્વરનાં પૂજન જોરથી કરાવવા નિશ્ચય કર્યો. નોંધ કે પોલીસને અત્યાર સુધી જ્ઞાત આવ્યો હતો તેથી વધુ કારણ કે પોલીસને અત્યાર સુધી જ્ઞાત આવ્યો હતો તેથી વધુ ઇવાનો મળવો શક્ય નહોતો.

અં પશુ,

સીનેમાના સમાચાર

બખતાર-૨૧. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મો

ટેલીફોનની તરફથી—કોલીનુર દિલ્લમ લેખક મી. દરે કોલેક્ટર મી. હોમી માસ્તર ફોટોગ્રાફર મી. નારાયણ (નાના) વારે.

વસ્તુ—વસ્તુ સંકલના માટે મી. દરે દરે પાછળ રહ્યા નથી, માત્ર બદલ લાખી વસ્તુ થઈ ગઈ હોય તો સ્થિતિથી જ રહતા કયાંક કયાંક થોડાં જામ થાય છે. ટેલીફોનની તરફથીની સંકલના ઠીક છે અને વસ્તુ કિન્દુ સંચારનો એક કાગો સફોરે જુલુ કરે છે. તેમાં ગોળેલી ફોટોગ્રાફ પડ્યા હોય તેવાં છે પીટરનો ફેસ માટે પ્રેમ, નરવરલાલની ઓ પોતાના પતિના ધુમ ખાતર આખી પોતાનો ભોગ વિગેરે ઠીક છે.

અપલોડિય—મી. હોમી માસ્તરે આ ફિલ્મ ઉતારવામાં જહેમન ઉઠાવી છે. ટેલીફોન તથા ટેલીફોનની તરફથી તથા આ-ટોલ વિગેરે બંને સેક્ટરોમાં ખીજોતેસ અપલોડિય માલમ પડે છે. કૌંથી કારનામાં સારા કામ દોષવાળું હોય તો તે મીસ સુલોના અના અનુષ્ઠાન કામ કરે છે, પોતે અસલ એક ટેલીફોન વર્ક હોઈ ને જાન અને છુટ્ટી કામ કરે છે તે જોઈ આપણને અક્રીન જુવા વિના રહેવાનું નથી. મી. રામ સેન્ડા પથું ઘણું રીતે કોઈ જોઈ ન્યારે મી. ખલિલ પોતાની દેખે રીત મુજબ કામ કરે જાય છે. મીસ જમનાને પણ જલ્દી ન જોઈએ.

ફોટોગ્રાફી—કોલીનુરની ફોટોગ્રાફીનો કન્ટ્રોલ આજ મુખી દેવારે દેખીશીના હાથમાં છે. મેટા દેવારે મી. અર્જન્ટ આજ મુખી ફોટો કન્ટ્રોલ કરી હરે તે ચાલુ મી. નરાયણ દેવારે આપે છે મી. નાનાનુ દેવારે મુગેવ-અમેરીકા બધા આ જોઈ વિખ્યા છે

DOUGLAS FAIRBANKS as 'DON Q. SON OF ZORRO'

ગોળકમળ આવતા, અપવાદીને ડો-સુ, સન ઓફ ઝોરો જેમાં કમલસ દેર બે-સતુ મુજબ કામ છે.

અને દેખોને સતોપ ચાપ છે કે તેમની ફોટોગ્રાફી ચડીયાતી થઈ પડી છે.

અકદરે આ ફિલ્મ મી. દરેની દેખેથી રટાઈલ ઉપર કાપ સારા ચોપડીયામાં લેવામાં આવી દરે તેથી જાન અને સમ આદર પાત્ર થઈ છે અને છેલ્લા મહીનામાં આવેલી સર્વ આવાકમાં ટકકર મારી છે. લોકોને દરેરે પહોંચ છે. નવીન ખખડો—

કુખુ ફિલ્મ ક્રાંતિ—ધુમસરત બધા મી. કાનજીભાઈ ચલાવી રહ્યા છે ન્યારે બે દિનની બાદશાહી તેવાર છે. પથું લે પહેલાં ઉઠી ગયેલું, બોલેલું, બોલેલું, બોલેલું હવે સપાટ ગઈ કાલથી મીડા સરોહ સથે નાંચ કરતું કુખું સીનેમામાં દેખા.

દેખ છે મીસ એમીલી રાજકોટથી આવી પહોંચી છે, અને કાંમ ઉપર ચડી ગઈ છે. મીસ યુવાન પથું કામ ઉપર ચાલુ છે, ન્યારે મી. દરે દરેક મેટા બુલબુલના પરસ્તાનમાં જામ પરસ્તાનનું નિરક્ષણ કરી કાપ નવીન પરસ્તાન બનાવવામાં રોકાયેલું સંભળાય છે. ન્યારે મી. માલિકજીભાઈ નવીન વસ્તુની કોષમાં વિચરતા કરે છે-કોપડોલીનુરના કાગોળ લેખકનો આશરો લે તો તે બનેલા જેમ છે.

કોલીનુર-નવીન મેનેજર-એન્ટ થઈ ગઈ ચંપાના સમાચાર મળ્યા છે. અને કુપનીની પોલીસી જે મહીન ત્રણ ફિલ્મો કાઢવાની છે. પથું કુપનીને લાઇનમાં જલ્દી લાવવાની જો કોઈ તો પછી તેલવાઈ રટાઈમાં એક વધુ દીરકદર અને

ફોટોગ્રાફર કા ન રાંધે ! મહીનામાં બે પીકવેરો કાઢી કાઢે ! મી. હોમી માસ્તરે મી. દરેની લખેલી ઐતિહાસિક સંદેશનની બેચમ "સુમેનાન્ બેલાત" ની વસ્તુ શરૂ કરી દીધી છે ન્યારે ચુંબ સનોવરનું થું થાય છે તે જોઈ મી. દરે વધુ ખાતર છે. પથું જોણવામાં આવે છે કે હજુ કયું ચુંબ મંધી, માથે મી. દરેને સુક સનોવરનું બાપો ધરી કાઢ્યું છે.

શારદા ફિલ્મ ક્રાંતિ—મી. નાનાભાઈ દેવારની મદદ કળા કુપનીના દેવારના સુલેખથી તથા અદ્યુત રદરવાળા પ્રસંગથી પથું કળામાં લાવવા-નકવારમાં પથરો, બાંગવામાં આવે છે.

મેજીયું કે તે કલા કેટલી આદર્શીય નિકળે છે.
આંકડીયલ પીકચેરની-ભાગ્ય પરીક્ષા બરાબર હોય
રજી હોય તેમ દેખાતું નથી. પણ પરિક્ષા તો બરેર થયેલીજ.
સરસ્વતી કિલ્મ કું. - દુશ્મનીનો આત્મ ભોગ્ય અપાઈ-
અથો કે હવે રહિત મીઠા બેથી પરદેથી સેવાને રહિત કેય
કરવી તેના વિચારમાં પડ્યા હોય એમ લાગે છે.
રોયલ આર્ટ રુડીયો. - મંત્રમુદ ચાલે છે. બ્યારે
અબાહિરીનું બનુધ શનસ લાઈન કલેવરે બતાવે છે.
સુદર્શન કિલ્મ કું. ના બાહોશ કલામરો હોઈ કલિપત
કલામાં રોકાયો છે. અને પતિહાસના પાનામાં રમી ગયેલા રણ-
વીરોને પુનઃ સજીવન કરવા મથે છે.
સીરાઈ કિલ્મ કું. લીમીટડ-નો 'કળાખાજ આસક'
મેજરીકમાં તા. ૨૪ મીથો દેખાવ દેવાની આજો આપ્તે
કલામાં ઉડી રહ્યા છે. અને તેને પકડીને મેજરીકના ગારિયામાં
મેસાડવા તેના એજન્ટો રહેનત કરી રહ્યા છે.
માન્ય થીયેટર લી. ની નવીન ચિત્રપટ કાલમાં બહાર
આવવાની ખબર નથી. પણ પાયા નાખેલાં લગભગ અઢત્તેક
ચિત્રપટો કદાચ વરસની આખેરીએ સાર્વજનિક બહાર પાડે. કારણ
તેમાં પોટ કરેલાં નટો અને નટીઓ હાલ દિવના જુદા જુદા
મથોની યાત્રા કરે છે અને તા. ૧૫ મી ઓગસ્ટથી યુવકમાં
પણ તેઓ રીપન થીયેટરમાં દેખાવ દેશે
કાલમાં દેસા-હમો ગયા અંકમાં બહારી ગયા પ્રમાણે

આ કસની કેટલીક ચોક્કાસતરી વિગતો હમણી પાસે આવી છે પણ
દેસનો નિકાલ આવે ત્યાં સુધી એ વિગતો વાંચનાર સમક્ષ રજી
કરવા દુરસ્ત ધારતા નથી.

વરસાદ-વરસાદની લીલા દરેર છે તે મુજબ સીનેમાના
રુડીયોમાં કામગાજ વગર નટ અને નટીઓને પણ લીલા દરેર છે.
માત્ર આખો હાડો મેકઅપ કરી બેસી રહેવાનોજ કટાણો છે.

ચાકું છે!

ચાકું છે!!

શ્રી શારદા કિલ્મ કું

પેલું પ્રત્યે એકે અવાજે પાસ કરેલું
અને દીકાથી ભરપૂર ચિત્રપટ

રત્ન મંજરી

ગોળપીકા પરના કાઉન સીનેમામાં

શારદાની નવી એક્ટ્રેસ

રામ કિશોરી ના લગીન અને નાચ સાથે ચાકું છે.

ક્ષત્રિય ક્ષત્રિય સૌ અને સોમાં ખરો હોય એક
ક્ષત્રિય બધો એક તો ગોળી બધા અનેક

શ્રી કૃષ્ણ કીલ્મ કંપનીનું નવું ચિત્રપટ.

બોલતું બુલબુલ

ગઈ કાલથી શરૂ થઈ બોલવા લાગ્યું છે.

જેમાં મીસ એમીલી-મીસ ગુલાબ વિગેરે બહોળી સ્થાનો કામ કરે છે
એ બોલતું બુલબુલ કોણ? તે માટે ગુચવાશમાં ન પડતાં મહાન દેખારી માનસિંહે
"બોલતું બુલબુલ" ક્યાંથી અને કેટલી મુસીબતે મેળવ્યું-યોગી ભરવનાથે
શુ અદ્ભુત ચમત્કારો બતાવ્યા તે સર્વ જોડું હોય તે મિત્ર મંજરી સાથે
—સાથે સાથે સ્ટોજ પર મીસ અનમુયાનો જીવતો જમતો નાચ પણ જોશો—

તેવાર થાય છે

દુખારી શીએટર

તેવાર થાય છે

કૃષ્ણનું કોમિક ચિત્ર

કૃષ્ણ સીનેમામાં

કૃષ્ણનું બીજું ચિત્રપટ

એ દિનની બાદશાહી

ધમાસે

પુખ્તસુરત બહા

કંઈકે નવું

સૌથી પહેલુ દાખવે રાષ્ટરનું યત્ન ૧૮૫૭ ની સાલમાં
તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું

હાલમાં 'એકસરેકે' ના ઉપયોગથી માલની ગાંઠમાં કાષ્ટ
જાણી જોવા માલ છે કે નહિ, તે સૌથી કઠાડવામાં આવે છે

દક્ષિણ કેન્સિગ્ટનમાં આવેલા "નેચરલ હિસ્ટરી એન્ડ મ્યુ
ઝીયમ"માં વીસથી ચાલીસ લાખ કીટકો છે

હાલમાં એક નવી જાતનું વિજળીનું યત્ન સૌથી કઠાડવામાં
આવ્યું છે તેની સહાયતાથી રોમથી મિમાર થયેલા માણુધનો
રોમ, પ્રથમ કિવા સ્ત્રી તેનો દેશ વગેરે તેના એક સ્ત્રીના બિંદુ
પરથી જાણી શકાય છે

જગતની અદર સૌથી મોટી સોનાની ખાણ ટિમિથરા
(કાનડા) માં આવેલી છે તેણે લગભગ સો એકર જગ્યા રોકેલી
છે અને આશરે ત્રીસ લાખ રૂપિયાની કિંમતના સોનાની લગભગ
૬૨ અંકનાં રૂપિયા તૈયાર કરવામાં આવે છે

ક્રાન્સની અદર 'જન્યતા' પર ચૈદમ્મા સદીની અદર
એક પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે જેની અદર દરેક સ્વયં
ચાલતી પોતાના હાથ અને મોઢાં દરરોજ ધોતું એવો ઉપદેશ
કરવામાં આવ્યો છે

કેટલાક દેશોમાં દેકાતો ઉપયોગ 'બેરેમીટર' તરીકે
કરવામાં આવે છે એક મોટી કચલી બમ્બુની અદર સીડીની
માથે સીડીઓને ગોઠવવામાં આવે છે તેની અદર લીલા રંગના
દેકાતો મૂકવામાં આવે છે દેકાતો નો સીડીના ટોચ પર ચડીને
એસે તે તેને સારી હવાતું અને નીચે ઉતરે તે ખરાબ હવાતું
ચિહ્ન સમજવામાં આવે છે

એક જાતના ખાસ તૈયાર કરવામાં આવેલા ડોમેશથી મ્યુ
ફ્રની છોગોની લાખાં અને ઉચાંછ કેટલી છે તે જરાનર કદી
શકાય છે છોગો ૭ થી બાર ૫૦ ઉચી હોય છે દરિયા જે

સાધારણ ઉપયોગો હોય તો તે સત્તાવીસ ફુટ સુધી ચડે છે
કાષ્ટ કર તોફાની પવન વાય તો તેની ઉચાંછ ૭૦ થી ૮૦ ફુટ
આપ છે સૌથી મોટામાં મોટી છોગ ૬૦૦ ફુટ લાંબી હોય
એમ કહેવામાં આવે છે એક છોગ પછી બીજી છોગ
વીસ મીનીટ લાગે છે

આવે છે।

આવે છે।

૨૧. રમણિક અ. મહેતાની ખગાળના

કતિહાસ પર લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજાવી કઠાડેલ

સુજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આઈડીયલ પીકચર ટેલિપોરેશન

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે સોમરો છા ?

ખામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક ખામ.

એટલે માથાની બીમારીનાં જાણના હુમરાનો સાધી
વખણાયેલો અને જગજગદેર ધરમતું ખામ

કૃમિન શીશી એકના આના આડ,

સળેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આહારીશી મારે અકસીક

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો -

સ્વદેશી ઓઈલ અને પર૦ મે૦ ફા., મલા.

બી બી સી આઈ રહે.

માખીની પાંખમાં ઝેર—

પ્રાણણની આંખમાં ઝેર—

એકનાથની કીર્તિ વધતી જતી જોઈ, ઈર્ષ્યાળુ પ્રાણણોએ
તેના પર શું ? શું ? આક્રમો આણી ? !

પણ પરિણામે

સત્યનો જય-ભક્તનો વિજય-ભગવાનની સ્તુતિ
હિંદુસ્તાન સીનેમા ફીલ્મ કંપનીની ધાર્મિક વસ્તુ

ભક્ત શ્રી એકનાથ

ગઈ કાલથી ચાલુ છે-જરૂર જોવા જેવી છે-સુલવા જેવી નથી

એક યવને ભક્તને ત્રાસ આપ્યો પણ સુલ જણાતા શરણમાં આવ્યો

વખત તથા ભાવ હમેશના નિયમ મુજબ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે

આવે છે

આવે છે

સૌરાષ્ટ્ર લીમીટેડની કોમીક ફીલ્મ

આશક પરવાની કલા

શીખાવનારી

કલાબાજ આશક

ફતેહમંદીથી આશક

ખનવાની કલા

સમજાવનારી

આવે છે આવે છે આવે છે
શારદા કિલ્મ કુંની અદભૂત કૃતિઓ

[૧]

અવન્ટીની રાજકુમારીની એક અદભૂત કથા જેનો શુભાર તમારાં રોમાંચ ઉભાં કરશે.
માતૃ ભક્તી-પીતૃ ભક્તી-પતિ ભક્તી વિ. થી ઉભરાતી ફીલ્મ

મદન કલા

પુરૂષ માત્રને ધીકારનાર રાજબાણા કેમ ઠેકાણે આવે છે તે આ ફીલ્મ જોવાથીજ સમજશે.

[૨]

આખાય હિન્દુસ્તાનમાં લોકોને મોઢે ચઢી રહેલ અદભૂત શુભારીક ફીલ્મો.
જાને આલમ-અન્જુમન આરા
યાને

ફીસાને અનયબ

[૩]

ભાવીકો ખાસ તૈયાર થતું ધાર્મિક ચોત્રપટ—

પ્રધુમ્ન કુમાર

[૪]

આઠ રીલની અદભૂત કોમીક—

વિલાસી વાંઠો
તારીખ માટે જોતા રહો—

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ—કોટ મુબાઈ

આ પત્ર તંત્રી જનશંકર ખોડીદાસ દિવેદાએ મુંબઈ, ગીરગામ ખડાવ બિરડીગમાં મેલ-મગલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં છાપી
તેજ, સચેથી પ્રગટ થયું છે.

મોજ-મજહ

૧૭

સે ૭-૩૨

જાણી

રહે જ તારી,

૧ મજ આને,

૧ ન કુખ આને-૩૩

મુજગી

૧ સ્વર્ગમા જમીનેથી,

સતિ ! દુખનાં સુર તેથી

પૂરી તારી અતિ મિત્ર જેથી

જગમા પુર્વ ! ૧ એક દેવી-૩૪

ઉપર વળા

જોઇ સનિષ્ઠા સતિ ! દુખ આને,

હરે ક્યા રમેદ અવજ ભલે,

ધનિકત યાચી વરદ સુતા ! મે

તારા પતિ જનનનાં વનાને-૩૫

સાદૃશ વિકીડિત.

સાવિત્રી-

શાને જલ વપે પ્રભુ ! મુજતણી, રક્ષા સત્ત ને કરે,

જેનાથી મુજ સ્વામિના કુળતણી, જગતે સુખના રહે

‘એવા પુત્ર મુદકાજી સનમને, એ સ્વામિથી આપને,’

યાચી એ સતિ ત્યા ઉભીનત શિરે, લગ્નન ધરી મોનને-૩૬

અપ્રભુ.

ડગ્લાસ કેરબૅકસની ઓળખાણની જરૂર નથી!

આ પ્રસિદ્ધ નટને તમે
કમાલે શમશીરમાં બેઠા

ઓરો ના બેટો

બનીને તે એક આયુક્ત
સાથે પોતાનો હુન્નર

ચુક્યા છે હવે

૧૧ ભાગ

૧૧ ભાગ

દેખાડે છે.

આસ્ટ્રીઅન શાહઝાદાનું ખુન ! દોષિતનો પત્તો નથી ! નિર્દોષ સંડોવાયો !

ઝેરનો ખેરા

રાનકયુ કેવળ

એક આયુક્ત રા

થે બહાર પડે છે

અને પોતાના

દરેક હરીફને

નીચું દેખાડે છે

ને આયુક્તથી

કેવા કેવા અદ-

ભુતકામો કરે છે

તે બધને તમે

આશ્ચર્ય પામવા

વિના રહેશો

નહિ. હુન્નર

અને કળાને

આ એક નાદાર

નમુનો છે !

પોતાના ખેટાને આફનમાં સંડોવાયેલા સાંભળી રાનકયુનો પિતા ઝેરો પોતાની તકવાર
ત્રીસ વરસ પછી મ્યાનમાંથી ખેંચી સ્થેનની ભુમીપર આવી લાગે છે. ખુનીનો પત્તા
મળે છે અને રાનકયુના સુંદર માહજળીન ડેસારેસ સાથે લગ્ન થાય છે.

આવતા શનીવારે

અમારા સ્ક્રીન ઉપર

શી યાને ઓરત

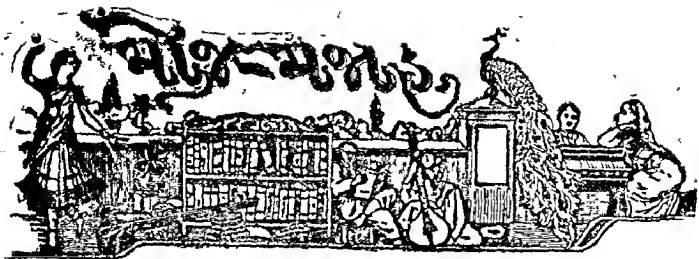
દેખાવ દેશે. લેખક

સર રાઘવરહેગડા

૨ કલાકનો જંગી શો ૫, ૭, ૯, ૧૧ શની રવિ ખાસ બેલ ૩ વાગે

ભાવ-રૂ. ૨, ૧, ૦૧૧, ૦૧, ૦૧, ૦૧, ૦૧ સાથે

ડગ્લાસ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આત્મ શુદ્ધિ (રવિવાર તારીખ ૨૫ મી જુલાઈ ૧૯૨૬) (વર્ષ ૩ ભુ. અંક ૧૭)

આ અઠવાડીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે. ગાથા, છંદો વગેરે પરથી ઉપજાવી કહેલાં નથી. અ. મો. મ.

ચ મ સા વિત્રી સં વાદ

લખનાર-શ. હમયતરાય દી. હવે

—૦:૦—

પ્રવિણતાઓ.

ગુજ પિતૃસત પત્ર પામશેરે,
વિમળ સુકૃતિજ પદ અર્ધશેરે,
ભુમિવર રૂંધલાં પ્રિતે તે લીધા,
ઉભય સુકૃતજ પુત્રી તારી દીધાં—૩૦

ભુજંગી.

અહો પુત્રી ! તુ દૂર આવી ધણેરે,
હવે પાછી જા, પાછી જાને ખરેરે,
થઈ દૂર આવીશ તું તો સતિરે !
ધરી કદ તારા વધુ કુમળાને—૩૧

સાવિત્રી—હે પ્રભુ !—

દીર્ઘવિજય

દૂર નથી રતિ, નાથજ સાથ સદા
વસતુ સતિ ધર્મ વડે છે,
જાય ન કાપ કદી તણ જાય સતિ
પતિ શુ રિત એ જિન રે' છે.

મીન નદિ જળ યોગ તળે, અમુ જોમ
વધુ મહો વાસ વસે છે,
દિન થઈ સુખ દુઃખ તથા સતિ
તેમ જ સદા પતિ પાસ વસે છે—૩૨

વળી

પ્રવિણતાઓ

રવિ શયિ કરના પ્રકાશ જાગી
વિશ્વ ! ભવના તમને ! રશે જ નાહી,
વન પતિ સમિપે ન મૃગ આને,
પ્રિય પતિ પાસ વસે ન દુઃખ આને—૩૩

યમ

ભુજંગી

સુરો રિઝના સ્વર્ગમા અમૃતેથી,
રિઝવો દુઃ સતિ ! છુપનાં મુદ તેથી.
મધુ વાણી તારી અતિ બિદુ જેથી
ખરે જનમા પુત્રી તું એક દેવી—૩૪

ઉપેન્દ્ર વળા

જોઈ સુનિષ્ઠા સતિ ! ગુણ આજે,
હરે દયા સ્નેહ અગુજ જાણે,
છવિજત ધાત્રી વરણ સુતા ! ભે.
તારા પતિ જીવનનાં વનાજે—૩૫

શાદ્દલ વિકીડિત.

સાવિત્રી—

જાને વદ વયે પ્રભુ ! મુજતણી, રક્ષા સદા જો કરે,
જેનાથી સુખ સ્વામિના કુળતણી, જાને સુખના રહે,
'એવા પ્રત મુલક્ષણ કાનખે, એ સ્વામિથી આપજો,'
ધાત્રી એ સતિ ત્યાં ઉભીતત કિરે, લગ્ન ધરી મીનજો—૩૬

અપૂર્ણ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

પ્રકરણ ૨૩ મું.

—:—

ધોરેશ્વર યદ્ય અમે ત્રણે જગ્યાં આગળ બધમ લાગ્યાં. ઘોડે દૂર ગયા પછી વિશ્રામ માટે અમે એક તાલકુંડ પસંદ કર્યો. એવામાં સમંકર દેખાવાની અરસોની એક રોળી એ રચળે આવી પહોંચી. તેમણે બધુભાવથી અમને અભિવાદન કર્યું. નજીકમાં જ આરામ લેવા માટે તેમણે ડાબણી નાખી. તેઓ મિત્ર હતા કે શત્રુ એ વિષયનો પુરૂષ વિચાર કરવા હતા હું કાંઈ નિર્ણય કરી શક્યો નહિ. તેમ હો, તેમના તરફ સૌખ્ય દર્શાવવા માટે ઘોડો પરથી ઉતરી પડી હું લાવાકાનની સાથે એ નવા આવેલા માણસના મુખ્ય તણ તરફ અગ્રેસર થયો. એ તણના દાર આગળ એક છુટો અશ્વ મિત્ર દ્વર ચિત્તે બેસી બીડી ફેંકતો હતો. માણસ ધણો ધરડો હતો. તેની ઘડી પાતળી હતી, તથા બનને તેજો અપુક કાળ પહેલાં ધણી તીક્ષ્ણ હતી એમ હમણાના તેના તેજ પરથી જણાઈ આવતું હતું. એ રૂપે રિશ્તે દરિયાથી મારા મહો તરફ એક રેલો.

લાવાકાને મને પૂછ્યું:—“આં છુટોને તમે જોયો છે કે ?” હું કાંઈ ઉત્તર આપું તે પહેલાં એ છુટોએ કહ્યું:—“હે વિદેશી ! અમારા શિબિરમાં હું તમારી અવપચના કરું છું.” આમ કહી બીડી ફેંકી છૂં તે પોતાની બરફ જેવી મુરદે ઘડી પસવારના લાગ્યો.

મેં કહ્યું:—“તેમજ, તમારી ઘડીનું કલ્યાણ થાવ. આવા અવપચના રચળે તમારું આતિથ્ય કેટલું કીમતી છે, એ મારાથી અનવગત નથી; પરંતુ હું હોતું આતિથ્ય મેળવી શક્યો છું, તેનું નામ મુખમાં દહીં સુધી જાણી શક્યો નથી.” છુટોએ કહ્યું:—“પ્રવાસના કષ્ટથી તમે યાદી ગયા હો એમ સામે છે. તમે રજીતો લાગો “અને અંતર્ય બેરેગો મારું પસાર કર્યો છે. તેથી પ્રથમ તમારે આરામ લેવાની જરૂર છે.” આમ કહી છુટોએ મને પોતાની પાસે ચંચાંઈ ઉપર બેસવાનો સકેત કર્યો. હું બેઠો એટલે તેણે શુભામ છુટોના દુકર્મ મુજબ મારે માટે આનપાનની સામગ્રી લઈ આણી. એ છુટો હું ન સમજી શકું એવી ભાષામાં લાવાકાન

સાથે કાંઈ વાતચિત કરવા લાગ્યો. જમીના એક અવધો સારું હું સમજી શક્યો નહિ. વિવિધ પ્રકારનો સદેહ મારા ઉપજ્યો. પરંતુ એ માણસનો મારા તરફનો સંદેહ અવધાર તથા આનપાનની ઉપજ્યો અનુભવી મારા સદેહ શિથિલ મને આપવામાં આવેલા ખોરાકમાં જલદી તો નહિ હોય ? ની, ની, એ અસંભવ વાતોનો માણસ હતો. આજે જ જમનામાં કહેવાતાં શિષ્ટ અને સમ્યક પ્રાણસોજ આશ્રય લઈ દશથી દુર્ગમનને સાફ કરે છે. અસંભવ માં કષ્ટતાને જાણના નથી. ઉપરથી દોરતી બતાવી બેવડા કોઈની ગરદન પર છુટી ફેરવાના નથી. સુપકાદીથી મેં આ ઇન્સાફ આપ્યો. એવામાં સદિમ મુખમુદાવાળો એક મ મારી નજીક આવી બેઠો. ગાંજીરીને લાયથી વચ કરી મારા પ્રાણનો નાશ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો, તેને આ દાગર રચેલો એક હું કાંઈ પણ પ્રકારે પ્રત્યક્ષ ભાર ધારણ શક્યો નહિ.

“પ્રધી માયું હલાવી કહ્યું:—“હોસ્તો સાથે ભલાઈ અને દુર્ગમનો તરફ દયા દર્શાવી એ અમારો જાનિ ધમ છે તમારું કપાળ જોઈ તમે પુરૂષ દુઃખ વેઠ્યું હોય એમ લા છે. જનતાં સુધી તમારા દુઃખ શોધને અમે કાંઈક જાણે કરી શકીશું તેને જિન દેશના. અને જિન ધમના હોવા માણસ છે તથા તમને મદદ કરવી એ અમારું જ કર્તવ્ય છે.”

છુટો મુસમનને મૂખે પ્રજા ઇસુ ખિસ્તાના જેવો ધર્મોપદેશ સાંભળી મારું મન ધણી અરો રસ્તમ થયું. જ્યાં સાથે એવો સદેહ ઉપજ્યો કે, એ વૃષ્ઠ મને ખતાવતો તો હોય ! મનનો ભાવ છુપાવી મેં કહ્યું:—“અધુ, તમારા ચારથી હું અત્યંત પ્રસન્ન થયો છું. તમારો વ્યવહાર દરાર છે. આ મરખમિની અંદર એક દિવસે આવા સધુ હાથ મહામાયી મુલાકાત મરો એવો વિચાર મુખમાં પ્રથમ મારા મનમાં આવ્યો નહોતો. હું ધણી આશ્ચર્ય સાથે સામનો કરી અલ્લાની મહેર જાનીથી અહિં આવી શયરો છું. જે રિમિતમાં અલ્લાએ રચ્યો છે, એ રિમિત માટે અસોસ કરવો એ તેના મદિમ કલકિત કરવા જેવું છે-પાપ છે.”

પ્રધી પૂછ્યું:—“આવા સંકલ્પનક રચળે તમે શા કરવા આવ્યા છો ? તમારા દેશમાં જોવા લાવક રચળોની છે કે શું ?”

મેં કહ્યું:—“એક છુટો હેતુ પાર પાડવા માટે હું તરફ આવ્યો છું. હું ધણો દુઃખાંગી છું; કિમિત સાલગમ પ્રાપ્ત કરવાની વાસના મારા અંતરમાં ઉપજી છે.”

પ્રધી કહ્યું:—“દહી તમે ઉગતી બચાવીમાં છો. પ્રયત્ન કરવાથી અસાધ્ય સાધી શકાય છે એવો વિચાર કમઉમરે લીધે તમારા મનમાં ઉપજ્યો છે. પ્રયત્નદારો શયનાને વચ કરવડું અસકપ નથી, એમ તમને લાગે છે. તમારા ઉતાવળા વિચારો

ને રસ્તો તમને બતાવ્યો છે, તેને તમે સરળ સમજી બેસા છો. પરંતુ કાંઈ, તમે તમારા દિલની વાત કહી નથી. તમારી બંને આંખો ભેંટી, હું સમજી શકું છું કે, એ નયનોમાં નિરાશ પ્રેમની છાયા ઉઘાડી રહી છે. શું સિંદૂરના બસાસીની વત વાંચી રિંદેશમાં રખડી આંસો - સહી, છેવટે હૈલતગદા થઈ શકાય છે, એમ તમે સમજી બેસા છો કે ?”

એ વૃંદા માણસ અંતરને પણ ઊંઘી શકે છે ? મારા દિલની વાત એ ક્યારે જુની રીતે મળી શકશે ?

વૃંદા ફરીથી કહ્યું:—“તમારી કોશિશ અફળ થવાર છે. નખાંજાજી નાખતીનના તપનપ્રાણથી જેવું હૃદય ચીરાઈ મળું હોય કે, તેનો ધા કોઈ પણ પ્રકારના મરદમથી રૂઝાવે નથી.”

મેં કહ્યું:—“પરંતુ ખરો પ્રેમ અનેક મુશ્કેલ કાળેને આસાન કરી શકે છે, એવે તમે ધરકતો મોઢ કહી શકો છો; પરંતુ એ ખરો આશક છે, ને દિવાનો મુદી કાઢેલા થઈ મરજી નથી.”

વૃંદા કહ્યું:—“તમે એ મોઢમાંથી છુટવાને ઇચ્છતા નથી એમ જ લાગે છે. સંસારનો નિપમૂળ એવો છે. વૃંદા પતંગ ત્યારે દોડકની નોતેલે ઉપર આત્મસમર્પણ કરે છે ત્યારે પેરિશામની ચિંતા તેને હોતી નથી. પ્રેમની નોતેલે પાસે મળુપ પતંગ છે, તમે જાની છો. જાનની એકાદ વાત તમારા મુખે સાંભળી છે. પરંતુ એ તો જાની હોવા છતાં તમારે જાન પોષ્ટની માંક કેવળ મુખમાલ સમર્પણ હોય છે. તમે વિરંડીએ એ જાનનો છુટવના આદર્શ તરીકે સ્વીકાર કરી શકો તેમ નથી. અહરણીયામાં ને સપ્તગા ફેરો છે, તેમની રચિતે હું કહું છું તેવી છે. કેવળ મોઢો મોટી મોટી વાતો કરવામાં આવે છે, ત્યારે કાંઈ લમરડા જેવું ખીડી હોય છે. મોઢોડી પાછળજનો ઉપદેશ આપવામાં આવે છે, ત્યારે કાંઈ લોહીથી સ્તીતવવામાં આવે છે. આમ હોવાથી જૂરોપની પ્રાનના કપડી માણસોને અમે નેહી શકતા નથી. તેમારી બીએ બોડા વિલાસ સમુદાય ફેરવી બધી જૂની ગંધ છે. પુરુષ સાથેના તેમના બ્યવ-દારમાં ફેરવી ફિખવા; અને નારાઈ બેસી છે. પુરુષના મનને માણમાં ફાલવવા તેઓ કેટલે આગળ પરિશ્રમ કરે છે તથા કોઈ ઉંચુ માણમાં ફરતાં તેના હૃદય સાથે જુની નિબુર રમત રમવામાં આવે છે. તમારા દેશના માણસો ધણું નીચ અને નવાઈ છે.”

મેં કહ્યું:—“સૌખ્ય! આપણું કહેવું યથાર્થ છે. પરંતુ વિચાર કરી જુઓ કે, પુરુષની મૂર્ખતા વિના અસહાય અગળા પોતાની મોજને ક્યા ઉપાધી પુરી કરી શકે ?”

સૌખ્યએ માથું ઢંકાવી કહ્યું:—“તમે સાચી વાત કહી છે. સત્ય એ જનની કોમતી સામગ્રી છે. અસત્યતા વચ્ચે વચ્ચે દબાવેલ જાય થતો જોવામાં આવે છે. પરંતુ સત્ય જોઈતો અસત્ય છે. સત્યનું જાન પવિત્ર છે. તે મોહસને મળવાન ન કરી શકે, પણ ધાર્મિક તો કરી શકે છે. ધર્મ તેમજ અર્થ વચ્ચે લેવડેલ થઈ શકતી નથી.”

આવી વાતચિતમાં સંખ્યાકાળ પસાર થઈ ગયો. વૃંદા કેટલીક હેમસી બાળાઓ એ વૃંદાનાં તંબુ આગળ નાચ કરવા આવી. નૃત્ય ગીતનો ઉત્સવ ચાલવા લાગ્યો. ગીત વાજથી એ એકાંત તાલકું ને બેઠેલતું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું. વચ્ચે વચ્ચે હું કાંઈના એકાદ પ્રયત્નો ઉત્તર આપતો હતો; પરંતુ મારું મન એ વખતે અપ્રસન્ન હતું. લાવાકાન થોડે છેડે બેઠી બીડી ધૂંકતો હતો તથા વચ્ચે વચ્ચે તીલક દૃષ્ટિથી મારા તરફ જોતો હતો. તેમાં નયનોમાં તિરસ્કાર અને કુવૃત્તિ સાથે દેખાતી હતી. વચ્ચે વચ્ચે જાન સંભળી તે ત્યારે પોતાના મુરદે દાંત બહાર કઢાડી હસતો હતો ત્યારે બદમાશ શિખાળના મુખનું મને સ્પર્શ થઈ આવતું હતું.

રાત્રિ વિશેષ પીતી મધ, સંગીતના સુર વધે પડ્યા અને તેના પથમાં વાણમાં પ્રતિધ્વનિત થવા લાગ્યા. મોહમાં નરનારીઓ પેતપોતાના શિખરમાં આશ્વાં ગયાં, હું પણ મોરા નાના તંબુમાં બેસી રહ્યો છતાં નિશ ન આવી. વિવિધ પ્રકારની ચિંતાઓમાં નિરાકાળ પસાર થઈ જવા લાગ્યો. એવામાં વૃંદાના પાણું તોફાન ચાલુ થયું. રેતીના મજુના પ્રયંક વૃંદાનીયાની કપડાના અનુભવી સિવાય બીજું કેંઈ કરી શકે તેમ નથી, સમસમ આવાજ કરતો વાણ ફેંકતો હતો. ત્યારે રિશ્તોએ માંદ અર્થકાળનો ચિત્તાર થઈ ગયો હતો અને તાલવૃક્ષો વાણના નેરથી ફૂટાડ કરી રહ્યાં હતાં. પ્રલયકાળ ઉપરિધર્ત થયો હોય એવા કાંસ થતો હતો. મને એમ લાગ્યું કે, મનુષ્ય તથા પ્રકૃતિ બન્નેએ મળી મારા નોના તંબુને ઘેરી લઈ મેડુનો લેવડ નાંદ કરવા મંડાયો હતો. લખની લાવતાથી મારું નાણું હલ મળતું હતું. જોએ કે એ રથને મેં મુલતા ખરકે નેહી ધીનજ દાંધને સ્પર્શ અનુભવ્યો. કોઈ નેરથી મારા હૃદયને જોડી દેવાવું હોય, એમ મને લાગ્યું. જ્યાં હું વિલુપ્ત બની ગયો તદિ. ને સ્પર્શને જાણવા માટે હું અદિ બાળ્યો હતો એ કાંઈ સામાન્ય નહોતું. હવેલેજી આજેનોના સામનો કર્યા સિવાય એ સ્પર્શનો ભેદ કળી શકવાનું કામ અશક્ય હતું. એ પ્રયંક વૃંદાનીયાની અંદર કોઈ એ માણસોની હાજરિતને મેં મારા તંબુ પાસેથી સુપ્રકીરોથી ચાલી જતી જોઈ. તેઓ કાણું દેરી ? તેઓનો પોષાક જેલ એક જાણુ પુરુષ અને એક જાણુ સ્ત્રી હોવાનું હું જાણી શક્યો. એ મારી સમિતી મુરદી અને લાવા-કાન હોવાં જોઈએ. શા મેડુથી જોઈતી સાંકડ તેઓ ખાતા તંબુની આમપાસ ફરતાં દેરી ? મારી ચોતરફ સંકટનાં વાણાં વેરાઈ ગયાં. હું જોએ કે, આજના દરિયામાં ભૂખી ગયો, એ સમુદાય પ્રત્યેક મોહન મનરસમાં રહેને ધારણ કરી જોએ કે, મને મળી જવા દેતી આવણું હતું. મારો જાનંદ હડી ગયો હતો. મુખ ગ્રમ થયું હતું અને આશાના અંધનું અસ્તિત્વ પણ રહ્યું નહોતું. કેવળ છાનની જાણામણી નિરાશા આ મહા રમણાનનો અંદર કુદરતી માંક પેતાની લાલ જલ બહાર કઢાડી, મારી ચોતરફ ફરતી હતી. જ્યાં એક નામદ રિવાજની માંક મરવાને ફેંકી દેતી. જ્યાં એક નામદ રિવાજની માંક મરવાને ફેંકી દેતી. તંબુમાં હું હડી બેઠો થયો. મનુષ્ય દાંધે તલ-

વારને કાચમાં પકડી રાખ્યો તરફથી દુમસો થવની રાદ હું
જોવા લાગ્યો. કોને હાથે મારા આ માનની છવનને અંત આવશે
તેની કષ્ટના હું કરી શક્યો નહિ. છતાં મારો વિશ્વાસ હતો કે,
આ યુગ રાજ્યમાં કોઈ મારું દિતેથી નથી બિહાનમાં બેસી રહી
આખી રાત આ શંકાઓ સાથે યુધ્ધ કરવામાં મેં પસાર કરી.

યશ સમયે વડોળાયાનો વેગ ઘટ્યો અને નિશાનો અંધકાર
અદર્ય થયો. પૂર્વકાંશે પીનજોતો ધારણ કરી અને જોનજોતમાં
જોતિર્ભવ સ્પર્શિરજોએ પૂર્વકાંચને પ્રકાશિત કર્યું. અંતરના
દેશમાંથી એક હલ્લેબેદી શ્વાસ મૂકી હું તણુની બહાર
નીકળ્યો. કેમ કે, આજના પ્રભાત સ્પર્શનું દર્શન થવાની મારી આજ
અદર્ય યદ્ય ગઈ હતી.

તથાપિ તણુની બહાર નીકળી જે દેખાવ મેં જોયો, તેથી
મારા આશ્ચર્યનો ખાર રહ્યો નહિ. નજીકમાં તેમજ દૂર-કોઈ પણ
રમણે એકદં તણુ કે માણસનું અસ્તિત્વ નહોતું. બેદુષ્ટન લોકોની
ટોળી આ રેતીના રણમાં અને એકલો રાખી વડોળાયાના તોફા-
નમાં રાતોરાત વળે માપી ગઈ હતી. એ નિહુર માણસો આ
ભયંકર રમણે મને નિરાધાર હાથતમા મૂકી શ્વમ યદ્ય ગયા હતા.
હવે મારે શું કરવું? આમ તેમ તપાસ કરતાં એક તાડના ઝાડ
સાથે એક ઉંટ બાંધી રાખવામાં આવેલું મારી નજરે પડ્યું.
નજીકમાં કોઈ માણસ છે કે કેમ એ વિપયની શોધ કરવા જતાં
થોડે છેટે કોઈનો સુરેદ પોવાક મારી નજરે પડ્યો.

આજા મુજું હલ્લે હું સદજ આજળ વધ્યો એટલે લાવા-
કોને એક ઝાડના થડ પાછળથી આજળ આવી અને સલામ
કરી હસ્તાં હસ્તાં કહ્યું:—“તમને એકલા રાખી તમારું મિત્ર-
મંડળ ચાલ્યું ગયું છે.”

મેં વિરક્ત બાવમો કહ્યું:—“તેમણે મારી સાથે મારું વર્તન
ચલાવ્યું! મેં તમારો કોઈ અપકાર કર્યો નથી છતાં મારી ગ્રામે
આવું વિષમ વર્તન કેમ ચલાવવામાં આવે છે! આવી રીતે
ચાલ્યા જવાની તેમને શી જરૂર હતી?”

લાવાકોને કહ્યું:—“પણ જરૂરી કામને લીધે આપણી
ટેળાના માણસોને મીન રમણે ચાલ્યા જવાની જરૂર પડી છે.”

મેં પૂછ્યું:—“શુંઓ તરફની કોઈ બીક હતી કે?”

લાવાકોને ઉત્તર આપ્યો:—“અહલાના અલિશાપ સિવાય
જનના કોઈ પણ માણસનો અમે હર રાખતા નથી.”

વિશેષ કોઈ નહિ બોલતાં લાવાકોને મારા તણુના પુટા
બેઝી નાખ્યા. પછી તણુ વીડાળી બાંધી હથે તેણે ઉટની પીક
ઉપર લાગ્યો.

મેં કહ્યું:—“અમે એક વખત જેની સાથે નમક ખાઈએ
હાંએ તેની સાથે કશાપિ સખતા કરતા નથી; પરંતુ તમે એક
... આજ્ય આખી છેરે વિદેશી માણસને અનવધા રમણે
કાળને યોગ્યે થવા રાખી કદાચ સિવાય ચાલ્યા જઈ
ઓ છે!”

લાવાકોને કહ્યું:—“તમે મારાપર બોટો દેવ શ્રેષ્ઠ છો.

અધિકાર નહિ હોવાથીજ ટોળાના માણસો ગંતવ્યા રમણે
લઈ ગયા નથી. તમારે નિરાધાર બની; જાખનરના હું
મરવું ન પડે એટલા માટે તમને નિર્ભય રમણે લઈ જ્યા
હું અહિં દેશાંચો છું.”

લાવાકોને જોવા પછી ચલવાના માણસની સાથે અન્ય
કોઈ પણ નિર્ભય રમણે જ્યા હું રાજી થત નહિ; પરંતુ મુશ્કેલીમાં
જાખનરસમો મરો જવા કરતાં દુઃખન પર ધમાન રાખી તેનું
અનુસરણ કરવું અને પ્રસંગોચિત લાગ્યું. સંદિગ્ધ મિત્રે હું
અપ્રસન્ન લાવથી તેની સાથે જવા લાગ્યો.

(અપૂર્ણ)

૩. ડાં ફેટો લેવાનો શુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરલી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાળો. ધોડ્યાઓની
નકસોથી બચો. સેખનવિલા અનુસાર દેશો ન પડે તો પૈસા પાઝ
દેશ, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહેલું રૂઝની બી
પુરુષ અને સુદર મહેલ ઉપરાંત સીન સીનેરી બાજુ બગીચા
વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈકલની પાડી શકો છો અને
રૂઝકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો તાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે કોમન
ફક્ત કેમેરાની રૂ. ૭૮. અર્ચ ગાલો—

પતા:—સારદાજી કુપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધીની ભુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાઈ

ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પુણું થશે અને મૃત્યુની દીવસ
એ તથા તાસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રા. ૧૮. અ. જીડ.

૮૪ આસન ચિત્રાનાં છું કોડશાસ્ત્ર

ઓ પુરોધાનાં સર્વ યુત બેદ લક્ષ્ય, મનચાહ સંતાન
પ્રાપ્તિ, વાંચનો ઇલાજ, યજુન સાધુકિ, પશીકરણ મંત્ર, મંત્ર,
તંત્ર, આજીકર્ણવ જ્યુક આપવો કિં. રા. ૧૧. અસલ ૧૪
વિથા કિં. રા. ૧૧.

પ-તો—બેનીશમ જે રવાલ દેહસેવક કુપની, અલીગઢ સીટી

જોઈએ તો—

ર. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કરવો
બીડી મોકલી ધેર બેઠો જ ચાઓપ ઉપાયોથી શુખી છવનવી
કાચાત કરી જોજો.

મંડીત પરિમલ (બોલિથી વેલ) મેગાપ—૮ થી ૧૦ (૨૬)

વેલસ મિત્રોની ચાલ (માટી) છ. આઈ. પી. બાર.

૧૨થી ૬ દરરવાલ બીદરમ ન-૧૧ ગોળપીઠા (મુખાઈ)

પત્રઅવધાર માટી કરવો.

લુલના ભોગ

લખનાર:-એમ. મહાબુબ.

હું કાઠીયાવાડના એક મોજશોખીલા ઘરેલોનો વતની છું. આમારા કુટુંબની આમમાં સારી પ્રતિષ્ઠા હોવા સાથે રાજ્યની સાથે સારો સંબંધ છે. મારું નામ મુરદીન, હું જે વિષય મારા વ્હાલા વાંચકો પાસે મૂકવા ઇચ્છું છું તે ખરેખર એક હૃદયગ્રેષ્ઠ અને કરજાથી ભરેલો છે, અને જેણે મારી છાંદગીની પાછી રહેલા દિવસોમાં આંશુઓ સારવા અને આહોનરી સીવાય બીજું કંઈ રાખ્યું નથી. આ શોકજનક વાતા વાંચતા મારા વ્હાલા વાંચકો પણ એ અશ્રુપિંડોમાં પાડશે, હું દિનરાત્રીને મુસ્તફા કરીને જમવખતે મુશીબ, ચાની, અને મુશીબલ મિત્ર હતો, મારે તેની સાથે ઘણા લાંબા વખતથી નિસ્વાર્થી મિત્રતા હતી જો એક દરોહો હું તેનો નહેરો ન જોઈ તો મને ક્યાંએ મેન પડ્યું નહિ અને માથુસ સાથે તેની ખબર પુછાવતો, ઇશ્વર ઇચ્છા બળવાન છે એક કાળ ચોક્કસીએ હું અને તે બંને મારા રૂમમાં બેઠા હતા. થોડી ધણી વાંતચીત કરી રજા લઈ તે ઘેર ગયો, તે વાતચીતના પ્રસંગે મેં મારી હીરાની વીંટી સાફ કરવા આજ્ઞાથી જાતારી અને બહુથી માલીયા નીચે મુકી દીધી. થોડીવાર પછી મને માલ આવતાં આમ તેમ જોળવા લાગ્યો પણ કંઈ પતો લાગ્યો નહિ આ એક નજીવી વસ્તુએ જે પ્રેમી આ.માએના બર્ણીદાન લીધી, આ દૃશ્ય મારી નજરે પડતાં મને મારી નિયુર લાગણીઓ, કોરે દીલ, અને મિથ્યાભિમાનને માટે મારું દિલ કંપે છે. અને પશ્ચાતાપ થાય છે, વિંટી જોવાયાથી ઘરમાં હોહાકાર ચલાવ્યો, અને પોલીસ એડીશ્વરને આ બાબત જાણ કરવામાં આવી. તે મિત્રારો હંક ઘેર નહોતો પહોંચ્યો. ત્યાં પોલીસો તેને પોલીસ યોગીપર લઈ ગયા, થોરી કણલ કરાવવા ખાતર લેનાપર અત્યંત સખ્તાઈ કરવામાં આવી. આખરે કેસ કોર્ટમાં ગયો. મોટાસેટ બંધા દબાણ અને અને સબજન પ્રદર્શ હોય તેમ આમારી રાજમાં સારી લાગવગ હોવાથી આમારી ચર્મની ખાતર તેને પુરાવા વગર આઠ દિવસની સજા કરી કોર્ટમાં અપાએલી તેની જુખાની એમે તેવા કણલ વજ્રહૃદયને પીગળાવી નાખવા બસ હતી. આઠ દિવસો પસાર થયા, અને તે છૂટી તેને ઘેર ગયો. ઘેર જતાં તેણે નિચે મુજબ બે પત્રો લખ્યા.

તા. ૨૬-૫-૨૬

મુરદીન મહાબુબ પિતાશ્રી,

આ પત્ર મળ્યાં આ આપના નાચીજ કમીનો શુભામનો

આત્મા મુકેઅદમતી સફર કરવા ચાલ્યો જશે. આપ તો મરીખ હતા પણ તે જતાં ઇશ્વર પૂપાથી આપણું સંદેર અને એક સીધા સાદા માથુસ તરીકે જોળખતું હતું. પણ આ બનાવ બન્યા પછી ફુનીઆ મને નીમકકરમ, વિચસવાતી, અને એવા બીજા કેટલાએ ચન્દોમાં શીટકાર આપતી હતી. નો તેવી રીયતમાં જીવવા કરતાં મરવું હજાર દરજ્જા બહેતર, અને તેથી મને આ રસ્તો મદલ કરવાની ફરજ પડી છે. હું ખુદ પાસે કરમરી એટલી આજીજ કરું છું કે ખુદ મારી મોત પછી મને ફુનીઆના શીટકારોથી બચાવે, અને મારા ગરીબ દાલ પર રહેમ કરી મારા નેક, ઉદાર, અને રહેમદિલ દોસ્તની જોવાએથી મીજ તેને પાછી મેળવી આપે, મારા વહાલા મિત્રને કંઈ ઇશ્તિયાસ આપતા નહિ. તેને કંઈ ઇશ્વર નથી પણ આમાં કુદરતનો કંઈ ભેદ છે. મિત્ર તો મારું ખીના રૂપ છે. મિત્રની નજરમાં ચુદેમાર તરીકે જીવવા કરતાં આ મોતજ સાદું. ખુદ તેની દિનપ્રતિદિન તરકકી કરે. એટલીજ આ કમતરીનીની ખુદ પાસે અજ છે, તે કંદાય તમને કંઈ મદદ કરવા આવે, તો તે સ્વીકારવા નહિ. એજ મારી આપ મુરખનીના પાકકમેમાં વસીલત છે. મારા વહાલા માતા, બાપ, વ્હેનો અને સર્વ સમા રનેદીઓને મારા આખરી સલામ ખુદ મારી પરવું આ કલંક દુર કરે.

લી.

આપના કમનસીબ ફરજદ

મુરદીનના ઉદલા સત્તામ

*

*

*

પૂજ્ય વરિલ થી,

આપના પાકકમેમાં લખવા વિનંતિ જે હું આપના કુટુંબ સાથે સારી રીતે જોળખી ગયો હતો. પણ તે જતાં મેં એક વાંત આપ વહીવટી છુપાવી રાખી હતી. તે ખીના આજ આપના પાકકમેમાં ખુલી કરવા રજા લઉં છું. હું સમજી શકું છું કે તે તમે જ્યારે સાંભળશો ત્યારે મારા પર લાનત અને ગાળાના વરસાદ વરસાવશે. ખેર, બહે, મારે લખવા વિના ચાંદણું નથી. હું આપની વ્હાલી તુરે નજર તાજને મુશ્કેલ અને સાચા રનેદી સાહતો હતો. તમારી વ્હાલી પુત્રી પણ આનાચીજને તેવાજ સાહતો હતો. તમારી વ્હાલી પુત્રી પણ આનાચીજને તેવાજ રનેદી સાહતી હતી. આપ એક સત્તાધારી જ્યારે હું એક મીસીન જો હું તમને આ વિષે અરજ કરત તો તે અરજ આપ સાંભળત પણ નહિ અને મને બુલકારી કાઢી મુકત, મારા પર આવેલ આરોપ વિષે, તમે સારી રીતે જાણતા હશો, અને તમે પણ ફુનીઆની આન્યતાને માનતા હશો. હા, ખરું છે. મારી એજુનાહીના સાક્ષી માત્ર ખુદ છે. અને મને તે આ કલંકમાંથી એજુનાહીના સાક્ષી માત્ર ખુદ છે. અને રનેદી દ્વંદ્વને ચાન્ટી પુલ મારી કલ્પ પર ચડાવી મારા દુખી અને દર્દી હૃદયને ચાન્ટી

અર્થવા તકલીફ લે જો. મારી હૃદયેશ્વરીને આ તેના બેચુનાદ
આશ્રયના હેતુના સલામ કહેજો.

— લી.

કુખી આત્મા

મુરારીના હેતુના સલામ

વાહ, કુદરત વાહ, જે દિવસે વિંટી બોવાએલી. તે દિવસે
અહુ શોધ કરી પશુ કંઈ પતો લાગ્યો નહિ. કંપાથી લાગે મારા
પર સંસારમાં આ સંસ્કાર થયા બાકી હશે, અને હું બદનામ
યદ મારા વ્હાલા જાનીસાર મિત્ર અને તેની વ્હાલી તાજની
દત્તારો થયા નિર્મોહ થયા હોઈશ. ઇશ્વરની લીલા મદન છે તેને
કોઈ પાર પામી શક્યું નથી. જે દિવસે મારા મિત્રને આ શાની
દુનિયા છોડી માથા જવું તેજ દિવસે મારા નોકરને જે રૂબમાં
વિંટી બોવાએલ તે રૂબ સાફ કરવું અને સાફ કરતાં ગાલીચા
નોએથી વિંટી મળવી તે લાઈ તેવું મારી પાસે આવવું.
વિંટી જોતાં માઈ મેં પડી ગયું. અને માઈ શરીર
કંઈ પડવા લાગ્યું, મેં તરતજ મારા નોકરને મારા
મિત્રની ખરા દિલથી મારી માથવા બોલાવવા મોકલ્યા, તે
ગયા અને ત્યાં જઈ જુલો છે તો સો એક માથુસો, પોલીસ વાઈસર
તથા ધરમાંથી નિકળતો રૂબનો ખતી તે બધાએ મારા નોકરને
મકારાથી મુક્યા, તે બીચારાએ બહારથી કોપને આ બીના વિષે
પુછી તરત મકરતો મારી પાસે આવ્યો, અને સર્વ હકીકત
તે જાણતો હતો તે વિષે મને કહ્યું. આ સાંભળતા મારા હૈંસકોષ
ઉડી ગયા અને માઈ દીઠ એવેન થવા લાગ્યું. મદામેનતે હું
મારા મિત્રને ત્યાં ગયા, દુનીયા મારી તરફ ધિક્કાર વરસાવતી
એકાદ નજરે જોઈ રહી. હું મારા નિલપરને કાણ ગુમાવી ત્યાં
જમીનપર બેસી ગયા. ત્યાં મારા મિત્રના પિતા મારી પાસે આવ્યા
અને અને આશાસન આપી ધરમાં મારા મિત્રનું મૃતદેહ જ્યાં
પડ્યું હતું ત્યાં બોલાવી ગય, થોડીવાર પછી મારા મિત્રને
લખેરી કમળ મને વાંચવા દેવામાં આવ્યો, કાળજી વાંચતાં હું
દિવાનની માફક મારા દેહનું જ્ઞાન બોધ એકાદ દસે મારા મિત્રના
મૃતદેહને જોવા લાગ્યો, અમારે તેના મોંપર દારૂની
રેખાઓ અને ગેરોપર નિર્દોષતાની છાપ જુલ્લી રીતે દેખાતી
હતી. મારા મિત્રના પવિત્ર મૃતદેહની સાથે હું મારા માથુસોની
મદદથી મદામેનતે કશ્તાન સુધી પહોંચ્યો. તેની આખરની ક્રિયા
કરવામાં આવી. આ વખતે આ શાની જન્મ અને તે મહેની
દરેક વસ્તુઓ, આકાશમાં ઉડતાં પંખીઓ અને કશ્તાનમાં
જોજોમાં રહેલો દરેક મારી તરફ ધિક્કાર વર્ણવતા દિસતા હતા. ધરની
સર્વ ક્રિયાઓ ક્યાં પછી સર્વ કશ્તાનમાંથી ચલવા લાગ્યા,
માન એક હું જન્મ્યાનો માફક તેની કશ્તપર રવા લાગ્યો, ત્યારે
માને આશાસન આપના કમળના લાગ્યા આ વખતે મારાથી
મેં તો જાણ્યું. વ્હાલા મિત્ર મને માફ કરે, તારા મોતનું કારણ હું જ
હું અને મુરારી જેવી કશ્તિષ આપી કે મેં તારાપર એક નજીરી

વસ્તુની ચોરીનું આજ માગ્યું. અહા, અહિં તારે મુઠે
તરફ રવાના થવું અને ત્યાં મને તે મોઝારી વિંટીનું
વ્હાલા દોસ્ત આ તારા ગુન્હેગાર મિત્ર તથા તારા કુટુંબ
નું એટલી પશુ દયા ન કરી શક્યો, અને એકદમ તારું
વરસાવી અને ગુન્હેગાર બનાવ્યો, હવે હું ખુદાને શું
આપીશ, મને પશુ એ દોસ્ત તારી પાસે બોલાવીએ
આશાસન આપવા વાળાઓએ વિંટી વિષે સાંભળ્યું ત્યારે
આશ્ચર્ય સુધાથી મારી તરફ જોઈ રહ્યા, અને જ્યારે મેં
જતાવી ત્યારે દરેક આત્માએ એકી અવાજે કહ્યું. શું
બેચુનાદ કે બધ થયું. હવે તે લોકો તેમની કમળા પ્રમથો
પ્રકળ ગાળો તથા કટુ વચનો કહેવા લાગ્યા અને થોડી
પછી તેઓ એક પછી એક વીખરાઈ સો ફોને ત્યાં ચાલ્યા
મારા માથુસોએ મને ઘેર આવવા કહ્યું, પશુ મેં તેમને ત્યાં
ચાલ્યા જવાનો હુકમ કર્યો, થોડી વાર થતાં એક બીને જના
(ચુલેલ) કશ્તાનમાં આવ્યો, તે પવિત્ર મૃતદેહનું નામ જ
જતાં હું બેજાન યદ મારા મિત્રની કબર પર ઘળી પડ્યો, કે
જ્યારે શુધ્ધિમાં આવ્યો ત્યારે દરેક માથુસો ત્યાંથી ચાલ્યા જ
હતા, હું આમ દેલા દિવસ કશ્તાનમાં મારા મિત્ર અને
વંશદાર માથુકની મારી માગતો અને તેમને આજીજી અને
કરતો પડ્યો રહ્યો તેની મને ખબર નથી, મારા મુરારીઓ
જુદજ સમજાવતા પશુ તે નિષ્કં જ્યારે મારા માથુસો મ
દુર બેસી મારી ખબર રાખતાં આમ એક સાંજરે જે પાછળથી
ખબર પડી કે શરવારની સાંજ હતી તે સાંજે
મારા કહ્યુંદિવમાં કાઠનાં મીઠા ચખેનો શરવાર
થવા લાગ્યો. હે મુરદીન તમે ઘેર જાવ ખુદાએ
થએલા પચાતાપથી અને આહોભરીથી તમારા ગુનહોની માફ
જાણી છે, તમે મુરદાના મિત્ર હતા અને હેવાપત સુધી રહેલો
તમે તો દુનીયામાં માત્ર આના રૂપ જન્મ્યા. બાકી ખુદાનો જે
તો ખુદા જાણે છે. ખુદા તમારો નેક ઉમેદા પુરી કરે અને
તમારી મુશ્કેલી દુર કરે આમીન આટલું કહેતાં તે અરજા બધે
થઈ ગયા. તે પ્યારો અને સુરીસો મીઠો અવાજ બીજા કાઠનો
નહિં પશુ મારા વ્હાલા દોસ્ત અને તેની હુકમ દેતી તાજનો
હતો, માઈ દિવાનાપણું ધીમે ધીમે દુર થવા લાગ્યું અને હું
આરતે આરતે શુધ્ધિમાં આવવા લાગ્યો. અને હું મારા માથુસોને
જોજળવા લાગ્યો. અને તેમની સાથે ઘેર ગયા. આજ પાછો
ઘેર આવ્યો તેને પાંચ દિવસ થયા હતા. મારી સારનાર કરવામાં
આવી ત્યારે મેં એક દિવસે મારી તખીયન કંઈ સારો યદ ત્યાર
પછી તપાસ કરતા માથુમ પડ્યું કે, વ્હારા વાદલા દોસ્તે તેમ
ગુજરવા પહેલાં મેં પત્રો લખ્યા હતા. એક પોતાના વ્હાલા પીતા
પર અને બીજો પત્ર તાજના પિતા પર, તજના પિતાને પત્ર
મળતાં તેઓ તાજ પર બુદ્ધિ શરૂ થયા અને મારા મિત્રને
ન રહેવાનું કહેવા લાગ્યા. તાજે પોતાના રૂબમાં જઈ એક
મીઠો લખી.

મહારાજાના પિતા.

હું આપની નાદાન બાળકો આપના પવિત્ર ચરણોમાં
વખવા રજા લઉં છું કે જીને તમે ધિકારો છો, તે મુસ્તફા મારે
હવે દેવના હો, હું હવેથી ક્યારની પરજીવા બંધાઈ ચુકી હતી
પણ તમને અથવા મારા માતૃચીને કહેવા નેટથી મારામાં દિવસ
ન હોઈને, હું ચુપ બેસી હતી. ક્યારે તે મરીય હોતો પણ તેનામાં
આનંદનીનો બેઠો હતો, વિરતા, મુશીલતા, વિદ્વતા તેનામાં જન્મથી
હતી, મારું દીલ તે આવું હલકું કાપ કરે તેમ કણમ ચળું નથી
હું તેને નિરોધ આપું છું. મારે હવે તેની સાથે જવું જ નોંધ્યું.
મને તેના પહેલુમાં દેહનાવને માતા બાપ બહેન અને સર્વ સર્વ
વધાઈને છેલ્લા સંભાળ.

૯૦. આપની અભાગાણી.

આટલું કામ કરી તેણીએ પતને પોતાના રૂમમાં ગેલપર
મુકબું અને મુસ્તફાનું નામ લઈ પોતાના રૂમની બારી-
માંથી નીચે જમીનપર બુસો માર્યો તાજની ડોમળ
સાદમશાળા દેહ થોડી પગેમાં નીચે કાળી શીલાઓ
પર પડી લેલીથીલાણ ચણ થોડીવારમાં દેહની ડોમળ કાન્ટી
નટ થઈ ગઈ, અને તેનો પ્રેમી આત્મા તેના બહાલા મુસ્તફાના
પસંદ કરેલા રસ્તે પાછળ ચાલી નીકળ્યો આખરે તાજના પિતાએ
તાજને પત્ર લખ્યો. જરા દોષ, શોભ અને ગદાની પછી દર-
કના સંમતવવા બાદ તેણે તાજને તેના બનીશાર આલકની
આજીવન દરનાવાની હા પાડી હવે બાકી રહ્યો. હું તે મારા
છેલ્લીના દિવસો દુનીઆની મુશા વચ્ચે પસાર કરું છું
મારા બહાલા શરતની શાંતિની ખાતર ખુદના નામે
આશીર્વાદ કરું છું અને મોજશોખ શું તેનો મને ખ્યાલ
મુશ્કેલી પણ નથી પ્રેમી હૃદયોની કષ્ટ પર જુદા જુદા મગાળી અને
મારાથી બનતી કુશાનતી તીલાવત કરી. તે પ્રેમી મુગલની ખરા
દિલથીમાથી માંગી ઘેર આવું છું. ખુદા મને માફ કરે. બાકી
દુનીઆ થોડીજ મને છેલ્લાની હતી.

સંપૂર્ણ.

મેસમેરીઝમની વીડી

આ વીડી ક્રમિય કલાનો સંકરજ છે. આથી દરેક માણસ
જાત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની હકીકત જાણી શકે છે.
મુએલા માણસોથી ત્રાત કરવી, હજારો ગણ દુરના માણસના
સાલસવાલ જાણવા, પોતાનાથી બાળકોનો પત્તા લાગવો શક
મેસમા ઉત્તર આપવા વગેરે હજારો કામે આ વીડીથી શક્ય છે.
આ જાહેર ખખર મુજબ શુદ્ધ ન આવે તો પેસા પાછા આપીશું-
માં. ર. રા. ટ. ખ. ડ. આના.

પેસા—પ્રો. મુલજર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

વિદેશી નટ-નટીઓની આર્થિક સ્થિતિ

હિન્દુસ્તાનનો સિનેમા ઉદ્યોગ ખચપણની સ્થિતિમાં છે. અને
અનેના દિવસ પ્રોડ્યુસરો પોતાની બની સફલી મહેનતથી આ
ઉદ્યોગને આગળ વધારવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે તે સાથે અંગ્રેજો
નટ-નટીઓની પણ સારી જેટી કર રહ્યા લાગી છે. અને રૂઢ-
લાકની “રટાર” તરીકે મજાની થવા લાગે છે. આવા વિદેશી
“રટાર” તરીકે મજાતાં નટનટીઓએ પોતાની આર્થિક ઉન્નતિ
કરી કરી છે, તેનું વો. કે. બાન અર્ધ રજી કરવામાં આવે છે.

આ લેખ લખતાં ધણીજ અભવથી લાગે છે કે, વિદેશી દિવસ
કંપનીઓ, નટીના પગાર તેમજ સીનો તથા રુટીઓના ખર્ચો
વિગેરે મળી દર અઢવાડીએ ૭૫,૦૦,૦૦૦ ડોલર (પચોતેર
કોટ) નો લખવટ ખર્ચ કરે છે અને તે ખર્ચ આગળના વર-
સીના ખર્ચો સાથે સરખાવતાં વિશેષ છે, જેથી સાબીન થાય છે
કે, શીઓના ધંધામાં અમેરીકાની કંપનીઓની આગાદી થતી
જાય છે જેથી તેઓ આવી રીતે કાંકરાની માફક શીઓની
પાછળ પેસા છોડે છે.

તાંના નટ-નટીઓની કમાણી દર વર્ષે કેટલી છે તેનો
ખ્યાલ કરીશું તો નીચેના લખેલા નામો તમા આંકડાઓ જણાશે.

નામ	ડોલર
૧. હોરાસ લોપક	૨૦,૦૦,૦૦૦ (વીસ લાખ)
૨. ચાર્લી ચેપલીન	૧૫,૦૦,૦૦૦ (પંદર લાખ)
૩. ડોગલાથ કેન્ક્રીકસ	૧૨,૦૦,૦૦૦ (બાર લાખ)
૪. એરીઆ રોસનસન	૧૦,૦૦,૦૦૦ (દશ લાખ)
૫. મેરી પકર્ફ	૧૦,૦૦,૦૦૦ (દશ લાખ)
૬. મોરના ટાલમેન્ક	૧૦,૦૦,૦૦૦ (દશ લાખ)
૭. રોમ ગીલ્સ	૭,૮૦,૦૦૦ (સાત લાખ એઝી હજાર)
૮. થોમસ મેલ્કન	૬,૭૫,૦૦૦ (છ લાખ પચોતેર હજાર)
૯. લીલીઅન ગીસ	૫,૦૦,૦૦૦ (પાંચ લાખ)
૧૦. જોહન મેરીમુર	૪,૦૦,૦૦૦ (ચાર લાખ)

ઉપર જણાવેલા દશ નટ નટીઓના પંદરોથી જણાશે કે
દાહમાં સાથી વધારે કમાણી હોરાસ લોપકની છે અને બીજો
નંબર ચાર્લી ચેપલીન આવે છે. ગમે વર્ષે વિશાળનના પગેએ
હોરાસ લોપકની આવક અંકડાડીની ૩૦,૦૦૦ ડોલરની એટલે
વારસીક આવકને ૧૫,૦૦,૦૦૦ (પંદર લાખ ડોલરની ગણવી
હતી, અને હવે તેની અડવાડીક આવક વીસ હજાર ડોલરથી
વધીને ૪૦,૦૦૦ ડોલરની થવા જાય છે. અને જણાવવાનો જરૂર
વળી કે હોરાસ લોપક એક શીખારની પંકતીમાંથી હું કે સમયમાં
વર્લ્ડ વીસ લાખ ડોલરની કમાણી કરીને એક અપૂર્વ દાખલો
બેસાડ્યો છે કે સીનેમાની લાઇનમાં તે કેટલું કમાઈ શકે છે.

હેરોસ વોર્લ્ડ આ બધી બાદશાહી કેમણી પોતાની મુડીથીજ પેદા કરે છે અને તે પોતાનો ભાગ પણ લઈએ છે અને આ બધી કમાણી માત્ર તેણે પોતાની ડામોરી શીશ્મોથીજ પેદા કરી છે. દાલ તેની જુની શીશ્મોની કમાણી તો ચાલુ છે તેમજ નવીનનો ઉમેરો થતો ચાલ્યો છે જેથી દીનપ્રતીદીન તેની કમાણીમાં બાદશાહી ઉમેરો થતો જાય છે.

ચાલુ વરસ એટલે કે માર્ચની આખરીએ પુર થયું છે તે વરસમાં સરવાલાની ચાલો ચેપલીનની કમાણી આપણે જો જોવા જઈએ તો એકંદરે સારી થઈ છે અને બધી શીશ્મોની ચાલુ આવક ઉમેરોમાં તેની છેલ્લી કૃતી "ગોલ્ડ રમ્"ની આવક લગભગ સાત આઠ લાખ ડોલરની ઉપર થવા જાય છે.

ચીના નંબરની કમાણી કરનાર મળે વર્ષના હીસ્ટમાં ડોમલાસ ફેર બીક્સનું નામ આવે છે અને તે એક સીનેમાની લાઇનના નિર્માતા પહેલી પંક્તીના નરોમાં સુપરસ્ટો મેન ગણાય છે અને એવી રીતે મળે વર્ષ એને જુદાજ નફાકારક નીવડે છે. તેણે પોતાની "ડોન ક્યુ"ની શીશ્મમાં મોટી ફતેહ ન્યુ થીયેટ્રમાં અને બીજાં ડેકાણે મેળવી છે. બીજા પાપીરટમાં પણ સૌથી મોટી ફતેહ મેળવી છે. અને તે એવી રીતે ૨૦ થી ૨૫ હજાર ડોલર એક અઠવાડીયામાં ધણીજ ખુદબાખી પેદા કરી શકે છે.

એરીપા ર્વોનસન જે યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટોની શીશ્મ કુંડાળી નીકળી જઈ બીજા ડેકાણે પોતાની હીસ્ટમતો પાસે ફેરવે તેણી ઉપરના લખેલા દશ નટ નટીઓની કમાણીની સરખામણીમાં પહેલે નંબરે આવે એમ છે પણ મીસ ર્વોનસનના કરાર પ્રજ્ઞ થતી વખતે તેણીને "ફેમસ પ્લેયર્સ" માંથી દર અઠવાડીયે ૮૦૦૦ ડોલરનો દરમિયાન મળતો હતો. અને હજી એમ કહેવાય છે કે તેણીને ૨૦,૦૦૦ ડોલરના અઠવાડીક દરમિયાને એક શીશ્મ કંપનીએ બોલાવવાડું આમંત્રણ મોકલાવ્યું હતું છતાં પણ તેણીએ ૧૦,૦૦૦ ડોલરના અઠવાડીક પગારે યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટની કંપનીમાં રહેવા કબુલ્યું છે, પણ તેણીને તે પગાર ઉપરાંત નફાની અંદર અમુક ટકાનો હિસ્સો આપવાડું કહ્યુંયું છે, અને તેથી એમ અનુમાન થાય છે કે તેણીને ૨૦,૦૦૦ ના અઠવાડીક પગાર જે ફેમસ કંપની આપતી હતી તેના કરતાં વિશેષ કમાણી થવા સંભવ છે. અને તેણી યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટની અંદર અમ ગણ્ય કહેવાય છે.

મેરી પીક ફૂડની કમાણ મળા વરસમાં દસ લાખ ડોલર સુધીની થવા જાય છે અને તેણીની "લીટલ બ્લેની રૂની" નામની કૃતી ધણીજ સારી નીવડેલી છે અને ધણેા સારો નફો એમેરીકામાં મેળવે છે. અને તેની જીહી કૃતી "રેપેરો" તે પણ સારી કમાણી કરી આપે છે. ખરેખર મેરી પીકફૂડ અને ડોમલાસ ફેર બેકની જોડી પોતાનો શીશ્મોની અંદર બ્યવરતા ધણીજ સારી રીતે કરે છે અને ખરેખર તેમની એક અગરની છે.

થોમસ મેડગન પણ પોતાની કમાણીની દર વધારતો રહ્યો

છે અને એ વર્ષે તે પણ લાખો ડોલર કમાવનારની ટી સમાઈ જાય છે. તેને તે વખતે અઠવાડીક પગાર ૮૦૦૦ મળતા હતા. મેડગનને નવા કરારથી શરૂ છે અને તેથી એક શીશ્મમાં નોરમા ટાલમેજ સાથે ભાગ ભજવવાનું ધાર્યું છે. વળી મેડગનને જ શીશ્મોના સારૂ ફેમસ પ્લેયર્સ દસ લાખ મેડન્ટોલ્ડ આપવાની માગણી કરી છે અને તેણે તે કરાર સહી કરીને નોરમા ટાલમેજ સાથે કામ કરવાનું ધાર્યું છે. ઉપરાંત જ શીશ્મોમાંથી ચાર શીશ્મો બાર માસમાં તેપર કરી આપવા કહ્યુંયું છે અને તેથી તેની આવક અઠવાડીયાની ૧૨૦૦૦ ડોલરની થવા જાય છે.

લીલીયન ગીસ પણ દસ મોટી કમાણી કરનાર નટ નટીઓમાંની એક નટી છે. મેટ્રોગોલ્ડવીન સાથે તેણે જુદી જુદી શીશ્મોમાં ભાગ લેવા કંટ્રાક્ટ કરેલ છે, તેની અઠવાડીક આવક ૮૦૦૦ થી ૧૦૦૦૦ ડોલર સુધીની થવા જાય છે, પણ અંજ વરસ લીલીયન ગીસના મટે ખરાબ મળ્યું હતું એમ કહેવાય છે કારણ કે તેણીની "લામો હેમ"ની શીશ્મ સારી નથી નીવડી અને તેણી ભવિષ્યના વરસમાં સારૂ કામ આપી દસ સારી કમાણ કરનારની પંક્તીમાં ઉભી રહેવાની કોશિશ કરશે.

સીનેમા સ્ટાર નોરમા ટાલમેજ અને ડોર્માનિયર પણ પતિઓની મદદથી મોટી બાદશાહી કમાણી કરી રહી છે નોરમા ટાલમેજને તેણીના ધણી જોસફ રોક તરફથી તાલીમ આપવામાં આવે છે અને ફુનીઆમાં તેની શીશ્મોમાં પોતાની હોશીયારી પ્રખ્યાત નટ-નટીઓ "કનિસ્ટન્સ" ટાલમેજ "મરલ કીટન" અને "રોહાલ વેલીટો"ને ગાયરક્ટ કરી છે અને પોતાની કંપનીમાં જોડેન બેરુમને પણ ઉમેરી છે.

મીસ્ટર રોક પોતાની રજારને યુનાઇટેડ આર્ટિસ્ટમાં જોડવા માગે છે અને તેથી નોરમા ટાલમેજની વારસીક આવક દસ લાખ ડોલર કરતાં ઉપર થવા જાય છે અને કોનિસ્ટન્સ ટાલમેજ અઠવાડીયાના ૩૦૦૦ ડોલર કમાણ કરે છે.

મરલ કીટન પણ અઠવાડીયાના ૪૦૦૦ ડોલર પેદા કરી શકે છે.

અને તે બધું શેકના ગાયરક્ટરનની કુશીયારીયા થાય છે, અને રોક વેલીનટીનોને એક શીશ્મના પીકઅર સારૂ ૧૦૦૦૦૦ ડોલર આપે છે એમ કહેવાય છે, આ પ્રમાણેના કરારથી તેણે હજી પીકઅર "સન જોહી ધી શેખ" છે, બેચક બાવી-રડીને પોતાનો ભવિષ્યનો કરાર વેલીનટીનો સાથે કેવી રીતે કરવો તે વિચારેવા પડ્યો, બોક્સીંગની વાતચીતમાં "બ્રસ"ની કૃતિની અંદર વેલીનટીનોની ફતેહ થયેલી કહેવાય છે અને હજી ગ્રહેરમાં કંઈ તેણે પરીક્ષાય આગળ નથી. રડીના "સન જોહી ધી શેખની" કુશીયારી તેને વેલીનટીનોને ચાલુ દર પીકઅર દીઠ ૧૦૦,૦૦૦ ડોલર આપવાની સમજા કરતી પડશે. અને રોક બેરુમને પણ એવો નામનીન નર બનાવી ૧૦૦૦૦૦ ડોલરની કમાણી દર પીકઅર દીઠ કરાવવાને મથી રહ્યો છે. "ધી સી બીસ્ટ" માં નોરનર બ્રસ સાથે કોન્ટ્રાક્ટ કરી જે કમાણી તેણે કરી દેખાવેલી છે તેથી ખરેખર શેકનું મન તેના તરફ ખેંચાયેલું છે. અપૂર્ણ.

“મોજ-મજહ” નો મુરખો.

નર-આ નરકમાં હું નામકનું કામ કરીશ નહિ.

મેજહ-એમ !

નર-કરવું કે તેમાં નામકને ફોલોની સભા હરખાવવામાં આવેલી છે. હું મરી જાઉં છું એ જોવાનું મારી બે રી રી રીને જાણું ચિરંજીવ મળતી મૂકશે !

એક મજહને પોતાના આંકડેને એક જાતો આપી પંચાંગ વેળાનું લઈ આવવાનું કહ્યું. તેને જાતી પાછો આવેલો જોઈને તે કહે પૂછ્યું-“અરે ! આવલો તમારો જાતી કેમ આવ્યો ? કોઈ-કોઈ મરામત કર્યો તે !”

મેજહ-તે વાત પૂછાજ નહિ ! તમે મને એક પંચાંગ લખાવો એક જાતો આપી દો, પણ હું એક જાતોનાં મજા લેવાનું જ પંચાંગ લઈ આવ્યો છું !”

મેજહ-નાહ ! તું ખરો હેસિયાર !

પ.જક-આપા, આપા, મને આ થંદી વેચાતી તક આપે. મને જોઈએ છે.

આપ-માફ, ચાલો જા. આપો રિવસ વચાડી મારું મધુંન ફેલી નામક છે !

પ.જક-હિ જોવા. તમે સુધુ તમા પછી રાતનાજ વચાડી મારું એ એ એ લઈ આવો !

આપ-મેટા, અમારે કેટલા વાંચા દશે !

મેજહ-આપ, કાલ જોઈશા !

સિસક-મેં વિચારેલા બેડે કરી છે અને હું વિચારેલા બેડે કરનાર છું, એમાં કેટલું અંતર !

વિચારી-જાહ આજા કાલેમ !

મજહ-કિશોરને અને તમારે હમણું કેમ છે ?

મજહ-પંચાંગ સાચા જાતી ! તેનો અને મારો બંધો પંચાંગવાર પણ થઈ ચક્ર થયો છે !

મજહ-અરે ! પંચાંગવાર જોઈએ ! કાંઈ સમજવામાં આવતું નથી !

મજહ-તેમાં ન સમજવા જેવું છે શું ! હું કિશોરને પણ લઈ છું, પણ તેના તરફથી ઉતરજ આવતો નથી !

દેશના દુશ્મનો કોણ ?

તમારે તે જાણવાની જરૂર છે

નાસેલી પ્રજાના પોકારો સાંભળી. એક વીર રજપુતાણી કુંબીકી દેશના દુશ્મનોને શોધવા પકડ્યા તૈયારી થઈ પણ તેમ કરતાં

દેશ કે દામન ?

નો સવાલ ઉભો થયો. શું વ્હાણું ! દેશ કે આમર ! શું કરવું ! ક્યાં જવું ! કોને કહેવું ! આ સવાલનું નિરાકરણ ટુંક સમયમાં તમે જોશો.

સરસ્વતી ફિલ્મ કુંબીકી
ઐતિહાસિક ફિલ્મ

દુહારી

રાજસ્થાનના રાતા પાનામાં લખાયેલો એક અદ્ભુત સફા મીઠા મળીકાલ જોશીએ ખાસ જરૂરમત ઉડાવીને દર્શ્ય કરશે ટુંક સમયમાં આવશે—

સીનેના મેજેસ્ટીક

જાણીતા આર્ટિસ્ટો—

પહાડી પહેલવાન, મીઠા ઉતારીયા, અભિનયના ઉત્તમ મીઠા વજાલ, મુકામરાજ, મીઠા પુરુષ અને રીનેમાની નવજુવાન નટીઓ ખીસ પુતલી, ટાલક વગેરે-જાણીતા અને જુના કેમેરામેન મીઠા દરેકીદરની ઉત્તમ ફોટોગ્રાફી

આના પછી તૈયાર થતું હમારું આવતું ચિત્રપટ

—પરદેશી સૈયાં—

જુદાઈ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું.

ગીરગામ મુંબાઈ ૪.

“સૌન્દર્યસુધારાતકમ્”

યાને

આનંદ લહેરી.

સુમાધિન ગીતનુ યુવતીનાચ લાલ્યા ॥

મના ન મિચતે સ્વયં સ યોગી અપવા પશુ ॥ ૪ ॥

સારા સદિત્યના મધુર વચનોથી અને અંગીકારી શાગરિક
એકા હાવભાવ વીરોથી અને મધુર ભાવવાદિ ગીતોથી જોએ તુ
મન વિધાતુ નથી યાને પીમગતુ નથી તેને કથક તો જીનેન્દિય
યોગી પુરૂ. જાણુએ અમર્યા શિમ્લ પૂછા વચરનો સક્ષાત્ પશુ
જોવા જાણુએ તે પુરપરથી પશુ ધાસ નથી ખાતો અને જીવે છે
તે પશુઓનું સાર નસીમ જાણુવું, નસીમર ધાસ ખાવાએ પશુને
ન મગન, એથી મનુષ્યએ સાદિત્ય સગીત અને કળાનું સાવ
જરૂર મેળવવું થીજીતુ જોએ

સ્મનવ્યોઝ્ઞ સ્વપા કાન્તે ન સ્મરિષ્યામ્મહ તવ ॥

સ્મરણ કેતનો ધમન્તચેતો ભવતા હ્રતમ્ ॥ ૫ ॥

કોઈ પુરો પોતાની પ્રિયાથી દૂર થતી વખતે કહેતુ
મામિક વચન -

“હે પ્રિયા! તુ મારે હમેશાં સ્મરણ કર્યા કરતો, અને
તારે સ્મરણ થવાનું નથી, કારણ કે સ્મરણ એ ચિત્તનો ધર્મ
છે અને તે ચિત્ત તો તે સમૂળથી દરજી કરી લીધું છે

હસ્તામૌજે વદનમલ્લકાનાયતાનુ વાહુમુદે ॥

દ્વારે દૈવ્ય નયન મયેરે તર્જની સમિધાય ॥

દાંડીચ્છાલ વિલસિયયાસ્વાદમુકરિતેષ્વ ॥

મમ્મયાસા હવા હૃદિ વિદ્યતી વાળ્મવા વેન્કરાતિ ॥ ૬ ॥

વિરહિણી અનુ વર્ણન-એકે અંશે પોતાની સખીના રવા
મીને જઈ તેની વિરહિણી અનુ વર્ણન કરતાં કહે છે કે, “હાથ
ઉપર મેહુ ટેની, વાળ ખસા ઉપર છુટા મૂકી અધરોટ ઉપર
તર્જની (અથવાની ખાજુની) મૂકી તમોને મળવા ઉતારીત
હોવાથી દીર્ઘ અને જીલ્લ વિશ્વાસ મૂકતી, અને વિરહત યવેશી
એવી તે સુદર અંશે કેવળ તારજ ખાન થરી આમુ સારતી
વારવારખાસુ સાચુ તમારી આવવાની રાહ જોવા કરે છે

પ્રાણસ ૧ વિદાતિ સિંચ મદાય ॥

તત્રૈવ જોવા દિવસા કિન્નત ॥

સપ્તયયોચ્ય મિચિતે રેષ રેસ ॥

કરા હિમોશોરિ તાપવન્તિ ॥ ૭ ॥

કોઈ એકે સ્ત્રિએ તેના પ્રિય પતિને પોતાને યના વિરહ
દુઃખ સળધને વચ્ચે એક પત્ર લખી મોકલ્યો—“પ્રાણેશ!
મારી એમ્શી પિનનિ છે કે તમારે ત્યાં હજુ કેટલાક દિવસ
કાલનો વિચાર છે કે કારણ હાલ અચી તો હવામન ચાલવું

છે? મમ્મી મધુ છે એટલે ચૂદની ચાદની પશુ ઉન્હાળ
રિવસો જોવા સતપા કરે છે!”

સમમનોશી

પ્રાણેશ! વિરહિણી મારી આ છે,

ત્યાં કેટલાક દો દિન માળવા છે

છે દેશ આ હોને અયોગ્ય રહેવા

આપે હિમાચુ (ચદ) કર (કિરણ) તાપ એવા ૧ ૧

આ પત્ર ઉપરથી તે અંતિ પ્રિય પતિએ તીચે લખવા
પ્રમણે ઉત્તર મોકલ્યો,

વલ્યાણિ ૧ ચન્દનસો, પરિકરપ ગાત્ર ॥

દિવ્યભક્તિને વચ્ચેમણિ ચાલેશ્યા ॥

અંકે નિધય મવતા પરિસ્થિત દોષ્યા ॥

નેમ્યામિ મુચ્ચિત્તજાનણિ કીર્તિત્વમ્ ॥ ૮ ॥

કથાણિ! ચન્દનના શીતળ રસથી તારા શરીરના અવધવેને
જાંટી કરી રુએ દુ ખે તુ મે ત્રણ રિવસો માળી નાખજો ત્યાં તો
દુ તારી પસે આવી પહેમીશ, અને ત્યાં આવી મારા બોળામાં
લઈ બે બાહુથી બાથ બીડી ચૂદના તો રુ પશુ સૂર્યના મરમી
આપના કીરણોને પશુ હાડ કરિ નાખીશ

સમમનોશી

કથાણિ! ચન્દનસે કરી માત્ર સંદેશી

તુ માળ બે ત્રણ દિનો સુખ કે દુ ખેથી ॥

ખે જો તને લઈ કરી પછી બીડી બાથે

હાડ કરીશ કિરણો પશુ સૂર્યના તે ॥ ૨ ॥

“વળા તેની અંતે તેનો પાછો જવાબ મોકલે છે”

અન્તગત મદન વન્દિ શિસાવલિદા ॥

સાવાચમે કિમિદ્ધ વેન્દનવકલ્પે ॥

ચક્રુમકાર પચનોવરિષક લેપ ॥

સ્તાપાય કવલમયો નચ તાપ શાન્તે ॥ ૯ ॥

હૃદયના અદરના ખજાની કાપદેરના અગ્નિની જે જાળ તે
રુ બાદરના ઉપર દપકોયા ચદન કાઢવના દેડે લેગો (યથેશ)
એપડવાથી છુલ્લવાની દત્તી ૧ જે કુભાર-કાચા માદના વાસણો
પડાવા લીકાડો (હાણાં લકડા ધાતથી ઢાકી) કરી તેની ઉપર
કાઢવનો લેપ કરે છે તે વાસણોને હાડક આપવા કરે છે? કહિ
નહિ પશુ ઉત્તરો તે તાપ બાદર ન જામ અને અદરની રંગી
ગરબી આપવા કરે તેને મરે તે કાઢવ એપડે

સમમનોશી

અન્તર મહો મદન અગ્નિની આશ્ચર્ય પીડી

ત્યાં રુ મરે દુ કરી ચદનનેપ દેડે ॥

જે તપકુમ્ભર કાઢવ લેપ લગે

ના તપ શાન્તિ પશુ તે જગીતોજ આગે ॥ ૩ ॥

ત્યારે તેના પતિ વળી અનુ તેની મનનુ સમાધાન કરે છે

બરા હિમાશોરણે તાપવન્તી ।

લેનમિયે ! જેવસિ મેવ શંકમ્ ॥

વિવેકં સર્વે હૃદયે સ્થાય ।

તત્ર પિતૃં દાં સમુદેવિ તાપઃ ॥ ૧૦ ॥

ચંદ્રમાના ચીતળ કિરણો પશુ ઉન્નતમાના જેવે તુને સતાપ ઉત્પન્ન કરે છે એવું જે હે પ્રિય સખા! તારા મનને લાગે છે, તે વિગે મને કાંઈ પણ સંદેહ ઉત્પન્ન થતો નથી; આપણે જે અર્થ હૃદય પશુ વિરહથી તપી ગયેલું છે, ને તે હૃદયમાં ઘૂં વાસ કરે છે તેો તેથીજ તને તે સતાપ ઉત્પન્ન થાય છે ।

(આ ઉત્તર ખજો માર્મિક પશુનો છે, પ્રિય પત્નિનો જેવો સંતે આપણા ઉપર પ્રેમ છે તેથીજ સંતે તેના ઉપર એવો છે એટલુંજ નહિ પણ તે તેને હંમેશાં પોતાના હૃદયમાં રાખે છે એવું જાણી તેવું સમાધાન કરવાને વાપરેલું આદ્યમં કાલ્ય ચતુર્થાં કરેલું છે.)

શાસ્ત્રી દયાશંકર મેઘજી

કંઈક નવું

જર્મનીના બરલીન શહેરમાં દીન પ્રતિદિન કપડાની દોરીએ વાપરવાનો વિવાદ વધતો જાય છે. ત્યાંના ખેડોડાં ખેડોડાં તજારો, કિયા નદીઓમાં ફરવા માટે એક વિચિત્ર પ્રકારની કપડાની દોરી જનાવવામાં આવી છે. એ ખેડોડાં મીઠું કાપવાના ઘાંઘા પડેલાં કાચામાં પંચથી દવા કરી પાણી માંછોડી દેવામાં આવે છે તેવાથી કુખવાની બરા પશુ ભીતિ રહેતી નથી. પાણીમાંથી બહાર કાઢી દવા કરાડી નાખવાથી આકાશનીય એક માણસ તેને જાણ પર ઉભારી લઈ જઈ શકે છે.

સમુદ્રમાં બેઠેલ નામની માછલી યાગે છે, એ તો સદુ જાણ જાણે છે તેવું તેણે જણા કાનમાં આવે છે. બેઠેલની લંબાઈ લગભગ સાઠ ફીટની હોય છે અને વજન પણ તેટલુંજ હોય છે. બેઠેલ કાનના ૨૨૪ માઈલના દિસાને અડધથી વધી શકે છે. પહેલાં તેના ચિહ્નર કરવા લેકા દોડીઓમાં જતા દતા, પરંતુ હાલમાં તેના ચિહ્નર માટે એક ખાસ પ્રાણી વધાણ જનાવવામાં આવ્યું. એક બેઠેલની કિંમત ખારથી સોળ દમર રૂપિયા હોય છે.

જ્યાં- જોહી જયા હોય—ત્યાં ઉગ્ધ ભાવનાની આશા

આજ રાત્રે

ક્યાંથી રખાય !!!

આ અડવાડીએ

સંકટી રૈયતને પીડી-નાણાંની પાપખાલી કરી-મોજ મનહ માણવા બાપુસત્તાના. રોહમાં રૈયતને કેમ રીખાતે છે ? તેના તાદરશ ચિતાર માટે જુઓ

શ્રી કૃષ્ણ ક્ષીરમ કંપની કૃત

બોલતું બુલબુલ WOOLING NIGHTINGALE

ધૂમનીતી, સાહસ અને કર્મ તથા પરાક્રમને વધુમાં સ્ટેજ પર મીસ અનમુયાનો આ વીકે અગ્રણ્ય પ્રસાદ દર્શાવતું એક નવિન પ્રોડક્શન નવીન સંગીત સાથે નવા બહારનો ટુન્સરન્ટુ થશે

આવે છે

આવે છે

વહેમાતરમ ફિ. કું. કૃત

વહેમાતરમ

દેશ સેવાનો ચિતાર

કૃષ્ણ સીનેમા

કુબાશ ઘોઝેદર ન્યુ થર્નોર

હંક સમયમાં રજુ થશે

ફિ. કું. કૃત

એ દિનની બાદશાહી

પુખંચુરત બલા

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

આપમાં
ટકવામાં
પરસમાં
અથવા
અસરોની
બાબુમાં
હશે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મોટા મોટા પશુ બચાવખ ખરીદી નવ છે, કલચર્ડ
નામે બેળસેળવાળા ખોટા માલ લઈ છાપા કરતાં

ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પશુ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેશબોનો શોખ

લક્ષ્યમણ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો

ઘરે બેઠાં પશુ માલ જોવા હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬. કાયમન્ડ હાઉસ, વામ્બા ગાંધી રોડ,

મામદેવી-સુબખનં. ૭

વિધવા!

હિંદુ

સમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

એનો

નિર્ણય

પણ પળે લીલાતી, દુઃખના અંગારામાં રોકાતી,
પશુવધ મનાતી, પ્રપંચીઓ કુર્મીઓના પાપ
જળમાં સપડાતી; છતાં આપે અબળાના આદર્શને
જ્યાં પશુ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળાના
ગોરવને વધારનારી, સમાજના અધ્યાયારીને સહન
કરવા છતાં, સમાજ રહી અબળાની શોભાને
જોવાવનારી હિંદુ વિધવાની વિપદની કહાણી મારે
વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને પણ અજવાળું વિચારવાનું અને સમાજ,
પ્રત્યે કર્તવ્યનું જ્ઞાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનશક્તિ
પાત્રાલેખન, સંમાજનું નિયુક્તિન તમારા હિતને
કમખાવશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર મુદ્રણ નયનરંજક ચિત્ર.

ફેબરેટ કામળ

મૂલ્ય રૂ-૮-૦

મોજ-મનહ કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાઈ ખીલીન, સુબખ-૪

રૂ. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ટીલીવરી ફ્રી તથા

ખીજ દરેક જાતની સાયકલો રૂ. ૫૫ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાયકલો દરેક હાલ સામાન મળશે

ઓરર સાથે રૂ. ૨૫૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ખાણવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ દાસબાઈવી રોડ સુબખ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોખીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મનહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લેયો.

લખો-મોજ મનહ કાર્યાલય સુબખ-૪.

श्रीरामदास

સુમાત્યાર

सप्तमः-२१. चित्रपट

नदीन द्विधा—

એકમીય—કિ-હુસ્તાન રિફમ કાં-

પરજી—ધર્મિક અપારી એકાદશી માટે ખાસ તૈયાર કરવામાં આવી છે.

કેટોટ્રાફી—સૂંદર છે. અભિનય માટે તો હિન્દુસ્તાન
હિંદ મંડળની માટે હશે. હવે લખવા માંગતા નથી. આ કંપની
સર્વ બાબતમાં આગળ વધી છે માન એક-
દીંગ એ એક મોટા કાળા ઘઘ છે, કાઠ
સારા ડાબેકડેને વોકોરો કે ?

ખાસત્વ' છુલછુલ—કૃષ્ણ. દિવસ કાં.
 બેખક વેદ વ્યાસ શેટોમાફર મીંચ ચતુરમાષ
 પટેલ અને માપરેકર કાનગુમાષ રોડક.

‘વરુણ—કૃષ્ણ હિંમ કાં. ના આગમાં
ચિત્રપટ્ટીની માફકજ આ એક સીરીય
દાખા વરુણ છે. સંકલના ક્યાંક કુદતી
માલમ પડે છે, ક્યેયે જાણીએ છીએ તેમ
જગલની જાળીપટ્ટીના લેખકના અક્ષરો કેમ
ઉઠ્યા થયે ગયા તે સમજાવું નથી. હશે
આજકાલ તાજાપણના’ નામથી એણખા-
વાનો લેખકનો પત્તો મેં પણ થતો કેમય છે.

દેવોમાફી—શી. ચતુરભાઈ પટેલની
દેવોમાફીને ચોમાસના વાદળોની અસર
અધ. છે એટલે જની સાથે જોડાયેલી
દેખાતી નથી.

અણીનય—મીસ ઝોમીલી, ગુલાબ, પહેલવાન વિગેરે કીક
કામ કરે છે. જ્યારે મીસ ગુલાબને ધણું જ ને છું કામ આપ-
વામાં આવ્યું જણાય છે.

એકંદરે દિલ્લિ ઘણીજ સારી પ્રતિનો છે.
નવી ખબરો.

કોટીનું—મીઠું દોઢી માત્ર લઈને કરકસર કરતા. ચીમેડાના ઘોડા છોડી, કદયાણીમાં મુગતાજ મહાલનો મહેલ રોકવા નિકળે પડ્યાનું સંભળાય છે. જ્યારે મીઠું દબે, ગુલ-સનેહવરને મુંઝવે મેલીની ખતાવવાની જોડેલાત કરતા પ્રાથમ પડ્યા છે. અને શીરીન તેના વઢાલા ફરકાઈના વિયોગમાં દવા ખાય છે, અને જ્યારે જન્મનાથના દેશમાં તપશ્વરી કરી, પુણી પુન થાય તે જાણે નથી.

૨૭૨—પ્રજાસુર જણાવે છે. પ્રજાસુર જાનો લોકોને
દેણ લગાડી પૈસા આપાને તો નવાઈ નથી જ્યારે મી ફેલવકાન્ત
બી. એ. ની પરિણામ આપી રજાનાં સમયાર મળ્યા છે

પાથેનિયર—પંચ મહાજીવના સમનો વિચાર થઈ ગયો છે
હવે ડૉ. જ્ઞાનચારો મહાકાળાનું ત્રીશુળ પકડી સરળ માર્ગ કરી
રહ્યા દેખાય છે.

શારદા-મદનકળાની કળા કદાચ મેન્ડેરીકીમાં દેખાર દેવાતું
જલ્પ છે જ્યારે તેવાજ કોઈ નવીન વ્યવસ્થાની વસ્તુ ખીં
નાનાઓમાં પણ ખીં બાને શરૂ કરશે.

આપરીયત—જુજગતી બાગ્યપરીક્ષામાં જુજગતી બાગ્ય
 લેવા તેના લેખક પાસે દાંડ તે ગણ છે. તે આબ્યેયી તેની
 આપરીયા મરો.

સરસ્વતી—દુબારી દેશનો ઉપધાર કરવા મેનેજરીમાં ચોડા

દેવલક આદિ—કાતરીયુ' ગેપ કરી રહ્યા છે, અને કાતરીયામાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનનો પથ હાથ હોય તેમ જણાય છે.

મુદશાનિ—દિશ્મલું ગઢ કંઈ મંદ ગતી
૨૫.૨ ૯

સંસારી-કલામાં આશય નેત્રેટીકમાં
આશય કેમ થયું તે સિખાડવા મોટી કલેજ
ખોલીને ખોલે છે, અને ઉમેદવારોની ઉપરા
ઉપરી અવજન આપે છે.

દ્રુષ્ટાણે—સતિમાતૃ એક નવીન દિન્દી
પેપર કક્ષીય લાવીમાં પ્રગટ થયેલું દ્વિતીય
જેનું છે. પદ્યલેખી છેલ્લે સુધી વાંચી
જતાં તેવો શ્રેષ્ઠ અપરિચિત લાગે છે.
ચિત્રો શીક આપવામાં આવ્યાં છે. આશા
કે તે સુખદાયક હોય.

કરશે, પણ એ એટલોજ થાય છે કે ડાઇ એક ધ્વજની કંપની
માટે બજાયા કાઢવું આ પત્ર માધ્યમ પધ્ધતિ છે મી- કાલકાળને
મી- ગામથેને મોકલું તુલકાન સહન કરું હોય તેમ લાગે છે, એ
આ પાત્ર સ્વયં હોય તે ઝોનો આખો પતિલાશ બેઠકારમો કાં
પદાર નથી આવવા હોય કહિતો સહન કરનારમાં સ્વપનો ચેકર
કંવાની દમી સામતી નથી, આ પત્રમાં ડાઇ નાખીતા સંધા-
દારીઓના લેખો જોવા હશે ઉત્સુક છીએ.

DOUGLAS FAIRBANKS in
'DON Q, SON OF ZORRO'

श्लो० ५॥ नमो न्यासिनी दीनभक्तं दृश्य

શારદા ક્ષીલમ કુંતું મનરંજક ચિત્રપટ

આવે છે. (ટુંક સમયમાં) આવે છે

મદન કલા

સર્વાંગ મુદર નાજનીનોનાં સામ્રાજ્યમાંથી
હૃદયાર થયેલ દાસી?

પાતાળ કુવામાંથી અજબ રીતે તેનો ઉદ્ધાર!
કાળા માથાનો માનવી સ્વર્ગની સોદામણી વાઢીમાં
શી રીતે દાખલ થયો?

પુરુષ માત્રને ધિક્કારનાર રમણી પુરુષના
કદમોપર કેમ ઝુકી પડી?

તેલ ચોળી અગ્નીમાં નાખવા

છતાં કેમ ના ખટયો?

તેનો દેવ તરીકે શા માટે સ્વીકાર કર્યો?

ભવાનીને ભૂલાવે તેવી સ્વર્ગની

અમત્કારીક તલવાર શું! શું!

કામ કરે છે?

રંભાના રૂપમાં અંજન, કુતરાના હાથ
ભોગવતા તળીયા આટતા રાગકુમારોનો
કેણ તારણદાર?

પિતૃ ભક્તિ માતૃ ભક્તિ પતિ

ભક્તિ વિ. ઉભરાતી ક્ષીલમ.

જેના ચુકશે નહિ.

શારદા ક્ષીલમ કુંતીની રસીક કૃતિઓ

આવે છે. [૧] આવે છે

પ્રધુમ્ન કુમાર

લાવીકો માટે ખાસ તૈયાર થતું ધાર્મિક ચિત્રપટ

[૨]

કોહીનૂર

આ આકાશી હીરો મેળવવા આસમાન-પાતાળ
એક કરી મુકતા છવોનો અદ્ભુત ક્રીસ્ટો.

[૩]

બંને આલમ—અન્જુમન આરા

યાને ક્ષીસાને અજાયબ

આખાય હીન્દુસ્તાનમાં લોકોને મોઢે ચઢી
રહેલ અદ્ભુત શૃંગારીક ક્રીસ્ટો.

[૪]

વિલાસી વાંઠો

આઠ રીલની ધુમ્ દસાવનાર કોમીક—

તારીખ માટે જોતા રહો

અમારાં ચિત્રપટોની પુર્કીંગ માટે લજા—મેસર્સ. મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટીટ—કોટ મુંબાઈ

ના પત્ર તંત્રી બપોરે પોસ્ટાલ દિવસે મુજબ, ગીર્યામ ખટાવ બિદલમાં મેળ-મનહ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં છાપી
તેજ સ્વચ્છ પ્રગટ થયું છે.

પ્રથમ ૩ ભુ. અંક ૧૮ તા. ૧-૮-૨૬
 છુટક ૧ આનો બહારગામ ૧ આનો

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ચાર
 બહારગામ રૂ. સત્રચાર.

મીઝ-મીઝ

મીસરદેશની ગુલામબાબા

પ્રસિદ્ધ લેખક સર રાઈડર હેગર્ડ કૃત 'શી' ઉપરથી લેવાયેલો

૮ ભાગનો ખેલક આકર્ષક પ્રેમા કોમિક સાથે **“રહે લયલા”** જેમાં અદ્ભુત બનાવોની એક હર ભાગી છે કોમિક સાથે

જેમાં પ્રખ્યાત બેટી બ્લાઈથ કામ કરે છે !

આ તેવીઓ નટીકામાંની નથી જેઓ રાખ કાપડીને રૂ. ૨૫ (બેશઃ લાથા સાથે) ના પગારે રહેજી સંતાનશ વાગે છે. પણ એને રોજના રૂ. ૬-૮ મળે છે, પણ કંઈ મફત મળતા નથી. તમે તેનાં કામ બેશો તો કહેશો કે, આ પગારે પણ આ સાર્વજનિકી રાણી કંઈ ઝાઝી મેંથી તો નજર કહેવાય

બેટી બ્લાઈથને અમે અમારા સ્ક્રીન ખાતે બે અઢવાડીયાં ખાતે રાખી છે

આવડત રાનીવાગ્થી **“દરબારે સુલેમાન”** રાજ થશે-જેમાં પણ એક બીજું ચિત્રપટ તેણીએ કમાલ કરી છે

વખત—પા, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧ રાત્રી રવિ ૩૦ વાગે

ભાવ—રૂ. ૨, ૧, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦, ૦ સાથે

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ્સ રોડ

આપાદ વદ ૮)

રવિવાર તારીખ ૧ હી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ હુ. અંક ૧૮

આ અઠવાડીકા પ્રસિદ્ધ યતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલિપતજ દોષ છે. શાશ્વત અસ્તિત્વ ધરાવે છે. કલ્પના નથી. આ મો. અ.

ચ મ સા વિત્રી સં વદ

અખનાર-શા. હાગવનરાય દી. દવે.

—૦:૦—

(ત્રયા અંકથી સંપૂર્ણ)

યમ

તથાસ્તુ-પુણિપતાશ્રા

યન સુન દુષ્ટને સતિ થશે રે
દુષ્ટ પતિ વંચ સુદુષ્ટિ પામશે રે;
અમર જન્મમાં સુ કીર્તિ રેશે,
સકળ દુઃખો દુષ્ટનાં વહી જશે રે—૩૭
યુગવત્ કૃષ્ણાં સનિ । દુષ્ટ પામી
દુષ્ટ સુખમાં ન રહીજ કંઈ ખામી;
સકળ-શ્રમ તણ કરે દુષ્ટ જાને,
પ્રિય સતિ । આશ્રમ માંડી સુખી થાને—૩૮

સાવિત્રી

માલિની

વનપતિ રિપુ કેરા, કંત ને એક બોલ્યા,
પુનર ન સુખ માંડી, વાક્ય ને સુત બોલ્યા;

* સુખવર—ગાર વરદાન.

વચન વિદુ ! દીપ્ત છે, સ્વામિથી પુત્ર થાવા,
તપિ પતિ લક્ષ કર્યા, દેવ તૈયાર જવા—૩૯

વિદુ ! પ્રિય પતિ મહારા, લે જશે સંવમાં ને,
ચન સુત મતુ ! કહોને કેમ થાશે મને તો !
વચન મધુર બોલી, ઉમી ભાળા પ્રદાન,
અતિશય શ્રમ વેરી, તે થઈતી કસન—૪૦

દેવવિજય

યમ—

જેઈ વિવેકજ્ઞ એક સતિ; દુષ્ટ રોક થાશે; વિશ્વ રાજ થયો દુઃ,
બોલી વિવેક કરી મુદુવાણીજ્ઞ દુષ્ટ સતિ । છત્રી, દારી તથા દુઃ;
તેથી સુખ ! દુષ્ટ નાથ તથા લક્ષ પામ્યે મિતે હવે બાળ દુઃ મુક્તિ,
પુત્ર રમાં ચન વર્ષે લખી સુખ ભોગ્યાને કરી ધર્મ મુખરિન—૪૧

હરોદિગાર

શાહલિચીટિન

અંતર્ધાન થયા વડી વચન એ બેચી લક્ષ પામને,
સાવિત્રી નિઃ નેનથી નિરખતી, છત્રની એ આસને;
સ્વર્ગે નોખા કુદૃષિ મનમાં શુદ્ધિ લક્ષ પુખતી,
સ્વામિ, આશીર્વાદ મુખિવર લક્ષ, રનેદે સતિ લચરી.

અંક ૧૯.

* મુખિવર—વજ્ર વરદાન.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમાણી

મકરણ ૨૪ મું.

લાવાકાન મારી સાથે ધણા ઝડપેલા બાવથી વાતચિત કરવા લાગ્યો. તેણે મારે અનિષ્ટ કરવાનો કદાપિ પ્રયત્ન કર્યો હોય તથા હું તેને ઝાળખી શક્યો હોઈ એવો બાવ તેણે દર્શાવ્યો નહિ.

સન પાંચ કલાક સુધી અને મરૂમિનો માર્ગ કાઢ્યો. પછી અને એક જગ્યાએ જતા જમાનાના કિસ્સા નજીક જઈ પહોંચ્યા. એ રથને કાંઈ જનમાનવ નહોતું તથા ધણા કાળથી કાઠના પગલાં એ રથને પડેલાં નહોતાં. ફરતા ફરતા અને એક સાંકડા દારૂમાંથી એ કિસ્સામાં આવેલી એક મોટી અધકારમય ભાંગી-તૂટી અટ્ટધિકામાં જઈ ગયા.

લાવાકાને કહ્યું:-“આ અટ્ટધિકાનું નામ મૃત્યુ-મંદિર છે. અરથ દેશમાં એવી દંતકથા ચાલે છે કે, ધણા કાળ પૂર્વે અને એક યુરોપીય સુલતાન રાજ્ય કરતો હતો. તે સિવિજની રાજ દતો. સિવિજની માટે બહાર નીકળી પડી એક વખત તેણે સુલતાનના રાજ્ય ઉપર હુમલો કરી સુધધર્મ તેને દરાવી તેની દોલત અને નરેનજર કન્યાને લૂંટી લઈ પોતાના પ્રાસાદમાં પુનરાગમન કર્યું હતું. પરંતુ સુલતાને છુપી રીતે તેનું અનુસરણ કર્યું તથા ભદુરગતે ગુપ્ત વેળે ધારણ કરી તેની સાથે મુલાકાત કરી પોતાની કન્યાની શિક્ષા માગ્યા કરી. વિજયી સુલતાને તેને હુકમ કર્યો કે “તમે હમણાજ અદિથી ચાલ્યા નાવ, નહિ તો જાંઠ” રથી પકડી તમને કેદખાનમાં નાખવામાં આવશે.”

પરાણત સુલતાને વિજયી સુલતાનના પ્રાસાદનો ત્યાગ કર્યો. તેણે વિશ્વ યતી વખતે કહ્યું:-“કાદર! બે માસમાં તારા રાજ્યમાં બીપણ મરડી હતપન્ન થશે અને તેથી તારા સર્વસ્વનો નાશ થશે.” બે માસની અંદરજ અવિશાસવાણી સફળ થઈ અને પરિણામે સુલતાનની રાજધાનીએ રમશાનતું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું. તેના કુટુંબના સંધળા માણસો મરણ પામ્યા, કેવળ પરાણત સુલતાનની કન્યા એકલી જીવતી રહી. યુરોપીય સુલતાનના મૃત્યુ પછી પિતાની લૂંટી લેવામાં આવેલી દોલત લઈ એ કન્યા પુનઃ પાત્રી પડે ગઈ. એ વખતથીજ આ રથાને રમશાનતું રૂપ ધાર્યું છે. અલ્લાના અલિશાપથી વિધર્મી કાદરોત્તે એક

પણ યદિન અદિ કાવમ રહ્યું નથી.”

હું એ મૃદદારની પ્રીક્ષા કરવા લાગ્યો. પૂર્વે એક કાલે રોમન ભતિએ આ રથને રાજ્યત્વ કર્યું હોય, એવાં અનેક ચિહ્ન પ્રાસાદના શિન્ન શિન્ન રથને જોવામાં આવતાં હતાં. ખાન-મખ બની હું સંપણ નેતો હતો, એવામાં કાઠની ડાબા નજરે પડતાં ચમકીને મેં પાછળ એણું. લાવાકાન તત્કાળ એક તેજદાર કદાર દાયમાં લઈ મારા ઉપર લૂટી પડ્યો તથા બળ-પૂર્વક મારા કંઠ દાખી મને જમીનદોસ્ત કરવાને યત્ન આદર્યું લાગ્યો. હું તેના પંખમાંથી છૂટો થવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો; પરંતુ સફળ ન થયો. તેણે કહ્યું:-“આટલા દિવસે તમે મૃત્યુ-મંદિરમાં આવી ગયા છો. આ રથને નારતિક માણસના પ્રાણનો નાશ કરવામાં આવે છે. આજે હું તમારા પ્રાણનો સંહાર કરીશ.”

મેં કહ્યું:-“બે વિશ્વાસપાતક! આવી રીતે હું તારા આનિષ્ઠનો પરિચય કરાવે છે કે! મેં તારું શું અનિષ્ટ કર્યું છે કે, જેથી હું મારા પ્રાણનો નાશ કરવા તત્પર થયો છું?”

લાવાકાન બોલી ઉઠ્યો:-“નરકના કીડા! હું તને બરાબર ઝાળખું છું. હું અમારા તંત્રમાંથી નાસી ગયેલો હોવાથી અમારે વિપદ વેઠવી પડી હતી અને અપમાન સદન કરવું પડ્યું હતું. તેજ અમારા લોક અધર્મ-અનુ અપદરજ કરી અમારા સર્વસ્વનો નાશ કરતા માંડ્યો હતો. હુંજ આગાદેશમાં હાજર મદમદ મિન ધસાક પડે ગયો પત્ર લઈ જતો હતો, -હજી પણ એ પત્ર તારી પાસે છે. લોક અધર્મ-અનુકાં છે તે કહે; નહિ તો તારા મૃત્યુ નિશ્ચય છે!” તેણે મને બા કરવાને કદર ઉચકી કાંધની ઉત્તેજનાથી તેનો હાથ કંપી ઉઠ્યો. એ કદાર દેહમાં વિધાતા પજ માતર્માજ મારા પ્રાણનો નાશ થશે એમ મને લાગ્યું. પ્રયત્ન કરવા છતાં હું તેના પંખમાંથી છૂટો થઈ શક્યો નહિ. મેં કહ્યું:-“દે બદમાશ! હું જે વાત જાણવા માગે છે, એ સંબંધી મારે સુધે કાંઈ પણ જાણી શકીશ નહિ. હું તારી મરજી પર તેડર.”

“નહિ જાણી શકું? અવરખ જાણી શકીશ. ધમામ તરફ હું ગયો પત્ર લઈ જતો હતો એ વાતનો ધનકાર કરે છે?”

મેં કહ્યું:-“હું કાંઈ પણ વાતનો સ્વીકાર કે ધનકાર કરતો નથી. હું ચોર છે. અલ્લરિવાના સુસાદરખોનામાંથી હુંજ મારી પેટી ચોરી ગઈ હતો. મારા પ્રાણનો નાશ કરવા માટે સોનામહોરોની” એક થેલી આપી તેજ ગાંડેરીને ફેંડાવેનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. તારું નામ લાવાકાન છે. ચાદ રાખજે કે જો હું આરો જીવનો નાશ કરીશ તો વિના વિલંબે તારે તેનું ફળ ભોજવતું પડશે.”

આ વખતે લાવાકાને લપકર દારણ કર્યું. તેણે કહ્યું:-“હાજી અણ સલામ આ મરૂમિના સુલતાન છે, અને હું લાવાકાન તેમનો નજર છું. કાદરનો સદજ પણ હર અમેરાજના નથી. તેં એ અધર્મ-અનુકાં છુપાવી રાખ્યો છે, તે જલદી કહે અને વિના વિલંબે પેટી ગુપ્ત પત્ર અને આપ.”

મેં કહ્યું:-“એ આશા છોડી દે.”

“શયના! વાતમાં ને વાતમાં તેં મારો-ધણો વખત ગુમાવ્યો છે. હવે હું તારી-સખળી અધિઓ અંત-લાવું છું.” આમ કહી લાવાકાને મારા મળાને જોરથી ઈલાવ્યું. મારો શ્વાસ રૂંધાઈ જવા લાગ્યો. અરુપ્ત સ્વરે મેં કહ્યું:-“દોઝખના દેવ! અપદમા-માટેજ હું મને અધિં લઈ આવ્યો હતો કે? કીક છે, હું તને અર્ધચંદની ખાતરી આપી ચૂકું છું; પરંતુ અહીં કહે કે, જીએલાનું શું થયું છે?”

લાવાકાને બધાં ચાલી કહ્યું:-“જીએલા! એ સખળીની હું જોળખે છે? જો એમં દોષ તો મારી કલ્પના કાંઈ ખોટી નથી. તારી વાસતાલોખુષ દૃષ્ટિએ તેના મુખ ઉપર પડી તેના સ્પર્શ મુખને અપવિત્ર કયું છે. તેને વચ કરવા માટેજ અમારો લોહ અર્ધચંદ તેની પાસેથી તેં મેળવ્યો છે. આવી કલ્પકર વિશ્વાસપાતકતાની સખ થી છે, તે હું સમજે છે!”

મેં કહ્યું:-“હું એમાં કાંઈ જાણતો નથી. કથળો લોહ-વજ્રવા માટે એ લોહ અર્ધચંદના રક્તમને ઉકેલવા માટે મેં લાગી અરુપ્તમાન વટાવ્યો છે. હમરે આપ્તો વેલવા છતાં હું કાંઈ જાણી શક્યો નથી.”

લાવાકાને કહ્યું:-“પરંતુ તેણે તને પેતાનું મ્હેનં જતાવ્યું છે. તારી સાથે કપટ કારરયાન રચી લોહ અર્ધચંદને ગ્રમ કર્યો છે. અમને આપ્તમાં હાલવાને પ્રયત્ન કર્યો છે. એ સખળા ગુના-ઓના જાલમાં તેને જે સખ થઈ જશે, તે યદ્યપી છે.”

મેં પૂછ્યું:-“નિંજુર લ્હારાઓએ તેને થી સખ કરી છે? તે જીવે છે કે મૃત્યુ પામી છે?”

લાવાકાને કહ્યું:-“તેણે જે હાથથી સખકર વિશ્વાસપાતકતા કરી છે તે હાથ કાપી નાખી પેટીમાં પૂરી તને મોકલવામાં આવ્યો હતો, એ વાત હું જાણી ગયો છે કે?”

મેં કહ્યું:-“એ બિલકલ દેખાવની વાત મને જરાજર વાદ છે. તેં એ પેટીની ચોરી કરી હતી તેથીજ હું જોળખી શક્યો હતો.”

લાવાકાને ગંભીર સ્વરે કહ્યું:-“એ પાપિંદાએ પેતાની જનના માણસોનો વિશ્વાસપાત કરી જરના સમ્મયાર પીળાઓને જાણવ્યા છે એના કુકર્મનો લેગ્ય સખ એને યદ્યપી છે.”

“લેગ્ય સખ એટલે શું મૃત્યુ થયું છે?”
“તેના પ્રત્યેક અંગના કટકા કરી રેખાં દેડી દેવામાં આવ્યા છે. તેના પ્રાણસાથના ચિદન તરીકે-તેના અવિચારના પનામ તરીકે-જગત તેના ઊંચ દહત તારા તરફ મોકલવામાં આવ્યો હતો.”

મેં કહ્યું:-“મારો કાંઈ અપરાધ નથી. મેં કાંઈ કુકર્મ કયું નથી. અહ્યા જાણે છે કે-”

“લેગ્ય અંગના કરી લાવાકાન ખોલી ઉઘોડો-”અવનાનના ખવડાં! તારા અપવિત્ર મુખે અહ્યાનું નેક નામ ઉચ્ચારી હું તેને કલ્પિત ન કર. તારે લીધેજ અમારો લેગ્યઅર્ધ અરવ

પામવા આગ્યો છે, તારે લીધેજ કયે અને પયેએ અને પરાજીત અને દુર્લભિત થવા છીએ, તારે લીધેજ હાજ અજુ સમામની ટોળી આને વિપ્રસાદ ગઈ છે. તારા મેનની થડી આને ખાંતી પડેલી છે. તારો નેરો જોઈ હવસની પુણી બનેલી જુએજ અર્ધચંદ-પાણી વિધાઈ અમારો નાશ કરવાને તૈયાર થઈ હતી. એ આપવિત્ર જાદુશરીની સખળી શક્તિ તારા હાથમાં છે. આને જો એ અર્ધચંદ અને ઇમામના નામનો પત્ર પાછો નહિ આપે તો આપની કાલનો મૃત્યુ હું જોઈ શકીશ નહિ.”

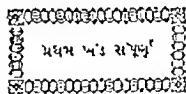
મેં કહ્યું:-“નિંજોપર જીવન ગુજરાયો તમને શું મામ થયો છે?”

“તારા જેવા વિદેશી-નાસ્તિકના પ્રાણનો નાશ કરવાથી પુન્યની પ્રાપ્તિ થાય તેમ છે.”

“હે નરપિશચ! મને જાદી છોડ કર. એક નામદની માફક હું મારા ઉપર દુમમે કરે છે. ને શેર અવામદની માફક હું મુખમાં ઉતરતો હોય તો મારી જાદુશરીને અનુસર તને થઈ શકે તેમ છે.”

“તારો વધ કરવા માટે હું તને અધિ લઈ આવ્યો છું. હું જે અર્ધચંદ પાછો નહિ આપે તો તારું જાણુ થનાર નથી.”

પછી એ નરપિશચે મને મટી ઉપર પડ્યો. મેં જોઈ એક થરનો પ્રયત્ન કર્યો; પરંતુ એક ઘડ શક્યો નહિ. લાવાકાન મારે મળું ઈલાવી મારી જાતી ઉપર ચડી એકો તંબા વાવતા જેવી સખળી આંખોથી મારા મ્હેનં તરફ જોઈ રહ્યો. મારો દમ બંધ થઈ જવા લાગ્યો. મારી અંતરેન્દ્રિયની ઘાં શક્તિ અદભૂત થઈ ગઈ. અરુપ્ત માર્ગમાં જાણે કે તમરગિતો જવાજ સખળીમાં લાગ્યો. આંખે અધિકાર જળવા લાગ્યો અને આંખું જમરું કરવું જણાયું. દુઃખ કાંટીની વિદેશીયો મરું જાન ગુપ્ત થયું અને ચોતરફ જેવજ કાળસવિના અધિકારનો વિસ્તાર થયો. હું બેઠોજ બની ગયો.

પ્રથમ ખંડ સંપૂર્ણ

(આ નવલકથાનો બીજો પટ્ટો રસિક ખંડે આપના અંકથી મળુ છે.)

મનોકામના સિંધીનો જુઓ સંમેશ નીચેનો ઉપર પાન બેઝોને કે વચર વચર મંત્ર સિંધી વચર વાળી ખરચ કરી સંમેશી મનોકામના પૂજું થઈ અને મુન્યાં તીસ બે ત્રણ માસ અગ્રાઈ સમજ થો. કિં. રા. ૧૮. ખ. જડડ-૮૪ આરાન ચિત્રોનાળું કેકશાન

શ્રી પુણેશ સરં રાત બેર લામ, મનપદ જાન પ્રાપ્તિ, વાંચ્યો ઇલાજ, ચક્રન સામુદ્રિક, વચીમજ વચ, મંત્ર, તંત્ર, બાજકજીવ અસુક આગે કિં. રા. ૧૦. અસલ ૧૮ વિશ કિં. રા. ૧૦.
ખનો-મેનીસખ જે રવાલ મેનમેક કુવનો. અસીમર સીડી

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દુખાવમાં
ટકવામાં
પરાશમાં

અથવા
જસરાઈની
ખાશુમાં
ઉભે તેવાં
ખરાં જેવાં જામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ ટલચર્ડ પલસ વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જથ્થાબંધ ખરીદી વ્યવહાર, ટલચર્ડ
નામે ભેજાવેલાં જોડો માલ લાઇ છાવા કરતાં

ખરા ટલચર્ડ લઇ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે.

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેશંઓનો શોખ
ભલામણ પુરો કરો-તમારા દામ ખચાવો

ધેર ઘેડાં પણ માલ ભેલો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, માયમન્ડ હાઉસ, વામ્બા ગાંધી રોડ,
ગામહેલી-મુંબઈ નં. ૭

વિધવા]

જે

હિંદુ

સમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

એનો

નિષ્કંધ

પણ પછે લીજાતી, કુખના અંગારામાં શેકાતી,
પશુવંશ બનાતી, પ્રપંચીઓ કુકર્મીઓના પાપ
જળમાં સપડાતી; છતાં આપે અમળાના આદર્શને
જરા પણ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળના
શોભને વધારનારી, સમાજના અપાયારોને સહન
કરવા છતાં, સમાજ રહી સમાજની શૈભાને
ઓપાવનારી હિંદુ વિધવાની વિવદનો કદાચી માટે
વાંચિ

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને ધણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ
પ્રત્યે કર્તવ્યનું જ્ઞાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનાશિક્ત
પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્પ્રત્યય તમારા દિલને
અનુગ્રાવશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર સુદલુ નયનરંજક ચિત્ર:

ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૭

ભૂલ્ય ૨-૮-૦

મોજ-મનહ કાર્યાલય

ગીરમાં ખટાડા બીદીય, મુંબઈ-૪

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ટીલીવરી ફ્રી તથા

બીજા દરેક જાતની સાયકલો ૩ ૫૫ થી ૩ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક હાલક સામાન મળશે

ઓગસ્ટ સાથે ૩. ૨૫૫ એડવાન્સ ચેકલવો

એકલા મંગાવનાર

ચાણુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ કાલબહેલી રોડ મુંબઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મનહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

ખસારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે.
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લેયો.
લખો-મોજ મનહ કાર્યાલય મુંબઈ ૪.

વેદીયાં ઠોર

અથવા

વિક્રતા કે ભયંકરતા ?

લખનાર-ત્રીયુત મજસાલ જાડવજી હકર

(૧)

સેન્સરશ્પટ દોષ ઉપર આવેલા સારસ્વતી ભવનના એક મનોહર ખોલમાં જે ચાર મિત્રો રહેતા હતા તેઓમાં વિનય હોય વૈજ્ઞાનિક, પ્રાજ્ઞસાલ પ્રજ્ઞાતાલિક, ચંપકલાલ ચિત્ર-કાર તથા રચનીકાન્ત કવિ તેમજ પ્રિયિક, ચારે બહુના સ્વભાવ સિન્ન સિન્ન પ્રકારના હોવા છતાં તેઓમાં ધણું અંધુત હતું. પોત પોતાના સ્વભાવને અનુકૂળ વિષયની ચર્ચા કરવામાં રહવાર રહી જ તેઓ મહાના ખાલાઓ ઉપર ખાલાઓ મઠમઠાવી જતા હતા.

વિનયે મહાની કોટલી રત્ન ઉપર આધારી તેને નીચે ઉતારતાં પૂર્વે ગરમ થઇ ઉઠાવું પાછી બરાબર રહી રહી કારણકારે થયું છે કે નહિ એ વિષયની યમખીટરકારા પરીક્ષા કરી. (કારણ મહાની નહિર ખરેખર સ્વચ્છ લેખનું હતું કે, પાછી બરાબર ઉઠાવી સિવાય અરી મહા લેખાર થતી નથી.) વળી પ્રત્યેક પ્રસંગે વિનય યમખીટર દાક્ષિણી રાખી પાંચ મિનિટ સુધી મહાને ગરમ પાછીમાં ઉઠાવવા દેતા હતા. એ વખતે મંદગુપ્તના વખતમાં સારતવર્ષમાં મહાની ઉપજ થતી હતી કે કેમ એ વિષયની પ્રાજ્ઞસાલ આલેખના કરતા હતા તથા નો એ વખતે મહા ઉપજન ન થતી રોય તે મંદગુપ્તે ડેમન સાથે કરેલા વિવાદમાં તેને કાંઈ કાર્યકતા જાણતી નહોતી. ચંપકલાલ રત્નની મરખીટી લાલચોળ બનેલા વિનયના મુખને કાળજી ઉપર વૈનિસલધી મીતરવાના પ્રયત્ન કરતા હતા અને કહેતા હતા કે, કાલીની અંદર-સ્વાધનિક કોઈ-કોઈ વિશેષ પુષ્પાક રહેવું હોવાથી અતી નાતના મુખ ઉપર કાલી છુટા ઉઠતી નથી, એ વિષયનો વિચાર કરી જોનાં પ્રથમ ઉત્પાદ આર્ટિસ્ટ હોવા કોઈએ એ સંદેહ વિનાની વાત છે. બીજી તરફથી કવિ રચનીકાન્ત એમ કહેતો કે, કારકંથુના મુકું મુકું

ચંપકલાલ સિવાય મહાની સપાટી અવસ્થા નીરસ બની છે; કારણ કે, ભોજન કરતી વખતે કારકંથુના ખનિ તેમજ તુપરના અંકાર સિવાય Appetite વધતી નથી. આમ દોવા છતાં ભોજન કરતી વખતે બધા સાથે બેસી મતમતાંતર ખૂંટી મુખ્ય બનેલા વરખોની માફક ઉદરભાત બની જતા હતા.

વિનય કુમ્પ કંપનીનો કેમિસ્ટ હતો, પ્રાજ્ઞસાલ મ્યુઝીકમના પ્રમુખ વિભાગનો Curator હતો, ચંપકલાલ ચિત્રકાર હતો અને રચનીકાન્ત એક માસિક પત્રિકાનો સંપાદક હતો. વિરથી કંપનીમાં કામ કરી વિનયની રૂમિ પછુ તેવી થઇ હતી. તેણે પોતાની લાકડી, ધડીઆળ, જોડા વગેરે ઉપર ભેગા લગાવી તેની કિંમત મુખમાં લખી રાખી હતી, તથા એક બાંધેલી ચોપડીમાં એ સપાટી વસ્તુઓનું Chronological શીટ હતું.

સિવાયનો એક બાળએ યમખીટર, બીજા બાળએ બેરોમીટર દોષ બનેલા નીચેના કામમાં રસપ્રદ અમુકોમાં લખ્યું હતું કે, Handicraft with care. તે ઉપરાંત દાહથી લખેલી કેટલીક નહિર ખરો હતી; જેની

અમારા આવતા અંકમાં શ્રી. યુતદને લખેલી

સુલેશ્વરની ભામિની

નામની પછી દિક્કેશ અને માલુ બનાના ભયંકર સ્થા ઉપર પ્રકાશ નાખનાર દૂધી વાર્તા પ્રસિદ્ધ થશે.

આપુ વેરાધારી રાયતાનો અથવા વગસા ભગનોની

કળિયુગની કૃષ્ણલીલાનું રહસ્ય

લખનાર મારે

અમારા આવતા અંકે જરૂર વચો.

કે, 'પરમા યુગવાની મનાઇ છે, કેમ કે યુગમાં બેસિલાસ હોય છે,' 'જેરથી ઉધરસ ખાવાથી જીવન શક્તિ જોડી થાય છે,' તત્તથી અમર કુદાકુ કરવાથી શરીરમાં ઉત્તમ પ્રકારે ભેદી ફરી શકે છે,' વગેરે. વિનય પરમાં કાજર દોષ ત્યારે દાર ઉપર મીઠા અને બદાર અથો દોષ ત્યારે Ova ની સુચના સાધનબોર્ડ ઉપર જોવામાં આવતી હતી; પરંતુ કામકાજની કોડને લીધે પછી ખરી વખતે એ સુચના ઉલટું રૂપ પારખ કરતી હતી. માટી જે કાકલાઇ

તથા ખોરાકની બીજી વસ્તુઓ લઇ આવતો તેનો Chemical test કરતા હતા તથા Hygrometer દ્વારા કુદતું Specific gravity નક્કી કરી કુદવાળા બેથા સાથે કાપડા મુખ્ય અમુર વાગાવાપ કરતા હતા.

પ્રાજ્ઞસાલ સારતવર્ષનાં સિન્ન સિન્ન પ્રમીન સચોએથી પુષ્કળ સિલાઓનો સંગ્રહ કરી તેના ઉપરના લખાણનો પરીખર કરવાનો પુષ્કળ પ્રયત્ન કરતા હતા; એક વખતે નર્મદા તરેથી મોટો પાંચ પછુનો પત્થર મુખ્ય લઇ બધ એના ઉપર કાદ-આલમનું ઉલું નિર્દ્યન મળતાં તે એટલે બધા ઉત્તેજિત બની અથો હતો કે, સીડી ઉપરથી પત્થર સરખી બધથી તેના આવેલા બે કાન કાળી થયા હતા. પાછળથી એમ માલુમ પડ્યું હતું કે, એ તરુચમાં અમર ચેચનાં કાદ-આલમ નામના માલુમન; મગા-નના કાવાળનું કાળન મોર્ડ હતું.

ચંપકલાલ પરમાં બેસી વિનિમયિતે આંકેને દેતા, નાજમાં

ઉપર જોતા માણસ, લાડી, થોડા, મોટર, આકાશિની મેધમાળા બને સૌપ્રવર્તી ઓળી મુખ એ એના ચિત્રના વિષયો હતો; છતાં એમાં માણસ કયો હતો અને થોડા કયો હતો એ સમજી શકાય નહિ; વળી ચિત્રને ઝોળખવાની દશાંકની એ મુલ્યવસ્તુ જેમ જેમ વધી જતી તેમ તેમ એ પાકને વિશેષ હર્ષ થતો હતો. સમજ ન શકાય એજ કળાનું અગર આદ્યનું Mysticism છે એમ તેનું માનવું હતું.

રજની પહેલાં એક વેપારીને ત્યાં શુભાર્થો હતો તથા કવિતાના નકાશા કુખી મહિનાની અંદર પગીસાં દિવસ જુઓયે રહી તેંકરી કરતો હતો; નામાના ચોપામાં કવિતા કળી તે શેઠની માથો સાંભળતો હતો; એ માથો સાંભળવામાં આવતાં તેની જગ દૂર ચડી જતી હતી. પછી રવીન્દ્રનાથને 'નેાજલ પ્રાપ્ત મનુ' એટલે એ 'પ્રાપ્ત' મેળવવાની ઉદામ લાલસાથી તેંકરીને રાજનાયુ આપી તેણે માસિકવિક્રા કચલાવવાનું શરૂ કર્યું હતું. તેના માથા ઉપર કવિ જેવા વાંકા ચુચાદાર લાંબા વાળ હતા, આંખો ઉપર ફેમ વિનાની ચશ્મા હતાં. કામગીરી ઓ જાતનું અનુકરણ કર્યું કરી તે મધ્ય મુદ્દરવરે વાત કરતો હતો તથા નંદીની વાત સાંભળવામાં આવતાં તેનું કપાળ તેમજ લગ્ન સંકુચિત થઈ જતી હતી. કોળીત તરફ વિશેષ સન્માન દર્શાવતું એ પોતાની કુરજ છે સમજ તે પોતાના બેઠાંકની રસોઈબધુ સથે 'આપ' સંબોધન વાપરી વાત કરતો હતો. જમતી તથા ચુર્ષ રહેતી વખતે પણ તેની પાસે એક નોટબુક અને પેન્સિલ રહેતાં હતાં; એની કાબ-કમવાનું ફાર ખુશી જઈ જાણાત સરસ્વતી કપારે બંદારે નીકળી પડતો એ અવેક્ષક હતું.

(૨)

મહિના પૂરો થતાં ચારે મિત્રોએ બધો દિશાળ ગણી જોયો. તે માથા દીઠ ચાળીસ રૂપિયાનું ખર્ચ આપેલું જણાયું. પ્રાણલાલે સંદિગ્ધ ચિન્તે દિશાળ તપાસવાની ઇચ્છા દર્શાવી એટલે કિનયે કહ્યું, "વિરાનને એવો સિખાંત છે કે મન એ સુખી હોય છે તે હુકા અવશ્ય વધે છે." પછી તેણે થર્માઈટરની મદદથી પ્રાણલાલને પાકરથળી (હોજરી) ની રિયિત સમજાવી. ચંપકે હુસ્મિન લાવવી કહ્યું, "ને કાંઈ પણ રીતે હોજરી બંદાર કાઢી શકાય તે અંતઃજાતનું એક નવીન ધ્યન આપી શકાય." રજનીએ કહ્યું, "કદાચ હોજરીની અંદર જસવાનાં સેંકડો શુભાળ ખોતેલાં જોવામાં આવતાં."

પ્રાણલાલે કહ્યું, "કુંભકર્ણની આયિંક રિયિત સારી હોવાથી જ તેની દ્રશ્ય શક્તિ અસાધારણ હતી; પરંતુ તેનું મૂલ્ય યથા પછી તેની પાકરથળીને મૂળીઅમમાં રાખવાની કુશિલ કાંઈ રાક્ષસના ભેળમાં ન આવી. આપણી પાકરથળીની હમજુની રિયિત કુંભકર્ણના જેવી છે; આમ હોવાથી કુંભકર્ણની પાકરથળી સંબંધી મૈત્રિક ચર્ચા ચાલી શકે તેમ છે."

આ વખતે લાંબી શકાઈથી માથાના વળ ઝોળતાં રજનીએ કહ્યું, "કવિનો નહો અભિસારિકા કરતાં પણ જરોરે હોય છે;

આને છેલ્લી તારીખ હોવાથી નવીન અંક પ્રસિધ્ધ કરી નાખવાનો છે." આમ કહી મુદ્દ ગતિથી તે કપડાં પહેરવા જવા લાગ્યો. ચંપકે મોલી ઉઠ્યો, - "કવિરાજ! શિલ્પદષ્ટિથી વિચાર કરી જોતાં તમારી અસારની ગતિ અંતિ મનોરમ છે; અજાણી મુલાનાં મિત્રોની ગતિનું લાભિત તમારી આજળ કાંઈ દિશા અર્થ નથી."

(૩)

મા મરી મયાનું નિમિત્ત દર્શાવી થોડા મહિના પૂર્વે ધાડીએ રજા લીધી હતી. ફરીથી એજ નિમિત્ત દર્શાવી તેણે રજાનો અવરજ કરી એટલે વિનયે તેની અવરજ નામ જૂર કરી કહ્યું, "વિરાનને સિખાંત એવો છે કે એક વ્યક્તિનું મરણ એ વંચત થયું નથી."

ધાડીએ નિરૂપાય બની કહ્યું, કે, તેમની જાતમાં એવું શાવ છે એટલે વિનયે ચુસ્તે ભરાઈ કહ્યું, "સમસ્ત માનવજાતિનાં શારીરિક ચંચ: સમાન છે તેથી જાતિગેદથી મૃત્યુ પ્રેરુદી બદલાય એ અશક્ય છે."

.. રજનીએ કહ્યું, "લાપાયાઅની અજ્ઞાનતાને લીધે અશક્ય ધાડી, પોતાના મનને લાવ ઇચ્છા પ્રમાણે દર્શાવી નહિ શકતો હોય."

પ્રજ્જલાલે કહ્યું, "ખરી વાત છે. ક્ષતિયંત્રા અને કુશીન આઠજુના જુદુ વિવાદનાં પ્રમાણ છે. એનો આપ ક્ષતિય અગર કુશીન આઠજુ હોવો જોઈએ."

ધાડીએ માથું હલાવી ઉઠારમાં સંમતિ દર્શાવી તથા તેની રજા મંજૂર થઈ. હવે રસોઈબધુ એકલી પંદી, તેનું નામ દોપદી હતું અને ઉગર હતી. નરજવાત.. વિનયે પોતાના મિત્રોને સમજાવી દીધું કે, પુરુષ તથા રમણીમાં બિન-બિન પ્રકારની વિજ્ઞાના હોય છે; તેથી પુરુષ અને રમણી વચ્ચે અનુસાર નથી રહેતો તે વજ અવશ્ય પડે છે. એ વાત જાણવામાં આવી એટલે ચારે મિત્રે બધી જાણણી ચાલવા લાગ્યા તમા ધાડીના પાછા ફરવાના દિવસ જણવા લાગ્યા.

દોપદીથી દૂર રહેવાને પ્રયત્ન કરવા જતાં ચારે મિત્રો પોત પોતાનું કામ પોતાને લાઈ કરી થોડા દિવસમાં ધણા દય-રામ થઈ ગયા, પછી તેમણે એવો નિશ્ચય કર્યો કે, રક્તારે અને રક્તિ તેઓ એ બીદોમની અગ્રણીમાં ફરવા ભય. હારે દોપદીએ તેમના એકજાનાતે રવજ તેમજ સુસાંદન કરવું.

દોપદીના કામકાજમાં પ્રણી વ્યવસ્થા: દેખાવા લાગી તથા આ પીતાં પીતાં ચારે મિત્રોએ એક દિવસે એ વાત કમ્પુત-પણ કરી.

દોપદીનું આમન યથા પછી રસોઈ તેજ બનાવતી હતી. આમ હોવાથી પાકરથળામાં બિનિન વિજ્ઞાનનું સંપર્ક થઈ ભય એવી આશંકા હોવાથી ચારે મિત્રોએ એકજાનાતોની અંદર જમવાની જોડણી કરી હતી. યથા સમયે આમન તથા ભોજન સમગ્રી યથારથને ગેલવી દોપદી દૂર ખરી જતી હતી. આમ હોવાથી ચારે મિત્રો પેટ પૂરવું ભોજન કરી શકના નહિ

છેતરે તેઓ તમારે બોલ્યા કરતા હોય તમારે દ્રોષદીએ બેઠક-ખાનાનાં દ્વાર પાસે હાજર રહેવું એવી તેને સૂચના મળી. એ સૂચના દ્રોષદીએ અમલમાં મૂકી. એટલે કવિરાજ કાતરમાં દાળ નાખવાને બદલે શાક ભેળવી દેવા લાગ્યા, ચિત્રકાર ચંપકલાલ દ્રોષદીની મુખ છબી ચીતરવાની કામનાથી આદારનું વિરમરણ કરી વારંવાર દ્રોષદીના મુખ તરફ નેપથ્ય લાગ્યો, પ્રત્યક્ષિકા આજ્ઞાલાલ વાનરજાતિમાંથી માનવજાતિની ઉત્પત્તિ યદ્યદ્વરે કે કેમ એ ગદન પ્રશ્ન દ્રોષદીના મુખ તરફ નેપથ્ય ઉઠાવવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો તથા કબી વૈજ્ઞાનિક પ્રજ્ઞાલિકાથી રમણીના સંદર્ભમાં ઘરિષ્ઠ યદ્યદ્વરે કે એ આત્મિક પ્રશ્નો વિનય વિચાર કરવા લાગ્યો; પરંતુ તે કાથે સિલ્પ પ્રકૃતિની વિજ્ઞાનો રૂપમાં ધવાથી વચ્ચે પતન થવાના આશંકાને નેના સિધ્ધાંત વિશેષ દૃઢ થવાથી તેણે કહ્યું, *Opposite kinds of electricity attract* એટલી આંખો-માંચ હોય છે; માટે આપણે સહિસસામત રહેવું હોય તો આંખો માંચી બેળવ કરવું જોઈએ.”

(૪)

પથા સમયે ચંપકલાલ અને રજનીકાન્તનો બદલાવ મંદ પડી ગયો તથા તેઓ પોતાના રોજનું ખર્ચ કારણ તેજ આપણે આપથી જાણી શક્યા. બને જગ્યાને એ વાતની ખાતરી થઈ કે, અંતરને આદાર સંદર્ભ છે તથા નેના અભાવથી જ નેમને અગ્નિ-પ્રાપ્તિ વિકાર લાગે પડ્યો છે. આપણ પસંદ કરવામાં તેમને વિશેષ મુશ્કેલી નેહી પડી નહિ. દ્રોષદીના રૂપથી બને જગ્યા ચિત્રકાર અને કવિ-પોતાના વિકારને દૂર કરવાનો નિશ્ચય કરી એક દ્રોષદી સાથે નેમનું એ અંતરે દુર્ગ ને એકાએક દૂર થઈ ગયું. તેણે કેન્દ્ર કરી ચંપક વિવિધ પ્રકારનાં ચિત્ર આંક્યાં તથા રજનીકાને ‘સંભવ’ સ્વકાર નાં સંદર્ભ વિવિધ કાળોથી-ગદ્યોથી નોટલુંક બરી કાઢી.

અગ્નિમાર વાતમાં પૂર્વે વિનય તથા પ્રજ્ઞાલાલ ઉમરચણે આદર્શ બતાવેલા હતા; ચંપક અને રજનીકાને કોઈ પણ ચોક્કસ વખત નહોતો. નિયમના અધીનમાં રહેવાનું રજનીકાને કવિ પ્રકૃતિથી વિરુદ્ધ લાગતું હતું તમારે લખિતકાળના ઉપાસક ચંપકથી લાવ-રૂપમથી દ્રોષદીના ચિત્રો ચીતરવાનો મોહ છોડી શકાતો નહિ.

દ્રોષદીના ચિત્રમાં પ્રકૃતિ રંગ પૂરવાની જરૂર જણાવાથી ચંપક તમારે વાગ્યા પહેલાં બહાર નીકળી પડ્યો હતો; કલોક પંચાંગ પાછો કરી એકાત્રમાં એકાત્ર ચિત્રે એ કળાના ઉત્તમ નમૂનાને સારી રીતે ચીતરી શકાશે એવી તેના મનમાં આશા હતી. ઝડપમાં તે ઝડપમાં તે બેઠકખાનું બંધ કરવું બહી ગયો હતો.

ચંપકને બહાર ગયાને દરેક મિનિટ નહિ યદ્યદ્વરે હોય એવામાં રજનીકાને આવી પહોંચ્યો. તેનાં કપડાં પરીનાથી લીંબાઈ ગયેલાં હોવાથી કપડાં ઉતારી, રંગાન કરી, સુશ્વિત તેજ નાખી ફેર બંધરચિત્ત કરી તે બેઠકખાનામાં બેઠા એક આરામ ખુરશીમાં બેસી સિમેરેટ પીવા લાગ્યો. એવામાં દ્રોષદીએ તેની નજર

આવી પૂર્યું, “માળા પીરસી લાવું કે?”

“ના, દ્રોષદી, બહારને આદાર કેવળ દેઢ સાથે આમાને ટકાવી રાખવા માટે છે; કવિ આંતરિક આદાર મેળવવા ઉત્કૃષ્ટ હોય છે.” લેહુર દરિયી દ્રોષદીના મુખ તરફ જોઈ રહી રજનીકાએ કહ્યું.

લીજુના કંકાર બેવા મધુર કંઠે દ્રોષદીએ પૂર્યું, “આપ કવિ હો એમ લાગે છે.”

મદુર કંઠે રજનીકાએ કહ્યું, “આ તુલ્ય સરસ્વતી કાશ્વતનાં કાળો આપે વાગ્યા છે કે? મહારુ ક્યું કામ આપને વિશેષ મુંઝવે લાગ્યું છે? મને લાગે છે કે, ‘મુખ્યા’ અને ‘અભિસારિકા’ નામનાં મહારા બને કાળે આપને મુંઝવે લાગ્યાં હશે!”

લખિત લાવથી નીચું નેપથ્ય રહી દ્રોષદીએ કહ્યું, “મને આપનું સંપર્ક મુંઝવે લાગે છે! આપ બધેરે બેઠકખાનાને તાજી વાસી બહાર જતા હોવાથી આપનાં કાળોનો અભાસ કરવા જેટલો વખત મને મળતો નથી.”

રજનીકાએ દ્રોષદીના કોમળ કંઠનું અનુકરણ કરી કહ્યું, “એ ખરી વાત છે. આપની અવગતતા દૂર થાય એવી બંધરથા વિના વિસંધે દું કરીશ; વળી આ પ્રસંગે મહારા આપને નમ્રતાપૂર્વક કહેવું જોઈએ કે, મહારાં કાળોનો અભાસ કરવાથી તેનાં માસિકાને એ અભાવનું અંતર કબૂલ કરશે. આજ કાલના ચોરેચોરે જુદી નીકળેલા કવિ નામને કલંકિત કરતા લાખાંતરીના કવિઓમાં ને મહારામાં થયો પ્રવેશ છે. દિંદી કવિ મિલિથીશરજ કે બંગલ વિદ્યારના કાળોનો તરજુમો કરી કવિ તરીકે પોતાની જાતને ઓળખાવવાનો મહાભારત પ્રયત્ન કરતા આજકાલના ઉછરતા છોકરાઓનાં તુલ્ય કાળોની દું મહારી માસિક પત્રિકામાં કંઈક કમોસોસવા કરે છું. કલ્પનાની નિયમિત કલ્પના કવિ થવાનો પ્રયત્ન કરશે એ વાતન યદ્યદ્વરે પદ્યવાનો પ્રયત્ન કરવા જેવું છે. મહારી માસિક પત્રિકા આપે જોઈ છે કે? એ ઉત્તમ કાદીની પત્રિકા છે; એનો ઉમ્મર કેવળ નવ માસની હોવા છતાં હજાર ઉરાંત ગ્રાહકો યદ્યદ્વરે ગયાં છે.”

દ્રોષદીએ બહુ, “તમારો આપણા પેસા કમતા હશે?”

ધારે ધીમે રજનીકાને ઉત્સાહ વધતો હતો; તેણે કહ્યું, “એમાં શો સ્કે? તજુ રિપિયા લેખે એક હજાર ગ્રાહકોનું લાભજન તજુ હજાર રૂપિયા યદ્યદ્વરે; ખરચ ભાદ કરતાં બે હજાર રૂપિયા જેટલો નફો રહેશે. આટલા દુંકે વખતમાં આટલી બધી નામના બાજુ કોઈ પત્રિકાએ મેળવી નથી. હરેક કાર્યમાં પ્રવનથી વિનય યદ્યદ્વરે શક્ય છે કનપ્રમાવની આશામાં બેસી રહી. અંકારનાંકાને વિશ્વમુદ્રામાં જ્યાં ત્યાં કરવા દેવાથી કલિગાર થયે જઈ શકાઈ નથી. એવા માણસોને પાસી બુદ્ધિયદ્યદ્વરે કૃતિ કરવાનો ખાતર દેવ પડે છે. શીક છે; દ્રોષદી દેવી, તમે કાંઈ લખી શકો છો કે?”

મુદ્દારૂપ કરી દ્રોષદીએ ઉત્તર આપ્યો. “ના, જ્યાં વાંચવું મને પડ્યું એમ છે.”

“હું આપને કેમ લખતું તે ધીની હજી લાગમમાં રીખવાની દૃષ્ટિ; ઓળતિયું હુકમ સ્વભાવિક રીતે ભાવપ્રતિબિંબ હોય છે. કાંઈ પણ વિષય ઉપર તે સહેલાઈથી કલ્પનાઓ દોડાવી શકે છે. પ્રથમ જાતની ઉત્પત્તિ ઓછી થતી હોવાથી પ્રથમની કલ્પના શકિતનું ઉત્પત્તિ સ્થાન આ છે એમ કહેવામાં સહજ પણ પ્રત્યવાય નથી. વળી આજકાલ સર્જનશક્તિનો યુગ શરૂ થયો છે. ધીમે ધીમે આપણાં સાહિત્યકાશમાં આ લેખિકાઓ ઊભરવા નક્કીની માફક પ્રકાશવા લાગી છે. તમે સૌભાગ્યવતી લીલાબહેનનાં લખાણો વાંચ્યાં છે કે? તેમની સાહિત્યસેવાનો આરંભ ‘અવસાન-દિવાનાં અને દેહનાં’ એ સુંદર વાર્તાથી થયો હતો. પોતે સમયા અને મુશિલિતા મદિલા હોવાથી જૂદી જૂદી જાતના તથા જૂદા જૂદા દેશના મહાપુરુષોના પરિચય અને સહવાસમાં આળ્યાં હતાં. દરેક વિષયનું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરવાની તેમની અદ્ભુત શક્તિને લીધે તથા બંધુઓ સ્વભાવને લીધે તેમનાં લખાણોએ નવમય ઉત્પન્ન કર્યો છે એમ ત્રદારે કહેવું નેપ્રજે; જતાં પ્રેરક સિવાય પ્રેરણાશક્તિનો સંપૂર્ણ વિકાસ થતો નથી; ગુણરતે અને સ. સા. સં. ના સગોએ લીલાલતી બહેનની સ્વભાવિક પ્રેરણા સમગ્ર જઈ તેમને અપનાવ્યાં, કથા-સાહિત્ય દુરંધર મુન્સીએ તેમની દૃષ્ટિ સમક્ષ મીનજેવી અને સુકન્યાની વીસમી સદીનો આદર્શ ઉપરિચિત કર્યો, પરિણામે લીલાબહેનનાં લખાણોમાં પણ નવીન જુસ્સાને પ્રેરણા મળી. ઉત્સાહ કેવિઓ તથા નવલકથાકારો માણસનું મેહોં જોતાંની સાથે તેનામાં કેટલી પ્રતિભા છે એ સમજી શકે છે. ત્રદારે મુકત કંઈ કમુલ કરવું નેપ્રજે કે આપનામાં પણ પ્રતિભાનો અભાવ નથી.”

“ત્રદારે જેવી એક દારી અગર સ્ત્રીપ્રેમી લેખિકા થઈ શકે એ અશક્ય છે.” દ્રૌપદીએ મહામુશિયતે હારપના વેગને રોકી રાખી કહ્યું.

સરળ ભાવથી હસીને રત્નનીકાન્તે કહ્યું, “એમાં અશક્ય જેવું કાંઈ નથી. નિરંજની સામાન્યમાં સામાન્ય સ્ત્રીઓ ઉત્તમ લેખિકાઓ અને કવિત્રીઓ થવાનાં થયાં ઉદાહરણો છે. આપણાં દત્તભાગ્ય દેશમાંજ સ્ત્રી જાતિ-તરફ અપ્રધાની દૃષ્ટિથી જોવામાં આવે છે. વળી કાલમાં કમળ ઉત્પન્ન નથી થતું કે? કંઈકમાં યુવાન નથી ખીસતું કે? હું આપની મુખમુદા ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજી શકું છે કે, આપ ઉચ્ચ કુળમાં ઉત્પન્ન થયાં છો; જ્યાં કેવળ ભાગ્યવશથી આપને સ્ત્રીપ્રેમ જાનાવાનું કામ કરવું પડે છે.”

દ્રૌપદીએ ગંભીર ભાવ ધારણ કરી કહ્યું, “આપની કેપા હશે તો ને કાપ” ત્રદારે માટે અશક્ય છે તે શક્ય થયો. એ કલકત ન હોય તો હવેથી આપના કમની ચાવી ત્રદને આપતા જાએ. અવકાશ હું આપે રચેલી કવિતાઓ મુજબ કરીશ.”

“ત્રદારે પાસે બે ચાવી છે; આ લ્યો, એક આપની ‘સે સે રાખો.’ આમ કહી રત્નનીએ એક ચાવી દ્રૌપદીના હાથમાં મૂકી.

ચાવી લીધા પછી દ્રૌપદીએ મુઠ્ઠા હાથ કરી કહ્યું, “મેં એમ સાંભળ્યું છે કે, કેવિઓને કસમ થયાં પ્રિય હોય છે; હું હમ્મેશાં તાળાં કસ લઈ આવી આપના ટેબલ ઉપર ગોઠવીશ.”

રત્નનીએ ઉત્સાહિત બની બઈ કહ્યું, “આપના તરફથી ત્રદારી કાબુકલ્પનાને ગગનગામિની પ્રેરણા પ્રાપ્ત થશે જેવી ત્રદારી નમ્ર માન્યતા છે.” આમ કહી રત્નનીએ કહી કેસ મોકલ ઉઘાડી તેમાંથી એક દશ રૂપિયાની નોટ ત્રદારે કાઢી દ્રૌપદીના હાથમાં મૂકી. પછી કપડાં પહેરી લાલસાપૂર્ણ દૃષ્ટિથી દ્રૌપદીના મુખનું દર્શન કરી ત્રદાર ચાલ્યો ગયો.

એકથી પડ્યા પછી થોડા સમય સુધી દ્રૌપદી પોતાનું હારમ રોકી શકી નહિ. હારપનો વેગ કિયલ થતાં તેણે પોતાનાં મન સાથે કહ્યું; “કવિરાજ બરાબર પાગલ બન્યા છે! હવે ત્રદારે વિશંબ કરને ઉચિત નથી.”

રત્નન આમ કહી દ્રૌપદીએ કડપથી રત્નનીની કેસ મોકલ જોલી નાખી તથા તેમાંની સઘળી રોકાં સિલક અને કિમતી વસ્તુઓ લઈ એ સ્થાનનો ત્યાગ કરી જતી વખતે પોતાના મન સાથે કહ્યું, “કવિરાજ અને ચિત્રકાર એક બીજા સાથે બરાબર લડી મરે જેવી વ્યવસ્થા પણ હું કરતી જાઉં છું.”

(આ વાર્તા આવતા અંકમાં સંપૂર્ણ પ્રકટ થશે.)

મેરમેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત્ર કલાનો કાંઠારજ છે. આથી દરેક માણસ જાન, જાવિય અને વર્તમાન કાળની હકીકત જાણી શકે છે. મુસોલા ચાણસોથી પાત કરવી, હમ્મેરો ગાઉ દુરના માણસના હાલદવાલ જાણવા, જોવાપસી આપતોનો પતો લાગવો ત્રદ પ્રયોગો ઉપર આપવા વગેરે હમ્મેરો કામો આ વીડીથી થાય છે. આ જાહેર ખખર મુજબ મુખ ન આપે તો પૈસા પાછા આપીશું. કી. ર. રા. ટ. ખ. ૭ આંબક

પત્તા—પ્રો. ગુલજર કં. નં. ૨૨-અલીગઢ સીટી.

ર. ડ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અસી અને સરતાં હમ્મેરે પાસેથી મંગાવે. કોઈનાંનેની નકલેથી બચે. સેગનવિલા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા દેશ, એ શરત છે. આનાથી આંખ જાનવર રહલ કૃતિજ સ્ત્રી પ્રથમ અને સુંદર મહેલ દર્શાવત સીન સીનેરી બાગ ખગીયા વગેરેની જાણ એક સેકન્ડમાં કાંઈ સાઈઝની પાડી શકો છો અને ફોટસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાંઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદટ મોકલવામાં આવે છે કોઈન ફોટ કેમેરાની ર. ડ. ખ. ૭ નાં લખો—

પત્તા—ભારદાજ કુપની અલીગઢ સીટી.

વેદેશી નટ-નટીઓની આર્થિક સ્થિતિ

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ.)

ઠામ મીકસને હજુ પણ પાઠશાળી પગાર ચાલુ આજવાડીએ મળવાનો ચાલુ છે. બીજા એક્ટરો અને એક્ટ્રીસોની કમાણી ઉપર જાણી ગયા તે તેમને મળતા પગાર તેમજ અચૂક ટકા નફામાંથી આપવામાં આવે છે તે મળતા તેમની આવક એટલી થાય છે પણ મીકસને નફામાંથી કંઈ દિરસો ન મળતા ન હોવા છતાં ૧૫૦૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ વીલીયમ ફોક્સની કંપનીમાંથી મળે છે.

મેટ્રો ગોર્ડેવીની ગોર્ડવજી સુજન મેરીઅન ડેવીસનને દર આજવાડીએ ૧૦,૦૦૦ ડોલર મળે છે.

એવી રીતે અમેરીકાની મોટી કમાણી કરનારા નટોની પાછળ તેમજ ધરાંગરીઆ પણ બીજા નટ-નટીઓ મોટી કમાણી કરનારા થયા છે. કેશીન મુર "ફ્લેમીશ યુથ"ની અંદર પોતાની ફોટોમંદી દેખાડીને બ્રહેરમાં ધણી આવી છે અને તેણીના પતિ જોહન મેક ક્રાઈક એક શીશ્વની અંદર ફોટોગ્રાફી કરવાની પણ ફોનવણી આપી છે અને ફરતે નેથનલની કંપનીમાં તે મુખ્ય કર્તા હતાં છે, જ્યારે "ફ્લેમીશ યુથ"ની અંદર મીકસે કામ કર્યું ત્યારે તેણી ૮૦૦ ડોલરના કમાવાનારી પંક્તિમાં હતી. હવે તેણી આજવાડી ૮૦૦૦ ડોલરની ભગભગ કમાણી કરે છે.

પોલા નીક્રી દર આજવાડીએ ૪૦૦૦ ડોલર મેળવે છે અને હમણાં તેણે નવાં કંઠાર કરેલ છે.

નસીનટો કપ અને કેવી રીતે વેરે છે તે શીશ્વના ધધામાં ખાલી ફેરકટર આપનારા ચાર મુખ્ય જણાઓથી જણાશે જેઓ હાલમાં સારી સારી ફેરકટર આપી રહ્યા છે. રીચર્ડ ડીક જોહન ગીલમટ્ટ, રેમન નોવારો, અને રેનેલ ફોલમન જેઓ અગ્રમણ નટોને ફેરકટર આપી શકે છે અને દરેક જણ પાસે અર્ધા ડઝન કરતાં વધારે નટો ફેરકટરનું શિશ્વ લે છે. ડીકસને દર આજવાડીએ ૨૦૦૦ ડોલરના દરમાંથી થોડા વરસોના કારાર શીશ્વ કંપની સાથે કરેલ છે, અને ફેમસ પ્લેવેસે તેની એના કરતાં વધારે આપવાની માગણી કરી છે પણ હાંખા વખતનો કારાર કરે છે તેથી તેની સાથે કરવા ના પાડે છે.

જોહન ગીલમટ્ટને મેટ્રો ગોર્ડેવીન પાસેથી ૨૦૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ મળે છે અને રેમન નોવારોને તેજ કંપનીમાંથી તેટલેજ પગાર મળે છે અને એવું કહેવાય છે કે રેનાલ ફોલમેનને ૧૭૦૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ સંમુખ ગોર્ડેવીન પાસેથી મળે છે. જોનને ટીઅલ અને મુલ્કઅન યોર્ગેનને ૩૦૦૦ ડોલર મળે છે, રોબેલ બેરીને ૩૦૦૦ ડોલર મળે છે અને બીજા તરફ જોનાં વીલીયમ બોઈલને માત્ર ૩૦૦ ડોલર મળે છે અને તે

પણ એક નામની ફેરકટર આપનારાઓમાંથી એક છે.

આવી રીતે જુના અને નવાં ફેરકટર આપનારાની કમાણીમાં આવો હાંખા ફેરકટર હોવાના કારણે પણ છે. કારણ ડીકસે લાંબી મુદતનો કારાર કરેલ છે. તે શીશ્વનું, ફોલમન અને નોવારો કરતા પણ મેળવી શકે એવો દુશ્વિયાર છે અને આ ત્રણ જુનાનીઓએ આટલા થોડા પગારે (એટલે જે આજગ જણાવેલા ફેરકટરો શીખવાનાર જે ૩૦૦૦ ડોલર મેળવે છે તેના કરતાં એણે) કામ કરે છે તેનું કારણ એટલુંજ કે તે સ્કીન આર્થિક કેમ બનાવવી તેની કળા સારી જાણે છે અને ટૂંક વખતમાં મોટું કામ કરી દેખાડે છે અને સીનેમા સ્ટાર જેટલા મોટા પગારો લે છે. હજુ પણ તેઓની કમ્પા એવી છે કે કામ ભરે અમ્મ મળે પણ કામ સારું થાય તે જોવા છનડે છે.

અને બીજા ફેરકટર પ્લેઅરના વીળે લખવાનું કે જન હરથોટ્ટને ૧૫૦૦ ડોલર આજવાડીએ મળે છે પણ કામ કામ વખતે મુનીવર્સલવાસોએ ૨૫૦૦ ડોલરના આજવાડીકે પગારે પણ મેળવે છે. નોર્મીસેને ૧૫૦૦ ડોલર દર આજવાડીએ મળે છે અને એવીજ રીતે જોર્જેટ ટોરેન્સને ૧૭૫૦, ટ્યોમ્સ સીઅમેન ૧૦૦૦ અને લોન મેનીને ૩૦૦૦ ડોલર આજવાડીએ મળે છે.

ફ્રાંસીસ એક્સ થુરામેન જે જુના કમાણી કરનારાની પંક્તિમાં બેખાય છે પણ તેને આજવાડીકે ૨૦૦૦, ડોલર મળે છે અને તેને જે મળે છે. તેની ખરેખર આ "બેન હાર"ની કૃતિના નથી અને તેથી તેણે વળી પાછી સખા મહેનત લઈને એટલી આવક મેળવવાને ચાટીમાન થયા છે. હેનરી. બી. વોલ થોલને ૧૫૦૦ ડોલર અચૂક વોલજર્મને ૭૫૦ અને ચાર્લસ રેને ૧૫૦૦ ડોલર આજવાડીકે મળે છે.

હવે આપણે તેઓ જાણીની ફેરકટર આપે છે તેને જટલ મળે છે તે જોઈશું તેથી સમજાય છે કે અમેરીકન શીશ્વ કંપનીઓ ઉઠાર દાંધે કામ કરાવે છે અને સારા વખાણવા લાયક કામ લઈ શકે છે. હેરી બેંકઝને દર જાણીના ૫૦,૦૦૦ ડોલર ફરતે નેથનલ પાસેથી મળે છે, રેમકે ઓશીયને ફેમસ પ્લેવેસમાંથી ૩૦૦૦ ડોલર આજવાડીકે એક જાણીઅન ફેરકટર શીખનાર તરીકે મળે છે. શીશ્વની મેપલીને ૨૦૦૦ ડોલર આજવાડીકે મળે છે. બ્લેકી જણાવવાની જરૂર છે કે તેની "ચાર્લસ આર્ટ"ની કૃતિ મળે વર્ષે તૈયાર કરી હતી તેની મોટી ફોટો હતી અને તે શીશ્વની પેરાસ ૧૫,૦૦,૦૦૦ (પંદર લાખ) ડોલરની યદ હતી. મેરકોવને ૭૫૦ ડોલર ચાર્લસની, અને મેરકે ફોર્સીની ૮૦૦ થી ૧૦૦૦ ડોલર અને લુઇસ ફોર્સેને ૧૨૫૦ ડોલર દર આજવાડીએ જાણી ફેરકટરના મળે છે.

ખરેખરા લામરની કમનસીબીને આપણે હાંખો લઈએ તો એક અજગ થવા જેવું છે કે તેણી બીમારીમાંથી તંદુરસ્ત થયા પછી તેણીને દર આજવાડીએ ૨૦૦૦ ડોલરની કમાણી મળતી હતી પણ તેણી જ્યારે મરી ગઈ ત્યારે પોતાની આખી

જીવંતીની કમાણીમાં માત્ર ૬૦૦૦ ડોલર જળવાવી શકી.

કોને ગ્રીષ્મીયને ૩૦૦૦ કરતા વધારે ડોલરની. અઠવાડીએ આવક છે અને એવીજ રીતે બીજા નોકરને અઠવાડીક પગાર મળે છે તોયે સીલ્સ ૨૦૦૦ ડોલર મીસ ફોર્સન વીડીર ૨૦૦૦ ડોલરને જેમ ડેનીઅલ ૨૦૦૦ ડોલર મળે છે તેજી રદાર નંદ નડીઓની પંક્તીના ગણાય છે અને તેટલાજ પગારે ઝાનમુર, ઝેનટાનીઓ મોરીનો નીટાનાબડીઓ અને અના કયુ નીલસનને મળે છે.

હજુ બીજા કેટલા નંદ-નડીઓ જેઓને મોટા પગારો મળે છે તે આ પરથી જણાશે. પોલીસ કેસીક ૩૫૦૦ થી ૪૦૦૦ ડોલર લેવાનલ બેરીમુર ૨૫૦૦ ડોલર મીમરી ૩૦૦૦ ડોલર બેરી હોમસન ૪૦૦૦ ડોલર દર અઠવાડીએ મેળવે છે. બીડી કાંપસન એક નામકીત ડાયરેક્ટરની બેરી છે અને તેણીની બેકમાં સરી જેવી થાપણ છે. મીસ સેરીલ કમિશને ૫૦૦૦૦ ડોલરે એક શીલ્સમાં કરાર કરેલ છે મીસ મરેટા નીસન જેની શરૂઆત ૭૫ થી થઈ હતી તે આજે ૫૦૦ ડોલર અઠવાડીએ મેળવે છે જે તેણે ફેમસ પ્લેવર્સ સાથે કરાર કરેલ હતો જેવી તેના કરારની મુદત ખલાસ થઈ તેવીજ સુનીવસલે તેણીને પોતાની કંપનીમાં ૭૫૦ ડોલરના અઠવાડીક પગારે રાખી છે.

દને ડાયરેક્ટરોને કેટલું મળે છે તે આપણે જોઈએ. કામને ચોક્કસ ખપર નથી કે ડી. જમ્સ ગ્રીષ્મીયને કેટલું મળે છે પણ અંદાજે ખપર પડે છે કે દર પીકચર દીઠ તેને ૧૦૦૦૦ (એક લાખ) ડોલર મળે છે હેનરી કીચને પણ દરેક પીકચરના એક લાખ ડોલર મળે છે જ્યોજ્ શ્રીઝ મોરીસને ૭૫૦૦૦ ડોલર, આર્નર્સ્ટ લ્યુબીચને ૬૦૦૦૦ ડોલર દર પીકચરના મળે છે અને આર્નર્સ્ટ લ્યુબીચને વાર્નર બ્લક્સ લોન પર (અજબધાર) ૧૦૦૦૦૦ ડોલર આપવાને રાજી પણ છે. ધીરજ વેલર રેલીસ જેને આજળા ૧૫૦૦૦ ડોલર એક પીકચરના મળતા હતા તેની કમાણી દવે વધી છે અને દવે તે દર પીકચર દીઠ ૫૦૦૦૦ ડોલર મેળવી શકે છે.

અને અઠવાડીક મેળવનારા ડાયરેક્ટરોને પણ સારું મળે છે. હોંગ લીડરને ૨૫૦૦ ડોલર અઠવાડીક મળે છે અને તેણે બીજા પેરેડમાં સર્જ કામ કરેલું છે. જેમ્સ કુકે 'કવર્ડ વેગન'માં સારું કામ કરવાથી તેની કમાણી હમણાં વધીને અઠવાડીયાની ૮૦૦૦ ડોલર સુધીની થઈ છે. સીડની ઝોલકાટને ફેમસ પ્લેવર્સ પાસેથી ૩૭૦૦ ડોલર અને હન્ડાપરશન પીકચરવાળા પાસેથી ૨૫૦૦ ડોલર દર અઠવાડીએ મળે છે. અને રેપર્ટ વીમનેલા મેંડા જેલ અને માલકમ સેન્ટ ક્લેમર એ દરેકને અઠવાડીયાના ૨૫૦૦ ડોલર મળે છે હેરી પોલડ ૨૦૦૦ ડોલર વોલીયમ સીટર ૧૫૦૦ ડોલર અઠવાડીએ મેળવે છે. અલાન ક્લાનને દર પીકચર દીઠ ૬૦૦૦૦ ડોલર મળે છે તે જતાં બોલસ વીગેરે 'બીજી' જુડું મળે છે. ડીપ્પી કુકાવેકાટને પીકચર દીઠ ૩૦૦૦૦ ડોલર મળે છે.

એક વર્ષ પહેલાં જ્યારે સેસીલ ડાલે ફેમસ પ્લેવર્સ લાસ્ટીમાંથી જુડો-પડ્યો ત્યારે આખળ જણાવેલા ૬૬ નંદ-નડીઓ જે પાસરાહી કમાણી કરી રહ્યા છે તેની પંક્તીમાંનો એક હતો. દવે ડાયરેક્ટર જનરલને શક છે કે તે પોતાની પોતાના ખર્ચે શીલ્સ કુા. ઉભી કરશે જેનો ખર્ચ થણો થતા જમ છે કારણ કે જુડું નું સવું વસાવવાનું છે.

સંપૂર્ણ

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની દુઃખી હાલત કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર બેઠે જ શાંતિપૂર્ણ ઉપાયોથી સુખી જીવનની શરૂઆત કરી જોનો.

પરીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (૨૪).
ધેડા મિત્રોની માલ (માટી) છં. આપ, પી. આર.
૧૨થી ૬ દરવાલા બીલ્ડીંગ નં-૧૧ મેળાપીકા (સુખાઈ)
પત્રવ્યવહાર માટે કરેલા.

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવે છે ?
બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એક જ માથાની બીમારીવાળાના હુમ્મોના સાથી વખણાયેલા અને જગજગ હેર ઘરગણુ બામ

કીમત રીશી એકના આના આર.

સળેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આદાશીશી માટે અકસીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો—

સ્વદેશી એપ્રિલ અને પરં મેં કુા., મલાડ
બી. બી. સી. આપ. રેલે.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લેવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

લખો—મોજા-મળહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુખાઈ નં. ૪

“મોજ-મજલ” નો સુરખો.

એક ગામમાં રહેનાં એનહન નીચે આવી એક માથુસ મરી ગયો. એટલે ફોજદાર સાહેબે તેના પર જુરી બરી. જે માથુસે તે અકસ્માત પ્રત્યક્ષ જોયો હતો, તેની સાક્ષી જુરી સમક્ષ એવાની દોવાથી તેને પણ બોલાવવામાં આવ્યો; પરંતુ તે મદ્રાસ તરફનો રહેવાસી હોવાથી તેમણે સિવાય તે બીજી કાંઈ બાબત જાણતો નહોતો.

ફોજદાર સાહેબે તેને પૂછ્યું. “તમને શુજરાતી આવશે કે?”

સાક્ષીએ માથું દસાવી કહ્યું:—“ના.”

“મરાઠી?”

“ના.”

“હિંદી?”

“ના.”

“બંગાળી?”

સાક્ષીએ પહેલાના ઉત્તરનીજ પુનરાવૃત્તિ કરી. એટલે ફોજદારે જુરીના ગૃહસ્થોને કહ્યું:—“સભ્યો, જુરીનું કામ આપણાથી આમળ થસાવી સકારી નહિ. આ ગૃહસ્થને જે જૂદી જૂદી માર આપામાં પૂછ્યું; પરંતુ તેને એક પણ બાબતમાં મારું કાપણ સમજાયું નથી, મટે નિરૂપાય છે!”

ચોરટ મારનાર—આ પત્રનું વજન વધારે છે માટે એક ટીકટ વધારે લગાવો.

લોખીસાલ—પણ ટીકટ લગાડનાં વજન વધી જશે તેનું શું?

“તે જ-ને તમારા મિત્ર હતા. તો તેઓની મારામારી તમે કેમ અટકાવી નહિ?”

કેમ અટકાવું? કારણ હું એક વર્તમાનપત્રનો ખાતરપત્રી છું.

દરોર શેઠાણી—(પરોણને) જુઓને મારો બાપુ ખરાબર તેમના જેવાજ દેખાય છે નહિ?

પરોણી—હા, દેખાય છે ખરો. પણ તે વિશે ખરાબ લગા-કાણું કાંઈ કારણ કવિધ્વમાં તેના રવચ ફેરવવાનું યત્ન કરે છે.

શેઠાણી—(બીજારીને) કેમ રે! તરું લખ થયું છે કે! બીજારો—માફ કરો માંદે મારે ને એ બી હોન

તો તમારા જેવા અભણ માથુસો પર પેટ કાતવા માટે હું અવધંબીને રહેતું કે?

એક રોગીના પત્ર કાપ્યા પછી ડોક્ટરે તેને પૂછ્યું:—“કેમ, કેમ પશ્યેમ તમારા મન મુજબ થયો ને?”

રોગી—ખરાબર મન મુજબ, પણ થોડી બુદ્ધ થઈ ગઈ!

ડોક્ટર—કેમ? રોગી બુદ્ધ થઈ?

રોગી—મારો કામો પત્ર કાપી નાખતો જોઈતા હતો, તેને ખાતે તમે જમણો કાપી નાખ્યો!

લીલા—આજે મારું માથું જટુ કુખે છે.

વસંત—મેં એક રથને વાંચ્યું છે કે, ચાપન સાંભળવાથી માથું જુનું મરી જાય છે. એકાદ ન્હાતું માવન માટે!

લીલા—ના, ના. આટલો બધો છેવટનો ઉપાય થોડાજા જેટલું કાંઈ મારું માથું જુનું નથી!

“ઓ એટલે શું?”

“ઓ એટલે પોષ્ટ કાપરી. તેને ખીસામાં રાખવામાં હરકત નથી.”

“પરોણજી એટલે શું?”

“કોત પડતું ફેલે-ડર! માત્ર તેને આવનાં જતાં જોઈ સમજ છે!”

“સુન્દર બી અને મરોણામાં અંતર શું?”

“છડીવાળને પોનાને કઠિા દેવ છે અને સુન્દર બી જોનાજ જોનારને કઠિા કાપ છે!”

છડીવાળને હાથ લગાડનાર તેનો કઠિા ખંધ પડી જાય છે. અને બીને રવચ કરનાર જરીર પર કાંઈ ઉશા થાય છે!

“તમે રોજ કુખમાં પાછી નાખો છો!”

“નહિ, આજે મેં પાછીમાં કુખ નાખ્યું છે!”

સિસક—(તપાસ મટે આનેલા ડેપુટી જલાર મળા પછી) સહુ, ડેપુટીએ પ્રેમ પુછ્યા ત્યારે મુસાલખને કેમ લગે રચો!

સહુ—સાહેબ, મેં મદાતમા કાપીનું મોનવન લીધું છે. હું સોમવરે મેલવો નથી!

હાલ-જોરીયાજ! એક કુડળી લઈ આવ્યો છું.

જોરી-જોરીની છે શું?

હાલ-ના, જોરીની નથી-જેરવાની છે!

જોરી-હા મટે!

હાલ-તે એક બીજવરનો છે-તેમને ન્હાના દેખાતું છે!

“ સૌન્દર્યસુધાશતકમ્ ”

ધાને

આનંદ લહરી

તવ કૃતે સ્વજનમગ્નુલાઈ

શિરો મલીયં यदि जातु गच्छतु ॥

दत्तानि पूर्वं जनकात्मजायै

दशाननेनापि दशाननानि ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—હે ખંજન પક્ષીના જેવી સુંદર આંખોવાળી સ્ત્રી । તારા માટે કરી કહાય માઝં આ માણું ચાલ્યું જાય તો પહેતર છે કે તે ભક્ષે ધણી જુદું થાય. આ સાદસ કું પહેલેજા કરું છું એમ નથી, પૂર્વે સીતાજીને માટે રાવણે પણ દય માર્યા આપ્યાં હતાં, ખરેખર આપાસકત મનુષ્ય શું નથી કરતો ? ॥ ૧૧ ॥

रमणीयः स हि पुरयो रमणी यज्ञैव लयति विदग्धा ।

भोक्ता स एव सुगमयित्वं घटं हि यत्र रक्षिकस्य ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—તેજ પ્રપ્ત સ્વરૂપવાન નાચુને કે જેના ઉપર ચતુર સુંદર સ્ત્રીઓ હુબ્બ દોષ છે, અને સ્ત્રીક પણ એજ ઉત્તમ નાચુને કે જેના ઉપર રક્ષિકાનું ચિત્ત આસક્ત થાય છે. ॥ ૧૨ ॥

शब्दं वातगुहं विलोक्य दयनादुत्थाय किंचिच्छने

निद्रा व्याजमुपगतस्य सुविंરं निर्वैषયं पतुर्धूलम् ।

વિદગ્ધ વરિસુમ્ય જાતુ પુલકમાલોક્ય મંદરણી

कजा नम्रमुखी प्रियेण हृष्टता बाणा विरं लुंगिता ॥ ૧૩ ॥

રહેવાનું ધર શબ્દ જોઈને અઝાત ચાવના બાના એકાંતને

લાગ લાઈ પલંગપરથી હળવે હળવે ઉઠીને સુવાનો દોંગ કરીને સુષ્ટ રહેલા પોતાના સ્વામીના સુંદર સુખારવિન્દને ખૂબ નીરખીને વિશ્વાસથી અત્યંત સુમતિ જીવે છે તો કપોળ પ્રદેશપર લોભાય જોઈને અને તે જગે છે એમ સમજી નિશું મુખ કરી સ્વગાઈ ગઈ, એ વખતે મનમાં ગોળ ગોળ થતા તેના વાહલા પ્રિય પતિએ ઉભા થઈ ગાદ આસીંગન પૂરુંક મુખેન લઈ લીધું. ॥ ૧૩ ॥

सर्वैष विदुमच्छायो मदमार्गं इचाधः

करति करयनो बाणे विपाद्याकुलितं मनः ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—હે કુમારિના । તારા અધરોષ્ટ મારેવાડ દેશના માર્ગે પ્રમાણે વિદુમશ્ચાય (એટલે જેના ઉપર આડની હાયા નથી એવા) છે, તેથી તેના ચોગે કરી કોને પાન કરવાની ધમ્મયા થતી નથી ? પણ, વિદુમશ્ચાય એટલે પરવાનાના જેવી લાલી જેના ઉપર મારી રહી છે એવા ને તારા અધરોષ્ટ છે, ત્યારે તે કોને પાન કરવાને ઉત્કટિ કરતા નથી ? અર્થાત્ સર્વે સહજ જનને ઉત્કટ કરે છે. ॥ ૧૪ ॥

किमिदं बहुभिकर्तुं क्षित्ययः प्रलयै

सर्वमिदं पुरुषाणां सर्वदा शेवनीयम् ॥

અમિનવમદલીલાજાલસ મુંદરીનાં

स्वभरपरिचितं यौवनं वाचनं वा ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—યુક્તિ વગરની ધણીએ મરખાંડ ખખખ કરી તો પણ તેથી કંઈ અર્થ પ્રાપ્ત થતો નથી, તેથી કું નિશ્ચયાત્મક કહું છું, કે આ હુનીયામાં પુરુષોએ એવુંજ સેવન કરવું જરૂર છે. એક તો અપૂર્વ મદ્યુક્ત લીલાએ કરી ઉત્કટ અને સ્તન ભારે કરી નામ એવું મુંદરી એવી તરુણી સ્ત્રીઓનું ચાવન, અથવા ખીજું અરપમસેવન.

कृत्वा विग्रहमशुपातकलुषं शयासनादुत्थिता ।

क्रोधात्तद्वિ વિરુદ્ધ મર્મમવનાદારે રુદા ધરિયતા ॥

દ્રષ્ટ્વા ચન્દ્રમર્સ પ્રમાવિરોહિત પ્રભ્યુવતાહતા ।

हा रात्रिस्त्रिरिता गतेति पठिता कौता प्रियस्येतरधि ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—“કોઈ એક સ્ત્રી પોતાના પતિ સાથે વઢી, રડી, રીસાઈ, બળાવા કરી જીરસામાં ને જીરસામાં પલંગ ઉપરથી ઉતરી અને તેનીજ રીસમાં ને રીસમાં રમ મહેલના બારણું તરફ જવા લાગી, પણ એટલામાં કાંતિ વગરના થયેલા અંદ તેની દષ્ટિએ પડેલી, અને પ્રભાતના થીતણ વાણુને તેના શરીરે રપસં થયો, ત્યારે તો ઉતરી એલુક્ત યંધ, પસ્તાણી અને પોતાની મેળેજ પાછી કરી, અને રાત્રિ પણ કેટલી વહેલી જતી રહી.” એવું કહી પોતાના પ્રાણપ્રિયને આશ્વિન કરવા લાગી । ॥ ૧૬ ॥

सुरतं तदेव सुरतं यत्नाद्वर्षं यदयमनारीपु ॥

સંતતે દારરતિઃ કણ્ઠગમનાવ યોદિકાગમનમ્ ॥ ૧૭ ॥

બા. ખરે રતિકીડાનું આનંદ દેનારું સુખ તેજ કે ને રતિ સુખ ધણી મહેનતે અન્ય સ્ત્રીઓમાં મેળવી શકાયું હોય, સ્વસ્ત્રીમાં ને રતિ (કીડા) તે સંતાન પેદા કરવા પૂરતી હોય છે, અને હવસ સાન્ત કરવા માટે વેરવા મનન કરવું આમ વિલાસી બનેલાનું કહેવું છે. ॥ ૧૭ ॥

पंडितास्तु कलगेण रमन्ते सहिषा हव ॥

પુત્રચોત્રાદને દશા અદશ મુકિસાધને ॥ ૧૮ ॥

બા. લાગવતના માહાત્મ્યમાં લખ્યું છે કે, આ કલિયુગમાં પંડિતો મજાતા આંખોવાનો “પામા પાડીઓ”ની માફક સ્ત્રીઓ સાથે રમજી કરનારા અને છોકરાં પેદા કરવામાં ચતુર થઈ, પણ મોક્ષ-સુક્તિ સાધનમાં ચતુર થઈ નથી.

શાસ્ત્રી દેવાશંકર મેઘજી

સીનેમાના

સમાચાર

બખતાર-૨. ચિત્રપટ

નવીન દિવસો.

પંચ મહામુન-પાયોનિયર ફિલ્મ કું. લેખક મી. આલવારો કાપરક્ટર અને કેમેરામેન મી. પાટલુકર.

વસ્તુ-સામાજિક કાથે જાદુના અનનવા પ્રયોગો ખાસ દેખાડવામાં આવે છે. વસ્તુને કથા ઠીક છે.

કેટોગ્રાફી-ઉત્તમ તો કહી શકાય નહિ પણ ઠીક. પરંતુ જે જાદુના પ્રયોગો હો. આલવારો રંગ ઉપર કરી દેખાડી લોકોને હેરાન કરના હતા તે પ્રયોગો નો મી. પાટલુકર એક જ ફિલ્મ અને શોટમાં કેમેરા ચાલી જી. આલવારો નો જાદુજ અસર કરત તો ઠીક થાત ખાધી જાદુની દીકરી અને તેવા જાદુગરને એક સીનેમા કેમેરા ખાતુ એકાદે છે એટલે સીનેમા કેમેરાથી જાદુજ દીકરી બાલબાળા જાદુગરોને પણ ખાલમાં નહિ હેવ તેવી કરી શકાય છે. એટલે પોતાના પંધાવાળા જાદુજ દીકરી દિવસમાં દેખાડવી એ ખ્યાલ કેવળ નિયત છે. તે ઉપરાંત મી. પાટલુકર જેવા જાદુના કેમેરામેન તદ્દન જાદુ દિવસમાં કલેક્શનપચાંજ દીકરી દેખાડે અને તે પણ આંખનામાં જાલ એકદોષ કરવાને બદલે આખી રીતમાં છનને આકર્ષ કરી બીજાન બતાવે તે તો નજ નેહ શકાય.

અભિનય-મી. આલવારોને પડી મળેલી એવ પ્રમાણે હાથ જાદુ કરતી વખતે જેમ દલવાય તેવી પ્રકારની છે.

કલાખાજ આદારક-સૌરાષ્ટ્ર ફિનેમેટોગ્રાફ ચાટ્ટોટ. વસ્તુ-આનંદ પચાંજસાને વાર્તા છે. આજકાલ સીનેમાની રિલેમેનો વિષય જાદુના ઐતિહાસિક, પાર્શ્વિક, એ જાદુજ રચના અને મારમારનો દોષ છે. કામાજીક ચિત્રપટો અને તેમાં પણ દારપરસિક ચિત્રપટો પણ જાદુજ ભેવામાં આવે છે. મૈત્રેય ફિલ્મ કંપનીનો આ કેમેરી એ દિશામાં માર્ગ સચાઈ પડે. અલખત દિવસમાં કેટલાક પ્રયોગો અને યજા જેવા છે પરંતુ

પણ પચંગો દારપરસિક છે અને કથના એકંદરે પ્રચંડનીય છે. કેટોગ્રાફી-ચીકાતી માલમ પડી છે. સીનેમાને મુંબઈની કથાને જુલાને તેવા છે અને કંઈ મજા વાપરી નવીનતા કરી દેખાડી છે. તે મટે કેટોગ્રાફને દેખો શાખ થી આપીએ છીએ. અભિનય-દારપરસી ફિલ્મ દોવાથી દારમ ઉત્પન્ન કરવામાં કેટલેક કેકાણે દાર ખદારથી અખબોની વીધવાસ થતી માલમ પડી છે. નાજી ઠીક.

એકંદરે ફિલ્મ લોકોદરને માન પામેલી માલમ પડી છે. નવી ખખડો-

કેટોગ્રાફી-રિયલિ તેજ છે. મુમતાજ મદામ કમચીકાર ચાલુ છે. આરે સંભળવા પ્રમાણે મીસ કોટરે રાજનાથુ આપુ છે અને મીસ મુલોચાને મુંબઈની હવા નહિ માફક આવવાથી નાથીક જવાર છે. એવી અથવા છે. આશા રખાય કે

દિન્ડુરાનનો અભિનય મુધર.

ફિલ્મ કું-રંગ. માલુસ પાસેથી એમીમેન્ટ કરવાનો રીવાજ આ કંપનીએ ચાલુ કર્યો છે. આ એક નાટકી રીવાજ છે પણ કાલના ખરાજ કંનેનો નેતા કંપની અને કામદારો બંનેને માટે સારો છે. સંભળવા પ્રમાણે કંપનીના દરેક માલુસે એમીમેન્ટ ઉપર સહી કરી છે. એકાદ મે કોઈએ નહિ કરી દોષ તો તે ખનવા થોડા છે.

કંપનીના માલેક મી. માલુ. કલાલ આ કંપને કંઈ નવીન રૂપ આપવાને અને એક આદર્સ રુદ્ધિયો તથા કંપની કરવાને પ્રયત્નો કરી

રચા છે. નર અને નરીઓ આ લાખની કંઈ નવીન ખખડો, રીતીઓ, સંખજ મેળવે તે મટે એક લાખરેરી તથા કલમ પણ કંપનીમાં જાલવામાં આવી છે. દેને મુંબઈની અસ્વરૂપ હવામાં નહિ રહેતાં કંપનીના માલુસો અને કંપનીનું કાપકમ સ્વચ્છ નિરાળા એકાંત જગ્યામાં મુંબઈની મોદળગથી બાને થાય તે જોવા મી. માલુકલાલ મુંબઈના પરામાં એક મદાન રુદ્ધિયો જાખરોને માટે સારી મુંદર, જાકાવાન, નરી નાજા કુંદર વિગેરેથી ભરપુર એવી કાપ સંખજ ભરી જગ્યાની દોષમાં છે તેવી ખખડ દેખોને મળી છે. મી. માલુકલાલના આ વિચાર અને ખંત માટે દેખો તેને ધન્યવાદ આપીએ છીએ અને તેમની ઉમેદ ઉપર પાર પાડે અને કુંકમાં એ. "કુજ નજર" જોવા દેખો કંપનીના પ્રાચીન કરોએ છીએ.

સીનેમા ફીલ્મના ઉદ્યોગ માટે ત્રીસ હજાર વારથી એક લાખ વાર મુધી. વાંદરા અને અંધેરી વચ્ચે

ખુલ્લી જગા

પ્લાન સાથે બપોરના બે થી ત્રણ વાગ્યા મુધી મળો

શ્રી કૃષ્ણ ફીલ્મ કંપની

૧૬૨ દાદર રોડ, દાદર મુંબઈ.

શારદા—મદન કળા પૂર્ણ થઈ ગઈ છે. મેન્ડરીક સીનેમા તેની બહાર થયા પછાં તે કૃષ્ણ સીનેમામાં દેખાવાનું શાવજી માસ માટે પ્રયત્ન કરીને તે પારી સંભાળે છે.

પાયોનિયર—મદાકાળાનું ત્રીશુળના રીલ્સથી ચાલુ છે.

સુદર્શન—ફોર્સ નંદિનીત કામ ચાલુ છે. જ્યારે તેમાં મીસ જોન્સ, દારકાળાં અને સખ કામ કરી રહ્યાં છે.

રોયલ આર્ટ—કાતરીયું એપ લગભગ પૂરું થયું છે અને “લાખો કુલાઈ” ચર થયો છે. પુનાની કોઈ નાટક કુરુપની આ કંપની પાસે ચોલાના માણસોથી એક દિવસ પદાવવા માંગે છે. જોને માટે મી. અરદેસર ધરાની લેના માલેકમથી કોઈ ચોડા રોજમાં પુને ઉપરી જશે. એમ સંભળાય છે.

સરસ્વતી—શાવજી માસમાં દુલારી દબ થશે જ્યારે મી. જોશી પરદેશી સેવાને પરદેશ મોકલી દાલ પુર્વકાળા હાવમાં લેશે એમ સંભળાય છે.

મદદકાર—મોરલીવાલો પૂર જ્યારમાં મોરલી ખળવી રહેા છે. આજા છે કે તેના નાદ બદલીથી મેન્ડરીકમાં સંભળાવશે

* * *

એક ખુલાસો

અમારા તા. ૧૮ મી જુલાઈના અંકમાં તેમજ તા. ૨૧ મી જુલાઈના અંકમાં પ્રસિધ્ધ થયેલા સમાચાર વિષે શ્રી કૃષ્ણ દિલ્લમ કંપનીના માલેક રા. રા. માલેકલાલ બી. પટેલે ખુલાસો લખી મોકલ્યો છે જે અમે ખુશીથી નીચે પ્રકટ કરીએ છીએ.

રા. રા. તંત્રી મદદકાર મોજા મગજ

અટાઉ મેન્ડન ગીરગામ મુખ્ય

(૧) આપના તા. ૧૮ મી જુલાઈના અંકમાં સીનેમા સમાચારમાં અમારી હું વીસેની અપરમાં છેલ્લે જ્યારે મી. માલેકલાલ નવીન વસ્તુની શોધમાં વીચરતા ફરે છે. “કોઈ કોલીપુના કળાવાન લેખકનો આશરો લે તે બનવા જોઈ છે—એમ જણાવ્યું છે.

(૨) તે ઉપરાંત આપના તા. ૨૫ ના અંકમાં સીનેમા સમાચારમાં હમે જાણીએ છીએ તેમ જંગલની બરીસુદીના લેખકનો આશરો કેમ ઉલ્લેખ થઈ ગયા તે સમજાવું નથી—તેવું જણાય છે.

હવે પ્રથમ બાબતમાં જણાવવાનું જે મલેકલાલ પટેલ નવીન શોધમાં વીચરતા ફરે છે તે તો કુદરતે બનવા જોઈ છે. પણ કોલીપુના કળાવાન લેખકનો આશરો લે તે બનવા જોઈ નથી કૃષ્ણ કુરુપની અત્યાર સુધી કાળના આશરો લેવા શાખી

જ્યાં જોલી જાયા હોય—ત્યાં ઉચ્ચ ભાવનાની આશા કયાંથી રખાય !!!

લોક લાગણીને માન આપી—એક વીક વધુ—

રાંકડી રૈયતને પીડી-તાણાંની પાંધમાલી કરી—મોજા મગજ માણસો આપુસતાના શોધમાં રૈયતને કેમ રીખાવે છે ? તેના તાદરસ ચિતાર માટે જુઓ.

શ્રી કૃષ્ણ દીલ્લમ કંપની કૃત

બોલતું બુલબુલ

WOOLING NIGHTINGALE

ધર્મ નીતી, સાહસ અને કર્મ તથા પરાક્રમનો વધુમાં સ્ટેજ પર મીસ બળીનો આ વીકે અજબ પ્રભાવ દર્શાવતું એક નવિન પ્રાકૃતિક નવીન સંગીત સાથે નવાં બહારનો કેસ રજૂ થશે.

આવે છે આવે છે
વહેમાતરમ ફિ. ક્રાં. કૃત

વહેમાતરમ

દેશ સેવાનો ચિતાર

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબાઈ થીએટર ન્યુ થીયેટર

કેક સમયમાં રજૂ થશે
કૃષ્ણ કૃત

એ દિનની બાદશાહી

ખુબસુરત બક્ષા

નથી. આશરગીયાઓને આશરો આપતાજ થીપી છે. વલે પીપ્પને મન કળાવાન હોય; પરંતુ અમારી કંપની કળાવાનને વળગવા કરતાં કળાવાને ઉત્પન્ન કરી શકે છે. વધુમાં ન્યાં સુધી અમારી કંપનીના "કુખ્યુકમાર" છે ત્યાં સુધી નવા કળાકારો ઉત્પન્ન થતાજ રહેશે. માટે તેનો મોઝ્ય ખુલાસો તમારા આવના અંકમાં પ્રગટ કરશે.

શીલ નંબરની આગમમાં જણાવવાનું એ લેખક મી. રેલ-આસ લુદી વ્યક્તી છે તે તેઓ અમદાવાદના વતનીઓ છે કાઠીયાવાડી અને ગુજરાતી પત્રુઓ છે. જરૂર પડે તો હેઠાણ મળી શકશે. માટે તેનો પણ ખુલાસો હાવશે.

માણેકલાસ બી. પટેલ

શ્રી કુખ્યુ શીલ કંપની

નોંધ—રા. પટેલ પોતેજ રચીકાર કરે છે કે તેઓ નવીન શૈલમાં વિચરતા ફરે છે એટલે તે સમયે લખવાની કંઈ અમત નથી; વધુમાં રા. પટેલ જણાવે છે કે 'શીલુરના કળાવાન લેખકનો આશરો લે તે ખત્તા લેખ નથી.' તે વાત અમે રચીકાર કરીએ છીએ. અમને જણીને જાનકે માપ છે કે એ રત્નપદ્ય કંપની કળાવાન ઉત્પન્ન કરી શકે છે, જે ખરેખર કંપનીનાં અહો લાભ છે કે, "કુખ્યુ કમાર" જેવા વિષયના પ્રયોગ કંપનીમાં છે કે નેની સદામથી "નવા કળાકારો ઉત્પન્ન થતાજ રહેશે, એવું આશાસન રા. પટેલ આપે છે. આ આશાસન ભવિષ્યને માટે છે અને કથરે ભવિષ્યમાં માત્ર આખું નથી એટલે તે પરત્વે કહેવું, સ્વયં નથી, કંપની નમારે સુલભમથી કળાવાનોને બહાર લાવશે ત્યારે જ કળાવાનોને ભેષ, સીનેમનો ઉદ્ધાર અને ઉત્ક્રાંતા દોવાથી અમને જાનકે થશે.

(૨) તા. ૨૫ જુલાઈના અંકમાં હપાયેલ સમાચાર માટે. જંગલની જડીબુટીના લેખકના અશરો કેમ ઉલટા થઈ ગયા. આ બાબતમાં જણાવવાનું એટલું જ કે જંગલની જડીબુટીના લેખક મી. રામચંદર દવે છે, અને દરો લુલ્લતા ન દોષએ તે તેઓજ દમારી જોશીશમાં, એક વખત, મોસીનજ ખુલાસો કરી દેતા કે કુખ્યુ ફિલ્મ કંપનીમાં લેવા "એલવું લુલ્લુલ" તેઓનીજ વરત છે અને તેમાં ચોટી ફેરફાર રા. "કુખ્યુકમાર" કરી છે જો કે તેઓએ આપેલું નામ કંઈ બીજું જ હતું અને આથીજ ત્યારે દરોએ રહીન ઉપર લેખકનું નામ લેવાજ લાગ્યું ત્યારે દરોએ ખરેખરે લેખકના ઉલટા થઈ ગયા એક અંગેએ ઉપલી કંઈ કરી હતી, પછી ત્યારે તે ખરો લેખક હોય કાઠીયાવાડી કે ગુજરાત પત્રુઓ દોષ તે અમારે જલ્લાવાની જરૂર નથી.

(૩) રા. પટેલ અંતમાં ફેલકે ચર્ચા સમાચાર વિશે કહે છે. પણ જે ચર્ચા પત્રકારના કાંત્ર્ય હાથે વિરોધ સંખેમ રાખે છે, તેથી જો ચર્ચા અરથને છે.

અ. ડા. મ.

લોકો તેને કાળી સમજતાં હતાં

પણ તેમને ખબર, ક્યાં હતી કે,

તેના મોં પર ને નમે નસ મહી, ઉચ્ચાર ને આલમાં ફેલીય તણું ઉચ દિગ્ય તેજ, સગડી રહું હતું; તે હુલારી એક રાજકુમારી રાજપુતાણી હતી

સરસ્વતી ફિલ્મ કુંવની

એક નવીન આદર્શમય ફિલ્મ

હુલારી

હુંકે સમયમાં દેખાવ દેશે

સીનેમા મેજેસ્ટીક

તારીખ માટે તથાસતા રહેજો

લાંબો સમય લઇને-મોટો ખર્ચ કરીને-અને

મોટી જહેમત ખેડીને ફેલકે આવનવા

આકર્ષક પ્રસંગો મુકી આ ફીલ્મને એક

તમુનેદાર કરવામાં મી. પળીસાલ

જેશીએ કમાલ કરી છે

હમારું હવે પછીનું આવતું ચિત્રપટ

ગુપ્ત ભેદો, રહસ્ય, શંગાર અને શાવથી ભરપૂર

મી. જેશીની અદભુત ફતી

ધુંધટવાળી

બુદ્ધિ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કું.

ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે ! આને છે !
રા. રમણિક અ. મહેતાની બંગાળના
હિન્દીસપર લખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજાતી કહાડિયે

સુજાળથી ભાગ્યપરીક્ષા
આઈડીયલ પીકચર કોરપોરેશન

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોહલી મુંબાઈના બેદભરમથી ભરપુર.

અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ગોકામ ખરાઉ બીલડીમ મુંબાઈ ૪

દુર્ગેશ નન્દિની

આવે છે

બંગાળના પ્રખ્યાત લેખક બંકીમ બાપુના પ્રસિદ્ધ
પુસ્તક ઉપરથી.

ઉતારવામાં આવેલી અદ્ભુત

ઐતિહાસીક ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

ઐતિહાસના પાનામાં રમી ગયેલા જનોની આ
એક અદ્ભુત કથા છે.

આત્મસેવા, પ્રેમ, શૌર્ય અને કાવ દલાથી ભરપુર આ એક
હૃદય લેલક કથની છે

ફિલ્મને જોતાંજ તમે ગાયા આફ્રીનના ઉમકળા સાથે મેલા થશો
આ મહાન ફિલ્મ તમારે જોયા વગર
છુટકોજ નથી.

સીનેમા અને તારીખ જોતા રહો

જલદી તારીખ માટે-બુકીંગ હમણાજ કરો

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

સ્ટોડર રોડ મુંબઈ

CHRISTIAN DAUGHTER

“પકડતાં જાળમાં ઉદર, ફસાયો સર્પ તે અંદર”

મી. લાલજી લટકાળાએ પોતાના હરીફ મી. માવજીને ફસાવવા
પેરવી કરી પણ અંતે પોતેજ ફસી પડ્યો

સૌરાષ્ટ્ર

લીમીટેડની

જેલ. જેલી

કોમેડી ડ્રામા

ધુમ હસાવનાર

ક
લા
ખા
જ
આ
શ
ક

લોકોના અસાધારણ એચાલને લીધે બીન્દુ અંદાડીકે આ આખી ફીલ્મમાં હુન્નર મંદી
તથા કલા તેમજ એક્ટીંગ વિશે વિદેશી ફીલ્મને હરીફમાં હરાવે તેવાં છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ છે તે

આવે છે

આવે છે

આવે છે

યુનાઇટેડ પીકચર્સ સીનેટ્રીટનું નડું ચિત્ર

દાનો દિવાન યાને તોત્યાનું બંડ

શારદા ક્ષિત્તમ કુંનું મનમોહક ચિત્રપટ

આવે છે ! તમારા લોકપ્રિય સીનેમામાં તારીખ જુઓ ?

મુખથી સુધાને રાખીને હૃદયે હળાહળ રાખતી,
રમણી નથી એ રાક્ષસી છે ! મદનમાં એની મતી !

પુરૂષ માત્રના મનને માયાની જળમાં ફમાવી ઉલ્લુ બતાવી નિષ્કૂર રમત ખેલતી
અવત્તીની રાજકુમારી રહ્યા !

સ્વર્ગોદ્યાનનું ચુટાએલું ફુલ ! ભવિષ્યવેત્તાની ભવિષ્યવાણીનું રહસ્ય શું ?

મદન કલા

સર્વાંગ સુદર નાઝનીનોતાં સાગ્રાજ્યમાંથી હૃદયાર થયેલ દારી ? પાતળ કુવામાંથી
અજન્મ રીને તેનો ઉદ્ધાર !

જા માયાનો માનવી સ્વર્ગની શોદામણી વાડીમાં શી મીને દાખલ થયો ?

પુરૂષ માત્રને પ્રિકારનાર રમણી પુરૂષના કદમોપ- કેમ ઝુકી પડી ?

તેલ ચોળી અગ્નીમાં નાખવા છતાં કેમ ના બળ્યો ?

તેનો દેવ તરીકે શા માટે સ્વીકાર કર્યો ?

ભવાનીને બૂલાવે તેવી સ્વર્ગની અમત્કારીક તલવાર શું ! શું ! કામ કરે છે ?

રહાના રૂપમાં અજન્મ, કુતગના હાલ ભોગવતા તળીયા ચાટતા રાજકુમારોનો કોણ તારણદાર ?

પિતૃ ભક્તિ, માતૃ ભક્તિ, પતિભક્તિ વગેરે ઉભરાતી ફીલ્મ જોવા ચુકશો નહિ

અમારાં ચિત્રપટોની ભુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુબાઈ

જોડાઈ જાય તો જોડાઈ જાય દિવેદીએ મુખે, ગીરગામ ખટાવ બિલ્ડીંગમાં મોજ-મગલ પ્રિન્સીંગ પ્રેસમાં બાપી
તેજ સ્થળેથી પ્રગટ કર્યું છે

પ્રથમ અંક રૂ. ૧૦. ૮-૮-૨૬
 છુટકા ૧ આનો બહારગામ રૂ. ૨૦

વાણિક લેવાનું રૂ. ૨૦
 બહારગામ રૂ. ૨૦

મોજ-મોજ

પ્રણય અને પ્રેમની નાનાની

હુન્નર કળાના કદરદાનેને ખાસ આમંત્રણ

૧. ભાગતું વિલયમ
શેક્ષતું ચિત્રપટ

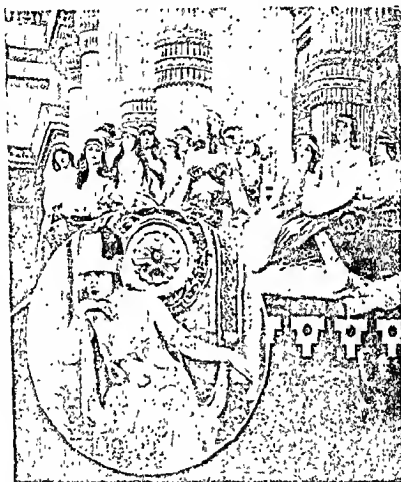
દરબારે સુલેમાન

પ્રસિદ્ધ નટીકો
ઝેટી વ્લાધિના કામો

હજારો વરસની વાત ઉપર દુન્યાની પ્રાચીન ભુમી જેઠાસાલમાં બનેલો એક
ખરો બનાવ. દેવીડ સાલોમન અને રાણી શેખાનો કિસ્સો-

૧૨... નટો

એ જે હામમાં
ભાગ લીધો હોય
તેની મદતનાનો
ખ્યાલ લેવાથીજ
આવી શકે છે.
એકે અવાજે
વંખણાયેલું આ
ચિત્રપટ છે.

૨૦૦૦૦૦૦

રૂપિયાનો

અર્થ કંઈ

વધારે નથી તરે

આ હામા તમારી

નગરે ભેજા તો

તમને ઉપલા

આભિપ્રાય ઉપર

આવવા શીવાય

ખુદો રહેશે નહિ

ત્યારે જીએ

એક ન્યાયી રાજકર્તા ! એક ખુબસુરત રાણી ! એક કપટી ભાઈ
સોલોમાનને ન્યાયાસન ઉપર બીરાજી હન્સાફ કરતો બેઠા તમને તેમાંથી ઘણું શીખવાતું મળશે.
રાણી શેખા ખુબસુરત હોવા ઉપરાંત કેવી બહાદુર છે. તે બેઠા તમે અંબયા વિના રહેશો નહિ
આવતા રાનીવારે ભુલતા નહિ દાના પહેલવાન એક નિઠર જવાનના અદ્ભુત પ્રસંગે

વખત-૫, ૭, ૮-૪૫, ૧૦-૩૦. શની રવિ ૩-૧૫ વાગે ભાવ-રા. ૨, ૧, ગામ, ગા, બા, કે

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આપાઠ વદ ૧૧)

રવિવાર તારીખ ૮ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

(વર્ષ ૩ લુ. અંક ૧૯

આ વ્યવહારીકામાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કલ્પિતજન હોય છે. કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજતી કહેલાં નથી, આ એ. મ.

જહાલો ભૂરડીમાં !

(દેશન યુગમાં પ્રવેશતી ગ્રેહાના ઉદગાર)

“જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !”

ન કરે પ્રતિજ્ઞા કોઈ પ્યારીરે !

“જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !”

* * *

વિશ્વગી સદાનો આલુ જમાનો,
સદ્યુજ્જનો નહિ રાગી;
હલખલઃ હલખલઃ દો કાલે દૂબળ,
તોય પુરવની ખેંચતી નાદીરે.
જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !

* * *

અકકડ—કકકડ છેલ્લી હજમાં,
દેશન જ્યોત ઝગતી;
ધરધરે ઝરમર ઝટકે વિજળા,
તોય વારી જતો એ પાહરે.
જહાલો ભૂરડીમાં ! યદ ગયો રાહરે !

“મસ્તાન” કહેલાલ.

જુ. ખે. દા

અગવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૧ લું.

હું કેવી રીતે ખેડોશ પત્ની ગયો હતો તથા મારું જીવન મરણના તારપર કેવી રીતે ધ્રુવી રજું હતું એ વાત વાંચકાથી અજાણી નથી. શુધ્ધિમાં આવતાં આખો ઉપાદી તે. પશુ હું કોઈ જોષ રાક્યો નહિ. મારી વાસ્તવિકત રૂપ યદ હતી. માથું ચરમ ચણું હતું. હૃદયમાં વેદના થતી હતી.

આવી અર્ધચેતન અવસ્થામાં હું ક્યાં ચુધી હતો એ ચોક્કસ કહી શકતો નથી. એ દાહતમાં કોઈ બંધે કે ઉચિષ્ઠ પાસે ખેડી વેદનાથી વ્યાકુળ બનેલી દષ્ટિથી જોષ રજું હતું એ જુનેશ હતી કે ? જુનેશની સુન્દર ચૂંતને, તેની કુસમથી મધ્ય ક્રામળ દેહચતાને હું મારા મનમાં યાદ કરવા લાગ્યો. જુનેશના ક્રામળ કરરપચને મેં મારા હૃદયપર રપટ અનુભવ્યો. તેની અંગ તેમજ વચ્ચના સૌરમે મરિનાની માફક મને વિદુલજ બનાવી દીધો.

તેની સાથે અણુપ સંભાળજ કરવાની મને ધણી દુઝા થઈ આવી; પરંતુ હું કોઈ બોલી શક્યો નહિ. આખો મીચી હું મારી આરાધના દેવી જુનેશના નામને ઉચ્ચાર કરવા લાગ્યો; પરંતુ રપટ ઉચ્ચારને બદલે કંઠમાંથી કેવળ અરપટ આવતું નાહ

યવા લાગ્યો, ત્યારે શું હું બોલેલો બન્યો હતો? હોનદશિકી મારા તરફ નોંધ લીધેલોએ કાંઈક કહ્યું; પરંતુ શું કહ્યું એ હું સમજી શક્યો નહિ. મારી અવજી શક્તિ ખૂબીર ચંપ ગઈ હતી કે શું! સ્વપ્ન ગુપ્ત હતું-કેવળ ક્યારે સમજવાની શક્તિ કાયમ હતી. મહા મુસિબતે દષ્ટિ શક્તિને કેદિયાર કરી લીધેલાના અંગ તરફ નેત્રોં માફે સર્વાંગ શોભાવિત થયું. તેનો એક હાથ ખંભામાંથી ખરેખર ઢિન-ન ચંપ ગયો હતો. ક્યા નિઃશ્વરે કુદમ્બકલિષ્ઠા પર આવેલા વળાણાત કયોં હશે! મારા નય-નોમાંથી અશ્રુધારા વહી જવા લાગી એ નોંધ લીધેલોએ પોતાનું મુઠ્ઠર મુખ તીચું કરી કૃત્ત્વા લાવથી મારો મુખ ઉપર ચુંબન કર્યું.

એ ચુંબનના રસચંચી મારા દેહમાં જાણે કે નવજીવનો સંચાર થયો, તથા મારી સ્વપ્ન બેદના અઠ્ઠવનીય ભાવથી ધીમે ધીમે અદશ્ય થઈ ગઈ. હવે મારી આંત્રો ચંપ કે એ લીધેલો હતી! પરંતુ સુખસ્વપ્નની રમૂનિની માફક જીભેલોએ એકાએક અદશ્ય થઈ ગઈ. જાણે કે વસંતના મૃદુ મધુર વાયુની માફક, નમના પ્રદરના પ્રસાદરના નમ્ર કિરણોની માફક, દુર્ભાગ્યથી અધ-કારમય બનેલા ચિત્તમાં હાજિક સુખસ્વપ્નની માફક એ મારી માનસી પ્રતિમા મુગ્ધ થઈ ગઈ. મુગ્ધ થઈ જવું હતું તો શું ખાતે આવી હતી? મારી વેદનામાં સહાનુભૂતિ દર્શાવવા આવી નિષ્કુર હૃદયથી તે નાસી કેમ ગઈ? તેના એ પ્રેમમય મુખનની મધુરતા હજી સુધી હું અનુભવતો હતો. એ મોઢ નહોતો-વેદન નહોતું-ચિત્તને ભ્રમ નહોતો; પરંતુ સનાતન સ્વપ્ન હતું. ધીમે ધીમે મેં આંખો ઉઘાડી.

લાવાકાને જે વખતે મારા પર હુમલો કર્યો હતો, બને હું બેઠેલ જાતી ગયો હતો, એ વખતે દિવસ અશ્વમસા આગ્યો હતો અને દમજી મધ્યાહ્ન કાળ હતો. ત્યારે શું વીચ કલાક સુધી હું બેઠેલ હતો? ના-ના. બેઠેલ દાહતમાં પસાર થઈ ગયેલા કાળનું માપ હું કેવી રીતે કરી શકું! દેહની દુર્ભાગ્યતા પરથી જાણમાં જાણ એ તજી દિવસ સુધી હું બેઠેલ દાહતમાં રહ્યો હોલ જોમ મને લાગ્યું.

એકાએક હૃદય પર હાથ પડ્યો. શરીરપરની મિત્રરાજ ઢિન ચપેલી હોઈ નરપિશાય લાવાકાને કટારનો ધા કરેલો દોવાથી હૃદયમાં અસલ વેદના થતી હતી. ચપેલો ધા મારા નેત્રમાં આગ્યો નહિ. રમક, કાંઈકે ધણી સાવધાનતાથી ધા ઉપર પડેલો ખાધી ટીપો હતો. દયાને વશ થઈ કાંઈ દયાળુ દેર-તાએ એ કાય કહ્યું હોય એમ મને લાગ્યું. પાદના કપડામાં રત્નમીની શરીરિત્રી નોંધ મારી સારવાર કરનાર કાંઈ કશીજાણી રમણી હોય એમ મને લાગ્યું.

હા રથે લાવાકાને મારા ઉપર હુમલો કર્યો હતો એ હું નિશ્ચયો હતો. પરંતુ દમજી હું એ રથે નહોતો. દમજીનું પદપદ પદપદો મારાપદો એક લાગુ મકાન હતું. મારે તરફ દિવાલ હતી અને ઉપરનો બાજ પુત્રો દોવાથી ચપેલો પ્રકાશ

એ રથે સંચાર કરતો હતો. એ પ્રકાશમાં મકાન ધણું પુરાનન બજાયું. કાળની સાથે મુખ્ય કરી મકાનની પત્થરોથી બનેલી દિવાલ કાળી પડી ગઈ હતી.

હું પાંચરથી બનેલા આસનપર સુતો હતો. તથા મારા દેહને કુખ ન ચાપ એવા વિચારથી મારી રક્ષણકરિણીએ એ પાંચરના આસનપર મુલાવમ બિઝાનું બિઝાનું હતું, સખમલ અને રેશમના વસ્ત્રોથી બિઝાનું બન્યું હતું તથા એ વસ્ત્રો કોઈ કુળરંત કુટુંબની કામિતીનાં પોષાક જેવાં દેખાતાં હતાં. બિઝાનાની પાસે આમકાનો નાની ચેલીમાં સુષેષ જૂળ તથા તેની નજીક ચેલી ખાધ સામગ્રી નજરે પડી. આ અનાયપર આટલી બધી દયા હોણે કરી હતી! કાળના કરાળ મુખમાંથી મારો જીવ અચાનક આટલું બધું આયોજન હોણે શા મારે કર્યું હતું! હતું જ્યતમાંથી દયાનો નાશ થયો નથી તથા નેત્રો કાંઈ આધાર નથી તેનો આધાર શ્રી કીરતાર છે એ સનાતન સત્યની આ પ્રસંગે મને સંપૂર્ણ પ્રતિનિ યદ.

શરીરની વેદના જાણી થતાં ધીમે ધીમે હું ઉઠી બેઠો થયો. માફે કોનુલસ એટલું બધું વધી ગયું હતું કે એ રથાન કેવું તેમજ કયાં હતું એ જોવાનો પ્રયત્ન કર્યાં સિવાય હું રિશર રહી શક્યો નહિ. તપાસ કરતાં આમકાની પોણીની ચેલી પાસેથી એક કાગળ મળી આગ્યો. તેમાં અરપદ અરણી અપરિમા જે દર્શકલ લખેલી હતી, તે મહાં મુસીબતે હું વાંચી શક્યો.

“...સુદાનું પવિત્ર નામ ધન્ય યાવ. હે દરીયાપારના અનુપપા મુખાફે તારું કથાશ્રુ યાવ. તું સેંકડો આફતોમાં સપડાયેલો હોવા છતાં દયાળુ પ્રુદા તને જીવી ગયાં નથી. તેમજીવ તને મદદ કરવા એક મિત્રને મોકલ્યો છે. એ મિત્ર તારા સુખને સાથી અને દુઃખને દોરત છે, એણે તું દલ વિશ્વાસ રાખજે. તારે નિરાશ થવાની જરૂર નથી. દુઃખનેત્રોનાં કપટ કારકાનને હજી પશુ તું વધા કરી રહી તેમ છે. અહિં મહા અદ્યુત અને બેદ વારેલા લયકર દેખાવ જોવામાં આવશે, છતાં તે નોંધ તું મકરાઈય નહિ. સંસારમાં જેઓ કહીન કાર્યને સાધ્ય કરવા મુન્હે છે તેઓને જીવ સંદોસટની આફતો સાથે સામનો કરશે પડે છે, એ સિધ્ધાંત જીવીય નહિ. જે નરપિશાયો તારો નાશ કરવા વિવિધ જગતપોતની ચોખ્ખા કરે છે-અતિથોડું અપમાન કરે છે અને નિપ નિષ્કુરતાનો પરિચય કરાવે છે, તેમને નાશ અટલા અવશ્ય કરશે.”

શરીર પુનઃ અવસન જતી ગયું. ઉપરાંત પત્ર દાખમાંથી પડી ગયો અને વિના વિજાણે હું બેઠેલ જાતી ગયો.

બેઠેલ દાહતમાં કેટલો કાળ પસાર થઈ ગયો, તે હું કહી શકતો નથી. શુધિમાં આવતાં સ્વકિરણના પ્રકાશનો એ રથે સંચાર ચપેલો જોયો. મારું શરીર પશુ અજે સ્વસ્થ થયું હતું. ઉપરાંત પત્રને મેં દરીયા વાંચી જોયો. પછી એ રથે હું કેદી થઈ પડ્યો છું કે કેમ, એ વિચારની આગી કરવા ચેડું પાણી પી હું ઉઠી બેઠો થયો. મકાનની દિવાલ નેત્રો

દેવોની ટોળાએ જમીનના ગરમાં આવેલા પર્વતને બેઠી આ પાપાણુપૂરી નિર્માણ કરી હોય, એમ મને લાગ્યું. સર્વત્ર શિત-જતા પરિવ્યાપ્ત-ઘણેલી હોવા છતાં વાહુ અને પ્રકાશનો થોડો અદોષસ્ત નહોતો-પાપાણુપૂરીનું નિર્માણ કાર્ય જોતાં તે એક બીજાણુ કારણકે હોય, એવો સંદેહ ઉપજ્યો. યુર્ષ પ્રકાશમાં જ્યાં સુધી સામાન્ય અસ્તિત્વ હતું, ત્યાં સુધી હું એ પાતાળપૂરીના સિન્ન-જિન્ન આશોમાં જુન-પ્રેનની માફક લગ્યો. પરંતુ એ સ્થાનમાંથી જહાર નીકળવાનો કોઈ પણ માર્ગ મારી નહીં પડ્યો નહિ. શ્રમની વિરોધાવી કુધાને અતુલ્ય થયો. રોટી, મેનો વગેરે ખાઈ શિવજી જળથી પ્રાણને પરિવૃત્ત કરી પાપાણુના આસન પર બિઝાવેલા પિઝાનામાં હું સુઈ ગયો. થયા સમયે જાગવાનું પ્રકાશક પ્રશ્નમાફકમાં ઉતરી પડી અદર્ય મયા અને ચારે દિશાએ બીજાણુ અંધકારનો વિસ્તાર થયો. થોડા વખતમાં જ હું નિદ્રાવશ થઈ ગયો.

જીને દિવસે પ્રભાતમાં જળ્યા પછી થોડો નારતો કરી પાતાળપૂરીના જે સ્થાનમાં સંગ્રામ થયો નહોતો એ સ્થળે ઉપ-રિચત થતાં ધક્કા કાળથી જમા મયેલા માટી તથા ધૂળના ઢગલામાં મારા પગ પડવા લાગ્યા. ફરતો ફરતો હું એક ઝોરડામાં ગયો. ઝોરડામાં અંધકાર હોઈ જાદમાંના કોઈ છિન્નમાંથી ફીણ પ્રકાશ મેલેલ હતો. હાથથી તપાસ કરતાં એ ઝોરડાની દિવાલ સાથે આગેલું એક તુલું દારૂ જળીયું. એ દારૂમાંથી આશ્વા ખંડમાં જતાં મારા પગ સાથે કોઈ વજનદાર વસ્તુ અચાવાથી ધરીયું સમતોલપણે ઝાપાવી હું પડી જવાની તૈયારીમાં હતો, એવામાં મહેન-તથા હલનને આઘાતથી બચાવી લેવા બન્ને હાથ મેં લખાવ્યા અને હાથના ટેકાથી હું નીચે પડ્યો તેથી જ મારું કપાળ ધુસડું નહિ, અને હલનના પામાં વેદના થઈ નહિ. હાથ નીચે પડતાં તે કોઈ વસ્તુને વળગ્યા હોય એમ લાગ્યું. એ વસ્તુપર હાથ ફેરવી તપાસ કરતાં ભયજીત બની એક અસ્પષ્ટ કારગી ચીંચીયારી પાડી અને હાથ મેં પાછો ખેંચી લીધા. હું સમજી શક્ય કે હાલના ઢગલા સાથે મારા હસ્તનો સ્પર્શ થયો હતો. એ હાલકો માનવ જાતિનાં હતાં. ફીણ પ્રકાશમાં હું એ સ્થળે આવેલી સામગ્રીની પરીક્ષા કરવા લાગ્યો. એ ઝોરડાની જાદમાંથી તોરની માફક એક યુર્ષ કિરણ પ્રવેશ કરતું હતું. તેના પ્રકાશની સહાયતાથી જે દેખાતું મેં જોયો તેથી-આશ્વર્ષ, ભય, અને વ્યાકુળતાથી હું વિમુદ્ધ બની ગયો. ઝોરડામાં પત્થરનાં બનેલાં પુણજ આશનો પડ્યાં હતાં અને તેના ઉપર માનવદેહનાં હાડપીંજરોનો ઢગલો જોવામાં આવતો હતો, મદુ અંધકારમાં એ ભયંકર દેખાવના હાડપીંજરો જાણે કે, પ્રેન વિશોધની માફક દરિદ્રીન મેનોમાં મારો તરફ જોઈ રહ્યા. તેમના વિકટ દાંત મારા દેહનું માંસ ચાવવાને લોલુપ બુન્યા હોય એમ લાગ્યું. કોઈ હાડપીંજરનો હાથ નહોતો, તો કાછનો પગ પસી ગયો હતો, કોઈનું મોં જહાર નીકળી ચલું હતું, તો કાછનો કેવો ઉપસી આવ્યો હતો કોઈ કોઈ હાડપીંજરો ઉપર હજી પણ નિસ્તેજ સ્વાપ વળું ચર્મધાર

દેખાતો હતો. કાછના અંગપર હજી સુધી સોના રૂપાના અલંકાર કાંપમ હતા. પાપાણુના એક આસન ઉપર એક બીજું હાડપીંજર હતું. તેના બન્ને શિથિલ-નિસ્તેજ-પાંડુ વર્ણ હાથ ઉપર હજી પણ સુવર્ણ કેન્દ્ર પ્રકાશનાં હતાં એ રમણીનો લાંબો ફેસ કલાપ વિખરાઈ જઈ આમ તેમ પડ્યો હતો. તેના કંઈમાં લોખંડી સાંકળ હતી. તથા એ સાંકળને કાળના વહેવા સાથે કાટ ચડી ગયો હતો. થોડાં અંતરે ખીજી એક રમણીનું હાડપીંજર હતું. જમીન ઉપર અસંખ્ય લાંબાં-વૃદ્ધાં હાડકાંઓના ઢગલો થયેલો હતો. એ બધી દેખાવ જોઈ એ રમાન કારાખાર હોતું જોઈએ એમ મને લાગ્યું. જેમને જૂન તરસથી રીવાની મારી નાખવામાં આવતાં હતાં તેમનાં નિર્જીવ શરીરનાં અવશિષ્ટ ચિહ્નો આ સ્થળે રાખવામાં આવતાં હતાં. આવી પાતાળપૂરીમાં-આવા ભયંકર બેઠી કષ્ટતાનામાં હમણાં હું રાત દિવસ પસાર કરતો હતો, એવા વિચારથી મારું આણું શરીર પસીનાથી જોળાઈ ગયું. જેમ અને તેમ ઝાપડી આ કષ્ટતાનાં ત્યાગ કરતું હું અધીર બની ગયો.

દારની શોધ કરતાં કરતાં એક સ્થળે બે થોડા પહેલા મેં જોયા. તેમાંની વસ્તુઓ જોવાની ઇચ્છા નહિ થવાથી દિવાલ પર હાથ ફેરવી હું દારૂ શોધવા લાગ્યો. બે કલાક સુધી પરિશ્રમ કરવા છતાં દારૂનો પતો લાગ્યો નહિ. શરીર વેદનાથી અત્યસ્ત બની ગયું. આત્મસંજીવનો આશા અંતરમાંથી અદર્ય થઈ.

પત્યરના એક ખાલી આસન ઉપર બેસી હને શું કરવું એ વિષયનો હું વિચાર કરવા લાગ્યો. જેઓ મને જોઈને વાળી મથ હતા, તેમની મને મારી નાખવાની ઇચ્છા હોય તો પછી તેઓ પીવાનાં પાણી, ખોરાક અને મુલાપમ પિઝાનાની વ્યવસ્થા થા મારે કરે! આ જોઈ બરેલા પ્રશ્નો કાંઈ ઉત્તર મારા અંત-રાત્ના આપી શક્યો નહિ. આ રદસ્થ ઉકેલવાની મારામાં શકિત નહોતી. વળી જીવમાત્ર દશાવતાર પેલો પગ લખવાતર કાણુ દરો? તેની સાથે મુલાકાત થવાનો કાંઈ જંજાવ દરો કે કેમ? એ સમજમાં નહિ આવવાથી હું નિરાશાના સમુદામાં ડૂબી ગયો.

સંખ્યાશય થઈ ગયો અને શરીરની કુખંજળતાથી હું પત્ય-રના આસન પર મારા લાખની ભયંકરતા કિંવા કિસ્મતની હરતાના વિચારો કરતો કરતો ઊંઘી ગયો.

બીજો દિવસે એ સ્થળે પ્રકાશનો પ્રવેશ થતાં ઉડી મેલા થઈ અવશિષ્ટ રહેલા થોડા ખોરાકમાંથી નારતો કરી લઈ આવેલે દિવસે જે બે થોડા મારા જોવામાં આવ્યા હતાં, તેમાંના એક નજીક બેગી લાવી તેમાંની વસ્તુઓ જોવાની તૈયારી કરી. એ થોડામાંની સમગ્રી વસ્તુઓ દામતી અને યુરોપિય હોવાથી મારું કૌતુહલ વધી ગયું. એમાં બે ધડીયાળો હોઈ તેમાં બનાવનર તરીકે લંબની એક વિખ્યત્ત ભયંકર કંપનીનું નામ હતું. કેટલીક ઈશીય વિરતોલો દલી અને એક જનમ “મનીગ્રેય” હતી. હનભાગ્ય મુલાકાતને લૂંટી એ વસ્તુઓ મેળવવામાં આવી હતી. જોઈએ એમ મને લાગ્યું.

બીજા ચેલાને પણ પાસે ખેંચી લાવી તેમાંની ચીજોનો નીચે જમીન પર ફગસી કર્યો. પછી એ ચેલામાં હાથ નાખતાં ડબી જેવી કોષ વસ્તુનો સ્પર્શ થતાં મેં તે બહાર ખેંચી કઢાવી.

જે કાંઈ મારા નેવામાં આવ્યું, તેથી મારા આશ્ચર્યનો પાર રહ્યો નહિ. હું મારી દૃષ્ટિ શક્તિ પર વિશ્વાસ મૂકી શક્યો નહિ; પરંતુ પાઠક! એ સ્વપ્ન નહોતું—ચિત્તનો વિકાર નહોતો પણ સત્યનો સાક્ષારકાર હતો. એ પેલી લોહચન્દ્રની ચામડાની ડબી હતી, કંપતા હાથે મેં ડબી ખોલી જોઈ તો તેમાં હું લોહચન્દ્રનું દર્શન કરી શક્યો. મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. હાથથી માથું ટાક્યું પૂરી ઉદ્ધત. આજે મારા સકળ પ્રપત્ન અને સકળ કષ્ટની સમીક્ષા થઈ જે ભવિષ્યમાં કદાચ પ્રાપ્ત થવાની સંભવના નહોતી, તે વસ્તુ અનાયાસે-દૈવયોગે આજે મને પ્રાપ્ત થઈ. હું મારા સકળ દુઃખાંચને ખૂલી ગયો.

(અપૂર્ણ.)

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરણી અને સસ્તા હમણે પાસેથી મંગાવેા. ધોડાખાળેની નકલોથી બચેા. સેખનવિદ્યા અનુમાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પ્રાપ્ત થાય, એ યાત્ર છે. આનાથી આપ જનનર રક્ષણ હૃદયે બી પ્રણ અને મુદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી ખાખ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઇઝની પાટી સડો છેા અને ફટકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે કોમલ ફ્રાંક કેમેરોની ૩. ૩ ટ. અર્થે નામ લખો—

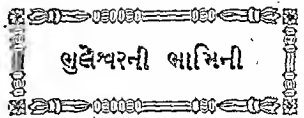
પતા:—ભારદ્વાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોહામના સિધીની લુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ધ્યાન ખેંચીને કે વગર મન મન સિધી વગર નાહ્યાં અરગ કરી સંસારી મનોહામના પુણું થયો અને મુશ્કેલી દીવસ એ વચ્ચે માસ અગાઉ સમગ્ર શોકો. ડિ. ૨૧. ૧ ટ. ખ. જી. ૧૬.

૮૪ આસન ચિંતોવાળું ફોટોશાસ્ર

બી પ્રણેનાં સર્વ ગુપ્ત બેઠ લક્ષ્ય, મનસાદુ સંતાન પ્રાપ્તિ, વાંછીને ધસાજ, ચકુન સામુદ્રિક, વધીકરણ મન, મન, વન, ખાલકર્ણવ અનુક્રમ યોગ્યો ડિ. ૨૧. ૧૧. અક્ષય ૧૪ વિ. ડિ. ૨૧. ૧૧.

પત્ર—લેનોસમ જે રવાલ દેવમીનક કુંપની. અલીગઢ સીટી

લખનાર-ડૉ. ગુપ્તદત્ત

ખંચ વાગ્યા હતા અને હું મારાથી જાગી ઉઠી કારણ કે દુધવાળા બેલાએ મહારી નિદાનો બંધ કર્યો હતો. ખરું કહું તો મને નિદા આવીજ નહોતી; કારણ એક ખાલુએ દમના દર્દથી રીખાતે સડાં વર્ષની ઉંમરે પહેલેથી સરીરે શુકાયેલા લોહીથી તપાએલો મહારી કહેવાતો વર મુતો હતો અને ખીજ ખાલુએ જુવાનીના પુર પહારમાં આવેલી રંગબેરંગે રાતીમાતી થયેલી હું સુષ રહી હતી. માખાપ લોભનો શીકાર થઈ પડી શેર જાગરમાં, ર જાગરમાં અને ચાંદી જાગરમાં વખણાતા વિદ્વદાસ શેઠની હું વધુ બની હતી.

જૂનેશ્વર મારકીટ રહામે આવેલી ફોટોલવાડીમાં આમણ મકાન ઢગું તથા પતિ વૃષ્ઠ હોવા છતાં લક્ષ્મીની કૃપા હોવાથી અને આમણી ઓમો વગર સંતાને ગુજરી ગયેલી હોવાથી મહારી વૃષ્ઠ પતિવું હું એક જાહલું રમકડું હતી. મહારી બધી દોશો તે પુરતા અને ખાપ દિકરીને જેમ રમ્યાં તેમ અખિમાં આંખ લાવીને કહેતા કે, “મહારી શૂન જૂનો જા. જોને આ જુદાવામાં મહારી સેવા આકરી હારા વિના ખીજુ કોણ કરવાયું છે?” આ પૈસો ત્યારે મારે છે. અરેરે મને ખલુ લાગી આવે છે. જે આપણને એક દીકરો હોત તો તે જેવું સારું? ગાંડી, મહારા મરણ પછી ત્યારે શું મરો એ વિચાર આવતાં હું ધણી દુઃખી થાઉં છું.”

આ શબ્દો સાંભળી મહારું હૃદય હાહાકાર કરી ઘોલી ઉઠ્યું હતું કે, “આ ધરકા ધુલ! મને પરજીવાનો તને શો અધિકાર હતો? અંતર્યામી ખાતલ થયેલા, પ્રજાતાનથી પતી ગયેલા પાપર પ્રણ! મને મહારા જેવી જોખનને મુઠે જુલમનારી સંસારમાં રમેલ સુખ મેળવવા ધરજીતી એક અજીવિકરી કુસમ કળાનો હાથ પકડવાનો શો અધિકાર હતો?”

પરંતુ હોંડુ ધમ અને લજ્જાએ મને નીચું નેવડાવ્યું. હું મનુરચ્છિત કાળી નહોતી, મહેં વેદ વાંચ્યા નહોતા; પરંતુ મહારા હાલમાં અને મનમાં આજકાલમાં નેવામાં આવેલાં પૌરાણિક નાટકોનો ખ્યાલ ભજતો હતો. પતિ વૃષ્ઠ હોવા છતાં મને સોનેમામાં જવાની (પાટી સાથે) છૂટ હતી, નાટક નેવાની રંગ હતી.

મતિવા મનના ઉત્તરમાં હું શું કહું?

હું ઉત્તરમાં કહેતી કે “પ્રભુને જે મરણ તે ખરું; અદ્વૈત કરશે નકભો છે; પરંતુ મહારા નાથ, તમારી આંખ મીચાઈ ગયા પછી મહારી શી દયા થશે તેનો શાંક વિચાર થયો છે?”

“ત્રીઠી મહારાષ્ટ્ર નહિ; પથરા ત્હારા નામ ઉપર ચઢાવ્યા અને કેવીકેના હજાર શેર આજે ત્હારા નામ ઉપર ખરીદ કર્યા છે. પણ ત્હને ધારતી રહે છે કે, ત્હારા હાથમાં બહુ પૈસા હોય અને ત્હારો આ ધરડો દેહ કદાચ પડી જાય ને—”

વાંચનાર ! જેણે ત્હારા સ્ત્રી જીવનનો નાશ કરી નાખ્યો તેને હું ઉતરે તેમાં ખેડું શું હવું ?

એ બુદ્ધાએ ત્હારા જીવનનો નાશ કર્યો તો પછી હું જલ્લો કેમ ન લઉં ? સ્ત્રી જીવનનો કોષ કેવો ભયંકર હોય છે ?

અતુરમાં જ્યારે નારનો ચિકકારમાં પડાય છે, નારી નહિ એ નાગાણી બસ દશ દેવા પડાય છે; છે. કોમળાંગી જાત પણ પળમાંહી પસરી જાય છે, કુળા હલચલી ના કંદિ જાણે સહન થા થાય છે.

સંસારમાં સ્વપ્ન ન મળ્યું અને મરિના પુરોહિતે સનમ સરકારના ઉપર જેથી નજરનો ગેળી બહાર કળે. મરીજ બીચારી અપળા સંસાર ભૂલી, ધર્મ ભૂલી, એ કુશલકત પુરોહિતની પ્રેમ-ધેણી બની, ત્હારા પ્યારનો સ્વીકાર એ કરશે ? ત્હારા હલ્લમાં સળગી રહેલા કામગિનીના દાવાનજને એ રનેહસુધાન અચૂત રૂપરથી જ્ઞાત કરશે ? ગમે તેમ હો, ઉવટ કાંઈ નહિ અને તો આ શુભળખમાં એને બાંધી ત્હારી ભાગ્યપરીકા હું અજમાવીશ.

મરિમાં બિરાજતી પુરોહિતની મનોમોહન સૂત્રિને રહે જ્યારથી જોઈ છે ત્યારથી હું સમગ્ર શકતી નથી કે કોણ જાણે હલ્લમાં શું શું થાય છે. કયા કહેલી વખતે એની વાક્ય-જ્ઞા જોઈ તે કોઈ મહાન કવિ અગર લોકપ્રિય વક્તા થયા સર-ભર્યો હોય એમ લાગે છે. એની આંખના ધસારા અને એનાં ભારતી કમાનો જાણે ત્હારા હલ્લમાં આરપાર ઉતરી જતી હતી અને એના મુખે જ્યારે કુશળી રાસલીલાના રસરસનું સ્પષ્ટિ-કરણ થવું હતું ત્યારે ત્હારે હલ્લ તનમનાટ કરવું હતું. પાક ! ત્હારા જેવી સેંકડો, હજારો મુંબાઈની શેઠાણીઓ મરિમાં આવતી હતી. તેમને ત્હારા જેવું થવું હતું કે કેમ તે હું કહી શકતી નથી; છતાં ત્હારા મનમાં એવા વિચાર આવતા હતા કે, ધરડા છુપા જેવા અને પૈસાના પુળગી જેવા એક નાલાયક, નિર્વીર પતિ કરતાં ત્હને પુરોહિત જેવો કોઈ રસપિા રસવિહારી પતિ મળ્યો હોત તો કેવું સારું થાત ? પરંતુ અસંતોષ કે જુઠાના ચરચરના હાથને પકડતી વખતે ત્હારા દિલનાં અને દેહનાં અવ-જ્ઞાન થઈ ગયાં હતાં. એ વખતે ત્હારામાં જો જીવિતો સંચાર થયો હોત તો પ્રાપ્તપના લોકનો શિકાર થવા કરતાં બંધખોર બની રહે ત્હારે ધાયું કયું હોત; પરંતુ એ વખતે હું ખીલતી કસ્ટમ કહી હતી, આ માયાવી સંસારના જગતપટ અને પ્રવચના બોધથી અપરિચિત હતી, એમ કહું કે હું એક રાંકડી ગાય હતી તો પણ ખોટું નથી.

વાંચનારાઓ, વિચારનારાઓ, અને સુધરેલા સવ્ય સમાજમાં ક્રિષ્ટ ગજાનારાઓ ત્હને પધિણી કહેશે; પરવાદ નથી, એક માન

જીવનદાતા પ્રજુ અને ખીજાં માયાપ એ લેખાંથી એક જન્મ આપ્યો અને ખીજાં કસાઈ જન્મો તો કોનો વાંક ? બીજો બકરી પાળી ઉછેરી અને કાલે પૈસાના લોક ખાતર વાંદરાના કસાઈખાનામાં વેચી તો તેમાં કોનો વાંક ? દિકરીને જન્મ થતાંની સાથે ખીરસામાં જાણે કે કુડી આવી હોય એવું સમજનાર માયાપનો વાંક કોણ જાણે છે ? ધર્મમાંજે આલસથી કલ્યાણ થાય છે અને અધર્મથી વિનાશ થાય છે એવું શ્રીકૃષ્ણે ગીતામાં કહ્યું છે છતાં ધર્મ અને અધર્મ જોડી સ્વાર્થ પર જીવનાં સર્ગા સંબંધી સ્વાર્થને જાણે તો કોનો વાંક ?

માનવ શરીર ઉત્પન્ન કરવાની સાધન પ્રજુએ મને ઈશ્વિા પણ આપી છે અને યોગ્ય વસ્તુ યોગ્ય સાધન મેળવવા સ્વાભા-વિક રીતેજ તલપે છે એ કોણ નથી જાણતું ? દેવાધિદેવ ઈદ અદલ્લા ઉપર આશરક પડ્યા એમાં કોનો વાંક ?

ત્હને તો લાગે છે કે કોણનો વાંક નહિ; વિધાતાનો નહિ અને માનવનો પણ નહિ. જો કદાચ વાંક હોય તો મુધરે ઉત્પ-ન્ન કરેલા માનવ ચિત્તનોજ છે. હું પણ સ્વર્ગની સતી કે કલ્પ-નાની પુતળી નહોતી કે ત્હારામાં સ્વાભાવિક વિકારો ઉત્પન્ન ન થાય.

લેણે આભો એટલે ઘાટી પાસે દૂધ લેવાથી અપેક્ષા શેર દૂધ પી કહેવાતા ધણીને સુનો રાખી હું કેળા પુરોહિતનું દર્શન કરવાની લાલસાથી મરિર તરફ ગઈ.

કલાકિક સુધી કુશુકયાનું પ્રવચન ચાલ્યું. પ્રસાદ અપાશે અને ધીમે ધીમે એકનું થયેલું મરિલાખંડળ મેરાવા લાગ્યું. પ્રસાદ લેતી વખતે પુરોહિતના હાથને સહાયથી દબાવેલો હોવાથી તે વચ્ચે વચ્ચે ત્હારા તરફ જોતો હતો. હું પણ એકાંત શોધતી એક બાજુએ બેસી રહી હતી.

પા કલાકમાં બધાં માણસો ચાલ્યાં ગયાં એટલે હું સમાંતી રામાંતે પૂછતી નહક મધ અને નીચું જોઈ બોલી, “પ્રજુ આપનાં દર્શનથી અને આપની અસૂતવાણીના શ્રવણથી ત્હારી સ્ત્રી જીવનની સાધકતા થઈ છે.”

પુરોહિતે ત્હારા માથા પર હાથ મૂકી કહ્યું, અપકંડ સોચા; અવતી થા. શરસેતા એજ પ્રજુસેવા છે માટે તન મન અને મનથી શરની સેવા કરી આ ભવસાગરને તરી ના.”

“પણ આપની કૃપા વિના એ કેમ બને ?”

“કૃપા હોય તો કાંઈ અચકમ નથી.”

“એટલે ? પ્રજુ સમજાવો !” હું આ તનમન અને જીવન સ્વાભાવે સમર્પણ કરવા ક્ષમ્કું છું.”

આ તન મન ને, જીવન હું, શરણે સોંપુ નાથ, હોત ધરની નાથજી, આલો ત્હારો હાથ; શરૂ માન્યા મહે મન થઈ તેમજ ત્હારો દેવ, આ ભરને પરભય મહી ક્ષમ્કું છું તમ સેવ.

પ્રજુ ! આથી વિશેષ હું શું કહું ? આપના ચિત્તની પ્રસ-ન્નાતને માટે ત્હારો આ ત્વજ પ્રજુ પાથરવને તૈયાર છું.”

“તમારી ગુરુહસ્તિથી હું અત્યંત પ્રસન્ન થયો છું; પરમ પુરોહિતમ શ્રી કૃષ્ણના પ્રેમપ્રદાનથી જ તમારા હૃદયમાં ધર્મભાવનાનો ઉલ્લસ થયો છે. હે કૃષ્ણ! હે કૃષ્ણ! નારાયણ! નારાયણ! તમને સદ્બોધ આપી આ ભવસાગરના ફેરામાંથી ઉપધારનાં એજ અમારા સાધુજીવનનો સાચો મંત્ર છે. શ્રી કૃષ્ણની કૃપા થયા અને ગુરુની આશીર્વાદથી તમારા નસીદહતું કલ્યાણ થઈ જશે. આનો, આને હું આરામ લેવાને બદલે મહારા વિશ્રામગૃહમાં તમોને બે બધી મહારા એ નટવરચામના ગુણગાન સંભળાવું. સંસાર જીતો છે, માયા જીતી છે; કેવળ મહારો શ્રીકૃષ્ણ કનૈયાળ સાચો છે.”

આમ કહી એ કલાખાજ આસે મહારા તરફ એક એવી આંખ મારી કે હું પાછી પાછીજ થઈ ગઈ. પણ આસેસ, આને એ વખતને વાદ કરતાં કાળજી કંપી જાય છે. જીવનમાં ફરેલી એ એક જ જૂલ માટે પથાપાપની આગળી હૃદય સળગી જાય છે. માણસ જીવાનીમાં વિચાર નહિ કરતાં દિવાલું. બની ત્યારે જુલો બોલ થાય છે ત્યારે કોનો વાંક એમ પોતાને પૂછે છે અને તે નથી સુઝતો ત્યારે સાચો સંન્યાસ લેવા નીકળે તેમ મહારા રાંધ્યા પછીનું હાલપણું શું કામલું?

હું એમની સાથે એકાન્ત વિશ્રામગૃહમાં ગઈ. એ વિશ્રામ-ગૃહ નહિ પણ જીવજીવે પરસ્પર હૃદય, દંડવું નંદનકાનન હૃદય. આરામ અને વિલાસનાં સ્વર્ગાં સાધનો ત્યાં મૌનુદ દતાં. પારી પારજીં ઉપર ઈશ્વરીય કટના સુંદર લાલ મખમલના દેન્દ્રી પદાં છુટી રજા દતા. વિશ્રામગૃહના મધ્ય ભાગમાં પડેલા એક દેવજ ઉપર ચપ્પી, ચપ્પેલી, શુભાષ મેઘરો, મોરસદંથી વગેરે સિન્ન સિન્ન પ્રકારનાં પુષ્પોના ગુન્ન એક ચાંદીના વાસણમાં પડેલા દતા. રહામે એક કળાટ હલ્લું અને તેનાં કાચનાં પારજીંમાંથી પુસ્તકોનાં ચોનેરી અક્ષરોમાં પ્રકાશતાં નામ ધાર્મિક પૌરાણિક સાહિત્યનો પરિચય કરાવતાં દતા. કૃષ્ણશીલામૃત, શ્રીમદ્ ભાગવત, ગોપિકા-ખ્યાન, રાસમહિમા વગેરે પુસ્તકોનાં નામ સાદું દેખાઈ આવતાં દનાં અને બીજી તરફ ચાંદીના કુશા ઉપર બીજાનેલી માદી ઉપર રતિચાંચી, નયુપકાનંદમંદાર, અનંતરંગ વગેરે પ્રકરકે પડ્યાં દનાં. અને અંદર ગર્ભ એટલે પુરોહિત મહારાને એક આરામ ખુરશી ઉપર બેસી મને કહ્યું “હવે બેસો.”

બેઠા મનોહર રૂપ ને દિલ આં દિવાલું થઈ ગયું; પરીબંધીઓ પ્યારી તમે કાંઈ અજાણ કામજી છે કયું. ભક્તિપણું છે નામ ને ધર્મે તણું પતીંગ છે; કૃષ્ણને! બધસાથ ને લગ પછ એવરીથીંગ છે.

આમ કહી પુરોહિત મહારાને પોતાના જીવનધર્મમાં થોડા સમય સુધી દગાવી રાખી. અમારા ઉભવના અધરોપલું સંમિલન થયું તથા બન્ને જણનાં ચરીરમાં વિજળીનો સં થયો હોય એવી અમારી રિયતિ થઈ ગઈ. મહારા માથા ઉપરન વજ સરકી ગયું તથા મહારા કંઠમાંની મોતીની માળા બેઠ પુરોહિત મહારાને કહ્યું, “સુંદર! ગુરુદક્ષિણા આપ્યા સિવાય સિપ્પાની રવામીકરિત સફળ થતી નથી. તમારા કંઠની માળા એટલી બધી સુંદર છે કે, તે શ્રીકૃષ્ણના કંઠમાં જ શોભે તેમ છે.”

હું દિવાની બની હતી. હાલતું રમકડું બનેના વૃષ્ઠ પતિને કામ પણ રીતે સમજવી લેવારો એમ વિચારી મઠે મોતીની માળા કંઠમાંથી કાઢી પુરોહિતને આપી દીધી. એ વખતે બે મને એવી અજર પડી હોત કે, પુરોહિત મહારા પ્યારનો નહિ પૈસાનો પૂળારી છે તો હું તેના સંસનમાં આવતું નહિ; પરંતુ લલ દગા લેખને કોણ મિથ્યા કરી શકે?

એ કલાક સુધી બન્ને એકાંતમાં રહ્યાં. પછી હું ઘેર આવી ગઈ. પછી દરરોજ હું મંદિરમાં જઈ થોડાક સમય સુધી શેઠાવા લાગી, અને મહારો પુરોહિત સાથેનો શુભ સંબંધ દિન-પ્રતિદિન દદ થતા લાગ્યો. પુરોહિતને પ્રસન્ન રાખવા હું તેઓ માથે તે બીજ તેમને આપતી હતી.

મહારી અને પુરોહિતની વચ્ચે ધીમે-ધીમે પ્રેમપત્રોનો વ્યવહાર પણ ચાલુ થયો. એ પત્રો ચોકકસ માણસ મંદિર જરિયતર થયેલો હોવાથી તેમાંનો બેર કુટલા સંભવ નહોતો.

કોઈ પણ પાપ વધુ સમય સુધી યુગ રહેવું નથી એવું ને કહેતામાં આને છે તે કાંઈ બોલું નથી. એક દિવસે રહાને હું ત્યારે મહારથી ઘેર પાછી ફરી ત્યારે મઠે મહારા પડેલા પતિને પછા ગુરુભામાં મહારા ચામનગૃહમાં બેસી રહેલા જોવા. તેમને ભાવ જોનાં કોઈ નવાજીની થઈ હોઈ એમ હું ચોકકસ સમજી થઈ.

“છવેરે આવો ધધો સુઝો ને?” પતિ પુછારી ઉઠ્યા.

હું યુગ રહી, પતિએ લાપણુ આજળ ચલાવતાં કહ્યું, “હું નહોતો ધારતો કે તું આવી રીતે કુટલા નીવડીશ. હવે તારી શક્તિનો યોગ ચાલવાનો નથી. આને હું તારા અસલ રવરપને સમજી થઈ છું. તારા જેવી જુવાન ઓઝા પોતાને મજેલી રૂબવણીના ઉપયોગ પ્રેમપત્રો લખવામાં કરે છે એમ ને માનવામાં આને છે તે કાંઈ બોલું નથી. આજ સુધીમાં તારે હાથે કેટલી રકમના દાગીના વૃષ થઈ ગયા છે તેનો તને ખ્યાલ છે? એ બધા દાગીના કોનો પાસે ગયા છે તે પણ હું હવે વિચરી થકું છું. બોલ, તું શો બધાંય આપે છે?”

“પણ મહારો શો વાંક જોવામાં આવ્યો છે કે, આમ

“હેમણ ગયા છે?” મહે કહ્યું.

“હારો તો કાંઈ લાંબ નથી; વાંક મ્હારા ફિરમતનો છે.”

“એટલે?”

“હું ત્હારી સાથે વિવાદ કરવા ઇચ્છતો નથી. ત્હાડ પાપ હું નથી શક્યો છું. હું પેલા સપ્ટ પૂનરીને લખેલા પત્રોના ઉત્તરો ત્હારી પેઠીમાંથી મ્હારા વાંચવામાં આપ્યા છે. હવે હું ત્હારી-માથાથી હેતરાવાનો નથી. મ્હારી મિલકતમાંથી તને એક પાંચ પચ્ચ મળવાની નથી. મહે ત્હારા બાપને તાર કરી બોલાવ્યો છે તે આવશે એટલે તેને બધી દકીકત કહી તને હમ્મેશાને માટે મ્હારા પરમાંથી દાંકી કાઢીશ આજથી હું મ્હારી સ્ત્રી નથી અને હું ત્હારો ધણી નથી.”

હું સમય સમજી ધણું કરમરી; મહે મ્હારી બૂઝની માણી માગી, અદ્વજળથી પતિના પપ ભીંભવી દીધા; પરંતુ તેમનું હૃદય નંજ પીગળ્યું. એ રાત્રે અમે ધણીધણીઆણી એક બીજા સાથે કાંઈ બોલ્યાં ચાલ્યાં નહિ. મહેને ખાવાનો ભાવ પચ્ચ પૂજવામાં આપ્યો નહિ, છુપી તસ્સી હું જમીન ઉપર આપી રાત પડી રહી.

ખીજે દિવસે મ્હારા પિતા આવી પહોંચ્યા. સધળા વાત તેમના જાણવામાં આવતાં તેમણે મ્હારો ધણો તિરસ્કાર કર્યો પરંતુ મ્હારા પિતામાં બ્યાનદાહિક કુદિની વિશેષતા હોવાથી તેમણે એજ વિસે રસોઈઆને મ્હારી મદદથી ફેરવ્યો. તેને બે દબર રૂપિયાની લાલચ આપી તેની માર્ગદર્શિ મ્હારા ધણીને એજ રાત્રે રસોઈમાં એર આપવામાં આવ્યું.

મ્હવારે છ વાગે મ્હારા ધણીએ ફેડ ત્યાગ્યો. મ્હારા ધણીના પોતરાઈ ભાઈનો એક દીકરો પચ્ચ બીમારીની ખબર અમે મોકલેલી હોવાથી આપ્યો હતો. કાકાના મરણ માટે તેના મનમાં સંદેહ ઉપજ્યો હતો તેથી તેણે પેલિસને ખબર આપ્યા સિવાય મૃતદેહનો સકાર કરવા દેવાની સાફ ના પાડી.

પેલિસે આવી ખતની કરવા માટે ડોકટરની તપાસ કરાવી. એ તપાસમાં સંદેહનું કારણ જણાવાથી મરનારની હોજરી ચીરી તપાસ માટે મોકલવામાં આવી. તપાસને અંતે એર અપાવવાની વાત ફરી. મહેને તથા મ્હારા પિતાને પેલિસે ખૂબ કરવાનો ગુન્દા બદલ વિરૂદ્ધ કર્યો.

સેસન્સ ડાઈમાં ફેસ ચાલ્યો, તથા અમારા ઉપર ગુન્દો સાબિત થવાથી ન્યાયાધીશે મહેને આ જન્મ કેદની તથા મ્હારા પિતાને ફિસીની સજા કરી. છેવટે મ્હારે મ્હારા પાપનું ફળ ભોગવવું પડ્યું. મ્હારા પતિની સધળી મિલકત તેમના કાનિબને વારસામાં મળી.

(સંપૂર્ણ-).

વેચવાની છે-સારા લગા પર એક ચાલુ આવકવાળી નહે કરની વેશીમ કંપની, ધણીને બીજા કમતા રોકાણના લીધે

મજા-દીસખુરા વેશીંગ કંપની

દે. પાપધુની બનીયલ સીટ પ્રમથ મનજલ મુખ્ય નં. ૯

આના મે વાંગ

(યોજી એફ બગદાદ નામની પ્રખ્યાત ફિરમમાં મુખ્ય પરિચારિત્રાઈ કામ કરનાર મિસ આના મે વાંગની જીવનકથા.)

જે વખતે બગદાદ ફેર્યેંકનું “યોજી એફ બગદાદ” નામક પ્રોકશન તૈયાર થતું હતું તે વખતે તેમાં અંગ્રેજ મજાતી બ્યુલેન બ્રોન્સ્ટન સાથે મહેને પ્રસંગ પડ્યાથી હું ત્યાં હતો. અમે જાને ફેસીંગ-રૂમમાં વાતો કરતાં હતાં, તેટલામાં “બ્યુલેન બ્રોન્સ્ટન” કહી એક સૈદ્ધાંતની સુવતિ અંદર આવી. તેનું નામ આના મે વાંગ હતું.

તેનું સાધારણ ઉંચું શરીર, નાજુક બાંધે ચપટું નાક તેમજ અત્યુલ સૈદ્ધાંત જેવું મનમુગ્ધ બની હતો.

“બ્યુલેન? જુઓ આ ડાટ, મહે” સેસમાંથી લીધો છે. એમ બોલી, “પ્રત્યુ બજે મહેને તે ગમશે નહિ” પચ્ચ ભાગ તમને ગમે છે? કહી જેણે ઉમરા પોપાકમાં રોકાની અપસરાની માફક ધીમેથી પાછું વેળું. તે રૂમમાંથી શાપમંદા સુદરી પૂંચીપર ઉતરે તેમ તે રોકાના લાગી. પોતાને આ ડાટ બદ્દલ પસંદ છે એમ બ્યુલેને કહ્યું અને તે પચ્ચ બગદાદ જવા પહેલાં કરેલી આ ખરીદીથી સતેષ પામી અને ચાલી ગઈ.

બ્યુલેન હતી, “તે પૂરેથીયે સૈદ્ધાંત તમને અગવડમાં મરકાવ કર્યા બધું કે નહિ?” તે બોલી.

“શું તે ફેસીયાનું રત્ન છે?” મહે પૂછે.

“હા એટલુંજ નહિ પણ તે ચાઈનીઝ અગળા છે.” બ્યુલેને કહ્યું.

“શું ચાઈનીઝ? તેના દેખાવપરથી ચાઈનીઝ હોવાં તેમ જણાવું નથી.” મહે કહ્યું.

“સત્ય છે. પરંતુ જો તમે તેનો સાચો ફાન પાંચજ મિનીટ વાત કરો તે સમજાવ.” તેણીએ પુનઃ કહ્યું અને તે સ્વપ્ન હતું. અમેરિકાના વસાહતી, અમેરિકાનોના દીકરો પરિચયમાં આવ્યા પછી તેનો રહેણીમાં ધણીજ ફેર પડ્યો હતો. વધુમાં તે એકરેસ હતી. તેથી અભિનય કળાની જાણ હોવાથી મ્હામ તે અભિનય કરી શકતી.

શું તેની કળાથી ચાઈનીઝ અગળાઓનાં રંગમાં હવે આના શેર ખરી કે?

સત્તે તે ફેસમાં રત્ન કરતી, આમ તેમ બમની પચ્ચ દરેક વખતે ફેસે તેનીજ હતી અપાત. પ્રેક્ષકોનાં દિલ જીતતી હતી, તેનો સાક્ષિ “સિલિસ એફ ધી ફોસ” નામક ફોસ આપે છે જેમાં તેણે આકર્ષક રીતે ફાન કર્યું છે.

તે આના મે વાંગ કાણ? ચાઈનીઝ અગળા વા અમેરિકાન? જાણું કે સધળામાં આ પ્રસંગે જવાબ મેળવવા મહે તેને પુનઃ

શોધી કઢાડી.

ફેનેડીયન રોડીય ક્રે બ્યાં થોમસ મેળગન, એરટેલી ટેલર અને બીજા બધીતા એકઠો સાથે તેણીએ સિનેમાનાં શોધાતોને પોતાની અસિનય કળાને અનેરો સ્વાદ સખાડીને ત્યાંથી પાછી આવી મારી મુલાકાત લીધી હતી.

‘જ્યારે આપણે ફેરિંગ-રમમાં ગયા હતા ત્યારે હું શરમાતી હતી પણ હવે—’ તે બોલી, અને અટકી. ‘મને મહારી ઉંચાઈની લાગણી થઈ હતી, વાર પણ કહો.

‘તેણીએ પૂછ્યું.’

‘પ્રસંગોપાત’ મહેં કહ્યું.

‘કોઈ વખતે આશ્ચર્ય માટે સહન કરવાનું’ યતાં છાંંછી મિનરૂરી હોય તેમ બધાય છે.’ તેણીએ પોતાનાં સફેદ સ્લીપરનાં ટો પર નજર ફેંકતા ઉડાસીતા અને લગભગશિત સ્વરથી કહ્યું.

‘શા માટે અસ્થિર કરો છો ?’

‘ઝાઢાં હું નથી બહુતી.’ જેણે ઉઠો નિશ્વાસ નાખતાં કહ્યું.

‘હું માનનીય કુમારિકાઓમાં ઉંચી અને સ્વરૂપવાન ક્રમારી છું, સમજ્યા ?’ તેણીએ ઉમેર્યું.

‘જ્યારે કાયરકટર મને દિવસમાં પહેલીજ વખત મળે છે ત્યારે તેની સાથે દરતક્રન કરવા બતાં મહારા દિલને આંધો સાથે છે. હું પાછી ચાર શીટ ઉંચી હોઉં એમ તેઓ ઇચ્છે છે. ‘ધાર’ છું કે, ઉત્તર મિનમાં વસતા માણસો નહાના નથી હોતા, એ તે બહુતા નથી, તેણીએ કહ્યું.

તે પ્રદેશમાંથીજ મહારાં માખાપ અમેરિકામાં આવતો વર્યાં હતો. મહારો જન્મ લોસ એન્જેલ્સમાં થયો હતો. પણ ચાંપના ટાઉનમાં નહિ. હું ત્યાં જાગ્યો સુખમાં રહેતી હતી. મહારા પિતાની એક સોન્ડ્રી હતી જે તેમણે એક વખત રેગીને પુનઃ વેચાતો લીધી હતી. ‘જે હું નિશ્ચયી રહીશ તો હુંક સખ-મમાંજ મૃત્યુ પામીશ’ એમ તે વારંવાર કહેતા અને તેથીજ સોન્ડ્રી પછી મેળવી હોય એમ હું ધારું છું.

‘તમે આ રડીઓમાં કામ કરો છો’ તે તમારાં મા બાપને મળેછે ?’ મહેં પ્રશ્ન પૂછ્યો.

‘હું પ્રથમ તો ન રૂચતું. પણ હવે મહારા પિતાએ મહારા પર ઘેર ચલાવવાનું’ મુકી દીધું છે. તમે જાણો છો કે એક ચીતો પોતાના કુટુંબમાં પોતાની સત્તા આપાદ જમાવે છે. મહારી માતા પણ નિશ્ચય વચાત મહારાં પિતાને અનુસરી મને કંઈ કહેતી નહિ.’

‘ફક્ત શોખને માટેજ ફિલ્મની લાઇન મેં પસંદ કરી છે. હું જ્યારે નહાતી હતી ત્યારથીજ તે તરફ મહારાં મન વળ્યું હતું, તેની પાછળ દિવાની થઈ હતી. જે શિક્ષકા મને પિક્ચર રડીઓમાં જુએ તો ઘરત મને શિક્ષા કરવાનું મહારા પિતાએ તેમને જમાન કહ્યું હતું. આ રીતે તેઓ મહારા તરફ સખ્ત રતા, શિક્ષા કરતા પણ તેથી કંઈ મને મહારા માર્ગમાં અટકા-

યત કરી શકતા નહિ. ધણી વખત પહેલાં જ્યારે હું રૂચ રીસે-નની સીરીસલ જેવા જતી, જેમને ઘેર જતી ત્યારે મને ત્યાંથીકથી માર મારવામાં આવતો હતો, તે મને યાદ છે.’ જેણે કહ્યું. અલ્પ સમય વિશ્રામ-લપ આપણ ચલાવ્યું. ‘એક દિવસ એક મિત્રની સાથે હું એક રડીઓમાં ગઈ, જ્યાં મી-માર્કલ નીલેન ‘ડીન્ડી’ કરતા હતા. મહારી ચાલાકી અને મહારાં સોદમ જેવે તેમણે મને કહ્યું ‘કાલથી બહો કામ કરવા આવજો.’ કહો મહાશય ! માની શકશો આ સત્ય કહીશું ? તે વાર્તા જેવુંજ હોવાથી તે ફિલ્મમાં મહેં કામ કર્યું છે.’

‘અમેરિકાની વચ્ચે આ રડીઓમાં રહી તમે હરેક વારે સુખી છો ?’ મહેં પૂછ્યું. ‘એક આંધનીજ અપળાની માફક છાંંછી ગુનરવી એમજ જે તમારા કહેવાનો લાવાય’ હોય તો હું મહારાં આ કાન છોડી શકીશ નહિ. મને આમાંજ સુખ છે. જે કોઈ મને મહારાં પ્રિય કામ છોડવાની ફરજ પડે તો તેવાની સાથે લગ્ન કરી હું કદાપિ સુખી ન થાઉં. થોડા વખત પહેલાં મહેં મહારાં આંધનીજ મિત્રોની સેન ફાન્સીસકોમાં મુલાકાત લીધી હતી. જ્યાં સ્ત્રીઓ કંઈ કામ કરતી નથી. ‘ચાર મળે’ એટલા તો વાળે એટલા’ એ મુજબ જે ચાર સ્ત્રીઓ ભેગી મળી પોતાનાં પતિની, બાળ બચ્ચાની કે તેવીજ બીજા ધરત્યુ વાતો કરી પોતાની છાંંછી પસાર કરે છે. મને છંવન છંવતુ આપ્રિય છે. મહારાં શોખની ઘરિને પોપણ આપી હોને છંવંત રાખવા હું ઇચ્છુ છું. દયાળુ દેવ મહારી ઇચ્છા પૂર્ણ કરો.’ તેણીએ પૂરું કહ્યું. પછી અમે છુટાં પડ્યાં.

* * *

‘કાસમેપોલીટન કંપની પોતાનું ચલચિત્ર બીટીરા ફેર ફાક્સની “એકવાઈ. ડુ ધી લવલોન” નામની નવલકથાપરથી ઉપજતી કાઢવાની તૈયારી કરી રહી છે.

* * *

સેસીલ ડીલેને “સાઇલેન્સ” નામની કૃતિમાં ‘અય. બી. વોન’નરની એકટીંગ એટલી પસંદ આવી ગઈ છે કે તેણે વોન’ને ત્રણ વરસના કરારે પોતાને ત્યાં રાખવાને ફરી નિશ્ચય કરેલ છે.

* * *

“ધી મેન ડુ લાફસ”ની કૃતિમાં મેરી શીલ્ડબીને સ્ત્રી પાત્રોની અંદર મુખ્ય ભાગ ભજવવાનું નહોં થયું જે કૃતિ વીકટર હ્યુગોની લેહોમી કવી રીટ’ની વાર્તા પરથી ઉપજતી કાઢવામાં આવી-છે.

* * *

લીલીયન મીચની માતાની તળેમત હંમણાં સુધરી ગઈ છે એટલે તેણી છાંંછીજ અમેરિકા આવોને ફરી સીનેમા સ્ટારતરી ‘એનીબોરીની કૃતિમાં દેખાવે દેશે, જે ‘લેહી વુડમાં બનાવવામાં આવશે. અને જોહન રોબર્ટ કાયરકટ કરશે. જોવાનમુર લીલીયન સાથે મુશ્વપાનમાં મુખ્ય ભાગ ભજવશે એવું સંભવે છે.

ત કે દી ર ની તા સિર

લખનાર-શ્રી રમણિક અ. મહેતા

તા. ૧૮-૧-૨૬ થી ચાલુ

બહાર વાત ફેલાઈ કે ઇવાનોએ પોતાના યુદ્ધનો પકાર કર્યો છે, પછી પુછવું શું? આખરે ઇટમાં તેનો કેસ આવ્યો. ને દિવસે કેસની સુનાવણી હતી, તે દિવસે ઇટમાં બારે ૧૬ વર્ષની હતી. ઇટમાં બેસવા સપના લોકોને પૂરતી જ્યા પછુ નહતી. જ્યારે ઇવાનોએ બેઠી પાસેલી દાક્તરમાં ઇટમાં લાવવામાં આવ્યો, ત્યારે સપનાની તબર તેના પર હતી. તેના લાંબા વધી ગયેલા કેસ, સુકાઈ ગયેલું ચરીર, બેસી ગયેલા માથા દિવાના જેવી મનની દાક્તર જેઠ, ધણીને તેની દયા આવી. જ્યારે કેટલાકને એમ પણ લાગ્યું કે, ને ખાલસે તેના એક મિત્રનું ખૂન કર્યું છે અને તે પછુ નહતી પૈસાની રકમને માટે, તેના આ માથા સાથે એમાં નવાઈ શી છે? ફરિયાદપત્રનું કામ ધણું સરળ હતું. સરકારી વકીલ ઉભો થયો. તેણે ધામધુમથી ઇવાનોએ રીકોઈ પર લખેલો કાગળ વાંચ્યો. કાગળના મજબૂર પર ન્યાયાધિક્યનું ખામનું જોખમું. પૈસા આપવાની ના કહેવા છતાં ઇવાનોએનું ત્યાં જન્મ્યું, અને તે પછુ ભારતી પીરતેલ સાથે એ ચા માટે હતું? તેમાં કંઈ હેતુ હતો કે નહિ? એમ શંકા કરી.

“ને તોટા રીકોઈ બેન્કમાંથી મંગાવી હતી તે નોટોમાંથી થોડી નોટો ઇવાનોએ પાસેથી મળી આવી છે. શુદ્ધરથો, આ બધું શું બતાવે છે? એજ કે ઇવાનોએ પૈસા લેવા ગયો. તેના મિત્રે ના કહી અને આનેશમાં તેણે તેને કાર ક્યાં બાદ પૈસા લઈ લેર ચાલી ગયો. પણ ઈજરનું કરતું કે ને દક્ષિણ વડે તેણે તેનું ખૂન કર્યું તે ત્યાંજ રાખીને આવ્યો.”

બેરીસ્ટરે પોતાના કચનની પુસ્ટિમાં જાણ્યું કે, “ઇવાનોએ કેળવણી માણસ છે ખરો, પરંતુ, તેના વિચાર સમાજને હાની-હારક નિલિસિરોટાના જેવા છે. તેણે તે વિચારોને નહેરમાં જન્મલેવા આચર્યા આપો નહી. આવા વિચારોને માણસ આપું કામ કરે તેમાં નવાઈ શી છે? તેણેજ એક વખતે કહ્યું હતું કે, “જ્યારે ચરીનો ભુખે મરે છે ત્યારે શીખતો નકામા નાણીને અસ-દમ્ય કરી એકબીજામાં ઉઘાડે છે. હું એ શીખતેનું થોડી પીઠ.”

આ પ્રમાણે બેરીસ્ટરનું જાણવું થયું અને સપનાના મન પર એમ બેસી ગયું કે ઇવાનોએ પૈસા માટે ખૂન કર્યું હશે. એ લાગણી પૂરે થયા પછી બચાવપત્ર તરફનો બેરીસ્ટર ઉભો થયો. તેણે પોતાનો જબો દીક કરી કહ્યું: “હું મારા મનને માટે આપ નામદાર પાસે અરજ દાખલ કરું કે આપ

નમદાર મારા કુળને ઇસી મુશી અથવા તે આ કેસની મુલત નાખો. એમ અરજ કરતાં મારે આપ નામદારને જાણવું નોંધ્યું કે મારા કુળ વિરુદ્ધ પૂરતો પૂરતો પડ્યો નથી. મરનાર શ્રી રીકોઈ પોતાની બેન્કમાંથી પાંચ હજાર રૂપિયા મંગાવ્યા હતા અને આમાંના બે હજાર રૂપિયા ૧૯૧૧ મારા કુળ પાસેથી મળી આવ્યા છે. બાકીના ત્રણ હજાર રૂપિયા અથવા ક્યાં? આ ત્રણ હજાર રૂપિયામાંથી થોડી રકમ તેના મનને એક સકમંદ માણસ પાસેથી મળી આવી છે અને પછી પોલીસનો બાહોસ અમલદાર બીજાની તપાસ કરી આપની સમક્ષ હાજર રત્યું કર્યો.”

બચાવ પત્રના વકીલના બાળને ઇટમાં મારે કલસનારો ઉત્પન્ન કર્યા. બાકીના નાણાંને મળેલો પતો, વધુ વિચાર મંગવાની આગી, ખૂની થીને દોવાનો સંભવ, એ જાણી પછુ અરજ વિરમ્ય પાડ્યા. જાણણી અસર માન ઇવાનોએ પર થઈ નહિ, કારણ કે તેનું મનજ કેસને નહતું. ન્યાયાધિક્યે જુડીસીની સાથે મસલત કરી. જાણે પૂછ્યું કે, “કેનીમી આ કેસ કાચમાં લીધો છે, એ શું ખરી વાત છે?” ન્યાયાધિક્યે જાણવામાં આવ્યું કે તે પ્રખ્યાત કીરકીરિજ બાકીની થોડી નોટોના પતો મેળવ્યો છે. આપરથી ન્યાયાધિક્યે તે દહો કેસને મુક્તી રાખ્યો અને પત્રનાધિવાની મુલત નાખી.

જ્યારે ઇવાનોએ કેસ ઇટમાં નીકળ્યો ત્યારે ઇવાનોની પત્ની ઇટમાં હાજર થઈ નહતી. તેની નખિયત એટલી બધી લેવાઈ ગઈ હતી કે ઇટમાં જન્મું તેનાથી બની શકે તેમ નહતું. કેસ નીકળવાની અગાઉ બે દિવસ પહેલાં કેનીસીય તેને ત્યાં ગયો હતો અને આપાસન આવ્યું હતું કે ઇવાનોએ ઈજર કુપાથી નિરંધ કરી છડી જશે. ઇવાનોની બીએ કહ્યું: “શું તોટા હશે કે કે એમણે શું-કે કહ્યું ક્યાં છે ને.”

“કેનીએ થોડીસ પાસે કર્યો વારાદ ઇટ બતાવ રાખે નહિ. ઘણી વાર થોડીસ જોર જુલમથી યુદ્ધની કટુલાન કરાવે છે, એ કોણ નથી જાણતું?”

“ઇજર કરે ને તમારું કહેવું ખરું થશે.” મેરીઆ બેલી.

પછી ઇવાનોએ દુકામાં કેસની થોડી દક્ષિણ જાણી. “જ્યારે મેં તમારી વાત સંભળી અને કેસ કાચમાં લીધો ત્યારે ત્રણ હજારની રકમ ક્યાં મળે તેને માટે શંકા કરી. વાત એમ બનેલી કે રીકોઈને શુરસમાં આવી મદદ આપવાની ત્યા પાડી અને તેથી તેના મનસખતો કાગળ લખ્યો, પણ જ્યારે તમારો ઘણી તેને જાણે મર્યો ત્યારે તેનો શુરસો ઉતરી ગયો. તેને મદદ કરવાને વિચાર-ખાજણથી થયો હતો અને બે હજાર રૂપિયા મેકસાવન પછુ ઇવાનોએ ત્યાં જઈ ચારો એટલે તેણે તે રકમ તેને આપી. ઇવાનોએ તેની પહેલે પછુ લખી આપી. પછી રીકોઈ ખંડુક રેચવાને ત્યાં જવા નીકળ્યો. પણ સારા જાણે કે પોતાના કાચે ઇવાનોએ પાસે તેની પોતાની રીકોઈનાર હતી તે તેણે રીકોઈનાર આપી અને પેદ ચાલી આવ્યો. બાદ શું બન્યું તેનું થોડા સમયમાં થોડી કાઠીસ. તમારે દિલ્લેલ કારતી નહિ.”

મેરીઆએ તેના આભાર માન્યો. ડેનીવીય ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો.

ડેનીવીયે વિચાર કર્યો કે જો ઇવાનોફનું કથન સત્ય હોય તો, નાજુની બાબત, એ બન્ને મિત્રો સિવાય કોઈને કોઈને ખબર હોવી નોંધવું અને તેણે વકતો સાથે લઈ, બાકીની રકમ માટે રીફોર્મનું ખૂન કરું હોવું નોંધવું. આ સિધ્ધાંત પર ડેનીવીયે પોતાની તપાસ શરૂ કરી. રીફોર્મ પરલેણા, માલુસ નહતા. તે ડુંવારી છુંછળી શુભરતો હતો. ધરતું કામકાજ બે ઘણીઓ અને એક નોકર સંભાળતા હતાં. જે દિવસે ખૂન થયું તે દિવસે નોકર કામકાજ માટે ચાલી ગયો હતો. ધરમાં બે નોકરોએ હતી. તેમાં એક તો ઘણી જૂની હતી. તેણે રીફોર્મને નાનપણથી ઊછેરી ઘોડો કર્યો હતો. તે ધરના માલુસ જેવી હતી. બીજી હતી તે અચ્છ વર્ષની જુવાન છોકરી હતી. તેનું નામ ઓલ્યા હતું. જે દિવસે ખૂન થયું તે દિવસે વૃષ્ઠ ઘણી મિમાર હતી. પછે કાંચ વાગ્યો હતો અને તેનાથી ચઢાવું નહતું. ઓલ્યાને માથે કામતો ભોળો તે દિવસે હતો. ઓલ્યાનું કહેવું નીચે મુજબનું હતું.

“પ્રથમ ઇવાનોફ આવ્યો. તેની સાથે મારા રોડ ખસાર ગયા. જતાં જતાં કહેતા ગયા કે “હું બેન્કમાં પૈસા લેવા જઈ છું.” ક્યાંક પછી પાછા આવ્યા. પાછા આવ્યા પછી અડધી કલાક થયો હશેને માં ઇવાનોફ ચાલી ગયા. ખૂન થયાની હકિકત તો નોકર બખરથી સામાન લઈને આવ્યો; ત્યારે હું શોનો યુગ્મક મળ્યો.” રીફોર્મ કેટલા જીજ્ઞાસુ કરી છે? ત્યારે ઓરડીમાં જમને નોંધે તો રોડને મુઝેલા જોયા.”

ઓલ્યાની આ હકિકત જાણ્યા પછી ડેનીવીય એકવાર તે કૃપા કરીને મળ્યો. અને ઓલ્યા સંબંધી ચોક્કસ કરી. તેણે પૂછ્યું કે, “ઓલ્યા ત્યાં મક્કમનની કેવી છે?”

“અમને તો તેને માટે કદિ રિપાઈ કરવાનું કારણ મળ્યું નથી.”

“તે પરજીવાની છે કે? તેનો ભાવિ ભરપાર કોઈવાર તેને મળવા માટે આવે છે ખરો?”

“ના, બાઈ. અમારી નજીબોમાં તો તેનો કોઈ માલુસ આવવો કરતો નથી.”

“ખીનું કોઈ તેને મળવા કરવા આવે છે ખરો?”

“હા, ખૂનના પહેલે દહાડે તેનો બાપ તેને મળવા આવ્યો હતો. તેનું નામ આંદે છે. તે લગ્નની ખાતામાં નોકર છે. ટ્રાન્સકાન્કા લગ્નની માથામાં રહે છે. તે સિપાઈ છે. રજા પર દોવાળી મેટીટલ્સ ખર્ચે જતો હતો. ત્યાંથી તે તેના માથાપને મળ્યા થયો. તેના માથાપ લેન્ડોનીમાં રહે છે. લેન્ડોની કહે છે કે મેટીટલ્સ જામની ઉત્તરમાં છે. લાકોમાનું સરોવર છે ત્યાં મેટીટલ્સ તે સાથે છે.”

“અંદો કેટલા દિવસ રહ્યો હતો?”

“તે ખબર નથી. ખૂનને પહેલે દિવસે અંદો હતો.”

“ખૂનને દહાડે તે હતો કે નહિ?”

“તે ઘી રીને કહેવાનું દોષ પણ ખરો અને ન પણ ખરો.”

(અપહાસ)

“મોજ-મજલ” નો મુરખો.

કેટલીક વખત ટ્રાંટની અંદર કાઢીઓ મોકું, મરચું, ભભરાવી અતિસૌષ્ટિવથી એવી તો જુવાની આવે છે, કે, તરતજ તે જુદા પરી ભય છે અને તેમના તરફ લોકો દરવા કરે છે.

“બાપ અને છોકરો ઘણા વખતથી બૂઝાં રહે છે એટલે છોકરો બાપના કમરને જવાબદાર નથી.” એમ કહેતાં માટે એ કાઢીદાર નીચે પ્રમાણે વર્ણનને જવાબ આપ્યો.

વર્ણન—આ બન્ને બાપ દીકરા કેટલા વર્ષથી બૂઝાં રહે છે! સાક્ષી—તેને પાક છે. ત્યાં સુધી તેઓ બૂઝાં રહે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેઓ બે ત્રણ પેઢીથી બૂઝાં રહે છે એમ મેં સાંભળ્યું છે!

અર્થી—(પ્રારંભ) આને કોરાની સુકું નહિ, સાચો તો હું જીવ છું.

અર્થી—(શાંતિથી) ખુદીથી કે, સુકું સાવવાના નાસમાંથી હું છુટીયા.

બાપ—સંતાપોને દુનંદો તારા છાત્ર ખરચના બીરો, સુકવવાને હું જવાપનો નથી. તું પોતેજ તારા બીરો સુકવી આપજો.”

છોકરો—(શાંતિથી) ખરી વાત બાપા, હુંજ બીરો સુકવી આપીશ, પણ માત્ર તેટલી રકમ તમે મારી પાસે મોકલી આપવાની વ્યવસ્થા કરજો એટલે બસ.”

જંગલ ખાતાનો અધીકારી (પણે દોવસે પોતાની પતિને મળ્યા પછી)—“સું કર” તે કેવી ભતના મોકલ્યોને મેં ઘણી તપાસ કરી પણ કંઈક પણ મળ્યો નહિ.”

પત્ની—“જાણો દો સુધુ કે તેને માટે આટલો બધો મીનતા થી કરવાની કે તમે દરેકો મારી પાસે રહો એટલે મને બીજું કંઈ પણ નોંધવું નથી.”

કોરોમાર—(અતિલાસને) “ખરાબર બેઠા કે?” હા.

કોરોમાર—“હવે જરા જમણી તરફ નજર કરો અને જરા રેરાને દસતો રાખો નોંધ.”

માત્રલાસને જમણી બાજુ જોયું તો તેની દૃષ્ટિએ અમલ પેલા લીધા શીવાય કોરોમાર લેવામાં આવશે નહી. એવું પારીકું દર્શાવે પછી, કોરોમારમાં માત્રલાસનો રેરા રહ્યો કેમ આવ્યો? કારણ તે સમજી શક્યો નહી.

એક મોટર ડ્રાઇવર મોટર હાંકતો રસ્તાપરના એક વળાંક
પાસે આવી પહોંચ્યો વળાંકની પાસે એક વૃક્ષ ગમડીયા હોયો
તેને જરા મોટરનો ધક્કો લાગી ગયો એટલે મોટર ડ્રાઇવરે
તે વૃક્ષ ગામડીયા પાસે જઈને શતાંપથી રોક્યું. “શું કરે, તમારા
જેવા ગામડીયાઓને સીધી રીતે ચાલનાં પણ આચરું નથી!
આજ આઠ વરસથી હું મોટર હાંકું છું, પણ હજી સુધી
મારા હાથે એક પણ અપધાત થયો હોય એવી મને ખબર નથી.”
વૃક્ષ ગામડીયાએ મેટર હાંકનારને જવાબમાં કહ્યું: “ખરી
વાત છે ભાઈ! હું પણ લગભગ પચાસ વરસથી આ રસ્તાપરથી
ચાલું છું, પરંતુ એક પણ અપધાત મને નહોતો નયો.”

આવે છે!

આવે છે!

રા. રમણિક અ. મહેતાની બંગાળના
કવિદાસપર લખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજાવી કહાડેલ

ભુજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આધડીયત્ત પીકચર ડેરપેરેશન

દુર્ગેશ નન્દિની આવે છે

ચિત્રપટ્ટને સુંદર બનાવવા ચિત્રકલાની સર્વે
કલાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

દુર્ગેશ નન્દિની

તોફાન, વરસાદ અને વીજળી અને હાર્ડગોળાનું
ફાટકું વિગેરેથી ભરપૂર સીને સીનેમાના હાંદી
દુનિયામાં પહેલીવાર બતાવવામાં આવશે.

સમુદ્ર તારીખ તપાસતા રહે!

તમારા માનીતા સીનેમામાં બતાવાશે,

સિનેમા મેજેસ્ટીક

એક સુંદર

સુદર્શન ફિલ્મ

બુકિંગ માટે હમણાં જ લખો
સુદર્શન ફિલ્મ કું.
સ્ટેટર-૨૧૭ ઓટર-૨૧૭ મુખ્ય

CLAYTON DAUGHTER

બહુનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

દેખાવમાં
રક્તમાં
પરાક્રમમાંઅમવા
અમરાઈની
માહુમાં
ઉભે તેવાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેસ વાપરો

મેટા રેપારીઆ પશુ જ્યાંય ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે ભેળસેળવાળો ખોટો માલ લઈ જવાના કરતો
ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા મેરજીનો શોખ
કલામણ પુરો કરો-તમારા દામ જ્યારે
ઘર બેઠાં પણ માલ જોવા હોય તો બની રાંકો.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. ગ્રોફની કું.

૩, મયમ-૬ હાઉસ, વાન્સા માંધી રોડ,
મામરેલી-મુબઈ નં. ૭વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજાહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

ખંદારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી, અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આઠક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો—મોજ-મજાહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલીડોંગ ગોરગામ મુંબાઈ નં. ૪

નેહએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત કવરમાં
બાંધી મોકલી ઘેર બેઠે જ આશ્ચર્ય ઉપજોથી મુખી જીવનની
અરબાત કરી નેજો.પંદીત પરિચલ (ખોતિયી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (રડાં)
ચેક મિસ્ટ્રીની ચાલ (માદુખા) જી. આઈ. પી. આર.
૧૨ થી ૬ દરરવાલ બીલીડોંગ નં-૧૧ ગોળપીઠા (મુંબાઈ)
પત્રવ્યવહાર માદુખે કરવો.

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક બાતની સાચકલો ૩ પપ થી રૂ. ૨૫૦

તેમજ સાચકલો દરેક છાક સામાન મળશે

ઓરડર સાથે રૂ. ૨૫૦ એક્વાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાલુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ હાલમારેલી રોડ મુંબાઈ

મેરમેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત કલાનો ભંડાર છે. આથી દરેક માણસ
જ્ઞાન, કવિત્વ અને વર્તમાન કળની હમીકત જાણી શકે છે.
મુએલા માણસોથી માંત કરવી, હાનરો આઉ કુરના માણસના
હાલકવાલ જાણવા, ખોવાયેલી બાવતોનો પતો લાગવો એક
પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવા વગેરે દબરો કામો આ વીડીથી થાય છે.
આ બંદોરે ખબર મુજબ ગ્રુપ ન આપે તો પૈસા પાછા આપીશ.
કી. રૂ. ૨૦; ૮. ખ ૭ આના.

પત્તા—પ્રેમ: ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

સીનેમાના

સમાચાર

અખબાર-રા. ચિત્રપટ

‘નવીન ફિલ્મ કોષ્ટ નહિ હોવાથી આ વખતે રીલ્યું નથી.

નવીન ખખરો—

કોલીનર ફિલ્મ કુા—

આ કંપની તાઢ અને તઢઢો
અઢન કરતી સાઢ યતી કમર-
કૂંપાથી આગળ વધતી જાય છે.
કન્ય છે એ કંપનીના કાર્યવા-
હકોને અને રહાસને કે લાંબા
કામય સુધી કંપની ચલાવી.
અને કંપનીને ટકાવી રાખવા
મહાન મદદ કરી હતી. અને
તેનું સુખી પરિણામ આવેલું
એક દિવસ મહા ખુશી થયા છીએ.
“કોલીનર”નો અગ્રજાત પુદ
મુખ્યમાં તેમજ બહાર મામમાં
હજી જેને તેનેજ છે. તે તેજ
આખું કરવાને કોલીનરનાં દુરમનોએ
દમરો પ્રમદન કર્યા હશે પણ
અખરા વાઢનામાં છુપાવું પ્રકા-
શવું કોલીનરનું તેજ હજી જેવું
તેવુંજ અગાધ રહ્યું છે, અને દે
નવી મેનેજમેન્ટથી દિવસે આસા
ખંધાગ છે કોલીનરનો પ્રાપવધ-
સે. મુખ્યત્વે એક ધનાઢ્ય શ્રેણીએ

સરવતી ફિલ્મ ફૂન દુલારીનું દરજ

કોલીનરને મદદ કરી છે અને કોલીનર ફિલ્મ કુા લીખીએ ચક્રે.
એમ સંભળવામાં આવ્યું છે. રીલિયોમાં જાણીતા કાર્યવાહકો
ઉપરાંત કોલીનરના આગવધથી સંભાળ મેનારા અને એક ચિત્ર મી-
અમરમંદ સોલીસીટર પણ છે, જેઓની અમાધ ખંત અને મદે-
નત આંશોક કમલાની અને બચ્ચારીક મદદથી કોલીનર હજી
જેવી ને તેવીજ ટકી રહી છે. આ ગુદરમ કોલીનરને એક આદર્શ
કંપની કહે તેા તેમાં નવાજ નથી. પોતાને હાથે પગાંધેલું-ઉછેરેલું
એક ખચ્ચુ મોડું કષ નામના મેળવે ને એક જાને આનંદ ન
થાય ?

મીઠ મુલોચના અને મીસ મીહર હજી કોલીનરમાં
છે તે જાણી દિવસે ખુશ થયા છીએ. મમતાજી મદદ તા. ૧૪
મીએ તેવાર કષ જશે.

ફિલ્મ ફિલ્મ કુા.—રેક માણસો પાસેથી એમીમેન્ટ કરા-
વવાનું ચાલુ છે. જાણીતા નટ મી- મંજારામ પણ યદને
સારંદમાં રહી ગયા છે. મી- માણેકલાલની તખીવત નખી
સમજી મધુજ છે ભાઈ માણેકલાલને દિવસે વિનંતી કરીશું
કે હજી તેઓ થોડાં કાસ બંદારમાં જઈ આવે.

મુખ્યચરત નખાનું કામ ચાલુ છે બંધારે મીઠ ગુલામ જાણનું
કામ ટીપાવશે.

શારદા ફિલ્મ કુા.—મી. નાનુ-
ભાઈ દેલાલની જાણેથી અને
તેઓએ મી. ટીવાનાની મદદથી
તેવાર કરેલી મદન કળા કુખમાં
ચાલુ કષ કષ છે. કંપનીનું
કામ પૂર અપાદમાં ચાલે છે
મી- જાણેકે પોતાનાં નવાં મીત્ર-
પટ નામે ‘મુખ્ય’ કમળ’ માને
કાલિકા શ્રીની સરખાત કરી
દીધી છે, અને થોડાં સમયમાં
રા. નાનુભાઈની બીજી રોટારીની
પણ સરખાત ચાલ એમ
સંભળાય છે.

દાયલ આર્ટ રટ્ટીયા—
ભાણે પુલાણી મી- પ્રવેરીના
દાયમાં સપમાયો છે. અને
દાયલો જુના કષ રાખેલો
ચિત્રપટોના ટાઇટલો અને જોષ-
નીત ચાલ છે. કંપનીના એક
કાર્યકર અને લેખક મી.
મજુમદારને દાય છુટા કરવામાં
આયા છે, એમ સંભળાય છે.

મુદરન—ફૂનેક ન-લીની પૂર અપધી ચાલુ છે.
ચુનાઈક પિકચર્સ—ખાણી ખાલી કરી પોતાના
રટ્ટીયામાં કાણીથી એક માઈક દૂર મવા છે.

પાર્લિંગ અંક-માટે—મુખ્ય ચિત્ર જવેના એક રથાનિક
રેનિકા વાર્લિક અંક માટે એક ચિત્રનેા પેલ મેવેને કેટલાક
રટ્ટીયાની જાણીતા એક્ટ્રેસોને જોલાવવામાં આવી હતી. આ
કામ રેખેન્ટ રટ્ટીયાએ માથે ઉઠાવી લીધું હતું અને કાનિ
કાળીસના ચાકુનલનું એક દાય અંક કરવામાં આવ્યું હતું.

આકુ-નલ તરીકે નોંધીતી નદી મીસ ગુલાબ ચંદ હતી અને તેની સખીઓ તરીકે 'રોયલ આર્ટ' સ્ટુડીયોની ફેટલીક એક્ટ્રેસો ગણ હતી. તેઓને રૂબ રૂબીથી આપવામાં આવ્યા હતા. અને આંજળવા પ્રમાણે આ ચિત્રચ્છાણ નિવરતે જીમ બનાવ છે.

પૌચોનિયર—સખ વિજય તૈયાર થઈ મધ્ય છે અને તે મોવેલી સીનેમાંથી લાગતે નખારે મીં અલવારેલું મહાકાળીનું ત્રીશુંક હાથ બાજુ સંખી મીં પાટલુકર તેમના કાષ્ટ રનેલીના "કમપાજ"નું કામ ચાલ રહે છે.

બુના સાકરો સીનેમાંની લાકનમાં

સાંજળવા પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ લેખક મીં નારાયણ દુરે અંગ્રેની એ કંપનીઓને પોતાની રોરીઓ આપી છે. તેમજ ખીન પ્રખ્યાત લેખક મીં વજલાલ દુરે પણ રોરી લખવાને કબુલ કર્યું છે. મીં કનીયાલાલ મુનશીએ તો આ લાકનમાં સારો પ્રવેશ કર્યો છે, નખારે મીં રમણીક અ. રહેતા આ લાકનમાં કંઈ નવા નથી. આશા રાખીશું કે મીં નાનાલાલ, વિરોધ પણ આ લાકનને ઉન્નતીમાં લાવવા સારો કાળો આવે.

એક જાદુ—

'કાષ્ટ' અંગ્રેની કંપનીઓ પોતાના ચિત્રપટો ઉપર લેખક હાથરેકટર અને ફોટોગ્રાફરના નામ મુકે છે. તે ન્યા સુધી.

સુખાકમાં ચલે છે ત્યાં સુધી પણ ખપર પડી છે કે તે નામે કાષ્ટ બહુથી એક એ દહામ થયા કે તરતજ શ્રમ થઈ જાય છે. અને બહાર માંમાં તો તે હોતીજ નથી. શું આ નામે કાષ્ટ બહુથી શ્રમ થઈ જાય છે અથવા તો કંપનીના માલિકોને તે નામે રાખતીથી દલકું ફેખાય છે? આનો કાષ્ટ ખુલાસો કરશે?

ગયા વખતની ચર્ચા—

રા. રા. શ્રી માણેકલાલના ખુલાસા વિશે અમને ખીન કટલાક ચર્ચા પડેા મળ્યા છે પરંતુ એ ચર્ચા અમે લંબાવવા નહિ ઇચ્છતા હોવાથી હાવવા મધ્ય ધારતા નથી.

અ. મોજા-મળક.

મે. મેકએરોય "ધી પ્રેટ" અંગ્રેની કૃતિમાં આકાશ વિરૂપ પાટી લખવાના કારાર કરેલ છે. તે કૃતિ મેટ્રા નની છે જેમાં આગના જાવાળાનો છંદગીતો ચિતાર આવ્યો છે. ક્રિચ. ખી. રોનરે પ્રજા તે કૃતિમાં દેખાવ લેશે.

તેમાં શી અરવલું ખીજી રદારોય ખીજર "અપરેજ" નામનું છે.

ઈટાલીયન પ્રધાન મુસોલીની ડાંગલાસ ફેર બેંકજ અને ખીજરને રોમ શહેરમાંના પોતાના મીંગાવેલમાં આમતજ હવે અને ત્યાં તેઓએ મલચિત અને તેમાં રહેલી લીગેરેનું બ્યાન અંધા કલાક સુધી ત્યાંના ઓડીયનના કાણુ હતું.

વોલીયમ દેક્લેને "ઈટ હુ મરીન્સ" નામની કૃતિમાં નવાઈ નારા કામે કે. મુખ્ય પાટી કરાર કરેલ છે લેન એની રદાર તરીકે રખાવ રશે.

વેચવી છે—મુની અને ૨૬ થયેલી હાંદી ફિલ્મોની કાપીઓ રૂબરૂમાં અને ન્હાના સીનેમાં લાગાને અધિકીમતી.

જેને જોવાને લોકો અતી આતૂર થઈ રહ્યા છે

જેણે પોતાના દેશને માટે પોતાનું અંખીદાન આપવા કબુલ્યું
જેણે જગતના હુકમોની સામે થઈ રક્ષકરૂપે ધયાવી તે વીર રમણી-રાજપુતાણી-રાજકુવરી

— દુલારી —

કુક સમયમાં સીનેમા મેજેસ્ટીકમાં દેખાવ દેશે

એક સુલાહ પ્રેયેલી પ્રતિદ્વાસની કરણ કથની રાજસ્થાનનાં રાતા પાનામાં મુવલુઈસર લખાશે
તેમજ સિનેમાની અદ્ભુત આકર્ષક કલામાં આ ચિત્રપટ એક અમમના તારા સમાન ગણકરો કારણ
- રાજાણીના લેખક અને નાયકોએ મી. મણીલાલ બેરીની આ એક કિતબ ફૂલી છે,
ર-લુતા બેરીની કવચીકરની આકર્ષક દ્રશ્યબાહી છે.
કે અભિનય ભાવના અને આકર્ષના અતવા પ્રયોગમાં કામ કરના નૃત્યકુતૂબ અને નૃત્યગાતા બહેનો સમૂહ છે
અપારાખ્ય પુણીંગ થતી આવી છે—જેલો તે પહેલો-સખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કુ. ગીરગામ મુંબઈ ૪.

“ મુખમાં સુધાને રાખીને હૃદયે દુલાહલ રાખતી
રમણી નથી એ રાક્ષસી, છે મદનમાં સોની મતી ”

શારદા ફિલ્મ કુ. નું મનરંજક ચિત્રપટ

આજ રાત્રે મદન કળા આ અકવાડીએ

સર્વોગ મુદર નાજતીનોનાં સામાજ્યમાંથી દુકપાર થયેલ દાસી ?
કળા-માથોના માનવી સ્વર્ગની શોદામણી વાદીમાં શી ફીને રાખત થયો ?
પુરવ આજને વિકાસનાર રમણી પુરના કથોપર ભ્રમ ફૂલી પડી ?

ભવાનીને સુલાને તેવી સ્વર્ગની ચમત્કારીક તત્તવાર-શું ? શું ન કામ કરે છે ?
પિતૃ ભક્તિ માતૃ ભક્તિ પ્રતિ ભક્તિનું અનુપમ ઉદાહરણ
વધુમાં સ્ટેજપર છત્રોત્તો, જાગતો નાયક મીસ શાંતગિરી મધુર ગાન લાન સાથે રમુ કરશે
જેવા ચુકશે નહિ બાળગોપાળ સાથે પધારશે

આવે છે) ફૂલ્ય ફૂત (હવે પછી) કૃષ્ણ સીનેમા દુબાઈ યોએર ન્યુ ચર્ચીસ
એ દિનની બાદશાહી

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-શ. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ હિંદુ રાજનગરના અત્યંત મોટા, શ્રીમંતોની વિદ્યાસ લીલાઓ, સુરેષ્ઠ ભગલી જેવી રૂબારૂ નરો હિંદુ કુટુંબીઓના કારસ્તાન, દલસમાં દીવાની અનેલી એક સોહાણીના જીવનનો કશ્ચારસિક આમેદુખ ચિતાર, ટંકી ધર્મગ્રસ્તોને ત્યાંના અનાચારોના વ્યભાષા વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તે

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત પાંચ આના પો. જુદું

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃષ્ટમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુઠાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

એવકા દુનિયા

દગાબાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આમેદુખ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં અનેકો ભયંકર અનાવ એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તે

ઈશકનો અંજામ

અથવા

આરતું પરિણામ

નામની રસિક ડીકરીવ નરસિંહચાં વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈમાં એક રાવ બહાદુરજી અને કેમપુલ પર આવેલા નેરમાંવામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું મોદભરી રીતે ખૂન થાય છે. તથા ખૂતી સોમવા બતાવેલા અનાવોમાંથી કેવી ભાનનક પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ કંઈક કંઈક ખૂતી જાણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને ભેદનો ખામનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું

રશીયન શહેનશાહના જ્ઞાનખાનાની પોલ

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પાઠાર કરતા

ધર્મ ગુરુત્વ ચરિત્ર જાણવું હોય તે વાંચો

દુરાત્મીનો દોરહમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્ભુત નરત્વ જીવન વાંચતા તમને ખાતરી થશે કે, સુધરેલા દેશમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રામ, મહારામ, મહારાણીઓ વધારે મું પણ પ્રક રામ પાનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવી ભાવ ભરતી છે, તેનો આમેદુખ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. અર્ચર્ જુદું પડશે.

લખો-છુપી પોલીસ ટાઈલય ગીરગામ અર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

પેશ્વાઈ માટે મયાવી મુકેલો ખજાના

એક ઢાંગીની ધમાલ-દાતા દિવાનની ચતુરાઈ

ભોપાળું કેમ ખુલ્યું ? ?

ભેદ કેમ ઉકેલાયો ? ?

—તે—

યુનાઈટેડ પીકચર્સ સી-ડિકેટનું

ઐતિહાસિક નવું ચિત્ર.

મહારાષ્ટ્રના મગદૂર લેખક

નરકેમરી એન સી. કેલકરનાં લોકપ્રિય નાટકપરથી

દાનો દિવાન

યાને

તોત્યાનું ખંડ.

જેમાં

મહાગૃહી વીગ સગસીવગવ ભાડિના નામે એક કનોડ

બ્રાહ્મણ કેવી ધાંપસ ઉભી કરે છે—અને તેમાં

જાણીતા નાના ફૂનવીસ-દક્ષણનો ખીરખંચ

પોતાની કુનેહ વાપરે છે તે જુઓ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ

આવે છે

સ સ્વતિ ફીલ્મ કંપનીનું સુપર ગ્રાહકગત

આવે છે

દુલારી

હજારો રાજકુમારો કુતરા થઈ ગયા

કારણ

પુરૂષ માત્રને ધિક્કારનાર અછત અબળાને હાથ ઝરતાં તેઓજ
ધવાયાં અને ગાંધર્વ લોકની જાદુઈ મોહનીમાં ફસાયા અને તે
મદમાતી યૌવનની કલીને ચુંટતાં પોતેજ ગુંચવાણા તેમું રહ.

શારદા કીલ્મ કુંઠ કૃત

મદન કલા

જોતાંજ સમજશે-પ્રેમનાં અધાયામાં અંધ બનેલ રાજ-મહત્ત
રાણી-આદર્શ પુત્ર-ઉપકાર નીચે દબાયલા ચોરની ઉદારતા-
ઉંટવેઘના કાવાદાવા અને પથ્થરના કટકા કરતી તે અછત
તલવાર-દૈવી બળતરને માટે મચેલું ઘમસાણ સાથે
શૃંગાર-વીર અને હાસ્ય રસની ઉંચી લહાણ લેવી હોય તો

કૃષ્ણ સીનેમામાં

ગઈ કાલથી શરૂ થઈ ગઈ છે

અમારા ચિત્રપટ્ટેની બુકીંગ માટે લખા-મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
જી. એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ મુઆઈ

મા પત્ર તરીકે અપ્રકાશિત દિવસે એ મુબઈ, ગોરગામ ખડાવ બિલ્ડીંગમાં મેળ-મગલ પ્રિન્ડીંગ પ્રેસમાં બાંધ
તેજ સ્વર્ણથી પ્રગટ થયું છે.

વપ ૩ જી અંક ૨૦ તા ૧૫-૮-૨૬
જીક નકલ ૧ આનો બહારગામ ૧૧ આનો

વાર્ષિક લેવાજમ રૂ. ચાર
બહારગામ રૂ. સવાચાર

માજ-મજાહ

રજની

એ ૬ કોર્ટના ચિત્રપરથી

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

માદન ધીમ્મસનું
આકર્ષક ચિત્રપટ

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

નીતિ ભક્તિના વિનાશથી
ભરપૂર દ્રામા

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

ગ્રમ રસના પ્યાલાઓથી
છળકાતો દ્રામા

આવતા શનીવારે

ધર્મપત્ની

કુટુંબીઆને ધર્મમાર્ગે
દેખાડનારું ચિત્રપટ

ગઈ કાલથી અમારા સીનેમાપર જંબરો દરોડો છે.

પ્રસિદ્ધ સ્વદેશા-
ભિમાન બળવાન

દાના પહેલવાન

ઊરફે મારકોના
સાહસો ચાલુ છે.

સાથે બે ભાગની કોમિક

સુંદર ઈથલનું સ્વદેશાભિમાન

સુંદર અબળા તે મારકોની માથુક પાસે
એક નાશકારક દારૂગોળાનો નુસ્ખો છે જે
તેણી પાસેથી જીવવાની ઓ હાથ કરવા માંગે
છે. પરંતુ તેઓ શું ફાવી જશે? તમેજ
આવીને જુઓ

એક નિર્ભય જવાન પહેલવાન!

જે જીવતોજ નથી કે ભય છે શું? જે
સેક્રેડો માણસોને માંખો કરતાં વધારે
સમજતો નથી જે લોખંડી સાંકળો કાઢ્યા
દોરડાની માફક તોડી નાંખે છે જેને
કુદરતે અજબ તાકત આપી છે!

એક ચંચળ, બહાદુર, વફાદાર બાળક!

જે ખડે-પડે તો ખુબસુરત ઈથલ અને બહાદુર બળવાન મારકોનો ખરો પ્રાણરક્ષક
છે જેની મદદ વગર આ બનેલા શું હાસ થતે તેનો કુઓ તમે પોતેજ આ દ્રામા
પહેલાથી છેવટ સુધી જોઈને કરી લેશો!

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ શાં

વખત-પુ, ૭, ૮, ૧૦, ૧૧ શની રવિ ૩૦ વાગે ભાવ-રૂ. ૨, ૧, ૦, ૧, ૦, ૧, ૦, ૧

આવે છે સીરીયલ શાહુચાર જેમાં ફ્રાન્સીસ ફ્રાંક, જેક ચેરથી
તથા પેગીઓ હેનુ મુખ્ય કામ.

શ્રાવણ સુદ ૭   રવિવાર તારીખ ૧૫ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬   વર્ષ ૩ જી. અક ૨૦

આ બહારીકા પ્રતિષ્ઠિત યાત્રી યાત્રાઓના પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે
કાંઈ જીવંત બ્યક્તિ પરથી કલ્પબતી કાઢેલાં નથી એ મો મ

તારૂં જગત તુંજ રચે છે !

નિજ નાલિમા ભરી કુતુહી, મુ ' કચ્છા બહારે ભમે છે
બાહુ તુ ' બાગકને ગીદ શોધે ? ત્હારી કેડ રમે છે !
ગોપુલ-મથુરા-કાશી વામ ! મનડા ! કચ્છા કચ્છા વસે છે ?
નથી કહ બહારે જગનો નાય એ તુજ દેખે હિચે છે !
જેવા ધારે આખે કાચો, રંગો તેવા દિસે છે !
પિત્તનિવરગી નિયંત્રિસાટ, ત્હારી આખે વસે છે !
આ પરના ને આ પોતાના, એ તો તુજ સજે છે !
નિજજન-પરજન-રાતુ-મિત્રો, સૌને તુજ રહમજે છે !
સુખ-દુ ખ તકડ-હાથા ચિત્રો, ત્હારા ચિત્રમા ચિતરે છે !
આ તર-વૃત્તિ લોક વિવાસે, હસી રહી લીવા કરે છે !
મનવલિન ક્ષણિકે વિકારે તુ ઉચે ૧૬૩-૫૩ છે !
સુરતા દોરી પર બ્રહ્મક, નિશાદિન ફેરડે ફેરે છે !
પેચી રાખે બે તુ કુમાન, તો સહુ શાતિ ધરે છે !
છૂટાં છાડી મકે બાણ, તો તુ પ્રાણ હરે છે !
ત્હારો મોક્ષ કે તુજ મુલ્ય, ત્હારે હાથે કરે છે !
ત્હારા સ્વર્ગ અગર નરકને, ત્હારે હાથે ઘડે છે !
કરણી તેરી તરણી, હોય પરનો શાને વરે છે ?
વસત-આપને વહી, જાય, આનાદિ ફેરતી ફેરે છે !

વસત

જુ બે દા અથવા રહસ્યમયી રમણી (૫૩ બીજો)

પ્રકરણ ૨ જી.

મારા હૃદનો આરેષ કાંઈક અરે શાત યાત્રાંમે એ અર્ધ
ચન્દ્રની બરખર પરીક્ષા કરી એ જીભેસામે આપેલીજ વસ્તુ
હતી, એ સખી કાંઈક સદેહ રહ્યો નહિ, પરંતુ એ અર્ધચન્દ્ર
અદિ કેવી રીતે આખો તેનો કાંઈ નિર્ણય દૂ કરી શક્યો નહિ
એટલી વાત ખરી હતી કે, તેના અદિ સલાળથી કુપાવી રાખ
વામાં આખા દર્તા ત્યારે ને દરજ્જાએ મારા ઉપર દુમનો કરી
માર સર્વસ્વ હટી લીધું હતું, તેમનો આ ગુપ્ત પાતાળ પુરી
સાથે કાંઈ સખી દરો કે શું ? એ અધના જબીર રહસ્યને દૂ
ઠાલી શક્યો નહિ
એક તરફથી અર્ધચન્દ્રની પ્રાપ્તિ યવાથી અને આનંદ થયો
હતો, તેવીજ રીતે બીજી તરફથી આ સ્થાનપ્રાપ્તિ મુકત યવાની
ચિતામાં હું અમગીન બની ગયો હતો
કાંઈ પણ રથને ગુપ્તદાર છે કે કેમ, તેની તપાસ કરવામાં
હું ગયાં તપાસ કરતા ફેરતા અખાનકાને પાસે આવેલા
એક જોરકારી પ્રવેશ દૂ મજા કે કાપનો કલ્પવૃક્ષ સભગી રાખ્યો
કાન માડી લેતા એ ચારી કલ્પન નો વિચાર દેખ, એમ મને

લાગુ. એ એકાંત જનશ્યમ અધિકારમય પાતાળગૃહમાં મનુષ્યનો કંઈવર કષાયી આવી શકે ? નીચે ભેસી પડી હું આકાંક્ષા પાતળના વિચાર કરવા લાગ્યો.

ઉપરના ઉદ્ધ માંથી આપતા મધાનના પ્રકાશમાં હું એક વસ્તુ સ્પષ્ટ બેઠ રાક્યો કે જે પહેલાં કદાપિ મારા બેવામાં આવી નહોતી. મારાથી થોડા અંતરે બેઠ જેવા એક આસનના મધ્ય ભાગમાં એક લોખંડી કુંડ જેવું હતું. કુંડ એ ઓરડાની જમીનથી એક છૂટ જેટલી ઉંચાઈએ હતું. તથા એ હાથ જેટલી તેની આસપાસની જગ્યામાં સહજ પહોંચી શકાય તેટલી એટલું રચાન રચ્યું હતું. ત્યારે બીજું સ્વપ્ન રચાન ધુળ દેખી બરાબ મળું હતું. મિત્રેય અર્ધવર્ણીની વાત એ હતી કે એ લોખંડી કુંડને થોડું સોદી લાગેલું હતું. એ દેખાવ બેઠ એ રથે બે અંતરે હોવા બેઠ એમ મને લાગ્યું.

કુંડ બેવામાં મેં પહોંચી મહેનત કરી, પરંતુ તે બિલકુલ કાલું નહિ. કેટલોને બાંધી રાખવા માટે એવી રીતે તેને જડી રાખવામાં આવ્યું હોય એ ખતવા ભેગ હતું. પરંતુ તેના પરનું સોદી અને આસપાસની રચના એ રથે કાંઈ ભેદ હોવાની સહજ પહોંચી હતી.

નિરાશ બની નહિ જતાં છરી બહાર કઢાવી કાંઈની ચોતરફના પત્થર ઉપર મેં બા ક્યાં. થોડાકાળની જગ્યા ઉપર બા કરવાથી જેના અવાજ થાપ તેના બોમરો અવાજ યથાથી પુનઃ કુંડ પહોંચી જે બેવામાં કરવા લાગ્યો.

થોડા કાળના પરિશ્રમથી મારું આપ્તું ચરીર પસીનાથી તરભોળ થઈ ગયું ક્યાળ પરના પસીનો વૃક્ષ હું સહજ વિશ્રામ લેતા હતાં એવામાં એક તામ રવરે મારા કાનમાં પ્રવેશ કર્યો. એ માણસનો કંઈવર હતો કે પ્રવેશ મારામાં સચાર કરતા વાણીને શબ્દ હતો, એ વિષે હું કાંઈ નિષ્કૃંપ કરી શક્યો નહિ.

છરીથી બેલા કાંડને સ્વપ્ન જળ અજમાવી બેવામાં આવતાં તેની સાથે બેવાથી થયેર સહજ હાલી જાયો. અધીર અને ઉત્સાહિત બની જઈ મેં મારી સમગ્રી ચકિતનો ઉપયોગ કર્યો. આ વખતે મનમાં એક દાર જમીનથી થાંચ છ ઈંચ જેટલી ઉંચાઈ પર રાકી આવ્યું.

હું હાંસા લાગ્યો. પરંતુ ઉપાસનો મારું સાફ થયેલો સમગ્ર મારા આનંદનો પાર રહ્યો નહિ.

હારના જેનો જે પાલાણ અંત મારી બેવામાંથી બહાર આવ્યો હતો તે એક સ્વચ્છતાને જેનો હતો. અંદર કેવળ એક માણસ પ્રવેશ કરી શકે તેમ હતું.

એ દાર ચાર શીટ બહાર આવ્યું એટલે લોખંડી અર્ધવર્ણ કુંડ મેં તેમાં પ્રવેશ કર્યો. ૧૫ મી યુગી જુન પડી એ કોઈક ક્ષણે થોડી થોડી આપ સામગ્રી પછી મેં સુચી લીધી. મહાકળે અંતરે જાતો ફરતો હું એક જમીનના ગર્ભમાં બેસી સુઈ ગયાં એ સુઈ ગયાં જોઈ કે પદ્યકાળેના અંધકારને વિચાર કર્યો.

હો. માણું નીચું નમાવી બેઠે હાથ ઉંચાં રાખી માળેથી જોઈ ન જાય જેવી કાળજીથી હું એ સુઈ ગયાં મારું કાંઈક લાગ્યો. થોડે દૂર ગયા પછી હું મનુષ્યનો કંઈવર લાગ્યો શક્યો.

કેટલાક માણસો એવી જાણે અવાજ કરી કાંઈ બોલતા હોય એમ મને લાગ્યું. ક્યાં આવ્યો હતો, એ જાણે કંઈવર હતો, એ જાણે કાંઈ નિશ્ચય કરી નહિ થાવાથી પદ્યના પુતળોની માફ જડ થાવાથી હું ઉભો રહ્યો. પછી પાછો ધીમે ધીમે આગળ વધ્યો એટલે ઉજ્જવળ પ્રકાશથી પૃથ્વીના પેટમાં આવેલો એક ઓરડો પ્રકાશી રહેલો મેં જોયો. એ ઓરડો આગળ ગુપ્તામાંથી એકકા થયેલા મનુષ્યોનો કંઈકાનિ સંભળાતો હતો; પરંતુ મારી સામે એક પડેલી યુગી રહેલો હોવાથી એ ભેરી રથની કોઈ પહોંચી વસ્તુ હું બેઠ શક્યો નહિ.

કેટલાક દિવસ દખન નહિ કરી રાકતાથી ધીમે ધીમે પડાનો એક કુંડો ખસી મેં એ ગુપ્ત રચનામાં બેઠું. રચાન, કાળ તથા ભયને બહી મંત્રમુગ્ધ બની જઈ આશ્ચર્યચકિત દૃષ્ટિથી હું કેવળ બેઠ રહ્યો.

મારી સામેનું એ રચાન લગભગ આગાસી શીટ બાંધું અને પંદર શીટ પહેલું હતું. તેની ઉંચાઈ નવ દસ શીટ જેટલી હતી. એ રચાનના એક પ્રુકામાં એક ઉચ્ચાસન હતું. મધ્યપથે એક મોટા કુંડમાં અગ્નિ સળગેલો હોય, તેની ચિખાઓ મધ્યપથે જની કરતી ભળે છે કે જે અગ્નિની દરીયાઈ કરતી હતી. એ અગ્નિ કુંડનું ચોતરફ પાપાણની આસપાસ ઉપર વૃદ્ધ અરભે બેઠેલા હતા. તેમની બધાની શરીર સુઈ, થોડાકા દમામદાર અને વેપ સુલભાઓ જેનો હતો. તેમના પગો પાસે એટલે કે નીચેની હારમાં પણ અગ્નિ પુત્રો બેઠેલા હોઈ તેઓ દરેકને માથે સહાય થઈ જતા પીંજની ટોપીઓ શોભતી હતી. એ રેકની કપર પર એક એક તલવાર લટકી રહી હતી.

અરભે વારંવાર એક સાથે માથાં હલાવી કાંઈ મંત્ર પઢતા હતા આવી રીતે મંત્રો ઉચ્ચારવાનું કાર્ય થોડા વખત ચાલ્યું પછી લાલ રંગના પોષાકવાળો એક અગ્નિ આસન ઉપરથી ઉતરી નીચે આવ્યો. તેના હાથમાં એક નાનો સાપ હતો. સાપ એ અગ્નિના શીશુ હાથ ઉપર પુછકું વીટાળી છુટવાનો પ્રયત્ન કરતો હતો. એ સાપનું જીવું વૃદ્ધ અરભની સુઈમાં હતું. વૃદ્ધ અગ્નિ કુંડની છેક નજીક જઈ સાપને એ કુંડમાં નાખ્યો. સાપ સળગી જવા લાગ્યો અને સાથે સાથે એ જામા માણસો પાંજ માથાં ધુણાવી કાંઈ બોલવા લાગ્યા. કન માંડી આ વખતે હું તેમનું બોલણું સાં સાંભળી શક્યો. તેઓ બોલતા હતા કે, “આ દુનિયાના મલિક એક માત્ર અલ્લા છે. અલ્લા અવિનાશી છે. તેમને જન્મ અને મૃત્યુ નથી. તથા તેઓ પુત્રની દીપ્તિ પણ કરતા નથી, તેમની તુલના નથી. હે લાકડો! આવો, આપણે જામા એ દીન દુનિયાના મલિક અલ્લાના નામને વાદ કરી આપણા દુરમનો વિરુદ્ધ જોહાદ બહોર કરીએ કે જેનો દુરમનોને અલ્લા આપણી પ્રિય જન્મ જમીનમાં દુર દાંડી કહાડે.”

દયાળુ અર્થમાં તમે અમારા તરફ દયા કરો. વિદેશી કિશિય-
નોનો અમે નાંચ કરી રહ્યાએ, એ કાર્નમાં તમે અમને
મદદ કરો."

લાલ પોષાકવાળા છુટ્ટો એ ટોળાનો સરસર હોય એમ
લાગ્યું તેણે વેદીની સામે આવી એક હાથતાળી વગાડી એટલે
મજા આવેલાં એક પરદેશી હાથ કાળામાં સરસરી ગયો. પરદેશી
પાછળ એક નાની ઝૂંપડી આવેલી જે નોંઢ. એ ઝૂંપડી
પાછળ લાંબા પાંદડાંથી બનેલી હતી. ટોળાનાં માણસો
હાથ અગળાવી આ સંકાશી બાકુળ બની ગયા. પેલા વૃષ્ટિ
મને અમાર કરી તેમને સાત કલાં. બરાબર એજ વખતે અગિયાર
અગિયાર બધી પુરો. ખુદશા પગે અને નગ્ન સરીરે એ
ઝૂંપડી સંસ્કૃતિ આપણ વધ્યો. પેલો વૃષ્ટિ પોતાની ટોળાના મજુસો
ઝૂંપડી નજીક ઉપરિચત થયા એટલે સદામુગ્ધને એક પગ ઉઠી
તેમાંથી વહેતું. સોરી એક પાનમાં ઝીંકી લઇ પોતાના અનુયોગના
અંગ ઉપર ઊંડાં. પછી પેલા અગિયાર માણસો વૃષ્ટિ તરફ
ઘેરો દેવો નમાજ પડતા હોય એવી રીતે ઉઠવા કરવા લાગ્યા
અને વિચિત્ર કંઈ કંઈ બોલવા લાગ્યા

ચોડા વખત પછી એ અગિયાર અનુયોગ એક બીજા
જાણે જોડવાઈ જઈ સારે જગ્યા લાગ્યા. સોઘી પહેલાં એક દસ-
અગિયાર વર્ષના છોકરાએ એ ઝૂંપડીમાં પ્રવેશ કર્યો, તથા એક
ખાદામાં હાથ નાખી વિષટ અવાજથી તે કંઈ બોલવા લાગ્યો.
બીજા માણસો પણ તેના વાક્યનો પ્રતિબિંબ કરી વિષટ આર્ત-
નાદ કરવા લાગ્યા. પછી એ છોકરાએ પેલા ખાદામાંથી લાંબા
હાથ બેગ્યા એક મોટો અજગર સાથે બહાર એવી કહાડ્યો.
અજગરને ઉચ્છેદ્ય તેણે તેની ફેંકી આર પાંચ ઈંચ નીચેથી
સુખમાં પડી રાખ્યો. અજગરના પ્રગટેને એ છોકરાએ કાગા
હાથે ઉઠ્યું પકડી રાખ્યું. આવી રીતે એ છોકરો વેદી તરફ
અગ્રેસર થયો. તેના સોજતીઓએ તાથ અને ગાન ચર કરી
રાખાં. અજગર મોં ઉઘ્યું કરવાનો પ્રયત્ન કરતો એટલે બાળક
પાસે ઉભેલો માણસ સદામુગ્ધનાં પીછાંથી તેના મોં ઉપર આપાત
કરતો હતો. એ વિચિત્ર રીતસાત વાળા માણસોની અંદરના
એક માણસો ઉપરોક્ત ખાદામાંથી એક એક સાપ બેગ્યા કહાડી
એ છોકરાની પાછળ પાછળ વેદીની આસપાસ ઘુમવા લાગ્યા.
છોકરાએ મોડાં મહકર મારી અજગરને મેજ ઉપર ચડ્યો. મરી
એવી હોય એવી રીતે અજગર પડી રહ્યો. તેનામાં બળે છે,
કામવાની સહિત પશુ નહેતી. પછી છોકરાએ ફરી પેલા ખાદા
પાસે જઈ બીજા એક મોટો સાપ ઉંચા કાચી ઉપર ઉતર
પૂર્ણ થયો. તથા તેના સોજતીઓ ન્હાના સાપ હાથમાં લઈ
સર બેગ્યા કાંઈ મન ઉચ્છેદ્ય લાગ્યા.

ચોડા સમય સુધી આવી કિંવા ક્યાં પછી એ મજુસો
એક બાલુએ ચાલવા મવા એટલે મેં ઓમેનોની એક ટોળાને
અંગેશન પર ઉતરી નેહ. એ મદિલા મંગળના સરીર તેજ
મરતક કપાળી દંડોચા દંડાં. દરેક સ્ત્રીના મુખ ઉપર લાંબી

સુરખો દત્તો અને સુરખાની અંદરથી નેહ સમય એવી રીતે
આંખો આગળ નાની બાળી મુંઝવણમાં આવી હતી.

ગરમાગિની એવી ગતિથી આવી મંબીર સાવલો એ ઓમેનો
ધામે ધામે વેદી ઉપર મેડી. પછી સુર કહાડી માથાં દંડોચી
ઉચ્ચ કંઈ તેજો કાંઈ બોલવા લાગી. પછી વૃષ્ટિ સરદારના કુક-
મથી તેમણે દરેક પોતાના પીછામાંથી એક એક નાનું કુચન
બહાર કહાડ્યું, અને તેજો કુચનના એક લાગુને સુર કહાડી
વાંચવા લાગી. આ વખતે પુરો પશુ આવી તેમની સાથે જોડાયા.
સમય બની જઈ હું આ સપ્તથો અદ્યતન દેખાત નેહાં માગ્યો.
કોઈ અદ્યતન માથાપુરીમાં હું ઉપરિચત થયો હું એમ મને
લાગ્યું. આ મજુસોએજ અવલગીયા, ટ્યુનોસ અને મિસરખં
કિશિયનો વિરૂધ્ધ ઘુમ્મની આગ સળગાવી હતી. તથા વિદેશીઓને
કુઝી કરી હાંધી કહાડવા માટે તેજો અંદિ કાગરતાન કરતા
હતા અને વિચિત્ર સાધના શોધવા હતા.

તેજો દબે થું કરી એ જનકયા માટે માફ રોતુદરે પાડું
વધી મધું દઉં. સ્થનકાળ બધી હું ને પરદા પાસે ઉભો રહો
હતો, તેને વધુ ખસી બરાબર જોવાની ખટપટ કરવા લાગ્યો.

સરદર વૃષ્ટિ એકાએક હાથતાળી વગાડી એટલે સપ્તથું
સાંત થયું. એક સાથે મધા માણસો મુખ ધઈ ગયા. વૃષ્ટિ
મંબીર કરે ને દેશા: "હે વત્સા! આપણા ઉપર ધ્રુવદાની
નજર પડી છે. તેથી આપણું કામ ધ્રુવ રહી સંચાલું નથી."

વૃષ્ટિના અનુયોગે એથી અવાજે પૂછ્યું: "આપના કય-
નોનો સાર્થક અમે સમજી શકતા નથી."

"આ પરદાની પાછળ એક અમલગ્યા માણસ છે! આપણી
ધુધી દહીકાત આટલા દિવસે નંદરે કાંઈ જઈ છે."

મારી અમરામજુનો પાર રહ્યો નહિ. દશમર માણસોને મારા
તરફ હોડી આવવા નેહ હું પાછળના કાગળમાં આરેલી અધરી
સુરખમાં કાપથી આચવા લાગ્યો. આમેને મારો પૂઠ પકડી
વીર અધકારમાં પશ્ચી વખત હું મજરી પડ્યો તથા ઉઠી ને
તરફ રસ્તો મગ્યો, તે તરફ દેહાત લાગ્યો. એક સુરખમાંથી પાકો
મેં બીજી સુરખમાં પ્રવેશ કર્યો, પરંતુ દુરમતોએ મારો પીઠા
જોડ્યો નહિ. વિદેશી હોવાથી તેમના હાથમાં સપડાનાં મારા
જીવનોનો અંત આવતો એમ સાદ સમજી શક્યો.

ઉનમત જનશા અરમેની ટોળી હાથમાં નાખી નમ્યુરો
લઈ મારો પાછળ પડી હતી. એ અધકારમર સુરખમાં અડમેનો-
કાપમાંથી માણસ કેવી રીતે રસાયુ કર્યું એ હું નહીં કરી શક્યો
નહિ. સેંકડો વખત મુઠ્યુના પંખામાંથી મારું રસાયુ ચર્ચેતું દેનાથી
અવલીન બની જઈ હું નિરાશ થયો નહિ પરંતુ આસાના અવે-
સથી દેશવા લાગ્યો. ઉતરે ને એતરીમાંથી લેડ અર્ધમંદ
મગ્યો હતો તે મોરખમાં હું જઈ આવી પાછળ આવતા અર-
મેની વિષટ મળ્યા હું સંકેતો સાંતો દત્તો.

મેં કહ્યો પેતુ સપ્તથર નેતું પથથી મનેતું હાર સુર-
ગના મોં પાસે દાસીદી મહત્તું. પછી બને કાપથી તેને કેવી

કું એસી રહો. યુક્તજ પરિશ્રમથી કું હાંધવા હાથેયો હતો. છતાં
મેં બે પાપાજીદારને છોડ્યું નહિ.

શબ્દકાળ: પછી સુરગતી અંદર ચતુષ્કોણનાં પગલાંનાં અવાજ
ને સાંભળ્યો તથા તેમના કંઠધ્વનિએ મારા કનમાં પ્રવેશ કર્યો
તેઓ મજાના કરી કહેતા હતા કે, એ છુપા ફલ્ગુ પુન કરો. તેને
પકડી અગ્નિકુંડમાં ફેંકા દો. કાંઈ પણ રીતે એ નદાસી છુટશે.
એણે નહિ. પાપાજી દારની પેલી બાજુએ નજીક આંખા પછી
તેઓ દાર શોધવા લાગ્યા; પરંતુ મેં અગાઉથીજ માગે બંધ કરી
દીધો હતો. દુઃખનો દારતું એક પણ ચિહ્ન નોંધ શક્યા નહિ. થોડા
સમય સુધી વ્યા પ્રયત્ન કરી તેઓ દુર ચાલ્યા ગયા છતાં કું નિશ્ચય થયો
નહિ. થોડા સમય પછી તેમનાં પંજશ્નનાં અવાજ સાંભળાવો પાંચ
થયો. હવેજ મારા મરણ તોલ દેહમાં પુનઃ નવજવાન આવ્યું.
મારા આનંદને પાર રહ્યો નહિ. નિર્ભય ચિત્તે કું આરામ
લેવા લાગ્યો. એ અરખોની ટોળી ને પાતાળ ગુહમાં કું હતો
તેના અસ્તિત્વથી અત્યંત હોયો ભેદ. નહિ તો આવી રીતે
આત્મરક્ષણ કરવાનું કામ મારે અશક્ય થઈ પડ્યું હોત એ વેલા
પાપાજી દારની તેમને માહિતી હોત તો દસ બાર માંખસો મહેનત
કરી તેને જરૂર હાંસેલી શકત તથા તેમની એકાગ્રિત સહિત
આજળ મારે પ્રજાગિત થઈ પડત. પરમેશ્વરની કૃપાથી કું આવી
રીતે આવી પડેલી આશ્વત્થાથી બચી થયો; પરંતુ એ જગતનગ્ર
મજામાં આવેલા બેદી ભેષિતમાંથી બહાર નીકળવાનો કાંઈ પણ
માર્ગ મને અજ્ઞેયો નહિ. વળી ભેષિતમાં વધુ દિવસ જીવંત રહી
શકાય એવી આશા નહોતી. અવસની ભાવથી કું સુષ્ટ થયો.
ઉત્તેજના પછી અવરોધ આવી અને અવસનના બનાવો દીધો.

(અપૂર્ણ)

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦

હિંદ બહાર રૂ. ૫

મોજ-મનક કાર્યાલય

મીઠામ અટાઉ બીલડીય મુન્નાઈ ૪

રૂ. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુપ્ત હેન્ડ કે

અરસી અને સરતા હમારે પાસેથી મંગાવો. ધિરજ
નકરોથી બચો. સેળનવિદ્યા અનુસાર ફોટા ન પડે તો પૈસા
દેશું, એ શરત છે. આનાથી આપ જનવર રમ્પ રૂઝ
પુરુષ અને સુંદર મહેલ દિમારત સીન સીનેરી બાગ બ
વગેરેની છબી એક સેકંડમાં કાઢ સાઈઝની પાટી શકો છો
રૂઝકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાંઈ જનતનો તાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે કે
૧૬૫ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્થ ના લખો—

પત્તા:—ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધીની બુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર
જેમીને કે વગર મંત્ર-મંત્ર સિધ્ધી વગર
અર્ચ કરી સંસારી મનોકામનાં પુર્ણ થઈ અને મુત્યુર્વા દી
બે ત્રણ માસ અગાઉ સમજ શકો. કિં. રૂ. ૧ ટ. અ.

૮૪ આસન વિજેતાવાળું ટાકશાસ્ત્ર

બી પુરોગાં સર્વ શુપ્ત બેઠ લક્ષણ, મનચક્ર માં
પ્રાપ્તિ, વાંજોના પલાળ, સુકેન સાયુદ્ધિક, વરીકરણ મંત્ર, મ
તંત્ર, પાછકજીવ જન્યુક આપવો કિં. રૂ. ૧૧. અસલ
વિદ્યા કિં. રૂ. ૧૧.

પ-તો—મેનીરામ ને રવાલ દેશસેવક કુંપની. અલીગઢ

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છો ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એસે માથાની બીમારીવાળાંને હમેશાના સાધી
વખણાયેલો અને જગજગદેર ધરમતુ બામ

દ્વિમત શીશી એકના આના આહ.
સગેબમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને
આહારીશી માટે અકરસી
તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો:—

સ્વદેશી એપ્રિલ અને પરં ૦ મે ૦ કું., અલગ
બી. બી. સી. આઈ. ૧૨૯.

વેદીયાં ઢાર

અથવા

વિદ્યા કે અપકરતા ?

અખનાર-શ્રીયુત પ્રજાસાલ જાવજી હરે

(ત. ૧-૮-૨૬ થી સંપૂર્ણ)

(૫)

ચોક્કસ સમય પછી ડૉપીના ચિત્રને સવાંત્ર સુંદર બનાવવાનો રંગ વગેરે લઈ ચંદ્રકાન્ત ધેર પાછો ફર્યા ત્યારે પેલે તેવર કરવા મોકલ્યું ચિત્ર રજનીના રૂમના દાર પાસે પહેલું નેહ તેના કે પાને, પાર રહ્યો નહિ. એ ચિત્રમાં પાછી દેખેલું હોય તેમાં થઈ શકે પડ્યા દાતા. પોતાની પ્રિયતામાના ચિત્રની આવી બરબાદી દેખેલી નેહ તેના કે પાને પાર રહ્યો નહિ. રજનીએ આવી રીતે તેનું અપમાન કર્યું હોય એમજ તેને લાગ્યું. અંધક એ રથથી પોતાની રૂમ પાસે ગયો તે રૂમના દાર પાસે ડૉપીને ઉઠેલી રજનીએ લખેલી એક કવિતાનો કાગળ તેના નેત્રમાં આપ્યો. એ કાગળ ઉપાડી લઈ તેના ઉપર પોંછીથી કાળા રાખ કરી અંધકે રજનીની માનસી પ્રતિમાનું અપમાન કર્યું. પછી એ કવિતા નીચે મેઢાલા અક્ષરે "ચેરની વસુકાત" યજ્ઞ લખી અંધક એ કામચ રજનીની રૂમના દાર પાસે મૂકી આપ્યો.

એમાં કદાચ તજરા લઈ મલકાતે યુગે રજની પણ મેઢારથી આવી પહોંચ્યો. પોતાના કાગળની કુદર્યા થયેલી નેહ મેઢો અપાને તે બોલી ઉઠ્યો, "મેઢાર કાગળનું આણું કપકર અપમાન !"

બીજી તરફથી અંધક બોલી ઉઠ્યો, "આઈનું અપમાન કરનારના કાગળનું અપમાન કરવું નેહએ. કવિ માણસો આવા અસંધિ દોષ એ વીસમી સદીની અભિવ્યક્તિ છે !"

રજની બોલી ઉઠ્યો, "તોત્ર મેઢારની પાર જેની એક કવિતા દુઃ ત્હાર ઉપર લખી મેઢારી પત્રિકામાં પ્રસિદ્ધ કરીય." અંધક બોલી ઉઠ્યો, "દુઃ ત્હાર નારકીય ચિત્ર આંખી રૂમમાં મેઢારી પ્રાણ મર્યાદા."

ચિત્ર તથા પ્રાણસાલે આવી કવિરાજ અને ચિત્રકારના અપમાન કોરબની પૂઠપરજ કરી. આ વખતે રજની અને અંધક દેહ પુષ્પમાં ઉતરવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા હતા.

ચિત્ર બોલી ઉઠ્યો, "રેખરેખર વધી જતી મરનકને વિહાર મથ પડ્યો છે; વિના વિલંબે જાને અણુએ મારોયદ, દેવભાઈ, સીમલા કે હાઈલિંક દવા આવા જવાની જરૂર છે."

રજનીના રૂમના કરને દોષ એવી રીતે બોલી ઉઠ્યો,

"મેઢેએ, મેઢાર કાગળનું કપકર અપમાન કરનારના આણું છે !"

અંધક પણ બોલ્યો બોલી ઉઠ્યો, "મેઢાર આઈનું અપમાન કરાવી મેઢે ચેરની વસુકાત લખી છે."

પ્રાણસાલે કહ્યું, "કવિતા અને કળા બંને એ જાન્ય છે. આમ દોષથી આ અપમાનનું પ્રચલિત દોષ છે. આપણો દેહ પણ કાગળો એ જાનિના અપમાનનું પ્રચલિત કરને આપ્યો છે."

ચિત્ર બોલી ઉઠ્યો, "પ્રથમથી મેઢે ને અંધક દારી તે બરી રી છે. Electrocution પરિણામ વચ્ચેના અને મરણ."

અંધક તાત્કાલિક પ્રાણસાલે કહ્યું, "યુલ અને વિશ્વકાવ્ય પાન એ કાલકુશળ કથન હતું."

ચિત્રે કહ્યું, "રથપુએ અપારે ક્રોધિત બની જાય છે ત્યારે મેઢા પાણું આધર્મજનક કાર કરી જાતે છે. મેઢારો ઉપચયન ક્યા પછી એમને મારે Anti electric solution નો પ્રયોગ અપમાની કદાચી."

મેઢા તેવર કરાવવા મારે દૌપત્રીની ટોપ કરવામાં આવી, પરંતુ તે યુગ થઈ ગઈ હતી. તેથી તેમણે અન્ય રંગમંચથી મેઢારો સરંજામ લઈ આવ્યા. ઉત્તેજનાને કોઈ રજની તથા અંધકે કપાઈ ઉપાડી મેઢારનાં તેમજે પિત્ર પોત પોતાની રૂમમાં પ્રવેશ કરવાની સાથે ને રેખાવ નેરો તેથી ઉચ્ચ કંઠે પોત પોતે ઉપાડા.

ચિત્ર તથા પ્રાણસાલે દોડી આવ્યા એટલે અંધકે કહ્યું, "દાપ દાપ, મેઢારો મેઢારો—"

રજની રજનાં રજનાં બોલી ઉઠ્યો, "મેઢારી મેઢારી દુઃતાની, હારોગાલિયમ, મેઢારો પડીકું—"

પ્રાણસાલે કહ્યું, "પણ તેજા પૂરે મિસર દેશમાં આવી જાની ચોરી થઈ હતી તેથી ચોર અચરમ એ દેશને દેરો નેહએ"

સિવાય લેવી એ ચોરી કરવા બરાબર છે. એવાં વાક્યો હું લખી રાખત.”

ઘડા પીધા પછી બધા પોલિસ રોડને ગયા. રજનીએ પોતાની બપોની ગરમ કબ્બાલીમાં લખાવી તથા ચંપકે પોતાની રૂમનો નકશો ચીટી રજૂ કર્યો.

બધા રસ્તેથી થઈ તરફ પાછા ફરતા હતા એવામાં એક મકાનના પહેલા માળના છત્તામાં નજર પડતાં ચંપકે બોલી ઉઠ્યો, “મ્હારી કળાનું કેંદ્ર અહીં ક્યાંથી ?”

છત્તા તરફ જઈ રજની બોલી ઉઠ્યો, “મ્હારી માનસી પ્રતિમા આ રહી !”

ઉપરથી ટ્રોપદી બોલી ઉઠી, “તમે કાણ છો ? હું તમને ઓળખતી નથી !”

વિસ્મય બની રજની અને ચંપક ટ્રોપદી તરફ જઈ રહ્યા. પ્રાણુલાલે કહ્યું, “લવ અને કુશના ચહેરામાં આવી જ સમાન થઈ. આ પ્રતિની સખાનતા જોઈ વિસ્મય બનવું જોઈએ નહિ.”

ચંપકે મલિન મુખે કહ્યું, “હેં ચોરી કરી છે એ અપરાધ હું જાણી બદલ. બેઠની વાત એટલીજ છે કે, મેંડલ ગ્રૂપ ચરાથી ચિત્ર ચીતરવાનું કામ દબે થઈ ચકારે નહિ.”

રજનીએ બંને હાથ લંબાવી કહ્યું, “અને માનસી પ્રતિમા સિવાય બધાઈ કાળ્ય મ્હારાથી રવી ચકારે નહિ. હે સરસ્વતી ! આપ મ્હારી સાથે ચાલો.”

ટ્રોપદીએ કહ્યું, “બેરોડા હોય તદન પામલ બની જઈ હો એમ લાગે છે. જરૂરી તમારે રસ્તે પડે; નહિ તો પોલિસને બોલાવી પકડાઈશ.”

વિનયે કહ્યું, “આ ઉત્તમ વેદાનિક ઉત્તર છે; એમાં પૂરતી વિશ્વજ્ઞતા સમાવેશ થયેલો છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “એ રજપૂત, મરાઠા કે અરબ રમણી હોવી જોઈએ, એ રમણીના દાંત સાથે આના દાંત મેળવી નેવાયો મ્હારી વાતની સત્તા સમજી ચકારે તેમ છે.”

રજનીએ કહ્યું, “જો આપના કેસકાપની એક લઈ આપશે તો તેના ઉપર હું એક સફર કાળ્ય લખીશ. રમણીના ચોટલામાં આખી દુનિયાનાં કાળ્ય સમાવ્યાં છે.”

‘ચોર-ચોર’ કહી ટ્રોપદીએ બુનો પાકવા માંડી એટલે મારે ચતુર મિત્રો જાણથી નહીં ગયા.

થેર મવા પછી થોડો દમ લઈ વિનયે કહ્યું, “જો Power house dynamo ને બદલે સ્ત્રી રાખવામાં આવે તો ખર્ચ ઘણું ઓછું થઈ જાય; કેમ કે સ્ત્રી જનનિની વિગળી તૈયબ અને ક્રિયશીલ છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “આપણી શુષ્કબા કિંવા હોંબાનું લોકો એની નસમાં છે; પરંતુ લક્ષ્ય અમર રહીશરતા નેની સંકિત આપવામાં નથી; એની સંકિત હોત તો આપણે પરમજ્ઞ થાત નહિ.”

આદાશ કરવાથી આપણી સંકિતમાં વધારો થાય તેમ છે.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “રામાયણ અને મહાભારતનાં યુદ્ધમાં વર્ષેશ્વર દેવમાં કોડકોવર ઓછાલ વિશેષ પ્રમાણમાં વપરાયું હતું એ યોગ્ય છે.”

રજનીકાન્ત અને ચંપકલાલ શાવણના આકારા જેવાં. મેંદી દરી બેઠા હતા. વિનયે તેમના તરફ જઈ મંબીર ભાવથી કહ્યું, “તરફે પછા વખત સુધી લૈલુતિક ચિકિત્સા કરાવવાની જરૂર છે. Frenzy લેતા રહેવાથી તમારા શરીરની વિગળી સાથે મનની વિગળી પાંચ ઓછી થઈ ગઈ છે. એથીજ તમે હારને તાણ વાળવું જુદી જાણો છો. અને બારણાં ઉઘાડી જોઈ ચોર ચોરી કરે છે. મ્હારી રૂમને બે તાળાં હોવા છતાં ચોર પકડવાની દ્રષ્ટિ ઘાત મટે અમેરિકા ઓહરે લખવનો હું વિચાર કરું છું.”

પ્રાણુલાલે કહ્યું “Frenzy વેરુજ ખરાબ છે, સમુદ્ધ મંચનમાંથી પ્રકટ થયેલો પચિનીનો પ્રતિદાસ એવું પ્રમાણ છે.”

વિનય બોલ્યો, “ખરાબ છે. મિશાન નહિ જાણવાથી પ્રાણુજ મજા ભમ કરે છે.”

પ્રાણુલાલે ઉમેર્યું, “પ્રાનત્વની અજ્ઞાનતાથી આપણું બદલાઈ આવે છે.”

વિનયે કંઈ વિચાર કરી કહ્યું, “કદવના એ એક પ્રકારનો ક્રાંટ વ્યાધિ છે તથા એ વ્યાધિ બીજાણ રપસકમક નહિ હોવા છતાં હાથ કરતાં ઓછો ભંપકર નથી. એ બીજાણથી અનવના મરતેકને મૂઠ બનાવી દે છે તથા યથાક્રમે મરતક મિત્રો કમ પડે છે. આમ હોવાથીજ ક્રાંટ એક કદવનાગ્રિય વ્યક્તિને પચાતાપ કરતાં કહ્યું છે કે,

“The lover, the philosopher, and the poet
Are by imagination all compact—”

પ્રાણુલાલે કહ્યું, “તદન ખરી વાત છે. થોડા ફેરાર કરી તેની સિદ્ધાંતિપે તૈયાર કરવી જોઈએ.”

“The lover, the artist, and the poet
Are by imagination, all compact—”

વિનયે કહ્યું, “હું જર્મનીથી એક Nerve call મંગાવી જિંમ બીજાણએનો experiment કરીશ જો શરીરમાં પુષ્કળ ક્રિયાઓથી વિરોધ હોય તો આ સળગી વ્યાધિઓ બહેલાઈથી ભરી જાય છે, એ વાત હું સાચિત કરી જતાવીશ.”

એ જન આવે ત્યાં સુધી વિનયે ચંપક અને રજની માટે ‘વોખા, કુંભળી તથા કોડકોવર ઓછાની વ્યવસ્થા કરી, બિલવતો ધણો આમદ હોવા છતાં તેમણે માછલાંને ઉપયોગ કરવાની સાથે ના પાડી.

ચંપક અને રજનીના મનની કાલન પ્રતિવાદ કરવા નેની મંદોળી. કાલ તાત નેમણે વિનયની વ્યવસ્થા સ્વીકારી લીધી, અને નોકરી મેળવવા માટે બંદેર ખમર આપી દીધી.

સંપૂર્ણ.

ત કે દી ર ની તા સિ ર

લખનાર-શ્રી. રમણિક અ. મહેતા.

(ગયા અંકથી સંપૂર્ણ).

દેવીનીયને તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે ઓઢ્યાને સિપાઈ બાઈ, જે દિવસે ખૂન થયું હતું તે રોતે પોતાની બહેનને ત્યાંથી પોતાને ગામ જવા નીકળ્યો હતો. દેવીનીય તેને ગામ ગયો. ત્યાં જઈ તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે સિપાઈ બચ્ચા તો પોતાની રમ પુરી યવાથી ફોન્ટાન માલી ગયા હતા. પણ દેવીનીયને ત્યાં ખીટ કેટલીક દક્ષિત જીવવાને મળી. તે જીવવાના માથા પોતે દતાં, ગરીબ રિયલિતાં દતાં. અન્યથાની વાત એ હતી કે તેઓની પાસે પૈસા આપ્યા હોય એમ જણાયું હતું. તેઓએ નજીકના ગામના મેળામાં જઈ ખે સારી માથો અને એક થોડો ખરીદ્યો હતો. એક નાના ગામમાં એક ખેડૂત બે ગાયો અને એક થોડો ખરીદ્યો કરે અને એ ધણીને નવાઈ લાગે તેવું હતું આ પૈસા આપ્યા કયાંથી? લોકવાયકા એવી હતી કે ખેડૂતના ઊકરાએ નાણાંની ભેજવાઈ કરી આપી હતી. દેવીનીયને તપાસ કરતાં એમ માલમ પડી આવ્યું કે આ ઉપરાંત આન્ડ્રોનો પિતા, વાઈઝમેન નામના એક ખેડૂત પાસેથી ખેતરે વેંચાઈ લેવાની ગોઠવણ કરતો હતો. વાઈઝમેન અસ્થલ જમીન હતો. રૂસિયામાં આવી વસ્યો હતો અને ત્યાંના જ વતની બની ગયો હતો. તે નાણાંની જીડમાં હતો અને ખેતર ગીરો મકયું હતું. આ ખેતર આન્ડ્રોનો પિતા ખરીદ કરવાની છટકા ધરાવતો હતો, અને એ ખેતરને માટે તેણે ૮૦૦ રૂપિયા બાના તરીકે આપ્યા હતા. આ નાણાં રીડોફવાળાં હતાં, કારણ કે જે નોટો તેણે આપી હતી તે નોટોનો નંબર દેવીનીયે મેળવ્યો. અને તેનાં બેંક માલમ પડ્યો. દેવીનીય તરતજ બે સિપાઈને લઈને તે ખેડૂતને ત્યાં ગયો અને પુછપરછ કરી. દેવીનીયે પુછ્યું કે: "આ રકમ કયાંથી મળી?"

"મારા ઊકરાને નોટો જડી હતી અને તેણે તે મને આપી!"

"રસ્તામાં જડેલી વસ્તુ પોલિસને સ્વાધીન કરવી પડે છે એ ખબર નહીં?"

"સાહેબ, હમરે જ્યારે દવા કરી અમારું દુઃખ કાઢ્યું

ત્યારે અમારા જેવા રૂંક માણસો દાયમાં આવેલી સિપાઈને કદમી પાછી ઉડે નહિ એ બનવા જોમ છે?"

"એમાંની ખીટ રકમ તમારી પાસે છે કે ?"

"હા, હા." એટલું કહી પેલારામાંથી બાજની નોટો કાઢી બતાવી. બાજની રકમ થોડી ધણી અચાંબ ગઈ હતી. છતાં ર. ૧૫૦૦ ની નોટો હતી.

આ નોટો લઈ દેવીનીય સેન્ટપીટરબર્ગ આગેઈ દતો અને તે નોટો તેણે અચાંબપણના વહિવટે આપી હતી, જેણે તે પરથી ફોટો અન્યથામાં નાખી લીધી હતી. હવે દેવીનીયનું કામ ઓઢ્યા અને આન્ડ્રોને પકડવાનું હતું. સમગ્ર લઈતમને પકડ-

વામાં આવ્યાં. ઓઢ્યા ગમરાઈ પણ તેણે યુદ્ધાતો રવીકાર કરી નહિ. આન્ડ્રોને નોટો ચોરી હતી તે કમ્પ્લે કહ્યું પણ ખૂનની વાત માની નહિ. તે તો એમનાં કહેવા લાગ્યો કે હું નિર્ણય છું.

"ત્યારે રીડોફનું ખૂન કોણે કયું ?"

"હું પાઈ છું કે ખૂન ધરાવોદે કયું હોયું જેણે. મને મારી બાવી પત્નીએ કહ્યું કે 'શેફનું' જેણે ખૂન કયું છે. તે ધવાઈને જમીન પર પડેલા છે. માથામાં ગોળીનો જખમ છે. ટેબલપર નોટોનો નોટો છે." આ નોટો તેણે મને લઈ લેવા કહ્યું અને નોટો લઈ હું ચાલી ગયો."

દેવીનીયને આ વાત ખરી લાગી નહિ. કારણ કે જે ધવાઈને પૈસાને માટે ખૂન કયું હોય તો બાજની નોટો રહેવા દઈને ચાલી જાય નહિ બંને જખમને જેઠમાં નાંખવામાં આવ્યાં. જેઠમાં તેમનાપર સખાઈ ગુનવરામાં આવવી હતી. કારણ કે રૂસિયાની જૂની જેમની અવરથા ઘણી ખરાબ હતી. જેઠની સખાઈએ તેમના મનપર જાનુઆરી જસર કરી. ઓઢ્યાએ નીચે મુજબ દક્ષિત ન્યાયાધિશ આગળ કમ્પ્લે કરી.

"રિડોફનું ખૂન થયું તે પહેલાં જે દિવસથી આન્ડ્રો આવીને

ધરમાં રહેલો હતો. જે દિવસે ખૂન થયું તે દિવસે મારા શેક અને ધવાઈને જેઠમાં જઈ પાછા આવ્યા. ત્યારે બોજનની અવરથા માટે છું કરતું, તે પુછવા માટે હું તે ઓઢ્યામાં ગઈ. ટેબલપર નોટોના બંધક પડ્યાં હતાં મેં રીડોફર સંબંધી થતી વાત સંભળી અને ધવાઈને રીડોફર આપતાં મેંલેયો. આ પરથી મારા મનમાં એમ લઈ આવ્યું કે શેફનું ખૂન કરી, પૈસા લઈ લેવા અને ખૂનનો આરોપ ધવાઈપર ડોળી દેશે એ રમન છે. ધરમાં પુરોશી નડેલું કંઈ નહતું. હું મારા બાવી પત્ની પાસે ગઈ અને તેને બંધી દક્ષિત સમજાવી. આવી ચોરી રકમ આપજી દાયમાં આવશે તો કાલે બની ચિંતા ટળશે અને આપણે સુખેથી રીડોફ. એમ કહ્યું તેણે મારું કહેવું આનું. હું ફરીથી મારા શેફના ઓઢ્યામાં ગઈ. શેફ કામગીર સખત દવા. મેં ટેબલ પરથી આસા અને રકામી ઉપાડી લીધાં. તેની સાથે છાનીમાની રિડોફર પણ લઈ લીધી. તે લઈને મેં આન્ડ્રોને આપી. પછી તરતજ અમે બંને જખમ પાછા ગયાં. મેં ધીમેથી બારલું ઉપાડ્યું. આન્ડ્રો વોંઘી પળી યુવનુય દાય અને યુવનુય અંદર કામલ થયો અને શેફને હાર કર્યો. બાઈમાં નોટો લઈ તરતજ આન્ડ્રો નાશી ગયો અને મારતા દવા કે ધવાઈને માથે ખૂનનો આરોપ આવશે, અને પુરોશ નહિ હોવાથી સપાટો."

જે દેવીનીયે આ કેસ દાયમાં ન લીધો રોન તો મરીન ખિચારો ક્યાનોર ફસાઈ જતા. અલમરો પાનની નેમમાં ફાવી જતા અને અમન અમનમાં દિરક ગુનવાત. ફોટમાં જેમ ચાલે ત્યારે ઓઢ્યાએ બંધી વાન-ખિનવાર કમ્પ્લે કરી. જ્યાંને જે રીડોફ લાખી આપી હતી તે આન્ડ્રો પાસેથી મળી જતી. ધવાઈ નોટો નિર્ણય કર્યો. આન્ડ્રો અને ઓઢ્યાને સાર્વજનિકમાં રેલ નિર્ણયની સજા મળી. જાણ છે કે:

કલતુમ નહિ કરતુમ દય, વદ્વાં દિનોદે વ રાન હે
ક્યા ખૂન નોટો નહુ દય કસ હાય કે કસ દાય લે.

(સંપૂર્ણ).

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો.

અથવા
અસરોષની
આબુમાં
ઉભે તેવાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

બાપાનીઝ કલચડ' પહેસ' વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ બધામથ ખરીદી બધ છે, કલચડ' નામે બેળસેજવાળો ખોટો માલ લઈ ક્યાવા કરતાં અસર કલચડ' લઈ વાપરવામાં વાંધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદેને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેસંચોનો શોખ બજામથ પુરો કરો-તમારા દામ બચાવો

યેર એમાં પણ માલ બેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

દે. નાયગન્ડ. હાઉસ, વાચ્છા ગાંધી રોડ,

મામરેવી-મુંબઈ નં. ૭

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલ

વાર્ષિક લવાબ ૩. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે આજેજ માહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:—મોજ-મજલ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબઈ નં. ૪

જોઈએ તો—

૩. સવા સાથે તમારા તનમનની કુંખી હાલત કવરમાં બીડી મોકલી ઘેર ભેટ જ સાચીજ ઉપાયોથી મુખી છવનની કર્યાત કરી જો.

પંડીન પરિમલ (ન્યોતિથી વેલ) મેળાપ-૮ થી ૧૦ (રહાં) યેર મિગ્રીની આલ (માટુંગા) છ. આઈ. પી. આર. ૧૨થી ૬ દરવાલા બીલડીંગ નં-૧૧ ગોળપીઠા (મુંબઈ) પત્રઅવહાર માટુંગે કરે.

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (રજસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેટીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક બાતની સાયકલો ૩ ૫૫ થી ૩ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક છુટક સામાન મળશે

ઓરાર સાથે ૩. ૨૫૦ એવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

થાણાવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ હાલખાલવી રોડ મુંબઈ

એસમે રીજમની વીટી

આ વીટી સચિત કસાનો બંધારજ છે. આથી દરેક માણસ જી. સચિત અને વર્તમાન કળની હમીકત બધી કોર છે સુએલા માણસોથી વાન કરવી, દબરો માઉ દુરના માણસના હાલદનાલ બાણગ, બોલાવલી બાજતોનો પતો લામને શ્રમ પ્રમાણ ઉતર આપવા વગેરે દબરો કામો આ વીટીથી માપ છે. આ વગેરે ખજર મુજબ શુજ ન આવે તો પેલા પાણ આપીય. કી. ૨. ૨૫; ૮. ૫ ૭ આના.

પત્તા—ગ્રો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

ગાલિયો

લખનાર:-શ. મિસ્ત્રીન

મે.હનપુર ગામને પ દરે ખગખગ, વહેતી નદીને કિંડે એક નાનું પશુ મનોમોહક પુષ્પક હતું. એમાં આજ રચનાર વર્ણી એક વજૂર રહેતો હતો. એનું નામ આનંદ હતું સરજ ઉંચે ત્રાંધી આધમે ત્યાં મુધી એ પોતાના રયાનકે બેસી ગાલિયા વચુતો. આ કિવાય એને બીજું એક કામ નહોતું. ઉનાળામાં માથું ફારી નાખે એવા સરજ તપતો હોય કે, બર ચોમાસે જડીમાર વરસાદ વરસતો હોય કે, શીનાળાની કડકડતી ટાડ હોય પણ એણે એક પણ દિવસ ગાલિયા વચુતવું બધ સખ્યું હોય એવું ગામમાં કોઈને પણ શાદ નહોતું, એ અહીં ઉપાંધી આવી પચો હતો એ પણ ગામનાં સોદા નહોતાં બચુતાં, કોઈ એ માટે એને પુછે તો એ જવાબ પણ નહોતો આપતો એ પોતાના મધમાંથી પરવાર ત્યારે બીનજો સાથે વાત કરે નાં? કોઈ એને ત્યાં આને તોય કીક ને ન આને તોય કીક એવો પોતાનું કામ હમેશા આનંદ ચિતે એક પળનો પણ વખત ન ગુમાવતાં કરેજ જતો હતો.

ગામમાં પ્રતિષ્ઠિત ગણુતા પણ કામમાં માત્ર ગયાજ માત્ર નાર સંજ્ઞનો તો ત્યાં દેરી પણ નહોતા બેઠા.

હા! કોઈ કોઈ દિવસ ગામના નાના નાના હોકરાઓ આનંદના રંજોરંગી કાંતવાલા ગાલિયા જોવા જતા, ને તેને જોઈ આનંદ પણ પોતાના મનમાં પ્રસન્ન થતો, હોકરાઓ એને જુલુ જુલુ પક્ષાંખાં પુછે ને તે દર્પથી એ બાળકોને એવાજ જવાબ આપે.

સવાર સંજ્ઞ આનંદના મુપકાં પાસે અનેક બાઈઓ પાછી બરવા આપતી પણ આટલાં વર્ષોમાં એણે એક દિવસ પણ બાઈઓ સાચું ઉચી નજરે નહોતું જોયું. કોઈ એવા કામના વખાણ કરે તો તે લગીર પણ પુછી નહોતો થતો. તેમ કોઈક વખોડે તો કચાટ પણ નહોતો થતો.

ગાલિયો પુરા થયે, એ એકજ વેપારીને આપતો ને વેપારી જેટલા પૈસા આપે એટલા લાઇ ગુપગુપ એ પોતાને મુપકે આવતો.

જેમ બાળકો ઉપર તેમ પશુપક્ષીઓ ઉપર પણ તેને અનંદ પ્રેમ હતો. એ હમેશ સવારે વહેલાં હડી ચાંધી યુક્ત રોટલા બપોરે ખાવા બેસતો ત્યારે તેની સામે પશુપક્ષીઓની પંચા બેસતી. એ બેઠેલી પંચાને સંતોષી વધીકા અનન્યથી પેતે ખાતો ને પછી પ્રસન્ન ચિતે પાછો પોતાને કામે બેઠતો.

એ જ્યારે ગાલિયા મજુતો ત્યારે એના અંતરમાં અનેક કાંતો અને રંગો ઉતરતા એવીજ થતો અને રંગો એ પોતાની

પ્રજ્ઞા કિર્તિમાં ઉતારતો.

કામ કરતાં કલાતો મુધી આંખનું મટું મધ્યાં વચર એ નદીને કિંડે લીલાગમ જેવાના હોયોની સામે જોઈજ રહેતો જ્યાં તેના હાથો તો અનેક કાતીબગ બાંધે ગાલિયામાં યુધેજ જતા હતા.

તેવાર થયેલો ગાલિયો કોઈ વેપારી તેને ત્યાં લેવા આવે ત્યારે, માતા પોતાના બાગકને પ્રેમથી નજરે જોઈ રહે તેમ એ પણ વેપારીના હાથમાં ગાલિયાને મુકતા જોઈ રહેતો ને પોતાના મનમાં બોલતો-"આ સુંદર ગાલિયો કોઈ દુ:ખી જીવનું જર સમાધાન કરશે."

આમ 'આનંદ' હમેશ પોતાના મધમાં મહયુદ અને આનંદીજ રહેતો. જ્યાં એજ દિવસ એજ પ્રજ્ઞા એના એ અનંત આનંદનો નાચ કરી.

એ વસંતની સંધ્યા હતી. આનંદના મુપકાં પાછળ આંખાના આડ ઉપર કોણ લટકતી હતી, સરજનાં ચાંત ફાળે નદીના વહેતા પ્રવહમાં પડી નદીને સોનેરી રંગે રંગતા હતા. આનું અપુર્વ સુંદર સૌંદર્ય 'આનંદ' આનંદભરી નજરે જોતો અને પુત્ર કૌરવ ગાલિયાના હોળાના હોળા તારો એક પછી એક બીજા તારો સાથે વીજળીની અરે ધ્રુવેતો હતો આજ એની ચિત્તવટી બદલ પ્રસન્ન હતી.

આજ એને ત્યાં તજ મહેમાનો આમ્યાં હતાં. તેમાં એક તો જેને પેતે પોતાના ગાલિયા આપતો હતો તે વેપારી ને બીજાં એ મહેમાન એ વેપારીની સાથેજ થી નજર-કરપરથી આવેલ હતાં થી નજરથી આવેલ જનજનનું નામ જોડીતાય હતું. ને સાથે તેની બંદન કમચી હતી. આ આવેલ મહેમાનોને એક વખત ઉચી નજરે નિહાળી આનંદ પાછો પોતાના કામમાં તદ્દરૂપ જાયો.

આનંદનો આ રસભાવ આનંદના ગાલિયા ભેનાર વેપારી બચુતો હેવાથી માત્ર એ એટલુંજ બોલ્યો-"કેમ આનંદ કેમ છે!"

આનંદ પાસે તો જવાબ આપવા જેટલો પણ વખત નહોતો એ તો પ્રસન્ન ચિતે પોતાના કામમાંજ મહયુદ જાયો દેતો.

"આજ એ વજૂર કે જેની વજાતી કળાએ આપ કારિમરથી બદી ખેંચાઈ જાયા. આ કળાખાજ વજૂરને એકજ કાત કે એકજ જનના રંગોના ગાલિયા વચુતા પકંદ નથી પણ નિત્ય નવી નવી કાતો અને નવા નવા રંગોની વાનગીઓ ભરી ગાલિયાઓ વજૂ છે. આજે જે કાત કે રંગ એના હાથમાં તેવાર થાય એજ કાત અને રંગ ગાલિયામાં ઉતારશે. વળી આપતી કામે કોઈ જુદીજ કાત અને જુલુજ રંગ એના ગાલિયામાં તરવરતા દેતો. વળી જુદું જે બીજા વજૂરને કામે માત્ર આજ ઉડે એજ માથ દુડે અને આપું છું. પણ બીજા વજૂરને જે નથી કરી શકતા તે આજેજ કામ માથમરી નવારે છે ને એવોજ બીજા વજૂરોના ગાલિયા કાંતાં આના ગાલિયા કરેતમ જાને છે."

આમ ગોપીનાથ સાથે વાત કરી વેપારી આનંદ સામે નેહ બોલ્યો, “આનંદ, આ સરદાર ગોપીનાથ અને આ એના બહેન કમળા તારા ગાલિયા નેહ શ્રીનગરથી તને લેવા આવ્યાં છે. કમળા બહેન ગાલિયા વણવાની કળાને બહુ રસ ભરી રીતે તીરખે છે. ‘એમ કહે છે કે આવા સુંદર ગાલિયા મેં અમાર સુધી ક્યાંય લેવા નથી. શ્રીનગર કે જે ગાલિયા વણવાનું મુખ્ય મથક ત્યાં પણ આવા ગાલિયા તૈયાર નથી થતાં મટિજ આનું સુંદર કામ કેશ્ય અને કેમ તૈયાર કરે છે એ નજરે લેવાં અહીં આવ્યાં છે.”

આનંદ અચારે પોતાના કામચંચી પરતાર્યે હતો. તે આ બાંધકાચ કાપણ એ હસ્તે મુખે સાંભળતો હતો. કાપણ પૂરે થતાં ત્રીવીજ નજરે એ બોલ્યો. “મારામાં જેવા જેવું છે? બીજા વણકરો જેવા હું છું. પણ બીજા વણકરોની વણવાની કળાથી મારી કળા કાંઈ બુદ્ધિ નથી એ તો તમે જાણો છો તો પછી આં સબંધનેને અહીં સુધી લાવવાની શા માટે તરદી લીધી? એમને મારા વણેલા ગાલિયા નેહ આનંદ મૈયા એટલું જ મારે માટે પુરતું છે.”

આનંદના મુખની આંખી વાત સાંભળી સરદાર ગોપીનાથ બોલ્યો. “તમે જાણેને શ્રમણી છો એ સાચું છે પણ તમાર કામ સાફ છે એવું અમને નથી લાગતું. તમારા ગાલિયા નેહ અનેમાં બહુ આનંદ મૈયા એ ખરું પણ એથી વધારે તો આશ્ચર્ય થતું તેમાં એ વળા અમારી નાની બહેન કમળા એ કળામાં બહુ રસ લેતોતી છે. માટે એણે તો બહુજ આશ્ચર્ય થયો કે તમને તેમજ તમારા કામને નજરેજ લેવાં એટલેજ અમે અહીં આવ્યા છીએ! તમને જે હસ્ત ન હોય તો એમને તમે ગાલિયા કેમ વણે છો એ પતાવો. હું અમવા તો મારી બહેન કમળા તમારી એ કળા જાણી લઈ કષ્ટ કરે કરતું એવું મનમાં આવ્યું શો નહિ.”

અમાર સુધી આનંદ ઉઘી નજરે લેવું જ ન હોવું તેણે ગોપીનાથની વાત સાંભળી ઉઘી નજર કરી તો ગોપીનાથની ખાંડુમાંજ તેની બહેન કમળા ઉઘી હતી. ઉઘી નજર કરતાજ કમળાની નજર સાથે તેની નજર એક યદ એક પણ એ નજર એજ રહી. પણ પાછી તરતજ આનંદ પોતાની નજર નીચે કરી શાંત થિતે બોલ્યો. “શેઠ, મારી પાસે વધારે જાણવા જેવી કંઈ વાત છે એ હું જાણતો નથી. છુપ રાખું એવું તો મારી પાસે કાંઈ નથીજ. બીજા વણકરો જેમ કામ કરે છે તેમજ હું કામ કરું છું મારા મનમાંજ અનેક નમુના કલ્પકરને તે પ્રમાણે વણું છું. આથી વધારે એમાં હું કાંઈ કરતો નથી. તમે પછી કે ત્યારે આવા સુંદર ગાલિયા કેમ તૈયાર થાય છે? એનો જવાબ મું? અને કેમ આવેલા એ મને સમજતું નથી. તે કમળાથી પણ નહિ. બીજા વણકરોના કામમાં તે મારા કામમાં કરક માત્ર આવડોજ છે કે હું પોતે મારું કામ પૂર્ણ જીતાડ્યો કરું છુંને બીજાઓ તે પ્રમાણે કરતા નથી. આમ હું એમને

દોશ કાઢું છું એમ નથી. પણ મે માનું કરક મું છે એ વાતે મટિજ આપને આવડું કહ્યું. જેમ. ઇશ્વર મારા કુંશારવામાં તદ્દર છે એમ અમે સર્વે કારિગરોનું પણ સુંદર ધરતું નિર્માણ કરવી અને પ્રભુની દયા બીખરી એજ અમારી ઇચ્છા. એજ ઇચ્છામાં તદ્દર જની કામ કરતું તે શ્રમ પછી મન માનવું કામ માત્ર એજ અમારો પૂર્ણ આનંદને એજ અમારું સુખ.”

આનંદનું બોલતું પૂર્ણપણે સાંભળી લીધા પછી ગોપીનાથ બોલ્યો. “તમે આવા શ્રમમાં આનંદ કેમ સમજાવો છો એજ હું નહીં સમજી શકતો.”

આનંદ ધીમું હાસ્ય કરી બોલ્યો. “તમને મારું બોલતું ન સમજાય એમાં આશ્ચર્ય જેવું નથી. કેમકે એ અનુભવ સિવાં સમજાય તેમ નથી. કમળાને પણ આખી સજિત તિર્થાણ કરવામાં મું આનંદ આવે છે એ આશ્ચર્યમાં મંત્રીઓને સમજાય છે!! આથી વધારે કહેવું એ મારે માટે અશક્ય છે.”

આનંદની વાતને અતે ચરજ પણ સમુદના પેટમાં સમાવે એટલે ગોપીનાથે આનંદના વેપારીને ધર તરફ આલવાને કહ્યું. આલતાં આલતાં એણે આનંદને કહ્યું.

“આનંદ! તમે અમારી સાથે શ્રીનગર આવશો?” આનંદે જવાબમાં માત્ર ‘પોતાનું’ માથું ડુણાવી ના પાડી. વધારે આશ્ચર્ય પરિણામ માડું છે, માની ગોપીનાથ કમળા, તથા આનંદનો વેપારી પોતાના ધર તરફ વિદાય થયા. જતાં જતાં કમળાએ આડી નજરે આનંદ સામે નેહું. આનંદે પણ ઉઘું નેહ કમળાની નજર સાથે પોતાની નજર એક કરી. એક પળમાં બંનેની નજર નીચે દળી. કમળા પોતાના અંતરમાંજ એક ઉડી નિશ્વાસ નાખી ગોપીનાથ સાથે આનંદનું કુંપકું છોડી ચાલી.

તેઓ નજર આંધ મમાં ત્યાં સુધી આનંદે આંખનું મટકું માર્યાં ચિરાય એ નજી સાચું નેહ રહ્યો. નજર આંધ થતાં દેવાશ દેવે એ કુંપકું આંખે.

આનંદે અંદર આવી ત્યાં પડેલી ગોંડી ઉપર પડેલ એની નજર સામે વર્ષો પડેલાનું જીવન ખડું થયું. અંતરજ ઉભરા એક પછી એક મુખે પડે પહાર પડવા લાગ્યા. “પ્રભો! મને સાંતિથી ક્યાંક જઈ બેસવાનું નથી દેશ? મેં તારો એજ કોઈ મોટો અપરાધ કર્યો છે? મારા જેવા પામર જીવને જાના મોતને મું મળ આવે છે? નહિ! નહિ! એમાં તોય ‘દેહ’ નથી. હુંજ મારા મનને વાંરી ચડતો નથી. હુંજ અપુરો છું... મું એ દળ કુંવારી દેશ? ના, એ મનાવજ નહિ. પણ એ વિચાર હવે મારે શાં માટે કરવા નેહએ? એના વિચાર કરવાને મને શો અધિકાર? આ બધીએ સમૃતિ અંતરમાંથી ઉડી જાય તો કેવો આનંદ થાય? હા, પણ તે બનવુંજ અશક્ય! જાર જાર વર્ષનું કરેલું તપ આજ એક ધડીમાં ધુળ ભેડું થયું! હવે તો અહીંથી કાઢ બીજો રથને જાણ એજ ઉત્તમ.” આ

અંતરના ઉશરતા ઉશરતો સાંત યના એ નિરાશિન થયો.

બાપુ! વાપુ! કોયલ મુક્યા લાગી. એ સાથે આનંદ પણ ઉઠ્યો. આજ એના મુખ ઉપર કોઈ અંતરે આનંદ વિલાસ તો હતો. કોઈ વ્યુદાય પ્રકારનો નિશ્ચય દેખાતો હતો. એણે આજ કોઈ અપૂર્વ કારના કાર્યે ગાલિયો વચ્ચના અંતરમાં કાવ કર્યા હતા. ત્રણ દિવસ અને ત્રણ રાત એકજ રથને બેસી એણે એ ગાલિયો તૈયાર કર્યો ગાલિયો તૈયાર થતાં એ એના સામે કલાકો સુધી જોઈ રહ્યો. આજ એના જીવનની પણ પણ અમર આનંદ કરી વ્યતિત થતી હતી.

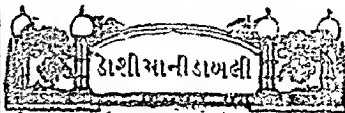
આજના ગાલિયામાં એણે શ્રીનગરનાં નદી, નાળાં, ઝાડ, પહાડ, પશુ-પક્ષી સર્વેને અજબ લાલક બંરી રીતે વણ્યાં હતાં એ અત્યારે ગાલિયા સામે જોઈ આંસુ બરી આંખે બોલ્યો-
“બાગપજુનાં બહારાં સહોદર ઝાડ, પશુ-પક્ષી મને માફ કરો. હું તમારાથી ઘણે દૂર આવી વસ્યો, પણ હું તમને એક ઘડી પણ વિસરી નથી. ને ઝાંની હાથમાં બાગપજુમાં અનેક જેલ બેસી. ને નદી નાળામાં અનેક વખત જળદોષગો કરી તેને હું કેમ જૂલું? મા, બાપ, બહેન, સર્ગ, સહોદર સર્વેને વિસરી પણ તમને હું કેમ રિસાડ? ને મોદયામાં હું અને એ..... કમળા પહેલાં મળ્યાં એ દિવસ કેવો આનંદનો હતો. કમળા તારા અપૂર્વ તેજ કાર્યે નેત્રો, અત્યારે પણ જેવાં ને તેવાંજ છે, પણ તારા મુખ ઉપર દેમેશ હીસોળા હોતો આનંદ આજ વિલાસ મળે છે.” આટલા અટકાં વર્ષો રિત્યાં છતાં તને જોઈ ત્યારે દેશી ને કેવી કેવી લાગતો આ દતાસ દેખામાં તરવરવા લાગી? મા, મોડા વખત સાંત રહી એ એકદમ ઉઠ્યો, ને કુપાને એક પુલે ચાલુ જોઈ એક વાંદી કાઢી. તેને બરાબર સાર કરી ગાલિયાની બંદી કરી, ઘડી બચ્ચો દેખાઈ તેમ એ વાંદી મૂકી અને તરતજ ઓશિયો લઈ ગાલિયા લેનાર નેપારીના ઘર તરફ રવાના થયો.

નેપારીને ઘરે આવી બહાર પડેરો ભરતા ધિપાદને તેણે ગાલિયો આપ્યો ને કહ્યું-“બાપ! આ ગાલિયો શ્રીનગરથી આવેલ કમળાબાબને હાથેહાથ આપને.”

પસ! આટલું બોલી એ જૂની જેમ લાગી પાડો પેતાને કુંપેરે આવ્યો. ને પહેલેથીજ ઘોળા મૂકેલું એર વળતો પણ વિચલ કર્યા વગર ગટગટાવી ગયો. હોતે એના મુખમાંથી એટલાજ જાણે બહાર પડ્યાં. “કમળા! બુલી જવા જાઉં એ મળે પણ ન પુલાઈ, કેમ જૂલાઈ? જેને એક વખત તારા પ્રેમ રસમણે જીવનમાં લેજોની હીમ્મત એ કેમ જૂલાઈ? ને તેથી.....હમ્મ! આનંદનો અંતર આત્મા આનંદ લામમાં બણી ગયો.

બીજા દિવસના પ્રભાતે કુંપાં પાંડળ આજાગરને કોયલ રહસી આનંદને ઉઠાવવા પણ હેવરે લાગી એ ઉડી ગઈ-ચાલી ગઈ. આનંદનો આનંદીત શરજ આજ અમર લામમાં ઉઠ્યો હતો.

(સંપૂર્ણ.)

જાનનાર:-શ્રી. મુખન શુકલ

જીરોર-ડેસીમાને આજે ક્યાંક ચેન નહોતું પડતું. આજે એમના જીવને નિરાંત નહોતો-ક્યાંથી હોય! એમની આંખો ચીજ બોલાતી હતી.

આજે ડેસીમા જમીને ઉઠ્યાં કે તરતજ બહાર નીકળીને પેતાના ઘરના દોરણ પર હાથ ફેરવી જોરે આંખો અંધારાં કરી વળ્યાં પણ ક્યાંક પતો લાગતો નહોતો તે ને વરતુ રોધમાં હતાં તે જમીની નહેતી હાથ! હાથ! બોલાઈ કે શું? રમીને ભુખ પાડી રમા વડુ મારી ઝગતી જણુની નહીં હતે તે હું શું કરીશ? મૂઆ રમ્યાં હોશ્યાંજ તે ઝાગળીમાં શું બાવાજુ છે તે લઈ જતાં દશે! તમે જરા રસોડામાં બહાર આવી ને મને ઝાગળી તરફ જોડી આપો તો હું બણીવારથી રોડું છું” પણ ક્યાંક પતો લાગતો નથી જડ કરો રસોડાં તો પછીયે ઘરો

રમા ઘરમાં પીર મણાની હતી આજે તે રસોડામાંથી બહાર આવી કોઈ કરવા લાગી પણ ક્યાંક દેખાઈ નહિ.

મઝ! હું જાનનારથી બીજા મંદાવી આપીક અત્યારે તો ત્યાં હું જરેરમાની ઝાગળી લાવી આપું કેમ ચાલતે ને? અમને વળા-ચાલતું દશે! એને બિચારીને કોણ ક્યાંક આપનાર છે? તે વળી મારે એની ઝાગળીમાંથી હોશ્યાં તાલુકો મારે તો મારી ઝાગળી નેહજે. મુકું નાનપણમાં આપું” અમલ ન વળામણું હોત તો પાણું સાફ.—જાણું અત્યારે એ ઝાગળીએ ચલાવે તો શું ના માટે? રમા બોલી હું વળી મારા કરતાં વધારે ઝાલવી તને શું અંતર પડે? મારો તો જીવ જીવ છે તમે આજાગરનું માણસ-રમાને માફ! તો લાખું. પણ ઘરમાં માવનારું કંઈ માફ લગાડાવ છે તેમ સમજીને મન વળ્યું. રમાને રસોડામાં હોશ્યાં રીડીલા રમ્યું કરી રહ્યો હતો એટલે તે બિચારી જરા રસોડામાં ઘડ. ડેસીમા નેહજે તેની સખીને શોધતાં રહ્યાં રમાને મોટો દીકરો નિશાને બહુવા મળેો હતો તે આપારે આવ્યો અને મા, ને મહાભાઈને નેહજે નેહજે કેમ મા શું છે? હોય શું મારા રોષા, મારી ઝાગળી ક્યાં અંતર છે? શોધી આપ રમા જ્યાં મુઠી મારી ઝાગળી અને નહિ ત્યાં મુઠી ઉડીને ખવા ન બાપડો. મને તો કાંઈ અંતર નથી હોં બોલારો તમે અંતર નથી? બેસ્યા તરફને દોરે સારે તેજ બોલારો તમે અંતર નથી? બેસ્યા તરફને દોરે સારે તેજ સંતાડી હતી કેમ પડે? નહિ! હાથ મુકી પૂતળી કાંઈમાં અંધા બહાર બેઠાં ત્યાં ને વિસે પણ તેજ સંતાડી હતી મારે આપું વરસ એવે અંતર. અને આ વરસમાં તો મને ક્યાંક

કે ગાળવીને લીધે મારે મોત થશે સનભાઈને માણ લ્યો હું શોધવા લાગું મોજીઓ અને ટાપી એકદમ ગમે તેમ ફેંકી દઈને માણને ગાળવી શોધવા લાગ્યો શોધકવાર આઠો અવશેષ ક્યાં છેવટે કંટાળીને માણને કહ્યું માણ તમારી ગાળવીને તો કાપ ઉત્તાદ ચોર ઉપાડી ગયો હોય તેમ લાગે છે નહિ વળું ધરમાંથી ક્યાં જાય ?—હશે એ એ તો જરૂર તું એક વાર ખાઈ લે પછી શોધાવે—ના, માણ તમારી ગાળવી જ્યાં સુધી મળે નહિ ત્યાં સુધી મારે ખાવું જ નથી—બહુ ઘણો વળી, રમા ચાલ આને જમવાનું કાઢી આપ. જ એ તો અમે ધરમાં થયાં તે ગમે તેમ બોલાઈ જવાય. ગાંધા બેસી જાવવા. સજ્જો કહેતાં કહેતાં તો માણ ગજગળો ચાલે ગયાં. ઇંદુ જમવા બેઠો જરા જીભીને પછી પુરતજ ઉભો થયો. વળી પાછો શોધવા લાગ્યો.

માણ તમારી ગાળવીને મારે જાહેર ખખર આપીએ તો એ લોકો શોધી કાઢશે. હમણાં એમને 'ગાહુ' કાવે છે—આજે પૈસા પેપરને જાહેર ખખર આપું. કે ને અમારી ગાળવી શોધી આપે તો એક તમારો છનામ. જા. જા, મારા પીટપા એક તમારો તો વળી લખાતો હશે કંઈ જાનખાન છે કે નહિ ? વળી પોલને શા મારે ! ક્યાં જીભ' ઓળ પેપરો બાળ્યા છે તારા આપ કહેતા હતા કે પોલમાં તો એકલું 'ધમતું' બોલાવું જહાર પડે છે ના, ના. ત્યારે તો સારાધૂમાં આપીએ. ઇંદુ બોલ્યો હા એ જહુ સારું છે—કાઢીઆવાડું છે વળી ખુલ્લું બોલ્યેથી શોધી લાવે છે જહુ રસ છે. વળી મહેનત લઈને શોધ પશુ ચલાવે અને માણ લાખા તો જલ્લે કે સાકરનાજ ગાંધા પશુ એન. જાહેર ખખરોના લાવ લાખાયા છે ! જહુ મોંઘા છે, અને એની જાહેર ખખરો ભેગી આપણી તો ક્યાંઈ સંતાઈ જાય...ફી છે તોય એને આપણે આપીએ ઇંદુ બોલ્યો હા એનેજ આપ બેલો ત્યારે માણ પત્ર લખીઆપુંને ! છુઓ નીચે પ્રમાણે લખ્યો છે.

મીં ૧૦ વર્ષનાં દુધ માવડીની ૪૦ વરસની છુઈ ગાળવી નામે જહી કુકત છોકણી કારવાનાજ કામમાં વપરાયેલી આજ રોજ સવારના સાઝાઆઈને પાંચે મિનિટ ગમ થઈ છે. જોયેલો, તત્વેપાઓ, ચાનીઓ, બાળકો, દુધી ઓઝો પુરે સારને હું જાહેર કરું છું કે તે ગાળવી ને શોધી આપશે તેને રૂકત ૦-૧-૩. પાછ નગદ રોકકા મુંબઈજરા મળશે મળવા લાખો.

સુ. કંચરણા.

મો. મો. નં. +

તા. ૬.—ગાળવીની તાકીદ જરૂર છે વહેલો તો પહેલો

માણ, રીતા પૈસા આપો માણ નિચારાં જલાં તે ઉઠીને ત્રણેક લીટીને ૧-૮-૦ કાઢી આપો કાલજ આવી જશે ને ? હા માણ હવે ફિકર નહિ ચરે નસીયામાં હશે તો આજે ને આજેજ ખીરસામાં કાજળ નાંખી છંદુ ધરની બહાર નીકળ્યો. સંજ સુધી ગામમાં રખડીને આંખો દોઢ રૂપિયા હવે તે નિરાતે લાખધાની કાચે બેસીને ઉઠાવ્યો.

માણ જોયુંને ડાખામાં ખખર આપ્યા એટલે તો પુરતજ ઓજ મળી જાય છે પશુ એક કારસ થયું તે સાંભળી લ્યો. એક ડાખામાં તો બળલી છે ત્યારે બીજામાં બળલી કાઈ દિંદુની કન્યા મુલકેમાનના ધરમાં ગઈ. કેટલાએ અપગેળા ઉઠ્યા છે અને સાથે આપણો પશુ જવાબ આપી ગયો છે લાખો પાંચ પૈસા એટલે હું હોજાવી-લાવું. માણએ પાંચ પૈસા ધંડુના લાખમાં આપ્યા તે બહાર જવા જતો હતો એટલામાં તો એને નાનો ભાઈ રમેશ સાથે થયો બહાર જઈ પાંચ પૈસાનું ચર.થું ઉઠાવી તે ઘેર આંખો લ્યો માણ તમારી ગાળવી

હા.....યં માણ તો ખુબ ખુશી થયાં—

હવે મારી ગાળવી કાપ બેસી નહિ જોને. નિચારા. ડાખા-વાળા કેવા કેવા સારા કે તેમણે મારી ગાળવીના સારું રૂપી મહેનત ઉઠાવીને શોધી આપી નિચારા. રોસીનેમને ક્યાં ખખર. હતો કે આ બધા કામા ધંડુભાઈના હતા.

માણ હવે આ પ્રમાણે કાપ દિવસ રજગતી ન મૂકશે. નહિતર હવે વધારે પૈસા આપવા પડશે, પછી તો તમે જાણો. આ વખતે ઇંદુનો નાનો ભાઈ રમેશ બધું સાંભળતો હતો તેણે માણને કહી દીધું.

માણ...તમને ઇંદુભાઈએ છેતર્યાં તેણે બધાને પૈસા લઈ લીધા છે તે આજે બહાર જઈને ચલાવું લઈને ખોતા હતો. લાખમાં કાઢી લઈને માણ ધીમે ધીમે પથને છંદુ તરફ ફર્યો મારા રોપા. પૈસા જોઈતા હોય તો તારે મારી પાસેથી માગી લેવા હતા, પશુ તને આપા જગ જરૂર. ક્યાંથી સરખી આપવા કે તારા-આપને. રમા વહુ આ છોકરાને બહુજ મોઝે ચલાવ્યો છે. એના બાપને બધું કહી દેને નહિ તો વંડી જશે—

અને વહુ આપણા ગામની પાડોશમાં રાખે પીરની જગા છે ને ત્યાં મેં છુપ માન્યો છે અને હવેમાનને સરાપાશે તેજ માન્યું છે તે ચડાવી આવજો. ધન્ય હો અમારા છોકરાને, એક માણજોને—

વેચવી છે—કુની અને ૨૬ થયેલાં હાંદી કિસ્મની ડાખીઓ દાવેલાંજ અને નકાના સીનેમા વાળાને અતિ હીંમતી.

લખો—મ. જ. ૮૦ મોજ મજલ
ગીરજામ મુંબઈ ૪

જોઈએ છીએ.

ઉપરાંત જમલા ધંધામાં રૂપિયા બે હજાર સુધી રોકી એનો ભાગીદાર બે હજારના ડાખામાં વાર્ષિક હજાર રૂપિયાનો મારશે. લખો— મોજ નં. ૩૩.
૮૦ મોજ-મજલ મુંબઈ ૪.

સીનેમાના

સમાચાર

વખતાર-આ મિત્રપા

નવીન ફિલ્મો—

મદન કળા—શારદા દિલ્લિ કુન—લેખક મી. નાનાલાલ
દેસાઈ, ગાયકેશ્વર મી. દીવાના, ફોટોગ્રાફર મી. નરસ ભટ્ટ.

વરતુ—રતનબેરી વખતારના પછી મી. નાનાલાલ દેસાઈએ

લોકોનો ટેરર સામ્રાજ્ય આ એવીજ
બીજી વખતુ તેમાર કરી છે.
જો કે રતનબેરી જેવી તો નહિ
પંખુ લોકોને આકર્ષિત થાને
છે કપોક કપોક સંકલના હુડે છે
પંખુ એકંદરે ઠીક છે. મી.
નાનાલાલનો દેમારનો મુદ્દા લેખ
દેખેશાં કામચળ થતો જાય છે.

ફોટોગ્રાફી—શારદાની આપાર
સુધી થયેલી ફોટોગ્રાફીમાં આ
મિત્રપટની ફોટોગ્રાફી ઠીક કહે-
વાય. રા. નવલ ભટ્ટ દને કંઈ
ખંતથી કામ કરતા માલમ
પડ્યા છે અને મી. ભોળીલાલ દને
પોતાની ભત્રી દેખરેખથી કપ-
નીની ફોટોગ્રાફી સુધારતા માલમ
પડ્યા છે.

આલિનય—એકાદ જે નવીન
જેકટરોએ કામ ઠીક કર્યું
છે. મીસ મેરીની હાથેલા મારક
એકટીંગ છે. ભારે મીસ તારાની
એકટીંગ ધણીજ અકુરતી માલમ પડે છે. અન્ય પત્રો ઠીક કામ
કરી જાય છે. અને મારામારીમાં તો શારદાના મારકોએ લેખકનાજ
અનેકાં માલમ પડે છે.

એકંદરે—નાય અને મુદર વરતુથી દિલ્લિ ઠીક થયાકા છે.
નોતવાયે ખંડ—સુનાઈટ પીકચર્સ સીનીક્રિટ કર્યા કુલ
લેખક અને ગાયકેશ્વર મી. શરણાદાર, ફોટોગ્રાફર મી. પંડિતજ
તીલકશીરી.

વરતુ—મદાલાપુત્રા નર દેસરી લેખક રા. દેસકર સાહેબના
અખ્યાત નાટક ઉપરથી લેવામાં આવી છે અને તેમાં ખીલકુલ
દેશકર કરવામાં આવ્યો નથી.

ફોટોગ્રાફી—અવગના પીકચર્સ કરતાં રા. તંલખીરી દને

સુધારના જવાબ છે. અને આશા છે કે અવિષ્કારમાં તેઓ શારદા
ફોટોગ્રાફર નિરે.

આલિનય—નાના રમતીસમ કામ કરનાર પુરુષ કંઈ
સચોટ હાથ પાડે છે. એક મદાન નવીન રમતીસમ તે પહેલેથી
હેરત સુધી સાચી રાખે છે. રાજ ખટપટ અને કાચાકાચામાં
મળે રસથ રાખી શકે છે. અન્ય નટ અને નટીએ તુ ઠીક કામ
છે. એકંદરે જો કે પીકચર્સ કંઈ જાય છે હતાં વરતુની કામચળા
બાધાવર કચવાય છે.

નવીન ખખરે—

ફોટીનુર—મુખનાજ મદાલ તથા સમિતર તેમાર વેધ કરી
નથી. વગદારની અનિયમિત રૂપે આ આશારી છે.

ફોટુ—મુખસુરત ખલાને ઠીક
પુખસુરત નવાની રવા છે
ભારે બીજી રામ કારોસેની માગા
થયાય છે.

શારદા—રા. જાને સુરવ
કપળને જોય આપે છે. ભારે
મી. દીવાના કામ નવીન વરતુ
સમજવામાં શકાય છે.

પર્યોનિયર—હાલ વિન્ય
નોતરીમાં લાગતો અને કમી
લેખના કમી તેને રૂપા ધણી
જાય છે તે જોવાનું છે. ભારે
મી. અલવારા મદાલાપુત્રાનું
ત્રીશુલ કામમાં લઈ કાઢે મદાન
ભાડુર મારક કરતા જવાબ છે.

દાયકા—મી. જાનેએ ચંદ
મદલના આધારે બનાવેલી
ભગવા કુંગાની દિલ્લિ મેનેજરીકમાં
લાગતો અને એકોક તેમાર
થઈ ગયો છે.

સરસ્વતી દિલ્લિ ફાલુદારીનું એક દરખ

આપડીયલ પીકચર્સ—આ કપનીના કામનો ભુરતો
કંઈ નરમ પડી ગયો હોય તેમ જવાબ છે નાજીરાન, કાંઈ
ધનજીભાઈ જેઓ સીનેમા લાઈનના નવીન બાહેધ મેનેજર હોઈ,
ભલભલા કામવાદોની બેસી કારે તો પછી પેતાનું મિત્ર કેમ
તરતો કાઢતા નથી કદાચ ઝાતુને લીધે મંથના આવી દશે.

સુદર્શન—ફોર્સ નવીની લખસમ પૂરી થઈ ચક છે.
અને કુક સમયમાં તેમ જવાબના ભારમાં રા. મીમ અને મીપરી
આઈરોના કાષથી દોરપેમાં પેરદાર તથા રા. દોનોનો આકર્ષિત
લવરે અપરોદારા વાચકે.

સરસ્વતી—ફાલારી મેનેજરીમાં આવતા નેમાર થઈ ચક
છે. અને દને મુખપટાળી મુખપટાળી મોટું મતાવવાને અગી
આપુર બની છે.

આવે છે।

આવે છે।

રા. રમણિક અ. મહેતાની ખંભાળના
દતિદાસપર અખાયેલી નવલકથા પરથી
ઉપજવી રહાડેલ

સુજખળથી ભાગ્યપરીક્ષા

આઝીયલ પીકચર ટ્રારપોરેશન

આંશકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીવનની પ્રજ્ઞ
વર્ણન વણ્યો છે.
કિ. રા. ૧-૮-૦

લખો:-મોજ-મળહું કાર્યાલય
ખાડે બીલકીંગ ગીરગામ મુબાઇ ન. ૪.

દુર્ગેશ નન્દિની આવે છે

દુર્ગેશ નન્દિની

તેજ

જગતસિંહ

બકીમ બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી ઉપજાવેલી
અતિ આકર્ષીત ફિલ્મ.

ખગાડના નાટક તખ્તા ઉપર પ્રખ્યાત થયેલા નાટક શુજરાતી
અને મરાઠી રંગભૂમી ઉપર પ્રખ્યાત નાટકો

જગતસિંહ અને તિલોત્તમા

જગતસિંહ અને તિલોત્તમાના પ્યાર સાથે અપશાનો હુણ પ્રેમ
અને જગતસિંહને નસાડી મરવાનો પ્રયત્ન કેમ નિષ્ફળ નિવડેશે
ગાજવીજ તોફાન અને વરસાદથી ભરપૂર સીનો.

દુર્ગેશ નન્દિની

તેજ

જગતસિંહ

સીનેમા મેજેસ્ટીકમાં

આવે છે

CHIEFMAN DAUGHTER

સુદર્શન ફિલ્મ કું. મુંબઈ

શીવાજી મહારાજની અંતીમ ઈચ્છા આખરે સફળ થઈ—

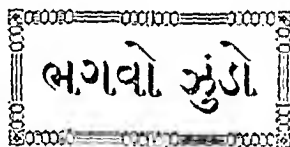
શહેનશાહના પક્ષમાં મળી ગયેલ-પોતાને બચાવનાર ચમરસિંદનો પુત્ર
દીલીપસિંહ આખરે માન્યો.

—પણ—

દીલીપને પકડી લાવી મનાવવામાં—

તેની કબુલતા લેવા અપાયલી એક દિવસની મુદતમાં કેવા કેવા અવનવા ખનાનો
બની ગયા ?? શું ? શું ? કારસ્થાનો રચાયાં ??—તેમાં શું ? શું ? બન્યું ??
તે બધાવા બહાર જુનો

રૉયલ આર્ટ સ્ટુડીઓની નવી ફીલ્મ

લગીતા મીઠા ભાવેએ લખેલી અને ડાયરેક્ટ કરેલી આ ફીલ્મમાં તમામ પાત્રાનું
કામ અસાધારણ સરસ છે.

વખત તથા ભાવ હમેશના ચાલુ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

આવે છે સરસ્વતિ ફીલ્મ કંપનીની નવી ફીલ્મ આવે છે
જે ફીલ્મ સીનેમા લાઇનમાં રજૂ કરનાર "સતિ-સરદારભા"ને પણ બુલાવે નેહી છે
એમ અમે અત્યારે જ ગેરંટી આપીએ છીએ તે

દુલારી

બીજું અઠવાડિયું ચાલુ છે
શારદા ફીલ્મ કું. નું

તે અદભૂત પ્રોડક્શન

જેને માટે મારમાર વગસાદમાં પણ લોકોની
અસખ્ય મેદની તુટી પડી હતી

શારદા કૃત

મદન કલા

પ્રેમ શૃંગાર-હાસ્ય-શૌર્ય રસથી
છલકાતી સ્ત્રીઓને અનુપમ બાધ

દેતી સુંદર ફીલ્મ તમે જાતે

જેઠનેજ ખાત્રી કરો

કૃષ્ણ સીનેમામાં

બીજું અઠવાડિયું ચાલુ છે તે

નામચીન ફીલ્મ જેને માટે

હવે બે મત છેજ નહિ

શારદાનાં આવતાં પ્રોડક્શનસ
તરત રીલીઝ થશે

[૧]

સુવર્ણ કમલ

યાને

કાલીકા મૂર્તિ

કે જમાં

રાજવંશી કાવાદાવાની સાથે
અનેરી રંગત જામે છે

[૨]

સ્પેશીઅલ આર્ટિસ્ટો રોકી તૈયાર
થતુ પ્રોડક્શન

જાને આલમ-અન્જુમન આરા
યાને

ફીસાને અજાયબ

અદભૂત શૃંગારીક કીસ્સો

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા-મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.
૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ-કેપ મુબાઈ

૧૧ ૩ ૭૭ અક ૨૧ ૧૧ ૨૭-૮-૨૩
 છુટક નકલ ૧ આનો બદલાવ ૧૫ ૧૧ આનો

વાર્ષિક સંવાદ ૩, આર
 બદલાવ ૩ સંવાદ

મોજ-મોજ

શેખર-દલિયા

એક જંગી ડ્રામા !	વખત નોંધી લો !	લલાઈ ને ભૂંડાઈ	રંગીન દેખાવો !
સવા બે કલાકનો જળરદસ્ત અને અંચાણદારક પ્રોગ્રામ	શનીરવિ:-સાદાતણ છ. સવા આઠ અને સાદાદસ રોજ ત્રણ બેસ ૬-૮, ૧૦	વચ્ચે ચાલેલું જમરું યુદ્ધ, લડાલડાઓની ઉપર ભૂંડાઓએ ગુન્નરેલાં અસહ સંકટો.	આ ડ્રામામાં રંગીન ચિત્ર ચિત્રો ઘણાજ મનહર અને આકર્ષક છે !

૧૧ ભાગનો નીતિ
ભક્તિથી ભરપૂર
બોધદાયક ડ્રામા

ખુદાઈ કરમાન

જેમાં આજથી ૩ હજાર
વરસ પહેલો બોધદાયક
ક્રાસો છે !

મહાત્મા મુસાનું પોતાના અનૂયાયીઓને લલાઈ ધારણ કરવા માટે સંબોધવું, ફરિયાન
મીસના થાતકી બાદશાહેનું તેમની સાથે થવું, ઇશ્વરી દાવો કરી, ખુદાના બંદાઓને
પોતાને જૂનમવાની ફરજ પાડવી, મુસાના અનૂયાયીઓ (ઈસાઈઓ)ની નાસભાગ

રાતા સમુદ્રમાં એક ખૂની ખનાવ !

લલાઓનું દરયામાંથી સહીસજામત પસાર થવું અને ફરિયાનનું પોતાના સવળા
લેશ્કરની સાથે સમુદ્રમાં ડુબીને મરણ પામવાનો હૃદયભેદક દેખાવ

ચાલુ જમાનો !

ચાલુ સમયના કહેવાતા ભણેલા ગણેલા લોકો
ધર્મ કેવી રીતે પાળે છે, તેનો આબેહૂબ
ચિતાર-ઇશ્વરશાઓનો ખુદલોચ નાદર
માત પિતાના હુકમોનો ભંગ અપમાન-
વિક્ષેપણનું પરિણામ !

એક પ્રેમ કથા !

એક મુંદરીનો એક અધર્મી નાસ્તીક જવાન્યા
સાથે પ્રેમ-તે જવાનીઆનું એક બીજી
ત્રી જે બીજાની પરણેતર છે તેની સાથે
પ્રેમમાં પડવું. ધર્મના કામોમાંએ કરેલી
ચોરીઓ ! અતે પાપના ઘડાનું પુટવું.

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ડલસ્ટ રોડ

આવતા શનીવારે અમારી જંગી સીરીયલ

જેમાં એડીપોલો પેલા પ્રખ્યાત મુક્કાબાજ નું સંગીત કામ

સોમવારે નારીચેળી પુનમનો તહેવાર હોવાથી ખાસ ખેત્ર સાદા તણ કલાકે

આવશ્ય સુદ ૧૪

રવિવાર તારીખ ૨૨ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ વ્હુ. અંક ૨૧

આ અઠવાડીકમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાર્તાઓનાં પાત્રો કરિષ્મત્ હોય છે. માત્ર જ્યંત બ્રહ્મિત પરથી ઉપભવી કારેલાં નથી. અ. મે. મ.

માટે જરા સંભાળજો.

કહેલું થયું કંઈક નહિ, એ રીત ભુલી યાજો;
વિદ્યાસ દેા કરશે નહિ, માટે જરા સંભાળજો—૧
છ મતલબી દુનિયા બધી, હરખત થેતી ચાલજો;
પરિણામે મુશ્કેલીમાં ખપી, માટે જરા સંભાળજો—૨
પ્રારંભ પરીવાગો નહિ, આવે વિઘન તે યાજો;
તો ઝેર પછુ અમૃત બને, માટે જરા સંભાળજો—૩
આગસ પ્રમતે આપના, એજે દિવસ નાં ગાજો;
છ ભુવાંની તો દિવાની, માટે જરા સંભાળજો—૪
આ પ્રવંચી માયા વીશે, વેગે જણું મન વાજો;
પાછળથી પરતાવો થશે, માટે જરા સંભાળજો—૫
માતા પિતા સુત ભાત ભગિનિ, સ્નેહિતૈને પાળજો;
છ વસુધૈવકુટુમ્બક, માટે જરા સંભાળજો—૬
વળી સ્વમે સમ સંસારમાં, વિવતલીયયને લાળજો;
આદત નહિ પણ મધ્યમાં, માટે જરા સંભાળજો—૭
આવે તરંગો રંગના, બરહાસથી નવ પાળજો;
પછી સુકવો સુરોલ છે, માટે જરા સંભાળજો—૮
મુખ દુઃખે આવે ભય છે, તેથી નહિ કંચાળજો;
મેવા ન હુડીસ નહાસતા, માટે જરા સંભાળજો—૯

રવલ શીવલ જોશી.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૩૯.

ચોડા કલાક પછી હું ઉઠી આસનપર બેઠો થયો તથા પ્રકાશનું દર્શન કરી વિરોધ વખત રહ્યો નથી, એમ સમજી ફરીથી એક વખત આજ રમણીથી મુકિત મેળવવાના પ્રયત્નમાં ચુકાવો. નાસ્તાની સામગ્રી તથા લેદ બર્થેન્ડ મેં સાથે લાખમાં લનાં. પછું પત્થરનું દાર મેં પાછું ફરીથી બેચી બોલી નાખ્યું અને ધામે ધામે પેલી અષ્ટકરમય સુરંગમાં પ્રવેશ કર્યો.

ચોડા દૂર ગયા પછી બીજી એક નાની સાંકડી સુરંગ તળી આવી. તેનો અંત ક્યાં આવ્યો હતો એ હું જાણતો નહોતો. પરંતુ પ્રથમના રસ્તે જવાથી અરખોના પંખમાં સપગવાનો ભય હોવાથી મેં આ સાંકડી સુરંગમાં પ્રવેશ કર્યો. એ સુરંગ જગીનની અંદર વિરોધ ઉઠી હિતરેથી હોય એમ લાગ્યું. વાણુના અભાવથી ભણે કે મારો દમ બંધ થઈ જવા વ્યાગ્યો. ક્યાં જવાનો એ હું જાણતો નહોતો. પરંતુ જૂન તરફથી નિષ્કેષ પડી રહી મરજીને ઘરણ થવા કરતાં પ્રયત્ન કરવામાં જ પુરપૂર્ણ હતો. આશા અને આકાંક્ષાથી મારું હૃદય ધવધવું હતું. જતાં જતાં સીડી જેવાં કેટલાંક પથ્થરોનાં અગળ હું ઉપરિચલ

યથા. હું અધકારમાં એ પગથીયો ઉતરવા જતાં બે ચાર વખત ગમ્મડી પડ્યો. કેમકે વચ્ચે વચ્ચે કોણ પગથીયું લાંબી ગયું હતું. આવી રીતે વ્યાગળ વધતાં યથાક્રમે ચાપુનો પ્રવાહ નિર્મળ થતો હોય એમ મને લાગ્યું અને વિના વિલંબે લોખંડના એક બંધ બારણા પાસે ફરું ખડો થયો. હાથ ફેરવી પારખાના બધા ભાગને મેં તપાસી નેખા. એક બાજુએ નાની શકળ જણાવાયી મેં તે ખોલી નાખી. પારખું ઉઘડનાં નજીક આવેલા એક પરદા પાસે ફરું થયો. પરદાની પેલી તરફ એક મનોહર ખંડ આરેલો હતો. એ ખંડનાં યુવાનની મધુર સુગંધ ફેલાય રહી હતી. ચારે તરફ રેશમી વસ્ત્રોથી સુખાસનો અને વિરામસનો હતો. એ ખંડની સામગ્રી જોતાં તે કોણ વૈભવસંપન્ન સુંદરીનું સ્થાનગૃહમાં હોય એમ લાગતું હતું. કેવું દુઃખાગિ ! રજાગતો રખડો છેવટે હું એક સુંદરીના સ્થાનગૃહમાં દાખલ થયો.

એ સ્થળે એક પુરુષ ધણી ઉત્તેજિત કંઈથી કોઈને કંઈ કહેતો હતો. બરાબર નજર ફેરવતાં એક ફોક્કી અરજ રમણીને એક કોમળી આસન ઉપર બેઠેલી મેં જોઈ. તેનો કૃષ્ણકમલવાપ પીઠ ઉપર ઝુલી રહ્યો હતો. તેના મોઢો ઉપર બુરખો નહેતો. માનવને મુગ્ધ બનાવે એવું એનું રૂપ હતું. જ્યોત્સ્નાના મુખ જેવી સ્વચ્છતા અને પવિત્રતા આ અરજ જંગનાના મુખ ઉપર દેખાતી હતી; પરંતુ તેમાં એક પ્રકારની અરપટ બેઠા અને નિરાશાની હાથ મિશ્રિત થયેલી શાળતી હતી. આટલા બધા સુખ-વિલાસ અને મોરવમાં રહેલા છતાં આ સુવતીનું મન ચિંતાગુરુ હતું. તેના સર્વમં ઉપર રત્નજડીત સુવર્ણકંઠર હતા તથા માથા ઉપર સુવર્ણ મુકટ ઝળકી રહ્યો હતો અને તેની મધ્ય બાગમાં એરેલી સુંદર હીરો અમઝાદ હતી રહ્યો હતો. તેણે રેશમી અને મખમલનાં વસ્ત્રો પહેર્યાં હતાં. તેનો વર્ણ ગૌર હતો અને દેહરૂં મઠન જાણે કે સંચામાં ધડી ઠંઠાકેવળ પુતળી કેમ ન હોય, તેવું દેખાતું હતું. સુવતીના વશરમણપર બહુદૃઢ્ય હીરાના હાર આવેલા હતા. પરંતુ તેના આ ઉન્નત વશરમણમાંથી એક પછી એક નિશ્વાસો નીકળતા જતા હતા. આ સુવતી આ સ્થાનગૃહમાં એકદીજ નહોતી, પણ તેનાથી થોડે દૂર એક જગત્તન પુરુષ ઉત્તેજિત હતો.

સુવતી અને પુરુષની ઉત્તરમાં ધણી અંતર જણાવ આવતો હતો. પ્રથમ નજરે જોતાં જ મેં નાવડું કે તે એક અરજ હતો. તેની ઉમર પચાસ કરતાં પણ વધારે જણાતી હતી. મોઢા પર પટ્ટવસ્ત્ર લાભે સ્પષ્ટ દેખાઈ આવતા હતા. તેનું ચરીર સ્વદ્ધ હતું. મોઢાં કોઈથી લાલચોળ થઈ ગયેલું હતું. તેના પે.થાક પરથી તે કોણ ખાનદાન કહેવાનો હોય એવો ભાસ થતો હતો. ત્યારે હું તે સ્ત્રી આ વિષ્ટ નર પુરુષની પત્ની હતી ?

હું ધીમે ધીમે એક પડદાની પળાયે આવીને ઉભો રહ્યો. અને મારી પળાયેલું બારણું જરા પણ શબ્દ કર્યા વિના વારી દીધું કે સુરંગમાંથી કોણ આવ્યું છે એમ તે બેમાંથી કોઈને ખબર પડી નહિ. અને ખબર પડે તેમ પણ નહોતું. કારણ કે, બંને વ્યક્તિઓનાં સ્વતંત્રગત્યે એવાં તીવ્ર અલિલ્લખનાં અંધાર

અંધાર હતાં કે, તેમની આકાષાસ શું બને છે, તેવું તેમને બાન પણ નહોતું.

પુરુષ ઉભો થયો અને છાતી પાસે બંને હાથ લાવી યુરસાથી હથેળી મેળગતો બળવન દૃષ્ટિએ અને અપ્રસન્ન મને તે સ્થાન-શુંદરમાં વ્યાપ્તેય માલવા લાગ્યો.

સુવતી પણ તે પુરુષના તરફ તીવ્ર દૃષ્ટિથી જોઈ રહી હતી. બેચાર હાથ આમ મૂક નાટક લખવાવા બાદ સુવતી થોભી ઉઠી:-
“તમારા લાતા પ્રદારથી મને જેટલું દુઃખ ન થાય તેટલું તમારા કંઈક વાક્ય પ્રદારથી થાય છે. તમારા શબ્દો એક નિષ્કર અપ્રસન્ન બને છે.”

પુરુષ આલતાં આલતાં રમણી જઈ કોર દૃષ્ટિએ તેના તરફ જોઈ કંઈક સ્વરે કહ્યું:- “સ્થાનની ! મારી પાસે કોમળ સ્પર્શની પ્રત્યાજ્ઞા તું કેવી રીતે રાખી શકે છે ? તારા હૃદયમાં હળા-હળા એર ભરેલું છે. તે શું હું જાણતો નથી ? તારી ગુપ્ત કથા જાણવા માટે મેં તને કેટલી બધી વિનંતિ કરી છે, પ્રત્યેક કર્યા છે, પણ તું એકની બે પત્તી નથી ! મેં ધણી વખત સહન કર્યું છે હવે સહન કરી શકીશ નહિ. હું તને એક કોડીની પણ લોડી બનાવીશ ત્યારે જ મારા મનને સંતોષ થશે. તું સુંદરી હોવાથીજ આહિરના સુલતાનના મહેલમાં તને રવાન મળ્યું છે, પરંતુ તારું રૂપ—”

સુવતી તેને અટકાવી તિરસ્કારપૂર્વક બોલી:- “તમારી તો સાડી છુપિ નાહી છે !” તમે માણુજના-તેમાંય વળી સ્ત્રીભક્તિના મનના ભાવો ગેરોડી પ્રતિક્ષિત થતા ક્યારેય સંભળ્યા છે ?

પુરુષ અજબ કરી બોલ્યો:- “દુરાચારિણી-વિશ્વાસઘાતિની ! તારાં બધાં કારસ્તાન હું જાણી ગયો છું. સ્ત્રીઓના મૌખિક વ્યાદરની પળાયે જે સંપત્તિ તીવ્ર વિષ છુપાયેલું હોય છે, વિષધર સ્વપ્ન કરતાં પણ અધીક તીવ્ર-તે હવે બરાબર સમજીશ છું.” કોઈથી પુરુષની આંખો લાલ થઈ ગઈ અને જાણે કે તેમાંથી અંગાર વરસતા હોય તેવી દેખાવા લાગી; પરંતુ સુવતી તેનું આ અભિમાન અને કટુ ઉક્તિ સંભળવા છતાં લાજ નહિ પામતાં સ્વરણ લાભે ઉન્નત મસ્તક રાખી પેતાનાં આસન પર બેસી રહી ચૂદ દારૂ કરવા લાગી.

તેનું બાવડું કંઈ વર્તન જોઈ પુરુષનો કોઈ વિશેષ પ્રત્યક્ષ થયો. તે બોલ્યો:- “હવેનામિની કુલકા ! શું તું એમ સમજે કે તારાં બાવડું કારવથી હું દારી જઈશ ? ના-ના, તારાં ચક્ષુનાં આ કૌટુંબમય દારૂપત્રો અર્થે હું બરાબર સમજી છું. મારી આંખમાં હું ધણ નાખવા માગે છે, એ હું તું નથી જાણતો ! નમસ્કારમાં ! હું, એટલો પણ વિચાર કરતો નથી, કે આને જે અર્થપત્રો તું ઉપયોગ કરી રહી છે. તે મારી મહેરબાનીથી છે ! મારી મહેરબાની ન હોત તો મરૂબીના એકાદ લૂટારાની કિંવા ઉંટવાળાની ઔરત બની રખડી રજાની તને દિવસો પૂર કરવા પડત બને—”

“બસ કરો. તમારા ધરમાં-તમારા જનાનાર્થો-સોનેરી થોજ-

શામી પુરાવેલા પંખીની મફત દેવ પડી રહી સમ્યા કરતાં તે છાંટી લાખ દરજ્જા ઉત્તમ છે. હારિદ્ય કટંકર હોય છે, પણ તેમાં કાંઈ પાપ નથી. તેજ હારિદ્યને આલિંગનવા દેવ પણ કું તૈયાર છું. હા, તમારા અનુગ્રહના મિલન સ્વરૂપ અનેક ધનરત્નોની કું એકે યથા છું-ઉત્તમ વચ્ચાલકાર મને પ્રાપ્ત થયા છે, તેનો કું અંતરીકાર કરતી નથી અને તેના અલસાઈ મેં તમને મારો પ્રેમ આપી છે. તમે મને તમારી મનીષી એમ જ બતાવી છે. બીજા કરતાં મારા તરફ તમારો કેવો અનુરાગ અને આસક્તિ છે, તે બતાવતાં તમે મને વારંવાર સન્માનનાં શિખરે ચઢાવી છો; પરંતુ એ બધું શાને માટે ? તેવું કારણ શું ? કારણ એજ કે, મારું સુંદર મુખ તમને બહુ ગમે છે. બીજી રૂપસુંદરીના રૂપ કરતાં મારાં રૂપે તમારા પર વિશેષ ભાવ કહ્યું છે અને તેને લીધેજ તમે મને ચાહો છો. ગમે તે હોય, તમારો અનુરાગ કિંવા આસક્તિની કું અગાધ કરતી નથી. પણ એટલું માદ રાખજે કે, તમારો સાથે કું વિશ્વાસપાતિની બની નથી-જે શુભ રહસ્ય કું બધી સગી છું-તે પણ મારા મનમાંજ છુપાયેલું છે.”

“ નહિ, અમારી શુભ કથા તેં કવુને કહી દીધી છે.”

“ છુટી વાત. કું પ્રતિલાપ્તક કહું છું કે, મેં કેહ્યો ની પણ કોઈ વાત કહી નથી.”

“ તેં નહિ તો તારા લીધેજ અમારી શુભ વાત પ્રગટ થઈ છે. તારા આ અપરાધ કું રક્ષામા આપી સગાઈ નહિ. છુટાને શ્રાપ તારા પર પડયા વિના રહેશે નહિ-તારા બાપનો વંશ નિવંશ યથા જશે.”

“ પણ તમારા આટલા બપો કેહવું મળ કારણ કું સમજા સકતી નથી કે તે શું છે ? ”

“ પિયાલીની ! દીવા જેવું રૂપદેખાણું હોવા છતાં મારી આંખમાં ધળાનાખવા છટે છે ! બની રાખજે કે, તારી આ કપટ આંતરોમાં કું ફસાઈ નહિ. કહે, મુલ્યમરિયા તેં એક જખ્ખી સપ્તને ભેંચી નથી ? ”

તેના આવા પ્રશ્નો શ્રવતી એકાએક ચમકી ઉઠી. તેનો રહેશે ફિક્કો પડી ગયો.

શ્રવતીનો હાથ પકડી શેષ કહેવા લાગ્યો:-“ કું બધી ખજર રાખું છું. કું બધી સકચે છું કે, તે સિરેશીનું રૂપ એકે વું મોહાંધ બની ગઈ છે. તેના જખ્ખ ઉપર તેજ પાટો બાંધે હતો. અને મુલ્યમરિયાથી લઈ આવી તેનાં ખાનપાનની વ્યવસ્થા કરી તેં તેને એકાદ શુપરમાને સંતાડ્યો છે. કહે, તેને ક્યાં રાખ્યો છે ? ”

શ્રવતી કોપથી એકદમ ઉગી યથા બોલી:-“ નરપિશાચ ! મારો હાથ છોડી દે ! શું વું એમ ધારે છે કે, હમેશને માટે તારા આપો ભુલમ સહન કરી કું અહિં રહીશ ? ના, કું તો મારા ખરા અંતઃકરણથી તને પિકાકાર છું. નકંના કુતરા ! તારા મોહામાં ભેડો મારી કું હમજાન મારા દેશમાં ચાલી નહીં છું !

તારી મરજીમાં આવે તેને તારી વડી એમ જ બતાવજે. કું કોઈ વાતની દરકાર કરતી નથી અને તારા ધરનાં સુખની આશા રાખતી નથી.”

“ વું મારા હાથમાં દેવ છે. મેં પૂછ્યું તેનો બચાવ જવાબ આપ. ત્યાર પછી તને શી શિક્ષા કરતી તેનો વિચાર કરીશ.”

“ મને અસતિ-અભિચારિણી કહેવાર શબ્દ જુદો ! અને વિશ્વાવાદી હોના એટલે, પરમ ક્ષણે અલ્લાના સૌમંદ આંખને કહું છું કે, મારા મનના કોઈ પણ પ્રુણમાં પરપુરવતે રચાવ આપ્યું નથી. માટે વું ને કાંઈ પૂછ છે, તેનો બચાવ આપીશ બહિ. તારી મરજીમાં આવે તેમ કર.”

“ શયનાની ! અમારો નાશ કરવાને તૈયાર થઈ છે અને ઉપરથી આટલી બધી સહાઈ ! તારી પ્રિયકર-પરદેશી પરમાને આંકે છુપાઈ અમારો મુખ પરમકું સાંભળો મયો છે. ત્યાર પછી શુભ પ્રકાશમાં ક્યાં પમાર થઈ મયો તે અને બનણી સકચા નથી. તે વખતે મેં પકાસો હોત તો તેની છબાના કુકે કુકમ કરી નાખત કે કેહ્યો આગળ તે એક રાજ પછુ મોલી થકત નહિ. તેના બન્ને હાથે ખજરથી કાપી નાખત કે નોથી તેકાને લખ્ખને પણ જહાવી થકત નહિ. અસ્તેશ ! અમે તેને પકડી થકયા નહિ-અમારા ધરના માલેસીએજ પાત કયો તે હવે અમારા હાથમાંથી પલાયન કરી જઈ અલગીયા જશે અને કેન્ચોને અમારા શુભ પરમચીની વાત કહી દેશે. આ બધું તારા લીધેજ બન્યું છે માટે તેવું ફજ તારે ભોમવજું પડશે.”

“ કોઈ દરકાર નહિ. મારી મરજીમાં આવ્યું તેમ મેં કહ્યું છે. તારા જેવા હૃદયથી અમાચારીના પરમાં એક પળ પણ કું રહેવા કહ્યો નથી. સુધોદય થયા પહેલાંજ કું મરજીમાં આવશે ત્યાં ચાલી બહિ.”

શ્રવતીનો હાથ પકડી તેને એવાં શેષ બોલ્યો:-“ શું વું મારા જખ્ખાનામાંથી છવતી બહાર જવા મને છે ! નહિ. તેં ને અપરાધ કયો છે-અપકાર કયો છે-તેના અલ્લામાં તને પ્રાણ-દંકનીજ સજા કરવી એટલે. યાજ, યોગની સજા ભોમવજા તૈયાર યા.”

શ્રવતી શરણારી લાલભાગ બની નિરકારપૂર્વક બોલી:-“ નરપશુ ! શું વું એમ માને છે કે, કું અલ્લાના કુજા રમણી કું નહિ. મારો જગ પજુ વાકો વાજ યાર વાદ રાખજે કે, મારા પિતૃદેશીઓ આ અપમાનને બચે લીધા વિના રહેશે નહિ-તારા હૃદયના સોજીનથી તેઓ પોતાનો કેપાનમ્મ જાન કરશે.”

શેષ અર્જના કરતાં બોલ્યો:-“ પાપિણી ! એક જોરત જન થઈ મને દમ ભરાવે છે ! મેં આ તારા ગુમાનવું ફજ-” એટલું કહી શેષે પોતાના કડીચમાંથી લીંબુ ધારણી કઢાર બહાર ફેલાવી, રમણીને નીચે પાડી નાખી તેની જાતી પર મડી, કટાર ઉઘાળી.

મેં જોયું કે એક પળ માનમાં યુવતીનું ચરતક દેહથી વિચિત્ર-
ન ચક્ર બરો. હું ધેરું ધારણ કરી ચક્રો નહિ નસીમમાં
લખ્યું હોય તેમ થાય, મનુષ્યનું જે કર્તવ્ય છે-કર્તવ્યનું જે કર્તવ્ય
છે-તે પૂર્ણ કરવું જ નોંધ્યું. આ નરપિશાચના હાથમાંથી યુવ-
તીના પ્રાણ બચાવવા જતાં મારો પ્રાણ નાચ તો હરકત નહિ
એમ માની એક કુદોડ મારી હું અરણી પહોંચર કુદી પડ્યો
અને તેના હાથમાંથી કટાર છુટી લીધી.

શેખનો મનોરથ વિકૃષ્ટ જતાં મારા તરફ દૃષ્ટિપાત કરી
કોષકપિત કકંઈ સ્વરે તે બોલી ઉઠ્યો:-“મારા રંગ મહેલમાં આવી.
મારા કામમાં અટકાવનાર તું કોણ છે?”

મેં કહ્યું:-“તમારી ઓંચે મારા પ્રાણની રક્ષા કરી છે-આ
વખતે તેના પ્રાણ બચાવવા-મારા કર્તવ્યનું પાલન કરવા
આવ્યો છું!”

“કર્તવ્ય પાલન? ચોરની માફક જીભના ધરમાં ધુસી
જવું એ કર્તવ્ય પાલન! સમુદ્ર તારું કર્તવ્ય પાલન તને આ
ચક્રથી બરાબર ખતાવું છું. શિખણવું ચક્ર જિંદગી યુદ્ધમાં
આવવાની તેં દિમ્મત કરી છે!” ત્યાર પછી તેની ઓંચના તરફ
નોંધ તે બોલ્યો:-“કમળત કુલદા! જે આ તારો ધાર! તારું
રક્ષણ કરવા આવ્યો છે.”

“જુદી વાત, આ ઓંચે ચત્યાર પહેલાં મેં ક્યારેય નોંધ
નથી.”

“બદમાશ-પાટ! ચોરની માફક ધુસી અમારું યુવ
રક્ષણ તું નળી ગયો છે. અમેને નિરાપદ રહેવા માટે તારો
પ્રાણ વધ કરવો જ નોંધ્યો. આવો સુયોગ હું હવે તથા જવા
દેવાનો નથી.” એટલું કહી શેખે પોતાની અમરથથી એક તીલક
ધારવાળી ધુસી કહાડી મારી કામે ઉગામી. મારા હાથમાં શેખની
કટાર ઝીલુદ હતી. અમે ઉભય ઇવ સરોસરની લગ્ન લગ્ન
લાગ્યા. શેખની પત્ની આ રહાય નોંધ ધોડો વખત હતવધુષ
બની સ્તબ્ધ ઉભી રહી. ત્યાર પછી તેણે સદાયતા માટે બૂમો
પાડવા માંડી.

શેખ પત્નીની મદદ માટેની બૂમો સાંભળી બે કાળા હજ-
સીઓ હાથમાં નાગી તલવાર લઈ ત્યાં દાખલ થયા. તેઓના
અમદત જેવા હેરા નોંધ હું લગ્નનીત બની ગયો અને વિચારું
કે, હવે મારું આવી બન્યું. પરંતુ મારો આ ભય વધારે વખત
રહો નહિ.” એક પળમાત્રમાં-વિજ્ઞાની ચમકે તેમ તે ઓંચના એક
નેત્રકેટે કાચ પાર પાડી દીધું. બંને હજસીઓએ શેખને પકડી
લીધા અને તેના હાથમાંથી ધુસી ઝૂટાવી લઈ બંને હાથ પીઠ પછવાડે
લઈ બધ સુરકેટાટ બાંધી દીધા. અને તે બૂમ મારી કાંઈ કહે
તે પહેલાં તો તેના રહેઠાણમાં બૂમો મારી તેઓ તેને એક કાળા
પગદની પછવાડે લઈ ગયા. તરતેજ એક બારણું બંધ થવાનો
અવાજ આવ્યો.

આ બનાવથી વિચિત્ર બની મેં તે સંદરીને પૂછ્યું:-
“તમારા પતિને તમારા અનુચરો ક્યાં લઈ ગયા?”

“જે યુવતીનામાં તમને સંજવામાં આવ્યા હતા ત્યાં
રમણીએ નિહરતાથી મને જવાબ આપ્યો. સ્વામી તરફ તે
પ્રમથો વર્તતી હતી, તે માટે તેના હિલમાં અનુભાષ હિંવા ચિંત
રેખાતી નહેતી. મુક્તિલાક્ષ્મી અશયી તેનું યુગ પ્રકુલ દેખ
હતું.”

મેં તેને પૂછ્યું:-“સંદરી! તમારી સાથે મારે કોઈ જનનો
પરિચય નથી-હું અપરિચિત વિદેશી મુસાફર છું-મારા તરફ
આટલી બધી દયા-માયા દર્શાવવાનું કાંઈ કારણ?”

“તેનાં કારણો અનેક છે, તમે કયા ઉદ્દેશથી આ મરખો-
શમાં ફેરો છો એ બધી વાત હું નાહું છું, અને તેટલા મોઢ
મુલ્યમંદિરમાંથી તમારો ઉપહાર કરી હું તમને અહિં લઈ
આવી છું. ચોમા વખત પહેલાં હું મારી બે સખીઓની
સાથે આસુ તરફથી મુસાફરી કરી આવતી હતી. રસ્તામાં યત્ય-
મંદિર આવ્યું એટલે અમેએ વિશ્રાંતિ લેવા વિચાર કર્યો. ત્યાં
તમારા પર એક દાસીની નજર પડી. ત્યાર પછી-શું બન્યું છે
તે વિષે વધારે ખુલાસો કરવાની હું જરૂર જોતી નથી.”

મેં વિચિત્ર બની પૂછ્યું:-“મારી પ્રિયતમા રમણી કોણ
છે? તેને તમે ઓળખો છો?”

“વાદ! કેવો વિચિત્ર સ્વાલ! જુદેશ-રૂપ ભાવવ્યવતી
એ મરખમિતી મોહિનીને કોણ નથી ઓળખતું! સૂર્યકંઠના
નામથી તે સમરત મરખેશમાં પ્રખ્યાત છે.”

“સૂર્યકંઠ! તેના શા સમાચાર છે! તેના વિષે મેં બધી
અશુભ વાતો સાંભળેલી છે.”

“હા, મારા સાંભળવામાં પક્ષ આવી છે. અમારા સોબોના
કારાગારમાંથી જુદી જુદી જાતની વિચિત્ર અને અસંભવ વાતો
બહાર પડે છે. તે નેટલી અદ્યુત હોય છે, નેટલીજ તેમાં
વિશ્વાસ પક્ષ મૂકી ચક્રાંત નથી. એક સોદાગર પાસેથી મેં
સાંભળ્યું છે કે વિશ્વાસપાતકતાનો આરોપ મૂકી તેને મારી નાખ-
વામાં આવી છે. બ્યારે ખીજ ખજૂર એવી આવી છે કે, ઉંટ
સલાવનારનો યુવત વેપ ધારણ કરી તમારી પછવાડે તે આગદેજ
તરફ ગઈ છે. ત્યાર પછીના સમાચાર તો ધંધાજી વિચિત્ર છે.
અમારા સુલતાન હાજ અજુસલાને તેને કેદમાં રાખી છે. તેનાથી
કયાંઈ પક્ષ બધ શકાતું નથી-જીવન ભર તેને ત્યાજી કાઢી
કરવું પડશે.”

“શું આ વાતો સાચ હોય એમ તમે માનો છો?”
“ના. તે વિષે વિશ્વાસપૂર્વક કાંઈ કહી શકાય નહિ. જુદેશ
એક રહસ્યમયી રમણી છે. તેનામાં અસાધારણ શક્તિ છે. તેનું
રૂપ અસામાન્ય છે; પરંતુ તેના જીવનમાં વિચિત્ર રહસ્યનો ખાર
હજી સુધી કોઈ પામી ચક્રનું નથી.”

“મોજ-મજલ” નો મુરખા.

મા (દોકરીને) જ્યુ, તેવાર થા. આને બેનની અધરણી છે તે તારી વેણી યુધીયું ના ?

દોકરી બચુ (બેઠક વાંધા કાઢવા માટે પ્રખ્યાત) અં-અં- (ચાર કરતાં) ટું તારી અધરણીમાં તો ન તેડી મધ અને દરે બેનની અધરણીમાં તો હું નહિ આવવાની !—(ચાખાચ)—

માસ્તર (એક વિવાદાર્થે) જો ટું સી તરીકે જન્મ્યો હોત તો અપારે બે છોકરાની મા મધ કાષ બિયારા વાંઘાડું પર માંચું હોત—

છોકરા (ઉમર વર્ષ ૧૮) એમાં શું ? જો તમે સી તરીકે જન્મ્યા હોત તો અપારે તમે એક ડોઝીયા કહેવાત ૧૧ળી નાનાં છોકરાને રમાડવાની પચુ કેવી મમ્મ પડત તથા તપકીરના સપાટા બેતાં તેમજ દોકરાની વહુનું લોહી પીવાની પચુ કેવી મમ્મ પડત ? (માસ્તર મુખ)

માસ્તર (૧૩ વર્ષના છોકરાને) તારા જેવડા મદાન કવિ લેખકેશો હતો ત્યારે છુપી રીતે હાખમાં કવિતા મોકલાવી આપ્યા રેશના વાંચકોમાં ખગલગાટ મચાવી રહ્યો હતો !

છોકરા—(૨૫ વરસની ઉમરના માસ્તરને) ને તે નખારે તમારા જેવડો થયો હતો ત્યારે જનસમાજનો એક નેતા હતો. તેવી એક છત્રી માટે હાખવાળા ટુટી પડતા હતા ને કેટલાક પુસ્તકો પણ બહાર પડ્યાં.

(બેઠક હસાહસ અને ધરતી કંપ)

માસ્તર—(૧૬ વર્ષના છોકરાને) તારા ઉમરની છોકરીઓ તો સાસરે જઈ કેટલું કામ કરે છે. ત્યાં કેટલાં ગીત મહેડે કરે છે અને—

છોકરા—(૧૦ વર્ષના માસ્તરને) તેજ પ્રમાણે મદારણી વિદ્યાર્થીયા આપ્યા અંગ્રેજ શાખાત્ત્યનાં રાત્ર્ય કર્યાં હતાં ને કેટલીક વાળા બાળા ઉપરાંત બાહોર—

(માસ્તર મુખી થયા)

માસ્તર (છોકરાને) ધારો કે તારા આપને એક વાણી-આએ બે રૂપીઆનું—

છોકરા (રડતાં રડતાં) મારા આપ તો બિયારા યુજરી થયા છે.

(માસ્તરને છોકરાનું દુઃખ જોઈ એટલો મમ લાગ્યો કે પૂછવાનું મોડી વાળ્યું.)

આમાધિય—(બંધનને ૧૫ વરસની સગા કરી) તારે તારા કાષ દિલેવણ માટે કંઈ કહેવું ?

બંધવો—(રડીને) તમારી પુત્રીને આ ખખર પડવા ન રેના નહિતર તેણીનું મનજ ખસી જશે. તેણીને દિલ્લાસો દેને કે આજથી બે એક વરસ પછી હું નાસીનેગી તેણીને ઘણી જમણ.

વિદ્વત્ રા. રા. (રાંડીશંકના) (જાપણ આપીને) અહો જાણજુ મારા ધામાં કરતાં વહેવું પૂરું થયું. તો દરે મારા જાણજુના-વિવિધ આજકાલને પુછવાનું હોય તો દરેકને વિનંતી કરું છું કે મને દરે પુછવું હોય તે પુછે. હું તેવો જવાબ કટંગળા વગર આપીશ.

સુનીલાલ સરોરીયા—એમજ હોય તો મારે પૂછવાનું કે દમણી વઢાકાપ માટે કયો ટાકતર સારો છે ?

જાણજુતાં બેસલાક—અપારે કાણ એવો છે ને મતિદિન માટે પોતાનો પ્રાણ ન આપે ?

પૂછવાડેથી એક જવાબ—(સીધો) સાહેબ દુઃ જાતીવીત માટે મરવા કરતાં જીવવું દગ્ગર દરજ્જે સારું મળું છું.

હાપણુ જારી પડી ગયું—લાઉડી એટલે જરા જોરથી તથા એવું અંગ્રેજમાં વિવેક નામ પણ હોય છે.)

(આ અંગ્રેજ નામવાળાની વાન છે)

વડીલ—તમારું નામ શું ? સાફી—(ઉચ્ચીર રડાવ સથી) લાઉડી (સાફીનું નામ) સર.

વડીલ—(તેને તે જોરથી બોલવાનું કહે છે એમ સમજી) વધારે જોરથી જવાબ કાઢી પુછે છે તમરું ? નામ શું ? સાફી (વડીલ સમજ્યો નથી એમ બણી) વધારે જોરથી—લાઉડી.

વડીલ (જરાડ મારી) તમારું નામ શું ? સ્થીક ?

સાફી—(બૂમ મારી) લાઉડી, કેટલીવાર કહેવું ?

વડીલ—(સમજ્યો નથી એમ બણી) સંકોચો છે તમરું ? નામ શું ? (દસીને) જોરો છે ? સાફી (તેવાજ જોરથી) તમે એવા લાગો છો કેટલીવાર કહું કે મારું નામ લાઉડી, સાહેબ લાઉડી !

(કોટની દસાહસ વચ્ચે)

મુસાફર બી. એ.

ન્યયાંત્ર

અમદાવાદની સાહિત્ય સભામાં રા. શયદાનું નાટક

મોજા મજબૂતા અધિપતિ સાહેબ,

નીચેનું ન્યાંત્ર સાહિત્યવિષયક હોવાથી તેને આપના લોકપ્રિય પત્રમાં સ્થાન આપી ઉપરૂત કરશે એવી આશા છે.

તા. ૮ મી ઓગસ્ટને રવિવારે ગુજરાત સાહિત્ય સભા તરફથી એક મેળાવડો ભરવામાં આવ્યો હતો. એ મેળાવડો રા. શયદાની ગુજર સાહિત્યની સમાલોચનાને અનુસરતો હતો. સાહિત્યસભાના લગભગ બસોધી અદીસો મેઘશ્રીશ્રીકેવળ પચસિક મેઘશ્રીએ હાજરી આપી હતી તથા એ સભાજવામાં આવેલી વાત ખોટી ન હોય તો એ મેઘશ્રીમાંથી આઠ દસ જુઓને સપદાએ પોતાના નવીન નાટક 'કુમળી કળી'ના ખેલમાં પહેલીજ નાટકે આમંત્રણ આપ્યાં હતાં. એ મેઘશ્રી ઉપરાંત મેળાવડામાં હાજરી આપે એ સર્વશ સ્વાભાવિક હતું. સભા એકઠી થઈ ત્યાં સુધી પ્રમુખપદ ડોને આપવું એ અનિશ્ચિત હતું. એવામાં એકાએક એક સળે રા. સુનીલાસ વર્ધમાન શાહેને પ્રમુખસ્થાન આપવાની દરખાસ્ત મળી. રા. સુનીલાસ ડો. હરિપ્રસાદ દેસાઈ પાસે બેઠા હતા. તેઓ દરખાસ્ત સંભળી વિચારસૂચી પડ્યા અને સારક દરિયા ડો. દેસાઈ તરફ જોઈ રહ્યા. ખાનને વચ્ચે શેઠી રૂપે જોઈ ચાલી અને બે હું બૂલતો ન હોઉં અગર મ્હારી સમજ ફેર ન થતી હોય તો રા. હરિપ્રસાદ દેસાઈના આમંત્રણ દરખાસ્તને માન આપી રા. સુનીલાસે પ્રમુખસ્થાન સ્વીકાર્યું. એ પ્રમુખસ્થાનેથી રા. સુનીલાસે બે બાપણ કહ્યું અગર બે બેલ કહ્યા તે 'વચ્ચે કો દરિયા' ને લખતા હોવા છતાં તેમાં અજબ ભાંડો પડાયા હતા. તેમણે કહ્યું હતું કે, 'અમીરજી' નામનું તેમનું કાવ્યનું પુસ્તક તેમની ભાષાને માટે મન ઉપર એવી છાપ પાડે છે કે તે એક બોલ કે હસવાની લેખક નહિ હોય.' અમીરજીનાં કાવ્યનું પુસ્તક નહિ પરંતુ ફરી વારાંઓનું પુસ્તક હોવા છતાં પ્રમુખ સ્થાનેથી રા. શાહે આ શબ્દો શા માટે ઉચ્ચાર્યા હશે? આટલા દીર્ઘ-સાનસહ પ્રમુખ થવા કરતાં તેમણે એ ખાનને સવિનય અસ્વીકાર કર્યો હોત તો ઠીક એમ મ્હારું માનવું છે. એ વાક્ય ઉપરાંત રા. શાહે ને વાક્યો ઉચ્ચાર્યા છે તે બધાં દારૂપ્રત્યક છે. 'મ્હારા મિત્રના કહેવાથી હું આમ કહું છું.' 'સપદાનાં પુસ્તકો સંબંધી મ્હારું શાન થોડું છે.' વગેરે વાક્યો ઉચ્ચારી છેવટે ઉપસંહાર વખતે તેમણે બાજબી વાત કહી હતી કે, 'સપદા ઠેર ઠેર એક સાથે લખાણે લખવા કરતાં કોષ દીર્ઘકાળ સુધી ટકી રહે એવું કાવ્ય ફેર એમ આપણે ધન્યજીએ છીએ.' ખીજ તરફથી ડોક્ટર મચ્છર નાટક સંબંધી કંઈક કહ્યાં થઈને વિવેચન કહ્યું હતું. એ વિવેચનનો સારક સ્વીકારવેને પાલે 'રા. સપદાના ધાગતા વળતરનાં ઇંછાપદ બધા હતા તથા તેમણે ડો. મચ્છરને ઉત્તરી

પાડવાનો-સાહિત્ય સભાના એક મંત્રીના પદ ઉપરથી તેમને બચ્ત કરવાનો આવીશાના દર્શાવનારો પ્રયત્ન સપદા સાહિત્યના જ અધવા-કિર્તી કર્યો છે! આ ઉપરથી એ કાવ્યમાં સપદા-સાહિત્યની અનુ-ચિતિ હોય એમ કોષ અનુમાન કરે તો ખોટું નથી. તંત્રીએ જણવું બંરડું છે કે, 'યુક્તિયુક્તમણાયે વચ્ચે વાલકાદિ' અર્થાત્ યોગ્ય હોય તો આજની સલાહ પણ સ્વીકારવી જોઈએ. ને સાહિત્ય પ્રિયને 'એ ધડી મોજ'ના કનૈયાએ સુનીલાસ વર્ધમાન શાહ તરીકે જોળાયાં છે તે મુદત્ત પ્રેમજીવના તા. ૧૫ મી ઓગસ્ટના અંકમાં સપદા-સાહિત્ય માટે વ્યાખ્યાની લખે છે કે- 'મિ. સપદાને મળવા સાહિત્યસભાએ મેળાવડો કર્યો તે તો ઠીક; પરંતુ સાહિત્યસભાના મેળાવડામાં મિ. સપદાએ પોતાની એક નવલકથાના ચુરક ઉપરના કોષ પત્રકારના અવરોધન સંબંધી જણાવ્યું હતું કે, પોતાના વિરોધીઓ પોતાની નવલકથાની વિરૂધ્ધ લખે છે. આ ઉપરથી એમ માલુમ પડ્યું હતું કે, એ ધરવાળી લેખક કદાચ બહુ સુવર્ણી ચામડીના (નિષ્પળ મનના) હશે અને તે તેમના પત્રનો છેલ્લો અંક જોવાથી સાચું જણાયું. એ અંકમાં સાહિત્ય ઉપર તેમના કોષ મિત્ર ને. પી. પંડ્યાએ લખેલા પત્ર પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવ્યો છે. એ પત્રમાં જણાવ્યું છે કે, 'સાહિત્યસભાના એક મંત્રી ડો. મચ્છરે મિ. સપદાના નાટ્ય લેખન સંબંધી કટાક્ષ સૂચનાઓ કરી હતી. તે એક વજીનોત્તર મારતર કે ઉપરેક તરીકે કરી હતી. અને એવા અધિકારીઓ પસંદ કરવાયોજ સાહિત્ય સભા બધા સાહિત્ય રસિકોનો સહકાર મેળવી શકતી નથી.' આ-શબ્દો ઉપર ટીક કરનાં 'પ્રેમજીવ' પત્રના સાહિત્ય સંપાદક રા. સાહિત્ય પ્રિય લખે છે કે; 'મી. ને. પી. પંડ્યા કોણ હશે તથા સાહિત્ય સભામાં તેઓ હાજર હશે કે નહિ તે જુદી વાત છે; પણ એક ઉપતંત્રીપરતો આગળી પત્ર 'એ ધડી મોજ'માં હપાપ તેમાં ચીજ તંત્રીનો મનોદશાનો ખાસ આવી જાય છે. સુખેષ્ટની ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદમાં ખીજ ધરવાળી લેખકને અભાવે મી. સપદા અને સાહિકને માન મળે તેથી જો તેઓ એમ માનતા હોય કે, તેઓ હવે સાહિકની કોટીમાં આવી ગયા અને તેઓ કોઈની સૂચના કે સમાલોચનાથી પણ 'પર' બની ગયા તો તેમને કહેવાની જરૂર છે કે, 'દિલી હજી બહુ દૂર છે.'

હવે અને કહેવું જોઈએ કે અમદાવાદની ગુજરાત સાહિત્ય સભાના કાર્યાવાહકો આટલી ડોકરે આપ જોને માટે મેળાવડો કરે તે અકિર્તી યોગ્યતાને નિષ્પદાપાત સુધિથી પ્રથમથી વિચાર કરે તો સારું. સાહિત્ય સભા આવા મેળાવડો કોષ વિચિત્ર હેતુથી કરે છે કે કેમ? જો સાહિત્ય રસિક વિદ્વાનોની કલને માટે આવા મેળાવડો થતા હોય તો સાહિત્ય સભાએ ગંભીર બૂલ કરી છે. કારણ કે અમારે જગાઈ જોએએ પોતાની ઉત્તમ કૃતિઓથી ગુજરે સહિત્યની સેવા કરી છે તેને તદ્દન વિસારી મુક્યા છે. 'ક-કુમાર'ની મદરવી કૃતિ માટે તેના લેખકને અભિનંદન કે સ્તુતિ કરવા માં સાહિત્ય સભાએ મેળાવડો કર્યો એવું હોય હજી સુધી સભાજવામાં આવ્યું નથી.

ઉપરાંત જ્ઞાનમાં 'તમે મહાવિદ્યાના છો; અમે વિદ્યાનુલોક દેવાથી તમારી વિદ્યાની કદર કરીએ છીએ.' એવા આશયની વચન સંજ્ઞાઓ હોત તો કોર્તિને ધ્રુવનારાઓની છાતી દોડ દોડ મૂક ફલત! પરંતુ આ મેળાવામાં તો તેઓની સ્થિતિ "લેને મંદ પુત જોર યો આપ મંસપ" જેવી થઈ હોય એમ લાગે છે. આજ માલના લેખકોએ મ'દ રાખવું નેહએ ૧ એકાદ નાટક લખવાથી, એકાદ નવલકથા લખવાથી કે, 'દિંદી કાવ્યોના અનુવાદો કરવાથી' સાહિત્ય સપ્તાહ થઈ જવાનું નથી. ને ખરા સાહિત્ય વિભાસી હોય છે તેઓ કોર્તિની શોધમાં રખડતા નથી; ઉલટી કોર્તિ તેમની શોધમાં ફરે છે. કવીન્દ્ર સ્વીન્દ્રે કોર્તિ તરફ અજુબમાની ને વાકયો છટલીમાં ઉચ્ચાર્યા છે તે આ બન્ને ઉછરતા લેખકોએ મનમાં રાખવાની જરૂર છે. સલાહ આપનારનો ઉપકાર માનવાનું જુદી તેને લિતારી પડવાનો પ્રયત્ન કરવો એ ઉપકાર કરનાર તરફ અપકાર જવા જેવું નિવ અને કૃતઘ્ની કાવ્ય છે. જાદિર સેવા કરવાની ધ્રુવ રાખનાર પોતાની પીઠ મજબૂત રાખવી નેહએ, સાહેબ! વિસ્તારભયથી આ ચર્ચાપત્ર આટલેથી સમાપ્ત કરું છું.

અમદાવાદ તા. ૧૬-૮-૨૬

"અમદાવાદી"

નેહએ છીએ

ઉત્તમ જાગૃતિ મધ્યમાં રૂપિયા બે હજાર સુધી રાજી થઈ એવો ભાગીદાર બે હજારતા રોકાણમાં વાર્ષિક હજાર રૂપિયાનો નફો થતાની ખાતી આપવામાં આવશે. લખો:- મોક્ષ નં. ૩૩. ૯/૦ મોજા-મજા મુબંઈ ૪.

આવે છે! આવે છે!

રા. રમણિક અ. મહેતાની યાગળના

હતિહાસપર લખાયેલી નવલકથા પરથી

ઉપજાવી કહાડેલ

સુજાળખથી ભાગ્યપરીક્ષા

આઈડીયલ પીકચર કેમ્બ્રિજ

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

સિનાયો બુક

સિનાયો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી ડેરા પાનાની ચોપડી.

આકેલા દરેક કોલમ-નંબર-સ્થળ-પાત્રો અને એકાદ સાથે અનેક સીનેમાગ્રાફની બાજતોથી લગભગ ૨૦૦ બરો સીનેમા સમાવેશ કરી શકાય તેવી હાથમાં રહી શકે તેવી નાણક છુક.

ખાસ જાણીતા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોના મત લઈને તૈયાર કરવામાં આવી છે. કિંમત માત્ર રૂ. ૨) પોસ્ટેજ બુક.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાયો એટલે શું, વરતુને સીનાયોના આકારમાં કેમ ચુકવો? સંકેતના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની કાલીક અટપટ બાજતો સાથે કેમ રાની કાલીક બાજત આપતી એક અતિ કીમતી છુક.

નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

આ ઉપરાંત જાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાયોમાંના ૪૨૬૬ લખાંશથી ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીમત. અગાઉથી ગૃહક થતારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧૫

લખો મોજા-મજા કાર્યાલય ગીરગામ મુબંઈ નં. ૪

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરોહની
આભામણી
હશે તેવી
અસરોહની
આભામણી
હશે તેવી

જાપાનીઝ કલચર પસંદ વાપરો

મોટા નેપારોમાં પણ જાપાનીઝ ખરીદી જાય છે, કલચર

નામે બેળસેળવાળો મોટો ખાસ લાઇ ડયાવા કરતાં

અસરોહની લાઇ વાપરવામાં વાંધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં ભેરાઓનો શોખ

જાલામણ પુરો કરો-તમારાં દામ બચાવો

ધેર બેઠાં પણ ખાસ જોવો હોય તો ખની શકો.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફ્ટની કું

કે, મધ્યમ-૬ હાઉસ, વાચા ગાંધી રોડ,

મામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

મર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો ખોટો
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહૂ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

ખદારમામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાતું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ ગ્રાહક થઈ ભેટતું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો—મોજ-મજહૂ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

૨. ૭ માં ફોટો લેવાનો ગુપ્ત હેન્ડ કેમેરા

જરૂરી અને સસ્તા હમારે પાસેથી મંગાવો. ધોરખાનેની
મદદથી બને. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાછા
રહે, જે સરત છે. આનાથી આપ જાનવર રાખ લઈને આ
હાથ અને સુંદર મહેલ પ્રમાણે સીન સીનેરી બાજુ બગીચા
વધેરની ખાલી એક સેકમાં કાઢી સાઈડની પાટી સજ્જા છે અને
સ્થિતિ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાનતો ત્રાસ નથી
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે ફુકડ મોકલવામાં આવે છે કોંગ
રેલ કેમેરાની રૂ. ૭ ટ. ખર્ચ ના લખો—

પત્તા:—ભારદાજ કુંપની અડીગઢ સીટી.

નેહએ તો—

૨. સવા સાથે તમારા તનમનની કુખી હાલત જાણક
ખીટી મોકલી ઘેર જોડે જ આખીય ઉપાયોથી સુખી લખાઈ
સરખાત કરી બેજો.

પડીત પરિમલ (જ્યોતિષી વેલ) મેળાપ—૮ થી ૧૦ (અંક)

વેકા મિસ્ત્રીની ચાલ (માટુંગા) છ. આઈ. પી. આઈ.

૧૨ થી ૬ હરવાલા ખીલડી-૧-૧૧ જોળપીશ (મુંબાઈ)

પત્રખબદાર માટુંગે કરવો.

મનોકામના સિધ્ધીની શુક્રમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાસ
ખેચાને કે વખરે મંત્ર મંત્ર સિધ્ધી વખરે લખી
ખરચ કરી સંચારી મનોકામનાં પુણી થશે અને મુલ્યનાં દીવસ
ને ત્રણ પાસ આજી સમગ્ર શ્રો. કિં. રૂ. ૧ ટ. ખ. જીડ.

૮૪ આસન ચિત્રોવાળું કોડશાસ્ત્ર

આ પુણીનાં સર્વ ગુપ્ત બેદ લક્ષણ, મનચાહુ જતાં
પ્રાપ્તિ, વાંછેલા પ્રધાન, શુકન સામુદ્રિક, વધીકરણ મંત્ર, મંત્ર,
વંત્ર, વાંછકર્ણવ અનુક ઓળખો કિં. રૂ. ૧૦. અસલ ૧૪
વિધા કિં. રૂ. ૧૦.

પત્તા—બેનીરામ જે રવાલ દેસસેવક કુંપની. અડીગઢ સીટી

સનમની રાહ પર

લખનાર-રા. ગિરજાપ્રસાદ લોગાનાથ ભટ્ટ

હું, ઇન્દુ અને મિન્દુ બન્ને કોલેજમાં સહભાગી ત્યારે ખાસ કરીને મહેને નવલકથાઓ વાંચવાનો ધણીજ શોખ હતો. અને તેમાં પણ પ્રથમક્રમાંબાળા નવલિકા હું વધુ પસંદ કરતો. મહેને દિલમાં એવજ થતું અને શબ્દ હું ઇશ્વરને પ્રાર્થના કરતો કે તે મને તેવા ખારતો આનંદ ભરતો કરાવે. કોલેજ ફરીજર પુરી થઈ રહ્યા પછી પણ મહેને તો એમજ મનું કે હું ક્યારે કોઈ નાજનીને કુખતી બધાવી, કોઈ કુખળ કળીને બદમાશોના હાથમાંથી ઉધારી, આમથી ભણતો ધરમાંથી કોઈ સોદખવતીને છુવના જોખમે પણ બગાડી તેનો પ્રેમ પાત બનું? પણ કમનસીબે ઇશ્વરે મને એના એકે આન્સ હણી મુકી આપ્યો નહીં અને મહારી છંદગીના દિવસો ધોમે ધોમે ગિરસ રીતે પસાર થવા પાડ્યા.

નોકરી મારે મહેને ધણી વળમાં માર્યાં પણ મુંબઈ જેવા શહેરમાં હું પ્રેન્ડુએટ હોવા છતાં પણ મને કોઈ ઉત્તું રાખતું નહીં જે જે ઓરીસોમાં જાઉં તે તે ઓરીસોના ખારતો આગળ 'તો વેન્સી' હું લાકડાવી મારે તેવું બોલજ કમનસીબે મહારા શોખ મળે તે છતાં પણ ફરકાર રાખ્યા વગર અંદર જાઉં તો ઓરીસોના પ્યુત ખારે લાંબી મહાર ખાન તે કમનસીબ કળા અંદરો તરફ ખેંચે. 'દાખમ્સ જોર ઇન્ડીઆ' તું 'વેન્સીજ' પાળું કાલમ હું દરરોજ અંદરે અંદરે ધ્યાનથી વાંચતો, પણ તેમાં મહારો નશીખનાં દાર ખોલે તેવું કંઈજ મહેને મળતું નહીં. મને ધણીવાર વિચાર આવતો કે હું ઇશ્વરે મને જુએ મારવાજ સરળવેલો હતો? આ પ્રમાણે વિચાર કરતો કલાકોના કલાક બન્નેરે હું મહારી આરામચેરમાં પડી રહેતો ત્યારે આખી દુની આમાં મહેને અંધકાર શીવાય કંઈ નજરે આવતું નહીં.

વંચકા મહારામાં એક ખાસ મહિત ઇશ્વરો પ્રેરવાથી મોઝુદ છે તેની નોંધ લેતાં મહેને અતિ લગ્ન થાય છે. તે એ કે સેરકમાં થોડી ધણી કરીત મહિતનું અસ્તિત્વ છે. બન્નેરે અતિ-શય નિરાશામાં હું મોતારશ્ચી લેવાયલો હોઉં-બન્નેરે ધરજુનો કામ મારી સમક્ષ ખરો હોય, બન્નેરે ગરીબમાં હું મરકાવ થઈ જાઉં-એટલે દ્રામમાં બેસવાનો એક-આનો દરો એમ ધારી દ્રામમાં બેસતાં, ખીરમાં દાઢ નાખતાં, ફક્ત એ પૈસા નીકળે અને તેથી કમને નીચે ઉતરી. રાટીઆ તોફાનો ફેટમાંથી જુલેશ્વર જવું પડે, ત્યારે સેવડના મોમાંથી કુદરતી રીતેજ કવિતાનો પ્રવાહ વહેવા મડિ! અત્યારે પૂરેપૂરી નિરાશામાં હું કુલેલો હોઉં મને કવિતા કરવાનું આજમ પરુથ થઈ આવ્યું, અને ખીરમાંથી કાગળ પેન્સીલ કહાડી

કવિતાની ચાર પાંચ લીટીઓ લખી નાખી. આની ઉત્તમ કવીત-શકિતથી લખાએજુ આ કાવ્ય બન્નેરે મહેને મારા મિત્ર વર્ગ સમક્ષ મુક્યું ત્યારે તે સંધ્યા હવવા લાગ્યા. બન્નેરે તે લોકોને સાહીત્યની રસીકતાનું શું જાન હોય? આથી તે કાવ્ય મહેને અપે એક કહા પત્રો ઉપર મોકલી આપ્યું. પરંતુ દરેક વખતે તંત્રીના આકાર સાથે તે પાકું કૃતિ. આથી મહારી કુદરતી બક્ષીસમાં પણ કંઈ પ્યુનતા હેમ તેમ મહેને ન લાગ્યું અને હું નિરાશ થયો. મિત્રો સંધ્યા મારી મરકરી કરવા લાગ્યા અને તેમાંના એક જણે તો મારા માટે તે કાવ્ય પ્રસિધ્ધ કરાવવાને એક સરસ પુકિત શોધી કહાડી. તેણે કહ્યું-"ભાણ! આ કાવ્ય પ્રસિધ્ધ કરવાનો એકજ રસ્તો છે, અને તે એ કે રમ્યાં બ્યારી બારજુ બારખર બંધ કરી, એક વિપની ખાલી તૈવાર કરી, મટમટાવી, ખાલી ખાલી તે કાવ્ય ઉપર મુગ નિરતિ મુક જવું. એટલે બીજેજ દિવસે લખનાર દરેક સારાં સારાં દૈનિક પત્રોમાં ત્હારી કવિતા એની મેળે છપાશે." પણ આ રસ્તો વધુ જોખમ ભર્યો હોવાથી આવું જોખમ બેઠાવા કરતાં જન સમાજ આગળ કવિતાની પ્રસારી ધરવાતું હાલ ઘરતને માટે મોકલે રાખવાનો મહેને મારા મન સામે પડ્યા નિશ્ચય કહ્યો.

દને મહારામાં કુદરતી સાહીત્ય રસીકતા. હોવાથી તે વધુ રીતે ખાલી નીકળે તેવી નોકરી શોધી કહાડવા માટે હું ફરીથી ખાર પડ્યો. પહેલાં તો મુંબાઈમાં ધણીખરાં દૈનિક પત્રોનાં નામ મળે સરનામાં મહેને ઉતારી લીધાં અને પછી તેમની મુલાકાતે નીકળવાનો એક દિવસ મુક મોધકીઆમાં ધરાવ કર્યો. જાજ વતંમના, મુંબાઈ સમાચાર, જાજે જમસેદ વિગેરે પત્રોની ઓરીસોમાં નોકરી માટે એક લેખકને શોધે તેવી લગ્નથી મહેને અરજી કરી. પણ અરસોજ કોઈએ મહારી ઉચ્ચ ગાદીની કવીત્યકિતની કદર ન કરી. આથી હતાશ થઈ એક દિવસ હું મુંબાઈ સમાચાર પત્રની ઓરીસમાંથી જેલો ઉતરી વિલાયતીની લેતો હતો, તેલો તે દિવસના મુંબાઈ સમાચારના 'નો-ટેક' કાલમમાં નીચેની અંદર ખમર તરફ મહાર ખાન ખેંચાયું-

જેઠાએ છે-સાન્દાકુલમાંથી પ્રસીધ્ધ થતા એક દૈનિક પત્ર માટે સહકારી તંત્રી. અરજદારે પ્રમાણ પત્રો કહીને રમરમાં મળવું-વિગેરે.

વાચક! માનશો કે આધિગોને આખો જલે ને જેટલો આનંદ થાય, જાખ્યાને લોજન મળે ને જેટલો હર્ષ થાય તેટલોજ આનંદ મહેને ઉપરતી જાહેર ખમર વાંચીને થયો. સેવક ખીરસા-માંથી ૧૯૨૩ ની જાલની શપરી કહારો તેની અંદર તંત્રીનું સરનામું અને જાહેર ખમર અંદરે અંદર ઉતારી લીધી. અને બીજેજ દિવસે બારખર સાન્દાકુલ ઉપર જવાનો નિશ્ચય ત્યાં ને ત્યાંજ દ્રામના પાટા ઉપર ઉભા રહી કરી નાખ્યો. પરંતુ પ્રમાણ પત્રોમાં શું લઈ જવું? તે એક મોટો સવાલ થઈ પડ્યો. મહાર બી. એન્ડુ મોડું સદીશીક કંઈ અસર કરશે તેમ ધારી તે લઈ જવાનો મહેને વિચાર રાખ્યો.

ખીજે દિવસે માન્ટ શેડ આવી સાન્તાક્રુઝ જતી અધેરી
લોકલમાં હું મહારી નવી નોકરી મેળવવાની આશામાં ઉપડ્યો.
સાન્તાક્રુઝ ઉતરી મહે તે પત્રની જોડીસની શોધમાં ફરવા માંડ્યું.
એને હું પુછું તે મહારા સાચું આશ્ચર્યથી જુલે. છેવટે પુછા
ઉપરના એક નાનકડા ડહેલા ઉપર મહે તે પત્રનું પાટીલું વાંચ્યું.
મકાન અર્ધે છાંવેરમાં હતું. તેની ઈંટો અરેબી ખરવાઈ
ગયેલી હતી. હું ગયો અને તે પત્રના માલીકની મુલાકાત લીધી.
તે પત્રની જોડીસ એક નાનકડી જોડીમાં આવેલી હતી. ટેબલ
સપ્તમા સેકામાં બેઠો હતો દરો એમ બેનારને લાગતું તે ઉપર
અંખાપાંખ જુનાં મોપાનીઆને ટંગ્યો પડેલો હતો અને તે
ઉપર અધો ઈંચ તો ધૂળ ચડી ગયેલી હતી. જાજીથી ઉપર
મોપાનીઆ જોડેલી હતી અને તે ઉપર પણ ધૂળના પોપડે પોપડા
વધ્યા હતા. પરંતુ તે સાફ કરવા નેટલી પુરસદ પણ કોઈને
મળતી નહોતી. તોયે ડહેલામાં એક જોઈલ એનજીનીયર આવતું
એક જીવું પ્રેસ હતું. તેની અંદર અધોએક ડગન માણસો કામ
કરતા હતા.

તે પત્રના માલીકે મહે પચાસ રૂપીઆના મોટા પગારે
રાખી લીધો. રાત્રીમાં ગયો, રીપોર્ટિંગમાં ગયો, જોડીટરમાં
ગયો કે સળ જોડીટરમાં ગયો બધામાં હું એકલો હતો.
તે પત્રના માલીકે મહે સ્વતંત્ર માલે સોંપી દીધો. હું
હું મકારણો. કારણ નહોતી મારામાં પત્રકાર તરીકેની લાગણી,
કે નહોતી મહારામાં લેખક તરીકેની કાંઈ પણ આવડત. તેમાં
શું લખવું, કેવી રીતે લખવું વિગેરે અનેક પ્રશ્નોએ મને
ચુંચવી મૂક્યો. મહારે કહેજવું બી. એ. મુધીલું શિક્ષણ પણ
મહારી મુકેલીએ જોડી કરવાને નાલાયક હતું મહે તે
મનમાં એમજ થયું કે ને પત્રકારો અને લેખકોની નીચાળ
હોત તોયે સાહે. પરંતુ કાંઈએ તેની સંસ્થાનું અસ્તિત્વ હોય
તેવું મારી નજીમાં હતું મુધી આખું નહોતું. આથી હું નિરાશ
થઈ, “ના નોકરી કરાવને હું અચકાત છું” એમ કહેવા બેઠો
હતો તેવામાં મહારે લશ મહારા ખીરસમાના ત્રણ આના ત્રણ
પાંચના બેલે-જ તરફ ગયું અને તેથી ભૂલે મરવા કરતાં આ
આ નોકરી દિવસથી મેં હાથ ધરી.

તે આખો દિવસ મહે જેમ તેમ કરી પગાર કપેઈ. યુગા-
ની મહારી સ્વામીનારામજીની ચાલીમાંની અધારી કોટડીનો ત્યાજ
કરી હું સાન્તાક્રુઝ રહેવા આવ્યો. સેવકની પાસે કંઈ અંજો
સામાન ન હતો. તેથી કંઈ અડચણ નહી નહિ. સાન્તાક્રુઝમાં એક-
આળીયું ભારે મોખ્યું અને તેમાં મહારો સમગ્રો અસગાપ જોડ-
યો. આ પ્રતિમાં મહારો આખો દિવસ પસાર થઈ ગયો
રાત્રી પડી. આવતી કાલે મહારે મહારા પત્રનો મુખ્ય લેખ
લખવાનો હતો. આ મહારા પહેલેજ લેખ હોવાથી વિષયની
પસંદગી માટે મહે વિચાર કરવા માંડ્યો. પછી ત્યાજકુટ
કરી પણ એક વિષય મહારા ભેળમાં હતો નહિ હું અફળાવો.
રાત્રીના બાર વાગ્યા હતા. મહારે મજાજ વિચાર કરવાથી લાગી

જીવું હતું. દિવામાંથી ટ્રોસીન પણ ઝુટી જવાની તૈયારીમાં હતું.
જતાં પણ મહે એક પણ વિષય હતું જડ્યો નહિ. છેવટે હું
હું કંટાળીને ઉઠ્યો અને જોડીમાં પડેલી પાણીની બાટીમાંથી
લગભગ અડધી બાટી મહે મારા તપી ગયેલા મગજ ઉપર ઢાંચી
ઢંચે મહે કંઈ શાન્તિ થઈ અને ફરીથી પાછો વિચાર કરવા
બેઠો. કાંઈ પણ વિષય જડતો અને તે ઉપર હું લખવા મેસતો
તો દસ લીટીથી વધારે મહારાથી લખી શકાતું નહિ. મહારા
દિલમાં પુરેપુરી ચુંચવણી થઈ. આમ કરતાં કરતાં રહવાર થઈ.
રાત્રીમાં એક કલાક પણ હું ઉઠ્યો નહોતો. સવારમાં ઘાંતણ પાણી
કરી, મહા પી, હું મારા શેડના મકાન તરફ ગયો, તેમની મુલાકાત
દરમાન કંઈ વિષય હાથ લાગી નામ તો હું ફાવી નહિ એ
મહારો તેમની મુલાકાતને ઉદ્દેશ હતો. શેડ ઉડીને મહા લેતા બેઠો
હતા તેવામાં હું ત્યાં પહોંચ્યો. શેડે મહારા માટે મહા મંચાથી
અને બોલ્યા “ત્યો! હીક થયું કે તમે આવ્યા. હું તમારી જ
રાહ જોતો હતો. તમે આવ્યો લીડર તૈયાર કર્યો?”

“કંઈક અધો.” મહે ચુંચવાતાં બવામ વાળ્યો.

“તે હીક થયું. આવો આપણે આમની મુનીસીપલ
ચુંટી ઉપર લખવાનું છે. તેમાં આપણા અહીના બે માસેસીએ
ઉમેલવારી નોંધાવા છે. તેમાં એક નેશનાલીસ્ટ અને બીજો સરકાર
પક્ષનો, આપણે પ્રબળ નેશનાલીસ્ટને મત આપવાનો આશ્રય
કરવાનો છે. સમજ્યા?” શેડે બોલ્યા.

મહે ડાકું હલાવ્યું અને થોડી પછી વાતચીત કરી વિદાય
લીધી. જોડીસમાં આવી હું લાગણીના કાળજી પેન્સીસ લઈ લખવા
મંડી પડ્યો અને આ રીતે મહારા પહેલવહેલા મુખ્ય લેખ મહે
તૈયાર કર્યો. મહારો આ લેખ તે મહારા સાદીપ ક્ષેત્રમાં પહેલુંજ
પમથઈ હતું. સંજના ૭ વાગે પેપર છપાઈ ગયું અને તેની
કોપીઓ બેઠેલાઈ થઈ. શેડે તો તે પેપરની કોપી ખીજે દિવસે
રહવાર પહેલાં વચવાની તેસી કરી લેતાજ નહો. કોણ નહિ
શાથી પણ ખીજે દિવસે રહવારનાં સુધમાં પત્રમાં મહારા લેખ
ઉપર પાનાં પાનાં ભરી વિવેચન હાથેલાં માણસ પડ્યા. મને
સમજ ન પડી કે મહે શું કયું હતું. રહવારમાં હતું તો હું
મહા પીતો હતો ત્યાં તો શેડે હાંફળા હાંફળા ઘોડતા મહારી પાસે
આવ્યા અને બોમળના જોળાની પેટે મહારા ઉપર માળોનો વરસાદ
વંસાવવા માંડ્યો. “અંરે તમારામાં તો અક્ષલ છે કે નહીં? ક્યા
સાલાએ તમને ગ્રેન્ડ્યુએટ બનાવ્યા.” વિગેરે વિગેરે સૂત્રોથી
મને આવતાજ વધાથી લીધો. હું તો આમોજ બની ગયો.
શેડની માળોથી મહારે અક્ષ લીધી ઉઠી આવ્યું. પરંતુ ત્યારે
શેડે પુલાસો ‘કયો ત્યારે તો મહારા હાંજળ જગડી ગયા.
મહે ઉઠ્યજ કારણ હતું. મહારા લેખ લખવાના હવેમાં ને
હવેમાં મહે નેશનાલીસ્ટ ને અલ્લે સરકારપક્ષવાળાને પસંદગી
આપવાને માટે જાણી માણું હતું. આતો પ્રથમ માસે મક્કિશ
જેવો થાટ થયો. શેડને મહારી જાત કપૂલ કરી શાન્ત પાડ્યા.
“ને ફરીથી આવું કરશે તો વેરજ મોકલી દઈશ” વિગેરે અજો
સંજાળી તોમણે વિદાય લીધી. વાંચક! સારીત્વ ક્ષેત્રમાં પગવું

સુકાંત મારા ઉપર આ આદર્શ નોંધ મારી કરમની કહ્યાં ?
આ પછી મ્હારું ગાંડું કંઈ રસ્તે ચલ્યું, અને ધીરે ધીરે
ખીન પેપરા વાંચી તફાવી કરીને પશુ હું મારાં પત્ર માટે મથાવો
એકઠા કરવા માંડ્યો, પશુ હજી સુધી મ્હારા હૃદયમાંથી નવલકથા-
ઓમાં જે ખ્યાનું અસ્તિત્વ હોય છે તે ખ્યાર Romantic Love
મેળવવાની અમથ્યા મધ નદી અને તે મેળવવા માટે મારું હૃદય
અસ્થિર બન્યું.

એક દિવસ રાત્રીના વખતે કંઈ વિષયની શોધમાં બહુ
વિચાર કરેલો હોવાથી મ્હારું માથું સખત દુઃખદું હતું. તેથી
મ્હને ચાંદનીમાં ફરીયા ઉપરની દંડી દોરો ખાખા જવાનો વિચાર
થયો. સાન્ટાક્રુઝ ફરીયા ઉપરની તાડ અને નાળાએરીઓના ઝાડની
ધેરી ધરા ઓળંગી હું બુખ્યા ફરીયા ધીમારે આવ્યો. અને પહેલા
તાડના થડ ઉપર ખેસી ઉઠતાં મોઝને નીરખવા માંડ્યો. આમ
એકાદ કલાક કુદરતી સૈદ્ધંતના નિહળતો ખેડો હોષ્ટ્ર તવામાં
કોઈ ખાખો ઉપરસ ખાવાનો અવાજ મ્હારી કબૂંદ્રીય ઉપર
પડ્યો. હું ચમક્યો. મને એમજ લાગ્યું કે જે ધીમારી હું આટલા
વખતથી રાહ ભેટો હતો તે મ્હારી સન્મુખજ છે. હું ફરો ફરો
જે બાણ્યેથી અવાજ આવ્યો હતો તે બાણ્ય તરફ ગયો તો
રેતીમાં નીચું સાથું રાખી એક નવલકથાને જેટલી મ્હે ભેષ.
મ્હારું હૃદય આથી બહુજ પ્રવૃક્ષીત બન્યું. અને આમ રાત્રીને
સમયે આવી રમણીને આંદે રચાને એકલી નોંધ તેને મદદ કર-
વાની તીવ્ર આકાંક્ષા થવાથી હું તેની સમીપ ગયો. તે બાપડું
ખ્યાન એટલું બહુ લાગી રહ્યું હતું કે હું પાસે ઉતરો હોવા ખર્વા
પશુ તેનું લક્ષ મ્હારાં તરફ નહોતું. મેં મોલવાનું ચર કયું
“અહો ! સુંદરી ! આપ કોણ છો ? અને આંદે રાત્રીને વખતે
આવા રચાનમાં આપ એકલાં ક્યાંથી ? આપ કોઈ કારણથી મહાનથી
બૂર્સા પડ્યાં હો તો આ સીવકને આપના સ્થળે મહેતાંકાવાની રજા
આપવામાં આવશે તો ઉપકાર થશે.”

મારું આંતું ચરકેલ જેનું બાપજી કાંભળી તે બાપ ઝમઝ
અને મ્હને બીંત ધારી એક બળતી ઝીસ નાખી. ઝીસ નાખતાની
સાંધેજ મ્હને અવાજ અને મ્હોં પરીચીત લાગ્યાં. પરંતુ હું
આ બહુ વિચારું છું ત્યાં તો માજળથી આવી મ્હને કોઈએ
એક સજ્જ ધકકો માર્યો. હું નીચે પડી ગયો અને ફરીયાની
રેતીને સ્પર્શ થાખ્યો ન થાખ્યો એટલામાં આમરજીના કાપવાને
અમલમાં મુકી મ્હારાથી નેટલી ઝડપથી દોડાય તેટલી ઝડપથી દોડી
હું મારા જરી પુરાણા ખાખામાં પહોંચી ગયો. ફરીયા ઉપર
મ્હને મળેલાં તે બાપ ખીન કોઈ તરફ પશુ મ્હારાં પુદ રોકાણી
જ હતો. પશુ આમ નથીમે તેમણે મને ઓળખ્યા નહોતો. તે
દિસથી વાંચક ! તેના પ્યારની શોધ કરવાની હું એક બૂઝી
ગયો છું. અને કલમ અને ખડીઓ લઈ મારા અર્ધ સૂત અવ-
સ્થામાં જીવતા પત્ર માટે તથા રાટલા માટે હું તનતોડ મળેલ
અવારે કરી રોવા છું. આશા છે કે એવો અગત્ય બીજા ન કરે
(સંપૂર્ણ.)

આજકાલનાં નાટકો

કુમળી કળી.

મોજ-મનહ માટે ખાસ

અવલોકનકાર:-દા. દેવીકાન્ત.

રા. શયદાનું લખેલું ઉપરોક્ત નાટક મુખ્ય મુશ્કારી
નાટક મંડળીએ અમદાવાદમાં તા. ૨૬ જુલાઈ ૧૯૨૬ ના રોજ
અમદાવાદની ગદિર મંજ સમક્ષ પહેલવહેલું જાત્રી બતાવ્યું છે.
નાટક અજવાળું હતું તે અશકિયી રા. શયદાના લાજવાળમતા-
ઓએ રા. શયદાના “મે ધરી મોજ” નામક સાપ્તાહિકમાં
અહેરપ અહોધવનિના ન્યાયે એ નાટકનું ભવિષ્ય જાણી શયદાને
આસમાનમાં ચઢાવવાનો દારવાસ્પદ પ્રયત્ન કર્યો હતો. વળા પહે-
લીજ નાટર કેટલાક પત્રકારો, લેખકો, સાદારો (1) સંખ્યાઓ
વગેરેને પશુ જેલ ખાવાવાળી ગોઠવણ ઉપર દિવાળી કરી ચ.
શયદાએ શિલ્પનાં તરફથી શક્યતાથી મેળવવાનો ભગીરથ પ્રયત્ન
કર્યો હતો એવી વાત પશુ સાંભળવામાં આવી છે.

વળા અમદાવાદની સાહિત્ય સભાની એક એક સાહિત્ય-
પ્રિય રા. સુનીલાલ વર્ધમાન શાહના પ્રમુખપદ નીચે મળી હતી
અને તેમાં શયદાની કૃતિઓ સંખ્યા ઊંડાં વિવેચનો યથા ઉપરોક્ત
કેટલાક સભ્યોએ શયદાને સદુપદેશ આપવાની હિમ્મત પશુ કરી
હતી. સાદારથી રમણકાપતો દારમચરિયા માનપત્ર સંખ્યાનો
જે રક્ષિત લેખ છે તેનેજ બાનુસરતી આ એક હતા કે કેમ એ
તો એકાદ ચર્ચલા સભ્યોજ બળે રા. સુનીલાલ શાહે તો રખત
જુલાસો કર્યો હતો કે, “શયદાની” કૃતિઓ સંખ્યા હું વિશેષ
બળીતો નથી; જ્યાં મ્હારા એક ચિત્રના કહેવાથી હું બાળું છું
કે, એ ચિત્રે રાતના બે વાંખના સૂધી ઉઠાગરો કરી તેમનું
“રાખ્યા” નામક પુસ્તક વાંચ્યું હતું” આ વખતે આજકાલ
બીજા વિદ્વાનોને કરમરી પ્રસ્તાવના લખાવવાનો જ મેનીયા
મુશ્કારતાં ફરી નીકળ્યા છે, તેનું અમને રમણ ચર્ચ આવે છે.
રા. સુનીલાલે બીજાઓની માફક એકમાર્ગ નહિ બની જતાં પ્રમુખ
સ્થળેથી જ રખત કથન કર્યું છે એ માટે તેમને ધન્યવાદ થતે
છે. વળા શયદાના સદનંત્રો સાહિત કે “શયદા એટલે મુશ્કારાતનું
એક ઢાંચડું” તત્ત્વ છે” જેનું કથન ઉચ્ચારી “અદના સમયો
લેખક પીરસે” એ ઉક્તિ ખરી કરી બતાવી છે. ખર, એ ખરી
ખાજતોમાં વિદ્યે જાડા જીવવાની અમને જરૂર જણતી નથી.
“રાખ્યા” માટે અભિપ્રાય આપતાં “સૈરામ” સાદ લખ્યો

નાખ્યું છે કે, 'આવા પુસ્તકને પ્રસિધ્ધ કરવાની જરૂર નહોતી. ગુજરાતીએ પણ 'રાજબા' માટે દીકાદીક અભિપ્રાય આપ્યો છે.

'કુમળી કળી'ના વિરૂદ્ધ અંગ્રેયોદ્યોગને આરંભ કરતાં પૂર્વે તેના લેખકના વ્યક્તિત્વનો વાંચકોને પરિચય કરાવવાની અગત્ય જણાવાથી - આ હકિકત પ્રગટ કરવામાં આવે છે. દંરતકંઠજીને આપનાની અગત્ય હોતી નથી.

'કુમળી કળી'ને કુમ્મલ કલિકા જેવી - પવિત્ર હોત તો તેના પરિચય કરાવવા માટે રા. શયદાને લાગીરથ પ્રયાસ નજર ઉઠાવવો પડત; પરંતુ એ કુમળી કળી જાણે મુખ્યત્વે ને લક્ષ્યામાં જવાને પણ માણસોને શોભ થાય અને જુવું પડે તો નૈતિક દુર્મંથને માટે નાકે રૂમાલ ધરવાની જરૂર પડે તેવા વાતાવરણમાં ઉછરેલી અને વિલસી જતોના દલસને ઉછરે એવી તીવ્ર દુર્મંથ પ્રસારવાનાર હોવાથી શિષ્ટતાનો દલ સાચવી રાખવા માટે પ્રથમ-થી જ બની શકે એટલી ખટખટ થઈ હતી, તે ૨૫-૭-૨૬ ના 'એ ધડી મોઝ' ના નીચેના પેરા ઉપરથી સમજાઈ શકે:—

'ગુજરાતને સંસ્કારી અભિનય અને સંસ્કારી શિષ્ટ લેખવાળા દસ્ય'નાટકની જરૂર હતી અને છે; કુમળી કળી ગુજરાત માટે સંસ્કારી નાટક ગણાશે.'

તે પછીના અઠવાડિયામાં પોતાનાજ પત્રમાં પોતાનો ફોટો છાપી પોતે નાટકકાર છે એમ જાહેર કરે છે।

જે. સીતારામ નામના કોઈ જાણીતા શયદાનાજ પત્રમાં શયદાને આશ્ચર્યમાં ચડાવી 'કુમળી કળી'ને વિશેષ જાહેરમાં લાવવા ખીજી કોણ પ્રયત્ન કરનાર છે એ વાત અજાણી જાહેર કરે છે। આ સપ્તમે મફતીઆ નાટક જોવાનો અને બદલામાં મરજી લગાડવાનો ધધી ન હોય તો સારું।

ચોથ માણસોને-તટસ્થ વ્યક્તિઓને-નિષ્પક્ષપાત સમલોચકોને પાસ મોકલી આમંત્રણ કરવામાં આવે એ વિષયથી અમે વિશ્વ નથી; પરંતુ એવા આમંત્રણો ખેલ જાહેર પ્રજા સપક્ષ મૂકતાં પૂર્વે આન્ડ રીફર્મલમાં કરવાં જોઈએ તથા વિદ્વાન સમાલોચકોના ચોથ વિચાર જાણી નાટકમાં હિતિ સુધારા કર્યા પછી તેને પ્રજા સપક્ષ રજૂ કરવું જોઈએ.

'કુમળી કળી' નાટકમાં કેવળ વેશ્યાના નરકાગારનું નગચિત્ર અસંબધ અને તુટક સંકલનામાં રજૂ કરવાનો અશિષ્ટ પ્રયાસ નિર્દોષ અને નીતિમાન સાહિત્યનો પ્રચાર કરનાર અઠવાડિકના તંત્રીએ આદર્શ છે. પ્રથમ પાત્રોમાં એક પક્ષ આદર્શ માત્ર નથી. ત્યારે સ્ત્રી પાત્રોમાં કેવળ એક જ પાત્રને આદર્શ પાત્ર ચીતરવાનો ગોણ પ્રયત્ન કરવામાં આવેલો હોવા છતાં લેખકનું અનીતિ તરફ વળજી આદર્શ દેખાઈ આવે છે. કળી પાત્ર ચીતરવામાં તેઓ મર્યાદા જાળવી ગયા છે. વસ્ત્ર ચક્રેલનારું દંડન પણ કેટલું નથી, એક એ સુદાના વિષયને મર્યાદાએ ખીલવાને બદલે 'સજ બંદર કે વેપારીની માફક' વેશ્યાવિલાસથી ભરી ગાંધીજીના મનોનિગ્રહ સુધી લેખકે કેવળ જખાળા બદાર પાડ્યા છે. કોઈ પણ પ્રયત્ન ઉઠાવ કરવાને બદલે બધા પ્રયત્નો,

અધિર ઉઠતા રાખવામાં તુલનાત્મક કે નિષ્ક્રિયાત્મક શક્તિની ખામી જોવામાં આવે છે. પોતાના 'બેધડી મોઝ' પત્રના નામનો જ લેખક એવા પ્રસંગે ઉપયોગ કર્યો છે કે, નેથી તેમની લુપ્તિ ઉપર પ્રેક્ષકને સ્વાભાવિક રીતે હસવું આવે. આવા વેશ્યાવિલાસી નાટકમાં ગાંધીજી, તિલક આદિ મહાપુરુષોનાં નામ રજૂ કરવાં એ તેમને ઘેર અન્યાય કરવા જેવું છે કેવળ એ નામો ઉચારવા માટે-એ મિનીટ માટે લેખક એક મંત્રીઅણુ પાત્ર રંજશૂમિ ઉપર લાવે છે।

વસ્ત્ર સંકલના કેવી અસંબધ, અસંલીલ અને ગિચાસ છે તે દર્શાવવા માટે નાટકનો દુર્લભ સાર બની શકે એટલો સંક્ષેપમાં અને અને રજૂ કરવો પ્રાસંગિક ધારીએ છીએ.

પ્રાણજીવન નામના લક્ષ્યાધિપતિને સેવકલાલ અને કેસલલાલ નામના શરીર પદમાશી રસમંજરી નામની વેશ્યાને ત્યાં લઈ જઈ તેની જાળમાં ફસાવે છે. રસમંજરી ઉપર પ્રાણજીવન મોહિત થાય છે. વેશ્યાને ત્યાંથી પ્રાણજીવન ઘેર જાય છે એટલે તેની સ્ત્રી મંગળા તેને વેશ્યાનો સંગ તણ દેવા સમજીને છે. સેવક-રસ આવી દુઢી ભરવાને બદલે મંગળાના ઢાળીના કલાવવાની શક્તિ રહે છે. મંગળા પત્ની પાસે જોઈને વેશ્યાને ત્યાં જઈ તો મહારી દીકરી (કનકાવતી)ની પણ એવીજ દશા થાય એવા સોગમ ખવાઈ ઢાળીના આપે છે.

પ્રવેશ ત્રીજામાં રસમંજરી પાછળ ખુવાર યજ્ઞગથેશી અરવિંદ નામનો આશક આવે છે, વેશ્યા તેને માર મારી કાઢી મૂકાવે છે અરવિંદ વેર લેવાની ધમકી બતાવી જાય છે. પછી પ્રાણજીવન સંબંધમાંથી છુટવા આવતો હોવા છતાં વેશ્યાના ચરિત્રમાં ફસાઈ પ્રતિજ્ઞા ભૂંડી પાપાચારમાં લીન બને છે. પ્રાણજીવનને નાણાંની જરૂર હોવાથી રસમંજરી મંગળાના સલાહાખના ઢાળીના લઈ લાખ રૂપિયાનો ચેક આપે છે.

ચોથા પ્રવેશમાં વેશ્યાવાડાનું ખાનગર સરગમ ચલું જાય છે. વેશ્યાના ઘરમાં ઉછરેલી-વેશ્યા જેવીજ કાશીને એક લોચા ભાંગ પીવડાવી લલચાવે છે. અને જુદા પ્રેક્ષકોને-ઉલ્લુ સમજા ગિચાસ ચેટા કરે છે. શરીર પદમાશી સેવકરામ આવી પાંચ હજાર રૂપિયાના બદલામાં નેજીસન નામના વૃદ્ધ મુદ્દમ સાથે કાશીને મરજીવે છે.

પ્રાણજીવન રસમંજરીને પોતાને ઘેર લઈ જઈ મંગળાને તેના ચરણોમાં નમાવે છે. સેવકરામ મંગળાની કાશી માફત પ્રાણજીવનને ઝેર આપવાની ગોઠવણ કરી આરોપ મંગળા ઉપર ઓડાડે છે. મંગળાને તેની પેટની દીકરીથી વિષુદ્ધ પાકી કાંઈ કાંઈમાં આવે છે. રસ્તામાં તે મોટર નીચે ચઢાવે છે. મોટરમાં જોડેલો મળબદ નામનો થીમંત મંગળાને હેરિપટલમાં લઈ જાય છે, તથા પ્રથમ અંકે પૂર્ણ થાય છે.

બીજા અંકમાં રસમંજરી સેવકરામ સાથે મળી બનાવટથી પ્રાણજીવનનો જગડો વેચાણ ખરીદ કરી લે છે. રસમંજરી અને પ્રાણજીવન શ્રીગારમાં રસમસ થાય છે એ વખતેજ પ્રાણજીવનની

પુત્રી આવી રસમંજરીને તિરસ્કાર કરે છે. કનકાબી સંખીન શીખવા તાંકુ પ્રીતિ દર્શાવે છે એટલે તેના પિતાની હાજરીમાં જ રસમંજરી તેને પ્રભાવતી નામની વેશ્યાને ત્યાં મોકલી આપે છે. પછી વેર લેવા માટે અરવિંદ આવે છે અને સેવકરામ તેને જખમી કરે છે.

ખીન પ્રવેશમાં પ્રેક્ષકોની નામની વેશ્યા-કુટીરને ત્યાં પ્રાણજીવનની પુત્રી કનકાબીને લાંબી રાખવામાં આવે છે ત્યાં આગળ વેશ્યાનું ઇલન ચળવતી ખીજ એએને બેઠું કનકાબી કુખી થાય છે. પ્રેક્ષાવતીને તેના જલસામાં આવેલા અગ્રીધર નામના સેવકારી યુવકનો કનકાબી સાથે મોટો ચર્ચા તેને બચાવી લેવાની ઈચ્છા અગ્રીધર પ્રકટ કરે છે.

ખીજ તરફ મોટર નદી ચળાવતી મંગળાની હોરિપટલમાં શોચનીય સ્થિતિ દર્શાવવામાં આવે છે.

કાશી અને લેખાનો પ્યાર કામના કટારા સાથે પૂરા ખીજી 'ભવાઈ' દસન કરાવે છે. કરી છુટ્ટા ધણીના ધરમાં હાથ મારી લેવાની રાધે પલ્લવાન કરી જાય છે. કાશીએ સાવકી વિધવા દીકરીને પહેરાવેલી પોતાની સાડીથી છુટ્ટા તેને કાશી સમજી કાનમાં આંગળીઓ ધાલવી પડે એવા યજ્ઞે લ્લવાન વિધવા દીકરી પાસે ક્રમચારે છે અને બેઠે ખુસી થયા અહસાસ કરે છે.

રસમંજરી માટે પ્રાણજીવને ખરીદ્યા હારના રૂપિયાની ઉપ-રાધી માટે એકરી આવે છે. પ્રાણજીવન મંજરી પાસે રૂપિયા લેવા જાય છે. અરવિંદ પોલિસને સાથે લઈ રસમંજરીને ત્યાં જાય છે.

રસમંજરીને પાસે મેલથી મંડાળજી પચાર લેવા આવે છે. ખીને વચ્ચે ધાર્મિક વિધાંસ થાય છે. પ્રાણજીવન પેલા લેવા આવે છે એટલે રસમંજરી તેના તિરસ્કાર કરે છે અને પકડા મારી પચાર હાંકી કાઢે છે. અરવિંદ આવે છે એટલે સેવકરામ તેનું ખૂન કરે છે. પોલિસ આવી સદુને પકડે છે અને ખીન અંદરે હાથ પડે છે.

ગીન અંદરમાં ખુશાર ઘઈ ગયેલો પ્રાણજીવન આપવાતની કાશીય કરે છે પરંતુ કરતા આવેલો બળવદ તેને સમજતી પોતાને ઘેર લઈ જાય છે.

ખીન પ્રવેશમાં કાશી અને તેના પ્યાર ભૈરવ પેત્રિકાના હાથમાં પકડાય છે.

પ્રણજીવનનો બંધનો જળમટે વેચાણ હાથેનો દોતાથી ત્યાં રંડીનો જલસો થાય છે. પ્રાણજીવનની પુત્રી કનકા આનાલીના વેશમાં આવે છે.

બળસંદના આશ્રયમાં રહેતો પ્રાણજીવન જલસામાં હાજર થાય છે. કનકા પિતાની હાજરીમાં જ એક રાંડ તરીકે ગાય છે. બંધવાની વાન નીકળતાં પુત્રો ક્રિતિકાસ પ્રદેશો થાય છે. પિતા પુત્રોનો મેળાપ થાય છે અગ્રીધર કનકા સાથે પરજીવાની વાત કરે છે એટલે યતિના આગેવાનો હરકેસ છે.

વિષુવબળજી મંગળાને આતો દોતાથી પુનઃજનની માગખી કરે છે. મંગળા તેની માગખીનો અચીકાર કરે છે. એ દરમ્યાન પ્રાણજીવન આવી મંગળાને બળકદ સાથે પુનઃજન કરવા સમ-જાવે છે. પતિ પત્ની એક ખીનને જોળખી મેરે છે. સમજાવી છુટ્ટી થયેલી રસમંજરી રક્તપીનથી પીડાતી આવી મેરે છે, અને ખીન મારે છે. મંગળા હારતા દર્શાવે છે.

નાટકના છેલ્લા પ્રવેશમાં અગ્રીધર કનકા સાથે પરજીવાની તૈયારી કરે છે. રાતિના અગ્રીધરો વાંધો લેય છે. કનકા એર પોવા તૈયાર થાય છે. બેરીસ્ટર આવી અટકવ કરે છે હોયો તથા કાશીને દબર કરી રૂઢિ નજીરાનહાકુતું પોતળ ખુલ્લું કરવામાં આવે છે. રાતિજનો લગ્ન માટે સંમતિ આપે છે. કનકા તથા અગ્રીધરનું લગ્ન થાય છે અને નાટક ખતમ થાય છે, આવતા અંકમાં આ વરણસંક્રાન્ત સંબંધિયું વિવેચન રજુ કરવામાં આવશે.

૨૫૫

વિધવા!

ક

હિંદુ

સંખાજનો

એક

વિકટ પ્રકર

?

એનો

નિર્ણય

પણે પણ લીજાતી, કુખના અમારામાં સેકાતી, પશુત્વ મનાતી, પ્રપંચીઓ કુખીઓના પાપ જાળમાં સપડાતી; જ્યાં આપ અપમાનના આદર્શને જરા પણ નમનું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળાના ગૌરવને વધારનારી, સમાજના અત્યાચારોને સહન કરવા જ્યાં, સમાજ રદી સમાજની દોશાને એપાવનારી હિંદુ વિધવાની વિપત્તી કહાણી માટે

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને લખું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ પ્રત્યે કતબનું બાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનસિદ્ધ પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્પરચિત તમારા રિતને પ્રમથાવશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર મુદળ

નયનરંજક ચિત્ર.

ફેબરેટ કાળગ

મૂલ્ય ૨-૮-૦

મોજા-મગજ કાર્યાલય

ગીરામ ખટાક બીલીમ, મુંબઈ-૪

ઉને પાણીએ નહાઈ નાખો

નહાવા વાંચક ! આપારે મૂંડી ઉમર તો જો કે આર વ્યસની ગણાય છે, પણ ઉરતાદ માખાપને પેટે જન્મેલો હોવાથી મારી બુદ્ધિનો પાર નથી. મારા માખાપ તો જો કે મને ખૂબ જાણ વરજેલો મુઠી મરી મળ્યાં હતાં, પણ મેં બુદ્ધિનો પાઠ તો મર્જાઈ તૈયાર કરી રાખેલ હતો ! માખાપના પૃથ્વ પછી હું મારા કાકાને આશરે રહ્યો, પણ મારા નસીબે તે બીચારા સારી હાલતના નહોતા તેથી જ વરસની નાની વયમાં-ખતે ઠાંગ ટાળી કરી નીચાણે નાખી આવ્યા અને ત્યાં રમણકર મહેરાણીએ બાળ-પેથાને જોડકાના મસાલા વાટીકુટી મારી બોપરીમાં હારવા શરૂ કરી દીધા, ને ચાર ચોપડીના પાઠ દબ વરસની ઉમર થતાં મુશીમાં લપ્પાવી અને રાહડીએ જોડી દીધો.

મારા શેઠનું નામ કાતાસ હવું અને શેઠાણીનું નામ મહેરા હવું. બન્નેની મારા પણ નજર તો ઠીક હતી. શેઠની મુંબજ ઉપરાંત બીજો દેશ દેશાવર-જગજાર, ગોમખાખા, મસકત વગેરે રમણ માં પણ ટુકાનો હતો.

એક વખતે મથકતની ટુકાને કોષ જોવા બનાવ બન્ને કે રોડને ત્યાં બચાવી જરૂર પડે તેમ હતી. નસીબજોડે શેઠાણીએ એકલા ન રહેવાની હક લીધી. આખર શેઠ કંટાળ્યા ને મારે રોડને જોડે શેઠાણીને બવાનું નકડી થયું. અમે મુંબજથી વઢાણમાં નીકળ્યા કારણ કે તે જમાનામાં રડીમરે તો નહોતી. તે દર કાસ.દર મજલ કરતે પાંચ દિવસ તો આરામમાં કાઢવા છડે દિવસે બરા દરીયા તોફાની થયો પણ કારણ નસીબે વઢાણ તો ખરું અને મુસાફરી આગળ ચાલુ થઈ.

શેઠ શેઠ તો મોઢા ઉઠતા. હું અને શેઠાણી વહેલાં ઉઠતાં. તેમાં પણ હું બલદી નાહિ, સમડી પેટાથી ચા મુકતો અને કોષ વખત શેઠાણી ન નાહ્યાં હોય તો દાળ પણ ચોરી દેતો. આજે મેં મારી સમડી પર ચાહ મુક્યો, દહા શેઠાણી દાવજ કરતાં હતાં, તેથી હું મગની દાળ લઇ ઘેચા વઢાણને કીનારે ગયો. દાળમાં મીઠું ન નાખવું પડે તે માટે હું દાળ આરા પાણીથી ઘોષ લેતો, દાળની યાળાઈ પાણી લેવા વઢાણમાંથી યાળા નચી કરી પણ નસીબ જોડે મોખોનો ઝાટકા લાગતાં યાળા હાંચમાંથી છુટી ગઈ. તરવાં તે કાંઈ આવડતું નહોતું કે યાળા પાછી કાઢવાની હિમત કરી શકું. ત્યારે મારાં વિચાર કાંધો કે બેટમજ હવે અકલ્લ કોડવો, તોજ બચવું નહિ તો સ્વારના પહોરમાં ખારેક બોપરાં મળશે.

હું સમડી પાસે ગયો અને ચા થઇ ગઇ હતી તેના બે કોષ બધાં ને દાળનું બાંધણ મૂક્યું.

શેઠાણી તરફ જોઈ હું બોલ્યો:-“લ્યો ચા પી લ્યો.”

શેઠાણી:-“નાહીને પીઈ” તો કેમ?”

મેં કહ્યું:-“નાના, તેલકીવારમાં તો ઠંડી થઇ જાય.”

શેઠાણી:-“ઠીક લાવ ત્યારે.”

હું તથા શેઠાણી સામસામા આ પીવા બેઠા. મજરી કરતો હેડું તેવો રોળ કરી હું બોલ્યો:-

“આપ, મારા કે ન કરે નારાયણને કદાચ કોષ કાળે કોષ દીવસ કોષ સંજોગને લખને દાળ ધોવાં હું ને યાળા દરીયામાં પડી જઈએ તો શું કરો?”

શેઠાણી-ગોઠ, આવડો મોઢો વુંતે કેમ પડી જશે ? કાંઈ શેતર શોડીજી છે કે હવાથી ઉડી જશે ?”

મેં કહ્યું:-“એમ બને તો નહિ, પણ શોડા વખત મારે મારી લ્યો કે હું કે દાળની યાળા પડી મળાં તો શું કરો?”

શેઠાણી:-“જો વું પડી જાય તો તને પાછો કાઢવાશે અને યાળા પડી જાય તો ઉને પાણીએ નાહી નાખીએ.”

મેં કહ્યું:-“શું યાળાની તપાસ ન કરાશે?”

શેઠાણી-આવડા મોઢા દરીયામાં તે યાળાને પ-તો લાને મોઢા ?”

મેં કહ્યું:-“તો શું મને વડો પણ નહિ ?”

શેઠાણી-“ગાડીઆ, માયું ન પકાવ. જ્યાં તલવાવું શું હવું ? અચાનક પડે તેને વું કે હું શું કરીએ ?”

શેઠાણી આ પી રહ્યાં. તે સોપારીના કટકો મોખાં નાખી નહાવા મળ્યાં. હું પણ મનમાં રાહ થયો.

શેઠાણી નાહિને આવ્યાં એટલે મેં પૂછ્યું:-“શું તમે નાહી લીધું ? આ ઉવું પાણી તૈયાર છે. ફરી નાહી લ્યો ને ?”

શેઠાણી:-“ફરી શા માટે નાહું ?”

મેં કહ્યું:-“શા માટે શું ? તમે કહેતાં હતાં ને કે બે યાળા પડી જાય તો ઉને પાણીએ નાહી નાખીએ ? તો યાળા પડી અહ છે મારે ?”

શેઠાણી:-“હું ? યાળા પડી ગઇ ? ક્યારે પડી ?”

મેં કહ્યું:-“આપણે આ પીતાં હતાં તે પહેલાં.”

શેઠાણી:-“શ્રુમાં, તને તે શું કહેવું ? આટલી વારથી પાછો બેસતો કેમ નથી ?”

મેં કહ્યું:-“શ્રુમાંને હવે કાંઈજ કહેવું નહિ. ન બોલ્યો તે એટલા મટે કે તમે શું કરો તે મારે જાણવું હવું અને તમેજ કહ્યું કે બે યાળા અચાનક પડી જાય તો તને વડું નહિ પણ ઉને પાણીએ નાહી નાખું.” મારે હવે મને વડતા નહિ અને નહાવું હોય તો ઉવું પાણી તૈયાર છે. યાળા અચાનકજ પડી છે કાંઈ જાણી એમને નથી નાખી.”

શેઠાણી ખડખડ હસી પડ્યાં, મારો શ-હો માફ થઇ ગયો, અને અધું ચાંતિથી પડી ગયું.

કહે-મારા ચહેરાબાન, હું કેવો હોશીઆર માઈ નામ શું, મરિયા કે કાલો ?

હરીદાસ બી. વૈવ

રહસ્યમયી અદ્ભુત ડીટેક્ટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

છુપી પોલીસ

દર બુધવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો—જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા
મહિના છુપી પોલીસ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંખાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોહલી મુખાઈના બેદભરમથી ભરપુર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

ચારાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જ્યાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીના પ્રલય
વૃત્તિ વર્ણવ્યા છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વં ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વં બધુંએ અભ્યાસ કરવા લાયક—ચાર
ચિત્રો સાથે.

કિં. રૂ. ૩-૦-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિહર દિવાના)
પૂર્ણ આઠ આના

રા. હરિહર. (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક શૂન્યમોહિની-સુરજદાના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને
અત્યુત્ક્રી ગુજરાતનાં મરત કવિએ રચ્યું છે.

પૂર્ણ માત્ર આઠ આના.

દેવદાસ

સી; પુરૂષ આખાત્ર વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

દરત માણની આ વાર્તા ખંચાળમાં ધેરધેર વંચાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે

ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

અજ્ઞાતના પાટનગર ગણાતા ક્ષિપ્રદાવાદ ઉર્ધ્વ રાજનગરમાં પ્રાપ્ત ભેદો, શ્રીમતીની વિશ્વાસ બીલાઓ, સુદૃઢ બમલી નેદી દેખાતી નસો ઉર્ધ્વ કુટણીઓનાં કારસ્તાન, દલસમાં રીવાની બનેલી એક શેઠાણીના છવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, જ્યેષ્ઠ ધર્મશુર્યોને ત્યાંના અનાચારના અખાડા વગેરેથી માહિતગાર થતું હોય તો :

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવે.

કિંમત પાર આના પો. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આસ્તમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુગ્મ-નીઓ આવેલી છે.

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરક્રીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ઈશકનો અંજામ

અથવા

પ્યારનું પરિણામ.

જમની રસિક ટીટેકટીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક સાવ બહાદુરનું અને ફ્રેન્ચપુલ પર આપેલા નેરશોવાડોનો નિધનના નામની આંતુ કેવું બેદમરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા બતા બનેલા ખનાત્રોમાંથી કેવી કાયાનક બેદખર-જ્ઞા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટે સુધી તમે પણ નહિ ઠપી મોઝા કે ખૂની શોધ-છે ? મકરણે મકરણે રહસ્ય અને જોડેને જોડેને બરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૦૫ પનાં.

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની શેલ
મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો
પ્રકાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસકલ રાસપુટીન

રસિકાના આ અદ્ભુત નરેનું છવન વાંચતા તમેને ખાની વતી કે, સુખરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ, મહારાજ, મહારાણીઓ વધારે છું પણ હું રાજ-યાનાં મહારાણી જારીનએ પોતાના છવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-૧૪૪ ૧૯૨૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. ઓ. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો-છુપી પોલીસ કાર્યાલય શ્રીગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

સીનેમાના

સમાચાર

લખનાર-શ્રી. ચિત્રપટ

નવીન કિલ્લો.

લગભગ હોડો-રોપલ આટ' રુડી-
મોતુ ચિત્રપટ. લેખક કાચરકર મી.
આવે, ફોટોગ્રાફર મી. રસમ ધરાની.

વસ્તુ-શિવાજીના પુત્ર સંભાજી
પોતાના પિતાની અંતિમ વખતની રહેલી
ધન્ય પાર પાડવા બાબત મૂળ મરાઠી
પ્રેમ ઉપરથી વસ્તુ લેવાયેલી છે. થોડો
ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે, પણ નિરસ
આલમ પડે છે. છેવટે બરાબર લાવ-
વામાં આવ્યું નથી. મી. આવેનો
ગોડમંગલ શિવાયની બધી ઉદાર પહેલી
વસ્તુઓ નિરસ માલ્ય પડી છે, મી.
આવે કંઈ નવી દોશમાં જ પલાવે તો
હીક.

ફોટોગ્રાફી-મોઝાઈક દેખાતાં નથી.
આઉટડોર લોકેશનો વોડારા સહેરનાં
હીક પસંદ કરવામાં આવ્યાં છે.

અભિનય-વસ્તુનાં પાત્રો બરા-
બર હીક મોઝાઈકનાં દેખાતાં નથી
અને તેથી સારા અભિનયની થી આશા
રાખી શકાય !

એકંદરે ફિલ્મ લઘુજીવ હંદી જતી
આલમ પડી છે.

સત્ય વિજય-પાયોનિયર ફિલ્મ
કુંની કુનિ. લેખક, કાચરકર અને
કેમેરામેન મી. પાટલકર.

વસ્તુ-આ ફિલ્મને મળતા ગુજ-
રાતી-ઉડું જેવો 'જયરાજ' અને 'રાતી
મોતી' પરથી રચેલી કંપનીએ 'દાન
પ્રતાપ' વસ્તુ તૈયાર કરી હતી અને તેનો વિલ્ડી સિનેમામાં પ્રદર્શન
વામાં આવી હતી. આ નાટક મરાઠીમાં પણ સુઅસિધ પાટલકર
કંપની "સત્ય વિજય" ના નામથી લખવતી હતી. પ્રસ્તુત
વસ્તુ એ મરાઠી ખેલ પરથી લેવામાં આવી છે અને હીક છે.

ફોટોગ્રાફી-મી. પાટલકરની ફોટોગ્રાફી રેન્ડમ છે.

અભિનય-આમાં પણ રીડસ'લે કરાવ્યા છતાં લેતી વખત

તેમ લોકો કેમ બોલે કરતાં હશે એ સમજ પડતી નથી.
નવીન ખમરો.

ફોટોગ્રાફી-મુમતાજ મહાલ પ.સ. થઈ મધ્ય છે અને કંપ-
નીના સ્ટાફને એ ગ્રાંડવારે ખાસ શો કરીને ઇન્ડીયનમાં
મતાવવામાં આવી હતી. કહેવાય છે કે આ ફિલ્મ પાસવેને પડ-
વાનગી લેવામાં આવી હતી. પણ, એને વિચારમાં મડમા છીએ
કે "પરવાનગી કોની લીધી અને શા મટે ?" એ આ વિષય

આખરું !

આઈડિયલ પીકચર

* કોરપોરેશન *

કુંભાજીની ધોર નિદામથી ક્યારે
નજરે તે ખબર નથી; પણ કુંભાજી
અગ્યે તેમ આખરે નજરે થઈ

સૂજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

કરવા બહાર પડનાર છે. વખત
અને ઠેકાણું બંધવા છાપાસા હોય
તો તે અત્યારે કહેવું નકામું છે

પણ

તમારા માનીતા સીનેમામાં

દેખાવ દેશે. માટે-માટે શું ? તે તમે પોતેજ
રહીનપર નેજ શરો

આઈડિયલ પીકચર

* કોરપોરેશન *

છે અને તેની મોટી
"શ્રેષ્ઠ"નો અર્થ "નામની ફિલ્મ મી. એકથી પણ ડાઉન
આટ' માટે પાડી રહ્યા છે. મી. રહેલી વયમાં વયમાં
લોખા કુલાણીને કુલાવતા નવ્ય છે, અને સુઅસિધ' ચક્ર કપારેક
કપારેક ફરતું દેખાય છે.

એક એવતણી-કાક બનાવ્યે રીડીયાલોન પનનો ૨૫

ઉપર કંઈ અજવાળું પડે તો સિનેમા
આલમ ઉપર ઉપકાર માનશે.

કંપની હવે લીમીટેડના રૂલમાં આ-
વવા લાગી છે. સેનેના હલ્લે થાંત થઈ
આનંદીત બન્યાં છે. ફોટોગ્રાફર એક-
આવતી તા. ૧ લીધી થયા થઈ જશે
અને કુશીમ ફોટોગ્રાફર લીમીટેડ કરશે
એમ સંભાવ્ય છે.

દુષ્ટુ-બુધ્ધિસંત જગા એકંદર
પંદર કામની ફિલ્મ થશે અને તેને
લીધે પાડવામાં વધુ વખત લાગશે એટલે
"વેદીયાં કોર"ની શરૂઆત થશે.

સંભળવા પ્રમાણે કંપનીનાં માણસોના
પથારીમાં વધારો કરવામાં આવ્યો છે.

શારદા-મન ક્યા અતિ આદરને
પાત થઈ મધ્ય અઠવાડિયાં ચાલવાથી
સુવર્ણ કમલને તેવાજ આદર્શમાં મુજબ
છવતોક રહેત ત્યાં છે. સાથે અઠ-
ડીયલની સાથે પરિક્ષા પણ પાળી
નવ્ય છે.

મહારાષ્ટ્ર-કાલકાપૂરથી કામગારા
ખબર મળી છે કે અતિ વરસ રને લીધે
કોમુજ અલ્ટીને મટે તેવાજ થતો
"મોરલીવાલો" મેનેરડીમાં તે દીવસે
દેખાવ દઈ શકશે નહિ.

રોપલ આટ' રુડીયેટ-મી. સાડે
પ્રેક્ષકે જણેલી એક કલાસીકલ વાર્તા
નામે "ખારી પ્રતાપ"ને એક અજબ
કલાસીકલ પીકચરમાં ફેરવી નાખવાને
ખાસ મી. મીથને રાકવામાં આવ્યા
તેવારીએ ચાલી રહી છે. અત્યારે
"શ્રેષ્ઠ"નો અર્થ "નામની ફિલ્મ મી. એકથી પણ ડાઉન
આટ' માટે પાડી રહ્યા છે. મી. રહેલી વયમાં વયમાં
લોખા કુલાણીને કુલાવતા નવ્ય છે, અને સુઅસિધ' ચક્ર કપારેક
કપારેક ફરતું દેખાય છે.

આ સાધનમાં કરવાને હોવાથી ધણી ફાલગુ-તેમજ અન્ય કંપની-વાળાઓ પોતાની બાઈ અને આવકની બચતો વગરતા ફરે છે અને મરફા પણ પુષ્કળ વપરાય છે. અમારે સનેળા એજ એત-વણી આપવાની છે કે આ સાધનમાં પોતાને મહાન ફરેવારનાર પણ આવકમાં શ્રમ-એવા નરો બંદુ છે. તો તેવા લેખકો, કાપરેક્ટરો ક્રેમરેનો અને કંપનીના માલિકાથી તે ધનાઢ્ય શ્રેણીઓને એતતા રહેવાને ભલામણ કરીએ છીએ.

ફારમા ફિલ્મ કું.—મિસ ફારમા અને જુલિયા કરાન્તીની સફરથી આવી પહોંચ્યા છે અને લેવિખમાં તેઓ કાષ્ટ એક બીજી સારી ફિલ્મ પાડનાર છે. ફોર્મ પાડી તે જીજીયું નથી. પણ સાંભળવા પ્રમાણે તેઓ પોતાને સ્ટુડીયો કરે તેવા સંભવ છે.

કૃષ્ણ સીનેમા—આ સીનેમાને ગઈ તા. ૧૭ થીએ એક વર્ષ પુર થયું છે. સરઆતમાં આ સીનેમા લક્ષ્મી પીઠ્ઠાસથી ખુલ્લુ થયું હતું અને વચમાં અનેક સુરેક્ષીઓ પચાર કરીને ફાલ એક વર્ષ પુર કર્યું છે. ફાલ આ સીનેમાને એક સ્થાપિત થયેલા સીનેમા તરીકે જોઈ અમે ખુશી થયા છીએ. અને આ સીનેમા લેવિખને માટે સારી આશા આપે છે. આ બધું માલેફાની જતી દેખરેખ, ખંત, અને ઉત્તમ પ્રમાણિક રહાને આભારી છે. તેથીજ આ પ્રસંગ ખાસ ૭ થી ૬ નો એક શો કરી તેની આવક સીનેમાના હાલના રહાને બોનસ તરીકે આપવામાં આવી હતી. સીનેમાના મેનેજરોની અંતિ ખંતથી પ્રાડ્યુસરો અને મિત્રો તરફથી એક પણ સારી જેવી રકમ બેગી કરવામાં હતી, અને જોની આવક સાથે તે રકમ લખજામ દોઢ હજારની થવા જતી હતી. ખરેખર રહાની કરે કરવા માટે માલિકા-મિત્રોને ધન્યવાદ ધરે છે.

સરસ્વતી—સાંભળવા પ્રમાણે સરસ્વતીની ફિલ્મ દુબારી સે-સરના સપાટામાંથી પચાર થઈ રખાતની રણી થઈ ગઈ છે અને આવતા સુનિવારથી સીરેખા મેનેજરીમાં પુર ખદારમાં દેખાડમાં આવશે.

કોલીનરનો મી. દેવેનો લખેલા “પૂર્વીયુત” મી. દેવારેએ પોતાનાજ કાષ્ટ કાપરેક્ટરથી કાપરેક્ટ કરાવી કોલીનરને આવડી તા. ૪ થી સુધીમાં પાડી આપવા ક્રેન્ટકટ કરેલા છે. માણસો કોલીનરનોજ રહેશે અને પીકચર કોલીનરનું થશે.

પેરામાઉટ કમ્પની સ્ટુડીઓમાં મેર સેન્ટ ક્લેરનાં કાપરેક-અનની નીચે “શ્રી ઓફ”ની કૃતિ ગ્રેગરી ક્લીના નાટકપરથી તેજ નામથી તૈયાર કરવામાં આવે છે. જેમાં ફોલ્ડ સ્ટેડિયં ખાવ દેશે. ગ્રેગરી ક્લી કે જેણે વણી કૃતિઓમાં ફોલ્ડ ગ્રેગરેલ, તે રોલે પણ તેમાં દેખાવ હઈ પોતાની વધુ ફોલ્ડના પુરાવા રહ્યું કરશે. એવી અથવા સંભળાય છે કે તેનું કામ બે સૌથી વખાણને પાત થશે તો કલાકૃત ગ્રીસીયની “એન અમેરીકન ટ્રેન્ડી” નામની ફિલ્મમાં લાખ લખવશે. વળી તે કૃતિપરથી નવલ-કથા પણ ઉત્પન્ન કરાશે એમ માનવામાં આવે છે.

અનુભવ વીના

સોનું

પણ પીળું દેખાય છે

—જેના તાદૃશ્ય ચિતાર માટે જુઓ—

લોકપ્રિય કૃષ્ણ ફિલ્મ કંપની કૃત

અનુપમ ચિત્રપટ

બે દિનની

બાદશાહી

કન્યા વિકેયના કબાલા-આળ લગ્નના બળાપા-ધાર્મિક ધુતારાનાં ધર્તગિ-એક યુવકની આવા કરથીજ રીવાજે નાચુદ કરવા માટે થોડા વખત માટે રાજ બનવાની અભિલાષા-જે કેવી રીતે પુણ્ય થઈ તેનો હેરત-ભર્યો રસિક ચિતાર તમોને હસાવી હસાવી

પેટ દુખાવશે—વધુમાં

કૃષ્ણ કંપનીની લોકપ્રિય નદી

મીસ બુલાબ

સ્ટેજ પર દિલ્લપુશ નાચ રહ્યું કરી

તમારી અર્વા ખુશ કરશે

અને આલોગોપાળ ને મીત્ર સાથે પધારશે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુખાશ થીએટર—ન્યુ ચનીશ

સ્વર્ગસ્થ ફ્રેંક મેકનના ડાકરા લોહાડ ખેંકને રોનર અધર્મ સાથે અપરેક્ટર તરીકે રહેવાનો કરાર કરેલ છે. તેવું પહેલું અલચિત્ર "ગ્રોઝન હાર્ટસ ઇન હોલીવુડ" છે. નેમાં લુઇસ કેસર દેખાવ દેશે, કે જેથીએ યુઝ વુમનની કૃતિમાં આકર્ષક ભાગ ભજવ્યો હતો. નેમાં માલુ જમાનાની સ્ત્રીઓની ફરેકટરો વિશે દેખાડવામાં આવેલું હતું.

* * *

ઈરીક પોમર ને અમેરીકન કંપનીમાં એક યુરોપીઅન અપરેક્ટર છે તે હોલીવુડમાં પોલા નીચીના પીકચરોના કામકાજ સંભાળવા જવાનો છે. પોમરની કૃતિઓ "લાસ્ટ લાઈ", "સીઝ-કાઇડ", "ધ ફીનિટ ઓફ ડો. કેલીમરી" વિગેરે ધણી છે. તેના ખીન્ન ધણી પીકચરો હજી સુધી અમેરીકામાં દેખાડવામાં આવ્યાં નથી.

* * *

લુઇસ બ્રુક્સને "ગ્રોરીસાઇઝ અમેરીકન ચર્ચ" નામની કૃતિમાં પ્રોટેસ્ટન્ટ ગ્રોસ્ટરોમાં સુદી કાઢવામાં આવ્યો છે એવડું સંધર્ભેક તે અલચિત્ર અપરેક્ટ કરશે ને લોલીયમ કોલીયરે તેમાં એકાદને દેખાવ દેશે.

* * *

વિદુષક એડી કેન્ટર પોતાની ફિન "ક્રાઇ લુડસ" થોડા વખતમાં રહીન કરશે. તેમાં લોરેન્સ બ્રુ પુખ્ત પાર્ટ ભજવશે સ્ત્રી પાત્રોમાં મુખ્ય કામ કલારા એ અને હરથર રાલીસ્ટન કરશે.

* * *

એલીસા સ્વેનસન ખીમરીમાંથી ઉડ્યા પછી "ફાઇન મેનસ" અલચિત્રમાં ભાગ લેવાની છે.

* * *

"શમાન્સ ઓફ એ ખીલીયન ડોલસ"ની કૃતિમાં એન હન્ટર પાછો દેખાવ દેશે.

* * *

હેરીસન ફોર્ડ પ્રેડો પોલીસીઅનની કૃતિઓમાં દેખાવ દેશે અને તેની પહેલી કૃતિ "નર્વસ રેક" નામની તૈયાર થશે ને ફિન તેની ફરેકમ્પેની યોગ્યતા પુરવાર કરશે.

* * *

બોરીક નેયની નવી કૃતિ 'કેર એલીમની ઓન્લી' નામનું રાખટલ છે અને વીલીયમ ડી મોને તે અપરેક્ટ કરશે. ને પોતાના ભાઈ સેરીસ સાથે નેગ્રાઇને પહેલો સ્વતંત્ર પ્રયત્ન કરે છે. કલાઇવ બ્રુક સીનેમા સ્ટારની વિરમ્પ પક્ષનો ભાગ ભજવશે.

"કાઇ ધાંચલુનો, કાઇ મોચલુનો,
કાઇ ઓદીચલુનો કુંવર છે.
કાઇ ભરવાડી, કાઇ તરવાડી,
કાઇ ગુણિકા ધરનો પૂતર છે.
કાઇ કણ્ણીનો, કાઇ કસખીનો,
એમ રાંચળાનો બધર છે,
વીર વીર્ય વિના ભારત જપટમાં,
ભુપતં રંગાયો ધર હું."

અત્યાચારીયોને અપાંલુ

દેવળપુરનો રાજા દુલારી ઉપર આશક થયો—
દુલારીને ઉપાડી લાવ્યો પથ તેમાં ફાંચ્યો
નહિ. અન્તે કાયર થઇને મળજનોતોને કેદ કર્યા
અને છુટકારાના બદલામાં દુલારીને રાણી
તરીકે માગી પથ એક શુદ્ધ રમ્પુતાણી કાઇ
હલકા કુળના આદમીને પરણી છે?
સેન્સરના સપાટામાંથી ને પસાર થશે તો
જરૂર આવતે શનિવાર

સીનેમા મેજેસ્ટીકમાં

સતી સરદારખાની ફિલ્મથી પ્રખ્યાત થયેલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કાઠ

નું નામાંકિત ચિત્રપટ

— દુલારી —

અતાવવામાં આવશે

બુકિંગ માટે લખો—

સરસ્વતી ફિલ્મ કાઠ

ગીરગામ કુબડ ૪.

આવે છે-

સીનેમા મેજેસ્ટીક સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

હ
ર્ગ
શ
ન
ન્દિ
ની

યાને
જ
ગ
ત
સીં
હ

અંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક

રા. બર્ડીમ બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

કૌશલ-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રહસનથી ભરપૂર
એક આધુનિક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તારીખ જોતા રહો

બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના મહારાજા શહેરો કરાચી,
અમદાવાદ, સુરત, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
શહેરોમાં છુક થઇ ગઇ છે.

લેખો:-

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

વર્તમાનપત્રો, માસિકો, નવલકથાઓ,
નાટક સિનેમા
અને

જાહેર ખબરના

હાફટોન

દુ કલર

શ્રી કલર

ખટોલક

ઉત્તમ અને સસ્તા અમો બનાવી આપીએ છીએ
મંગળા-મેનેજર મોજ-મનહર મુંબઈ ૪.

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવો છો ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીનાંજાતા દુખેશનો સાથી
વખણાયેલો અને જગજહેર ધરગતુ બામ

કૌંમત શીશી એકના આના આડ.

અજોખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આઠારીશી માટે અકસીર

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લેખો:-

સ્વદેશી ઓઈલ અને પરં મેં કું., મલાડ.

બી. બી. સી. આઈ. રેલ.

છુપી પોલીસ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩ વી. પી. સાથે રૂ. ૩-૪-૦
હિંદ જહાર રૂ. ૫

મોજ-મનહર કાર્યાલય

ગીરગામ ખટાઉ બીલડીંગ મુંબઈ ૪

ચાલુ અડવાડીયે-ખાસ નાળીયરી પુનેમ માટે
 હિંદુસ્થાન ક્ષીલમ કંપનીની યોથનો ચંદ્ર
 ધાર્મિક વસ્તુ

દરેક કુટુંબને ખાસ જેવા લાગક ધાર્મિક વસ્તુ
 શનીવાર તા. ૨૧ મીથી શરૂ છે

દેશી રાજ્યની પ્રજાને આમંત્રણ
 શનીવાર તા. ૨૮ મીથી શરૂ થનારી
 જાણીતી સરસ્વતી ક્ષીલમ કંપનીની ઐતિહાસિક કૃતિ

કુ
 લા
 રી

કુ
 લા
 રી

જરૂર જોજો-ભુલતા નહિ-ચુકતા નહિ
 આ ક્ષીલમમાં-કારભારીઓનાં દારસ્થાન-વિલાસી ગમના તુરનો-પ્રજનો પોદાર-
 વીરાંગનાની બદાદુરી-વિગેર પ્રસંગો આજેલમ ચિતારવામાં આવ્યા છે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ

હજી એક નવિન તક તમારે હાથ છે

પેલુ વીર્યવાન ચિત્રપટ જે સેક્રો જણાએ ત્રણ ચા. વાર જોયું છે તે

ત્રીજું અઠવાડીયું મદન કળા ચાલુ છે

જેનો અનુપમ બોધ આપવા લોકો પાતાના કુટુંબો સાથે ઉલટી પડ્યા છે તે

કાઉન સીનેમામાં જઈ જુઓ

આવે છે

આવે છે

શારદા ફીલ્મ કું. નું નવીન ચિત્રપટ

જેમાં

સુદર રાજ ખટપટના કાવાદાવા છે—એક અનરના અદ્ભુત રાગારીક પ્રસંગો છે—દૈવી ચમત્કાર અને કાલીકા શક્તી અને પૂજનું અદ્ભુત રહસ્ય સમાયલું છે—
જેની સુદર ગુથણી-મજેદાર લખાણ તમને મુગ્ધ કરશે

સુવર્ણ કમલ

ચાને કાલીકા મૂર્તિ

જેમાં

પુણ્યભૂમીના સમ્રાટ સમરકેતુના સિંહામન અને તાજની ચોરી—તે મેળવવા બહાર પડેલા બાયલો તેમજ વીર યુવકો—ચીત્રકુટ પર્વતપરથી સુવર્ણ કમલનું આણવું—ઈંદ્રને છોડી અપ્સરાએ નાનવી સાથે બાંધેલો પ્રેમ—નારદની નારદકળા—અપમાનિત મુર્તિનું ઉકું રહસ્ય તમને જોતોજ મમળશે

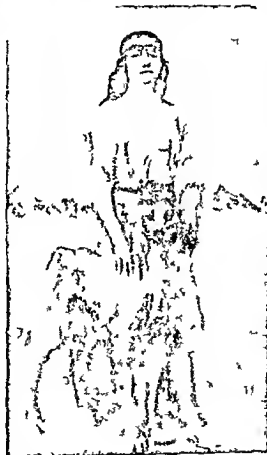
અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટીટ—કોટ મુ બાઈ

૩ જી અક ૨૨ તા. ૨૯-૯-૨૬
જીક નકલ ૨ આનો બહારામ ૧૧ આનો

વાર્ષિક લેવામ ૩. ચાર
બહારામ ૩ સવાચાર

માજ-મજા

માર્ગ-મતીક્ષા

ગઈ કાલથી આખી મુંબઈ ગાજ રહી છે !

કેમકે, મુંબઈની શોખીન ખજાનો માનીતો બહાર રોકીને રાજ
'એડી પોલો' મહાન ૩૦ લાગની સીરિયસ સાથે આવી લાગ્યો છે.

અમુલ્ય ખજાનો

એક ફરોડા રૂપિયાનો ખજાનો
આ અઘવાડીએ અમારા પ્રેક્ષકો માટે
અમે ખુલ્લો મુક્યો છે. જે ભેગાની
અમે તમને ખાસ
લક્ષ્યમજુ કરીએ છીએ
પંથારો અને લુચો

ઓ હા

ચાંચીઆઓનો દોર

આજે ચારે બાજુએથી મુશરી ગયલા
મુશરીમાં ૧૭મા સૈકામાં ફરવાઈ લુદારો
ઓનો દુવો દોર ચાલતો હતો તેના ખ્યાલ
આજકાલના સુલેહ
શાંતીના મુશયમાં
દેવળ ભેગાથીજ આવી

ઓ હા કી દો ર

દો ર

લુદારો કેપટન કિડ— સાથે
ચાંચીઆઓનો સરદાર કેપટન કીડ મુસા-
ફરોના વહાણો ઉપર હુલ્લો લઈ જઈ કેવી
લુદ ચલાવે છે અને કેવો રીતે તે મુસા-

શકે છે ત્યારે આવીને લુચો.
કોમિક બહાર એડવર્ડ
એડી પોલો જેવું પાત્ર લખવે છે. તેના
પ્રસારીય સાદગી અચિતજ તમને દગ

ફરોને શુદ્ધાત્મ બનાવી તેમની દોલત ઉપર
કબજો કરે છે, તે બોધને તમે કૃપી ઉશો. મુશ-
રેલા મુશોપજુ જંગલીપજુ તમને તેની આજની
ઉનતી માટે આશ્ચર્યજનક બનાવશે.

કરી નાખશે. તેની મુંદરે પ્રિયા લેડી બેનિ-
સની યાદગાર વફાદારી, એક ઉમરાવતુ એડવર્ડ
વિશ્વ લયકર કાવત્રુ, પ્રેમની હરીફાઈ અને
લેડી બેનિસે આપેલો પોતાની મિલકતનો ભોગ
વગેરે બનાવોથી આ સીરીયસ ભરપૂર છે !

ગ્લોબ સીનેમા સેન્ટ્રલ્સ શક

વખત:- ૫ા, ૭, ૮ા, ૧૦ા શની રવિ ખાસ ખેલ ૩ા વાગે.

ભાવ:- રૂ, રૂ; ૧; ૦ા; ૦ા; ૦ા; ૩ ટેક્સ સાથે.

આ એક ખાસ નોંધ લેજો
કે, આ એડીપોલોની સીરીયસ ખજાસ
ચતાંજ માદન કું. લી. નો ડ્રામા
રેસ કી ઠેસ જે ધર્મપત્ની

ગોકળ અષ્ટમી માટે ખાસ
સોમવારે એકજ દિવસ માટે ખાસ કિડ
લાડખોના તહેવાર માટે
કેલિન્ડર કુંજ વિહારી બતાવવામાં
આવશે.
સીરીયસ બધે રાખવામાં આવશે.

શ્રાવણ વદ ૭

રવિવાર તારીખ ૨૯ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ હું. અંક ૨૨

આ જાણીતી પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓના પાત્રો કલ્પિતજ દેખે છે. તેમ જીવંત વ્યક્તિ પૂરતો ઉપજતી કાલેજી નથી. અ. મે. મ.

કાનુડા તારી બંસી

કાનુડા તારી બંસી ફરીને બજાવ, રસહીણ હૃદય મુરત સુગતામાં રહેની રેસ રેલાવ-કાનુડા ગીતાના ગાનારા કોઈ ગીત અગીત મુજાવ; હું નથી પ્રેમ હૃદય ગોપી, છે રસહીણ સાથજનાવ-કાનુડા ભુજવાં એક, એક ભુજવાં, હું, હું, હું, હું મય સાવ, સાંકડેને લમય ફરનારો કોટી મંત્ર લજાવ-કાનુડા બલથબે, હવથબે એ દુજ જાડુષ ખેલ જમાવ; જડ ચેતન નાથે એક તાડે નૃત્ય અનૃત જતાવ-કાનુડા સ્વર્ગ બુદ્ધી, વૈકુંઠ બુદ્ધી ગોપી, ત્યમ સર્વ બુદ્ધાવ, 'દૃઢ વહાલું' વૈકુંઠ નહીં આગુર જાણ ફરી બોલાવ-કાનુડા વૃંદ વનમાં બે વાંસ પુટયા તો તેને આગ લગાવ, રસહીણું મુજ હૃદયતણી નળિ છેદી છિદ્ર પડાવ-કાનુડા બ્યાં મુધી સ્વાસ રહે તન બાકી બંસીનાડ મુજાવ, પળ બે પળ લટયો લટયો તે હવનનો દહાવ-કાનુડા દિવાના.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૪ થું.

એક કલાકમાં બપો મુસાફરીની સ્ત્રી તૈયારીએ કરી લીધી તેખા મહેબાબી જાદાર પાવને અમેને હાજર થઈ નહિ. મારી સંમિતીએ તેખા બનુચરોને જણાવું હવે કે, તેખા બારેજનુસાર બને તિર્થવાના કરવા જઈએ છીએ. મહેબાબી જાદાર નીકળતી વખતે મને મારીના સ્ત્રી રેખા જાદાર પાડું પાડું હવું મારા બા ગુપ્ત રેખા મને જાણ ઓળખી શકુ નહિ.

મારી સંમિતીનું નામ દલિયા હવું. કારણમાં હું બને દલિયા એકજ ઉંટ ઉપર બેઠાં હતાં, પરંતુ બે તથા માર્ગ દર જવા બાદ તેના ઉંટ પરથી હું ઉતરી ગયા અને પૂર્વ પેલા કારણ કરી બાદમાં જામન કારણે દલો તે ઉંટ પર બેઠા. દલિયા અને મારો ઉંટ પાસે પાસે ચાલવા લાગ્યા.

રત્ને સાધનાં મેં અનેક પ્રકારની વસ્તુ દલિયા કાપે કરી, પરંતુ જુલોડા વિશેષની વિશ્વજનીય પાત્રી હું મેળવી શકી નહિ. તેજે માત્ર જોઈતું થયું કે, કાલ જનુ કલાકની પ્રાત્રમે તેને પ્રથમ ક્યારેજ એક નાઈ-મત રત્ન નમજ કાળું ટે. જુલોડા

બારે ખુલી રીતે બહાર નીકળે છે, ત્યારે તેના સર્વાંગ પર ધુરળો હોય છે. જતાં બધા જાણે છે કે તે પરી નેપું સૌંદર્ય ધરાવે છે. બુદ્ધિમાં અદ્ભુત હકીકત છે. અત્યંત દરિદ્રો પ્રત્યે તે બધી દયાળુ છે. એ સિવાય તેનામાં બધા અશ્વય શુભો સમાયેલા છે. તેણે કેવી રીતે દૈવીશક્તિ પ્રાપ્ત કરી હિંબા કષ્ટ શક્તિના પ્રતાપે આટલી બધી પ્રભાવશાલિની છે, તે કોઈ જાણી શક્ય નથી.”

મેં પૂછ્યું:—“મને મારી નાખવા શા માટે આટલા બધા પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે?”

દક્ષિણે કહ્યું:—“તમારા ચતુર્યોનો પર્વ કરવાની શક્તિ તમે જુદા પારોમાં પ્રાપ્ત કરી છે, તેને લીધે તમારો પ્રાણુ-વધ કરવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે તમારા ચતુર્યો માને છે કે, તમારા મૃત્યુ સિવાય તે શક્તિ જુદાની પાસે આવશે નહિ.”

મેં મનમાં વિચાર્યું કે, લાવાકાન પશુ મને તેજ વાત કહેતા હતા. તે સિવાય અર્ધચંદ્ર ગુપ્ત શુદ્ધમાં કેવી રીતે મને મળ્યા તે વિષે પશુ મારા મનમાં ચિંતા રહ્યા કરતી હતી. મેં તેને પૂછ્યું:—“કુ જે ગુપ્ત શુદ્ધમાં હાડપિંજરોની અંદર વાસ કરતો હતા, તે મજબૂત તમારા સિવાય ખીન કોઈને બંધારે છે કે નહિ?—યુ ખીનજો પશુ તે સુરંગ પથમાંથી ગમનામગન કરી શકે છે?”

દક્ષિણે સહજ હસીને કહ્યું:—“તમે શા માટે આવે પ્રશ્ન પૂછો છો? તમે યુ જેમ માને છો કે, મારો પતિ તે શુદ્ધમાંથી યુક્તિ મેળવી આપણું અનુસરણ કરશે?”

“ના, કુ જે ચિંતા કરતો નથી, મારી છગાશાવું કારણ જુદું છે.”

“યુ તમે ત્યાં કોઈ ખીન માણસને જોયા હતા?”

“ના, અન્ય માણસની મુલાકાતની વાત જુદીજ રહી, પણ તે ઝોરડાની ભાંકરતા જોઈ કુ તો દિગ્મુદ્ર બની ગયો હતો જ્યાં ત્યાં અરિય નિરતપ્રધના અને અધકાર માણસને ભયભીત કરી દે તેવા હતા.”

“પરંતુ કુ તો અસપદાનને પત્ર લખી તમારી પાસે મોકલ્યા હતા?”

“હા, તે કુ જાણું છું. પરંતુ તમારા સિવાય ખીન કોઈ ત્યાં આવવા જવાના ગુપ્ત માર્ગથી માહિતગાર છે કે નહિ, એજ કુ જાણવા માગું છું.”

“જુદો, આપણી આગળ ચાલતા બે જોગ જુદો પશુ તે સુરંગ પથ વિષે જાણે છે તમારા માટે આદ્યોરોડો તેજોજ ત્યાં લાગ્યા હતા, એટલુંજ નહિ પણ મારી આટલા મુશ્કેલ તેજો તમને ગુપ્ત રચાને રાખી આવ્યા હતા.

અમારી આગળ ચાલતા એ બંને આકાશ તરફ મેં બરાબર નીરિક્ષણ દિશ્યો જ્યુ. તેજોમાંના એકને મેં ક્યાં જોયો હોય એવો મને ભાસ થયો. ક્યાં જોયો હતો? એકાએક મને શાદ બાધું જે હારાઓની ટોળાએ મને અપાઠે હાંટ્યો હતો, એ તેજોમનિજ એક માણસ હતો. તેજોજ મારી બેંગ હાંટી લઈ તેમાંથી

ચીજ વસ્તુઓ કહાડી લીધી હતી. અત્યારે કુ તેનીજ સાથે ચાલતો હતો. ભાગ્ય ક્યાં લઈ જઈ હતું તેની મને બંધાર પડતી નહોતી.

મેં દક્ષિણને ચિંતિત લાગે પૂછ્યું:—“તમારા જળના માણસે મારો પ્રાણુ લેવા માટે સદા તૃપ્ત હોય છે, જતાં આપણે તેજો તરફ જઈએ છીએ તેની કાંઈ મને સમજ પડતી નથી.”

દક્ષિણે કહ્યું:—“તમે બર્ષ ચિંતા ક્યાં કરો છો. ચતુરના હાથમાંથી તમે મારો ઉપકાર કર્યો છે. મને પ્રાણુદાન આપ્યું છે જતાં અમારા જળના માણસો તમારો વધ કરે એ અસંભવિત છે. જે કે, તેજો અત્યંત નિષ્કુર, હતાકારી અને હારાઓના સહ-ચર હોય છે તો પશુ જેણે તેમના પર ઉપકાર કર્યો હોય તેના પર અપકાર કરી તેની સામે દ્વિધાવાર ઉગમે તેવા તેજો નમક-હરામ નથી.”

હાજી અણુ સલામતી નિષ્કુરતા વિષે મેં સાંભળ્યું અને અનુભવ્યું હતું તે બધું મેં તેને કહી સંભળાવ્યું. માન જુદોજ નામ ક્યાં આવે નહિ અને તેજોજ મને આસન્ન મૃત્યુ ગુપ્ત-માંથી બચાવ્યો હતો, તે વાત જુદાની રાખી.

દક્ષિણે કહ્યું:—“દરમુખતિ હાજી અણુ સલામત પશુ કોર હાથેના છે. કોઈ કોઈ વાર અમારા જળના લોકો સાથે પશુ તે એવી દયાહીન રીતે વર્તે છે કે, તેજો તેના તરફ વિરક્ત બની જાય છે. તેની નિષ્કુરતાને મને જેટલો પરિચય છે તેના ચતાશની પશુ તમને બંધાર નથી. તમારી સાથે તે જેવી મુલાકાત રીતે પૂર્ણ છે, તેનો મુકાબલો ખીનજોની સાથે કરી નેતા તમે પશુજા જાગ્રતશાળી હો, એમ જણાય છે. તેનો એકજ દાખલો આપું છું. આખિલ પર્વતની તળેટીમાં એક વાર અધારાં સેને-જાવણી નાખી હતી. તે વખતે એક યુવાન-ચતુર સેનપતો હોય હિંબા રેચોતો ગુપ્તદૂર હોય તે કહી શકતી નથી-કરતો કરતો દરમુખતિની હાંવણીમાં આવી પહોંચ્યો. દરમુખતિના અધિકારુકાર તરતજ તેને પકડવામાં આવ્યો. પછી તેના બંને કાન કાપી કેમ સેનાપતિ પાસે મોકલાવી આપ્યા. ખીન-દિવસે તેનું નાક કાપી મોકલાવી આપ્યું. ત્યાર પછી તેના બંને હાથ કાપી મોકલી આપ્યા. આવી રીતે તેના નાક, કાન, હાથ કાપી ત્રણ અઢવા-વાડી સુધી રીંખાવી મારવા જતાં તેના કાંપની શાંતિ થઈ નહિ. તેના કાપી નાખેલા અંગ પર ખજૂરનો ગોળ ચોપડી તેને ખજૂરના વૃક્ષ સાથે બાંધી લેવામાં આવ્યો. લાંબો જમણી શીડીએ તેના શરીર પર ઉકારવા લાગી અને તેજોના અર્ધજન ચટકાની મૃત્યુ વેદનાથી રીંખાઈ રીંખાઈ તે બિચારો ત્રણ દિવસે મરજીને સરજી ચયો.”

ઉપરાંત વાત સાંભળી મારું હૃદય ધબકવા લાગ્યું. કુ લંબજીવ રચે જોલી ઉઠયો:—“ઓહ, કેવી નિર્દયતા?”

દક્ષિણે જોલી:—“નિર્દયતાની વાત શી કરો છો? આવો અપારાધી ચતુ પદના માણસો પરજ ગુનગરમાં જાવો છે એમ આપ સમજતા નહિ. દરમુખતિના હાથે રતપદનો બાળક, વૃષ

હવેના કાષ્ટ હટાડી શકાય નથી."

મેં પૂછ્યું:- "તારે આવા હૃદયહીન-નિષ્કર્મનાં દળ તરફ પાછા ફરવા માટે તમે કેમ આટલાં બધાં બ્યાકુલ થઈ ગયા છો?"

"કેવળ પ્રેમને માટે. જે પિંજરામાં આપણે ફસી રાખે તેવા પ્રેમીની કું પક્ષપતિની નથી. તેજા કટકપક્ષ પ્રેમ કરતાં પંજરાવાદક મૃત્યુને કું સેંકેડા વાર પસંદ કરે છે."

"પરંતુ તમેને તો ત્યાં સુખનો ખિલકુલ અભાવ નહોતો. જ્ઞાનપ્રાપ્તિની વડી ભેગમ જેવું માન મળતું હતું. તમારી સેવામાં સેંકેડા ઘસ-ઘસીએ હાજર હતો. અપ્રુષ્ટ પાનનો અને અમૃત્યવ રત્નાગારનાં તમે માલિક હતાં."

"તે વાત સ્પષ્ટ છે; પરંતુ મનુષ્યના જીવનમાં કાષ્ટકાષ્ટવાર એવી મહી આવી જાય છે કે, તેજા કહેવાતા રવજાં સુખને પણ જાત મારવાનું તેને સન થઈ જાય છે. મારા જીવનમાં જે એક બતાવ બન્યો છે, તે મારા સ્મૃતિપટમાંથી ખિલકુલ છૂંકાતો નથી. તેને બસવાનો પ્રવલન કરે છે" પણ જાણતો નથી-દિલ તે તરફ ખેંચાયો કરે છે."

"તે શું બતાવ હતો?"

"જે દિવસે કું શેખના હાથમાં મંદિરની ચક્ર તેના બે દિવસ પહેલાં અમારા જળના એક માણસની સાથે ઉછેરબદ્ધ મળ્યાં જ કું જ્ઞાન-જ્ઞાન શુભાવી બેસી. અચાનક પવનના સપાટાથી મારા સુખ-ધરતો છુટી ગઈ. મારું કું સુખ જોતો જ તે મુગ્ધ થઈ ગયો. કું પણ તે રૂપવાન જીવન પુર્યતે જોયું, તે દિવસથી તેને મનથી વરી સુખી. તે દિવસથી જોયો ઉલ્લાસના મનમાં એક બીજા તરફ આકર્ષિત ન થવા લાગી. મેં મારા પિતાના મુખે સાંભળ્યું કે, તે હાજી અમુક કલમનો એક વિચારી સેનાપતિ છે. જે સદસી પીંડરે અલહીયામાં બેસે તો અત્યાચાર આરંભે દેતો કે. ખીસીએ તેના જીવનમાં ત્રણ પોકારી ગયા હતા-તેઓએ તેને પકડવાને માટે મોકલે છતાં પણ કહાયું હતું. તે એ તેજા નિષ્કર્મ-અત્યાચારી હોય. કું તેના પ્રેમમાં પામલ બની ગઈ છું. મૃત્યુકાળ સુધી કું તેનો પ્રેમ છોડી શકીશ નહિ"

"તારે તમારા તે પ્રેમીને મળવા માટે જ તમે શેખની પાસેથી ન્હાસી છૂટ્યાં છો એમ ખરતે?"

"હા, તેને મેળવ્યા વિના મારું જીવન ક્યારે પણ સુખી થવાનું નથી. તેવું સુખ એક હાથ માટે પણ કું ભૂલી શકતી નથી-જેથી જીવસ એવી આશા પણ નથી. ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ, પશ્ચિમ આરે દિશાએ ફરવું પડે તો હરકત નહિ, પણ તેને મેળવ્યા સિવાય કું રહીશ નહિ."

આ પ્રમાણે મુસાફરીમાં ત્રણ દિવસ નીકળ્યા ગયા. એણે દિવસે પ્રજાતમાં દક્ષિણ અને કું ઉત્તર બેસી સિગરેટ પીતાં કર્યાં ગલાવનાં મુસાફરી કરી રહ્યાં હતાં એટલામાં અમારા એક પુખ્તપક્ષે જાવવાનું મનની વીલ પાડી. તેના ચિત્તકાર સંભળી ટોળાંનાં બધાં માણસો બાંધીત થઈ ગયાં. દક્ષિણએ તરતજ પોતાના સુખ પર છુટી નાખી દીધી.

દૈનિક મિત્રીમાં પચાસેક સચમ અરખાએ અમને ધેર લીધા. અમારાં માણસો તરતજ સામે થયાં અને લાજા જામો એટલામાં દક્ષિણની નજરે તે ટોળાના સરદાર પર પડી. તેણે તરતજ તેને પીકાવેલો અને ઉચ્ચ સ્વરે બોલી લીધી:- "લાજ-લાજ!" સચુર કર."

"લાજ સબ સંભળતાજ. સરદાર ચમક્યા. તેણે તે છુટ-ખાવાળો રમણી તરફ જોયું. રમણીએ તરતજ મોં પરનો છુટો કહારી નાખ્યો. સરદાર અભયપૂર્વક બોલી ઉઠ્યો:- "શાજ દક્ષિણ બેઠેન?"

"હા."

"અહિં ક્યાંથી?"

"શેખની પાસેથી છુટીને પિતાની પાસે જઈ છું."

તરતજ તે સરદાર પોતાના માણસોને દક્ષિણારમિયાન કરવાનું કહ્યું. પછી પોતાની બેઠેન તરફ ફરીને બોલ્યો:- "બેઠેન! મારા નિષ્કર્મ વર્તનને માટે માફ કર, તને એળખ્યા વિના અમે તારા માણસો પર હલો કર્યો હતો. ચાલ, આપણા સુલતાન નજીમાં જ છે ત્યાં જઈએ." સરદારના આ પ્રુલાસા પછી દરેક પેઠીપોતાનાં દક્ષિણાર મિયાન કર્યાં. પુખ્તનો કોલાહલ, આદિમવાના નિમિષાનમાં પરિચુત થયો. માન કું એકત્રે એ સંવાદ મોલ્લ અરવરચ થયો. કાવલીન બની મેં દરજી સરદારને પૂછ્યું:- "તમારા સુલતાન અહિં છે?"

"હા, તેઓ ન્યાં સુધી અમારી સથે છે, ત્યાં સુધી કાંઈને કાંઈ સામવાનું કારણ નથી. કારણ કે, અમારા સુલતાન હાજી અમુક સલામ સદરખાં બજેબ-અનુલ-પરાકમલાળી નરવતિ છે." એણે ધીમે ધીમે આગળ વધવા લાગ્યા. બરાબર મધ્યાહન થયે તેઓ દરજીપતિની ડાવણીમાં બારી પડેલા. તે વખતે ડાવણીથી થોડે દૂર ત્રણ છુટખાવાળો રમણીએ મારો નજરે પડી. તેઓમની એક બંને જોઈ ચિરિયન બની, ચક્ષુ સામેની વિરુદ્ધ જાળામાંથી કડોલક વખત રિયર દિશાએ મારો સામે જોઈ રહી પછી તરતજ ત્યાંથી ચાલી ગઈ. તે રમણી મને એળખતી હોય, એમ લાગ્યું. તે રમણી શાજ હોતી જોઈએ? કું તે મારો શાજ પરિચિત રમણી હતી? એવી અંકા મારા મનમાં ઉદ્ભવી.

(અપૂર્ણ).

વેચવી છે-જુની અને ૨૬ થયેલી હાંદી ફિરોની રાખીએ સુવેલીંગ અને ન્હાના સીનેના વાળાને અનિ કીમતી.

સરો-મ. ને. ૯૦ મોજ મનદ
ગીરમા મુજાઈ ૪

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અપવાદ અસરોની આલુમાં હાથમાં સસ્તી
અરાં જેવાં બહેનો તેવાં

જાપાનીઝ કલચર પહેતાં વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જ્યાંય અરીદી બધ છે, કલચર
નામે બેજોળવાળો પ્રોટા માલ લઈ ઠગાવા કરતાં
અરાં કલચર લઈ વાપરવામાં વધ્યા શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછેરેલી માછલીઓ
કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકે ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારા બેરાઓનો શોખ
સલામત પુરો કરો-તમારા હાથ જમાવો
થેર બેમાં પણ માલ ભેગો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬. ધાયમન્ડ હાઉસ, વાચા આંધી રોડ,
મામદેવી-મુબઈ નં. ૭

૩.૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીર્ડિંગની બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (૨૯૪૨૬ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

ગીલ દરેક બાતની સાયકલો ૩૫ થી ૩૨૫૦

તેમજ સાયકલોના દરેક હુક સામાન મળશે

ઓરડર સાથે ૩. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાણાવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ માલબારી રોડ મુબાઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોફીનો મારે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી ચંક, સિનેમા ચંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો-મોજ-મજહ કાર્યાલય

ખટાવ બીલીંગી ગીરગામ મુબાઈ નં. ૪

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુસ્ત હેન્ડ કેમે.

અરલી અને સસ્તા હમારે પોસેથી મંગાવો. પો.
નફોથી બજો. સેખનવિલા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા ૫
રૂપ, એ ફરત છે. આનાથી આપ જાનવર રૂપલ : ફિલ્મ
પુરૂષ અને સુદર મહેલ હમારત સીન સીનેરી બોજ બગીચા
વગેરેની બધી એક સેકેડમાં કાર્ડ સાઈઝની પાટી કાઢો છો.
ફિલ્મ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાઢ જોતો ત્રાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે કુદરત મોકલવામાં આવે છે કીમત
ફોટ કેમેરાની રૂ. ૩ ૮. અર્થ ના લખો.

પત્તા-ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધીની બુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર આ
એજાને કે વગર યંત્ર મંત્ર સિધી વગર
અરય કરી સંસારી મનોકામના પ્રજ્ઞ થશે અને મુત્યુની ઠી.
મે તજ ખાસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રા. ૧ ૮. ખ. બુક

૮૪ આસન ચિત્રોત્તમ કોંકશાસ્ત્ર

બી પુરોનાં સર્વે સુપ ભેદ લક્ષણ, મનચાક્ર ચંદ.
આપિ, વાંજોનો ઇલાજ, ચક્રન સમુદ્રિક, વશીકરણ ચંત્ર, ચંત્ર
તંત્ર, બાહ્યકર્મ વ અનુક આપવો કિં. રા. ૧૧. અસલ
વિલા કિં. રા. ૧૧.

૫-તો-બેનોરમ જે રવાજ દેશસેવક કુંપની. અલીગઢ સીટી

આજકાલનાં નાટકો

કુમળી કુળી.

મોન-મંગલ માટે ખાસ
અવલોકનકાર-રા. દેવીકાન્ત.

(મધ્ય અંકથી માલ)

રા. શયદાના નવીન નાટકો વાંચના પરીચય અને અંકમાં કરાવી સુકમા છાએ. કોમિશની વસ્તુ નાટક છે. જેની દેવામાં આવેલી હોવા છતાં જેની રીતે નાટકમાં રેખા વિદ્યાસનો ચીતાર નિરંકુશ કાવયો ચીતરવામાં આવ્યો છે તેવો જ રીતે કોમિશમાં પણ એ ગિમ્મસ ચીતારને વિશેષ પુરો કરી ખતાવવામાં આવ્યો છે. નાટકમાં જે વસ્તુ રજૂ કરવામાં આવી છે તે કાંઈ નવીન નથી. આથી વસ્તુ ઉપર આજ સમયમાં ગુજરાતી રંગમંચ ઉપર ઘણાં નાટકો બજાવામાં છે. 'લક્ષ્યાધિપતિનો રમણ', 'જુવન જુવારી' એક જ પૂર્વ વગેરે નાટકોની વસ્તુ કાંઈક અંશે આ નાટકને મળતી હોવા છતાં એ વસ્તુ આલેખવામાં થીતલ લેખકોએ કાપ-છાની માફક વસ્તુને નાગી બનાવવામાં આપ્યું નથી. જનસમાજના કલકા વર્ગની હવસી દૃષ્ટિએ પેલવાતોજ હેતુ હોય એમ તેમના આ નાટક ઉપરથી સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે. જગતમાં ઉત્કૃષ્ટ એટલું કંઈ નથી હોતું તથા હાલને એ બાળુ હોય છે, એ સિદ્ધાંત અમને મેળાય છે; પરંતુ કમળાવાળી અખિને આપુ જગત પીછું દેખાય છે, એ નિવસ પ્રમાણે આ આખા નાટકમાં જેવળ કાળી બાળુ ચીતરવામાં જ કહેવાતી કળાની સાધના થતી હોય એમ માની લેવામાં આવ્યું છે. વસ્તુને મનોરંજન બનાવવા માટે વિવિધ સ્વભાવનાં પાત્રો રચાયાં જોઈએ. સલાચારી આદર્શ પ્રત્યે સાથે દુરાચારી અધર્મ પાત્રોને દંડ બનાવવાથી વસ્તુ વિશેષ ખોમી છે; પરંતુ કુશળ લેખક કે લોકનાયક નાટ્યકાર અનીતિ અને અધર્મ તરફ સદૃશ પણ પહોંચાત કશીયો નથી. સલાચારી પાત્રોને છેવટે વિજય અને દુરાચારીઓની કુદૃશ બતાવવામાં કુશળ લેખક એટલી નથી સાધવાનના રાખે છે કે, દુરાચારી પાત્રોની સૌમ્યતા સ્થિતિ જોઈ પ્રેક્ષકોને અતરમાં એવાં પાત્રો લેખક તેમનાં કાળે આટલે કલકાતો તિરસ્કાર ઉપજે. ઉપર સુધી અધર્મ પાત્રોને વિદાસ સરિતામાં રચના પૂર્વાક રાખી જવા બાદથીમાંથી પૂરી બતા લેખક છેવટે પાંચ મિનિટમાં તેમની કામાન્ન દુઃકા રજૂ કરે એથી નહિર પ્રજા ઉપર અધર્મ પાત્રોના દુરાચારનો જે દંડ હાથ પડે તે દૂર થતી નથી. વળી અધર્મ પાત્રોને મોજુ ચીતરવામાં જ મળે છે. જગતની કાળી બાળુ સાથે

પુત્રી કરી બતાવવી એને જે દિલ્લીની કળા કહેવામાં આવતી હોય તે એવી કળાની ઉપાસકાથી મધુ ગુજરાતી સાહિત્યને મળે. અરી શુષ્કિ આ-શુષ્કિ છે. આદિત્ય પશુ તેમજ છે. માનવનાં મિત્ર સંસ્કારી, સંધર્મ અને સારગ્રાહી થઈ કહે એવા પ્રયત્ન સેવનારને આનંદપ્રિયનો પ્રચારક છે; ખાસી 'સંસ્કારમાં આ નરક છે; હું એ નરકનો ચીતાર બતાવવી તમને સ્વસ્થ બનાવવા ધન્ય હું.' એમ કહેવું એ નિર્ધાર છે.

સત્ય તથા કળાને ઉપાસક હોય તેજ ખરી કવિ છે, કવિ એટલે ધર્મોપદેશક કે સામપ્રચારક નથી; નીતિ તથા ધર્મની જે વાત ધર્મોપદેશક પતિત-શુષ્કા ઉપદેશ કે સુચારી સમજાવે છે તેજ વાત કવિ સંદર સાલકારિક અને લખિન ઉપમાઓથી સમજાવી શકે છે. ખરી કવિ એજ છે અને કળાનું ખરું સ્વરૂપ એજ છે. ખરી રીતે ઉપદેશક અને કવિનું કર્તવ્ય એકજ હોવા છતાં બન્નેની કાર્યપ્રણાલી વચ્ચે ઘણું અંતર છે. કવિ-દાનાશાલ, નરસિંહરાવ, ખમરદાર, નાટ્યકવિ કાલોભાઈ, વાલ્મીકીય વગેરે એ આજે ગુજરાતના કવિવરો ગણાતા હોય તો તેનું કારણ એજ છે કે, તેમણે સત્ય સનાતન ઉચ્ચ સિદ્ધાંતોને તથા આદર્શોને વિશુદ્ધ બાવતાની કાવ્યામાં રચિત્વાથી રજૂ કરેલાં છે. ગુજરાતે તેમણે સ્પષ્ટ નથી કર્યો એમ કહી શકી જો છતાં ગુજરાતને મર્યાદા ઝાળગી તેમણે નમતાના પુલ્લા બાળક તરફ દૃષ્ટિ સુધારી કરી નથી. વીર, હાસ્ય, કદરૂપ, રોડ વગેરે રસો આલેખવામાં જેટલી કુશળતાની જરૂર નથી પડતી તેટલી કુશળતાની જરૂર અમરિત જુગારે આલેખવામાં પડે છે. નાટ્યકાર કરતે પોતાના નાટ્યચાત્રમાં કવિને મદદ-પ્રેરણા કરે છે એમાં સદૃશ પણ અનિશ્ચયોક્તિ નથી. આધુનિક ગુજરાતી રંગમંચના નાટ્ય-લેખકોને જાતના નાટ્યચાત્રોને સારગ્રાહી દૃષ્ટિમાં અવગણ કરે તો તેમાંથી લેખને પોતાના કર્તવ્ય સંબંધીનું ધણું જાન પ્રાપ્ત થાય તેમ છે અને તેથી ગુજરાતની વર્તમાન રંગમંચની અધો-ગતિનું કાંઈક અંશે નિવારણ થાય તેમ છે.

પ્રાણજીવન જામતો માણસ આફ્રિકાથી પંદર લાખ રૂપિયા કમાઈ ગુનાઈ આવેલો છે, ગુનાઈ આવનારને તે રસ મંજરીની માયાળગનો શિકાર થઈ પડે છે. જહી પાતાલેખની દૃષ્ટિમાં રસનાજ વિહારી, બૈયાથી અને તરંગી છે તે આફ્રિકામાંથી પંદર લાખ રૂપિયાની આપ કમાઈ કરી આવે એ અશક્ય છે. જો એને બાપકમાઈવાળા બનાવ્યો હોત તો કાંઈક સ્વાભાવિક નજાત; પરિશ્રમ, સંધર્મ અને ઉદ્યોગો માણસને જરૂરી વસ્તુ છે એ સુતરું આ સ્થળે વિસ્મરણ થઈ હોય એમ લાગે છે. બાપ-કમાઈવાળા માણસેજ પેલાનું મદત સમજતા નથી હોતા અને સમાજમાં ગુપ્તવે કરીને બાપકમાઈવાળા લાચારી લાડી, વાડી અને ગાડીમાં ગુજરાત રહે છે. જે માણસ સત્ય પ્રયત્ન કરી, પશીને ઉતારી દેતા કમાય છે તે તેના કિંમત પણ સમજે છે

બીજા પ્રવેશમાં મંગલા જેવી સ્ત્રી બો પતે પતે એવા

સોળ ખવાડી ધરણું આપે છે કે, 'હું' નેરવાને ત્યાં જઈ તો
 મહારી દીકરીની પછી એવીજ રસા થાપ.' આ રમણે પછી રસ-
 ભાવિતાતું ખૂન કરવામાં આવ્યું છે. પુરુષ પિતા થયા સિવાય
 અને બી માતા થયા સિવાય અપત્ય હિંવા સંતાન રનેક કેવી
 રંગીય સામગ્રી છે એ સમજી શકે તેમ નથી. અપત્ય દુરાચારી,
 વિપત્તિ અને સંપદ પુરા પછી પોતાની જીંદગી પરિવર ચરિત્રવત્તા
 જેવા ધ્વજ છે તો પછી એક દીકરીને-વિધાતાએ આપેલી કુમળી
 નિષ્પાપ-કળાને તે રાંક થવાનું કહે અગર એવી પ્રતિષ્ઠા કરે અને
 એકે જનેનાં એવી પ્રતિષ્ઠા કરાવે એ સપેદાશય ઉપજાવે એવું છે.

વળી વિશેષ આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે, એ પછીના
 ત્રીજા પ્રવેશમાં પ્રાણુજીવન પોતાની પ્રતિષ્ઠા ઉપર પ્રાણી દેરવે
 છે. આ વસ્તુ માનવ સ્વભાવથી તદ્દન વિરુદ્ધ છે એમ દિગ્ગંજીરી
 સાથે કહેવાની ફરજ આવી પડે છે.

પ્રવેશ ચોથાથી કુમળા કળાના કૌમિકનો આરંભ થાય છે.
 એ સંબંધી વિશેષ વિવેચન કરતાં પૂર્વે કહેવું જોઈએ કે, કૌમિક-
 કર્તા કાંઈ નવી વસ્તુ નથી તથા જુની વસ્તુને નવીન રૂપમાં રજૂ
 કરવામાં પણ લેખકને સાક્ષાત્ત મળી નથી. આજકાલ મુખ્યત્વે
 કરીને ગૂઝરાતી રંગમંચ ઉપર ને કૌમિકા કાનવાય' છે તેમાં
 એક જુદાને ચોદ પંદર વર્ષની બાળિકા સાથે પરજુણી પુણીની
 રુબેટી અને નવી જીની વિષયસંપદાને ધીતાર રજૂ કરવામાં
 આવે છે. અન્યાસીના કૌમિકની નકલ કરવામાં પણ રા. સપદા
 સફળ નીવડ્યા નથી. હાસ્યરસ કોને કહે છે એ સિદ્ધાંતાના
 દિમાખતી રા. સપદા સમજતા હશે કે કેમ એ એક સંદેહક્રમ
 પ્રશ્ન છે. ભો ગમ-વિકાસ હાવશાય અને અવિલસ શબ્દ પ્રયો-
 ગને જ હાસ્યરસ તરીકે રજૂ કરવામાં આવે તો લેખકની બાલી-
 ચાતુર્ય માની શકાય. ગૂઝરાતી રંગમંચ ઉપર હાસ્યરસને રજૂ
 કરવામાં ગાલ જમાનાના કાંઈ પણ નાટકકાર સર્વશ્રેષ્ઠ સજ્જતા
 નથી મેળવી શક્યા એમ દિગ્ગંજીરી સાથે કહેવું પડે છે. નિર્દોષ
 હાસ્યરસ રજૂ કરી પ્રેક્ષકોને દિલસ પ્રશ્નન કરવાનું કામ સહેલું
 નથી તથા એ કળા કોઈ સિધ્ધાંત નાટકકારજ સારી રીતે
 આધી શકે છે. બીજી તરફ બંગલેશ્વર ઉપર દિગ્ગંજીરી, બુદ્ધ,
 દીનપંડુ મિત્ર, મિત્રીશચંદ્ર વેપ જેવા સમર્થ નાટકકારો વિરુદ્ધ
 હાસ્યરસને રજૂ કરી નાખના મેળવી શક્યા છે. મહારાષ્ટ્રીય
 રંગમંચ ઉપર સિદ્ધ હાસ્યરસને સાજતાથી રજૂ કરવાનું કામ
 કે. મઝરી અને ધાંપાદ ફૂજી કોલ્લેક્ટર ખાલી રચ્યા છે.
 તેમની લેખનિમાં ખાલિકર જેવું રાજકીય એનક્સ નહિ હેવા
 છતાં ને રિપયને રા. મઝરીએ રચ્યાં કર્યાં છે તેમાં તેમજ
 આખા સજ્જતા મેળવી છે. આપણી ગૂઝરાતી રંગમંચ ઉપરથી પણ
 રંગ-ગદ્યાભાષ, વાક્યગદ્યા, નયુરામ વગેરે નાટકકારોના અદ્યય
 થયા પછી કેવી સ્વાધર્મો અજવવા માંડી છે એ વિવેચકીય કે
 વિચારકીય પ્રેક્ષકીય અગત નથી. આપણા આધુનિક નાટકકારો
 નાટકકાર કે રસજાનનું માન મેળવ્યા પછી ને નાટક લખે તો
 જાસની રંગમંચની શાયનીય ધનિમાં કાંઈક આવકારદાયક પરિવર્તન

અવરમ થાય આ રમણે બીજી એક એ વાત નિર્ધારા જેની છે કે
 કોઈપણ નાટક લખતી બતાવવા માટે કેવળ ચાર કલાકનો વખત
 હોય છે. એટલા વખતમાં નાટકની, અંદર કૌમિકના ચાર પાંચ
 પ્રવેશ ભેળવી દેવાથી અપલ નાટક બોલેએ એવું ખીલી નીકળતું
 નથી. હમણાં તો નાટકની વસ્તુ ગમે તે હોય પરંતુ અંદર કૌમિક
 હોવું જોઈએ એવી માન્યતા હદ થઈ પડી છે તથા નાટકમાં
 બળદારે કૌમિક ભેળવી દેવામાં આવે છે એ વાત પણ વિચારવંત
 પ્રેક્ષકાથી અજાણી નથી. કેટલાંક નાટકમાં તો એવેા અબજ
 ભવિષ્ય વાટખામાં આવે છે કે, અકબર, શિવાજી કે પ્રતાપના
 વખતનું નાટક લખવાનું હોવા છતાં ત્રીજા કે ચોથા પ્રવેશમાં
 વીસમીસદીની મુખ્યની પ્રોલિની કે સુરતની શેકાણીને કૌમિકની
 અંદર રજૂ કરવામાં આવે છે. કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે, નાટ-
 કના કાળ અને વસ્તુથી તદ્દન જુદાં કૌમિક રજૂ કરનાથી મૂળ
 નાટકની જે બાપ પ્રેક્ષકોનાં મન ઉપર પડતી ભેદએ એ બાપ
 આવજુના મેધાજાનરની માફક અદ્ય કાળમાંજ ઉડી જાય છે.

જેવી રીતે 'કુમળા કળા' નાટકનો આરંભ વેશ્યાના ધરણો
 થાય છે તેવીજ રીતે કૌમિકનો આરંભ પણ 'વેશ્યાના ધરણો
 ઉછરેલી અને લગભગ વેશ્યા જેવીજ રિયતિ ભોગવતી કાશીને લેવાજી
 બાંધ પાંખ લલચાવે છે' એ મુદ્દાથી થાય છે. અર્થાત્ કુમળા
 કળા નાટકની તથા તેના કૌમિકની વસ્તુમાં કામાદીપુરાની કાશી
 કુલદાએતુજ પ્રદક્ષન કરવામાં લેખકને સિદ્ધતા અજાણ છે. લેખ
 તરીકે અને કાશી તરીકે ને નો રંગમંચ ઉપર રજૂ થાય છે
 તે પ્રેક્ષકો સાથે એટલી હદ સુધી પડે છે કે, પ્રેક્ષકોને તેમજ
 બળે કે, ઉલ્લેખોજ કેમ ન સમજતા હોય. એ જાને નો
 રંગમંચ ઉપર રજૂ થતાં ગૂઝરાતી રંગમંચિનું એડીઅન્સ મૂખ્યતાની
 પરાકાષ્ટા બતાવે છે, તથા એ મૂખ્યતાના લાભ લઈ જાને નો
 રંગમંચિનું અસ્તિત્વ જુની જઈ પ્રેક્ષકોની કેડી કરવા માંડે છે.
 એક રમણે જેવો કાશીને કહે છે કે, 'સુદુકે ધરમે' બે ધડી મોજ
 કરેજો.' ને લેખકોને દિંદી બજાવના આ તરીકે ચીતરવાની કાળજી
 રાખવામાં આવી છે તેનેજ મુખે 'હા, ધડી ને બલે
 'બે ધડી' શબ્દ રા માટે ઉચ્ચારાવવામાં આવ્યો હશે ?
 'નિર્દોષ અને નીતિમાન અલ્લાહિક પ્રસિધ્ધ કરવાનાં બધુમાં
 કુંડનાર રા. સપદાને કું પોતાના પતની જાદિર અખર-અરવાની
 ધમ્મજા શક આવી હશે ? તેથીજ તેમજ 'બે ધડી મોજ' શબ્દોનો
 ઉપયોગ કર્યો હશે ? છતાં આ રમણે અદરનો બેદ બજાવ્યો સુદો
 શક જાય છે. 'એના ધરમાં બે ધડી મોજ' કરેજો' એ શબ્દો
 એવા આશ્ચર્યથી વાપરવામાં આવ્યા છે કે, 'સુદાના ધરમાં આપણે
 સંતાનક (શી કકુરોને શબ્દ) કરીશું.' પોતાના પતની જાદિર
 અખર નીતિમાન સાદિત્યને પ્રચાર કરનાર તંત્રી આવા આશ્ચર્ય
 કરે ત્યારે આપણે તેમના મુશ્મલને કેના માનના ? માણસ મે
 તેથી દંભ કરે છતાં અમુક અમુક એવા પ્રસંગો ઉપરિચિત થાય
 છે કે ને પ્રસંગોએ તેનું અસહ રૂપ બળે અનુભવે પ્રકટ થઈ
 જાય છે. બે શબ્દો માટે એમ ન બન્યું હોય તો એ આનંદની
 વાન અમે માનશું.

“મોજ-મજલ” નો મુરખખો.

સૌનીનું ખીલ.

માવજીભાઈ સૌની પાસે રાત્રી ખીમચરે થોડાક કામીના લાગ્યા. આંકડો રૂપિયા ૩૨-૭-૫ બાકી હતો. બે માસ પૈસાની રાત્રી નેમ માવજીભાઈને પૈસાની માંગણી કરી.

“કૃપા કરી માઈ ખીલ મોકલો.”

કામળ પહેંચતાની સાથજ વળતી, પોષ્ટે માવજીભાઈને પોતાનું ખીલ પાછું મળ્યું. તેની ઉપર લખ્યું હતું કે:—“કાણ ના કહે છે? આપનું ખીલ આ સાથેજ મોકલ્યું છે.”

માવજીભાઈને કંઈ ખીલની અમત નહોતી. એને નાણાંની અગત્ય હતી. તેથી ફરીને ખીલ પાછું મોકલ્યું. એક માસ રાત્રી નેમ ચણ નાણાંનું ન મ નિશાન નહોતું. એટલે પાછું લખ્યું—

“કૃપા કરી મારો આંકડો મોકલો.”

વળતી ટપાસે માવજીભાઈને એક પેટકાડું મળ્યો. તેમાં લખ્યું હતું કે:—“કાણ ના કહે છે? તમારા ખીલનો આંકડો રૂપિયા ૩૨-૭-૫ છે.”

માવજીભાઈ આ વાંચી થોડાક માલીપ્રદાન કરી નાખ્યું. દવામાં ચૂકીઓ પછુ ઉગામી. પરંતુ દિવસ પછી પાછું લખ્યું:—

“કૃપા કરી મારી નીકળતી રકમ માટે ચેક મોકલો.”

વળતી પોષ્ટે અસુતર મળ્યો. તે આશ્ચર્યકારક હતો. ચેક આપ્યો હતો. પંચુ તે ફારો હતો. સહી વગરનો હતો. સાથેની મિટીમાં લખ્યું હતું કે:—“કાણ ના કહે છે? માંગણી પ્રમાણે રકમ પોરે ચેક મોકલ્યો છે. રકમ અને તેને બદલે રાખી લીધી છે.”

માવજીભાઈ તો રેત ફૂટ્યા. કળજી હાથ ન રચ્યું. આખરનો ઉપાય તેણે અશ્રમાળ્યો. લખ્યું કે:—

“દને મારાં ખીલના પૈસા મને મળવાજ નેમખે.”

અસુતર મળ્યો કે:—“કાણ ના કહે છે? હું પણ એમજ ધારું છું.”

તોપણ પૈસા નહોતા. માવજીભાઈ બુઝાસું ખાતાં ખાતાં વિચારતાં કે દરે શું રહ્યું?

વ્યાસ વિનોદી

આનંદી કિશક—(વિદ્યાર્થીને તમારો મારી) ને સાંભળ (બીખારજીને તમારો તેના હોકારને સાંભળી) આ અમલ હોકારો માથન વાંચતાં નથી શીખ્યો પછુ એના નેવા મિખારી પાસેથી સાંભળાને શીખ્યો છે. તું આવડો મોટો ચયો પછુ—

હોકારો—(મિખારી રડતાં રડતાં)—પછુ એને નેવો મિખારી શીખવવા મળ્યો તેવો મને મળ્યો નથી (વધારે રડતાં) પછુ દવે

ઈં ધારું છું કે જલદીથી શીખીય.

મોતીચંદ માધવજી—(ધાંધલ કરવાથી સૌની લગામજી ઓજાં જેવો એ હેતુથી) મેં આનો લોટો કરવા કહ્યો તો? ચાલે લાવ મને ચાંદી મારી પાછી આપ. આને હું શું કરું (અંભો હાથ કરે છે.)

સૌની (કંઈ પોરે લોટો લઈ માથે લખ દબાડી મારી લોટો વાળી) હવે શેઠ ન પાલવે તો આપની ચાંદી પાછી.

શેરને માથે સવારોર

મોતીચંદ શેઠ ચોલીસ લાણ લઈ સૌની પાસે ગયા તે કણુ—ચાર ચારના છ ઝુમખા બનાવળે. ક્યાં પર ચુકવા છે.

સૌની—(ચાર લાણ સેરવી) શેઠ આ તો વીસ છે તે કેમ? મોતીચંદ—(સૌની પાસેથી ગણવા માટે લાણ લઈ પોતે બીચાર સેરવી) કીક હં. હું જૂઠી ગયો. પાંચ બનાવળે. (આપે છે.)

સૌનીભાઈ પોતાની હોશીયારીથી છકક ચઈ ગણવા વગર પેટીમાં ચુકે છે. ઝુમખા બનાવતી વખતે ઓળા માલમ મદારથી તેને અપચુપ ચાર કાદી ઝુમખા બનાવવા પડે છે.

નાનો હોકારો—સર, મારા આપે તમારું નામ શું છે તે પુછજ્યું છે.

મારતર—નવલક્ષા હીરજી વકિન્ના. સમન્યો કે? હોકારો—હા સાહેબ, મારતર—તું કહે નેકે? હોકારો—નવલક્ષા હીરજી વટાણા. મારતર—(હસીને તથા હોકારોના કાન પકડીને) અધા નવલક્ષા હીરજી વકિન્ના બોલ નેકે.

હોકારો—(મારતરને હસતા નેમ હસતા) અધા નવલક્ષા હીરજી વકિન્ના!

તે—હું તને એટલો ચડ્યું છું કે તારા મુખ માટે તારી—તેથી—ત્યારે તો આખી એક શાષ્ટ્ર તરીકે વરતળે ને મને કંટાળો ન આપતા.

ગડારીમાર—મને રવખું આવ્યું હોત કે તું મારી પાસે અરધી મારતો હોશો હતો, મેં ના કહી એટલામાં મને ચાલ આવ્યું કે તું મારી પાસે પાંચ રૂપિયા માગે છે તેથી મેં તરત મરડી આપ્યા.

બીખારમાર—ત્યારે તો બચ્યા મળી આપ મારા પતિ રૂપિયા દેહો. નહિતર તેં આપ્યા છે તેવી રસીદ બનાવ કારણ કે હું માથું છું તે તું રવખાથી કણમ કરે છે.

ગડારીમાર—પછુ તું મારી પાસે માગે છે તેવો હસતાવેજ ક્યાં છે?

મુસાદર પી. એ.

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

સિનાર્યો બુક

સિનાર્યો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી કોસ પાનાની ચોપડી.

આકેલા દરેક કોલમ-નંબર-રથગ-પાસો અને એક્શન સાથે અનેક સીનેમા પ્રોડ્યુસરોની ખાખતોથી ભરપૂર લગભગ ૨૦૦ બરો સીનેમા સમાવેશ કરી રાકાય તેવી દાખામાં રહી રહે તેવી નાણક બુક.

ખાસ બાણીતા લેખકો અને હાયરેક્ટરોના મત લખને તૈયાર કરવામાં આવી છે. કિંમત માત્ર રૂ. ૨ પોસ્ટેજ ભુલું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાર્યો એટલે શું, વસ્તુને સીનાર્યોના આકારમાં કેમ મુકવી? એકલના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની કેલીક એટલે ખાખતો સાથે કેમેરાની કેલીક આજખ આપતી એક અતી કીમતી બુક

નવીન લેખકોને અતી કીમતી.

આ ઉપરાંત બાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાર્યોમાંના કેલીક રજાંતરથી ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીમત. અગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧.૧૧

લખો મોજ-મનક કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ નં ૪

આવે છે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

બંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બર્દીખ બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

શૌર્ય-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રદક્ષિણી ભંડુર
એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તારીખ જોતા રહો

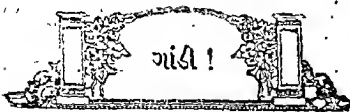
બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના મહારાં રાહરો ફરાંચી,
અમદાવાદ, મુંબઈ, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
રાહરોમાં બુક થઈ ગઈ છે.

લખો—

સુદર્શન ફિલ્મ કું. ૦

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

લખનાર—મિસે કરવત

“અરે ચંચળ ! ક્યાં ખરી મઠ ! ભાગી ક્યાં મઠ રાંડ !
આવવા દે આજ રાંડનો ટાંડીઓ વાદી નાખું !”

“સાજના ચાર વાગી ગયા છે. તે વખતે એક મહાનમાંથી
હારનો પાંદો હિંગો કરી એક અઘાર વર્ષની સુદરીએ ઉપરના
અંગે કહ્યા: તે વખતે એક યુવક કે જેની ઉમર લગભગ વીસ
વર્ષની હતી, જેણે આખર તકાના ચરમ ધારણ કરેલા છે,
હાથની અંદર છતી રાખેલી છે તે ઉપરના મહાન આચળ પેલી
સુદરી પાસે આવી બોલ્યો—“શું છે લાભી ! કોનો ટાંડીઓ વાદ-
વાની ચિંતામાં પડ્યાં છો ?”

—લાભી લર્ભા ચઢાવી બોલી:—“તમારી પેલી મનાવીતીને,
જેને તમે માયા ઉપર ચઢાવી છે, મારું ચાલતું હોય તો હું તેનું
મેહું ન જોઈશું. અરે મને તેમ હોય પણ “નીચ તો સદા નીચજ
રહેવાના ! સાપને કાલે અચૂત પાવ પણ તેનું કોરબ ચઢાવું !
કાલસાને દૂધથી ધૂવા તોપણ કાળાજ રહેવાના ! જો નીચ ચેતાની
નીચતા છોડે તો નીચ અને હિંગોને ભેદ ક્યાં રહેશે ! આવા
વખતે તો સૌથી પહેલું કાણું મરે છે રાંડ ! અને કામ વખતે
તો પતો નહિ.”

યુવકે હસતા હસતા કહ્યું, “એમાં ચુંડું શું ! શું વાત છે !”

ભાભીએ કહ્યું—“ચુંડું એમ કે જ્યારે કુંસુરી હતી ત્યારે રાંડ
અને પંખો નાખવાને બદલે ગુમ મઠ મઠ. મારું મારું કૌપ્ય કરી
બેઠાડી, જ્યાં અને નિંદા આવવાની તેવારી મઠ ત્યાં પંખો
બેઠ. અને હું પરીનાથી લીળાઈ ગઈ. ધરીકમાં પાણી પીવાનું
બંધાવું કાઢે, તો લરીકમાં પેસાળવું ! મારું કરી પાછી મેઘાડી પણ
પાછીએ ગુમ.”

યુવકે હસતા કહ્યું—“રાંડે કામ તો ચલું ખરાજ કહું પણ
જવા દે. હજી બચ્ચું છે.”

“હા આ આ...બચ્ચું” છે કેમ ! આવ્યાં તો સૌથી
પહેલે આવ છે. વાતમાં પણ પહેલે નંબર જાણે ધરડી ડોસી,
અને તમે કહી દીધું કે બચ્ચું છે ! આવવા દે આજ રાંડને !”
ભાભીએ કૌપ્યથી કહ્યું “અને અંદર ચાલી ગઈ. યુવકે પાસેના
ખંડનું બારણું ખોલી અંદર ગયો. આ ખંડ સાધારણ રીતે
સબુજારો હતો. દીવાલ પર મહાત્મા ગાંધી, લોકમાન્ય તિલક
ચિત્રે નેતાઓની તથા ચાર મોટી મોટી જાણીતા ટાંચામાં આવી
હતી. એક બાજુ કપાટમાં સુદર પ્રસ્તાવે દેખાતાં હતાં. એક બાજુ
ટેબલ અને પુર્ણ રાખેલાં હતાં અને એક બાજુ પર્લેજ પડેલી
હતી. પાસેજ સફેદ ચાદર ખીજાવેલ ગાંધી તરિકા મોઢવચામાં

આમ્યા હતા. યુવકે છતી બાજુ પર મૂકી ચરમા ઉતારી મેજ પર
મુક્યાં અને ત્યાર બાદ પાટલુન કાઢી ઘોલીયું પહેરી લીધું. પલંગ
પર બેઠો અને પાંખે પડેલા પંખોને લઈ પવન ખાવા લાગ્યો.

ચોટીકે પગ વીસા પછી ટુરન એક તેર વર્ષની બાલિકા
ખંડની અંદર આવી. તેણે વધું જવામ હતો, છતાં તેની આંખો
સુદર દેખાતી હતી. એની આંખો કાળી અને મોટી હતી. મહેરો
જોળ, મોઢું નહાવું, નાક પણ નહાવું, સીધા ખાંધાની, તેના શેઠ
પણ પાતળા હતા આ વખતે તેણે સફેદ વસ્ત્રો ધારણ કર્યાં હતાં.
બાલિકા ખંડની અંદર આવી. પમલુંછણાં પર ઉભી રહી. યુવ-
કને જોઈ તેણે મહેરો આનંદમાં આપ્યો. કમારને બે હાથથી
પકડી રાખ્યું ચરીરનો સર્વ કાર કમાડ પર રાખી બોલી—“તમે
આમ્યા !” યુવકે શિર નિચું કરી પલંગ પર બેઠો હતો. બાલિ-
કાના સંપર્ક કર્યાનાં તેણે સિર ઉંચું કર્યું અને તેના આંખ
એકાદસે ફેટીકવાર જોઈ રહ્યા બાદ બોલ્યો.

“ચંચળ ! આજ તે પંખો ખરેખર બેઠ્યો નથી કેમ !
ભાભીને મરમીતો લીધે નિંદા નહિ આવી તેથી તે આજ તારા પર
જુદજ નારાજ છે.”

ચંચળના મનમાં બધું પડેલું. તેણી ધરધરવા લાગી, અને
નજર બારણું પર ટેરની નાની આજળાઓથી કમાડને ખોતરતાં
ખોતરતાં બોલી—“મેં પંખો નાખ્યો તો.”

યુવક—“ભાભીનું કહેલું એમ હવું કે વારંવાર હું પંખો
નાખતા નાખતા ભાભી જતી હતી.”

ચંચળ મૌન રહી.

યુવકે આરતેથી કહ્યું—“કેમ ! બોલતી નથી !”

ચંચળ આરતે રહીને બોલી—“એકવાર પાણી પીવા મળતી.”

યુવકે હસતાં હસતાં કહ્યું—“અને બીજવાર ?”

યુવકના મોઢા પર હાથનાં ચિન્હો જોઈ ચંચળ પણ આનં-
દમાં આવી અને રહેજ રહાજ હસતા યુવકે બોલી, “બીજવાર
અને જુદજ નિંદા આવી હતી.”

યુવક—“નિંદા આવી હતી તો શું સુવા ચાલી ગઈ ?”

ચંચળ—“નહિ સુવા નહિ, પણ મોં ધોવા મળતી. પંખો
ખેચતા જો હું સુઈ જાઉં તો ભાભીજ અને મારે છે અને તે-
લાજ મોટે હું મોઢું ધોવા મળતી કે નથી થઈ ન આવે.”

યુવકને દિલમાં લાગી આવ્યું. સિર નીચું કર્યું ચંચળ
તો આજળ મનાણે નખેલી કમાડ ખોતરતીજ હતી. ફેટીક
વાર પછી યુવકે સિર ઉંચું કર્યું અને કહ્યું—“ભાભી જુદજ
નારાજ છે.”

ચંચળ—“હું હાથે પગે લાગી મનાવી લઈશ.”

યુવક—“જો તને મારવાનું કહેતી હતી ! મારશે તો ?”

ચંચળ—“મારશે તો મારે શબ્દ કરીશ.”

યુવક—“તને લાગશે નહિ !”

ચંચળ મૌન રહી.

યુવક—“વળી પાછી યુવ થઈ મઠ ! આંદિ-આવ ?”

ચંચળ ધીરે ધીરે યુવક પાસે પહોંચી ગઇ. યુવકે તેની પાંદ પાંદ હાથ ફેરવતાં ફેરવતાં કહ્યું, “એલ તને નહિ લાગે?”

ચંચળ—“લાગે નહિ કેમ?”

યુવક—“તો પછી?”

ચંચળ—“પછી શું? લામશે તો થોડીવાર રાંધે લઈશ?”

યુવકે હસી પડ્યો, અને હસતાં હસતાં ઉઠી બેઠો, “ચાલ લાભીયો તારો સલાહ સંપ કરાવી દઉં.”

(૨)

ચંચળે દલકી જાતની હતી. તેનો પિતા શેઠ પ્રાણલાલનો ગાડી હાંકનાર તો નહિ પણ ઘેઘાની બરદાસ-ચાકરી કરનાર સમૂહ હતો. ચંચળને માતા નહોતી, એની માતા બન્ન આપીને મુતત્ત મરણ પામી હતી અને તેના પિતાએ લાકડાંથી ઉછેરી મોડી કરી હતી. ચંચળ બ્યારથી ચાલવા શીખી ત્યારથી પ્રાણલાલ શેઠના ઘરે આવતી જતી, ત્યાંથી તેને ‘ખાવાનું’ અને ‘પહેરવાને વસ્ત્ર’ મળતાં. પણ બ્યારે ચંચળ છ વર્ષની થઈ ત્યારે તેના મુંદર મહેરાથી શેઠ પ્રાણલાલના ન્હાના ભાઈ પ્રીતમલાલનું ખ્યાન બેચાડ્યું. તે ચંચળને વારંવાર પ્રેમથી બોલાવે. એના કાલા તોતામ શબ્દમાં એને મળ આવતી. એક દિવસ વિચાર આવ્યો કે ચંચળને લખનાં વાંચનાં શિખવવું જોઈએ.

પ્રથમ તેજ ફિલ્મથી તેણે લખાવવાનો પ્રારંભ કરી દીધો. આ આચરણથી પહેલાં તો એના મોટાભાઈએ કપડાં આપ્યાં. તેની સાથે પણ બહુ બીજાં અને બોલી—“એવી દલકા કુળનીને લખાવી તમારે તેને સતિ સીતા કે સાપીની બનાવવી છે? નીચ જાતિને લખીને કરવું છે શું? આ ઉપરથી તો રપબ્દ જણાઈ આવે છે કે ધીરે કલિયુગ આવ્યો. વાહરે! વાહ! દિવસ છીક ઉઠી ગયાં વહેવરાવે છે! એ દલકા કુળની તો દબે લખશે વાંચશે કેમ? અને ઘેઘાની ચંદી દબે સારા ધરની એજીએ દળશે!” પરંતુ પ્રીતમલાલે બધાની વાતો એક કાને સાંભળી બીજી કાને કાઢી નાંખી. અંતમાં સ્વર્ગ દારીને યુવજન રહ્યાં. ચંચળના પિતાએ પણ પ્રીતમલાલને કહ્યું હતું કે—“સાહેબ! આ મોટે મારી છોકરીને લખાવે છે! એ બોલે પછી મોરું માનશે નહિ અને કથાકંઠ કીરનાન થઈ જશે તો આ ગરીબનું ધર ઉજાડ થઈ જશે.”

પ્રીતમલાલ—“તમે ચિંતા ન કરો: મારું ચિત્ત એવું નથી કે તે હાસાઈ બની જાય.”

ચંચળના પિતાએ કહ્યું, “બહુ સારું સાહેબ, જેની આપની મરજી ને કરમમાં લખવું હતું તે થશે. પારે તો આ કરમમાં મરીને જવું છે. અને એ છોકરીના કરમમાં ને દરેકે તે થશે. એનાં કરમનાં સાથી આ જાપ નથી.”

*

*

*

પ્રીતમલાલની કૃપાથી ચંચળ યુવરાતી લખી વાંચી ચક્રે છે. એ કે, વાંચવા કરતાં લખી બોલું જાણે છે. કારણ

ચંચળને વાંચવાનો શીક વધારે છે. આટલી ન્હાની ઉંમરમાં એણે ધણી સારી સારી ચોપડીઓ વાંચી લીધી છે. પ્રીતમલાલ ને કંઈ નવું પુસ્તક લાવે તે મુતત્ત વાંચી લે છે.

બપોરનો વખત હતો. પ્રીતમલાલ તેની ભાણીના ખંડમાં પહોંચ્યા પછી પુસ્તક વાંચતો હતો. પાંખના પલંગપર તેની લાલ લાલકાટ ઉઘટી હતી. ચંચળ બારણામાં બેસી પંખો ખેંચતી હતી અને દીવજીપર પુસ્તક રાખી વાંચતી જતી હતી. પ્રીતમલાલ વાંચવામાં એટલો મગ્ન થયેલો હતો કે કેટલો વખત થયો, તેવું પણ તેને જાન ન રહ્યું, પરંતુ ગરમી એટલી બધી પડતી હતી કે પ્રીતમલાલનું ખ્યાન બે ધ્યાન થઈ ત્યારે તેને માલુમ પડ્યું કે કું પસીનાથી તરબોળ છું. આટલું થઈ પછી તેણે ચંચળ તરફ નજર ફરી તો તે પોતાનું માથું કમાડને ઝાટી સુધે રહી હતી. બેળામાં પુસ્તક ઉપાડું પડ્યું હતું. કાળો હાથ પંખાની ફેરી ખેંચતા બંધ પડી ગયો હતો અને હાથમાંની ફેરી ધીરે ફેરવતી જતી હતી. પ્રીતમલાલે આ દ્રશ્ય પસિના લૂછતાં જોયું અને તેને ચંચળ પર ક્રોધ આવ્યો, “નહિ! બરાબર છે! ભાણી આના પર ઘૂસી ચાપ છે તે બ્યાનખી જ છે. કામને વખતે સુધે જવા જ કેમ? અને કદાચ અત્યારે ભાણી જાગે તો મારાં વચર ન રહે. મેં પુસ્તક વાંચવા આપ્યું છે તે નવરાથના વખતે, કંઈ કામના વખતે નહિ.” આટલો મન સાથે વિચાર કરી તેણે પંખાની ફેરી લેવા માટે હાથ લખાવ્યો; પરંતુ વિચાર આવ્યો કે નિંદા આવે એમાં બિચારી એ શું કરે? કાણ જાણે શું એ કુદરત છે કે પંખો ખેંચતા નિંદા બાજી જ જાય. જાતે! થોડીવાર સુધે રહેવા ઘો. પ્રીતમલાલનું ખ્યાન પુનઃ પુસ્તકમાં ઝોળાયું.

થોડી જ વારમાં ચંચળના હાથમાંથી પંખાની ફેરી પડી ગઈ અને હાથ ખેંચતા તેની ઉંધ ઉઠી ગઈ અને તેજ વખતે પ્રીતમલાલની ભાણીની નિંદા પણ પડી. તેણી પસીનાથી લીંબાં એલી હતી. પડ્યું ફરી જોયું તો જણાયું કે પ્રીતમલાલના હાથમાં પંખો હતો. તેણીની આંખ લાલચોળ થઈ ગઈ. બેળાકળી ઉઠી અને ચંચળના તરફ જોયું તો આંખો ચોળતી જોઈ. ‘ઝટ પહોંચે પુરથી ઉઠરી કે તરતજ પ્રીતમલાલે કહ્યું, “કેમ લાભી?”’. ઉત્તર નહિ. તે તો ચંચળ પાસે પહોંચી અને ત્રણ ચાર લાતો લખાવી દીધી અને બોલી, “રહો! કામ કરવા રાખી છે કે મેવા? બ્યારે અમે હાથે પંખો નાંખીશું ત્યારે તને રાખી શું કરવા? શું તારું મોઢું નહેવું જાણ્યું? ચાલ નિકળ બહાર, જો દબે આદિ આપી તો ટીકીઓજ વાઢી નાંખીશ સમજ?” ચંચળ બિચારી રાતી રાતી ચાલી ગઈ. પ્રીતમલાલે આ જાનાવ જોયો. ભાણી પાછી પહોંચે પર બ્યારી બહારવા લાગી.

પ્રીતમલાલ કેટલોક વખત શાંત રહ્યો. ત્યાર પછી તે બેઠો, “ભાણી, તમે બિચારીને આજ બહુ ખરાબ રીતે મારી. તમને આપું નહોતું કરવું!”

“મારું નહિ તો શું કરું? આપના ભાગની છે રાંડ.”

પ્રીતમલાલે હાથ છાડીને કહ્યું, “જોહા ! એ તો બીજી વાત. તેં મારા પાનદાનને અચૂંધ્ધ બનાવ્યો, કારણ અંદર કાંઈના પાન દતાં અને ઘું પાણીને અંદર એ અચૂંધ્ધ ગણાય !”

ચંચળે પ્રીતમલાલને પગથી માથા સુધી જોયો અને પોતાના શરીરને પણ જોયું. પછી દીર્ઘ નિશ્વાસ નાખી સુપ રહી.

પ્રીતમ—“શું વિચાર કરે છે ચંચળ ?”

“મેં એક દિવસ એક પુરતકમાં વાંચ્યું કે જો નીચ જતી ઇસાઇ બની જાય તો સૌ કોઈ તેના સાથે આનંદથી વર્તે છે અને એના સાથે બેસી બોજન સુધ્ધાં કરવામાં હરતા નથી. અંગ્રેજ લોક પણ તેમના સાથે સારી રીતે વર્તે છે.”

“અરે! એ તો અંગ્રેજ તો શું પણ સુમલમાન સાથે પણ ખાવા પીવાનો સંબંધ રાખે છે પરંતુ અમે હિન્દુઓ એ જાતિને અણવાળી અણાણએ છીએ એમ માનવાના છીએ સમજી?”

“એક વાર્તા મારા સમજવામાં નથી આવતી. અને કેટલીક વાર પુછવાનું મન થયું પણ પૂછતાં અચકાતી, આજે એ વાત—”

“કંઈ વાત ?”

“હું રોજ નહિં છું, મારાં કપડાં રોજ ધોઈ છું, તથા ચાર દહાડે કપડાં સાથુથી સ્નાં કરું છું તો પણ આપને ત્યાંના પાણી વિશેરેને અણવાળી મના! મારા શરીરમાં એવો કયો કાચ છે કે જેને અચૂંધ્ધ માનવામાં આવે છે? બીજા એવા મેં કેટલાક જોયા છે કે તથા ચાર ચાર દિવસ નહાય નહિં, કપડાં ગંદાં રાખે હતાં તમારા રાષ્ટ્રવાના કામમાં લાગે! આ શું? મને સમજ પડતી નથી કે મારા શરીરમાં એવી કંઈ વસ્તુ છે કે મને અરુચિ થયેલામાં આવે છે?”

પ્રીતમલાલ વિચારમાં પડી ગયા. “આનો શું ઉત્તર હશે? પ્રશ્ન ધણે નિકટ છે! પણ જો જવાબ નહિં આપું તો એને એમ લાગશે કે આની પાસે જવાબ નથી તેથી તેણે કહ્યું—“વાત એવી છે કે અમારા ધર્મશાસ્ત્રમાં જે જાતિએને અરુચિ જતાવવામાં આવી છે અને જાતિ ભેદ પાડ્યા છે તે પ્રમાણે અમે ચાલતા આવ્યોએ છીએ, પરંતુ જે જાતિને અરુચિ થઈ છે તેને કેમ ગણી છે તે જાણવામાં નથી અને મને તો એમ લાગે છે કે તેનાં ગંદા કાપડો-ગંદાં રહેવાથી આ વહેવાર ચાલુ કર્યો હશે.”

“અને જે ગંદા ન રહે તેનું શું?”

માથું ખંજવાળતા ખંજવાળતા પ્રીતમલાલે કહ્યું,

“હા, ગંદા ન રહે તો ઠીક છે! પણ જેને અમે અરુચિ મનીએ છીએ તેને પવિત્ર કેમ માની શકાય? હું તો જો કે મારા હૃદયથી એમજ માનું છું કે અરુચિ મનુષ્યો જે ચોખ્ખા રહે તો તેમને અણવાળાં કરી પ્રતિબંધ ન દોરે એજ છે. પરંતુ તેને હું અમલમાં નથી મુખી સકતો. લોકો મને ગાંઠે, ઉલ્લુ ધારે. મારા હાથનું એકું પાણી સુધ્ધાં પણ ન પીએ.”

ચંચળ સુપ ચાપ સંભળતી ઉભી રહી. તેનાં નેત્રો અશ્રુથી ધવાધમ ભરાં હતાં તે જોલી, “જ્યારે આજે હવે

તો મને શાં આંતે લખતાં વાંચતાં શીખવ્યું? અમારી જાનિના આંતે અણચ રહેવું એજ શ્રેયસ્કર છે”

“હું તો મિલકુલ ગાંડી છે! આજ તને કોણ જાણે શું થઈ ગયું છે!”

“મને કશુંયે થયું નથી. હવે હું લખી વાંચીશ નેહિ અને જેટલું શીખી છું તેને જુસી જવા પ્રયત્ન કરીશ.” આટલું કહી ચંચળ ચાલી ગઈ.

*

*

*

પાંચ વરસ પછી.

એક ગામમાં ગામમાં યુવકાં આજળ ચાર છ માંજસે તાપણ તાપતા જોતા છે. એમાંના એક આંદામીએ કહ્યું,

“આટલો દિવસ ચડ્યો પણ આજ હજી સુધી ગાંડી નીકળી.”

એક વૃધ્ધે દીર્ઘ નિશ્વાસ નાખી કહ્યું, “ભાઈઓ, હજી એવું મંજલ સારું નથી થયું. શું કહું! કરમમાં લખ્યું હતું તે થયું. જેને ત્યાં અમે નોકર દતા તેણે પણ દવા કાર લખ્યાં કર્યાં. પણ આરામ ન થયો. મેં લખતાં-વાંચતાં શીખાડવાની ના કહેલી. પણ એ અહમ્મલાએ આ મારા જેવા ગમારનું શું કામ માને! ભાઈઓ! કોણ જાણે શું એ થઈ ગયું કે ચોપડી લાગે છે કે તરતજ તેનું મગજ બગડી જાય છે. અદા તદા બકવા માંડે છે, દાંત કાઢે છે, જેટલી ચોપડી હતી તેટલી બધી તો બાળી નાખી.”

એ વખતે એક યુવતી જેની ઉંમર. આઠાર, ઝોજળીસ વર્ષ લગભગની હતી તેં યુવકાંથી નીકળી. સૌ લોકો તેના તરફ જોઈ રહ્યા એનાં વસ્ત્રો ગંદાં હતાં, માથાના પાળો અતતઅતત હતા, મોઢા ઉપર ઉઘાડીનતા માલમ પડતી હતી, યુવકીની નજીક બાંધેલી બે બેસે. અને એક ગાયને છોડી હાથમાં લાકડી લઈ તે દોરને હાંકી નીકળી. જંગલમાં જઈ તેણે બેસીને અને ગાયને ચરવા મૂકી અને તલકામાં એક પથ્થર પર બેસી ગઈ-સુઈ ગઈ. કેટલોક વખત વિભાષાદ તેણે હાથની આંગળીથી જમી ઉપર, “પ્રીતમલાલ” લખી તેનાં તરફ ધણીવાર એક પાનથી. જોઈ રહી. રહેજ હસી. અને તુરંતજ તેના મોંઘાપર ઉઘાડીનતા ધવાઈ ગઈ, એક દીર્ઘ નિશ્વાસ નાંખ્યો અને નેત્રોમાં અશ્રુ કારાઈ ગયાં.

આ વખતે એક બાળક તેની પાસે આવ્યો, અને કહ્યું, “ગાંડી આવી ગાંડી...આ...વી! રે! આ સંભળતાજ ગાંડીએ તરતજ “પ્રીતમલાલ” શબ્દ હાથથી જુસી નાંખ્યો અને મોઢું મરડી ત્યાંથી ઉઠી. વળી ત્યાંથી દૂર જઈ બેઠી અને આંગળીથી જુસી પર કંઈક લખવા લાગી—અરતુ.

(અંતર્ગત)

સીનેમાના સંભાષાર

અખતાર-સા. ચિત્રપટ

નવીન દિલ્હી.

સુમનાજ મહાલ-
કાલીકાનું સુખર પ્રોડ
કચ્છન. લેખક મી.
દેવે. કાયરેક્ટર મી.
દોશી મારતર, ફેટા
મ ફર. મી. નારાયણ
દેવાર.

વરતુ—ગોત્રલ
વંશના કલિદાસનો
એક સદા રજુ કરે
છે. જદાગીર અને
નજદાનના વખતમાં
પુરુષ ઉર્ફે ચલાવત
અને તેની બેચમ
સુમનાજ મહાલની
આ કહાણી છે. મી.
દેવેએ 'બેચમ મહાલ'
ની નોલેસ ઉ રથી
ઉપજાવી કહાલી દોષ
એમ અણુપ છે.
આસોજ માત્ર એટ-
લોજ છે કે મૂળ
વસ્તુને જેવા ભોષ્યો
તેવા તેજા ક-સાર
આપી રાખ્યા નથી
ફેટાગીક સારી ફેરેક્ટરો
ઉગાવી દીધી છે અને
જે ફેરેક્ટરો હાથમાં
લોપાછે, તેમાં પોતાની
કલ્પના ધરાવી એટલું
અંજાણુ કરી નાંખ્યું

છે કે હલે વસ્તુને સોલનાં (સમીક્ષણ કરતાં) વરસોતો
માણ મૂળી એકએક અન્ત કાવી નાંખવામાં આવ્યો છે, તે કેવળ
ખોટું છે. આ વસ્તુમાં હમેશની માફક જુદામતારના સપાટા-
આંધી એક અજગાને બચાવી, બચાવનાર તરફ મોટ કૃત્યન્ન
કરેના, તેના કરતાં મૂળ વસ્તુમાં આવેલી ફેટાગીક અદ્યુત ધટના

નવી દિલ્લ "ભાઈ" પતન "તુ" દરથ (ફે. આ. રુડીએ)

આ જોત વસ્તુ પરેલા પાંચ ભાગમાંજ અમ થાય છે, જ્યે
પણીના કાચમાં આવજના સીનેલું પરિકમલુ થઈ જોવાઈ આવે
છે. અખો અખજ તો એટલા મટે વધુએ ઉમે કે કાયરેક્ટરને
તેમ સીને ફરીથી લેનાં કંઈ સીટીયન-ટુમ કે અભિનયમાં કસો
ફેરાર કરવાનો વિચાર ન આવ્યો.

એને પોછ દોલ તો કંઈ ચોર વંચ નમન.

ફેટાગીક—ફેટાગીક પોમાં વિશેષ ખંત રાખવાની જરૂર
છે. આ ગોમામું તેજો મટે વધુ વધુ દબું અને તેથી
તેની જોખમે તેની ફેટાગીકી સુંદર નીવડી થાય નથી.

અભિનય—સુખન જનું કામ મીસ 'દર અચ્છી રીતે કરે
છે તેની આંખોમાં નિર્ભય પ્રેમ છે. મીસ સુલોચના નરજદાનનું
કામ પૂર્ણ પડાયી કરે છે. તેની આંખોમાં મોટી મહારાણીનો દેન-

દમાય દેખાય છે. માત્ર
પુરુષનો પાટો મી.
સેન્ડોને આપવા કરનાં
મી. નરમદમલો
આપી દોલ તો આ
દિલ્લપત્તુ સરી રીતે
દીધી નિકળત.

પેટામાં અને
સેટીમાં કંઈનીએ
સરો અર્થ કમો છે.
જગરે આફેરેર
જોરેકતોની પજાઈથી
તેની રીતે થઈ નથી.

જે કીતની
આદરાની—પ્રખ
લિલ કુની કુની
લેખક મી. પ્રખ
કુમાર. ફેટાગીક
મી. મુદર કાયરે-
ક્ટર મી. દર્શનપ
પેટા.

વસ્તુ-જનની જરૂર
ખાવન નાજરમાં
પણ મળે આવે છે
તેમજ સાલ જોખના
કલિદાસમાં પણ કાલ
કયા કાલે છે અને
જાવીજ વસ્તુ રોગલ
અટ રુડીનાયગા
જવાવી થયા છે.

એક દેર વરત કંઈક અંશે કટાણા કારેલી તથા દૂટતી માલમ પડે છે. જો કે, આ દિવસને સારું ઓડીયન મળેલું જણાવવામાં આવે છે, પણ તે માત્ર ખીસ યુવાનના રોજ કેન્સરને જ આભારી છે.

ફેટાગ્રાફી—મી. હુદાર. મી. એસ. સી. જેઓએ પોતાના વ્યાખ્યાન ચિત્રપટમાં જે નામના રેજનરી છે, તે આ પીઠનાર જોતાં જરા કાંઈ પડી નથી તેમ નવાઈ નથી. મી. હુદાર જેમ સાહિત્યમાં પોતાને રસ કાયમ રાખવા મથે છે તેમ જો ફેટાગ્રાફીમાં પણ પોતાનો ઉત્સાહ દર્શાવે ન પડવા હતાં હોય તે મક્કમ રીતે આગળ વધશે, તો શુદ્ધરાત મી. હુદાર મટે મચર જનલ.

અભિનય—તેવીજ રીતે મી. હર્ષદગ્ધ મહેતાને પણ અમે બહામણ કરીશું.

એક વિનંતી—કૃષ્ણ દિવસ કંપનીના મુખ્ય પાત્રોની ગણનામાં મિસ એમીલી, યુવાળ અને નંદરાય પહેલવાન પ્રથમ પંક્તિમાં આવે છે. દરેક ચિત્રપટમાં મુખ્ય કામ કરતાં આ પાત્રોને અન્ય મિત્રે માં સાધક દરેકટરમાં રજૂ કરવામાં ન આવે તો વધારે સારું. અમેરીકન ચિત્રપટમાં આમ કરવામાં આવતું નથી અને તેમ મવા પણ દેવામાં આવતું નથી.

ચોથનો ચંદ્ર—હિન્દુસ્તાન દિવસ કંપનીનું ધાર્મિક ચિત્રપટ. ધાર્મિક વસ્તુનું રૂપ રૂપાંતર કરવાને આ કંપનીનાં ચિત્રપટો દ્વારા લોકો જોતાં જરા ધણાં મેલો જણાય છે. અથવા તો ચોથનો ચંદ્ર એવાથી કંઈ દાની યાપ એ લોકમતને લીધે કદાચ આ પિક્ચર જોઈ ન હોય તો પણ નવાઈ નથી. બાકી ફેટાગ્રાફી અને સ્ટોરિયલિસમ. બીજું બધું ઠીક.

નવીન ખખડે—

દોહાદોહ—મી. દેવારે મી. દોમી મારતરની મદદથી પુટ્ટીપુત પાડી રહ્યા છે. બીજા બાજુ મી. દોમી મારતર શીટ ફરદાદલી પણ તેમનીઓ કરવામાં રોકાયેલા જાનવાળ છે.

કૃષ્ણ—કોડુગળ અષ્ટમીને માટે ખાસ શ્રી કૃષ્ણ ભજવાન અને ગે.પી.ઓનો રાસ નામે “મધુ બંસરી” તૈયાર કરવાની ધમાલમાં સર્વે દત્તા. ખુબચરત બહાનું કામ ચાલુ છે. જ્યારે મી. કૃષ્ણકમાર નવીન વસ્તુએને સીનારોમાં ચૂકવા રોકાયેલા છે.

સારસા—મુવજી કમલ પ્રજી યર્ષ છે, અને આષ્ટીવત્ર પીકચર્સ કોર્પોરેશન તેઓના જણાવ્યા મુજબ કુંભકર્ણની ઉપ-માંથી બની ખૂબજગમાં કારાયેલું આગસ ઉઠાડતી માલુમ પડે છે. કદાચ તેની પરીક્ષા સ્ટુડન્ટની સરખાતમાં થઈ નહય, એવો સંભવ દેખાય છે.

પાયોનિયર—કામ ઠંડુ ચાલે છે. મી. આલવારો કંઈ જણાતા નથી.

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીયો—આદ્યાલી ખચ્ખી ચાલતું આ ખાતું અતે જુદી મેનેજમેન્ટમાં જશે એવી આશંકા આવી છે. કદાચ ઠાઈ ખરીદી પણ લે. આશા છે કે નવીન માણસો ઠીક.

પ્લીન અને સપ્ત મેનેજમેન્ટ કરે તો કામ, સારું થવા વિના રહેશે નહિ. કારણ, રૂઢામાં એકટર એક્ટેસોમાં ફેટલાક કામ કરી ખખાતી પામે તેવા માણસો છે. માત્ર તેઓ પર એક સારા કમવાર નેતાની આવરપડતા છે. આશા છે કે નવી મેનેજમેન્ટ તે આવરપડતા પૂરી પાડશે.

સરસ્વતી—કુલારી પાસ મધ મધ છે અને મેનેજરીકમાં મધ કાલથી ચંલુ થઈ મધ છે.

રૂઢાં વેલેન્ડીનો.—

જનમચદર અમેરીકન સ્ટાર એકટર રૂઢાં વેલેન્ડીનો એકેકાઈલીસના દંથી પીતાં તેના ઉપર આપેશન કરતાં મરજુ પામ્યા છે. મરહુમ અમેરીકાની સ્ટીઓનો ધણોજ પ્રિય પ્રથમ હતો અને નીટા નાદીને થોડા વંખનમાં પરજુનાર હતો.

મધ તા. ૨૫ મીએ દેવળમાં મરહુમ મી. રૂઢાં વેલેન્ડીનોનું શય લોકો સેઝો કરી રહ્યે તે માટે ખુદાનું મુકવામાં આવ્યું હતું ત્યાં ફેટલાક નામેથી બરમા તરીકક અને વિરેક જમના કાખમાં બન્યા હતા. કાખમાં તરીકે છોકરીઓ યુદ્ધાં આગળ દરતી દરતી આવી હતી અને મુદ્દાના મહેરાપર પાવર પદ લગાડ્યું હતું અને હેક લાક કરવાની સળી બકાડી હતી. એક છોકરી આંખે કાંઈ બપાડી કુરે કુરે રહતી અને આંસુની ધારા વરસાવતી નજરે પાતી હતી. આની જાનના બનાવેથી વેલેન્ડીનોના મેનેજર મી. ઉલમાને રોષમાં આરેન્ડે જ્યાં મરહુમનું રવાન મુકવામાં આવ્યું હતું તેના ખારણાં સતના વ્યાર વણે બંધ કરી નાખ્યાં હતાં જે વખતે હજારો માણસો એક માઇલ નેટલી લાંબી લાઇનમાં સેઝો કરવા આવું બહાર ઉભેલાં હતાં. લોકોના ડોળાએ દેવળનાં ખારણાં તેડવા કપરીય કરી હતી, પણ પોલીસે તેમને વીએરી નહિયાં હતાં.

* * *
સીનેમાની મોજ-મંડલ.

મેનેરિક—કુલારી.

કૃષ્ણ—મે દિનની બાદશાહી.

કાંપીરીલલ—ક જો નાચ.

ઓળ—જોહાડી દોર.

કાલિન—જાંબની લાડી.

ખાચે—જામડેની ગેરી.

એકદી—ચારલીની આશુક અને ડેન્સ.

મોવેલી—કૃષ્ણ જનમ.

એમપ્રેસ—ધી નાઈટ દોંક.

વેરડ-એન્ડ-ગોન્ડે કાલો.

આ વીકે

ધર્મ સાચો નાશ પાગથો પાખડીઓ પુન્ય છે,
દુનિયાં દિવાની આમ અવળે અસ્ત્રે મુદાય છે !

આજ રાત્રે

ભોળા જન સમાજને આશ્ચર્યમાં આંછ દેટલાક પુરાહિતો શું ધર્મીય ચકાવે છે ?
સન્મિતના લેખારામાં શયતાનો દુનિયાને કેમ દોરે છે-કન્યા વિકૃતના કપાલાનો કેર
મળ પર શું સિતમે વરપાવે છે તેનો તાદર્ય ચિતાર

કૃષ્ણ કૃત

લોકપ્રિય-મોડફન

બે દિનની બાદશાહી

સીનેમાનો એક

અળકતો સિનારો

વધારામાં જન્માધમી વીક માટે ખાસ રજુ થયે મોઝામ

મધુ બંસરી

કૃષ્ણ અકળ લોલા-અંસીના

મધુરાં તાન-રાસલીલા

ભાવિક ભક્તો માટે ખાસ રજુ થાય છે

પદ્યમાં રચેપર કૃષ્ણ દેવનીની એરેસ થીસ ગુલામનો નાચ આ વખતે નવિન તથા મકુરસ દેસાવરો
સોમવારે જન્માધમીને લીધે નાચ નંબ રહેશે.

દાડમ દુવેગાં ૫-૭-૨-૧૨ વાગે શની રતી સોમ ૩ વાગે સોમવાર ૧ વાગે વખાણો થા.

લોકપ્રિય-પિકચર ફાઉસ

કૃષ્ણ સીનેમા

દુષારાંથીએટરન્યુ ચનીરાહ

આવતા શનીવારે-સુવર્ણ કલમ વાને દાલિકા મૂર્તિ

આપે છે

આપે છે

કંબાજીની ધીર નિદ્રામી આખરે ભણત યથેક

આઈડિયલ પીકચર કોરપોરેશન

ભૂજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

કરના બહાદ પાતાલ છે. વખત અને દેકાઈ ભંજુયા
છસાસા હોય તો તે અત્યારે કહેડું નકામું છે

પણ

તમારા માનીતા સીનેમામાં

દેખાવ રહે. માટે-માટે થા તે તમે પોતે જ સોનવર ભેજવાશે

આઈડિયલ પીકચર કોરપોરેશન

મેસ્મેરીઝમની વીડી

આ વીડી કમિય કલાનો જાગરજ છે. જાણી કોઈ માણસ
બૂર, કવિય અને વર્તમાન કળની દર્શાત નવધી કો છે
મુઝેલા માણસોથી રાત કરવી, હમરો માટે ફરતા માણસના
દાવદવાલ નવજુશ, બોવાવકો જાનનેનો પતો તામરો કુદ
પ્રમાણા ઉત્તર આપવા વમેરે દબરો કામે આ વીડીથી થાય છે.
આ વીડીને ખબર મુજબ મુજબ ન આપે તો પેલા પાણ આવીયું.
શ. ર. રા. દ. મ. ઇ. જાના

પતા-મે. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અડીમદ સીટી.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજીડી મુખાઈના બેઠબરમથી બરપુર.

અદભુત યદનાયુક્ત વાર્તા

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

લખો:-મોજ-મંત્રક કાયાલય

ખાડે બંદીમી ગરમામ મુખાઈ નં. ૪.

રાજનગર રહસ્ય

સાબનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

શુભરાતના પાટનગર મધ્યમાં અમદાવાદ ઉર્ધ્વે રાજનગરના પ્રખ્યાત બેદો, શ્રીમંતોની વિલાસ-લીલાઓ, સુદૃઢ બેલસી જેવી રેખાતી નસો ઉર્ધ્વે કુટણીઓનાં કોરસ્તાન, દલસમાં દીવાની બનેલી એક સેદાધીના જીવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, રોમી ધર્મશુદ્ધિને ત્યાંના બનાયારના અખાડા વગેરેથી માલિત્યાર મધુ હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પૌ. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપચોથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુઝા-નીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવફા દુનિયા

દગાખાજ દેસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ

એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરફીનો ભેદ બાણુલો હોય તો

ઈશકનો અંજામ

અથવા

ધ્યાસ્તું પરિણામ.

નામની શક્તિ ટીટકલીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈના એક રાવ બદાદુરત અને દેવપુત્ર પર આવેલા વેરવાવામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું બેદબરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક બેદબરી થયેલી આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કાપી શકો કે ખૂની શણ છે? પ્રકરણે પ્રકરણે રહસ્ય અને બેદબરી બજાવેલી છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પૌ. જુદું.

રશીયન રાજેનશાહના જ્ઞાનખાનાની પોત

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પાઠાર કરતા

ધર્મ શુદ્ધિ અરિત બાણુલો હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

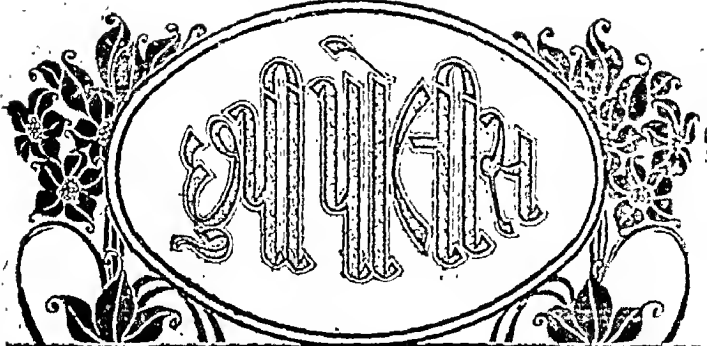
રશિયાના આ અદ્ભુત નરતું જીવન વાંચતાં તમેને ખાતરી થતી કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેટલા બનાયારો થાય છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે શું પણ ખુદ રાજા-વાનાં મહારાણી ગ્રામીનાઓ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રા-પૃષ્ઠ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. અર્ચ જુદું પડશે.

સળો— મોજ મળતું કાર્યાલય ગીરગામ ચર્ચ સામે મુંબઈ નં. ૪.

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

વાને
ચાલુ જમાનાની ચુલે !

(મિલિટન તરત્રાણ)

સાજનાર:-શ. ગુપ્તાવ

આગસ્ટ પ્રકરણનો દુક સાર

કોરોસ રોડથી વિરોધિયા આડન તરફ જતી એક ટૂથમાં
રાતના વખતે રજનીશાન્ત નામના સખ્તનું ખૂન થયું હતું. રજ-
નીશાન્તના બાઈ અંદાશનું પોતાના મિત્ર મુંદરાલાને મળ્યું.
આર્થિક શિથિતિની વિરંજના. મુંદરાલા તથા તેની સાતી દુષીયાના
અંદાશને મીરજ આપે છે. અંદાશને મેર જાડી આપત્તનાની
તેજાઈ કહે છે એટલામાં તેના પિતાના વહીવ તરફથી ૧૪ જાને
છે જાને તેને મોલાવે છે. વહીવને ત્યાંથી પોતાના બાઈ રજની-
શાન્તનું ખૂન થવાની વેતે ખબર મળે છે. ખૂન સુદેન નામનો
પેલિકા ઇન્ફોર્મર તેના પર આપ્યું ખૂન કરવાનો કોડ લાગે
છે. અંદાશને પોતાને મેર આવે છે. અંદાશને મેલિની નામની
એક ખૂબસૂરત કીના ખ્યારમાં પડે છે. પોતાની બાઈ રજનીશાન્ત
પર લમ્બા મેલિનીના પત્નો અંદાશના દાખમાં આવે છે. તે
મેલિની પર વહેવાય છે. મેલિનીના લગ્નકારો ખર્ચાલસ, મિહારી
જ.જ. અત્યંત વહેરે અંદાશને તવાપરતો હજી પ્રથમ રમે છે
અંદાશ આપુ. અંદાશને જાને મેલિનીનું મળ્યું. મેલિની જાને

રજનીશાન્તના સંપર્કે પિતાના અંદાશને. મેલિનીને અંદાશને
પોતાના હપ્ત કરાવે જણાવે. મેલિનીની લાગ પર માનવું
આપવા રિયારે લખ રજનીશાન્તના બાઈ મેલિનીનું મેલિ-
નીને ત્યાંથી વિદાય થવું ત્યાંથી જાડીની લાગી દા મળે છે.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

મરદનો અંધાર અને પ્રેમમાં તારાર.

"એ બાઈ કહી લઈ તમને મળવા જ્યાં છે."

"એ મારા કાકુ છે!"

અંદાશના મુંદરાલા પિતાનખાનાં મેલિની કલિપના મુખની
કરવામાં કરવામાં હોન પત્ની મરો હોય. મેલિનીને સંપર્કિય
વિચાર સંજ્ઞાના મારે પડ્યું તેના અંતઃકર્મમાંથી દૂર થત. નહત.
એવામાં તેના મોઝ મહારે તેને ઉરોગાન જમવાય કદા તથા
પોતાને કથી જો મળવા જાડી હોય એ કાઈ નહિ કાઠાળી
તેણે "એ બાઈ કેવું છે?" એવા મહારેને પ્રેમ કહે.

"હું એમને એવજાને નથી, તેમ. તમને કાલક કામે
છે." મહારે ઉતાર જાડે.

"હી, એમને ક-માન આપી જાડી લાઈ જાડી"
અંદાશને કહ્યું.

મેરજ આપી મરો એટલે અંદાશને પેનના મન કાઈ
કહ્યું. "જાતાર કો મેલિની તે નહિ દેવાઈ નાન્ય, અંદા
કેવ કો દેવી મેલિની."

પિતા નિકમે દેવા એ તરોગાને એ નેજાખત ખૂબ
મળી મરો. એનરેક મુદેલત હી. તેને એવ અંતર જાડી
પડી ઉતર મળ જમ અંદાશને કહ્યું. "હમે આપી તમે
જાડી કરવો?"

મુદેલનામે પિતાનખાનાં પ્રેમક કહી કહેવ. કહે કહ્યું.

“હા, હું સુલેખના કું. ચંદ્રકાન્ત! હું સારી રીતે જાણું છું કે, આવી રીતે હું એકલી અહીં આવી છું એ મને સારું કશું નથી. મારે ના છુટકો તમારી પાસે આવવું પડ્યું છે. હું તમને એક જરૂરી વાત કહેવા ઇચ્છું છું.”

ચંદ્રકાન્તે અતિ રોદધૃષ્ટ રવે કહ્યું, “તમે અહીં આવ્યાં છો તેથી હું ધણા આનંદિત થયો છું. હું તમારો રનેદી છું; તમને હું મારી જાણીને જેવાં સમજું છું. બેઠેલાં બાંધેલાં ઘેર આવે એમાં ખોટું શું છે? આવો, આ ખુરસી ઉપર બેસો.”

સુલેખના પ્રથમ યરમાવા લાગી. એકાદ વખત તેણે દાર તરફ જોયું. એનો ભાવ સમજી જઈ ચંદ્રકાન્તે કહ્યું, “તમે નિર્ભય રહો; અહીં કાંઈ આવરો નહિ. તમને મારે ત્યાં આવેલાં જાણી સુંદરલાલ વિરકત નહિ માય એમ હું ખાતરીપૂર્વક કહી શકું છું. આ ખુરસી ઉપર બેસો.”

ચંદ્રકાન્તે સુલેખનાનો હાથ પકડી તેને એક ખુરસી ઉપર બેસાડી. પછી તેને આશ્વાસન આપવાના ઉદ્દેશથી ચંદ્રકાન્તે કહ્યું, “કાંઈ મહત્વનો બનાવ બન્યા સિવાય આવી રીતે તમે એકલાં મારી પાસે આવો કે કેમ એ સંદેહક્રમ પ્રશ્ન છે. સુલેખના! શું બન્યું છે? તમે તમારા મનની વાત કહી મારા ચિત્તની અધીરતા દૂર કરો.”

સુલેખના સુપ્રગીઢ ધારણ કરી નીચું જોઈ બેસી રહી ચંદ્રકાન્તે કહ્યું, “જે કાંઈ બન્યું હોય તે જલ્દી રહો.”

સુલેખનાએ નીચું જોઈ રહી ક'પતા ક'ટ કહ્યું, “મારી વાત સાંભળી તમે કોષ તો નહિ કરો?”

“કોષ શા માટે કરે? તમારા ઉપર મેં એવા સંયોગમાં પણ હું કોષ કરે તેમ નથી.”

“હું અહીં આવી છું એ વાત તમે કાંઈને કહેશો નહિ.” સુલેખનાએ ગંભીર ભાવ ધારણ કરી કહ્યું.

“એ માટે તમે નિશ્ચિત રહો; એ વાત હું કાંઈને કહીશ નહિ.”

“એક માણસ સંબંધીની વાત હું તમને કહેવા ઇચ્છું છું.”

“ક્યાં માણસ સંબંધી?”

“મોદિની સંબંધી.”

ચંદ્રકાન્તે અત્યંત આશ્ચર્યચકિત બની કહ્યું, “મોદિની સંબંધી?!” આટલું જોક્તાં ચંદ્રકાન્તનું મોં ગંભીર બની ગયું.

પછી ધણા ધીમા અવાજે તેણે કહ્યું, “મોદિની સાથે મારે વિવાહ નક્કી થયો એ વાત તમને તથા સુંદરલાલને કહેવાનો હુકમ મને અવકાશ મળ્યો નથી.”

સુલેખના રૂપાંધ ગયેલા ક'ટ જોલી, “વિવાહ નક્કી મધ ગયો છે?!”

કાંઈ સમજી નહિ સમજાવી ચંદ્રકાન્ત દિગ્મુદ જની ધણા સમય સુધી સુલેખનાના મુખ તરફ જોઈ રહ્યો. તેના વિવાહમાં સુલેખના આવો ભાવ કેમ દર્શાવતી હતી એ તે વિમારી સમજી નહિ.

સુલેખના પણ સુપ્રગીઢ ધારણ કરી નીચું જોઈ બેસી રહી હતી. ચંદ્રકાન્તે મુઠ્ઠા ક'ટ કહ્યું, “મારી સાથે મોદિનીનો વિવાહ થાય એ તમને પસંદ નથી કે? હું વિવાહ કરે તેથી તમને સુખ નહિ થાય કે?”

સુલેખનાએ સંક્રાંચાતો કહ્યું, “પરંતુ તમે સુંદરલાલની વાત સાંભળી નથી—”

વચ્ચે ચંદ્રકાન્ત બોલી ઉઠ્યો, “મોદિની વિરખ તેણે અમુક ક્ષણે કહી હતી ખરી; પરંતુ મને એમાં વિશ્લેષ મદત જણાયું નથી.”

“હું પણ એટલા માટે જ આવ્યો છું; સુંદરલાલ કહે છે કે—”

સુલેખનાને બોલતી અટકાવી ચંદ્રકાન્તે પૂછ્યું, “શું કહે છે? એ બીજા કાંઈ માણસે મારી આગળ મોદિની વિરખની વાત કહી હોત તો હું સાંભળત નહિ; પરંતુ તમારી વાત અલગ છે; સુંદરલાલ શું કહે છે?”

“એ વાત કાંઈને નહિ કહેવાની કમ્પ્યુલત કરો.”

“કમ્પ્યુલત કરે છું; પછી કાંઈ?”

“એક દિવસે સુંદરલાલ સાથે મોદિની સંબંધીની વાત મધ હતી. એ વખતે સુંદરલાલે એમ કહ્યું હતું કે, ચંદ્રકાન્ત એ મોદિની સંબંધીની સ્વપ્ના ક્ષણે જાણતો હોત તો તેને કાળ તાજણ સમજી તેનાથી દૂર જાગત. જે કાંઈ એ જીવતી સુલેખ ચંદ્રકાન્ત અગર તેની અનુસરતીના અપરમા સપાડા છે તેમ સ્વર્ણવતો નાચ થાય છે.”

ચંદ્રકાન્ત બાળુતાથી ખીટી દિશા તરફ જોઈ મંબીર ભાવથી બોલ્યું, “સુલેખના! એજ વાત મને કહેવા માટે તમે આવ્યાં છો કે?”

સુલેખનાએ અત્યંત અપ્રભાવથી કહ્યું, “હા, જાણી જોઈ તમે સંકટમાં સપડાઓ એ કહી તથી.”

ચંદ્રકાન્તે મુઠ્ઠા ધારણ કરી કહ્યું, “સુલેખના! તમારો ભય અસાધ્ય છે. મોદિની સાથે લગ્ન કરવાથી હું સંકટમાં સપડાઈ એવો વિશ્વ પણ કહેવા નથી.”

સુલેખનાએ ભાર દઈને કહ્યું, “તમે કાંઈ જાણતા નથી.” સુંદરલાલ મોદિનીના જીવનના શુભ ગેદથી માંદિલપાર હોય એમ કાંઈ છે. કાંઈ મોદિની અમારે-ધેર આવી હતી.”

“મોદિની તમારે ધેર આવી હતી?” વિચારમાં પડી જઈ ચંદ્રકાન્તે પૂછ્યું.

“હા, સુંદરલાલ સાથે તેણે મોદિનીનામાં એકાંતમાં મુલાકાત કરી હતી; એ વખતે બન્ને વચ્ચે કાંઈ તકરાર થઈ હતી હું પાસેના ખંડમાં હતો.”

ચંદ્રકાન્તે આજન ઉપરથી ઉભા મધ પૂછ્યું, “મોદિની શા દેવડથી સુંદરલાલને મળવા આવી હતી?”

“એ સંબંધી હું કાંઈ જાણતી નથી. તેમનો બન્નેની વચ્ચે કાંઈ તકરાર થઈ હતો, એમની વાતચિત હું બરાબર સાંભળી શકી નહોતી. મોદિની સુંદરલાલને કાંઈ કરવા કહેતી

ગ્રેમને ખાતર ફાંસીની માગણી

પોતાના ગ્રેમને ખાતર પોતે વેચાયા ત્યારે યનાર એક ગ્રેમધેશી અમળા તથા તેને પાછી રેળવવા તેના ગ્રેમને કરેલા યુનની દીલ ચોંકાવનારી હકીકત દાખાકારમાં આપેલા એક કેસમાં રજૂ થઈ છે, આ કદાચી એટલી તો દીલ ઉશ્કરનારી છે કે તે નેવેલો તથા વાતને બુલાવી દે છે.

જે કેસમાં આ હકીકત બહાર આવી છે તે નડીયાદના ફત્તા હી નામના એક ધારાળાએ સેશન-ચ બન્ને તેને યુન માટે કરેલી દેશનીકાલની સજા સામે કરેલી અપીલને લગતો છે.

કેસની હકીકત નીચે મુજબ છે:—

નડીયાદ તાલુકામાં મણી નામની એક છોડરીને યુકીને તેના માખાપ મરી ગયા હતાં. તે વખતે તેની ઉંમર એટલી નાની હતી કે તેના માખાપ કોણ અને કઈ ન્યાતના હતા તેની મને યાદ નથી. ત્યાર પછી તેને અમદાવાદ છલ્લાના ધણકા મામના સુનીલાલ ઉચ્છરી નામના એક વાણીઆએ ઉછેરીને મોટી કરી હતી. મણી ૮-૯ વરસની થઈ ત્યારે સુનીલાલે તેને નડીયાદ તાલુકામાં ગોરધન કશન નામના એક વાણીયા સાથે પરણાવી હતી. મણી ૧૫ વરસની થઈ ત્યારે તેને કુરભાગ્યે તેના ધણી ગુજરી ગયો અને તે વીધવા થઈ. ત્યાર પછી પછુ તે માસરજ રહેતી. ત્યાં નાનાલાલ મણીકર નામનો યજમાનશક્તિ કરનારો ૨૫ વરસનો એક જુવાન ઘાણીય રોજ આવતો. મણી પછુ ૧૬-૧૭ વરસની જુવાનીના ભોરમાં એટલે પુછતું જ મું કે તે બન્ને બધા વચ્ચે ગ્રેમ બધાયો, અને તે મામમાં એટલી બધી બળેશીતી થઈ ગઈ કે મણીના જેઠે ધણીકે સુનીલાલને ત્યાં કાળજી લખ્યે કે મણીને લઈ જાઓ. તે વખતે સુનીલાલ ગુજરી ગયા હતા અને તેના લાઈ પોપટલાસે તેને પોતાને ધેર લેવાની લાખી. પોપટલાસે હવે તેને મુખપના કાઈ શેઠીઆ સાથે પુર્વલગ કરાવી પૈસા કમાવના વિચાર કર્યો. પછુ મણીએ તો ૬૬ લીધી કે “રજુ” તો નાનાલાલ સાથેજ. તેથી પોપટલાસે નાનાલાલને બોલાવીને રૂ. ૨૦૦ માં તેનો સાથે પરણાવવાનું નકી કયું. તે મુજબ મણીને તેની મરજી મુજબ નાનાલાલ સાથે પરણાવવામાં આવી.

ગ્રેમને ખાતર વેચાડ.

હવે નાનાલાલ તો મરીબ બીમુક ઘાણીય હતો. એટલે તે ગ્રેમને બોડાને ખાતાના સાંકા પાવા લાગ્યા. તેઓ થોડા દીવસ આજુબાજુ લોકમાં ગમરપુરા ગામમાં નન દાલના પીન. ધીવચકારને ત્યાં બંધને રહ્યા. પછુ પારે ધેર કેટલા દીવસ નહેવાય તેથી પેતાના

ગ્રેમને મરીબાણના દુઃખમાંથી બચાવવાને મણીએ પોતેજ તેને કયું કે તમને પૈસા મળતા હોય તો માફ કાઢીની સાથે નાનકે કરો. અને પછી કું પાછી તમારે ત્યાં આવવાની તમનીજ કરીશ. નીરાસ થયલા નાનાલાલે આ કહ્યું કયું, અને વીરમગામ પાસે પકરણા ગામમાં લાઈકર નામના એક ઘાણીય સાથે મણીનું નાનકે કયું અને તેનું નામ ફેરવીને કમળા રાખ્યું. તેમાં તેને લાઈકર પાસેથી રૂ. ૧૫૦૦ મળ્યા.

મણી હવે લાઈકરને ત્યાંથી છુટવાનો અપન કરવા લાગી પછુ તે કાપી નહી. કારણ કે લાઈકર તથા તેના ભત્રીજો મોહનલાલ તેના ઉપર સખત બપતો રાખતા હતા, તેથી નાનાલાલે પોતાના પીતામની સલાહથી પકરાણમાં એક ડેરી ખોલી, કે જેથી લાખ બેધને મણીને ઉપારી બવાપ, પછુ તેનો કાઈ લાખ મળ્યા નહી. તેથી નાનાલાલે અમદાવાદ બંધને મણીના ધણીના ભત્રીજા મોહનલાલ ઉપર એવો કાળજી લખ્યો કે તમારે પરણતું હોય તો ઉમરમાં એક કન્યા છે. તેની તમનીજ કરે. મોહનલાલની ભેરી મરી મઈ હતી એટલે તે ફરી પરણવા કુદી રહ્યા. હવે તે તરતજ અમદાવાદ ગયો અને નાનાલાલ તેને સમભવી શેસલાવીને પોતાના પીતામને ત્યાં અજરપુરા ગામમાં લઈ ગયો, અને પાસેના એક ખેતરમાં તેનું યુન કયું. મોહનલાલ મણી ઉપર બપતો રાખતો હોવાથી તેનું કાટલું કાઢવાથી મણીને કુટવલું સહેલું થઈ પડી એમ આશા રાખીને તેણે આ કામ કયું.

પોલીસને યુનની બખર પકતો તેણે તપાસ કરવા માંડી અને કેટલીક ખાતાથી ઉપરથી (૧) નાનાલાલ, (૨) નડીયાદના ધણાના ફત્તા હી તથા (૩) નાનાલાલના પીતામને પકડ્યા હતા. તેમાં પહેલો બે ઉપર યુનનો અને ત્રીજા ઉપર તેમાં મદદ કરવાનો આરોપ હતો. નાનાલાલે કહ્યું કરી દીધું હતું કે મણીને છાલાવવા આ પ્રમાણે મેં મોહનલાલનું કાટલું કાઢવાનો નીશ્ચ કર્યો હતો. મણીએ પછુ પોતાની જુવાનીમાં એજ પ્રમાણે કહ્યું કરી દીધું હતું. અને સેશનસ બજ આગળ આજીજી કરીને કહ્યું કે “આ યુનના માટે સજા કરવી હોય તો મને ફરિયાદ લાકડે લટકાવો, કારણ કે નાનાલાલે તો આ બધું મારે માટે કયું છે, પછુ એને બચાવો.”

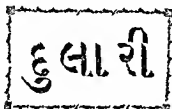
સેશનસ બજ મીઠો કારીએ નાનાલાલને તથા ફત્તા હીને યુન માટે યુ-હેગાર કરાવી જન્મદેશ નીકાલની સજા કરી હતી. અને ત્રીજા આરોપીને છોડી દીધો હતો.

આ સજા સામે બીજા આરોપીએ અપીલ લખાઈ કરવાં લાઈ કારતરને અરજ કરી હતી. જે નામદાર બન્ને સર લલ્લુભાઈ ચાહ તથા પરસીવલે લખાઈ કરી હતી.

વીર્યવાન કહેવડાવનાર પણ ખામલા અને લીરૂ ભૂપતિઓ અને
તેઓના મસ્કાદાસીઆ કારભારીઓને અપણુ
દેશી પ્રજાના ઉદ્ધારનો રસ્તો બતાવતી એક આકર્ષિત ફિલ્મ
સતી સરદારખાની કૃતીથી વખણાયલી

સરસ્વતી ફિલ્મ કું. નું ચિત્રપટ

લેખક અને ડાયરેક્ટર
મી. મણીલાલ દ. જોશી

દેશીઆફર
મી. કરંદીકર

ઇતિહાસના અણુખોલા અક્ષરોમાં મઠાયેલી એક પ્રેમ શૌર્ય અને કરૂણ કથની

સુન્દરીના શોખીન રાજવીથી ત્યજાયેલી કુમળી કળીઓની થતી દશા અને ત્રાસેલી પ્રજાને
છોડાવવા-સ્વતંત્રતાનો જુડો ફરકાવવા-પોતાનો આત્મભોગ આપી શાન્તી આપવા
એક રજપુત રમણીએ કંગાળ કણખીને ત્યાં લીધેલો જન્મ.

ખાસ જન્મપ્રાપ્તીને માટે તૈયાર કરેલી ફિલ્મ

ચાલુ છે આજ રાત્રે આ અઠવાડિયે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

ભાવ હમેશ મુજબ

પ્રાપ્ત—૫-૭-૬-૧૧ રાત્રિ ૨વી અને તહેવારો ખાસ શો ૩ વાગે

આવે છે.

આવે છે.

રાયસ આર્ટ સ્ટુડીઓનું અદ્ભુત સીનેમા ભરપુર સુપર પ્રોડક્શન

પાણીમાં આગ

ખાસ સતી સ્ત્રીનો સચોટ દાખલો બેસાડવા ઉત્તમ આદર્શ અને અવનવા ભાવોથી
ભરપુર પીકચર જરૂર બેવા ચુકતા ના

પર્વે કે જા' મુકે રડે તા. પ-દ-રે
 સુકે નરેલે રે મ્યાનો બાહરગામ રે મ્યાનો

પારિકે લેવાકમ રે, માર
 બદરગામ રે મવાધાર

મોજ-મુજહ

રેશ નગરની કામિની

મંગળવાર

તા. ૯-૬-૨૬

અમાસ છે !

ખેલ ડા. વાગાથી
શરૂ થશે.

બુધવાર

તા. ૯-૬-૨૬

પારસી નવરોજ છે !

એડીપોલો ડા. વાગા
થીજ આવી હાગશે.

ગુરુવાર

તા. ૯-૬-૨૬

પનેતી છે !

ડા. વાગાથી સીનેમા
ચાલુ થશે.

શની રવિ

આનો તમે જાણો છોજ

કે. હુમેશા આ બને

દિવસોએ અમે ડા. વાગે
ખેલ ચાલુ કરીએ છીએ

એડી પો લો

એડી પો લાની બહેન !

એડી પો લો !

હજી મારુસ તમને ખબર નથી. હાઠ વિરૂધ બહેન લડવા બહાર પડી છે.
અમારે ત્યાં ગયા અકનાડીએ ચાલુ થયતી સીરીયલ

બીજું અકનાડીયું

ઓહાકી દૌર

૮ વધુ ભાગ

માં એડીપોલોની બહેન મેરી (માનવીન પોલો) પોતાના લઈ સામે ટક્કર
ઝીલવા બહાર પડી છે ! આ હકતો થયોજ પાવરફુલ છે !

ખલનાનો નકશો ! મેરીનાં પ્રાક્રમો ! ડેવિસના સાહસો

નાચ પાટીનો મેળાવડો ! બટલરે આપેલો દગો !!

સાથે એક લાગતી કોમિક ! હેરાલ લોઈટ કામ કરે છે

એડી પો લો

એડી પો લાની બહેન !

એડી પો લો !

ચાદ રાખજો
આ સીરીયલ ખલાસ
થતાંજ

રેસ કી ટેસ

માદન કું. નો રમુછ
શ્રામાં મુકવામાં
આવશે !

ગ્લોબ સીનેમા

સેન્ડહસ્ટ રોડ

ભાવ:-૩, ૨; ૧; ૦૧૧; ૦૧; ૦૧; ૩ ટેક્સ સાથે

વખત:-પા. ૭. ૮૧૧, ૧૦૧

શની રવિ ખાસ ખેલ ડા. વાગે.

ભુલશો નહિ !

રેસકી ટેસ પછી તેડબ
સુંદર ચિત્રપટ

ધર્મપત્ની

હિંદી અને ઉરદુ ટાઇ
ટલો સાથે દેખાવામાં
આવશે.

सारावती विलम्ब इत इलारीतु द-य

ભૂતબળવી સાગ્ય 'પરીકાનું' દરય

[આઝીવલ પીઠ્યર કારપોરેશન]

શ્રાવણ વદ ૧૪

રવિવાર તારીખ ૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ ભુ. ચંક ૨૩

આ જાણવીકર્તા પ્રસિદ્ધ યતી વાતોઆનાં પાત્રો કલ્પિતજ દોષ છે
કોઈ જીવતે બહિત પરથી ઉપજાવી કોરોમાં નથી. આ મો. ૫

કુંડળીયા

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૫ મું.

‘વિચાર કર્યા પછીજ ઉચ્ચાર કર.

બિચારપૂર્વક બચન બદ, અથવા ઘર લે એના;
બિચાર સખ મેં શ્રેષ્ઠ હો, અવર બાન દે ગીત;
અવર બાત હૈ ગીત, હોડ સખ વૃથા વિકલ્પો;
ફક્ત હોગા ફક્ત, શુભ તેરા સંકલ્પો,
સત્ય વડે સુત રથામ, ઉદ્ધેધન કરૂંની ન હલ,
યદા તદા હોડ, બિચારપૂર્વક બચન વદ

સાવાચર:—જો બોલ તો વિચાર કરીજ બોલ અથવા
સુગો રહે. દરેક કાર્ય અને ક્રિયામાં વિચારજ ઉત્તમ પદ બોગરે
છે. વિચાર કર્યા વગરની બધી વાતો મોજુ (કેવરતા દરજ્જાનીજ)
છે. આમ સમજીને તું તારી ઉલટી (કુતર્કવાળી) કલ્પનાને છોડી
દે. જો તારા સકલ્પો સારા હશે તોજ તને તેવું ઉત્તમ રજ
મળશે. રથામ પુત્ર સત્યજ્ઞ કહે છે કે, આ જગતમાં જેની
અનુભવ સિદ્ધ મર્યાદા બંધાઈ ગઈ છે તેવું ઉદ્ધેધન કરવું નહિ.
યદા તદા (જેવું મનમાં ઉગે તેવું) એકદમ બોલી નાંખવું નહિ
એવા આંતર મેજને તજ દેવાનોજ અવ્યાસ રાખવો. જે વિચારની
મર્યાદા રાખી શકે છે તેજ વાણીની મર્યાદા રાખી શકે છે. વિચાર
અને વાણીનો સંબંધ ધણીજ નિકટ છે. જેવા વિચારો
તેવુંજ વર્તન.

ધ્રુવકવિ દુર્લભ રથામ કુવ

અને એક ન્હાના તથુમાં ઉતારો આપવામાં આવ્યો હતો.
તારા પડતાજ પહેરેલાં વસ્ત્રો નહિ બદલનાં હું વિચારી
લેવા આજો યથો. મારી ચારે બાજુએથી દરસુજના માણસોની
આવનવનો કાલાદલ તથા ચક્રોનો ખલખલાટ સંભળવા કરેતો
હતો. કોઈ નિદ્રા લેવાની તેજારી કરતા હતા ત્યારે કોઈ ચેતાના
તથુની આસપાસ ફરતા હતા અને નિદ્રા આવી નહિ. માત્ર
રસુઓ મોઝી હું મૂકી જુની જાતની ચિંતામાં પડ્યો. આ બધી
અંજલિ મળ ડારજુરપ મારી રાખા નીચેનો અર્થચન્દ્ર હતો. મારા
સાંજગયામાં આવ્યું હતું કે સાવાકાન હાજ અથુ સલામનો મુખ્ય
વજર હતો. અત્યારે હું હાજ અથુ સલામની હાવણીમાં આવી
પહેર્યો હતો—તેની નજરે પડું તો મારા પ્રાણની રક્ષા મધ શો
તેમ નહોતું. આવી રીતની અંતેક ચિંતાએ મારી નિદ્રાને ઉગ્રી
દીધી એને તેમ પશુ લાંબા દિવસની મુશ્કેલીના અમને લંધે
લગભગ મધ્ય રાત્રિએ અને નિદ્રા આવી ગઈ

આમ રેઘા વખત સુધી મેં નિદ્રા લીધી એ નિશિત કરી
શક્યો નથી, પરંતુ એટલું તો ખરું કે, મારા મનને ઉપર

કામનાં મુદ્દ કરતો રપર્ટ થતાજ હું નગી ઉઠ્યો.

હું ઉઠીને બેઠો થયો કે તરતજ એક રમણી મુઠુ રવરે બોલી:-
તમારી ચારે બાજુએ વિપતિનું વાદળ ઘેરાઈ ગયું છે;
પરંતુ કાચ પામશે નહિ. તમારા મુખેચ્છેકોની પણ અદિ-
બોટ નથી."

મેં વિચિત્ર બની પૂછ્યું:-"તમે કોણ છો?"

"હું એક બાદી છું. યુવયુગ મારી સાથે ચાલો."

"કોની બાદી? ક્યાં જવું છે?"

"તમેને જે મળવા માગે છે, ત્યાં તમેને લઈ જવા છે.

તેલકા માટેજ હું અદિ યુવયુગ બની છું. મને વધારે પ્રશ્ન પૂછશે નહિ. મારી સાથે આવશે એટલે બધો પ્રલસો મધ રહેશે."

તેના બોલવાનો ભાવાર્થ હું સમજી શક્યો નહિ. શું દલિમા મને મળવા માગતી હશે? મને તેમ હોય પણ તેની સાથે જવાને કતંબ માની હું તે બાંદીની પછાડે ચાલવા લાગ્યો.

કેટલાક ન્હાના મોટા તંત્રીઓ વટાવ્યા બાદ અમે એક વિશાળ તંત્રની સમીપ આવી પહોંચ્યા. માર સહજ પહેરેગારી પ્રુલ્લી તલવારે ત્યાં પહેરી કરતા હતા. બાદીએ સંકેત કરતાજ તેઓ બાજુએ ખસી ગયા અને તંત્રીમાં દાખલ થવાને અંગેને માન મેકિંગો કરી આવ્યો. તંત્રીમાં દાખલ થતાજ એક પરિચિત રવર મારા કાને અધાડ્યો. તે સાથેજ કેટલાક સરાજ માણસો મારી આસપાસ ફરી વળ્યા. હું વિચિત્ર બની આસપાસ જોવા લાગ્યો. બદમાશ લાવાકાન મારી સામે જોઈ રહ્યો હતો.

શરુઓના હાથમાં હું પુનઃ જંદીવાન થઈ ગયો હતો. સૈનિકોના પહેરા વચ્ચેજ મને એક મુસજિત્ત ઝોરડામાં લાઈ જવામાં આવ્યો. તે ઝોરડામાં એક મોટો પ્રદીપ બળતો હતો અને તેના પ્રદીપથી આંખો ઝોરડો ઝગટો રહ્યો હતો. જે ચાર જણ ત્યાં બેસી બુધપાન કરી રહ્યા હતા. વચમાં જે માણસ બેઠો હતો તેનો વેશખી અમકિત પોશાક જોઈ મેં તેને ઝોળખી લીધી. જીવનમાં મેં તેને એક વાર જોયો હતો, છતાં તે મુખ હું વીંછરી ચક્રો નહોતો. તે દરપુરતે દંછ બાજુ સલામ હતો!

તે! ચતુરો સાથે મારાં ચતુ મળતાજ મારં સમસ્ત શરીર કપી ઉઠ્યું; પરંતુ કાંઈ માનમાં આંતરસંવરણ કરી હું રિરેર ઉભો રહ્યો. હાજ અણુ સમામે મને ઝોળખ્યો નથી, એમ મને લાગ્યું. મેં દલિમાના પ્રાણની રક્ષા કરી હતી એટલે મારી સાથે સર્વે માલ ચલાવવામાં આવશે એમ માન્યું, અને તેમ અને તે તે નર રક્ષણના હાથમાંથી મુક્તિ મેળવવાને અધણુ પડશે નહિ એમ મારા મનને ખાતો થઈ. પરંતુ લાવાકાન-દંછ અણુ સમામનો વટ્ટર મને બરાબર ઝોળખતો હતો. તેની આંખમાં ફેરી રીતે ધળ નાખતી? તે તો મારી સામે જોઈ મનમાં તે મનમાં દરજ રહેતો રહે!

હાજ અણુ સમામે દુકાની નગી બાજુએ મૂકી તીલક દિધી મારી સામે જોઈ. તે સથે તેના જે સાથીઓ પણ

કરી નજરે જોવા લાગ્યા. મંધ રાતિના મંબીર વખતે અપ-રિચિત રથાનની અંદર આવા વિચિત્ર રથગમાં હું સ્થિત થાને ઉભો રહ્યો. મારા મ્હોડામાંથી એક પણ રાજ નીકળી શકતો નહિ.

લાવાકાન આગળ આવ્યો અને મારા તરફ અંતરથી નિર્દેશ કરી હાજ અણુ સમામને કહેવા લાગ્યો:-"હે મહા પ્રતાપશાળી સંકરના સુલતાન! આપના શત્રુને જીવિત દશામાંજ આપની સમક્ષ હાજર કરવામાં આવ્યો છે."

સુલતાને કોમપૂર્ણ રવરે કહ્યું:-"આપણું યુગ રહસ્યનો ચોર!-શું આ માણસ છે? આટલા દિવસો બાદ પણ પ્રકાશો તો હવે તેને બરાબર રવા થયાડો." પછી મારા સામે જોઈ તે કહેવા લાગ્યો:-"અથ કાફર કુતા! તેં અમારી પ્રિય જન્મભૂમિને તારાં પગલાંથી અપવિત્ર કરી છે-અમારો સર્વનાશ કરવાને તું યુવ કપટ કારકથાન રચી રહ્યો છે. આજે તને તારા અપરાધનો બરાબર રવા થયાડું છું."

મેં કહ્યું:-"હે મહાપ્રદેશના શાસનકર્તા સુલતાન! હું પુનઃ આપના હાથમાં જંદીવાન થયો છું-પરંતુ આશા રાખું છું કે મારા તરફ અવિમારની દિષ્ટિથી જોવામાં આવશે નહિ. બેદુષ્ટન જાતિનું હૃદય સખ્ત હોવા છતાં તેઓ વીરપુરુષ છે. નામદંતી માફક-"

"અખરદાર, શયતાન! વધારે બોલતો નહિ. કીટકની મજક પથ તથે તને સમગ્ર નાખવાથીજ તારો ખરો ન્યાય થશે."

"તારે શું નિરાશ્રય પશિકને વિના વાંકે ત્રાસ આપવામાંજ ખરં પુરુષાર્થ અને ન્યાય છે?"

"નમકદરમ કુતા! તુંજ અમારા યુગત. રહસ્યની ચોરી કરી ગયો છે. અમારા નાશની તુંજ તૈયારીઓ કરી રહ્યો છે. એકવાર અમારા હાથમાંથી છડતી ગયો-હવે છડવાની આજી બર્થ છે. તારા અવધાને ઝિન્ન વિચિત્રન કરી નાખી તેનાપર મીઠવું પાણી ઠંડાવું છું!"

"આપ મારા પર જે આરોપ મુકા છે, તે સંપૂર્ણ વિશ્વા છે. આપની કોઈ પણ ચકિતનું મેં અપહરણ ક્યું નથી. ઉઘરો મેં તો આપના પર ઉપકાર કર્યો છે, તેનો મને આવો બદલો મળે છે! આને આપની એક આદિમયા રમણીના ઉપકાર કરી અદિ લઈ આવ્યો-તેના પ્રયુપકારમાં, મારું સર્વાંગ ઝિન્ન વિચિત્રન કરી નાખવાની દંડાત! અફસોસ!-"

"કઈ રમણીના તે ઉપકાર કર્યો?"

લાવાકાન વચ્ચેજ બોલી ઉઠ્યો:-"પ્રહાવદ! તેનું નામ દલિમા છે. દલિમાએ મને કહ્યું છે કે, આ કાફર તેને ફાસલા-વીને લઈ આવ્યો છે અને અદિથી પણ તેની જ રીતે ઉપાદી જઈ તેની સાથે નિકાલ કરવા માગે છે!"

લાવાકાનની વાત સાંભળી સુલતાન કોમથી જન્મના કરતો બોલી ઉઠ્યો:-"અરે નરાધમાં એક વિધર્મી થઈ અમારી રમણી ઉપર નજર નાખે છે! દિશાળ થઈ શેરની ગુધમાં હાથ નાખે છે!"

“નહિ હજારો તે જીવું બોલે છે. મારા જીવને જોખ-
મમાં નાખી મેં તેના પ્રાણની રક્ષા કરી છે. તેની ક્ષતતાની
આપીતી જોઈતી હોય તો તે રમણીને જ અધિ બોલાવી
પૂછી જીવો.”

“હું તેને પૂછવાની કાંઈ જરૂર નોતો નથી. શું મારે
વંદર જીવું બોલે છે? અમારી રમણીઓ તરફ તું સન્માનની
નજરથી જોતો નથી, એનાં પુષ્કળ પ્રમાણો અને મજલા છે. તે
તેઓનાં મુખનાં દર્શન કરીને પણ અપમાન કરવામાં બાકી રાખ્યું
નથી. અમારા હજારી અધિષ્ઠાત્રી રમણી-સૂપનન્દિનીના નામથી
જે ચરાચર વિષયમાં વિખ્યાત છે, તેની સાથે પણ તેં તેવો અસહ્ય
અવહાર કર્યો છે. એટલું જ નહિ, પણ તેના ગુપ્ત નિરાસ રથાનમાં
પ્રવેશ કરી તેં તેની સાથે વાર્તાલાપ પણ કરેલ છે. તારા જેવા
વિદેશી પાસે તેણે ગુપ્ત કથાં કબી દીધી છે-અમારા ગુપ્ત રહ-
સ્યનો બેઠા બુલેલો કંઈ ગયો છે અને તેટલાજ માટે તું અમારું
અનિષ્ટ કરવાનો પ્રયત્નો આદરી રહ્યો છે.”

“હજાર, જો કે આપનાં ગુપ્ત રહસ્યનો કેટલોક અંશ હું
જાણી ચૂક્યો છું, છતાં હજી સુધી મેં તે ગુપ્ત શક્તિનો પ્રયોગ
કરી જોયો નથી. જે વાત ગુપ્ત છે, તે હમેશને માટે મારી પાસે
ગુપ્તજ રહેશે.”

હાજી અણુ સલામનો એક સાથીદાર તેના કાનમાં કાંઈક
અપશ્વરો એકલે તેણે અને પૂછ્યું:—“તેં ગુપ્ત રહસ્યનો બેઠા
કેટલો જાણ્યો છે, તે કહે.”

“નહિ કાંઈજ, જીભેલા પસે મેં પ્રતિજ્ઞા કરી છે કે, પ્રાણ
જીવ તો બહેતર, પણ તે ગુપ્ત રહસ્યનો રસાંદ હું કોઈની પાસે
પાસે કરીશ નહિ.”

“કલાચિત તારાપર રહમ લાવી અમે તને હોડી દઈએ-
તારા પ્રાણનું ઘન કરીએ તોપણ તું નહિ કહે?”

“ના આશ્ચર્યનો સમરત ધનકંડાર મને તો પણ હું
જે રહસ્ય બેઠો છું નહિ કહું.”

“આશ્ચર્યના ધનકંડાર? તે વિશે તું શું જાણે છે?”

“મરૂમિયાં પ્રવાસ કરતી વખતે આશ્ચર્યના અગણ્ય
ધનરાશિ વિશેની વાતો મેં સંભળેલી છે.”

“બસાયા, તારે જ્યેષ્ઠ કહેને કે ગુપ્ત રહસ્ય વિશે તું
કાંઈ જાણતો નથી. વાર, અમારી જાતિય સંપતિરૂપ જે ચીજ
અપહરણ કરી ગયો છે તે કયા છે? બતાવ નહિ તો—”

હું નીચું માથું રાખી સુસતાનવા ચબ્બો સંભળતો દેવો
એટલામાં મારી આસપાસના પ્રદર્શીઓ ખસી ગયા. હાજી અણુ
અલામનું વાક્ય અધ્યાધીક વધે રહી ગયું. હાજી અણુસલામનો
કાંઈ તિરસ્કાર કરતું હોય એવા ચબ્બો મારા કણુપચપર અચ્છાયા-
ગુપ્ત રહે જંગલી! જે એક પણ ચબ્બુ વધારે બોલીશ તો બીજી
અસિદ્ધાપ આપી તારી પાપમાલી કરી નાખીશ.”

હાજી અણુ સલામને આતું લપકેર વાક્ય અંજાવાની યત્ન-
શરી દેનાર કણુ દત્ત? મરૂમિયાં કોણે શાહ છે શું? એમ

વિચારી મહોડું ફેરવતાં મેં શું જોયું? એજ અપૂર્વ રમણી
શક્તિ! એજ સુન્દરી કે જેની રૂપરસે નિધી સમસ્ત વિશ્વ મહાશિત
કંઈ રહ્યું દત્ત. તેના સનાતો હીરા-મોતીનાં આભરણો ગળથી
રચાઈ હતાં. રમણી મંદગતિએ સુસતાનની નજીક ઉભી રહી. હાજી
અણુ સલામ પવનથી કંપતી વેલની મારફત ધરધર કંપવા લાગ્યો.
તેના દિલમાં સખત આપાત લાગ્યો હતો. અને હમજાજ પરી
જયો કે શું એમ જણાયું દત્ત. જોન જોરામાં તેનો રોધ રમી
ગયો. અવલીત બની રિચિત્ર દષ્ટિએ તે રમણીની મુખમુગ તરફ
જોઈ રહ્યો.

હું હિંગમ્બ બની આ બધો જનાવ જોનો નિર્મૂલ કબો
રહો. વિરમય, આનંદ અને ઉદીપનાથી મારું હૃદય ઉછળી રહ્યું
દત્ત. આ રમણી મારી હૃદયાનન્દવિષાધિની-પ્રીતિમયા-મહિમ-
મયી જીભેલા દત્તી! જીભેલાની કાજરીથી તે વિશાળ તંબુ રૂપા-
ન્યોતિથી ચમકી રહ્યો.

(અપૂર્વ).

વિષય!

*

હિંદુ

સમાજનો

એક

વિકટ પ્રદેશ

?

જોના

નિર્ણય

પણે પણ લીજાતી, કુખના અમારામાં શેકાતી,
પણુપ્ત મનાતી, પ્રપગીઓ કુકર્મોએના પાપ
જગમાં સપડાતી; છતાં આપ અગળાના આદર્શને
જરા પણ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળાના
ગોરવને વધારનારી, સમાજના અપાચારોને સદન
કરવા છતાં, સમાજ રહી સમાજની શોભાને
જોપાવનારી હિંદુ વિધવાની વિપત્તી કદાચી માટે

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

તેમાં તમને ધણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ
પ્રત્યે કન્યાનું ભાન થશે. પુત્રતંત્રી વર્ણનસિદ્ધાન
પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્કૃતચિત્ર તમારા દિલને
અગમગણશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂલ્ય

મનોહર સુદંબ

નયનરંજક ચિત્ર.

ફેબ્રુઆરી કાગળ

મૂલ્ય ૨-૮-૦

જોજ-મંગલ કાર્પાઈસ

ગીરગામ ખાતે બીલીર, મુખર્ત-૪

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની
આબુમાં
હરે તેવાં
અરાં જેવાં દામમાં સસ્તાં

બપોનીઝ કલચર પદસ વાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ બધામથ ખરીદી નવ છે, કલચર
નામે ભેળસેળવાળો ખોટો માલ લઈ ક્યાવા કરતાં
અરા કલચર લઈ વાપરવામાં વાધો શું? ?

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ

કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરોને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારું બેરંજોનો શોખ
કેસામથ પુરો કરો-તમારા દામ અચાનો
ધેર બેઠાં પણ માલ ભેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬, કાયમન્ડ હાઉસ, વાઘ્યા ગાંધી રોડ,
માગદેવી-મુબાઈ નં. ૭

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મંજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

બહારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો—મોજ-મંજહ કાર્યાલય

અટાવ બીલીંગ ગીરગામ મુબાઈ નં. ૪

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો ચુસ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સસ્તા દમારે પાસેથી મંગાવો. ઘેઠિયા
નકલોથી બચો. રીજનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પેસા
દેખું, એ શરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહેલ ફિજ્ બી
પુરુષ અને સુંદર મહેલ ઈમરિત સીત સોનેરી ખાન બગીચ.
વજેરની બની એક સેકંડમાં કાઢી શકાઈની પાંડી શંકો છો અને
ફિકસ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કાઢી જતોને ત્રાસ
વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે કોમન
ફ્રાઈટ કેમેરાની રૂ. ૩ ટ. અર્ચ નામ લખો—

પત્તા:—ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધિની લુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર ખાન
ખેચીને કે વગર મંત્ર મંત્ર સિધ્ધિ વગર નાહી
ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પુર્ણ થશે અને મૃત્યુની દ.
જે ત્રણ ખાસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રૂ. ૧ ટ. ખ. હુકું

૮૪ આશન ચિત્રાવાળું ટેકશાસ્ત્ર

બી પુરોમાં સર્વ શુભ ભેદ લક્ષ્ય, મનચાહુ સંતાન
પ્રાપ્તિ, વાંછેનો ઇલાજ, સંકુન સાહસિક, વશીકરણ મંત્ર, મંત્ર
તંત્ર, આજકાલેનું અનુક આપવા કિં. રૂ. ૧. ૧. ૧. અસલ
વિધા કિં. રૂ. ૧. ૧. ૧.

પત્તા—બેનોરામ ને સ્વાલ દેસલેવક કુંપની. અલીગઢ સીટી

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીર્ટીંગની બાઈસીકલ!

“ રોયલ મેલ ” (સ્પોર્ટ્સ ટુ માક)

પેર્કીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ ૫૫ થી રૂ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક પ્રકાર ગ્રામાન મળશે

ઝોરદાર સાથે રૂ. ૨૫૦ એક્સચેન્જ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ચાલુવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૨૪ હાલખાઈની રોડ મુબાઈ

લોભી શુર ઝોર લાલચુ ચેલા

ગંધેશ્વરી લાતોસે ફેલેલા.

લખનાર:- રા. વૃજ્ઞાન લગવાનલાલ.

(૧)

કુલશાના સામા પાદરમાં ચાર લોભી અને હુઆ કાધુએ પાસે પાસે રામજી મંદીર બનાવી રહેતા હતા. તેઓ ચારે જણ રતાંધણા હતા. અને સધળું કામ દીરસના કાગમાં આટોપી પેતા હતા.

એક મરીબ કાઠી પોતાનું દેવું ભરપાક કરવા માટે બજારની બેઠી મેચીને ઉપજેલા રૂ. ૧૦૦ ગરદિ બાંધીને પોતાને ચામ જવા નીકળ્યો. સાચે જોખમ એટલે સામા પાદરમાં રાત રહ્યા ચિવાય છુટ્યા નહોતો. રામજી મંદીરના એટલા ઉપર સુતો. બાવાજી ખાધી બધું કરવા લાઠી ફેરવતા નીકળ્યા. કાઠીને સુતેલો જોષ ધુણું, "ઠીન હે?" કાઠીએ વાત કરી કે તે વેદમાર્ગ છે, રાત પેલી મધ છે અને સાચે જોખમ હોવાથી ખુસાદરી કરવાનો વિચાર થીડી વળી રાત રહેવાને માટે કંપાઈ રમળની તપાસમાં છે. જોખમનું નામ સાંકળી બાવાજીના કાન ચમક્યા. બોલ્યા, "અન્ન, રામજી મંદીરમે" અને આજો, હમકુ કે દીજીએ ચોર ફરરમે" એવી બખત જોખમ મંગ લેના." કાઠી તો તેમ કરી અંદર ખુતો પછુ તેને ઉંધ આવે નહીં. રાતે બાવાજીએ કાઠીરજીને રાખન કરાવતી વખતે પ્રાર્થના કરી કે આપણી કૃપાસે, જેર પાક રૂ. ૧૦૦ ફે ચોર ચે મુસાફરકા રૂ. ૧૦૦ મીલકે દોસો બન ગયે." જોખમ ત્હીને થેલી કાઠીરજીને દેખાડી. "કાઠી તો આ પ્રાર્થના સાંકળી મહારાણે પછુ કરે મુંદ જોખ તેમ કરીતે સવાર પાઠી. રસ્તે પડતાં તેણે રૂપિયા માગ્યા. બાવાજી તકક્યા "સાલે કમલતા! રાતકુ મુઠકુ સેતે દીપા ચોર આસરા દીપા ઇસકા ચે હા? કયા મલે પડતા હે? ચલા બન નહીં તો માર ખામગા. કાઠી બિચારો કરે શું? તેનો કોષ કાઠી નહોતો.

(૨)

પેસે જોએ કાઠી ખાધી બહાર નીકળ્યો. પાદર આવતાં જરવાઝ મળ્યો. જરવાઝે પુછ્યું, "કેમ આપા. મોહું કેમ કીતરી મયુ છે?" કાઠીએ પોતાની વીતક વાત કહી સંભળાવી. જરવાઝ બાવાજીને સરી રીતે ઝોળખતો હતો. તેની ખેડ છુવાવવા તાકડો રચ્યો. કાઠીને પોતાને થેર મોકલ્યો અને ચાંચ સુધી જર બહાર નીકળવાની મના કરી. સંજે જ્યારે દેવ યરાળીને જરવાઝ પાછો આવે ત્યારે બાવાજીની ગયઃ જ્યારે ખાધીમાં બધ

ત્યારે શપથુપ માયની પહવાડે ધુસી બધ બાવાજીના રતાંધણી પહુનો લાલ લેવાને મુચના કરી.

સંજે જરવાઝ માય લખતે આગ્યો ત્યારે બાવાજીને સાદ પાડ્યો. બાવાજીએ ખાધી ઉપાડી. ચારે બાજુએ હાથ ફેરવવા માંડ્યા. પછુ માયની પાછળજ વાંકા વળીને કાઠી અંદર ધુસી ગયો. જરવાઝ માય દોઢીને રવાના થયો. બાવાજી કુધવું વાસજી બેઉ હાથે ઉપાડી ઝોરકા ઉપાડી અંદર દાખલ થયા કે પાછળથી કાઠી પછુ ધુસ્યો અને ખુજામાં લપાઈ રહ્યો.

રાખજી મંદીરની બધી ચોકસી કરી લીધા પછી ઉવટની ચારતી કરવા લાગ્યા. કાઠીરજીને થેલી દેખાડી રજૂતી કરી કે "આપણી બહોત કૃપા કુધ કે બટવન મેં" સૌ રૂપીએ સેં દો સો હો ગયે." કાઠીએ તો હાથાગ મારી અને થેલી કુંટળી લીધી અને આંધો ખસી ગયો. બાવાજી "સમભયા કે કાઠીરજીએ લઈ લીધી. તેણે કહ્યું કે "કયું, હમારી, મહારી કરતે હે, હમારા બટવન પીછે કે રો." પછુ કાઠીરજીને ક્યાં છવ હતો કે જવાબ આપે. બાવાજી કમકવા લાગ્યા અને પોતાના શિષ્ય ચેતનદાસની સલાહ લેવા લાઠી લપ પાસેની ખાધીમાં મળ્યા.

(૩)

ચેતનદાસ પછુ પોતાના શુર જોવા રતાંધણા હતો. ખાધી ઉપડી કે તરતજ કાઠીમાઈ ધુસી ગયા. બાવાજીએ બધથી તે છતી પર્વત વાત કહી સંભળાવી. ચેતનદાસે પુછ્યું કે "પેસે કહાં રખતે થે?"

"બટવનમેં."

"ન રખીયે બટવનમેં, પરંતુ રખીયે રોપનમેં."

ચેતનદાસ પોતાના પેસા રોપીમાં ચીલી લેતો હતો અને કામમ માયા ઉપર રાખતો હતો.

"દેખું તેરી રોપન?"

"લો શર મહારાજ."

કાઠીને તો આટલીજવાર હતી. હાથાગ મારીને રોપી લપ લીધી. દરમ્યાન શુર મહારાજ:-

"કહા હે?"

"બધી તુમને લીયો ચોર જુકે કયું બોલતા હે?"

"નાહો, હમતે નહો લીખ."

બેઉ વચ્ચે રક્કક આલી. હેવટ ત્યાપને માટે "ચીજ ખડ" કીમાં ગયા.

(૪)

ચામદાસ તો પોતાના શુર તેમજ શુરમાઈ જોજા હતો, અને બજાએ ચેરી ખાખત વીતક વાત કરી. કાઠીમાઈ પછુ ઉઠ્યો ઉઠ્યો હારસ જોવા કરે છે. રામદાસ કહે:-

"ન રખીયે બટવનમેં, ન રખીયે રોપનમેં" પરંતુ રખીયે યોકનમેં" થોડા પેસો હતો જેમાં ને પેસા આવે તે તેમાં

બાવાજી અને ચેતનદાસ બોલ્યા.

“હો.”

જેવો ધોષા આપવા આજણ થયો કે કાઠીભાઈએ જેની લીધી, બાવાજી અને ચેતનદાસ કાંઈ મારતા રહ્યા.

“કહાં હે તેરા ધોષન ?”

“શર મહારાજ દબને તો કે દીવા. તુમ જુઠું કંઈ ખોલતે હો.”

ત્રણે જણને તકરાર થઈ. બેઠે જણના હાથ તપાસ્યા હાથમાં કાંઈ નહોતું. હવે ત્રીજા સિંચ ગોરખનાથ પાસે ગયા.

(૫)

ગોરખનાથ પછી પેલાજી હતો. તેને પાત હતી. દરેક જણ પોતાની ગુમાવેલ પુછ માટે વીલાપ કરતા હતા. હવે મધરાત થઈ હતી. સવાર પડે તો જણું સુએ. ગોરખનાથ કહે.

“ન રખાયે ખટવનમે, ન રખાયે ટાપનમે, ન રખાયે ધોષનમે, કિંતુ રખાયે કોપીનમે.”

“દેખું કોપીન ?” ત્રણે જણ સચે બોલી ઉઠ્યા.

“હીઝો.”

કોપીન આપવા હાથ લાખી કર્યો કે કાઠીભાઈ ડાહ્યા મારી કોપીન ઝડપી ગયા.

“કહાં હે ?” ત્રણેએ પુછ્યું.

“દબને તો નાહો છી.”

ગોરખનાથ ખીલકને બોલ્યો “સારે તુમ સમ ખટમાય હો. જુઠી બાત કરકે દમકુ લુટ ગયે. અમ મેં ક્યા કરે ?”

કાઠીભાઈ આ તમાસો જોવો પડતો મુકી ખડકીમાંથી બહાર નીકળી ગયો. ખડકી ઉપડી જોઈને બહારના લોકોમાં ચરતું ગયેકું અંદર દાખલ થયું. ચારે જણા સમજ્યા કે ચોર આજે ચારે જણાએ મેળોનો એકેક પત્ર માર્યો. “સાલા અમ કહાં જાને લાલા હય દમકુ છુટ લીધા ?” ગયેકું ક્યાં કોઈની ઝોળ-ખાંચુ રાખે તેમ હતું. તેણે ઉપરા ઉપર બાત આપવા માંડી. બધાનાં મોંમાં રંગાઈ ગયાં. ગયેકું પોતાને રસ્તે પડ્યું. ચારે જણાં મનમાં શમકીને રહ્યા. ચોરનીઆ કાઠીમાં ગો સંતાડીને રૂએ તેમ લો લોને કોણે પડી ગયા.

કહેવાની જરૂર નથી કે કાઠીભાઈએ બાહરીની દાખલ ખટવન, ટાપન, ધોષન અને કોપન રૂપીઆ એકસીની દશીલા સચે બરવાડને અપેલું કરી ખાડીના ચારસી રૂપીઆ લઈ પોતાને ગામ ગયો.

(અંતર)

આવે છા !

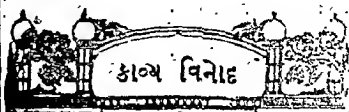
આવે છા !

ગોશિશ દિલ્લ મું. તું
હાથપરસથી ભરપૂર-વિહલદાસ પાંચોટીયાતું
કોમીક પિકચર

આવે છ.

એકેજ ભૂલ

આવે છ.

અંતરકઃ—“પ્રિયોળી”

પુરુષ એક શુભવાન, પેટ કે મુખ નહિ જેને,
અચરજ જેવું એક, પાંચ બે પુરુષ તેને.
આપે છે બે આંખ, સાંખ સાંખા જન માને,
રહે બોમિરે રોજ, કહી ચડી બેસે માને.
એ બેલી આંખ કાચાતણે, પુરુષ છે પરમારથી,
સમજ્યા સાંખાને સહેલ છે, મુરખ શીર ફોડે મથી.

(ચસમાં)

* * *
રાતે નર એકમે, દહાડે દસનીસ.
નર ઉપર નારી ચડે, નારી દલાવે ચીસ.

(પનવટ)

* * *
ખાખા સખતનર તાંતણે, એવા નર વળી ચાર,
સાંખ તણા આધારથી, થઈ તેની એક નાર.

(ચોરી)

* * *
તારી જતુનીએ ને વર્ષો તે યાદો તુજ કંથ,
એ બતલાવો માંડુની, માને માઈ મન.

(ચુડા)

* * *
એક નારી આ વિશ્વમાં પાડે સૈને તાસ
આંહ માસ જાની રહે રહે ચારે માસ

(ટાક)

* * *
સોપારી જેવું સમરય છે કરે તંજુ બાંખમાં તાન
આ દિખાણું કહે તેને જાણું આશવાન

(કાલું)

* * *
આંખત જાવત કરત પુશાર મુખ નહિ પલ્લ દંતજ સારા
જકરા કી મારફે બડખડ ચાવે જો નર પંડીત જાન ખતારે ?

(કરવત)

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

સિનાયો બુક

સિનાયો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી કોરા પાનાની આપડી.

આકેલા ફરક, કોલમ-નંબર-સ્થાન-પાત્રો અને એકાદ સાથે અનેક સીનેમા પ્રોડ્યુસરોની ખામતોથી ભરપૂર લગભગ ૨૦૦ બરો સીનેમા સમર્પણ કરી શકાય તેવી હાથમાં રહી શકે તેવી તાજુક બુક.

ખાસ બાણીતા લેખકો અને હાથરેકરોના મત લખને તૈયાર કરવામાં આવી છે.

કિંમત માત્ર રૂ. ૨) પોસ્ટેજ ભુલું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાયો એટલે શું? વસ્તુને સીનાયોના આધારમાં કેમ મુકવી? સંક્ષેપના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની કેલીક આપટ બાખતો સાથે કેમ-રાની કેલીક એકાદ આપતી એક અતિ કીંમતી બુક

નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

આ ઉપરાંત બાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાયોમાંના કેલીક દર્શાવતી ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીંમત. અંગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧૫

લખો મોજ-મજાદ કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ નં ૪

આવે છે-

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

અંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બર્કીમ ખાલુના મખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફીલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

સૌથી-ગ્રેમ રહસ્ય અને પ્રદક્ષનથી ભરપૂર
એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉભા અભિનય

દેખાડવાની તાખરી જોતા રહો

બોમ્બે પ્રેસીડેન્સીના મહેરાં શહેરો કરાંચી,
અમદાવાદ, મુંબઈ, ભરૂચ, વગેરે વિગેરે
શહેરોમાં બુક થઇ-ગઇ છે.

લખો:-

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

રહસ્યમયી અદ્ભુત હિટેકટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજલ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
જામે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા

મહિના મોજ-મજલ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજલી મંબાઈના લેદહરમથી લરપુર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા -
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રણય
વર્ણવેલો છે.
કિ. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વૈશ્વ ધર્મને અવગણ્ય કરવા લાયક-આર
ચિત્રો સાથે
કિ. રૂ. ૩-૦-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે:-હરિહર દિવાના)
મૂલ્ય આઠ આના

૨૧ હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક શુભનમેદિની-નુરજહાના પ્રેમ પ્રસંગે તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી યુગ્મચિત્રના મહત્ત્વ રચ્યું છે.

મૂલ્ય માત્ર આઠ આના

દેવદાસ

સ્ત્રી, પુરુષ આખાલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાજિક નવલકથા

મરત બાણી આ વાર્તા જમાળમાં ધીરેધીર વચાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબીતી પૂરી પાડે છે
આર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

(વધુ માટે જુઓ પાનુ રર મુ.)

“મોજા-મજાહ” નો મુરખખો.

રા. રા. ગોવીન્દજી મામગપાઈદા પારકી પંચાતમં વાર-
વાર માથું નાંખતા તૈયાર થઈ જતા. તેવજે એકવાર નાતમાં
માર પાંચ જણાને મરકરીમાં દાંધો દાંધ પર ગોળા. તેથી ગોવી-
ન્દજી (જેનાં દાંત ૪૦ વરસની લાંબી છ'દગી ભોળાબાઈ પડી
ગએલા હતા) તે બોલ્યા, હમણાં ફૂં જોડે' છુ' કે કેટલાક
જીવાનેનાં શરીર નજાળાં હોય છે તેવું કારણ એજ કે તેઓ
મરતી લોકાનાંમાં આવી અવળી જગ્યાએ મારી દીધે છે તેથી
વાગી જવાથી રોગ દાખલ થઈ શરિર નજાળાં રહે છે.

એક જીવાન—અને સેકેડે ૪૦ ટકા જેના દાંત
પડયા હોય છે તેઓના દાંત પારકી પંચાતમં પડવાથી સામા
માથુસના તમાચા પડે તે ન અમાવાયો પડી ગયા હે.ય છે અને
તેથી—(અજી રયો)

કન્યા વિદ્યુત

મોટા બાપા—આજથી પંદર વરસ પછી તને ૧૫ હમર
રખિમા મજાહે.

દિકરા—કુમ ?

બાપ—કેમ શું તારે ઘેર દીકરી આવે ના ?

મી. દેવશંકર દાળખાઈને પોતાનાં વખાણ સાંભળવાં બહુ
મગતા. તેવજુ કુવારા હતા. એક દીવસ તે પોતાની પડેટજી
કેરદર કજ્યાળાં જેળીને ચાર પુત્રો છે તેની પાસે આગળ કંઈક
કેડવા બેઠા—

કરદારાજા તમારા મણીઆને (દીકરા) આજ ને
દાખલો ગળી આપો—એટલે કહે છે કે, “દેવશંકર તમે બહુ
દેશીયાર છો !” (દસે છે)

કરદાર કહ્યાળાં—તમે કંઈ તેની વાત માનના જાનતા
નહિ એ તો હમણાં છેક જાટયો છે. સાવ જીડું બેલે છે. લડી
પડીમાં બધાને મેડાડા બનાવી પછી પોતે જહાર બંધ દસે છે.
સુવર છેક જાટયો છે (એ પાશુએ વાલ ચડે નહિ જાતા)

મી. માણજીવન પતાજાખાઈ સાસરે જમતા ગયા-મુઝો
જરા મેલો હતો. લાકડે ચોડા પડયો રહ્યો એટલે સાસુ કહે છે.
“જે પડયો ન રખા નહિવર તમારી આંખે પાટા બાંધી
ઉપારશું.”

માણજીવન પતાજાખાઈ—(દોશીયારી જાતવવા) પાટા
લાવશે ક્યાંથી ? (દસે છે) (પણ સાસુ તેનાથી મોંઝ જીવ
તેવી ન હતી) તમારા મુકદામાંથી આપણે રેશમી પાટો રાખ્યું.
(મુકદા ક્યાં ચોક્કસો હતો ?)

મી. આણેકજી મખખીયુસ ભાવજી આપવા ઉઠ્યા. તેઓ
ભાવજી દરમીઆન ગોળા બંધુઓ, આપણમાં કુસંધ બદ્ધ છે
આપણે દરેક જણ સાથે લાઇ તરીકે વતનું જોડએ (પહવા-
ડયો) તમારા બાપ ને સહારો અને બનેલી આવા છે તેવું કેમ ?

તેજી—સાંભળો છો ? વાલી મોઢને દીવસે આપણને
પરવશ ને ૧૫ વરસ પુરાં થાય છે.

તે આપણે વજી વરસ મારાં કરતાં વધારે જીવ્યાં !
(મરેડું બાર વર્ષ છેને છે)

મુસાદર બી. એ.

મવાલીઓને ધધે વળગાડવાનો કીમીયો.

સાંજના સાત વાગ્યા હતા, અંધારું થવા માંડ્યું હતું, વર-
સાદા ઝરમર ઝરમર આવતો હતો, ગોળાપીઠા પાસેની ત્રીજક જર-
શુરામ તલીમાં મારા એક મિત્રને મળવા જતો હતો. મારા હાથમાં
ઝારા મારતી લોટીથી લલચાઇ બે મવાલી મારી પહવાડે લાગ્યા
મને તો બીકે લાગી. તલીમાં આગળ જતાં વખને મારો ઉપર
હમણે કરીને એમ લાગ્યું. મને બીકેથી જોઈ મવાલીઓ તલકાવા
લાગ્યા, હું ઉભો મડું તો તેઓ પણ ઉભા રહે. હું જરા ચાડું
તો તેઓ પણ આવે, મને હલકામાં રહી જાય. એક ધિક્કિત સૂઝ.
અલખાળાને લોટી કાઢી લઇને ખીસામાં સેરવી લીધી અને કાદ-
વમાં દાંધ નાંખી જોવા લાગ્યો. મવાલી કહે “દેહ ક્યા દે ?”
મે રસ્તાને રોગ કરીને ક્યું કે મેરી એક હમર રપમે કી અંધ-
સ્તરી કીયમને ગીર મ્હ હે. આજ મેરી જન્મમાઈકે લીએ મુઝે
જહેનનેકા મીકીયી, જો લીકીયી ઉસ લીયે ઉપર ગીર મ્હ.”
એમ કરી તેઓના બોલતા ઉપર ખ્યાન ન આપવાં કું શોધવા
મંડી થયો મવાલીએ વાન સાચી માની. તેઓ પણ શોધવા
લાગ્યા. પીછાપડું બહાડું કાઢી પાસેની મુઝીમાં બંધ બીને રસ્તે
જહાર પડયો અને મવાલીઓએ ક્યાં સુધી મહેનત કરી તે તેઓ જાણે
વાંચનાર, જે કોઈ મવાલી પહવાડે પડે તો આ તુલખો
જન્મમાવવા જેવો છે.

પૂજલકાસ લગવાનહાલ.

દોડો — કુપન લઈ — દોડો

આ કુપન લઈ, માસ્તર બ્રધર્સની ટોપી ખરીદી
ફા ટકા કમીશન મેળવો

તા કં—બહારમામના જોડાર આ કુપનથી વી. પી.
કરવામાં આવશે.

માસ્તર બ્રધર્સ
કાલજાહેરી રોડ અગરની પાટીયા સામે—મુંબઈ ૨

રહસ્યમયી અદ્ભુત ડીટેક્ટીવ વાર્તાઓના શૌકીન

લાખો વાંચકોનું માનીતું પત્ર

મોજ-મજાહ

દર રવિવારે મફત વાંચવું હોય તો નીચે જણાવેલાં પુસ્તકોમાંથી તમોને
ગમે તેટલાં પુસ્તકો મંગાવો-જેટલા. રૂપિયાનાં પુસ્તકો થશે એટલા
મહિના મોજ-મજાહ મફત મોકલવામાં આવશે.

મંબાઈનું રાત્રિરહસ્ય

મોજલી મંબાઈના હેદયરમથી ભરપૂર.
અદ્ભુત ઘટનાયુક્ત વાર્તા
કિંમત રૂ. ૧-૪-૦

આરાકની આત્મકથા

અદ્ભુત, રોમાંચકર પ્રેમકથા
જેમાં એક પ્રેમીએ પોતાની આખી જીંદગીનો પ્રજ્વળ
વર્ણન વર્ણવ્યો છે.
કિં. રૂ. ૧-૮-૦

વૈશ્વ ધર્મનો ઇતિહાસ

દરેક વેશ્વ ધર્મને અભ્યાસ કરવા લાયક-ચાર
ચિત્રો સાથે.
કિં. રૂ. ૩-૦-૦

બોલતો કાગળ

ભાષણ તથા ગાયન સાથે સંપૂર્ણ નાટક.
(લે-હરિહર દિવાના)
મૂલ્ય આઠ આના

રા. હરિહર (દિવાના) કૃત નાટક

સૌન્દર્ય વિજય

ભાષણ તથા ગાયન સાથે

આ નાટક કુવનચોદિની-તુરજદાના પ્રેમ પ્રસંગ તથા ઇતિહાસને
અનુલક્ષી શ્રાવણના મસ્ત રવિએ રચ્યું છે.
મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

દેવદાસ

શ્રી, પુરૂષ આખાલ વૃદ્ધ દરેકને ઉપયોગી
સાહિત્ય નવલકથા

સરત બાજુની આ વાર્તા બંગાળમાં થેરેથેર વધાય છે.
એજ તેની ઉત્તમતાની સાબિતી પૂરી પાડે છે.
ચાર ચિત્રો સાથે કિં. રૂ. ૧-૮-૦

(વધુ માટે જુઓ પાનું ૨૨ છ.)

એજ વેશ્યાની હાજરીમા બાપની પાસે જગીત વિદ્યા સીખવાની આકાંક્ષા દર્શાવે છે. રસમજરી પણ નિરરકારનો બદલો વાળવા કનકાવતીને પ્રજ્ઞાવતી વેશ્યાને ત્યાં મોકલે છે. એક બાપ પેતની રખાત વેશ્યાના કહેવા પ્રમાણે અધ બની દીકરીને કસાઈખાનામાં મોકલે એ શુ બનવા બેગ છે. તાત્પર્ય એ છે કે, વરુ સક બનાવી યોજના કરતી વખતે કેવળ રડીએતુ બખર, કોસસ રોડની ફાનમાએના જલસા સિવાય બીજી કોઈ મહત્વની વાત તરફ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નથી. નામકના ત્રણે અકના કુલ સત્તર પ્રવેશોમાંથી નવ પ્રવેશો પ્રેક્ષકને મુખપનાં બનીતિનાં અધમ ધામોતુ દર્શન કરાવે છે.

બળભદ્ર નામના શીખતે અનાથ દાનતમાં પ્રાણજીવનની પત્ની મગમને આશ્રા આપી છે તેજ બળભદ્રના પુત્ર અમી ધરતુ દર્શન પહેલવહેતુ બીજા અકના બીજા પ્રવેશમાં-પ્રજ્ઞાવતી વેશ્યાના ધરમાં ચાલે છે લેખક પોતાનાજ શબ્દોમા અમીધરને 'સરકારી યુવક' કહેવા છે. સરકારી યુવકનું પ્રથમ દર્શન પ્રેક્ષકોને વેશ્યાના ધરમાં કરાવી લેખકે સરકાર વિાવક પોતાના અજબ જ્ઞાનનો પરિચય કરાવ્યો છે. અમને લગે છે કે એવાજ યુવકોને ચાલુ જમાનામાં શિષ્ટ અને સરકારી યુવકો મળવામા આવતા હશે. અમીધર કનકાને કુદિધીના વિવાહમંદિરમા બેઠા પ્રથમ દર્શનેજ આસક પડી જાય છે. પ્રથમ દર્શને પ્રદ્યુતિપન થવામા થકા ઉઠાદરણો પામ્યાવ અને ભારતીય સાદિતમા આજુબ છે પણ આવી રીતે નહિ.

અમીધર કનકા ઉપર આસક પડે એટલે લેખક કનકાને સપમી સીનરવાનો પ્રયત્ન કરતાં તેને મુખે એમ કહેવાવે છે કે 'ધમ' વિરૂધ્ધ વર્તવાની નથી. અમીધરને મુખે કહેવાવચમા આવે છે, 'હું તમને અધમ દર્શમાંની બચાવીશ' આવી રીતે એ પ્રસંગે કનકાને સવમી દર મનની અને મનોનિઘ્રી સીનર વાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવેલો હોવા છતાં તે એ પ્રસંગે ને જામન થાય છે તે એક સવમા બિગિજાના મુખમાં આગેજ શોભે છે.

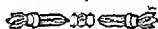
આને કેવા પ્રકારનું પાત્રાતેજન કહેવું? વરુ સકલમા કરતાં પણ પાત્રાલેખન વિશેષ નિષ્ફળ છે. અર્થાત્ નાટકમા એ મુખ્ય અંગો શા શબ્દોને સાધ્ય નહિ હોવાથીજ તેમનું આ નાટક નિરજાનનક નીવડ્યું છે. 'કમળા કળા'ને 'જરવનુ યુવાન' બનાવવામા પ્રયત્નમાં લેખકને એ ખખી નિષ્ફળતા મળી છે.

પાત્રાલેખન, વરુ સમ્યક્ નેટલુજ મહત્વ ધરાવે છે નાટક કિવા નવલના પાત્રો કથનાના મુલ્યમા છે એમ સમજી નાટકકાર કિવા નવલકથાકાર મહારીતી માફક તેને સ્વેચ્છાસાર બેલાવે છે તો કૃતિ નિરાશાજનક નીવડે છે. પાત્રોને સજીવ રૂપ આપ વનો પ્રયત્ન કરી સ્વાભાવિકતાનો જગનુ ધાય એ તરફ દરેક ચરુર લેખક હક્ય આપે છે. રજાનાજ લેખક છવનના સામાન્ય સામાન્ય પ્રસંગોને પણ અસ્વાભાવિકતાના દાદી મુકત રાખી વારતવ રૂપમાં ધખી આકર્ષક દેલીથી રજુ કરે છે.

બાબુલનાથનાં દર્શન

આ દર્શનમાં સંકુ લિમુરોની હાજરી દેખાય ત્યાં બાપી હરો કે ના દર્શાવે તેહ શકા થાય ત્યાં વળી પાછો વેપાર વધો ધીકતા દેખાય છે, જે દાન આપી તેજ પાછા પાડી ત્યાં લેવાય છે, ખીસા અને પાકીટ સહુ બે દાધી સલામતા, કારણ હલી લકાને યજુ કોક નજરે લાગતા, નિઆવતા વળી દેશની પણ કોક નયને નિરખતા, પ્રે દર્શન કરે દેવના કો અન્યને અનલોકતા, સાકુના આપાળે ગયનાત "મોજ-મજાહ" કરે, કાચુ અમારી અવશ્યતા તેહને દેખાત છે, ઠાગીઓ પાપડીઓ ને હલીઓ યુગાર છે, તે દેશની મુજિ પ્રજુ આ રક પાગક દેખાય છે,

વેલજ કેશવજ બેપી.

ચેતો, નકલી આપડીથી ઠગારો નહીં.

જાહેર ખજાનાં જાણ્યા પ્રમાણે નહોત તે
રેકા પાછા દેવામા આવશે

ગુપ્ત કોકશાસ્ત્ર રગીન બિચાવાડી બી પુરોના સખ્યુ ગુપ્તમેદ મનમદ સતાન ગજાપ નવા કલ્પ સ નીચમ સકુન સામુદ્રિક પયેરે કિ રા ૧૧૧

મેસ્મરીઝમ સાઈન્સ

નામની જુકપી જમીનમાં પાણીમાં દોષ તે ધન, જોવાથી વરુ એક પગમા ક્યાં છે એ જાણતુ, મુએલા માયુએના આમા સાથે વાત કરવી, રોગીઓના રોગ સારા થવા મોહિનીવિદ્યા, સાંપ વિધીનાં વિર કુર કરવુ કિ ર ૧૧૧
પી. એચ. રામા અવીગટ મીટી.

વેચની છે-જુની અને રદ થયેલી ટાંદી કિસ્મીની ઠાપીઓ દુનિયામાં અને નહોતા સીનેમા વાગાને અતિ કીમતી

લખો-મ જે ૫૦ મોજ મ નહ
ગીતમા મુખાઈ ૪

હિન્દુ ભાઈઓના
પવિત્ર શ્રાવણ માસના
છેલ્લા દિવસો.

તહેવારોની હારમાળાનું
જંગી અઠવાડીયું

પારસી ખીરાદરોની
પનોતી પંચેરીનો શુભ
અવસર

જેના માટે ખાસ હસાહસને! શહેનશાહ—

હેરોલ્ડ લોઘડ હાજર છે.

પાયેની આઠ ભાગની ધુમ હમાવતારી
અબયખીથી ભરપૂર ફીલમ

શરમાળ હેરોલ્ડ

શની-રવી-સોમ-મંગળ-ગુરુ-ગુરુ વધારાના શો ૩-૩૦ કલાકે
દરરોજ ચાલુ ચાર શો ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫ અને ૧૦-૩૦
ખાસ ઘટાડેલા ભાવ:- આના ૩-૪-૮-૩૧. ૧.

ફ્રીમીલીઓની સરસ સગવડ આપનાર માનીતું મથક.

સેન્ડલવુડ કાઉન સીનેમા શોડ.

(યુનીવર્સલ પીક્ચર હાઉસ)

શનીવાર તા. ૧૧ સપ્ટેમ્બરથી શરૂ થશે.

યુનીવર્સલની તદ્દન નવી ૨૦ ભાગની જંગી સીરીયલ

દુશ્મને ઇમાન

આ સીરીયલો અત્યાર સુધી આવી ગયેલી સીરીયલો કરતાં તદ્દન

જુદીજ નાતની છે. રીલે રીલે તમોને અસાધારણ રસ પડે

અને દંગ કરે તેવા દેખાવોથી ભરેલી છે.

સીનેમાના સમાચાર

બજારનાર-ના. ચિત્રપટ

નવીન ફિલ્મ—

દુલારી—અસ્વતી ફિલ્મ કું. નું
ઐતિહાસિક ચિત્રપટ. લેખક તથા ગાય-
રેક્ટર મી. મણીલાલ કે. જોશી. કેમેરા-
મેન મી. કરંદીકર.

વસ્તુ—મી. જોશીએ આ ચિત્રપટને
ઐતિહાસિક તરીકે ઓળખાવ્યું છે; પરંતુ
ક્રિતિકાક્ષનાં પાનાં ઉચ્ચલાવતાં અમારી
નજરે તેવું એક પણ દરખ પડ્યું નથી.
બાકી વર્તમાન સમયનાં કેટલાંક દૃશ્યો
મેળવી તેમણે જે વસ્તુસંકલનાં ચોંટા છે
તે માટે તેમને ધન્યવાદ આપી શકાય.

રજવાડાઓમાં યતી છાકરાંની અદ્ધા-
બદલી, કુદીસ કારભારીનાં કારસ્તાન,
દબકા સંકારના વિલાસપ્રિય રાજાઓના
કારવાણ વગેરે અનેક સ્થાનો દાખલા
તેમણે રજી કર્યાં છે. વસ્તુસંકલના, જે
કે કેટલીક દ્રાપકપટ્ટી દુરવાનો સંકલન
હોવા છતાં એમ ન યતી સરળ ચાલી
નબ છે, અને ત્રેક્ષણ સારી રીતે સમજી
જક છે. માત્ર સારની ચોપડી વાંચતાં
કેરક એટલીજ માણુમ પડે છે કે દેવ-
નગરના રાજા દુલ્હનસિંહે દુલારીને મેળવવા
નગરજનોને કેદ કરી દુલારીને રખાત
તરીકેની માંગણી કરી હતી, અને તેમ
ખન્ધુ હોત તો વસ્તુ બળવાન બની.
ત્રેક્ષણ ઉપર સારી ડાખ પાડત. વિશેષમાં
આ ફિલ્મમાં પણ ખીટી કપનીએ માફક
'દે માર' ના સિંધાતને વિશેષ મદદ આપેલું
અમારા નમ્ર મત મુજબ મુખ્યત્વે કરીને પ્રાસંગિક સ્વભાવ
સારામારીનાં દરેકો બતાવ્યાં હોત તો કીક માત. નગર જનોના
સિનો પણ જે-પાંચની હાજરીમાં પતાવી દેવામાં આળ્યા છે. તે
સિવાય મુખ્ય વધા ભરેલી બાંધત તો એ છે કે, છેલ્લા સિનમાં ખરો
વારસ ભવિષ્યે નીકળે છે. એ દિશાએ દુલારી અને પ્રીતિયુક્તો
સંબંધ લાઇ પડેનેનો થાય. રજપૂતોમાં 'યું' તેવા વિવાદ
અંક શકે છે!

ફેટિમાદાસી—મી. કરંદીકર એક જુના જોશી છે. તેમણે
આર્ટિસ્ટ સાથે ફેટિમાદાસી છે. કહેવાય છે કે, તેમણે કાદિવર,
ભારત વિલમ કું વગેરેમાં કામ કર્યું છે. તેમની
ફેટિમાદાસી જોનાં અને લેવાયેલા એમને દુલ્હા તથા કલો-
અપોથી અમોને ખાતરી થઇ છે કે મી. કરંદીકર ભવિષ્યમાં
એક સારા ફેટિમાદાસી ગણનામાં આવી જશે. તેમની આવી
સરસ ફેટિમાદાસી માટે અમો તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

અભિનય—રોહા ઉપરના લાલો અને આદર્શ એક્ટરીય

આ ચિત્રપટમાં દરેકને ઉત્તમ રીતે
અપાયેલાં દેખાય છે. દુલારીથી લઈને
છેક દુલ્હનસિંહ સુધીની બધી ફેટિમાદાસી
અવધી રીતે ચોતાવું કામ કરે છે. મી.
ઉદરાદાસી તેઓના આમણા દરેક ચિત્ર-
પટ કરતાં આમાં કંઈ ઓર દોષ
નીહિત છે તમારે મીસ છડું એક
અરેખી રાખીવું કામ પર બતાવી કરી
રહી છે. મીસ પુતલી દુલારી તરીકે કીક
દોષ છે પણ તેમાં જરા વધુ ચેતનહોત
તો કંઈ ઓર ડાખ પડત. મી. યુસ્ક
વીરા તરીકે ચોતાવું ખરું વીરત્વ દેખા-
તોજ નબ છે. અપારે મી. એલીઅર,
આશુરાવ અને વજીરને પણ તેમના કામ
માટે અમો ખૂબી શકતા નથી. એકંદરે
આ ફિલ્મ સફળ નિવડી કહેવાય.

નવીન ખબરો—

કાદિવર ફિલ્મ કું.—લોમીટીની
લાઇનમાં આવતી નબ છે. પૂર્વી પુત્ર
તા. ૪ થી સુધીમાં તૈયાર થઇ ચક્રો
નથી. કથાય મી. હોમી માસ્તર સીક
દના તેથી કીક થઇ હોય તો તે વાસ્તવ-
પિત છે. સંભળજા પ્રમાણે દેવે 'કંપની
કમલ કાયરેક્ટર અને કેમેરામેન રાખી
ખરિનામાં જે ચિત્રપટ તૈયાર કરવા પ્રયત્ન
રાખે છે. હાલના સંજોગો જોતાં તેવી
ચોજના વિશેષ કલ્પાથી નીવડે એવું

કુદ્ર અને ક્ષત્રીવટ

અપારે ક્ષત્રીવટનો બખાનો હતો, તમારે
માણસો ચોતાની ઇચ્છાથીજ અપની
સન્મુખ પરાયે અંપલાવતા નારીનાં
સન્માન ખાતર, લોકભી આશા વગર
તરવાર ઉગામતા. નળાની વહારે મવા
છવને જોત જોતામાં જોખમમાં નાંખતા.
વિજયને વસીને તેમણે

પ્રતિષ્ઠા યશ ને આત્મોન્નતિ

સાધતા તે

ભુજબળથી ભાગ્યપરીક્ષા

માં જોશો

તમારા માનીતા મધકમાં શરૂ થશે

આઈડિયલ પીકચર

* કોરપોરેશન *

અમારે માનવું છે.

કૃષ્ણ ફિલ્મ કું.—કહેવાય છે કે રતાર પાસેથી લાખી
મુદતના એમીસેટ કરાવવાનું કામ દાલ મુકતવી રહ્યું છે. કૃષ્ણ
નગર માટે જોડતી જોગવાઈની અગ્રા દીવાળી બાદ નકકી થશે.
સંભળવા પ્રમાણે મી. માણેકલાલ ચોતાની કુકીય વધારવા ઉદાર-
નામ ઉપડી બનાર છે. તેઓની સારૂ અમો સફળ ઇચ્છાએ છીએ.

શારદા—મી. શારદો ફિલ્મ કપનીની રચાવનાને ચક્ર પડેલી
શીએ એક 'પાં' થયું છે આટલા વધુ વખતમાં પણ

તેણે નીચે પ્રમાણે ફિલ્મો બનાવે પાડી છે:—

ફિલ્મ	રાયદેવદાસ
૧. આજીરાવ મસ્તાની	એન. બી. દેસાઈ
૨. સૌરાષ્ટ્ર વીર	"
૩. ધૈર્ય ચક્ર	નવલ ગાંધી
૪. વસંત પાળા	એન. બી. દેસાઈ
૫. દગાખાબ દુનિયા	દરિદર "દિવાના"
૬. અજબ કુસારી	મણિલાલ નેત્રી
૭. રતનબેનરી	"
૮. બંગલની બહીસુદી	"
૯. ગુલિયલ ગુલામ	દરિદર "દિવાના"
૧૦. મલનકળા	"
૧૧. કાલિકા મુર્તિ	મી. બારે

આવી રીતે ૧૧ ફિલ્મો બે અને ત્રણ બ્રહ્મચારીયાં રસ સાથે પ્રગમ સમક્ષ આવી ગઈ છે બ્યારે:

૧૨. પૌલ (ધર બ્રમ્હાઈ) મનુભાઈ
૧૩. ભુવનગથી કાચપરિક્ષા (આપદિયલ પીકચર્સ કોર્પોરેશન)
એમ કુલે સ્ટુડિયોમાંથી ૧૩ તૈયાર થઈ ગઈ છે અને વિશ્વપ્રદર્શનમાં દેરાઈ કોર્ગમ મુદતથી દિસામ ગણીએ તો ૯મી વિશ્વપ્રદર્શનમાં બ્યારે ૧ મહિના ને ૧૦ દિવસની વાર છે ત્યારે તેઓએ બાવતી કાલે એટલે તા. ૬-૧૦-૨૬ ને રાજ્ય બે સ્ટુડિયોમાં-(૧) દિલારામ (૨) કાસાને બાવનખ એમ બે ફિલ્મનું મુદત કરવાના નિશ્ચય કરી છે એમ સંભળાય છે.

ઉપરના દિસામ જોતાં આ ઉત્તમી ભુવાનીયાઓએ ૧ મહિને ૧૧ ફિલ્મની પાઉકી સરાસરી બાજુ દિવસ સંધીના સિનેમા હુનરમાં એક રેકર્ડ સમાન છે.

માત્ર સંખ્યા તરફ જ ન જોતાં-જુના જોગીએને પણ પેતાના દેમાર-પીરતોલીઆ સિખાઈને અનુસરનારા કરી, નવી વેરાઈટી લખાઈ કરી, ચારસ ધીમ કંપનીએ પેતાનું નાણું-સ્વતંત્ર વ્યક્તિત્વ રચાવેલ કહ્યું છે એ સર્માના વાત છે.

આ સરવાળું રજુ કર્યા પછી તેના ભુવાનીયા માનેકા મી. નાવુભાઈ દેસાઈ તથા જોગીલાલ દેને અમારી એટલીજ કલાપણુ છે કે દિનીઓના હમેશના નીચમ પ્રમાણે "આરંગઝાર" થઈ પછી કુંકાકૃષ્ણની ઉદ્યમ ન પડતાં બીજા વર્ષમાં પણ કંઈક નવું જ કરી જતાવે.

પાયાનિયર-કમ્પોઝ તૈયાર થઈ ગયા છે. જેમાં મી. પાટશુકરે મરજુમ લોકમાન્ય તીલકને જેલમાં ગીતા લખતા બતાવ્યા છે. બ્યારે વિદ્યાદેવજી યાને કચ-દેવવાનોતી સરખાત થઈ ગઈ છે. મી. પાટશુકરે હવે પાઠા જુના પોતેજ કહેલાં ચિત્રપટો કાઢવા લાગ્યા છે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે કંઈ નવીન આવના "સાથે ઉત્તમ ચિત્રપટો કાઢવા પ્રયત્ન કરે તો વધારે સારું.

રોપલ આર્ટ્સ સ્ટુડીયો-સંભળવા પ્રમાણે ઇંપીરીયલ સિનેમાના માનેક મી. મદમદબલી જે. પી. અને સીનેમા મેને

સ્ટુડીયોના માનેક મી. અરેશ્વર ઇરાની અને ટ્રાહીનના માણુ એન્ટ મેસર્સ બુલુભાઈ કાચુભાઈ આ-તણે મળીને ખરીદી લેશે. આજકાલ સર્વે બાખતોના નિકાલ આવી જશે તેમજ કાચેકટર-ટીકે મી. કવનાનીને ચૂંટવામાં આવશે અને કેમે-રમેનમાં મી. અરેશ્વર ઇરાની પોતે જો કે એક કુશળ કેમેરામેન છે છતાં મી. દાખને પણ મદદમાં લેશે એવો સંભવ છે.

સુદર્શન ફિલ્મ કંપની-તેના કામીદારોએ ઉપાડેલી અનેક બાધીઓથી બચા ચક્રર આરતે ચાલે છે. પણ આ બદ-વાડીયામાં દુર્ગેશનદિની પુણું થઈ જવા સંભવ છે.

આપદિયલ પીકચર્સ દાર્પેદેશનને ચારલા પુણું મદદ કરી રહી છે અને કેટલાક અનુભવીઓની કોમતી સલાહથી એક આપદિયલ અને વિષેવાન પીકચર્સ બહાર પડવાની વકકી રખાય છે.

વન્દે માતરમ ફિલ્મ કું. તું ચિત્રપટ અનેક ઉપાધીમાં ઘેરાવણું હોસે છે. સેન્સર માખ્યાપના સપાટામાંથી હજુ મુક્ત થયું નથી. પણ કાતરના અનેક ધારી બખમી થઈને તે બહાર પડનાર છે એમ સંભળાય છે. કૃષ્ણવાળા પણ કણીજ કોમતી મદદ કરે છે.

મુખમની મોહનગા-એક સાખાજી પીકચર્સ નામે "મુખમની મોહનગા" ક્યાંક ખુલે ખાચરે તૈયાર થાય છે. મુખમની મોહનિના લેખક વેદકની વાટ ભૂરી સીનેમાની સાધક લાઇનમાંથી પસાર થતા બજાય છે. આ સાધનું ચિત્ર સાફ નીકળે તેવી અમે માર્શના કરીએ છીએ.

માદન થીયેટર્સ લી.-કલકત્તાની પ્રખ્યાત માદન ફિલ્મ કું.ના ચાર દેથી ચિત્રપટો આવી પહોંચ્યા છે અને થોડા વખ-તમાંજ અજેના બોલ્ય સિનેમામાં ખંતાવવામાં આવનાર છે. સૌથી પહેલું ચિત્રપટ "રેક્ટર ઠેસ"ની કોમેડી હોદી ટાઇટલો સાથે રજુ કરવામાં આવનાર છે. આ ચિત્રપટની વરણુ અને ખ્યાલ ઉભેલ સજ્જતી ધિતાનીયા નાટક મંડળીના "સર દુરોશ્વના ખેલના કામિક પરથી ઉપજી રી કલાકારમાં આવી છે અને તેની અદર કલકત્તાની રેસ કોર્સના તેમજ અજેના રિપન થિયેટર તેમજ ગોખલેની હોટેલના સિનેા પણ ઉતારવામાં આવ્યા છે. આ ફિલ્મમાં મુખ્ય કામ મુખમની માનીતા નટ માસ્ટર મોહન તથા મી. સુરજરામ કહ્યું છે. ત્યાર પછી "ધર્મપત્ની" નામની સાખાજી શીલમ રજુ કરનાર છે, જેમાં મીસ પેલનસ કુપર મુખ્ય ભાગ લખે છે.

કોડેન સિનેમા (સુનીવર્સલ પિકચર્સ હાઉસ)-ગોળપીઠા પર રેક્ટર ધર્મ ઉપેડેલા આ નવિન સિનેમાએ ઈંગ્લીશ પિકચરો સાથે દેથી પિકચરો બતાવીને પણ લોકોના સારા ચાહ મેળવ્યા છે. વળી સિરિયલોના શોરનોત્ર ભળીને ખુશ થશે કે અજેની સુનીવર્સલ પિકચર્સ દાર્પેદેશનનાં ફરદેન-ગ્રામાઓ તથા સિરિયલો ઉકત સિનેમા દવે પછી રજુ કરનાર છે.

મેજેસ્ટીક-સારથનિ ફિલ્મ કું "દુલારી" બીજું બદ-વાડીયું ચાલુ છે.

કુટુંબ—શારદા કૃત-સુવર્ણ કમલ અને શશિકા મુલિ આલુ છે.
કુટુંબીરીયલ—શ્રાવણ કૃત-ટેલિફોનની તરફી
ગ્રામ—જોડિયોનો બીજો દૃષ્ટો તથા હેરાલ લોહડની
કામીક.

કાલિન—હેરાલ લોહડ 'શરમાળ'ની કામેરી.

ખાસ અમારા વાંચકોનો અભિપ્રાય.—"સોનેમાના રૂબ
ઉપર અપાતો 'હિન્દી નાચ.' " તેના કાયદા અને ગેરકાયદા."
આ મનનીય લેખ અમારા આવતા અંકમાં આપવામાં આવશે.

* * *

અસિધ અમેરિકન નટ મી. વીલ રોબર્સ દાલમાં લંડન
ગયેલ છે, અને તેના અભિનયની ત્યાં બહુ પ્રશંસા કરવામાં
આવે છે.

* * *

લંડન અને તેની આસપાસનાં પરાંઓમાં બધાં યશી અદી-
યોથી વ્રજસો સિનેમા થિયેટરો છે. પહેલાં રવિવારે ફિલ્મો બતા-
વવામાં આવતી નહોતી, પણ કેટલાક વખત પહેલાં જેમ આપણે
ત્યાં કુકાનદારો અમાસના, વારા કરી તેના પૈસા ધર્યાદમાં નાખી
કુકાનો પ્રુલ્લી રાખે છે, તેવીજ અવસ્થા ત્યાં પણ કરવામાં આવી
છે. દાલમાં દર રવિવારે લંડનમાં બે લાખ માણસો સિનેમા
જોવા જાય છે. અને દર વર્ષે આ રવિવારની આવકમાંથી ત્યાંના
સિનેમાવાળાઓ સી-તેરથી એસી દળાર પાઉંડ રાન કરે છે.

* * *

એમિલ મેરિઓ એક હારમરસનો પ્રખ્યાત નટ છે. દાલમાં
તેણે એક નિશાળ ઉઘાડી છે અને તેમાં ગ્રેડાના જુવા જુવા કાવ
લિખડાવવામાં આવે છે. ફ્રેંચ નટો રહે છે કે, અમેરિકન નટો
પરાપર કાવ બતાવી શકતા નથી અને તેટલા મોટા જી.
એમિલે આ અમાવ દર કરવા નિશાળ ઠહારી છે.

* * *

મોટોની અંદર મળુગતી આઠસો કલણ છે. દરેક
કલણની સાથે એક એક, નહતું થિયેટર હોય છે કે નવી અંદર
તેઓ સિનેમાનો મોજ ભોગવી શકે છે.

* * *

દક્ષિણ કેન્દ્રી નિયામાં વ્યવસાયને માટે ખસ સિંહો પાળ
વામાં આવે છે અને ફિલ્મોના સિન માટે ત્યાંની સિંહોને ભાડેથી
લઈ આવવામાં આવે છે. કહેવામાં આવે છે કે, આવા એકે
સિંહનું શાકું દર વખતે તેઓને ચારસો પાઉંડ આવે છે.

* * *

અધ્યપત્રીઓ ખબર.

રા. આદિત્ય-રથગ સંકેતને લેધે મુળથી. આપના અંકમાં
રા. સત્યપ્રિય

વર્તમાનપત્રો, માસીડો, નવલકથાઓ,
નાટક સિનેમા

અને

જાહેર ખબરના

હાફટોન

કું કલર

શ્રી કલર

પ્લોકે

ઉત્તમ અને સરતા અમે કાનાવી આપીએ છીએ

જુના સેકન્ડેન્ડ ગ્રેડેક પણ અમારે ત્યાંથી ખજા

મળા—મેનેજર મોજ-મળક કુંબધ ૪.

કોનો વાંક ?

માથાની બીમારી શા માટે લોગવે છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા મોટે

હીમોટીક બામ.

એક માથાની બીમારીવાળાનો હામરનો સાંગી

વખાણાયેલો અને જગજાહેર ધરગતુ બામ

ફોમન શીશી એકના આના આડ.

સંગેખમ, સંધાવા, માથાના ચરકા અને

આઠાશીશી માટે અકસરી

તમારા વેપારીને ત્યાં ન મળે તો

વખાણ—

સ્વદેશી ઓઈલ અને પરં મેં કું., મહાદ

બી. બી. સી. આઇ. રેડે.

લેલાગુ રાજકુમારોએ મન્યાવેલું તોફાન

ગઈ કાલે ખુલ્લું થયેલું તેમનું પોકળ.

રાજ્ય લોભની મહત્વાકાંક્ષામાં મગફર બનેલી મહારાણીએ ઓરમાન રાજકુમાર પર ગુન્ગરેલો સીતમ-મૃત્યુલોકની મોહીનીમાં મોહાંધ થયેલી સ્વર્ગની મુદરીને ઈંદ્રે આપેલો અલીશાપ-નટખટ નારદમુનીના લાકડે મોંકા લધવવાનાં કારસ્થાન-તે સ્વર્ગની મુદરીની અદભુત જીવનકથા-કાલીકાની કૃપાથી સાચા રાજકુમાર પરની મુસીબતો કેમ દુર થાય છે-કપટી રાણીનાં કુટીલ કામો કેવી રીતે ધુળમાં મળે છે? સર્વ ઘટનાનો વાદશ્ય ચીતાર તમારા લોકપ્રીય પીકચર હાઉસમાં રજુ થાય છે.

પતીભક્તી-માતૃભક્તી અનેધર્મની અનેરી
ભાવનાથી ભરપુર.

અનેકાનેક રસમય પ્રસંગોની ગુથણી તમને
મુગ્ધ કરશે-ખાળગોરાળ ને કુટુંબકળી-
લાને આ ફીલ્મ ખતાવવી ભુલશે નહિ.

શારદા કૃત
અવનલ
અનેર
ચીત્રપટ

સુવર્ણ કમલ અને
કાલીકા મૂર્તિ

કૃષ્ણ સીનેમા
દુખાશ થીએટર ન્યુ ચનીશિડ

મોટરને લગતા સામાનની જુની અને જાણીતી દુકાન

દરેક જાતના પાર્ટસ

સારા અને સસ્તા ભાવે મલશે
એક વખત ખાત્રી કરો

તારનું સીરનામું
"Thymol"

લક્ષ્મીદાસ એન્ડ દ્વારકાદાસ

ભાસ્કર મેનશન, લેમીંગટનરોડ-મુંબઈ ૪.

તા. ૬.-ખહાર ગામના ઓરડર ઉપર ખાસ ધ્યાન રાખવામાં
આવે છે-પ્રાઈસ લીસ્ટ મુફત મોકલવામાં આવશે.

સ્માર્ત

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

યાને

આહુ જમાનાની સુરેલ !

(ડિસ્ટિલ્ડ નવલકથા)

લખનાર-શ્રી. શુભદ્રા

પ્રકનક ૧૨ મું.

(ગયા અંકથી ચાલુ)

કોઈની અનિચ્છા ઉત્તરનાથી અંકાનતું મેં લાલચોળ પની થઈ હતું. ગર્જના જેવા અવાજથી તે બોલી ઉઠે, “એ વાત ઉપર હું વિશ્વાસ મૂકી શકતો નથી. તમે બંને મને છેવરતા દો એમજ હું માતું છું.”

મોદિનીએ મંબીર સ્વરે કહ્યું, “તમારી આ માન્યતા વફા જોડી છે.”

અંકાનતે કાંઈ પૂછ્યું નહોતું, “ના-ના, મ્હારો માન્યતા ખરી છે; તમારી બંનેની વાત હું ખરી માનતો નથી. તમે બંને એક ખીમના પ્રેમમાં પડેલાં છો.”

મોદિની ગર્જના કરી બોલી ઉઠી, “આ દરદાસી છુટી વાત છે.”

“હજી પશુ કદું છું” કે, હું તમારી વાત સાચી માનતો નથી. તમે બંને જમ્યાં અસ્તવ્યસી છો.”

“એ તમને સહેલ દૂર ન થતો હોય તો હું અદોષી વિદાય થઈ છું. તમારા જેવા વહેમી માણસ સાથે હું વિરોધ વાત કરવા ઇચ્છતો નથી.” આમ કહી મોદિની સમાજની માફક ધીમાં પથઈ કરતી એ રથનેથી ચાલી મઈ ખીજાજ કાણે તેની મેટરના લુંગળોને અવાજ અંકળાયો.

સુંદરલાલ નીચું જોઈ ઉભો રહ્યો. પશુ અંકાનત વાધના જેવી સળગતી આંખોએ તેના તરફ જોઈ રહ્યો હતો. અતે તેણે કહ્યું, “સુંદરલાલ ! હું શું કહેવા માગે છે ?”

“કાંઈ નહિ.” વિરક્ત બાવળો સુંદરલાલે કહ્યું,

“તમારો આવા ઉત્તરથી મ્હારા મનનું સમાધાન થઈ શકે તેમ નથી.”

“અંકાનત ! હું જાણું છું, જ્યાં એની એ વાત સા મટે મને પડે છે ? મોદિની સંજમી હું તને કાંઈ કહી શકું તેમ નથી; હું નિરપાય છું.”

“જાણી જોઈ હું મ્હારો સહેલ વધારે એ બ્યાજખી નથી.”

“પરંતુ ગમે એવા સંયોગમાં મોદિની સંજમી મ્હારાથી તને કાંઈ કહી શકાય એમ નથી.”

“હું મોદિનીને ચાહે છે ?”

સુંદરલાલે વિરક્ત સ્વરે કહ્યું, “હું પ્રતિજ્ઞાપાત્ર કદું છું કે, મ્હારા અંતઃકરણથી હું મોદિનીને પિછાડું છું. એના સંજમી મ્હારો વિચાર કેરો છે એ હું પ્રયમથી તને કહી શક્યો છું.”

“હજી પશુ હું એવીજ વાત કહે છે ?”

“હા.”

અંકાનત સુપ રહ્યો. થોડા સમય પછી અત્તરનાં વરણ કરી તેણે કહ્યું, “લાઈ! એકાએક અડગાઈ જઈ મેં ધણી મનનાય ક્યો છે. હું મનું લગાડીય નહિ. હું એમ જાણી શક્યો છું કે,

મોહિની સંબંધી તું પછી દખીન નજી છે. મોહિની તારી પાસે શા ચારે આવી હતી ?”

સુંદરલાલે થોડા સમય સુધી વિચારમગ્ન રહ્યા પછી કહ્યું, “ભાઈ ચંદ્રાનંત! તું મારો બાલ્યપ્રિય છે, હું તને અભિનન હાથ રનેલી સમજતો હોવા છતાં તેને ને પ્રેમ પૂછ્યો છે એ પ્રશ્નનો ઉત્તર હું આપી શકું તેમ નથી. એ એ ગુપ્ત દશાંત કહી કહાય એમ હોત તો મહે પ્રજ્ઞા દિવસ જાગૃત્યો તને કહી હોત. એ સંબંધી તું મને વિશેષ પૂછપરછ કરીશ નહિ. તું કવળ એટલું જાણી રાખ કે, હું મોહિનીને ચાહતો નથી—”

“મારા મોહાભાઈ સાથે મોહિનીની પિછળ હતી એ તું જાણે છે ?” ચંદ્રાનંતે પૂછ્યું.

આશ્ચર્ય પામી સુંદરલાલ બોલી ઊઠ્યો, “ત્યારે એ વાત તું પશુ જાણે છે કે ?”

“ના, દમણ! મહે એવી વાત સાંભળી છે.”

“કોણે તને એ વાત કહી છે ?”

“એ જાણવાથી તને શો લાભ છે ? વાત ખરી છે કે ખોટી એટલું હું જાણવા માગું છું.”

“એ સંબંધી હું તું જાણું ? હું કંઈ જાણતો નથી.”

“તું જોડું બોલે છે.”

“હું કદાચ જાણતો હોઉં તો પશુ કંઈ કહી શકું તેમ નથી.”

ચંદ્રાનંત સુપ થઈ ગયો. પછા સમય સુધી તે સુપડાંની બી બેઠો રહ્યો. પછી તેણે કહ્યું, “હું જાણું છું. આપણી મિત્રતામાં કંઈ ફરક નહિ આવે.”

સુંદરલાલે ચંદ્રાનંતનો હાથ પકડી કહ્યું, “ભાઈ! તારા અંતઃકરણ મારાથી અનંતપ્રેમ નથી.”

થોડા સમય સુધી બંનેએ આડી અવગળી વાતચિત કરી પછી ચંદ્રાનંત થઈ તરફ વિદાય થયો.

ચંદ્રાનંત ઘેર ગયો એટલે નેહરે તેના હાથમાં એક પત્ર મૂક્યો. ચંદ્રાનંત મોહિનીના દરનાક્ષર જોળખી કંપી ઊઠ્યો.

પ્રથમ તો પત્ર નંદિ જોડાવાનો તેણે વિચાર કર્યો. પછા સમય સુધી વિચારમગ્ન રહ્યા પછી તેણે પત્ર ખોલી વાંચ્યો.

“જ્યારે તમને મારે મારે સરહ ઉપજ્યો છે ત્યારે હવે તું સુખધર્મી વિદાય માર્ગ જવને નિશ્ચય કર્યો છે. ને કદાચ પત્ર લખવાની દૃષ્ટિ થાય તો પુના કંપને શિરનામે લખાને, જોથી મને મળી શકશે.”

ચંદ્રાનંતે એ પત્રના કડકા કરી નાખ્યા; છતાં તેણે મન સંતુષ્ટ થઈ નહિ, દીવાસળી સળગાવી તેણે એ કડકા બાળી નાખ્યા.

મકરં ૧૩ મું.

રૂઢનામાં ત્રિપુટીનું તરકક

નાશિકમાં એક વિરતન ધર્મશાળા હોઈ. એમાં રાત્રિવિષય પછા ઉતારાઓની અવગળા રહેતી હતી. જે દિવસે સુંદરલાલને

ત્યાં ચંદ્રાનંત અને સુંદરલાલ વચ્ચે વિવાદ થવાની તેવારી હતી તેજ દિવસે આપણા કેટલાક પરિચિત માણસો નાશિકના ઉપરોક્ત ધર્મશાળામાં એકઠા થયા હતા. એ માણસોમાં એક ઉચ્ચશિક્ષક, બીજો બિહારીલાલ અને ત્રીજો સત્યાનંદ હતા.

સત્યાનંદે પોતાનો ભાવના રંગનો પહેરવેશ કામચલાઉ રીતે; પરંતુ ઉચ્ચશિક્ષક તથા બિહારીલાલનો પહેરવાનો મહિન વેશ જાણીતો જોઈ શકાય. બિહારીલાલે વૃષ્ઠ મારવાડીનો વેશ પારખી કર્યો હતો ત્યારે ઉચ્ચશિક્ષકનો વેશ એકે ગુજરાતી મોઝલા અવાનને બાંધે એવો હતો. એના પોષાકના હાકામાંથી તે બદમાશોને વરપુત હોય એવો અનુભવ માણસને લાસ થવાનો સંપૂર્ણ સંભવ હતો. સત્યાનંદે આ વખતે વધારામાં પોતાની પાસે એક મોટો ચાપીઓ રાખ્યો હતો.

એ ત્રિપુટી એકજ દિવસે એક સમયે ધર્મશાળામાં એકઠી થઈ નહોતી, તથા અજ્ઞા જૂઠા દિવસે ધર્મશાળામાં ગયા હતા. વળી તેઓ એકબીજાથી તદ્દન અનુભવના હોય એવા જાણીતા ધર્મશાળામાં રહેતા હતા. ધર્મશાળામાં તેમની પહેલ પહેલી જોળખાણ થઈ હોય એવી રીતે તેઓ વર્તતા હતા.

અને જે દિવસની વાત લખીએ છીએ તે દિવસે બીજા પશુ પછા સુસારો એ ધર્મશાળામાં ઉતરતા હતા; આમ જ્યાં એ સુસારોમાંના અખલલાલ નામક સુસાર સાથે ઉચ્ચશિક્ષક, બિહારીલાલ અને સત્યાનંદ વિરોધ દળીમણી ગયા હતા. ધર્મશાળાની અંદર એવું બહુવ સહેલાઈથી થઈ શકે છે.

ઉચ્ચશિક્ષક અને અખલલાલ એકબીજાની સાથે વાતચિત કરતા જોઈ હતા. ઉચ્ચશિક્ષકે કહ્યું, “હવે મને અહીં રહેવું મનમાં નથી. આને રાત્રેજ અહીંથી કલ્યાણ તરફ ઉપડી જવાનો મારો વિચાર છે. જુદા જુદા રચના એવાના હેતુથી હું બહાર નીકળેલો હોવાથી એકજ રાત્રે પડી રહેવું મને મનમાં નથી. તમારા જેવા રનેલી મળી આવેલા હોવાથીજ હું અહીં આરજા દિવસ સુધી રહી શકેલો છું.”

અખલલાલે કહ્યું, “હું પશુ આજ રાત્રે કલ્યાણ તરફ રવાના થવા છું. મારા શેઠે ત્યાં રૂપિયા મોકલ્યા છે. પત્ર તથા રસીદ મને આને મળી ગયા છે. અહીં મારાથી કંઈ થઈ શકે શક્ય નથી. બિહારીલાલ આ પ્રેરણથી ધક્કા પરિચિત હોય એમ લાગે છે. જેની રીતે હું બીજા વેચાર કરવા નીકળ્યો છું તેની રીતે તેઓ જોખાનો વેચાર કરવા નીકળ્યા છે. બિહારીલાલ પશુ આને કલ્યાણ જવાના છે.”

“એ લણી પુરથી થયા જેની વાત છે. આપણે બધા મોજ ઉપવતો બંધ કરીશું; છતાં સ્વામીજીનો શો વિચાર હતો એ કલ્પી શકાતું નથી.”

“મહે એમ સાંભળું છે કે, તેઓ પશુ આપણી સોગત કરશે.”

“સ્વામીજી સાથે હશે તો માંજના દમ મારવાની અમલ આપણને મળી શકશે. અરાજ ઉપર માંજના દમ મારવાથી નથી બરાબર બને છે.”

“સ્વામીજી થયો લાંબી પુણ્ય છે. આ રૂથગને તમારું પહેલું અને આપણી મૈત્રી થયેલી હોવાથી આપણે એક બીજાની સહાનુભૂતિ લેવી જોઈએ.”

“તમારા આ પ્રત્યાગતે હું પસંદ કરું છું.”

પછી હનિલદાસ, બિહારીલાલ, સત્યાનંદ અને ગંગાજીલાલ એક એકાંતે બેસીને બેઠાં બેઠાં. ટૂંકાંમાં વખત થતાં સુધી તેમણે સદૃશ સુરાપાનની વ્યાપાર ચલાવ્યો. વખત થયો એટલે તેઓ સદૃશ રોજન તરફ વિરામ થયા.

ગાંડને મળી તેની સાથે કાંઈ બદલાવત કરી બિહારીલાલે સમજા સારામાન એક ખાલી ઠગામાં ગોળી દીધી; પછી તે અને તેની સાથીઓ એ ખાલી ઠગામાં બેસી ગયા. બિહારીલાલે ગાંડને ચેરીમેરી આપેલી હોવાથી ગાંડે એ ઠગામાં બીજા કાંઈ ઉતારને બેસવા દીધો નહિ. આખા ખાલી ઠગામાં હનિલદાસ, બિહારીલાલ, સત્યાનંદ અને ગંગાજીલાલ આરામથી બેઠા.

કાંઈક પછાની રાત્રિ હોવાથી વસુધરા ઉપર અધકારનો ચિરંતાર થયેલો હતો. એ અધકાર રાત્રિને બેઠો ભીરજી જાગે કરતી ટૂંકાંમાં કાપવા લાગી.

એક બે રોજન પસાર થઈ ગયા પછી હનિલદાસે કહ્યું, “જુલું સુકાઈ ગયું છે, ચોડો સરાય પીધા સિવાય શાન્તિ થાય તેમ નથી.”

ગંગાજીલાલે કહ્યું, “અહીં સરાય કેવી રીતે મળી શકે? કદાચ જુલું પહેલીયું એટલે રીકેસમેન્ટમાંથી મળી શકે.”

હનિલદાસ બોલી ઉઠ્યો, તમારે કાંઈક એ વિષયની ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. સપ્તળા સામગ્રી તૈયારી છે.”

આમ કહી હનિલદાસ-પોતાની બેઠા ઉપાડી તેમાંથી એક પોટલ નકા બાસ બહાર કાઢ્યાં. બિહારીલાલે પેતે સુરાપાન કરતો નથી એમ કહી કેવળ સ્વામીજી તરફ સન્માન દર્શાવવા માટે બિહારીલાલે કામળ ઉપર સુરાનો રસકું કર્યો. પછી એક પાત્રને સ્વામીજીએ ધનસાઈ આપ્યો. ગ્રાસ ખાલી થતાં તેના બીજા સરાય રેડી હનિલદાસે ગ્રાસ ગંગાજીલાલ તરફ કર્યો. એક દાહુમાં ગંગાજીલાલ એ ગ્રાસમળી સરાય ગટમટારી ગયો. “હવેથી ઘુઠડો અને ઉતારતાં મેં બચાવી, જાની ઉપર હાથ મૂકી તે બોલી ઉઠ્યો.” આ દાહ મણે જલદ છે, પીતા પીતાં મળું અને છાતી બળી ગયું છે.”

હનિલદાસે કહ્યું, “આ કાંઈ નેવી તેવી ખતાવટ નથી. આ દાહ જલદ કાનસ રેશમાં બનેલો હોઈ મળે લુને છે. આ દાહની એક બાદથી બીજા દાહની ચાર બાદથી નેટલો નક્કી આપે છે.”

“હવે ચક્કર આવે છે, આખે બધારાં આવે છે. રહેને સુધ જવા લો; ગદાવાથી બેસી સકાવું નથી,” આમ કહી ગંગાજીલાલ પ્રથમ ગયો. એક દાહમાં જ તે બેસી ગયો પછી પેલી ચકલત ત્રિપુડીએ ચરદરસમાં ગંગાજીલાલ નેવસકેત કર્યો. ટૂંકાંમાં જ રોજને જ પહેલી રીકેસમેન્ટ એમાંથી કેવળ ગંગાજી

હનિલદાસ, બિહારીલાલ અને સત્યાનંદ-નીચે ઉતર્યાં. બિહારીલાલ તથા સત્યાનંદ ગંગાજી રોજની બહાર તીક્ષ્ણ પડ્યા. બિહારીલાલ એક બાકીની ટાંગામાં ચડી બેઠો તથા મુઠ્ઠા રવરે ટાંગાવાળાને તેણે કાંઈ કહ્યું એટલે ટાંગાવાળાએ પૂરે ગંગાજી દીધા ચલાવ્યો.

સત્યાનંદે દોડતો દોડતો રકામેના પ્લેટ ફોર્મ ઉપર ગયો. એ વખતે પુના પેસેન્જર પુના તરફ ઉપડી જવાની તેવારીમાં હતી. સત્યાનંદ ગંગાજી એક ઠગામાં ચડી બેઠો; તે સાથે પેસેન્જર ટૂંકાંમાં ચાલુ થઈ ગયો.

હવે રોજન ઉપર એકલો હનિલદાસ રહ્યો. તેણે કાંઈક પચડે રોજન મારતરની બોલિસમાં જઈ ફેરવાઈ કામળ પત બહાર કાઢી પૂછ્યું, “ગદાનો નામ ઉપર કાંઈ પારસલ આવ્યું છે કે?”

પારસલ કલાઈ પૂછ્યું, “તમારું નામ શું છે?”

“ગંગાજીલાલ.”

“રમીડ ક્યાં છે?”

“આ રહી.”

“સહી કરો.”

કાંઈક પછી મકારની દિધા સિવાય હનિલદાસે કુશંગી ગંગાજીલાલના નામની રમીડ ઉપર સહી કરી. પછી તે પારસલ લઈ વિરામ થઈ ગયો.

બીજી દિવસે સદૃશ એવી ખખડ કાંઈકો કે, એક માણસનો મનદેહ રહે લાઇન પાસેથી મળી આવ્યો છે. એ માણસ કાંઈક છે એનો હજી કાંઈક મતો લાગ્યો નથી; છતાં એમ જલુ વામાં આવ્યું છે કે, એ માણસે પુણ્ય દારૂ પીધેલો હતો. નકામાં ને નકામાં આખી ટૂંકાંમાં ઠગામાં દારૂ ઉભાવાથી તે પડી જઈ ગયું માણે હાથ એમ પારસામાં આવે છે.

અપૂર્ણ.

મેરમેરીઅમની વીંટી

આ વીંટી સમિત કલાનો બંધાર છે. આથી રીક માણસ જાન, ભવિષ્ય અને વર્તમાન કાળની દરમિયાન જલુથી ચો છે મુએલા માણસોથી વાન કરતો, દબરો મણી દુરના માણસના દાહવાલ જલુમાં, બિહારીલાલે ખખડોનો પતો લાખેને મુદ પ્રબોના ઉત્તર આપવા વચેરે દબરો કામે આ વીંટીથી થાય છે. આ જલુને ખખડ મુજબ કાંઈ ન આપે તે વેલા પાયા આપીયો. કો. ર. રા. ૮. ૫ ૭ જાના.

પત્તા—ઓ. ગુડેનર કં. નં. ૨૨ અડીગઢ સીટી.

રાજનગર રહસ્ય

લખનાર-રા. ગુપ્તદત્ત

ગુજરાતના પાટનગર ગણ્યતા અમદાવાદ ઉર્ફે રાજનગરના શ્રુપ્ત મેદો, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુરેદ બગીચી જેવી દેખાતી નસો ઉર્ફે કુટણીઓના કારસ્તાન, દવસમાં દીવાની બનેલી એક શૈક્ષણીક જીવનનો કરચારસિક આબેહુબ ચિતાર, ઢેલી ધર્મગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખ્યાલ વગેરેથી માહિતગાર થવું હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો.

કિંમત બાર આના પો. જુદું.

યમરાજનો દરબાર

જગતના છાપ પ્રપંચોથી આસ્તમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહત્યાનું રહસ્ય સમજવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી ગમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુલાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

ખેવકા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની

કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

સુંબઈમાં બનેલો ભયંકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરકીનો ભેદ જાણવો હોય તો

ધરકનો અંજામ

અથવા

ધ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક ટીટકટીવે નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે સુંબઈના એક રાવ બહાદુરનું અને દેવપ્રસન્ન પર આવેલા નેરવાંવાળામાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું ભેદભરી રીતે ખૂન થાય છે, તથા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા બનાવોમાંથી કેવી ભયાનક, ભેદપર-પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પથ્થું નહિ કરી શકો કે ખૂની કોણ છે? મકરજી મકરજી રહસ્ય અને ભેદનો ખજાનો ભરેલો છે. પૂંક 'રૂપ' જતાં

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેરશાહના જનાનખાનાની પોત

મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પ્રાકાર કરતા

ધર્મ ગુરુનું ચરિત્ર જાણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

- રશિયાના આ અદ્ભુત નરનું જીવન વાંચતા તમોને ખાસ રસ કે, સુધરેલા દેશોમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજ્ય, મહારાજ્ય, મહારાણીઓ વધારે થું પથ્થુ ખુદ રાજા-માનાં મહારાણી ઝારીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવા ભાગ લાગ્યા છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-૫૪ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. અર્ચ જુદું પડશે.

લખો— મોજ મંજલ કાર્યાલય ગીરગામ ગર્ચ સામે સુંબઈ નં. ૪.

ખાળક બુધ્ધિનાં પરીણામ ભયંકર આવે

રાજા દુલ્હનસિંહે કાચી બુદ્ધિના કારભારીના કહેવાથી પ્રજા પર તથા
આશ્રિતો ઉપર બુલ્હમનો વરસાદ વરસાવ્યો

નાયનારીઓનો રસકેસ કાઢી જોલખાને મોકલી
જેનાં પરીણામે પ્રજાનો પોકાર-અને ગરીબની હાથ તેનાં પડતીનાં કારણે થયાં-તેનો ચિતાર

સરસ્વતી ફિલ્મ કંપનીની

ઐતિહાસિક નવી ફિલ્મ

દુલારી

આખાદ આવે છે તે જોઈ લેવા ખાસ ભક્ષામણ છે.
શની, રવી, સોમ, મંગળ, બુધ અને ગુરુ વધારાનો શો ૩ કલાકે
દરરોજ ચાર શો ૫-૭-૯ અને ૧૧ કલાકે

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે.

આવે છે.

રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓએ મોટા ખર્ચે તૈયાર કરેલ એક અવનવું ચિત્રપટ

જેમાં

એક બહુગરબીની કરામત-માણસનો પોપટ બનાવેલો-છવ્વા માણસને શાશીમાં
પુરવો નિર્ગેર-સાચ્યતા ખટપટતા કાવાદાવાનો હૃદયદ્રાવક ચિતાર રજૂ કરનાર

શનીવાર તારીખ ૧૧ મીથી શરૂ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

સતીઆની બાલબાલા—ચોરોનાં મુંઢ કાલાં;

મહેરખાન પ્રભુ ગોપાલા—ફાંફાં મારે એ ઠાલાં.

એ ન્યાયે પેલા બદમાસોએ જ્યારે તે ઇન્દુ દરબારની નાચવાવાળી સાથે ખટપટ કરી
તેણીના સાચા આશકથી વીખુટી પાડવા પ્રયત્ન કર્યા—તેણીને અનેક જાતનાં
પ્રલોભનોમાં ગુંચવી પણ—

તેમાં તેઓજ ગુંચવાયા—જાળમાં પોતેજ ફસાયા—મુંઝાયા—અને
આખરે શું ફેજને પામ્યા તે જોવા—

શારદા કીલ્મ કું કૃત

સુવર્ણ કમલ

ચાને કાલીકા મૂર્તિ

હરામનું ખાઇ માતેલા આખલા જેવા પેટા હતવીર્ય રાગકુમારોએ—પોતાનાજ ભાઈના
હજારો અહેસાન વીસરી—તેની છાંટીપર ઘણા પ્રયત્નો કર્યા. પણ તે—
દેવી કમળ લેવા નીકળેલો તે સાહસીક જવાનજ આખરે ફાવ છે એ બધાનો ભેદ
ગઈ કાલથી રાડ થયેલી કીલ્મ જોવાથીજ સમજાશે.

કૃષ્ણ સીનેમા

આવે છે

રાતમજરી-મદનકલા-અને બીજી ઘણી વખણાયેલી ફીલ્મોના
લેખક ગ્રી નાનુલાલ દેસાઈની કલામંથી લખાયેલી

આવે છે

દીલારામ

અકબરના સમયની એક દર્દભરી કથા.

અમારાં ચિત્રપટોની બુકીંગ માટે લજા—મેસર્સ મયાશંકર ઠક્કર એન્ડ કું.

૪૭, એ. એપોલો સ્ટ્રીટ--કોટ મુંબાઈ

પ્રજા ૩ નં. ૨૪ તા. ૧૨-૬-૨૬
 ૬ નંબર ૧ આનો બાણગામ ૧૧ આનો

પાલિક સંવાલ ૩, આર
 બાણગામ ૩, સંવાલ ૩

મોજ-મોજ

નહાવાની તૈયારી

ભાદરવા શુદ્ધ પંચમી રવિવાર તારીખ ૧૨ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૬ વર્ષ ૩ જી. અ. ૨૪

આ અંશવારીમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાર્તાઓની પાંચે કલ્પિતજ્ઞ હોય છે.
શબ્દ અત્યંત વ્યક્તિ પરથી ઉપભવેલી શરેલાં નથી. અ. ગો. ૪

પ્રકૃતિ-પ્રેમ

(Wordsworth ના એક સોનેટ ઉપરથી.)

(૧)

સંસાર સાર જગમાં નથી કંઈ કહે છે!
હોયે બંધા ક્યંમ વ્યથા વિષયે પડે છે!!
વિચાર આગમ અને વ્યથા કરે તે,
શાન્તિસ્થ મિત્ર નિજી જામથી ભરે છે!!

(૨)

સૌન્દર્ય પ્રકૃતિ તણું ન કદિ નિહાળે!
જે નિત્ય આત્મ સંદને દૂર સ્થિર દીસે
નર્તન ચન્દ્ર વહને ન કહિય જીવે!
ફક્ત વાયુ લહરિ ન કદી નિચારે
જે યોગ્ય હાલ સહીસે વહતો નથી જે
ચોરા વીચે સમય એ વહશે સુવેગે!
આ સૌ લીલા પ્રકૃતિકારતણી ન જાણે!
ને આ પૃથ્વી જગન જાળ સદા વિચારે!
હું તો નહિ કદિ ફરી જગ જાળ લેઉં
જેઉં પ્રકૃતિ લીલા, કદિ પ્રાણ પેડે!!
એને કહે જગતના સહુ લોકે પેડે!
નિજે હું પ્રકૃતિ પ્રીતિ તણી ન લેકું!!

રનેહચોગી.

જી. બે. હા.

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

મકરંધુ. ૩

ત્યારપછી જીભેમાં પેતાના મુખ ઉપરનો જુરખો કહાડી
નાખ્યાં સુમિષ્ટ વિશાલ અંબળી જાણ્યાં હાથ અણસહાયને
કહ્યું: "હરખશિરિ! હું શોધું છું તે જાણે છે!"

"હા, જાણું છું; રમણી કુલસિરોમણી; અસીમ શાખન.
કાશિની ગાનવતી સુન્દરી! તમે શોધું છો તે હું બંગાળ જાણું
છું. છતાં તમારું કહ્યું શરે." સ્વપ્નાને તેને અભિવાદન કરી
ઉપરનાં સંજો ઉચ્ચારતાં તે ખંડ મટિલા દરેક સમયે તેને
નમન કર્યું અને તેનાં સન્નિધીથી લીધા. આખા આરોગ્યે તેઓના
નારંગી યુગ્મ નહોતો.

જીભેમાં તેઓનું નમન રિવજનાં ૨૫૮ સરે સુલગાને
કહ્યું: "હું વચને પૂછું છું કે, આ નિરવચની કબુલને તમે કા
મરે પીયા આપો છો? જગતપરથી તેને કા મરે પાડી મંગા
વ્યો છે!"

હાથ અણસહાય શોધાળા ચૂકી નિરવચન વચા પડી
ગોઠ્યો: "હે સુખનિધી! આ નરાધમ કુલો આપણા રજેઠને!
સ્વપ્નનિધી-શરે દુઃખના છે. છતાં આજે તમે તેને કહાવ કરતા

આવ્યાં છે એ અજ્ઞ મના જેવું છે.”

મારી પાસે ઉભી રહી, મારો હાથ પકડી જીભેડા બોલવા લાગી:-
“સુલતાન! તમારી બધી વાતો મેં સાંભળેલી છે. મારા પર તમે ભયંકર આરોપ મૂક્યો છે. એક વિદેશી સાથે હું ધડા પરિચય રાખું છું એ વાત ખરી છે-પ્રત્યેક રહસ્યને કેટલોક અંશ તે જાણે છે એ વાત પણ ખરી છે-છતાં તમોને હું ચેતવણી આપું છું કે, આ વિદેશી મુસાફરના એક વાળને પણ તમે અથર તમારો અનુચર સપાટ કરશે તો તમારા પર હું એવો શ્રાપનો વરસાદ વરસાવીશ કે જેથી વિના વિલંબે તમારા બધાનો નાશ થઈ જશે-તમારાં અસ્થિઓ, રેતીના કણની સાથે મળી વટોળીયા સાથે દૂર દેશવરમાં ઉડી જશે તમારા ઇજતું ચિહ્ન માત્ર પણ રહેશે નહિ.”

જીભેડાનાં ઉપરોક્ત વચનો સાંભળી સુલતાન કંઈક સ્વરે બોલ્યો:-“તું ગમે તે કહે. આ વિદેશી તારો આશક છે-તું તેના પ્રેમમાં પડી છે. એક વિદેશી કાફર સાથેની તારી અજ્ઞાનાઈ અમે યલાવી શકીએ એમ નથી. બોલો, મારા જિવાલીઓ, સપનનિર્દીનું આ વર્તન તમો સાંખી શકો છો ?”

“નહિ, જહાંપનાદ! એ કાફરને હાર મારવોજ જોઈએ.”

જીભેડાએ તરતજ મારો હાથ છોડી દીધો. ત્યાર પછી પોતાના મુગોળ શુભ મુઘાલસુખ સુલતાનની કામે પ્રસારિત કરી જાંબીર સ્વરે તે કહેવા લાગી:-“તમોને જો મારામાં વિશ્વાસ નથી, તો આજ સુધી જે સંપ્ર પ્રતિપાથી તમારી સયે બંધાઈ હતી, તે પ્રતિપા હું આજથી તોડી નાખીશ. કાફરોની વિરૂધ્ધમાં એટલુંજ નહિ પણ, વિશિષ્ટ અંપ્રદાયની વિરૂધ્ધમાં જે લડા-ધડાઈ થઈ તે બધીમાં મેં તમને જ્ય અપાવ્યો છે-સંપ્રદેશ અજ્ઞે બનાવી તમારા યતુઓને મેં ધનમાં મેળવી દીધા છે. પરંતુ હવે મારી મદદની આશા રાખશો નહિ. તમોને જ્યારે મારામાં વિશ્વાસ નથી-મને શ્રુત માની માથ તરફ જહેલની દરિયા જીએ છો તો પછી-યાદ રાખજો કે, અજ્ઞથીજ હું તમારા ત્યાગ કરી જઈશ-જેને હું આજ છું તેનો જો તમે બંધ કરશો-તેનો વાંકો વાળ પણ ફરશે-તો ખતરો રાખજો તમારો નાશ મથા વિના રહેશે નહિ. માટે તમારી છુટીમાં આવે તેમ કરો-મારા તરફની મદદની આશા રાખશો નહિ.”

આ વખતે સુલતાનની બાજુમાંથી એક શપ્ત બોલી હતો:-
“જહાંપનાદ! આ માયાવિત્તને પણ તેના આશકની સયે એકજ ક્ષમા દેવાની રત્ન આપો. તે સિવાય અમારો કે.ક શક્ય થઈ નહિ.”

આ વક્તા બીજો કોઈ નહિ પણ લાવાકાનજ હતો. લાવા કાનના સપ્તે સકાંતે તિરકકારપૂર્વક સુરપટ સ્વરે જીભેડા બોલી:-“જો તમે અમારો પ્રાજ્ઞ લેવાનો પ્રયત્ન કરશો તો યાદ રાખજો કે, એક માસની અંદરજ અજિરેલની તીક્ષ્ણ તલવારની કારથી તમારાં મરતકો ધડી જીડાં થઈ જશે. તે વખતે તમારી રક્ષા કોઈ કરી શકશે નહિ. જેની શકિતથી તમે આજે અટકા

બધા બળવાન બન્યા છો, તેના સરીરમાંથી એકજ લોહીનું ટીપું પડશે તો નડેના અગ્નિમાં તમારો આત્મા હમેશને માટે સળખા કરશે.”

જીભેડાની આંખી સ્પષ્ટાકિત સાંભળવા છતાં હાથ અધુર સલામ વિચળીત થયો નહિ. તે જાંબીર સ્વરે બોલ્યો:-“અમારા જ્ઞાઅમાં ગમે તે બને તેવી અને દરકાર નથી; પરંતુ આ કાફરને તો હું કોઈ રીતે છોડીશ નહિ. અત્યંત રીમાવી રીમાવીને તેનો પ્રાણપક્ષ કરવામાં આવશે. પહેલાં તેના બંને કાન કાપી નાખીશું, ત્યાર પછી બંને ચક્ષુઓ ફાંડીશું, પછી જીભના ટુકડે ટુકડે કરી નાખીશું, આખરે તેના દેહ પરથી મરતકને ઉડાડી દઈશું. બોલો, મારા નમકદલાલ દોરતો! તમે મારા આ મતને અંમત છો કે નહિ ?”

બધા એકદમ બોલી ઉઠ્યા:-“હજુરનો જેવો હુકમ, માટે કની મરજી તેજ અમારી મરજી !”

“ત્યારે મારા આદેશનું પાલન કરો, વિદેશી કાફરો આદમીને મારી સન્નુપથી દૂર લઈ જાઓ અને તેના હાથ, નાક, કાન કાપી રીમાવી રીમાવીને મારી નાખો.”

ત્યાર જ્યારે દરજીએ અને પકડી લીધી. તથાપિ એક રાહીની માફક વિચળીત નહિ બનતાં જીભેડા શેષમુકત સ્વરે બોલી:-“અરે મૂખો! તેના તરફથી તમોને ટુકસાન થવાનું નથી, તો પછી શા માટે તેને મારી નાખો છો? તમે એમ માનો છો કે, મારી શકિત મેં આ વિદેશીના હસ્તમાં સમર્પણ કરી છે! તેનું કંઈ પ્રમાણ છે ?”

સુલતાન:-“અમારું એક માત્ર રક્ષાકવચ-લોહ અધંચન્દ્ર આ કાફરને તેં સુપ્રદં કર્યો નથી !”

“તે તો જોહાદીએના હુમલા વખતે ચોરાઈ ગયો છે. ત્યાર પછી તે કોષ્ટને મર્યો નથી.”

“જીડી વાત” લાવાકાન, એકદમ બોલી ઉઠ્યો. “લોહ અધંચન્દ્ર આ કાફરના જીનમાં છે એમ હું ખાતરીપૂર્વક કહું છું.”

“ત્યારે હમણુંજ તેના તંબુમાં બંધ જીનમાં તપાસ કરી આવો.”

સુલતાનની આજ્ઞા ચનાંજ બે નજી સપ્તે, મારા તંબુમાં તલાસને માટે આજ્ઞા થયાં. પરંતુ પાંચેક મીનિટ બાદ ખાલી હાથે પાછા આવ્યા એટલે મારી અજાણીની રીમા રહી નહિ. મનમાં કમળો સંચાર થયો. તેને કંઈ ચોરી ગયું હતું? એવી વિચેન્નામાં હું પડ્યો હતો, પણ જીભેડા તો બધાનાં પેઢાં સામે ગોંઠ મૂકી ન-દ હાથ કપાં કરતી હતી.

ચોરીક પેઢા સુધી બધા ચાંત મૂક ગયા એટલે જીભેડા બોલી:-“અરેબર, અધંચન્દ્ર જોહાદીએના હાથમાં ગયો છે. તેઓની પ-સેધી આપણે કોઈ પણ તરફએ પડાવી લાવવો જોઈએ.”

સુલતાન બોલ્યો:-“જો તેમ હોય તો ગમે તેવા પ્રયત્ને પણ આપણે દસ્તગત કરવો જોઈએ. તેને માટે મહા ભયંકર રજુસંઘામ કરવો પડે તો પણ દરકત નહિ.”

પણ અનુચિતો પણ તેને જામી આવતાં જોયો હોય:-
 “કેલકાદીઓ સામે આવેલે ચણક લઈ જવી નોખે, તેનું
 રાજ્ય લૂંટી લેશું” અને આપણું રક્ષાવચન પૂર્વેના અને તે પછી
 તેઓએ સંતાપકું દશે, ત્યાંથી શીડી કઢાવીયું.”

મુસતાવ:-“ સાબાઈ દોરો! લડકની તૈયારી કરો. આ
 કાફરા હાથમાં તે અધઃચંદ્ર નથી તે પછી તે આપણી જાતીના
 અગ્નિ નેપટ કરી શકશે નહિ.”

લુમેલા:-“ આપણી જાતીના અગ્નિ તેના હાથમાં નથી તે
 પછી તેના આજુ લેવનું શું પ્રયત્ન ?”

મુસતાવ:-“ કારણ કે એ કાફર છે. કાફરો વધ કરશે
 એ પુનઃનું કામ છે.”

લુમેલા:-“ અને તેના આજુના જણમાં હું તમને દરેક
 રીતે મદદ કરી છતાં મેળવી આવું તો ?”

લુમેલાનો અર્થ સ્વલ્પ મુસતાવને ખીલ્યો એ ચાર શબ્દો
 સાથે ખૂનખી મચ્છન ચલાવી, હું અને લુમેલા શું પરિણામ
 આપીએ, તે માટે આગર દષ્ટિએ તેઓ તરફ નોંધ રહ્યાં. આખરે
 મુસતાવ:-“ બોલો:-“આ કાફરને જે ચંદ્રાવક મુલકડની જે
 અગ્નિ કરી છે, તે મારી આજા બહાલ રહેશે, પણ તેને માટે
 એક અપવાદ જામલ છૂટ મુકવામાં આવે છે. કેલકાદીઓ સામેના
 યુદ્ધમાં આમે જળ પામી અધઃચંદ્ર મેળવીયું તે તેને મુકિત
 આપવામાં આવશે નહિ તે પછી આજા મુશ્કેલ તેના અજુનો વધ
 કરવામાં આવશે.”

તેઓનો આજો દુકમ સાંકળી તરતજ લુમેલાએ અને દેંચ
 બાપમાં કહ્યું:-“ આખીન, હાથમાં તે મુલક મુખમાંથી તમને,
 ખચાવ લઈ ચક્રો છે, આજગ ઉપર જુલું નોંધ લેવાશે. આજા
 કામે શું કરશે તે જાણ કરી શકવું નથી, પરંતુ તમે તમારા
 ખતમાં ખાતો રાખજો કે, તમારી તરફનો મારો પ્રેમ અપરિવર્ત-
 નીય છે. તમારી કદાચત માટે હું મારાં સર્વસ્વનો-આજો દેવો
 પણ તમારું હૃદયને પાછી પાની કરીશ નહિ.”

મેં દેંચ બાપમાં પૂછ્યું:-“ પરંતુ અધઃચંદ્રનું શું થઈ
 તે તો મારી પાસે હશે, તેને જાણ મેલી કઈ? હરે અને શું
 કરવું ?”

“ તમે દોઢિયાર રહેજો અને મારે તરફ દષ્ટિ ગળાવો.
 તે કે, હમણાં તો તમે નરહત્તન આપ કહ્યું છે, પરંતુ તેઓનો
 વિશ્વાસ હું સાખી શકતી નથી. કદા દરમ્યાની પણ તેઓ તમારા
 આજુ લેશે તો કાંઈ નવાઈ નહિ તેઓ અધમાં તમારો ખરો કવુ
 જાણે છે, તેના પર બાજુર નિરાદ, રાખજો. હમણાં તમારો
 તંબુમાં આજા બગલ. મુશ્કેલ મજાનાં હું તમારી મુશ્કેલ
 જાણું. અધઃચંદ્ર માટે ચિંતા કરશે નહિ. તમારી અંજુ
 મુકિત માટે મારાથી બનવું હું કરીશ.”

પર પછી છુપાયાથી પેનના મુખ્ય-કને કુશલી એક
 તેજસ્વીની રજૂની માફક લુમેલા ત્યાંથી ગાલી મળે. હજુ જાણ
 અજાણના માફકીએ તે વખતે અચરત મરતો તેને અજિવાલ

કહ્યું. પછી દરેક પેનપેનાનાં રચને ચાલ્યા ગયા.
 કેલકાદી ખૂનકે પાદ હું મારા તંબુમાં પાછો ફરું. તે વખતે
 રતિનો સીમે પડેલ થયા આજો હશે. મેં નિરા લેવા કરે
 પણ પ્રયત્નો કરી જોયા, પણ મન ઉદારથી પૂર્ણ દેવને તીવ્ર
 નિરાની આજા રાખતો રવા થતો, મોર મોરો હું મારી અદ્ય-
 વિજયનોની ચિંતા કરવા લાગ્યો. રહસ્યમયી લુમેલાનો રહસ્ય-
 પૂર્ણ અવધાર જોઈ, તેના છત્તરદશ ચિત્રે હું જાણ જાનને
 નિર્ણય કરી શકીશ નહિ. હું વિચારવા લાગ્યો કે લુમેલા મજા-
 વિની છે કે અજુનામી!

(અપખં).

મેસ્મેરીઝમની વીડી

આ વીડી સ્વિચ કલાનો સંગ્રહ છે, મારી દરેક માનુષ
 જ્ઞા, કાર્મિક અને વર્તમાન કાળની કળાતત્ત્વ વધુ કરે છે
 મુમેલા માફકીથી વાત કરવી, હાનરો મુકે કુશલ માનુષના
 હાથકલાત જાણ, બોલાવતો જાણનેનો પચી મારેક કુઃ
 પ્રયોજના કીતર આપવા વધેરે હનરો કામે આ વીડીથી જાણ છે.
 આ વધેર ખતર મુશ્કેલ જાણ ન મારે તે પેલા પાછા આપણી.
 કી. ૧. રાગ. ૮. ખ. ૭. આનં.

પત્તા—મો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અડીગદ સીટી.

વર્તમાનપત્રો, માસીકો, નવલકથાઓ,
 નાટક સિનેમા
 અને

બાહેર ખખરના

હાફ્ટોન, દુ કલર, શ્રી-કલર

વ્હીક

ઉત્તમ અને સરતા અમે બતાવી આપીએ છીએ
 છુના રોડ-નહેન બેકો પણ અમારે ત્યાંથી મળશે
 મોજા-મોજા મોજા-મજાદ મુંબઈ ૪.

વેચવી છે—જૂની અને રા કયેલી દોરી હિંમતની
 માપીએ ફાવેલી અને નહાના રીતેના વાગાને અને
 રીમતી.

લખા—મ. કો. ૮૦ માજ મહત્વ
 મોજા મુંબઈ ૪

બહેનો!

તમારા મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરાઈની આજુબાજુમાં હશે તેવાં
અસરાઈની આજુબાજુમાં હશે તેવાં
અસરાઈની આજુબાજુમાં હશે તેવાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પર્સ વાપરો

મોટા વેપારીઓ પણ જરૂરયાત પરીદી નબ છે, કલચર્ડ નામે બેગસેજવાળો ખોટો માલ વાપરવાના કરતાં ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછરેલી માછલીઓ કુદરતી રીતે જ પેદા કરે છે

દરેકને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારાં બેગસેજનો શોખ બહામણ પુરો કરો-તમારા કામ બચાવો ઘર બેઠાં પણ માલ બેગો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું.

૬, પ્રાયમન્ડ હાઉસ, વાન્ગા ગાંધી રોડ, ગામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શૌકીનો માટે દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર

મોજ-મજલ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

અદારગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. પં-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે આજેજ આહક થઈ ભેટનું પુસ્તક મંગાની લ્યો.

લખો:—મોજ-મજલ કાર્યાલય

ખટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબાઈ નં. ૪

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુખ્ત હેન્ડ કેમેરા

અરસી અને સરતા દમારે પાશ્વેરી મંગાવો. ધોરખામેની નકલોથી બચો. સેગનવિધા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા પાગલ રેઈ, એ કરત છે. આનાથી આપ જાનવર રહેલ ફીલ્મ એ પ્રથમ અને સુંદર મહેલ ઉમારત સીન સીનેરી ખામ બગીચા વગેરેની છબી એક સેકન્ડમાં કાર્ડ, સાઇઝની પાડી શકો છો અને ફીલ્મ લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી ફોટા જાતનો તાસ નથી વાપરવાની રીતી કેમેરા સાથે પ્રુફ્ટ મોકલવામાં આવે છે કીમન રકત કેમેરાની રૂ. ૦ ટ. અર્ચ નામ લખો—

પત્તો:—ભારદાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધીની બુકમાં લખેલા નીચેના ઉપર અન બેચ્ચીને કે વગર મંત્ર મંત્ર સિધ્ધી વગર નાહ્યો અરચ કરી સંસારી મનોકામના પુર્ણ થશે અને મૃત્યુની દીવસે એ ત્રણ ખાસ અગાઉ સમગ્ર શકો. કિં. રા. ૧ ટ. ખ. બુક.

૮૪ આસન ચિત્રોનાળું ટોકશાસ્ત્ર

શ્રી પુરોનાં સર્વ શુભ વેદ લક્ષણ, મન્યાદુ જ્ઞતાન, પ્રાપ્તિ, વર્જનો પસાળ, શકુન સામુદ્રિક, વર્ષાકરણ મંત્ર, મંત્ર, તંત્ર, બાહ્યકર્મ અનુક્ર આપવો કિં. રા. ૧૦. અસલ ૧૪ વિધા કિં. રા. ૧૦.

પત્રો—બેનીશમ જે સ્વાલ દેશસેવક કુંપની. અલીગઢ સીટી,

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીટીંગની આઈસીકલ!

“રોચલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેકીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજી દરેક જાતની સાયકલો રૂ ૫૫ થી રૂ ૨૫૦

તેમજ સાયકલનો દરેક છુટક સામાન મળશે

ઓરાર સાથે રૂ. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

થાલુવાલા એન્ડ કું. સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૧-૪૩૪ કાલઆરવી રોડ મુંબાઈ

એક ગાયિકાની જીવનકથા

જાનનાર-દીનખંડુ

શિયાળાની એક સાંજે અમે રઢુડીયામાં બેસી ગયાં ગોઝી કરતાં હતો એટલામાં એક સ્ત્રી ત્યાં આવીને ઉપરિયા યાદ. મેં વિચાર્યું કે, અમારીજ કંપનીની ડાક નદી દરે એટલે તેના તરફ વિશેષ લક્ષ્ય નહિ આપતાં અમે પડપડમાં વાર્તા વિગત કરવા લાગ્યાં.

યોગ વખતમાં એક વિચિત્ર પ્રકારનો દારૂધનિ અમારા કણપથપર અથડાયો. અમેએ વાર્તાવિત બંધ કરી તે તરફ જોયું. તે અમારી કંપનીની નદી નહોતી; પરંતુ તેનું યુગ ક્યારેય પણ જોયું હતું એવા મને લાગ્યો. ક્યાં અને ક્યારે જોયું હતું તેનો કંઈ જિજ્ઞાસુ કરી શકી નહિ તેની ઉપર ભયભય ત્રીશક પ્રથમની હતી. છતાં તેનું ચેતન હજી જેટલું ને તેનું હતું.

મારી તરફ તે સ્ત્રીએ જોઈ વિચારણા સાવથી દ્રઢતા કહ્યું, “ચાકરી તો કરવીજ પડશે-ચાકરી તો કરવીજ પડશે.” આમ બોલતી બોલતી તે મારા પગની પાસે બેસી ગઈ. કંઈ પણ દિવસ પછી તેના તરફ એકી ટકે જોઈ રહી.

તે બોલી-“હું એક વાર ફેરીંગ રૂમમાં જઈ આવું. ચાકરી તો કરવીજ પડશે.” પુનઃ તેનાં મુખ પર વિચિત્ર દારૂધનિ જંગમી રહ્યું.

મેં કહ્યું-“ભા, બહેન; જઈ આવ.”
“ચાકરી તો કરવીજ પડશે-ચાકરી તો કરવી પડશે.”
એમ બુદ્ધિગત કરતી તે ફેરીંગ રૂમમાં ચાલી ગઈ.

તેનું આવું અદ્ભુત દારૂધનિ અને પ્રવાયો સાંભળી મને લાગ્યું કે, તેનું મનજી ખરી મગ્ન બંધાયું છે. મારી નજરમાં એક નટ મેકા હતો, તે બેઠો, “દીવાની યાદ મગ્ન હોય એમ બંધાયું છે. તેને જલદી અદિશી કહાડી મૂકવી જોઈએ. પાગલનો શો વિચાર” કહ્યું કાંઈ કરી બેસે.”

દીર્ઘ નિશ્વાસ મૂકી મેં કહ્યું-“હા, દીવાની યાદ મગ્ન હોય એમ બંધાયું છે. છતાં ડાક નદીની ગાથા કરે એવું મને બંધાયું નથી.”

એટલામાં એક બીજો નટ ત્યાં આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો-
“કેમ, આને ઝોળખી?”

મારી બાલુમાં બેઠેલા નટ કહ્યું-“હા, આ મટે ન ઝોળખી? તમારી જાને-વિચેટરમાં-”

મેં પણ બાલુપથ યાદ કહ્યું-“હા, હા; હવે વાદ બાદે

કે. અમારી સાથે તે...વિચેટરમાં હતી...જેનું મંદર ગતી હતી”
વાંચક! આ અભાસિની નારીનું અત્યંત નામ અત્યંત સખત-મોજ મંગલ છે. છતાં હાલમાં આપણે તેને દિવાની તરીકે ઝોળખીશું.

દિવાનીનાં મનજીની આવી હાલત ક્યારે યાદ, એકાએક તે કેમ પાગલ પની મગ્ન? તેમ થયાનું કારણ શું? વગેરે હકીકત પેલા નટ પાસેથી સાંભળી મારે હૃદય ધીરપાત્ર નવા લાગ્યું અને દીર્ઘ નિશ્વાસ મૂકી મેં વિચાર્યું કે, શું આ તેજ સ્ત્રી-આવી હાલતમાં?”

ફેરીંગ રૂમમાં તે વખતે ડાક નહોતું એટલે દિવાની તરતજ પાછી આવી મારી સામે ઉભી રહી.

મેં સમવેદનાપૂર્વક રવે કહ્યું-“બહેન આવ, મારી પાસે બેસ.”

દીવાની બેઠી નહિ. તેના મુખમાંથી પુનઃ અદ્ભુત દારૂધનિ નીકળવા માંડ્યું. બરાબર ખાનપૂર્વક જોતાં જણાઈ આવતું હતું કે, તેના દારૂધનમાં હૃદયની વ્યથા રપાટ જણાઈ આવતી હતી. તેને સાંભળના આવતાં મેં કહ્યું-“બહેન ધમરનું નામ લે. તારા મનને તેજ શાંતિ આપશે.”

ફિક્કું દારૂધન કરતાં દીવાની બોલી-“શું હું જાણતું નામ લેતી નથી? આ જો-” એટલું કહી તેણે પોલકાના ખીસામાંથી એક માળા બહાર કહાડી મારી સામે ધરી. પુનઃ સદૃશ ફિક્કું દારૂધન હતી. પછી એકાએક “બોહા! મટુ મરમી ચાપ છે-” એટલું કહી પોલકાને ખેંચી બટન તોડી નાખી, માત્ર સાદીના ઉઘાડીએ તેના અનાદન વશ રથને લાંછી તે બેલવા લાગી-“માળા જુઓ છું-પણ ચાકરી તો કરવીજ પડશે.”

મેં પૂછ્યું-“બહેન, હમણાં શું ક્યાં રહે છે?”
દીવાની બોલી-“મરહુમો આજે ત્યાં-સગવા પડે ત્યાં. ડાકવાર રાત્રમહેલ જેવા આલીશાન મકાનમાં તો ડાકવાર રસવાના છુટપાથપર!”

આ અટકો તેણે એવા સાવથી ઉચ્ચાર્યા કે, તે સાંભળી મારે હૃદય કંપી ઉઠ્યું. એક વખત ને મુખપ્રતી મેહિની તરીકે પ્રખ્યાત હતી-મુખપ્રતના લક્ષિમનદેવના બાપ કમાલજીના તરફ યુવાનો જેના મુખનું ચુંબન લેવાને તેના પગમાં પડી બુદ્ધિમદ કરતા હતા-તે આલીશાન બગલામાં રહેતી-તેને આજે છુટપાથ-પર-પડી રહેતું પડે છે! આસોસા મેં તેને આનંદમાં લાવવાના પ્રયાસથી કહ્યું-“બહેન, તારું નામન તો સંભળાવ! હવે તારું આશળયું મળું રહ્યું છે કે નહિ તેની શી ખાતરી?”

દીવાની હસતાં હસતાં બોલી-“સગીન છું જાણીજનાવ!”
મેં કહ્યું-“વાહ, તારે એક માનન યાદ સંભળાવ.”
દીવાની બોલી-“દારમેનિયમ લાવના.”
એક રૂઢ દારમેનિયમ લાવવામાં આવ્યું. દીવાનને પેવાના ઝોળખાં મૂક્યું અને ગાવા લાગી-

અથ દિલ રહેગા ખિયાલ મેં છું,
 ઓહા ખવાયકે બેકાર કખતકે ?
 ખિયાલો સૂરત પ મે સમઝૂં,
 રહેગા તો નિસાર કખતકે ?—અપ.
 ઓહા બકાંવસા બકાંકી તરદસે,
 છુપા હય સરત મુઝે દિખાકે;
 મયર બિન ઉરકે કૈય અછે બારોશી
 રોડિંગી જરોજર કખતકે ?—અપ.
 તૂ છતેછ હમસે મિલ સિતમયર,
 તેરી ભુલકાં મેં મર ગયે ગર;
 તો ફૂંટતા ઘુઝકાં અપ ગુલે તર
 ફિરેગા મેરા ગુનાર કખતકે ?—અપ.
 હો કપસે સાદિખ કરમકે કુલભુમ,
 હમે તહે ખાકે કર ચુકે ઘુમ;
 ન તીરપ કહેતે હો આકે કુમ કુમ,
 કહેગે હમ ધ-તેગાર કખતકે ?—અપ.

તેના વ્યક્તિ કુમિષ્ટ કંડે રવરમાંથી જેમ જેમ ગાનને પ્રવાહ વિરૂપે વહેવા લાગ્યો તેમ તેના ગેરા ગુલાબી ગાથો પરથી ત્રંગા યથુનાની ધારાઓ વહીને તેના વક્ષ રથને હાનિવવા લાગી. ગાનની છેલ્લી કડી ખલાસ થતાં હારમેલિનયમને સૂર બંધ પડ્યો. કેટલીક પળો સૂધી તો ગુપગુપ બેસી રહી. અહા! કેવું મર્મ-રથમાં દરપ હવું. તેનો આવારનો દેખાવ પત્થર જેવા હરપને પંજુ પીગળાવે તેવા હતા. પછી એકદમ હડીને ઉભી થઈ, ઊભી થતો ખસી અથેલો છેડો સરખો કરતાં તે બોલીઃ—“હરે કું જઈ” છું. ચાકરી-ચાકરી તો કરવીજ પડશે! ચાકરી તો કરવીજ પડશે!”

મેં કહ્યુંઃ—“ક્યાં જાય છે ?”

ફિક્કે હાસ્ય કરતાં તેણે કહ્યુંઃ—“ફિરત લઈ જાય ત્યાં!”

તેવું પોલકું ફાટી ગયું હવું. મેં તેને કહ્યું, “જ્વેન ઠંડી જુદ પડે છે. ઉભી રહે કેસીજ રમમાંથી એક પોલકું મંખાવી તને આપું છું. પહેરીને પછી જા.”

“શું ઠંડી પડે છે? પેલકાથી તેવું નિવારણ થશે, નાના અને તો ગરમ થાય છે” એટલું કહી પાતલની માફક તે રુડીએ છોડી ત્યાંથી ચાલી ગઈ.

દીવાની ગઈ, પણ તે જાયે મારું દિલ-મારી સહાનુકૃતિ પણ ભેતી ગઈ.

*

*

*

આજથી લગભગ આઠ દસ વર્ષની વાત છે. દિવાની એક નવરુપાની દિલદાર હતી. તેના આશયનું નામ..... છે. તેના આશયે તેને એક બંગલો લઈ આપ્યો હતો. ઉભયમાં એટલો તો માદ પ્રેમ બધામાં જ્યો હતો કે બન્ને જ્યાં તે મેંજલમાં પતિ-પત્ની તરીકે રહેતાં હતાં. દીવાની તેને ખરા પારોધો માલની હતી. તેના માટે પ્રજુ

આપવા પડે તો પજુ પાછી દહે નહિ તેવા તેનો પ્રજુએ અનુરાગ હતો. તેના આશયની ઉમર તે વખતે લગભગ પચ્ચીસેક વર્ષની હતી. તે શીમંત કુટુંબનો છોકરો હતો. લાખોની મિલકતનો તે એકથી વારસ હતો. તેના પિતા જન્મ કરવાને જુદુ આગ્રહ કરતા પજુ તે કબૂલ થતો નહિ. આખરે વંચકૃષ્ણ માટેની પિતાની વિનંતિ તેને માન્ય કરવી પડી. તેના લાયક એક શીમંતની કન્યા તેને મળી અને લગન નહી થયાં. દીવાની અત્યાર સુધી કાંઈ જાણતી નહોતી. લગનના દિવસે વર ન્યારે કન્યાને પરજુવા ગયો અને વરથેહો યાચો-તે વરથેહાની ખમર કાંઈએ દીવાનીને કરી. દીવાની વાત સાંભળતાજ મૂઝવતું થઈ રૂસાઈ પડી. તેની ઠાસીએ ગુલાબજળ છંટકાં તે જરા મુશ્કિલમાં આવી. પજુ આ મુશ્કિલ-મુશ્કિલ નહોતી. તે ઉડીને ઉભી થઈ. કપડાં પજુ તેને જાન રજૂ નહિ. તે ઉન્માદિનીની માફક વિવાહ થતો હતો ત્યાં દોડી ગઈ. તેના આશયના મિત્રો તેને જોળખતા હતા. લગન મંડપમાંજ તેની દાજરી લોઈ ન્યાં ત્યાં ગઈજ ચાલો રહી. તે અમાદિની નારીનો તિરકકાર કરી-તેના પર મોળોનો વરસાદ વરસારી-ત્યાંથી કદાચી મૂકવામાં આવી. તે દિવસથીજ તેની આજી રયા થઈ ગઈ છે.”

દીવાનીની આ જીવનકથા સાંભળી અમરા પ્રત્યેકના હૃદય સહાનુકૃતિથી દ્રવવા લાગ્યાં. મારી આંખમાંથી બે ચાર અશ્રુમિન્દુઓ ટપડી પડ્યાં.

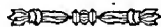
*

*

*

તજુ દિવસ બાદ ચોપાડીના દરિયામાંથી એક સીતું યુદ્ધ મળી આવ્યું. અમે ત્યાં જઈ પહોંચ્યાં અને શું જોયું? તેજ પેસી દીવાની-દિલદાર એક બેવફા આશયના પ્યારમાં પતલ બની મૈતને કરજી થઈ હતી.

(સંપૂર્ણ)

એતો. નકલી ચોપડીથી ઠગારો નહીં.

ગાહેર ખજારમાં જણાવ્યા પ્રમાણે ન હોય તો પેસા પાછા દેવામાં આવશે.

ગુપ્ત કાંકશાસ્ત્ર રંગીન ચિત્રોવાળું સ્ત્રી પુરુષોના સંપૂર્ણ ગુપ્તભેદ મન્યાદિ સંતોન મનાપાનના જલવાસ નીચમ સકુન સામુદ્રિક વગેરે કિં.શ. ૧૧ મેસ્મરીઝમ સાધનસ્ત

નામની જુદી જમીનમાં પાણીમાં હોય તે ધન, ખોવાયેલી વસ્તુ એક પળમાં ક્યાં છે એ જાણવું, મુજબા માણસોના આત્મા સાથે વાત કરવી, રોગીઓના રોગ સારા થવા મોદિની વિવા, સાંપ વિછીનાં વિષ દુર કરવું કિં.શ. ૧૧.

પી. એલ. શર્મા અલીગઢ સીટી.

“મોજ-મળહ” નો મુરખા.

“ધડિઆળ”

મકનસા કાકા સ્વભાવે ચણાબંધુ કહી શકાય. સચારના બળને અથવા બીજી કંઈ પણ ધરધતું ગીત જોઈતી હોય તો તે પોતેજ આખો દીવસ દરેક બળરમી ફરી ફરી લઈ આવતા. એક દીવસ તેમની ખીસીસે કહ્યું, “મને એક સોનાની રીસટ વાંચ લાવી આપો.” તેથી કાકાએ આનાકાની છાંધી, એટલે ખીસીસે રીસાઈ પડ્યાં. કાકાએ લાચારીથી જા કહી ને કહ્યું, “બે ત્રણ દીવસ પછી લાવી આપીશ.”

ખીસે દીવસે કાકા કંઈ કામ સાર ઝાટમાં ગયા ત્યાં કાકા મોટી ધડિઆળની કુકાને જઈ ત્યાં એક જાતી ધડિઆળનો સાવ પુછ્યો. એટલે ધડિઆળવાળાએ રૂપિયા દોહડી કહ્યા. કાકાને જાણે કેમ ધરતીકંપ થયો હોય. તેમ કહેવા લાગ્યા કે, હે! દોહડો રૂપિયા? કાકાએ તરતજ ત્યાંથી ચાલવા માંડ્યું.

ત્યાર પછી કાકા મારકીટ આગળથી ધરે જતા હતા ત્યાં એ ત્રણ મીયાં બેઠા હતા. તેમાંથી એક ‘સોનાની ચલ્લી દાઢ્યાં આવે છે’ એમ કહી ખીસામાંથી એક લાલ કાગળમાં વીટેલી ધડિઆળ કહી અને બીજા બે તેની સામે બે ત્રણ જુની પુરાણી કાનસ અને પત્થરને જુનો પુરાણો સામાન લઈને બેઠા. કાકા તેઓની વચમાંથી પસાર થતાં હતા તે વખતે પેલા મીયાંએ ધડિઆળ કાકાને દેખાવે તેમ પેલા બેને કહ્યું, “આ ધડિઆળ બેવી છે?” બે મીયાંએ એક કહ્યું હા. પછી તે કાનસ પર ને પત્થર પર આસ તેમ લઈ કહ્યું, આ તો સોનાની છે. એટલે કાકાકું ‘દીલ લલચાયું’ ને વીચાર કોપી આ ધડિઆળ મળી જાય તો સારું. પછી પેલા મીયાંને ધડિઆળનો સાવ પુછ્યો. તેણે કહ્યું, “રૂપિયા રજ” તેથી પેલા બેએ ના કહી. તરતજ કાકાએ પેલાને કહ્યું, “એક ધડિઆળ? એટલે પેલાએ આપી. કાકા આમ તેમ જોયા પછી ખીસામાંથી રૂપિયા દસ આપી ચાલતા થયા. ધરે આવી ખીસીસને ધડિઆળ આપી. ધડિઆળ દેખાવડી ને ચળકતી હોવાથી ખીસીસ ખુશ ખુશ થઈ ગયાં અને પુછ્યું ‘કેટલાની લાગ્યા? કાકાએ કહ્યું, દોહડો રૂપિયા. ત્રણ દીવસ પછી એક બે તો દોહડો પુરાતો હોવાથી ત્યાં જઈ ધડિઆળને નાખી તેવું રનાવું કરી આપ્યાં.”

હુકીમ ઈ. જગન

જોડાયે છે.

મોરે, ખીસી વખારમાંથી મોકલા પડે, જાવનું જવું મરજી પ્રમાણે પચાર કાંઈ નહિં. લખે: મોહન નં. ૦, ૧/૦ નો-ટક.

લાડે આપવાનો છે.

એક વિદ્યાળ અંગ્રેજી, ચોમેરથી પ્રસીદ્ધ, હાપરા વગરનો, મેલેરીઆ તાવ આવે તેવી ઝેરદીવાળો બાહુ માસીક રૂ. ૦.૦૦૦૦ લખો મેનેજર ડી. બી. ષેટ. ડે. મહી નદીના પુલ નીચે સુ. ધરપકડ.

વાપરો—વાપરો.

અમારું રજીસ્ટર ત્રણ ખુન હાપનું દેરાઈ તેમ માયામાં નાખવાથી વાળ બીલકુલ કાળા પડતા નથી, તેમજ થોડાક વાળની જડમુળથી નાશ કરે છે. આપણે દુર્ભાગીને કહેવું, વાળ જુરા પાડવાનો આ એક અસરકારક ઇલાજ છે. માયામાં નાખવાથી મજનને ગમ કરો જુસો મદાર કાઢવામાં આપણે કામ કરે છે, માયાના દુઃખાવા તથા કળતરને તારથી બોલાવે છે. દરેક લાલ બીલકાવાળા વેપારી પડેથી મળશે. તા. ક. બહારવામ માટે આજ-રદાર અને ખાંડીલા એજન્ટો જોડે છે. મળતર નકલી માલથી સાવચેત રહેવો. લખો, ધી દુર્ભાગી એજન્ટ ડી. પે. (દેહ જોડીશ) મુંબઈની તલાવની વચ્ચે લાલ ધી યુરોનલ સોલામ-ટીની ખાજુમાં

હાકરો—મા, આ, આપણી દેહને શ્રીમંત છે, એટલે તેની સખીએ બધી ચીજો છે. હાકરો કહે છે હાકરો, આવશે ને હાકરો કહે છે હાકરો. આથી મળેને કાંત પાડવા મેં કહ્યું આપ જગરવો હો આ માટે? હાં તો હાકરો આવશે અમર હાકરો આવશે. કંઈ હાથી થોડો થોડોજ આવશે. આ તાલિશી જા તે હુરકાપ અને બોલ્યાં મારા રા.....યા.

ધડિઆળી.

દોહડો — કુપન લઈ — દોહડો

આ કુપન લઈ, માસ્તર અધિકારીની રાખી પરીટી દર ટકા કમીશન મેળવો

તા. ક.—બહારવામના મોરારે આ કુપનની વી. પી. કરવામાં આવશે.

માસ્તર અધિકારી

મુંબઈમાં રોડ અઠસીતા માટીવા કાને—મુંબઈ ૨

એક અક્ષર વગરનો આગળ સુધારવો. મોટીપરના મંડિય

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન
લેખકોને અતી કીંમતી.

સિનાયો બુક

સિનાયો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી
કોરા પાનાની ચાપડી.

અકેલા દરેક કોલમ-નંબર-સ્થળ-પાત્રો અને એકલ
સાથે અનેક સીનેમાશાસ્ત્રની બાબતોથી લાચર
લગભગ ૨૦૦ ખરો સીનેમા સમાવેશ કરી શકાય
તેથી દ્વાયમાં રહી શકે તેવી નાણક બુક.

ખાસ બહુતા લેખકો અને હાયરેક્ટરોના
મત લાકને તૈયાર કરવામાં આવી છે.
કિંમત માત્ર રૂ. ૨ પોસ્ટેજ ભુલું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાયો એટલે શું, વસ્તુને સીનાયોના આકારમાં
કેમ મુકવો? સકલના કેમ સાચવવી તેમજ
સિનેમાની ફાલીક અટપટ બાબતો સાથે કેમે
રાની ફાલીક જોગબ આપતી એક અતિ
કીંમતી બુક

નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

આ ઉપરાંત બહુતા કુશળ લેખકોના સીનાયોમાંના
ફેલાક દર્શકોતરથી ઉતાસ આપવામાં આવશે.

કીંમત, અગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧
પાછળથી રૂ. ૧.૧૧

લખો ગોળ-મંડપ, કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ ન ૪

આવે છે-

સીનેમા મેજેસ્ટીક
સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

ગંગાજના પ્રસિદ્ધ લેખક
રા. બકીમ બાલુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી
ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

સૌથી-પ્રેમ સુદર્ય અને પ્રહસનથી લાચર
એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તાખરી ભેતા રહેા
જોખો પ્રેસીડન્સીના મુદ્દામાં શહેરો કુન્ગ્વી,
અમદાવાદ, મુરમ, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે
શહેરોમાં બુક થઇ ગઇ છે.

લખો:-

સુદર્શન ફિલ્મ કું. ૦

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

ચર્યાપત્ર

અમદાવાદની સાહિત્ય સભા

અને કુમળી કુળી

અદેશના "મેળ મળદ"ના અધિષ્ઠિત શબ્દ.

ચોક્કસ દિવસો અગાઉ અને એલ કરતી મુંબઈ ગુજરાતી નાટક સંઘોએ "કુમળા કુળી"નો નાટ્ય પ્રયોગ અમદાવાદની ઠોપીન અને કરાન સાહિત્ય-ઠોપીન અળ સમક્ષ રાજવી ખતાયો હતો તે નાટ્ય પ્રયોગ વિશે "મે મરી મેળ"માં ડાહ્યે મધુજી બલુયાં કુર્ચી હતી. પરંતુ મારી દષ્ટિએ તે નાટક 'સાહિત્ય સંઘ'ને કાયક ગણાય કે નહિ, તે પ્રશ્ન ટોવાયો-મૂળ કદાચ તે આ પ્રમાણે સંભળવામાં આવી છે. શ્રી-ચપલાના ફેરબીજા નાટક જોત ર, સાહિત્યવિદ્યારી કહેવાયતા મિત્રોએ તેમને સાહિત્ય સભાના આશ્રય હેઠળ "ધ-પવાદ"નો આકર્ષિત આપ્યો હતો. તે આકર્ષિત આપનાર કહેવાયતા સાહિત્ય વિદ્યારીઓ ભણે ! પરંતુ મારી માન્યતા મુજબ તે ઉત્તમ નાટ્ય લેખન માટે આકર્ષિત નહિ, પરંતુ મફત નાટક ખતાવવાનો દોષો નેત્રજી ! સારાંચ કે, નાટકની વસ્તુ સંકલન જોનાં (જેમને "સાક્ષર"ની પદ્ધતિથી આખા ગુજરાતે વધારી લીધેલ) સ્વચ્છ મધુજીએ પોતાનાં તથા રા. કેશવલાલ કિવસમે પણ તે વસ્તુ "વેરવાના માર સદા ખુવાર"નો ધોરત સ્થિત રીતે ચિતરી ખતાયો હતો. ઉદાહરણ તરીકે, ભુજો-તેમનાં "પવિત્ર લીલાવતી" વિશે લેખિય નાટકો. જ્યારે આ વસ્તુ માત્ર અનુકરણ રૂપ છે અને ધોરત મંદ નથી તેો નયોજી ! કું લાઇ "સપ્તા"ને પૃષ્ઠીય કે, તેમણે વસ્તુ શું નવીન ખતાવી છે ! શું બાપ હોડારીના-કુમળી કુળીના સોમંદ ખામ તે નવીનતા કહેવાય ! "સંસાર મોઝા" નાટકે પણ કેમ ચડું હતું ! તે ખાખત આખી આવલ ભણે છે કે, તે નાટકની વસ્તુ જંગમી સાહિત્યમાં સર્વોત્તમ ગણાયેલ દિગ્ગજશ્રી જાણના "પરમાર"ના હિંદી ભાષા-તરે "ઉચ્ચાર" હિપરથી ચોળયેલ હતી મોટા. અને કવિ મેટરલોગના "પ્રાચિત" નામક નાટકની હિંદી ભાષા-તરની ગુરુણી લાઇ જોડકારી મારવી જોઈથી હોવાથી તે મુદર વસ્તુ સંકલનને ગુજરે આવશે વધારી લીધી હતી તંદુરસ્ત તે નાટકનો પ્રશ્ન ખરો લાગે રાજપાણી નાટકનો તરજુમીયા લેખ પણ ગણાય શકે !

આ રીતે લાઇ ચપલાને એક ઉત્તમ નાટ્યકાર માનનારે સાહિત્ય સભાના સભાકરો રોજ છે, તે પછી મારી નજી બધારે નથી ! સાક્ષર રમણલાલ, જા. કે. કોર, કિત્રી નકતાલાલ અગર

ચકાશથી કેવલાલ કુવ કે ખાતરોડોડલાલ આ કહેવારી સાહિત્યસભામાં અને આ મેળાવામાં (પ્રશ્ન નાટક જોનારા સિવાય) કામિયુજી લાક્ષી આપના ટેકા જેમ આરંભાયુ અને ચોક્કસ ખાતરું છે; કારણ કે, આવા નાટ્ય-પ્રયોગો તરફ તે એકાંતે નીચું જુલુ જુલુનેજ છે !

હો નાટ્ય પ્રયોગો સારા લખાય વિશે પાલેડા દરિયાકાર જગદેવ રોહાલ ભાડુ સવાના અધિષ્ઠિતપણે પ્રતિષ્ઠા થતા "મે મરી મેળ"માં "કુમળા કુળી"નો પ્રયોગ કરતાં જુલુને છે-અને જોના પોતાર ઉડારે છે, પરંતુ કું થરવો નથી કે "કુમળા કુળી" લાઇ દરિયાકાર જેને "કલા" કહે છે તે કલાની દષ્ટિએ લાઈ સરસાએ લખ્યું હોય ! (ભુજો "કુમળી કુળી" નો કારણ વિકાસ).

નાટ્યકલા સર્વોત્તમ તે સ્વચ્છ સાક્ષર શાસ્ત્રનાં અને વાપણસાધનીય ગણાય છે. અને ત્યારનાં કિમિત્ત ખરી મૂળ-ચક્રકારમાં તે "કલા" છે. બાકી તે "મે મરી મેળ" કરાવનારાં નાટકોજ છે.

લાઇ દરિયા અને સ્વચ્છ વિકાસમાં નાટ્ય લેખન જોના દરમયાન લાય છે. પરંતુ સ્વ વિનાશરે પણ કેટલેક રસો કમાતું કહ્યું ખર કહ્યું છે. જનાં તેમના નાટ્ય પ્રયોગોનાં ખજૂનાં કુનાર તેમની રોજીના બધાર વિચારોએ તેમને "સાક્ષર" તરીકે મહાકર્મમાં આપ્યા હતા !

જાઇ જયચક્ર અને જાણવાયે ઉત્તમ નટ કહેવાને તમા મુદરીને ખાલજેખરની ગુલ જુલુને "હળ પોથી નાર છે." રાજેશી જાણવાય કેટલી વખત તે પોટ કલાને ખુલ કરવા મારે લતાઈના પ્રસંગ રોજપર શું નથી લખવાના ! તેમો લાઈ જોનાની દષ્ટિએ લખવાના હશે, પરંતુ તેને "કલા" તે નજ કહેવાય.

કુચળ નટ રોજી ! પોતાનો પાટ રદમજ પોતે ને રોડર લાજને ને તેમાં તદુપ જતો ઉત્તમ અભિનયથી કાંઈ કરે તે રા. પ્રાણજીવ દરિયા નાંક, રા. દરિયા (ચિત્રાના) વિશેષેને ગુજરાતના કુચળ નટ ગણી કહાય. રા. કિમન "સુની" પાટને લાયક કુચળ નટ લેખાય. જેવાના પાટને મરે મારી ખાજી મુજબ રા. જયચક્ર અને મેડનલાલ (મારવાડી) ઉત્તમ અભિનય કરી શકે છે, એવ તેમના નાટકો જોવાર પણ કહી શકે. રા. જાણવાય કરતાં તે નાંક દષ્ટિથી રા. કાણુ તથા રા. જયચક્ર કુચળ નટની પકિતમાં મૂળી કહાય. કારે રા. જાણવાયે ગુજરાતની પધારે સારી રીતે રદમજ કહતા હોય; પરંતુ રા. કાવાના અભિનય કરતાં મેડ નજાય.

"નરચેનન" અગર કહેવાય કદિય લખાયા કારકરોના કાજાત વગરના પેરમાં હોય એવે નોને "પ્રશાસ"માં લલે લાવવામાં અને કોનુ દીરાની કીમન આશય મરેગીએ, કારકર. હરે કું "કુમળા કુળી"ના કારણ વિખ્યાતી વાત કહીક. તે "કારકર રાજની હોય" હોયોતમ કારકરમ ક. ટેપ રાજની કાજાત છે ખરી કે ! કું તે. તેમાં ખા. મેડનલાલ પોજી

મયેલું જોઈ છે. રા. કેશવલાલ (કપાતર) મુળચંદ મામાની માફક ભવાઈ કરવાનું સારું અનુકરણ કરતાં શિખેલ છે. હાસ્ય-રસમાં ઉદુંમાં જેમ સોરાણી જોગરા છે તેવા નટોની હજી ગુજરાતને જરૂર છે.

ગુજરાતમાં ઉત્તમ નાટ્યકારો નથી એમ કાંઈ બાપુલાલ અને જયશંકર પોકાર કરે છે. અને સાહિત્ય સભાના સભાસદો પણ પરસ્પરમાં એવાં શબ્દ કહેવાંક વર્ણીથી કયે જાય છે; છતાં રા. મુળશંકર અને રા. નમનના નાટકની સુશિક્ષિત સમાજ અને ઉપરોક્ત સાહિત્યકારો શા માટે પ્રશંસા કરતા હશે, એ અજાણ્ય થવા જેવું છે. રા. મુનીલાલ વર્ધમાન શાહ “સાહિત્ય ત્રિપ” પણ “શયદા”ના લેખ બાબત ગોળ ગોળ જવાબ આપે અને “શયદા”ના કન્હેરો “બે ઘડી મોજ”માં “સાહિત્ય ત્રિપ”ની વિરૂદ્ધ રહન કરે! એ તેમની નાટ્ય લેખનની ઉત્તમ સજ્જતા બક્ષ નથી?!

હાલમાં ચાલતી નાટક કુંપનીઓને નિભાવ પીટ કલાસ અને ખીલ્લે વર્ગો ઉપર રહેલા છે. રા. શયદાનું નાટક તેવાજ રાગ રામણીવાળા ગાયન, કવચાલીઓ તથા ભાવજોથી લખાયલું હોવાથી હાલમાં તે કુંપનીનું નાટ્ય લક્ષ શે.એ છે. રા. જયશંકર તથા બાપુલાલ અમારે જે કંઈ માનખાંડી પ્રેમકાશમાં આવેલ હોય તે તેવાજ જોડીવનસથીજ સારા કહેવાતા “સાક્ષરો”તો કેવળ ખીસ્સાં પાડીને જંઘાળી નાટકના માલીક, જેકરર અગર પ્રચીજક મહારાષ્ટ્રને “તમે સારા છો, અને અમે સારા છીએ”નાં બજુર્ગા ડુંઢી વગર રોડીએ ખેલ જોવાની ફાશિય કરતા હોવાથીજ નાટકવાળાની જ્યોતિષિ મટતી નથી એમ કહીએ તો આવે; કારણ કે, નાટકવાળામાં આજકાલ દરેક કુંપનીમાં ચાપનારીકના કાંટ વિગેરે યુદ્ધી ઝોરઝોરના શોભાવવા ખાતર આવવાના ગૃહસ્થો ચોલીસ, રેલ્વે, અગર કોર્પોરેટ પાસમાં અથવા તો ઉપર પ્રમાણે લાગવગ ચલાવી શ્રી પાસથીજ આવે છે. માત્ર સોમાં ૬૫ ટકાજ વેસા ખર્ચો જેજ જોગરા ઝોરઝોરના પ્રેક્ષકો હોય છે. અને આપણા આજના વૃદ્ધ માનનીય સાદરો નાટ્ય-કલા તરફ સંપૂર્ણ અભાવ રાખી દુર્લક્ષ ધરાવે છે, એટલે તેઓ કહે છે કે:- આપણાં ગુજરાતી નાટકોની અધ્યય દશાની ‘બક્ષ વાત, ના પૂછો!’”

આ લેખથી કાંઈ જયશંકર, બાપુલાલ તથા રાજેશ્વરી શયદાને યવું અજીજ મટે અને કહેવાતા સાહિત્ય સભાના સાક્ષરો “મોજ-મળદ” અને “બે ઘડી મોજ” માટે નાટકવાળાઓની નાટક જોવા પ્રતી ખેડી પ્રુચામત મૂકી, સાચા હૃદયથી સાહિત્ય સેવા કરવાને ઉત્સુક અને એજ મારી પ્રતો પ્રત્યે પ્રવૃત્તના છે. ઇનિહિરોમ

“આહિત્ય”

નેવ-અર્થો પત્રીના મન કાચે તંત્રી સંમત છે એમ ખજવું નહિ

અ. રો.૪-મળદ

કિંવા!

✱

હિંદુ

જમાજનો

એક

વિકટ પ્રશ્ન

?

એનો

નિર્ણય

પણ પળે લીલાતી, દુઃખના અંધારામાં શેકાતી, પશુતુલ્ય મનાતી, પ્રવૃત્તિઓ કુર્મીઓના પાપ જળમાં સપડાતી; છતાં આપ અજાણના આદર્શને જરા પણ નમતું નહિ આપનારી, હિંદુ બાળના ગોરવને વધારનારી, સમાજના અત્યાચારોને સંદન કરવા છતાં, સમાજ રવી સમાજની શૈક્ષાને જોવાપનારી હિંદુ વિધવાની વિપદની કેહાણી માટે વાંચો

ભાગીરથીની ભૂદય

તેમાં તમને ઘણું જાણવાનું વિચારવાનું અને સમાજ પ્રત્યે કર્તવ્યનું જાન થશે. પુસ્તકની વર્ણનશક્તિ પાત્રાલેખન, સમાજનું નિષ્કૃષ્ટચિત્ર તમારા દિલને રમખાવશે.

વાંચો

ભાગીરથીની ભૂદય

મનોહર મુદ્રણ નવનરજક ચિત્ર.

ફેબ્રુઆરી કાગળ

મૂલ્ય ર-૮-૦

મોજ-મળદ કાર્યાલય

ગીરનામ ખટાહ બીદીમ, મુંબઈ-૪

માથાની બીમારી શા માટે લોગવે છે ?

બામ વાપરી નિરાશ થયેલા માટે

હીમોટીક બામ.

એટલે માથાની બીમારીવાળાને હંમેશાને સાધી

વખણાયેલો અને જગજગદેર ધરગતુ બામ

દૌભત શીશી એકના આના આકા.

સળેખમ, સંધાવા, સાથાના ચરકા અને

આહારીશી માટે અકસીર

તમારા પેપારીને ત્યાં ન મળે તો

લખો:-

સ્વેદેશી એઈલ અને પરં યેં કુા, મલાડ

બી. બી. સી. આઈ. રેલ્વે.

ડો શી મા ની પા ડી-!

અખનાર-હંકર હરિરામ પ્રેમજી પદ્મજી

(ચિત્રોદી દુકાન.)

એક રથને કપાકાર કપા વાંચવા બેઠો હતો, ત્યાં થવજી કરવા બેસાવેલું ટોળું એકઠું થયું. બધી સ્ત્રીઓ બાસણનાં ચણું રૂપથી કરી વનન કરી મૈત્ર્ય આપને બેસવા લાગી, તે અરસામાં "ભાણુજી પટેલની મા" ને બીજાના આધારે ચાલી આસો આસને રેલેનાં જે-છન માથે પુર બેસમાં અંદર બહાર જેવવાજી કરવી આવી અને થયું હતે આસનારૂં થઈ. વૃધાવરધાને લીધે સ્ત્રીરની ધરીઓ નબળી હોવાથી ચલકામ મુદારા વાજ ઉચ્ચાર થઈ ગયો. એટલે તરજી બાળકોએ તથા યુવાન સ્ત્રી મંડળમાં હસાદહ થઈ ગઈ. "ભાણુ પટેલની મા" તરજી બાળકોએ તે દંરપ નિદાનતાં તેની ચમુઓમાં કંઈકથી જવાળા પ્રગટ થઈ અને તે વાક આપોરોમાં પારંખત હોવાથી બરાડો પાડી ઉઠી, "રડો તમને પણ ભગવાન મદારા જેવી જુદી-વૃધા થું નહિ કરે? કપારે તમો પણ મદારા જેવી થયો. કહ્યું છે કે:-

"પીપળ પાન ખરતાં દસી કુંપળીમાં,

મુજી વીતી મુજી વીતતે, પીરી બાપડીમાં."

મટે ખખરાદાર કોઈ અમ જેવી વૃધા ઉપર હસ્યું છે તો! 'હમ પણ જેવી લઈએ.' આખા મહીલા મંડળમાં કાનિતિ સમાન્ય બધી ગયું. તમામ સ્ત્રી વર્ગ "ધમાયનમઃ" થઈ ગયો. દરેક મિનિટ વ્યતિત થતાં એક ચાલાક હાકરી બોલી ઉઠી, "માજી, તમો બહુ મદારાજના ચણું રૂપથી કરતાં જુલ્હી ગયાં એટલે અમારાથી દસી જવાયું કારણ અમે બાળકોએ પણ આપ રૂપીયું અનુકરણ કરતાં શીખીએ."

"ભાણુ પટેલની મા" જાણે વીમાં આહુતી પડી દોષ તેમ એકદમ કલુષી ઉઠી, "મેર રાંડ, આ વળી કુઠી મારની અમ જેવી વૃધોને શીખમજી દેતા શીખી, બચ્યા! " ચાર પેઢી તદારા માવિતેની મદારા હાથમાંથી નિજી પણ તદારા જેવી દેહદાથી તે તારા ધરમાં રાઈ દતીએ નહિ." એમ કરી તે કોઠારીને લપડાડ લગાવી લીધી તે કોઠારી બોલાતે રડી રડી નપાંથી રડતો માપો મઠ. થેડીવાર પછી પુનઃ કોલાહલ થયા માઓ, એટલે એઓ અદિતિદિ વાતો કરતાં લાગી, "આ તે ડોશી રોડ મરેના દુકાન છે.

ભાણુ પટેલની મા પુનઃ બાધન થઈ અને કહ્યું, "જા સુધી મદારાજને પડે નહિ લાગું ત્યાં સુધી આ રડી મુકરી નહિ." એમ કરી મદારાજ તરફ ધસારો કરવા લાગી. મદારાજ

પરતક પર દખી હાકરી લેતાં ડોશી સમૂહ નિદાનતા લાગ્યા અને મનમાં કપવા લાગ્યા કે મું રાહરૂપી ડોશી મદારાજ માથે ધમકે છે કે મું! એટલામાં તે ભાણુ પટેલની મા-મદારાજ તમામ પ...ન બહાર કાઢેને આ રડી કાસતી હાકરીએ નાહક મદારાજ જ લઈ લેતો."

બાસ-"માજી, પમ ન કરીએ ચણું કરીએ!"

ડોશી-"બધાં તદારા ચ...ર...ણ! શેજી જાણે અમને તો એવું પિરીઈ આવડેએ નહિ...."

બાસ-"માજી-આહુતેને બધાં કરીએ તો નરકમાં પડીએ."

ડોશી-"અરે મદારાજ! નરક તો અમ જેવા અજાણીનાં નથીગમાં કપાંધો! એ તો તમારા જેવા મદાતમને મટે!"

મદારાજે વિચાર્યું કે ડોશી અજાન છે! દોષ, દુનિયામાં એવાં પણ હોય, એમ (સ્વમત) વિચારી પુનઃ મેરે મારે કપા વાંચવા લાગ્યાં. કારણ ડોશી કરી કહ્યોથી બદરી દોષ તો પણ સાંભળી શકે, એટલે કે.સીમા તો તે કપા સાંભળી કરે કરે રોવા લાગ્યાં

બાસે વિચાર્યું "ડોશી કપાંધો તો મારી રીતે સમજે છે, કારણ કપાંધો પણ દમી કરજીરક સંપૂર્ણ છે એમ વિચારી બાસ મદારાજ મનમાં વૃલાઈ ગયા કપા સમાપ્ત થયા, બાસ બાસે કહ્યું માજી, તમો કપા સાંભળવામાં બદ્દ રક લોપી."

ડોશી-"ના દીકર, હું તો મદારી "પાડી" મઠ પરજી દીને તદારી માથે જરામ પાડી પાડી મરી મઠ તેમ છું ન મરે તો મારે એટલા મારે મને રડ્યું આપ્યું!"

બાસજી તો બીચારા શીકા રૂપ થઈ ગયા. કપા સમાપ્ત કરી ત્યાંથી નમ્મતી કરી ગયા અને બેસાવે ડોશીધાની પાડીને, અંકારતાં પોનપોતાના મર પ્રતીપ્રવાજી કરી ગયા.

સંપૂર્ણ

મુંબાઈનું રાજિરહસ્ય

મોજલી મુંબાઈના મેદભરમથી ભરપુર.

અદભુત યંત્રનાયુક્ત વાર્તા

ઉત્તમ રૂ. ૧-૪-૦

લખો:-મોજ-મનુજી કાપડિયા

ખાતે બીલડીયા મંદિરામ મુંબાઈ નં. ૪.

રાજનગર રહસ્ય

લાખનાર-રા. ગુરુતદ્વ

ગુજરાતના પાટનગર ગણાતા અમદાવાદ ઉર્દે રાજનગરના મુખ્ય મેદા, શ્રીમતોની વિલાસ લીલાઓ, સુરેષ બગલી જેવી કેળાતી નસો ઉર્દે કુટણીઓનાં કારસ્તાન, દવસમાં દીવાની બનેલી એક દેશાણીના જીવનનો કશ્ચારસિક આબેહુબ ચિતાર, તેમજ અર્થગુરુઓને ત્યાંના અનાચારના અખાલા વગેરેથી મારિતમાર મુગ્ધ હોય તો

આજને આજ આ પુસ્તક મંગાવો

કિંમત બાર આના પો. જુદું.

ચમરાજનો દરબાર

જગતના છળ પ્રપંચોથી આકૃતમાં આવી પડેલા માનવીઓની આત્મહરયાતું રહસ્ય સમજાવતી નવલકથા એક વખત વાંચ્યા પછી પડતી મુકવી અમશે નહિ એવી તેમાં એક પછી એક જુલાનીઓ આવેલી છે

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

શિયળની કસોટી

યાને

બેવકા દુનિયા

દગાખાજ દોસ્ત તથા પતિવ્રતા સતિની કસોટીનો આબેહુબ ચિતાર

કિં. રૂ. ૧-૮-૦

મુંબઈમાં બનેલો બચકર બનાવ
એકજ રાતમાં બે ખૂન!!

આ ખુનામરડીનો ભેદ બણવો હોય તો

ઈશકનો અંજમ

અથવા

ધ્યારતું પરિણામ.

નામની રસિક ઈટિકડીવ નવલકથા વાંચો. એકજ રાતે મુંબઈ એક રાતે બહાદુરનું અને રેલ્વેપુલ પર આવેલા વેશ્યાવાસમાં વિમળા નામની સ્ત્રીનું કેવું બેદબરી રીતે ખૂન થાય છે, તમા ખૂની શોધવા જતાં બનેલા ખુનામરડીની કેવી કાપાનક ભેદખરં પરા બહાર આવે છે, એ વાંચી છેવટ સુધી તમે પણ નહિ કદી સંકેતે ખૂની શોધો છે? મકરશે મકરશે રહસ્ય અને ભેદનો ખળનો ભરેલો છે. પૃષ્ઠ ૨૭૫ છતાં.

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦ પો. જુદું.

રશીયન શહેનશાહના જનાનખાનાની પોતે
મોક્ષને માટે પાપ કરો-પાપ કરો નો

પાકાર કરના

ધર્મ ગુરુતું ચરિત બણવું હોય તો વાંચો

દુરાત્માનો દોરદમામ

કિંવા

રાસ્કલ રાસપુટીન

રશિયાના આ અદ્ભુત નરતું જીવન વાંચતા તમને ખાતરો કે, મુંબરેલા દેશમાં પણ ધર્મને નામે કેવા અનાચારો થાય છે. રાજા, મહારાજા, મહારાણીઓ વધારે છું પણ ખુદ રાજાનાં મહારાણી આરીનાએ પોતાના જીવનમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ચાર ચિત્રો-પૃષ્ઠ ૧૧૨

છતાં કિંમત છ આના

દરેક પુસ્તકનું વી. પી. ખર્ચ જુદું પડશે.

લખો— મોજ મંત્ર હાલનાં ગીરગામ અર્થ સામે મુંબઈ નં. ૪.

દેશી ફિલ્મોમાં જીવતો નાય.

લાખનાર-દા. અચંનિકૃષ્ણન

એ પણ એક જાનના હોતો ત્યારે સીનેમા ફિલ્મ નાય વગરની મુની અને સુક્રી લાગતી હતી અને તેને હીમે ત્યાર પછી નીકળતી જગજગ રેક ફિલ્મમાં ત્યાં ત્યાં પ્રવેગ કે વખર પ્રવેગ નાચો મૂલવામાં આવતા હતા અને તે ધારે પણ હજી કાપમ છે-પણ.....

લાકડાના લાકડાં બળી રહ્યાં, ચંચળ લટખી ચાલી ગઈ, વેપાર રોજગાર મંદ થયા, સીનેમાની ફિલ્મો એક પછી એક નગળી નીકળવા માંડી, તેને અંગે લોકો દેશી ફિલ્મ ભોત ઝટકવા માર્યા અને સીનેમાની સીટો ખાલી રહેવા માંડી. અસલી ખર્ચો કાપમ હતા તે નિકાવવાને સીનેમાના માલિકો વિચારમાં પડ્યાં. કેટલાકને બધ કરવા પડ્યા. જ્યારે કેટલાક મહામહેનત કરી સારી ફિલ્મો મેળવવા લાગ્યા. છતાં પોતાને ત્યાં આવતી ફિલ્મો ખરાબર કાલવામાં આવતી નથી તેમ સમજી કેટલાક સીનેમાવાળાઓ પોતે ફિલ્મ કાલવાના કષ્ટમાં કાબજ થયા. પણ પરિશ્રમ વિપરીત આવ્યું. પોતે પણ ફળીયાન ન થયા ત્યારે અત્ય નિકાવવા કરવું શું ?

નવીન પ્રોડ્યુસર્સ બન્યા, સંપૂર્ણ રાન તથા કાર્ય કરીચેરા અને સંપત્તિના અજાણે સારી ફિલ્મો બહાર પડવા ન લાગે, મેઘું લાંબ રાખ્યા પ્રવેગે ચાલુ થયા. અને નવા નુરકાઓ કાબજ થયા અને તેમાંનો એક નુરકા રોજ ઉપર નાય કાબજ થયો. પણ નાય કરાવવો ડાની પાસે ? રુડીઓમાં કામ કરતી નટીઓને પ્રજ્ઞામાં આવ્યું અને તે દીવામાંથી ટેકા મંડીયા, એટલે નાય ચર થયો.

ફિલ્મ દેખાડનાર અને બનાવનાર બન્નેને કામો થયા લાગ્યા અને આ નવા નુરકાને સાક્ર ઉત્તેજન મળવા લાગ્યું. પણ ફિલ્મોમાં ખ્યાત ખરાબર આવ્યા છે ? ના. રુડીઓમાં કહેવામાં આવે છે કે “કંઈ નહિ દેશવ-ચલાવ-કાટ રોકો, દેશવો-ઉગડો-ગમે તેવો પણ જલ્દી ફિલ્મ બહાર પડે. આવણે નાય ફિલ્મને ઉપાડી લેશે” આવા ઉદ્દારથી આ દુનિયતું લલિય શું આવશે તે તેમ વાંચનાર પ્રંબ સમજી લે. પણ એ નાયનારીઓ કાણ ?

ફિલ્મમાં કામ કરતી નટીઓ, જેને ભોવાને દબારા લોક તલસી રહે છે અને ભેના નાંમ ઉપરથી ફિલ્મની કીમત થાય છે, તે નટી રોજ ઉપર આવી નાય કરે, એક વખત નહિ પણ અનેકવાર આવી, લોકોને ને મોદ તેના પ્રવે છે, તે મોદ ઉતરવા નામે છે એટલે દુકં સમયમાં નાયને મોદ ઉતરી જાય છે

અને તે નટીના નામની ફિલ્મ પણ લોકો ભેગા કરવા નથી. શું માલીકો આ સમજતા નથી કે કાર્મી સમજે છે, કાંઈ નહી.

ચેલીસ કમીસનના કાન્ટો છે કે રોજ ઉપર એક કમાવનારી વેશ્યા નાય કરી ચકે નહિ, અને બહારની રેખાલર નાયનારીઓ મળી શકતી નથી. મને છે તે કામ મેંડાં થાને છે અને સાત દહાસ મુખી રાજ પાંચ પાંચ ખેલમાં નાચી આવે જ્યો રૂપરૂડીમાં કામ કરવા સીનેમાની નટી ચિવાય મીજું કાણ બહાર આવે ? કેટલીક ફિલ્મ કંપનીઓ ખર્ચે કરો તે આવી દેશનાની એક મહિલાના શું નથી ? મહિલા કોજમાં સખન કામદા કાનુનથી અને ઉચ્ચ અદર્શ જીવનથી તે ગરીબ વેશ્યાને પુનઃ પોતાનો ગુલામી કષ્ટો કરવો પડતો નથી, જ્યારે સીનેમાની મહિલાઓમાં-કામદા રેશા કમાવાને રસ્તો ખોલે છે. જ્યાં મુખી નાય ન હોતો, ત્યાં મુખી લોકોને સીનેમાની નટી માટે ભારે મોદ હોતો, અને એક આવા દબારા દેશનાની કીમત, સીનેમાની નટી થવા બાદ એકદમ વધી જતી હતી, જ્યારે નાય ચાલુ થયો કે નાયનારી પોતાનો ધીકારો કષ્ટો કરવા રોજ ઉપર આવી અનેક નખરાં કરી અંતે, ઝાડીય-સ-માના કોષ ગુમાવું દીલ છતે છે, અને પછી તે નટીનું નામ દેહાણું મેળવવાનું કંઈ અપરં કામ નથી-લોકોને ઉચ્ચ કમાવું જાન કરાવતો, આ કહેવાના નાચો પ્રેક્ષકોને કંઈ રિયા તરફ શરૂ થાય એ કાંઈયુ મુરોમ નથી.

અને એક પ્રકારો કરવાની જરૂર છે. સીનેમાની નટીઓ-માંની બધીજ કંઈ દબારો કષ્ટો કરી કમાવનારી નથી હોતી. તેઓ-માંથી કેટલીક ખાનદાન, ઉચ્ચ કમાવવાળી, અલેવી, યીજેલી નટીઓ પણ હોય છે. તેને આ ટીકા કાણ પડતી નથી. જાતી જગજગ પોણો જાન નટીઓને, એ અધમ દીકારામાંથી કાંપડોયે હોય છે.

કોઈ કહેશે કે મુનખના કારામાં કારા સીનેમામાં વેરાવરીઓ થાય છે. તેમાં નાય હોય છે. શું તેઓ પણ ઉપર પ્રમાણે દરી ? ના. તે નાયનારીઓ કાણ હોય છે ? પોતાની સંક્રમી નાયમાં ખતમ કરી-આ કાળને આવળ લારો-લોકોને રંજીત કરનાર આ નાયનારીઓ કારા કુળની, ઉચ્ચ ચાલચલજી અને સંસ્કારી હોય છે. કોષ તેના કમી આંગળાં ચોધી શકવું નથી-ત્યારે અસીસ કાચે કહેવું પડે છે કે દેશી સીનેમામાં નાયનારીઓ માટે એક જાણને પૂજના લેણું કયું ? “તે તે કમાણી..... માટે એક જાણને રહેવાળી” અસીસ! આવી નાયનારીઓને નચાવી કળાની શું સેવા થાય છે તે જામળવું નથી.

કેટલાક ખરા દાખલાઓ—

ખપરથી આ નાચો ચર થયા છે ત્યારથી ને લોકો ઉંચા કલાકમાં બેસના હતા તેઓ હવે પાંચવાર ખર્ચા પોતાને ખરાબ કાચે છે તે બહુવા છતાં-લીન કલાકની રીડીંગ લખને નાયનારીના અખિના પહારાના ભેગી જનવા નાય છે. અને તેને લોકો ઉપર નળેની સારી ખાલી પડે છે તે ગેરકામ ડાને ?

નાય નેચ આવનારીઓ કેટલીક વખત રોજ ઉપર પેદા.

રૂપિયા, પુલો નામે છે અને ખોટું ધંધલ ઉભું કરે છે.

નાચ ચાલતી વખતે આંખો અને હાથના હલકા ચાળાઓની ફેટલાક મુદરથોને ખેસવું શારે થઈ પડે છે. અને અમુક નદી એવા કાષ્ટ રંગીલા પૈસાદાર પ્રેક્ષક સમગ્ર તેની સામુંજ નેષા કરે છે તેથી સારા પ્રેક્ષક ઉડીને ચાલ્યા ભય છે એવું ધણીવાર જોવામાં આવે છે. આ જોતાં સારાં આગરદાર કુટુંબ સીનેમાને આશ્રય આપશે કે ?

વળી એમ પણ સંભળવામાં અને ફેટલાકના જોવામાં આવ્યું છે કે મોહકા નવચુવાનો નાચનારી નદીના ઘેર જોવાની વાંટ જોતા મોટરો દોડાવે છે, તેમના પાછળ પડનારના પંજમાંથી ખચાવવા થી મુરડેલીઓ ઝીલવી પડે છે, તે પ્રાણીઓની બલજની ખદાર નહિ હોય. કાષ્ટવાર પોલીસની ચાંપતી મદદ મેળવવી પડે છે. ત્યારે કાષ્ટવાર આપી રાત રહેજપર નદીને પડી રહેવાનો પ્રસંગ થું આવતો નથી ?

સારી નામચીન નદીના અલાવે કે ધ નવી તથા અગાન નદીને રોજ ઉપર ઉનારવાનાં ફોર્સ મારવાં પડે છે અને તેને લીધે રોજ ઉપર અગાન નદીના કુખતા પય અને રખાવેલા તથા મનારવેલા હલ્કે મનાતાં તથા દારમોન-મનવાળાના ઝીલાવેલા ગાય-નોયો થું પ્રેક્ષક રંજીત થાય છે ? કાષ્ટ કાષ્ટવાર જાણેના વર્ષા

પડે છે. “ચાલી જા. દૂર યા”ના પોકારો સંભળાય છે. આવા નાચે કરવાથી શો ફાયદો ?

આ ખરી ખનેલી જોનાઓમાંની કેટલીક લોકો છે. મારા નમ વિચારપ્રમાણે આવા નાચો બંધ કરી-સીનેમાના મદાન દુનર પાછળ ખંતથી ખ્યાન રાખી, સારી મનઢરીય ફિલ્મો કાઢવામાં આવે તો જરૂર પ્રેક્ષકો રંજીત થાય અને તમારા આરા કામ માટે તમને શાખાથી આવે.

આવા નાચથી તમો બે દહાસા પૈસા કમાશો, પણ એક ઉતરી ગયેલા થોડા માફક જ્યારે લોકોનો મોહ નાચ ઉપરથી ઉતરી જશે ત્યારે તમો તમારો નખળી ફિલ્મો સાથે તમારી હાલ-તનો વિચાર સમજશો. અત્યારે તો અંગળ લક્ષ્મીના મેઢમાં કે પછી અણજાતી દરીદ્રાર્ધમાં તમારી માઠી પૂર ખદારથી દોડાવી જાયો છો પણ સવેળાની ચેનવણી રૂપી-રસતામાં ખોટું પાટીકું ઉછું કરવામાં આવ્યું છે જે સૂચને છે કે,

“આગળ ખાડો” છે-સંભાળીને ચાલો.”

તા. ૬. ૨૬ આ લેખ કાઢીને અંગત અક્ષેપ અથવા તો અપમાન કરવાના હેતુથી લખ્યો નથી. માત્ર હાલની પરિસ્થિતિ જોતાં અને જે વિચારો સંજ્ઞા છે તે સિનેમાના ઉત્કર્ષ માટે હું તેમની આગળ વિચાર કરવા રજૂ કરું છું.

“અર્થનીકુમાર”

“ન ખંજરથી ન ભાલાથી કદાપિ મારવો દુશ્મન;

સદા ઉપકારની તદ્વારથી સંહારવો દુશ્મન.”

એ લોકોકિતનો સાક્ષાત્કાર કરાવતું એક અનુપમ દર્શય

આ અઠવાણીએ શારદા કૃત અનેરું ચિત્રપટ આજ રવિ

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

માતૃ ભક્તિ તથા વીરતા સાથે ઉદારતાનું અનુપમ શીક્ષણ આપતો ચીતાર-ધર્મ સાથે જ્ઞાન અને જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતું શીક્ષાપ્રદ દર્શય વધુમાં-જુની જળીતી નદી મીસ સીતાદેવીનો અનુપમ નાચ-તમને મોજ-મજાહમાં ગરકાવ કરશે

કૃષ્ણ સીનેમા

હુબ્બાર થીએટર

ન્યુ ચર્ચી રોડ

દાઈમ હા મેશ મુજબ

શની રવી અને

તહેવારે ૩ વાગે

આવે છે “કાતરયું ગેય”

આવતા શનીવારે નખાળીનોની આંખમાં રમી રહેલું પેલું-૧-૧-પનોતું ચિત્રપટ રજુ થશે.

सीनेमाना
सभायाः

સપ્તનાર-૧૧, ચિત્રપટ

नवी शिक्षा—

मुमुक्षुं कृमलं याने भद्राङ्गाणीनी भुवि—धारदा द्विष
कुं. कृत. वेधक-धारेकद्वेतां नाभो रक्षीत उपर आभ्यां नयी.
शेतिग्रह र. नवल भद्र.

વરતુ—કેવળ એ કે મી જાણેએ આ વરતુ લખી હતી
પણ કિંમ જોતાં જાણેજાર મી. નાનુભાઈ દેસાઈના અપના તો
મી. સુદર્શનના અપના મી. પ્રેમકુમારના આદર્શ અને જાતના
તરી જાણે છે. રત્ન મંજરીની ખ્યાતી ખ્યાલમાં રાખી, મદન-
જાણી ગાંધિ' અપસરાઓની જગ્યામાં જોવા, કંઈ સુલકાવલી,
કંઈ ઇન્દ્રસલા, કંઈ સુલસતાવર વગેરે વગેરેના જાણેમાં ગુણી
એક સુવર્ણ કમરું હિંમુ' કરવામાં આવ્યું છે, પણ દેખારને જુડો
ઉઠાવવા જતાં કેટલેક ટેકાએ અતિશયોક્તિ દેખાઈ જાણે છે. છેવટ
પરતુજ ખરાબ રીતે જાણવામાં આવ્યું છે. સુવર્ણ કમળ મળ્યા
પછી, તે શા આટે જોળવામાં આવ્યું' દગ્ગ' તેની પૂર્ણહતિ જ થતી
નથી. અને મહાકાળીની મૃતિને યાત કરવાની ક્રિયા કયા સિવાય,
સુવર્ણ કમલ દવામાં લટકી જઈ, સર્વ શાન્તિ પધરાવ છે, તે જ
નવાઈ. એજો પુછીશું 'કે શું ગાંધિ' ક-પાણે, ક-દની અપસરાએ
આ પૃથ્વી ઉપર વિચાર્યાદર્શ કરવા જાણે છે? અને તે દરજ પુરો
પાડવા પોતાની શક્તિ અજમાયે છે? મદનજાળ અને સુવર્ણ કમળ
જોતાં પોતાની દોડ અને ક-દની અપસરાની સારો છ પ પડતી નથી.
દોડાને રંજન કરવા જાણે કંઈ જોડવાયક વરતુની સુટકી ચડી
જોડેએ અને નહિ કે સારી વરતુને રે-સીલવા કાપ મૂકી
દેખાડના દયો. મધી ક-દીય કરી નાખતી.

રોડિયારી—ટેલેકે ઉઠાવે મણીજ સારી ધરોટ માલમ પડી છે, અને ટેલેકે ઉઠાવે સાધારણ ટીકે સીને ટીકે છે. ખાખી સેડીંગમાં આ કાપની સુધરતી જાય છે જાણીના પેન્ટર થી, પરવર્તનારે દેવે આજીવન દેવે સમજાવ્યા સાચા છે એ બેંકે બેંકે ખાખી થયા છીએ.

અભિનય—સાધારણ. મિસ મેરી અને મી. વિહસ હંમેશની રીત પ્રયોજેલા કામ કર્યે' વળ્ય છે.

નાથ—કોઈ નવીન એડ્રેસનો છે. ૫૫ મુજબ છે. અને
અવાજ એમુરો યથ જગ્ય છે. મીસ યાન્તા કુમારી તેમની જુની
એડ્રેસે જ્યાં મારે કા-સમાં જાણ ન લીધી.

नवीन अणुशै.

દાહીનર—૧૬૫૩ અનિવાર્ય કાગોતે લલ્લને તથા મી મે-કે

अने भासने नंतरची त्याची भावस्थिती लक्षात घ्या. हेचारेने दाखि आहे.
 देहक याची दृष्टि "हृदय पुत्र" आचनाने कनिष्ठार ला. १८ भासने
 जे धर्मस्थितीत राहिलेले आहे. त्याचभासने आचनाने. ज्याचे भा. दोषाची
 भासने पत्नीच्या दृष्टिने जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे
 "जेवढे जेवढे" याची धर्मस्थितीत राहिलेले आहे. "जेवढे जेवढे" जेवढे
 जेवढे. हेचारेने जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे जेवढे
 जेवढे.

સરસ્વતી દિગ્ધ કા. —પરદેશી સંખાં લખાપત્રે તૈયાર થયે
અર્થ છે. હવે તે ચિત્રપટ કયાં કાઢતું તેના વિચારમાં છે. કદાચ
કોટીનુસ્થાં જ્યાં પીયાર મી. મણીલાલ જોડી સરસ્વતી કંપની
માટે કાઢશે એવું સંભાગ છે. કારણ સરસ્વતીનું દબ્બુ એક
પીયાર કાઢી આપવા કોટીનુ અંબ.દેશી ઉ એમ સંભાગવામાં
આવ્યું છે.

નવીન કંપનીઓ ઉભી થશે એવા સમાચારો મેળિયાના
ખતરમાં પૂર નોંધમાં દેવાય છે. ડાહ મુખ્યમાં, ડાહ પનામાં,
ડાહ જહારમાં એમ ત્રણ ચાર કંપનીઓના પાયા દીવાળી પડેલાં
પડનાર છે.

હાલમાં દિલ્હીમાં કામ કરનાર બપોળીની એક્ટ્રેસ ખીસ રોસકા મુંબઈમાં એક દિલ્હી કાદનાર છે, અને તેને મારે ખાસ ખો. ધોળકીને રોકવામાં બાગ્યા છે. તેમાં ખીસ દિલ્હી પછી કામ કરશે. બા દિલ્હીમાં કામકાજ હતા રુડીયીમાં આવ્યા થશે તે દબ્બુ બોલકા થઈ નથી. હાલ ખો. ધોળકી વચ્ચેને સીનારોમાં ખૂબી રોગોએલા છે. બાગ્યા રબપ છે કે તે નીરા, શુદ્ધિ અને ઓ.ઈ. પગની

કારણ થઈ. કૃષ્ણ દ્વિતમ મું.—પૂનઃપ્રવૃત્તિ જાણતો પદેસો થાતો પૂજ્ય થયો છે અને રામ જોડેસોની યાચના થઈ. મી. ખાંડેલાલ કામ જ્યોતીકાથી જાણેલા કહેવાના જોડાપદે સીનાયો રાષ્ટ્ર અને પ્રામુખ્ય મી. સીમ ની સંસ્કારી દેશ એક એકબીજા પ્રતિબદ્ધતા કાલગાની તૈયારી કરે છે. કહેવામાં છે કે, જેનીરમની ખીસ સુધેરના જેનીરમમાંથી છુટી થઈ છે અને આ દિવસમાં કામ કરે તેનો અર્થ છે.

રાશા ક્રિદમ કું.—(શાસનમુ) મુદ્ત યદ મુદ્ત છે; અને કૃષ્ણા ભૂષીના સ્વરૂપે મી. મેચારે આ કંપનીમાં અને આપણીવશ દિવસમાં જેન વર્કથી કામ કરવા માંડ્યું છે. આ કંપનીમાં એક બે સારી એક્ટ્રેસી આવવામાં આવી છે. તેમજ જુના રશ્યામાંથી બે મણુ જવાની છે. આપણીવતી કાગર પરિણા કળ પૂરી થઈ નથી. હાલ જોડી પાસે મુદ્ત જેમાં મુકાબ છે. પારોનાયિદ—કમિયે. મેનેજરીમાં આવતી. કમ રેવાનીનું કામ થયું છે. રાજીનામ લે છે મી. હાલ વચ્ચે આ કંપનીનું કામગીર હાલ સરા કાચેકેટર અને કેમેરમેનના કામમાં મજા નિવાર થયે છે

ગ્રામીણ આર્થિક સુધારાના ઉદ્દેશ્યે વિવિધ બી. એ. સી.ની
 કાર્યવાહી 'સે.સી. પંચ' અને 'સે.સી.ના' દ્વારા કરવામાં આવે છે.

હવે તે રુઢીયો જાણીતા શેઠ મહમદઅલી જી. પી. તેં છમ્પીરીયલ સીનેમાના માલિક અને મી. અરદેશર ધરાની તે સીનેમા પ્રેજેન્ટી-કના માલિકના હાથમાં જઈ નવીન કંપનીમાં ફેરવાઈ ગયો છે. આ નવીન કંપનીનું નામ 'છમ્પીરીયલ ફિલ્મ કં.' આપવામાં આવ્યું છે.

અમે આમણ અથા અંકમાં જણાવી ગયા તે પ્રમાણે કોલીનરના માછ એજન્ટ મેસર્સ બચુભાઈ ભચુભાઈ કેટલાક કારણોથી આ કંપનીમાં જોડાયા નથી. તેમને બદલે એક ધનાઢ્ય માહમદન વેપારી જોડાયાનું સંભવાય છે. આ કંપનીનું પહેલું ચિત્રપટ મી. સહેની લખેલી વાર્તા "ખારી મમતા" મી. મીથના દ્વારે પ્રયેક્ટ થયેલી ટુંક સમયમાં દેખાવ રહેશે જ્યારે મી. ભવનાનીને એક ચિત્રપટ માટે રાકવામાં આવ્યાનું સંભવાય છે અને તેઓ મી. મુજુમદારની લખેલી વાર્તા નામે "ભામાશા"ની ઐતિહાસિક ફિલ્મ આવતા સોમવારથી શરૂ કરનાર છે. સંભળવા પ્રમાણે કદાચ મિસ સુશીયના આ કંપનીમાં જોડાય એવી વક્ત્રી રાખવામાં આવે છે અને કંપનીનું રચાન કાંઈ નવીન જગ્યાએ જશે.

* * *

મેજેસ્ટ્રીટ-રાયસ આટ' રુઢીઓનું ચિત્રપટ પાણીમાં આગ વાતે નીતિ વિશ્રમ.

કૃષ્ણ-શારદા કૃત-સુવર્ણ કમલ અને કાલિકા મુતિ બીજું અઠગાદીનું ચાલુ છે.

છમ્પીરીયલ-કોલીનર કૃત સીનેમાની રાણી

જોગ-એડીપોલેનો ત્રીજો હપ્તો ચાલુ છે.

કાઉન-યુનીવર્સલની સીરીયલ દુરમને છપાન

* * *

કાલમાં જર્મનીની રાજધાની બર્લીનમાં એક રશિયન ફિલ્મ બતાવવામાં આવે છે. ઈ. સ. ૧૯૦૫ માં કાળા સમુદ્રના કાફલા ચાહેલો એક નાવિક વિદેશી બનીયો હતો અને તે ઘટનાને અવલંબીને આ ફિલ્મ બનાવવામાં આવી છે. જર્મનીએ આ ફિલ્મનો અદભુત ફિલ્મ તરીકે સ્વીકાર કર્યો છે અને તેની પ્રગતિ તે ફિલ્મ જોઈને પછાતે દીવાની થઈ ગઈ છે. જ્યારે કેટલાક રાજનૈતિકો તે ફિલ્મ બંધ કરાવવાની પેલી કરી દેવા છે પરંતુ રાજમંત્રીએ તેઓનું કહેવું માન્યું નથી.

* * *

પ્રખ્યાત નટ હગ્ગાસ ફેરબેક્સ થોડાં વખત પહેલાં જ જર્મનીમાં દર્શાવે અને આ ફિલ્મ જોઈ તેઓ મુગ્ધ થઈ ગયા અને કહ્યું હતું કે આ ફિલ્મનો પ્રભાવ તેનાં બાવિ અભિનય પર પડ્યા સિવાય રહેશે નહિ. આ છમ્પીરીયલ નામ "આર્થર્ડ ક્રોસ પોર્ટ્રેટ" છે.

* * *

આપણું દેશમાં નાટક અને સિનેમાનો અંદર બીડો પીવાની સખત મનાઈ છે. પરંતુ અમેરિકાના કોલમ્બીયાના થિયેટરના માલિકોએ સીએને હુમલાન કરવાની છુટ આપી છે. એટલું જ નહિ પણ આજથી શિયાળાની સમયમાં સ્ત્રી યા પુરુષ જો કોઈ પ્રેમિક દોષ તેને, ચઢા મૂત પૂરી પાડવાનો દરાવ કર્યો છે.

—પુલ સમાન કોમળ—

અખળાનું હૈયું !

રાજવૈભવને જતી કરતી, લક્ષ્મીને લાગ મારતી,
સુખના સામું ન જોતી, અનેકની પૂજાને અવગ-
ણતી, પોતાનું સ્વર્ગ કેવળ જુણને સ્પર્ધા કરતી

અઠના અખળાનું

દિલ

તેનો જાદુ પવિત્ર પ્રેમ

તમારા દિલને કમમાવશે, તમારા મનમાં લાગેની વીજાના
તાર છેડશે, દેખાને અંદર કરશે, તમને રસમાં નિમ્મજ્જીત કરશે.

એ સર્વ

ભુજબળથી ભાગ્યંપરીક્ષા

માં જોશે

આઝાદિયલ પીકચર કોરપોરેશન

જોઈએ છે.

બેલ એન્ડ હાવેલનો કેમેરા.

કપેલીટ આર્ટિસ્ટ સાથે

મદ્રાસ-મેનેજર હાથા ફિલ્મ કં.

ફરી હોલ, કલકત્તા-લાયબ્રેરી મુખાઈ.

સ્વચ્છ-શામા ફિલ્મની હુદામ એજન્ટી કોમ્પે-
આપવામાં આવી નથી. હુદામ માટે ઉપલેખ રચાયે પત્ર-
વ્યવહાર કરવો.

શ્રીપતિ

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

યાને
આહુ જમાનાની ચુલે !

(સ્ટેટિટ્વ નવલકથા)

લખનાર:- રા. ગુપ્તા

પ્રકરણ ૧૪ મું.

—(૧)—

મિલન—લગ્ન

મેહિની મુંબઈ છાડી ચાલી મધ તેથી ચંદ્રાન્ત પહોંચ્યો. અંચળ ખની ગયો. આ સંસારમાં પ્રેમની લીલા ડાહ્ય સમજી ચોં છે. ચોતાના મનને મનાવવાના ચંદ્રાન્તે ધણ પ્રભત કર્યાં. પરંતુ તેના બંધખોર મનનું ડાહ્ય પશુ પ્રકારે સમાધાન થયું નહિ. આદાર ત્રિદા ઉપરથી તેની રૂચિ ઉઠી ગઈ હતી. શું કરવું, ક્યાં જવું, ક્યાં જવાથી ચિત્ત શાન્ત થઈ શકશે એ સંબંધીનો કંઈ નિર્ણય તે કરી શક્યો નહિ. ઉવરે કામદાસનાં મન લગાડવાથી મેહિનીના વિચેશની વેળા શ્રી જ્યારે એમ વિચારી તે ચમકી ચાલ્યો ગયો.

જગીરમાં જવા છતાં પણ તે શાન્તિ પ્રેમથી રહ્યો નહિ. રાત્રિદિવસ તેનું મન જાણે કે હાલકાર કર્યું હતું, તેના હૃદય

માં જાણે કે, હાલુ લાગતું સગી ઉણો દેવો. દનશાળ ચંદ્રાન્ત ખૂબસૂરતીના આપરનો સિકર થઈ પડ્યો દેવો. એક ધણુ માટે પણ તે માથ વિની મેહિનીની મૂર્તિને જુની થકો નહેતો. એવામાં એક પત્ર આવવાથી ચંદ્રાન્તના, શૈલાનિર્મા પુરાણિ જેવું થયું. એ પત્ર મુંબઈને ચિરનામે થઈ જગીરમાં આવ્યો હતો.

ચંદ્રાન્ત ધણુ સમય સુધી પત્ર લાખમાં આવી પેસી રહ્યો, તે એ પત્ર ખોલવાની હિમ્મત કરી શક્યો નહેતો. ધણુ વખત વીતી ગયા પછી પત્રના દાખે તેણે પત્ર ખોલ્યો. પત્રમાં મેહિનીએ લખ્યું હતું કે—

“પ્રિયતમ !”

તમે આ દારી ઉપર ખોટા વઢેમ લાખા છો. મુંબઈ છોડ્યા પછી ડાહ્ય પણ રથને દું શાન્તિ અનુભવી શકી નથી. આ જીવનમાં તમારા વિયોગે દું સુખી થઈ શકું એવી આશા નથી. જો તમે આ દારી ઉપર હજા લાવી મનમાંથી રથા કરેદને દૂર કરો તોજ દારી પુનઃ સુખી થઈ શકો તેમ છે. લખણું દું પુનઃમાં છું; છતાં જાણી દેને વિરોધ દિવસ સુધી રહેવાની નથી. આ જનાયિની મેહિનીને તમે હારાચિ તે સમજ નહિ આપો કે આ પત્રને ઉત્તર મળવાની આશામાં આવના રવિવાર સુધી દું જાણી રહીશ.

લી. સેવિકા મેહિની.”

ચંદ્રાન્તે એ પત્રને ઉત્તર આપ્યો નહિ. તે દિવસે જ એ પેતે પુના તજ રવાના થયો. જો પેમેન્ડર દેહનમાં બેસી સ્વપ્નમાં પુના જ્યો દેવો તેજ દેહનમાં રહેતો કલાકમાં ચંદ્રાન્ત મેહિનો દેવો. તે સ્વપ્નમાં જોવાખોળ દેવો છતાં સ્વપ્નનાર વેશ ખાસેશે દેવોથી તેને જોગખી થાયો નહિ.

પુના જઈ ચંદ્રાન્ત નિરંજન થયો. થયારથી જઈ તપાસ કરતાં તેને એમ માન્ય પડ્યું કે, મેહિની તજ દિવસથી સ્વપ્નમાં

આવેલા પોતાને ખૂંચે ચાલી ગઇ હતી । ચંદ્રાન્તને પત્ર લખ્યા પછી તરતજ મોહિનીએ યુવા ડાહ્યું હતું. આમ કરવામાં તેનો શો હેતુ હશે તે પુછવા વિચાર કરવા હતા ચંદ્રાન્ત સમજી શકે એ નહિ. મોહિની કાંઈ બહારી કારણને લીધેજ યાજ્ઞ ગઇ હશે એમ તેને લાગ્યું. છેવટે ચંદ્રાન્ત પશુ યાજ્ઞ તરફ વિદાય થયો.

ત્રેમથી માણસ અંધ બની જાય છે એવું ને કહેવામાં આવે છે તે ખોટું નથી. ચંદ્રાન્ત ત્રેમથી-મોહથી અંધ બની હતો. તે મામાવિની મોહિનીના ખૂબસૂરીના ખપરનો લોગ થઇ પડ્યો હતો.

જે વખતે ચંદ્રાન્ત યાજ્ઞ બનાવી નીકળ્યો તે વખતે મોહિની યાજ્ઞમાં આવેલા પોતાના સુખાનુભવ માનમાં હનિલદાસ સાથે વાતચિત કરતી બેઠી હતી. મોહિનીને પૈસાની ખાત નહોતી. એના જેવી રૂપવતી તથા હુશિયારી યુવરીને પૈસાની ખાત પડે એ અસંભવ હતું. તે ને જે રમણે જતી એ દરેક રમણે ધણા કાંઈમાથી રહેતી હતી.

મોહિનીએ હસતાં હસતાં કહ્યું, “હું જાણું છું કે, તમને પૈસા દહાની તાજુ પડે તેમ નથી. હવે યોગ દિવસ સુધી મોજ-મનુષ્યની રહી શકાશે. હું હવે વિશેષ રકમની માગણી નહિ કરું. કામ પાર પાડવામાં કાંઈ દરજત નહોતી નહીં ને ?”

હનિલદાસે કહ્યું, “ના, અમે દરેક કાર્ય ધણી ચાલાકથી કરીએ છીએ; હતાં લાસ પકડાઇ છે એ ખોટું થયું છે. જે માણસ ગ્રંથકલાલ છે એમ સાબિત થયું છે. એના નામની સહી કરી કાજુ પેટી લઇ ગયું એ વિષયની તપાસ ચાલે છે. પોલિસખાતા અધિકાર કુટાઇ મરી બરી તો પશુ ખરા બેદ જાણી જાણી શકશે નહિ.”

આમ કહી હનિલદાસ દસી પડ્યો. મોહિનીએ બતો સંકુચિત કરી કહ્યું,

“ત્યારે તો ગ્રંથકલાલને ટૂંકનામાંથી નીચે ફેંકી દઇ રાઇએ તેના ખીરસામાંથી સ્તીદ કાઢી લઇ, ગ્રંથકલાલના નામની સહી કરી બગેજ આંદોલમાંથી પેટી લીધી છે એમ સાબિત થયું હશે ?”

“હા, કાંઈક અંશે એમજ થયું છે. જે તમે વડીલ થયાં હોત તો મહિને એજામાં એછી રકમ પંદર હજાર રૂપિયાની કમાણી કરી શકત.”

મોહિનીએ હનિલદાસની આ વાત તરફ ડુલ્લભ કરી કહ્યું, “ત્યારે તો ખૂન-ખોટી સહી ચોરી—”

મોહિનીનું વાક્ય નોકરના આવવાથી અપૂર્ણ રહ્યું. નોકરે આવી કહ્યું, “મેં સાહેબ ! એક ગૃહસ્થ આપને મળવાના હેતુથી આવ્યા છે.”

“એમનું નામ શું છે એ પુછ્યું ?” મોહિનીએ નોકરને પુછ્યું.

“હા; એમનું નામ ચંદ્રાન્ત છે.”

“કીક, છેવટે આવ્યા ખરા ?” સ્વગત આમ કહી મોહિનીએ નોકર તરફ જોઇ આજ્ઞા કરી, “એમને સન્માન સહિત અહીં લઈ આવ.”

હનિલદાસ બાકુગતાથી બોલી ઉઠ્યો, “એ મને અહીં ભેજે તો ?”

મોહિનીએ મૃદુ હાસ્ય કરી કહ્યું, “તમે આ પગલા દરવાજેથી બહાર જાઓ.”

હજુ કાળમાજ હનિલદાસ અદરપ થઇ ગયો અને તે સાથેજ ચંદ્રાન્તે એ મુદ્દા પ્રવેશ કર્યો.

મોહિનીએ અસન ઉપરથી ઉઠી બુવનને મુગ્ધ બનાવે એવું મનોદર જાહેર કર્યું હાસ્ય કરી ચંદ્રાન્ત નજીક દોડી બઇ તેના બન્ને હાથ પોતાના હાથમાં લીધા. પછી તેણે ચંદ્રાન્તના ખભા ઉપર મસ્તક રાખી અત્યંત કામળ તથા મધુર સ્વરે કહ્યું, “હું જાણતી હતી કે, તમે અવશ્ય આવશો;—તમે મને લાભ આપશો.”

ચંદ્રાન્તે રૂંધાઇ ગયેલા કંઠે કહ્યું, “બૂમ મ્હારી છે. તમને લાભ આપવાની યોગ્યતા મ્હારામાં નથી. એકાએક થારસે કારાઇ મ્હેં તમારા વિરતે દુઃખી કયું છે.”

મોહિની ચંદ્રાન્તને એક કાચ પાસે લઇ બંધ તેની સાથે કાચ ઉપર બેઠી. પછી તેણે કહ્યું, “બૂમ તમારી નહિ પણ મ્હારીજ છે. આ અજાણીના—”

ચંદ્રાન્તે મોહિનીના મુખ ઉપર હાથ દબાવી કહ્યું, “એવું ન બોલો. આવજો! બન્નેનો કદાચ વિચાર ન થાય એ હેતુથી તમે કહો તે વિશેષ હું તમારી સાથે લગ્ન કરવા તૈયાર છું.”

મોહિનીનું હૃદય ઉછળવા લાગ્યું. તેણે કહ્યું આપણું બન્નેનું લગ્ન થશે એટલે મ્હારા શત્રુઓનાં મ્હેં દીકરા જેવાં કામ થઇ જશે.”

અતિથય આવેશથી મોહિનીનો હાથ દબાવી ચંદ્રાન્તે કહ્યું, “મોહિની, પ્રણેશ્વરિ, ત્યારે ક્યા દિવસે એ મુલ્ય કાર્ય આટોપવાની ત્હારી છટકા છે ?”

“આશ્ચર્ય સ્થાનાંદ અહીં આવે એવા તમે તાર કોરો. તેઓ આવશે એટલી એમની સલાહ લઇ જમી થોજના નહીં કરી શકાશે.

“હમણાંજ હું એમને તાર કહું છું.”

આવા પ્રેમદર્શન વખતે કરવા નેહલી યોગ્યતા અમારામાં નથી એ વાત અમે મુકત કંઠે સ્વીકારીએ છીએ. મોહિનીના મોહથી ચંદ્રાન્ત મુગ્ધ થઇ ગયો હતો. આનંદથી, સુખથી તે આજુ બજર બેઠી ગયો હતો; હતાં મોહિનીના પ્રેમાભિનયની પાછળ કુટિલ હાસ્ય છુપાઇ રહ્યું હતું કે કેમ એ કલ્પન કામગાજ બજાયાં હતા.

થથા સમયે ચંદ્રાન્તનો વિવાદ થયો. પોતાને રવળે સુખની પ્રાપ્તિ થઇ હોય એમજ તેને લાગ્યું; પરંતુ એ પ્રશ્નને ભાગવેથી

હેતુ' બીજણ દારવ કરી રહી હતી એ ચંદ્રાન્ત નોંધ કે જાણી શકાયો નહિ. પોતાની ખુશ્ખુશતીના ખાપરમાં ચંદ્રાન્તને સખા-વતાની મોદિનીની ઇચ્છા પણ આટલા દિવસે સ્વજન થઈ. ચંદ્રાન્તની દુર્લભા થશે કે શું? એ સંખ્યા એમ દમખું કાંઈ કરી શકતા નથી.

મકરણ ૧૫ મું.

સુસાચનાનો સંકુલ

ચંદ્રાન્ત મુખાઈ અમર તો પોતાની જાણીરમાં નહિ જતાં મોદિનીની પાસેજ રહ્યો. તે મોદિનીના પ્રેમસાગરમાં ગળીર રૂપથી રૂખવા લાગ્યો. પરબદાર, જાણીધરો વગેરે સહુને તે જાણી ગયો. જ્યારે જ્યારે રૂપિયાની જરૂર પડતી હતી ત્યારે ત્યારે તેને ધર માદ આવતું હતું. રૂપિયાની જરૂર પડતાં જાણીરમાં કામદાર કરતા પોતાના કારબારીને તે પત્ર લખતો હતો. કારબારી બીચારો મોદિનીના આગામી ઉદ્દેશ્યને જાણી રીતે કરી શકે તે ચંદ્રાન્તને નોંધતી રકમ મથા સમયે મોકલી આવતો હતો. જાણીરમાંથી આવેલી રકમ ખરચાઈ જતી એટલે ચંદ્રાન્ત પાછો ફરીથી પત્ર લખી પૈસા મંગાવતો હતો.

ચંદ્રાન્ત સહુને જાણી ગયો હતો; પરંતુ સુસાચના એ સુંદરલાલ તેને જાણી ગયાં નહોતાં. સુસાચનાની આકૃતિ પ્રતિષ્ઠા આસમાન જમીન નહોતી કહી શકાયો હતો. પ્રથમનું તેનું ચિર પ્રકૃતિ મુખ દરે ચિંતાની જાણી મહિન થઈ રહેતું જોવામાં આવતું હતું; તેનું પ્રથમનું મંજુલ દારવ અદરજ થઈ ગયું હતું. દરે તે જાણી શકે વિશેષ વાતચિત નહિ કરતાં ચિંતાગુરુ ચિન્તે એકાંતમાં જોડી રહેતી હતી. સુંદરલાલ સુસાચનાના મનની વાત જાણી શક્યો હતો. પોતાના પ્રિયમિત્ર ચંદ્રાન્ત સાથે સુસાચનાને વિવાહ કરવની તેની આત્મિક ઇચ્છા હતી; પરંતુ વિધિનું વિધાન ઉદ્દેશ્ય હતું. લલાટના લેખ-ફેલવાની ચકિત જાણનામાં નથી હોતી.

એક દિવસે સુસાચનાએ સુંદરલાલને એકાંતમાં બોલેને નોંધ પૂછ્યું, "એ ઓ તમે કહો છો એવી ભાવના છે કે ?"

સુંદરલાલ એક વેદક પ્રથ વચિતો હતો. સુસાચનાનો પ્રશ્ન સાંભળી ચમકી ઉઠી તેણે ઉત્તર નોંધ્યું. પછી તેણે પૂછ્યું, "સુસાચના, તમે મને શી વાત પૂછો છો ?"

સુસાચનાએ ફરીથી પૂછ્યું, "એ ઓ તમે કહો છો એવી ભાવના છે કે ?"

પેતે જાણે કાંઈ સમજ શક્યો ન હોય એવો ભાવ સાંભળી સુંદરલાલે પૂછ્યું, "તમે કહી કરીની વાત પૂછો છો કે ?"

"એ ઓ સાથે તમારા ચિત્ર ચંદ્રાન્તને લખ કહ્યું છે એની."

"લખ કહ્યું છે એવી વાત તમને કહેલી હતી ?"

"એ વાત તમે મને નહિ કહેવી હોવા છતાં હું જાણી શકું છું. લખની દરજ્જાન વર્તમાનપત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી હોય તે મારા વાંચનામાં આવી છે. શાકામાં ચંદ્રાન્ત સાથે મોદિનીનું મુખારક લખ થયું છે. મોદિની ભાવનાર ઓ છે કે ?"

"તમે મને આનો પ્રશ્ન કા માટે પૂછો છો ? હું કહી જાણતો નથી." સુંદરલાલે મોદિનીના પ્રશ્નને છાંયો ફેલાવ દેવથી કહ્યું.

"આવી રીતે મારી પાસે અપ્રદ્ય થા માટે બોલો છો ? પહેલાં એક દિવસે તમેજ મને એમ કહ્યું હતું કે. એ ચંદ્રાન્તને મોદિનીના ખરા સ્વરૂપની ખબર હોત તો તેજા તેને સંપૂર્ણ સમજ તેનાથી દૂર રહેત. પછી એક દિવસે મોદિની તમને મળવા આવી હતી તમારી સાથે એની છુની જોગવાણી છે એ વાત હું જાણું છું. મોદિની ખરી રીતે ભાવનાર લાગિની છે કે કેમ એ હું જાણતો છું."

સુંદરલાલે સુસાચનાનો આનો તોરરરી ભાવ પૂરે દરજ્જા નોંધ્યો નહોતો. તે વિચિત્ર જની ચોક્કસ સમય સુધી સુસાચનાના મુખ તરફ નોંધ રહ્યો. પછી થુંક રવરે તેણે કહ્યું, "તો કદાચ એ ઓ ભાવનાર હોય તો પણ દરે આપણાથી શું થઈ શકે તેમ છે ?"

"તે મોદિની ભાવનાર ઓ હોય તો તેના પંજામાંથી ચંદ્રાન્તને જમાવવા એ આપણી ફરજ નથી કે ?"

"પરંતુ લખ તો થઈ ગયું છે."

"તેથી શું થઈ ગયું ? એ વિવાદ અટકાવવાની તમારી ફરજ નહોતી કે ?"

"મોદિની સાથે સંખધ નહિ બાંધવા મને ચંદ્રાન્તને કહ્યું હતું."

"તમે તેમને જાણી દરજ્જા સા થઈ કરી નહોતા ?"

"જાણી દરજ્જા કરી કહ્યું એવો ઉપાધ નહોતો."

"ત્યારે એ દરજ્જા તમે મને કહો."

"તમારી આ કમળા હું પાર પાડી શકું તેમ નથી."

"કી છે, તમે એ વાત મને ના કહેશો; છતાં હું સમજ શકી છું કે, ચંદ્રાન્તને જાણી મોદિની સાથે લખ કહ્યું છે. મોદિની તેમને પોતાની ખુશ્ખુશતીના ખાપરમાં કહારી તેમજ સર્વજનોને નસ કરશે. તમે ચંદ્રાન્તના વિન દેખાઈ તેમનું વલણ કરવાની તમારી ફરજ હતી; જે ફરજ તમે નથી જાણતી તે હવે હું જાણીશ."

આમ કરી સુસાચના મન માગવિનીની માફ પડી પડી એ સુંદરલાલ તરફ કરી ચાલી ગઈ. સુંદરલાલ તેના તરફ નોંધ રહ્યો. પછી આંતના ઉદ્દેશ્યમાંથી એક મદ વિન પછી પોતાના મન સાથે તેણે કહ્યું, "વિનિયંત્ર વિન જેવું છે એ જાણી કરી શકે તેમ છે ? આ પ્રશ્નનો જવાબ મને ફરજી છે એ જાણી સમજ શકે તેમ છે ?"

એક મહાન શોધ-માટે-મારામારી-

દેશના દુશ્મનોની તે શોધ-તેનો નકશો-કબજો કરવાની ખટ મટ-કાવાદાવા-કાવતગં-દાવપેચ-પણ-

શોધકની છોકરીના પ્યારમાં પડેલો રીપોર્ટર

જેની વખતસરની કીમતી મદદ-ખયાવ—

શનીવાર તારીખ ૧૧ મીથી શરૂ થયેલી

યુનીવરસલની તદ્દન નવી જગી ૨૦ ભાગની બેગવર

—સી રી ષ લ—

દુશ્મને ઇમાન

જેમાં

મોટરને રહેવે દૂતની
અથડાઅથડી.

એક જબરજસ્ત પીયાનો
પહેલે માળેથી પડ્યો.

દૂત સાથે મોટરની
શરત.

વગર દુશ્મનની દૂતની અફ-
ખાટમાં એક ભુલકું.

આ સીરીયલ એટલી

તો સરસ છે કે તેને

એક વખત જોતાં

તમે નહીં ધરાઓ

પહેલો હફતો જોતાંજ

તમારી ખાત્રી

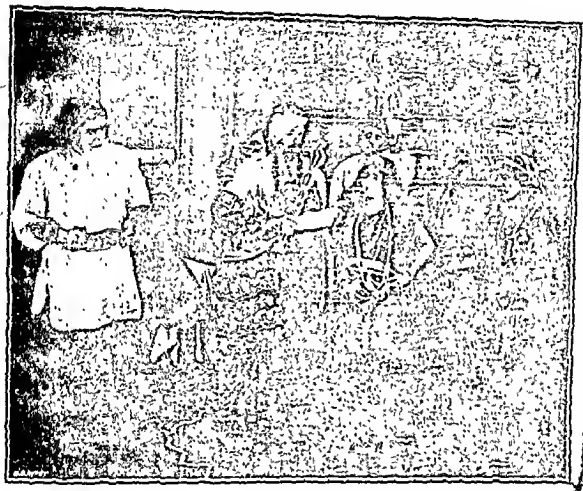
થશે.

કાઉન્ટ રીનેમા સેન્ડહરસ્ટ રોડ

(યુનીવરસલ પીકચર હાઉસ)

શની રવી તહેવાર વધારાનો યો ૩-૩૦ ફરોજ ૫-૧૫, ૭, ૮-૪૫ અને ૧૦-૩૦

પરાજય અને નીરાશ થયેલાનો ફરી પ્રયત્ન પશુ નીષ્ફળ ગયો—
 કારણ જાહેર બેર આલ્યું ગયું—અને—
 અનીતિએ પણ સહાયતાથી ઢોળી-કારણ-નીતિ પાસે હાર કબુલ કરી-હાથ હેઠા પડ્યા—
 અનીતિની સહાયતા પર ઝંઝુમનાં-ખાવાવતિએ પાણીમાં આગ લગાડી.
 રોયલ આર્ટ સ્ટુડીઓનું મોટે ખર્ચે તૈયાર કરેલ

પાણીમાં આગ ચાને નીતિ વિજય

એક સંસારની વિચિત્રતા જતાવતું નવું ચિત્રપટ

શનિવાર તારીખ ૧૨ મી સપ્ટેમ્બરથી શરૂ છે-જરૂર આ ચિત્રપટ જોજો-સુસતા નાહ

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે.

માદન "કપતી"ની
 તદ્દન નવી ફીલમ

“તરવીરે હિન્દ”

આજેજ જુઓ! પસ્તાશો! આજેજ જુઓ!

સિંહણ કેરું કુધ હોય તે સિંહણ સૂતને જરે! અવર પાત ફાડીને નીકળે!
એ જગજહેર સિદ્ધાંતને અનુમોદન આપતું અત્યંત લોકપ્રિય નિવડેલું ચીત્રપટ.

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

મૃત્યુ ભૂમી પર પ્રેમ ખરીદવા નિકળેલી ઇન્દ્ર દરબારની અપ્સરાના પ્રેમમય રસિલા રંગીલા ચિતાર
કલ્યા દસાલ, નારદજીની ઉપલ હોસીની ચમત્કાર, કાલિકા ભકત પરબળાકાર, કાલિકા
દેવીનું પ્રાગટ્ય અને સાક્ષાત્કાર, લેલાશ રાજકુમારોનો ભર દરબારમાં નાય-ન.સાનાસ
ભાગાભાગ વગેરે વગેરે એકેએક સિને જોતાં તમે આક્રીન પાડારશો.

શારદા ફીલ્મ ઝું કૃત

કૃષ્ણ સીનેમા

આવે છે! તારીખ માટે જોતા રહો આવે છે!

રાહનશાહ અકબરના જમાનાની એક હૃદયભેદક પ્રેમ કથની.

દીલારામ

પ્રથમ ૩ ભૂત સમક રજા, ૧૯-૮-૨૬
 પ્રથમ નકલ ૧ આનો ખાતરનામ ૧૧ આનો

પાપિંદુ લયગમ ૨૧. આર
 પ્રદાનનામ ૨. સવાચાર

મોજ-મોજ

સાલોમે

ચિત્રકાર: યુસીયસ લેફેરો

એડીપોલો તમને છેલ્લી સલામ કરે છે !

અમારી ૩૦ લાગની
ગંજવર સીરિયલ.

ઓહાકી દૌર

ના છેલ્લા હસ્તામાં
એડીપોલોને શુર
છુટ્યું છે !

ડબલ પ્રોગ્રામ

ચાલતી ટ્રેનના છાપરાપર કુદકો ! પુલપરથી સમુદ્રમાં ભુસ્કો !
હિપ્નાટિઝમના એ વંધુ ભોગો ! ખજનાની શોધમાં !
પાપીનો ભોગ ચંડાળ !

અંકેક ખનાવ એવા સરસ અને આકર્ષક છે કે; જે તમને તમારી જગા ઉપર સીવી
દેશે. શત્રુઓ અને મિત્રોનો અજબ મેળાપ !

વિમાનો વચ્ચે જળરં ચુધ્ધ

અસવર્જના ટાપૂ ઉપર ખજના મારે છેલ્લી લડાઈ. અતે ધર્મોન્નય ! શત્રુઓની પાયમાલી
અને મિત્રોની ખુશાલી વચ્ચે ખેલ ખલાસ !

સાથે હાસ્યરસથી છલકતો ૩ લાગનો ફામા કલેન્ડર ઉઠાવી નાખે હસાવી-હસાવી
તમોને ઘેર મોકલે અને ત્યાં પછી એને યાદ કરી હસો, તે, પોતે, ખુદ બખુદ
જાણીતો ચસમાવાલો

હેરોલ્ડ લોઈડ આ વીકે રજુ થાય છે

આવતા શનીવારે
નોંધી રાખો
રેસકી ઠેસ
એક હાસ્યરસ
હિંદી સંસારી
ફામા

ગ્લોબ સીનેમા
સેન્ટરસ્ટ રોડ

વખત:-પા, ૭, ૮:૩૦, ૧૦:૩૦ શનિ ૩:૩૦ વાગે
ભાવ:-રૂ. ૨; ૧; ૧૫; ૧૫; ૧; ૨ દેશ સાથે

આવતા શનીવારે
નોંધ કરો
રેસકી ઠેસ
લેખક:-હથ
હીરો:-મોહન
જરૂર યાચો

જન્યજી

ભાગ્ય પદીશાનું દરય

(આ. પી. ગણેશન)

મોજ-મનહના દિવાળીના ખાસ અંકની

ધમધાકાર તૈયારી ચાલી રહી છે

મનમોહક ચિત્રો-વિદ્વાનોના આકર્ષક લેખો અને વાર્તાઓથી ખીચોખીચ ભરપૂર.
જાહેર ખબર માટે અપુવ સંધિ

મળે મેનેજર, મોજ-મનહ

બાહરવા શુદ્ધ ૧૨

રવિવાર તારીખ ૧૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૨૬

વર્ષ ૩ ભુ. અંક ૨૫

આ આવારીકમાં પ્રસિદ્ધ થતી વાતોઓનાં પાત્રો કલ્પિતજ હોય છે.
કોઈ જીવંત વ્યક્તિ પરથી ઉપજાવી કાઢેલાં નથી. અ. મે. મ.

ઉકિતઓ

જવાસાને:—

પત્રો ખરી સહાય વૃક્ષ. સુઝા જન્મા'તા,
સ્વર્ધાન્તરંગે તુજ ચિત્ત વદા ન માતા;
જોઈ સુ' ખાલ' વનથી સુખીને નિષાસા !
જાને સુકામ અમથો અમથો જવાસા !

કમળાને:—

૧૧! પ'કળ નાદાન સૌય તું છીલ કરે છેડ
સુખમાં ખીલ્યું ખુબ વિપત્તિમાં તું કરે છેડ
નથી આપણ કહી સદા આવી રહેવાની,
અધકારમય નિસા એક દી વીતિ જવાની.
પરે પ્રકાશ પ્રકાશનો, મળાશ તારા ચિત્રને,
અણખૂસા આનંદના 'ખાલ' નિરખને ચિત્રને.

સૂર્યને:—

હે દીનેશ ! પ્રતાપ સુધિ પર પ્રસથો તારો,
પરંતુ કમલિની તણા પ્રેમને તે ન વિચાર્યો;
અધળું જૂઠું જ્વાન પ્રેમમાં મસ્ત બન્યો છે,
કામલ કમલિની નિરખી મોહનો અંધ થયો છે.
વીરો દિન જન્મ્યા નિકટ વિયોગની આવી રહી,
'ખાલ' દેસ બાલે ન તું પ્રેમ પરીક્ષા તે ખરી.

અમરાને:—

૧ મધુકર મતિવીન ! જલ તે બારી કીધી,
મધુ-રસ પીવા બતા દલમાં કેદજ લીધી;

હવે છીલે કરે વિકલ યા દિ'મત ખોલ,
વિષમ બાલસા. મોદી શાન્તિ કોષએ છે જોઈ !
રહીશ ધીરજ પારતા રાત્રિ વિતે આનંદમાં
'ખાલ' ખાલ કરને હવે ફરી ન ફરજો ફરમાં.

ભામરીને:—

ઓ ભમરી બસિ બહેન ! વિરલ વહનિમાં જળ ના,
લોકાયો દુલ્હાની મધુપ કંઈ પરી જ કળ ના;
સુગત થઈ સુપ્રભાત ખાલે મેર પ્રિતેથી,
કરીને પશાતાપ ચાલે તુજ ચિત્તેથી;
વિરલ દુઃખ જલવા થયો પ્રેમ-મલિનના પટિ બની,
પ્રકાશ પડતો પ્રેમના 'ખાલ' મતિ સુખદા થતી.

હરણ:—

૧૧! મુખ સંગીનનાં સુધીને કાં લોકાયો ?
કુટિલ કાલ વિકરણ બાણથી જનન સુખને !
એજ મધુરો નાદ અંતમાં યાત્રે ડેરી,
નિષ્કુરતાથી પ્રાણ લઈ ખુશી યાત્રે વેરી.
જાણ ના તું જાણતો મોહિ સહિષ્ણુ આરવાને,
તણ 'ખાલ' ઉ-આદ તું એજાખને વિવાદને.

પારાધીને:—

૧૧! નિષ્કુર નીચ ચિત્તારી ! તું તું કરતો !
જલ મિજાવી ફેક જલેના પ્રાણ તું કરતો !
કમલોરોના છત કપડથી લે તું કરતા !
અસ્થિર સુખના માટ પાપના આર્ત કરતા !
નિર્દોશને દુઃખ દઈ 'ખાલ' કોષ સુખી બતા,
દુઃખોને પાપનો બદલો અદિ'નાં મળા બતા.

ખાલકવિ.

જુ બે દા

અથવા

રહસ્યમયી રમણી

(ખંડ બીજો)

પ્રકરણ ૭ મું.

—:—

નૂદી નૂદી જાતની ચિતાઓથી મેં આખી રાત નિદ્રા લીધા વિનાજ વીતાડી. છતાં કોઇ પણ વિષયની ચિંતાજા બરાબર કરી ચડેલી નહિ. જુબેદાના વિચિત્ર ભવદારે અને અદ્ભુત ચરિત્રે મને સ્વયં વિશેષ વિરમિત બનાવી દીધા હોય. તેણે મને જરૂરો મોકલવાનું જણાવ્યું હતું; એટલે આશાથી રાહ બેઠાં મેં સમસ્ત રાત્રિ વિતાવી પણ સંદેશ આપ્યો નહિ.

બીજે દિવસે સ્પર્શિત થયા પછી સુષ્તાનાના અનુચરે માન-તાનમાં શુભનાન બનાવવા દત્તા, તે વખતે હું મારા તંબુમાંથી બહાર નીકળ્યો. મેં તંબુ તંબુએ વડાબા બાદ હું એક વિરાટ તંબુની પાસે આવી ઉભો રહ્યો. આ તંબુપર એક કાફરી ઓરત હાથમાં નાગી તલવાર લઈ પહેરે કરતી હતી. મને જોતાજ તે તંબુમાં અદૃશ્ય થઈ ગઈ, પછી તરતજ પાછી આવી અને મને નેત્રજોત કરી તેની પાછળ આવવાનું કહ્યું. વિરમય અને વિહ્વળ દૃષ્ટિથી મારે તરફ જોતાં હું તેની પગપાડે ચાલવા લાગ્યો. એક ઓરડા પાસે તે ઉભી રહી અને તેનો પડો ખસેડી બેઠો અને તેમાં દાખલ થયાં. આ સુસન્નિત ઓરડામાં એક મખમલના કાંચ ઉપર વ્યાધવ્યમ પાથરી સુગંધમય કુમોડો કઠોડી સીગરેટ પીતી જુબેદા આડી પડી હતી.

મને જોતાજ જુબેદાએ તેના હાથ માંહેલી અર્ધદંડ સીગરેટ દૂર ફેંકી દીધી અને મને અભિવાદન કરી-મારા હરવને પોતાના હરવમાં જમાવી પોતાના કાંચ ઉપર લઈ ગઈ. નરતજ તેણે બાંધીને એક સીગરેટ લાવવાનો દુકમ કર્યો.

દારી સીગરેટ લઈ આવી એટલે બારણાના પડાઓ પાડી નાખતાં પહેલાં તેણે દારીને ચેતવણી આપતાં કહ્યું: "અંદર જો કોઈ આવે તો તરતજ મને ખબર આપજો." દારી સંકામ કરી ઓરડાની બહાર ચાલી ગઈ.

નિર્ભય બની શાંતિથી હું કાંચ ઉપર બેઠો. જુબેદા પણ મારી નજીકમાં આવી અને પ્રેમના અનેશમાં આવી કંઈકેલિંગની મુખ મુખન કરતાં બોલી: "આમીન! પ્રાર્થણ આમીન! ૧૨૫ બી વિરહ વાતનાઓ સદન કરવી પડે છે. હાલના હું કેવા કમકાર કમકાર છું, તે તમને કેવી રીતે સમજાવું?"

હું જણું છું કે તમે તમારી પ્રતિતાવું પાલન કર્યું છે-તમારું અકપટ પ્રેમની મને બરાબર ખાતી થઈ છે-પ્રિયતમ! તેટલા માટે તમને ધન્યવાદ આપું છું."

તેના સુખનું પ્રતિદાન આપનાં મેં કહ્યું: "સુન્દરી! ધન્યવાદ આપવાની જરૂર નથી હું તમારો જ છું. તમોને મેળવવા માટે જ હું પણ રાત દિવસ મરજાધિક પાતનઓ સદન કરું છું. મારા પર સેંકડો વિષદો આવી પડી, પણ હજી સુધી હું નિરાશ થયો નથી. પ્રાણ જાપ તે બહેતર, પણ મારા કર્તવ્યમાં હું પછો દહીય નહિ. તમારું મૃત્યુ થયું છે એમ માની કેટલા દિવસ સુધી મેં અધ્યક્ષ સામાં છે, તે તો મારો ખુદ જાણે છે. બાકી આજની મુલાકાતથી મને જે હર્ષ થાય છે, તેવું વર્ણન કરી શકું એમ નથી."

"ત્યારે શું તમે મને હજી સુધી મરી ગયેલી ધારતા હતા? જાહે! જો મરી ગઈ હોત-નિહુર મેદુહનની તોફાણ ધારવાળાં શરૂથી મારી જાતી વિદીજી" થઈ ગઈ હોત-તો હાલ કરતાં તે દિવસ વિશેષ મુખકર હતો. મારું મૃત્યુ તમોને લાભપ્રદ થાવ. પણ પછે તમોને વિપત્તિમાં પડ્યું પડે છે, તેમ બનત નહિ. હાપ! હું દુર્ભાગિની મૃત્યુ મુખમાં પડી નહિ. જો કે, આપણી આખરી મુલાકાતની રાત્રિએ તો અધ્યક્ષ થઈ ગઈ હતી; પણ કિરમતમાં વિશેષ દુઃખ મેળવવાનાં લખમાં દશે એટલે મૃત્યુ આપ્યું નહિ."

"શું? તે રાતના તમારો વધ કરવાનો કાષ્ટએ પ્રયત્ન કર્યો હતો? બહાર નીકળ્યા બાદ મેં તોણી કાકીવારી સંભળી હતી, તેવું શું રહ્યું છે?"

"તે જાણવાનો તમે આપ્રક કરશો નહિ. તે રહસ્ય મારા અંતરમાં જમાઈ રહે એજ સાહે છે બાકી તે નામદના આક્રમણનું ચિહ્ન હજી પણ મારા હાથ ઉપર જોવાય છે. જુઓ-!" એટલું કહી જુબેદાએ પોતાના હાથ પરનાં રેશમી આરરણને ખસેડી પોતાનો શુભ મુગેલ મુલાલખુજ ખુલ્લો કરો બતાવ્યો. મેં શું જોયું? તેના હાથમાં એક બે ઇચનો હોડા લા લાગ્યા હતા-હજી મારી પેંડે રાગી ન હોતો.

મેં કોપધુલત રવરે કહ્યું: "જુબેદા! આપું નિહુરાચરજ કાણે કર્યું? આ જાતિપર બાનો અપાચાર કરનાર એ નામદ કાણ છે? મને હમજાણ તેવું નામ આપ્યો. તેનાં પૈશાચિક કાર્યનું ફળ તેને બરાબર ચખાડી લઉં."

"તે આપણો શત્રુ છે."

"શત્રુ ન હોય તો શું મિત્ર આપું કાંઈ કરે? કહે, તેવું નામ કહે, એટલે તેના મસ્તકને ધડલી જુદું કરી નાખું."

"નહિ, તમે જો નામ જાણી શકશો નહિ."

"કમ?"

"તે શુન રહસ્યની વાત તમને હમજાણ કરવામાં સાર નથી, માટે મને વધારે પૂછતા નહિ."

"જુબેદા-જુબેદા-હું તમને પ્રાણ કરતાં પણ વિશેષ આહું છું."

“તે હું જાણું છું; પરંતુ તે માટે મારા પર અવિશ્વાસ લાગતા નહિ. હું વિશ્વાસપાત્રિની નથી, અને જો તેથી બહુ તો ક્યંતના સુખને માટે મારે તિલાંજલી આપી દેવી જોઈએ.”

“નહિ, જ્યોતેશ હું અવિશ્વાસની નજરથી જોતા નથી. તમારા પ્રેમમાં હું દિવાનો બની ગયો છું-પ્રેમનો એ ધર્મ નથી કે ઉભા પ્રેમી એક જીવનમાં અવિશ્વાસની નજરથી જુએ; પરંતુ એક સંક્રાંતિ મારા મનમાં રચા કરે છે.”

“શી ચંકા?”

“તમારા હાથ જેવાજ એક છિન્ન હસ્ત મારી પાંચે મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે હાથ પર મારી આંખેલીજ અંગૂઠી હતી-તે હાથ કેવો હતો?”

“તે હાથ મારો નહોતો. જુઓ, મારા તો બંને હાથ સાબુત છે. ખાટી તે રહ્યો જાણવાની પણ તમને આપરવાતા નથી. એ મોઢુલતે પણ તમે તમારા મનમાં ક્યાંકો રાખો-પ્રિયતમ! તમને એટલી ખાતરી નથી કે, જે કહેવાની વાત હોય તે તમને કહ્યા વીના રહું? આ બધો ભેદ અવિશ્વાસમાં હું ઉઠી જાણીશ. હાલ તો મૈન રહેવામાંજ સાર છે.”

“હા, મારી આંખે બાજુએ રહ્યોનો નિશિદ અધકાર જાણ રહ્યો છે. આ રહ્યો એક ક્યારે સમજાવે? ક્યારે હું પ્રેમમાંથી પતીરીપે તમારો અંગીકાર કરી શકીશ?”

“જ્યારે આપણે સ્વાધીનતાના રસારવાદમાં અંતર પાન કરીશ ત્યારે.”

“આપણી સ્વાધીનતાના પંથમાં ક્યાંકો ક્યાંકો વિચિત્ર છે, તેની અને અમર પડતી નથી. હું તમે મારા તો સ્વાધીન ન થઈ શકો? આ નૈરપિશાય સ્વાધીનતા સંજ્ઞાનો ત્યાગ ન કરી શકો?”

“ના-ના, પ્રિયતમ! હું એક પ્રારના ધોર ઘસલ જઈશમાં અગાધ મંદ છું.”

“શું? એક શુભામીની જેવી જઈશમાં?”

“ના. આ બેઠુકાન હંડારાની સાથે હું એવા એક ગ્રામ જઈશમાં બંધાઈ છું કે તે જઈશમાંથી છુટવાની ચક્રિત મારામાં નથી. માર તોજ તેમાંથી મને મુક્તિ અપાવી શકે એમ હો-નમેજ સ્વાધીન બનાવી શકે એમ હો.”

“કાણે હું? તે વાત તો તમે મને ક્યારેય કહી નથી? કહે, કેવી રીતે તમને સ્વાધીન બનાવું?”

“મેં તમારા હાથમાં જે કાચાંસાર સોંપ્યા છે, તે તમે પાક કરો તોજ હું આ જઈશમાંથી છુટી શકું એમ છું. તે મું આગરેના ધમામ મદમદ મિન ઇસાક પાસે લેઈ અર્ધ-વંદ પહેવાયરી આપવા ઉપરજ નિર્મર રહેવું છે. લોક અર્ધ-વંદ પાં પહેવાયરી તમે તેમની પાસેથી ગ્રામ સકિત પ્રાપ્ત કરી શકો.”

“મેં પ્રગ્ત કરવામાં ખાતરી રાખું નથી. હું આગરેના વરમાં જઈ પહેવાયરી હતો; પરંતુ સુહાનના મટેલમાં ગુલામ રીતે ખંડીવાન થયો હતો. ધમામ સારેખની સચે સુહાન સહ પાંચો ન દોતો.”

“તમારી બધી રિપતિનો વાત મેં સંભળ્યો છે. મારા

માટે તમે તમારા માણની પણ ઉચ્ચાર રાખી નથી. મેં હું જાણું છું; જ્યાં તમારા હાથમાંજ આ કાચાંસાર પડી શકે. નહિ તો મારો ઉપકાર પણ થઈ શકે નહિ.”

“વારુ, તમે કહેા છો કે સમુદગનો કાચે તમે વિચિત્ર અનુદ જઈશમાં બંધાઈ છો. મેં જાન શું છે? પ્રતિજ્ઞા કે બીજું કંઈ?”

“નહિ, પ્રતિજ્ઞા નથી. પણ સમજું જઈશ છે. આ સોજિન જઈશમાંથી મારે મુક્તિ મેળવવી જોઈએ, નહિ તો મારો હેઠ રીતે ઉપકાર નથી.”

“સોજિન જઈશ? જુમેશ, તેના અર્થ શું? આ કય બનાવું જઈશ?”

“આખીન! આ બધી રહ્યોમય બપોર છે. રિતમીર છું? કે, અત્યારે તેમો હું કંઈ જુઓ. કરી કહતી નથી. ધમામ સારેખ પાસેથી ગ્રામ સકિત તમે પ્રાપ્ત કરો. એટલે મૂળ રહ્યો ભેદ તમને આપેઆપ સમજાઈ જશે. મારે જ્યાં મુખી તેમને ન મળે ત્યાં મુખી ધીરજ પાડવું કોઈ.”

“પરંતુ જે અર્ધ-વંદ સાથે આપણું જાણિ લઈશું? એ તે તો મેં ગુમાવી દીધો છે.”

“નહિ, ગુમાવ્યો નથી. તે મારા હાથમાં છે. મધ કાચે રાતના અંધરે તમને લાવવામાં આગા ત્યારે મેં તમને લેવા ક્યા. તમે કેવા સંકટમાં સપડ્યા છો, તે હું તારાકાનિક સમજી શક. દુશ્મના લાગાશન ઉગાડવટ કરી તમારો વધ કારામા સિવાય રહેતે નહિ એમ મને ખાતરી થઈ એટલે તમારી સમિતી દલિમતને મેં મરી પાસે લેવાલો. વાત વાતમાં હું તેનો પાસેથી બહુી શક કે, જે વખતે તમે જ.આ ત્યારે જન ઉપર તમારી દલિત બેઠાની હતી. એટલે મેં અનુમાન કયું કે, લેઈ અર્ધ-વંદ તમે પાછો મેળવ્યો છે અને તે તમારીજ પાસે છે. ત્યાર પછી હું તમારા ચિત્તિરમાં શક અને ત્યાંથી અર્ધ-વંદ લઈ આવ્યો.”

“એકા તમે અનિ જીવિમનિ સીનું કામ કયું? છે તમારો જન ચતુરાઈથી શક કાસે રાતના કંઈ ખમી મેળવું.”

“હા, ચતુરાઈ ચતુરાઈની દેહીકે અત્યારેના હતી જે તમારી પાસેથી લેઈ અર્ધ-વંદ મળી આવ્યો. દોન તો તમરી રચા થઈ શક નહિ.”

“જુમેશ તમે મને બીજાવા સ્વિનશન આપું છો.”

“તમે મારા પ્રિયતમ હો-નમામ મારે હું મારા પ્રાદ યોજાવર કરને નૈશાર છું, અને લાગા વખત પછી આપણું ઉપકાર કરને નૈશાર છું, પરંતુ આ સહિત મિલન-તીપ-નિર્મિતિનું મિલન થયું છે, પરંતુ આ સહિત મિલન-તીપ-નિર્મિતિનું મિલન થયું છે. હજુ કેટલા વિચલ જામ વિરલા-દની પૂરે મુશ્કા આપે છે. હજુ કેટલા વિચલ જામ વિરલા-દની પૂરે મુશ્કા પાસે તે કહી શકાય નથી. જ્યાં મને ખાતર વરમાં કહાવા પાસે તે કહી શકાય નથી. જ્યાં મને ખાતર છે કે તમે મને જાણી જાણી નહિ. આખીન! માર રાખજો કે, મારે ખાતર જાણવા ભારે-ભારેની મદ સરેખને તમારે અનુમાન મેં હ-આપણું ઉપકાર સહિતનું કરેલન તમારે કાઢમ, મેં અને અત્યારે ઉપર મરવાંથી રહેવું છે.”

(અનુદ)

બહેનો!

તમારો મોતી પહેરવાનો શોખ પુરો કરો

અથવા
અસરારી દામમાં સસ્તાં
અસરારી દામમાં સસ્તાં
અસરારી દામમાં સસ્તાં

જાપાનીઝ કલચર્ડ પહેરવાપરો

મોટા નેપારીઓ પણ જાપાનીઝ ખરીદી જાય છે, કલચર્ડ
નામે બેળસેળવાળો ખોટો માલ લઈ ઠગાવા કરતાં

ખરા કલચર્ડ લઈ વાપરવામાં વાંધો શું??

આ મોતી પણ ખાસ ઉછેરેલી માછલીઓ

ફેરવી રીતે જ પેદા કરે છે

દરદાને ખાસ મોતી પહેરવાનો તમારો ઘેરજોતો શોખ
પુરો કરો-તમારા દામ અચ્છાને

ધેર બેઠાં પણ માલ બેવો હોય તો બની શકશે.

—લખો અથવા મળો—

એન. ડી. શ્રોફની કું

૬. ગાયમન હાઉસ, વાચ્છા ગાંધી રોડ,
ગામરેલી-મુંબઈ નં. ૭

૩. ૭૦ માં તમારા સ્ટેશને પોચતી

બી. એસ. એ. ફીર્ડિંગરી બાઈસીકલ!

“રોયલ મેલ” (રજીસ્ટર્ડ ટ્રેડ માર્ક)

પેડીંગ તથા ડીલીવરી ફ્રી તથા

બીજા દરેક જાતની સાયકલો ૩૫૫ થી ૩૨૫૦

તેમજ સાયકલો દરેક છુટક સામાન મળશે.

ઓરડર સાથે ૩. ૨૫ એડવાન્સ મોકલવા

એકલા મંગાવનાર

ધાણુવાલા એન્ડ કું સ્થાપના ૧૮૮૦

૪૩૨-૪૩૪ દાક્ષિણદેવી રોડ મુંબઈ

વાર્તા, નાટક અને સિનેમાના શોખનો
દર રવિવારે પ્રગટ થતું પત્ર.

મોજ-મજહ

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૪

અહારંગામ ૪-૪-૦ દેશાવર રૂ. ૫-૦-૦

તે સિવાય દીવાળી અંક, સિનેમા અંક અને
એક વાર્તાનું પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવે છે
આજેજ આહક થઇ ભેટનું પુસ્તક મંગાવી લ્યો.

લખો:—મોજ-મજહ કાર્યાલય

અટાવ બીલડીંગ ગીરગામ મુંબઈ નં.

૩. ૩ માં ફોટો લેવાનો શુભ્ત હેન્ડ

અસી અને સસ્તા ફોટો પાસેથી મંગાવો. ધોરખા
નહોયો બ્યો. સેખનવિદ્યા અનુસાર ફોટો ન પડે તો પૈસા
દેશું, એ સરત છે. બાનાથી આપ જાનવર રહેલ ફોટો
પુરખ અને સુદર મહેલ ધમારત સીન સીનેરી બાય બની
બગેરની જાળી એક સેકન્ડમાં કાઢી સાઈકની પાડી શકો છો
ફોટો લેવાની પણ જરૂર પડતી નથી કોઈ જાતનો ત્રાસ
વાપરવાની રીતી ફોટો સાથે પુકટ મોકલવામાં આવે છે
ફોટો કેમેરાની રૂ. ૩૦૮. ખર્ચ ના લખો—

પત્તા:—ભારદ્વાજ કુંપની અલીગઢ સીટી.

મનોકામના સિધ્ધિની પુસ્તકમાં લખેલા નીચેના ઉપર
જેમીને કે વગર ચંન્ન મન્ન સિધ્ધિ વગર
ખરચ કરી સંસારી મનોકામના પુર્ણ થશે અને મુક્તિની
મે ત્રણ માસ અગાઉ સમજી શકો. કિં. રૂ. ૧૮. ખ.

૮૪ આસન વિગ્નાવાળું કોંકશાસ્ત્ર

બી પ્રણેશ સર્વ શુભ ભેદ લક્ષણ, મનયાદુષ્ટ
પ્રાપ્તિ, વાંજનો પંદાજ, શકુન સામુદ્રિક, વસીકરણ ચંન્ન,
તંત્ર, આકાશકર્મ અનુક્રમ આપેલા કિં. રૂ. ૧૧. અસમ
વિધા કિં. રૂ. ૧૧.

પતો—જેનીરામ જે રવાલ દેવસેવક કુંપની. અલીગઢ સી

પાપ અને પશ્ચાતાપ

લખનાર-શ્રી. ચિત્રગુપ્ત

લલિત કુમાર પોતાના દિવાનખાનામાં એક રોય ઉપર વિચારમગ્ન રિથિતમાં આડો પડ્યો હતો એટલામાં બાલુના ઝોરડાનું બારણું ઉઘાડ્યું અને ડોક્ટરે દિવાનખાનામાં પ્રવેશ કરી લલિત સાથે હસ્તક્ષિપ્ત કરી કહ્યું:- "ભાઈ ! બનતી કેશિય કરી નોંધ, પણ લાચાર ! દરદીના પ્રાણ જલે એવું મને લાગ્યું નથી. ખાટે તેના આ અતિમ વખતે તેના ચિત્તને જરા પણ ઉદ્ધિગ કરશો નહિ."

એટલું કહી ડોક્ટર ચાલ્યો ગયો. લલિત પુનઃ રોય ઉપર હજારો પડ્યો, તેના હૃદયમાં એક પ્રકારનું તીવ્ર તોશાત ચાલી રહ્યું હતું; આવા કષ્ટમાં પણ તે વિચારવા લાગ્યો કે ડોક્ટરના કહેવાને અર્થ એટલેજ હોયો નોંધજે કે-"આવા અતિમ વખતે તમે તેને વધારે કષ્ટ આપશો નહિ-તેને શાંત પણ રીતે ઉદ્ધિગ કરશો નહિ."

અમારા લગ્ન થયે પાંચ વર્ષ થઈ ગયાં છે. આટલા વખતમાં પણ લીલાને ખરા અંતઃકરણથી ચાલી જતી ચક્રતા પ્રવળે મેં તેને ખુશી અને આનંદી રાખી છે, તેના જેવી સતી સાથીની પણ જન્મતમાં મળવી મુશ્કેલ છે. તેમને પોતાના પ્રાણ કરતાં પણ વિશેષ ગાંધે છે.

પ્રારંભે ડોક્ટરને આમ કહેવાનું શું પ્રયત્નન હતું ? એટલામાં પુનઃ દરદીનાં ઝોરડાનું બારણું ઉઘાડ્યું. લલિતને એક કંપાદી વણ્ણી. તેની કષ્ટજનિત બચવા અનતઃકિંત થઈ ગઈ. પોતાના પાઠ વાંચી લીલાના ઝોરડામાંથી પડિતજીબદાર આવ્યા. પડિતજીએ લલિતના સાથે આદર નેત્રોએ નોંધ્યું અને ડોક્ટરની માફક તેણે પણ તેના જાનને હાથ પકડી કહ્યું:- "ભાઈ, ઇશ્વરની લીલાને શાંત પાર પામી શક્ય નથી. મૃત્યુ મુખમાં પડેલાની અંતિમ કષ્ટ પાર પાડવી એ મહા પુન્યનું કામ છે. લીલા જ્યેન તમારી સાથે વાત કરવા ઇચ્છે છે. પણ યાદ રાખજો, તેમના આત્માને વિક્ષિપ્ત પણ કુઝાય થાય એવું કરતા નહિ. કારણ કે, તેમના મૃત્યુકાળ નજીક આવી પહોંચ્યો છે."

પડિતજી ચાલ્યો ગયો. લલિત વિચારવા લાગ્યો. "પુનઃ ખીજવાર મને આમ શા ખાટે સૂચના કરવામાં આવી હશે ?" લલિતનાં મનમાં કોતરફ ઉત્પન્ન થયું. તરતજ તેણે બારણું ઉઘાડ્યું અને રોય અપાસાપિની લીલાના ચપન-કડમાં પ્રવેશ કરો.

સૂત્રામજી રાખાની બંદરે છૂલું-શીલું થયેલા લીલાનો ડેહ હાથપીંજરની રિથિતમાં પડ્યો હતો. ખતાં હજી સુધી તેની સાંભળનાની ચકિત વિરુદ્ધ મઠ ન હોતી. બારણાનો ખડખડ થનાર તેણે સામે નજર કરી. લલિત તેની દૃષ્ટિએ પડ્યો. અપખીત દૃષ્ટિથી તે તેની સામે કશું આખની હોય તેવી રીતે નોંધ રહી. ખતાં કાંઈ બોલી શકી નહિ.

લીલાનો આવી મૌન કાતર દૃષ્ટિ નોંધ લલિતના મનમાં વિષમ આનંદોભવો ઉપરિથાત થયાં.

"તે એ મને પ્રાણ કરતાં પણ વિશેષ ગાંધે હતી- અંતરમાંજ સ્વર્ગ છે એવો મને જામ કરાવતી હતી-તેની દૃષ્ટિ દીનના બનાવતી બાધિત જેવી કેમ જણાય છે ? ઇશ્વર જાણે પડિતજી તથા ડોક્ટર સાથે તેને કંઈ જાતની વાતચિત થઈ હતું અને તેના મનમાં કંઈ જાતનું બુન બરામું હતું ? એવું શું બન્યું હતું કે તે મારાથી આમ અપખીત બને છે ?" આમ અનેક તર્ક વિતર્ક કરતો લલિત લીલાના પલ્લવ પાસે જ પડેલો.

લલિત તેના માથા આગળ પલ્લવ પર બેઠો અને આંખમાં ભરાઈ આવતા અશ્રુજળને અટકાવવાનો નિર્મલક મથલ કરવા લાગ્યો. જેમ જેમ તે લીલાના ડેહ તરફ તીવ્રજનનરે જોતો ગયો, તેમ તેમ તેની પ્રાણ પ્રિવાની મલુતી અતિમ પળો-તેને રહેવાની માફક હૃદયમાં બેઠાવા લાગી. તેણે અશ્રુપાત અટકાવવા થયે પ્રયત્ન કર્યો પણ અટકાવી શક્યો નહિ. તેના મોઢામાં ક્રોધ ભરાઈ આવ્યો. તે એક પણ શબ્દ બોલી શક્યો નહિ.

અશ્રુવિન્દુઓ સરી પડ્યા બાદ હૃદયનો બાર કષિત્ક હલકો થવાથી દિપ્ત લાવી તે બે ચાર શબ્દો બોલ્યો:- "લીલા-લીલા ! હું અમલ શકતો નથી કે, તેમજો મને શું કહી ગયા !-નું શા માટે આટલી બધી શોકાવર બની ગઈ છે ?"

લીલા નેરાશયથ દૃષ્ટિએ લલિતના મુખ તરફ નોંધ રહી પછી પોતાના હિસા પડી ગયેલા મોઢાને ઉન્નયુક્ત કરી-જાણે કે કોઈ દરથી કેમ કહેવું ન હોય તેના ક્ષીણ સ્વરે તે કહેવા લાગી:- "પ્રાણનાથ ! ડોક્ટરે ૨૫૦૮ કહ્યું છે કે, મારું મૃત્યુ હવે આવી પહોંચ્યું છે."

લીલાના આટલા શબ્દોએ લલિતનું હૃદય વીધી નાખ્યું. નિખાલસ અને પ્રેમી હૃદયનો લલિત-પત્નીનું કુખ નોંધ શક્યો નહિ. તેની બન્ને આંખોમાંથી અવિરત અશ્રુધારાઓ ચાલી લીલાના મુખારવિંદ પર પડી તેને પવિત્ર કરવા લાગી.

પતિ-પત્ની કેટલીક વાર સુધી મૌન રહ્યા બાદ લલિતે તેના માથ પરનાં અશ્રુઓ લૂછી નાખ્યાં અને તેના કંઠ પડોં ગયેલા માથ પર હાથ ફેરવી તેને આશ્વાસન આપવા લાગ્યો. લીલા માથ પર હાથ ફેરવી લાગી:- "ડોક્ટરના કરતાં પડિતજીની વાતચીત થઈ મઠ અને કહેવા લાગી:- "ડોક્ટરના કરતાં પડિતજીની વાતચીત માફ હૃદય વધુ નિર્મળ બન્યું છે. બહાવા, હું તમારી અપરાધિની છું ?"

"હું તો દીવાની મઠ ગઈ છે !" લલિત એકદમ બોલી

હૈયો. "હોલા! હોલા!" એટલું કહી અલેગભર્યા - નેત્રાથી તેણે હોલાના કૃશ દેહને બિજાબાંધી ઉઠતી હોધી અને પેતાની ખતી સરસો ચાંચેા, તે પ્રત્યાયે પકા - લગ્યે:- "હોલા! હોલા! હું તને નેવા પ્યારથી ચાહું છું-નેવાજ પ્યારથી હું પલ્લ અને ચાહે છે. તુંજ માઈ રવર્જ-તુંજ માઈ સર્વરવ છે. તું મારી આગળ અપશોધિની હોય એવું હું માનતો નથી." -

પતિના બાહુધાર્યમાં આખરું યથેદ રમથીએ પોતાના નેત્રે
ખોલ્યાં. તેના સુરેદ યુષ્ઠી જેવા યપ ચરેલા સુખની આમી સહજ
સંક્રમાપ. તેણે પોતાના હાથ ઉંચા કર્યા અને વેલીની સામે
પતિના કંઠમાં વીંટળાઈ બાજુ રવરે કહેવા કાગી:—

“પ્રાણુનાથ ! મારા પરનો તમારો અંતુલનાય ગ્રેમ મને આનો દુઃખ દઈ રહ્યો છે-મને અનુતાપના સાગરમાં બાળી રહ્યો છે, હું તમને દમણી જે વાત કહેવા-તેનો સ્વીકાર કરવા પ્રયત્ન છું તે ધણી ભાષાનક છે ! મારે મારા પાપનો સ્વીકાર કરવો જ જોઈએ, નહિ તો હું રોરો નકાના અધિકારી યાદે જોમ પાંડિ-તણએ મને કહ્યું છે. બહાલ ! મારા શીશુ કઠપી બોલાવું નથી-પણ સાંભળો-હું તમારા પ્રગ્ને વિશ્વામયજિતિની નીવડી છું...”

“हाथ घं ? भारी सीखा ? नहि. क' मानतो नथी.”

“બાલા, આ અર્થો તમારો પ્રેમ તમને બોલાવે છે; પરંતુ...”

“परंतु अं ?”

“જેક પાપ-ભયંકર પાપ મેં કર્યું છે, તેની આખરી કબૂલત આપી આપની પાસે ફાપા માગી છું. હજારના દરબારમાં જવા. હજરતો છું. આપની ક્ષમા નહિ મળે તો હું નકંનો અધિકારી થઈશ.”

“લીલાં! તું અને નકની અધિારી। કહે, તું જન્મ-
છે ?”

“સહજો ત્યારે આપણા ઉભવનાં હાડાં સ્થાને પાંચ વર્ષ વીતી ગયાં છે. આટલા વખતમાં આપણે સંસારમાં જેને સુખ-સ્વર્ગ કહે છે, તે સંપૂર્ણ રીતે ભોગ્યું છે. આપણા સુખમાં કોઈ જાનની મણા ન હોતી જતાં એક ઉજ્જવ મને સાધવા કરતાં હતી. તે ચિંતા મારું કાળજી હમેશા કોપાં કરતી હતી. તે ખીજ કોઈ નહિ પણ સંતાન લાલસા ! મારી સાથેની મારી પ્રિય સહ-ચરીઓનાં ગુસ્તાજ સ્થાં બાળોદાને જેલ પારી ગોઠ આવી હતી એમ માની રાત દિવસ હું બળવા કરતી હતી. સંસારમાં પડ્ય પડી અહીં જાતિને સંતાન પ્રતિ માટે પુત્રની માતા - મ્મ મારે-કેવી તબ આકાશ દોષ છે, તેની ખરી કલ્પના તમારા પુત્ર હવેને હોતી નથી. પરંતુ અહીંને તો મોંઘી કલાક તે હાથપથ સજાગવા કરે છે. તમારાથી છુપા દેરા-ધામ અને પેસીઓની જો અને જાનની દર-ઓ કરી જેલ પણ પુત્ર પ્રતિષ્ઠિત મારી કુટુંબ કુળના થક નહિ આપણે જ એક મહિન પહેલાં હું મરિદે દરશન કરવા ગઈ હતી. દરશનને વાર દેવાથી મને એક જ દે મરિદા ઓટાને એમી કુચની કયાં કર્યું દર્શન”

મને તે કુપયત્રી પંથક નહિ હોવાથી હું એક એટલાને અટકીને
બેઠી હતી એટલામાં એક વૃધ્ધા મારી પાસે આવીને બેઠી. જ્યોત્
હિંસ્ય વાતોએ વળખાં-તેણે મારા તરફ સદાનુભૂતિ દર્શાવી અને
પુત્ર પ્રાર્થિત માટે એક વૈશ્વરાજ સોરા ઉપાધ્યક્ષને છે એમ મને
કહ્યું. હું હોભાષ, ખીચે દિવસે તેણે પાંજરા પોળવી ગઈના
નાકે તથા-વાંગે મને મળવાનું કહ્યું. પુત્રધેત્રી હું તેવી માહિતીમાં
પરાજયે કષ્ટાઈ હતી એટલે સંકેત પ્રમાણે તેને મળ્યું.

જ્યોત્સના અને આગળ ચાલવા લાગ્યાં. તે મને સુખનારાયજીના મંદિરની નજીકમાં એક-ધરતી અંદર લઈ ગઈ અને એહિં વૈધરાજ રહે છે એમ કહ્યું. મને દિવાનખાનામાં એસાડો પોતે વૈધરાજને મોલાશી લાવે છે એમ કહી પાંચી સંતકી ગઈ. પાંચ-દશ મિનિટમાં વૈધરાજને જલે એક રેશમી વસ્ત્રો પરિધાન કરેલ-પરખાં પામડીએ પહેરેલ શાસ્ત્રી માં પ્રવેશ કર્યો. જાણે કે, પોતે અખાલ્યો જાણતો, જ ન હોય તેમ અને મારા મનની દરેક વાત તેણે કહી સંભળાવી. મેં માન્યું કે, પેલી હુધાએ તેને મારી ધપાડા જણાવી હશે એટલે તેની વાતમાં મને કાંઈ નવાઈ લાગી નહિ. તે શાસ્ત્રે પછી એક કખાટ ઉઘાડ્યું અને તેમાંથી પાંચ સાંત શીશીએ લઈ દવા કઢાડી. ચર પડીકી વાળી તેણે મારા કાંધમાં મૂકી અને એક પડીકી મને તરતજ ખાંપ જવા કહ્યું. તરતજ વાનને ચકકલ હોતી એ ન્યાયે હું તે પડીકી ખાઈ ગઈ.

પડીકીની અક્ષર તરતજ મારા મગજ પર યદ. આરવે
આસો હું બેઠાન થયા લાગી.

લગભગ પાંચ વાગે હું જાગેન થઈ દોડ્યો; આ વખતે મેં
 શું જોયું? મારા શરીર પરનાં વસ્ત્રો અસ્તવ્યસ્ત થઈ મળ્યાં હતો-
 વધારે શું કહું-કહેતાં શરમ આપે છે-મારી પવિત્રતા. હાંસ્ય
 હતી-પ્રત લેવા જતાં મારાં પાકડામન પર મેં ધમ્મો, લગામો
 દતો! હું હોદીને ઝેડી થયું. આ વખતે દિવાનખાતામાં કાંઈ
 નહોતું. હું તો છત્ર લઈને નદસાપ તેમ નાકી. સાંને ઘેર આવી,
 પણ આપને મારું કાણું મુખ દેખાતાં શરમાતી હતી. તે દિવસ
 સુધી મારા દિલને સખત અપાધાત લાગ્યો, તે આજ દિવસ સુધી
 સાવે છે. મારા પાપની જગાળાઓ મારા દેહને બાળી શરિરમંદ
 કરી દે છે. આખરે હોદ્દા દિવસ ગણાઈ ગયા છે પતિની આજ્ઞા
 હોલંધન કરી સંતતિની કૃપાએ સ્વસ્થ દેહિદાર કરેનરી હું-
 મારા માપને પશ્ચાત્તાપ કરી આપની પાસે મારી પાયાં છું.
 વહાલા મને કૃપા આપજો. તો હું રવગે જાઉં-નહિ તો નહ
 તો મારા કંમે લખાયેજાન છે.”

લીસાને એકાદ સાંમળી દળગેરા રૂઝિક દરા થતા હોય તેવી લસિનાના હાથની રીથિની થય. રાતનાના મમનિતક આગનાંદ દગલી રાખવા મરે તેણે લીસાને ખિજનામાં મૂકી પોતાના જન્ને હાથથી રડેકું દોડી દીધું. લીસાની આંખોમાં પણ આંધારા આંખાં ઘેર નિરનપ્ધામાંજ તેના પ્રાણ ચાલ્યા જશે-એવી કેવળના લસિનાના ગામમાં ઉત્પન્ન થય. તે આધાર બની ગયો-

લીલા લગ્ન સ્વરે તેને વિનિતિ કરતાં કહેવા લાગી:-
“પ્રાણનાથ! કહેા-કહેા-તે વખતે મારો છુદ્ધિધર્મ થયો હતો-
પશુ-પશુ તમે ક્ષમા નહિ કરો તો મને મરતાં મરતાં પશુ-મનુ
કુઃખ થયો. કમ્પાની ચાલરમાં મુખ છુપાવી લલિત દીર્ઘ નિશ્વાસ
મૂક્યા કરતો હતો. લીલાની ઠંડી આંગળાઓએ એક વાર લલિ-
તના ઓપારેશને સ્પર્શ કર્યો-ત્યાંથી કાલી માલી સરી નહિ.

હવે લલિતના મનમાં પ્રકાર પડ્યો ડોક્ટર અને પડિત
કહેલ શબ્દો-“તેની અંતિમ ઇચ્છાએ તેને કુઃખ થાય તેવું કાંઈ
પશુ કર્યો નહિ”-તેનો મન સમજાયો.

લલિતના સુગંધીર પ્રેમાર્દ્ર હૃદયમાં કચ્છાનો ચર્મિર ઉછળવા
લાગ્યો. મર્મોદિત હૃદયના ઉછળતા રક્તપ્રવાહને ચંચળી રાખી-
જલજળળતા ચંચળ કરી હતલાગિની અગળા છેવટની સાંતિ
પામે એ ઇચ્છાએ તેણે તેને પુનઃ પોતાના પાદપાશમાં લીધી
અને છાતીએ લગાડી-કચ્છાદ દૃષ્ટિએ તેના તરફ નેજ એક
મધુર પશુ મિથ્યા સ્મિત કરી તેના મુખને સુખન લાઇ કહ્યું:-
“લીલા! જો પહેલેથીજ આ વાતની મને ખબર કરી હોત તો
આમ મૌનનો પ્રત્યક્ આવૃત નાંદ તારી થયેલી એકજ જગ અને
તારો પશુ તાપ તારા ચિત્તની શુદ્ધિ માટે પૂરતાં રતાં. વ્હાલી!
હું તને સંપૂર્ણ મારી આપું છું. ઇશ્વર પશુ તારા અંતઃકચ્છના
ખસ પશ્ચાતાપથી તને પરિત્ર કરી મેલે.”

નિખાલસ સાથે પતિએ ઉચ્ચારવાં કર્યો સંલગ્ન લીલાનાં
મેત્રો વિશ્વમતાથી સહજ ચમક્યાં. પછી તેજ પદમવે ધીમે ધીમે
અનુન થતાં ગયાં-સમસ્ત ઉદ્દેગને નિરાશિયુત કરી-આખરે એક
નિશ્વાસ સાથે તેનો પ્રાણુપશુ બહાર નીકળી પડ્યો-માથ તેના
અન્ને હેઠ ઉતર અનીલ મુખના અવશેષ સ્વરૂપે માત્ર એક
મિષ્ટ હાસ્ય રહી ગયું.

લીલાનાં પાદપાશો મુખ પર માત્ર મૃત્યુની શાંતિ અને
આરામ જણાવા લાગ્યાં-જ્યારે માત્ર મૃત્યુની બીજજીવા લલિતના
હૃદયપટ પર છપાઇ ગઇ! (સંપૂર્ણ)

જોઈએ છે.

બેલ એન્ડ હાંવલનો કેમેરા.

કપડીઃ આઉટ્રીટ સાથે

મગો-વેનિજર ફાટમા ફિલ્મ હાં.

રૂસી હાંસ, કલમરીઃ-લાયપલસ મુખાપ.

સંસ્કાર-ફાટમા ફિલ્મની સુગમ એન્ડ-ફી ફાટમે
આપવામાં આવી નથી. સુગમ માટે કિલ્લેજ સ્થળે પત્ર-
વ્યવહાર કરવો.

સત્યયુગના સમાચારના પેગામ

મારા મેલ-મગ્નતા વાંચક વંદ, ઉપરું હેડિંગ મપગેગો
નહિ માનતા હો! સાચા આપારે પશુ વાત નહી કરે છે-અચ્છો.
મોઝ-“અવગાને, સિંધાતે, પાસ કરે છે પેદગા.”

કેમ વાક, ખરું છે કે ખોટું? હું કોઈની પશુ તાક્ષત
છે કે અચરં વેદના મોઝને વ્યવસ્થ કરી કહે? વાર, વારે દવે
બધ હું. એજ સિંધાતે તમેને કહી સમજાવી ચકું ખરો કે
મુખાપમાં સત્યયુગની પદરામણી મોડી વહેલો પશુ જેમ બને તેમ
બલવી થયાની છે. જેથી તમારાં સર્ગો સંજ્ઞાઓને પશુ
આજેજ સમાચાર લખી વાળને કે જેથી તેમના હૃદય પશુ
આનંદથી ઉભરાય.

ચેડા દિવસો ઉપર સ્વાનમાં નજરે થયેલી, પશુ આપણે
અવધું કે હસી નિશક અને નહી, આજે તો અમન અવરથામાં
અને વળા રોદિઓ સંગાતે અવલોકન થયેલું છે તે તમને નીચે
પ્રમાણે કહ્યું નિરંદન કરું છું. ગરમી થી હોમ તો છુપાં
ઉતારા વાચનો.

કામ, કેપ, લોક અને મોઝ!

તે કામ સર્વેસ્વ સ્વાદા.

૧ સધી-કુતરા અને નિલાગની નેથી દવે નિલાગાએ
કુતરાથી મુખાપમાં કરવાનું રહ્યું નથી.

૨ સધી-પિલામાં અને ઉંડેની માળા વચ્ચેની મહોઓમાં
લેસ વચ્ચેનાં લણી વખત પહેલો વારતી તમારી નજરે ચલાવ
અંપથી દરિયાવર થતીજ હશે.

૩ વજ નજર અને કોમોક, અનરમાં કે મેળામાં રોજ
વર્ષની સુદરી હોય કે, પડીસ વર્ષની પ્રેમતાને કાચે બગલમાં
હાથ રળી રોલે-કથી રાત દહોડા માલુસોએ કરવાનું તો પશુ-
નનેતર જતી મુજબ મીન તમારું મથોલે ન ચરે, એવું નામ
કામ વિનાસ નહિ તો બીજું શું!

૪ રાગદ્વેષ તો વદન વિચર્ય થયેલા દોસ છે. નોંધએ તો
તમારી બેરીને બીજે કોઈ-કેક પકડી લઈ ગય તો પશુ તમારાથી
મા નહિ થઈ શકે, અને તમારું દીપ જાનંદની ઉમરાય ખરું.
કહીએ તો એવુંજ નામ કોપલ નિરંદન થયું કહેતામ.

૫ નેકેડ કેસ તમે નેજ શોર જતાં પશુ તમારું દીપ ન
કાંકે, કે ન તો તમારી ખાના ખરાબી થાય. ચૂપ કરને લાંદેન
આ વાત-અસલ નહિ માન્યો. નહિ તો તમારી બુદ્ધ અચુલો-

નિગમથી નિરૂપ થાય તો, અને દરિયારક દેવ તો અર્વ
ખીંચીં સારાનો કેપ નેડેન, અને ચલાવી સકે અને પ્રચલે કામ
કાચે રાખે. આ રોડે અનેક તરેહન સ્થપ નિઠો તમારી નજરે
નિરે જતાં તમે કહિયગ માની શો તે કેમ ગણે! સહે-છા!
ખા-નાશ, મે-નાંજ મળાને. પી અમ્ય. નાન્યા.

હમ ન છોડે લીધરી !

લીધરી હમપર દિલ દે, હમ દિલવે લીધરી,
લીધરી હમકા ન છોડે, હમ ન છોડે લીધરી.
ભાખ ચાહેના છુકાના, હમસે કાષ લીધરી,
છોડ દું દુનિયા મગર, હરિજન ન છોડું લીધરી.
લીધરી ગર દે બતી, તો હું બને દોનો જવાન,
અખ મિલેગા ખાક મેં, ગર છુટ જાયે લીધરી.
ચિકની ચુપડી ખાત કરના, હમને સીખા ખૂબ દે,
ગિરિગિરો આ રંગ જાલના, દે સિખાતી લીધરી.
બનકે તમાગી, સાધુ કા, બાના પદન ભેતે દે હમ,
મોટરો પર ચાલ દિન, હમકા દિયતી લીધરી.
કોન છોડેના કહો દિર, મોજ કી મદ લીધરી,
તે ચુકુંકા રાજ દે પદ, ખાદસાકી લીધરી.
સર છુકાયે અખ અદખસે, હુકમ કે બન્દે બને,
દે બગી અખ સે દમારી, મદ નિરાલી લીધરી.
દેડિયો કે મોલ કાષ, પૂજા હમકા નહો,
લોકે કેકા ચુલક કા, કરતે નહો જો લીધરી.
હમને કાલી જલ દે, ગાંધીજી અખ આપી ચલી,
સાદ કી બી પલ કા જખ, મિલ ગયી થી લીધરી.
અલ હસી બલપર પુળતે, ઘેર દે લોગો સે હમ,
ખરો પોશાક દે, બેધાક ખારી લીધરી.
દિન્દુઓકે દિત ન બોલેજે કબી હમ એક ખાત,
જન્મ દિન્દુ કલમેં દે, પર જાત તો દે લીધરી.
મંચ દુમ માનો હમે, પરખંચ દેલરેજે હમ,
લેલ પાની કા મિલા દે, તખ હમારી લીધરી.
જખ ચલે કા કહો, બન્દે નહો જાતે વદા,
ખોપડી અપની ખચાના, મદ બતાતી લીધરી.
દોપ મહને કે સિયે, મા લટને કા વાલ વાલ,
ખાદ દેજે કે હમારી, દખ લેના લીધરી.
શાન્તિકા જલ દાલ દેજે, ચુલિક કા કાસેજે હમ,
ગલિયા સરકાર કા દે, હમ ખધારે લીધરી.
દે દિયા ધકા, ગિરા, પાતાલ મેં દે અલ્લહવાજ,
અખ અનોખી ચાલ કી, હમ હું દિખાતે લીધરી.
પુચ નહો દિન્દુ દે હમસે, મુસલમા બી જલ રહે,
સુહસે કહતે કુલ દિયકતી, હું હમારી લીધરી.

કમા કદ, અખાય કરતે, માલગી છુ દે જખ,
ખાક મેં હે માલતે, અખ તો મિલાના લીધરી.
મતિ પૂજા દે છુરી, ખાજ બજના દે છુચ,
ખાપકાકો કા છુરા નિસદિન, બતાતી લીધરી.
ખાય તો પશુ દે નિરિ, ઉસ પર દયા કરના અલ,
જનવર કે પ્રેમસે દમા, છુકાતી લીધરી.
કયા બિગડ જલેગા હમસે, બન્દે બાજ મર દુઆ,
માન જાગે વાર મત, છીનો હમારી લીધરી.
દેડિયો મેં જાકે અખ, સ્પીચ અડેજે બહાત,
ચુલક કા ખાજાદ કરે, દેગી હમારી લીધરી.
જન્મ દિન્દુ કે વદા દે, જનકર દસ વાત કા,
વોટ દેના હમકા ખારે, એ જચાના લીધરી.
તોડ દેજે કોસિયો કા, કોડ દેજે અપના જિર,
મા રહેગી જાન અપની, મા રહેગી લીધરી.
કદ નહો સકતે કરેજે, દિન્દુઓકા દિત કબી,
ચુલક કે પીછે હમારી, ખાવજા દે લીધરી.
ખોપડી કદ જામેગી, ચિદ જામેગે જો થે મિયાં,
હમકા દે દોનો ખચાની, ખોપડી ખોર લીધરી.
પાદ રખના ગર કહો, તુમને દિયા હમકા ન વોટ,
જનકર છતા તુમદે, આ જામેગી મદ લીધરી.
લાટ સાદખ સે જા, રુખા હમારા દે બટા,
એક ચુખા લાટકા, હર પ્રાંત મેં દે બીધરી.
ફલ મુલર કા મિલેલા, શીધ આપજા સ્વરાજ્ય,
ગર ફલી ફલી રહી, થો લી હમારી લીધરી.

(દિન્દુ પચ)

ચેતો. નકલી ચોપડીથી ઠગારો નહીં.

જાહેર ખબરમાં જખાબ્યા પ્રમાણે ન હોય તો
પેસા પાછા દેવમાં આપશે.

ગુપ્ત કોડશાસ્ત્ર રંગીન ચિત્રોવાળું આ પુસ્તકના
સંપૂર્ણ ગુપ્તકોડ મનચાકું સંતાન
અભિપ્રાય વા ચલવાસ નીચમ સકુન સામુદ્રિક વગેરે કિં. રા. ૧૫
મેસ્મરીકમ સાંકળ્સ

નામની છુકથી જમીનમાં પાણીમાં હોય તે ધન,
ખોવાયલી વસ્તુ એક પળમાં કમા છે જો જાણુ, મુએજા
માણુસોના આત્મા સાથે વાત કરી, રાગીઓના રાજ સારા
થવા મોટીની વિલા, સાંધ વિજીનાં વિષ દુર કરુ કિં. ર. ૧૫.

પી. એલ. રમાઈ અલીગઢ સીટી.

આજકાલનાં નાટકો

કુમળી કળી.

અવલોકનકાર:-રા. દેવીકાન્ત.

વિસ્તાર કાચથી આ વિવેચન અહીં સમાપ્ત કરી દેને આપણે 'કુમળી કળી' ની કાવ્ય રચના તપાસીએ; આ નાટકમાં એકંદરે રમ ગાયનો સૂચનારના મજાસરખું સ્થિત છે. ખેલ શુજરાતી હોવા છતાં એમાં પાંચ ગાયનો પર ભાષાનાં-ખીચરીયા ભાષાનાં છે. અપવાદ તરીકે એકાદ ગાયન બાદ કરતાં બીજાં બધાં ગાયનો કાવ્ય, કાવ્યા, અલંકાર કે પ્રાસનું કેકાણું નહિ હોવાથી નોંધકણી બન્યાં છે. અમુક ગાયનો તો તદ્દન તીરસ અને ભાવશૂન્ય છે. બધાં પછની સદૃશ પણ જરૂર નથી, ત્યાં નોંધકણી ગોઠવવામાં આવ્યાં છે. ઉદાહરણ તરીકે માત્ર એકજ ગાયન લઈએ. બાવીસમાં ગાયનની નીચેની લીટીએ જોએ. કનકાવતી ગાય છે કે,

હું' શું' કહું' મારી કથા;

મારા પિતા દેવી તણને મોહમાં હાથે રંચે,

રોગન બાધ દાહીના મારા પિતાનું લખ ગયા;

ને મોહમાં પાછા ફરી વેશ્યાતણા સંગી થયા -હું

હું' શું' કહું' કેને કહું' મનમાં આતિ મુંઝવું' છું;

મારા પિતાનાં પાપ છે કે આજ અઘડિયાં મારું છું'.

માથા કરતાં પાછી મોટી થઇ જાય એ હેતુથી આ એકજ ઉદાહરણ બસ થઇ પડશે એમ અને માનીએ છીએ. આખા નાટકનાં પચીસ ગાયનોમાંથી સાગ્યેજ ત્રણ ચાર ગાયન વનસેમર થાય છે; તેમાં પણ વળી બેમાં અને કારીની જુગલ બેનીનાં બાંગેડી ગાયનો તેમની ફેંકાફેંક તથા જોતર અંકિટશથી વનસેમર થાય છે. તે બાદ કરીએ તો બધાં ગાયનોમાં એક એ પણ સાગ્યેજ પ્રેક્ષકોના મનને અસર કરે છે!

હવે આ નાટકમાં જે જે નરો કાજ ધન્ય છે તે સંબંધી અમે થોડું વિવેચન કરવું પ્રાસંગિક મારીએ છીએ:-

રા. બાપુલાલ અને રા. બપથકરે અભિનેતાઓ છે. તેમાં પણ અભિનયની કળામાં તો રા. બાપુલાલ કરતાં પણ રા. બપથકરે થયું પ્રવીણ છે. પોતાની ભૂમિકાને તાંદ્રશ્ય સજ્જતપ્ર ખાપવામાં તેઓ ખિનદરિદ્ર નીવડે તેમ છે તથા એ નર શુજરાતી રંગભૂમિનું ગૌરવ છે એમજ અમારે ખરા હજારથી કહેવું જોઇએ.

પ્રાચીન નાટ્ય સાહિત્યની દૃષ્ટિએ અભિનયના ચાર પ્રકાર છે. (૧) આંગિકાભિનય (૨) વાચિકાભિનય, (૩) આહાર્યાભિનય અને (૪) સાત્વિકાભિનય.

(૧) કેવળ અંગના વિવિધ મરોડથી જે અભિનય કરવામાં આવે છે તેને આંગિકાભિનય કહેવામાં આવે છે. (૨) કેવળ વાણીથી જે અભિનય કરવામાં આવે છે તેને વાચિકા અભિનય કહેવામાં આવે છે. (૩) વેશ ભૂષણદ્વારા સુખાદીથી જે અભિનય દર્શાવવામાં આવે તેને આહાર્યાભિનય કહેવામાં આવે છે. અને (૪) રત્ન, રવેદ, રેશમ, કંપ, અશ્રુ વગેરેથી અવરથાને અનુસરી જે અભિનય કરવામાં આવે તેને સાત્વિકાભિનય કહેવામાં આવે છે.

અમારે કહેવું જોઇએ કે, રા. બપથકરે અભિનયના આ ચાર પ્રકારમાં સારી પ્રવીણતા મેળવી છે. જો કે, આહાર્યાભિનયમાં કંઈ કંઈ પ્રયત્ન તેઓ સદૃશ જોઈ શકાય છે; પરંતુ તે ક્ષમાપાત્ર લાગે છે.

રા. બાપુલાલ નાટક શુજરાતી કંપનીના માલિક હોવા ઉપરાંત જુના પ્રતિષ્ઠિત નટ છે તેથી તેઓ પોતાની ભૂમિકાને ધીમવચ મધ્યશક્તિ અપાત કરે એમાં કંઈ નવાઈ જેવું નથી. પ્રાણજનની ભૂમિકાને તેઓ ઠીક કનસાર આવે છે; પરંતુ તેમની વાચીચર્યાની ઝડપ મળી વખતે રસનો ભંગ કરી કૃત્રિમ વાતાવરણ ઉત્પન્ન કરે છે. વાચિકાભિનય તરફ એ તેઓ વિશેષ લક્ષ્ય આપશે તો તેમનું કામ દૃઢ પણ વધુ વખણારી.

બાપુ સુજરાતમનું કામ પણ ઠીક મળી શકાય. રમણભરીની ભૂમિકાને તેઓ ભોક્ષિય અનાવવા બનવું કરે છે; પરંતુ તેમની અભિનયકળા ખીલવાને દૃઢ અવકાશ છે. રા. બપથકરે જેવાના સદૃશમાં રહી અવિખ્યાં તેઓ વધુ સારું કામ કરી બતાવે એવી અને આજા રાખીએ તો તે અવરથાને નહિ લેખાય.

'કુમળી કળી' કનકાવતીના કંઈ એ વિશેષ મંજુલ હોત તો સારું એમ અમને લાગે છે; છતાં એનું કામ પણ સાધારણ રીતે કંઈક ઠીક જણાય છે.

તેઓ અને કારીની ભૂમિકા બન્ધનનાર નરો મારે પણ આ સમાલોચનામાં થોડું વિવેચન થઇ ચુક્યું છે; છતાં તેમને ન્યાય આપવાની ખાતર અને અમારે ઉમેરવું જોઇએ કે, એ બંને નરોમાં રંગભૂમિને જાજતા શુભો હોવા છતાં કેવળ આંખર એકાંકિશથી અને ફેંકાફેંકના દંપકા, વગરના શબ્દો વાપરવાથી તેઓ પોતાની ભૂમિકાને લગભગ મારે છે. એક રથને જેની લીટીએ ઉચ્ચારવામાં આવે છે કે,

સાંજાનું વીર કુમળી કળી વચ્ચે હમારા જગ હય;

કુમળી કળી- જીતી ગઇ, ઉસકા થઈ રંગ હય,

આવી કિદાનેથી ભુરિય દર્શાવનાર આપવામાં વચન ઉચ્ચારવા એ ત્રણી નોંધ પોતાની મદદમાં યોગી કરવા જેવું.

છે. એક તરફથી 'એ પદી મેન્ડ' થાં ચપદા રા. મહિલાલ પાગ-
લની શુભચીત્રાને માથ અને બીજી તરફથી ચપદાનાં નાટકમાં
રા. પાગલના 'સૌરાષ્ટ્ર વીર' ની ઠેકડી કરવામાં આવે છે. જો જોય-
નીય પ્રકાર છે. રા. આપુલાલ પણ આ સંબંધી યોગ્ય વ્યવસ્થા
કરી એવ અમે આશા રાખીએ છીએ.

દૂરમાં એટલું જ કહેવાયું કે, નાટક રચનાર હેતુવાળી વસ્તુ
પસંદ કરી તેમાં કાંઈક અચકાર અને અધુરતા હોવાની સંકેત
રાખવી જોઈએ; તે સાથે સ્વાસ્થ્યવિકતા તરફ ખાસ ધ્યાન આપવું
જોઈએ. સ્વાસ્થ્યવિક વસ્તુ વિનાનાં દરમ્યાન લખવાનો પ્રયત્ન
અર્થ થઈ પડે છે; કેમકે નાટક વાંચનાં માટે અલ્પ કાળ નથી.

વળા નાટકકારે એવી ચતુરાઈ તથા નિપુણતાથી પાત્રોની
વાતચિત્ત ગોઠવવી જોઈએ કે, જે પાત્રોને જેવા સ્વભાવ હોય
તેવે જ વાત લેતા શુભમાંથી નીકળે નાટકમાં જરૂર જરૂર
થોડું જોલનાર, થોડું જોલનારને વાચણ, શુભ પાત્રમાં વજીરુતા
અને વિદ્વાન પાત્રમાં જોનભાવ વિસંગત થઈ પડી યમે એવી
સારી વસ્તુને નિષ્કૃષ્ટ બનાવી દે છે. પાત્રોની વાતચિત્ત ઉપરથી જ
પ્રેક્ષક તેમના સ્વભાવને સચળ શકે એ વિશેષ ધ્યાન છે. નાટકમાં
વાકપ્રપંચ મોટેડો હોય જણાય છે. રસ વિશેષથી પ્રેક્ષકનાં અંતઃક-
રણને ઉન્નત અવસ્થાએ કાંઈ સાથે જોડાતો કરવાનાં વધુ વાગ્યાબર
કરવાથી નાટકનો ઉદ્દેશ કદાચ સિધ્ધ થતો નથી. નાટકમાં વાચ-
ણતાના કરતાં ચિત્રાવાચના અને વિદ્વાનો વિશેષ આદર થાય છે.
પ્રપંચ રૂપે કોઈ ભાવ નાટકમાં બતાવવામાં આવે એ જોઈ ઉપાય
છે; પરંતુ કૌશલપૂર્વક થોડા માર્ગિક શબ્દોમાં ધણો ભાવ દર્શા-
વવામાં આવે એ મુખ્ય ઉપાય છે.

થોડા સંખ્યામાં વધુ ભાવ સમજાવના એ નાટ્ય જીવનની
મહાવર્ષ છે. ઉદાહરણ તરીકે ઉત્તર રામ ચરિતમાં મહારાજ જનક
આવી પૂછે છે કે, 'કાસ્તે પ્રજા વાત્સલ્યો રામ;' અને પ્રજા
વાત્સલ્ય શબ્દ પ્રયોજી મહારાજ જનકના હૃદયના કેટલા વિકાર
દેખાય છે એ વિચારથી લ વાંચકો સમજી શકે તેમ છે. મોનર
હૃદયના વાસ્તવિક કાવો પ્રેક્ષકો સમજી શકે એ આવી રીતે દર્શાવી
શકે તેને જ નાટકકાર કહી શકાય

વળા શરૂતલા સાસરે જાય છે ત્યારે કવચ કેવી રીતે એક
દર્શાવે છે તે જોઈએ:—

કવચ (મનમાં વિચાર કરી) કહે છે:—“અહા! આજે
શરૂતલા પતિયુદ્ધે જશે એ વિચારથી હૃદય ડુંડું ઉત્ક્રાંતિ સાધ
છે! અંતરમાં જે ભાષાનો ઉન્નત અવસ્થા થયો છે તેથી જીવ્ય જન
બની છે. હાથ! હું વંનવાતી તપસ્વી છું! જાં મહાર! હૃદય
આવું આકુળ થાય છે તો પછી કન્યાના વિશાલદુઃખથી આશ્ચર્ય-
ગુહર્યોની કેવી દશા થતી હશે! ”

આ રથો કવિવર કાલિદાસે કુળપતિ કવચ કવિવર રૂપ
ધારણ કરી કવિના માનસિક ભાવ વધાર્ય રીતે દર્શાવ્યા છે કે
કેમ એ વાંચનાર વિચારી શકશે.

અહીં એ કાલિદાસે કવચ કવિને છાતી કટી વિલાપ કરતા

આલેખ્યા હોત તો કવિને યોગ્ય વૈષ્ણવી કેવી દશા થાત?

નાટક રચનામાં શિથિલતાનો દોષ પણ ન થવો જોઈએ.
નાયક નાયિકાદ્વારા કોઈ કાર્યની અવધારણા કરી તેને અપૂર્ણ
રાખવું અથવા ખીન બનાવો ઉમેરી તેનું મૂળ કાપવું એ નાલ
રચનાનો ઉદ્દેશ નથી. એથી નાટ્ય રચના નિષ્ફળ નીવડે છે.
કેવળ ઉત્તમ વસ્તુઓ વીણી લઈ-એકઠી કરી તેને શ્રેયેલી વસ્તુમાં
ઉત્તમ અર્થ અને અર્થમ રચણાએ યોગ્યતાનુસાર ગોઠવી છે
સ્વાસ્થ્યવિકતા ધ્યાનમાં રાખી આલેખવાથી નાટ્ય રચનામાં જાનતા
મેળવી શકાય છે.

નાટક રચનાની ઇચ્છા રાખનારે યાનવની વિવિધ પ્રતિભા
ઉપેક્ષા અપામ કરવો જોઈએ. એ અપાસ વિવિધ રચણાએ રચવાથી
અને વિવિધ માણસોના સમાગમમાં આવવાથી થઈ શકે છે.
વિવિધ મથોનું ગાંધન-પણ નાટકકાર માટે ઉપયોગી છે. અલ્પ.

એવે અમે એક શુભેચ્છા દર્શાવી આ સમાચારના પૂર્ણ
કરીશું કે, 'મુંબાઈ શુજરાતી નાટક મંડળ'ના આલેખક રા. આપુ-
લાલ કવિપ્રધાં સારા ઉચ્ચ આશયોવાળા નાટકો શુજરાતી પ્રજા
સમક્ષ મૂકી તેમને યજ્ઞતા માનવી બનાવ્યા ઉત્તર આપે. અમને
સ. આપુલાલના વિચારો માટે ખૂબ માન છે: નહીંઆદમાં તેમના
રૂઠકાર પ્રકારે તેણે તથા કાઈ જ્યેષ્ઠકારે કરેલાં વિચારો
અમારા રમણમાં છે. એ વિવેચનોમાં કવિના વિચાર તેઓ
આચારમાં મૂકે એ જોવાનો અમને નેટલી ઉત્સુકતા છે તેટલી
બાંધેલ ખીન જોઈને દો.

(સંપૂર્ણ)

મેસ્મેરીઝમની વીડી

આ વીડી સચિત્ત કલાનો અંદારજ છે. આથી દરેક માણસ
જૂન, કવિય અને વર્તમાન કાળની હકીકત જાણી શકે છે
મુએલા માણસોથી તાત કરવી, હજારો ગાઉ દુરના માણસના
હાલવાલ જાણવા, ખોવાયેલી જાગતોનો પતો લાગના અને
પ્રેમાના ઉત્તર આપવા વગેરે હજારો કારો આ વીડીથી થાય છે.
આ જાહેર ખખર મુજબ શુધ્ધ ન આપે તો પૈસા પાછા આપીશું.
કી. ર. રા; ટ. ખ. ૭ આના.

પત્તા—મો. ગુલબર કં. નં. ૨૨ અલીગઢ સીટી.

વેચની છે—અની અને રૂ. થયેલી હાંદી કિસ્મોની
પ્રતિષ્ઠા હાલેલોગ અને ન્હાના સીનેમા વાળાને અલિ
કીમતી.

લખો—મ. જી. ૧૦ મોલ મમલ

ગીરનાથ મુંબાઈ ૪

“મોજ-મજાહ” નો મુરખા.

જાહેર ખખર

સીઓ માટે ઉત્તમ તક

મોજ-મજાહની ધરખમ કંપનીએ બનાવેલા માલ

મોજ-મજાહના વાંચકોને માર્ત

પુષ્પસુરતી આપવાની ફા-નરમાશ.

પમરતું પોમેટમ—કદાપચ.

સાદીમાં સતાહવાની પુરાબો—લાજ.

માલપર લગાડવાનો શુભાખ—ખીતિ.

હંચુ બાતર—નેખી.

હંચામાં હંચુ પોમેટમ—સતોષ.

ચંદેરા પરની કરચલી દૂર કરવાની ફા-પુષ્પ મિજાજ.

સુચિત તપકીર—લડપચ.

સુરતી કાંસરો—અહંકાર.

લવંહર—દોરતી, (અહ ઉડી નવ નવ છે, માટે સીસીને

ખખુર શુચ મારી રાખજો).

હંક કાજળ—નફાદારી.

રીઝકી મારિતું હંક—સોજાખ.

કપૂર પેલી પાનમાં ખાવાનો કાચો—રનેહનો સાધી.

નાકની નયની—સુખ પ્રકાશમાં ખીજે (નવન) કદાચ.

રનેહ પાક—હેવાનમંદી

હંકીની મોસમનો પાક—મીઠા

લાપની મોસમનો પાક—માયા.

પાકીટ—કિયન.

એકતતની ફા—સારાં સારાં પુસ્તકો.

કાકાતું ધરિયાળ—દલકટપલું

જિખારી—(શુદ્ધપને) સાહેબ! શરીરને કાંઈ જલ્દીસ.

શુદ્ધ—સારો તો આવડું મોટું છે ને બીજા મળતાં

અરમ નથી આવતી?

જિખારી—મહેરખાન! જરા વિચારીને બેલો.

શુદ્ધ—હું મારું છું કે હું કામ કરવાને પુરતો સક્ષિત

ત્રાન છે.

જિખારી—હું કહું છું કે વિચારીને બેલો. મહેરખાન!

તમારો પક્ષે હું બીજા માથું છું. જિખારી માથાનો નથી?

(વાતાવરણ ચાંન)

બે શુદ્ધો. જમી રહી વાતો કરતાંવા.

૧ હો શુદ્ધ—કાશ! જરા પેલી પાનની પેલી બેને!

૨ જો શુદ્ધ—તમારો કુકપ કરવામાં બલ થાય છે.

૧ હો શુદ્ધ—કેવી રીતે? શું બલ થયું?

૨ જો શુદ્ધ—તમારો બલ જો કે તમે અને તમારો

નોકર સમજ્યા.

૧ હો શુદ્ધ—નહિ. મારી ખરી બલ તો એ થઈ કે હું તમોને એક શુદ્ધ સમજ્યા!

*

*

*

શુદ્ધ—(દાકતરને) સાહેબ! આ હાંન દુખે છે, તેને કાઢી નાખવાનો શું રી લેશો? (બે ત્રણ હાંન બંગાળીને)

દાકતર—દરેક હાંન કી છે ફેપિઆ પછી?

શુદ્ધ—આપ એ કામ સારી રીતે કરી શકો છો?

દાકતર—એમાં શું સક? હાંન કાઢી નાખવાની દર વર્ષની

મારી આવક જોડામાં જોડી છે, સાત દબારની થાય છે.

શુદ્ધ—તો કીટ, માથ હાંન દુખા નથી. હું તો ઇન્કમ-ટેક્ષ ખાતાનો ઇન્કમેટર છું! (દાકતર ચુપ.)

*

*

*

જ-માપકમી ગીરી દની.

હોકરો—એ મહેરખાન જરા સંજાણને ચાલો.

શુદ્ધ—કેમ શું છે બા?

હોકરો—આ તમારી છત્રી જરા બાહુએ લો.

શુદ્ધ—અરજ?

હોકરો—હું તમારી પાછળ ચાલું છું ત્યારે એ અને બોંકાય છે.

ગુર્જર—બા, તારી બૂધ થાય છે.

હોકરો—ચાની?

શુદ્ધ—મારી છત્રી તને નથી બોંકાતી.

હોકરો—ત્યારે શું હું છું બોંકું છું!

શુદ્ધ—બેચક!

હોકરો—તમે તો મહેરખાન પાસલ છે.

શુદ્ધ—માથું ન ખાને બા, આ છત્રી તને બોંકાઈ દશે પણ તે તો મારા સાર્કની છે.

*

*

*

મા—(દાકતરને) કેમ મનુ! નિરાજે જતો નથી?

મનુ—મા, મારા માસ્તરનો હાથ કોરી છે.

*

*

*

મનુનો દોસ્ત—(મનુને) કેમ મનુ! જાદિ હમે હમે બેંકરો તલ છે?

મનુ—કંઈ નહિ ચાર, એ તો મારી મનુ સતી જાંબ ને મારાસરનો લારી હાથનો વિચાર દેવારે મને થઈ આવે છે, ત્યારે

જરા પેટું થાય છે.

આજ વિનારી.

તૈયાર છે! તૈયાર છે!

સિનેમાના લેખકો, પ્રોડ્યુસરો અને નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

સિનાયો બુક

સિનાયો લખવાને માટે તૈયાર કરેલી છાપેલી કોરા પાનાની, ચોપડી.

આકેલા દરેક કોલમ-નખર-સ્થળ-પાત્રો અને એક્શન સાથે અનેક સીનેમા પ્રોડ્યુસરો બાબતોથી લશ્પર લગભગ ૨૦૦ ખસો સીનેમા સમીક્ષા કરી શકાય તેવી દાખમાં રહી શકે તેવી નાણક બુક.

ખાસ જાણીતા લેખકો અને ડાયરેક્ટરોના મત લાંબને તૈયાર કરવામાં આવી છે. કિંમત માત્ર રૂ. ૨) પોસ્ટેજ ભુકું.

તૈયાર થાય છે

સિનેમાની લેખનકળા

સિનાયો એટલે શું, વરતુને સીનાયોના આકારમાં કેમ ચુકવી? સંકલના કેમ સાચવવી તેમજ સિનેમાની ફટલીક અપરબ બાબતો સાથે કેમ સની ફટલીક એકાદમ આપતી એક અતિ કીંમતી બુક.

નવીન લેખકોને અતી કીંમતી.

આ ઉપરાંત જાણીતા કુશળ લેખકોના સીનાયોમાંના ફટલાક દર્શાવતી ઉતારા આપવામાં આવશે.

કીંમત. અગાઉથી ગૃહાક થનારને માત્ર રૂ. ૧ પાછળથી રૂ. ૧.૧૧

લખો! મોજા-સાંઘ કાર્યાલય ગીરગામ મુંબઈ નં ૪

આવે છે—

સીનેમા મેજેસ્ટીક સુદર્શન ફિલ્મ કું. કૃત

બંગાળના પ્રસિદ્ધ લેખક રા. બકીમ બાબુના પ્રખ્યાત નોવેલ ઉપરથી ઉતારવામાં આવેલી એક મહાન ફિલ્મ

દુર્ગેશ નન્દિની

શીર્ષ-પ્રેમ રહસ્ય અને પ્રદુષનથી લગ્નપુર એક આકર્ષક વસ્તુ સાથે ઉમદા અભિનય

દેખાડવાની તારીખ જોતા રહો બોમ્બે પ્રેસીડન્સીના મહેલાં શહેરો કરાંચી, અમદાવાદ, મુરત, ભરૂચ, વડોદરા વિગેરે શહેરોમાં જુદા જુદા ગઇ છે.

લેખા:—

સુદર્શન ફિલ્મ કું.

ગ્રાન્ટરોડ મુંબઈ ૪.

સ્તીતમાના સમાચાર

લખનાર રા.—ચિત્રપટ.

નવી ફિલ્મો—

પાણીમાં આગ યાને નીતિ વિચિત્ર—રોયલ આર્ટ
રહુદીથી. લેખક રા. વીજપત્તકર શર્મા,
અમરેશ્વર મી. સુલુમદાર, ફોટોગ્રાફર
નામ નથી.

વસ્તુ—રાજાજીવપટમાં નીતિ—
અનીતિને લાવી જાડુમ, વસ્તુને દેવી
કરવામાં આવી છે. વસ્તુની ચુકળી
નેવી જોઈએ તેવી થઈ લાગેલી બંધી.
ફોટોગ્રાફી—અતિ રીફેક્ટોરોથી
માણુબની દેલિયાલ રીલાયન્સ રેપ્સો
નથી. ફેમેક ફેમલો સારી છે. લીક
સીતા જેવા જોઈએ તેવા નથી.

અભિનય—મીચ જીવ રાતે.
જીવ હમેશ પ્રમાણે-પુતળીન કામ-
કાજ લીક.

મી. સુલુમદારે આ પહેલું ચિત્રપટ
અમરેશ્વર ક્યું છે. ક્યેક ક્યાંક જગરો
છે પણ અતિ ખતરો તેજા આગળ
સાર કામ કરશે.

દોરગી ડુનિયા—પાયોનિયર ફિલ્મ
કા. પોલક મી. પાટલજી.

વસ્તુ—મળ વસ્તુ કમ્પોઝ નામની
સ્વ. થોડામાય દીલકના ફેટલાક
અસંગો સાથે ઉતારવામાં આવી હતી.
તેને માટે પુના ખાતે થોડાકાના
મકાનના ચિત્રો પણ લીધા હતાં પણ
મળ વસ્તુ સેન્સરના સપાટમાં આવી
અસંગો કાઢી નાખવા પડ્યા. ત્યાર બાદ
પાકી રહેલ વસ્તુમાં
સુધારો વધારો કરી અન્ય નામ ફેરવી
દોરગી ડુનિયા મી. પાટલજી
ફેટલાક કાઢી છે. વસ્તુ સામાજિક અને
લેખકપત્ર પનાવવા પ્રયત્ન કરવામાં
આવ્યો છે. ફોટોગ્રાફી અને અભિનય
સાધારણ નવીન ખખરો.

કોહીનુર—પૃથ્વી પ્રત દશ સુધી હેલા
વરસાદથી પૂજી થયો લાગતો નથી.
આવા રખાતી હતી કે, કનિયારે પણ
શ્રેયલ

લાખી આ ચિત્રપટ પહેલીવારમાં લખાવું.
પણ પ્રેક્ષકો નવા સુધી ખબર મળી છે કે તૈયાર થઈ
સકશે નથી. ફેબ્રુ ફિલ્મ કું.—પૂર્ણપૂર્ણ
જાણી કામ કરવાથી આવે છે. હાલ
મી. કાનડામાં રોડો તથા મી. ચતુરભાઈ
પટેલની જેમ કામ કરી રહી છે. અમરેશ્વર
મી. સુલુમદાર રખાવથી આવી ગયા છે.
મી. પટેલ તરફ ઉપર છે.

સારદા ફિલ્મ કું.—દોહારામનું કામ
આલ છે. સાંભળવા પ્રમાણે આવતી
વારીય પટેલથી કંઈક ફેરાર થઈ.
સેટીંગ ઉપર નવીન માંડી આપશે. આઈડિયલ
પીકચર કારપોરેશન

ની બુલખાથી લાગ્યપરિશ્રામ દેવે પૂજી
થઈ છે. સાંભળવા પ્રમાણે કંપનીના
મેનેજર મી. કાનડામાં મુદા માય તેવી
પંક્તિ રખાય છે.

કમ્પીરીયલ ફિલ્મ કું.—મી. લખનાની
જે લામાકા મના સોમવારે શરૂ કરી
છે. અને ખારી મમતા તથા લામાકાના
આઉટડોર દેવદાસીમાં લેવાશે. સાથે
નીલ ચિત્રપટનું મુદત પણ ત્યાં થશે
અને ખાતે ખાતે પડોર પણ કરશે. અંજાણ
છે કે, મી. દેવીની એકાદ પડોરી પણ
કમ્પીરીયલ ફિલ્મ કું.—મી. લખનાની
કરશે. આલ કામકાજ નેતાં ખો
કંપનીનું લવિય ઉદ્ભવ જણાય છે.

પાયોનિયર ફિલ્મ કું.—ક્ય દેવસાની
લખનામ પૂજી થઈ ગઈ છે. અને કમ્પોઝમાં
માપેલા સીતા સાથે કામ નવીન વસ્તુ
જોઈક કરી નવીન પીચર પુરૂ કરશે.

સુદર્શન—ફોર્મ નિહીતીના આઉટ
ડોર માટે કંપની આને વચ્ચ ઉપરી નઈ
છે.

મદારા—મદાસની કંપનીન ફિલ્મ
કંપનીના લાલે પોતાની તૈયાર કરેલી
મે. ફિલ્મને લઈ ખાતે આપ્યા છે.

માઘન—લખીતા શાહ સોદાગર મેસર્સ માઘન
કંપનીવાળા મી. કુતમજી દોદીવાળા સુખમાં
આવી પડેલ્યા છે. અંજાણ છે કે, માઘન કું.
તરફથી એકાદ સાર ફિલ્મ લેવાની ખતર
આવી રહી છે.

ધી દન્ડીયલ સ્તીતમા આઈડિયલ—ખાતે
પ્રેક્ષકો જોઈક કરવામાં આવ્યું છે કે
કલકત્તામાં એક મોટી ફિલ્મ કંપની
ઉભી કરવામાં આવે છે અને તેનું નામ
ધી દન્ડીયલ

આઈડિયલ પીકચર * કારપોરેશન *

એક સર્વાંગ સંદર અવનવી ફિલ્મ
કમાવ સમજાવેલું ફેરું આ ચિત્રપટમાં
વાતવતામાં મોરોમારી, થીલીલીમાં
તડાતડી, કે જાડુમ જીવીલીના
અમરેશ્વર નંધી, એ કંજુલ

પણ
લુખખાથી લાગ્યપરિશ્રામમાં

ફિલ્મકાના ઉત્પન્ન પટમાં આઈડિયલ
છે. મુખ્ય લુખના અવનવા લાગેલું
રમન છે. આઈડિયલ, રવાનીકાકિતી
રમ છે. પ્રેમની પરિસીમા છે. તમને
પડીએ અને પડશે રસની હેલીમાં રનાન
કરાવશે. તમારા રિતને ડોલવશે.

આઈડિયલ પીકચર * કારપોરેશન *

મે. ફિલ્મને લઈ ખાતે આપ્યા છે.
માઘન—લખીતા શાહ સોદાગર મેસર્સ માઘન
કંપનીવાળા મી. કુતમજી દોદીવાળા સુખમાં
આવી પડેલ્યા છે. અંજાણ છે કે, માઘન કું.
તરફથી એકાદ સાર ફિલ્મ લેવાની ખતર
આવી રહી છે.

ધી દન્ડીયલ સ્તીતમા આઈડિયલ—ખાતે
પ્રેક્ષકો જોઈક કરવામાં આવ્યું છે કે
કલકત્તામાં એક મોટી ફિલ્મ કંપની
ઉભી કરવામાં આવે છે અને તેનું નામ
ધી દન્ડીયલ

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપની લોકોને આમંત્રણ કરે છે

તદન નવાં પ્રોગ્રામ શરૂ થતાં સારાં સારાં ફેમીલીઓ અને હાઈકલાસ

લોકો ત્યાં રકમખર્ચ આવતાં થયાં છે—અને તેથીજ—

ગયા અઠવાડિયામાં લોકોની આહવા મેળવનાર—તદન નવી ફીલ્મ

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપનીનું ચિત્રપટ **દોરંગી દુનીયા** ખાસ જોવા લાયક

આ બીજું અઠવાડિયું ચાલુ છે—લોકોની મોંઘીને માન આપી ચાલુ છે

આ વખતે ખાસ વધારાની સ્ટેજ પર જીવતો નાચ

મોજ

મુવીનાં ગાયન સાથે

નોવેલ્ટી સીનેમા ગ્રાંડરોડ ટ્રીમ ટરમીનસ

વખત તથા ભાવ હમેશના નિયમ પ્રમાણે

કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકનાર માનવી બાળ્યેજ ફાવે છે.

પેલા નીચીયું, છપ્પોથી બળતા, વીંધસતોષી કોણનું સારું ન જોઈ શકનાર, ઉપકાર પ્રતી અપકાર કરનાર રાજકુમારોએ કુદરતના કાયદાનો ભંગ કરી તે વીરુધ્ધ વર્તન આદર્યું અને ફોતેહ મેળવવા આગળ ધપ્યા ત્યાં કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકવાથી અબાદ નીચે પટકાયા—જેના તાદરશ ચીતાર માટે આજેજ જુઓ

શારદા કૃત લોકપ્રિય ચિત્રપટ—ત્રીજું અઠવાડિયું

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

સીનેમા તથા નાટકનાં તખ્તાપર જાણીતી થયેલી એક્ટ્રેસ **મીસ સીતાદેવી**

લોકપ્રસિદ્ધ ગાયન સાથે મનમોહક નાચ રજુ કરશે—આ વખતે તદન નવીન રંગની જમાવટ છે. સોમવારે હિંદુભાઈઓની આનંદચતુરદશી અને મુસલમાન ભાઈઓના બારવડાતના જાહેર તહેવાર માટે વધારાનો ખેલ ૩ કલાકે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબાશ થીએટર
ન્યુ ચર્ની રોડ

ટાઈમ હંમેશ મુજબ
રાત્રી ૭ થી અને
તહેવારે ૩ વાગે

આવે છે “કોતરયું ગેપ”

આવતા રાત્રીવારે તમાશાખીનોની આંખમાં રમી રહેલું પેલું-૧-૧-પનોતું ચત્રપટ રજુ થશે,

ક્રમિયા આદિ રાખવામાં આવ્યું છે. તેના અપરેક્ટર તરીકે મી. જમનારાણ પીલાઈને નેમવામાં આવ્યા છે.

ક્રસન્ટ ફિલ્મ સોસાયટી—પંજાબમાં મી. આર. એલ. સોરી પંજાબ મવનમેન્ટની મદદથી કુશલથી તથા બહાર નવારોને સખી ફિલ્મ બહાર કાઢે છે અને હવેથી ઉદ્દેશ પ્રખ્યાત લેખક મી. મકબલની લખેલી એક હિન્દી પ્રેમ કથાની ફિલ્મ પાંચવામાં રોકાયા છે. આ ફિલ્મ, ક્રસન્ટ ફિલ્મ સોસાયટી રીલીઝ કરશે.

હિન્દી ફિલ્મ ઉદ્યોગને કુટકો—ભૂષીતા બાગાણ લેખક મી. નીરંજનપાલ ઇન્ડિયામાં એક મોટી સીનીક્ટ કરી રહ્યાના એવા અવધીયામાં સમાચાર આવ્યા છે. હિન્દી નેરોગાની કોમતી બદલથી હિન્દુતાનમાં લગભગ ૩૦૦ સીનેમાઓ બોલો તેને માટે બીટીસ એકપાસમાં બનતી ફિલ્મોની સજલ કરવાનું દિલ્લા મહારાજાએને શુભ છે. ત્રીજી પ્રવળના પેસ દિલ્લા ફિલ્મ ઉદ્યોગમાં રોકવાને બદલે ગોરાઓને મળે અને હિન્દી કારીગરો નાણાની બહારતને લીધે અટવાયા કરે એ ખેડખલ છે. એવા સમાચાર એવા આવ્યા છે કે, પતિમાલ્યાની મહારાજાએ ઉપરોક્ત બાબતમાં પોતાના તરફથી મદદ આપવાને ઇનકાર કર્યો છે. આ સાદસ માટે અમારા કુટલાક વિચારો અને તેની સાથે અંગેની આ ઉદ્યોગની સ્થિતિ સરખાવતાં એક કોમતી સ્વેચ અમારા આવતા અંકમાં આપીશું.

દેશી ફિલ્મોમાં હિન્દી નાચ-એક શુદ્ધરથનો કંઠ અતુલ્ય
કુમારી સુરજી, સરલા અને ઇન્દુના “બર્ધા-પિકચર હાઉસ”માં ને દિવસે નાચ અને માપન થયાં તે દિવસે અને “સુશિ-ક્ષિત” કહેવાતા માણસોએ પણ “હોળાના કામ” ભેલી સી પ્રેક્ષાની મજરી કરી હતી. મજરીની ૬૬ એટલે સધી પહેલી કે, કેટલીક શુદ્ધરથ કુટુંબની સ્ત્રીઓને પિકચર હાઉસ છોડીને આવવા બનું પાછું હતું. શુદ્ધરથો અને સુશિક્ષિત કહેવાતાના શુદ્ધરથોએ સિદ્ધ પહે વતનું બદલું છે. સુશિક્ષિત પ્રણયે હવે પછી આવું કલકટપાણું પ્રદર્શન નહિ કરતાં આપણી ભગતીઓની સ્થાપર અને માન માટે કાળજી રાખશે એવી આશા છે.

મહારાષ્ટ્ર તા. ૧૨-૬-૨૬. રા. ત્રિ. ગાંધે. ચર્ચાપત્રીને અખર-દેશી નામ વિષેનું આપનું ચર્ચાપત્ર મળ્યું આવતા અંકમાં.

બાપુ એ ન શોભે

લેખક—રા. કૃષ્ણકુમાર

(લગભગ એ વર્ષ ૫૨ સિનેમા એક્સપ્ટ રા. કૃષ્ણકુમારની કલમથી સોનેરી શિખામણ રૂપ લખાવેલા લેખ આવે પણ સુલભાત્મક દૃષ્ટિએ વિમારણીય હોવાથી શૈક્ષણ વાંચકોની સેવામાં અમે રજૂ કરીએ છીએ.)

દેશી શીલભો બનાવનારને—

ભલે વીરથી શીલભોમાં દીલ ધડાવનારા, કલ્પસ કરેર ભુલ કે કરરર ભુલ સીનો ભોખ હોય, ખારના પીકચરોમાં ચુબન મોમાંસા જોઇ હોય કે હુંકારીટ ખુનામરડીના સીનો ભોખ હોય પણ અમારી આવું સંસ્કૃતી તપેને શાર સાદ ના કહે છે કે અંગેને તેવી વાનર નકલ ભેવી નથી. કારણ કે કારણ કેટલાં કદીએ, જુરો, વીરથી શીલભોથી લોહ પીરોલને મોટરથી મોટી કરતાં શીખના તેના રાખના પેપરથી સેકેડ મળાવશે. શુધરેલી ચુબન મોમાંસાનું અતુલ્ય કરવું તે અમારી આવું સંસ્કૃતીથી ઉલટુ બનાવી પ્રેક્ષકોની જામે સુઝુ તેવું હવે બાપુ એ ન શોભે.

કરે વીરથી તેવી માન્યતા હોય કે ચાલ હોય પણ અહીં અમારા ભારતપુત્રો પોતાના કુટુંબ સાથે માતા ભગીની પુત્ર પુત્રી સાથે જોવા આવે છે તે એવા નાસાયક નીલંબ દેખાવો જોઇ કેટલાક કપી ઉઠે છે ને ફરીથી દેશી શીલભો ભેવાવું પણ કેટલાક કુટુંબોએ એટલા ઉપરથી બંધ છે. ને અમારા હોદી સીનેમા દુનરને અખરો કેટલા સમાન છે માટે બાપુ એ ન શોભે.

આજ સાથે આશ ભીડવા નેટુ કરવું તે રીત પમદ કામ મોચ નથી. પોતાની યુનિયન ન હોય વા કુશળ કારીગરો ન હોય અખર પોતાની ઘમતી ન હોય તો બહાર છે કે છતીદાસીક શીલભો નામની કાદી અમારા છતીદાસનું સુત કરવું અખર વીરથી શીલભોમાંથી સીનો કાપી લઇ દેશી શીલભોમાં જોડી લઇ પ્રેક્ષાને કમી પોતે લોગીની નજરમાં દલકા કરવું પણ તેવું બાપુ એ ન શોભે.

માટે નાં સુધી તલવાર કટાવથી હે.વ ત્યાં સધી ગ્યાનમાંજ સખવી એમાં આપણું હુવણ છે. અમારે તો દેશી શીલભો બનાવનારા માટે આટલુંજ તસ છે વળી ફરીથી કાપ દીસે વાલ. (સુવી, જોગલ ૧૯૨૪)

અમારું પહેલું ચિત્રપટ

વંદેમાતરમ્

સેનસરે પાસ નહિ કરવાથી

બીજું ચિત્રપટ

રણકુંડુભિ અર્થાત્ ખખરહાર

કે વખતમાંજ બહાર પાઠવામાં આવશે.

લેખક અને હાથરેટર: રા. ભાલચંદ્ર ગોપાળ પેઢારકર

વંદેમાતરમ્ ફિલ્મ કું.

એ-એ-એ-સંયુર

આમ અવળા ક્યાં ચાલ્યા, આ કુશન લઇ બહાર પહેલો, અને મારતર બધસની ટેપી ખરીદી

કા ટકા કમીશન મેળવો

માસ્તર પ્રધર્સ

અમલીના પાલીયા સ.મે કાવપાહેરી રોડ

સુઅઇ ૨

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપની લોકોને આમંત્રણ કરે છે

તદન નવાં પ્રોગ્રામ શરૂ થતાં સારાં સારાં ફીમીલીઓ અને હાઈકલાસ લોકો ત્યાં રકમબંધ આવતાં થયાં છે—અને તેથીજ—

ગયા અઠવાડિયામાં લોકોની આહવાના મેળવનાર—તદન નવી ફીલ્મ

પાયોનીયર ફીલ્મ કંપનીનું ચિત્રપટ **દોરંગી દુનીયા** ખાસ જોવા લાયક

આ ખીલું અઠવાડિયું ચાલુ છે—લોકોની મોંગણીને માન આપી ચાલુ છે

આ વખતે ખાસ વધારાની સ્ટેજ પર જીવતો નાચ

મોજ મુરીલા ગાયન સાથે

નોવેલ્ટી સીનેમા ગ્રાંટરોડ ટ્રામ ટરમીનસ

વખત તથા ભાવ હમેશના નિયમ પ્રમાણે

કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકનાર માનવી બાગ્યેજ ફાવે છે.

પેલા નીર્વીર્ય, ક્યાર્યાં બળતા, વીંત્રસતોપી કોણનું સારું ન જોઇ શકનાર, ઉપકાર પ્રતી અપકાર કરનાર રાજકુમારોએ કુદરતના કાપદાનો લંગ કરી તે વીરુધ્ધ વર્તન આંદલું અને ક્રોધ મેળવવા આગળ ધપ્યા ત્યાં કુદરતની સીડીનું પગથીયું ચુકનારી અખાદ નીચે પડકારા—જેના તાદરશ ચીતાર મઠિ આજેજ જુઓ

શારદા કૃત લોકપ્રિય ચિત્રપટ—ત્રીજી અઠવાડિયું

સુવર્ણ કમલ અને કાલીકા મૂર્તિ

સીનેમા તથા નાટકનાં તખ્તાપર જાણીતી થયેલી એક્ટ્રેસ મીસ સીતાદેવી લોકપ્રસિદ્ધ ગાયન સાથે મનમોહક નાચ રજુ કરશે—આ વખતે તદન નવીન રંગની જાખવટ છે. સોમવારે હિંદુભાઈઓની આનંદ્યતુરદશી અને મુસલમાન ભાઈઓના આરાવકાતના જાહેર તહેવાર મઠિ વધારાના ખેલ ૩ કલાકે

કૃષ્ણ સીનેમા

દુબારા થીએટર ન્યુ ચર્ચી રોડ

ટાઈમ હમેશ મુજબ રાત્રી ૨વી અને તહેવારે ૩ વાગે

આજે છે “કાતરયું ગેય”

આવતા રાત્રીવારે તમારાખીનોની આંખમાં રમી રહેલું પેલું—૧-૧-પનોતું ચત્રપટ રજુ થશે.

આપોસ

ખૂબસૂરતીનું ખપ્પર

આને
આલુ જમાનાનાં ચુરેલ !

(ગ્રિહિતવ નવસંક્રમ્યા)

લખનાર:-શ્રી. સુપ્રસાદ

મકરંણુ ૧૬ મું.

પૂરાવાની પચાત

“હવે તો લલ્લા કરાળો આવ્યો છે. હવે મૃત્યુ સાથે એજ ઉત્તમ છે. આવી બધીમાં આટલું બધું દુઃખ રેડી ચક્રવં નથી.” આમ કહી ખાનસાહેબે તકીઆને એટલી નોકરને કહ્યો સહ આવવાની આજ્ઞા કરી

નોકર કહ્યો લઈ આવ્યો એટલે ખાનસાહેબે તેને કહ્યું,
“મુનશીને બોલાવી લાવ.”

ખાનસાહેબનો કારકુન મુનશીના નામથી જાણખાતો હતો. તે એક રીતે ભેલા જતા ખાનસાહેબનો પ્રાફુલ્લ સેક્રેટરી હતો. તેને ખાનસાહેબના અનુચર કે વાદનની ઉપમા આપવામાં પણ ફરકત જેવું નહોતું.

આખી મીની ખાનસાહેબ કહ્યો ગયાવવા લાગ્યા. મુનશીએ

એ શ્રદ્ધામાં પ્રવેશ કર્યો તો પણ તેમની આંખો ઉધડી નહિ. ના છટો મુનશીએ પૂછ્યું, “હજીરે રહેને બોલાવ્યો છે કે ?”

“હા-હા, હા.” આમ કહી ખાનસાહેબે ટટાર બેસી પૂછ્યું, “એ દીકરાનો શું કહે છે ?”

“આમ ક્યા વિવરની વાત કરો છો ?”

મુનશીને જરણ ઉત્તર આપવાને પડ્યો ‘મધ્યા-મુરખા’ જેવો અસંકોચથી વિસ્થાપિત કરી ખાનસાહેબે ‘કહ્યું’, “વેલા ખૂનના કાગળોનું ખંડલ લઈ આવ.”

“જાને બહો સહ આવું કે ?”

“હા, સવરું” એવું કહેવું છે કે, જે બંને ખૂન કરનારી એકજ રોળા છે.”

મુનશી બંને બંધ લઈ આવ્યો. એક બંધ ઉપર મોટા અક્ષરોથી લખેલું હતું કે, ‘દામશાદીમાં ખૂન—’

બીજા બંધ ઉપર લખ્યું હતું કે, ‘રેલને ટૂંકનમાં ખૂન— નબકાલ’

ખાનસાહેબે મુખને વળ દેતા દેતા કહ્યું, “પહેલા ખૂનના ખતો લાવ્યો છે. બે સાહેબમાં અલગ હોત તો આટલા દિવસમાં ખૂનને કું જરૂર પકડત. વળી દમગ્યા ને પુરાનો મળી આવ્યો છે તે બેઠ સાહેબ ચોતાની બાજુ સમજી ચકરો. હવે ચોરટ ગડી આવ્યા સિવાય તેમનો છુટકો નથી”

મુનશીએ ચિંતાદુર લાવથી કહ્યું, “હજીરે ન બની કંઈ એવું એક પણ કામ આપી આશયમાં નથી. ને માલુમે દામમાં ખૂન ક્યું છે તેલેજ ટૂંકનમાં ખૂન ક્યું છે કે ?”

ખાનસાહેબે છુટકો કહી કહ્યું, “કું તારા ભેલા મધ્યે નથી વળી યાજ્ઞા બને નાસિકની ચોલિષ ભેલા કું કાંઈ મુરખો નયો.”

“તાર—”

“ચુપ રહે, કું કહું તે કહીકત વાચ.”

મુનશીએ કરી બધ કાગળોનું ખંડલ બોલ્યું ખાનસાહેબે

છુપી પોલીસની નાંધપોથી

લોહાણા મીનું ખુન.

ચેરખંડના પ્રખ્યાત પત્થરના સોદાચર રૌઠ નાનજી વીરજીની પુત્રી રાત્રે પિતાને ઘેર પોતાના ઓરડામાં ઉઘંતી હતી. ૯૭ તો અચાનક ઘેર નેહાનું ઘડું, ત્યાં તેનો પતિ ધધારીમાંથી હમો થયો. અને હાથમાં પકાણી હોય લાઇ બર ઉઘમાં સતેલી પત્ની ઉપર હોડયો. હોડે ઓના ગળામાં દુલાવે. ઓ ઓસ પાડીને ભગી ઉઠી. તોયે એના જે હરા વતી પુરુષે ઓના પેટ ઉપર ધા કરી તેનાં અંતરમાં બહાર કાઢી નાંખ્યાં. ઓના ગેદીમાંથી વેદનાની મીસા ઉપર મીસા છુટા પડી.

બહાર ભુમરાજી મધું, ઓરડાના બંધ બારણાં ઉપાડવા દાકરે યથા ખુની પતિ તો બારણું ચાલું જ ઉઘાડે. પોતાનાં અંતરમાંને દયો એક હાથે પેટ સાથે દબાવી, ધોલી નીતરતી બાઇ દરવાજે. ઉપાડવા દોડી. પતિએ ફરીવાર બાઇના પગમાં અને માથામાં ત્રણ જખમ કર્યાં તોયે બાઇએ દરવાજે તો ઉપાડયો. પછુ દરવાજે ઉપાડીને દરવાજા વચ્ચે જ તે દગલો ધર્ષ પડી. બીજી તરફથી બાઇના મોઢા બાંધને એકને ભેડ, પુત્રી પતિને - તેનાં કુરુપું જાન આપ્યું. તેણે પછુ પોતાના પેટમાં હોડે મીસા અને ધરતી વચ્ચે લખ્યું પડ્યો. આ વખતે સુરોદવ યથા ગયો હતો.

ઢાકતરી અને પોલીસની મદદ માટે માણસો દોડ્યા. ચેરખંડર રાજપના મોઢા ઢાકતરને બોલાવવા તેમને બંધે જતાં પાટાવાળા મારફત જવાબ મળ્યો કે, 'મારી તબીબત આંરી નથી.' ધુરોપીય પધ્ધતિથી રહેતા આ ઢાકટર, જેમને મળવા કરતાં રાજપના મદદરાજીથીને મેળવું. વધુ જરૂરે છે તેમના આવા ભેદરકાર જવાબથી, હતાસ જની માણસ બીજા ઢાકટર પાસે પહોંચ્યો. બીજા ઢાકટર આવ્યા. અખમોમાંથી ધોલીની નીકા પડેતી હતી. બાઇની ધડીએ જગાતી હતી. બીજા ઢાકટરે બાઇને યવેલી અસાધારણ પળ ભેડ, ફરીથી મોઢા ઢાકટર પાસે હોટ મૂચી. ત્રણ કલાકના તાકાત પછી આખરે આશરે નવ વાગે મરણના આસ ખુચતી આ બાઇને તબીબી મદદ પહોંચી.

બીજી તરફથી પોલીસ આવી પહોંચી, હેરટે પંચ અને માછરોટે પાસે બાઇએ, સખત વેદના હળા અનંત ચાન્તિથી ખુશીની બખાવી. તેમાંથી બાઇના પતિએ ફેલા ખુની કુમલાનો મર્મ જામનજ છે.

'મારો પતિ મને પાંચ વરસ યથાં મારકુટ કરતો. તેને એમ ખાતો પડી કે અમ. કરવાથી મારો બાપ નાશું આપશે. આવી રીતે તેણે મને મારી મારીને મારા બાપ પાસેથી ત્રણથી ચાર દબાર રૂપિયા કસાવેલા અને એ તમામ વજારમાં શમાવેલા હોય

વખત મારા બાપે રૂ. ૭૫ આપી તેને કલકત્તા મોકલેલા. ત્યાંથી જે રખડી તે હજી પાંચ દિવસ પહેલાં જ પાછા આવ્યા. મારે મારા પિતાએ તેને ધરમાં ન રાખવા ખુબ કહ્યું હતું. મેં તેમને મારી પાસે રાખ્યા, તેનું આ પરિણામ આવ્યું. બાઇને ઢાક કરી, ઘેનની દવા સુધારી ઢાકટરી અગીઆર વાગે પાછા ગયા.

બપોરના એક વાગે બાઈનું લેન ઉતરી ગયું. તેણે આખા કુટુંબને પાસે બોલાવી પોતાનો અંતઃક્રાંત આવી પહેંચ્યાની સોને ભણુ કરી. અને આ હેલ્લી ધડીએ ચાલતી હોવાથી. તેણે તેનું મન ખુબ જ ધીરથી ખાલી કરવા માંડ્યું. પિતાની મરજી વિરુદ્ધ તેણે, કલકત્તાથી પાછા ફરેલા પોતાનાં પતિને પિયરના ધરમાં શા માટે આશ્રય દીધો એ રહસ્ય ખબર બાઇએ આ વખતે આખા કુટુંબ સમક્ષ રજુ કરી દીધું. તેના પતિ કલકત્તાથી પાછા ફર્યા પછી પેસા જ મામ્મા કરતો હતો. પેસા ન મળે તો બાઇના પિતાનું અને તેના નાના ભાઈઓનું ખુન કરવાની ધમકીઓ આપતો હતો. આથી બાપને અને બાઈને બચાવવા પોતાનું જ બળાદાન દેવા બાઇએ નિશ્ચય કર્યો. 'અને પરિણામે સુધવારે અ.ખી. રાત સુધી, એમની ગાળો કાંખી બનાવેને પહેર કું' બાઈ, ત્યાં તો તેમને હોડે મારા માથામાં પડ્યો કું નહીં બન્યું. પંજુ એમને ઢાક ન લતાવેલા. મારા ધણીને ઢાક હેરાન ન કરેલા. જેવી પોમિસ મરે પછુ આજીજીએ ઉચ્ચારતી એ બાઇના મુંગળાતા અવાજમાં કુશા સંભળાયા. અને ત્યાં તો તેની અંખિા મીચાંબ અને શરીર ટાંડું પડી ગયું. ધુરવારે બપોરના પોણાગે વાગે, તેનો છાર ઉઠી ગયો.

બાઇના મૃત્યુ પછી પોલીસ પોલી આવી. તેણે પંચનામાં તપાસ્યાં. બીજી તરફથી બાઇને, કંઈ કનસમત વગર અંતીમ ક્રિયા કરવા માટે ઢાકતરની પરવાનગી મળવામાં આવી. 'પોરટે મોર્ટમ' કર્યા વિના બાઇને અગ્નિદાહ કરવાની પરવાનગી તો સંજના પાંચે મળી ગઇ. દરમિયાન પોલીસની વિધિ તો ચાલુ હતી. બાઈનું મૃત્યુ કરવીજ અખેમાંથી નીપજનું છે એ પ્રકારનાં લખાણ પછુ તેણે હેવાર કર્યાં. હતાં હેલ્લી ધડીએ, ઢાક ભણું ચા કરણે, પોલીસે બાઇના શમનું 'પોરટે મોર્ટમ' કરવાની કલ લીધી. ઢાકટરી મંજૂરી પછુ લશ્માં લેવાની ના પાડી. બાઈનું મુકડું રોકાયું. બાઇના કુટુંબીઓની હાલત અતીશય દયાવંક; યથ પડી. ચાર ચાર કલાકથી મૃતદેહનું અપમાન થતું ભેડ. આખી હુલાહુ ગાતિ હંડેહાડ ઉઠી. અંતિના અગ્રેસરો ઉપરે યાંચે ધા નાખતા દિવાન કાઢેજ પાસે દેડ્યા. દિવાન કાઢેજ સંજના ૧૧ વાગે પોતાને બંધે ન હોવાથી તેઓ હજુરે જોડિસે માગા. દિવાન કાઢેજે, બધી વાત કાંભળી, કોઈમ પરવાનગી લખી આપી. યજ રમખાને પહોંચ્યું બાઇના દેહને ધુનિસરકાર થયો. શકવાની ક્યારે તેના દેહનો કમર દરિયામાં દોડી કરવામાં આવી અને દેહદનના રમખાની ધરતી જ માત્ર ધોડી ધમતી રહી. આમ, આ હંમચિત્તક કલાણી ઉપર ઢાળેના પાડો પડ્યો. (સેરા ૬)

ભુલ કરવી !! પરીણામ ભોગવવું !!

પછી પસ્તાવાથી શું કાયદો ? !—

રાજ આપને પોતાની શકમંદ બૈરીની છવતાં કબર ફરવા નિશ્ચય કર્યો—કારણ—બહેમ !!

એક અંગ્રેજ બચ્ચાને વાઘોતા ટ્રોળામાં ઢોડી દીધો—તો શું થાય ? !

બીજી પણ પ્રપંચ અને બાજી રમવામાં ખામી ન રાખી—પણ—પાછળથી પરીણામ—

એક સાધુની મદદ હતી ત્યાં સુધી કાન્યો

અનીતિ આદરતાં સાધુએ સત્તા ખેંચી લીધી—

આ બધી રસિક બાબતો જાણવા જુવો—

માદન થીએટર્સ

લીમીટેડની

તસ્વીરે

હિન્દ

જો ખાસ મોટા ખર્ચે માદન કંપનીએ ઉતરાવેલી છે
આ ફીલ્મની એક એક સીનેરીજ ફક્ત જુવો તો તમારા પૈસા વસુલ છે—
પણ વાર્તા તો નફામાં જાય છે—જરૂર જુવો

સીનેમા મેજેસ્ટીક ગીરગામ મુંબઈ ૪.

આવે છે

આવે છે

આવે છે

દુર્ગેશ નન્દિની

એક અજબ ઐતિહાસિક
રસિક વસ્તુ